JULII CAPONI

JURISC. NEAPOLITANI,
THEOLOGI, PHILOSOPHI,
ac Comitis Palatini;

DISCEPTATIONUM FORENSIUM,

ECCLESIASTICARUM, CIVILIUM, ET MORALIUM
pluribus in Casibus decisarum,

TOMUS SECUNDUS.

CUM INDICIBUS ARGUMENTORUM,
ac Rerum Notabilium.

VENETIIS, M.DCCV.
Apud Paulum Balleonium.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

INDEX ARGUMENTORUM DISCEPTATIONUM,

Quæ in hoc Secundo Tomo continentur.

furta

furta inveniant, graviter puniri ostenditur. Judex sortilegii competens demonstratur; plura sortilegii genera traduntur; Clericos, & Ecclesiasticos puniri suspensione si furta sortilegiis quærant. Inquisiti in Tribunali S. Officii, an vocem habeant activam, & passivam, plura alia ad materiam enucleant, &c. pag. 105.

DISCEPTATIO XCVII.

Hæreditas Regulari relicta potest adiri à Monasterio, invito Monacho, idem in legato, quod potest agnosci invito Monacho. Religiosus quandoque servo, quandoque filio famil. æquiparatur. Legatum sub conditione factum Monacho, ut nihil habeat Monasterium quid operatur. Legatum relictum pro necessitatibus Regularis potest Superior Religionis ad libitum in usus communes disponere. Legatum non petitum à Regulari per plures annos an peti possit. Legatum modale relictum Ecclesiæ, modo non adimpleto, non revocatur. Legatum annuum tot requirit præscriptiones quot sunt anni. Restitutio in integrum competit post præscriptionem ex capite ignorantiæ. Conditionis repetitio non datur nisi per verba expressa, &c. pag. 109.

DISCEPTATIO XCVIII.

Matrimonium metu factum quando nullum sit? & quomodo metus probari debeat, diciturque purgatus, & ratificatum matrimonium ex subsecuta voluntate conjugum coram Parœco & testibus explorata, copula, & habitatione. pag. 116.

DISCEPTATIO XCIX.

Procurator habens facultatem concedendi bona Ecclesiastica in emphyteusim, & cum assensu Apostolico, & clausulis si in evidentem, &c. non potest fines mandati excedere, & nulliter bona alia concedere, quæ revocantur per constituentem, & possidens an habeat retentionem pro melioramentis liquidis expenditur? pag. 120.

DISCEPTATIO C.

Confessio debiti facta per decoctum non nocet: Etenim non habet velle, vel nolle; sed privatur decoctus administratione bonorum: scripturæ recognitio facta per decoctum non præjudicat creditoribus. Partis appellatione quando veniat dimidia. Quietantia facta, quando præsumatur fraudulenter. Relatum qualiter, & quomodo sit in referente. Confessio dotis receptæ quando noceat creditoribus, & quid si præcesserint capitula. Sententia qualiter, & quando probet sine processu. pag. 125.

DISCEPTATIO CI.

Cappellania in qua vocantur Proximiores consanguinei mariti, & uxoris, qui præferatur in illa obtinenda: Primo nominatus quando censeatur magis dilectus, legatum pro dote factum consanguinei, si una sit innupta, sed Proximior, & consanguinea nupta remotior, cui dari debeat? Proximiores vocati ad Cappellanias, fideicommissa, &c. de quibus intelligatur Proximioribus testatoris, an ultimi Cappellani, & alia ad materiam dilucidantur. pag. 128.

DISCEPTATIO CII.

Demanium non usu tantùm, & consuetudine competere, sed etiam de jure Regni, contra viros maximos putantes oppositum probatur; nec non congruum esse juri communi: Vassallos Baronis esse pejoris conditionis in Regno à Vassallis Demanialibus. Demanium infra quod tempus petatur, & an Clerici contribuere teneantur ad Demanium, & an sint Cives Universitatis, & an veniant in Parlamento, & quando teneantur ad leges politicas laicorum, aliasque contributiones, qualiter & à quibus cogantur. pag. 131.

DISCEPTATIO CIII.

Commutationem ultimarum voluntatum fieri per Summum Pontificem posse ob difficultates in adimplendis illis, & ultimas voluntates profanas. Princeps Sæcularis commutare potest, neque in hoc præjudicantur agnati, vel consanguinei, & quando. pag. 137.

DISCEPTATIO CIV.

Episcopum non posse fructus Collegii dismembrare ostenditur. Litteras Apostolicas esse omni reverentia servandas, Capitulum esse manutenendum in cura Animarum quando illam habet, Nec posse Episcopum Collegium facere, aut destruere: Animarum cura, quæ est penes totum Capitulum non potest ab Episcopo dari solum

DISCEPTATIO CX.

DISCEPTATIO CXI.

DISCEPTATIO CXII.

DISCEPTATIO CXIII.

DISCEPTATIO CXIV.

DISCEPTATIO CXV.

DISCEPTATIO CXVI.

JULII CAPONI DISCEPTATIONUM FORENSIUM

Ecclesiasticarum, Civilium, & Moralium, Tomus Secundus.

DISCEPTATIO LXVI.

SUMMARIUM.

1 *FActi species narratur.*
2 *Præsentatus à majori parte instituendus est in jure patronatus.*
3 *Ius patronatus in dubio, si non constet de fundatione, dotatione, vel constructione præsumitur hæreditarium.*
4 *Ius patronatus sui natura, transit ad hæredes extraneos, licet sit fundatum pro familia, dummodo non sit fundatum taxativè pro familia.*
5 *Ius patronatus fundatum pro se, & familia, donari potest alteri, & acquiritur per donationem.*
6 *Fœmina, quæ renunciavit hæreditati, non admittitur ad præsentationem juris patronatus hæreditarii.*
7 *Pater potest filium præsentare in jure patronatus.*
8 *Donatarius juris patronatus habet vocem in præsentatione distinctam ab illa, quæ sibi competit, ex quasi possessione præsentandi.*
9 *Hæres filius, post repudiatam hæreditatem potest iterum adire, & quando?*
10 *Descendentia in jure patronatus, qualiter probanda.*
11 *Quasi possessio præsentandi, per unum actum acquiritur.*
12 *Vltimus status attenditur in præsentationibus.*

ARGUMENTUM.

Jus Patronatus præsumitur hæreditarium, non constito de fundatione, dotatione, vel constructione, & transit sui natura ad hæredes extraneos, licèt sit fundatum pro familia, dummodo non sit fundatum cum taxativa tantùm, & quando possit alteri donari, & quando fœmina, quæ renunciavit, admittatur ad præsentationem Jurispatronatus hæreditarii. Pater quando filium possit præsentare, & an donatarius unam, vel plures habeat voces si erat compatronus; quasi possessio præsentandi quomodo acquiratur, & qualiter probetur descendentia.

PRO

Clerico Francisco Troilo de Lando,

CONTRA

Josephum clericum de Lando.

FACTVM.

SUpponitur in facto, quod ex annorum 300. spatio, in Diœcesi Casertana putà ab anno 1345. sit fundatum juspatronatus, à quodam Jacobo Antonio de Lando sub duobus titulis, scilicet Sancti Antonii Terræ Casollæ, & Sanctæ Mariæ de Cappella, Villæ Staturani, Casertanæ Diœcesis, ex Joanne verò Jacobo orti fuerunt tres, scilicet Benedictus de Lando, Carolus de Lando, & Barnaba de Lando, ut in arbore, cui relatio habeatur, Barnaba donat filiis Benedicti, scilicet Joann. Francisco, & Donato suis nepotibus suam vocem, & jus præsentandi, ut in processu *fol.* 63. *col.* 2. tam pro se, quàm pro hæredibus suis, & successoribus, descendentes ex Benedicto, præsentant clericum Franciscum, tam ut hæredes Benedicti, per plures intermedias personas, quàm ut donatarii Barnabæ, qui unam habebat à principio vocem, descendentes ex Carolo, præsentant clericum Josephum: verùm ex descendentibus ex Benedicto, una adest putà soror Beatrix de Lando, professa jam in Monasterio N. quæ præsentat clericum, præsentatum à descendentibus Caroli, sive à voce illius. Unde clericus, qui ex adverso venit, habet descendentes ex Carolo, cum Beatrice descendente ex 1

Benedicto, sed clericus Franciscus Troilus, quem defendo, habet præsentationes sibi factas à patre, tam ut hærede Benedicti per intermedias personas, quàm ut donatario Barnabæ, quæritur quis instituendus, utrum præsentatus à descendentibus Caroli, & Beatrice de Lando descendente ex Benedicto, vel potius clericus Franciscus Troilus præsentatus à patre ex duobus vocibus. Quo facto supposito.

2 Respondeo esse instituendum clericum Franciscum Troilum præsentatum à patre ex duabus vocibus: quia à majori parte præsentatus dicitur *cap.*3. ubi *DD. de jur. patr.* Rot. apud Seraphinum *dec.*875. Barb. *de potest. Episc. allegat.*72. *numer.*97. Lambert. *lib.*2.*part.*3. *quæst.*4. *artic.* 1.4.*&* 6. & pater ipse est in quasi possessione præsentandi. Ergo ejus filius est instituendus ab eodem præsentatus ad not. per *text. in c. consultationibus* 19. ubi *DD. de jurepatr.* & ultimus status in præsentationibus, & institutionibus beneficialibus attenditur, Rota apud Gregorium XV. *dec.* 349. apud Coccin. *dec.* 245. *&* 464. Cardin. Mant. *decis.*
3 86. *& seq.* & Rot. *in noviss. dec.*7. *de jurepatron. & in recent. part.* 5. *decis.* 362. *&* 308. *& part.* 2. *decis.* 443. *&* 469.

Probatur 2. quia hoc jus patronatus in dubio cum non constet de fundatione, dotatione, vel constructione præsumitur, quod sit hæreditarium, ut dicit Gratian. *cap.* 521. *numer.*19. & Vivian. *lib.*4. *cap.*2.*numer.*13. & patet ratione, quia cum quis stipulatur pro se, intelligitur etiam pro ejus hæredibus, quamvis de illis nulla fuerit facta mentio, *leg. secundum responsa, Cod. de contra. stipul. leg. si hæres, ff. de prob.* Rot. Gen. *dec.*3. & pater stipulando pro se & filiis, censetur stipulasse pro filiis uti hæredibus, *glos. & DD. in leg. si tibi, de com. ff. de pact.* Bart. & alii *in l. quod dicitur, ff. de verb. oblig.* Franc. *dec.*105. Verall. *dec.*302. *part.*1. Vivian. *lib.*4. *cap.*2. *à numer.*4. Ergo cum per intermediam personam sit in quasi possessione præsentandi, noster præsentans, cum qualitate hæreditaria, ut ex Præambulis, consequenter est præferendus clericus ab eo præsentatus tamquam à majori parte vocum, quod probatur ulterius, quia juspatronatus dividitur in duas voces, & unaquæque ipsarum repræsentatur à suis hæredibus, & ut habetur in juribus citatis, fundant supracitati DD. ergo cum nos habeamus duas voces, unam titulo successionis, alteram titulo donationis, consequenter ab ipsis duabus vocibus præsentatus præferri debet.

4 Probatur tertiò, quia jus patronatus præsumitur sui natura transitorium ad hæredes extraneos, *cap. considerandum* 16. *quæst.*7. *cap. si plures cap. cum seculum, de jure patronatus*, ubi generaliter probatur jus patronatus transire ad hæredes quoscunque universales, tam suos, & sanguinis, quàm extraneos, & tam ex testamento, quàm ab intestato, in quos quidem transit, quia hæredes, Covar. *lib.*2. *var. cap.*18. *numer.*6. Spino. *in speculo testamentorum glos.*4. *numer.*25. Riccius *collect.* 1205. Ugolinus *de potestate Episcopi, p.*2. *c.*51. Cardin. Tuschus *lit. I. conclus.*610. Lambertinus *de jure patronatus, par.*2. *lib.*1. *quæst.*1. *artic.* 15. Abbas *in cap. cum seculum, ubi glos. de jurepatronatus*, Barbosa *de potestate Episcopi allegat.*71. *& in collect. ad textum in d. c. cum seculum*, Vivian. *lib.*4. *de jure patronatus, c.* 2. quod dicit Rota Romana *in Cremonensi juris patronatus* 6. *Iunii, &* 21. *Novembris* 1578. coram Cardinale Seraphino, *& in Aretina Capellaniæ* 6. *Novemb.* 1593. coram Penia, *& in Baren. beneficii primo Decemb.* 1589. cor. Penia, apud Vivianum *ubi sup. nu.*2.

5 Quod ita verum est, ut licet fundetur jus patronatus pro se, & filiis suis, aliisque de familia, tamen non per hoc sequitur, quod titulo donationis, vel alio successionis universali, aut particulari non poterit ad extraneos donari, vel relinqui, quia provisio hominis non facit cessare provisionem legis, & juris communis in eodem casu *l. si cum dotem. in principio, ff. sol. mat. l. si extraneus, ff. de condictione ob causam*, Barbosa *axiomate* 195. Carrocius *singulari* 691. Joseph Vela *dissertatione* 11. *num.* 111. latè Negusantius *de pignoribus, par.*2. *membr.*4. *n.*87. ubi plura ponit exempla, Gabriel. *comm. conclusionum in tit. de regulis juris concl.*8. Menoc. *lib.*4. *præsumpt.*190. *à nu.*40. Cardinal. Tusch. *lit. P, concl.*951.

Ex quo dicere solebat Fontanella *tom.*20. *clausula* 53. *gl.* 10. *par. prima, numer.*50. *cum sequentibus*, quod licet hominis dispositio faciat cessare dispositionem legis, ex vulgata *leg. finali, Cod. de pactis conventis*, ad notata per Seraphinum *in decis.* 829. & 837. tamen regula procedit, quando provisio hominis est derogatoria, & non cumulativa ad provisionem legis, præsertim quando incompatibiles sunt provisiones, ut benè Francus *dec.*135. *nu.*9. sic etiam ad propositum dixit Fontanella 2. *tomo, clausula* 7. *glossa* 2. *par.*1. *nu.*18. quod si in instrumento dotali mulier caveat sibi de expressa hypotheca in bonis mariti pro dote, non per hoc censetur renunciasse hypothecæ dotis tacitæ, à lege inductæ: quia tacita hypotheca potest concurrere, cum expressa hominis hypotheca, ex Antonio Fabro *l.*5. *C. tit.* 8. *de rei uxo. actione, defin.* 3. ne alias specialis conditio pignoris, faciat deteriorem dotis conditionem, quam debuit facere meliorem, ut benè idem Faber. *ubi sup. defin.*23. latè Alexander Raudensis *de Analogis, lib.* 1. *c.*33. *à n.*1. ergo licet dixerit fundator se fundasse jus patronatus, pro suis filiis masculis, & etiamsi dixisset pro masculis suis, & pro familia, non per hoc tollitur quin non transeat ad hæredes extraneos, ut benè in puncto consuluit Anchar. *cons.*81. & dicunt omnes supradicti DD. dummodo non dixisset (tantùm ad suos de familia) quo casu transiret ad illos tantùm, quia taxativè loquitur testator Rot. coram Robusterio, *dec.* 385. *p.*1. *diversorum*, Genuensis *in praxi c.*101. *in impressis Romæ de anno* 1609. *& impressis de anno* 1613. *c.*83. Lotterius *de beneficiis, l.*2. *q.*11. *n.*11. Ciarlin. *c.*1. *n.*24. ergo potuit hoc jus patronatus non fundatum taxativè pro illis de familia, cum sit ex probatis transitorium ad hæredes extraneos donantis *c. illud, c. cum seculum, de jure patronatus, DD. sup. cit.*

Neque juvat partem adversam, se habere descendentes 6
à Carolo cum sorore Beatrice, quia nihil sibi soror Beatrix prodesse probatur: quia licet juspatronatus hæreditarium in fœminas hæredes transeat ex Decio *cons.*127. *nu.* 3. *in fine*, Rolan. à Vall. *cons.*47. *vol.*1. tam si essent hæredes ex testamento, quam si ab intestato, *glos. in clem. ult.* ubi Card. *qu.*10. *de jurepatr.* tamen in jure patronatus hæreditario, si fœmina hæreditati renunciasset, sive esset exclusa ab hæreditate paterna, tunc non succedit in jurepatronatus cum fratribus, quia non est fœmina hæres patris: ita Petr. de Anca. *in d. clem. plures col.*2. *de jurepatr.* Card. *in rubr. qu.*8. *de jurepatr.* quod etiam procedit in monialibus dotatis exclusis ab hæreditate paterna, Felin. *in cap. Eccl. S. M. de Constit. n.*78. Vivian. *de jure patr. l.*4. *c.*2. *nu.*48. *& seq.* Ergo cum soror Beatrix sit professa in Monasterio, ac dotata, consequenter excluditur ab aliis hæredibus primorum antecessorum, ut per se patet ex traditis à DD. citatis.

Potuit ergo pater præsentare filium clericum in jurepa- 7
tronatus: quia licet clericus patronus Ecclesiæ vacantis non possit se ipsum præsentare, ad dictam Ecclesiam, *cap. per nostras*, ubi *glos. in verb. præsentare, de jurepatr.* Lambert. *de jurepatr. p.*1. *lib.*2. *q.*8. *art.*2. *&* 6. & habetur *in cap. ult. de instit.* Gonz. *in regul.*8. *Cancel. glos.*2. *num.*457. Rot. *dec.*185. *par.*2. *diver.* quia debet esse actualis distinctio inter præsentantem, & præsentatum *d. c. ult.* & differentia inter eligentem, & electum *cap. qualiter de elect.* tamen pater potest præsentare filium, avus nepotem, seu alios consanguineos *gl. in c. quia clerici, verb. filii, & in c. consuevit, verb. propria auctoritate, de jurepatr.* Barb. *alleg.*72. *nu.* 93. Procurator tamen constitutus à principali patrono cum facultate præsentandi potest ipsum patronum constituentem præsentare, Abb. *in d. c. per nostras*, quia ille dicitur facere, cujus nomine fit, *l.*1. *ff. de vi, & vi arm. c. cum quis, de sent. excommun. in* 6. & qui per alium facit per seipsum facere videtur, *c. qui per alium, de reg. in* 6. & decisum fuit in Rota apud Veral.397. *p.*2. Viv. *l.*6. *de jurepatr. c.*9. *nu.*19. Barb. *alleg.*72. *n.*87. *& seq.* Ricc. *in prax. rer. fori Eccl. dec.* 197. qui dicit, quod procurator possit præsentare patronum, & est de stylo Curiæ Episcopalis Casertanæ, ubi procuratores præsentant principales sine ulla difficultate.

Habet ergo duas voces pro se clericus Franciscus Troi- 8
lus de Lando præsentatus, unam sui patris, tamquam hæredis ultimo loco præsentantis, & alteram uti donatarius Barnabæ: & quidem duas inveni donationes in processu factas in perpetuum: Primam quidem in *fol.*60. *cum seq.* quæ fuit sine assensu Episcopi, nec opus erat; cum esset donatio facta compatrono pro se, suisque heredibus, & successoribus, quæ non indiget assensu, ut dicit Rot. Romon. apud Achillem de Graff. *dec.*19. *de jurepatr. nu.*2. Veral. *dec.*284. *p.*1. Rota *dec.*707. *par.*1. *in recent.* Barbos. *in collect. ad textum in cap. ex insinuatione nu.*2. *& jurepatron.* Aliam deinde inve-

invenio donationem factam cum aſſenſu Epiſcopi, de qua in *fol.95. cum ſeq.* quæ quidem ſufficit ad conſtituendum donatarium patrem præſentati, cæteroſque ſibi æquales in titulo habili ad præſentandum, cùm donatione tranſeat ſufficienter juſpatronatus, *gloſ. in cap. piæ mentis 6. quæſt. 7. cap. cum ſeculum, de jure patr. cap. ex inſinuatione, ubi gloſ. in ver. liberaliter, cap. nullus de jurepatron. cap. præterea, il 2. de jure patron.* qui conſenſus ſatis eſt, quod poſtea interveniat etiam poſt mortem donantis, quod non eſt in caſu noſtro, Rot. *dec.*337.*p.*2. *in rec.* apud Farinac. & eſt adeò validus, quod præſentatus à donatario præferatur præſentato ab hærede donantis, Barboſa qui concordantes add. *in alleg.* 71. *n.*32. qui quidem conſenſus debet eſſe Epiſcopi, vel Vicarii cum ſpeciali mandato, Rota apud Vivianum *l.*4. *c.*4. *n.*4. *& ſeq.*

9 Quod ſi dicant adverſarii, Antonium de Lando præſentantem filium clericum non eſſe hæredem, eo quod hæreditatem repudiavit, ut ex primo actu facto à ſe ipſo, ergo non eſt bona præſentatio ſui ipſius. Conſequentia probatur, quia ſi filius nolit hæreditatem patris, & ab ea ſe abſtineat, vel hæres extraneus illam repudiet, tunc non ſuccedit in jure patronatus: quia non eſt hæres, Cardinal. *in rubr. de jure patron. q. octava.* Vivian. *lib.* 4. *cap.* 2. *numer.* 51. *de jure patr.*

Reſpondeo enim, quod ex *l. fi. C. de repud. hæred.* quando filius repudiat hæreditatem patris, poteſt infra quadriennium eum pœnitere, ſi minor fuerit, & hæreditatem repudiatam iterum acceptare, quod quadriennium ſibi competit à die facti majoris, ſi verò ſit major, qui repudiavit, ut in caſu noſtro, tunc poterit eum pœnitere infra triennium, & iterum adire: quod privilegium fundatur in patria poteſtate, ſupponendo, ut dicit text. quod dum vult iterum adire bona hæreditaria, non ſint alienata; quia tunc non datur regreſſus: & ſic in caſu noſtro tempore debito fuit poſt repudiationem illam factam iterum adita hæreditas cum ben. l. & inu. conſequenter poteſt pręſentare in jure putronatus prædicto, & ſic cum ſit in quaſi poſſeſſione præſentandi hic hæres, & duas repræſentet voces, unam ex parte donationis ſibi factæ, ultima ex capite hæreditariæ ſucceſſionis, conſequenter eſt admittendus ad inſtitutionem cum excluſione alterius. Etenim cumulatio titulorum, ſive actionum compatibilium admittitur, ut in *l. fin. C. de codicill.* notant DD. Camil. de Medic. *conſ.*40. *ubi* Reg. Galeot. *in add.* & plures cumulantur in materia per Boerium *dec.*33. *par.*1. Miſing. *cent.*3. *obſer.*25. Ricc. *coll.* 925. Caſtil. *dec.*59. ſicuti dicit Medic. ubi ſup. poteſt quis ex jure directo agere ex teſtamento, & ab inteſtato, & etiam jure directo ex teſtamento, & jure obliquo ex codicillis ab inteſtato: ſi non ex eadem, ſed ex diverſa ſcriptura agat: quia ergo in caſu noſtro cum quis pręſentat, ut hæres, & ut donatarius, tunc non ſunt duo tituli contrarii, conſequenter ſunt compatibiles & admittendi, *l. ubi repugnantia, ubi DD. ff. de regu. jur. DD. in l. uni Cod. de inoff. teſt.* Barboſ. *axiom.*58. Dexarte *in dec.*3. qui ad propoſitum loquitur. Ergo præſentatus à duabus vocibus, ſorore Beatrice nihil impediente, eſt inſtituendus, poſita ſui ipſius habilitate, ut ſupponitur.

10 Opponit pars adverſa ſe probare deſcendentiam à Jacobo Antonio de Lando, qui deſcendit à Caſertano de Lando, qui fuit ille, qui Capellam benedici fecit, ut in inſtrumento fol.... ſed clericus Troilus, de quo in præſenti non probat ab eodem Jacobo Antonio deſcendentiam ergo.

Sed patet de facili reſponſio, quia nec adverſa pars ſufficienter probat deſcendentiam, quia deſcendentia probari debet per teſtes, qui perſonas expreſſis nominibus, vel demonſtratione, vel circumlocutione ſufficienti deſignent, & ab utroque latere ſingulos gradus, clara computatione diſtinguant, ut clarè Innocentius III. loquitur in *cap. licet ex quadam 47. de teſtibus, ubi gloſſa in verbo gradus,* & Abbas *numer.*12. Carolus Ruinus *conſ.*52. *numer.*4. *libr.* 5. Rota apud Card. Seraph. *deciſ.*489. & apud Duranum *dec.*8. *numer.*4. *par. prima,* Epiſcopus Maranta *p.*4. *reſp.* 19. *n.*15. & 16. teſtes verò in pręſenti non deponunt quomodo Jacobus Antonius à Caſertano deſcendat, ergo apparet, quod Caſertani Jacobus Antonius, & alii deſcendentes fuerunt admiſſi tamquam exiſtentes in jure pręſentandi, ut fecerunt mentionem ſemper Domini Epiſcopi Caſertani, collationis tempore, dicentes ſpectare ad patronos de Lando tamquam exiſtentes in quaſi poſſeſſione pręſentandi: ergo in hoc jure patronatus, ubi non habemus fundationem, conſtructionem, vel dotationem, ſed tantum pręſentationes pro utraque parte factas, non poſſumus judicare cur magis ad unum, quam ad alium ſpectet, ſed id, quod judicari debet eſt videre, qui ſint in quaſi poſſeſſione præſentandi, & ex illis præſentatis ab ipſis patronis, quis habuerit majores voces, & ille inſtitui debet, quod notum eſt in clerico Franciſco, Troilo de Lando; nam illi à quibus ipſe præſentatur, ſunt in quaſi poſſeſſione pręſentandi per plures vices, donationis titulo aliam vocem poſſident, quam potuiſſe donari, probavi tam ſi eſſet hæreditarium jus patronatus, prout de facto eſt, quam ſi non eſſet hęreditarium, ſed gentilitium, quod potuit donari, quia non fuit dictum pro familia tantum, ergo omni jure eſt inſtituendus clericus Franciſcus Troilus, utpotè habens duas voces ab illis præſentatus, qui ſunt in quaſi poſſeſſore pręſentandi.

Nam quaſi poſſeſſio pręſentandi per unicum actum acquiritur, Rota *dec.*318. *numer.*2. *part.*2. *diverſorum,* & apud Mohedanum *dec.*7. *numer.*1. *de jure patron.* & apud Creſcentium *dec.*2. *in fi. de jure patron. & part.*2. *in rec. dec.*235. *in una Neapolitana Rectoriæ 19. Decembris* 1608. & apud Cocc. *dec.*245. & apud Cardinalem Cavaler. *deciſ.* 57. *numer.*4. Piaſecius *in prax. Epiſcopali p.*2. *c.*5. *art.*1. *nu.* 23. *fol.*360. 11

Nec obſtat quod faciant arborem deſcendentiæ, quia ad validitatem præſentationis, attenditur quaſi poſſeſſio juris præſentandi, atque ultimus ſtatus eorum, qui pręſentaverunt, licet in petitorio ſit aliud videndum, quomodo huc intraſti, ut in dicto *cap. conſultationibus* 19. *ubi DD. de jurepatronatus,* Rota *dec.*443. apud Damaſcenum, *par.* 2. *nu.* 3. 4. *&* 5. *inter recentiores, pleniuſque dec.*337. apud Coccinum *par.*2. Et ratio eſt, quia præſentatio fructus eſt, ſed fructus ad poſſeſſorem ſpectat, Rota *dec.*14. *de jure patron.* Gonſales *ad regul.*4. *Cancellariæ, gloſ.*45. §.2. *a numer.* 4. *uſque ad* 14. Mareſcot. *lib.*1. *var. c.*55. Rota apud Greg. XV. *dec.*48. *numer.*6. *& dec.*77. *n.*9. ibique Beltram. *in addit. numer.*12. Card. Caval. *dec.*350. *&* 373. *numer.*4. *&* 5. *&* 389. *numer.*6. 12

Hæc cauſa per plura Tribunalia Eccleſiaſtica fuit agitata; tandem Capuæ ad favorem mei Clientis deciſa.

DISCEPTATIO LXVII.

SUMMARIUM.

1 *Iuris patronatus inſtitutio dari debet, habenti majora ſuffragia.*
2 *Ius patronatus in dubio præſumitur hæreditarium.*
3 *Stipulatio facta per Patrem pro ſe & filiis, cenſetur ſtipulaſſe pro filiis uti hæredibus.*
4 *Præſentatus in jure patronatus licet ſit de familia teſtatoris, non poterit præferri niſi poſita paritate ſuffragiorum cum altero præſentato.*
5 *Iuris patronatus præſentatio illa admittitur cum quo concurrunt majores voces compatronorum.*
6 *In jure patronatus vocatus à primis fundatoribus, in prima erectione, dicitur nominatus per eoſdem, & non indiget præſentatione.*

ARGUMENTUM.

In Jure patronatus præſentati, ſi plures ſint, ille debet admitti, qui habet majora ſuffragia.

PRO

Clerico Dominico Campanili Terræ Caivani,

CONTRA

Vincentium Antonium Galaſſo.

FACTUM.

PRo facti dilucidatione ſupponitur, quod in ann. 1616. Notarius Vincentius Galaſſus de Neap. & Fulvius Galaſſus, ac Jacobus Antonius Galaſſus fratres Germani de

de Terra Caivani Aversanæ Diœcesis, filii quondam Scipionis Galassi unà simul cum Francisco Antonio Galasso eorum fratre Patruele, aliàs Consobrino, determinarunt fundare Capellaniam intra Parœcialem Ecclesiam S. Petri pejusdem Terræ Caivani: ob quod convenerunt cum Parœcis qui tunc temporis erant in dicta Parœcia de habenda quadam Capella diruta, sub titulo sanctæ Mariæ de Constantinopoli intra dictam Ecclesiam cum licentia Vicarii, accepta quadam quantitate ducatorum viginti quinque, pro una vice tantùm expendenda pro necessitate ejusdem Ecclesiæ Parœcialis: scilicet pro quadam scala, qua ascendere possent clerici ad Campanile pro pulsandis Campanis. Convenerunt etiam cum Parœcis quod Capella construeretur à prædictis nominatis cum speciali reservatione Jurispatronatus, & quod post mortem Briandæ sororis, Vincentii, Fulvii, &c. assignaretur dos eidem Cappellæ modiorum quatuor Terræ Arbustatæ. Hoc totum processit cum assensu Ordinarii Aversæ, post mortem Briandæ dicti de Galasso tradunt quatuor modios terræ, quæ terra erat jam data in dotem eidem Briandæ ab Isabella Galasso consanguinea eorundem de Galasso; sed convenerunt quod Capellanus præsentandus esse debeat de familia, & domo de Galasso ad præsentationem eorumdem, & suorum hæredum, & successorum: fuit interpositum decretum pro erectione, & præsentatus Franciscus Andreas Galassus, ac institutus cum onere unius Missę in Hebdomada, per mortem sequutam nunc ejusdem Francisci Andreæ Galassi, procuratorio mediante mandato ad pręsentandum directo Notario Francisco Parente: ab Antonio Ursino Galasso, filio Fulvii primi fundatoris præsentatur clericus Dominicus Campanilis filius Josephi Campanilis, & Beatricis Galasso. Qui etiam Antonius Ursinus Galassus tamquam donatarius Jacobi Antonii sui Patrui, & primi fundatoris præsentat etiam eundem Clericum Campanilem. Adducitur præambulum per quod probatur Antonium Ursinum Galassum fuisse hæredem quondam Julii; & etiam fuit præsentatum instrumentum donationis.

Ex adverso tamen Notarius Vincentius Galassus procreavit Scipionem, & Joannem Baptistam, qui duo non adducto præambulo an essent hæredes Notarii Vincentii procuratorio mediante instrumento; in personam Clerici Joannis Baptistæ de Rogerio Terræ Caivani præsentarunt Clericum Vincentinum Antonium Galassum.

Adducitur præambulum etiam per Curiam Casollæ Valenzanæ expeditum, per quod habetur Jacobum Antonium esse hæredem Lucæ Galassi fratris per intermediam personam Josephi Caroli, Antoniæ, & Ursinæ Galasso; & instrumentum quo Franciscus Antonius donat Lucæ Galasso, & Jacob. Antonius Galassus præsentavit clericum Campanilem, non obstante donatione facta, vigore cujus donationis Antonius Ursinus præsentaverat, quatenus prima non esset valida.

Et licèt pars adversa pro se adducat Antoniam Galassum cujus personam repræsentat etiam Jacobus Antonius, vigore præambuli facti in Curia Casollæ, de quo supra, mortuam fuisse in hospitali incurabilium Neapoli, ex fide quam adducit in processu: ob quod prætendit falsum esse præambulum Casollæ Valenzanæ, tamen non adducitur fuisse illam Antoniam, de qua supra, nec Hospitale incurabilium acceptasse hæreditatem.

His pro veritate facti propositis, superest, ut ex hoc facto jus colligamus, scilicet quis debeat institui in Cappellania prædicta, an clericus Galassus, an Campanilis?

Probo Campanilem esse omninò instituendum, excluso Galasso: Primò quia in jure Patronatus, vel Capellania juris Patronatus ille est instituendus, qui majora habet
1 suffragia, ut ait Leo Papa *in can. si fortè* 36. alias *si.* 63. *dist.* & patet ex Concilio Lateranensi *in c. quoniam de jurepatronatus* ubi Augustinus Barb. *in Collect.* Episcopus Maranta *part.*4. *respons. resp.* 66. *numer.*15. sed in casu nostro majora suffragia, & vota habet clericus Campanilis, ut probabo: ergo Campanilis est admittendus. Major, & consequentia patent. Minor probatur; Campanilem sc. habere majora suffragia: quia hoc jus præsentandi in quatuor voces à fundatoribus fuit divisum, scilicet à Notario Vincentio Antonio Galasso, à Fulvio Galasso, à Francisco Antonio Galasso, & à Jacobo Antonio Galasso, & sic in quatuor voces sive suffragia dividitur jus præsentandi à principio, in eorum tamen descendentes in stirpes, non autem in capita transivit juxtà Clementinam 1. *de jure patronatus*: ubi Glos. in verbo *plures*. Sed quando esset unus Patronus à principio qui reliquit duos filios, isti duo succedunt in capita duas habentes voces; sed postea filii eorum succedunt in stirpes, ut notavit Archidiaconus *in dicta Clementina, plures*, quem refert & sequitur Lambertinus *lib.*1. *de jure patronatus fol.*291. *col.*1. *in fin. lib.* 1. *resp.* 1. *qu. principalis articulo* 25. A Vincentio orti fuerunt Scipio Galassus pariter clerici Galassi præsentati cum quo litem habemus, & Joannes Baptista Galassus Patruus prædicti Clerici, dicunt se esse hæredes prædicti Notarii Vincentii, sed non præsentarunt præambulum hęreditatis. Quapropter duo ex uno in stirpes unam vocem conflantes præsentant clericum Galassum, pater ejusdem, & Patruus à Vincentio descendentes ut in facto, sed pro parte clerici Campanilis pręsentatur ab Antonio Galasso patruo, filio, & hærede quondam Fulvii primi fundatoris Capellæ à Jacobo Antonio Galasso Compatrono, & primo fundatore, tam proprio nomine, quàm ut hęrede, quàm Lucæ Galassi sui fratris per intermediam personam, quam Josephi Caroli, Antoniæ, & Ursinæ Galasso filiorum quam Lucę, ut ex fide præambuli, & tandem ab eodem Jacobo Antonio, tamqum nepote & hęrede, quam Subdiaconi Joannis Caroli Galassi Patrui, & fratris Scipionis filii prædicti Vincentii fundatoris, ut in processu. Ergo apparet ex facto oculari probatione clericum Galassum non habere, nisi vocem unam per filios Vincentii repræsentatam in stirpes, sed clericum Campanilem habere integram vocem Antonii Galassi repræsentantis Fulvium fundatorem, integram vocem Jacobi Antonii Compatroni & primi fundatoris, & habet vocem ejusdem Jacobi Antonii, ut hęredis illorum de Galasso, de quibus supra: ergo cadere debet institutio in personam clerici Campanilis utpotè præsentati à majori parte suffragiorum.

Probatur 2. Quia jus patronatus vel Capellania in dubio 2
semper præsumitur hæreditario jure transferri in hæredes fundatoris, quod stipulando aliquis pro se, intelligitur semper stipulasse pro ejus hęredibus, quamvis de eis nulla mentio facta fuerit *l. secundum resp. C. de contrah. stip. l. si hæres ff. de probat.* Rota Genuæ *d.* 3. sic etiam videmus quod Pater stipulando pro se, & filiis, censetur stipulasse pro filiis uti hæredibus, glossa, & DD. *in l. si tibi decem §. si pactus ff. de pact.* Bart. & alii *in l. quod dicitur ff. de* 3
verb. oblig. Affl. *d.*314. Francus *dec.*105. Veral. *decis.*302. *parte prima*, & videtur Testatorem semper voluisse se conformare cum dispositione juris communis, Card. Seraph. *dec.*378. & sic quod in jus patronatus noluerit admitti, nisi hæredes; pręterquam quod in hac Capellania dicitur expresse pro eis fundari & suis hæredibus, per illa verba *ad præsentationem suorum hæredum, & successorum*, sed præsentantes Clericum Galassum non adducunt pręambulum hæreditatis: ergo utpotè non hęredes non sunt admittendi ad pręsentationes, nec si pręsentarunt est habenda ratio ipsorum, ut qui hęredes non existant, neque in majori parte suffragiorum, ut bene Vivian. *lib.*4. *de jure patron. c.*7.

Probatur 3. Quia licèt clericus Galassus sit de familia te- 4
statoris, tamen non est per hoc præferendus, nisi posita paritate suffragiorum cum parte contraria, ut fuisse decisum pluries in Rota testatur Vivianus *lib.* 12. *de jure pa-* 5
*tron. cap.*9. sed quando sunt majora suffragia, & voces pro uno, quàm pro alio, majores voces sunt attendendę, *d. cap.*3. ubi DD. *de jure patron.* Paulus de Citadinis *de jure patronatus par.*6. *qu.*27. Card. Mantic. *dec.*86. *numer.*4. Card. Seraph. *dec.*875. Rota *dec.*117. *p.*2. *diversor.* & *dec.* 202. *part.* 2. *in recentioribus* Ricc. *in praxi resolut.* 173. Lambertinus *de jure patronatus lib.* 2. *part.*3. *qu.*4. *art.*1. Bart. *de pot. Episc. alleg.*72. *num.*197. Macera *lib.* 1. *resol.*104. sed in casu nostro sunt plures voces pro Campanili, quàm pro Galasso, quippè, qui non nisi unam habet ex filis notarii Vincentii, ut in facto: ergo Campanilis est instituendus non Galassus; nam in jure patronatus non attenditur an pręsentationes sint facta à saniori parte, sed an à majori simpliciter *d. c.*3. *de jure patr. ibi plurimorum eligitur, & approbatur assensu* Rocc. de Curte *q.*59. Lambertinus *ubi sup. art.*6. Vivian. *d. lib.*12. *c.*8. *n.*14.

Probatur 4. Quia vocatus à primis fundatoribus ex pri- 6
mæva erectione dicitur nominatus per eosdem & non indiget pręsentatione; nam habet jus in re, non solum ad rem ex Card. Puteo *dec.*99. & 252. *l.* 3. Gomes. *in Regulis Cancellariæ de jure quæsito non tollendo q.*1. *col.*4. qui ita dicit deci-

decisum in una Ote mensi Capellaniæ Junii 1539. coram Rainaldo Petruccio, & sequitur Mandosius *cons.51.numer.* 9. Cassador *dec.*18. *de probat.* Rota *part* 2. *in recentiorib. dec.*253. & coram Buratto *dec.*755. *p.*3. Maranta *p.*3. *resp.* 28. *numer.*7. *& resp.*19. *numer.*6.7. *&* 8. *par.*4. sed ultrà primum nominatum requiritur in aliis præsentationibus forma juris, sed in casu nostro sumus ultra primævam erectionem: ergo requiritur præsentatio, quæ fieri debet secundùm formam juris scilicet à majori parte: igitur cum pro parte Campanilis sint majora suffragia, liquidò constat apud eundem cadere debere institutionem: sic censeo.

DISCEPTATIO LXVIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur de qua hic.*
2 *Pecuniam versam in utilitatem contrahentis Ecclesiæ tribus in casibus requiritur scilicet in mutuo deposito & contractus pro debitis.*
3 *Conversio in utilitatem qualiter probari debeat in contractu census.*
4 *Versionis causa perpetuò debet esse duratura.*
5 *Vtilitas versionis debet esse à principio non ex post facto.*
6 *Civitatis officiales illam non obligant nisi probata versione.*
7 Tex. in l. Civitas 27. ff. si certum petatur *extenditur.*
8 *Emptionis contractus non requirit versionis probationem.*
9 *Emens ab Ecclesia non tenetur probare versionem.*
10 *Emens ab Ecclesia non tenetur esse solicitus de pretii conversione.*
11 *Ecclesia non tenetur ex mutuo nisi probata versione.*
12 *Versionis probatio qualiter facienda ab Ecclesia.*
13 *Prælatus ut teneatur, non requiritur probatio versionis.*
14 *Contractus cum Ecclesia, & cum Republica pariter procedunt.*
15 *Contractus præjudiciales ab officialibus Civitatis qualiter fiant.*
16 *Magistratus quando possint præjudicare Civitatibus in contrahendo.*
17 *Differentia inter Magistratus temporales & perpetuos qualis sit.*
18 *Magistratus perpetui cur habeant ampliorem facultatem in contractibus quam temporales.*
19 *Administratores perpetui Civitatis possunt obligare bona singulorum.*
20 *Contraria opinio ejus, de qua suprà reprobatur.*
21 *Administratores obligare possunt Cives in solidum.*
22 *Civitas conservat indemnes obligatos sui favore.*
23 *Collectas solvunt incolæ pro debitis Vniversitatis.*
24 *Monasterium non tenetur ad debita contracta per Monachum sine licentia Superioris.*
25 *Solutio facta Monacho quando liberat solventem.*
26 *Monasterium non tenetur pro fidejussione Monachi: & an Superior possit fidejubere; & quid de Monacho & sæculari simul se obligantibus pro alio.*
27 *Monasterium non obligatur ex mutuo facto per particularem, nisi probata versione.*
28 *Versionis probatio an veris probationibus, an per conjecturas probari possit: & quæ sint conjecturæ?*
29 *Assertio alicujus quando nocet alteri.*
30 *Mutuum Prælato & Monasterio factum non requirit versionis probationem. Sed poterit de læsione dici.*
31 *Monasterium obligatur ex contractu Monachi existentis in scolis.*
32 *Monasterium non tenetur alere conjugem remanentem in sæculo.*
33 *Monasterium subministrat necessaria Monacho litiganti cum Abbate; & quando.*
34 *Monasterium non alit Monachum fugitivum, neque apostatam.*
35 *Monasterium non tenetur de deposito apud Monachum, si sit furatum, neque agit pro furto.*
36 *Monachus fraudulenter delinquens in deposito punitur à superiore Monasterii.*
37 *Monasterium non tenetur ad debita contracta per Sacristam pro necessitatibus Ecclesiæ.*
38 *Religiosus agens cum mandato quid recuperet, & qualiter.*
39 *Monasterium, an, & qualiter teneatur ad debita contracta.*
40 *Monasterium non obligatur ex contractu sui professi, nisi tacitam, vel expressam habeat ordinationem.*
41 *Contractus inter prælatum, & subditum non potest revocari à successore Prælato sine peccato mortali.*
42 *Religiosus emens domum, vel censum suis pecuniis an possit pretium recipere.*
43 *Contractus Religiosi sine licentia superioris an sint nulli, an invalidi jure naturali, & in foro conscientiæ.*
44 *Monasterium an edit libros coram judice sæculari, & quid agatur tali casu.*

ARGUMENTUM.

Textus *in l. Civitas* 27. *ff. si certum petatur*, exornatur, qui etsi de Civitate loquatur, mutuum recipiente, tamen in omni Collegio & Ecclesia locum habet, ut mutuans agere possit probata tamen versione, quod etiam in deposito & emptione vel venditione pro debitis locum habet non in aliis emptionibus officialium contractus differunt scilicet an perpetuis, vel temporalibus fiant. Et qualiter possint obligare Cives, & an exteros ibi habitantes? Monasterium debita non solvit sui professi, neque pro subdito fidejussore tenetur; & quid si cum Monacho sit sæcularis in solidum obligatus. Versionis probatio qualiter facienda & quid per conjecturas & quid si mutuum fiat Regulari, & Prælato, & quid si Monachus sit in scholis, & an Monasterium teneatur alere Monachum fugitivum, Apostatam &c. & an teneatur de deposito facto Monacho, & quid de culpa in deposito & quid in furto. Monasterium qualiter teneatur ad debita contracta ante ingressum, & quid de debito contracto à Sacrista & quid posito mandato contractus inter Religiosum & Superiorem an obliget in conscientia, & an teneatur Prælatus Successor illi stare.

PRO

Monasterio S. Mariæ de Scala Civitatis Ischiæ Ordinis S. Augustini.

Supponitur in facto quod die 20. Aprilis 1660. Frater Hyacintus Pizzillus Augustinianus Civitatis Ischiæ, & Prior Monasterii Sanctæ Mariæ de Scala, Ordinis Eremitarum Sancti Augustini, apocham Bancalem fecerit ducatorum centum viginti, directam Banco Sacri Montis Pietatis de Neapol. solvendorum Antonio Gayo Passiccorio, cujus apochæ tenor talis erat. 1

Banco del sacro Monte della Pietà, pagate per me Fra Giacinto Pizzilo d'Isca Priore di Santa Maria della Scala à M. Antonio Gayo, scut. 120. *per altri tanti ricevuti per servitio, e necessità del Convento d'Isca renunciando all'eccettione non numeratæ pecuniæ. E li pagareti cioè scut.* 60. *ad Augusto primo venturo del detto Anno* 1660. *e gli altri sc.* 60. *al Mese di Nov. primo venturo del detto anno* 1660. *die* 20. *Aprile* 1660. *Fra Giacinto Pizzillo d' Isca, Priore d'Isca Dom. Saliero Test. Dom. Ilicola Pollecino Testimonio Carlo Pollecino Testimonio.*

Comparvit ergo creditor de anno 1660. pro primo termino maturato & notificato Priori Pezzillo, apocham acceptavit & petiit dilationem ad solvendum, qua acceptatione

ne facta, fuerunt expeditæ litteræ exequentes pro scut.60. pro nunc & fuerunt executa nonnulla bona ejusdem Pizzilli, quæ intus cameram habebat, & nihil aliud actum fuit. Quando deinde in anno 1665. coram Illustrissimo Nuntio, & DD. Auditoribus & omnibus novis, iterum comparvit actor contra Monasterium prædictum, & fuit die 30. Julii 1665. expedita citatio ad dicendum causam quare prædictæ litteræ exequentes non debeant expediri.

Ego pro Monasterio dicebam esse hanc causam termino expediendam: quia probari debet versio in utilitatem monasterii qua non probata ad nihil tenetur monasterium sed ea probata tenebitur unde via exequutiva non posse procedi dicebam.

Probatur primò quia in tribus contractibus requiritur probatio versionis scilicet in mutuo, deposito, & venditione pro debito Ecclesiæ, sed in aliis contractibus non debet esse sollicitus quis de conversione in utilitatem illius; ut bene Romanus *cons.*440. *quicquid dicat gl. in l.*1. *C. de vend. reb. Civit. lib.*11. quia contraria est verior opinio, & magis communis Decius *cons.*36. *& cons.*329. sed in casu nostro sumus in contractu mutui, ut patet ibi (*per altri tanti*) ergo debet probare alter versionem, alias non tenebitur monasterium. Qui vero extinguit cum Ecclesia censum non tenetur procurare versionem, nisi in constitutione census fuisset pactum appositum quod in ejus extinctione emerentur stabilia: quia tunc debet, qui censum extinguit probare versionem in emptionem stabilium; secus si conversio in aliud stabile non fuisset narratum per
3 modum causæ emptionis, putà si fuisset dictum, quod pecunia redacta ex censu, inserviebat pro solvendo pretio alterius domus, seu census, quia tunc non noceret emptori, seu solventi, & solutio esset ritè facta, quamvis pretium non fuisset conversum in utilitatem Ecclesiæ, sed in proprios usus Abbatis, seu Rectoris: quia sufficit Rectorem confessum fuisse se recepisse in illam causam, quamvis mentiatur. Rota pluries apud Gratianum *cap.*45. *num.* 5. & quando probatur versio debet probari, quod fuerit facta in causam perpetuò duraturam; nam non dicitur
4 versum, nisi duret tale, & sufficit quod de sui natura à principio causa sit durabilis, licet ex eventu postea non extiterit talis, ut patet in refectione domus quæ dicitur causa perpetuò duratura, & in alimentis monachorum, vestibus, solutione debitorum & similibus, ut post Menochium, & Mascardum dicit Gratianus *cap.*45. *num.*7. sufficit autem à principio negotium esse utiliter gestum, licet
5 aliter posteà contigerit, *l. sed an ultro* §. 1. *ff. de negot. gestis l.*2. C. eod. Surdus *de alimentis tit.*9. *quæst.*41. *num.*39. nam sufficit quod tempore contractus res dicatur utilis, quamvis postea efficiatur deterior, prout è contra, ut res Ecclesiæ dicatur sterilis, seu infructuosa inspicitur tempus quo fit alienatio nulla habita consideratione quod postea pretiosior fiat, *l. si voluntate C. de rescind. vend.* Grat. *c.*45. *n.*10. latissimè Sperellus *de versione probanda to.*2. *dec.*154. *& sequenti.*

6 Probatur secundò: Quia Magistratus Civitatum accipientes pecuniam nomine Civitatis, illam non obligant nisi communicato consilio cum omnbus Civibus vel cum repræsentantibus totum publicum, vel nisi probetur mutuum versum fuisse in utilitatem Civitatis, *l. Ambitiosa* 4. *ff. de Decretis ab ordine faciendis* glossa *in l.*1. *in verbo fisci C. de vend. reb. Civitatis lib.*11. *l. unica in verbo doceatur C. de solutio. de lib. debitorum lib.*11. DD. *communi-*
7 *ter in l. Civitas* 27. *ff. si certum petatur*, ubi dispositio dicti textus extenditur ad omnia Collegia, quia cum hoc negotium sit commune, & tangat, non debet tractari ab uno, vel ab altero *l. fin. ff. com. prædio. cap. quod omnes*, *de reg. jur. in* 6. cum præsertim in dubio potius præsumi debeat quòd mutuum sit conversum in utilitatem propriam administratorum, non Communitatis *gl. in l. qui fundum* 7. §. *si tutor in verbo ampliat ff. pro emptore*, *& in l. Præses in verbo non sinet C. de transact.* Bart. *in l.*3. *ff. quod vi aut clam*: neque dari debet occasio abutendi pecuniis quas sub nomine reipublicæ possent administratores, accipere: ergo non probata occasione non est æquum Civitatem teneri, cum sufficiat creditori habere regressum ad prælatos & administratores *l. unica C. de sol. & lib. debitorum Civitatis lib.*11. DD. *in d. l. Civitas ff. certum*, prout dicimus de contractu mutui celebrato cum Ecclesia vel nomine Ecclesiæ, qui tenet quoad contrahentem cum Ecclesia si fuit servata forma, non tamen ut præjudicetur Ecclesiæ si non docetur versum in ejus utilitatem; sed ut Prælatus contrahens per se & suos hæredes teneatur Gratianus *cap.* 196. *numer.*16. qui dicit hoc ignorari communiter, & *nu.* 9. ait tres esse contractus in quibus contrahens cum Ecclesia debet esse solicitus de conversione in ejus utilitatem scilicet mutuo, deposito, de venditione facta pro debito 8
Ecclesiæ, cum in aliis liberetur debitor si solvat, etiam quod non fuerit versum in utilitatem Ecclesię dando exemplum de drappario, qui vendens pannum Abbati, pro Monachis vestiendis potest agere contra Monasterium quamvis Abbas non converterit in illius utilitatem, ut dicunt communiter DD. apud Decium *cons.*36. *col.*6. Sur- 9
dus *d.*156. ubi D. meus Consiliarius Hodierna & Gratianus *d. c.*45.

Dicit ergo Surdus *d. dec.*156. quod si quis emit ab Ecclesia non debet procurare pecuniam converti debere in utilitatem Ecclesiæ ex Guttie. *alleg.* 1. Statilius Pacificus *d.*16. *post tract. de Salviano Interd.* Giurba *d.* 88. *numer.* 15. *& d.*79. *num.*28. Castillus *dec.*205. *numer.*6. *part.*3. Gratianus *dict. cap.*45. *numer.*25. Molina *de primogenitura lib.*4. *cap.*4. *num.*20. Mantica *de tacitis lib.*8. *tit.*4. *numer.*10. quia emptor non debet esse solicitus, ut pretium in tuto collocetur, quod dixit Rota apud Cencium *d.*8. *nu.* 10. *& dec.*35. *num.*3. *& dec.*29. *numer.*1. *&* 287. *num.* 3. post tract. de censibus, quia sufficit emptoribus quod executor habuerit mandatum vendendi in causam expressam, & recipiat pretium in illam causam, & licet exequutor pecuniam illam dilapidaverit, non tamen nocet emptoribus cum ipsi, vigore dicti mandati, dicantur emisse ab ipso mandante: alias emptor remaneret deceptus ex potestate data exequutori, & fidem quam de ea habuit: ad notata per Paulum *in l. si pretium*, *Cod. de procur.* Sed contra Surdi *decisionem* 156. fuisse alias decisum refert Manentus D. Mantuæ 31. *num.*24. *& cons.*117. *lib.*1. & sic dicit Roderic. *lib.*1. *de annuis redditibus quæst.*14. *num.* 41. Peregrinus *cons.*82. *vol.*4. Farinacius *d.*681. *p.*2. Ludovisius *dec.*511. Seraphin. *dec.*366. & sic Ludovisius ubi supra *nu.* 10
11. ait quod emptor rei Ecclesiæ, regulariter non debet esse solicitus de conversione pretii secundum magis receptam opinionem: de qua Decius *cons.*37. Surd. *ubi suprà dec.*166. & ait Rota coram Seraphino *d. dec.*366. quod in tribus tantum casibus tenetur creditor probare versionem in utilitatem Ecclesiæ, primò *in mutuo*, *secundò in deposito*, *tertiò* quando venditur res Ecclesiæ pro solvendis debitis Bald. *in auth. hoc jus* 6. *de Sacros. Eccles. num.*7. & Ludov. *n.*11. *&* 12.

Ex quibus infertur quod Ecclesia non tenetur ex mutuo, 11
nisi probetur ex parte mutuantis versum, fuisse in ejus utilitatem; ut colligitur ex auth. *hoc jus* ibi (probet in utilitatem Divinæ domus) Bart. *in d. auth. num.*23. Baldus *n.* 3. Pinellus *in l.*2. *de rescind. vend. p.*2. *cap. ultimo num.*68. Covarr. *lib.*2. *variarum c.*17. Rodonan. *in rubrica quando ex mutuo obligetur Ecclesia quæst.*4. Menoch. *casu* 432. *& cons.*73. *n.*21. *& cons.*936. *num.*7. Mozzius *in tit. de personis quæ possunt mutuare*, *n.*17. Mascard. *concl.*1160. *alias* 1665. Trentacinq. *variar. lib.*1. *in tit. de act. resol.* 1. & post alios Barbosa *in d. auth. hoc jus num.*14. & hoc procedit etiamsi speciale habens mandatum, vel si Prælatus & Capitulum confiteantur in instrumento debiti pecuniam fuisse versam in utilitatem Ecclesiæ Mascardus, Mantica, Felicianus, Colerus, & alii apud Barbos. *n.* 15. *in d. auth. hoc jus*, & hoc quod dicimus in mutuo, in deposito etiam locum habet, & in venditione rerum Ecclesiæ facta ex causa necessaria pro solvendo ære alieno; quia tunc sicuti in mutuo creditores debent esse soliciti, & curare quod pecunia convertatur in solutione debiti pro quo venditio facta fuerit Covar. *l.*3. *var. c.*7. Card. Tusc. *lit. P. concl.* 506. *num.*8. Card. Mant. *l.*8. *de tac. tit.*14. *num.*14. Marta *de jurisd. casu* 161. *n.*5. Grat. *d. c.*196. *n.*81. Caroc. *de deposito p.*2. *q.*1. Barb. *ubi sup. n.*16. in aliis verò contractibus non est probanda versio DD. *ubi sup.* cum sufficiat quod recipiens confiteatur pretium recepisse in causam in decreto contentam Grat. *c.* 555. *n.*7. Trentacinq. *ubi suprà* & nota ex gloss. *in d. authen.* hoc jus *ibi* (probat ergo fortè per præsumptionem) quod 12
probatio versionis in Ecclesiæ utilitatem non solum potest fieri per veras probationes veluti per visum aut similem; sed etiam conjecturis & præsumptionibus, ut latè DD. citati à Barb. *ubi sup. numer.*21. & non sufficit probare instantem necessitatem, nisi probetur utilitas: Facchinæus *l.*7. *c.*77.

cap. 77. Mascard. *loc. cit.* & Menochius *casu* 432. *numer.* 41. intelligit id procedere quando fuit impensum in causam quæ sui natura erat perpetua; quia licet ex eventu non perduraverit, tenebit, Mascard. *d.concl.* 1666. cum verò mutuum non probatur versum in utilitatem Ecclesiæ, non valet in præjudicium Ecclesiæ, sed valebit ut Prælatus contrahens per se, & suos hæredes ad ejus solutionem tenea-
13 tur, etiamsi dicat Rector nolle teneri ex mutuo Ecclesiæ facto, Barb. *ubi suprà numer.*22. & 23. *qui numer.* 24. ait probationem versionis in Ecclesiæ utilitatem non requiri ut Episcopus seu Administrator, & eorum hæredes teneantur, & sic contractus mutui celebratus Ecclesiæ nomine tenet, quoad contrahentem cum Ecclesia, non autem ut præjudicetur Ecclesiæ, si non doceatur versum in utilitatem Ecclesiæ; sed ut Prælatus contrahens per se, & suos hæredes teneatur: quod si constiterit tempore mutui facti, Ecclesiam valdè indigere pecunia mutuata, & constat administratorem accepisse mutuo, eam ob causam, tunc dico valere: est enim conjectura pecuniam fuisse versam in utilitatem Menochius *l.*4. *præsumpt.*55. de qua versione probanda & quando latè Sperellus *d.*154. *& seq. to.* 2. omninò videndus.

14 Hæc autem conclusio declaratur: ut procedat tam in contractibus cum Ecclesia celebratis, quàm cum Republica, & communitate quia ista æquiparantur inter se *l. Respubl. C. ex quibus causis &c.* non secus, ac si essent pupilli, & minores Bart. *in l.*1. §. *ult. ff.* quod cumque universitatis nomine Menoc. *cons.*80. *n.*24.

15 Ampliatur in aliis actibus præjudicialibus qui non possunt geri à Prioribus, seu Magistratibus temporalibus prout in venditione bonorum Civitatis quæ debet fieri à majori parte consilii, etiam cum decreto Judicis & præcedente causæ cognitione prævio juramento à consiliariis præstando, cum expressione nominum singulorum de universitate, & cum aliis requisitis, *de quibus in l.finali C. de vend. reb. Civitatum lib.*11. ubi Joannes de Platea *n.*1. Bart. *in l.fi. C. de prædiis Decurionum libr.*10. Ruinus *cons.*41. *libr.*1. Rolandus *cons.*90. *lib.*1. Capicius *d.*93. Idem in Castro dicit Menochius *cons.*80. *n.*22. *lib.*1. Cravetta *cons.* 142. *nu.* 25. Baldus *cons.*400. *lib.*2. Decius *in c. cum omnes in prima lectura numer.*71. de Corulit. Alexander *cons.*1. *col.*2. *lib.* 4.

16 Dices tales Magistratus, & Priores Civitatum possunt præjudicare universitati cum habeant administrationem generalem cum libera; Paul. de Castro *in leg. rescriptum* 11. §. *plerumque in fine ubi* Alexander *ff. de pactis* vigor cujus clausulæ cum libera sunt à lege, sive ab eis homine eis concessa omnia, quæ ipsemet principalis posset agere; quasi omnis potestas fuerit translata in administratorem Bart. *in l. Creditor* §. *hujus ff. mandati*, *& in l. Procurator cum libera ff. de procurator.* Guttierrez *de juramento confirmatorio parte prima cap.*50. *num.* 13. quod aliud est quando dicta clausula ponitur in procuratore dato ad lites: quia tunc restringitur solum ad administrationem litis & instantiæ non causæ: unde tunc non possent transigere, liberare, obligationem remittere, aut quid simile in præjudicium mandantis Bart. *in l. qui Romæ* §. Callimachus *num.*2. *ff. de verb.* Escobar *de ratiociniis*, *c.*19. *n.*28. dummodo ex verbis mandati, contrarium non appareat, quod scilicet dicta Clausula sit apposita etiam causæ non soli instantiæ, ut latè declarat Rodericus Suarez *in l. post rem judicatam ff. de re judicata*.

17 R. quod Magistratus temporalis non habeat liberam administrationem glossa *in l. item Magistri ff. de pactis.* quam sequitur Paulus de Castro *in l. præses* 12. *num.*3. ubi Jason *num.*8. *Cod. de transact.* Alexander *cons.*135. *lib.*7. *& consil.*17. *lib.*6. Vantius *de nullitatibus ex defectu mandati numer.* 127. Gratianus *d.*93. *num.*14. cum etiam universitates recognoscentes superiores nihil faciant nisi Rectores illarum præbeant authoritatem negotiis, & deliberationibus per eos faciendis, Paulus *in l.*3. *nu.*6. *col.*1. *ff. quod cujusque universitatis nomine*; non enim tales Civitatum Gubernatores & Rectores sunt sicuti erant olim Decuriones. Romanus *cons.* 101. *in fin.* Magistratus autem nostri temporis non habent aliam potestatem, quam eam, quæ illis datur per statuta locorum Decius *cons.*50.

Limitatur quando sumus in Magistratibus non temporalibus sed perpetuis; quia tunc non erit probanda versio, seu mutuum versum esse in utilitatem Civitatis, quasi quod sufficiat cum illis contraxisse, isti enim repræsentant totam universitatem & habent liberam administrat. Bart. *in d. l. Præses* 12. *C. de transact.* nam cum jure administrent bona Reipublicæ possunt etiam illam ex mutuo obligare *l. si is qui bona* 11. *ff. de pigno. l.*3. *vers. ordo dedit ff. quod cujusque universitatis nomine*, quia factum Rectorum prepositorum habetur pro facto singulorum Civium glossa *in Rubrica C. quæ sit longa consuetudo* Bart. *in d. l. sicut* 7. *ff. eod. tit.* Baldus *in l. etiam numer.*15. *C. de executione rei judicatæ* Alexand. *in l.*4. *num.*24. *C. de re judic.* Unde poterit creditor agere tam contra bona communia quam contra ipsam Civitatem Decius *in d. l. Civitas num.*4. *ff. si certum petatur* ubi Jason *numer.*3. subdens in hoc casu neque probandum esse per mutuantem versionem in utilitatem Ecclesiæ & *ibi* Bologninus *tomo* 1. quicquid dicat glossa *in l. is qui bona* 11. *in verbo* delegare *Cod. de pignoribus*, *& in l.*3. *in verbo* accipiat *Cod. si aliena res pignori data sit*: quia opinio contraria est magis vera, & communis ut ait Colerus *de processu executivo p.*2. *c.*3. *numer.* 366. per tex. *in d. l.*1. *Cod. de solut. & libr.*11. & ratio est quia isti tamquam 18
ab universitate propositi totam Civitatem repræsentant. Et habentur loco Dominorum, non secus ac Tutores, & Curatores *l. tutor* 33. *ff. de furtis*, & ibi glossa *in verbo* non datur *l. interdum* 56. *vers. qui tutelam*, & ibi glossa in verbo *transigere ff. eod. tit. l. qui fundum* §. *si tutor ff. pro emptore*: quia Populus illos eligendo censetur approbare eorum gesta, Abbas *in cap. significavit numer.*1. post glossam de appellat. Innocentius *in c.*1. *de fide instr.* per quam electionem quicquid per eos postulabitur eligentium periculo cedit *l.*2. *in principio ff. de Iudiciis l.*1. §. *proindè ff. si mensor falsum modum dixerit*, prout dicimus de exercitore proposito fieri, qui ex mutuo tenetur, quamvis pecuniam in usum suum non convertat, quasi quod imputandum sit Domino quod illum proposuerit *l.* 1. §. *non autem ff. de exercitat. com.*

Ampliatur quod isti tales perpetuo administratores, & 19
repræsentantes populum non solum poterant obligare bona Civitatis sed etiam bona particularium & singulorum sine ulla convocatione, & consensu illorum & cum clausula exequutiva, quia contractus celebrati per tales administrantes quibus cura perpetua, & generalis Reipublicæ commissa est, transeunt in vim legis non secus ac si ab Imperatore gesta essent, Bart. *in l.*4. §. *actor. n.*4. *ff. de re judicata*, *& in d. l. sicut ff. quodcumque universitatis nomine* & *in l. penult. C. de donat. inter virum* & *in l. Cæsar ff. de publicanis* Jason *in d. l. Civitas n.*4. ibi Bolognetus *n.*27. *&* 29. *ff. si certum petatur*.

Et licet gloss. *in l.*2. *in verbo* aut legem *C. quæ sit longa con-* 20
suetudo, & Alexander *cons.*44. *num.*50. *lib.* 1. & Bald. *in leg.*1. *numer.* 2. *Cod. ne filius pro patre contrarium dicat*, tamen contraria opinio est verior Baldus *in l. penult. num.* 2. *Cod. de donatione inter vir.* Artmannus Pistorius *p.* 1. *qu.*37. *numer.* 17. & Communiorem appellat Colerus *p.*2. *de Iud. cap.*3. *num.*376. ubi etiam *numer.* 380. ampliat dictam obligationem afficere singulos pro tota summa quando fuit facta cum clausula *insolidum* quam poterunt appo- 21
nere dicti magistratus perpetuo, ita ut eo casu, unus solvendo partem suam non liberetur cum totum teneatur solvere tamquam insolidum obligatus, Bart. *in dict. l.*4. §. *actor. num.*10. *ff. de re jud.* sed sine tali clausula censerentur obligari particulares pro rata facta comparatione per æs & libram, non autem secundum numerum personarum in Civitate existentium, Bald. *in l. sicut* §. *quod si nemo ff. quod cujusque universitatis nomine* Ripa *in d. leg.*4. *nu.*43. *ff. de re Iud.* sicut, & Sindicus à publico deputatus posset singulorum bona obligare, quando negotium est principaliter universorum, & secundario singulorum Bald. *in l.*2. *n.*6. *C. quæ sit longa consuetudo* Alex. *cons.*44. *lib.*1.

Verum Civitas tenetur conservare indemnes istos par- 22
ticulares qui solverunt pro ea, vel ex communi ærario si adsit, vel ex collecta quæ imponitur per æs & libram secundum quantitatem Patrimonii ita ut deficientium vices suppleantur per alios de Universitate *l.*1. *C. de omni agro deserto lib.*11. Bart. *in l.*1. §. *discretionem C. de operib. publ. l.* 10. Salyc. *in l. omnes Provinciarum* 22. *notab.*1. *C. de operibus publicis* Alexander *in dict. l.* 4. *numer.* 15. *&* 16. *ff. de re judicata*: ita ut ad tales collectas teneantur etiam 23
venientes de novo ad habitandum cum debitum antecessorum gravet etiam successores Guido Papa *dec.* 279. *per tex. in l. properabatur* 76. *ff. de judiciis* contra Afflictum *in Rubr. de Contumace* & contra Rebuff. *de lit. obligatoriis*

*toriis n.2. gl.1. numer.*101. quod ampliatur ad Forenses possidentes bona in loco in quo imponitur collecta; quia etiam isti tenentur Bart. *in l. libertus* 17. §. *sola ff. ad municipalem* Curtius Junior *consf.*61. Guidon. Papa *d.* 279. & quomodo imponatur collecta per universitatem debitricem quando nihil possidet declarat Gratianus, *d.*227.

24 Ex quibus infertur primò, quod debitum contractum cum Monacho sine licentia superioris, eidem rectè solvi potest: ut non possit amplius debitor molestari, si enim non intervenerit superioris consensus dum Monachus mecum contraxit non possum solvere Monacho tantum; sed si non interveniat Superioris licentia rectè solvitur id quod
25 debetur ratione contractus Rodriguez *tom.*3. *quæst.*26. *art.* 3. *& in Compendio resol.*35. & decisio Capellæ Tholosanæ *p.*12. *& patet ex l. quod servus ff. de sol.* & ita docet Bart. *in l. cumque.* §. *quæ sibi ff. de verb. oblig.* & *in l. si unus* 1. *respons. ff. de pact.* cum ergo Monachus mutuat pecuniam mihi, vel deponit apud me si ei deinde restituam sine licentia Superioris, liberor jam: idem si dicto Monacho restituam Peyrinus, & alii apud Donatum *tomo* 1. *part.*2. *tract.*12. *quæst.*10.

26 Infertur secundò Monasterium non teneri de fidejussione Monachi nisi fidejussor subditus fidejubeat de licentia Prælati, & majoris partis Capituli, ut habetur *in c. quod quibusdam ff. de fidejussoribus* Rodriquez *in suo Compendio resol.*35. *in addit. num.*7. Peyrinus *tom.*2. *de Prælato quæst.* 3. *cap.*5. *n.*10. neque Abbas Superior Monasterii poterit fidejubere absque consensu Capituli, Silvester *in verbo* fidejussor *quæst.*4. intelligendo tamen in re gravi, quia secus in re modica de qua disponit Superior Conventus, absque consensu Capituli, quod idem dico in Religioso qui de licentia Superioris vacat studiis in aliqua Universitate, in qua licet possit contractus facere non tamen poterit fidejubere gloss. *in cap. ex parte in verbo* licet *de accusatio.* & alii apud Sanchez *lib.*6. *in summa cap.*14. *num.*42. Unde sæculares qui sapiunt fugiunt contrahere cum Mona-
27 chis particularibus absque Superioris & Capituli licentia; quia sciunt sine licentia Superioris, & Capituli non posse aliter contrahere, nec habere peculium: quod si laicus fidejubeat, & insolidum obligetur cum Monacho sine licentia Prælati, licet obligatio quo ad Monachum non valeat, tamen valebit quo ad sæcularem: latè Emanuel Rodriquez *tom.*3. *quæst. Regul. quæst.*26. *art.*8. ubi refert ita decisum in Rota Placentina Mandosius *de ætate minori q.* 33. Alexander *consf.*39. Jason. *consf.*58. *l.*3. & Hieronymus Rodriquez *resol.*107. *numer.*2. quando scilicet se obligant, ut Principales & insolidum Infertur 3. Monasterium non obligari ex mutuo suscepto à particulari Monacho, nisi mutuum sit versum in utilitatem Monasterii, ut expressè dicitur *in cap.*3. *de deposito cap. quod quibusdam de fidejusso. cap.*1. *de solutio. & causa* 10. *quæst.*2. uti diximus in mutuo facto administratori vel Tutori Pupilli, aut alicujus Civitatis *l. Civitas* 27. *ff. si certum petatur*, *l.* 3. *Codic. quando ex falso tutore* & Creditori incumbit onus probandi pecuniam esse versam in utilitatem Ecclesiæ *Auth. hoc jus ibi versam esse probaverit l.*1. *C. de solutio. lib.*11. Bartolus *in d. l. Civitas ff. si certum petatur* Genuensis *in pra-*
28 *ctic. quæst.*139. & variant DD. an talis versio probari debeat verè, an saltem per conjecturas; de quibus latè Genuensis *ubi suprà n.*3. Riccius *p.*1. *dec.*3. gloss. *in* §. *si verò auth. de alienat. & emphyt.* dicit requiri veram probationem cum agatur de obliganda Ecclesia vel Civitate ex facto alterius per text. *in d. l. Civitas*, sed glossa *in auth. hoc Ius* dicit quod sufficit probari per conjecturas & hanc opinionem communiorem vocant Genuensis, & Riccius *ubi suprà* idem Sperellus *dec.*154. *numer.*113. & addunt quod optima est illa conjectura quæ resultat ex antiquitate temporis Gravetta *de antiquitate temporis p.*2. *cap.*17. *num.*15. vel si negotium fuisset tractatum coram Generali Ordinis, vel si plures essent factæ solutiones debiti, quæ non multum distant à summa justi pretii, ut decisum refert Riccius *ubi suprà* sola tamen Prælati assertio vel confessio non probat versionem in utilitatem Ecclesiæ absque aliis adminiculis Rota *dec.*255. *lib.*1. *divers.* Sperellus *dec.*154. *num.* 102. de qua assertione quando præjudicet, latissimè Ursellius *in suo examine in* verbo *assertio.* Neque sola assertiva
29 contractus, quia requiruntur conjecturæ legales non autem frivolæ, ut si solum in contractu dictum sit quod Ecclesia pluribus indigebat, vel quod monetæ fuerint receptæ, & conversæ in Ecclesiæ utilitatem, de quibus latè Mascardus *conclus.*1166. Menochius *lib.* 4. *præsumpt.* 55. *numer.*4. Molina *disp.* 300. Quod si mutuum accipiatur ab ipso Prælato, & Capitulo simul non erit necesse probari versionem: sequitur Genuensis & Riccius *ubi suprà* & hoc casu licet non sit probanda versio, nihilominus in Ecclesia, vel Universitas reperiatur læsa, potest petere restitutionem in integrum ad instar mutui facti minori cum autoritate curatoris, qui potest restitui nisi probetur versio *l.*1. *&* 2. *C. si adversus creditorem* Covarr. *ubi suprà* & quod Ecclesia æquiparetur minori constat ex *cap.*1. *de restit. in integrum* & sufficit allegare læsionem latè Genuensis *ubi suprà* Donatus *tomo* 1. *p.*2. *tractat.* 12. *qu.*23. 30

Infertur quartò obligari Monasterium ex contractu Monachi existentis in scholis vel in alio negotio de licentia Superioris, glossa *in cap.*20. Ne Clerici vel Monachi ubi Joannes Andreas *numer.*4. Archidiaconus *numer.*6. Navarrus *consil.*20. *de Regularibus numer.*6. S. Antoninus 3. *p. tit.*24. *cap.*53. Sylvester *in verbo* excommunicatio *casu* 29. *numer.* 5. scilicet si pro infirmitate curanda &c. dummodo non excedat talis obligatio solitas expensas fieri latè Sanchez *lib.*7. *summæ cap.*31. *numer.*17. Rodriquez *in compendio resol.*8. *de alimentis numer.*11. cum Monasterium teneatur alere Monachum etiam si illum ex justa causa expellat Surd. *tit.*1. *de alimentis quæst.*75. *& quæst.* 108. & est decisio 1. *in antiquis in titul. de accusatio.* & Monasterium teneri alere filios pauperes & egenos professi dixit Leoncellus *de privilegiis pauperum*, *privilegio* 308. *num.*7. Melius ad Castillum *de alimentis cap.*10. *n.* 7. ubi plures allegat. Casu verò quo conjux ingrediatur Monasterium & illud succedat in bonis conjugis ingressi, non tenetur alere alterum conjugem in sæculo relictum, ut bene surdus *tit.*1. *quæst.*37. *numer.*3. Sanchez *lib.*7. *Decalogi cap.*31. *num.*7. Castillus apud Melium & alios; quia talia bona sunt affecta Monast. & ex bonis alienatis non tenetur conjux alere conjugem ut contra Rodriqu. *in compendio resol. in tit. de aliment. resol.*8. dicit Donatus *tract.* 12. *p.*2. *tom.*1. *qu.*26. & tenetur Monasterium subministrare alimenta Monacho accusanti suum Abbatem *cap. Episcopi.* §. *Ioannes* 2. *quæst.*7. ubi Cardinal. Turrecremat. Genuensis *quæst.*576. *cap. ex parte* 11. *de accus.* ubi expressè habetur & hoc non solum quo ad expensas victus, sed & litis dummodo Monachus accuset Abbatem ob utilitatem Monasterii, secus quando ob propriam Surd. *tit.*1. *quæst.* 121. idem si liget pro dignitate in qua fuit electus in Monasterio, secus si dignitas sit extra Monasterium Sanchez *in summa lib.*6. *cap.*12. *numer.*260. licet Peirinus *tom.*2. *quæst.*3. *cap.*1. *n.*129. dicat non teneri Monasterium ad has expensas; Monachum verò fugitivum, vel Apostatam, cum non teneatur Monasterium alere neque expensas factas per eundem tali tempore solvere teneatur, neque ad debita contracta per eundem pro tali tempore, licet teneatur ad expensas quæ fiunt pro captura qua reducuntur ad Monasterium Javelus *in suo speculo quæst.*235. Donatus *to.* 1. *p.*2. *tract.*6. *quæst.*16. nec tenetur ejectum à Religione alere, vel ejus debita solvere Donatus *tract.*8. *p.*2. *tom.*1. *qu.*31. *&* 32.

[Right margin numbers in this column: 31 (beside "Infertur quartò…"), 32 (beside "7. ubi plures allegat…"), 33 (beside "re alimenta Monacho…"), 34 (beside "expensas; Monachum verò…")]

Infertur quintò Monasterium non teneri de re deposita apud Monachum, si culpa sui subditi pereat, aut deterior fiat, Sanch. *d. l.*6. *Decalogi c.*14. *n.*29. nisi sit res deposita, in utilitatem Monasterii conversa; Neque Monasterio competit agere contra eos qui sunt furati res depositas apud particularem Monachum, sed Jus agendi contra illos competit Patrono bonorum S. Antonin. 3. *p. tit.*66. §.7. sed si Monachus delinquat circa depositum nempè dolosè vel negligenter conservando tunc punitur à suo Superiore vel si non potest in bonis luat in corpore servata forma cap. Odoardi de solut. at si res sit depositata apud Abbatem sive Monachum cum licentia Abbatis, & contingat culpa, aut dolo fieri deteriorem rem depositam, tenetur Monasterium restituere, secus si fuisset depositata Monacho particulari *c.*1. ubi glossa *de deposito* Sanchez *ubi sup. nu.*36. 35

Infertur sextò Monasterium non teneri solvere debita contracta cum sacrista pro necessitatibus Ecclesiæ Bald. *in l.*1. *C. de exercit. actione*: quia sacrista non fuit propositus ad obligandum, nec ad negotiandum, sed ad custodienda altaria ut colligitur ex *l. sed si pupillus l. Conditio & l. si cum villic. ff. de Instit. actione* & sic censetur in casu posito excedere limites suæ administrationis Innocentius *in cap. quod quibusdam de fidejuss.* ad quem excessum Ecclesia 38
non

non tenetur: & Religionis habens mandatum ad aliquid agendum omnia repetit, quæ expendit pro Monasterio, sive utilia, sive inutilia fuerint expensa, sed si non habuit mandatum tunc repetit solum, quæ expendit utiliter in negotiis suæ Ecclesiæ *cap. quicumque l. 2. quæst.* 4. unde si mandatarius ob aliam causam ivit ad Curiam non petit expensas nisi ob illam causam, gloss. *in capit. cum pro causa, de procuratorib.* Genuensis *dict. quæst.* 579. *numer.* 6. & si agit cum mandato tunc, sive succumbat, sive non repetit expensas, sed si agat sine mandato, in tantum repetit in quantum obtinuit in favorem Ecclesiæ, Genuensis ubi suprà. Monasterium etiam tenetur ad debita contracta ante ingressum pro rata qua bonis successit DD. *in auth. ingressi Cod. de sa-*
39 *cros. Eccles.* ubi Regens Tappia *capit.* 18. Canonistæ *in cap. in præsentia de probat.* Farinac. *decis.* 333. *tom.* 2. Gratianus *capit.* 363. *numer.* 15. & decisum refert Thor. *tomo* 3. *part.* 2. *compendii in verbo Monasterium an teneatur* Lezana *in summa part.* 1. *capit.* 24. *numer.* 38. & tenebitur alimentare illos, quos tenebatur alere Religiosos de fructibus tamen bonorum, quæ attulit ad Monasterium DD. citati Donatus *tom.* 1. *part.* 2. *tractat.* 12. *quæstion.* 15. & sic procedit, quod supra dixi, Monasterium teneri alere filios pauperes Monachi.

40 Infertur septimò Monasterium non obligari ex contractu sui professi dummodo non ei commiserit tacitè, vel expresè aliquam administrationem, & quatenus illa non excedat, Sanchez *ubi suprà*, Peyrinus *tom.* 2. *de Prælato quæst.* 3. *capit.* 50. *numer.* 5. neque ex delicto Monachi, vel Abbatis tenetur Monasterium *cap. si Episcopus* 16. *quæst.* 6. *capit. si delictum de Reg. in* 6. secus si aliquid pervenit ad Monasterium *capit. Casellas* 10. *quæst.* 2. Tappia, & San-
41 chez *ubi suprà*, contractus verò factus inter Prælatum, & subditum obligat successorem Prælatum illum servare Rodriquez *tom.* 3. *quæst.* 29. *artic.* 9. *& in compend. resolut.* 107. Portellius *in verbo pactum numer.* 3. Peyrinus *tom.* 2. *quæst.* 3. *capit.* 5. *numer.* 29. & sicuti Monasterium de consensu Capituli concedit alicui subdito annuos redditus, non poterit successor Prælatus contravenire, alias graviter peccabit Portellius & alii *ubi suprà*, Donatus *tom.* 1. *part.* 2. *quæst.* 11. *tract.* 12.

42 Infertur octavò, quod si Religiosus emat domum, vel censum suis pecuniis cum licentia præsumpta Prælati non poterit eum vendere; vel pretium census à venditore redimente recipere Donatus *tomo* 1. *part.* 2. *tract.* 12. *quæst.* 9. & contractus gesti à subdito sine licentia Superioris, vel sunt nulli ipso jure, ut aliqui dicunt, vel sunt validi, sed nul-
43 lam inducunt obligationem; Legas Rodriquez *resolut.* 35. *de contractibus numer.* 6. Peyrinus *quæst.* 3. *tom.* 2. *capit.* 5. *numer.* 6. Donatus *quæst.* 8. *tract.* 12. *tom.* 1. *part.* 2. & ex contractu facto sine licentia Superioris non oriri obligationem scilicet in foro conscientiæ dicit communis apud Donatum *ubi suprà quæst.* 7. tenetur tamen Prælatus Monasterii stare contractui sui prædecessoris Rodriquez *ubi suprà*. Neque per se solus sine consensu Capituli potest Prælatus contractum facere Peyrinus *ubi suprà*, *numer.* 14. Neque Monasterium tenetur exhibere libros judici laico quibus possit re-
44 levari pars adversa ab onere probandi, sed hoc casu solet decerni, ut accedat scriba super faciem loci, & extrahat partitas sibi necessarias sumptibus tamen partis indigentis, ut pluries fuisse decisum dicit Thorus *in verbo Monasterium fol.* 408.

Vti scripsimus in Nuntiatura Neapolitana, fuit observatum.

DISCEPTATIO LXIX.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur de qua hic.*
2 *Vicarius cessat per renunciationem Episcopatus.*
3 *Vicariatus Officium quibus modis expiret.*
4 *Vicariatus Officium expirat secuta renunciatione libera, sed non si fiat ad favorem alicujus.*
5 *Episcopus facta renunciatione simplici si incumbat detentationi non facit fructus suos, & qualiter amittat jura sua.*
6 *Vicarii gesta valent non obstante renunciatione libera facta per Episcopum, sed ab eo ignorata.*
7 *Vicarii Officium sicuti per mortem, ita per translationem cessat.*
8 *Baldus* in cap. ex parte de officio delegati *adducitur & explicatur.*
9 *Vicarius non cessat, resignatario proviso, & consecrato.*
10 *Textus* in extravaganti injunctæ de electione *adducitur, & explicatur.*
11 *Vicarius durat, usquequo capta non fuerit possessio per Episcopum provisum.*
12 *Sedes vacat usquequo litteræ non sint ostensæ Capitulo.*
13 *Sedes Episcopalis qualiter desinat vacare jure communi & quid hodie.*
14 *Rota & Tribunal Superius cur soleat mutare sententias in judicando.*
15 *Iudices inferiores judicare debent ad exempla majorum.*
16 *Regula secunda Cancellariæ adducitur, & explicatur.*
17 *Rotæ Decisio Burgensis Canonicatus de anno* 1583. *adducitur revocata.*
18 *Vicariatus Officium qualiter expiret ex provisione dignitatis.*
19 *Vicarius benè agit etiam mortuo Episcopo cujus ignorat mortem.*
20 *Sententia facta à judice revocato, quando valeat.*
21 *Vicarius Capitularis non datur posita renunciatione ad favorem.*
22 *Decretum S. Congregationis affertur quo Episcopus desinit esse talis quando absolvitur à vinculo in consistorio Papæ.*
23 *Episcopus habita notitia absolutionis vinculi tenetur se abstinere, & Ecclesia vacat, & intrat Capitulum.*
24 *Decretum de quo suprà procedit in translatione, non in resignatione ad favorem, & ratio disparitatis affertur.*
25 *Vicarius exercens Officium Episcopo remoto, deposito, vel translato, an validè agat, & quando.*
26 *Vicarius Episcopo mortuo, absente nulliter gerit Officium, etiamsi illius mortem ignoret.*
27 *Vicarius mortuo Episcopo in remotis validè agit Officium vigore* leg. Barbarius, ff. de Officio Prætoris.
28 *Vicarius Episcopi cui sunt directæ dispensationes matriniales, an possit eas exequi mortuo Episcopo, sed à Vicario ignorata morte.*
29 *Text.* in l. Barbarius ff. de Officio Prætoris *posito impedimento juris positivi procedit; secus si adsit impedimentum juris naturalis vel divini.*
30 *Resignatio beneficii acceptata per Vicarium revocatum valet, si illius revocationem ignorabant Commissarii: idem de morte Episcopi etiam Vicario sciente.*
31 *Episcopus excommunicatus, sed non declaratus validè confert beneficia.*
32 *Ordinatus cum litteris dimissoriis datis à Vicario post mortem Episcopi validè ordinatur.*
33 *Præsentatio facta à Patrono putativo valida est.*
34 *Electio facta ab Electoribus putativis valida est.*
35 *Matrimonium factum coram Paræco putativo valet.*
36 *Matrimonium coram Paræco putativo qui non erat Sacerdos valet.*
37 *Confessio facta laico putato Sacerdoti communiter non valet.*
38 *Confessio facta Sacerdoti approbato, sed licentia revocata, & ignorata valet.*
39 *Excommunicatus occultus, & toleratus validè agit.*
40 *Textus* in leg. Barbarius *procedit non solum posito communi errore, sed etiam probabili opinione.*
41 *Text.* in leg. Barbarius *procedit posito errore communi etiamsi populus dubitet.*

42 *Textus* in l. Barbarius ff. de Officio Prætoris *non procedit quando alius habet pro se veritatem, qui concurrat cum errore communi.*

43 *Vicarius Capitularis non potest exequi dispensationes transmissas Episcopo, vel Vicario Generali.*

44 *Vicarius capitularis non cognoscit causas immunitatis, & extractoris Ecclesiæ secundum veram opinionem.*

45 *Textus* in leg. Barbarius *non procedit in causis de quibus supra proposito errore communi, & titulo colorato.*

ARGUMENTUM.

Vicarius Episcopi cessat per renunciationem Episcopatus liberam; sed si conditionalis sit, minimè: & quid resignatario proviso, & consecrato? Textus *in extravaganti injunctæ de electione* explicatur, & Regula secunda Cancellariæ, ac Rotæ Decisio in Burgens. Canonicatus declaratur. Decretum de Vacatione Vicariatus Officii per absolutionem vinculi Episcopi in Consistorio factam qualiter intelligatur. Et an si notitiam habuerit Vicarius de morte Episcopi absentis quæ communiter ignorabatur valeant gesta per eum, Textus *in leg. Barbarius, ff. de Officio Prætoris* solemniter declaratur, ut procedat existente impedimento juris positivi, non juris naturalis vel Divini: neque procedit in dubio juris, sed facti.

PRO

D. D. Francisco Pacifico, dignissimo Vicario Eminentissimi Cardinalis Carrafæ.

FACTUM.

1 CUm D. Illustrissimus D. Carolus Carrafa Episcopus Aversanus post tres legationes honorificè gestas, suis summis, & propriis meritis meruisset à S. D. N. Alexandro VII. ad dignitatem Cardinalatus tituli S. Susannæ assumi, assumptus jam obtinuit ab eodem, ut Ecclesiam suam Aversanam posset renunciare Illustrissimo Domino meo D. Paulo Carrafæ, suo Germano fratri omni laude dignissimo, & meo singulari domino, ac Patrono: qua resignatione facta, & notitia habita in Civitate Aversæ, rumor occurrit inter fratres scilicet inter Canonicos, an D. D. Francis. Pacificus Vicarius Eminentissimi Carafæ esset Vicarius, an potius Vicario Capitulari daretur locus, undè erant præcincti ad se congregandum pro Vicario Capitulari creando servata forma Concilii Tridentini *sess.* 24. *de refor. cap.* 16.

2 Consultus ego quid agendum dixi non esse locum Vicario Capitulari, sed D. Pacificum Eminentissim. Domin. Cardinalis esse Vicarium. Ratio est, quia licet per renuntiationem Episcopatus cesset Vicarius ad notata per Sbrozzium *de Officio Vicarii lib.* 2. *quæst.* 42. qui ait quod per renunciationem Ecclesiæ Cathedralis illa vacat sicuti per mortem Episcopi: unde per talem renunciationem expirare Vicarii Officium dicebant Canonici, sicuti per depositionem, per cessionem, per translationem & per ingres-
3 sum Religionis, vel quocumque alio simili modo ex glossa *in cap. si propter in verbo vacabit de rescriptis in 6. & cap. si Episcopus de supplenda negl. Prælatorum in 6.* ubi glossa *in verbo mortem*, quia cum principalis constituens cesset esse Dominus, vel quasi: cujus contemplatione constituerat Vicarium cessante causa præsumitur cessare voluntas, & dissolvi mandatum ex quo videtur à principio adjecta, vel saltim tacita in esse conditio, quod in eodem statu maneat *leg. cum quis in principio, ff. de solution.* Sbrozzius ubi suprà.

4 Tamen Sbrozzii opinio, & sententia procedit quando renunciatio fuisset facta libere, & simpliciter, secus si conditionaliter, & ad favorem facta esset, ut in præsenti fuit: unde dicunt DD. quod Episcopus si dederit mandatum ad resignandum Episcopatum in Curia, potest conferre beneficia interim vacantia etiam post admissam resignationem quando est ad favorem: quia in ista non abdicatur jus à resignante post admissionis resignationis, nisi fuerit jus quæsitum resignatario; unde nil mirum si Resignans remaneat titularis quousque sibi constet de parificata conditione; quod secus esset in resignatione simplici, per quam admittitur statim possessio, & titulus, ita ut per eam dicatur Episcopus in Ecclesia mortuus civiliter, & æquiparatur morti naturali *Clementina finali de procur.* Romanus *consil.* 374. *in fine*, ubi Mandosius *in verbo mortuus*.

Quare si post resignationem simpliciter factam incumbit detentioni Episcopus, non facit fructus suos, Sarment. *in regula de annali quæst.* 57. & tenebitur ad restitutionem quamvis non habeat notitiam admissionis & sicuti facta renuntiatione admittitur possessio Rota *decis.* 3. *de renunciatione in novis* Cassadorus *decis.* 2. *eod. tit.* ita quoque, non fuit amissum jus conferendi quod dicitur fructus Episcopatus Abbas *in cap. cum olim* 7. *numer.* 4. *col.* 2. de causa possessionis, & proprietatis, & hanc differentiam inter renunciationem simplicem, & conditionalem agnovit Rota coram Orano in Seguntina Beneficiis 5. Junii 1592. latè Cevall. *q.* 561. *n.* 58. 5

Quapropter si Episcopus renunciasset Episcopatui, vel translatus fuisset ad aliam Ecclesiam & translatio non pervenerit ad notitiam Vicarii valebit collatio, & actus per eum gestus, Peregrinus *d.* 157. *alias* 33. *lib.* 2. Parisius *lib.* 20. *de resignatione beneficiorum quæst.* 24. *numer.* 38. & 40. 6
Nam æquiparantur casus mortis, & translationis ad Episcopatum; & sic procurator constitutus per Episcopum, sic expirat per mortem Episcopi sicuti per translationem Anna *allegat.* 92. post alios Gratianus *capit.* 127. *num.* 42. 7

Neque dicas obstare Bald. *in c. ex parte Ap. de Officio delegati*, ubi ait quod differat vacatio per mortem, & per translationem. 8

Respondeo enim Baldum loqui quoad expressionem faciendam de beneficio, in quo verus modus vacationis debet exprimi, alias nomine vacationis simpliciter intelligitur Vacatio cujuslibet speciei *l. si quis stipulatur ff. sol. matr.* cum declarationibus tamen, de quibus Mandosius *in Reg.* 30. *num.* 24. ubi notabiliter notat, quod expressa vacatione per obitum, veniat alius modus, & quando mors civilis æquiparetur naturali, & dicatur resultare idem effectus quoad illud, de quo quæritur, non quoad alium casum Bald. *in l. Deo nobis C. de Episcopis & Clericis* Grat. *c.* 127. *num.* 44.

Cum ergo Eminentiss. Cardinalis Carrafa renunciaverit ad favorem, quousque non fuerit effectus sequutus, sicuti ipse remansit Episcopus, sic ejus Vicarius erat talis, ut dicebamus.

At nova fuit dubitatio; quia Illustr. Episcopus Carrafa renunciatarius literas habuit expeditas, taliter consecratus: & sic se scribebat Episcopum Aversanum, unde iterum insurrexit rumor inter fratres scilicet inter Canonicos, an nunc debuisset expirare Vicarius Generalis, & daretur locus Vicario Capitulari. 9

Ego respondi nec nunc dari; sed continuare primum Eminentissimi Carrafæ. Ratio est quia ut benè Barbosa *allegat.* 54. *numer.* 159. Episcopus provisus non potest administrare Episcopatum, nisi literis expeditis, & ostensis: licèt enim jure communi attento censeatur expirare Vicarius per confirmationem, institutionem seu provisionem à Sede Apostolica factam ex glossa *in Clemen.* 1. *ut lite pendente* Panvinus *de potest. capituli prælud.* 7. *num.* 16. Felinus *in cap. cum Bertoldus numer.* 6. *de re judicata* Rota *decis.* 6. *de Election. in novis*, ita ut per dictam Institutionem, confirmationem seu provisionem acquirat Prælatus exercitium jurisdictionis ante apprehensionem possessionis, glossa communiter *recepta in cap. penult. in verbo collatio de præbend. in* 6. Abbas *in cap. transmissam de electione* tamen post extravagantem *injunctæ de electione* non aliter vacat Ecclesia, quam si Prælatus provisus à Sede Apostolica litteras expediverit, easque Capitulo præsentaverit cujus Prælati *Sedes vacabat dict. extravagant.* Barbosa *dict. allegat.* 54. *nu.* 160. Gratian. *capit.* 127. & sic si erat Vicarius Capitularis potuisset exercere Officium, & continuare donec Prælatus adeptus fuisset possessionem. Unde DD. simpliciter loquentes de prædicta litterarum expeditione, ut Ecclesia vacare desi- 10

desinat, & Prælatus posset administrare, intelliguntur de illis expeditis & Capitulo ostensis ut *dict. extravag.* habetur,
11 unde refert Gonzalez *in reg.8. Cancellariæ glossa* 5. §.2. *num.* 88. fuisse decisum valere collationem quandam Canonicatus in mense ordinario vacationis factam à Capitulo Burgense, spreto Episcopo jam promoto, & habente expeditas litteras suæ provisionis, qui tamen nondum illas ostenderat, nec præsentaverat, quamvis aliàs Episcopus simultaneam haberet collationem cum Capitulo, quia cum adhuc duret vacatio dictæ Ecclesiæ, potuit collatio fieri à solo capitulo sine ulla contradictione, requisitione aut interventu Episcopi promoti, juxtà textum *in c.1. ne sede vacante in 6.*
12 Neque sufficit fuisse Episcopum promotum ad Ecclesiam si litteræ non essent expeditæ: quia hodie duret vacatio sedis Episcopalis, vel alia quælibet, donec litteræ Apostolicæ fuerint expeditæ & præsentatæ Capitulo, cujus Prælati sedes vacabat, ut in *d. extravaganti injunctæ de elect.* inter communes Rebuffus *in tit. de simonia in resignatione numero* 11.
13 Neque dicas quod jure communi Sedes Episcopalis desinit vacare per provisionem factam à sede Apostolica, ita ut Prælatus statim acquirat jurisdictionis exercitium per dictam provisionem antequam sit capta possessio, ita ut sit etiam licita collatio beneficiorum Abb. *in c. transmissa* 15. *numer.*3. *de elect.* Sylva *de beneficiis p.*3. *q.*40. Rota *dec.*182. *p.*2. *divers.*

Respondeo enim, quod hodie non solum requiritur provisio, sed etiam expeditio litterarum & transportatio, & ostensio, & præsentatio *ex dict. extravaganti injunctæ de electione*, & est decisio Rotæ coram Lancellotto in Burgens. Canonicatus de anno 1583. ubi declaratur valida collatio facta per capitulum, non vocato Episcopo jam promoto, non tamen præsentante litteras expeditionis, cum adhuc dicatur vacatio quamvis si non vacaret opus esset Episcopum requirere pro tali collatione facienda.
14 Nec facit quod ait Parisius *lib.7. de resignat. quæst.* 23. ubi ait cessare vacationem per provisionem, antequam capiatur possessio: & ait ita decisum in Rota in causa Burgensis Canonicatus 25. Januarii 1583. quia à dicta decisione fuit recessum 3. Junii ejusdem anni 1583. in eadem causa ut benè Gonzalez *in regul.*8. *Cancellariæ gloss.*15. §.2. *numer.* 88. quæ diversas, & mutatio opinionum, & sententiarum in eadem facti specie permittitur supremis Magistratibus prout est Rota Romana, Senatus, &c. ut latè concludit Menochius *cons.*59. *lib.*1. *per text. in leg. nam etsi parentibus*, §. *filius ff. de inoffic. testam.* & sic procedit illa regula quod Judicandum non est exemplo summi Judicis, gl. *in leg. nemo, Cod. de sententiis, & interlocut.* omnium Judicum,
15 Afflictus *decis.*383. *numer.*8. quia procedit quoad inferiores Judices, non quoad eundem supremum Magistratum, vel alterum ejusdem auctoritatis cum par in parem non habeat imperium, *leg. ille à quo*, §. *tempestivum, ff. ad Sen. Cons. Trebellian.* & unius error non debet alteri occasionem errandi præstare, nec expectandum est quid actum fuerit, sed quid agi, vel fieri debeat *leg. sed licet ff. de officio Præsidis*, Menochius *cons.*75. *numer.*94. *& cons.*59. *num.* 19. *lib.*1.
16 Totum quod diximus multo magis procedit hodie stante secunda regula Cancellariæ, qua expresè cavetur vacationem Sedis durare usque ad provisionem Apostolica authoritate faciendam, & adeptam pacificam possessionem, quia possessio ut diximus non potest concedi nisi expeditis litteris, & exhibitis.
17 Unde infertur primo cavendum esse à Parisio *in lib.* 7. *de resignatione beneficiorum quæst.*23. *numer.* 46. *&* 47. quatenus docet cessare vacationem Capitulique potestatem expirare statim post provisionem, & ante captam possessionem, qui citat dictam decisionem Burgens. 28. Januarii 1583. quæ ut dixi fuit revocata 3. Junii 1583. de qua revocatione non fuit recordatus ipse, & ista ultima decisio revocatoria prioris fuit multoties canonizata teste Gonzalez *dict. glos.*15. §.2. *numer.* 88. & Quaranta *in verbo Archiep. authorit. numer.* 13. & est decisio revocata 182. *par.*2. *diversorum*, quæ omnia maximi ponderis existere dicit Gonzalez *loco cit. numer.* 90. pro materia dictæ regulæ secundæ Cancellariæ in fine quatenus reservat omnia beneficia liberæ collationis vacante sede Episcopali, vel Abbatiali vacante; de qua regula plenius agit, *in gloss.* 51. *casu* 14. *ad numerum* 52.

Quod verò diximus de præsentatione litterarum Apostolicarum, intelligi debet etiam de brevis pro capienda possessione nomine Cameræ, quod solet concedi ad sex menses, & quandoque prorogari, nam obtinet eandem vim, & efficaciam cum ipsis litteris, cum sit species illarum, ut benè Pacis Jordanus *lib.* 12. *titul.* 20. *numer.* 55.

Infertur secundò, quòd ut expiret Vicarii officium non solum requirit propositionem Prælati in Consistorio, & litterarum expeditionem cum certa scientia prædictorum; verum etiam opus est actuali ostensione, & productione litterarum sive Brevi loco ipsorum Capitulo, alioquin non inducitur cessatio vacationis, nec tollitur potestas Capituli Vicarii vel Episcopi, neque provisus potest Vicarium sibi deputare, aut alio modo in administratione se intromittere absque incursu pœnarum *d. extravag. injunctæ* tam respectu ipsius quàm Capituli admittentis DD. communiter ubi suprà. 18

Infertur ultimo quod mortuo Episcopo si Vicarius ignoret ejus obitum, exercebit uti Vicarius; etiamsi potuisset Vicarius scire obitum Episcopi, dummodo constet non scivisse Gratianus *dict. cap.*127. *à numer.*22. ut in simili dicimus de dimissoriis concessis à Vicario etiam mortuo Episcopo, agente in remotis; quorum concessio valet, si non constabat de ejus obitu cum potestas Vicarii sit ordinaria, & favorabilis: post alios Gratianus *dict. capit.* 127. *numer.*24. sic si Vicarius sit revocatus ab Episcopo, & ejus revocationem ignoret valebunt gesta per eum, Boerius *decis.*347. *numer.*12. *cum seqq.* Cardin. Puteus *decis.*370. *lib.*2. Romanus *sing.*58. sicuti sententia de jure canonico est valida si fuerit facta à Judice revocato ante sententiam revocationis, quia nec aufertur jurisdictio saltem in exercitio ante præsentatas litteras, ex Innocentio *in capit. auditum* 4. *de restitutione spoliatorum*, Gratianus *d. cap.* 127. *num.* 3. *& seqq.* 19 20

Unde hic est casus quo non datur locus Vicario capitulari non quidem ex vi renunciationis Eminentiss. viri Cardin. Carrafæ, quia hæc fuit ad favorem facta, & sic non sequuto effectu, non expiravit Vicarii officium ex supra traditis; neque ex vi novæ acquisitionis Episcopatus per Illustrissimum Carrafam datur locus Vicario Capitulari, quia ejus officium, & administratio vigore extravagantis *injunctæ de electione* non acquiritur nisi litteris expeditis, & capitulo ostensis ac capta per eundem possessione: unde non est mirum de hoc: quia hic est effectus renunciationis ad favorem ut non habeat effectum nisi collata dignitate concessionario, & quia respectu capituli resignatarius non habet exercitium nisi litteris ostensis Capitulo, hinc est quod Vicarius semper est Vicarius nomine primi resignantis; cui si opponatur de vinculo soluto ab Ecclesia Aversana respondet Vicarius hoc vinculum solvi quatenus & conditionaliter detur resignatario, at quia resignatario datus est, & hic non potest administrare nisi litteris Capitulo ostensis, hinc fit Vicarii officium non cessare: alios modos quibus Vicariatus officium cessat post alios ponit novissimè Pacis Jordan. *tomo* 2. *l.*12. *tit.*1. *cum seqq.* omninò videndus. 21

Ita ut scripsimus practicatum fuit in capitulo Aversano sub censura DD. & sanctæ Sedis Apostolicæ.

Verum pro complemento sciendum est, quod hoc non procedit quando Eminentissimus Carrafa fuisset ab Ecclesia Aversana translatus ad aliam Ecclesiam, quia nunc desinit esse Episcopus primæ: quando primo loco à Papa ab illius vinculo absolutus fuit; de qua re Rota Romana *decis.* 475. apud Farinac. 1. *part. recentiorum*, & super hoc habemus declarationem sacræ Congregationis per hæc verba: die 14. Decembris 1624. Sacra Congregatio Illustrissimorum Cardinalium Regularium, & Episcoporum proposita S. D. N. approbante, censuit Ecclesiam à qua volens transfertur, seu quam dimittit Episcopus vacare ab eo tempore, quo idem Episcopus ab illius vinculo absolvitur in Consistorio Sanctitatis suæ, etiam ante expeditionem litterarum Apostolicarum vel acceptam possessionem secundæ Ecclesiæ; & posteà quam hujusmodi absolutionis notitiam Episcopus habuerit etiam ex testimonio seu documento Secretarii sacri Collegii illico teneri eum abstinere ab exercitio ordinariæ jurisdictionis eamque transire in Capitulum tanquam Sede vacante, & ita posse, & debere Capitulum statim ea jurisdictione uti, ac Vicarium juxta Tridentinum Concilium præscriptum eligere Sedemque vacantem publicare, 22 23

cæ, ut refert Massobrius *in praxi habendi concursum requisit. 1. dub. 9.* secundum Romanam impressionem, & Barbosa *in capite primo in fine, de translatione Episcopi.*

24 Quod quidem decretum videtur destruere totum id quod consuluimus pro Vicario Aversanæ, sed non est ita, quia cum decretum loquatur, de Episcopo translato ad aliam Ecclesiam non poterit verificari in N. Eminentissimo qui renunciavit ad favorem: qui quidem licet absolvatur à vinculo primæ Ecclesiæ, non tamen poterit dici simpliciter absolutus; sed quatenus, & non aliter resignatio haberet effectum in personam Illustrissimi D. mei D. Pauli Carrafæ sui Germani fratris: unde donec, & quousque non fuerit in illo resignatario sortita effectum resignatio, erit absolutio vinculi conditionalis, & procedunt ea quæ suprà dicebamus.

25 Præterea hujus absolutionis vinculi nunquam habuit capitulum notitiam, sicque benè Vicarius Eminentissimi Carrafæ poterat exercere, ut de facto me concludente exercuit, quia ut benè doctissimus Sperellus *decis.30. numer. 1.* Vicarius si suum officium exerceat post illud finitum ex remotione facta ab Episcopo absente, vel quia Episcopi jurisdictio finita est (excepto casu mortis) validè exercebit; etiamsi aliundè id sciat dummodo non fuerit per litteras, vel nuncium de revocatione certioratus, ut benè Boerius *decis.347. à numer.14. usque ad numer.18.* Rebuffus *in praxi beneficiaria in titul. de forma Vicariatis numer.212.* Cuccus *lib. 2. institut. moral. titul. 8. numer. 147.* Sanchez *de matrimonio lib.3. disputat.30.* Sbrozzius *de offic. Vicarii lib. 3. quæst.36. numer.6.* Parisius *lib.7. de resignat. benefic. qu.24. à numer.41.*

26 Si vero sequatur vacatio per mortem Episcopi tunc ipso facto absque ulla intimatione Vicarius amittit jurisdictionem, eo quia Episcopi, & Vicarii idem est Tribunal, & reputetur eadem utriusque persona *capit.2. de consuetud. in 6. capit. Romana de appell.in 6.* Sanchez *ubi suprà disput.30.* & est doctrina Felin. *in capit. ex parte numer.18. de rescriptis*, latè Barbosa *in leg. quia tale 14. num.93. ff. solut. matrimon.* Covarr. *pract. quæst. cap.4. numer.4.* Gratianus *cap. 776. numer. 44. & seqq.* Verum si moriatur Episcopus in longinquis, & communiter ignoretur mors illius valent gesta per Vicarium per *leg. Barbarius, ff. de officio Prætoris*

27 per quem text. valent gesta per eum qui non erat Vicarius Episcopi, sed pro tali communiter habebatur, ut per Rotam *decis.1. alias 47. de officio Vicarii*, Bellamera *dec.402. de officio legati.* Mil. *in repertorio in verbo Vicarius sive Officialis*, Mascardus *conclus.648. numer.6. volum.2.* Alexander *consil.186. numer.7. lib.2.* quia ob publicam utilitatem si ex parte Officialis intervenerit titulus putativus, & ex parte populi communis error, acta sustinentur jura supplent jurisdictionem, & idem communis error facit legem, & pro veritate habetur *d.l.Barbarius*, ubi communiter DD. & facit illud Sapientiæ judicium populi universi ne despexeris, Bald. *cons.496. n.3. vol.4.*

28 Est tamen difficultas an Vicarius Episcopi cui directæ sunt dispensationes matrimoniales, possit illas exequi Episcopo mortuo in remotis, cujus mortis scientiam solus Vicarius habet, & communiter ignoratur, putat Sanchez *lib.3. de matrimonio disput. 22. numer.59.* posse exequi ex communi errore, qui vigore *legis Barbarius* facit jus, & probant *ex Consilio Ancharrani 409.* Gabriel *in titul. de probation. conclus.8. numer.18.* qui refert Rotæ decisionem Mascard. *conclus.648. numer.74. colum. 2. de probat.* contrarium putat Sperell. *decis.30. numer.7.* quia vir prudens habita notitia de morte Episcopi, & sic de veritate magis illam, quàm communem errorem sequi debet *capit. consuetudo 8. distinct.161.* (propter quod relicto errore sequamur veritatem) ergo dum non ignorat Vicarius Episcopi mortem illas exequi non debet, ad notata per Sperellum *d. dec. 30. numer.8.* quia cum jurisdictio Vicarii sit accessoria ad illam Episcopi extincta jurisdictione Episcopi nihil habebit Vicarius.

29 Doctores enim circa *leg. Barbarius*, varias tradiderunt intelligentias, sed communis est illa Theologorum, ut scilicet si adsit titulus coloratus, una cum errore communi habetur pro veritate, si nullum adsit impedimentum divini juris vel naturalis, sed si adsit impedimentum juris divini vel naturalis non procedit, ita dicit Sanchez *de matrimonio lib.3. disputat.22. numer.27.* sequitur Bonacina *de de matrimon. quæst.2. punct.7. numer. 24.* Ratio disparitatis est quia ubi adest defectus juris positivi jus ipsum, & Ecclesia supplere possunt, secus vero ubi adest defectus juris divini vel naturalis quem nec Ecclesia, nec jus positivum poterit supplere.

Ex prima parte dicunt DD. quod resignatio beneficii recepta per Vicarium subsistit, licet Episcopus obierit ante receptionem resignationis si ignorabat ejus obitum Cardinal. Puteus *dec.370. part.2.* Mohedanus *dec.313.* Parisius *cons. 136. colum.4.* alter Parisius *libro 7. de resignatione beneficiorum quæst.24. numer.33.* Sbrozzius *lib.3. de officio Vicarii qu. 36. numer.10.* Anastasius Germonius *de indultu Cardinalium, §. tibi quoad vixeris num.63.* & licet Puteus, & Flaminius dicant id procedere ignorante Vicario, tamen idem dicunt cum Sperello *decis.30. numer.16.* si ipse sciebat, quia text. *in dict. leg. Barbarius* se fundat in communi errore; sic collatio beneficii facta à Vicario post mortem ignoratam Episcopi, valet, & tenet, Rota *part.2. rec. decis.618. numer.2.* sic Episcopus excommunicatus non tamen declaratus si conferat per se, vel per Vicarium dicit Felynus *in ad probandum numer. 6. de sentent. & re judic.* quando validè confert ubi testatur, ita in suo tempore dixisse Rotam. 30 31

Hinc etiam dicimus quod si quis ordinatur cum litteris dimissoriis datis à Vicario post mortem Episcopi non publicatam dicitur ritè ordinatus, quia dimissoriæ illæ ob publicam utilitatem valent, & tenent Henriquez *lib. 5. de pœnitentia capit.13. num. 3. in Commentariis lit. A*, ubi ait sic tenuisse viros doctos Lessius *de justitia, & jure lib.20. cap. 29. dub.8. numer.67.* sic præsentatio facta à Patrono putativo non vitiatur licet posteà appareat eum non fuisse patronum *cap. consultationibus de jure patronatus, cap. querelam, de electione*, Lambertinus qui de communi testatur *lib. 2. de jure patronatus art.1. quæst.3.* Mandosius *ad Lappum alleg.89. lit. S*, quod idem dicimus in electione facta ab electore putativo *cap. cum olim de causa possess.* Lappus, Mandosius, & alii ubi suprà sic valet matrimonium factum coram Paræco habente titulum putativum cum errore absque impedimento juris Naturalis, vel Divini, Coninchus *de matrimonio disputat.27. numer.26.* Bonacina *de matrimonio quæst.2. puncto 8. numer.27. ubi numer.30.* ampliat etiamsi assistat Laicus reputatus Sacerdos, cum etiam sit defectus juris positivi. Idem si Paræcus excommunicatus toleratus tamen det licentiam assistendi matrimonio alteri Sacerdoti, vel si ordinarius illam tribueret fictè, ut si exterius concessit, interius autem non intendebat concedere: nam matrimonium validum erit, Cevallos *quæst.604. num. 119. & 120.* 32 33 34 35 36

Ex secunda verò parte quando impedimentum est de jure divino, vel naturali quod non habet locum text. *in dict. leg. Barbarius* post alios dicit Gabriel *conclus.8. numer. 36. de prob.* Parisius *consil.136. numer.12. volum.4.* Rota *decis. 371. numer.17. part.1. diversor.* unde dicunt quod absolutio peccatorum data per Sacerdotem, qui non est verè Sacerdos, non tenet: quia est impedimentum juris divini cui nec jus Canonicum, nec jus Civile supplere potest secundum veriorem opinionem, de qua Abbas *in capit. 20. de Presbytero non baptizato*, Bonacin. *dict. puncto 8. numer. 36.* quicquid malè dicat Jason *in dict. leg. Barbarius numer. 63.* dummodo ille non erat Sacerdos secus si erat Sacerdos, sed careret jurisdictione ordinaria, vel delegata quia hoc casu cum esset defectus juris positivi utique posito titul. colorato, & errore communi tenet absolutio, glossa *in c. dudum l.2. de elect.* Mascard. *d. conc.648. num.33.* Coninchus *de Sacramento Pœnitentiæ disp.8. dub.3. col.6.* Sic si licentia audiendi confessiones fuerit posteà revocata, & ignorabatur revocatio Sanchez *ubi suprà num.88.* Lessius *l.2. de Iust. cap.20. dubio 8. num.67.* contra quendam Episcopum, qui ponere volebat edictum irritans omnes confessiones factas tali modo quod reprobavit Sperellus *dec.30. num.26.* at Sacerdos qui ad tempus habuerat licentiam confitendi, quia si transacto tempore perseverat, confessores valent Henriquez *d. l.6. cap.8.* quia cum Populus ignoret de licentia & adsit error communis sustinetur actus, ut contra Bonacinam dicit Sperellus *d. dec.30. num.28.* ex 2. etiam parte oritur quod gesta per occultum excommunicatum sunt valida: unde validè beneficium confert, validè absolvit cum non adsit impedimentum juris divini vel naturalis; & hæc fiunt à dignitate, non à persona: ita Innocen. *in cap.1. de Schismat. numer.3.* Sanchez *d. lib.3. disp.22. num. 33.* Sperellus *num.29.* 37 38 39

Tan-

40 Tandem nota procedere dispositionem *Barbarius* non solum posito communi errore, sed etiam ob probabilem Doctorum opinionem ita, ut si plures sint opiniones, an talis absolvere possit à reservatis, vel à censuris an assistere matrimonio, an excommunicare, eligere confessarium, &c. quia si opinio affirmativa sit probabilis etiam si fortè sit falsa, facit ut Ecclesia suppleat jurisdictionem ob publicam utilitatem, aliter enim sequerentur gravissima incommoda
41 Henriquez, Sanchez, Lessius & alii quos refert & sequitur Sperellus *dict. dec.*30.*numer.*33.& amplius dico quod ex communi errore valent gesta à Superiore, etiamsi populus dubitet, an Superior ille sit officio privatus, quia cum antea fuerit habitus pro tali, non debet propter dubium superveniens eum rejicere; cum in officio perseveret, in dubio enim nemo est suo jure privandus, quia melior est conditio possidentis Sanch. *ubi suprà n.*56. Lessius *de Iust. c.*29. *dub.*8. *n.*68.

42 Notabiliter etiam nota text. *in l. Barbarius* & totam ejus materiam quando ille qui prætendit validitatem actus non concurrit cum alio allegante illius nullitatem; secus si duo concurrunt & alter nititur veritati, alter autem communi errori, quia tunc si ante completum negotium veritas denegatur illa errori præfertur, & sic impetrans beneficium à vero Collatore si concurrat cum eo qui impetravit ab alio, communiter reputato vero collatore præferri debet *c. susceptum de rescriptis in* 6. Boerius *dec.*150. *numer.*13. Ferretus *cons.*9. *p.*1. Rota *in Assisiensi Canonicatus* Veneris 25. Junii 1599. coram Litta, ubi fuit dictum non tenere collationem Canonicatus factam ab Episcopo Assisiense, qui tunc suspensus erat, qui aliud contulerat beneficium in suis manibus resignatum; sed illud contulerat fratri Germano resignantis contra Bullam Pii V. 58. & dicebatur non suffragari quod communiter habebatur pro non suspenso, & quod per legem *Barbarius*, debuisset actus sustineri, quia text. *in d. l. Barbarius* non poterat habere locum stante concursu provisi Apostolici, quod menti tenendum dicit Sperell. *d. dec.*30. *n.*35. *in fin.*

43 Quia verò Vicarius Capitularis succedit in Episcopi jurisdictione ordinaria non in delegata, ideò contra Sanchez *l.*8. *de matrimon. disp.*27. *num.*32. fuit in Rota decisum non valere, & nullam esse dispensationem Matrimonii, quia fuit concessa à Vicario Capitulari in exequutione mandati dispensando, ut notat Sperellus *tomo* 1. *decis.*31. *numer.*20. quod vero Capitulum succedat in illis, quæ competunt Episcopo jure ordinario adest textus *in cap. unico de major. & obed. in* 6. unde nunquam Cancellaria Apostolica Sede Episcopali vacante dirigit dispensationem vel similes gratias Vicario Capitulari, sed Episcopo Viciniori seu ejus Vicario, de quo Stylo post alios Sperellus *decis.* 31. *numer.*4. &
44 contra Patrem Peregrinum *de immunit. cap.*3. *ad numer.*33. dico Vicarium Capitularem non posse cognoscere de immun. scilicet de causis confugientium ad Ecclesiam ut cum Mario Italia *lib.*1. *cap.*6. §.1. *à numer.* 37. *usque ad* §. *quia talis facultas* competit Episcopis & eorum Vicariis, decidit S. Congreg. de anno 1633. apud Sperellum *dec.*31.*numer.*8. in quibus casibus est quæstio an procedat text. *in l. Barbarius*: quia scilicet publicè Vicarius Capitularis dispensat, quia publicè procedit in talibus causis immunitatis 1. &c.
45 respondeo non procedere quia text. *leg. Barbarius* procedit tantùm quando error est in facto; secus si erretur in jure, post alios Mascard. *conclus.*148. *numer.* 100. at in præsenti non erratur errore facti nempè, an quis sit Vicarius, vel non, sed de juris errore, an scilicet Vicarius Capitularis de jure valeat exequi dispensationem prædictam Sperel. *dec.* 31. *numer.*11.

Vt scripsimus sic fuit practicatum: & fuit D.D. Franciscus Pacificus Vicarius, qui jam mortuus est, maxima cum fama boni & integri Ministri Ecclesiastici, ob cujus integritatem, & ob varias qualitates non deterioris conditionis suo fratre. Illustrissimus Cl. Paulus Carrafa dignissimus Episcopus Aversanus, fecit Vicarium Generalem Dominum meum Dominum Dominicum Pacificum, olim discipulum meum, nunc dilectissimum D. & Patronum.

DISCEPTATIO LXX.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur de qua hic.*
2 *Alienatio bonorum Ecclesiæ, est prohibita de jure divino, Canonico & Civili.*
3 *Alienatio rerum Ecclesiæ, ut valeat, quæ requirantur.*
4 *Assensus Apostolicus, supplet defectum solemnitatum.*
5 *Delegati Apostolici, quid agere debeant pro alienatione rerum Ecclesiæ.*
6 *Assensus an, & qualiter præsumatur, per annos triginta.*
7 *Assensus an præsumatur, si ex actis constet oppositum.*
8 *Assensus an præsumatur, non habita scientia Papæ.*
9 *Assensum præsumi an sit præsumptio juris, & de jure, an juris tantum.*
10 *Assensus requiritur in concessione emphyteusis.*
11 *Potestas alienandi de qua hic quid operetur.*
12 *Parœci concessio, an validet contractum, de quo hic.*
13 *Augmentum Canonis, non facit novam concessionem.*
14 *Beneficiatus, an possit cogi ad assensum præstandum.*
15 *Alienatio rerum Ecclesiæ nulliter facta revocatur per eundem.*
16 *Iuramento non obstante.*
17 *Res Ecclesiæ quando dicatur solita concedi.*
18 *Res Ecclesiæ devoluta atque incorporata non potest alienari sine solemnitate.*
19 *Subhastatio non requiritur in alienatione rerum Ecclesiæ.*
20 *Alienatio ex summa necessitate, an requirat assensum.*
21 *Assensus an requiratur in alienatione licita?*
22 *Assensus an requiratur, in alienatione in evidentem.*
23 *Assensus potest præcedere & subsequi.*
24 *Alienans cum Clausula salvo assensu, non poterit rem tradere.*
25 *Assensu in pendenti, an possit pars revocare alienationem.*
26 *Contractus alienationis bonorum Ecclesiæ quando possit claudicare.*
27 *Iudex Ecclesiasticus, an cogat laicum ad standum contractui.*
28 *Res Ecclesiæ, an possit detineri usquequo non veniat assensus.*
29 *Locatio ultra triennium valet.*
30 *Locatio tribus à principio facta per novem annos non valet.*
31 *Locatio rerum Ecclesiæ per annos sex non valet, etiam cum pacto renovandi.*
32 *Locatio per triennium non poterit prorogari.*
33 *Locatio excedit triennium quando fructus non percipitur quolibet anno.*
34 *Successor Prælati an teneatur stare locationi.*
35 *Locatio si fiat nomine Ecclesiæ, Pupilli, vel Civitatis tenetur successor ei stare.*
36 *Res mobilis Ecclesiæ poterit alienari, & quando.*
37 *Res mobilis pretiosa non alienatur.*
38 *Greges, armenta &c. non alienantur.*
39 *Pecunia quando numeretur inter res pretiosas.*
40 *Pecunia an possit dari ad Cambium, vel ad lucrum cessans à Regularibus.*
41 *Pecunia pro emenda re stabili, vel mobili præsumpta non alienatur.*
42 *Dos monialis qualiter consumenda.*
43 *Oblationes factæ Ecclesiæ an, & quando alienentur.*
44 *Vota quando alienentur.*
45 *Lampades argenteæ, & similia quando alienentur sine assensu.*
46 *Census an & quando possit alienari.*

47 *Cen-*

47 *Census quando possunt Calari &c.*
48 *Hæreditas vel legatum quando possint repudiari sine assensu.*
49 *Confraternitatum bona qualiter alienentur.*
50 *Retrovenditio fit sine assensu.*
51 *Venditio cum pacto de retrovendendo, requiritur assensum.*
52 *Incapaces alienant sine assensu.*
53 *Assensus non requiritur data licentia alienandi.*
54 *Permutatio rerum Ecclesiæ non requirit assensum.*
55 *Assensus non requiritur in bonis difficilis recuperationis.*

ARGUMENTUM.

Assensus Apostolicus qualiter, & quando præsumatur in alienatione facta bonorum Ecclesiæ ex solo cursu temporis: & talis præsumptio qualis sit? Res solita concedi in emphyteusim quando, & qualiter dicatur. Alienatio in casu licito, & in evidentem Ecclesiæ utilitatem requiritur, qui potest præcedere, & subsequi; dummodo res non tradatur nisi assensu adveniente. Poterit cogi quis stare contractui, & à quo judice sit cogendus laicus stare huic contractui. Locatio ultra triennium non valet rerum Ecclesiæ: Quod si fructus nascatur omni triennio valebit per novennium. Successor particularis, quando locationi stare teneatur. Res pretiosæ non alienantur sine assensu. Neque pecunia destinata pro stabilibus, vel mobilibus pretiosis; neque vasa argentea alienantur.

PRO

Parœco S. Nicolai.

FACTUM.

1 D. Marcellus fidelis Parœcus Sancti Nicolai Civitatis Aversæ, concessit in emphyteusim perpetuam annis elapsis, Ascanio, & Decio de Auxiliis, modia sex & quartas duas Territorii siti in Casali Lusciani pertinentiis Civitatis Aversæ in loco detto lo Pintolo pro ducatis 7. annuis, & hanc concessionem Parœcus prædictus fecit pro eisdem de Auxilio suis filiis legitimis, naturalibus, & nascituris ex linea recta legitimè descendentibus, ita quod jus unius deficientis sine filiis legitimis, & naturalibus accrescat alteri superviventi *fol.69. lit. A.*

In qua etiam concessione dicitur, quod dicti fratres de Auxilio teneantur Assensum Apostolicum impetrare eorum sumptibus intra annum, cum aliis pactis in similibus contractibus apponi solitis, cum recognitione dominii Cappellano, & successoribus solvere ducatos septem, & quod non possint vendere, nec alienare, nec contractum aliquem facere alienationis; quod si vendiderint, vel alienaverint, vel si dictum redditum non solverint juxtà stylum Ecclesiæ, vel si assensum non impetraverint in d. tempore, vel si decesserint sine filiis ut suprà, quod in his casibus & quolibet ipsorum Terræ prædictæ incidant in commissum & dicti fratres cadant ab eorum juribus, & utile dominium consolidetur cum directo, quia sic *&c. fol.71. litt. A*, à tergo.

Super celebrato contractu cum Romæ misissent partes, obtinuerunt assensum commissum duobus Canonicis Cathedralis Aversanæ, qui cognito si in evidentem Ecclesiæ utilitatem, & capta per eosdem diligenti informatione, & servatis servandis, & cedere in Ecclesiæ utilitatem; super quibus vestras conscientias oneramus, authoritate Apostolica approbetis, *fol.91. & 92.*

Hoc autem Decretum à parte non producitur fuisse interpositum, imò à moderno Parœco producitur fides negativa, scilicet qualiter facta diligentia in actis Curiæ Ecclesiasticæ non reperitur interpositum unquam fuisse tale decretum ut ex fide act. *fol.*210.

Imò ad majorem cautelam producitur, quod Antecessor beneficiatus institerit in d. Curia Aversana ad relationem territorii tam propter assensum non expeditum, quam propter lineam finitam illorum de Auxilio concessionariorum; unde in anno 1626. per Curiam Episcopalem Aversanam fuerunt modia prędicta territorii declarata devoluta instante Parœco beneficiato D. Sabbatino Sannero *fol.93.* & Decretum *fol.94.*

Quia vero olim beneficiatus, & Parœcus notitiam habuit, quod superveniebat Aurelia de Auxilio Soror dicti Detii, & quod forsitan devolutio non habuisset effectum, expectavit mortem de Aureliæ (licet illa non esset in concessione comprehensa) & de anno 1648. ab eadem Curia Episcopali Aversana obtinuit devolutionis sententiam per mortem Aureliæ absque filiis, & proinde territorium devolutum, & immutatur in possessionem, & associandum familiæ, & capi possessionem, *fol.* 78. & 79.

Hoc autem decretum, & possessio capta, occasionem præbuit Judictæ Ferdiano, & Augustino Saulino conjugibus proponendi in S. C. remedia Capitulorum Regni Regale præsidium, allegando, quod possidebant hoc Territorium ordine S. Consilii. Unde revocandam dicebant possessionem captam per Beneficiatum, ut ex memoriali *fol.64.* à tergo, & per S. C. dictum fuit præstandum esse Regale præsidium donec causa justa possessionis duraverit *fol.* 140. & fuerunt expeditæ provisiones in beneficium dictorum conjugum Curiæ Civitatis Aversæ *fol.*142. à tergo.

Et notandum dixi nunquam dicta sex modia, & quartas duas fuisse deductas in S. C. sed solum modia duodecim ex decem & octo ut ex assistentia petita ab eadem Judicta, ex contra supplicatione *fol.* 4. & ex descriptione facta in inventario modiorum duodecim *fol.* 14. & aliis articulis *fol.* 18. & ibi testes. Unde nunquam pars petiit modia 18. & quartas duas, quia sex & quartæ duæ erant Ecclesiæ, & non deducta in S. C. & sic non poterat præstari regale præsidium.

Quicquid autem sit de prætorio nunc modernus beneficiatus D. Joannes Francolinus petiit in S. C. devolutionem territorii concessi dictis Detio, & Ascanio tam ob non impetratum assensum, quàm ob lineam extinctam Detii, & Ascanii & Aureliæ, omnibus mortuis absque filiis, & in minori ætate respectivè; & condemnari petiit possessores ad relaxandum unà cum fructibus & expensis: idque cœpit agere *in anno fol.*184.

Et fecit intimare novum possessorem Caprium de Verde qui lite pendente emit dictum territorium modiorum 18. à Vincentio Saulino intruso *fol.*178. hærede Judictæ Ferdiano die 15. Martii 1663. & in instrumento dicitur in loco Lusciani Casali de Aversa in Pintolo quod est modiorum sex, & quartarum duarum quæ sunt Ecclesiæ S. Nicolai reddititiæ, & alia 12. sunt libera *fol.* 172. & ideò fuit compilatum cum dicto Caprio possessore lite pendente *fol.*178. qui constitit procuratorem Franciscum de Ferdinando *fol.*174. & cum eodem fuit Compilatus terminus *fol.*179. electio examinatoris *fol.*180. cum aliis actibus ordinatoriis, & à beneficiato fuit producta Bulla *fol.* 166. *Possessio fol.* 189. & 194. à tergo, & *fol.* 198. à tergo 200. 201. & à tergo *&c.*

Fuit etiam verificatum, quod Detius de Auxilio mortuus est sacerdos, & quod fuit frater utrinque conjunctus Ascanii, & filios non reliquit *sup.3.fol.*188. & *fol.*192.194. & 197. & quod Ascanius alter frater nupsit cum Judicta Ferdiano in ann. 1617. ex Capitulis matrimonialibus *fol.*8. & quod mortuus Ascanius d. Judicta nupsit cum Augustino Saulino *fol.* 47. ex quo matrimonio inter Ascanium cum eadem Judicta natus fuit Vincentius, qui cum fuisset declaratus hæres Ascanii patris, & tutela delata in personam Judictæ matris *fol.*354. uti talis confecit inventarium *fol.* 14. producitur etiam qualiter ex matrimonio contracto inter Ascanium, & Judictam nata est Camilla ex fide Baptismatis *fol.* 50. & dicta declarata hæres per M. E. V. ejusdem Vincentii fratris, & tutela delata in personam matris Judictæ *fol.* 23.

Productum fuit etiam in processu, quod dict. Vincentius, & Camilla filii Ascanii mortui erant in minori ætate, & eorum bona pervenerunt ad dictam Judictam eorum matrem, *sup.4. fol.*191. 192. & 195. & quod licet Ascanius, & Detius habebant unam sororem nomine Aureliam, tamen non continebatur in suprad. concessione, quia non erat

erat ex linea recta, sed transversali, & etiam dicta Aurelia condidit testamentum *in anno* 1642. & hæredem instituit D. Josephum Ferell. *fol.*80. fides mortis Aureliæ *fol.* 74. à tergo & quod filius non reliquit *sup.*8. *fol.*194. 196. 197. 198. 200. & 202.

Est etiam probatum ultra instrumentum celebratum inter Caprium de Verde, & Saulinum quod ipse possidet dictum territorium *sup.*5. à tergo *fol.*188. *testes fol.* 193. 195. à tergo 197. & 200. & quod dictum territorium cum sit parum distans à Civitate Aversana est boni aeris, & solet esse ducatorum sex annuorum pro quolibet modio in anno deductis expensis, & quod est valoris 180. pro unoquoque modio *sup.* 6. *testes fol.* 191. à tergo 193. à tergo 195. 197. 200. & 201.

Tandem est probatum nullas fecisse possessores meliorationes, ex quo eis non egebat Territorium, & quod pro arboribus vivis quas posuit, accepit mortuas arbores *sup.* 7. *fol.* 191. 196. 197. 200. & 201. à tergo.

His itaque probatis justè prætendit R. Parœcus Modernus, D. Joannes Francolinus declarari facere per S. C. devolutionem d. Territorii tum ob defectum assensus, tum ob lineam finitam illorum de auxilio, omnibus oppositis rejectis.

2 Certa enim est conclusio alienationem bonorum Ecclesiæ esse prohibitam de jure divino, ut in *libris Levitici cap.* 25. ibi terra quoque non vendatur in perpetuum, quia mea est, & vos Advenæ, & Coloni mei: & etiam de jure canonico *capit. non licet, capit. Diacono, capit. quidquid, capit. monemur, capit. quisquis Episcopus de reb. Eccles. non alien.* Concilium Tridentinum *session.*22. *capit.*11. ubi sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda est prohibita à quocumque sit facta, & absolutio est reservata S. Pontifici. Jure etiam civili prohibetur, *leg. jubemus la* 2. *Cod. de sacrosanct. Eccles. & in auth. de non alienand. & permutandis, §. quia vero, & extravagant. ambitiosæ de rebus Eccles. non alienand.* & Trident. *dict. session.*22. *capit.* 11. *de reformat.* & decreto Sac. Congregat. Concilii sub Urbano Octavo *sub formula*, de qua Donatus *tom.* 1. *part.* 2. *tractat.*14. *quæstione* 2. latè Quaranta *in summa Bullar. in verbo alienatio*, Alphonsus Villagut *de rebus Eccles. non alien. lib.*2. *part.*2. *cap.*2. *numer.*6. Peyrinus *tom.*1. in Bulla Julii Secundi, §.1. *numer.* 4. & per Paulum Quartum in Bulla quæ incipit *injunctum*, & Clementis Octavi quæ incipit *Romanum decet*, de quibus Villagut, Barbosa *in dict. capit.*11. *Trident.* Corradus *lib.*9. *in praxi cap.*1. *numer.*11. & talis extravagans *ambitiosæ* in Regno nostro est recepta secundum omnes sui partes Villagut *decis.*39. Corrad. *lib.*9. *cap.*1. Crescentius *dec.*3. *de jurejurando*. Ciarlinus *capite* 105. Rota 1. *part. diversor. dec.*26. Genuensis *cap.* 75. Riccius *in praxi var. resolut.*272. Alphons. de Leone *de censur. recollect.* 4. *vers. alienat.* Bonacin. *tom.* 1. *de alienatione, puncto* 5. *numer.*5. Lezana *tom.*4. *in verbo alienatio*, & dicit Alphonsus de Leone, quod in hac materia de praxi extravagantis recurrendum est ad Episcopum loci, ubi res sita est, & secundum eam praxim judicandum, de Leone *pag.* 290. *col.*2. & semper in dubio usu recepta præsumitur dicta Bulla, Barbosa *alleg.*95. *numer.*48. Donatus *d.p.*2. *tract.*14. *quæst.*5.

3 Ut ergo valeat talis alienatio, & concessio in emphyteusim requirebatur assensus Apostolicus, Genuensis *cap.* 85. Barbos. *allegat.*95. Bordonus *resolut.*27. *numer.*32. Donatus *dict. tractat.*14. *quæst.*23. Corradus *dict. lib.*9. *capit.*1. *numer.* 7. Bordonus *ubi suprà*, & licèt putet Afflictus cum Ursillo *dec.*191. non requiri assensum si fiat alienatio ob causam necessariam, putà pro solvendo ære alieno, tamen id falsum est, ut benè Novarius *p.*1. *in verbo alienatio numer.*7. Lezana *in verbo alienatio, numer.*10. & in alienatione in utilitatem Ecclesiæ facta dicebant Francus *decis.*35. non requiri assensum, at praxis servat contrarium, ut benè idem de Franchis *ubi suprà*, Bordonus *resolut.*27. *quæst.*7. *numer.*33. Fabius de Anna *consil.*38. *lib.*1. Novarius 1. *tomo sup.* Bullas Pauli Quinti, ut in summa Bullarum, notat Novarius *ubi suprà*.

4 Hic ergo assensus supplet omnes alias solemnitates, quæ de jure communi requirebantur in tali alienatione, ut tractatus, Capituli assensus &c. ita Capicius *decis.*10. Corradus *lib.*9. *capit.*1. *numer.*22. & *capite* 4. *numer.* 8. Donatus *ubi suprà, quæst.*26. & poterit procedere, & subsequi Corradus *ubi suprà, capit.*50. *numer.* 65. & quando subsequitur, caveas ne ante assensum tradas rem, quia adhuc incurritur in penas, Genuensis *in praxi capit.*52. Paul. Squillante *part.*2. *de obligat. clericorum dub.*3. *numer*39. etsi Papa voluerit alienare res Ecclesiæ etiam requiritur causa, ut fundat & pluries decisum refert P. Donatus *d. tract.* 14. *resolut.*27.

Unde D. Consiliarius Theodorus *alleg.*15. *numer.*12. dicit quod legati debent videre si est in evidentem, & quod constet per informationem, & quod narrata sint vera, & servatis servandis interponi decretum, & copulativè requiruntur, Francus *d.*35. *numer.* 4. & *d.*235. *num.*1. & sic bulla Pontificis est conditionalis, ut per d. Consiliarium Theodorum *numer.* 22. at in casu nostro non est interpositum decretum: ergo. 5

Neque obstat nos esse in facto antiquo: ergo præsumitur assensus per 30. annos. 6

Respondeo enim, quod licet communiter dicant cum Navarro *in consil.*1. *de rebus Eccles. non alienandis, numer.* 2. *spatio* 30. *annorum præsumi assensum*, quod idem dicit *consil.*3. *de censibus, numer.*7. cum proprium talis temporis sit ut faciat præsumi solemnitates extrinsecas, *leg. si filius Cod. de petit. hæred. leg. sciendum, ff. de verb.* Quaranta *qui loquitur in puncto*, Garsia *part.*13. *de beneficiis cap.* 20. §.2. *numer.*179. Riccius *in* 2. *part. decis.* 34. & 2. *part. resol.* 319. & *resol.*383. & *in* 2. *part. Decisionum curiæ Archiepiscopal. decis.*119. & Novarius *ibi in allegat. & in alia post decis.*117. Merolla *tom.*3. *fol.*544. *numer.*183. licet inquam id præsumatur, tamen intelligitur, quando non apparet instrumentum alienationis; vel si apparet, in eo tamen non legitur de tali assensu, Navarrus *ubi supr.* Genuensis *quæst.* 132. *in practicabilibus*, at in casu nostro apparet de reservatione assensus, & quod fuit promissum expediri, quod venerit etiam, sed quod non fuit decretatum à Commissariis ex fide actuarii qua dicitur nusquam fuisse interpositum signum evidens, quod illi delegati quibus fuit commissum decretum non fecerunt; quia non viderunt esse in evidentem Ecclesiæ utilitatem: ergo non adest assensus qui conditionalis censetur.

Respondeo secundò cum Felinó *in capit. sicut colum.* 18. *numer.*33. *versic.*7. & *ultim. de sententia, & re judicata*, quod licet assensus præsumatur, tamen si acta sunt producta, & ex eorum inspectione constet non intervenisse decretum non valet præsumptio contra veritatem, ut etiam dixit idem D. Consiliarius Theodorus *allegat.* 15. *numer.* 12. & allegat etiam Rolandum à Valle, & afflictum præterea ubi actus requirit scripturam non præsumitur ex temporis diuturnitate, Cassaneus *in consuetud. Burdegalenses fol.*325. *volum.* 2. Felinus *in capit. sicut, numer.* 17. *de sententia, & re judicata*. Ruinus *consil.* 69. *colum.* 6. *numer.* 20. *volum.*1. & *consil.*49. *volum.*4. *colum.*5. Ursillum ad Afflictum *decis.*305. *numer.*13. Alexander *consil.* 9. *volum.* 3. Capic. *numer.*29. & alios allegat Villagut *de rebus Eccles. non alien. fol.*20. quare si ex inspectione instrumenti appareret beneplacitum Apostolicum non intervenisse, vel decretum non factum, tunc non datur præsumptio pro assensu, ut contra Capic. *decis.*26. contra Grammaticum *decis.* 90. Novarius *ubi suprà*, & habetur *in leg. sciendum de verb. & §. scriptum instit. de fidejus. leg.*1. *Cod. de contrah. & committenda stipulat. capit. sicut de sentent. & re judic.* communiter cum Afflicto *decis.*107. *numer.* 7. latè Donatus *tom.*1. *par.*2. *quæst.*29. 7

Respondeo tertiò cum pluribus Doctoribus dicentibus præsumptionem fundatam in diuturnitate temporis non habere locum, nisi probata fuerit etiam scientia, & patientia de cujus præjudicio agitur: quod post alios dixit Cravetta *de antiquitate temporis part.*3. *capit.*1. & ita bis fuisse decisum in S. C. dicit Villagut *de rebus Eccles. non alienandis part.* 2. *capit.* 5. *numer.*80. & duas decisiones S. C. legas apud Thorum *parte* 2. *compendii in verbo assensus Apostolicus*, & P. Donatus *tomo primo, parte* 2. *quæstione* 29. 8

Respondeo quartò cum Doctoribus apud Regentem de Marinis *tom.*1. *capit.*27. quod præsumitur spatio triginta annorum talis assensus, sed hæc est præsumptio juris, non juris, & de jure: unde admittit probationem in contrarium, & relevat petentem ab onere probandi, & illud onus transfert in adversarium: ergo cum pro parte beneficiati factis diligentiis sit producta fides negativa Archivii Curiæ Episcopalis Aversanæ, quod nunquam fuerit interpositum tale decretum, & quod actis visis, & repertis ibi 9

ibi non adest decretum, signum est quod forsan illi canonici quibus fuerat commissa concessio, non habuerunt illam ad utilitatem Ecclesiæ, & sic non fecerunt decretum, ut in simili Donatus *quæst*.30. & temporis lapsu 30. annorum cum continuata possessione prædicta facit præsumi assensum, Rota *par*.2. *divers. dec*.139. *cap. decis*.4. Quaranta *in verbo alien. numer*.46. Grammaticus *d*.79. Ciarlinus *c*.39. Thorus *in verb. assensus*, Capic. Latr. *tom*.1. *consult*.156. Donatus *quæst*.35.

10 Quia ergo concessio facta emphyteusis nulla fuit declarata per S. C. apud Afflictum *d*.85. *in fin*. & apud Capic. *d*.105. quia absque assensu Apostolico facta, & ex alio capite, est præsumptum juris tantum pro titulo, & jam est probatum non fuisse, ideò fit nihil nocere assensum præsumptum 30. annorum.

11 Neque Judictæ hæres impugnare poterit devolutionem prædictam, ex quo in concessione primo loco facta, sit data potestas concessionariis, & descendentibus alienandi, secundo quod partem terræ prædictæ habuit Camillus de Agostino mediante decreto M. C. V. cujus jura repræsentat hodie Crœpius, & dict. hæres & additur pro parte Crapii possessoris, quod Parœcus D. Sabatinus Santorus concessit idem territorium Judictæ Ferdianæ, & pro dicta concessione Judicta, & ejus vir solverunt laudemium, & auxerunt Canonem ad rationem ducatorum decem annuatim.

Respondetur enim, quod in tantum dabatur potestas alienandi illis de auxilio ex prima concessione, in quantum quod prima concessio fuisset valida, & assensu Apostolico roborata, & linea non fuisse extincta: nunc ergo quod deficit, quid poterit fieri per possessorem nisi rem restituere una cum fructibus, & Camilla uxor Vincentii senioris suam dederat pecuniam dotalem suo viro qui emit partem modiorum prædictorum, & viro mortuo reaccepit *fol*. 212. *&* 218. & ista non sunt modia sex, & quartæ duæ Ecclesiæ.

12 Neque dicatur Parœcum tunc temporis sc. d. Sabatinum Santorum iterum concessisse conjugibus scilicet de anno 1648.

Respondeo enim Parœcum fuisse deceptum, quia asseruit, quod S. C. assignaverat dictis conjugibus modia sex, & quartas duas cum onere census, & ab hoc dedit assensum, ut ex contractu *fol*.85. sed sic est quod nunquam pars deduxit in S. C. hæc modia sex, & quartas duas, ut supra dicimus, nec poterat præstare assensum alienationi nulliter factæ absque assensu, & linea jam finita in præjudicium Ecclesiæ: præterquam quod D. Sabatin. Santorius in anno 1626. obtinuerat devolutionem in curia Ecclesiastica Territorii prædicti, *fol*.93. *&* 94. Ergo laudemium fuit datum ex mutatione personæ: unde non obstat dum non poterat jure resistente assensum præstare.

13 Neque etiam obstat, quod conjuges solverint censum non solum ad septem, sed ad decem, ut ex apochis, *folio* 237. ab anno 1657. usque ad annum 1661.

Respondetur enim hoc nihil prodesse partibus; quia territorium erat jam devolutum, & non aderat assensus in concessione prædicta, & linea pro qua fuerat facta concessio, erat jam extincta ab an. 1620. igitur.

14 Neque dicat pars adversa, quod beneficiatus possit cogi ad assentiendum, & præstare consensum eidem possessori.

Respondeo enim, quod assensus in laicali concessione est vera opinio, ut ait Ruinus *consil*. 68. *numer*. 9. *&* 10. Gozzadinus *consil*.39. *numer*.10. Julius Clarus *in* §. *emphyteusis*, *quæst*.28. *numer*.3. Theodor. *allegat*. 481. *numer*. 4. *&* 5. & addo quod si beneficiatus vult pro se retinere, & linea est extincta non tenetur alteri concedere, nec confirmare, ut est conclusum in Rota Romana coram Cardinale Mantica, de qua mentio non fecit Genuensis *in praxis Archiepiscopali capit*.81. sequitur Verallus *decis*.303. idem Clarus *in* §. *emphyteusis*, *quæst*.43. *&* 44. at in casu nostro concessio est extincta: ergo cum nullus adsit de linea nullus favor est considerandus, nec meliorationes factæ: ergo & hoc patet evidenter; quia hoc significat litem esse motam ab ann. 1626. in curia Episcopali Aversana, & postea

15 per modernum beneficiatum in S. C. scilicet nolle præstare assensum, & concessionem revocare, quam non solum concedens revocare potest, imò & ejus successor glossa, & Doctores *in capite* 20. *de in integr. restit*. Abbas *in capit. Episcopi de rebus Eccles. non alienandis*, Verall. *decis*. 245. *part*.1. Grammaticus *dec*. 79. imò quilibet clericus sine mandato revocare potest *capit. si quis Presbyterorum de reb. Eccles. non alienandis*, ubi Abbas *numer*.7. Berous *numer*. 12. qui ait hanc esse actionem popularem, uti etiam dixit Imola *numer*. 47. & ipsemet alienans potest revocare concessionem allegando suam turpitudinem, ut *in dict. capit. si quis Presbyterorum*, ubi Abbas *numer*.4. Rota *decis*. 14. *numer*.5. *part*.1. Dicens etiamsi jurasset non revocare cum non tractetur de jure proprio, sed de interesse Ecclesiæ, Barbosa *in l*.1. *part*.4. *numer*.17. *&* 18. *ff. solut. matrimon*. Ugolinus *de potestate Episcopi capit*.14. *lib*.5. Calvacanus *de tutore*, *& curatore numer*.162. Surdus *de alimentis titul*.7. *quæst*.38. Pinellus *in leg*.1. *Cod. de bonis maternis part*.3. *numer*. 79. & potest venire contra proprium juramentum, 16
quia tale juramentum in Ecclesiæ præjudicium dicitur perjurium, *capit*.1. *de his quæ fiunt à majori parte Capituli cap. pervenit* cum glossa *de jurejurando*, & est text. *in puncto in capit. sicut nobis de jurejurando*, *& cap. si quis Presbyterorum*, ubi Berous *numer*.19. *de rebus Eccles. non alienand*. Unde juramentum non ligat, neque servandum, *capit. cum contingat de jurejur*. latè Sperell. *tom*.2. *decis*.154. *& sequent*.

Neque etiam dicas, quod hæc res fuit aliàs solita con- 17
cedi in emphyteusim: ergo quando per 2. Parœcum dato assensu acceptoque laudemio, & aucto censu fuit de novo facta concessio, nullus alius assensus Apostolicus requirebatur, quia res solita concedi non requirit assensum.

Respondeo enim cum Covarr. *lib*.2. *variar. capit*.17. *numer*.4. cum Julio Claro *in* §. *emphyteusis*, *quæst*.6. *&* §. *feudum*, *quæst*.17. Rodoano *quæst*.7. *de rebus Ecclesiast*. §. *his paucis numer*.50. Menoch. *consil*. 75. Cæsare de Grassis *de rebus Eccles. non alienandis decis*.134. Ursill. ad Afflictum *decis*.305. *numer*.10. Genuense *capit*.75. *numer*.5. Quaranta *in verbo alienat. numer*.40. Riccio *in praxi tomo* 1. *decis*. 26. *& decis*.125. *in* 1. *editione* Barbosa *de potestate Episcopi allegat*.95. *numer*.29. Pyrrho Corrado *lib*.1. *in praxi capit*. 8. *numer*.13. quod tunc res dicitur solita concedi quando de ea processerint duæ concessiones eodem modo factæ simul cum cursu temporis 40. annorum, aut una tantum locatio facta tamen cum authoritate Papæ Jul. Clar. Ursill. & alii *ubi sup*.

Verum observa quod si sit devoluta ad Ecclesiam, & in 18
eam reversa atque incorporata, tunc non poterit alienari sine solemnitate, quia per illam incorporationem amisit primam naturam, & novam assumpsit, erat enim prius ab Ecclesiæ bonis separata, nunc autem reperitur unita, & de corpore affecta, ut benè Quaranta ubi supra, etsi primo loco fuisset concessa pro masculis, non potest concedi per fœminis sine novo assensu latè Corradus ubi suprà, & Donatus *tomo* 1. *part*. 2. *tractatu* 14. *quæst*.46. Feuda verò devoluta ad Ecclesiam non possunt amplius infeudari ex Bulla Urbani Octavi, Pii Quarti, & aliorum, de quibus Donatus ubi suprà, at in casu nostro alienatio, & prima concessio fuit sine assensu, ergo quomodo poterit dici, quod secunda concessio non requirat assensum.

Ex quibus infertur primò subhastationem, & poni ad in- 19
cantum non esse de forma alienationis rerum Ecclesiasticarum ex Guidone Papa *dec*.149. Genuensis *c*. 107. *num*. 9. *& in practic. quæstionibus qu*.296. sed sufficit, ut observetur forma data *in c. sine exceptione* 12. *qu*.1. *& c. dudum de reb. Eccles. non alienandis*, & consistit in hoc, ut res Ecclesiæ alienetur cum tractatu præcedenti, & de consensu Capituli, Episcopi seu superioris immediatè, & D. Papæ ad præscriptum d. extravagantis, & decreti S. Congreg. neque dispositio tex. *in d. auth. hoc jus porrectum de sacros. Eccl*. quia est de jure civili quod in re nostra non procedit, ut obtinuit Novarius *p*.2. *in summa Bullarum Pauli IV. num*. 30. Ricc. *p*.1. *in praxi in dec*.60. qui ait quod bona Ecclesiastica plus offerenti non est necesse ut dentur, & quatenus plus offerenti essent liberanda, attendi debet, tempus subhastationis, & non alias.

Infertur secundò assensum Apostolicum non requiri in 20
alienatione rei Ecclesiasticæ, quæ fit ex summa necessitate; ut ait Quaranta *ubi suprà num*.43. Ciarlinus *c*.106. *num*. 54. Donatus *p*.1. *tom*.1. *qu*.21. neque requiritur in alienatione facta ex causa necessaria pro solvendo ære alieno. Afflict. *d*.191. ubi Ursill. Reg. de Marinis *c*.256. *num*.11. Novarius

varius *decis.*177. Ricciull. *lib.*5. *de statu personarum cap.*36. Pyrrhus Corrad. *lib.*9. *in praxi cap.*7. *num.* 16. alienatio verò bonorum Regularium etiam ex necessitate solvendi æs alienum fieri non potest sine licentia Papæ, Rota Romana *decis.*203. *part.*4. Novarius *ubi sup. numer.*7. Donat. *part.*2. *tom.*1. *tract.*14. *qu.*22. & in casu etiam licito assensus prædictus requiritur Genuensis *in praxi cap.*85. Barbosa *par.*3. *alleg.*95. Gavantus *in manuali Episcoporum in verbo alienatio*
21 *num.*3. Leo *in Thesauro cap.*15. *n.*17. Bonacina *punct.*4. *num.* 6. Bordonus *resol.*27. *num.*32. & patet, quia S. P. in d. extravaganti *ambitiosæ* sibi reservavit causæ cognitionem in quacumque alienatione, in casu verò quo alienatio esset in evidentem Ecclesiæ utilitatem an requiratur assensus Apostolicus quæstio est; negat Franc. *dec.*35. Quaranta *nu.*
22 34. Riccius *ubi suprà* 37. affirmant alii requiri assensum, quia duo copulativè requiruntur scilicet causa, & cognitio, & ita decisum refert Francus *ubi sup.* Bordonus, & Bonacina *ubi sup. num.*33. Fabius de Anna *cons.*38. *lib.*1. Villagut *par.*2. *cap.*50. *num.*186. Novarius *in summa Bullarii fol.*
23 601. *num.*34. in Bulla Pauli IV. & poterit talis assensus præcedere, & subsequi contractum Franc. *decis.*163. *num.*12. Ciarlinus, & de Marinis *ubi suprà*, Corradus *ubi suprà c.* 5. *num.*65. dummodo non tradatur possessio ante assensum Genuensis *cap.*25. Paulus Squillante *de oblig. cleric. p.*2. *dub.* 3. *num.* 3. nec valet illa protestatio non aliter nec alio modo quia est contraria facto Grammaticus *d.*49. Francus *d.*267. quod limita in Procuratore qui licet stipuletur cum dicta clausula, & possessionem tradat, non ob id facit suum Dominum in censuras incidere, ut benè Riccius *decis.*57. *nu.*
24 1. & assensus Apostolicus supplet defectum solemnitatum Capyc. *decis.*16. Riccius *part.*1. *decis.*37. Corradus *in praxi lib.*9. *cap.*1. *num.*22. Donatus *par.*2. *tom.*1. *qu.*26. Nec Papa poterit sine justa causa res Ecclesiæ alienare, ut decisum per Rotam Romanam, & per Cardinales in Consistorio tempore Gregorii XIV. refert Leo *in Thes. fori Eccl. p.*1. *c.* 15. *n.*15. Donatus *q.*27.
25 Infertur tertiò, quod si contractus fiat cum illa clausula, salvo assensu Apostolico, interim quando beneplacitum Sedis non fuerit impetratum poterit utraque pars recedere à contractu ut bis decisum in Curia Archiepiscopali Neapolit. ait Maranta Episcopus *tom.*3. *controvers. resp.*7. quia est omninò necessarius posito pacto Ludov. *d.*192. ergo actus
26 suspenditur, & sic ab eo licitum erit recedere: verum dicas posse rescindi, & pœnitere Ecclesiam tantum, ad cujus favorem requiritur assensus, & cujus favore poterit claudicare, non autem poterit privatus, qui cum Ecclesia contraxit se pœnitere ut benè Quaranta *in verbo alien. num.*34. Genuensis *c.*106. *& in practicabilibus quæst.*18. Riccius *d. dec.*7. Puteus *dec.*310. *lib.*1. Crescentius *d.*1. *de locato & conducto*, & pluries decisum refert Ciarlinus *lib.*1. *c.*
27 39. *num.*27. *& seqq.* Judex vero Ecclesiasticus est quæstio an possit cogere laicum conventum ad observantiam contractus facti super alienatione rei Ecclesiæ. 1. *opin.* affirmat cum Ciarlino *ubi suprà n.*5. quia tractatur de re Ecclesiæ, & laicus id non negat, ergo pertinet ad Judicem Ecclesiasticum illum cogere *ex c. si clericus laicum de foro competenti*. Secunda opinio dicit, quod pertinet ad laicum cogere laicum, ut observet contractum cum Ecclesia factum: ita Francus *d. dec.*35. ubi ait sic decisum per S. C. vide Reg. de Marinis *tom.*2. *resol.*207. Osaschum *dec.*78. *num.*19. Thesaur. *lib.*4.
28 *quæst. for. quæst.*25. verum poterit res Ecclesiæ detineri à possessore donec contractus cassetur, ob defectum solemnitatum, ita Rodriqu. *tom.*1. *quæst.*22. *art.*10. Quaranta *in verbo alienatio*, & Riccius *ubi suprà*, dummodo fuit talis detentio sine dolo, & justa causa.
29 Infertur quartò locationem, & conductionem rerum Ecclesiæ ultra triennium esse prohibitam ex juribus citatis, de quibus Covarr. *lib.*2. *var. cap.*16. *num.*3. Genuensis *cap.* 75. *num.*11. Barbosa *alleg.*95. *num.*4. illa verò prædia quæ non fructificant singulis annis, sed in biennio, possunt locari per sex annos, & si fructificent quodlibet octennio poterunt locari per annos 24. Covarr. *ubi suprà* de Marinis *var. cap.*6. *num.*5. Quod si eodem die tribus personis locentur
30 per novennium scilicet unicuique triennium, neque valebit; quia esset fraudem facere dispositionibus juris prohibentibus locationem ultra triennium: ita Genuensis *q.*355.
31 neque poterit fieri per annos sex cum pacto, ut finita prima locatione incipiat 2. Covarr. *ubi suprà* nec facta locatio per triennium, primò illo triennio durante, poterit proro-
32 gari in aliud triennium: quia dicta prorogatio censetur facta in fraudem *d. extravag. ambitiosæ*, sed si prorogatio addat alia bona & augeat mercedem, poterit fieri, quia ratione rei superadditæ, & mercedis auctæ; est nova, & diversa locatio in qua nulla præsumitur fraus, ut benè Genuens. *in pract. Eccles. q.*571. quod si fructificent quodlibet anno, & 33
fiat ultra triennium putant aliqui in totum vitiari: ita nonnulli apud Afflictum *d.*107. Covar. *lib.*2. *var. c.*16. *n.*4. Julium Clarum *in §. emphyteusi quæst.*26. Genuens. *in praxi cap.*75. Rovit. *par.*1. *d.*117. Barbosam *alleg.*95. Ciarlin. *c.* 8. *num.*4. de Marinis *lib.*1. *cap.*6. *num.* 7. Paulum Squillante *p.*2. *de obligatione clericorum dub.*2. *num.*35. alii dicunt in totum vitiari talem locationem, alii distingunt apud DD. supra citatos quod si locatio fiat à Prælato non tenetur ejus successor stare locationi Covarr. *lib.*2. *cap.*15. Guid. Papa *decis.*48. Francus *decis.*163. *num.*8. Quaranta *in verbo alie-* 34
*natio num.*19. Genuens. *in practicabil. Ecclesiar. quæst.*138. Riccius *in praxi* 1. *d.*112. *& collect.* 1007. 2165. *&* 4000. Barbosa *alleg.*94. Ciarlinus *cap.*3. Regens de Marinis *cap.* 259. Thorin. *verbo successor singularis:* quod fallit quan- 35
do locatio fuit facta à Prælato nomine Ecclesiæ, puta si Episcopus uti talis, Canonicus uti talis, Tutor uti talis &c. tunc enim successor tenetur stare locationi, quia censetur facta locatio nomine Ecclesiæ DD. *ubi suprà*, & contra Covarr. *ubi suprà lib.*2. *var. c.*16. dicas, non posse beneficiatum fructus suorum beneficiorum ultra triennium locare, ut decisum refert Barbosa *d. alleg.*95. *n.*19.
Infertur quintò rem mobilem Ecclesiæ posse alienari si- 36
ne assensu Apostolico, *ut in d. extravaganti ambitios.* mobilis verò res dicitur illa quæ non durat triennio vel usu consumitur aut non fructificat *arg. l. quæ lex §. ultim. C. de administrat. tutorum cap. vestra de locato*, Novarius, Quaranta, & alii apud Barbosam *ubi suprà d. alleg.*95. *num.*38. secus in mobilibus pretiosis: quia comparantur inter bona stabilia Putat Castrus Palaus, quod illa res mobilis alienabilis est sine solemnitate uti non pretiosa, quæ non attingit valorem centum aureorum, ita Castrus Palaus *tom.* 1. *di-* 37
sput. unica puncto 15. §.1. *num.*20. quod notat Diana *part.*4. *tract.* 4. *miscellan. resolut.*223. alii dicunt rem mobilem pretiosam dici quæ regulatur *à cap. terrulas*; scilicet dum excedit viginti solidos, Baldus *in verbo alienare, num.*50. *& in verbo Prælatus num.*7. Lezzana *in verbo alienatio num.*18. Donatus *tom.*1. *p.*2. *tract.*14. *quæst.*48. non tamen poterit alie- 38
nari Grex ovium, Caprarum & similium sine solemnitate, sed possunt singula animalia alienari, non tota Grex ut *in d. extravag.* Genuens. *cap.*75. *num.*7. Riccius *part.* 1. *d.*61. Novar. *de jure Pontificio in verbo alienatio conclus.* 22. & sic libri Monasterii si excedunt quingentos solidos non poterunt alienari Peregrinus *in Compendio Privilegiorum Theatinorum in verbo alienatio*; pecunia quia enume- 39
ratur inter mobilia quæ servando servari non potest Barbosa *d. alleg.*95. *num.*40. Peregrin. *ubi suprà* Ciarlinus *cap.*87. poterit alienari; quia nummus non parit nummum & ex pecunia reposita nullum usum capimus *l. nummi, ff. de in litem jurando cap. ejiciens* 88. *dist.* Capycius Latro *tom.* 2. *consult.*134. *num.*31. quod si pecunia sit destinata ad emptionem stabilium, censuum, aut mobilium pretiosorum, non poterit alienari sine assensu; Riccius *p.*1. *d.*71. Genuens. *cap.*75. *num.*14. Lezzana *cap.*19. *par.*2. *num.*59. sic pecunia data ad censum vel ad Cambium vel in montibus collocata, 40
& fructuosa, & non poterit alienari sine assensu Pontificis: sic pecunia quæ ad Monasterium provenit ex affrancatione & extinctione census non potest alienari; sed iterum debet investiri: quia annui redditus computantur inter immobilia Lezzana *ubi supra cap.*19. *num.*59. & pecunia percepta ex venditione rei stabilis converti debet in usum stabilium Quaranta *num.*25. Bonacina, & alii *ubi suprà*, sic pecunia relicta Ecclesiæ pro emenda re mobili pretiosa, puta in emptionem Calicis, lampadis vel similium pretio- 41
sarum rerum, non poterit alienari sine solemnitate; pecunia verò dotalis monialis cujuslibet etiam sine licentia 42
Congregationis potest expendi in emptionem stabilium, Gavantus *in manuali in verbo Monialium alimenta*, Tamburinus *de jure Abbatiss. disp.*5. *quæst.*7. *numer.*6. Lezzana *ubi suprà num.*57. neque potest pecunia Ecclesiæ alteri mutuari Genuensis *in pract. quæst.*143. Bonacina *disp.*2. *quæst. unica p.*2.
Infertur sextò vasa aurea, argentea & similia, quæ ab in- 43
teritu distant connumerari inter mobilia pretiosa, ut in dicta extravag. *Ambitiosæ l. sancimus, Cod. de sacros. Eccles. & in dicta extrav. ambitiosæ*, si calices cum patenis, lampa-

des, candelabra argentea, & similia sive aurea, sive argentea, Riccius *p.1. dec.61.* idem dic. de Gemmis & vestibus pretiosis Barbosa *ubi suprà* Merolla *disp.7. de jurisd. cap.7. num.161. tom.3.* dummodo excedant valorem *cap. Terrulas 12. quæst.2.* oblationes vero, imagini regularium fa-
44 ctę possunt alienari sine assensu Pontificis ut cætera mobilia non pretiosa, quæ servando servari non possunt Diana *part.4. tract.4. Miscellan. resol.223.* illa vero vota quæ excedunt simul sumpta text. *cap. terrulas* putat Peregrinus *ubi suprà* posse alienari sine assensu Summi Pontificis; sed negant alii. Ego dico tutius esse petere assensum, ut benè Donatus *quæst.52.* & licet Riccius *d.7. decisionum omissa-*
45 *rum* dicat lampades argenteas, & similia posse alienari, ut earum pretium convertatur in fabricam Monasterii, hoc tamen negat Bonacina *dicto puncto 20. num.30.* de reliquis est quæstio? dicas non posse alienari: ita Genuensis *in praxi cap. 71.* Riccius *in praxi p.1. dec.63.* Ricciullus *lib.1.var. cap.44.* Maranta *p.2. resp.3.* contra alios putantes posse alienari de quibus Diana *p.4. tract.4. resol.123.* Bordonus *resol. 27. num.62.* Lezzana *verbo reliquiæ num.3.* nec annui cen-
46 sus possunt alienari, quia connumerantur inter immobilia Clementina *exivi de Paradiso de verb. signific. & l. si quis inquilinos, ff. de leg.1.* Riccius *p.1. dec.44.* Regens de Marinis *tom.1. cap.11.* diminui vero, & calari poterunt annui
47 redditus Ecclesiæ quando contractus est resolutus, & non potest alius inveniri contrahens secus si contractus sit in robore, ut latè Riccius *part.1. dec.134.* Reg. de Marinis *c. 6. n.11.* Squillante *de obligat. Clericorum p.2. dub. 3. nu. 50.* Donatus *p.2. tom.1. q.58.*

48 Infertur septimò hæreditatem vel legatum factum Ecclesiæ quæstionem esse an possit repudiari, & non agnosci sine licentia S. P. de qua re Francus *decis. 14. numer. 6.* Riccius *part.1. d.96.* Barbosa *allegat. 95. num. 51.* Novarius *dec.115.* Bordonus *resolut.2. quæst.12.* Lezzana *par. 2. cap.19. num.60.* Donatus *tract. 14. quæst. 59.* Nec bo-
49 na confraternitatum aliorumque locorum piorum poterunt alienari sine assensu Apostolico, de Marinis *d. cap.6. num. 8.* Novarius *part.2. in summa Bullarum in*
50 *verbo alienatio*, Ciarlinus *cap. 116.* Sperellus *decis. 154. & 155. tom.2.* qui declarat quando hoc procedat. Quod si empta sit res ab Ecclesia cum pacto de retrovendendo, putant aliqui non posse revendi sine assensu, quia est revenditio, vera venditio, ita Riccius *part.1. in praxi d.52.* Novarius *in part.1. summæ de alienatione, num. 41.* & alii dicunt contrarium cum Bordono *resolut.27. quæst. 4. num.8.* quia revenditio est actus necessarius: ergo alie-
51 natio, tamen cum pacto de retrovendendo non potest fieri sine solemnitate, quia vera est alienatio, Afflictus *dec. 338.* Gratianus *cap. 526. numer. 31. tom. 3.* Novarius *in part.1. Bullarii de alienatione & num.4.* Bona vero dona-
52 ta vel relicta Monasterio incapaci retinendi etiam in communi, possunt alienari sine alia solemnitate; ideò Theatini, Capucini, & Patres de Observantia, ac Domus Professæ Societatis Jesu poterunt alienare sibi relicta sine licentia Papæ, Peregrinus *de alienatione bonorum Ecclesiæ*, Cor-
53 radus *lib.19. cap.1. numer.13.* Quod si bona relinquantur Monasterio capaci sub conditione alienandi, poterunt alienari, dummodo dicatur, ut possint alienari sine assensu Apostolico, Bordonus *resol.27. & 23. numer.21.* Maranta *part.1. resp.9. num.21.* Donatus *tractatu 34. qu.65.* sic si te-
54 stator dicat, ut possint permutari sine assensu non requiritur, Corradus *lib.9. cap.7. num.14.* Donatus *qu.66.* nec possunt Regulares recipere pecuniam ad Cambium, ut ex decreto sanctæ Congregationis apud Corradum *ubi supra*, vel ad mutuum cum lucro cessante.

55 Infertur octavò posse Regulares sine licentia Papæ alienare bona difficilis recuperationis, vel incerta, aut incognita, Naldus *in verbo alienatio num.9.* Gavantus *in eodem verbo n.42.* Novarius *p.2. in eodem verbo numer.17.* Dummodo laicus emptor suis expensis recuperet, Rota *decis.31. part.2. in recent.*

In hac causa fuit practicatum ut scripsimus in præsenti.

DISCEPTATIO LXXI.

SUMMARIUM.

1 *Dispensatio non corruit si quis dicat esse de diœcesi cum sit de Civitate.*
2 *Textus in cap. Rodulphus 33. de rescriptis explicatur.*
3 *Diœcesis appellatione quando veniat Civitas, & in qua materia?*
4 *Diœcesis quid sit, & qualiter accipiatur?*
5 *Diœcesanus quis dicatur, & an solus Episcopus, & quando?*
6 *Dispensatio an corruat posito errore Diœcesis?*
7 *Dispensatio an corruat ex errore Episcopi vicinioris?*
8 *Dispensatio an subreptitia vel obreptitia si copulam sequutam dicant, ut facilius impetrent Oratores?*
9 *Dispensatio corruit si ex sola copula concedatur, quæ falso asseritur.*
10 *Dispensatio non corruit si copula falsa cum aliis causis jungatur.*
11 *Dispensatio an falsa, si clericus asserit se tot mensibus carere, cum pluribus caruisset?*
12 *Rescriptum est subreptitium si non verificetur tempore datæ.*
13 *Rescripti habilitas an tempore executionis? an tempore datæ attendatur?*
14 *Dispensatio super 13. mensibus non est subreptitia licet pluribus careret, & quando?*
15 *Dispensatio Oratorii privati qualiter interpretanda in casu, de quo agitur.*
16 *Dispensatio an corruat ementito nomine in ea?*
17 *Dispensatio an valeat, & quando copula non manifestata?*
18 *Dispensatio non valet nisi duplicitate vinculi expressa.*

ARGUMENTUM.

Dispensatio impetrata cum assertione de Diœcesi an valeat si sit impetrans de Civitate, Textus in cap. Rodulphus 33. de rescriptis, explicatur. Diœcesis, & Diœcesanus quid significet, & an corruat rescriptum posito errore Diœcesis? & quid si sit error Vicinioris? & an corruat si asserant contrahentes copulam secutam cum non sit? & an habilitas, attendatur tempore datæ, an tempore exequutionis, & ementito nomine impetrantis valeat, & an duplicitas vinculi sit exprimenda?

Dispensatio an valeat si impetrans dicat esse de Diœcesi cum sit de Civitate.

Titius à Summo Pontifice impetravit dispensationem 1
matrimonii, asserens esse de Diœcesi Neapolitana, cum sit de Civitate: Quæsitum fuit utrum à Vicario Neapolitano potuisset executioni mandari dispensatio prædicta.

Respondi ego affirmativè ex text. *in l. qui ex vico, ff. ad municipalem*, ubi dicitur quod qui est de Casali dicitur esse de civitate: ergo cum dixit se esse de Diœcesi, intelligitur esse de civitate, idem probat text. *in l. forma §. si vero, ff. de censibus*, quæ jura ad hoc idem propositum allegat additio ad glossam *in c. Rodulphus de rescriptis*.

Dices obstat text. *in d. c. Rodulph. de rescript.* Ubi habe- 2
tur quod ex rescripto impetrato contra homines de Diœcesi, non potest agi contra homines de civitate: ergo aliud est dicere de Diœcesi, & aliud de civitate, sed in casu nostro dixit se esse de Diœcesi, & non de civitate: ergo rescriptum est nullius momenti, & subreptitium.

Respondeo quod licet vera sit distinctio quod in materia 3
odiosa verbum *Diœcesis*, si proferatur à lege, vel constitutione generali appellatione Diœcesis, veniat etiam civitas, juxta tex. *in c. 1. de rer. permutat. in 6.* & ibi gl. *in verbo Diœcesis* tamen

tamen si proferatur in rescriptis, & dispensationibus particularibus non comprehenditur civitas in Diœcesi: hoc tamen verum est in dispositionibus particularibus odiosis, præjudicium Tertii respicientibus veluti in rescriptis ad beneficia, & similibus: si ergo fiat rescriptum à Papa sive mandatum alicui de providendo aliquo clerico in civitate, non extenditur ad diœcesim, nec è contra: quia materia sit odiosa & restringibilis; quod idem dicimus *de rescripto ad lites cap. super eo de officio deleg.* In materia vero dispensationis quamvis de sui natura sit odiosa, & restringibilis tamen quo ad hoc non est restringenda, quia concernit tantum favorem dispensatorum, nec infertur alteri præjudicium, nec est materia ambitiosa, ut benè hanc differentiam observat Felin. *in d. c. Rodulphus n.8. de rescriptis*, ut benè dicit Bellamera *in dec.* 141. quod existens in Diœcesi de civitate dicitur, & respondet ad text. *in d.cap. Rodulphus*, eo
4 modo quo diximus: quare qui est de Diœcesi satis intelligitur esse de civitate quo ad hunc effectum dispensationis, quia civitas ipsa in Diœcesi comprehenditur, cùm Diœcesis nihil aliud sit nisi administratio, gubernatio, sive jurisdictio, teste Mandosio *in regula* 16. *Cancellariæ, quæst.*42. *qui num.6.* ait quod appellatione Diœcesanorum propriè veniunt illi qui sunt de territorio Episcopi: Diœcesis enim dicitur territorium Episcopi, sive distinctio vel divisio finium Episcopatuum, in quo etiam civitas ipsa continetur *cap.7. qu.*1. ubi Archidiaconus in principio, & sunt legendi Card. Florentinus *in d. cap. Rodulphus* 35. *de rescriptis num.* 10. Imola *num.* 50. Butreus *num.* 10. Abbas *num.*50. Felinus *num.*8. Ferretus *cons.*220. Gonzales *in reg.8. glos.*43. *num.*193. Garzia *part.*1. *de beneficiis cap. ultimo num.*76. & 77. Erasmus à Cochier *de jurisdictione ordinaria in exemptos p.*4. *quæst.*74. Riccius *in praxi aurea resol.*350. *num.*4. Bellettus *in disquis. Clericali part.*1. *in tit. de disciplina clericali* §.20. *num.*32. Gratianus *cap.* 893. *numer.*35. Sbrozzius *de Vicario lib.* 1. *quæst.* 30. Riccius *collect.* 1387. *in princ.*

5 Dum enim in rescriptis dicitur à Papa, Diœcesano &c. Dico quod appellatione Diœcesani venit tantum Episcopus non alius inferior etiamsi ille habeat jurisdictionem Episcopalem glos. *in Clementina* 1. *in verbo Diœcesanis de foro competenti*, & *in Clem.*1. *de vita, & honest. clericorum*, & *in Clement.*1. *de jure patronatus*, Cochier *de jurisdict. in exemptos par.*1. *qu.*1. *num.6. ubi num.7.* ait id procedere in materia stricta, & odiosa. Sequitur Gratianus *cap.*22. *n.*4. & sane id procedit in illis quæ concernunt officium vel dignitatem Episcopi, non vero jurisdictionem; quia in aliis quæ requirunt jurisdictionem appellatione Diœcesani, continetur inferior habens jurisdictionem Episcopalem, Covarr. *in cap. Ioannes num.*1. *de testamentis*, Flores de Mena *lib.*4. *var. q.*24. *num.*9. Riccius *in praxi aurea, resol.*303. ubi ait quod veniunt Abbates, habentes jurisdictionem Episcopalem Sanchez *lib.*3. *de matr. disp.*29. Grat. *cap.*212. *num.*11. Rota coram Coccino *d.*346.*n.*6.

Quare ut benè observat in materia nostra Pyrrhus Corradus *in praxi dispensationum matrimonialium lib.9. c.*11. *n.*211. nihil refert, an Orator impetrans dispensationem dixerit de Diœcesi, vel de civitate, ut latè per eundem.

6 Cavendum tamen est à pluribus Doctoribus, quos refert, & sequitur Diana *part.*1. *tract.*8. *de legibus resol.* 36. dum dicit valere dispensationem quando erratur in Diœcesi, ut si Petrus cum quo dispensatur, dicat se esse de Diœcesi Neapolitana cum sit Diœcesis Messanensis, & dicit Diana se bis consuluisse, ex ea ratione: quia constat intentionem Papæ esse, ut Ordinarius dispenset: loquitur enim Diana contra stylum curiæ Romanæ, quæ nunquam admisit, quod ipse dicit, & proinde talis expressio etiam non dolosa vitiat rescriptum dispensationis, donec corrigatur Corrad. *lib.*7. *cap.*7. *num.*29. & ita docent Sanchez *lib.*8. *de matrimonio disp.*2. *num.*39. Salas *de legibus disputatione* 20. *sect.* 16. *n.*113. Castr. Palaus *de legib. tract.*3. *disp.*6. *punct.*16. *nu.* 6. Santorell. *var. resolut. part.* 1. *disput.* 63. Basilius Pontius *lib.*8. *de matrimonio cap.*17. *num.*43. Bonacina *de legibus disp.*1. *q.*2. *punct.*4. *n.*6. Merolla *de legibus disp.*4. *cap.*16. *num.*376.

7 In simili resolvitur difficultas proposita à Bardo *libr.*4. *quæst.*6. qui obtinuit dispensationem; sed quia erat Sedes vacans procuravit committi viciniori Episcopo Mazaræ, erravit tamen impetratione: quia pro viciniori, qui erat Agrigentinus nominavit Cephaludensem, ait Bardus non potuisse expediri ab Episcopo Cephaludense, quia vicinior est illi qui magis se informare poterit de causis in rescripto allegatis, tum quia delegatio ista dependet à solo Pontificis beneplacito, quia non solet illam concedere nisi posita prima congruitate proprii Episcopi, & in defectum hujus viciniori committit: & hic est stylus curiæ Romanæ.

Sed probabilius contra Sanchez, Villalobum, Castrum Palaum, & alios apud Merollam dicunt Basilius Pontius, Santorell. apud Bard. *d.qu.6.* potuisse tales litteras expediri ab Episcopo Agrigentino, quia in casu prædicto est attendenda mens Pontificis, qui vere vult talem delegationem committere Episcopo viciniori, quamvis ob errorem petentis nominaverit alium Episcopum.

Sed quia in hac materia solet committi fraus scilicet contrahens cum impedimento dirimente, ut facilius impetrent dispensationem à Papa asserunt, sed falsò copulam intervenisse: quod in facto de quo disputabatur Neap. contingit, quæsitum fuit an invalida sit dispensatio. 8

Prima dicit validam esse, ita Sanchez *de matrim. lib.*8. *disp.*21. *n.*45. Bonacina *de legib. disp.*1. *q.*1. *punct.*4. Merolla *tom.*2. *disp.*4. *c.*6. *n.*386. Diana *part.*8. *tr.*3. *resol.*65. Amicus *tom.*5. *disp.*6. *num.*150.

Secunda opinio ait esse invalidam, ita Enriqu. *lib.*11. *de Sacramen. c.*3. *num.*7. *lit.D*, Corduba *in summa q.*45. Rodriquez *in sum. tom.*1. *p.*1. *c.*237. Guttierrez *q. Canon. lib.*2. *c.*15. *num.*133. Vega *in summa tom.*1. *cap.*86. *cas.*4. Portell. *p.*3. *responsorum Moralium casu* 81. & *tomo* 2. *cas.*49. *n.*4.

Ergo tamen distinguo duos casus:

Primus est quando Papæ sola copula tanquam unica causa fuit exposita, & tunc dico nullam, & subreptitiam esse dispensationem, nec à Vicario exequendam: ita etiam DD. primæ sententiæ docent: quia cum Pontifex absque ulla causa non dispensaret, si unica tantum assignetur, & hæc est falsa; perinde est ac si nulla esset causa, quo casu Pontifex non dispensaret. 9

Secundus casus: quando præter copulam assignantur aliæ causæ quæ solæ præscindendo à copula, movent voluntatem Pontificis ad dispensandum, etiamsi copula expressa sit falsa, & tunc dico valere rescriptum, & firmam esse dispensationem, ac exequendam à Vicario: quia pluribus causis expressis etiam per copulam, & omnes non sunt necessariæ resolvitur copulativa propositio in disjunctivam *c.cum jam dudum, de Præb.* Mascard. *concl.* 315. Barbosa *de diction. d.* 110. at in disjunctiva, ut propositio sit vera, satis est ut in una tantum sit veritas ne rescriptum corruat, DD. *ubi supr.* at si quis causam certam exponeret Pontifici uti dubiam, tunc nullum est rescriptum, & non exequendum à Vicario, Merolla *ubi sup. n.*387. 10

Sed audias aliud dubium mihi à Vicario Nolano propositum, quod tale fuit: Antonius Clericus obtinuit à Papa dispensationem celebrandi ante tempus ad consolationem parentum, & dixit tredecim menses sibi deficere ad sacerdotium: Papa dispensat, venit Breve directum Vicario, vidit Vicarius quod quando petiit Breve deficiebant eidem duo anni, sed tempore præsentationis deficiebant menses tredecim, Neapoli ad me scripsit quid agendum: ego respondi distinguendo duos casus. 11

Primus est, si Breve, ut dicebamus, fuit adeptum & dixi subreptitium esse, ac non exequendum, post alios Merolla *disp.*4. *t.*2. *c.*6. *dub.*24. *n.*317. Sanch. *lib.*8. *de matrim. disp.* 30. *n.*4. quia attenditur tempus datæ *c. si in eo tempore, de rescrip. in* 6. sed tempore datæ non 13. menses, sed duo anni deficiebant: ergo subreptitium. Sequitur Barbos. *in c. eam te rescriptis*, & licet Menoch. *cons.*316. *lib.*4. dicat subreptitiam non fuisse provisionem, seu gratiam de beneficio, quam cuidam concessit Pontifex, licèt ab ipso impetrante falsum fuisset expressum circa defectum ætatis: nam dixit esse in 13. cum esset in 12. & sex argumentis fundat Menochius provisionem non fuisse depravatam. 12

Respondeo enim valide Menoch. consuluisse, sed non esse casum nostrum: nam unum est dicere quando ætas non est causa dispensationis, ut in casu suo; aliud quando ætas est causa cur Pontifex dispensaverit, ut in præsenti: & hoc casu posita falsitate causæ, tempore datæ corruit rescriptum.

Dices habilitas in beneficiis, & Ordinibus consideratur tempore executionis Brevis, Barbosa & alii *in c.ei cui* 29. *de præb. in* 6. duplex enim est inhabilitas: ut dicunt ibi DD. quędam enim est quæ repugnat gratiæ petitæ, v. g. beneficio quod impetratur, & talis inhabilitas est excommunicatio quæ 13

quæ reddit hominem incapacem ad beneficium obtinendum *c.1. de rescriptis, in 6.* & talis inhabilitas respicit tempus datæ. Aliæ sunt inhabilitates quæ non respiciunt tempus datæ, sed executionis, & in materia beneficiorum respiciunt tempus collationis, ut colligitur ex text. *in c. cum in cunctis, §. inferiora de elect.* & sub hoc secundo genere comprehenditur defectus ætatis: sufficit enim tali tempore completam ætatem inveniri in eo qui præsentatur ad beneficium, & cui confertur: Ergo idem erit dicendum in casu nostro, nempè inspiciendum esse tempus collationis Ordinis, & non tempus datæ.

Respondeo cum eodem Barbosa *ubi suprà*, concedendo inhabilitates tum respectu beneficiorum, tum ordinum conferendorum comprehendi in secundo genere, atque adeo esse attendendum tempus executionis, seu collationis beneficii, aut Ordinis, sed cum hac conditione, ut tempore datæ, & impetrationis nulla fuerit in litteris Apostolicis subreptio: nam ea posita non poterit promovendus, sive ad beneficium, sive ad ordinem obtinere beneficium sive sacris initiari virtute rescripti invalidi, secus esset dicendum si nulla intercessit subreptio; tunc enim sufficit tempus executionis abesse ineptitudinem illam, & hic est stylus curiæ, ex hoc colligunt Doctores, quòd cum nequeant de jure communi aliquis esse delegatus Sedis Apostolicæ, nisi sit in dignitate constitutus, *c. statutum de rescriptis, in 6.* si forte eveniat, ut tempore datæ persona electa careat qualitate dignitatis, quamvis postea tempore executionis id est præsentationis litterarum superveniat illi dignitas canonicatus, &c. adhuc litteræ erunt nullius valoris, nisi Pontifex ex certa scientia illum elegisset: tunc enim valorem haberent, ut notat ibi glossa in declaratione Textus.

14 Secundus casus est, si Titius postulasset à Pontifice dispensationem in tredecim mensibus, & non dixit in eo tempore illos tantum sibi deficere ad ætatem requisitam, & tunc dico nullum esse vitium subreptionis, & validum esse rescriptum, & licet non potuisset impetrans statim rescripto uti, cum plures menses desiderarentur, tamen dum pervenit ad eam ætatem in qua solum tredecim requirerentur, potuisset beneficio hujus rescripti gradu sacerdotali insigniri, quia sensus petitionis esset, ut simpliciter Pontifex dispensaret in tot mensibus, ergo nulla apparet falsitas, aut alicujus veritatis necessario exprimenda taciturnitas, ut benè Bardus *lib.4. q.2. n.22.*

15 Ex quibus infertur primò ad dispensationem, & gratiam habitam à quadam muliere N. ut Missam audiret in oratorio privato suæ domus, ex quo (ut Papa dicebat de domo egredi non poterat) quæ verba non intelligenda esse dicebam de physica impotentia, sed morali: quia magna difficultas æquiparatur impossibilitati, ut benè ex gl. *in l. Nepos Proculo, ff. de verb. signif.* dixit Menoch. *casu* 237. *n.*24. & incommoditas æquipollet impossibilitati arbitrio boni Judicis judicanda, habita ratione qualitatis personæ, &c. ut benè Menochius *ubi suprà, & cons.*381. *n.*35. *lib.*4. unde illud non possumus quod facilè exequi non possumus, Rebuffus *in d. l. Nepos Proculo*: & notat Farinacius *in fragmentis part.*2. *nu.*143. ergo dum Papa dixit (*non potes*) non est quærenda physica impotentia ex parte Oratoris impetrantis rescriptum, sed moralis; & quia dixit (durantibus infirmitatibus) per consequens si mulier nullam habeat infirmitatem tenetur accedere ad Ecclesiam: quia cessante causa dispensationis, cessat dispensatio, Tiraquell. *in tract. cessante causa, limitat.*23. *n.*12. Suarez *de legibus, lib.*6. *cap.*2. Salas *eod. lib.*2. Sanch. *lib.*8. *de matrim. disp.*30. Bonacina *in Decalogum disp.*1. *q.*2. *puncto* 10. *à n.*50.

16 Infertur secundò, quod quando quis impetrat gratiam, vel dispensationem pro delicto occulto, tunc impetrans non tenetur se prodere, juxta illud: *non dico ut te prodas c. quis aliquando 8. de pœnitentia l. nimis grave, ff. de testibus*: & sic gratia petitur suppresso nomine: cujus loco ponitur *litt. H*, & fingere aliud nomen non licet: quia in jure nominis mutatio præsumitur fraudulenta *l.1. Cod. de mutatione nominis*; sed si delictum est publicum non erit nomen supprimendum vel ut facilius gratia impetretur; vel quia Superior non concessisset si de tali nomine notitiam habuisset: & hoc casu gratia facta ementito nomine nulla est, secus si contingeret error in nomine proprio, casu & sine vitio: tunc enim gratia impetrata valeret; quia error proprii nominis gratiam concessam non vitiat, quando constat de corpore personæ §. *si quis instit. de legatis*, qui tex. *loquitur in legatis*; ergo idem dicere debemus in gratiis petitis: quia sunt veluti quædam liberalitates, ut benè Bonacina *p.4. de dispensat. n.6.* Bordonus *dec.*79.

Infertur tertiò. Quod cum de stylo Curiæ Romanæ debeat in petitione exprimi copula ad validitatem dispensationis, hoc intelligitur tam de copula commissa ante dispensationem Pontificis, quàm de copula habita antequam per Ordinarium expediatur dispensatio; sed copula subsequuta post expeditionem factam dispensationis per Ordinarium vel Confessarium ante contractum matrimonium, exprimenda non est: quia non est incestuosa cùm sit sublatum impedimentum per dispensationem & nulla est dispensatio tacita copula incestuosa, quia omissio eorum quæ sunt de Stylo Curiæ vitiant dispensationem Sanchez *lib.*8. *disp.*21. *num.*16. *& disp.*25. *num.*8. Barbosa *ad Trid. sess.*24. *cap.*5. *num.*17. ubi citat ad hoc viginti. Alii dicunt probabiliter oppositum cum Barbosa *ubi suprà num.*18. quia copula novum impedimentum non facit, neque antiquum auget vel difficilius reddit; sed disponit potius ad faciliorem dispensationem, ne mulier infamata maneat innupta; unde secundum Sanchez, & alios qui obtinuit dispensationem antequam ob Ordinario, vel Confessario dispensetur, copulam habeat cum parente, cum qua vult contrahere, tenetur de novo supplicare: quia Prior licentia fuit nulla; sed contraria opinio est aliorum non teneri: quia cum nulla intercesserit copula ante dispensationem Papæ licet postea dispensatio tenuit, ut benè Bordonus *d.*121. 17

Infertur quartò. Quod si duplex esset impedimentum consanguinitatis, vel affinitatis ex parte utriusque sponsi, tunc esset explicandum ad hoc ut valeat dispensatio: & idem si duplicaretur idem impedimentum ut si sint consanguinei ex utroque parente: vel si cognatio spiritualis proveniat ex utroque Sacramento Baptismatis scilicet, & Confirmationis: quia dispensatio utpotè odiosa utpotè vulnerans jus commune est strictè accipienda ut refertur tantum ad impedimentum simplex, quando duplex non fuisset expressum, cum in odiosis mixtum non veniat sub simplici, Sanchez *lib.8. disp.24. n.5.* Barbosa *cap.50. sess.24. nu.9.* in Trid. Bordonus *dec.*220. *&* 221. 18

DISCEPTATIO LXXII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur in præsenti digna maxima consideratione.*
2 *Donationis verba inseruntur.*
3 *Causa controversiæ qualis sit in præsenti.*
4 *D.D. delegati pro exequutione litterarum Apostolicarum laudantur.*
5 *Exequutores in præsenti non mixti sunt; sed meri.*
6 *Exequutores, de quibus hic quid agere debeat.*
7 *Gratia Apostolica justificata, est statim exequenda.*
8 *Gratia Apostolica habet clausulam, si preces veritati nitantur.*
9 *Gratia Apostolica est conditionalis, donec fuerit justificata.*
10 *Ius patronatus triplicis est generis.*
11 *Ius patronatus cur ab Ecclesia permittitur.*
12 *Ius patronatus qualiter requiratur.*
13 *Successio in jure patronatus qualis sit.*
14 *Beneficium juris patronatus à quo recipiat perfectionem.*
15 *Præsentandi quasi possessio qualiter acquiratur.*
16 *Præsentatio facta ab uno conservat jus in aliis.*
17 *Ius patronatus ex pacto, & providentia quodnam sit.*
18 *Tempus ad præsentandum quantum sit, & quale.*
19 *Ætas in beneficiis qualis requiratur.*
20 *D. Honofrius quot uncias habeat in præsentatione, de qua hic.*
21 *Successio qualiter in stirpes, vel in capita fiat in jure patronatus.*
22 *Institui debet, qui præsentatur ab existentibus in quasi possessione præsentandi.*
23 *Præsentandi quasi possessio per unicum actum acquiritur.*

24 *De-*

24 *Descendentia ab ultimo præsentante qualiter probanda.*
25 *Nominatus à fundatore non indiget præsentatione.*
26 *Major pars vocum trahit ad se minorem.*
27 *Vox unius absorbetur ab aliis.*
28 *Partes unius stipitis majoris, si ad alium accedat, non destruunt illud, si major pars remaneat.*
29 *Præsentatus à majori parte qualiter debeat institui.*
30 *Ius patronatus transit in universitate bonorum.*
31 *Donatio omnium bonorum continet jus patronatus.*
32 *Donatio particularis jurium, & actionum, non continet jus patronatus.*
33 *Donatio facta compatrono non indiget assensu Episcopi, secus si fiat extraneo.*
34 *Consensus Episcopi in donatione juris patronatus potest dari extra Territorium.*
35 *Consensus Vicarii non sufficit pro donatione juris patronatus, etiam si Episcopus sit in remotis.*
36 *Observantia in beneficialibus quid operetur.*
37 *Donatione, de qua in præsenti nunquam usus fuit donans.*
38 *Observantia qualiter Canonizet actum.*
39 *Beneficium per resignationem qualiter vacet.*
40 *Procurator de quo in alia præsentatione qualiter se gesserit, &c.*

ARGUMENTUM.

Delegati pro exequutione litterarum Apostolicarum, & earumdem exequutores quid agere, & justificare debeant, ut illas exequantur. Gratia Apostolica executionem habet paratam. Jus patronatus cur permittatur, & qualiter requiratur, & qualiter succedatur in eo; & descendentia quomodo probetur. Major pars patronorum qualiter minorum attrahat, & absorbeat. Jus patronatus in Donatarium quando, & qualiter transeat; & an requiratur consensus Episcopi, atque Vicarii consensus an sufficiat.

PRO

Clerico Francisco Landulfo.

CONTRA

R. D. Dominicum de Fulgore.

FACTUM.

1 IN anno 1628. cum fuisset fundatum Beneficium de jure patronatus sub titulo S. Georgii in Parœciali Ecclesia Casalis Ducentæ Aversanæ Diœcesis à D.D. Ferdinando de Fulgore Marchione, & utili Domino Casalis prædicti, nec non à Blasio, & Francisco Antonio de Fulgore Fratribus, & Nepotibus respectivè ejusdem Marchionis D. Ferdinandi tam pro se, quàm pro suis hæredibus, & successoribus in perpetuum, ut ex instrumento fundationis *fol. 30. litt. A*, & sententia interposita in Curia Episcopali Aversana *fol. 7. & à tergo*.

Ad præsentationem postea eorumdem fundatorum fuit institutus D. Franciscus Antonius in eodem anno 1628. *fol. 9.* in anno postea 1629. idem Illustr. Marchio Ferdinandus in suo ultimo Testamento instituit hæredem universalem Dom. Blasium suum Nepotem, ut ex Testamento quondam Notarii Octavii de Laurentiis ex præambulo in banca Canalis *fol....*

Ex eodem Blasio mortuo in anno 1642. per M. E. V. in banca Avetæ fuerunt declarati hæredes ab intestato D. Paulus D. Carolus, & D. Honufrius de Fulgore ejus filiis pro æquali parte, & portione, ut ex fide præambuli *fol. 11.*

In anno 1650. ob mortem ejusdem Francisci Antonii, fuit hæres declaratus universalis pro tertia parte D. D. Honufrius, ut ex decreto præambuli *fol....* & petiit etiam D.D. Carolus declarari hæredem D. D. Francisci Antonii pro alia tertia parte; verum ejusdem D. Caroli fuit hæres postea declaratus est Testamento D. Honufrius, *fol...* qui uti hæres universalis pro alia tertia parte ejusdem D. Caroli est hæres declaratus pro alia tertia parte ejusdem Francisci Antonii, ut ex decreto præambuli *fol.*

Itaque D. Honufrius est hæres, non solum pro duabus tertiis partibus D. Blasii Patris, qui fuit hæres universalis Marchionis D. Ferdinandi confundatoris; sed etiam est hæres pro aliis duabus tertiis partibus ejusdem Francisci Antonii, hoc modo 23. per una tertia parte ex persona propria, & pro alia uti hæres D. Caroli, *ut suprà* dicebamus, & etiam petiit declarari hæredem in totum D.D. Francisci Antonii, ex quo alia tertia pars spectat ad eundem vigore successorii edicti uti nepos & proximior, dum idem D. Paulus mortuus est in anno 1655. absque eo quod petiisset hæredem declarari pro tertia parte ejusdem D. Francisci Antonii.

Undè ad praxim reducendo negotium fingamus jus patronatus, de quo agimus dividi per æs & libram scilicet pro unoquoque fundatore habemus uncias quatuor, tres erant fundatores unusquisque habebat quatuor uncias, simul, juncti duodecim, ad exemplum hæreditatis, Blasius hæres Illustr. Marchionis D. Ferdinandi ejus Patrui habebat uncias octo, ex quibus eidem D. Honufrio, ut hæredi pro duabus tertiis partibus competunt unciæ quinque, & tertium unum, & ex quatuor spectantibus ad Franciscum Antonium, quousque non fuerit in totum hæres declaratus, competunt unciæ duæ, & tertium duplex eidem D. Honufrio, quæ simul junctæ conflant uncias octo eidem D. Honufrio spectantes; filiis vero, & hæredibus ejusdem D. Pauli prædecessoris Marchionis Ducentæ competunt unciæ duæ cum duobiis tertiis.

Supponitur etiam in facto fuisse aliud beneficium S. Mariæ ad Hives Capellæ intra eandem Civitatem Aversæ fundatum (cujus licet non constet de fundatione, ob processum deperditum in Archivio Curiæ Episcopalis prædictæ) ut constat ex possessione, ex novo processu, ex quo constat probatum de anno 1650. per quondam Paulum de Fulgore seniorem Blasii, & Francisci Antonii de Fulgore patrem, fuisse præsentatum in dicto Beneficio, & esse de jure patronatus Dominorum de Fulgore suorum Antecessorum ut *fol. 11. & à tergo lit. A.*

Ex Paulo sunt hæredes ex Testamento D. Blasius, & Franciscus Antonius, ut ex Testamento quondam Notarii D. Vincentii Castelli de anno 1600. in Civitate Aversæ *fol...*

Ex Blasio fuerunt hæredes D. Paulus junior D. Carolus & D. Honufrius ejusdem Filii *ut suprà* dicebamus.

Francisci Antonii verò fuit hæres declaratus pro duabus tertiis partibus D.D. Honufrius, *ut suprà*, qui etiam petiit in totum hæredem declarari.

Itaque ex sex unciis spectantibus ad hæreditatem Blasii, Patris D. Honufrii hæredis ex Testamento D. Caroli ejusdem Fratris, pertinent ad eundem Honufrium unciæ quatuor, & duæ aliæ unciæ spectant ad filios Pauli Junioris, & ex aliis sex unciis spectantibus ad hæreditatem Francisci Antonii, ex quo sunt suspensæ aliæ duæ pro tertia parte, non adhuc declarata per M. E. V. competunt alię quatuor eidem D. Honufrio, quæ in totum sunt octo uncię.

Et licet pro parte filiorum, & hęredum ejusdem quondam D. Pauli Junioris aereè præsumatur eundem D. Carolum in anno 1648. donasse bona hereditaria D. quondam Blasii Patris eorumdem competentium, in qua donatione jus patronatus prędictum, ac Beneficia, de quibus *suprà* contineri supponunt, cujus dontionis verba damus.

Sed quia partes, & portiones ad ipsum D. Carolum, tam de bonis paternis, quàm de dotibus, & extra dotem maternis spectantes &c. fuerunt possessæ, & possidentur pro communi, & in diviso inter ipsos D. Carolum, Illustr. D.D. Paulum, & Cl. D.D. Honufrium, quibus sic assertis, & declaratis, prædictus D. Carolus subjunxit pro majori ejus commoditate, & nonnullis aliis causis ejus mentem ad id moventibus, velle donare &c. D. Illustr. Dom. D. Paulo partem, & portionem ad ipsum R. D. Carolum spectantem, & pertinentem, tam de bonis paternis, quam de dotibus, & extra dotem maternis, & de aliis ejus propriis bonis, cum infrascta reservatione: quare hodie prædicto die non ad hæc vi, dolo &c. nec suasione aliqua inductus &c. nec per errorem aliquem juris, vel facti; sed ex ejus pura, libera, & spontanea voluntate, & quia sic ipsi placuit & placet, ac ex-

ac expediens, & utile visum fuit, & prout ad conventiones coram nobis devenit cum d. Dom. D. Paulo ejus fratre, præsente &c. cessit & donavit &c. donat. tit. irrevocabiliter inter vivos prædicto Illustr. D. Paulo, ut suprà præsenti, ac recipienti, & stipulanti, pro seipso prædictisque suis hæredibus, & successoribus partes & portiones, quovis modo, jure, titulo, aut causa ad ipsum R.D. Carolum spectantes, & pertinentes, tam de bonis Paternis, quam de dotibus, & extra dotem Maternis, quam etiam de propriis ejus bonis quovis modo quæsitis; ita quod ex causa prædictæ donationis, bona prædicta ad ipsum R. D. Carolum, ut suprà spectantia, & pertinentia, cum omnibus eorum juribus, ut suprà donata sint, & transeant in dominio &c. prædicti Illustr. Dom. D. Pauli præsentis &c. ejusque hæredum, & successorum ad habendum &c. cedens omne jus, omnemque actionem &c. ponens ipsum in ejus locum &c. constituens ipsum Procuratorem; ut in rem propriam &c. Et insuper constituit se ipsum per simplex constitutum &c. Tenere &c. donec &c. Et interim &c. Volens &c. Lege, Iure, Vsu &c. Alia forsan dictantibus, nil sibi ipsi nec alteri reservavit &c. nisi quod D. D. Paulus teneatur, & debeat, prout coram nobis promisit &c. durante vita ipsius R.D. Caroli solvere &c. ipsi Dom. D. Carolo præsenti; anno quolibet scutos quingentos, solvendos &c.

Et insuper reservavit, prout reservat ipse Dom. D. Carolus, quod possit, & valeat, tam inter vivos, quam in ultima voluntate disponere de prædictis bonis, ut suprà donatis, usque ad summam scutorum quinque millium pro una vice tantum, ad ejus electionem, & voluntatem prout ipsi videbitur, & placebit, &c. verum si dict. Carolus disponeret de prædictis scut. quinque millibus, aut partem illorum, debeat deduci à supradictis annuis scutis quingentis, ut suprà solvi promissis, pro illa summa, & quantitate de qua disposuisset ad rationem ducatorum sex pro centenario, & tantum minus dict. D. Paulus solvere debeat dict. D.D. Carolo, ejus vita durante, de prædictis annuis scutis quingentis: quia sic &c.

Asserens prædictus D. Carolus recepisse & habuisse à dicto Dom. D. Paulo præsenti &c. partem & portionem ad ipsum spectantem, & pertinentem de fructibus, & introitibus anno quolibet perventis ex bonis prædictis, ut suprà donatis, ac etiam partem, & portionem ad ipsum spectantem de bonis mobilibus, tam Paternis, quàm maternis, & proinde quietavit &c.

3 Causam ergo controversiæ dederunt duæ præsentationes factæ à Dominis de Fulgore; nam filii quondam Pauli Junioris ut sunt... Coram ordinario Aversano ex renunciatione facta per D. in manibus Vicarii Aversani, fuit præsentatus Clericus D. Dominicus de Fulgore.

Pro parte verò D. Honufrii in Curia Romana est præsentatus Clericus D. Franciscus Landulfus intra legitima tempora, & expeditæ sunt Bullæ (ex quo habet hic præsentatus alia beneficia) in forma gratiosa, cum Romæ fuerit
4 approbatus, quæ quidem commissæ D. D. meis Canonicis Dom. Francisco Antonio Zaullo in Curiis Ecclesiasticis versatissimo; olim Advocato famigerato, in Curia Archiepiscopali Neapolitana, nunc dignissimo Canonico, & causarum consultori, ac Sacri Collegii Neapolitani uni ex Senatoribus doctissimo, & Domino Canonico Angelo Fasano, ejusdem Tribunalis causarum consultori, & in Neapolitanis Tribunalibus laicalibus Advovato integerrimo, atque doctissimo, est videndum, an literæ Apostolicæ prædictæ sint debitæ exequutioni demandandæ, pro earumdem justificatione ad favorem præsentati Clerici D. Francisci Landulfi in Curia Romana, non obstante præsentatione forsitan prætensa facta per filios, & hæredes dicti quondam D. Pauli, Clerici D. de Fulgore coram Ordinario Aversano ab eisdem, ut dicitur, facta, tam uti hæredibus eorum fratris, quàm uti Donatariis omnium bonorum, & jurium dict. Dom. Caroli.

Mihi proposito negotio partes suscipio defendendas Clerici Landulfi Romæ præsentati.

5 Pro quo probando suppono exequutores, de quibus in præsenti, esse meros executores: unde non tenentur partes judicis assumere, neque quicquam cognoscere, neque partes, quæ nullæ sunt citare, neque judicis figuram assumere, easque audire ut mixti executores facere tenentur, *ex cap. exhibita nobis* 19. ubi Felinus *de judiciis*, Rota *decis*.12. *in tit. de officio delegati in novis*, & Gregorius XV. *decis*.413. & post alios Episcopus Ma- 6
ranta *part*.4. *resp*.100. Sed solum ab eo, qui in gratia fundatur, est eadem gratia justificanda, cum intentionis suæ sit fundamentum, *cap. si proponente* 42. *de rescriptis cap. si motu proprio* 23. *de præbend. in* 6. Mascardus *concls*. 1216. Rota coram Cavalerio *decis*. 266. Episcopus Maranra *part*. 4. *respons*. 100. *per totum*, & 7
cum fuerit justificata est exequenda statim per exequutores, ob reverentiam ejus, qui gratiam dedit; habet enim gratia expressam, paratamque exequutionem ad instar *l. fin. Cod. de edicto D. Adrian. Toll. cap. pastoralis* 28. §. *quia vero, de Officio Delegati*, Rota apud Cavaler. *dec*. 148. & 363. & 649. Gregorius XV. *decis*.221. Episcop. Maranta *part*. 3. *respons*. 42. & *part*.4. *respons*.20. intel- 8
ligitur autem in gratia semper illa clausula (si preces veritati nitantur) *cap*.2. ubi Ripa *num*.29. & *cap. ultim. de rescript. l. fin. Cod. de diversis rescriptis*, Mascard. *conclus*.729. *tom*.3. Rota *decis*.20. *de præbend. in novis*, & apud Put. *decis*.245. & apud Gregor. XV. 314. Manticam *dec*.358. quia quælibet gratia, donec fuerit justi- 9
ficata, dicitur conditionalis, non pura; Rota coram Durano *decis*.205. *num*.7. Maranta *part*.3. *responso* 14. *ànu*. 9. Etenim debet exprimi Pontifici status rei, quæ explicatur, non ita facilè S. P. precibus annuisset, *d. cap. super litteris* 20. *d. cap. proponente* 42. *de rescriptis*: quia non intelligit Papa per suam gratiam præjudicare Canonicè, & legitimè electo, vel præsentato, etiam non sequuta adhuc institutione post alios Garzia *part*. 9. *de Beneficiis cap*.4. *num*.3. Rota apud Verallum *decis*. 37. *part*.2. & clausula motu proprio tollit subreptionem; sed non jus tertii, latè Maranta *respons*. 14. *p*. 3. *n*. 15.

Suppono secundò pro totius negotii decisione jus Pa- 10
tronatus esse triplicis generis, unum Gentilitium, sive familiare, quod pro se, & familia sua fundatur, constituitur, vel dotatur. Secundum dicitur hæreditarium, quod pro se, & hæredibus fundatur. Tertium est ex pacto, & providentia, quod pro filiis, & descendentibus ex corpore hæredibus tamen fundatur, ut latè post alios Episcopus Maranta *p*.4. *resp*.66. Jus enim patronatus ab Ecclesia per- 11
mittitur, ut fidelium affectus, & in Deum devotio firmetur, nec fundatoris intentio potest defraudari, ideò cum Complatearii Sanctæ Mariæ, omnium Sanctorum extra Portam Capuanam in Burgo sancti Antonii quam fundarunt, & dotarunt pro victu Parœci, cum onere nominandi tres Presbyteros in singulis vacationibus Eminentissimo Domino Archiepiscopo nominantes, qui unum ex illis institueret, & eligeret, & alias esset facta collatio per Eminentissimum Gesualdum, fuisset collata Prospero de Felice, spretis Patronis, de anno 1597. instabat Irscus non esse amplius de jure Patronatus disputandum, & fuerunt admissi Oeconomi ad præsentandum, Maranta *part*.5. *responso* 20. *num*.8. & 9. acquiritur enim jus patronatus ex fundatione, constructione, & dotatione, Trident. *sess*. 12
25. *cap*.9. *de reformatione*, & quando præsentant uti de familia, non uti hæredes, tunc est familiare, & gentilitium, non hæreditarium; ad quod sufficit, si super duas præsentationes cum earundem subsequuta institutione fuerit sequutus effectus, ut dicatur Gentilitium vel familiare, ut 13
post alios Episcop. Maranta *part*.5. *resp*.82. In jure patronatus tamen Gentilitio fit præsentatio in capita; in Hæreditario verò in stirpes Clementina *plures de jure patronatus*, DD. *ubi supra*: in quibus omnibus beneficiis de jure patronatus servari debent conditiones appositæ, *cap. piæ mentis* 26. *cap. Frigentius* 27. 16. *qu*.7. Trident. *sess*.25. *cap*. 9. *de reformatione*, & *cap. decernimus* 16. *quæst*.7. *cap. nobis fuit* 25. *cap. cum dilectus* 28. *de jure patronatus cap.* 14
Eleutherius 30. 18. *quæst*.2. Episcopus Maranta *respons*. 81. *part*.4. & *resp*.85. *part*.5. quia beneficium juris patronatus licèt in actu primo, atque materialiter ex voluntate pendeat eorum, qui illud fundarunt, construxerunt, & dotarunt; nam beneficium non nascitur, sed fit ex Abbate *cons*.14. *lib*.1. in actu tamen secundo atque in exercitio, & formaliter ab assensu pendet Episcopi, ejusque institutione perfectionem sequitur, ex Concilio Aurelianensi *in canon. nemo Ecclesiam* 9. & ex decreto Hormisdæ Papæ *in cap. nullus Presbyter* 25. *de Consecratione, dist*.1. & ex Concilio Bracharensi 2. *cap*.50. *in canon. placuit* 2. *quæst*. 2. & *dict. cap. piæ mentis* 26. *d. cap. Frigentius* 16. *quæst*.7. ubi glos. & *cap. consuluit* 15. & *cap. nobis fuit* 25. *de jure patron.*

nec

nec dicitur beneficium, nisi fuerit per Episcopum ordina-
tum, glossa in Clementina si beneficiorum, de decimis, Lam-
bert. lib. 1. de jure patron. p. 1. q. 2. art. 11. Claudius Tutius de
jure patron. q. 1. n. 13. & q. 8. n. 7. Alex. Raudensis var. resol.
cap. 19. n. 30. Navarrus cons. 8. lib. 3. de jure patron. & ratio-
nem reddit, quia beneficium, licet sit spirituale ex Inno-
centio III. in cap. dilecto filio 25. §. pronunciator, & §. præte-
rea de præbendis, sive etiam spiritualitati annexum, secun-
dum S. Thomam 2. 2. q. 100. art. 4. ut constitui sine authori-
tate Episcopi minime possit ergo requiritur consensus Epi-
scopi, ut acquiratur Rota d. 222. n. 3. & dec. 223. p. 1. divers.
& dec. 85. par. 2. divers. Rot. apud Cavaler dec. 265. & apud
Rubeum decis. 238. Barbos. de potestate Episc. p. 3. alleg. 70.
n. 20. Garzia de benefic. p. 5. c. 9. n. 71.
15 Suppono tertiò præsentandi quasi possessione acquiri per
unum actum cap. consultationibus de jure patron. Rota dec.
318. par. 2. divers. & apud Mohedanum d. 7. de jure patron.
& p. 2. d. 235. & apud Coccinum d. 245. & apud Cavalerium
dec. 55. Claudius Tutius de jure patron. q. 3. nu. 13. Perez de
Lara de Cappell. lib. 2. c. 1. nu. 55. & 56. Prasecius in praxi
Episcopali p. 2. c. 50. art. 1. n. 3. latè Episcopum Maranta p. 5.
resp. 102. & uno præsentante, cæteris jura conservantur
16 cap. 2. ubi Abbas n. 9. de his quæ fiunt à Prælatis sine consensu
Capituli, Rota dec. 11. de jure patronatus in novis, & apud
Cavalerium decis. 197. num. 50. Federicus de Senis cons. 102.
& cons. 147. Rota in recent. p. 2. dec. 640. & apud Greg. XV.
d. 417. ubi Beltraminus in additionibus, & dec. 452. n. 7. 8. &
9. Maranta resp. 6. num. 31. & seq. p. 3. & resp. 74. p. 5. per tot.
17 & beneficium juris patronatus hæreditarium pro filiis ex
corpore dicitur ex pacto, & providentia, & debent voca-
ri hæredes c. filiis, vel nepotibus 31. §. ipsis tamen hæredibus,
ubi glos. in verbo propinquis & c. considerandum 35. 16. qu. 7.
Lambertinus lib. 1. p. 2. art. 34. q. 2. Covarruv. lib. 2. c. 18. n. 6.
Maceratensis lib. 1. var. resol. 109. n. 53. Vivianus d. 23. n. 6.
& dec. 136. num. 3. & 16. Maranta par. 2. resp. 16. & resp. 83.
n. 29. p. 3. & resp. 66. n. 19. p. 4. & ut admittantur debent pro-
bare se filios esse & hæredes, latè Maranta part. 5. resp. 75.
num. 11. 12. & 13. & esse debent in possessione, vel quasi
18 præsentandi, Doctores ubi suprà, & quando dicatur hæ-
reditarium, quando ex pacto, & quando gentilium, at-
que qui ad illius admittantur successionem, explicat Epi-
scopus Maranta, p. 5. resp. 104. semper tamen observo cur-
19 rere tempus quadrimestre patronis laicis à die scientiæ, &
notitiæ vacationis beneficii c. 1. §. verum de jure patronatus
in 6. ubi glos. in verbo quadrimestre, Rota apud Cavalerim
dec. 489. Abb. cons. 76. lib. 2. Vivian. p. 2. lib. 6. num. 9. de ju-
re patronat. & licèt in aliis collativis requiratur ætas 14. an-
norum vigore Concilii, tamen in jure patronatus laicali
sufficit si sit ætatis habilis ad primam tonsuram, illaque
insignitus :: legas Maranta par. 5. resp. 85. in fine.
20 His suppositis, videamus quibus jura assistant, & an pro
Clerico Francisco Landulfo, litteræ Apostolicæ sint justifi-
catæ, ac executioni demandandæ? Etenim D. Honufrius
habet octo uncias totius assis, jus enim præsentandi (ut
in simili dicebat Maranta tom. 5. resp. 70. pro beneficio illo-
rum de Spenis) in tres voces divisum fuit, tanquam in
capita, in hæredes etiam primi fundatoris, tamen in de-
scendentibus eorum fit successio in stirpes, ut in Clemen-
21 tina plures 2. & jure patronatus, ubi latè glos. & idem Ma-
ranta par. 5. resp. 73. num. 38. & ideò Clemens V. in dicta
Clementina, plures ait ab uno ex Patronis Ecclesiæ reli-
cto hæredes vocem dumtaxat unius habent in præsenta-
tione Rectoris, & ibi glossa magna rationem reddit, & in
canone si plures hæredes 36. in verbo communi 16. quæst. 7.
quia reputantur pro uno cum in locum unius successerint,
Rota par. 2. in recentioribus, dec. 108. & per tot. & decis. 2.
coram Pirovano par. 7. recentior. Lambertinus lib. 1. de ju-
re patronatus p. 2. quæst. 1. art. 25. num. 19. & 20. & quæst. 26.
Gratian. cap. 521. à n. 13. latè Franciscus Marzarius cons. 3.
quando ergo quis ex propria persona præsentat, non ex
aliena, tunc in capita præsentat atque ex virili, non ex al-
terius contemplatione, l. Lucius Titius testamento 90. §. Lu-
cius Titius testam. ff. de leg. 2. l. si quis duobus 11. C. de impub.
& aliis substit. & sic in capita obtinet, qui proprio nomine
præsentat, glos. in d. l. final. C. de impub. & glos. in §. multis
aliis instit. de success. libertor. Gulielmus de Benedictis in
cap. Raynutius 16. de testamentis in verbo & uxorem decis. 5.
à n. 65. & 70. de testamentis, Cæphalus cons. 456. n. 2. & seq.
tom. 4. Lambertinus p. 2. lib. 1. q. 1. art. 25. n. 16. & d. q. art. 28.
num. 5. Gratian. p. 3. cap. 521. num. 15. Rota coram Pirova-
no d. 2. num. 6. & 7. Marzarius d. cons. 3. Molfesius p. 4. q. 1.
nu. 2. & 3. & nominatus à testatore habetur pro præsentato:
post alios Episcopus Maranta part. 2. responso 47. & part. 3.
responso 28.
Certum ergo est illum esse instituendum, qui ab existen- 22
tibus in quasi possessione præsentatur d. c. consultationib. 19.
de jure patronatus, cap. querelam 24. de elect. c. cum Ecclesia
Sutrina 3. de caus. poss. & proprietatis, Lappus alleg. 95. Ma-
rescotus lib. 1. c. 55. n. 12. & 13. Jacobus de Mauro allegat.
39. Guttierrez cons. 3. Vivianus dec. 87. & sufficit etiam per
unicum actum possessionem apprehensam fuisse, ut se-
quuta deinde institutione, manutenibilis quoque sit Ro-
ta apud Cavalerium decis. 55. num. 4. & dec. 197. num. 3. &
oportet probari descendentiam ab eo, qui ultimo loco præ- 24
sentavit, & in quasi possessione juris præsentandi decessit,
ob ultimum statum, quod in hac materia attenditur, ex-
clusis etiam veris, patronis, in possessione præsentandi
non existentibus ad text. in c. querelam 24. §. nos igitur de
electione, & d. c. cum Ecclesia Sutrina 3. Vivianus dec. 83.
num. 20. Episcopus Maranta p. 3. resp. 46. qualiter vero pra-
cticetur quasi possessio juris præsentandi in potentioribus
latè explicat Episcopus Maranta part. 3. respons. 47. & qui
præsentatus non fuerit institui minimè poterit c. ea noscitur
6. ubi DD. de his quæ fiunt à Prælatis sine consensu Ca-
pituli cap. quod autem 5. de jure patronatus, Riccius in pra-
xi p. 1. resol. 139. & dec. 60. par. 4. Vivian. lib. 8. cap. 7. de ju- 25
re patron. Episcopus Maranta p. 3. resp. 82. Ille vero qui no-
minatus fuit à fundatore beneficii, etiam per solam apposi-
tionem, & acceptationem, atque instantiam instituti,
habetur pro præsentato Cardin. Puteus decis. 99. & d. 252.
lib. 3. Burattus d. 755. & d. 117. Episcopus Maranta part. 4.
resp. 19. qui resp. 20. disputat an tali decreto, quo dicitur
nominatim à fundatore non esse instituendum, detur ap-
pellatio.
Unde cum præsentatus à D. Honufrio de Fulgore fuerit 26
præsentatus ab habente octo uncias totius assis hæreditatis,
& juris patronatus, hic erit instituendus; quia ex tribus
vocibus, qui duas obtinet ipse instituendus erit cap. si for-
te 63. dict. cap. quoniam 3. de jure patronatus: ergo posità
idoneitate ad simplex beneficium obtinendum, quod suf-
ficit, erit ipse instituendus glos. in d. c. quoniam 3. in verbo
qui majoribus de jure patronatus, Rota coram Pirovano d.
2. num. 4. & seq. & coram Ubaldo d. 279. p. 7. in recent. post
Rubeum, & coram Ubaldo d. p. 7. d. 274. Maranta part. 5.
resp. 3. num. 23. latè Alphonso de Leone de offic. Capellani q.
8. prax. qui notat à n. 187. cum seqq.
Et hoc est quod dici solet vocem unius absorber à majori 27
parte aliarum ejusdem, vel diversi stipitis ex notatis à Sce-
vola in l. quod major 19. ff. ad municipalem, Joannes de
Imola in d. Clementina plures la. 2. n. 7. de jure patronatus,
Carolus Ruinus cons. 5. num. 6. & 7. lib. 5. Rota diversorum
p. 2. dec. 117. Maceratensis lib. 1. var. resol. 104. nu. 13. Gon-
zales ad Regulam 8. Cancellariæ glos. 45. nu. 61. & 62. Rota
p. 2. dec. 443. n. 4. & 5. & apud Coccinum dec. 464. & apud
Cavalerium decis. 21. & dec. 436. & 519. apud Gregor. XV.
dec. 452. ubi Beltram. n. 23. & apud Duranum d. 287. num. 7.
p. 8. recent. per Rubeum, & Maranta p. 5. resp. 79. à n. 12.
sicuti in simili dicimus, quod si ex duobus stipitibus in 28
uno essent duo vel tres, & in alio triginta, & ex illis
triginta, duo vel tres cum alio stipite concurrerent, ad-
huc diceretur medietas pro uno, & alia medietas pro alio,
& posset habere locum derogatio pro medietate, vel grati-
ficatio Episcopi, ut ex celebri doctrina Cardinalis habetur
in Clementina, plures, de jure patronatus in 4. columna la 2.
q. & Abb. in c. Parlonalis de rescriptis, qui dicunt, quod si
sint ex uno stipite decem patronati, & ex istis duo, vel tres
concurrant cum alio stipite, adhuc illa major pars illorum
decem dicitur totum suffragium repræsentare, & dato,
quod minor pars illorum decem adhæreret alteri stipiti,
non per hoc præsentatus ab altero stipite cum illis de alio,
esset præferendus; quia non illorum decem est apud ma-
jorem partem; ira quod non sit curandum de suffragio
minoris partis adhærentis alteri stipiti, quia unos, vel
duo ex tribus ejusdem corporis pro nihilo reputantur,
quando major pars contradicit ei, unde dicit Joannes An-
dreas in c. à collatione de appell. in 6. quod si duo corpora
teneantur actum facere, & unum corpus concordet, &
etiam habeat aliquas voces alterius corporis, propter hoc
non obtinebit: quia non illius corporis est apud majorem
partem, quam doctrinam sequitur Lambertinus de jure pa-

tronatus 2.p. lib.1. qu.1. art.27. fol.295. & part.3. lib.2. qu.4. principali art.7. fol.393. ubi fundat descendentes ab uno habere integram vocem, & ab illa absorbet minorem partem, licet minor pars sit pro alio stipite, quam etiam doctrinam sequitur Vivianus *lib 12. de jure patronatus cap.8.* quia qui habet majorem partem vocum unius stipitis, dicitur habere totum stipitem; etiamsi adsit contradictio minoris partis: quia major pars absorbet minorem, ut post alios dixi ego in allegatione pro D.Simeone de Grauso, quam inseruit me citato D.Episc. Maranta *p.5. responsorum respons.61. ubi n.87.*

29 Ideòque præsentatus à majori parte suffragiorum debet institui ad beneficium *cap. si forte 36. dist.63. d. cap. quoniam 3. de jure patronatus*, & dixit pluries Rota apud Maranta *p.5. resp.48. per tot. & resp.39. numer.9. & resp.66. num.30. part.4.* is enim institui debet, qui majoribus ornatur meritis, & plurimorum eligitur, vel approbatur assensu *cap. quoniam 3. §. præsenti de jure patronatus, cap. Ecclesia vestra 48.* ubi glos. *in verbo dirigebant de electione*, *cap. sicut 23. de electione in 6.* Riccius *in praxi rerum quotid. res.173.* Barbos. *in cap.3. de jure patron.* latè Episcopus Maranta *part.3. resp.83. & p.4. resp.27.* at si major pars absorbeat minorem tunc uti pars à toto absorbetur; non pars in toto est, *l. si quis cum totum 7.* ubi glos. *in verbo in toto, ff. de exceptione rei judicatæ*, & Cajus *in l. in toto 114. ff. de reg. jur.* & Clementina *plures de jure patronatus l. quod major 19. ff. ad municipalem, cap. si cui 23. de electione in 6.* & post alios Episcopus Maranta *p.3. resp.43. num.18.* ergo quia præsentatus à D. Honufrio est præsentatus ab eo, qui habet octo uncias totius assis, hic trahit ad se alias quatuor uncias alterius stipitis; ergo unicus est patronus in præsentando, adeoque ab eo præsentatus instituendus.

30 Neque pro parte contraria aliquid facit jus præsentandi vigore donationis prætensæ, de qua suprà.

Respondetur enim quod jus patronatus est jus universale, quod transit cum universitate bonorum *cap. ex litteris 7.* ubi Abbas *de jure patronatus*, Achilles de Grassis *dec.59. de jure patronatus*, Maceratensis *lib.1. variar. resol.60.* latè Maranta *p.4. resp.67. cap. cum sæculum 13. de jure patronatus cap. cum Bertolinus, 18. de sententia, & re judicata:* accessoriè enim venit, & universitas accedit ex Ulpiano *in l. modicis 24. ff. de contrahenda emptione*, qui quærit quare locus sacer in venditione includitur, & dat rationem, quia non specialiter locus sacer vel religiosus venditur; sed emptioni majoris partis accessit, quem textum singularizat Romanus *singulari 59.* sicuti transit cum castro vendito, vel locato, latè Maranta *p.4. respons.50. à n.23.*

31 In donatione autem omnium bonorum mobilium, & stabilium jurium, & actionum, jus patronatus illis annexum pertransit Berous *cons.66. num.29. & cons.78. num.2. lib.3.* Bald. *consil.32. num.3. lib.1.* Ferrettus *cons.343. num.16. part.2.* Card. Puteus *d.351. par.2.* Rota *par.3. diversor. dec. 1152. & 399. p.2. in recent.* Joseph Ludovicus *in conclusionibus juris, de jure patronatus fol.98.* Rota apud Cardinalem Seraphinum *dec.725.* Genuensis *cap.101. n.3. impressa Romæ anno 1609.*

32 Sed in donatione jurium, & actionum simplicium jus patronatus non includitur, *ut in p.3. diversorum dec.1152. num.4.* Genuens. *ubi suprà num.3.* Maranta *par.4. respons. 50. num.26.*

33 Hoc intellige in donatione facta Compatrono, quia si fiat extraneo; etiam universalis omnium bonorum non continet jus patronatus, nisi fiat cum assensu Episcopi, ex Alexandro III. *in cap. Cura Pastoralis 11. de jure patronatus, cap. ex insinuatione 14. in verbo liberaliter contulisset*, eodem titulo, Rota apud Seraphinum *d.884. cap. illud 8. de jure patronatus*, Rota apud Farinacium *d.337. & par.1. d. 707.* Vivianus *lib.4. de jure patronatus cap.4. nu.7.* Barbosa *in dict. cap.557. num.37.* Marescottus *lib. 3. cap.9.* & po-

34 terit dari Episcopo extra Territorium: quia est jurisdictionis voluntariæ glossa *in cap. novit, 7. in verbo terminos, de officio legati* Riccius *part.3. decis.188.* Diana *p.1. tract.1. Miscellan. resol.51.* & præsumitur spatio 30. annorum, Lambertinus *lib.1. quæst.2. artic.7.* Cavalerius *decis.265. & 336. & 378.* Vivianus *lib.4. cap.4. nu.6. & num.74.* Riccius *par.1. resol.339. & in collect.764. par.4.* & in recentioribus *p.2. dec.146.* Episcopus Maranta *p.4. respons.81. nu.16. & seq. & p.5. resp.73. n.50.* & talis assensus cum sit donatio

35 extraneo, debet esse Episcopi, non Vicarii sine speciali mandato, Vivian. *d.128.* etiam si Episcopus agat in remotis, ut pluries dixit Rota, & quia est actus jurisdictionis voluntariæ, poterit ab Episcopo præstari, licet agat in remotis etiam si clausulas amplissimas in constitutione Vicarii apposuisset, nisi specialiter ad id facultatem dederit Duran. *dec. 407. n.7.8. & 9. & dec.415. p.2.* & coram Bichio apud Vivianum *ubi suprà* Maranta *p.5. resp.73. in fine.*

Quod nedum claris verbis donationis habetur; sed etiam ex facto, quia tantum abest, quòd D. Carolus non intellexit in donatione jam facta, donare jus patronatus; imò illud retinere apud se: quia cum casus esset factus vacationis prædictorum beneficiorum, ob mortem Abbatis Francisci Antonii in mense Aprilis 1650. die 20. ejusdem mensis D. Carolus Marinis vigore potestatis sibi attributæ ab eod. D.Carolo de Fulgore ad præsentandum Cappellanum in dictis Beneficiis, præsentavit eundem D. Carolum, tam uti ejus Procurator, quam uti Procurator ejusdem D. Honufrii, & ejusdem Marchionis D. Pauli, ut *ex comparitione in processu S. Georgii*, & à tergo *in proc. S. Mariæ ad Nives fol...* Imò idem Marchio D.Paulus *in instrumento Procurationis, præsentationis, & nominationis*, quam fecit pro Beneficiis prædictis in persona D. Caroli de Marinis se asseruit solum cohæredem quondam Blasii patris, & non donatarium ejusdem D. Caroli, similiter cohæredis cum eodem D. Honufrio, unde nunquam donatione usus fuit Donatarius uti non comprehendente jus patronatus, & è contra idem donans, media persona sui procuratoris, præsentavit, ut diximus: & hoc fuit per annum & quatuor menses post donationem; ergo ex tali observantia clarè apparet jus patronatus nunquam fuisse donatum, quæ observantia quale jus fuerit præcedens: ut benè Cravetta *cons.211. n.8.* Rota apud Seraphinum *dec.456. n.3.* præsertim verò si observantia fuerit proxima Rota *p.2. decis.482. in recentior.* Card. Cavalerius *dec.407. n.2.* Episcopus Maranta *p.5. resp. 99. à num.30. cum seqq.* Hinc in beneficialibus observantia subsequuta quoad jus præsentandi atque personas præsentatas attenditur, Maceratensis *lib.1. var. resolut.3.* Vivianus *d.2.* & observantia jus deducit in apertum atque declarat qua ab ipso concessionis, vel contractus initio paciscentium, vel concedentis mente fuerit acquisitum Surdus *dec.134. n.9. & cons.224. n.7. vol.2.* 36

Ergo posita renunciatione à superiore admissa, vacant beneficia, de quibus agimus, *cap.1. de rerum permutatione in 6.* Rota *dec.1. de rescriptis & dec.7. & 8. de rerum permutatione in antiquis*, Parisius *lib.1. de resignatione benefic. quæst.4. num.4. 17. & 18. & de confidentia quæst.27. num.82.* Stephanus Bertrandus *cons.34. n.1. & cons.323. num.1.* Erasmus à Cochier *de permutatione beneficiorum p.2. cap.10. nu. 4.* latè Episcopus Maranta *p.3. responso 14. à num.36. cum seqq.* & præsentatio Landulphi fuerit facta à D. Honufrio habentes plures partes, & uncias absorbentes illam minorem partem, & persona sit habilis, & idonea, erunt litteræ Apostolicæ ad suum favorem exequutioni demandandæ, nulla habita ratione donationum, de quibus *suprà* cum jus patronatus non contineant. 37 38 39

Neque tandem dicas quod ille de Marinis se asseruit procuratorem esse ejusdem D. Caroli, & tamen non certabat de institutione procurationis. 40

Respondeo enim primò quod d. D.Carolus ratam habuit procurationem, & præsentationem, & fuit ab eodem acceptata, ut legitur *fol.14. à tergo in fine, in processu S.Georgii.* Secundò ex articulis præsentatis per eundem D. Carolum in articulo quinto declarat se esse præsentatum, non solum à d. Marchione D. Paulo, sed etiam à procuratore in actis constituto, prævia facultate, tributa ab eodem articulante ad præsentandum in beneficio ad sui electionem, prout dixit apparere ex præsentationibus, & mandatis, coram Ordinario, & habetur in processu S.Mariæ ad Nives *fol....* & in sententia institutionis dictorum beneficiorum dicitur visis præsentationibus, factis in personam D. Caroli de Fulgore per Illustrissimum D. Paulum de Fulgore, Marchionem Ducentæ, & alios hæredes quondam D. Blasii de Fulgore, ut ex processu S. Mariæ ad Nives.

Imò cum talia beneficia vacaverit in anno 1658. per mortem D. Caroli, fuit præsentatus Clericus Blasius de Fulgore scilicet à filiis quondam D. Pauli, & ab eodem D. Honufrio (qui D. Honufrius dixit præsentare, tam suo proprio nomine, quàm pro aliis, quorum personas ipse D. Honufrius repræsentat) cum sit D. Honufrius hæres d. D. Caroli ex testamento, & dicti Abbatis Joannis Franc. Antonii ab intestato pro duabus Tertiis, etiam ex perso-

persona D. Caroli, ut suprà, & ad hoc præsentantur præambula, tam ejusdem D. Pauli, cujus sunt hæredes filii quondam ejusdem D. Caroli, & Franc. Antonii, ut ex præsentationibus *fol.....* & ad hunc finem expeditæ tunc temporis citationes per edictum *fol......* Ergo omni jure sperat Clericus Landulfus litteras Apostolicas exequutioni demandandas per DD. meos delegatos.

DISCEPTATIO LXXIII.

SUMMARIUM.

1 *Regulares infamiam facti incurrunt, chorum deserentes, & peccant mortaliter.*
2 *Regulares ludum exercentes incurrunt infamiam.*
3 *Ludum frequentantes possunt officiis privari Ecclesiasticis.*
4 *Assistentia in ludo punibilis & qualiter.*
5 *Superioris lusoris electio, est ipso jure nulla.*
6 *Egressus nocturnus, & ingressus in conventum reservatus est casus, vel reservabilis, infamiam causans.*
7 *Prior dans licentiam exeundi extra claustra, quam pœnam incurrat.*
8 *Superior tenetur regulas servare vi coactiva, & aliter faciens infamiam incurrit canonicam.*
9 *Comœdias audire Regulares est peccatum mortale.*
10 *Conversationes cum sæcularibus, ac convivia facientes Regulares, incurrunt infamiam canonicam.*
11 *Mulieres intervenisse in recreationibus extra Conventum à Regularibus factis, qualiter puniatur.*
12 *Fœminarum consortium quantum evitandum.*
13 *Convivia in Ecclesia facta, qualiter puniantur.*
14 *Silentii transgressio à sacris Canonibus prohibita, & qualiter.*
15 *Superiores conventus non procurando fieri inventaria per suos officiales, quam pœnam incurrant.*
16 *Regularis proprietarius qualiter puniendus.*
17 *Infirmorum cura Regularibus præcepta.*
18 *Regularium Superiores, regulam non observantes qualiter puniantur.*
19 *Regulares officiales tenentur facere inventarium de bonis, quæ administrant.*
20 *Regularium Superiores alienantes, & convertentes ad malum usum vel non necessarium qualiter puniantur.*
21 *Regulares non possunt juri quæsito cedere, sine assensu Apostolico.*
22 *Administratores negligentes qualiter puniantur.*

ARGUMENTUM.

Regulares in infamiam facti incurrunt, chorum deserentes, & peccant mortaliter, & hanc eamdem infamiam incurrunt ludum exercentes, qui possunt privari officiis Ecclesiasticis, & electio Superioris lusoris est nulla ipso jure. Egressus nocturnus, & ingressus in Conventum est causans infamiam. Comœdias audire Regulares est peccatum mortale. Fœminarum consortium qualiter evitandum à Regularibus. Proprietarii si Regulares sint, qualiter puniantur. Regularium Superior qualiter puniatur, si ad malum usum convertat, &c.

Juris Responsum

PRO

Patre Priore N.

1 CApitibus propositis negari non posse, infamiam resultare si probaretur, clarissimè probatur.

Circa primum verò P. Priorem pro majori parte anni paucis dumtaxat diebus vicibusque chorum frequentasse, eum derelinquens diu, noctuque, ex quo relaxatio religiosæ observantiæ fuit orta, & chorus ipse derelictus, tum ab ipso Priore, tum à Fratribus Conventus suis subditis (si probaretur) quod maxima resultaret ei infamia probatur. Nam cum infamia facti, de qua in præsenti illa sit, quæ resultat ex peccato mortali scandaloso, alios scandalizante, *cap. infames 6. qu.*1. Panormit. *in cap. testimonium de testibus*, Bart. *in l.*1. *ff. de his, qui notantur infamia*, latè Marcus Paulus de Leone *in praxi pœnitentiariæ part.*3. *fol.* 363. *cum seqq.* Bald. *in dicto cap. testimonium*, & Doctores *in l.*5. *§. minuitur*, ubi gloss. *ff. de variis, & extraordinariis cognitionibus*, Decius *in cap. at si clerici num.*176. *de judiciis*, Cardin. Tusch. *litt. I*, *conclus.*107. *cum decem seq.* latissimè Reyger *in Thesauro juris litt. I*, *fol.*3023. Ludovicus Gilhausen. *in arbore judiciar. criminali tom.*2. *cap.*6. *part.*1. *§.*37. sed in casu nostro desertio chori in Conventu facta non excusatur à peccato mortali, & scandalum occasione suæ absentiæ relaxationis ejusdem non excusatur à culpa gravissima, teste Philiberto Marchino *de ordine part.*6. *difficult.*11. Suarez *tom.*2. *de Religione lib.*4. *de horis Canonicis cap.*10. *nu.* 8. Filliuccius *tom.*2. *tract.*23. *cap.*4. *num.*135. Bartholomæus à Sancto Fausto *de horis canonicis lib.*2. *quæst.*18. & est conclusio, quæ colligitur ex Clem. I. de celebratione Missarum, ut bene Sanchez *consil. moral. lib.*7. *cap.*2. *dub.*42. Pellizzarius *tract.*5. *cap.*8. *sect.*1. *num.*11. Bonacina *de horis canon. disp.*2. *quæst.*1. *puncto* 1. *num.*9. Thesaurus Animæ *part.*2. *quæst.*50. Persicus *de horis canon. cap.*50. *dub.*23. Etenim ob hoc peccatum posset privari Pater Prior, cæterique Prælati similes suis officiis *ex cap. si quis Presbyter* 92. *dist.* ubi clericus suæ Ecclesiæ deputatus, choro adesse negligens deponi jubetur: sic de Prælatis Regularibus dicunt Peyrinus, Bartholom. à Sancto Fausto, & alii apud Lezzanam *part.*4. *in verbo officium divinum*, *num.*3. Si ergo Prælati negligentes frequentare chorum, possunt deponi, apertè colligitur, hoc probato scelere, infamiam irrogari.

Circa secundum verò caput, permisisse Patrem Priorem 2
ludum alearum in sua propria cella, Fratres etiam ludentes cum eodem, tum nocte, diuque usque ad mediam fere noctem. Dico quod si hoc probaretur, infamia nemine discrepante, resultaret. Unde est caput, quod irrogat infamiam. Probatur quia nec Clerici, nec Monachi debent esse lusores, *cap. penult. de vita, & honest. cleric. cap. Episcopus* 35. *dist. cap. inter dilectos, de excessibus Prælatorum*, Sylvester *in verbo ludus*, Thomas Actius *de ludo Scacchorum quæst.*9. Trident. *sess.*22. *cap.*1. *de reformat.* & lusor ludendo dicitur agere turpem vitam, & ut infamis repellitur à testimonio ferendo. Rolandus à Valle *cons.*63. *num.*18. *volum.*2. 3
Hostiensis *in summa*, *in titulo de excessibus Prælatorum*, & adeò jura detestantur jura alearum, & similium, ut imponant pœnam confiscationis domus, in qua luditur, ut habetur in Authent. alearum usus: etsi tempore quo luditur, committatur furtum in domo illa, non competit domino actio furti, *l.*1. *§. Prætor ait*, *ff. de aleatoribus*, latè Farinac. *quæst.*109. & perseverantes in ludo deponi possunt officiis, Farinac. *ubi supra numer.*9. *ex dicto cap. Episcopus*, Paris de Puteo *de ludo num.*94. Diaz *in pract. crimin. canonica*, *cap.*70. Sylvester *in verb. ludus*, & de Religiosis multo magis docet Farinac. *ubi suprà num.*985. Carolus de Grassis *de effect. cleric. effect.*22. *num.*23. & peccare mortaliter Religiosos ludentes aleis post Sanchez, Peyrinum, & alios docet Pellizzarius *tract.*4. *cap.*2. *sect.*3. *num.*224. Nec eligi possunt ad officium Superioris aleatores *dict. cap. inter dilectos*, ubi glossa *in verb. aleatorem*: quia sunt infames, Riccius 2. *part. suæ praxis resolut.*119. Peyrinus *cap.*5. *§.*10. Campanil. *rubrica* 4. *num.*32. Lezzana *tom.*2. *cap.*12. *num.*46. *& tom.*4. *fol.* 394. *num.*50. Cum ergo Regularibus sit ludus prohibitus, *ex can. Apostolorum* 41. *de quo in* 35. *dist. & in cap. inter dilectos, de excessibus Prælatorum, & cap.*2. *de vita, & honest. cleric. & in l. alearum Cod. de Religiosis, & sumptibus funerum, & in §. Interdicimus*, Authent. *de Sanctissimis Episcopis, aliisq; juribus*, de quibus Bonac. *de contractibus disp.*2. *quæst.*3. *puncto* 1. Lessius *de justit. & jure lib.*2. *cap.* 26. *dub.*1. Toletus *in summa lib.*5. *cap.*27. *num.*3. Azorius *tom.*3. *lib.*5. *cap.*26. *quæst.* 8. Sanchez *tom.*1. *consiliorum lib.*1. *cap.*8. *dub.*24. Cardin. Lugo *de contractibus, disput.*31. *sect.*1. *num.*1. *& sect.*2. *per tot.* Portellius *in verb. ludus*, etsi fiat frequens sive consuetudinarius, etiamsi absit scandalum, & peccatum mortale, Megala *part.*1. *lib.*5. *cap.*14. *nu.*8. diceretur verò frequens quando fieret semel in hebdomada, Bordonus *resolut. moral. resolut.*33. *num.*3. Lezzana *in verbo ludus*: quoad Regulares 4
*num.*4. & assistere etiam in ludo Regularibus prohibetur,

d. cap.

d. cap. clerici de vita, & honest. cleric. & quod tales lusores Regulares efficiantur infames, tradiderunt Doctores ex Menochio, & Rotæ decisionibus de quibus Thesaurus *in praxi pœnarum part.1.in verbo, ludus cap.4.* P. Azorius *part. 2. cap.20. per tot.* Lezzana *ubi suprà num.50.* & colligitur ex textu *in dict. cap.inter dilectos*, & dicuntur infames infamia facti, ex Lezzana *dict. num.50. & tom.3.in verbo infamia n. 1.& 9.* & ob tale crimen, quod committunt malè apud omnes audiunt, Thesaurus *ubi suprà*, Garzia *de beneficiis part.*
5 *7.cap.8.num.39.* Prior hic veniret privandus prioratu, sicut electio Prioris lusoris est ipso jure nulla, Castellin. *de elect. cap.4.num.58.* Lezzana *ubi suprà num.50.in verbo ludus*: ergo hoc est caput, quod irrogat infamiam, non ergo vigore visitationis poterit cognosci, sed juris ordine servato.

6 Circa 3. caput P. Priorem relaxatum fuisse dum noctis tempore, & diei exivit conventu: & multoties fuisse noctis tempore per plures horas extra Conventum cum Fratrum scandalo. Dico, quod si hoc probaretur, esset eum infamare: quia talis nocturnus præsertim egressus ex decreto Clementis VIII. *de reserv. casuum*, est casus reservatus, consequenter peccat mortaliter, ut bene Suarez *tom. 4.de religione, tract.8.lib.1. cap.6. num.7.* Lezzana *tom.1. cap. 16.num.3.* P.Camerinus *de delictis, & pœnis quæst.130.num. 14.* idem Lezzana *tom.3.in verb.clausura, num.4.* Naldus *in summa verbo, clausura, §.dummodo*, Peyrinus *tom.2. quæst.3. cap.2.§.1.num.40.* quia talis egressio, est contra voluntatem Religionis, regulæ, & Superiorum; præsertim nocturna, ut adversarii malevoli supponunt: & bene explicat Long. *de casibus reservatis part.2. casu 3.* Molfes. *in summ. tom.1. tract.7. cap.35. num.16.* ergo si nocturnus exitus, & vagatio est reservatus, vel reservabilis, erit grave scelus irrogans infamiam cum omne peccatum mortale, ut suprà dicebamus canonicam irroget infamiam: si præsertim cum scandalo, & qualitate personæ junctum sit, ut *in 1. cap.* dicebamus.

7 Circa quartum caput, Patrem Priorem dedisse licentiam, notabilemque libertatem fratribus exeundi extra claustrum cum præjudicio regularis observantiæ, & disciplinæ. Dico quod si hoc probaretur, esset contra decretum S.D. N. Urbani VIII. de quo Lezzana *tom.1. cap.16. num.50.* ubi ex causa dari debet licentia per Superiorem suo subdito exeundi, & vagationis prædictæ occasio tolli debet. Propterea plures traduntur instructiones ne vagationes prædictæ permittantur: de quibus Lezzana *loco cit. & tom.4. in verb. licentia, num.1.*& Pellizzarius *tract.5. cap. 6.sect.1.*Suarez *tom.4.de religione, tract.8.lib.1.cap.6.num.50.* Ergo utpotè faciens Pater Prior contra Pontificias dispositiones, videant viri docti quam pœnam pati deberet, si hoc probaretur.

8 Circa quintum caput, quod multoties in feria sexta Pater Prior egressus fuerit è conventu, & recreationibus Pausilippo inter mortificationes feriæ sextæ interfuisse: & quod hoc ipsum fecerit in multis solemnitatibus redeundo ad conventum noctis tempore, maximo cum ejusdem Conventus scandalo; ergo Pater Prior qui tenetur vi directiva, (cum sit membrum Ordinis & Constitutiones fiant auctoritate Capituli, potestatem habentis suprà ipsos Prælatos) tenebatur servare leges suæ Religionis, & etiam vi coactiva, ut bene Rodriquez *tom.1. quæst.regul. quæst.68. art.3.* Miranda *part.1.in manuali quæst.29.tit.4.* Pellizzarius *de privil.cap.8.sect.1.subsect.2.quæst.8.& tract.5.cap.2.num.42.* Suarez *lib.2.cap.8. num.20.* Peyrinus, & alii apud Lezzanam *tom.1.cap.18. num.11.* poterit puniri ob talem excessum, si probaretur, & pœnis gravibus: etenim Prælati Religionum, violantes Regulas, etiam non obligantes ad peccatum mortale, sunt in malo statu quia exponuntur probabilissimo periculo contemptus sui status Regularis, ut benè Sanchez, & alii apud Pellizzarium *tract.5. cap.2. num.41. & seq.* Immò Religionum etiam Generales tenentur servare præcepta, quæ aliis imponunt, idque non solum, quia Princeps tenetur servare suas leges, juxtà illud: Turpis est pars, quæ discordat à suo Toto; sed etiam, quia ipsi debent præcedere suos subditos exemplo. Ergo si puniri poterunt pœnis gravissimis; nonne infamia Canonica irrogaretur, ex qua ratione non ad visitationem negotium est remittendum; sed via ordinaria, & juris procedendum.

9 Circa sextum caput, quod scilicet multoties iverit Pater Prior ad audiendas Comœdias sæcularium extrà Conventum; redeundo posteà noctis tempore horis notabilibus ejusdem; cum scandalo subditorum: Hoc caput si probaretur esset sanè maximum delictum, licet non ex se; cum ex se respectu Regularium sint multæ circumstantiæ considerandæ; ut Regularis peccet Comœdias frequentando, quas ponderant DD. cum Diana *part.2.tract.17. resolut.35. ex cap.2.ne Clerici, vel Monachi*, Pellizzarius *tract.4.cap. 3.sect.4.num.105.cum seq.* Baldellus *lib.3.tom.1.disput.18.* In præsenti verò posita qualitate personæ Superioris, scandalo, & admiratione Conventus, nullus excusaret eum à peccato mortali & sic ab infamia Canonica: teste Joanne Maria Castellent. in Polyanthea casuum conscientiæ *in verb.chorea, difficultate 3.* peccant enim mortaliter tales inspectores chorearum, & Comœdiarum, cæterorumque spectaculorum ad profanitatem tendentium, utpotè solventes mercedem saltatricibus, & histrionibus, ut benè Hieronymus Florentinus *in sua Comœdiocrisi, conclus.7.* Mendozza *volum.2. de spe, & charitate, disput.173. sect. 28.* utpotè alentes tales personas turpia exercentes, Castellentio ubi suprà, Lezzana *tom.1.cap.10. num.7.* P.Baldus *lib. qu.sect.15.var.resolut.*

Circa septimum caput, quod plures fecerit conversationes, & convivia extra Conventum cum sæcularibus, expensis etiam sui Conventus, cujus erat Superior; & quod personaliter iverit cum sæcularibus ad easdem recreationes, & convivia; quod si probaretur, contra dictum Christi Domini fecisse Patrem Priorem ejusque consilium, de quo Lucæ 24. Attendite ne præventur corda vestra Crapula, & ebrietatibus, & Curis sæcularibus; quod & Apostolus ait 1. ad Timotheum *cap.4. & ad Titum cap. 1.* & S. Petrus *Epistola 1.cap.5. Sobrii estote &c.* & Ecclesiastici 37. Noli avidus esse in omni epulatione; & non te effundas super escas: & apud sacros Canones id prohibetur *dist.35.& 41.* Hostiensis *in summa de temporibus ordinationum, regula 3.& 9.* tum quia inter epulas, & convivia periclitari solet pudicitia; nam venter, & genitalia sibimet vicina sunt; at ex viciniitate membrorum intelligitur consideratio vitiorum, ut *in dist.44.§.1.* Campanil. *in diversorio juris Canonici rubrica 4. num.3.* tum quia ignominia, atque confusio est jejuniorum doctrinam prædicare, & Christum esurientem plenis prædicare corporibus, *cap. Ecclesiæ Principes 35.dist.* & ex vitio gulæ quinque malæ soboles generantur, scilicet inepta lætitia, scurrilitas, immunditia, multiloquium, & hebetudo sensus Sanctus Gregorius *lib.31. moral.cap.17.* Sanctus Thom.*2.2.quæst.184.art.6.* nec excusantur isti tales à peccato mortali, & in præsenti nulla est causa excusandi cum expensis Monasterii, sicque si de alienis bonis id fecisset; ergo gravissimum commisisset scelus, ac proinde infamiam Canonicam, Menochius *de arbitr. casu 404.* Farinacius *in fragmentis litt. C, num.253. cum seq.* Pacis Jordanus *tom.1.lib.1.tit.7.& 13.* Lezzana *dicto tom.4. fol.394.n.70.* quod tales sint infames, & viles.

Circa octavum caput, quòd in aliquibus recreationibus extrà Conventum intervenire fecerit mulieres consanguineas sæcularium suorum amicorum, eoque præsente, & per multum temporis spatium easdem mulieres tenuisset ad recreationem in rure Monasterii, in damnum jusdem Conventus: hoc si probaretur, veniret puniendus pœna gravi, & officio privandus. Ex notatis à DD. apud Carolum de Grassis *de effect.cleric. effect.26. per tot.* à familiaritate enim cohabitatione, & consuetudine fœminarum esse abstinendum jura nostra exclamant, *cap. interdixit cum duob. seqq. 32.dist.cap. Hospitiolum dicta distin.l.eum, qui*, ubi DD.*Cod. de Episcopis,& clericis*, Barbosa *de Episcop. glossa 8. c. Ministri altaris, cum plur.seqq.8.dist.& cap.Cleros ibid.* Ex quo Monasteria Monialium nonnisi urgentibus necessitatibus visitanda ait S. Augustinus, teste Possidio in ejus vita, & Barbosa *glossa 8. num.14.* & quod communia lavacra cum fœminis non habeantur, dicitur *in cap. non oportet dist.81.* Vulgatum est enim illud S. Gregorii dictum *lib.5. Dialogorum, cap.11.* Qui scribens de Presbytero Ursino, dixit, quod ne quidem à propria uxore sibi ministrari patiebatur, & cum illa sibi in extremis laboranti, aurem ad explorandum num vitalis spiritus adhuc vigeret, admovisset. *Recede, inquit, à me mulier, adhuc vivit igniculus, tolle paleam*, & paulò post visis Apostolorum Principibus Petro, & Paulo, eorum invitatu, & comitatu evolavit ad Cœlos. Contra enim votum castitatis de facili committit, qui talia consortia habet, & propterea omninò vitanda, licet tales fœminæ sint religiosæ, & sanctæ. S. Bonaventura *cap. 14.de puritate conscientia*, & S. Basilius *in asceticis, serm.1.* hinc si

hinc si Religiosus cogatur loqui cum aliqua fœmina, & agere cum ea, id facere non debet sine arbitrio, quod sanctus Franciscus de Paula suis Fratribus præscripsit *in correctorio, num.83. & in regulis Societatis Iesu, regula* 18. & apud omnes regulares est ita, teste Pellizzario *tract.4.cap.3. sect.1. num.17.* esset ergo puniendus gravibus pœnis Pater Prior si hoc probaretur, irrogatur ergò Canonica infamia probato hoc delicto: non ergò sunt levia capita, quæ proponuntur.

13 Circa nonum caput; scilicet maxima cum irreverentia Ecclesiæ indebita Patrem Priorem convivia fecisse mulieribus quibusdam suis amicis, in Congregatione ejusdem conventus Capella choro annexa, in qua celebrantur Missæ, & hoc clausis januis ejusdem Ecclesiæ. Dico quod si hoc probaretur, esset graviter puniendus, tum ob indecentiam loco sacro indebitam contra textum, *in cap. fin. de custodia Eucharistiæ, & in cap.2. de Immunitate Ecclesiarum, in 6.* ubi tales fieri actus in Ecclesiis prohibentur, & facientes possunt censuris subjici; ergò est gravis culpa, ut benè Barbosa ibi. Pacis Jordanus *lib.11. de immunitate Ecclesiastica tit.3. à num.*132. augetur culpa cùm januis clausis hoc totum factum fuerit, signum malæ actionis; ergo intraret culpa gravis, & Canonica infamia, ut ex supra dictis colligitur.

14 Circa decimum caput relictum fuisse subditis silentii observantiam in dormitorio, cellis, cæterisque locis, & ex hoc alias regulares observantias fuisse relictas: si hoc probaretur contra suas Regulas peccasset, & contra dictum Jacobi, *epist.1.* ibi *si quis putat se Religiosum esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, hujus vana est religio*, & Prov.25. *sicut urbs patens, & absque murorum ambitu*; ita vir, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum; sed cum Davide dicere debebat: *Pone Domine custodiam ori meo:* dicere cum Sapiente Eccles.22. *quis dabit ori meo custodiam, & super labia mea signaculum certum, ut non cadam ab ipsis, & lingua mea perdat me*, & Arsenius dicere solebat: *me sæpè pœnituit dixisse, numquam autem tacuisse.* Ergo sub præcepto Regulæ omnibus Religiosis silentium est impositum, ut benè Pater Pellizzarius *tract.2.cap.5.num.*19. & sub præcepto esse Regulas silentii colligitur ex Innocentio III. *in cap. cùm ad Monasterium de statu Monachorum, ibi.* In Oratorio verò, Refectorio, Dormitorio, continuum semper silentium observetur in claustro quoque certis horis, & locis: quia *in c.cùm ad Monasterium, de statu Monachorum*, id præcipitur Religiosis, ut benè Hieron. Gratianus *2.part.disciplinæ Regularis c.10.§.2.* Lezzana *tom. 1. cap.7. num.15.* Quam obligationem esse sub peccato mortali, disputant DD. cum Graffio *2.part. decis. lib.3. cap.22. num.1.* est tamen præceptum Pontificium, ut ibi habetur: Ergo silentium gravis, ut bene Lezzana *tom.2.cap.2.num.32.* Ergo silentium ultra obligationes Regulæ, habet aliam obligationem.

15 Circa undecimum caput scilicet Patrem Priorem relaxasse observantiam ordinatam, & tam commendatam vigore Regularum sui Ordinis, & præsertim *in cap. Generali de anno* 1629. ubi sub pœna privationis Officii, præcipitur Superioribus immediatis, ut singulis annis subditos procurent exhibere inventaria suorum bonorum cessorum ad usum eorumdem. Quod si probaretur esset Superiorem permisisse subditos suos contra Regulas agere sui Ordinis, quod est malum. Secundò esset cooperatum fuisse contra paupertatis votum operantibus, & cum ipsis grave commisisse peccatum, *ex cap. Monachi de statu Monachorum, & cap. cum ad Monasterium eodem titulo, & cap. super quo-*
16 *dam, eodem titulo, & in Trident. sess.25. de regularibus cap.* 2. ubi convictus ut proprietarius Biennio activa, & passiva voce privatus sit. Et aliqui dicunt esse Religiosum proprietarium ipso facto à jure excommunicatum; quæ tamen excommunicatio non reperitur expressa, nisi solùm in quibusdam Conciliis Provincialibus Colonicensibus: *cap. etiam Monachis, de statu Monachorum*, & Monachus peculium habens à communione altaris jubetur removeri, Bartholomæus de sancto Fausto *de voto paupertatis, quæst.198. & in dicto cap. cùm ad Monasterium* dicitur à Monasterio expellendum esse: licet *in cap.fin. de Regularibus*, talis expulsio correcta sit, & præcipiatur talem Monachum deputandum Monasterii ergastulo, ubi pœnitentiam agat, Sanchez *in summa, lib.7. cap.20. num.12.* Lezzana *tom.1. cap.6. num.59.* & teneri ex vi voti subditum manifestare Prælato, quæ accipit, vel expendit cum licentia Superioris, ut ait S. Bonaventura *part.1. in speculo disciplinæ ad Novitios, cap.4.* Dummodo tum dispensaverit cum licentia ejusdem Superioris, Sanchez *lib.7. c.19. num.8.* Bartholom. à sancto Fausto *lib.8. q.146.* Non enim potest Superior Regularis administrationem alicui concedere in perpetuum, *dicto cap.ad Monasterium, §. tales de statu Monachorum* ibi (sed cum oportuerit sine contradictione qualibet revocetur) *cap.porrectum cap.ad nostram de regularibus*, Faustus *de voto paupertatis, lib.8.q.*151.

Circa duodecimum caput, quod cum infirmis male se gesserit, negligentiam committendo tam in visitationibus, quàm in eorum necessitatibus; hoc est (si probaretur) contra Regulas status Religiosi: etenim defectus maximus est curam non habere de infirmis; sic enim dixit sanctæ Matri Theresiæ Christus Dominus noster, scilicet ut curam haberet infirmorum, & S. Hieronymus *epist.22. ad Eustochiam*, refert suo tempore solitum fuisse, ut quando infirmaretur Monachus, duceretur statim in amœniorem locum, & tot blandimenta recipiebat à Patribus senibus, ut non amplius cogitaret nec de delitiis sæculi, nec propriæ matris affectibus ibi: (si quis cœperit ægrotare tanto senum fovetur obsequio, ut nec urbis delicias, nec matris optet affectum) & ex Patribus Ægypti legimus in procemio ad Regulam sancti Pachomii, quod licet magna jejunia agerent, nihilominus mirabiliter curam de infirmis habebant. Quare Prælati contra facientes, peccant contra statuta, Regulas, & perfectionem status Religiosi, & sic ex Tridentini decreto disponitur, *sess.25. de reform. cap.1.* ubi imponitur præceptum omnibus regularibus suas servandi regulas, quæ obligatio est ad culpam, & pœnam, eo modo, quo declarant DD. relati per Lezzanam *tom.1. cap.7. num.28.* nec possunt Prælati Regulares dispensare in Regulæ observantiis; cum potestas Prælatorum sit in ædificationem, non in destructionem, Paulus *2.Corinth. cap.10.* Sanctus Thomas *2.2. quæst.88. art.12. ad 2.* ex causa tamen poterunt dispensare, ut latè Lezzana *de reformat. regul. cap.58. & 6. & tom.1. cap.7. in fine*, poterit ergo puniri si probaretur, & consequenter infamiam incurreret Canonicam. 17 18

Circa decimum tertius caput non fecisse inventarium bonorum mobilium positorum in coquina, ex quo tenebatur ut quilibet Prælatus vigore Ordinationum Capitularium, propter quod multa defecerunt bona in coquina prædicta, nec potuit peti computorum redditio, quia non fuerunt posita in inventario: hoc si probaretur esset eum convincere de usurpatione bonorum Ecclesiæ, & sui Ministerii, vel saltem quod fuerit Conscius, vel quod de negligentia teneatur: etenim omnes dicunt peccare mortaliter conferentem indigno administrationem, & teneri de mala administratione, Innocentius *in cap. ex ratione, de ætate & qualitate, ex l. Lucius §. Imperator ff. ad municip.* latè post alios Castell. *in Apolyanthea casuum Conscientiæ litt. A, in verb. administrare difficult.4.* & est Bulla Urbani VIII. 26. *tom.4. Bullarii*, & decreta Sacræ Congregationis Regularium in quibus dicitur qualiter facienda est administratio bonorum Regularium, inter cætera, ut fiat Authenticum exemplum, latè Lezzana *tom.3. in verb.administratio, nu.2. & tom.1.cap.8.num.13. & tom.2.c.19. num.52.cum seqq.* Sunt ergo hæc capita, si probarentur, talis naturæ, qualitatis, ac conditionis ut irrogent vel civilem, legalemque infamiam, vel saltem Canonicam, ex peccato mortali consurgentem. Consequenter non per viam visitationis cognoscendam; sed per judiciariam cognitionem, vigore capituli facti in anno 1629. quod utpote in viridi observantia existens, sic nec aliter, est judicandum, suadente ita causæ justitia. 19

Circa capita concernentia administrationem temporalitatis, Pater Prior de aliquibus insimulatur.

Primò (cùm quo concordat secundum & tertium) quod scilicet alienaverit bona Conventus ad vanos, & superfluos usus: vanos, inquam, & superfluos; quia non servatus fuit modus quo in expensis necessariis usi fuerunt alii antecessores Priores, & quod fecerit sæcularibus plura convivia cum sumptibus Monasterii, & quod per spatium unius anni in Conventu victum subministraverit duobus sæcularibus suis parentibus. Quod sanè si probaretur, esset cum proprietarii vitio condemnare; quia administratio bonorum Monasterii Prælato competit, *c.nullum 19.q.1.* Navarr. *comment.3. de re-* 20

*de regul.n.5.& 6.*Suarez *tom.4.de relig. tract.8.lib.2. c.26.* expendentes verò bona Monasterii in usus profanos, vanos, aut superfluos, peccant contra votum paupertatis, & sunt proprietarii: quia non sunt domini bonorum Monasterii; sed tantum Administratores in utilitatem ipsius; atque ita possunt solum expendere in ipsius utilitatem, quia ad hoc solum habent facultatem à Monasterio, quod est dominum talium bonorum, Navarrus *lib.3. cons.75.in 1.editione,& in d.cons.3.* Azorius *tom.1.lib.12.cap.12. quæst.2.* Lezana *tom.1. cap.18.num.13.*

Secundò opponitur (sed quarto in Ordine) quod cum
21 notabili præjudicio Monasterii alienaverit Pater Prior ducatos octingentos, perventos à quantitate Ducatorum mille, perventa vigore legati pro Missa perpetua singulis diebus, ut faceret retrocedere Conventui domum quandam à Doctore Carolo de Grasso, etiam eidem Carolo cedendo Ducatos quadringentos tertiarum; cum idem Carolus esset debitor Conventus in Ducatis quinquaginta annuis. Quo posito facto si probatione coadjuvaretur, utique Pater Prior incurrisset in pœnas alienantium, saltem illius quantitatis pecuniæ, quam Carolo Grasso renunciavit, cum tales renunciationes juris quæsiti fieri nequeant sine beneplacito Apostolico, ex notatis in extravaganti *ambitiosæ de rebus Ecclesiæ non alienandis:* cum tales cessiones quæsiti juris nequeant fieri, ut latè Barbosa *in dicta extravaganti*, & Lezzana *tom.1. cap.10. & tom.2. c.19. à n.54. & tom.3. fol.67. in verbo alienare*, & censuras incurrisset, quæ causant infamiam: cum sit censura excommunicationis pœna, qua nulla major in Ecclesia; ut in simili idem Lezzana *cons.25.& consult.37.* Castill. *in verb. alienat. fol.53.*

Tertiò (sed quinto in Ordine) quod cum fuerit pluries admonitus, ut faceret reparare quasdam domos per-
22 ventas ad eumdem Conventum à quondam Magistro Patre Andrea Brancaleone, quæ domus minabantur manifestam ruinam, noluit facere: propter quod ceciderunt cum notabili Conventus damno. Quod si probaretur, esset in culpa: nam Administrator tenetur res tempore perituras curare, vel alienare: quod si non fecerit, tenetur de proprio *leg. Aristo 99. §. 1. ff. de jure deliberand. l. lex quæ 22. C. de administratione tutorum l. non solum 53. ff. de petitione hæreditatis*, Bertachinus *in verb. Administrator*, Joseph. Ludovicus *in l. Procuratorem 16. num.3. Cod. de Procuratoribus*, David Doringius *in Bibliotheca jurisconsultorum in verb. Administrator num.65.* Tenebatur enim ipse Pater Prior invigilare, atque perquirere, quæ ad officium, quod gerebat, spectabant, Cravetta *cons.13. n.13.* Grammaticus *decis.103. n.36.* Hieronymus Gabriel *cons.169. num.2. vol.2.* Prukman *cons.3. n.56.* David Doringius *in verbo Administrator n.363.*

Circa verò alia ultima capita, expendisse Patrem Priorem notabilem quantitatem pecuniarum, pro innovandis quibusdam fenestris Sacristiæ, ex quo damnum resultavit Monasterio; & accepisse pecuniam Ducatorum ducentorum, nomine Conventus Apocham conficiendo pro dicta summa, & quantitate: si probaretur, utique de culpa teneretur in negotiis gerendis sui Conventus, non servata forma Sacrorum Canonum, & decretorum S. Congregationis Episcoporum, & Regularium, ut supra dicebamus, & per consequens non excusaretur à culpa.

Quibus omnibus Capitulis probatis, resultaret infamia Patris Prioris: ergo non visitationis modo, sed judiciaria procedi debet.

Ita fuit practicatum.

DISCEPTATIO LXXIV.

SUMMARIUM.

1 *Facti species, & jurispatronatus, de quo in præsenti, traditur origo.*
2 *Conditio apposita in fundatione jurispatronatus, de quo hic.*
3 *Illustrissimi Episcopi Aversani consensus refertur.*
4 *Præsentationes, & institutiones plures recensentur.*
5 *Vacatio sequuta de mense Ianuarii 1661. offertur, & quid dederit occasionem disputandi.*
6 *Iuspatronatus triplex Ecclesiasticum, Laicale, & mixtum.*
7 *Iuspatronatus Ecclesiasticum potest esse quod habuerit originem à laicis.*
8 *Iuspatronatus fundatum à clerico, si ignoretur de quibus bonis, qualiter judicandum sit.*
9 *Iuspatronatus ex bonis Ecclesiæ fundatum, & in laicum translatum authoritate Apostolica, an fiat laicale.*
10 *Præsentantis persona qualiter sit attendenda.*
11 *Laicus acquirens bona Ecclesiæ quando illa mutent conditionem?*
12 *Iuspatronatus Ecclesiasticum esse fundatum de bonis Ecclesiæ qualiter requiratur.*
13 *Præsentatione, an acquiratur jus in re, an ad rem.*
14 *Pluribus præsentantibus quando acquiratur jus ad rem.*
15 *Patronus laicus potest variare, non sic Ecclesiasticus.*
16 *Variatio qualiter permittatur cumulativa an privativa Patronis laicis.*
17 *Præsentatio à Patronis laicis fit intra quadrimestre, sed ab Ecclesiasticis intra semestre.*
18 *Præsentandi tempus currit etiam diebus feriatis, & qualiter.*
19 *Episcopus instituit transacto tempore dato ad præsentandum patronis.*
20 *Patronorum scientia vacationis debet esse certa.*
21 *Iuspatronatus Ecclesiasticum continetur sub regula 8. Cancellariæ.*
22 *Iuspatronatus quando sit sub regula 8. Cancellariæ.*
23 *Iuspatronatus Ecclesiasticum non continetur sub regula 8. apud Hispanos.*
24 *Reservatio qualiter colligatur ex regula.*
25 *Iuspatronatus mixtum non continetur sub regula 8. Cancellariæ.*
26 *Beneficia jurispatronatus laicalis non cadunt sub reservatione mensium.*
27 *Iuspatronatus mixtum quando stet sub regula 8.*
28 *Iuspatronatus Ecclesiasticum non semper cadit sub regula, & quando.*
29 *Tempus ad præsentandum quale sit, si juspatronatus transeat de uno ad alium.*
30 *Iuspatronatus laicale translatum ad Ecclesiam; quando fiat Ecclesiasticum.*
31 *Iuspatronatus pro certo genere personarum passivè fundatum non per hoc quod fiat Ecclesiasticum poterit aliis dari.*
32 *Iuspatronatus Ecclesiasticum factum per translationem cadit sub regula de mensibus.*
33 *Iuspatronatus quando transire debet ad alium cum licentia Episcopi.*
34 *Iuspatronatus originariè laicale translatum ad Ecclesiam, quando stet sub regula.*
35 *Iuspatronatus spectans ad confraternitates laicales, laicale dici debet.*
36 *Beneficium jurispatronatus, quo quis fuit privatus, non potest ab Episcopo conferri suis familiaribus, vel affinibus & c.*
37 *Bulla Pii IV. id prohibens de quo num. antecedenti an procedat in Beneficiis de jurepatronatus.*
38 *Beneficia vacantia per renunciationem coram Ordinario, an possint dari consanguineis, vel affinibus Episcopi.*
39 *Bulla Pii V. 58. de qua num. antecedenti, an comprehendat Beneficia jurispatronatus.*
40 *Iuspatronatus, de quo in præsenti, est origine, & translatione laicale.*
41 *Episcopo juspatronatus donatum, quando fiat Ecclesiasticum.*
42 *Conjectura sæcularitatis, quæ sit.*
43 *Text. in leg. quod Principi 56. ff. de legat. 2. explicatur.*
44 *Iuspatronatus laicale si detur Ecclesiæ cum qualitate laicali, remanet laicale.*
45 *Decisio affertur punctualis ad propositum.*
46 *Iurispatronatus translatio qualiter in dubio facta censeatur in Ecclesiam.*
47 *Translatio jurispatronatus de laico in Clericum quando fiat cum qualitate laicali.*

48 *Ius-*

ARGUMENTUM.

Juſpatronatus Eccleſiaſticum eſt laicale, & mixtum, & explicatur quodcumque à Clerico fundatum, ſi de cujus bonis ſit ignoretur, quale ſit præſumendum. Fundatum ab Eccleſia ſi transferatur in laicum authoritate Apoſtolica, an ſit laicale. Præſentatione quale jus acquiratur in rem, vel ad rem. Patroni laici poſſunt variare, & non Eccleſiaſtici. Quæ variatio quomodo intelligatur. Præſentandi tempus qualiter currat; & eo tempore tranſacto quid faciet Epiſcopus. Juſpatronatus Eccleſiaſticum non ſemper continetur ſub Regula 8. Cancellariæ. Juſpatronatus laicale translatum ad Eccleſiam, quando fiat Eccleſiaſticum, & quid ſi tranſeat cum natura laicali, & quid in dubio. Bullæ Pii IV. & Pii V. quæ prohibent beneficia vacantia per privationem, vel reſignationem conferri poſſe Epiſcoporum conſanguineis, familiaribus, vel affinibus, qualiter procedant. Juſpræſentandi poteſt ſeparari à jurepatronatus. Epiſcopus conferens jure devoluto, vel jure repræſentationis quot actus facere debeat.

Averſana Juriſpatronatus,

An Beneficium Iuriſpatronatus Laicalis fundatum, cum conditione quod, extinctis omnibus lineæ Maſculinæ, Epiſcop. præſentet in perpetuum &c. ſubjiciatur Regulæ octavæ, ſi vacet in menſe Pontificis?

Ad explicationem Regulæ octavæ Cancellariæ Apoſtolicæ.

1 SUpponitur in facto Reverendum D. Marcum Antonium de Martuccio olim Curatum Terræ Carditi Averſanæ Diœceſis in anno 1592. devotionis cauſa, dotare de aliquibus bonis ſtabilibus propriis capellam quandam intra curatam Eccleſiam dicti Caſalis ſub titulo Sanctiſſimæ Annunciationis, & reſervavit ſibi juſpatronatus, nec non ut poſt ejuſdem mortem eligeretur Cappellanus ſicuti ex nunc elegit Reverendum D. Julium Letterium poſt mortem cujus D. Julii, voluit, ut tale juſpatronatus eſſet magnificorum Alphonſi, & Hieronymi Martuccii filiorum quondam Martiæ Martucci ſui nepotis, & eorum filiorum, ac deſcendentium, maſculini ſexus tantum, in infinitum cum facultate, ut in caſu vacationis dicti fratres, & poſt eorum mortem primogenitus ab eis maſculini ſexus in infinitum, & in perpetuum, deberet præſentare Cappellanum in dict. cappella, qui eſſet Sacerdos, alias nullius roboris eſſet præſentatio, & ab Illuſtriſſimo Epiſcopo, ob talem defectum commiſſum, eſſet collatio facienda.

2 Verum dixit, quod in defectum lineæ maſculinæ eorundem Alphonſi, & Hieronymi dictum juſpatronatus, & juſpræſentandi eſſet Illuſtriſſimi domini Epiſcopi Averſani, & quod in d. cappella quilibet Cappellanus dicere deberet in perpetuum unam Miſſam ſine cantu qualibet hebdomada in die Sabbati, & in die ſuæ mortis ſingulis annis celebretur anniverſarium cum Miſſa cantata pro anima ſua, ut ex teſtamento *fol.5. & fol.21.*

Pro qua erectione juriſpatronatus, & dotatione cappellæ memoriale porrexit Illuſtriſſimo Epiſcopo Averſano, ut dignaretur præſtare ſuum beneplacitum, & à Reverendo D. Marco Antonio porrecto memoriali, fuit per Illuſtriſſimum Epiſcopum erecta Cappellania in beneficium Eccleſiaſticum ejuſdem domini Marci Antonii, & ſuorum nepotum, ſervata forma petitionis, *fol.21.* 3

In hoc ſtatu exiſtente beneficio prædicto, in anno 1602. per mortem D. Julii Letterii idem D. Marcus Antonius præſentavit in Cappellanum Clericum Gregor. de Iſa, ſuum Nepotem, qui per curiam Epiſcopalem Averſanam fuit inſtitutus, in anno deinde 1606. per mortem d. Clerici Gregor. Iſa, vacante Cappellania comparuit Alphonſus de Martuccio nepos dicti quondam domini Marci Antonii, & præſentavit pro Cappellano Reverendum D. Joann. Jacobum Battiglierium, qui fuit inſtitutus, in anno 1608. vacante eadem cappella per mortem dicti D. Jacobi, comparuit dominus Alphonſus Martuccius in curia Epiſcopali Averſana, & præſentavit in Cappellanum Reverendum D. Philippum Perillum, qui fuit inſtitutus, in anno 1627. vacavit iterum Cappellania ob mortem ejuſdem D. Philippi, & comparuit idem Alphonſus Martuccius in curia Epiſcopali Averſana, & præſentavit in ejus locum Reverendum dominum Marcum Marium Sagittam, qui obtinuit Bullas, in anno 1632. dict. D. Marcus Sagitta permutavit dictum beneficium cum quodam canonicatu, quod ad ſui favorem reſignavit Reverendus dominus Marcellus Landulfus, & ſic dicta Cappellania Sanctiſſimæ Annunciatæ fuit vigore litterarum Apoſtolicarum vigore permutationis collata ipſi D. Marcello Landulfo, & Canonicatus fuit datus eidem D. Mario Sagittæ, & dictus dominus Marcellus accepit actualem, & pacificam poſſeſſionem, uſque ad ejus obitum. 4

In menſe Januarii præſentis anni 1661. ob mortem dicti R. D. Marcelli Landulphi vacavit dicta Cappellania extincta linea maſculina illorum de Martucciis (ut ſupponitur mihi in facto) ex quo cum primùm notitiam habuerit Illuſtriſſimus D. Epiſcopus Averſanus, nunc Nuntius apud ſacram Cæſaream majeſtatem die 19. Februarii 1661. conſtituit ſuum Procuratorem ad præſentandum Reverendum Dominum Marcellum Pacificum, ut præſentaret, & nominaret in Cappellanum dict. Cappellaniæ clericum Joſephum Creſconium ſuum cubicularium, vigore cujus procurationis dictus Reverendus D. Marcellus Pacificus uti Procurator Illuſtriſſimi Domini Epiſcopi ad hunc actum comparuit in curia Epiſcopali Averſana, & præſentavit in dicta Cappellania dictum Clericum Joſephum Creſconium, quæ præſentatio ex parte Creſconii fuit acceptata per D. Antonium Francolinum ſuum Procuratorem ad hunc actum, & fuerunt expedita edicta contra intereſſe prætendentes, & die 16. Martii 1661. fuerunt tempore debito accuſatæ contumaciæ, & dato termino probatorio, fuit probatum Hieronymum, & Alphonſum fuiſſe mortuos ſine liberis, & ſine deſcendentibus maſculini ſexus, fuit facta publicatio, & monitio ad dicendum, & dum expectabatur decretum curiæ Averſanæ, pervenit ad aures curiæ quod Clericus Julius Sanzotetti vigore Brevis ad capiendam poſſeſſionem, ceperit poſſeſſionem dict. Cappellæ cum pacto, ut infra menſes ſex faciat ſibi expediri Bullas Romæ, qui prætendit dictum beneficium eſſe collativum, & non de jurepatronatus, & tamquam vacans in menſe Januarii, ſpectet ad Papam collatio, è contra prætendit D. Epiſcopus quod etiamſi beneficium vacaverit in menſe reſervato Sedi Apoſtolicæ, nihilominus præſentatio ſpectet ad ſeipſum, dum diſpoſuit fundator, quod non exiſtentibus deſcendentibus maſculini ſexus ejuſdem Hieronymi, & Alphonſi dictum juſpatronatus, & jus præſentandi in dicta Cappellania, ſpectet ad Illuſtriſſimum Epiſcopum Averſanum qui pro tempore fuerit: quod quæritur eſt, an tale juſpatronatus à principio laicale, ſit factum Eccleſiaſticum ut intret ſub regula de menſibus per hoc quod voluit præſentationem ab Epiſcopo faciendam extincta linea:

linea : secundò qualiter sint Bullæ , & à quo expediendæ: ideò sit.

6 Prima conclusio Juspatronatus aliud est Ecclesiasticum, aliud laicale, aliud mixtum, *c. unic. de jurepatronatus in 6.* Gonzalez *in regul.*8. *Cancellariæ gloss.*18. *num.*50. Garzia *part.*3. *de beneficiis c.*1. *num.*553. *& seqq.* Maranta *de commut. ult. volunt. c.*10. *num.* 220. Barbosa *part.*3. *de potestat. Episcopi, allegat.*72. *numer.*128. *& seq.* Dicitur Ecclesiasticum, quod fundatum fuit de bonis Ecclesiæ sive à laicis, sive à clericis fundetur: dicitur laicale quod fundatum fuit de bonis laicalibus, sive fundetur à clericis de bonis propriis, sive à laicis, *cap. dilectus de offic. delegati cap. cum dilectus, de jurepatronatus, dict. c. unico*, vel Ecclesiasticum dicitur, quod transit à laico ad Ecclesiam *d. c. unico*, Covarr. *pract. qu. c.*36. *n.*20. Gonzal. *ubi sup. n.*5. Garzia *ubi sup. nu.* 553. *&* 555. Vivianus *lib.*1. *c.*3. *per tot.* mixtum dicitur quod participat ex utroque.

7 Illud etiam est juspatronatus Ecclesiasticum, quod licet originem habuerit à patrimonio laico, tamen fuit vel ab initio, vel postea fundatione, testamento, donatione, aut alio quovis titulo translatum in Ecclesiam, aut in Capitulum, seu collegium Ecclesiasticum, Canonicorum, Regularium, aut Sæcularium, vel in aliquam personam Ecclesiasticam ratione dignitatis, vel beneficii (eo modo quo dicemus infra) ut explicat Lambert. *lib.*1. *quæst.*1. *art.*8. Rocchus *in verbo, Ius, quæst.*7. *num.*14. Rebuff. *in praxi beneficiaria, de præsentatione, num.*5. *&* 7. *& part.*3. *signaturæ in verbo, nec non jurispatronatus, num.*8. Covarr. *d. c.*36. *pract.* Riccius *in prax. resol.*152. Gonzalez *regul.*8. *glossa* 18. *num.* 50. Velascus *consult.*163. *num.*5. Garzia *part.*5. *cap.*1. *num.* 553. Maceratensis *lib.*1. *variar. resolut.*8. *num.*14. Cenedus *ad sensum decretalis collect.*21. *num.*3. mutata enim conditione personæ, etiam mutata videtur bonorum conditio, Velascus *de emphyt. quæst.*17. *numer.*25. & ubi res non privilegiata pervenit ad privilegiatam, amittit naturam antiquam, & efficitur res privilegiata, Tiraquellus *de jure primogenituræ, in præfatione, num.*153. Barbosa *in l. hæres absens, num.*176. *ff. de judic.* alter Barbosa *alleg.*72. *num.* 129.

8 Quod si clericus fundet juspatronatus, & ignoretur an de bonis patrimonialibus, an de beneficiis fundatum sit, tunc præsumitur de utrisque, & erit Ecclesiasticum, & laicale, Roccus *de jurepatronatus in verbo jus, numer.*19. *in fin.* casu verò quo clericus fundaret de bonis sui patrimonii juspatronatus tunc æquiparatur laicali, ut post alios Barbosa *in cap. cùm dilect.*28. *per ea verba (in eo quod tamquam clericus)* quod idem Barbosa dixerat *de potestate Episcopi, dict. allegat.*72. *num.*153. *& in dict. cap. cùm dilectus num.*7. & poterit talis clericus variare, & alterum præsentare sicut Patronus laicus, ut post textum *in dict. c. cùm dilectus*, dicit Barbosa *num.*7. & Gutierez *de juramento par.*3. *c.*13. *n.*13.

9 An verò juspatronatus ex bonis Ecclesiasticis fundatum, sed causa permutationis, vel alio titulo oneroso in laicum translatum authoritate Apostolica remaneat Ecclesiasticum, vel efficiatur laicale, quæstio est.

Verissima est opinio quod sit laicale, sicut enim quando à principio juspatronatus est laicale, & deinde transit in Ecclesiasticas personas, efficitur Ecclesiasticum, & illius naturam assumit, Abbas *in cap. de Monachis, numer.*14. *de probat. & cap.*1. *de jurepatronatus in* 6. ubi Joann. Monachus *num.*4. Probus *in addit. nomer.*17. Rebuffus *de nominationibus quæst.*8. *num.*12. Crotus *cons.*291. *num.*25. *lib.*3. Cardin. Seraph. *decis.*1420. ita è contra dicendum videtur, ut juspatronatus exuat primordialem suam naturam, & dum transit in laicum identidem efficiatur laicale, ut bene
10 Cavalcanus *decis.*22. *num.*6. *part.*1. Attenditur enim persona, quæ præsentat, & quæ possidet juspræsentandi, & prout est illa, ita etiam determinatur natura ipsius jurispatronatus Mohedanus *decis.*9. *de jurepatronatus*, Cre-
11 scentius *decis.*9. *eod. tit.* Achilles *decis.*1. *eod. tit.* Puteus *decis.*90. *lib.*3. & regula est, quod si laicus ex justo titulo, & cum solemnitate efficiatur dominus, & acquirat bona Ecclesiastica, hæc bona non dicuntur amplius Ecclesiastica, sed assumunt naturam & qualitatem personarum quibus ipsa bona cohærent, & ideò efficiuntur in totum laicalia, & patrimonialia, Vasq. *lib.*1. *de success.* §.20. *n.*684. Surd. *cons.*358. *à n.*9.

12 Neque dicatur quod qualitas quod juspatronatus sit ex bonis Ecclesiasticis fundatum, videatur inseparabilis etiamsi transeat ad laicos, ac proinde efficitur, ut tamquam Ecclesiasticum sit reputandum.

Respond. enim quod licet illa qualitas vim aliquam habere videatur ad talem repræsentationem faciendam, & suam originalem naturam sustentandam quando juspatronatus titulo lucrativo acquiritur, tamen quando laicus illud acquirit titulo oneroso mediante permutatione, & cum Authoritate Apostolica, videtur effici laicale, & illud quod à laico in permutatione datum fuit Monasterio, videtur succedere loco illius jurispatronus Ecclesiastici, alioquin in valdè exorbitanti lucro versaretur Ecclesia, si utrumque nempè, & quod illa dat, & quod recipit Ecclesiasticum remaneret.

Inter duo ista jurispatronatus est convenientia generalis 13
quod in utroque per præsentationem non acquiritur jus in re, sed ad rem, Rocchus *de jurepatronatus in principio numer.*8. *& in verbo jus, quæst.*4. Parisius *lib.*2. *de resignatione beneficiorum, quæst.*13. *num.*12. *& lib.*7. *quæst.*1. *num.*78. *cum seqq.* Seraphinus *decis.* 1238. Rota *decis.* 546. apud Farinacium, Gonzalez *in regula* 8. *gloss.*15. §.2. Vivianus *part.*2. *lib.*8. quod jus ad rem ut acquiratur præsentato, debet fieri coram habente instituere, glos. *in verb. præsentari in Clement. dudum, de sepulturis:* sed non requiritur 14
admissio superioris, Riccius *part.*5. *collect.*1661, sed quando sunt plures præsentati tunc per dictam præsentationem nullum acquiritur jus ad rem, Mohedanus *decis.*1. *de præb.* Marius Antoninus *lib.*1. *variar. resolut.*104. *num.*16. Riccius *collect.*1661. qui dicit quod quando quis est præsentatus à quibusdam personis, alius ab aliis in æquali, & pari numero, ut unus istorum dicatur habere jus ad rem, requiritur major pars votorum.

Maxima tamen est differentia quod patronus laicus po- 15
test variare scilicet uno præsentato, potest alium præsentare, *cap. quod autem* 5. *de jurepatronatus*, Barbosa *alleg.*72. *num.*151. quæ variatio potest duobus modis fieri : primo unico consensu plures præsentando ut is instituatur, quem Episcopus elegerit, Clement. *si plures*, ubi Doctores *de jurepatronatus*. Secundo modo potest fieri plures ordine successivo præsentando, & sic diversis temporibus, *ut in d. c. quod autem*, Lambert. *lib.*2. *p.*2. *q.*7. *art.*11. & sic variando 16
patronus non recedit, sed accumulat, & in dubio præsumitur cumulativè præsentasse, si secundo præsentat: nam si privativè absque causa præmissa præsentaret, non auditur, Rocchus *de jurepatronatus in verb. honorificum, qu.*13. Lambertinus *ubi suprà, art.*21. Barbosa *d. alleg.*72. *à nu.*158. & notatur *ex d. c. quod autem*, quod quando res non est integra, & sic post acceptationem, & quando jam est jus quæsitum nominato, non est licita variatio, Gironda *de privil. exempt. n.*712. *& seq.*

Et ex hoc fit quod præsentatio à patronis laicis est facien- 17
da intra quadrimestre à patronis verò Ecclesiasticis infrà semestre, *cap. unico de jurepatronatus in* 6. *cap. cum propter* 27. *in verbo (infrà quatuor menses) de jurepatronatus*, Ugolinus *de offic. Episcopi cap.*51. *num.*50. Riccius *part.*2. *decis.* 218. *num.*14. *&* 15. Francisc. Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici, part.*2. *c.*6. *num.*23. Vivianus *part.*2. *lib.*7. *c.*1. Garzia *de beneficiis part.*5. *c.*9. *num.*209. Barbosa *part.*3. *allegat.*72. 18
*num.*126. *ubi num.*127. ait quod tale tempus currit etiam diebus feriatis cùm sit continuum, *& à num.*128. quærit quod dicatur juspatronatus Ecclesiasticum, *& à num.*133. ait quod in dubio ubi fit mentio jurispatronatus, intelligitur de Ecclesiastico, latè Massobrius *in prax. requisito* 20. *dubio* 1. *à nu.*6. Verùm Episcopus transacto tempore 19
dato à jurepatronis ad præsentandum, liberè de Rectore Ecclesiæ providere potest, Didacus Spino *in speculo testamentorum, gloss.*4. *principali numer.*18. dummodo prius constet de lapsu temporis à die scientiæ patronorum, Verallus *decis.*248. *num.*3. *part.*3. Seraphinus *decis.*380. *numer.*1. Rota *decis.*173. *num.*1. *& decis.*186. *num.*1. *part.* 6. *recent.* Beltramin. *ad decis.*177. *Gregorii XV. num.*9. & fuit 20
decisum in Praten. Beneficii 24. Februarii 1620. coram Buratto, quæ quidem scientia patronorum, ut devolutioni sit locus, debet esse certa, nec sufficit interpretatoria, & verisimilis, Seraphinus *decis.*1173. *num.*3. Rota *decis.* 173. *& decis.*186. *part.*2. *recent.* Gabriel. *cons.*185. *numer.*6. *lib.*2. Garzia *part.*10. *de beneficiis, cap.*3. *num.*34. & juspræsentandi conservatur in uno ex patronis, qui scientiam talis vacationis non habuit, aliis propter scientiam exclusis, Rota in Spoletana 28. Maji 1590. apud Garz. *p.*10. *cap.*1. *n.*91. Barbosa *in c. cum propter* 27. *de jurepatr.*

21 Secunda Conclusio juspatronatus Ecclesiasticum est sub regula 8. Cancellariæ comprehensum, sed si sit laicale, vel mixtum non cadit in reservatione mensium (dixi mixtum quia ad effectum reservationis juspatronatus mixtum, regulatur tamquam laicale *cap.1. de jurepatronatus in 6. licet* quoad effectum concursus habeatur ut juspatronatus Ecclesiasticum, Garzia *par.9. cap.2. §.2. num.283.* Massobr. *in præludio 7. dub.20. num.158. & num.85.*) & ideò juspatronatus laicale, vel mixtum quocumque mense poterit conferri ab Episcopo, & sic non ligantur manus Ordinarii, quominus potuerit instituere etiam si vacasset per resignationem, & mensis non obstaret quando vacat per resignationem, Erasmus à Kochier *in Regula de mensibus gloss.11. num.29.* & patet *ex regula* ibi *(alias quam per resignationem)* Massobrius *ubi suprà* & sic *sub regula 8.* continetur juspatronatus Ecclesiasticum, non laicale, vel mixtum, Card. Puteus *decis.319. lib.1. & decis.308. lib.3.* Achilles de Grassis *decis.3. de jurepatronatus*, idem Cardin. Puteus *decis.157.* Crescentius *decis.3. de jurepatronatus*,
22 quod verum est, quando tale Juspatronatus competit ex fundatione, constructione, dotatione, vel donatione facta ab habente illud ex prædictis titulis: nam alii patronatus competentes ex præscriptione, consuetudine, vel privilegio, aut alio quocumque modo non prodessent ad impediendam reservationem dictæ regulæ, tum quia tales patronatus sunt hodie sublati per Concilium Tridentinum *sess.25. cap.9.* tum quia dicti patronatus etiam ante Concilium Tridentinum sub reservationibus comprehendebantur Cassadorus *decis.4. de præb.* Gonzalez *in Regula 8. Cancellariæ, gloss.18. nu.18.* Covarr. *pract. cap.36.* Paris. *lib.2. quæst.4.*

23 Verùm hoc limitatur in Hispania præsertim in Regnis Castellæ: quia ibi juspatronatus Ecclesiasticum non comprehenditur sub regula 8. teste Garzia *p.5. de Beneficiis c.1. §.11. n.557.* Immò indifferenter beneficia jurispatronatus etiam Ecclesiastici ad præsentationem Patronorum providentur in partibus, in quocumque mensæ vacaverint, ut servari quotidiè dicit Garzia cum communi, quos sequitur Kochier *in Regula 8. gloss.8. per tot.*

24 Quæ quidem Conclusio colligitur *ex dicta regula 8.* ibi (omnia Beneficia Ecclesiastica cum Cura, & sine Cura sæcularia) aliàs quam per resignationem quocumque modo vacaverint, ad collationem, promotionem, præsentationem, electionem, & quavis alia dispositione quorumcumque Collatorum & collationum sæcularium, & quorumvis Ordinum regularium non tamen S. R. E. Cardinalium dispositioni suæ generaliter reservavit, quam deducunt ex littera Regulæ, Mandosius, Sarmientus, Falcon.
25 & alii *in tit. de reservationibus qu.3. principali n.1. & 2.* Gonzalez *in Regula 8. gloss.18.* ubi diligenter inquirunt, utrum omnia beneficia quę ad præsentationem aliorum conferuntur, dicta regula comprehendat, sive sint ad præsentationem laicarum, & de jurepatronatus laicorum; sive sint mixta id est ad præsentationem laicorum, & Ecclesiasticarum personarum, sive sint merè de jurepatronatus Ecclesiastico, & omnes unanimiter dicunt *dictam regulam 8. Cancellariæ* comprehendere tantum illa Beneficia, quæ sunt de jurepatronatus Ecclesiastico; Beneficia verò quæ sunt de jurepatronatus laicali sive mixto, scilicet quando in eo præsentant personæ Ecclesiasticæ, & laicæ, non comprehendit regula, notat Gonzalez *n.2. & n.8.* Rota *decis.655. part.4. in*
26 *recent. tom.3.* Rubei.

Itaque Beneficia de jurepatronatus laicali non comprehenduntur sub regula 8. & sic non cadunt sub reservatione mensium, Rota coram Cavalerio *decis.278.* Idem dicas de mixto, quia sub regula de mensibus non comprehenditur, Gregorius XV. *decis.48.* quod juspatronatus mixtum quoad effectum derogationis sequitur natura laicalis, Gonzalez *gloss.18. num.12. 13. & 14.* Rota *decis.174. num.10. part.*
27 *1. divers. & decis.541. num.4. part.2. recent.* quod sanè procedit quando patroni laici habent majorem, vel saltem æqualem vocum partem, secus si juspatronatus quod pro majori parte spectaret personas Ecclesiasticas, tunc enim caderet sub reservationibus, Crescentius *decis.3. de jurepatronatus*, Gonzalez *ubi suprà*, *uumer.15. &*
28 *17.*

Non tamen omne juspatronatus Ecclesiasticum cadit sub regula 8. Cancellariæ: quia juspatronatus Ecclesiasticum competens confraternitatibus laicorum causa pietatis institutis, & ab Episcopo approbatis, & gaudentibus Privilegiis locorum piorum, non cadit sub reservatione Regulæ 8. Cancellariæ ex quadam æquitate, Garzia *c.1. n.608. & 612.* qui idem probat in jurepatronatus competente Collegiis institutis pro sustentatione studentium pauperum, vel aliorum egenorum, quæ sunt loca pia, & jurisdictioni Ecclesiasticæ subjecta, post alios Vivian. *p.1. lib.1. c.1. à n.15. cum seqq.*

Observa etiam cum Gratian. *cap.177. num.3.* Perez *de anniversariis lib.2. cap.9.* Barbosa *in cap. illud 8. de jurepatronatus*, quod licet laicus habeat quadrimestre ad præsentandum, tamen Ecclesia habebit semestre, etiam si à laico acquisierit juspatronatus, quia Ecclesia quantum ad præsentandum reputatur patronus non laicus, sed Ecclesiasticus, & sic patronus laicus habet quadrimestre ad præsentandum; Ecclesiasticus verò semestre *d. cap. unico de jurepatronatus in 6.* Garzia *part.5. cap.9. num.209.* ubi *num.210.* subdit quod quando sunt Ecclesiastici, & laici simul omnes habent semestre etiam laici ratione communionis, quia magis dignum trahit ad se minus dignum, sic Ecclesiasticum dicitur illud juspatronatus, quod pertinet ad præsentationem Monasterii, Gonzalez *in regul.8. Cancellariæ, glos.18. num.5.* Barbosa *in cap. unico de jurepatronatus in 6. numer.4.* plures differentias, inter juspatronatus Ecclesiasticum, & sæculare ponit Vivian. *lib.1. c.3. per tot.* 29

Tertia Conclusio, juspatronatus laicale si transferatur ad Ecclesiam, Collegium, Canonicatum &c. fit Ecclesiasticum *cap. unico §. fin.* ubi gloss. & DD. *de jurepatronatus in 6.* Lambertinus *lib.1. de jurepatronatus p.1. qu.1. art.8.* quod etiam dicit *lib.2. p.2. art.2. qu.9.* Rocchus de Curte *de jurepatronatus, in verbo ipse, vel esse, num.32.* Covarr. *pract. cap.36. num.5.* Rota coram Seraphino *decis.1420.* qui etiam dicit quòd si vigore fundationis, dotationis, vel constructionis juspatronatus passivè debeatur certo generi personarum, quæ si præsentari debeant, & non aliter, tunc si per hoc quod fiat Ecclesiasticum comprehenditur sub regula de mensibus, unde in mense Pontificis pertinet ad Papam collatio, tunc Papa tenetur conferre illud personis vocatis ex vi fundationis jurispatronatus; quia non per hoc, quod fiat Ecclesiasticum censetur Papa voluisse per tales reservationes præjudicare nisi solis collatoribus, non autem personis quibus ex fundatione jus competit, sic etiam dicit Hieron. Paulus *in practica Cancellariæ vers. in causa mea*, Cardin. Crescentius *decis.3. de jurepatronatus*, Didacus Spino *in speculo testamentorum, glossa 4. n.16.* Garzia *de beneficiis p.5. c.1. n.553.* Gonzalez *ad regulam 8. Cancellariæ gloss.18. n.50.* Ferentillus ad Burattum *decis.103. litt. A*, quia ergò fit Ecclesiasticum per translationem; propterea comprehenditur sub regula reservatoria de mensibus, ut bene Gregor. XV. *decis.48. n.4.* Rota *decis.541. nu.4. p.2. recent.* Garzia *ubi suprà n.552.* Gonzalez *ubi suprà n.6. cum seqq.* unde non potest fieri præsentatio in mensibus reservatis, quando est juspatronatus Ecclesiasticum, ut dicit Rota coram Orano in Valentina Beneficii 26. Martii 1592. de qua Burattus *d. decis. 103. n.4.* 30 31 32

Et licet juspatronatus quando donatur vel relinquitur laico, debeat (nisi sit compatronus) cum consensu Episcopi dari, DD. *in cap. cum seculum de jurepatronatus*, & ante consensum Episcopi juspatronatus remanet apud hæredem, communiter DD. cum Roccho de Curte *in verbo pro eo*, *quæst.2. num.6.* & consensus Episcopi debet intervenire ante præsentationem faciendam per legatarium: quia tale legatum non tenet ante approbationem factam per Episcopum, & cautiùs aut legatarius si faciet interveniré consensum, vel in morte, vel ante mortem Testatoris, Roccus *ubi suprà n.6.* Lambert. *de jurepatron. lib.1. p.2. q.6. art.4. n.3. & q.1. art.10.* Sylvester *in summa, in verbo juspatronatus, n.4.* Vivian. *ubi supr.* si tamen juspatronatus laicale donatum sit Ecclesiæ, efficitur Ecclesiasticum: quia laicus consensu Episcopi potest dare suum juspatronatus eidem, vel Ecclesiæ, vel loco Religioso, qui non per hoc præjudicat juri Episcopi, *cap. unico de jurepatronatus in 6.* Rocchus *de jurepatronatus in verbo pro eo qu.2. à nu.2. & quæst.3. à num.6.* 33

Et sic illud juspatronatus Ecclesiasticum est sub regula comprehensum, quod licet originem habuerit ex patrimonio laici, fuit tamen vel ab initio, vel fundatione Testatoris, donatione aut alio quovis modo, & titulo in Ecclesiam translatum, aut in Capitulum seu Collegium Ecclesiasticum Canonicorum Regularium, aut Sæcularium, vel in aliquam personam Ecclesiasticam ratione Ecclesia- 34

ſticæ dignitatis, aut Beneficii Roccus *de jurepatronatus in verbo jus*, *quæſt.7. num.*14. Lambertinus *lib.*1. *quæſt.*1. Rebuffus *in prax. in tit. de præſentat. num.*5. *&* 7. *part.*3. *ſignaturæ in verbo juſpatronatus*, *num.*8. Covarruv. *pract. cap.*36. *num.*2. & Pariſ. *lib.*2. *quæſt.*4. *numer.*39. Gonzalez *gloſſ.*18. *num.*5. Velaſchus *conſult.*163. *num.*15. Garzia *part.*5. *cap.* 1. *num.*553. Seraphin. *deciſ.*1420. Rota coram Buratto *de-* 35 *ciſ.*41. *num.*4. *part.*2. jus tamen patronatus ſpectans ad laicales confraternitates cenſetur laicale, Rota apud Barboſam *dicto cap. unico*, *num.*50. & ſic quando res non privilegiata pervenit ad privilegiatum, amittit naturam antiquam, & efficitur res privilegiata, Barboſ. *in leg. hæres abſens*, *num.*176. *ff. de judic.* nec omittendum eſt juſpatronatus amiſſi per erectionem in Collegiatam quando ſcilicet patronus patitur Eccleſiam erigi in Collegiatam, ſine aliqua reſervatione ſui juris, ex gloſſa *in cap. nobis*, *verſ. Capella* 25. *de jurepatronatus*, ſecùs ſi fiat talis erectio ignorante, vel contradicente patrono, vel ſibi reſervante jus, ut latè Boick, & Abbas *in cap. nobis*, *de jurepatr.* Lambertin. *lib.*3. *quæſt.*6. *art.*1. *num.*2. Maſſobrius *prælud.*7. *dub.*40. *num.* 5. *&* 6.

36 Nec etiam prætereundum eſt quod Beneficium juriſpatronatus de quo quis fuit privatus per Epiſcopum, ſeu Vicarium non poteſt per eumdem Epiſcopum conferri ſuo familiari affini, & cæteris, ſic habetur *ex bulla Pii IV. part.*2. *Bullarii*, *Bulla* 14. ubi Summus Pontifex dicit non debere Epiſcopos, & Prælatos Beneficia, quibus alios privant, conferre conſanguineis, affinibus & ſimilibus, de 37 qua Bulla latè Gonzalez *in Regul.*8. *gloſſ.*15. *num.*257. & licet aliqui putaverint Bullam prædictam non habere locum in beneficiis de jurepatronatus; ſed in beneficiis collativis, de quibus Gratianus *cap.*809. contrarium tamen tenet idem Gratianus propter plures rationes, de quibus ibi præſertim *num.*10. quia conſtitutio, de qua agimus, fuit expreſsè condita per ſummum Pontificem favore animæ quo caſu ſemper fit extenſio, quamvis eſſemus in pœnalibus, & odioſis, gloſſ. *in c. ſciant de elect. in* 6. *& in c. fin. eod. tit.* & dixit Abbas *in cap. juravit*, *de probat.* Menoch. *conſ.* 125. *n.*14. *lib.*1. quod perpetuo menti tenendum dicunt omnes cum Gratian. *ubi ſuprà n.*10.

38 Quod verò ſupra dicebamus non poſſe conferri Beneficium ab Epiſcopo, (quo aliquem privavit) ſuis conſanguineis affinibus, & familiaribus, procedit etiam quando Beneficia vacant per renunciationem, etiam coram Ordinario per Bullam Pii V. 58. & contra eos qui contraveniunt, graves inſtituuntur pœnæ, de quibus Pariſius *lib.*5. *de reſignat. Beneficiorum*, *quæſt.*7. *num.*18. *& ſeq.* de qua etiam Bulla, Quaranta *in ſumma Bullarii*, *in verbo Beneficiorum reſignatio*, Scorzia *in ſelect. ſumm. Pontif. Theoremate* 251.

39 Quæ quidem prohibitio admittendi reſignationem, & providendi conſanguineis, non habet locum in Beneficiis juriſpatronatus, quæ non comprehendi in dicta Bulla Pii V. declaravit Sacra Congregatio, teſte Quaranta ubi ſuprà, plura adducit Barboſa *lib.*3. *de jure Eccleſiaſtico c.*15. *n.*122. quod etiam dicit *in deciſionibus Apoſtolicis*, *c.*61. *n.*13. Filliucc. *tract.*45. *c.*8. *n.*28. *&* 29. Tondutus Sanligerius *tom.*1. *cap.*33.

40 Quarta Concluſio: juſpatronatus, de quo in præſenti, non ſubjicitur regulæ 8. Cancellariæ; ſed habetur uti juſpatronatus laicale, & ad præſentationem Illuſtriſſ. Epiſcopi Averſani, ſi linea eſt extincta.

Probatur primò: quia poteſt Epiſcopus habere juſpræſentandi in aliqua Eccleſia, quo caſu tenetur idoneum præſentare, *cap. ſignificaſti* 18. *de jurepatronatus*, quæ tamen conceſſio facta Epiſcopo, non ipſius perſonæ intuitu, ſed Eccleſiæ contemplatione cenſetur facta, Ita Innoc. *in d. cap. ſignificaſti*, *num.*2. *&* 4. Abbas, & alii *in dict. cap.* Covarruv. per text. ibi, *in c. requiſiſti de teſtam.* Lambertin. *lib.* 1. *part.*2. *quæſt.*1. *art.*13. *num.*3. *&* 4. Menoch. *de arbitr. qu.*68. *à num.*21. & diſtingunt hoc modo, quod ſi eſt facta donatio 41 juriſpatronatus Epiſcopo ſub nomine appellativo, tunc procedit, quod dixi, ſed ſi detur alia conjectura per quam judicetur conceſſio perſonalis, quæ fit Epiſcopo, tunc erit præſentatio per Epiſcopum facienda, & non acquiritur Eccleſiæ *dict. cap. requiſiſti*, ergo donatio facta Epiſcopo ſub nomine appellativo, non perſonæ, ſed Eccleſiæ ſuæ facta eſſe dicetur, *dict. c. ſignificaſti* 18. ibi: Epiſcopi, quod non eſt proprium, ſed appellativum ex ſua natura aptum ad comprehendendum quoſcumque in illa dignitate poſitos, tam præſentes quàm futuros gloſ. magn. & Abb. *notab.*3. *in c. quoniam Abbas, de offic. deleg.* niſi aliud ex materia ſubjecta deprehendatur, ut ex textu ſic intelligendo, *in c. adverſus de Immunit. Eccleſ.* propter excommunicationem de 42 qua agit, vel ex intentione concedentis per textum, ſic intelligendum *in l. ſi quid earum* 45. §. *ult. in fine*, *ff. de legat.*3. & faciunt pro eadem intellectu verba d. textus, *in d. c. ſignificaſti*, ubi (poſt promotionem ſuam quæ quidem verba non erant neceſſaria ſi perſonalis eſſet conceſſio, ut *in d. textu*, non ante promotionem fieri poterat: tertio conſiderantur alia verba, de quibus ibi (pro Eccleſiis illis commiſſis) quæ quidem denotant conceſſionem juriſpatronatus, de quo ibi fuiſſe realem.

Neque obſtat text. *in l. quod Principi* 56. *ff. de leg.*2. quem 43 conſiderat Covarr. *ubi ſupra nu.*4. *& pract. c.*11. Suarez *alleg.* 50. *num.*3.

Reſpondetur enim quod licet verum ſit textum illum eſſe jus ſingulare, & ſpecialiter procedere in Principe, ut ſignificant ejus verba ex conſtitutione D. Antonini, nihilominus tamen jus ſingulare quod conſtituit, in eo verificatur quod legatum indiſtinctè cenſetur relictum contemplatione dignitatis, ſive appellativo, ſive proprio nomine relinquatur, cujus nominis proprii reſpectu, fuit inducta prædicta conſtitutio.

Jus verò patronatus, de quo in præſenti, quod non ſit 44 factum Eccleſiaſticum, patet: quia licet juſpatronatus de laico tranſeat in Eccleſiam, ſeu clericum, non tamen ſemper fit Eccleſiaſticum, putà ſi relinquatur Eccleſiæ vel clerico ratione ſuæ Eccleſiæ, vel beneficii à laico, ſed cum natura juriſpatronatus laicalis tantum, nam tunc ſemper erit laicale, ut exemplificat deciſum referens Maſſobr. *in praxi prælud.*7. *dub.*21. *n.*39. Vivian. *p.*1. *lib.*1. *c.*3. *n.*20. & Rota in quodam jurepatronatus inſtituto, & fundato à quodam 45 clerico de bonis propriis reſervato ſibi, & certis ſuis conſanguineis maſculis tantum, & legitimis, ac naturalibus jurepatronatus, & in eventum extinctionis ipſarum linearum vocavit Capitulum Cathedralis, ordinans, ut ad dictum Capitulum tranſeat cum natura tantum juriſpatronatus laicalis, ita ut laici more fieri deberet præſentatio; fuit dictum in Rota tranſactum juſpatronatus eſſe laicale, nec regulis reſervatoriis ſubjici, Maſſobr. *prælud.*7. *dub.*20. *à nu.* 43. *& n.*136. Vivian. *ubi ſuprà lib.*1. *c.*20. & Farinac. *deciſ.*88. *p.*1. ait quod juſpatronatus ex fundatione, vel dotatione regulæ 8. de menſibus non ſubjicitur, etiamſi Papa dixiſſe, ut tale juſpatronatus perindè habeatur, ac ſi eſſet ex fundatione vel dotatione: quia hoc eſſet ex gratia vel privilegio: unde non tollitur, quin verè ſit ex fundatione, vel dotatione, & ſic laicale, quam Farinac. deciſionem reportat, Maſſobrius *in prax. habendi concurſum ad Parœcialem*, *prælud.*7. *dub.*21. *n.*11.

Ergo ſi juſpatronatus tranſeat ad Eccleſiam, vel ad cle- 46 ricum cum qualitate, & natura juriſpatronatus laicalis, erit laicale, ex Rotæ *deciſ. de qua ſuprà*, videamus in dubio de quo in præſenti, quomodo tranſierit ad Epiſcopum, & ſane dico cum qualitate laicali: nam doctiſſimus Lambertin. *lib.*1. *de jurepatronatus*, *part.*1. *qu.*11. *principali art.*13. venit ad cauſam, quærit enim ibi, ſi reperiatur facta tranſlatio, conceſſio per juriſpatronatus alicujus Eccleſiæ in Epiſcopum, Abbatem, Rectorem, ſeu alium clericum, quomodo intelligatur facta an intuitu Eccleſiæ, vel jure privati, & erit utilitas, ut ſciamus, an juſpatronatus erit Epiſcopi, vel clerici, ut privati, an Eccleſiæ, & reſpondet Lambertinus quod ſi ex circumſtantiis, vel aliis conjecturis conſiderari & argui poterit, utrum translatio juriſpatronatus fuerit facta intuitu perſonæ vel Eccleſiæ, tunc ſecundum quod fuerit facta, accipi debet, de quibus circumſtantiis, & conjecturis agit Abbas, Barbatia cum aliis Doctores *in cap. quoniam Abbas*, *in* 3. *col. de offic. deleg.* & Doctores 47 *in cap. requiſiſti de teſtam.* Bart. *in l. annua*, §. *Titia*, *ff. de ann. legat. & in l. civib. ff. de reb. dub. & per Canoniſtas in c. Privileg. de regul. jur. in* 6. & per firmam. *de Epiſc. lib.*4. *p.*4. *in* 8. *qu.* qui dicunt an intuitu perſonæ ſit translatum, an intuitu Eccleſiæ Card. Zabarel. *conſ.*82. *&* 122. ſubdit Lambert. *num.*3. quod ſi reperiatur translatio juriſpatronatus facta ſine conſenſu Epiſcopi, tunc intelligitur intuitu Eccleſiæ, & ut Eccleſiaſticum eſt tractandum: nam alioquin non valeret translatio, ſed ſi reperiatur translatio facta cum conſenſu Epiſcopi, tunc erit translatio judicanda facta intuitu perſonæ, & non in Eccleſiam, nec erit Eccleſiaſticum judicandum, Lambert. *fol.*267. *col.*1. *in fin.* Ergo cùm in Epiſcopum Averſantum à principio ille de Martuccio dixerit extincta linea

linea quod sit jus pátronatus Episcopi Aversani, & ad hoc adhibuerit licentiam tunc temporis Ordinarii, dicendum est, esse in Episcopum translatum cum qualitate, & natura juris patronatus laicalis.

48 Probatur secundò: quia si donetur in Ecclesiasticam personam, vel Ecclesiam non jus patronatus, sed jus præsentandi, vel nominandi, tunc laicale jus patronus non efficitur Ecclesiasticum, quia aliud est jus patronatus, & aliud jus præsentandi juxta *consil. Calderini, de jure patronatus* 19. *& decis.* Cardinal. Seraphin. 456. Quod sanè intellige quando patronus concessit jus præsentandi cum reservatione juris patronatus; in quibus terminis loquuntur Doctores citati, quod si quis transferat jus eligendi, nominandi, & confirmandi in personam Ecclesiasticam sine aliqua juris patronatus reservatione, tunc efficitur Ecclesiasticum: ergo cum in præsenti extincta linea Masculina de Martucciis; quia voluerit testator à principio fundationis, quod tunc, & eo casu Episcopus præsentaret: ergo voluit adesse jus patronatus, sed præsentationem faciendam per Episcopum: etenim non est inconveniens jus præsentandi
49 uni, & jus patronatus alteri competere, Calderinus *consil.*19. *de jure patronatus*, qui ait posse patronum donare alteri jus præsentandi reservato sibi jure patronatus quoad alia, & reservari poterit jus patronatus ad favorem unius, & jus præsentandi ad favorem alterius, Seraphin. *dec.*456. Tondutus Sanligerius *part.* 3. *tom.*2. *capite* 192. *numer.*4. Ergo quando Patronus laicus donat Ecclesiæ jus præsentandi, tunc retinet naturam laicalem: Ergo cum in præsenti jus præsentandi voluerit adesse semper, & in perpetuum per Episcopum apparet evidenter voluisse testatorem firmo remanente jure patronatus pertinere præsentationem ad Episcopum, & remanet jus patronatus ad futuram rei memoriam illorum de Martucciis, & fundatoris, dummodo præsentatio fiat per Episcopum: ergo erit jus patronatus laicale, cum qua qualitate laicale translatum censetur jus præsentandi, ut suprà diximus, & quando transit cum qualitate laicali, Rota dixit non subjacere regulæ de mensibus, ut post Burat. *dec.*103. & alios dicit Tondut. *p.*3.*tom.* 2.*c.*196.*n.*12.

50 Quod si quis habeat jus nominandi Rectorem in Ecclesia, sed alius habeat jus præsentandi Episcopo, quæstio est penes quem sit jus patronatus? utrum sit penes nominantem vel penes præsentantem? quam quæstionem examinat Gammarus *lib.*3. *de Legato à latere*, *numer.* 392. *cum seqq.* qui dicit esse penes præsentantem, cum nominatio non sit in consideratione, pro qua sententia plura allegat, posteà tamen ipse *numer.*397. contrarium sequitur, quoniam ut ait gloss. *in c. ad audientiam de Ecclesiis ædificandis*, ipse actus præsentandi nominatum ab alio, non est liber, sed necessarius, quod est contra naturam juris patronatus, quæ est ut patronus sit liber in præsentando Idoneum *c. piæ mentis*, *c.filiis* 16. *quæst.*7. unde in Rota *dec.*48. *numer.*6. *part.* 1. recentiorum fuit dictum quod jus patronatus, in quo nominat universitas, & præsentant portionarii scilicet Ecclesiastici, sit laicale, & non Ecclesiasticum: ergo sumitur à nominatione non à præsentatione, prout benè Ferentill. ad Buratum *dict.dec.*103. quæ quidem decisio est illa eadem scilicet 483.*part.*1.*recentiorum*. De qua Tondutus Sanligerius *tom.*2. *de re beneficiaria*, *part.* 3. *capit.* 195. *numer.*13.

51 Quod si jus patronatus sit relictum confratribus, non censetur relictum solis Prioribus, seu Consulibus confraternitatis, sed toti ipsi confraternitati ex adductis per Abbatem, & per Barbat. *in cap.requisisti de testam.* ubi optimè Covarr. prout privilegium concessum clericis censetur concessum Ecclesiæ, Bart. *in leg. cum plures*, ubi communiter Doctores, *Cod. de sacros. Eccles.* & civibus relictum habetur ut relictum civitati, *l.*2. ubi DD.*ff. de rebus dubiis*,
52 Losæus *de jure universitatis*, *q.*5. *numer.*10. Menochius *l.*2. *præsumptione* 101. vice versa jus patronatus relictum consulibus, seu Prioribus universitatis non censetur relictum ipsi universitati, sed solum Prioribus, & Consulibus pro tempore, ita ut ipsi soli debeant præsentare, Baldus *in l. si quis* 48. *§. in omnibus*, *numer.* 19. *Cod. de Episcop. & Cler.* Rota *decis.*574. *part.*1. *diversor.* quod fuit decisum in causa Romana beneficiatus sancti Laurentii in Damaso 7. Februarii 1628. coram Durano, quæ est *decisio* 130. ejusdem cujus meminit in discursu *post decisionem* 284. *cum decisione* 287. *numer.*124. *in fine* & addit Duranus *decis.*230. quod jus patronatus relictum Monialibus, vel Conventui, ubi religiosè vivunt Moniales, dicitur effectum Ecclesiasticum.

Tandem pro Coronide observo, quod quando Episco- 53
pus habet jus præsentandi jus patronatus, si conferat jure devoluto à patronis laicis, tunc unicum actum expedire debet, qui dicitur collatio, seu institutio supplens vicem præsentationis, *c. signific. de jure patronatus*. Lambert. *lib.*1. *part.*2. *quæst.*1. *art.*24. *numer.* 15. *fol.*590. *colum.* 1. sed si jure proprio ex donatione, vel translatione, legato &c. tunc relatis decem casibus dicit *numer.*8. *vers. sed si haberet*, quod tali casu haberet vicem duarum personarum; ideòque habebit duo tempora unum scilicet datum patronis ad præsentandum; & aliud ad instituendum præsentatum quod si sit ad ipsum veluti intuitu Ecclesiæ concessum, tunc erit in Episcopi arbitrium; an velit providere Ecclesiæ unico actu an duobus scilicet per præsentationem, & posteà institutionem ut conservet jus patronatus, quia præsentatio facta per Episcopum, habebit vim institutionis, ut benè insignis Lambertinus *dict. articulo* 24. *folio* 589. *numer.* 15.

Unde habes beneficium juris patronatus Ecclesiasticum 54
esse laicale, & mixtum solum Ecclesiasticum subjici regulæ 8. de mensibus, laicale etiam dici, quando donatur Ecclesiæ, vel personis Ecclesiasticis cum qualitate laicali, quæ si expressa non fuerit ex conjectura colligitur, jus verò præsentandi, si daretur Ecclesiasticis, vel clericis, non censetur Ecclesiasticum, sed laicale, multo magis si conjectura sit, ut in perpetuum fiat præsentatio. Nec obstat decisio Rotæ apud Cavalerium *dec.*278.ibi non obstat quod
hoc sit beneficium de jure patronatus, quia respondebatur 55
hoc non esse jus patronatus laicale, sed Ecclesiasticum, quia erat donatum per laicum personis Ecclesiasticis, cui decisioni facile, & evidenter occurrit solutio, nam in primis est relictum cum qualitate præsentationis faciendæ per Illustrissimum Episcopum Aversanum, & in principio fundationis sic dedit Episcopus consensum: unde est sufficiens conjectura, quòd translatum fuit cum qualitate laicali: ergo non subjicitur regulæ de mensibus, ut dicebamus: scripsi hodie.

Iulius Caponus.

DISCEPTATIO LXXV.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur disputanda.*
2 *Condemnatus ad mortem naturalem, vel civilem jure digestorum, testamentum facere nequit.*
3 *Damnati ad mortem antiquitus amittebant libertatem, & efficiebantur servi pœnæ.*
4 *Damnati ad mortem jure antiquo censebantur, uti Peregrini.*
5 *Publicatio bonorum qualiter fiebat olim, & qualiter nunc.*
6 *Testamentum an facere possit ille, cujus bona sunt confiscata.*
7 *Textus* in Authent. sed hodie, Cod. de donatione inter virum, & uxorem *adducitur, & explicatur.*
8 *Damnatus ad mortem naturalem, vel civilem secundum aliquos jure authenticorum testari potest.*
9 *Testamentum fieri potest à condemnato ad mortem secundum Theologos.*
10 *Damnatus ad mortem naturalem non efficitur servus pœnæ jure authenticorum.*
11 *Testamentum fieri potest per condemnatum ad perpetuos Carceres, vel ad Triremes.*
12 *Pœnæ servum nullum hodie fieri per condemnationem, quomodo intelligatur.*
13 *Leges novæ correctoriæ, qualiter sint interpretandæ.*
14 *Confiscatio bonorum, quibus in casibus permittatur.*
15 *Clericus condemnatus ad perpetuos carceres potest jure canonico testari.*

ARGUMENTUM.

Textus *in Auth. sed hodie, Codice de donatione inter virum*, explicatur, & qualiter corrigat jura digestorum. Testamentum factum per condemnatum ad mortem jure Authenticorum an valuerint, & quid attenta consuetudine recepta in toto orbe, ubi plura exempla relata per Regentem de Marinis reprobantur, pluraque præambula facta ad beneficium hæredum institutorum per tales condemnatos ad mortem afferuntur. Ad pias causas juxta communem sententiam, possunt tales damnati ad mortem testari.

PRO

Ecclesia Sancti Pauli majoris hujus Civitatis,

CONTRA

Anellam Ansalone.

FACTUM.

1 CUm Joseph Arduinus condemnatus fuerit ad mortem ob patratum delictum, in carceribus M. C. V. constitutus, testamentum fecit in quo instituit hæredem Sacellum B. Gaetani Thienei, constructum intra venerabilem Ecclesiam Divi Pauli religionis clericorum Regularium, fuit disceptatum in M. C. V. & in Sancta Congregatione inter Anellam Ansalone proximiorem ab intestato successuram, & Procuratorem venerabilis domus Sancti Pauli majoris hujus Civitatis, prætendentis ad se spectari omni jure præambulum successionis ex testamento pro Cappella B. Gaetani, pro cujus testamenti validitate, scripsit eruditus vir Carolus de Rosa ejusdem venerabilis domus Advocatus, ego tamen pro veritate requisitus, censeo diverso modo regulandum esse articulum, & in plures conclusiones dividendam esse materiam pro adæquata decisione in hoc negotio facienda, unde sit

Prima Conclusio, condemnatus ad mortem naturalem, 2
vel ad mortem civilem, putà deportatus in insulam, item aquæ & igni interdictus, item damnatus ad metallum jure communi civili testari non potest, sed est omninò intestabilis, activè, & passivè, imò si prius testamentum fecisset ante condemnationem, vel ante crimen, ob quod ita damnabatur, sequuta damnatione irritum erat, ita habetur *in leg. eum qui §. sed cui, ff. de testament. leg. si quis filio exhæredato, §. irritum, ff. de injusto rupto, leg. qui ultimo, ff. de pœnis, leg. lex Cornelia 5. §. si quis, ff. de injuriis, cum pluribus aliis* de quibus Covar. *in rubr. de testamen. par.* 3. *numer.* 27. Ferdinandus Vasquius *de success. progress. §. 1. numer.* 151. *usque ad* 159. *& de successionum resolutione §. 3. numer.* 34. *& quæst. illustr. cap.* 96. *numer.* 1. *&* 2. Gomes. *in leg.* 4. *Tauri, numer.* 1. Marta *de success. part.* 4. *quæst.* 1. *art.* 5. *numer.* 17. *&* 37. Clar. *in §. testamentum quæst.* 21. *&* 22. Grass. *in eodem §. testamentum quæst.* 26. 27. *&* 28. Anton. Pichard. *lib.* 2. *instit. tit.* 12. *§. ejus qui, numer.* 11. Benedictus Egidius Lusitanus *in Commentariis ad leg.* 1. *Cod. de sacros. Eccles. §.* 5. *numer.* 1. *&* 2. Taddeus Pisonius *lib.* 1. *variar. resolut. cap.* 3. Joannes Harpret *in addit.* ad Jul. Clar. *in d. §. testamentum, quæst.* 21. *numer.* 2. *& in commentar. ad tit. institutionum*, quibus non est permissum facere testamentum, *§. ejus qui, numer.* 12. Joannes Rodulph. Faber. *in sistemata juris lib.* 2. *titul.* 12. quibus non est permissum facere testamentum.

Ratio verò conclusionis illa est: quia omnes illi, qui ita 3
damnabantur, primò amittebant libertatem, & efficiebantur quasi servi pœnæ, ideò sicuti servi non possunt testari, *leg. filius fam. ff. de testam.* ita nec ipsi poterant. Secundò 4
efficiebantur quasi Peregrini, ideòque sicut Peregrini jure antiquo testari non poterant, *l.* 1. *Cod. de hæred. instit.* ubi DD. communiter, ita nec ipsi, de quibus loquimur. Ter- 5
tiò quia bona horum damnatorum jure civili publicabantur, vel applicabantur ascendentibus, & Collateralibus, ut *in Auth. bona damnatorum, Cod. de bonis proscriptorum*, quæ personæ non sunt illorum damnatorum hæredes, sed successores, *argum. l.* 1. *ff. de jur. fisci*, ubi notat Bart. qui autem bonis caret, testamentum condere non potest, *l. lex Cornelia, ff. de vulgari*, sed ista sola ratio non convincit prædictos sic damnatos intestabiles esse, seu non posse testari, juxta tradita per Gomesium *ubi suprà, numer.* 4. per Jul. Clar. *l. c. numer.* 3. per Gabr. Vasquez *in opusculo de testam. cap.* 9. *numer.* 26. qui dicunt tales condemnatos, non esse intestabiles, quia licet eorum bona sint confiscata, 6
potuissent nihilominus testari de bonis in ipsa confiscatione non comprehensis, putà existentibus extra Territorium condemnantis, vel de bonis acquisitis, seu acquirendis post condemnationem: quia solum illi, qui nulla habent bona in actu, vel potentia, non potest testari, qui autem non habet in actu, sed potest habere, non potest testari, *leg. hæreditas etiam, ff. de petit. hæredit.* ubi DD. communiter.

Sed quæstio est, utrùm quod de jure digestorum, *ut suprà* diximus, disponebatur, sit hodie dicendum, attento 7
jure authenticorum, in quo per Textum *in Auth. sed hodie, Cod. de donat. inter virum, & uxorem, & in Auth. de nuptiis, §. quod autem prius*, ubi habetur, nullum ingenuum, & liberum natum ex supplicio (scilicet per condemnationem ad pœnam ad alicujus supplicii) servum pœnæ effici, undè prædicti condemnati ad mortem naturalem, vel civilem, scilicet deportati &c. controversia est, an possit testari.

Prima sententia docet etiam hodie post dictas Authenticas neque damnatos ad mortem naturalem, neque damnatos ad mortem civilem posse testari, ita Ferdinandus Vasquius *quæst. illustr. capit.* 86. *numer.* 12. Clar. *dict. quæst.* 21. *&* 22. Grass. *ubi suprà*, Didacus Spino *in speculo testamentorum rubrica* 8. Borrellus *in summa decisionum part.* 3. *titul.* 10. *numer.* 67. 70. 71. *&* 80. Marta *ubi suprà, art.* 5. 8

art.5. numer.17. & 37. & innumeri alii juris periti relati à Vasquio, Borrello, & Marta, inter quos, primus fuit Bartolus *in d. l. ejus qui 8. §. si cui ubi* Paul. de Castr. *numer.2. ff. de testam.* per quem textum idem firmavit Soccin. *in reg. jur. litt. D, reg.1.* Hugo Donellus *lib.6. comment. Jur. Civil. capit.16.* ubi ejus additionator Usvaldus *litt. L*, Nicolaus Reusnerus *de jur. testament. par.2. numer.38.* idem Vasquius *lib.1. illustrium cap.10. num. 15. & lib. 3. cap. 96.* Benedictus Ægidius *in dict. l.1. §.5. Cod. de sacrosanct. Eccles.* Joannes Herman *de servitute personali lib.1. titul.2. capit.7.* Matthias Stephanus *disputat. juridic. part.4. disputat.1. thesi 4.* Ascanius Clemens *de patr. potest. capit. ultim. numer.30. & seq.* Christophorus Besoldus *consil.179. volum.4.* Taddeus Pisonius *variar. resolut. dict. lib.1. capit. 3. numer. 2.* Matthias Berlicchius *pract. conclus. part.3. conclus.8.* Regens de Marinis *tom.1. resolut.332.* & post Bart. Theocler. & alios, ita firmat Harpret *in d. titul. quibus non est permissum facere testamentum, §. ejus qui, numer.12.* quam etiam
9 sententiam Theologi sequuntur, ut Sylvester *in verbo testamentum, quæst.3. versic.7.* Molina *de justitia tom. 1. disputat. 9. versic. crediderim tamen*, Fagundez *de justitia lib. 6. capit. 9. numer. 17.* Villalobos *part. 2. summæ, tractat.30. difficul. 10. numer.6.* Bonacina *de contractibus, disputat.3. quæst. ultim. part.2. numer.2.* Cardinal. de Lugo *de justitia part.4. disputat.24. numer.11.* Lessius *de justitia, & jure libr. 2. capit. 19. numer.49.* Trulench *in decalogum capit.18. dub. 5. numer. 9.* Bossius *tom. 2. titul. 12. §. tertio, numero 197.*

10 Quod quidem probant, quoad damnatum ad mortem naturalem, qui non debet supervivere, ita dicunt, quia juxtà jus dictorum Auth. ingenui nati ab initio propter supplicium non efficiuntur servi pœnæ, si post damnationem debent supervivere, secùs si debeant mori, & ultimi supplicii, puniri debent. Quoad damnatos verò ad mortem civilem probat Molina: quia in juribus *suprà citatis* testari prohibentur non solùm, qui libertatem per servitutem pœnæ amiserint, sed etiam, qui per pœnam amiserint civitatem, ut deportati, & interdicti aqua &c. per dictas autem Authenticas, licet auferatur servitus, non tamen
11 restituitur Civitas, unde secundùm istam sententiam condemnati ad perpetuos Triremes: vel ad pœnam Carceris, jure civili inspecto, testari non possunt, eo quòd hæc pœna æquiparetur morti, vel deportationi, & condemnationi ad metalla, ita Vasquius *dict. capit.96. numer.4.* Sylvest. *ubi supra*, Fagundez *dict. numer.17.* cum aliis relatis à modernioribus *suprà citatis*, sicque dicunt doctores, quod testamenti factio jure civil. Romanorum dependet, sed damnati ad mortem Cives Romani non sunt, cum Civitatem amittant, meritò testari non possunt, ideò secundum hanc sententiam hodiè etiam condemnati ad perpetuos Triremes, vel ad pœnam carceris, jure civili inspecto, testari non possunt, eo quòd hæc pœna æquiparetur morti, vel deportationi, & condemnationi ad metalla, ut benè Vasquius *dict. capit.96. numer.9.* Fagundez, cæterique similiter DD.

12 Propterea Benedictus Ægidius, & Berlicchius *ubi suprà* dicunt, assumptum illud, quo dicitur, neminem hodiè per damnationem fieri servum pœnæ, obtinere solum illis, qui post sententiam condemnationis, vivi remanent, utpotè in deportatis, & aliis damnatis ad mortem civilem, ad mortem verò naturalem damnatos illud extendi non debere; nam quoad istos dispositionem *leg. qui ultimo 29. ff. de pœnis*, dicunt non esse correctam, unde dicunt Berlicchius, & Harpret quod ad hoc, ut quis testari possit, necessariò supponenda est materia, imò quod tales damnati cum amittant libertatem, & Civitatem dicuntur capite minuti, quibus non est permissum facere testamentum, ut in juribus citatis.

13 Accedit, quòd leges novæ correctoriæ antiquarum sunt strictè interpretandæ, & quod expresè non corrigunt, non est dicendum correctum esse, sed quia nullibi in Codice, nec in Authentic. invenitur, quod leges digestorum damnatis testamenti factionem interdicentes, sint correctæ; ergo dicendum est, quod dispositio prædictæ Auth. non correxerit leges, de quibus suprà: imò dicunt Hermannus, & Besoldus locis suprà citatis, quod quæ in favorem alicujus introducta sunt in illius odium retorqueri non debent, sed quod bona damnatorum hodiè non confiscentur, introductum est in favorem venientium ab intestato; ergo non debet in ipsorum odium retorqueri,

quod sanè fieret si tales damnati testari possent; nam *in d. Auth. bona damnatorum, & d. §. quod autem ex commiseratione*, solùm certis dumtaxat personis, hæreditas ad mortem 14
damnati permittitur, idque tantum pertinet ad causam intestati, licet hodiè bona damnatorum non confiscentur, excepto crimine hæresis, & læsæ Majestatis, sed servantur certis personis in dictis juribus vocatis, qui prædicta bona non capiunt, ut hæredes; sed ex juris dispositione, & Imperatoris Justiniani munificentia, qui eos in locum fisci succedere voluit: quia ergo *in d. Auth. bona damnatorum*, nulla emptio facta est de testamento, dici debet, quod damnatus testamenti factionem non habet.

Quod solet per Vasquium, Sylvestrum, & Clarum 15
quæstion.23. limitari in Clericis condemnatis ad perpetuos Carceres, eò quòd jus Canonicum non imponit perpetuum carcerem ad pœnam, sed ad pœnitentiam, *capit. novimus de verborum significat. capit. quamvis de pœnis in 6.*

Secunda sententia tenet è contra hodiè post dict. Auth. 16
posse testari, tam damnatum ad mortem naturalem, & ultimum supplicium, quàm damnatum ad mortem civilem tantùm, putà deportatione, seu in exilium &c. ita tenent plures DD. cum Salyceto *in d. Auth. sed hodie, Cod. de donat. inter virum, numer. 10.* Jo. Igneus *in l.1. §. qui sibi, numer.108. ff. ad Senat. Consult. Syllan.* Alberic. *in d. l. ejus qui, §.1. ff. de testam. & in Auth. bona damnatorum, numer. 2.* Leopoldus Hakelman. *illustr. quæst. cap.16. thesi 4. litt. S*, Petrus Gregorius Tholos. *lib.43. Syntagm. capit. 8. numer.10.* Nicolaus Vigellius *in methodo juris civilis, lib.9. c.5. tit.13. resp.1.* Jul. Clar. *quæst.21. numer.1.* ubi Harpret in addit. Mattheus Stephanus, & alii, de quibus Harpret *in d. tit. quibus non est permissum facere testamentum, §. ejus qui, n.12. in fine.*

Probatur hæc sententia, quia jure dictorum Auth. nulli 17
ingenui, & liberi nati propter supplicium efficiuntur servi pœnæ, ut *in dict. Auth.* habetur; ergo hodiè non solum damnati ad mortem civilem, & qui post condemnationem debent supervivere, sed etiam damnati ad mortem naturalem, & ultimum supplicium, & qui non debent supervivere non efficiuntur servi pœnæ, & consequenter habent testamenti factionem. Probatur consequentia, quia illa jura generaliter loquuntur decernentia nullum à principio 18
bene natum in servitutem effici, propter supplicium sequutum, ergo nullus omninò est excipiendus, etiam ille, qui ad mortem naturalem damnatus est, cum jura illa nullum excipiant. Neque oportebat fieri de illo specialem mentionem, ut comprehenderetur, cum cæteri ingenui, qui ante illa jura ex supplicio erant servi pœnæ, nulla de eis facta mentione peculiari, in juribus suprà citatis censentur comprehensi: unde fit quod dicta Auth. *sed hodie*, procedat 19
etiam in damnatis ad mortem naturalem, ut non efficiantur servi pœnæ, si sint ab initio bene nati, scilicet ingenui & liberi, ut ait gloss. *in d. l. ejus qui, §. fin.* & Salycetus *in d. Auth. sed hodie, numer.104. & in d. l.1. §. qui sibi, ff. ad Syllan.* Molina *d. disput.9.* quod videtur etiam sentire Vasquius *de success. progress. numer.152. & 159. & de success. resolut. §.1. numer.34.* Modestin. Pistor. *l.1. quæst. jur. cap. 13. numer. 12. & 13.* ubi Schultes *in addit.* & omnium latissimè Joannes Harpret *loco citato, numer.13.* qui ait, quod jure novissimo nemo propter delictum quantumvis atrox servus efficitur pœnæ, *dict. Auth. sed hodie, & novella 22. capit.8.*

Tertia sententia dicit, hodiè jure civili damnatos ad mortem 20
civilem (ut deportati, seu in exilium perpetuum missi, interdicti aquæ &c. damnati ad metalla in perpetuum) habere testamenti factionem activam, & passivam, non verò damnatos ad mortem naturalem, ita Cov. *ubi suprà, n.27.* Boer. *dec.278. numer. 3. & 8.* Gomes. *in l. Tauri, l.3. n.3.* Anton. Riccardus *in d. §. ejus qui apud hostes n.13.* & alii ab eodem Ricardo allegati.

Ratio 1. partis quoad damnatos ad mortem civilem, illa 21
est, quia efficiebatur talis damnatus servus pœnæ, ideòque intestabilis activè, & passivè, quod jure Authenticorum correctum est, unde hodiè damnati perpetui ad Triremes possunt testari: quia non efficiuntur servi pœnæ, Piccard. & Boer. *ubi supra*. Idem de condemnato ad perpetuos carceres: quia retinet suum integrum statum, Covar. 22
ubi supr. numer.27. Clar. *in §. testamentum, q.23.* sic bannitus à Civitate simplici banno sine appositione pœnæ mortis, potest testari; quia est integri status, Clar. *ubi suprà*,

*quæst.*19. Fagundez *dict. cap.*9. *num.*37. Clarus, & Gomes. *ubi supra*: quod adeò verum est, ut licet ejus bona confiscata essent, poterit adhuc testari, ut benè Doctores *ubi supra*, primò quidem de bonis extra Territorium Principis, vel Civitatis condemnatis. Secundò de illis, quæ acquiruntur post confiscationem. Tertiò posset substituere filio pupillariter, & dare Tutores suis filiis, quæ ei non licerent, si testamenti factionem non haberet, ut ait Clar. *d. q.*19. *numer.* 21. *& d.q.*22. *numer.*3. ubi etiam notat Relegatum in insula non amittere testamenti factionem, ut habetur expresse *in d. l. ejus qui*, §.*in insulam*, *ff. de testam.* quia non amittit libertatem, neque ea, quæ sunt juris civilis, *l. Relegati*, *l. Relegatorum*, §.*sive*, *ff. de interdictis*, *& Relegatis*; ideòque licèt in sententia Relegationis sint etiam ejus bona confiscata, juxta text. *in d. l. Relegati*, *& l. Relegatorum*, §. *ad tempus*, nihilominus testari possunt juxtà supradicta.

23 Secunda pars, quoad damnatos ad mortem naturalem, quod etiam hodiè non possint de jure civili testari, patet ex eo: quia textus *in d.l. qui ultimo*, *ff. de pœnis*, correctus non est per textum *in d. Auth. sed hodie*, & per text. *in d. Auth. de nuptiis*, §.*quod autem*: quia illa regula, quod nulli ingenui, & liberi nati ultimo supplicio efficiantur servi pœnæ, procedit tantum in damnatis ad mortem civilem & debentibus supervivere, ut apertè colligitur *ex dicto* §. *quod autem*, ibi si enim ex decreto, &c. ubi sermo est de damnatis ad metalla, & similes pœnas, ac proindè condemnatus ad mortem naturalem, jure etiam Authenticorum, efficitur servus pœnæ, sicuti antea, ideòque remanet intestabilis, ut *in d.l. qui ultimo*, ubi glossa, Covarr. Boer. & Gomez. *ubi suprà*, putat verò Boerius *d. decis.*278. *numer.* 8. Julio Claro §. *testamentum*, *numer.*21. cum Grasso *in* §. *eodem*, *q.*26. Borello & aliis *dict. titul.*22.*numer.* 80. Post appellationem condemnatum, ad mortem posse testari.

24 Secunda conclusio, quicquid sit de jure communi, de consuetudine tamen pluribus in locis introductum est, ut damnati ad mortem naturalem, & decapitationem faciant in carcere testamenta, & instituant hæredes, quando eorum bona non confiscantur, ut notat Canonicus Aulisius de modo adjuvandi morientes morte violenta, *in titul. de confectione testamenti*, & in Hispania condemnatus ultimo supplicio potest testamentum facere, ut *in l.* 4. *Tauri*, & ita tradunt Covar. Spino, Gomez, Molina, & Borrellus locis citatis, quod patet ex eo, quòd damnati sublevandi sunt, non onerandi, sive ut vulgo dicitur afflicto, afflictio addenda non est, ad tex. *in l.Divus* 14.*ff. de offic. Præsidis*, *l.jure succursum* 7.*ff. de jur. dot.* sed asserere, quod auth.bona damnatorum, testamenti factionem adimat, est afflictis afflictionem addere, & damnationem magis intendere: ergo non est asserendum.

25 Quod ita verum est, ut non solum in tota Europa, sed in toto ferè terrarum orbe prætoria judicia,testamenta prædicta approbaverint, ut post antiquiores testantur, Eugenius *cons.*20. *n.*38. *cum seqq. vol.*2. Capra *concl.*102. *nu.* 111. Jul. Clar. *in* §.*testamentum*, *q.*25. Georgius Natta *cons.*157. *n.*4. Camillus Borellus *in summa decisionum in tit. de testam. numer.*82. Diana *resol. mor. p.*5. *tract.*3.*resol.*20. unde hodiè nullam habet dubitationem prædicta sententia, prout de urbe Romæ, tradit Farinac. *in pract. crim. par.*2. *q.*102. *inspect.* 2. *num.* 131. jure Hispano probat textus *in d.l.*4. *Tauri*, & tam extra, quàm intra Romanum Imperium, nempè per Saxoniam, Palatinatum, Comitatum Nassau, & in aliis locis dicit Daniel Mollerus *in comment. ad constitut. Saxoniæ*, *part.*3. *constit.*6. *numer.*1. *& seq.* Berlicchius *ubi suprà*.

26 In cujus confirmatione plura sunt decreta M.C. V. prout de anno 1588. sub die 15. Septembris, in causa præambuli quondam Lucii durante de anno 1625. sub die 29. Octobr. in causa præambuli quondam Vicentii loqui de anno 1637. sub die 10. Junii, in causa Josephi, & Flaminii Salese cum Sidonia, & Catharina Palermo super validitate testamenti quondam Julii Matthæi Palermo.

27 Neque dicas primò tales damnatos ad mortem naturalem civitatem amittere, ideò testari non possunt. Respondeo enim, quod id procedebat jure digestorum, quando damnati, unà cum libertate, civitatem quoque amittebant, non principaliter, & de per se, sed in consequentiam servitutis, in quam propter damnationem redigebantur, cum enim servi pœnæ efficiebantur, propter servitutem pœnæ jura etiam civitatis in consequentiam amittebant: nunc vero, cum Justinianus Imperator servitutem pœnæ à damnatis abstulerit, consequenter dicendum est ab eis amissionem quoque Civitatis abstulisse, & proindè damnatos hodie, non solum libertatem, sed etiam civitatem retinere, cum omnes liberi homines cives Romani esse videantur, *l. in orbe* 17.*ff. de statu hominum*, igitur cum hodiè damnati libertatem, & civitatem retineant, nihil amplius in eis habetur, ob quod à testamenti factione repelli possint, ex illa regula, quod sublato antecedenti, intelligitur sublatum omne, quod illud necessario sequitur, argum. *leg.*1. §.1.*ff. si ususfructus petatur*, concordantes adducit, Joannes Baptista Larrea *in allegat. fiscali* 50. *numero* 103.

Neque dicas secundò, quod isti damnati assimilentur 28
Peregrinis, qui testamenta facere nequeunt: nam respondeo, quod hodiè Peregrini liberam habent de rebus suis testandi facultatem, ita ut qualiscumque eorum ordinatio inconcussa servari debeat, ut *in Auth. omnes Peregrini*, *Cod. comm. de success. constitutio Federici* 11. *in usib. feudorum*, *in tit. de statutis*, *& consuetudinib.* §. *omnes Peregrini*.

Neque dicas tertiò cum Ægidio Lusitano, Berlicchio, 29
& aliis, quod textus *in Auth. sed hodie*, §. *quod autem*, comprehendat tantum damnatos ad mortem civilem, non verò damnatos ad mortem naturalem. Respondeo enim, talem assertionem, divinationem potius esse, & figmentum, quàm veram solutionem, quia jura prædicta universaliter loquuntur, ibi (nemo bene natus) ubi verbum nemo universalem negationem continet, Bart. *cons.*47.*vol.* 2. Abb. *cons.*3. *colum.fin. l.*2. Cardin. Tusch. *prax. concl. lit. D*, *concl.*313. *&* 316. cum ergo jura illa universaliter loquantur, & statuant nullum ab initio bene natum servum pœnæ effici, excipiendus etiam est, qui ad mortem naturalem damnatus est; neque dicas, quod in dictis juribus solum fit mentio de damnatis ad mortem civilem, non verò de damnato ad mortem naturalem: quia respondetur, quòd quamvis quærimonia damnatorum ad fodiendum metallum, fuerit causa dispositionis dictorum jurium, tamen Imperator non se restringit ad illos, sed generaliter, & indefinitè in omni bene nato loquitur, unde non est faciendum discrimen, si fuerit ad naturalem: an verò ad civilem mortem damnatus, sed solum attenditur, utrum sit bene natus, ut de servitute evadat, nam ubi ratio legis est generalis, licèt ejus casus specialis sit: attamen lex est ge- 30
neraliter intelligenda, *leg. regula*, §.*si quis*, *versic. & licet*, *ff. de juris*, *& facti ignorantia*: imò quod dispositio, *l. qui ultimo* 29. *ff. de pœnis*, per jura prædicta fuerit correcta, plenè probant Salycetus *in d. Auth. sed hodie*, *numer.*2. Joannes Harpret. *in add.* ad Jul. Clar. *in* §. *testamentum quæst.*21. Olanus *in concordantia juris civilis*, *& Regni numer.*65.

Neque dicas quartò cum Berlicchio *ubi suprà*, quod 31
ideò condemnati ad mortem non possunt testari, quia bona non habent. Respondeo enim, quod numquam publicatio bonorum fuit impedimentum testandi, sed potissimus effectus fuit servitutis pœnæ, *d. l. ejus qui* §. *ult. ff. qui testamenta facere possunt*, *l. in metallum* 4. *l. fin. Cod. de bonis damnatorum*, hodiè autem cessat hæc ratio, cum omnis publicatio, & confiscatio, & servitus pœnæ sunt sublatæ, & sic etiam respondetur ad Berlicchium, quod capite minuti non possint testari, id procedit jure antiquo, nunc verò non efficiantur servi pœnæ, eorum testamentum valebit.

Neque turbant exempla relata per D. Regentem de Ma- 32
rinis *c.*332. siquidem primum exemplum, de quo etiam meminit Paulus Tusch. *singul.*139. & D. Cons. Staybanus *in addit. ad Patruum*, *consil.*63. nostro themati adaptari non potest, cum loquatur de testamento condito à forjudicato: quia licèt novissimo jure communi sit sublata bonorum publicatio, quæ pro crimine irrogabatur, attamen ea municipalibus legibus contra forjudicatos, est permissa, ut *in constitut. pœnam novem unciarum*, & in alia, quæ incipit *pœnam eorum*, & alia, quæ incipit *forjudicatorum bona*, quia Fiscus in bonis forjudicati succedit, juxta formam in dictis constitutionibus traditam. Eo enim casu sententia mortis profertur contra absentem contumacem, & in pœ- 33
nam dictæ contumaciæ, non verò delicti principalis, fit bonorum confiscatio, & publicatio, ut benè Regens de Ponte *consil.* 94. *volum.* 1. Præs. Merlin. *controvers. forens.*

*forens. l.2. c.21. numer.*7. quod non convenit casui nostro, cum sententia mortis sit lata contra præsentem in pœnam criminis, & nulla bonorum confiscatio, seu publicatio intercesserit.

34 Nec aliquid facit posterius exemplum positum a Molfes. *in consuetudinibus Neapolitanis, part.*4. *quæst.*47.*numer.*16. nam ibi testamentum fuit conditum per deportatum, qui à sententia condemnationis appellavit, & appellatione pendente testamenti tabulas conscripsit, qui licèt posteà sit mortuus, attamen ejus testamentum, jure etiam digestorum subsistit, ad textum *in l. à latronibus* 13. §. *finali, ff. qui testamenta facere possint, leg. si quis* 6. §. *ejus qui, ff. de injusto rupto*, ideòque exempla prædicta per Regentem de Marinis relata, firma remanent in casibus suis.

35 Ultima conclusio: condemnatus ad mortem, tum naturalem, tum civilem testari potest ad pias causas, ita plures DD. de quibus Marta *dict. artic.*5.*numer.*38. Diana *par.* 7. *tract.* 6. *resol.* 8. Thom. Maulius *de ultim. volunt. l.*1. *tit.* 12. *numer.*7. Et ratio est, quia dispositio ad pias causas non subjicitur legibus civilibus, sed illis inspicitur tantum jus naturale, aut gentium, aut jus canonicum; jus autem naturali, vel canonico non reperiuntur prohibiti testamentum condere, vel disponere per ultimam voluntatem, neque damnati ad mortem civilem, neque damnati ad mortem naturalem; unde de bonis, qui actu retinent, vel habent in potentia possunt per ultimas voluntates disponere ad pias causas: scio Panormitanum *in rubr. de testamentis, numer.*11. Covarr. *in eadem rubr. par.*3. *numer.*26. Jul.Clar. *in* §. *testamentum, p.*5. *numer.*6. Vasq. *ubi supr.* Gomesium *d.l.*4. *Tauri*, Tiraquellum *de pia causa, privil.*79. Borellum *tom.*3. *tit.*20. *numer.*87. & alios cum illis dixisse, non posse hos tales disponere ad pias causas, quia bona ipsorum ipso facto publicantur, ut *in Auth. bona damnatorum, Cod. de bonis proscriptorum*: quorum argumentum nullum est, quia nulla est publicatio, nisi in casu hæresis, vel læsæ majestatis humanæ, & dato quòd publicarentur bona, non per hoc sunt intestabiles, vel de bonis quæsitis post publicationem, vel de jure, quod habent, vel de bonis extra districtum Principis bannientis, *ubi suprà* sufficienter probavimus.

Hæc causa sic proposita in S.C. Commissario D.Consiliario Ioanne Baptista Hodierna, fuit decisa ad favorem S.Sacelli B. Gaetani, ut fundabamus, Act. M. Berando Spera ejusdem S.C.

DISCEPTATIO LXXVI.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur de quo in præsenti.*
2 *D. Consiliarius Hodierna* in contr. à num. 83. *adducitur.*
3 *Text.* in l.2. C. de rescind. vendit. *quid disponat esse in obligatione.*
4 *Fructus non veniunt in remedio* l.2. *secus in nullitate contractus.*
5 *Limitatur interdum, & quando.*
6 *Remedium* leg. 2. Cod. de rescind. venditione, *non transit, ad hæredes secundum Domin. Hodiernam.*
7 *Facultas nominandi non transit ad hæredem emptoris, cum potestate nominandi alium.*
8 *Facultas revocandi donationem, & emphyteusim non transit ad hæredem.*
9 *Aloysius de Leo dicit remedium,* l. 2. *transire ad hæredem.*
10 *Textus* in d. l.2. *id clarè disponit, ut transeat ad hæredem.*
11 *Aymon Cravetta insignis I. C. dicit transire ad hæredem.*
12 *Hæres ex dolo defuncti ait, si in contractibus commissus sit, & versa vice ex eodem dolo convenitur.*
13 *Iura negantia doli actionem transire, ad hæredem, qualiter intelligantur, & quomodo procedant.*
14 *Remedium* l. 2. *continet dolum ex proposito, & in rem.*
15 *Remedium* l.2. C. de rescind. vendit. *contra tertium proponitur, posito dolo.*
16 *Actio, quod metus causa, transit ad hæredes etiam si metum passa non sit conquesta in vita, & sic decisum refertur.*
17 *Facultas eligendi transit ad hæredes, & quando.*
18 *Text.* in l.stipulatus fuero 76. ff. de verb. *explicatur remissivè.*
19 *Cessibile est transmissibile, & quid è contra.*
20 *Ius querelandi testamentum, vel dispositionem Patris contra formam* l. hac edictali, de secundis nuptiis, *non transit ad extraneos.*
21 *Fideicommissum particulare quando cedi, & transferri possit in alium.*
22 *Fideicommissum universale, quando cedi, & transferri possit, & quæ persona attendatur.*
23 *Doctissimi Gerardi Maynardi decisio affertur, quod remedium* l.2. *transeat ad hæredem læsi, & quod possit à creditoribus læsi proponi.*
24 *Contrahentibus se decipere licitum esse, jure Digestorum, qualiter sit intelligendum remissive.*
25 *Remedium restitutionis in integrum fundatur in æquitate, & transit ad hæredem.*
26 *Emptio pro persona nominanda si facta sit, dicitur conditionalis.*
27 *Emptio pro persona nominanda retrotrahitur ad tempus contractus.*
28 *Emptione sic celebrata nihil possunt prætendere creditores emptoris.*
29 *Emptione sic celebrata, nulla onera capit ab emente.*
30 *Emens pro persona nominanda, dum nominat, tenetur ad fructus restituendos nominato.*
31 *Nominatio fieri non potest, post emptoris mortem.*
32 *Remedium* leg. 2. Cod. de rescindenda venditione, *locum habet in contractu etiam geminato, posita læsione.*
33 *Remedium* l. 2. *habet locum etiam in venditione sub hasta.*
34 *Læsio in venditione sub hasta quid operetur.*
35 *Læsionis actio est in patrimonio læsi contra D. Hodiernam.*
36 *Creditores venditoris læsi, possunt contra emptorem agere, ut restituat.*
37 *Creditores Mariti, & hæres opponunt uxori de* l.Quintus Mutius.
38 *Creditores minoris an possint impugnare alienationem, & quando creditor possit opponere nullitatem contractus minoris.*
39 *Remedium* l.2. *est cessibile, & an requiritur cessio, ut proponatur per Creditorem læsi.*
40 *Hæres Patris si filius sit, & invenerit bona adventitia alienata non poterit agere, si sit hæres Patris.*
41 *Hæres, qui facit inventarium admittitur contra factum defuncti.*
42 *Hæres per inventarium habetur, pro non hærede.*
43 *Domin. Regens de Marinis, & Consiliarius Dominus Staibanus, de hoc articulo non dubitarunt.*
44 *Ius revocandi emphyteutam, vel jus revocandi donationem ob ingratitudinem non transit ad hæredes, sed ex aliis causis transit.*

ARGUMENTUM.

Remedium *leg. 2. Cod. de rescind. vendit.* habere locum contra hæredem, & ab hærede proponi posse ejus, qui læsus est clarissimè ostenditur contra ea, quæ incidenter disputat Dom. Consiliarius Hodierna *controvers.*3. *à numer.*83. *& seqq.* & tale remedium esse in bonis læsi, posseque à suis

suis Creditoribus proponi, dum aliter satisfieri non possunt, estque remedium cessibile, licèt non requiratur cessio, ut à Creditoribus proponatur. Facultativa remedia an, & quando transeant in hæredem, & quid de facultate revocandi, emphyteusim, & donationem. Facultas nominandi in emptione facta pro persona nominanda, quid operetur, & quando transferat Jus, & an retrotrahatur ad tempus emptionis.

PRO

Carolo, & Francisco Moschesiis,

CONTRA

Dominicum de Matthæis;

An remedium, *leg. 2. Cod. de rescind. vendit.* possit proponi ab hærede læsi contra lædentem, & ejus hæredes?

FACTUM.

1 ANtonia Fanesia vidua quondam Antonii Moschesii de anno 1660. vendiderat annis elapsis quamdam suam domum in pertinentiis Civitatis Neapolis, Dominico de Matthæis pro scutis mille, & quingentis, quod pretium accepit in diversis effectibus, & de contanti aliquam partitam: moritur Antonia de anno 1665. duobus filiis masculis relictis, quibus fuit denunciatum extrajudicialiter, eorum Matrem fuisse læsam in tali venditione, ultra dimidium justi pretii, ex quo domus excedebat ducatos ter mille, & sexcentos, cùm ferè attingebat ad quatuor mille: filii Antoniæ duo fecerunt; unum in facto, alterum in jure: in facto amicabiliter adduxerunt duos expertos tabularios extrajudicialiter, & in confidentiam, ut domum observarent, qui illam funditus observantes, dixerunt valuisse tunc quatuor mille ducatos parùm minus; habebant ergò matrem læsam ultra medietatem justi pretii. De jure verò petierunt, an eis liceret agere, ex quo Mater nunquam fuit conquesta in vita, non revocavit in animum læsionem potens id facere per annos quinque, quibus supervixit: & ita miseri filii responsum habuerunt à quodam Consultore, qui in puncto allegavit doctrinam D. Joannis Baptistæ Hodiernæ dignissimi, & propriis meritis Consiliarii, mei singularissimi Domini, & Patroni: undè dicebant filii prædicti taliter consulti, malam se habere causam, rem esse à tanto viro discussam contra eos. Doctor, qui consilium præstitit, noluit causam amplecti, & præsertim quod D. Hodierna ibi dicit, nullum esse Doctorem de contrario dubitantem.

Venerunt ad me juvenes prædicti, ducti à Doctore Michaele Portio, olim meo discipulo in scholis, nunc in Tribunalibus integerrimo, & studioso juvene maximæ expectationis: ego audito articulo, contrarium consului, causam esse amplectendam, & contractum vigore *leg.2. Cod. de rescind. vendit.* esse rescindendum, posito facto probato: quod asserebant de doctrina illa D. Hodiernæ non esse curandum, me contrarium habere à DD. firmiter asserui.

2 Dominus ergo Consiliarius Hodierna *controversia 3. disputato articulo*, an remedium, *leg.2. Cod. de rescind. vendit.* competeret contra singularem successorem, & quando *numer.83.* ait non posse hoc remedium exerceri ab hæredibus donantis læsi: quia tale remedium est quædam facultas, quæ tribuitur *ex dict. leg.2.* ipsi læso ex æquitate; ut possit alterum de duobus consequi, vel rem ipsam venditam, vel supplementum justi pretii ad electionem decipien-
3 tis, cum utrumque sit in obligatione, licèt Præses de Franchis *dec.498.* dicat, quòd res petita sit in obligatione, supplementum verò pretii sit in electione, quod processit, dicit dominus meus, *numer. 84.* ex æquitate si læsus velit: quia in dubio pretium conventionale, quod contrahentibus placuit, justum præsumitur, nec venditorem calumniari censetur, aut lites voluisse, *ad leg. minoribus, ff. de minoribus*, & talis contractus non est ipso jure nullus, sed attentione ex empto, ut ibi ait glos. & Cagnolus, potest contractus rescindi, in qua rescissione non veniunt fructus
secundum magis receptam practicatam opinionem, de qua 4
Regens de Ponte, *cons.28. numer. 50. lib.1.* cum rescissio in hoc differat à nullitate: nam nullitas est à principio, & reducit titulum ad non titulum, & ideò in eo non veniunt fructus; at rescissio supponit actum subsistere, sed rescindendum, ex nunc, non ex tunc, Covarr. *lib.2. var. cap. 3. colum.10.* Ant. Faber *in titul. Cod. de rescind. vendit.* per plures def. Fontanella 1. *tom. à decis.65.* explicans remedium, *l.2.* Christineus *dec.66. tom.3.* Maynard. *lib.3. à dec. 59. cum seqq.* qui explicat inter alios dictum remedium *l. 2.* & ita dicit Pirettus *cap.4. ad d. l.2.* Gutierrez *lib. 2. practic. quæst.143.* & semper fuisse sic practicatum refert, Francus
decis.119. numer.20. & latius *decis. 496.* Surdus *consil. 115.* 5
per totum: Gama *decis.94. & 310.* Mastril. *decis.32.* At quando læsus voluntariè ageret pro rescissione, ait Franc. *in fin. dictæ decis.* quod tunc teneretur ad restitutionem fructuum, sive rei, sive pretii, volente altero.

Subdit D. Hodierna, quòd hoc remedium non est tran- 6
sitorium ad hæredes, sicuti cæteræ personales actiones, nisi fuerit in judicio deductum: cohæret enim personæ læsæ, ex privilegio; quia Imperator ejus personam tantum respexit, scilicet si deceptum se cognoverit, & agere vellet, ut nequaquam sit præclusa via: sicuti erat de jure digestorum. Totum igitur dependet ab ejus animo, & voluntate, quod hæredi notum esse nequit, & subdit *num. 91.* quod si numquam fuerit personalis conquæstio, talis facultas ad hæredes non transit, quia aliàs sequeretur, quod hæc actio remaneret in patrimonio læsi, & posse ab ejus creditoribus exerceri, vel cogi posset hæres à creditoribus ad illam exercendam, quod jure cautum non reperitur, & ait quod DD. qui disputarunt, an detur hoc remedium contra singularem successorem, neque per somnium somniarunt, an detur contra hæredem, quasi quod pro indubitato habuerunt, non transire ad hæredem.

Subdit *numer.95.* ex Hippolyto Riminal. *consil.591.* quod 7
emens rem pro persona nominanda, illam facultatem non transmittit ad suum hæredem, sic jus revocandi emphyteu-
sim non competit hæredi, D. Hodierna ad Surd. *decis. 29.*
numer.11. & jus revocandi donationem non transit ad hæ- 8
redes, nisi quando revocaretur ob pacta non servata, & respondet ad consilium Cravettæ 428. ubi jus revocandi emptionem infra quadriennium transit ad hæredes filiorum, non obstante pacto, quod obligatio revendendi, non egrediatur ejus personam, ait Riminaldus, & cum eo D. Hodierna id fuisse: quia pendente termino Pater fuerat occisus, quasi quod si vixisset, præsumeretur, quod Pater recuperasset.

At quia D. Hodierna dicit nullum Doctorem id asseruis- 9
se in hærede læsi, ideò adduco celebrem J. C. de regno nostro, Aloysium de Leo *in dict. l.2.* qui summando textum illum, sic ait, ubi re ipsa venditor ultra dimidiam justi pretii decipitur, ex æquitate hujus legis, tam ipsi, quàm ejus hæredi, succurritur, ut vel restituat pretium, & res ei reddatur, vel justum pretium suppleatur, & electio est
emptoris, dicit ipse, & quod non poterat de hoc dubitari 10
patet *ex l. 2.* ibi (rem minoris pretii, si tu, vel Pater tuus, minoris distraxerit, humanum est, ut vel pretium te restituente emptoribus, fundum venundatum recipias, authoritate judicis intercedente, vel si emptor elegerit, quod deest justo pretio recipias: minus autem pretium esse videtur, si nec dimidia pars veri pretii soluta sit) ergo si Pater tuus vendiderit, tu potes rescindere: ergo poterit hæres læsus ex remedio dictæ legis; ergo dicta actio, quæ competit Patri suo, competit tibi hæredi: ergo quid dubitari oportet de hoc? & sic nihil mirum, quod nullus posuit in dubium, quia erat negotium clarissimum, non indigens disputatione.

Secundò loco adducitur, Aymon Cravetta *consil. 142.* 11
volum.2. numer.29. qui ait, quod remedium, *l.2.* & enormissimæ læsionis, sicuti competit principali, sic competit ejus successori, quia omnia jura competentia defuncto transeunt ad ejus hæredes, *ex l. si pactum, ff. de prob.* tum quia tale beneficium ex capite doli, & enormissimæ læsionis competit ex beneficio legis: ergo transmitti debet ad ejus hæredes, per ea, quæ scribit Jason *in l. si arrogatur, col.7. ff. de adopt.* & ad hoc allegat Cravetta duo consilia punctualia Decii 185. & 203.

Ter-

12 Tertio probatur, quia hæres defuncti tenetur de dolo in contractibus, vel quasi commisso à suo authore, & activè, & passivè transit actio de dolo ad hæredes, ut latè Cæsar Bergallius *lib.2. de dolo, cap.7. num.3.* & patet *ex leg. si hominem, §. datur, ff. depositi*: ubi datur actio depositi in hæredem ex dolo defuncti insolidum. Facit secundò textus *in leg. ex contractibus leg. ex deposito, ff. de act. & obligat.* ubi Pomponius ait ex deposito, ex commodato, mandato, & tutela, tenetur hæres ex dolo defuncti, & in omnibus actionibus, quæ inficiando crescunt, *leg.18. ff. depositi.* Cagnolus *in leg. quoties, ff. de reg. juris*, & ob dolum malum defuncti hæres insolidum tenetur, *leg. hoc jure, §. finali, ff. de reg. juris*, sic dolus socii ad hæredem transit, *l.40. ff. pro socio*, etsi sint plures hæredes, quilibet tenetur pro ea parte, qua hæres est, *dict. leg. si hominem, §. datur leg. adeò, §. finali, ff. de reg. juris*, ubi Ulpianus ait in contractibus successores ex dolo eorum, quibus successerunt, non tantum in id, quod ad eos pervenit, verum etiam insolidum tenentur, & dolum socii ad hæredem transire dicit J. C. *in dict. l.40. ff. pro socio, & in dict. leg. hoc jure, §. finali*, & hæres adeundo hæreditatem, videtur quasi contrahere cum creditoribus hæreditariis, *§. hæres quoque, instit. de oblig. quæ ex quasi contractu*: & est communis quæstio, ideòque pro delicto defuncti, non tenetur hæres, nisi fuerit lis contestata cum defuncto, *l.1. Cod. ex delict. defunct.* quasi tunc defunctus fuerit factus debitor, & debita hæreditaria hæres adeundo, videtur promittere se solutum, quæ adeò est vera conclusio, ut interdum actio doli non detur contra defunctum, sed præstatur contra hæredem, ut est casus singularis, *in l. hæredib. ff. de dolo*, ubi gl. pulchra.

13 Neque dicas obstare plura jura adducta à gl. *in d.l. si hominem, §. datur, & in d. §. penult.* & primò quidem text. *in l.1. §. Prætor ait, ff. depositi*, in qua defunctus ex causa depositi facti ex incendio, tumultu, ruina, naufragio, ob inficiatorem, tenetur ad duplum, hæres minimè, sed tantum in simplum, secundo obstat textus *in leg.3. ff. si mensor falsum modum dixerit*, ubi habetur, quod factum agrimensoris non transit ad ejus hæredes, nec obligat illos. Tertiò facit textus *in l. si cum judicio, §. injuriarum, in verbo, idem dicendum, ff. si quis cautionib.* ibi nam non competit, nisi adversus hæredem ex stipulatu actio. Quartò facit textus *in l. illud, §. fin. ff. de tribut. act.* ubi habetur hæredem teneri tantùm de eo, quod pervenit ad illum, quia non de dolo est, sed rei persecutoria, & damno interveniente competit, *l. quia non, ff. eodem tit.* Quintò obstat, textus *in l. fin. ff. de dolo*, ubi actio, quæ datur contra non edentem, non datur contra hæredem, nisi ex facto suo; sextò obstat textus *in d. §. penult. inst. de perpetuis, & temp. act.* ubi ex contractu actio contra hæredem non competit, veluti cum testator dolosè versatus sit, & ad hæredem eorum nihil ex dolo pervenit.

Respondeo enim primò ad texum *in d. l.1. §. Prætor ait*, quod illud duplum, de quo ibi datur ex mendacio, ideòque ex delicto, & extra contractum magis quàm ex contractu, ergò ad quæstionem nostram non pertinet, in qua agimus de dolo in contractu, & ita concordat cum textu *in d. l. si hominem, §. datur*: secundò ad text. *in d.l.3. ff. si mensor. &c.* Respondeo quod actio de mensore falsum modum dicente, nascitur principaliter ex delicto ipsius mensoris, ut notat Barth. ibi, & per hoc cum sit ex delicto non transit ad hæredes. Respondeo tertiò ad text. *in d.l. si cum judicio §. injuriarum*, quod stipulatio sequitur naturam negotii, cui adhæret, Jas. & alii *in rubr. ff. de verb. oblig.* & ibi fuit interposita stipulatio super actione injuriarum, quæ non transit ad hæredes, & tanquam accessoria sequitur naturam principalis: respondeo quartò ad text. *in d.l. illud §. fin.* quod ibi non intercessit dolus in ipso contractu, sed in dolosa distributione, Bart. ibi: respondeo quintò ad tex. *in d. l. fin. ff. de dolo*, quod ibi actio de edendo, originem ducit à delicto scilicet in non parendo judici præcipienti, ut edatur. Sextò resp. ad text. *in d. §. fin. instit. de perpetuis, & tempor.* ait ibi agi de dolo dante causam contrahi, non de dolo incidente in contractum, ut benè post Cagnolum in *d. leg. hac jure, §. finali*, dicit Bergoglius *de dolo ubi suprà, numer. 8.*

14 Quod verò in præsenti posita læsione, *leg.2. Cod. de rescind. vendit.* sit dolus patet, quia quo ad rescissionem contractus, æquiparatur læsio ultra dimidium justi pretii, & dolus re ipsa, quia ex læsione ultra dimidiam oritur dolus re ipsa, & dolus re ipsa cum dolo ex proposito æquiparantur, quo ad hanc rescissionem contractus, *leg. si superstite, Cod. de dolo, l. omnes, §. Lucius, ff. quæ in fraudem creditor. leg. 2. §. planè, ff. de dolo except.* & post Decium, & alios dicit Cancer. *capit. 13. tom.1. numer. 22.* Hinc Doctor Gaspar Hermosilla ad Gregorium Lopez *in addit. l.56. glos. 7. tit.5. partita 5. numer.43.* agens an remedium *l. 2.* possit proponi contra tertium, ait limita tertiò si venditio contineat enormissimam læsionem: nam tunc poterit venditor 15
agere etiam contra tertium, quia in enormissima læsione consideratur dolus, *d. l. si superstite C. de dolo*, cujus causa res perpetuò peti poterit, Francus *dec.665. num.7.* Giurba *dec.105. numer.17.* qui ait in jure non esse modum, quo tollatur læsio, & plures, laudat Pereyra *dec. 25. numer. 3.* ubi per Senatum approbatum fuisse testatur, quia in ea considerantur dolus, Rodriquez *de annuis redditibus, lib. 1. quæst. 14. numer. 62.* qui ait, quod actio ex dolo resultans afficit ipsam rem, ergo poterit ab hærede, & contra hæredem proponi.

16 Quartò adducitur, quia in actione, quod metus causa, si mulier, vel alius, vi, & metu aliquod fecerit, & in vita posteà conquesta de hoc non est, est quæstio an ad hæredes transeat injustitia hujus contractus, dicit Cancerius *lib.3. variar. cap.15. numer. 118.* quod non transeat, quia hoc est remedium personale respectu Actoris, & mulier in vita censetur id ea voluisse, & obligationem continuare, & in eo persistere, cujus tamen contrarium docent communiter DD. & decisum refert Fontanell. *clausul.7. glos. 21. part.6. numer.48.* cum actiones omnes transeant in hæredem, *leg. pro hæreditariis, Cod. de hæred. act.* Barzius *decis.51. numer. 11. & decis.65. numer. 1.* Surd. *consil.268. numer.21. lib.2.* Antoninus de Amato *resolut.43. numer.32.* & subdit Avendanus *de metu lib.1. cap.12. in fin.* quod talis actio metus ad hæredes semel transmissa, efficiatur in perpetuum transmissibilis *ex leg. videamus, ff. quod metus causa*, & præscribitur spatio 30. annorum post alios Aversan. *ubi supra*.

17 Quintò quod transeat ad hæredes talis facultas facit text. *in leg. si stipulatus fuero 76. ff. de verb. oblig.* ibi si stipulatus fuero illud, aut illud, quod ego voluero, hæc electio personalis est, & ideò servo, vel filio talis electio cohæret, in hæredes tamen transit obligatio, etiam ante electionem, mortuo stipulatore, ubi gloss. *in verb. oblig.* declarat, & sic electio: est alius textus *in l. illud 19. ff. de optione legata, l. fin. C. comm. de legat. §. optionis, instit. de legatis*, ratio est: quia sicuti obligatio principalis ex stipulatione est transmissibilis ad hæredem, ita electio, quæ est accessoria, & executio juris præambuli, ut benè Barth. *in dict. l. stipulatus, numer. 20.* ubi Jason *numer.6.* latè Noalis *de transmiss. cap.37.* quare sicuti facultas detrahendi legitimam, etiam 18
non agnitam, ad hæredes transmittitur, Cyriac. *consul.31. numer. 33. lib.1.* ita facultas eligendi sibi legitimam, Altogradus junior *consult.20. per totam*, pro qua *leg. si stipulatus fuero*: plura allegat Larrea *alleg.120.* Faber *decade 30. error.1.* & novissimè Georgius Francius *l.1. var. res.14. n.7. & num.44.*

19 Sextò facit solemnis illa Theorica Ferdinandi Vasquii *lib.2. de success. resolut. §.20. à numer.41.* qui ait, quod omne, quod est cessibile, est transmissibile, (quod hoc remedium sit cessibile infra dicetur) secundò quod illud, quod non est cessibile, non est transmissibile: tertiò quod id, quod est transmissibile est cessibile: & quartò quod id, quod non est transmissibile, non est cessibile; & quia transmissio favorabilior est cessione, ideò quod est cessibile, est transmissibile, *l. ex pluribus 42. ff. de adm. tuto.* post alios Barbos. *in leg. quia tale, num.20. & l. post dotem 41. num.60. ff. solut. matrim.* Paz *de Tenuta, cap.63.* Giurba *de feudis, §.20. gl.10. num.78.* Hunnius *in Encylopædia juris p.1. tit. 6. cap.2. num.6.* Cyriacus *controv.139. num. 9.* Fontanell. *claus. 7. gloss.3. part.8. num.23.* Schiphordegenus *lib.3. tractat.23. quæst.22.* Gaitus *de credito, cap.20. quæsito 11. numer. 1682.* Acosta *de privileg. credit. regul.2. ampliat.6. num. 126.* Leotardus *de usuris, quæst.80. à numer.25.* Galleratus *de renunciat. lib.1. capit.4. à numer.127.* Thor. *part.3. Compendii in* 20
verbo cessio medietatis. Larrea *allegatione 120. numer. 30.* Carlevalius *lib. 1. de indiciis, titul.1. disputat. 20. numer. 15.* Noalis *de transmissionibus, casu 13.* qui ex hoc ait, quod jus querelandi testamenti, vel dispositionem Patris ex beneficio *l. hac edictali, Cod. de secundis nuptiis*, non transmittitur ad hæredes extraneos, neque cedi poterit agendi vigore

21 gore dict. legis, & latius prosequitur Noalis *casu* 36.
Hinc fideicommissum particulare sicuti ad hæredes extraneos transmittitur, si ejus dies vivo fideicommissario cessit, *leg.* 2. *&* 3. *Cod. quando dies legati cedat*, ita per cessionem in alium transferri poterit, ut utrumque agnoscit Antonius Faber *decade* 20. *errore* 1. & sicut universale fideicommissum est transmissibile (contra Fabrum *ubi suprà*,) ita est cessibile, Noalis *casu* 20. *&* *casu* 8. *num.* 130. Costa *de retrotract. cap.*10. *effectu* 50. *num.*15. *& de portione ratæ*, *quæst.*30. *numer.*8. Donellus *lib.* 17. *comment. cap.* 20. ubi Osvaldus *capite* 21. Picchardus *in* §. *restituta numer.*
22 37. *instit. ad Trebell.* Gregorius Lopez *in leg. finali titul.*50. *part.*6. Gomesius 1. *tom. var. cap.*50. *num.*12. Fusarius *quæst.* 478. difficultas tota est de fideicommisso conditionali, an ex præsumpta voluntate testatoris sit transmissibile, de qua re Cyriacus *tom.*1. *controvers.*8. *à numer.*124. *& lib.*2. *controvers.*302. Fusarius *quæst.*490. Merlinus *tom.*2. *cap.*1. Regens Capic. Latr. *decis.*1. & 13. Et licèt cedi possit, tamen ex persona fideicommittentis pendet restitutio ex *l. restituta* 57. *l. servo invito* 65. §. *finali*, *ff. ad Trebell.* Fusar. *quæst.* 514. Cancer. *part.*1. *var. cap.*2. *num.*186. *&* 2. *parte*, *cap.*7. *num.*141. Cencio *de censib. qu.*27. *per tot.* Olea *de cessione jurium*, *tit.*3. *q.*8. *n.*11. ergo si hoc remedium *l.*2. est cessibile erit etiam transmissibile ex dictis.

23 Septimò facit Doctissimus Gerardus Maynardus *l.*3. per plures decisiones, & præsertim à decisione 58. usque ad 70. agens de remedio *l.*2. *Cod. de rescind. vendit.* supponens, ut ipse dicit pro certo, & indubitato, fuisse hoc Beneficium introductum pro læso, ejusque hæredibus, & successoribus, quærit *in decisione* 70. an dictum remedium *l.*2. possit proponi à creditore venditoris læsi, & dicit fuisse decisum in Parlamento Tholosano, quod sic, & allegat aliud arrestum Parlamenti Parisiensis penes Charundam in suis responsis: ergo dubitare de hoc est de primis principiis Juris dubitare, & si DD. agentes *de leg.*2. *Cod. de rescind. vendit.* non posuerint hoc dubium an transeat ad hæredes, ut Pinellus, Cagnolus, & alii repetentes, id fuit, quia non erat de hoc dubitandum tanquam omninò certum, & clarum.

24 Et licèt D. Hodierna *dict. controv.*3. *numer.*38. remedium *l.*2. vocet remedium fundatum in mera æquitate, & humanitate: quia de jure Digest. contrahentibus licitum erat adinvicem se decipere, *l. in causæ l.*2. §. *penult. ff. de minoribus*, & proinde solum à Diocletiano, & Maximiano Imperatoribus hoc remedium inductum: ut post alios scilicet Castillum, & Pinellum dicit D. Hodierna, tamen sensum, *dict. l. in causæ naturaliter contrahentibus licitum esse se decipere*, aliter explicant DD. quia præceptum divinum est Levitici, *cap.*25. Quando vendis quicquam Civi suo, vel emis ab eo: non contristes fratrem tuum, & Paulus Apostolus 1. ad Corinthios *cap.* 6. ait, quod *neque injusti*, *neque fures*, *neque rapaces Regnum Dei possidebunt*: & ad Thessalonicenses, *capit.* 4. *Ne quis opprimat*, *aut circumveniat in negotio fratrem suum*, *Deus enim omnium illorum cultor est*, & ita Barbosa *in cap. cum dilecti* 3. *de emptione*, *& venditione*, *& in leg.* 2. *Cod. de rescind. vendit. num.*115. & novissimè Joseph Pilaja *lib.*2. *instit. canon. decis.* 9. *de usuris*, *num.*48. Paulus Rubeus *in præludiis de testamentis*, *num.*260. Medices *decis. Senensi* 43. *numer.*25. Barardinus Alfanus *sing.*15. post alios Barbosa *ubi suprà*, *num.* 114. qui aliter explicat textum *in d. l. in causæ*, §. *idem Pomponius*, *& l. item pretia* 25. §. *illud*, *ff. locati*, & notant Cevallos *quæst.*311. Fachineus *lib.*2. *cap.* 17. Cæsar Carena *resol.*185. *num.*7. Cyriac. *cap.*160. *num.*64. *& seq. tom.*7. Larrea *alleg. fiscali* 2. *num.*7. Covarr. *lib.*2. *var. cap.*4. Cardin. Mantica *lib.*4. *de tacitis*, *tit.*20. *numer.* 57. *&* 58. Martin. Medices *in examine* 20. *num.*19. Surdus *dec.*259. *numer.*22. Muta *dec.*52. *num.*44. Mastrillus *dec.*247. *num.*18. Bellettus *in disq. Clericali*, *p.*1. §.21. *num.*10. Riccius *in praxi aurea p.*1. *res.* 57. *n.*50. novissimè de Grassis adversus censuram P. Hieronym. de la Chiana Societatis Jesu *proposit.* 29. *per totam.*

25 Neque aliquid valet hoc remedium competere ex æquitate, ut ait D. Hodierna: quia remedium restitutionis in integrum fundatum in æquitate, etiam hæredi competit, *l. in causæ ff. de minoribus*, & quod fundetur in æquitate dicit Calvin. *de æquit. tom.*2. *c.*133. & tamen nullus dubitat, quòd competat hæredi.

26 Neque aliquid urget D. Hodierna exemplum allatum de facultate nominandi in emptione facta pro persona nominanda, quòd hæc facultas nominandi non transeat ad hæredem.

Responsio enim est clara: quia talis emptio pro persona nominanda est conditionalis videlicet si emptor nominaverit personam, ut demonstrat illud Gerundium (nominandam,) ut benè Riminaldus junior *cons.*163. *vol.*1. per textum *in l.*1. *ff. de pactis*, *& l.*1. *ff. de constit. pecunia*, Cenc. *de censibus quæst.*67. *nnmer.*11. & pendet à mera voluntate ementis, si voluerit nominare personam, & facta nominatione, dominium, & possessio rei ipso facto transferuntur in nominatum, resoluto jure, quod acquisivit nominans per contractum: quia fuit emptio cum qualitate insita ab initio contractus, ut benè Rota Genuæ *d.*14. *n.*33. & facta nominatione retrotrahitur ad tempus contractus, Farinacius *de falsitate*, *quæst.*162. *numer.*186. Cardinal. Tuschus *litt. C*, *conclus.*133. Cardin. Mantica *lib.*4. *de tacitis*, *tit.* 22. *numer.*1. Cancer. *tom.*1. *cap.*8. *numer.*192. Ancharranus *consil.*127. Riminal. junior *consil.*163. *&* 691. Decius *consil.* 43. Nogueroll. *alleg.*11. *numer.*86. Gratianus *tom.* 3. *c.* 547. *num.*32. Surdus *dec.*182. *in fine*, *& dec.*226. & Rota apud Ludovisium *d.*227. ubi additio *num.*24. *&* 15. Mantic. *dec.* 336. Hermosil. *in l.*48. *tit.* 5. *part.*5. *gloss.*1. *numer.*10. *&* 11.
& Rota *dec.*615. *part.*1. *recent.* quia fit retrotractio ad initium contractus, & initæ stipulationis, ex quo tempore ita personæ nominatæ acquiritur actio, ut nec momento quidem temporis dominium dici possit fuisse penes emptorem, apud quem nec vestigium acquisitionis remanet, D. Hodierna ad Surdum *dict. dec.*226. Gratianus *dec. Marchiæ* 27
135. Cenc. *dict. qu.*67. *num.*15. & 16. Neque possunt creditores emptoris aliquid prætendere: quia apud eum numquam fuit dominium, sed semper exstat apud personam nominatam, nec nominatus aliquid recipit à nominante, sed à venditore, cum quo mediante persona emptoris, censetur à principio contrahere Noguerol. *alleg.*11. *num.*91. 28
Farinac. *decis.*51. *tom.*2. *in posthumis*, qui ait onera imposita per nominatum nullius esse momenti, quoniam facta nominatione intelligitur nominatum ipsum emisse à principio, & ad consilium Martæ 127. & 132. contrarium dicentis, respondet Cenc. Hermosilla, & Noguerol. *ubi suprà*, illa procedere, quando ex qualitate, & modo contrahendi apparet emptori sibi dumtaxat voluisse stipulari, & contrahere, necnon acquirere, & non personæ nominandæ, & sic se declarat Marta *cons.*143. *num.* 15. & ita allegat D. Hodierna ad Surdum *dec.*226. *num.*20. & 50. cum *eadem decisione Ludovisii* 227. quæ est Magistralis in hac 29
materia, & talis emptor pro persona nominanda, dum nominat deinde, tenetur restituere omnes fructus perceptos, quia facta nominatione acquiritur dominium nominato, tamquam Domino à principio emptionis, & fructus sequuntur Dominum, *leg. si Dominium*, *Codic. de pignor. leg.*2. *&* 3. *Cod. de pignor. actione*, Fontanella *decis.*64. *num.*11. *& decis.*66. *numer.*21. *& decis.* 73. *numer.* 4. *& decis.*86. *numer.*50. *&* 99. *numer.*16. *&* 17. *& decis.*208. *numer.*4. Valenzuela *consil.*196. *num.*10. cum sequenti Amatus *resolut.*49. *numer.*9. Surd. *decis.*25. *à numer.* 25. Paz *de Tenuta cap.*88. *à numer.* 18. *& cap.* 13. *à numer.*42. & per hoc sequitur, quod talis nominatio non sit facienda post 30
mortem emptoris, quia non transit ad ejus hæredes, Cencius *ubi suprà numer.*17. & licet non requiratur citatio, vel monitio personæ nominandæ, vel monitio personæ nominandæ, vel nominatæ, Cencius *dict. quæstion.* 76. *num.*17. Rota *decision.* 162. apud Cencium post tractatum; & fieri debet, quam primum, Doctorum apud Salgadum *part.* 2. *capti.* 12. in suo Labyrintho: quod secus in actione ex empto orta ex dolo ex proposito, & in rem posita enormissia læsione, quia talis actio est in rem, & transit cum eadem re posita læsione de qua supra, quæ dolum continet ut dicebamus. 31

Nec est audiendus D. Hodierna ibi dum dicit, quod in contractu geminato venditionis non habet locum textus *in d. l.*2. *Cod. de rescind. vendit.* quia contrarium est verius ex solemni decisione Senatus Tholosani *lib.*3. *dec.* 57. apud Gerardum Maynardum omnino videnda, cui similis est definitio Antonii Fabri *in tit. de rescind. vendit. defin.* 23. sive sit renunciatio, sive contractus quicumque, quia licèt sit magna vis geminationis, tamen si in secunda renunciatione etiam læsio intercedit, quæ sufficit ad rescindendum contractum adhuc concedi debet, quia semper concurrit dolus &c. 32

Unde habes, quod in venditione facta sub hasta emens 33
rema-

remanet tutus: quia judice solemniter operante, dicitur factum debitoris, quia quoad omnes juris effectus ipse debitor vendidit, *l. si ob causam*, ubi Barth. & Bald. *Cod. de evict.* Menoch. *de recup. poss. remedio* 8. *numer.*44. Surdus *d.* 266. *num. fin. & cons.*49. *numer.*34. *& seq. & dec.*128. *num.* 15. *& cons.*36. *numer.*17. *& cons.*49. *numer.*1. *&* 37. *& cons.* 374. *numer.*9. Joseph Ludov. *decis. Perusina* 65. *numer.*5. *part.*2. Gutier. *can. quæst. lib.*1. *cap.*2. *numer.*2. *&* 16. Caldas Pereyra *de resolut. emphyt. cap.*50. *num.*52. *& cap.*6. *num.* 50. Cardinalis Tusch. *lit. F*, *concl.*30. Carolus de Grassis *de exceptio. exception.*17. Riccio, *collect.* 1497. Costa *de facti scientia, & ignorantia, inspect.*40. *à numer.*1. *cum multis seqq.* & ille qui emit sub fide judicis non debet decipi, ut latè probat Guzman, *quæst.*34. *de evict. à numer.*3. & est textus *in l. finali*, *Cod. si propter publicas pensitationes*.

34 In qua quidem venditione sub hasta, si interveniat læsio enormissima procedit textus *in d. l.*2. *Cod. de resc. vendit.* quæ locum habet etiam in publicis venditionibus factis sub hasta, *ex l. si quis Cod. de rescind. vendit.* ubi gloss. & communiter DD. Dueña *in regula* 187. *numer.* 10. Gomesius, *lib.*2. *var. c.*2. *n.*23. Pinellus *in l.*2. *part.*2. *c.*2. *à num.* 25. *cum seqq. C. de rescind. vendit.* ubi Padilla, *numer.*30. Trentacinq. *var. resol. resolut.*1. *de empt. & vendit.* Mattiensis *in l.*1. *gloss.*9. Vasquius *lib.*3. *contr. cap.*61. Cevallos *quæst.*536. Cancer. *p.*1. *var. cap.*13. *de empt. & vendit. num.* 14. ubi dicit, quod in Principatu Cataloniæ observatur, quòd si doceatur de læsione ultra dimidiam justi pretii, impetratur à judice, ut res iterum vendatur, & reddito pretio illi, qui priùs illam emerat, plus offerenti traditur, vel emptor si vult justum pretium suppleat, quod practicatur quotidie in concursu creditorum, quod isti reclamant contra subhastationem propter enormem, vel enormissimam læsionem, cum justè possint, Morla *de empt. & vendit. q.*23. Gratian. *c.*7. *num.*10. *& cap.*96. *numer.*30. Surd. *cons.*39. *num.*4. Mastrill. *dec.*33. *nu.*10. P. Molina *disp.*349. & ita judicatum dicit Antonius Faber, *lib.*4. *C. tit.*30. *defin.*4. *& defin.*25. qui ampliat etiamsi subhastatio decreto Senatus fuerit confirmata, si læsio plene probetur, Parladorus *lib.*2. *quotid. cap. ultim. part.*5. §.16. *num.*10. & sequitur Hermosil. *ad l.* 56. *tit.* 50. *part.*5. *gloss.*4. *numer.*13. *tom.*2. *fol.*282.

35 Unde apparet non bene dixisse D. Hodiernam, dum volens fundare suam opinionem ait, quod si lex secunda, ejusque remedium transiret ad hæredem sequeretur hanc actionem remanere in patrimonio læsi, & propterea posset ab ejus creditoribus exerceri, vel posset cogi hæres ab eisdem creditoribus ad illam exercendam, quod in jure cautum non reperitur, ut ipse ait *n.*92. Contrarium enim
36 dicunt DD. quia creditores vendentis debitoris si aliter non possunt sibi satisfieri de bonis debitoris, possunt rectè intentare hoc remedium læsionis enormis, vel enormissimæ contra emptorem, ut vel suppleat pretium, vel rem dimittat tradito pretio, ut iterum subhastetur, & plus licitanti tradatur Maynardus, *d. lib.*3. *dec.*70. & hoc multò magis procedit, quando in Creditorum fraudem fuisset alienatio facta, idem probat Francus *d.*224. *numer.* 4. ubi ait sic jus competere, secundo Créditori contra venditorem, vel adjudicationem factam ad instantiam primi Creditoris, & affirmat Hermosilla, *ubi suprà*, *numer.* 13. & faciunt notata per Salgadum *de concursu Creditorum*, *part.*3. *cap.*10. *num.*50. quod etiam tradit Fontanella *dec.* 63. *num.*19. & Cutellus, *de donat. discur.*20. *particula* 6. *numer.* 164. *fol.*99. ubi hoc remedium potest implorari à quocumque tertio ad favorem sui debitoris, ut locupletior effectus possit sibi satisfacere, & ratio est, secundùm Fontanellam *dec.*64. *numer.*9. *& seq.* quia dum in dicto contractu intervenit dolus, tamquam ex proposito, videtur quod non transferatur propriè Dominium, & videtur remansisse penes debitorem, seu venditorem, & sic datur actio in re scripta, etiam contra tertium possessorem, & ad hæredem transit, ut in simili facit: quia ad evi-
37 tandam præsumptionem turpis quæstus, quæcumque Mulier acquisivit constante matrimonio præsumuntur acquisita de bonis Mariti, *l. Quintus Mutius*, *ff. de donation. inter vivos*, Gloss. *in c. sicut manifestè per illum textum* 7. *quæst.*1. & Boerius *dec.*81. firmat etiam in concubina, & etiam in vidua Menoch. *lib.*3. *præsumpt.*51. Marescottus *l.* 2. *cap.*82. Mascardus *concl.*214. quam expositionem potecrit facere uxori non solum vir, & hæres ejus, Cardinal. Tusch *litt. V*, *conclus.*395. Marescottus *ubi suprà*, Ricc. *in praxi par.*2. *resol.* 384. Granuccius *Theoremate* 14. & etiam Creditor Mariti: quia licet extraneus non possit opponere talem præsumptionem, tamen Creditor Mariti non est extraneus quoad hoc, & decisum refert Faber *defin.* 38. *&* 41. *in tit. Cod. de probat.* Decius *cons.*237. *in fine*, sic decisum in Curia Archiepiscopali Neapolitana de anno 1613. refert Novarius, *tom.*2. *quæst. for. qu.*98. ergo 38
à pari in bonis venditoris læsi possessis ab emptore, non solum poterit hæres proponere remedium *d. l.*2. *C. de rescind. vendit.* sed creditor defuncti læsi, ut sibi satisfiat, sicut Creditores ejus, cujus bona nulliter ex defectu solemnitatum in minori ætate distracta fuerunt, ante ejus legitimam ratihabitationem, eo etiam in vi possunt agere adversus possidentem, ex Paul. de Castr. *in l. cum servum*, *Cod. de servis fugitivis*, *num.*2. sicuti Domini directi Creditores possunt opponere de commissione, & amissione dominii utilis, etiam si Dominus directus non adhuc declaraverit voluntatem suam per text. *in l. penult. C. de non numerata pecunia*, ubi exceptio non numeratæ pecuniæ, etiam invito debitore, creditoribus data censetur: quia quando alicujus interest, potest quis opponere de jure tertii ex Abbate *cons.*64. *numer.*3. latissimè Consiliarius de Xarte *decisione* 16. *per totam*: sic jus dicendi de nullitate contractus, transit ad hæredes minorum, & mulierum etiamsi in vita illi non fuerint conquesti, ex Rota apud Cencium *decis.* 31. *post tractatum de censibus*, latè D. Hodierna *ad materiam in addit.* ad Surdum *decis.*70. *à nu.* 1. *usque ad* 9. *& decis.*180. *per tot.* Xarte *ubi sup. dec.*16.

Quare ad hoc remedium *l.*2. sit cessibile ad notata, per 39
Cartarium *dec.*18. disputat Olea *de cessione jurium*, *qu.* 3. *tit.*4. an possit creditor venditoris sine cessione agere contra emptorem, remedio *dict. l.*2. affirmant Maynardus, Hermosilla, Cutellus, Rodriquez, & Mastrillus apud Oleam *dicta quæst.*3. *num.*2. sine cessione agere posse creditorem venditoris cum Fontanell. *ubi suprà*, & agit Præses de Franchis, *dec.* 224. de secundo creditore, cui ait competere jus, *d. l.*2. adversus emptorem, qui emit à primo creditore jure creditoris, cui licet jus offerendi denenget tamen læsionis remedium concedit: sequitur Hermosilla *ubi suprà*, *num.*70. contra Morotium *de jure offerendi*, *num.*25. & licèt Olea *num.*4. *in fi.* alleget pro hac quæstione Hermosillam, tamen posito dolo, ait Hermosilla *limitatione* 3. id procedere contra tertium absque ulla difficultate: putat tamen Olea *numer.*50. ut creditor agat adversus debitorem, ut ei actiones suas cedat, quod esset circuitum inutilem admittere, quod in simili, materia improbatur Sanfel. *dec.*33.

Neque dicas ex glos. *in l. fin. Cod. de bonis maternis*, 40
quod licèt textus *in l.*2. *Cod. de bonis maternis*, indistinctè permittat filiis rescindere alienationem adventitiorum à Patre factam, tamen *ex regula*, *l. cum à matre*, *Cod. de rei vendicat.* id non procedit, cum mortuo patre, filius ejus hæres efficitur; quia tunc factum Patris impugnare non poterit, sed ei parere tenetur, & hoc dicunt Barth. Salycet. Paulus, & alii, idem dicunt Paulus, Bald. Alexan. & Jason *num.*9. *cum seqq.* & facit textus *in l. ex qua persona*, *ff. de regul. juris*, & facit textus *in l.*2. §. *ex his*, *ff. de verb. oblig.* ibi, ex persona hæredum non mutatur, & facit textus *in l. si patruo*, *Cod. de donat.* ibi (si hæres non extitisti) *& l. si ab eo*, *Cod. de lib. causa*, ibi maximè (ab hærede ejus) & ibi (respectu tamen aditæ hæreditatis) & in filio probat text. *in l. filium* 31. *ff. de lib. causa*, ubi expressè dicitur filium hæredem patris in servitutem vocare servum suum, quem Pater manumiserat, neque in ea re, est aliquid speciale in libertate, ut probatur, *in l. si servo alieno*, *ff. qui*, *& à quibus*. Quod tamen intellige, quando Pater rem filii simpliciter alienaverit, sicut si expressit rem filii esse, eamque uti administrator alienaverit: quia tunc filius etiam uti hæres Patris, poterit venire contra talem alienationem, quasi factam lege resistente, ita aliqui contra alios, cum quibus, & verius Pinellus *in lib.*1. *p.*3. *de bonis maternis. numer.*79. quod ampliat Pinellus etiam si res fuisset propria hæredis: secundò etiam si defunctus non teneretur de evictione: tertiò etiamsi defunctus vendiderit expresso nomine hæredis: quartò etiam in feudalibus, & quintò ampliat etiam in hærede facto inventario, quasi quod inventarium solum prosit, ut non teneatur ultra vires hæreditarias, sed non operatur, ut non possit impugnare factum defuncti.

Res-

41 Respondeo quod quando hæres facit inventarium, admittitur contra factum defuncti, Parisius *in cons.*100. *nu.* 8. *& 9. lib.*4. Jason, *cons.*56.*col.*5. *lib.*3. & alii apud Pinellum *in d.l.*1.*p.*3.*C. de bonis, quæ liberis, numer.*81.*fol.* 162. *col.*2. quia per inventarium non dicitur propriè hæres, sed per illud ab hæreditate dicitur abstinuisse, Mina-
42 dous *cons.*17.*nu.*3. Reg. de Ponte *cons.*37. *num.*3. Monticul. *de invent. c. in princ.* Anna *alleg.*30. *numer.*13. de Georgio *alleg.*42. *num.*6. quia abstinere, & adire hæreditatem cum beneficio legis, & inventarii; idem sint, Minadous *dict. cons.*17. & quatenus est in hæreditate, non poterit ejus factum impugnare, *d.l.cum si matre, C.de rei vendit.* Francus *dec.*153. *n.*16. D. Hodierna *lib.*1. *controv.*31.*n.*18. *& in addit.* ad Surdum *dec.*315. *n.*6.

43 Pro Coronide hujusnon controvertendi articuli, videatur Regens de Marinis *tom.* 1. *cap.*153. *numer.*1. ubi Pupilli filii, & hæredes venditoris institerunt in judicio, nullam declarari venditionem ab eorum patre factam, stante læsione, quæ intervenerat in contractu læsionis: ergo pro indubitato habuit sacrum Consilium, posse hæredem læsi uti remedio, *l.*2. & Regens Consiliarius D. meus Staibanus *tom.*2. *resol.*191. *in princ.* ponit casum, ubi Donna Isabella Portocarrera, institit pro nullitate venditionis factæ per quondam Alvarum Portocarreram, sub prætextu læsionis ultra dimidium justi pretii: Ecce ergo, quod hæredes læsi possunt uti *d.remedio, & in resolut.*137. *numer.* 9. dicit, quòd sicut Pater si viveret, si enormissimè læsus fuisset in contractu, potuisset contra dictum contractum venire, eodem modo licitum fuerit filio, uti ejus hæredi hoc facere.

44 Neque dicat D. Hodierna *d. numer.*95. quod jus revocandi emphyteusim non competit hæredi, nec jus revocandi donationem hæredibus competit, nisi ob pacta non servata.

Resp. enim, quod si agat de revocatione ob ingratitudinem emphyteuticarii, & donatarii, bene dicit D. Hodierna: quia non potest hæres donantis dicere ingratum donatarium, quem donator ipse non dixit, Seneca *lib.* 1. *de benef. c.*20. & sic decisum refert Faber *in tit. Cod.de revoc. donat. defin.*14. qui observat, quod favorabilior est revocatio, quæ fit ex causa non sequuta, quàm illa, quę fit ex causa ingratitudinis; quia prima revocatio transit ad hæredes donantis, Faber. *defin.*13. sed ista, quæ fit ob ingratitudinem non transit ad hæredes, at nos non sumus in actione ex delicto ingratitudinis, sed ex contractu læso, ubi fit transitus ad hæredes.

Hæc sunt, quæ concurrenti calamo ponderavi ad pauperes istos clientes defendendos, reverentia semper habita, & venia semper petita à D. meo Consiliario Hodierna, quem utinam habuissem in hac causa, ut judicem, sicuti scribentem contrarium habeo, pro suo cliente defendendo; & sicuti tunc partes boni Advocati semper egit, sic prout in aliis partibus integerrimi Judicis in hoc fungeretur.

DISCEPTATIO LXXVII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Oblationis nomen quid importat, in quo differat à Primitiis, & decimis.*
3 *Oblationis nomine, & appellatione quid contineatur.*
4 *Oblationis species triplex est, & qualis.*
5 *Oblationum usus fuit antiquissimus.*
6 *Oblationes non fiunt à clericis laicis.*
7 *Consuetudo per quam clerici candelas offerunt laicis, permittitur, imò etiam, ut mittantur ad domos laicorum.*
8 *Consuetudo ut in Paschatæ Parœci dent suis Parœcianis Agnum Paschalem, vel aliquid aliud, utrum valeat.*
9 *Oblationes factæ alicui imagini, seu Cappellæ debentur Parœco, intra cujus fines est Parœcia.*
10 *Oblationes, quæ fiunt tempore Iubilæi, vel Anni sancti, in Ecclesia Cathedrali debentur Archipresbytero, curam Animarum habenti, & ita affertur decisio.*
11 *Parœcus de jure communi fundatam habet intentionem in omnibus oblationibus, quæ fiunt intra limites Parœciæ.*
12 *Oblationes factæ in aliquo Altari debentur Parœciæ, sub cujus finibus stat Altare.*
13 *Oblationes factæ alicui Imaginæ depictæ, in pariete domus alicujus privatæ personæ acquiruntur Parœco, intra cujus fines stat illa Cappella: quod limitatur.*
14 *Oblationes deberi Paræciæ, cum certum sit, limitatur, quando Cappella esset extra omnem Parœciam.*
15 *Oblationes destinatæ ad certum usum, semper spectant ad Parœcum: quod limitatur.*
16 *Oblationim administratio, ad solum Parœcum spectat.*
17 *Parœcus quid facere debeat de istis oblationibus.*
18 *Vicarius Capitularis Nolanus, quàm malè se gesserit in oblationibus, de quibus in præsenti, quod idem in Episcopo dicimus.*

ARGUMENTUM.

Oblationum origo, usus, & administratio, ad quem pertineat ostenditur. Parœcum jus habere in oblationibus prædictis privativè, quo ad Episcopum, probatur non solum in illis quę fiunt Parœciæ, sed etiam Altari, vel Imagini depictæ, intra fines Parœciæ. Per Clericos nullas laicis oblationes deberi asseritur, nisi consuetudo esset in contrarium, ut in illa candelarum Purificationis Beatæ Virginis. Factæ oblationes ad certum usum, non sunt ad alium expendendæ. Parœcus verò de istis, & aliis oblationibus, quid facere teneatur.

PRO

Parœco Terræ Avellarum Casalis Speroni,

CVM

Reverendo Fisco ejusdem Curiæ.

FACTVM.

IN Casali Speroni Terræ Avellarum Nolanæ Diœcesis, 1
tempore Coneagii Cappellæ Sancti Eliæ, per Fideles sibi concurrentes devotionis causa fuerunt factæ plures, & plures oblationes attingentes summam ducatorum bis millium, & quingentorum: quia verò Parœcus non existebat, nec Ecclesia Nolana suum habebat Episcopum: imò Vicarium Capitularem, placuit eidem Vicario de summa pecuniarum supradicta facere emptionem annuorum introituum, cum diversis particularibus, de qua fundavit quinque Cappellanias ad rationem ducatorum 25. pro unaquaque, nec non imposuit alteri Sacerdoti onus faciendi scholam, sive ludum litterarium, cum provisione ducatorum 40. annuorum, quæ omnes summæ, & quantates solvi deberent de dictis oblationibus, conversis in pecuniam, *ut suprà* dicebamus, quod totum contigit in anno 1657.

In anno 1659. novo creato Episcopo, illoque ad visitandum veniente in sancta Visitatione Promotor Fiscalis Curiæ Nolanæ, dictus D. Fabritius Mastrillus institit coram Episcopo, dicens, quòd decretum factum à Vicario capitulari sustineri non poterat, utpote præjudiciale authoritati Episcopi, nec non Parœco ejusdem Casalis Speroni, multa præjudicia inferebat: propterea instit pro nullitate dicti decreti, & per Episcopum Nolanum, fuit altero decreto dictum, & ordinatum, ut annullarentur omnia disposita, atque ordinata per olim Vicarium Capitularem, verum tamen fecit causam suam: quia sibi reservavit dominium dictarum Cappellaniarum, & provisionem ludi Magistri, nulla facta mentione interesse Parœci, imò expresse ei præjudicando, prout & præjudicavit Magistris laicis, ejusdem Cappellæ Sancti Eliæ, immò emanavit edictum, ut infra novem dies, comparere debeant Magistri laici dictæ Cappellæ, vel eorum legitimus Procurator, & proponere rationes, quæ ad eorum beneficium

cium facerent, qui non comparuissent termino præfixo, definitivo decreto remansit apud Episcopum, vigore sui decreti provisio Cappellaniarum, Magistri scholæ vigore decreti facti à Vicario Capitulari, quod solum fuit annullatum ab Episcopo, pro eo, quod erat contra eundem Episcopum; pro eo verò, quod erat favorabile firmum permansit: quia ubi Vicarius Capitularis fundaverat Cappellanias, ut de jure patronus laicorum, quorum præsentationes pertinebant ad eosdem Magistros, D. Episcopus suo decreto, nulla habita ratione juris patronatus prædicti, fecit Cappellanias ad liberam collationem, quo facto posito, quod quæritur nunc est, utrum potuisset d. Vicarius Capitularis, tum etiam Episcopus de dictis oblationibus fundare Cappellanias, & scholam prædictam, & pro veritate consultus.

2 Pro intelligentia, & responsione ad dubium, de quo in præsenti sciendum est, quod oblationes nomen generaliter sumptum importat omnes actiones, per quas quæcumque res, ad cultum divinum destinatur, ut ait Sotus *de just. & jur. q.3. art.1.* sub quo nomine continentur etiam Decimæ, & Primitiæ, ut ait Sylvester *in verbo Decimæ*, imò continentur omnia illa, quæ Deo optimo maximo offeruntur, Genes. *cap.28. num. cap.18.* probat text. *in c.1. 16. quæst.7.* strictè tamen acceptum hoc nomen significat tantum illas res, quæ intuitu Religionis immediatè Deo
3 ab omnibus exhibentur, Matthæi *c.5.* undè oblationum appellatione continetur, quicquid Fidelis offert Deo, & Ecclesiæ, *c.cum inter de verb.signif.* Oldrad. *consf.193.* Isidorus Mosconius *de majest.militantis Ecclesiæ, lib.1. q.3.* Card. Tusch. *to.5. lit.O, concl.11.* Barb. *de appellativa verborum, appellativa 172.* Bonac. *de Regibus, q. ult. n.3. & de suspensionibus in particulari, disp.3. q.3. puncto 6. n.3.* sive sint res mobiles, sive immobiles, sive legentur in testamento, sive quomodolibet donentur, *c. qui oblationes, c. Clerici 13. qu. 2.* Marian. Socc. *in tr. de oblat. libello 1.* Troilus Melvetius *de oblat.* Moneta *de decimis c.2. n.9. & c.3. n.2.* Galganetus
4 *de jure publico, lib.3. tit.53.* Sunt autem oblationes in triplici specie. Prima dicitur donatio rei inter vivos, facta Deo, & Ecclesiæ: Secunda dicitur donatio causa mortis, quæ fit pro animæ redemptione, & solet mortuarium appellari, *cap. indignè 12. qu.2.* Tertia dicitur usualis, & est illa, quam faciunt fideles, dum offerunt ad Altare, vel ad manus Sacerdotis, *cap. causa, cap. cum inter, de verbor. signific.* Hieronymus Carat. *de Iuribus Parœcialibus, tit. 3. cap.3.*

5 Sciendum secundò est, quod oblationum usus fuit antiquissimus tempore Caim, & Abel, vel secundùm alios, tempore Noe, ut in Genes. *c.4. & 8.* Suarez *de Religione, tom.1. lib.1. de Divino cultu, c.4.* illæ verò, quæ in usu Ministrorum reponuntur, sunt de jure Parœciali, *cap. quia Sacerdotes 13. c. Sanctorum 14.10. qu.1.* quia debentur propter administrationem Sacramentorum, Hostiensis *in summa in tit. de Parœcis*, Rota *in Hispalensi Primitiarum*, de
6 anno 1622. coram Domino Navarra. Unde non debent laici oblationes recipere à Clericis, non obstante aliqua consuetudine, Riccius *in praxi, p.4. resol.265.* ubi *numer. 6.* limitat, si fuerit consuetudo introducta, prout est in to-
7 ta Italia, per quam in festo Purificationis Beatæ Virginis, laici recipiunt oblationes Candelarum benedictarum à Sacerdotibus: imò viget consuetudo, ut per Clericos mittantur ad domos Ministrorum, Advocatorum, & similium, quicquid de hac consuetudine dubitat Gutierrez, *Canon. quæst. lib.2. c.21. num.156. 158. & seq.* ubi disputat etiam, utrum valeat consuetudo, quod Parœci teneantur dare in Paschate suis Parœcianis, sive Filianis agnum Paschalem, vel quid aliud: unde in hoc non servatur Decretum Sac. Congregationis præcipientis, non esse Candelas transmittendas ad domos; sed Populus illas recipere debet in Ecclesia, quod non servatur: quia videmus Neapoli, quod Religiosi, & Clerici ducunt illas etiam ad Ministros Banchorum.

9 Probatur primò non potuisse fieri: quia oblationes factę alicui imagini, seu Cappellæ sitæ in aliquo loco, debentur Rectori illius Cappellæ, undè Parœcus fundatam habet intentionem super omnibus oblationibus, quæ fiunt intra Parœciam, quod ad ipsum solum spectent, non verò ad alios, ut latissimè Genuensis *in praxi Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, cap.57. in illa impressa Romæ*, sicuti in
10 simili, oblationes, quæ fiunt in Jubilęo, vel anno Sancto in Ecclesia Cathedrali, cum fuisset dubitatum, an pertinerent ad Archiepiscopum Beneventanum, vel potiùs ad Archipresbyterum, qui curam animarum exercet. Proposito dubio in Rota Romana in una Beneventana Spolii 2. Decembris 1585. coram Orano, fuit decisum, oblationes factas in anno Jubilæi spectare ad Archipresbyterum Ecclesiæ Cathedralis Beneventanæ, non verò ad Archiepiscopum: quoniam cum Archipresbyter habeat curam animarum, & administrationem Sacramentorum, consequenter habet in omnibus oblationibus de jure communi, fundatam intentionem, *cap. cum in tua, c. dudum, c. quoniam, de decimis, c. Pastoralis*, ubi omnes Canonistę de his, quæ fiunt à Prælatis &c. idque privativè ad Episcopum, ut dicit Abbas *in c. quoniam, notab.1. de decimis, & in c.1. in fine de success. ab intestato*, latissimè Molvetius *de oblationibus, dub.4. numer.401.* Ferretus *cons.143. numer. 4. in fine*, prout etiam fuit dictum in eadem causa die 19. Junii 1587. ad Archipresbyterum spectare impensas pro luminibus, & quod possit Archiepiscopus augere summam luminum rationabiliter, juxta temporum qualitatem, & Archypresbyter teneatur, dummodò possit, deducto victu, ut bene additio ad Genuensem *ubi sup. n.14.*

Probatur secundò quod de jure communi Parœcus, ad 11
quem spectat exercitium curæ animarum fundatam habet intentionem in omnibus oblationibus, quæ fiunt intra limites Parœciæ, & ad eum omnes spectant, ut ultra suppetant, dixit Rota in una Sarzaneñ. oblationum, & alia Civitatis Castellæ, coram Cardinali Virili, & ad Parœcum etiam spectant eleemosynæ omnes, & emolumenta funeralium, quæ recensentur inter obventiones debitas de juribus Parœcialibus, quæ pertinent ad eum, qui curam animarum habet, *cap.1. c. relatum de Sepulturis*, notat Abbas *in rubr. de Parœciis, n.2.* Sebastianus Medices *de sepult. quæst.8.* Mantic. *d.296.* Alphonsus de Leone *de offic. Capell. qu.5. sect.8. numer. 103. cum seqq.* quia dantur Parœco in recompensationem laborum, quos sustinet in recitando divinum Officium, & in ministrando Sacramenta, ut latissimè idem Alphonsus de Leone, ubi *suprà*.

Probatur tertiò; quia oblationes, quæ offeruntur Ca- 12
pellis, vel Ecclesiis, non Cappellano, sed Parœco, & Rectori debentur, sic quę fiunt in aliquo Altari, debentur Parœciali, sub cujus Parœcia stat Altare, Molvet. *de oblation. dub.4.* Riccius, *par.4. resolut.246.* Socinus Junior *de oblation. libello 18.* Franciscus Marcus *dec.385. tom.2.* Ripa *de oblationibus Eccles. respons.1.* Decianus *consil.16. numer.8. lib.1.* Cavalcanus *dec.16. num.71. part.2.* Thesaur. *dec.99.* Gutier. *lib.1. Canon. cap.21. num.139.* Franciscus de Leone *in Thesaurifori Ecclesiastici, part.2. cap. 28. numer.19. & 31.* Maceratensis *var. resol. resolut.112. cas.2.* Hieronymus Caratia *d. tit.3. cap.10.* Rota *d. 256. part.1. recent.* Fuscus *de visitatione, lib.1. c.14.* imò cum 13
dubitaretur, utrum oblationes factæ alicui Imagini depictæ in pariete domus alicujus privatæ personæ, cui acquirerentur acquiri Parœco, intra cujus fines stat illa Cappella, nisi offerentes obtulissent, contemplatione Domini domus, putà quia essent Pauper, vel sciret offerens Dominum domus ex consuetudine convertere oblationes in suas necessitates, vel usus pios, ut benè Barbos. *p.3. de potest. Parœci c.24. n.26.*

Probatur quartò: quia cum fuisset dubium, de quo in 14
præsenti, utrum oblationes quę sacris imaginibus deferuntur, debeantur Episcopi, vel Parœco, & multi partes Episcoporum tenerent, ut refert Decianus *cons.16. num. 6.* tamen pro verissima fuit habita sententia, quod acquirantur Ecclesiæ Parœcialis, dummodò iutra fines Parœciæ sit illa Cappella, quod si Cappella sit extra omnem Parœciam, deberentur Episcopo, Cappel. Tholos. *d. 483.* Decian. diffusè pro Parœco contra Episcopum scripsit, de oblationibus factis imagini sanctissimi Crucifixi, quod idem dicit Guttierrez, *ubi suprà*, Marescot. *lib.2. cap.42. numer.6.7. & 8.* Bellet. *in inquisit. Clerical. par.1. in tit. de bonis Clericorum, §.3.* Ricc. *part.4. dec.170. numer.7.* & fuit opinio Sancti Thomæ *2.2. quæst.86. art.2.* præsertim in responsione ad secundum argumentum, & est decisio Rotæ coram Pirovano *256. p.1. rec.* & alias in Beneventana Spolii, coram Orano, de qua *suprà*, & est declaratio S. Congregationis in una Caven. de qua Barbosa, *d. p.3. cap. 24. numer.29.*

Quod adeò verum est, ut si oblationes prædictæ fuerint 15
destinatæ in certum usum, semper spectant ad Paræcum,
quod si fuissent datæ pro fabrica, tunc oporteret adimple- 16
re

re id, ad quod ipse solus habet administrationem earum oblationum, qui debet esse fidelis administrator, & dis-
17 pensator, partem convertendi in proprium usum, partem expendendo in illis, quæ concernunt ad cultum divinum, partem ad Pauperes. Sanctus Thomas *ubi supra*, ipse tamen Parœcus solus habet administrationem; dixit Abbas *in cap. postulastis, de his quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli*, Ferrettus *consf.*143.*n.*4. Soccinus *d. libello* 18. *num.*17. *& seqq.* Molvetius, *p.*4. *numer.*62. Decianus *dict. consf.*16. *num.*1. Riccius *d.*170.*num.*2. Gratianus *c.*395. *n.* 5. & ex Theologis, Sotus *lib.*2. *de justitia*, *quæst.*3. *art.*2.
18 Rota *in Sarzanen. oblationum*, post decisionem D. Merlini; non ergo, potuit Vicarius Capitularis Nolanæ Diœcesis, Parœco invito, & inconsulto, fundare Cappellania de jure patronatus laicorum Cappellæ S. Eliæ de oblationibus prædictis, nec Magistrum scholæ cum provisionibus, de quibus *suprà*, nec domus Episcopus Nolanus, revocando decretum Vicarii Capitularis, bene fecit, erigendo Cappellanias ad liberam collationem ejusdem, nec Magistrum Scholæ, qui pro duobus Nepotibus propriis suis edocendis accipit duc.40. annuos pro dicta schola, Cappellani dicunt Missas non in Cappella; sed ubi eis placuerit, & accipiunt ducatos 25. annuos, & miserabilis noster Parœcus non habet Cappellaniam ex istis, quando Rota coram Orano, in una Beneventana Spolii dixit, eum esse Spoliatum oblationibus suis, & uti talem rogo dignissimum Episcopum, & ejus doctissimum Vicarium, ut eum restituat in suis oblationibus.

Quare, &c.

Sic, ut scripsimus, fuit practicatum.

DISCEPTATIO LXXVIII.

SUMMARIUM

1 *Factum proponitur de quo hic.*
2 *Bulla Sixti V. quæ incipit* cum sacrosancta *refertur.*
3 *Bulla Sixti V. requirit declaratoriam judicis.*
4 *Bulla Sixti V. quoad aliqua est derogata.*
5 *Bulla Sixti V. non procedit quoad familiares Papæ, neque quoad pensiones, non valentes sexaginta ducatos, de Camera.*
6 *Bulla Sixti V. non procedit quando ob causam, Clericus non defert habitum.*
7 *Bulla Sixti V. requirit Citationum Beneficiarii, vel Pensionarii.*
8 *Pensionarius gaudet foro sine habitu, & Tonsura.*
9 *Manutentio datur Beneficiato, & Pensionorio, non obstante exceptione, quod sit malè promotus, quod non deferat habitum, & quod matrimonium contraxerit.*
10 *Clericus recipiens pensionem, vel Beneficium cum animo manendi in statu laicali, & non ascendendi ad sacros, an peccet mortaliter.*
11 *Clericus recipiens Beneficium &c. cum intentione manendi ad sæculum, an teneatur fructus restituere.*
12 *Clericus si fiat Parœcus, cum intentione non recipiendi Sacerdotium, P. M. & tenetur ad fructus etiam ante judicis sententiam.*
13 *Fallit si à principio habeat voluntatem, & postea mutet.*
14 *Clericus recipiens Beneficium Curatum cum intentione conditionali, non tenetur restituere.*
15 *Fallit in recipiente cum animo dubio.*
16 *Tex.* in c. licet de elect. in 6. & c. commissa; *non procedunt quoad pœnas in Canonicatibus.*

ARGUMENTUM.

Bulla Sixti V. quæ incipit *cum sacrosancta*, requirit declaratoriam, & partis citationem ad hoc, ut Clericus Beneficiatus, vel Pensionarius privetur Beneficio, vel pensione: & interim datur manutentio in exigenda pensione, quo vero ad fori privilegium, non observatur: qui gaudent Beneficiati, & Pensionarii etiam sine habitu, & tonsura. Tex. *in cap. licet, & cap. commissa* explicantur, ut scilicet Clericus si recipiat Beneficium cum animo, non recipiendi Ordines Sacros, neque peccet, neque teneatur ad fructus quod secus, si quis Clericus accipiat Parœciam sine intentione infra annum recipiendi Sacerdotium: quia tunc tenetur ad fructus, & peccat mortaliter; sed non si recipiat curatum, cum intentione conditionali.

P R O

D. Joanne de Salamanca, dignissimo Judice M. C. V. in Civilibus.

Dominus meus Dignissimus Judex M. C. V. in Civilibus D. Joannes de Salamanca obtinuit resignationis 1
titulo pensionem super Abbatia H. Regn. Siciliæ sibi renunciata ab Illustrissimo D. meo Joanne de Salamanca ejus dignissimo Patruo omni ævo, semper venerando Domino, cujus encomia non est meum, recensere; sed totum Regnum Neapolitanum de eo semper loquetur, & loquitur. Hic ergo D. Joannes Junior, ut dicebam stat in possessione, seu quasi exigendi pensionem annuorum ducator. 300. & cum fuisset assumptus ad munus Judicis M. C. V. pro nunc, cum spe altiora consequendi matrimonia, & contraxit, & Breve obtinuit à sanctissimo D. Nostro Alexandro VII. retinendi pensionem, non obstante matrimonio contracto. Titularis beneficiatus, qui Siciliæ Abbatiam possidet, recusat solvere tres annatas pensionis de præterito ante breve debitas, sub prætextu quod non iverit D. meus in habitu, & tonsura, sed vestibus laicalibus occasione laicalis ministerii quod gessit, & nunc maximo cum applausu gerit: ego dixi futiles vanasque esse partis prætensiones ac proinde cogi debere ad solutionem prædictam faciendam.

Primò quidem: quia Bulla Sixti V. quæ incipit cum sa- 2
crosancta de anno 1589. emanata qua disponitur beneficiatum, habitum non gestantem, & tonsuram non gaudere privilegio fori, & privari beneficio Ecclesiastico, ipso jure, ipsoque facto, sine alio judicis decreto, ut be- 3
ne Regens Capicius Latro *dec.*73. *tom.*1. *n.*6. *&* 19. requirit declaratoriam non condemnatoriam sententiam, ut post Quarantam, Gratianum, Squillantem, Novarium, & alios dicit idem Regens, post Regent. Tappiam, & alios quos allegat, & *dec.*174. *à n.*35. *cum sequentib.* unde Filliu- 4
cius *tom.*3. *c.*6. *n.*12. dicit derogatum quoad aliqua per consuetudinem.

Hæc autem Bulla Sixti V. quatenus esset in observantia, 5
fuit limitata quoad familiares S. Pontificis, nec non quoad pensiones 60. ducatorum de Camera non excedentes, quia in illis non requiritur Bullæ dispositio, ut in alia Bulla Sixti V. seu declaratione quæ incipit, *Pastorali.*

Hæc etiam constitutio non procedit, quando clericus 6
ob obliquam causam dimitteret habitum: quia tunc nullam pœnam incurreret post alios, Sperell. *dec.*66. *num.*18. qui subdit deinde quod si quis impetret beneficium Titii, 7
ex quo habitum non gestavit debet citari possessor beneficii, aliàs licet probetur illum publicæ habitum non gestasse, sed laicalem detulisse, requiritur illius citatio ad finem illum privandi, aliàs processus erit nullus, & præfatus possessor est manutenendus in possessione beneficii, unde cum quidam Felicianus origine Assisiensis, impetraret quoddam beneficium S. Stephani de jure patronatus laicorum, quod prius obtinebat, quidam alius sub narrativa, quod dictus uti laicus se gerebat Romæ, in serviendo Marchioni Cesio, & in portu Elburnæ, magno Duci Etruriæ, & cum Vicarius Assisii non citato possessore privaret illum beneficio, & interposuisset alium optimè pro eo patrocinando, deinde Sperell. *dec.*66. *num.* 20. fuit missus in possessionem iterum ille Spoliatus beneficio, & concessum mandatum de manutenendo: quia requirebatur citatio contra possessorem licèt injustum & intrusum, & Romæ sic decisum refert, Sper. *n.*21. ex quo duo colligo Bullam Sixt. V. non respicere locum, sed personam ut moris est, cujuscumque legis quæ adaptatur ad personas, quando illam ferens potest personam ligare; unde Assisii, Romę, & alibi servari dicitur ibi manutentioni concedi, non obstante defectu habitus.

Imò

8 Imò hodie pensionarius, etiamsi non deferat habitum, & tonsuram gaudebit privilegio fori, ut declaratum per S. Congregationem, dicit Barb. *in summa Apostolicar. dec. in verbo fori Privilegium*, dec.361. *n.*7. & Tondutus Salinger. *de pensionibus*, c.33. *n.ult.*

9 Hęc tamen dicta sint ex abundanti, quia non potest denegari D. meo D. Joanni solutio pensionis, existenti in quasi possessione exigendi pensionem ob solutiones sibi factas, sub prætextu quod pensionarius non esset clericus, vel habitum non gestavit: quia in hoc judicio non admittuntur exceptiones respicientes altiorem indaginem, sed reijciuntur ad judicium petitorium, Verallus *dec.*320. *p.*2. Rot. *in recentiorib. dec.*387. *n.*4. quod est generale in quibuscumque judiciis possessoriis, ut latè Argellius *de acq. poss. qu.*2. *art.*1. *numer.* 26. Unde exceptio nullitatis non admittitur in hoc judicio possessorio, pro pensione intentata. Gigans *de pensionibus*, q.35. *numer.*9. Covarruvias *l.*1. *var. c.*1. *numer.* 9. Cassad. *dec.*4. *numer.*8. *de rescriptis*, Rota *dec.*436. *p.*3. *recent.* Tondutus *c.*5. *de pensionib.* qui *c.*52. *n.*21. dicit non posse oponi clerico pensionario, quod fuerit ordinatus ab Episcopo non suo, ut dixit Rota Romana coram Celso in una Alexandrina pensionis, die 19. Junii 1648. de qua Tondutus *post tract. de pensionib. dec.*81. ergò non poterit denegari solutio pensionis D. meo sub prætextu non delationis habitus: tum quia Bulla non est usu recepta, tum quia consuetudine abrogata, tum quia in omnibus personis sic practicata semper fuit, tum quia requireretur declaratoria: tum quia, non impeditur manutentio.

Quare, &c.

10 Quæsivit etiam à me timoratus hic dominus an recipiens pensionem, vel beneficium, cum animo non ascendendi ad sacros Ordines, sed manendi in statu laicali peccet mortaliter, hanc enim intentionem habuit à principio ipse cùm venerit ex Hispaniis, Neapolim ad serviendum in Toga, & hoc deinde declaravit dum, uxoremduxit.

Respondi ego duas esse opiniones. Prima quod peccet mortaliter, ita Navarrus *Miscellan.* 49. *de oratione, numer.* 113. *in antiquis*. Sotus *lib.*10. *de justitia*, *qu.*5. *art.*6. & alii apud Toletum *lib.*5. *c.*5. *numer.*5. alii vero negant esse mortale, ita Vasquez *c.*3. *de benef.* §.2. *dub.*1. *numer.*38. Sanch. *lib.*7. *de matrim. disp.*45. *numer.* 17. sequitur Lessius *c.*34. *n.* 134. qui improbat Navarr. sibi contrarium *l.*3. *consiliorum de præb. cons.*1. sequitur Squillante *de oblig. clericorum*, *p.*1. *n.*112. Garsia *de benef. p.*3. *c.*4. *numer.*43. P. Bard. *lib.*3. *select. quæst.*2. *numer.*9. Ratio est: quia nullibi præcipitur, ut tale beneficium recipiatur cum ea intentione, sed sufficit si beneficiatus, dum illud retinet satisfaciat suo muneri, præstando ea quæ requiruntur ab ipso beneficio, tum quia Ecclesia permittit hos transire ad sæculum, uxorem ducere, &c. ergo neque implicitè vult tales obligare ad retinendum statum clericalem.

11 Neque obligatur ad fructus quos recipit, manente cum ea intentione transeundi ad sæculum, post alios Sanchez *dict. disputat.*45. *numer.* 13. Squillante *ubi suprà*, *numer.* 113. Bard. *ubi supr. numer.* 10. tum quia pro tali tempore præstat munera debita: tum quia nullum habemus jus, ad hoc obligans; ergo non est talis obligandus, neque confertur cum eo pacto manendi in statu Ecclesiastico: quia Ecclesia permittit transire ad matrimonium, & ad statum sæcularem: ergo, &c.

12 Quia tamen ille qui non est Sacerdos, dummodo habeat annos 25. potest fieri Parœcus, dummodò infrà annum fiat Sacerdos, *c.licèt, cap. commissa de elect. in* 6. Clementina *ut ii, qui de ætate, & qualit. ordin.* Trident. *sess.*22. *c.*4. *de ref.* hinc est quod si quis non Sacerdos recipiat Parœciam cum ea intentione, non ascendendi ad Ordinem sacerdotalem, intra tempus à jure præscriptum: peccabit mortaliter, & tenetur ad fructus restituendos, quia adest Ordo, & præceptum Ecclesiæ, ut infrà annum fiat sacerdos, & sic decipit Ecclesiam, quæ sub hac conditione intelligitur velle beneficio ista curata non Sacerdotibus conferre, ut saltem intra annum à die collationis curent promoveri ad Sacerdotium; & quia materia est gravis; ideò ejus transgressio non potest, non esse gravis DD. *in d.c. licèt, & c. commissa*, & sequuntur Azot. *p.*2. *l.*6. *c.*8. *q.*2. & *lib.*7. *cap.* 16. *q.*11. Garsia *p.*3. *de benef. c.*4. *nu.*4. Sanch. *lib.*7. *de matr. disp.*45. *numer.*4. Squillante *p.*1. *de oblig. cleric. numer.*102. Bardi *ubi sup. numer.* 2. & tenetur hic talis ad restituendos fructus perceptos, etiam ante judicis sententiam: quia tenetur ex quasi contractu, nam sub hoc pacto implicitè confertur beneficium, & sic non expectanda est sententia.

Quod si à principio habeat voluntatem, recipiendi sacros 13
Ordines, & deinde illam mutet, circa suam promotionem tunc non tenetur ad fructus: quia, ut bene Sanch. *n.*11. ille text. *c. commissa*, solum loquitur quando quis recipit Parœciam sine animo accipiendi Sacerdotium; sed ille de quo agimus tempore receptionis habebat talem intentionem: ergo non comprehenditur sub illo casu.

Quod si quis recipiat beneficium curatum, cum non sit 14
in sacris, & habet animum conditionalem, scilicet voluntatem assumendi Ordines, nisi aliquod felicius in sæculo ei contingat, ut V. G. primogenitura, vel aliqua successio, dico respondendo non teneri ad restitutionem fructuum: ita post alios Sanc. *in summa*, *l.*6. *c.*7. *numer.*17. & *de matr. disp.*45. *numer.*10. contra Sotum, & Gutier. Ratio est: quia text. *in c. commissa*, procedit, quando recipiens beneficium habet voluntatem non assumendi Ordines, intra tempus præfixum, at de illo qui habet voluntatem conditionalem, non potest dici quod absolutè, & simpliciter careat voluntate assumendi Ordines: Ergo retinens talem voluntatem conditionalem, non dicitur contravenire textui, qui cum sit pœnalis strictè est explicandus scilicet pro voluntate absoluta, non assumendo Ordines.

Ille autem qui recipit beneficium, cum animo dubio as- 15
sumendi Ordinem, obligatur restituere fructus, Sanch. post alios, *ubi sup. numer.*10. quia dubitans, non dicitur habere intentionem exequendi rem illam: sic ille qui recipit beneficium curatum, cum animo non se promovendi, sed ad finem lucrandi fructus, & ad alios fines tenetur ad fructus, Garsia *n.*58. quia tex. *in d. c. commissa*, procedit stante quocumque fine, & voluntate non assumendi Ordines; & nota quod tales fructus sunt restituendi, & applicandi Fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus, Garsia *ubi sup. n.*59.

Quia verò textus *in d.c. licet*, loquitur solum de Parœcia- 16
libus, ideò cum simus in odiosis, in quibus pœnæ non extenduntur, propterea non habebit locum in Canonicatu, & aliis quibus Ordo Sacer annexus est, Garcia *ubi sup. n.*11. & 12. Squillante *num.*103. quia tales Beneficiati non sunt ipso jure privati, sed post monitionem sunt privandi, verùm non habet vocem in Capitulo, Garcia *ubi sup. n.*14. & aliqui dicunt de activa cum Garcia, *ubi sup.* alii dicunt esse privatos etiam voce passiva, Bardus *d. qu.*2. *lib.*3. *nu.*8. Hic dominus est hodie in Hispanis, qui transmisit has allegationes Siciliæ, & fuerunt continuæ solutiones.

Iulius Caponus.

DISCEPTATIO LXXIX.

SUMMARIUM.

1 *Illustrissima S. Benedicti Religio, quando fundata fuerit, & ubi.*
2 *Abbates Cassinenses jura habent Episcopalia.*
3 *Archivium Cassinense, quantam apud Rotam Romanam habeat authoritatem.*
4 *Ordo Cassinensis in quot Congregationes divisus, & quomodo sint, & quando fundatæ.*
5 *Abbates hujus sacri Ordinis, quales habeant prærogativas.*
6 *Benedictinorum Ordine, ac Regulis plures aliæ vivunt Religiones.*
7 *Livellorum usus apud Benedictinos semper fuit.*
8 *Decretum sanctæ Congregationis authoritate S. D. N. Alexandri VII. quid disponat in hac materia, & ejus afferuntur verba.*

ARGUMENTUM.

Cassinensis sacri Ordinis origo ostenditur, ejus Abbatum prærogativæ recensentur, in quot Congregationes sit divisus? sub ejusdem Regulis, quę alię vivant Religiones: apud eosdem livellorum usus semper adfuit, tandem decretum Sanctæ Congregationis affertur.

PRO

PRO

Sacro Ordine Cassinensi,

AD

Observantiam Decreti sanctissimi D.N. Papæ Alexandri VII. sub die 22. Maji 1661. & publicati die 11. Aprilis 1661.

FACTUM.

1 Illustrissima, ac sanctissima Religio S. Benedicti, cujus caput Abbas vocatus ab eodem S. Benedicto, instituta fuit anno 500. sub Pontifice Symmachi, cujus corpus est in insigni Monasterio Cassinensi, & antequam S. Benedictus illuc accesserit, Ecclesia Cassinensis suum habebat Episcopum, & præcipuè habuit Severum, qui interfuit Concilio Lateranensi sub Felice III. Papa, quod fuit celebratum anno 487. cui Concilio subscripsit Severus, tamquam Episcopus Cassinensis, ut ex *tom.* 2. *Conciliorum*, *pag.*420. de quo Severo, scripsit Petrus Diacon. in vita ejusdem Severi, postquàm verò illuc accessit S. Benedictus, scilicet de anno 529. nemo amplius præter Monachos Cassinenses Episcopus ibi fuit deputatus, & jure: quia S. Benedictus immediatè à Deo illuc missus fuit; eique pro populo Cassinensi munus Euangelicum demandatum, ut ait Sanctus Gregorius magnus, *lib.* 2. *Dialog. cap.*8. & 19. Gordianus in vita S. Placidi Martyris apud Surium *tom.*3. *pag.*749. & refert S. Thomas *in opusculo* 19. *cap.*4. Augusti-
2 nus ab Ancona *de potest. Ecclesiæ* ad Joannem Papam 22. *quæst.*64. *artic.*1. & successivis temporibus Abbates Cassinenses, post Sanctum Benedictum, licet non essent Episcopi, jura tamen Episcopalia, & omnimodam jurisdictionem semper exercuerunt, & Diœcesim habebant, ut Rot. Romana asserit in una Sorana Beneficii 8. Mart. 1627. coram Reverendo D. Merlino, *tom.*1. *dec.*264. ubi Rota
3 habet pro vero Abbatem Cassinensem habere jurisdictionem Episcopalem, distinctum Territorium, & Archivium Cassinense publicam fidem facere, & vim scripturis tribuere uti publicis, uti scripturæ omnes habent, quæ ex Archivio Episcopali desumuntur, & Ecclesiam Cassinensem esse veram Cathedralem, & Episcopalem, & subjectus est Abbas Cassinensis immediatè S. Sedis Apostolicę, & ex tali Archivio Cæsar Cardinalis Baronius multa deprompsit, quæ in suos annales, & alia opera ingessit, & uti tale semper per SS. Pontifices fuit tractatum.

4 Hæc insignis Religio, alias Congregatio hodie divisa est in quinque Celebriores Congregationes, inter se independentes. Prima est Italica, quæ nunc dicitur montis Cassini, antea dicebatur S. Justinæ Patavinæ, incepit ab anno 1408. habet per Italiam plusquam 66. Monasteria. Secunda Congregatio est Germanica, & appellatur Bursfeldensis à Monasterio S. Thomæ Apostoli, & S. Nicolai Episcopi in Bursfeldia, Diœcesis Moguntinæ anno 1420. floret per utramque Germaniam: habet plusquam centum quinquaginta Monasteria. Tertia Gallica dicitur Cassalis Benedicti à Monasterio in eo Pago, fundato cœpit anno 1516. ut in Bulla Leonis X. habet decem, & quinque Monasteria Religiosorum, & totidem fœminarum. Quarta Congregatio est Hispana, dicitur Vallisoletana à Monasterio, in Urbe Vallisoleti erecto, Congregationis Capite, cæpit anno 1520. & habet plusquam quadraginta Monasteria. Quinta Congregatio est Lusitana Monasterii sancti Martini de Tiboes: cœpit anno 1549. & conti-
5 net circiter viginti Monasteria: hujus Illustriss. & Sanctissimæ Religionis Abbates utuntur Pontificalibus, benedicunt Populum, & consecrant lapides pro Altaribus, ex Bullis SS. Pontificum præsertim Pii V. in Bulla 97. 6. Julii 1565. & Monachos à quibuscumque censuris, & pœnis absolvunt ex Bulla Pii V. 129. Idus Junii 1571. de hac S. Congregatione agunt Leo Cardinalis Episcopus Ostiensis in Chronica Cassinensi, cum annotationibus Matthæi Laurentii Hispani Monachi Cassinensis, & Prioris S. Salvatoris de Castellis Neapoli impressa anno 1626. Paulus Morigia *de origine Religiosorum*, *lib.*1. *cap.*23. Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.*9. *cap.*2. Emanuel Rodriquez, *quæstionum Regularium*, *tom.*1. *qu.*3. *art.*2. Azorius *p.*1. *lib.*12. *cap.*21. *q.*2. Hieronymus Rodriguez *in Compendio quæstionum Regularium*, *resol.*123. Illescas *in Historia Pontificia*, *libr.*3. *c.*61. & *l.*6. *c.*30. Cassaneus *in Catalogo gloriæ Mundi*, *p.*4. *consid.*50. Polydorus Virgilius *de inventione rerum*, *libr.*7. *cap.*2. sub cujus Sanctissimę Religionis Regulis vivunt Ca- 6
maldulenses, Cistercienses, PP. Montis Virginis, Gilbeltrini, Floriacenses, Sylvestrini, Celestini, Olivetani, & alii de quibus DD. citati.

Fuit semper in pacifica possessione Congregatio Cassi- 7
nensis, ut sui ipsius alumni tempore professionis, dum omnia renunciant servata forma Consilii Tridentini *sess.* 25. *de Regularibus*, *cap.*16. retineat unusquisque si potest, annuam quandam præstationem, quam vulgo livellum appellant, & ad suas impendunt necessitates, Superioris habita licentia, non aliter, nec alio modo. Alii aliquas administrationes bonorum temporalium, sibi per Parentes relictam, ad certos usus, cum ejusdem Superioris pro tempore, habuerunt, alii à Piis, & prudentibus Testatoribus legata, & hæredum institutiones habuerunt, cum pacto tamen, ut nihil Monasteriis eorumdem acquireretur. Alii tandem ex industria, & intuitu amicitiæ cum aliquibus Ministris &c. acquisiverunt aliquam peculii quantitatem, ex qua emptiones fecerunt annuorum redditurum ad consensum Superioris Monasterii, quorum filii sunt, & eorundem Monasteriorum nomine emptiones celebraverunt, quibus etiam Spolia reddiderunt, ut ita dicam, in vita solam administrationem retinentes ad bonum regimen ejusdem Peculii, Superioribus permittentibus, & ad eorum libitum, & non aliter, nec alio modo.

Rebus in hoc statu existentibus ab antiquissimis tempo- 8
ribus supervenit novissimè, elapsis mensibus Decretum sacræ Congregationis Eminentissimorum Cardinalium, super œconomico statu, & recta bonorum administratione Cassinensis, Ordinis S. Benedicti instauranda à Sanctissimo D. N. Papa specialiter deputata, in quo Decreto, audito etiam pluries Patre Procuratore Generali, ejusdem Congregationis Cassinensis, sub die 22. Martii 1661. publicato die 11. Aprilis ejusdem anni plura determinantur, inter cætera Capita unum est tenoris sequentis.

Monachis, nec non Abbatibus ipsis annuos redditus, aut alia quæcumque bona mobilia, vel immobilia, licet mediantibus eorum personis acquisita, nedum possidere; sed etiam administrare, vel titulo ususfructus, depositi, custodire, aut alio quolibet detinere, sub pœna privationis vocis activæ & passivæ, omninò interdictum sit; sed ea omnia statim Superiori cum cæteris Monasterii bonis incorporanda, & per officiales publicos administranda tradantur.

Neque circa hoc consuetudo ulla, etiam immemorabilis, aut conniventia, vel expressa licentia Superioris suffragetur, qui tamen Religiosis necessitatibus eorum consulere non prætermittet, quorum respectu ante dicta bona Monasterio acquisita fuerunt, si quando verò contingat, ut aliter per pios testatores, vel alios circa prædicta disponatur, ad sedem Apostolicam habeatur recursus; non obstantibus quibuscumque in contrarium facientibus F. Cardinalis Paulutius Præfectus.

Dixi de pluribus contingi dubitari, quæ in decreto prędicto sunt disposita, & ideò sit.

DISCEPTATIO LXXX.

SUMMARIUM.

1 *Decretum Sanctissimi D. N. Papæ statum præsentem Sacri Ordinis Cassinensis, non comprehendit.*
2 *Leges ad præterita non extenduntur; sed futura respiciunt.*
3 *Possibilitas faciendi actum regulatur ex præsenti tempore licito.*
4 *Decretum quodcumque licet declaratorium, si sit per viam legis ad futura respicit, non ad præterita.*
5 *Lex numquam trahitur ad præterita jam decisa, & qualiter dicantur decisa.*
6 *Benedictinos posse retinere livellos est decisum per Tribunalia sæcularia, & S. Rotæ Romanæ.*
7 *Lex antiqui Iuris declaratoria, an trahatur ad præterita.*

AR-

ARGUMENTUM.

Leges ad futura trahi, non ad præterita, cum certum sit, id etiam in declaratoria legum ampliatur; nunquam tamen leges trahuntur ad præterita, decisa.

PRO

Eodem Sacro Ordine,

AD

Observantim ejusdem Decreti.

FACTUM.

1 Respondeo tale decretum respicere tantùm futurum, & acquirenda taliter in futurum, idque ex eo: quia
2 vel consideratur, ut lex, & tunc futurum statum, non præteritum comprehendit ex *l. jubemus C. de testamentis cap. finali de constit. l. leges, C. de legibus* Albericus, *lib.1. statutorum, quæst.*70. non enim lex nova trahitur ad præterita, ubi agitur de pœna, *d. l. jubemus, §. fin. Cod. de testamentis l. fin. Cod. de Decurionibus l. Comparationes, §. fin. Cod. de fide. in instr. Auth. de non alienandis rebus, §. alienationis, d. cap. 2. de constit.* Rot. apud Card. Cavaler. dec. 125. *numer.*9. & Archiepiscopus Bracarensis, *in cap. præterea, numer.* 3. 28. *dist.* & *in cap. ex antiquis* 28. *dist.* Joannes Salas *de legibus, quæst.*97. *tract.*14. *disp.*24. *sect.*2. Rota in Sabinensi Castrimontis Rotundi 18. Febr. 1627. coram Coccino Barbosa, *in d. cap.2. de constit.* quia quod est licitum à principio, non fit ex supervenienti adjunctione illicitum, *l.1. §. fin. ff. de acqu. poss. l. unica, §. hoc tantummodo, Cod. de usu, cap. transformanda*: ergo cum principium talis Ordinis fuerit licitum, non fit postea ex novo
3 decreto illicitum; sed novum decretum spectabit ad futuras administrationes obtinendas: Consequens probatur: quia possibilitas faciendi actum sic regulatur ex tempore, sicuti ex loco, *l. si arrogati, ff. de test. tutela, l. tutor datus, ff. eod. tit. l. vinum, ff. si certum petatur;* sed actus inchoatus tempore licito, si perficiatur eo tempore, quo inchoare non licet ex virtute principii, valet *l. in bello, §. Codicilli, ff. de captivis l. cum filiusfam. §. hæres ff. de leg.* 2. ergo sic in casu nostro Decretum non ad præteritas concessas administrationes; sed ad futura obtinenda extenditur; cum præsertim agatur de privatione vocis activæ, & passivæ, quo casu nunquam lex præterita; sed futura comprehendit DD. apud Rotam, & Barbosam ubi *suprà.*

4 Vel Decretum prædictum sumitur, ut declaratorium præcedentium Constitutionum, & Decretorum alias factorum, & neque trahitur ad præterita, & pendentia, ut quis incidat in pœnam; sed solum quoad futura Rota *d. l.*608. *numer.*15. *p.*2. *in recentioribus;* ergo ex hoc capite puto Decret. S. Congregationis voluisse S. P. providere ad futuras obtinendas administrationes, non ad præterita, Superioris licentia obtenta, ex illo brochardico legali, legem non trahi ad præterita; sed ad futura, *d. l. leges, Cod. de legibus, §. fin. Auth. de hæred. ab intest. venientibus coll.9. cap. cognoscentes, cap. ult. de constitut.* quod exornat Tiraquellus *de retract. in præfat. à numer.*18. & *de jure primogenitur. quæstione* 43. *numer.* 17. Covarr. *lib.*3. *var. cap.*13. *numer.*4. Navarrus *in cap. cum contingat de rescriptis, except.* 14. Sebastianus Medices *de legibus, part.*4. *quæst.*33. Menoch. *de arbitrariis, casu* 185. Natta *consf.*66. *nume.*3. Bursatus *consf.*214. *vol.*2. Lancellott. Corradus *in templo omnium judicum, lib.*1. *c.*1. *§.*4. *verbo legem generalem, numer.*7. Mandosius *in Regulis Cancellariæ Regula* 9. *quæst.*3. Gaballinus *milleloquio* 607. Brunorus à Sole *in verbo lex.*13. & *in verbo statutum* 63. Morla *in emporio juris, part.*1. *tit.*1. *quæst.*6. *per totam*, Rodriguez *quæstionum Regul. tom.*1. *q.*6. *art.*17. Farinacius *in fragm. p.*2. *in verbo lex, n.*25. *cum sequ.* Suarez *de legib. l.*3. *c.*14. Cardin. Tuschus *lit. L, concl.*264. Rota apud Farinacium *d.* 10. *nu.* 15. *part.*4.

5 Quod adeò verum est, ut lex non trahatur ad præterita, jam decisa, putà per sententiam, rem judicatam, transactionem, juramentum; solutionem, quietantiam, præscriptionem, & similia, etiam quod in eadem lege nominatim, & expresse fiat mentio de præteritis, *l. causas, C. de transact.* Bart. *in l. omnes populi, numer.* 41. *vers. distingue*, ubi Crotus *num.*137. *ff. de just. & jur.* Abbas *in cap. fi. numer.*9. ubi Felinus *num.*3. *de constit.* Capua *regul.*6. Cardin. Tuschus *tom.*5. *lit. L, concl.*264. *numer.*63. *cum seqq.* & *concl.*265. *numer.*13. Alderanus Mascardus *de generali interpretatione statutorum, Regula* 13. *n.*16. Farinacius *in fragmentis part.*2. *lit. L, n.*44. *cum seqq.* sed in presenti posse Patres tenere libellos ad nutum Superioris, posse administra- 6
re bona relicta à sæcularibus est res decisa, non solum per laicalia tribunalia, sed etiam per sanctam Rotam Romanam, & visis fidibus PP. Benedictinorum; Rota decidit in talibus casibus, posse habere ad nutum Superiorum, &c. *ut infrà* probabimus: ergo hoc decretum ad casus decisos non refertur, sed ad novas obtinendas administrationes.

Neque dicas legem antiqui juris declaratoriam trahi 7
non solum ad futura, sed etiam ad præterita, *ut in Auth. de filiis ante dotalia instrumenta natis, & auth. de raptoribus mulierum*: ibi, tamquam si lex nostra ab initio cum tali interpretatione promulgata fuisset, & notat Abbas *in c. fi. num.*8. & ibi Felinus *de constit.* Caldas Pereyra *de potest. eligendi in emphyteusim, c.*11. *numer.*3. Rot. *d.*142. *p.*2. *divers.* Morla *d. q.*6. *numer.*11. Card. Tusch. *d. litt. L, consf.* 264. *numer.*45. & 51. & *concl.*265. *n.*4. Mascardus *d. concl.* 13. *numer.*41. Ribadeneira *in libro pro defensione Societatis IESV, capite* 15. Farinacius *d. litt. L, numer.* 51. *cum sequentibus.*

Resp. enim in præsenti non agi de lege aliqua declarativa, quia non aderant neque Regulæ, neque constitutiones, neque Sacri Canones, neque Concilium Tridentinum, prohibet talem modum tenendi libellos, administrationis bonorum, ut infrà probabo, ad nutum Superiorum, & cum eorum expressa licentia disponentium, ut *infrà*: ergo non est decretum alicujus juris antiqui declaratorium. Addo quod Rota, *ut suprà* dixi, etiam declaratoriam respicere futura, & non præterita determinavit: ergo, addo etiam, quod quando esset declaratorium, & uteretur aliquo verbo importante promulgationem novi juris, nec ad præterita extenderetur, teste communi DD. schola apud Farinacium *ubi suprà, numer.*52. & 53. limitat etiam quando in decreto declarante adderetur aliquid juri antiquo, putà si imponeretur nova pœna, ut in præsenti, ubi imponitur pœna privationis vocis activæ, & passivæ gravissima pro Regularibus. Ergò hoc decretum non respicit statum præsentem Congregationis Cassinensis, sed futuras respicit libellorum reservationes, administrationes in futurum obtinendas, &c. & in hoc nullus poterit oppositum somniari.

DISCEPTATIO LXXXI.

SUMMARIUM

1 *Livelli qui sint, & qui Doctores de eis tractent.*
2 *Livelli sub decreto Sanctissimi N. Papæ, de quo* suprà *non comprehenduntur.*
3 *Livelli sunt nomina debitorum, & non sunt neque stabiles, neque mobiles, neque census, seu annui redditus.*
4 *Nomina debitorum veniunt sub appellatione bonorum.*
5 *Nomina debitorum veniunt sub obligatione generali bonorum, & ad propositas leges, Andriolus,* tom.3. consf.208.
6 *Nomina debitorum non veniunt appellatione bonorum, si specificè distinguantur mobilia, & stabilia.*
7 *Donatio omnium bonorum mobilium, & stabilium præsentium, & futurorum valet, quia non continet nomina debitorum.*
8 *Legatum omnium bonorum mobilium, & immobilium, an contineat jura, & actiones.*
9 *Iura, & actiones non circumscribuntur loco, & constituunt tertiam speciem inter mobilia, & stabilia.*
10 *Nomina debitorum nec legato mobilium cedunt, nec stabilium.*
11 *Nomina debitorum, quoad effectum exactionis tantum dicuntur de loco creditoris.*

12 *An-*

12 *Annui redditus continentur appellatione stabilium.*
13 *Annui redditus quanto tempore præscribantur.*
14 *Legatum annuum limitatur, vel Ecclesiæ factum est unicum, secùs si particularibus, quia quot sunt anni, tot sunt legata.*
15 *Annui redditus ex contractu debiti unicam continent obligationem, quod limitatur, n.16.*
16 *Annui redditus interdum continent multiplicem obligationem.*
17 *Ecclesia si per centum annos, annuam præstationem sibi debitam non exigat, sibi non præjudicat in futurum.*
18 *Ecclesia habet restitutionem in integrum, etiam contra præscriptionem centenariam.*
19 *Decisio Regentis Reverterii 245. cum observatione D. Regentis de Marinis, affertur ad propositum.*
20 *Dictio*, super, *inducit hypothecam, & quando.*
21 *Filius secundò genitus, habet hypothecam super feudo pro dicta militia.*
22 *Livelli causa, quod jus habeant Monachi in bonis debitoris.*
23 *Mobilium appellatione quæ contineantur, & in quo differant à se moventibus.*
24 *Pecunia an veniat appellatione mobilium.*
25 *Pecunia destinata ad emptionem stabilium, venit appellatione stabilium.*
26 *Destinatum habetur pro opere perfecto, & completo.*
27 *Pecuniam possidens destinatam pro immobili, non tenetur satisdare.*
28 *Narrativa decreti S. P. ponderatur.*
29 *Procemium legis declarat voluntatem legis lateris, & finem legis.*
30 *Assertiva dispositionis, declarat mentem disponentis.*
31 *Legis anima, est ratio procemialis.*
32 *Legis ratione cessante, cessat lex.*

ARGUMENTUM.

Livelli non sunt mobiles, neque stabiles, sed nomina debitorum, tertiam speciem constituentes inter mobilia, & stabilia, licèt veniant sub appellatione bonorum. Redditus annui dicuntur stabiles, & differunt, si in contractibus, vel in ultimis voluntatibus debeantur, & an Ecclesia illos non exigens per centum annos, sibi præjudicet, & an habeat Ecclesia restitutionem in integrum, contra centenariam præscriptionem. Pecunia inter mobilia connumeratur, & quando inter stabilia. Destinatum habetur pro completo. Decreti ratio qualis fuerit in præsenti, & quando cesset lex, cessante ratione.

P R O

Eodem Sacro Ordine,

A D

Observantiam ejusdem decreti.

F A C T U M.

1 PRo intelligentia, suppono vocari Livellos illas annualitates, seu annuas præstationes quas sibi reservant Monachi, vel Moniales tempore professionis, dum suis parentibus, vel aliis bona temporalia devoluta, & devolvenda renunciant. Miranda in puncto loquens de Livellis monialium, *quæst.9. de Monialibus*, *art.*1. Corduba *in summa*, *quæstione* 54. Lezzana *tom.*1. *cap.*25. *à numer.*4. Tamburinus *de jure Abbatissarum*, *disp.*8. *qu.*6. *num.* 4. P. Franciscus Bordonius *in decisionibus moralibus*, *d.* 411. hoc posito.

2 Respondeo Livellos sub decreto non contineri. Probatur, quia decretum dicit Monachis, nec non Abbatibus ipsis annuos redditus, aut alia quæcumque bona mobilia, vel immobilia, licèt mediantibus eorum personis Monasterio acquisita, nedum possidere; sed etiam administrare, vel titulo ususfructus, depositi custodire, aut alio quolibet detinere. Videamus ergo quid prohibet decretum, & Livelli sub quo nomine contineantur.

Decretum ergo comprehendit annuos redditus, mobilia, & stabilia ex personis Monachorum quæsita Monasterio, ergo non comprehendit livellos.

Probatur quia Livelli sunt nomina debitorum, quæ sibi reservant Monachi tempore professionis, non sunt census, vel annui redditus, & sic non sunt hic comprehensi: quia licèt regula sit appellatione bonorum simpliciter facta, jura, & actiones contineri, *l. bonorum*, ubi Alciatus *ff. de verb. signific. l.6. nomen*, *Cod. quæ res pignori, obligari possint*, *l. si legatus*, *§. si quis bona*, *ff. ad Trebell.* Tiraquellus *in l. si nunquam in verbo bona*, *numer.*8. *Codice de revocat. donatio.* ubi si quis leget amico usumfructum bonorum suorum censetur etiam legatus ususfructus nominum debitorum, & in obligatione generali venire nomina debitorum dici text. *in d. l. nomen*, *& l. si convenerit*, *ff. de pignor. actione*, *& in l. si convenerit*, *ff. de pignoribus*, Surdus *cons.*4. *numer.*19. *&* 20. *volum.*1. *& cons.* 436. *numer.* 5. *vol.* 3. Cardinal. Mantica *lib.*11. *de tacitis*, *tit.*4. *numer.* 11. Rota apud Farinac. *decis.* 65. *numer.* 9. *tom.*1. *& decis.* 595. *& decis.*770. *tom.* 2. *in recentioribus*, Ciriacus *tom.*1. *c.*110. *numer.*17. *&* 18. *& tom.*2. *c.*338. *num.* 3. *&* 4. Gaitus *de creditor. cap.*4. *quæsito* 7. *num.*326. *&* 327. Thorus *not.*6. *nu.*83. *&* 84. Noguerollus *alleg.*35. *à n.*1. 3 4

Sed si specificè distinguantur mobilia, & stabilia, tunc non veniunt nomina debitorum, quia constituunt tunc tertiam speciem, & neque mobilia, neque stabilia dicuntur, & sic in generali dispositione mobilium, & stabilium non veniunt, *l. quam Tuberonis*, *§. fin. ff. de peculio*, *l. à Divo Pio*, *§. in venditione*, *ff. de re jud.* unde Jason *in l. stipulatio hoc modo concepta*, *ff. de verb.* dicit quod si quis donaverit omnia bona sua mobilia, & stabilia præsentia, & futura, valet donatio: quia sic testandi facultas non aufertur, cum remaneant sibi nomina debitorum, quæ tertiam speciem faciunt, Guido Papa *d.*191. Regens Reverterius *dec.*245. ideò non circumscribuntur loco *l. Cajus*, *ff. de leg.* 2. *l. uxorem*, *§. legaverat*, *ff. de leg.*3. Soccinus Junior *cons.*175. *libro* 4. Aretinus *cons.* 54. Regens Reverterius *d.* 249. *in fin.* Oldrad. *cons.*219. *in fin.* Bald. *consil.*432. *lib.*2. In legatis verò est quæstio, an posita dictione universali omnia bona mobilia, & immobilia lego Antonio, an inquam veniant jura, & actiones affirmant aliqui venire, ita Ferretus ad Guidonem Papam *d.*291. *ex l. ælio*, *§. ultim. ff. de alim. & cib. legatis*, *propter Verbum omnibus*, quia tunc jura, & actiones ad mobilia erunt, mobilia, ad stabilia vero erunt stabilia; sequitur Reg. de Marinis ad Reverterium, *d.*249. *in observationibus*, negant alii, & melius in legato venire, etiam posita dictione universali, omnia: ita Arias Pinellus *in rubr. C. de bonis maternis*, *numer.* 31. Emanuel Costa *in c. si pater*, *in verbo bonis suis*, *de testamentis in 6.* post Cravettam *in rubr. de leg.*1. *nu.*37. Michael Crassus *in §. legatum*, *q.*19. *n.*6. 6 7 8

Unde nomina debitorum jura, & actiones: quia non circumscribuntur loco, non venire appellatione mobilium, neque stabilium, sed tertiam constituere speciem decidit R. Camera, summariæ in causa confiscationis bonorum Caroli Bozzuti contra Regium fiscum, ut dicit Reverterius *d.*249. & Oldradus *consil.*219. consuluit in legato à Rege Galliæ de bonis mobilibus, & immobilibus, non venire jura, & actiones, nec nomina debitorum quod etiam consuluit, Baldus *cons.*432. *lib.*2. & sic generaliter dicunt Marta, *part.* 2. *quæst.* 18. *articul.* 1. *numer.* 86. Rota Romana *decis.* 52. *numer.* 15. apud Merlinum, post tractatum de pignoribus, licèt veniant appellatione bonorum Spino, *consil.* 8. & nec stabilia, nec mobilia dicuntur, sed jura incorporabilia Hieronymus de Leo *dec. Valentiæ* 190. *nu.* 4. *tomo* 2. Hinc est, quod si Titio sint relicta mobilia, & Sejo immobilia, neutri debentur nomina debitorum, ex Cardinale, *in Clementin.* 1. *quæstio.* 11. *de rebus Ecclesiæ non alienan.* Bertacchinus *in verbo*, *nomen debitoris*, & sic constituunt diversam speciem à mobilibus, & immobilibus, Mandell. *consilio* 261. Fontanella *clausul.* 7. *gloss.* 2. *part.* 1. *numer.* 15. Magonius *decis.* 146. Thesaurus *libr.*1. *quæstionum for. quæst.* 2. *numer.*3. alter Thesaurus *decis.* 201. *numer.*6. Fontanella *clausul.* 12. *glos.* 2. & dicuntur cautiones, actiones, & obligationes, *& in l. nomi-* 9 10

nominibus, *Cod. de actionib. & obligat.* Gratian. *cap.*125.
*numer.*39. & dicuntur jura incorporalia, Merlinus *lib.*2.
*quæſt.*30. *num.*2. Spino *ubi ſuprà*, *num.*4. quæ cohærent per-
ſonæ creditoris, Bellonus *conſil.*74. *num.*133. Neguſ. *de*
pignor. 2.*part. membr.*3. *num.*23. deſerviunt tales actiones,&
cautiones ad conſequutionem eorum debitorum, Thorus
in Codice rerum judicatarum, *caſu* 34. *num.*21. Gratianus
*cap.*29. *num.*25. qui ait, quod ſolum ad effectum exactio-
11 nis, actiones dicuntur de loco quo eſt creditoris perſona
cujus oſſibus ſunt affixa, & hoc eſt quod dici ſolet, quod
hæc jura ſi ſint ad rem mobilem conſequendam, erunt mo-
bilia, ſi ad rem ſtabilem erunt ſtabilia, Decius *conſ.*461.
*numer.*4. *& ſeq.* Soccinus ſenior *conſ.*175. *volum.* 2. Gaillus
*lib.*2. *obſervat. cap.*11. *num.*11. Quia qui actionem habet ad
rem, videtur ipſam rem habere Berlicchius *tom.*2. *concluſ.*
30. *n.*30. latè Tuſch. *pract. concl. litt. A*, *concl.*108. Guliel-
mus Antonius Frandeburglius *de reſcriptis moratoriis in*
*corollario juris civilis coroll.*14. qui etiam dicunt quod ad
effectum exactionis: jura, & actionis ſunt de loco de quo
eſt perſona creditoris, cujus oſſibus ſunt affixa, Colerius
*de proceſſu exequutivo part.*2. *c.*3. *num.*32. Scheferius *part.*2.
*pract. obſerv. q.*10. *à n.*15. *cum ſeqq.* Jacobus Speidellius *in*
*ſuo Theſauro Politico fol.*315. *col.*1. Clarus *in* §.*donatio q.*19.
*n.*5. Bertazz. *de clauſulis*, *clauſ.*12. *gl.*2. Guttierr. *de juram.*
*part.*1. *c.*11.

12 Hinc licèt annui redditus appellatione ſtabilium conti-
neantur, ex vulgata Clementina, *exivi de paradiſo*, §.*cumq;*
annui redditus, *de verb. ſignificatione*, D. meus Regens de
Marinis *lib.*1. *cap.*11. *& c.*63. Gratianus *c.*29. Regens Re-
verter. *d.*27. ubi idem D. de Marinis, & diſputant DD. ta-
13 les annuæ præſtationes, ſive per ſtipulationem debitæ,
ſive in teſtamento legatæ, an elapſis annis 30. præſcriban-
tur pro toto tempore, an pro uno anno tantum; de qua re
diſputat Regens Merlinus 1.*tom. cap.*44. qui diſtinguit cum
communi duos caſus: primus eſt in annuis legatis, & tunc
quia conditionaliter debentur, & tot ſunt legata de per
ſe, quot ſunt anni quibus debentur, ideò tot requiruntur
præſcriptiones, niſi eſſet legatum factum Eccleſiæ, civita-
ti, vel alicui pio loco, quia tunc non ſunt plura legata,
ſed unicum, nam non debetur conditionaliter, ſi ſuper-
vivat, cum ſemper debeatur; quia numquam moritur,
14 ideò eſt unicum legatum: ergo ſi civitas, Eccleſia, vel
Monaſterium non exegerit, non ſolum pro præteritis, ſed
etiam pro futuris annis cenſetur præſcriptio inducta, ac ſi
fundus legatus eſſet; & tali tempore contra Eccleſiam
præſcribitur, *cap. de quarta*, *de præſcript.* Auth. *quas actio-*
nes, *Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Rodericus *de annuis redditibus*,
15 *lib.*1. *q.*17. *n.*103. *per tot.* ſecundus caſus eſt in obligatione
ex contractu; & tunc, quia unica eſt obligatio, & pura,
licet exactio in diem dilata, vel ſuſpenſa ſub conditione
purificanda unica ſufficit præſcriptio pro omnibus annis à
die tamen, quo à ſolutione ceſſatum eſt, etiamſi dictum
ſit quandocumque, vel ſimile: nam per talem generalita-
tem verborum, non intelligitur ſublata præſcriptio 30. vel
16 40. annorum, Surd. *deciſ.*2. niſi tamen hujuſmodi tempo-
rum dinumeratio eſſet facta verbis expreſſis, & ſpecialibus,
veluti ſi quis ſolvere promiſerit pro 2. & 3. anno, & ſequen-
tibus; & ad hoc citat plures Regens de Marinis *d.*83. *in fin.*
17 *ad Reverter.* ubi duos juris articulos pro Eccleſia determi-
nat. Primum, quod ſi Eccleſia ſtat per centum annos, &
non exigit annuam præſtationem ſibi à Rege v. g. factam,
non ſibi præjudicat in futurum ne petat. Secundum, quod
Eccleſia habet reſtitutionem in integrum, non ſolum con-
tra præſcriptionem 30. vel 40. annorum, ſed etiam contra
18 centenariam, quia quadriennium ad petendum currit à die
ſcientiæ: ergo cenſus ſunt ſtabiles, nomina vero debitorum
tertiam conſtituunt ſpeciem.

19 Hinc cùm dubitaretur in Romana Camera ſummariæ,
an fiſcus potuiſſet locare annuas uncias centum quinqua-
ginta ſuper juribus tertianæ arzurii, ferri & picis conceſſis
venerabilibus Monaſterii S. Dominici, S. Laurentii, &
S. Auguſtini à Rege Carolo II. idque ſine interventu eo-
rumdem Superiorum Monaſteriorum: pro parte illorum
dicebatur: quod habebant poſſeſſionem, vel quaſi eorum
jurium; fuit deciſum pro fiſco, facta relatione in Collater.
Concilio, præſuppoſito pro indubitato, quod penes Ro-
manam Curiam, proprietas dictorum jurium, & jus uſuſ-
fructus extabant, & Monaſteria ex conceſſione prædicta,
ſuper juribus prædictis nonniſi hypothecam habebant: nam
quoties aliquis annuus redditus, alicui ſuper aliquo fun-
do relinquitur, vel promittitur, legatarius, vel promiſſa-
rius, ſtante dictione illa ſuper hypothecam tantum acqui-
rit, *l. Codicillis*, §.*inſtituto*, ubi Bart. *ff. de leg.*2. nec fuit
habita ratio de prætenſione Monaſteriorum, dicentium,
quod ſaltem habebant uſumfructum, ad textum *in leg. cum*
ita, ubi gloſ. *ff. de uſufruct. legato*, nam fuit dictum, quod
Monaſteriis non erant conceſſi omnes fructus Tertiariæ,
ſed certa annua penſio ſuper illa, & ſic non poterat dici fuiſ-
ſe illis jus uſusfructus conceſſum ex text. *in l. defuncta*, §.1.
ff. de uſufruct. ex Bart. *in leg. fundi Trebatiani*, *ff. de uſu-*
fruct. legato, *& in l. cotem ferro*, §. *qui maximos*, *ff. de pu-*
blicanis, *& vectigal.* quia ex verbis conceſſionis clarè ap- 20
parebat dictas uncias 150. non propria authoritate, ſed à
manu Romanæ Curiæ fore capiendas, & ſic ſubintrare di-
ſpoſitionem, *d. l. fundi Trebatiani*, ut bene Regens Rever-
ter. *d.*245. & ſic quando ſpectari debet annua penſio ſuper
certis corporibus dictio (ſuper) aliud non importat quam
hypothecam, ut poſt Bartol. *ubi ſuprà* dicit Baldus *conſult.*
182. *lib.*2. Paulus de Caſtro *conſil.*106. *lib.*1. Roman. *conſ.*
338. *num.*2. Cravetta *conſ.*20. *num.*10. Natta *conſ.*109. *nu-*
*mer.*10. *& conſ.*341. *lib.*2. Hondedeus *conſ.*86. *num.*3. *lib.*2.
Jaſon *in auth. Sacramenta Puberum num.*26. *Cod. ſi adver-*
ſus venditionem, Afflictus *deciſ.*162. *num.*6. Neguſ. *de pi-*
*gnor. membr.*4. *ſecundæ partis principalis*, *num.*164. *& mem-*
bro 1. *part.*3. *num.*5. Gigans *de penſionibus*, *quæſt.*51. *numer.*
17. Pariſius *lib.*6. *de reſignatione beneficiorum*, *quæſt.*2. *num.*
96. Surdus *conſ.*162. *num.*20. *& conſ.*243. *numer.*12. *& conſ.*
330. *num.*29. Gaitus *de credit. cap.*4. *quæſito* 6. *num.*279. ubi
multorum authoritate defendit, quod ſi dico mutuo tibi
centum ſuper fundo Tuſchulano, tunc fundus illi dice-
retur hypothecatus, Oſaſchus *deciſ.*59. Mantica *de taci-*
*tis lib.*11. *tit.*3. *num.*9. Gratianus *cap.*256. *num.*51. qui etiam
dicit, quod ſi fundus fuiſſet expreſſus cauſa demonſtran-
dæ, & deſignandæ ſolutionis tantum, tunc non inducitur
hypotheca, putà ſi poſt promiſſionem certi redditus, in
genere adjiciatur, quod capiantur, & ſolvantur de fru-
ctibus talis fundi: quia tunc non datur hypotheca, ſed ſi
fundus fuerit expreſſus taxativè, & ſpecialiter limitatus,
tunc inducitur hypotheca, ut ſi dicatur promitto decem
corbes frumenti annuos ſuper fundo tali, vel de illo, aut
ex illo, ut fundat etiam Rugerius Rolandus *in theſauro ju-*
ris emphyteutici, *quæſt.*32. *num.*17. D. Merlinus *tom.*1. *con-*
troverſ.

Hinc DD. dicunt quod in feudo novo, vel antiquo, in 21
quo per mortem feudatarii filius primogenitus ſucceſſit, ha-
bet ſecundogenitus hypothecam pro conſequutione vitæ
militiæ, non ex alio, niſi quia Capitulum Regni 261. ta-
lem annuam vitalitiam præſtationem ſecundogenitis de-
cernit ſuper feudo, & ſic ſtante illa dictione *ſuper*, hypo-
theca oritur D. de Franch. *d.*714. Theodorus *alleg.*7. *nu.*3.
Galluppus *in methodo feudali p.*3. *c.*4. *nu.*59. Capaus *de vita*
*militia quæſt.*29. D. de Marinis ad Regentem Reverterium
*d.*91. *& tom.*1. *reſol. cap.*89. *n.*9. *& lib.*2. *c.*81. *n.*4. & ad Re-
verter. *deciſ.*245. Ergo annuæ præſtationes, ſeu livelli non 22
dant Monachis poſſeſſionem annuorum redditUum, ne-
que mobilium, neque ſtabilium, nec hypothecam ſuper
bonis generaliter debitoris, & quatenus darent ſolùm con-
cederent hypothecam; ergo non veniunt ſub hoc Decreto
prohibiti.

Mobilium verò appellatione, de quibus in Decreto, ve- 23
niunt res aptæ ad movendum; unde parva differentia vide-
tur inter res mobiles, & ſe moventes, niſi quod omne mo-
vens eſt mobile; ſed non e contra, ſicuti dicitur, quod omnis
anima eſt ſpiritus; ſed non è contra, ſive res mobiles ſint, quę
de loco ad locum moveri poſſunt, ſive moveantur à ſe ipſis,
ut homo, ſive ab aliis, ut lapis &c. quarum illæ moventes, hæ
mobiles in ſpecie dici putantur; immobilia dicuntur, quæ
moveri non poſſunt, quæ etiam res ſoli à J.C. vocantur, *l.*1.
§.1. *ff. de reivendic.* interdum verò res aliquæ, licet per ſe
mobiles ſint, tamen quoad juris effectum inter immobilia
numerantur, Petrus Veſſembecc. *conſ.*61.

De pecunia verò numerata, quod veniat appellatione
mobilium omnes concludunt, & deciſum refert Theſaurus 24
*deciſ.*160. ſive pecunia ſit in minima, ſive in maxima quan-
titate, & colligitur *ex l. ſi chorus* 79. §.1. *ff. de leg.*3. Riccius
*collect.*239. latè Tiraquellus *de retract. lignagier*, §.1. *gloſſ.*
6. Coppen. *deciſ.*24. Veſſembecc. *conſ.*61. *num.*6. Ayrer *in*
proceſſu hiſtorico Iuridico, *cap.*10. *obſervat.*3. *numer.*12. *&*
ſeq. Richonius *tom.* 2. *fol.* 193. *uſque ad fol.* 246. Ber-
licchius *tom.* 3. *concluſ.* 30. ſed limitant quando pecu-

25 nia est destinata ad emptionem stabilium: quia tunc venit
appellatione stabilis Vumeserius *lib.1. observ. tit.5. observ.4.*
Colerus *de processſ. exequut. p.2. cap.3. num.28.* Zasius *in l. si
certis num.10. ff. de verb.* Albertus *de statutis 2.p. q.205.* qui
ait quod statuto disponente mulierem viro superstitem, ma-
rito succedere in dimidia parte bonorum immobilium, eam
habere debere dimidiam partem ejus pecuniæ, quæ depo-
sita est ad comparationem prædiorum, argumento, *l. cum
aurum 29. §.11. verſ. quid ergo, ff. de auro, & argento legato,*
Consilia Argentoratensia *vol.2. conſ.9. num.41.* Soccin. sen.
conſ.249. num.22. vol.2. Joseph. Ludovic. *col.48. num.23. &
seq.* quia destinatum habetur pro re perfecta; unde res
destinata ponitur in ædificio, perinde ac si esset ea ædifica-
ta, *l. ligni, §. idem, in verbo si jam concedendo fuerit desti-
natum, ff. de leg.3. d. l. Si chorus, ff. de leg.3.* ubi pecunia ad
26 mutuum destinata, non venit appellatione mobilium; sed
perinde habetur, ac si mutuo jam fuisset data, DD. *in leg.
cætera §. si paraverit ff. de leg.1.* & maximè, si parum absit
à perfectione rei destinatæ, Zasius *in l.41. ff. de leg.1.* sic
liber nondum Claviculatus pro compacto, accingendus
proximè pro accincto habetur, *l. lege Iulia, ff. de fundo do-
tali*, ubi glossa sic destinatus ad officium scribæ, vel docto-
ris sine falsi crimine potest Doctor, vel scriba appellari,
DD. apud Christin. *decis. Belgica vol. 1. d. 212. num.50.* ubi
expresè dicit pecuniam destinatam ad emptionem stabi-
lium, reputari pro immobili, Jason *in l. cætera, §. sed si pa-
raverit num.22. ff. de leg.1.* Crassus *in §. legatum qu.19. num.
7.* Joseph. Ludovic. *concluſ.48. num.33.* Decian. *responso 59.*
27 *num.13. lib.1.* & qui possidet pecuniam destinatam ad em-
ptionem prædiorum, quod non teneatur satisdare sicuti
possessor stabilium dicit Cevallos *q.312. num.2.* Berlich. *tom.
3. concluſ.30.* latissimè Joann. Jacobus Speidell. *in suo The-
sauro politico juridico fol.315. col.1.*
28 Quod vero sub hoc Decreto non contineantur livelli, pa-
tet evidenter: quia in procemio, & narrativa Decreti pro-
ponitur causa; cur Sac. Congregatio illud ediderit scilicet
(ne causa parandi, aut augendi peculium non parva Mo-
nasticæ tranquillitatis jactura sæcularibus negotiis impli-
cantur, & pauperes Monasterii tamdem, non pauperes
Monachi præpostero studio circa terrena satagentes æterna
despiciunt &c. quæ quidem verba in assertiva Decreti pro-
lata denotant causam finalem, & mentem loquentis fuisse,
29 ne secularibus negotiis implicentur: quia procemium de-
notat causam finalem, & mentem loquentis, *l. fin. ff. de hæ-
red. instit. l.1. ff. ad Macedonianum, l. cum hi,* ubi DD. *ff.
de transact.* Molina *lib.1. de primogenitura, cap.5.* Menoch.
lib.6. præsumpt.2. qui loquitur in statutis, bullis, rescriptis,
sententia judicis, laudo, investitura, contractibus, dispo-
sitionibus testatoris &c. Mandoſ. *in Reg. Cancellariæ, regu-
la 15. quæst.2.* Ludovic. Gomeſ. *in Regulis Cancellariæ in re-
gula de verisimili notitia, num.2.* Cardin. Tusch. *tom.6. litt.
P, concluſ.892.* Rota *d.187. num.4. 5. & 6. & decis.491.* apud
Farinac. *part.1. recent. & decis.167. & decis.213. & d.218. &
d.569.* apud eumdem *part.2. recent.* Gratian. *tom.5. cap.809.*
30 *num.8. & 924. num.22.* & quod ex assertiva dispositionis col-
ligatur mens, & intentio disponentis, & ratio finalis, di-
cunt DD. per text. *in l. item quia, §. fin. ff. de pactis*, Mascard.
concluſ.1284. Guttierez *lib.1. pract. quæst.89.* Maceratensis
lib.2. var. resol.43. & lib.3. resol.1. num.59. & resol.15. n.8.
Robles *lib.2. de repræsentatione cap.14. num.32.* & ex talis
procemio declaratur decisio, *leg. cum pater §. dulcissimis, ff.
de leg.* Secundò quia intentio legislatoris colligitur ex procœ-
mio, seu ex præfatione, Barbatia *conſ.1. lib.3.* & procemium
dat intellectum toti legi, & sicut corpus ab anima, ita di-
spositio à procemiali ratione regulatur, Jason *in l. qui qua-
draginta, col.2. ff. ad Trebell.* & dicta in præfationibus cen-
31 sentur repetita in dispositione sequenti, latè Mantica *lib.5.
de conjecturis tit.15. num.7.* Cardin. Tusch. *dict. concl.891.*
Menoch. *d. lib.6. præsumpt.2.* ergo si intentio Decreti est,
ne negotiis secularibus se implicent Monachi, non compre-
hendit livellos, in quorum exactione nullum habent Mo-
nachi cum secularibus negotium: quia eis à consanguineis,
vel ab illis, ad quorum Beneficium renunciationes fece-
runt, solvuntur libenter, & quatenus non solvantur sim-
plici præcepto coram delegato Monasterii de juribus suis
experiuntur ipsimet Procuratores ad lites Monasterii, ex
persona Monachi livellarii; ergo non loquitur Decretum
de Livellis; ergo si Decreti verba non conveniunt, neque
ejusdem dispositio locum habebit, *l.4. §. toties* ubi Paulus,
*ff. de damno infecto l. quod constitutum, ff. de milit. testam. l.
ita autem in principio*, ubi Bart. *ff. de administr. tut.* Surdus
*d.122. num.13. & conſ.152. num.38. & conſ.174. num.8. &
179. num.38.* Brunor. à Sole *in locis communibus in verbo di-
spoſit.14.* Rota *d.697. num.7.* apud Farinac. *part.1. recent.*
cum ergo cesset ratio Decreti, cessabit quoque illius dispo- 32
sitio in Livellis *argum. l. in omni*, ubi Bart. *ff. de adopt. leg.
quod dictum, ff. de pactis, leg. adigere, §. quamvis ff. de jure-
patr. cap. & si Christus de jur. jur.* Everardus *in Topicalega-
li loco 85.* Tiraquell. *in tract. cessante causa, part.1. num.11.*
Antonius Pichard. *in principio, institut. de milit. testamento
num.4. & in princ. institut. de lege Falcidia numer.28. & in
principio institut. de eo cui libert. causa bona addicuntur num.
41. & 42.* Robles *lib.2. de repræsentatione cap.6. num.12. &
lib.1. cap.12. num.52.* Angrianus *lib.1. de legibus, controv.3.*
latè Giurba *ad consuet. Messanæ, cap.1. gloſſ.1. num.13. part.
1. ex l. Ancillæ*, ubi gloſſ. ult. *Cod. de furtis*, ubi si cessat
casus legis, cessat quoque dispositio, Cardin. Tusch. *litt. L,
concluſ.262.*

DISCEPTATIO LXXXII.

SUMMARIUM.

1 *Religiosi quicumque vitam communem observare debent.*
2 *Canones prohibentes proprium Monachis qualiter procedant.*
3 *Decretum, de quo in præsenti quid voluerit prohibere.*
4 *Trident. ſeſſ.25. de regular. c.2. an prohibeat, & quomodo, habere peculium.*
5 *Post Trident. regulares possunt habere peculium ad nutum amovibile Superiorum.*
6 *Regulares posse peculium habere post Trident. clarissimè probatur.*
7 *Declarationes S. Congregationis Concilii qualiter procedant.*
8 *Superiores Regularium possunt Monachi senibus, vel infirmis concedere bona aliqua administranda.*
9 *Superfluorum usus à Monasteriis, ubi votum paupertatis rigorosè observatur, abesse debet.*
10 *Religiosi non reformati an possint habere usum superfluorum.*
11 *Religiosum habere superflua non est contra votum paupertatis, sed contra ejus accidentalia.*
12 *Prælatus Religionis an possit concedere subditis usum superfluorum.*
13 *Moniales an possit habere vasa aurea, argentea, & similia.*
14 *Pecuniam detinere apud se Regularem, inscio Superiore, non est contra votum paupertatis, si illam expendat de licentia Superioris.*
15 *Præceptum, ne quis pecuniam apud se detineat, quid operetur, & quando.*
16 *Voti paupertatis essentia in quo consistat.*
17 *Trident. Decretum, ſeſſ.25. de regular. cap.2. non inducit novum jus.*

ARGUMENTUM.

Regulares post Trident. ſeſſ.25. de regular. c.2. possunt peculium retinere cum licentia Superioris, neque in hoc Sac. Congregationis declarationes aliquid prohibent. Usus superfluorum non repugnat substantiæ voti paupertatis; sed accidentibus; unde Superior poterit permittere illa Regularibus. Pecuniam detinere Regularem apud se non est contra votum paupertatis; sed illam expendere sine licentia Superioris, & quid posito præcepto prohibitorio? Voti paupertatis essentia in quo consistat asseritur.

PRO

PRO

Eodem Sacro Ordine,

AD

Observantiam ejusdem decreti.

FACTUM.

1 PRo intelligentia suppono omnes Religiosos, cujuscumque Religionis, teneri vitam communem observare in victu, vestitu, lectisterniis, & aliis distributis à Superiore: sic habetur in Trident. *sess.25. cap.2.* juxta declarationem Sacræ Congregationis, factam authoritate Urbani VIII. in Decreto de ejectis, & Apostatis, quam refert P. Lezzana *tom.1.6. num.8. ex sacris Canonibus ex cap. non dicatis 12. quæst.2. & cap. Monachi, & cap. cum ad Monaste-* 2 *rium, de statu monach.* dicitur, ut nihil habeant Monachi de proprio, quod DD. dicunt procedere independenter à Superiore; unde permitti potest à Superioribus habere peculium, Cardin. Bellarminus *tom. 1. lib. 2. de Monachis cap.20.* Suarez *tom.3. de Religione lib.8. cap.7. num.30.* Antonius Perez *in Reg. S. Benedicti cap.33. à num.14. usque ad num.42.* Superioribus enim licitum est licentiam dare retinendi peculium suis subditis, Innocentius *in capit. insinuante numer.20.* qui Clerici, vel Monachi, Joannes Andreas *in cap. non est obligatorium à num.6. de Reg. juris in 6.* ubi ait non esse illicitam consuetudinem aliquarum Religionum, ut singulis Monachis certa portio ad suos usus necessarios assignetur, quod approbatur ab Abbate *in cap. cum ad Monasterium num.8. de statu Monachorum & cons. 88. part.1.* Sylvester *in verbo Abbas quæst.3.* à Sanchez *in summa lib.7. cap.17.* à Suarez *de Religione tom.3. lib.8. cap. 14.* quia hoc non est aliud, quam Superiorem applicare de bonis Monasterii necessaria Religiosis; quod sine dubio licitum est, Navarrus, Sanchez, & alii quos refert, & sequitur Lezana *tom.1. cap.6. num.22.* Graffius, & alii 3 apud eumdem Lezanam, & hoc credo voluisse prohibere decretum de quo in præsenti, scilicet ne Superiores permittant Monachis suis administrationem bonorum Monasterii quæsitorum eisdem, sed jam Monasteriis incorporata: quia unusquisque assumeret sibi unum Territorium in administrationem, & hoc esset causa agendi peculium, se implicare negotiis Secularibus, non autem prohibere voluit Livellos, & alia de quibus infrà.

4 Post Concilium verò Tridentinum *sess.25. de regular. cap.2.* Est quæstio an Religiosi, qui non habent speciale statutum in contrarium, ut Patres Carmelitæ discalceati, possint habere annuos redditus, & census vitalitios, & particulare peculium ad proprios usus honestos, etiam indeterminatos, dependenter tamen à voluntate Superiorum.

Ratio dubii est, quia Concilium videtur dicere administrationem bonorum Monasteriorum ad solos Officiales eorumdem spectare ad nutum Superiorum amovibiles, per quæ verba disponitur non licere Superioribus, etiam bonorum Conventuum administrationem, nisi solis Offi- 5 cialibus, putà Oeconomis, seu Procuratoribus, aut Cancellariis ad eorum nutum amovibilibus committere: ergo post Concilium non licere Prælatis Regularibus talem administrationem, & usum peculii concedere, & ex hac ratione dubitandi, sic concludunt, Zerola *in prax. Episcopali part.1. in verbo Moniales*, Navarrus *de restitut. lib.3. cap.1. punct.3.* Suarez *tom.3. lib.8. cap.14. num.18.* qui putant Concilium Tridentinum condere novum jus, ut possint Regulares post Concilium Tridentinum habere peculium: contrarium tamen verissimum est, scilicet post Concilium Tridentinum, licere Prælatis concedere peculii usum suis subditis ad usus licitos, & honestos, ad nutum tamen ipsorum Prælatorum amovibilia, neque Tridentin. obstat: quia non inducit novum jus, sed renovat sacros Canones, ut scilicet non liceat permittere independenter à Superioris licentia, &c. quia administrant ad bonum Religionis, quia particularis Religiosi bonum, censetur bonum totius communitatis, ita post Tridentin. docent Perez *in Regula S. Benedicti cap.33. num.25.* Ledesma *de statu. Religioso cap.4. conclus.3. dub.13.* Sanch. *lib.7. cap.12. à num.11.* Miranda *in Manuali tom.1. quæst.28. art.8.* Joannes de la Cruce *lib.1. de statu religios. cap.3. dub.2. conclus.4.* Rodriq. *quæst. regul. tom.2. quæst.125. art.4.* & Ledesma citat pro hac opinione Joannem Gallum, quem ait interfuisse Concilio Tridentino, nec unquam intellexisse quòd illo decreto hujusmodi annui redditus prohibiti fuerint, ita etiam dicit Laurentius de Peyrinis *tom.1. de subdito quæst.1. cap.20.* Villalobos *in summa part.2. tract.35. dub.30.* Fagundez *tractat.2. de præceptis lib.8. cap.6. numer.13.* Riccius *part. 4. decis.340. num.12.* Faber *de restitut. lib.4. sentent. dist.15. quæst.2. disp.45. cap.5. num.125.* Genedus *de paupertate Religiosa dub.9. num.4.* Garzia *in politica Regulari de voto paupertatis cap.....* Bartholomæus à sancto Fausto *lib.8. quæst.30.* & decidit Sacra Rota Romana in una Aquilana Prioratus 1. Februarii 1584. quæ est *1. part. divers. decis.772.* omnino videnda.

Hoc idem tenent Vidal. *de paupert. num.29.* Pellizzarius 6 *tract.4. cap.2. num.196.* Diana *part.1. tract.6. de paupert. resol.32.* novissimè Frater Antonius à Spiritu Sancto, Lusitano Carmelita discalceatus *in suo directorio regular. tract.3. disp.4. sect.2. num.74.*

Ratio est, quia etiam in arctissimis Religionibus, Religiosi possident aliqua mobilia sibi concessa, & deputata pro suis particularibus usibus, ut sunt vestes, libri, imagines, & alia hujusmodi, quibus ipsi utuntur sine violatione voti paupertatis: ergo neque ipsum violant habendo peculium, seu annuos redditus pro suis usibus, & necessitatibus assignatos. Consequentia patet, quia ex eo Religiosi non peccant contra votum, retinendo illa mobilia: quia retinendo illa dependenter à voluntate Superioris, neque dominium, neque proprietatem habent super illis: ergo idem debet dici de peculio, & annuis redditibus; siquidem illa habent dependenter à voluntate Superioris.

Neque in contrarium obstant aliquę declarationes Sacrę 7 Congregationis Concilii, de quibus Quaranta *in verbo, casus*, in quibus prohibetur Prælatis concedere Religiosis suis subditis licentiam possidendi tales annuos redditus: quia tales declarationes sunt intelligendæ eo modo, quo diximus de Concilio, cum non possint magis obligare, quàm ipsum Concilium, ut bene Peyrinus *ubi suprà, in responsione ad 2.* & sic consuetudo non est damnanda illarum Religionum, in quibus Regulares habent assignatos annuos, & certos redditus ad victum, & vestitum, ut bene P. Diana *dict. resol.32.* Neque est prohibitum Superiori 8 concedere Monachis senibus, vel infirmis, ac de Religione benemeritis aliqua bona ab ipsis administranda, ut sunt aliquæ villæ, vel salubriores ad nutum revocabiles, cum conditione, ut certam pensionem Monasterio solvant, vel aliquid simile onus expleant, & de aliquo disponant in suos honestos, & pios usus tantùm, ut bene Navarrus *in comment.2. de regular. num.15. & 18.* Miranda *d. art.8.* Sanch. *d. cap.22. num.13.* Tambur. *tom.1. disp.22. q.5. n.9.* & sic videntur profiteri Monachi, scilicet cum tali licentia retinendi pro suis necessitatibus aliquod peculium, ut post alios Tambur. *disp.23. quæsito 7.*

In illis verò Religionibus in quibus Religiosi votum pau- 9 pertatis cum rigore observant, non erit licitum habere superflua, neque Prælatus poterit ea permittere, ut scilicet habere vasa argentea, aurea, gemmas, annulos, vestes sericas, picturas pretiosas, scriptoria curiosa, & alia hujusmodi, & si de facto habeant, peccant mortaliter contra votum paupertatis, Lezzana *tom.1. cap.6. num.15.* Cardin. de Lugo *de just. disp.2. sect.7. num.131.* Sanchez *lib.7. cap.17. num.21.* Frater Antonius à Spiritu Sancto *tract.3. disput.4. sect.2. num.87.* at in illis Religionibus, in quibus longæva consuetudo explicuit votum paupertatis non extendi ad hujusmodi superflua: potest id permitti Card. de Lugo *ubi supra*, & de Religionis non reformatis absolutè posse, tenet Bordon. *tom.1. resol.43. n.45.* Moron. *responso 86. num.95.* 10 P. Graffius, & alii apud Bordonum *num.45.* Cardin. de Lugo *disput.3. de just. sect.7. num.132.* Peyrinus *de subdito, quæst.2. §.9. num.5.* Moronus *num.96.* Frater Antonius à Spiritu sancto *ubi suprà num.89.* quia hoc non esset contra sub- 11 stantiam voti paupertatis, sed tantum contra accidentalia ejus, in quibus Superiores possunt dispensare, cum non sit dispensare in proprio, neque proprium permittere, sed accidentia voti relaxare: tum quia sic obtinuit talis Religionis consuetudo à Prælatis scita, & tolerata, sed consuetudo legitimè introducta facit cessare Regulam, prout dicit pertinentia ad votum non essentialia, sed acciden-talia:

lia: ergo. Probatur minor, quia consuetudo potest inducere quicquid potest Princeps, *l. quisquam, ff. de divers. & temp. præscript. l. de quibus, ff. de legibus, cap. super quibusdam, §. prætereà de verb. significat.* Moronus *resp. 3. num. 8. & seqq.* sed S. P. potest prædicta concedere: ergo idem potuit consuetudo introducere.

12 Neque dicas Prælatum non posse concedere hanc facultatem, cum non sit dominus, sed tantùm dispensator bonorum Monasterii, & jus non tribuit illi hanc facultatem, eo quod est illicita; tum quia est reprobata in Trident. & à Clemente VIII. in sua Bulla *de reformat. religion. num. 18.* & idem censuit Sacra Congregatio, teste Lezzana *ubi suprà.*

Respondeo enim Prælatum posse administrare superflua pro toto Conventu in communi: ergo poterit hanc superfluitatem concedere in particulari; ad authoritatem Tridentini, Clementis, ac S. Congregationis, dico cum modernis Discalceatis Carmelitanis, *ubi suprà n. 100.* restringi, & loqui tantum de Religionibus reformatis. Neque dicas consuetudinem non posse dari contra legem, quia daretur præscriptio cum mala fide. Respondeo enim in hoc differre præscriptionem à consuetudine, quòd præscriptio, ut dicit jus alterius sibi acquirere non admittere malam fidem; consuetudo autem, ut plurimum malam fidem supponit, & præsertim cum est contra legem, & ideò in ejus præscriptione non requiritur bona fides.

13 Unde collige plures Moniales posse habere, non solum peculium, & annuos redditus, sed etiam vasa aurea, argentea, annulos, medalias, margaritas, vestes sericas, tapetes, scriptoriola, quæ omnia in omnibus ferè Monialium Conventibus, non reformatis, inspicimus, & in pluribus Religionibus virorum, non reformatorum, videmus Religiosos etiam observantissimos habere Imagines magni valoris, scriptoriola, & alias res pretiosissimas, videntibus, & non contradicentibus Prælatis; quæ omnia tam in Prælatis, quàm in tot viris gravissimis, & litteratissimis condemnare, arduum, & difficile est; ergo dicendum est, posita tali legitima consuetudine introducta, posse eos uti, &c.

14 Neque contra votum paupertatis faciunt illi Religiosi, qui detinent pecuniam apud se in notabili quantitate, inscio superiore, dummodo illam non expendant sine licentia tacita, vel expressa superioris, ita Vidal. *de paupertate num. 49.* Pasqualigus *decis. 451. tom. 2.* Sanchez *lib. 7. Moralium cap. 19. num. 50.* Bartholomæus à sancto Fausto quem refert, & sequitur Cardinalis de Lugo *de just. & jur. disput. 3. sect. 8. num. 150.* Diana *part. 1. tract. 6. resol. 43.* Ratio est, quia ille, qui retinet pecuniam apud se præcisè non facit actum, qui sit contra paupertatem religiosam: quia illa retentio, secundum se præscindendo à dominio, & proprietate, non est contra votum paupertatis, cum sit solum quidam actus materialis, non habens formam contrariam voto: ergo in hoc casu non est judicandus proprietarius. Et confirmatur: quia dominium illius pecuniæ pertinet ad illum, qui tales pecunias dedit in depositum tali Religioso, ut debito tempore, & cum licentia Superioris, illis uteretur: ergo Religiosus illas retinens nullo modo habet dominium super illis: sed, ut suppono, est merus depositarius, ut bene Frater Antonius à Spiritu sancto,

15 *tract. 3. disput. 4. sess. 2. num. 106. & seq.* qui *num. 128.* ait, quod etiam posito præcepto obliganti sub mortali, ne Religiosi habeant pecunias in deposito, modo quo suprà, sive intra Conventum, sive extra, sed quod omnis pecunia, si quæ fuerit, tradatur depositario communi Monasterii, vel Prælato, neque Religiosus operabitur contra votum paupertatis: quia si prohibitio sit facta à Prælato inferiore, censetur habere licentiam à Prælato Superiore; sed si sit facta à Prælato Superiore prohibitio, tunc censetur operari de licentia Superioris Prælati, qui est S. Pontifex, vel jure naturali dictante unicuique licitum esse sibi in necessariis providere, quod jus naturæ sine dubio prævalet cuicumque juri humano, & ita consuluisse plurimos sapientes testatur Pelizz. *tract. 2. c. 2. n. 312.* quibus adhæret Frater Antonius *loc. cit. n. 215.*

16 Ex quibus infertur primò rationem, & essentiam voti paupertatis consistere in abdicatione dominii privati bonorum temporalium, *cap. non dicatis 12. quæst. 2.* ibi, non dicatis aliquid proprium, sed sint vobis omnia communia, *cap. cum ad Monasterium 6. de statu monachorum*, ubi Innocentius III. ait, prohibemus directè in virtute obedientiæ, sub obtestatione divini Judicii, ne quis Monachorum proprium aliquo modo possideat. Tridentin. etiam *sess. 25. cap. 2. de regular.* ait nemini Regularium, tam virorum quàm mulierum, liceat bona mobilia, vel immobilia, cujuscumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquisita, tamquam propria, aut etiam nomine Conventus possidere, vel tenere, sed statim ea Superiori tradantur, Conventuique incorporentur; unde disponitur Religionem in communi posse bona temporalia possidere, in particulari minimè, non tamen repugnat habere Regulares peculium dependenter à voluntate Superioris, quia usus talis peculii non repugnat naturæ voti paupertatis DD. *ubi suprà.*

Infertur secundò post tale decretum Concilii ex communi opinione DD. & etiam ex Sacra Rota, *ut infra* 17
permitti usum peculii, eo modo, quo dicebamus, & licèt Vasquez *de redditibus, cap. 3. dub. 2. numer. 15.* dicat Concilii decretum non fuisse receptum, tamen verius est noluisse Concilium inducere novum jus; sed solum innovare jus antiquum, illudque in memoriam revocare: ergo, quando ait non licere Prælatis concedere bona stabilia, etiam ad usum, & usumfructum, loquitur; vel de concessione, quæ fiat absque justa causa, ut dicunt Navarrus, & Peyrinus *ubi suprà*, vel de ea, quæ fit ad usum, & usumfructum juris, & non solum facti, ut explicat Beja *part. 4. casu 17.* & hoc etiam sensu sunt interpretandæ variæ declarationes relatæ in contrarium à Quaranta *in verbo, casu num. 6.* ut bene Pellizzarius *in manuali regularium, tract. 4. capit. 2. sect. 2. num. 25.*

DISCEPTATIO LXXXIII.

SUMMARIUM.

1 *Decretum, de quo in præsenti duo damna notabilia Ordini Cassinensi operetur, si ut sonat verbo tenus intelligeretur.*

2 *Monachi Benedictini possunt habere legatum cum pacto, quod nihil acquiratur Monasterio.*

3 *Sacra Rota Romana approbavit legatum factum Monacho cum pacto, ut Monasterium nihil prætendere posset.*

4 *Legatum census factum domui professæ Societatis IESU qualiter fuerit in Rota interpretatum.*

5 *Legatum de quo suprà per Sacram Rotam iterum fuit admissum ad favorem Monachi.*

6 *Donatio facta Monacho cum pacto, quod nihil habeat Monasterium, qualiter fuerit interpretata per S. Rotam Romanam.*

7 *Hæreditas relicta Monacho in sui libera facultate disponendi per S. Rotam fuit approbata.*

8 *Monachus qualiter disponat de talibus bonis, posito pacto, ut Monasterium non se intromittat.*

9 *Legatum relictum Monacho, cum pacto ne se intromittat Monasterium, si aliter fiat remanet penes hæredem.*

10 *Monachus, vel Procurator Monasterii cum licentia Superioris comparere poterit ad tale legatum consequendum.*

11 *Monasterio competit mandatum de manutenendo pro bonis possessis à Monacho professo.*

12 *Donatione facta Monacho est revocabilis, quousque sequatur ratificatio Superioris, & ut iterum consentiat donans.*

13 *Monachus licet Cappucinus non patitur, nisi minimam capitis diminutionem.*

14 *Regula est forma substantialis Religionis, & in quo differat à constitutionibus.*

15 *Benedictinus vigore Regulæ potest habere peculium ad libitum Superioris amovibile.*

16 *Monachi possunt dicere de nullitate professionis, si Regulæ alterentur.*

17 *Prælati Regulares licet sint Generales, non possunt cogere subditos ad id, quod est contra Regulam.*

18 *Decreta Reformationis Religionum debent acceptari ab omnibus Monachis, ut singulis, non uti universis.*

19 *Regu-*

19 *Regulæ sunt quasi ossa, & nervus Religionis.*
20 *Monachi cogi non possunt ad observantiam reformationis Regulæ propter majorem perfectionem.*
21 *Bulla Pii V. cogens Conventuales ad observantiam apud Hispanos, cur facta fuerit.*
22 *D. Bordoni decis. 411. ad propositum adducitur.*
23 *Res Deo dicatas interdum Monachi ad usus profanos converterunt.*

ARGUMENTUM.

Decretum de quo in præsenti duo damna Ordini Cassinensi operaretur. Monachi Benedictini possunt habere legatum cum conditione, ut nihil acquiratur Monasterio, & hoc tum à M. C. V. tum à Sacro Concilio, tum à Sacra Rota Romana pluries fuit practicatum, & hoc non solum in legato, sed etiam in hæreditate. Regula à Constitutionibus Ordinis in quo differat? Prælati Regulares non possunt aliquid præcipere Monachis quod est ultra Regulas, & hoc casu possent Monachi dicere de nullitate professionis. Reformationis decreta debent à singulis uti singuli peti.

PRO

Eodem Sacro Ordine,

AD

Observantiam ejusdem Decreti.

FACTUM.

1 DUo damna considerari in hoc decreto, de quo agimus notabilia, Religioni Cassinensi imminentia, si hoc illud comprehenderet Livellos, cæterasque administrationes bonorum, extra ea, quæ sunt Monasterio incorporata. Primum est temporale: Secundum spirituale; utrumque destructivum hujus sanctissimæ Religionis, quoad temporalia, & spiritualia.

2 De primo damno temporali probatur: quia cum certum sit apud omnes, & pluries practicatum: Primò scilicet per S. C. Neapolitanum apud Præsidem de Franchis *d.* 718. potest secularis facere legatum Monacho cum pacto, & non aliter, ut nihil Monasterio acquiratur, loquendo de similibus Religiosis: unde Religioso S. Benedicti fuit taliter factum legatum, & dicit doctissimus Præses: tam per M. C. V. quam per S. C. fuisse judicatum pro validitate legati, non obstante præcepto, mandante Abbatibus, vel Prælatis, ne quid permittant Monachis ad usum in vita.

3 Secundò Sacra Rota Romana apud Burattum *d.* 584. ait quod Monacho fuit relictum legatum cum pacto, ut Monasterium, vel Religio non posset aliquid prætendere, & dictum fuit valere: quia Monachus est capax annui redditus ab aliquo relicti, quoad administrationem, & usum, cum scientia tamen, & licentia Superioris, Rota *decis.* 216. *num.* 12. & 14. *part.* 2. *divers.* Navarr. *cons.* 75. *num.* 49. *lib.* 3. *de regularibus*, & præcedente licentia Superioris, & talis voluntas relinquentis, vel promittentis declaratur; ut Monasterium, vel Superior permittat conniventibus oculis percipere Monachum, & convertere debet in usus pios, vel librorum, seu vestimentorum Monachi, & sic ex mente Sacræ Congregationis, & de soluta consuetudine Sylvestrinorum, Cassinensium dicit Rota coram

4 Buratto *d.* 484. *numer.* 13. & eadem Rota coram Buratto *d.* 295. ad legatum census scutorum mille relictum domui Professæ Societatis Jesu, cujus quoad retentionem non est capax, cum renunciaverit dispositioni, *Trident. sess.* 25. *cap.* 3. *de regular.* intellexit, ut censeretur factum ad finem vendendi censum, & pretium convertendi in necessitates Religiosorum, & per Superiores Benedictinos concedi posse ex inveterato usu Religionis, ut habeant administrationem talium relictorum, ut benè Cæsar Carena *resolut.* 199. & in simili argumentatur, Rota *d.* 584. *num.* 13. apud Burattum.

Tertiò; Cum quædam conjuges ingressæ fuissent Religionem, & maritum ad Beneficium uxoris promisisset solvere libras mille viginti singulo anno, ad effectum de eis disponendi ex ejus liberalitate, ita tamen quod de eis uxor disponere valeat ad ejus libitum, & in eis ipsæ Reverendæ Moniales se ingerere non possint, sed earum dispositio ad ipsam pertineat: quia verò vir recusabat solvere uxori sub prætextu, quod non valebat conditio, fuit responsum valere, & servandam ex Bartolo *in Auth. excipitur num.* 2. *Cod. de bonis, quæ liberis*, formans casum de legato relicto Monacho cum conditione; ut ad eum non ad Monasterium pertineat, ita quod nihil juris quæratur Monasterio, atque dictum legatum subsistere, & intelligendum esse, ut relictum ita quæratur Monacho; ut Monasterium patiatur Monachum eo relicto potiri, eo modo, quo potest, conniventibus oculis, nihilque juris afferentis utilitatem, eo casu intelligi Monasterio quæsitum, quam Bartoli doctrinam sequuntur communiter DD. apud Sanch. *in summa lib.* 7. *c.* 17. *num.* 4. ubi loquitur de relicto Monacho, ita ut nec ad Monasterium pertineat, nec Superior possit in eo se intromittere, Molfesius *in summa tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 20. *num.* 49. & 50. Tambur. *de jure Abbatiss. disp.* 8. *qu.* 5. Hieron. Rodrig. *quæst. regular. resol.* 48. Diana *part.* 3. *tract.* 20. *de dubiis regular. resol.* 34. Lezzana *in summa tom.* 1. *cap.* 6. *num.* 34. 5

Quartò, Rota Romana apud Burattum *dict. decis.* 584. *tom.* 2. *num.* 12. & 13. postquam affirmaverit Monachum Ordinis Sylvestrinorum esse capacem annui redditus, quoad administrationem, & usum, cum scientia, & patientia Superioris, & in hoc Concilium Tridentinum *sess.* 25. *de regular. cap.* 2. nihil innovasse circa hanc capacitatem, decidit donationem factam Monacho cum conditione, & clausula, quod Monasterium, vel Religio non possit aliquid prætendere, de jure sustineri, & validam esse, declarans ulterius verba prædicta ita debere intelligi, ut voluntas promittentis sit, quod Superior permittat conniventibus oculis, dictum Monachum percipere annuos redditus sibi donatos: ut sic voluntas testatoris possibili modo servetur, Mantica *lib.* 3. *de conject. tit.* 50. *num.* 1. & verba dispositionis accomodantur conditioni personæ, ut benè Sanch. *d. cap.* 17. *num.* 4. 6

Quintò, facit quod de anno 1606. fuit in Rota disputatum coram doctissimo Pena de quadam Testatrice, quæ filium suum fratrem Fabianum hæredem fecerat, cum potestate, quod de prædicta hæreditate ad arbitrium suum, absque sui Superioris, & Conventus licentia, tamquam homo liber disponeret proinde ac si frater S. Francisci (cujus erat Religiosus) non esset, fuit inquam dubitatum, an potuisset libere disponere, & cum frater Fabianus vigore dictæ facultatis dedisset quoddam petium Territorii quibusdam secularibus, quorum possessionem acceperunt seculares illi, & Fratres S. Francisci prætendebant succedere, & super dicto prædio jus habere; Rota dixit non valere donationem factam à Fr. Fabiano: quia illa verba important, ut nihil acquiratur Monasterio, quoad utilitatem, non respectu juris, & sic sensus est, quod Monasterium permittere debet conniventibus oculis, illum Monachum, cui relictum fuit habere administrationem relicti, sicuti servus habere dicitur proprium, *l.* 5. *ff. de manumiss.* ad quem effectum Monachus habetur pro servo, Seraph. *d.* 724. *num.* 9. 7

& intelligitur quod talis Religiosus possit habere administrationem illius relicti in casu licito videlicet, vel dispensando ad pios usus, quod est licitum Religioso, *cap.* 2. *de testam. in* 6. vel convertendo sibi relictum ad usum vestimentorum, vel librorum: & idem dicit Antonius de Butreo *in d. cap. Monachi num.* 10. & si Superior nollet consentire, ut talis Religiosus haberet administrationem putat, Abbas *in dict. cap. Monachi de statu monach.* tale relictum non valere: sequitur Rota coram Pena *decis.* 1214. *num.* 7. Et sic Sacra Rota intellexit Abbatem *cons.* 44. *numer.* 3. *lib.* 2. ut scilicet talis Monachus possit disponere de sibi relictis, non quantum ad proprietatem, sed quantum ad usus pios, & licitos secundum arbitrium boni viri, & hoc sensu intelliguntur Canones, quod Religiosi nihil in perpetuum habere possint, ut eadem Rota intellexit in recentioribus *part.* 2. *decis.* 302. & coram Pena *tom.* 2. *decis.* 1214. *in fine*, & sic Rota approbavit Monachum posse retinere hæreditatem cum illo pacto relictam, & sic facta dispositione taliter, & non alio modo ad Beneficium Monachi, si Superior aliquid prætendat erit irrita, & hæredibus testatoris 8

toris debetur; unde non eam tenentur solvere Monasterio,
ut post alios Moronus *responso* 46. *num*.33. & alii suprà ci-
tati, & hoc est quod dicunt Abbas *cons*.42. *vol*.2. Franch.
9 *dict. decis*.718. Graffius *part*.1. *lib*.3. *cap*.5. *num*.41. quod
scilicet si Testator reliquit legatum Monacho, & voluit,
quod nihil acquiratur Monasterio, alioquin nullum esset
legatum, tunc si non consentiret Superior, ut Monachus
retineat legatum, illud non valet, & nihil erit solvendum,
sed remanebit penes hæredem gravatum, ut bene Verric-
celli *tract*.2. *tom*.1. *quæst*.33. *num*.4. post plures, quos alle-
10 gat, & hoc casu poterit comparere Monachus per se, cum
licentia Superioris, & ejus consensu, ut bene Antonius
de Virgilio *de legitimat. personæ*, *cap*.23. *num*.4. & posset
Monasterium comparere ex persona Monialis, nec ob id
repelli potest à consecutione dictæ annuæ præstationis, no-
mine ejusdem Monialis, ut ait Carena *resolut*.199. *num*.19.
11 & dari Monasterio mandatum de manutenendo pro bonis
possessis à Monacho professo: quia Monachus professus,
non sibi, sed Monasterio possidere potest aliquam rem,
ait Rota apud Penam *tom*.2. *d*.1264. & posse Religiosum de
talibus bonis succurrere Fratri suo egeno dicunt Sanchez
in summa lib.4. *cap*.20. *num*.19. Portellius *in dubiis Regula-
ribus in verb. Parentes*, Verriccelli *tract*. 1. *tom*.1. *quæst*.5.
& 6. Ergo ecce damnum Monasteriis illatum in tempora-
libus: quia nec habebit Monachus, nec Monasterium.
E contra verò cum non repugnet voto paupertatis habere
bonorum administrationem cum licentia Superioris, ex
Rot. Roman. *d*.772. *part*.1. *&* *d*.216. *num*.12. *&* 13. *part*.2.
diversorum, licet non possit dispensare Abbas quoad domi-
12 nium, & proprietatem, poterit tamen dispensare quoad
usum, Reg. Tappia *in Auth. ingressi*, *cap*.3. *numer*.35. P.
Graffius *part*.2. *decisionum lib*.3. *cap*.18. *num*.23. & sic po-
terit dispensare, ut retineat peculium, ut proprium; sed
quoad administrationem, ut bene Rota apud Farinacium
d.246. *tom*.2. *inter posthumos*, ideòque acquiritur Monaste-
rio; sed sibi usum facti ad nutum Superioris amovibilem
ex Navarro *Comment*.1. *de regularibus num*.23. Moronus
dict. responso 46. *num*.25. qui agit de donatione facta per
matrem cuidam Monacho, qui tamen non habebat Supe-
rioris licentiam, & fuit dictum talem donationem esse
revocabilem, quousque non sequeretur ratificatio Supe-
rioris, & etiam sequuta ratificatione, nisi etiam ipse do-
nans iterum consentiat, ut post Hostiensem, & alios Ca-
nonistas, docet Cevallos *quæst*.446. *num*.13. etiamsi jura-
mento contractus firmatus sit, Monaldus *cons*.30. *vol*.2.
qui dicit, *num*.14. non satis esse Prælatum non contradice-
re; sed opus est, ut contractum approbet, ut post alios
Moronus, *ubi suprà*.
13 Ergo maximum affert Decretum prædictum damnum,
cum certum sit Monachum, licet Cappuccinum non pati,
nisi minimam capitis diminutionem; unde si haberet ali-
quam pensionem annuam sibi concessam à Rege, vel ab
alio, & fiat Monachus, poterit talem pensionem renun-
ciare cui voluerit, ut benè Regens Reverterius, *d*.292.
Regens de Ponte *cons*.159. *lib*.2. Regens de Marinis *lib*.1.
cap.166. & in addit. ad Reverterium *dict. decis*.292. *per
totam*: at posito Decreto prædicto, non possent talia fieri
legata, & donationes, & si fierent, non acquirerentur Mo-
nachis; sed remanerent in Beneficium venientium ab inte-
stato ipsorum disponentium testatorum &c. ergo Decretum
illud grave damnum infert Monachis: quia redderet illos
incapaces habendi amplius legata, & dispositiones sub istis
conditionibus, cum Religio sit in immemorabili possessio-
ne habendi ea, talibus appositis conditionibus, ut ex fidibus
Patrum Cassinensium Sacra Rota decidit, teste Carena, Bu-
ratto, & aliis de quibus suprà.
14 De secundo damno, quod afferret Decretum prædi-
ctum patet: quia Monachi professi fuerunt sub illa regula;
Regula verò est anima Religionis, seu forma substantialis
ipsius Religionis, & dicebat Nazianzenus, quid est Mo-
nachus? est qui vivit, & Regulæ, & Deo; unde Præla-
tus non potest dispensare super regulam, nisi quantum illi
à Regula permittitur, vel à Privilegio, vel à jure Innocen-
tius *in cap*.2. *de eo qui furtivè Ordines recipit*, *& in cap. fin.
de postulatione Prælatorum*, S. Thom. 1.2. *quæst*.7. *artic*.4.
Peyrinus *tom*.1. *de subdito quæst*.1. *cap*.8. §.5. *col*.1. consti-
tutiones verò, seu statuta Religionum sunt ordinata ad re-
gulæ observantiam, & pertinent ad perfectionem, seu
complementum Religionum, ut bene in Monasteriis Cas-
sinensis Congregationis refert P. Lezzana *consul*.6. loquens
de quibusdam constitutionibus super Regulam S. Benedi-
cti, factis, in quodam Capitulo Generali, & à Papa Ur-
bano confirmatis, si potuissent Superiores dispensare: ex
Regulis vero hujus Sacri Ordinis, *c*.33. ex permissione 15
Abbatis licitum est habere ad nutum tamen Superioris, &
num.9. dicitur ne possint expendere pecunias sine licentia
Superioris; ergo signum est posse retinere cum licentia ejus-
dem, & expendere & de acquisitis solùm dicitur, quod Su-
periori revelent &c. *& c*.59. *de filiis nobilium* habetur posse
Nobilem donare occasione filii Monasterio bona, & filio
suo reservare usumfructum: ergo &c.
Ergo Benedictini qui fecerunt professionem sub hac
Regula, secundum quam Regulam, teste Antonio Pe-
rez Benedict. *in Regulas S. Benedicti*, *tom*.1. *cap*.23. *dub*. 16
1. *num*.22. *& sequenti* possunt Monachi, Superioris per-
missione, habere aliquid peculium, scilicet administra-
tionem bonorum &c. quando alterantur Regulæ, & ob-
servationes earumdem possent de nullitate dicere Profes-
sionum: quia sub hac lege contraxerunt, & non aliter,
non enim potest Monachis præcipi, nisi id, quod est se-
cundum regulas, sive expresè, & directè ad eam perti-
neant, sive implicitè, & indirectè, ut docent S.Th. *in quodli-
bet* 10. *art*.10. *& in* 2. *dist*.44. *q*.2. *art*.3. 2.2. *qu*.104. *art*.5. *ad
tertium*, S. Bonaventura *in* 2. *dist*.44. *art*.3. *quæst*.2. Navar-
rus *in manuali*, *cap*.23. *numer*.39. Rodriquez *tom*.3. *quæstio-
num regul. quæst*.19. *art*.3. Cucchus *institut. Canonicarum
tit*.1. *num*.121. Corduba *in Regula Sancti Francisci cap*.10.
quæst.2. *puncto* 6. Toletus *de septem peccatis*, *cap*.16. Tap-
pia *in Auth. ingressi*, *in verbo ipso ingressu*, *cap*.1. *num*.41.
& 59. *de Sacros. Eccles*. Sanchez *lib*.6. *cap*.2. *num*.15. Me-
rolla *tom*.2. *disput*.4. *cap*.4. *dubio* 8. *num*.54. Molfesius *in
summa part*.1. *tract*.9. *cap*.5. *num*.62. *& in prooemio ad con-
suetudines Neapolitanas*, *quæst*.4. *numer*.16. *&* 17. Oldra-
dus *cons*.16. Turrecremata *in cap. gesta in fine dist*.74. &
alii cum glossa, *in cap. relatum in verbo*, *ejectus ne Clerici*,
vel Monachi, *c. integritas*, *in verbo*, *voti* 32. *qu*.1. *& d. c. ge-
sta in verbo crescere*, *dist*.74. Pasqual. *quæst. Canon. centur*.1.
quæst.81.
Ideò Prælati Regulares, etiam Generales non pos- 17
sunt cogere subditos, ut ad Indos causa conversionis pro-
ficiscantur: quia hoc excederet præscriptum Regulæ,
Emanuel Rodriquez *tom*.2. *cap*.9. *num*.5. *& tom*.3. *quæstio-
num regularium*, *quæst*.19. *artic*.7. Lopez *part*.1. *instructo-
rii*, *cap*.56. quod extenditur quoties mittuntur ad loca,
ubi periculo vitæ exponuntur, Lessius *lib*.2. *de just. capit*.
41. *dub*.9. *numer*.74. *&* 75. cum sit supra Regulam, ut
ostendit Corduba *in Regula Sancti Francisci*, *cap*.10. *qu*.
2. & Sanctus Franciscus *in sua Regula*, *cap*.12. loquens de
missione suorum ad infideles, id reliquit arbitrio Fratrum,
cum licentia Superioris; unde S. Bernardus *lib*.1. *de præ-
cepto*, *& dispensatione*, *col*.4. ait Prælati jussio, vel pro-
hibitio non prætereat terminos professionis, nec ultra at-
tendi potest, nec contrahi citra, nihil mihi Prælatus pro-
hibeat horum, quæ promisi, nec plus exigat quàm pro-
misi, vota mea nec augeat sine mea voluntate, nec mi-
nuat sine certa necessitate, & paulo infrà: Monentes eos
non cogentes ad celsiora, condescendentes eis, cum ne-
cesse fuerit ad remissiora; quod fallit in Religiosis Socie-
tatis Jesu, teste P. Fragos. *tom*.1. *de Republica Christiana di-
sput*.9. §.5. *n*.133.
Unde Decreta pro Regularium reformatione edita à 18
Clemente VIII. & ab Urbano VIII. quæ dicunt, ut nul-
lus ex fratribus, etiamsi Superior sit, bona stabilia, aut
mobilia, aut pecuniam proventus, census, eleemosynas,
sive ex concionibus, sive ex lectionibus, aut pro Missis,
tam in propria Ecclesia, quàm ubicumque celebrandis,
aliove ipsorum justo labore, & causa quocumque nomine
acquisita, etiamsi subsidia consanguineorum, aut piorum
largitiones legata, aut donationes fuerint, tamquam pro-
pria, aut etiam nomine Conventus possidere possint, sed
ea omnia statim Superiori tradantur, & Conventui incor-
porentur, de quo decreto Pellizzarius *tract*.4. *c*.2. *sect*.7. *n*.
24. talia inquam decreta, Capitula, & statuta reformatoria
antiquæ observantiæ necesse est, ut Monachi misissent con-
sensum conventualiter congregati ad ea acceptanda, ut in
Rota Romana coram Dunnozetto de anno 1629. *d*.302. *in
novissimis*, ab anno 1626. usque ad annum 1630. & coram
Verospio *d*.525. apud Rubeum *tom*.5.
Cum enim regulæ sint quasi ossa, ac nervi Religionum 19
ut sine illis non possint consistere, ideò tunc Religio,
suum

suum primum retinet vigorem, quando viget observantia Regularium; at si secus fit, erunt solum nomine Religiosi: vocantur enim Regulares ab observantia regularum, & Religiosi, eo quod sint quasi relegati ad observanda, non solum Dei præcepta, sed etiam consilia contenta in propria regula; unde Sanctus Bernardus *cap.321. ad Fratres de Sancto Anastasio*, sic scribit: *Rogo vos Fratres, & multum obsecro sic agite, & sic state in domino dilectissimi, solliciti semper circa custodiam Ordinis, & Ordo custodiat vos: & Proverb.*3. habetur: *Custodi legem, atque consilium, & erit vita animæ tuæ*, & Bossius *in speculo Monachorum*, ait: *si parvi pendis constitutiones, & ordinationes sacræ Religionis, quantumvis parvæ sint, Monachus non es*, & Sanctus Bonaventura *in tract. de sanctis, cap.*3. ait quod in hoc differunt Religiones observantes, & reformatæ à relaxatis, & inobservantibus, quod in illis puniuntur transgressores regularum, in his verò negliguntur, nec ulla ratione coercentur, ut latè Rodriq. *tom.*3. *qu.*47. *art.*3. Pellizzar. *tom.*1. *tract.*1. *cap.*5. Lezzana *de reform. regular. per tot.*

20 Neque possunt Monachi ad observantiam cogi reformationis regulæ factæ, præcisè propter majorem perfectionem, ac rigorem: quia secundum omnium sententiam, de qua Pellizzar. *de voto, c.*4. *sect.*3. *q.*1. *&* 5. non possunt Prælati Regulares subditis præcipere, nisi ea, quæ sunt juxta regulam, sive directè, sive indirectè: Ergo si præcipiatur aliquid, quod ad regulam nullo modo spectet, non tenetur obedire, & ad inducendam obligationem prædictam, non sufficit consensus Capituli, sed requiritur, ut omnes, & singuli consentiant juxta regulam juris. Quod omnes tangit ab omnibus debet approbari: immò neque Papa poterit eos cogere ad arctioris vitæ regulam observandam, quàm prima fuit, & antiqui instituti consuetudo, quia peculiaris potestas, quam habet Papa in Relihiosos oritur ex propria voluntate ipsorum, qua ipsi veluti supremo Generali, voluntariè voto obedientiæ se adstrinxerunt; sed dicta potestas juxta limites talis voti est restricta: ergo non extenditur ad præcipiendum, nisi in illis, quæ sunt juxta regulam, quamvis alias Papa à Deo acceperit absolutam jurisdictionem in Religiosos, quatenus fideles, ut bene P. Sanch. & alii apud Pellizz. *de reformat. regul. tract.*1. *cap.*5. *sect. ult. num.*31.

21 Neque dicas quod Pius V. per Bullam editam anno 1567. jussit omnes Franciscanos Conventuales, seu Claustrales in Hispania degentes ejici à propriis Conventibus, & transire ad aliquam Religionem mendicantium, quæ erat multo arctior sua professione; idque parte non citata quod est contra jus naturæ: ergo excedit potestatem Papæ, juxta text. *in c.*1. *de causa poss. & proprietatis*, ubi dicitur: nec nos contra partem inauditam aliquid possumus definire.

Respondeo enim quod Pius V. re maturè considerata, & perpensis multis scandalis ortis in Hispania ex modo vivendi, quem profitebantur Religiosi, iisque probatis ac notoriis sententiam illam tulerit, considerans id esse necessarium, ad hoc ut illi observarent vota substantialia religionis, quæ professi fuerant: & in tali casu citatio partis omitti potest à supremo Principe, ut ait Bald. *in l. nec causa, n.*3. *C. de appell.* & Navarr. *c.*25. *num.*10. & Bordon. *c.*2. *de profess. q.*41. ait, quod profitentes Regulam Minorum non possunt cogi transire à Conventualibus, v. g. ad Observantes, & probat: tum quia nemo cogitur crescere, *c. gesta* 74. *dist.* tum quia, etsi Conventuales, & Observantes profiteantur eamdem regulam: non tamen ad illam tenentur eodem modo: nam Conventuales profitentur illam relaxatam variis indultis Pontificum; Observantes verò juxta primævum ipsius rigorem, sequitur Pellizzar. *ubi suprà num.*32.

22 Hinc P. Bordonus *decis. mor.*411. quærit an consuetudo inducta à monialibus habendi, & exigendi Livellos per seipsos extirpari possit ab Abbatissa, & dicit quod Abbatissa debet talem consuetudinem tolerare, si non est facta perniciosa Monialibus præsertim si bene cognoscant Moniales non esse bene affectas circa hanc reformationem, sed si sit perniciosa; ut quia Moniales abutantur suis livellis in vanis vestibus, vel donando Secularibus, tunc Moniales tenentur obedire, &c.

23 Negari enim non potest (verba sunt Henrici Petrei *in tract. de Monasteriis, pag.*747.) exempla eorum non deesse, qui res Deo dicatas devastare, atque diripere, cœnobia invadere, eorumqne census in usus profanos convertere, & muneris, atque officii sui immemores, epulis, & crumenis tantùm intenti litterarum, & pauperum penitus obliti, Christi partem confidenter devorare ausi fuerint: sed male concoxerint, ac verè, sed serò nimis experti fuerint Fundatorum devotas execrationes gravi affectu non caruisse, Lambertus Danzus *lib.*3. *de politico Christiano, c.*3. *nostræ ætatis*, Ribaldos, sive mures aulicos appellitat, qui res prædiaque Ecclesiæ Dei devotioribus cultoribus juventutis institutioni, & pauperum subsidio dicata, arrodunt, corrodunt, intervertunt, & impetrato à Principe pragmatico præscripto, seu diplomate, sibi appropriant, inque privatos usus transferunt, eosque in Deum, Ecclesiam, & omnes jus peccare graviter censet, Schurfius *cons.*45. *num.*11. *cum seqq. centuria* 1. *& cons.*9. quod enim semel Deo dicatum est, amplius ad usus profanos transferri non debet: sed talia oblata, & relicta debent ad alium pium usum converti, *l. legatum* 16. *ff. de usufruct. legato, c. quæ semel* 19. *q.* 3. Levitici 37. *vers.*28. Cothman *cons.*100. *num.*18. *&* 19. *volum.*2. ne forte per oblationem Deo, Ecclesiæ, vel pauperibus dedicatarum sacrilegium committatur, quod meretur pœnam excommunicationis, Novella 8. *c.*10. *c. nullo liceat* 12. *q.*2. Wessembecius *cons.*37. *num.*7. *vol.*1. non tamen sub prætextu œconomiæ temporalis sunt Monachi spoliandi suis facultatibus, & privilegiis, ut bene Gaspar Klok *de ærario lib.*2. *cap.*83.

DISCEPTATIO LXXXIV.

SUMMARIUM.

1 *Monachus potest cum licentia Superioris recipere hæreditatem in confidentiam, ut exequutor testamentarius.*
2 *Quod procedit sive exequutio sola Monacho commissa sit, sive distributio.*
3 *Licentia Superioris debet esse expressa, vel tacita, & quomodo hæc exemplificetur.*
4 *Licentia Superioris concessa pro exequutione, an possit revocari.*
5 *Prælatus Regularis, qui dedit hanc licentiam non poterit amplius se intromittere.*
6 *Hæredis institutio quando possit conferri in alterius arbitrium.*
7 *Regularis exequutor relictus in testamento, potest cogi ad declarandum quid sit facturus, nisi sit Sigillum Sacramentale, vel naturale intermedium.*
8 *Regularis Superior non potest cogere subditum exequutorem, ut applicet bona Monasterio suo, nisi postquam declaraverit.*
9 *Religiosus eligens seipsum poterit ei à Superiore auferri talis facultas eligendi.*
10 *Apostatæ cui acquirant tempore Apostasiæ.*
11 *Apostata ad Religionem rediens bona quæsita tempore Apostasiæ debentur Monasterio.*
12 *Epilogus omnium dictorum in quinque dubiis antecedentibus.*

ARGUMENTUM.

Monachi possunt recipere hæreditates in confidentiam administrandas cum Superiorum licentia: quæ licentia sufficit etiam tacita, & an possit cogi Regularis, ut declaret opus ad quod est ordinata hæreditas distribuenda. Apostata cui acquirat, & quid si post Apostasiam ad Monasterium revertatur.

PRO

Eodem Sacro Ordine,

AD

Obſervantiam ejuſdem Decreti.

FACTVM.

1 Reſpondeo affirmativè quia licet Regulares non poſſint eſſe exequutores teſtamentorum, tamen cum licentia Superioris petita, & obtenta, poſſunt eſſe, ut eſt textus *expreſſus in cap. fin. de teſtam. in 6.* ibi Religioſus exequutor ab alio in ſua voluntate ultima deputatus, non poteſt cum velle, vel nolle non habeat, hujuſmodi officium ſuſcipere, niſi à Superiore ſuo, petita ſuper hoc licentia, & obtenta; quod idem diſpoſuit S. P. *in Clement. unica, de teſtam.* ibi (quod utique non poſſe, niſi à Superiore ſuo ſuper hoc petita licentia, & obtenta ſuſcipere) gloſſa *in d. c. fin. in verbo Religioſus*, ubi omnes Canoniſtæ, & apud Hiſpanos eſt lex 2. *tit.* 10. *par.* 6. Abbas & alii *in cap. tua nobis, de teſtam.* ubi Covarruv. Joannes à Canibus *in tract. de executoribus ultim. vol. part.* 1. *num.* 29. 30. *&* 31. Cevallos *q.* 88. *& quæſt.* 404. Gratianus *cap.* 123. in quo Sacrum Concilium Trident. nihil innovavit, teſte Vega *in ſumma, part.* 2. *cap.* 114. *caſu* 6.

2 Quod procedit ſive exequutio ſola Monacho relicta ſit, ſive ordinatio, diſtributio, electio, & diſpoſitio commiſſa ſit; quia in utroque caſu officium exequi, & ſuſcipere Regularis poterit cum licentia Superioris obtenta, tum quia jura ſupracitata ſimpliciter loquuntur, tum quia obtenta licentia Regularis velle, & nolle ad illud exercendum ex Superioris licentia; ergo neque executionem, neque diſtributionem, neque electionem, neque diſpoſitionem poterit Regularis recipere, non obtenta licentia, ut bene Carpius, *lib.* 1. *cap.* 50. *num.* 20. qui ſubdit hoc procedere,

3 tam in diſpoſitione pia, quàm profana. Quæ tamen licentia debet eſſe expreſſa, niſi ſit tacita, quæ reſultet ex eo quod vidit, & tacet Superior Regularem exequi commiſſionem ultimæ voluntatis, hoc enim ſufficere ex doctoribus citatis non tamen requiritur in ſcriptis, DD. *ubi ſuprà*; ergo cum in præſenti ſit licentia habita, & pluries exequutus effectus, nulla erit difficultas; & talis licentia, neque poterit derogari, neque conceſſa revocari, & ſi deneget exequi cogetur, ita Baldaſſ. Thomaſius *de exequutore teſtament. tit.* 4. *numer.* 25. alii tamen dicunt Superiorem poſſe hanc licentiam ſemel conceſſa revocare ſuo Regulari, etiam re non integra, licet juſte non faciat ſine cauſa gloſſ. *in*

4 *Clementina unica de teſtamentis in verbo obtenta* ubi Abbas *num.* 3. Imola *num.* 8. Angelus *in verbo exequutor, num.* 31. Sylveſter *in verbo teſtamentum, il* 20. Molina Theolog. *de juſtitia & jure, diſput.* 247. Rodriquez *tom.* 3. *quæſtionum regularium, quæſt.* 70. *art.* 1. Sanchez *in ſimili de mat. lib.* 3. *diſput.* 36. *numer.* 9. tum quia talis licentia eſt mere gratuita, omninò dependenr à voluntate concedentis; ergo ad libitum poterit revocari, tum quia non habet nolle, vel velle Regularis poſita revocatione, quæ tamen revocatio erit Religioſo intimanda *ex l. ſi forte* 17. *ff. de officio Proconſulis*, latè Sanchez *tom.* 3. *de man. diſput.* 30. *num.* 11. *&* 13. Superioris verò nomine ille venit, qui habet Regularem immediatè ſubjectum, poſt alios Carpius *dict. lib.* 1. *cap.* 50. *num.* 18. *cum ſeqq.* Hæc opinio Romani *conſ.* 409. *& ſingulari* 242. eſt vera, qui ait aliter acceptam executionem eſſe validam, parte non opponente, quod ſequitur Bellettus, *part.* 1. §. 4. *num.* 9. quia verior eſt ſententia eſſe nullam executionem ſuſceptam ipſo jure; tum quia in juribus citatis adeſt verbum (non poteſt) tum quia licentia Superioris requiritur pro forma, tum quia non habet voluntatem ſufficientem, & ſic actus corruit ſine voluntate facientis, ut benè poſt alios Carpius *d. cap.* 50. *num.* 21. *cum ſeqq.*

5 Et ſic nota quod quando Prælatus Regularis dedit hanc licentiam, non poterit ſe intromittere in hæreditate, ita ut aliter, quam arbitrio Religioſi diſtribuantur bona hæreditaria, etiam ſi teſtator id non prohibuiſſet: quia executoris officium eſt munus perſonale, & non tranſit ad Monaſterium, Bart. *in ſuis quæſtionibus diſputatis, quæſt.* 12. Sanchez *in ſumma lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 21. quod à fortiori procedit, ſi adeſſet prohibitio cum annullatione inſtitutionis &c. & ne mireris, quod hæredis inſtitutio videatur 6
commiſſa in voluntate hæredis: quia ad pias cauſas poteſt hoc fieri, *cap. cum tibi de teſtamentis, l. id quod pauperibus, C. de Epiſcopis, & Cler.* Sanchez *lib.* 4. *conſiliorum, cap.* 1. *dub.* 65. Clarus *in* §. *teſtamentum, qu.* 6. Lugo *de Iuſt. & jur. diſp.* 24. *num.* 342. Diana *part.* 5. *tract.* 3. *reſol.* 127. Layman *lib.* 3. *tract.* 50. *c.* 20. *num.* 7. ex Innocentio, Abbate, Claro, & aliis docet, quod ſi teſtator dixit committo omnia bona mea arbitrio, & diſpoſitioni Titii, tunc Titius erit ſolo nomine hæres, & merus executor; unde totam hæreditatem erit obligatus in pias cauſas erogare.

Quod ſi non adſit ſigillum ſecreti naturalis, aut Sacramentalis cogi poterit Religioſus, ut declaret opera pia, 7
in quæ voluit teſtator ſua bona diſtribuere Cardin. de Lugo *diſput.* 24. *num.* 336. immò etiam ſi teſtator prohibuiſſet exigi rationem, ab executore à ſe deſignato, adhuc poterit Judex Eccleſiaſticus ab ipſo exigere talem declarationem, ut eſt text. *in Auth. de Eccleſiaſticis titulis,* §. *pro redemptione* gloſſa, Abbas, & Covarruv. *in cap. tua nobis, de teſtam.* Molina *tract.* 2. *diſput.* 251. quia pertinet talis declaratio ad bonum publicum, quod Teſtator non poteſt impedire, quod ſi ſub Sigillo naturali, vel Sacramentali id commiſiſſet, neque poterit, neque tenetur declarare Sanchez *lib.* 4. *conſiliorum, cap.* 1. *dubio* 49. Lugo *de Iuſt. diſput.* 14. *num.* 334.

Neque poterit Prælatus Regularis compellere Religioſum cui commiſſa eſt diſtributio in opera pia, ut det totum, vel aliquid ſuo Monaſterio, licet, ut bene Sanchez 8
lib. 6. *Summæ, cap.* 11. *num.* 59. poſſet ſuo Monaſterio clargiri; Ratio eſt, quia, inſtituto hærede Religioſo, & adjecto, ut in opera pia diſtribuat hæreditatem, tunc hæres eſt ſolo nomine, & re vera merus exequutor; ergo ſicuti Monacho nullum jus competit ad bona hæreditaria, ita neque competit Monaſterio, niſi poſtquam Religioſos elegerit Monaſterium; ſed ad electionem Monaſterii cogi non poteſt, quia, ut docet Sanchez *d. c.* 11. *num.* 21. munus exequendi, ſeu eligendi eſt perſonale, & competit Monacho, & non tranſit de Monaſterium, neque in electione piorum operum, Prælatus ſe intromittere poteſt, ut bene Verricelli, *tom.* 1. *tract.* 2. *de obligat. Iuſtitiæ q.* 33.

Quod ſi Religioſus eligat ſeipſum, & in ſuam utilitatem 9
convertat, quod relictum fuit diſtribuendum in opera pia tunc poterit Prælatus auferre, & in communes uſus Conventus expendere Sanchez *lib.* 6. Summæ *cap.* 11. *num.* 61. quia licet Prælatus nequeat ſe intromittere in electionem piorum operum, tamen poſt factam electionem in Beneficium ipſius Religioſi, poterit illi auferre: quia tunc eſt acquiſitum jus Monaſterio, cum Regularis quicumque acquirat ſuo Monaſterio, excepto caſu Apoſtaſiæ; quo caſu, licet ex conſtitutione Regni, quæ incipit Apoſtatantes Federici Imperatoris, bona Apoſtatantium pertinet ad Mona- 10
ſterium, ut ait Regens Reverterius *deciſ.* 426. eo modo quo explicat D. Reg. de Marinis ad Reverter. *d. deciſ.* 426. tamen ex Bullis Pontificiis acquiritur Cameræ Apoſtolicæ Molfeſius *part.* 4. *de ſucceſſ. ab inteſtato, quæſt.* 64. *numer.* 48. Epiſcopus Maranta *part.* 2. *reſponſo* 42. quod ſi acquirat tem- 11
pore Apoſtaſiæ, & deinde revertatur ad Religionem, & in ea decedat; bona tunc temporis acquiſita ſpectant ad Religionem, ita communiter DD. cum Suarez *de Religione, tom.* 4. *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 29. Sanchez *in ſumma lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 9. *&* 31. Rodriquez *quæſt. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 30. *art.* 12. Hieron. Rodriq. *in compendio quæſt. Regular. reſolut.* 11. *num.* 11. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 1. *qu.* 51. *art.* 7. Portell. *in verbo Apoſtata, num.* 7. Santarell. *de Apoſtaſia cap.* 3. *num.* 23. à S. Fauſto *in Theſauro Religioſorum, lib.* 8. *quæſt.* 56. *num.* 2. Cherubinus ad Bullam 43. Gregorii XIII. *quæſt.* 1. quia conſtitutiones Pontificiæ nempe 43. Gregorii XIII. quæ incipit Officii noſtri, & 19. Pii IV. quæ incipit eſſe decernimus, & 29. Pauli III. Quas refert Miranda *ubi ſuprà*, ſtatuentes bona Apoſtatæ ſpectare ad Cameram Apoſtolicam, loquuntur in duobus caſibus: primus eſt quando Apoſtata ob illicitam negotiationem illis bonis illicitè acquiſitis privatur. Secundus caſus eſt quando decedit extra Clauſtra; ergo non extenduntur ad alios caſus, & ideò nec bona illicita negotiatione quæſita ſpectant ad Cameram, quando Apoſtata non eſt illis vita privatus; ſed revocatus ad Religionem Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. regular. quæſt.* 30. *art.* 12. Miranda *tom.* 1. *quæſt.* 51. *art.* 7. Verricell. *tom.* 1.

tom.1. tract.3. quæst.35. num.3. contra Suarez *ubi suprà, cap. 2. num.29.*

12 Ergo clarè apparet decretum sanctissimi Alexandri VII. non obligare præsentem statum Ordinis Cassinensis, nec dispositiones factas in beneficium Monachorum, cum pacto, ut nihil acquiratur Monasteriis, nec post Concilium esse prohibitum peculium ad nutum Superiorum habere Monachos, gravissimumque damnum temporale, & spirituale decretum allaturum Ordini Cassinensi, si aliter loqueretur decretum; nec prohibitum esse Monachum habere administrationem, & executionem alicujus piæ dispositionis, &c.

DISCEPTATIO LXXXV.

SUMMARIUM.

1 *Monachi Benedictini qualiter debeant huic decreto obedire.*
2 *Caput ultimum decreti est Palea.*
3 *Obreptio decreti est causa rescribendi Superiori.*
4 *Decreta, Leges, & sanctiones quæcumque justa ex causa non observantur, sed potest Superiori rescribi.*
5 *Textus in cap. si quando de rescriptis, adducitur.*
6 *Textus in cap. cum teneamur 6. de præb. adducitur.*
7 *Textus in Auth. de mandatis Principum, §. deinde, adducitur.*
8 *Textus in in Auth. ut nulli judicum, §. & hoc vero, adducitur.*
9 *Textus in l. fin. C. si contra jus vel utilitatem publicam, adducitur.*
10 *Superioris Præceptum in dubio qualiter, & quando præsumatur justum.*
11 *Novitas qualiter prohibeatur, & adducuntur plures authoritates, quibus damnatur.*
12 *Novitas etiam in melius damnatur.*
13 *Cassiodori sententia improbantur novitates.*
14 *Novitates à SS. Pontificibus, à Canonibus, à SS. Patribus, & à Philosophis, & à Politicis damnantur.*
15 *Papæ Symmachi authoritas celebris adducitur contra novitates.*
16 *Novitates fugiendi causa, jus naturale, & divinum non obligat, & adducitur exemplum.*
17 *Decretum continens repugnantiam, vel insolitum præsumitur falsum.*
18 *Legis verba qualiter interpretanda.*
19 *Decretum, de quo suprà, quacumque, ex parte accipiatur, non est observandum, nisi quoad aliqua.*
20 *Majora damna sequi possent ex hoc decreto, quàm ex permissione Livellorum.*

ARGUMENTUM.

Novitates ex omni jure prohibentur, etiam in melius, & qualiter; tum à Philosophis, tum à Sacris Canonibus, tum à Sanctis Patribus, tum à Pontificibus, tum à Politicis, & quare? Benedictini qualiter decreto, de quo suprà, obedire debeant; & majora damna oriri possent in sacro Ordine Cassinensi ob Decreti, de quo suprà, observantiam quàm è contra. Nec esse novum in similibus casibus rescribi Pontifici: imò teneri subditos; maximè quando Decretum continet repugnantiam insolitam, & multò magis quando præsumitur contra voluntatem, petentium obtentum, vel si esset Palea.

PRO

Eodem Sacro Ordine,

AD

Observantiam ejusdem Decreti.

FACTUM.

Respondeo obedire Pontifici, sed non teneri hoc decretum exequi, & adimplere, sed eo suspenso, rescribatur sacræ Congregationi de inconvenientiis, & damnis publicæ utilitati contrariis, & ex eo secunda jussio, & responsio expectetur, & hoc est obedire in præsenti: cum enim hoc decretum in ultima sui parte Palea quædam sit, non apposita per Capitulares diffinitorii, qui capita fecerunt pro statu œconomico, ipsi enim non adjunxerunt, nec apposuerunt illud ultimum circa administrationem bonorum Monasterio quæsitorum, ut ipsis Patribus notum est, sed fuit appositum ab alio Patre, qui curam habuit, talia capita scribendi, & sic est Palea textus ille additus ab uno, & non à Capitulo definitorio stabilitum ad exemplum Cardinalis Protopaleon Gratiani discipuli, qui habens in manibus decretum Gratiani Monachi Cassinensis, tanto studio compositum addidit de suo nonnulla capita, quæ videns Gratianus ait Palea hæc non est de tritico meo, Palea est, ut benè Sebastianus Medices *p.3. de legibus, quæst.3. nu. 13.* & alii cum Barbosa *in principio decreti*: sic ergo fecit talis Pater, addidit suo marte Capitulum, de quo in Definitorio loquutum non fuerat: ergo non est verisimile, quod si S. P. & Sacra Congregatio pro statu œconomico fuisset certioratus super tali capite, quod non à Patribus factum fuerat, sed ab alio adjunctum confirmatum fuisset, argum. text. *in cap. si quando de rescriptis*, ibi: *quia patienter sustinemus, si non feceris, quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum*. Ergo obreptio, vel surreptio est causa sufficiens ad supersedendum in executione litterarum Apostolicarum, & rescribendum, & facit text. *in cap. cum teneamur, de præb. & dignit. in 6.* Covarr. *pract. cap.36. nu. ultim.* Zerola *in verbo litteræ Apostolicæ*, Genedus *quæstionum canon. quæst.45. num.9.* Bonacina *disp.1. de censuris, in Bulla Cœnæ, quæst.15. part.4. §.2. fol.113.* Ergo posito, quod non fuerit petitum per definitorium à Pontifice, neque per definitorium appositum ultimum caput decreti, sed superadditum à tertio quondam Patre, S. P. & Sacra Congregatio sunt de hoc certiorandi, cum præsertim prævideatur imminens futurum damnum Ordini Cassinensi, tam benemerito S. Sedi Apostolicæ: ad exemplum eorum, quæ dicunt communiter DD. cum Anguiano *de legibus, contr.5. num.37. cum seqq.* Maceratensis *lib.2. var. resol. 72. n.29.* ergo debet suspendi executio decreti, ut S.P. certior fiat de incommoditatibus, & scandalis, atque aliis, quæ in Ordine possunt oriri, si talia decreta observarentur: quia non fuisset S. P. permissurus, si per sinceram, justamque narrationem certò sciret, quanta incommoda orirentur: & hoc est de quo lamentabatur S. Pontifex *in cap. in juventute, §. cæterum*, ibi: *cæterum, quia procurator instabat compulsi fuimus, non tam juris necessitate, sed importunitate petentis*, de purgatione canonica, cap. suæ, de præb. ibi: *quæ per ambitionem nimiam, per quam non concedenda multoties concedimus*, cap. fin. de præscript. in 6. extravaganti execrabilis de præb. 1 2 3

Ideòque SS. Pontifices, & Imperatores determinarunt, ut existente justa causa, sua decreta non adimpleantur, & in primis. 4

S. Pontifex *in cap. si quando 5. de rescriptis*, si quando (inquit Pontifex) *aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exasperare videantur, turbari non debes, qualitatem negotii, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans, aut mandatum nostrum diligenter adimpleas, aut per litteras tuas: quare adimplere non possis rationabilem causam prætendas: quia patienter sustinemus si non feceris, quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum.* 5

Secundò, *ex cap. cum teneamur 6. de præb.* ibi: *si mandatum nostrum pro alicujus provisione receperis, qui aliud beneficium habeat, de quo valeat commodè sustentari, nisi forte in litteris ipsis de hoc mentio habeatur aut si non potest ei sine scandalo provideri, æquanimiter sustinemus,* 6

mus, si pro ea mandatum nostrum non duxeris exequendum.

7 Tetiò ex text. *in Auth. de mandatis Principum*, §. *deinde competens*, ibi: *Si quis autem, cui tale aliquid jussum est, veniat; omnino non respicias eum, nisi sacram nostram pragmaticam ostendat formam pro hoc scriptam, tunc suscipiens quidem talem formam, non autem aliquid agens ex ea, antequam ad nos nuntians secundam præceptionem nostram suscipias*, ubi glossa *in verbo nuncians*, ita ait: (& hoc est contra miseros Prælatos, qui timent in tantum litteras domini Papæ, ut non audeat reclamare, quod facere non debent, ut hic dicitur neque per hoc deserviunt legi: imò serviunt propter hoc Papæ, vel Principi, ut *C. de appell. l. fin. in fine*.)

8 Quartò facit textus mirabilis *in Auth. ut nulli judicum*, §. *& hoc vero*, ibi: *si vero hujusmodi in scriptis jussio publicum respicit, inquirat, cum & si quidem non lædatur Fiscus, quæ in ea comprehensa sunt, adimpleat; si vero ad læsionem est Fisci, nihil super ea omnino agi: nunciare vero nobis primum, & secunda nostra fiat de hoc jussio: si vero præcepta, & cujuslibet judicis sint, & priusquam insinuentur hæc, aut præcipientem, aut ad quem præcepta facta sunt, contigerit removeri de singulo sic, qui factus fuerit judex hæc suscipiat, & exigat, si legitimè facta sunt: si vero contra legem, aut contra publicum facta sunt, hæc pro non scriptis esse jubemus, &c.*

9 Quintò facit textus *in l. finali, Cod. si contra jus, vel utilitatem publicam*, cujus sunt verba: *omnes cujuscumque majoris scilicet minoris administrationis, universæ nostræ Reipublicæ Iudices monemus, ut nullum rescriptum nullam pragmaticam sanctionem, nullam sacram adnotationem, quæ generali juri, vel utilitati publicæ adversa esse videantur, in disceptationem cujuslibet litigii patiantur proferri, sed generales sacras constitutiones modis omnibus non dubitent observandas, &c.* concordat textus *in cap. Pastoralis de fide inst. l. universa, C. d. pec. Imperat. offerend. l. nec damnosa, C. eod. tit. l. jubemus, Cod. de sacros. Eccles. l. 1. Cod. de petit. bonor. sublatis, lib. 10.*

10 Ergo hoc decretum est obediendum, non tamen exequendum, & adimplendum, sed eo suspenso, rescribatur sacræ Congregationi de inconvenientiis, & damnis publicę utilitati contrariis; licèt enim præceptum Superioris in dubio præsumatur justum, glos. *in cap. quid culpatur in verb. iniquitas 23. qu. 1.* gl. *in c. ad omnes de temp. ordinationum, & in cap. ex tenore*, ubi DD. *de sent. excomm.* & gl. *in c. 2. de major. & obed.* Farinac. *in prax. criminali, qu. 97. cas. 1. & 2. num. 26. lib. 3.* tamen talia præcepta possunt licitè suspendi, & differri, quoties majus damnum timetur ex iis, quàm ex dilatione, quæ fit donec appareat de vera talis præcepti justitia, latè Palatius Rubeus *in libello de beneficiis vacantibus in curia*, §. 3. & 4. Gened. *in collect. ad decretum col. 3.* Barbosa *in collect. ad text. in d. cap. si quando, de rescriptis*, & ubi adest causa supersedendi in exequtione rescripti non incurrit quis illius censuras, ut probant Abbas *in d. c. si quando, n. 2.* Zabarella *qu. 1.* Ripa *n. 17.* latè Palatius Rubeus *in lib. de beneficiis vacantibus in curia*, §. 7. & §. 12. Barbosa *in d. c. si quando in addit.* Maranta *dist. 1. nu. 19.* Felinus *in d. cap. si quando, num. 20.* ubi ampliat, etiamsi Papa mandet sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ut de communi Farinacius *lib. 3. criminalium, q. 97. cas. 2. nu. 4.* Barbosa *ubi sup.*

11 In primis ergo supplicabitur S.P. & sacræ Congregationi ne permittat hanc novitatem in sacro Ordine Cassinense, nam sanctus Augustinus *epistola 118. cap. 5.* ait: *ipse quippe mutatio consuetudinis, etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat*, & Proverb. *c. 22.* habetur: *Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt Patres tui*, & Deuteronomii, c. 8. habetur: *Interroga Patrem tuum, & annunciabit tibi*, & Job. c. 8. dicitur: *Interroga enim generationem pristinam, & diligenter investiga patrum memorias*, & Hieremias c. 6. dicitur: *State super vias, & videte, & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in ea:* Ergo effectus novitatis est perturbatio quietis publici status, &

12 novum omne, & incognitum quod est, suspectum est: & maxima reprehensione est dignus, qui novitates introducit capite hæc autem scripsimus 33. dicat etiam si bono animo id fieri dicatur, nam teste Luciano lib. 1. variar. histor. *Sæpè numero etiam mutatio in melius, majorum malorum solet esse principium*, latè Menoch. *lib. 5. præsumpt. 34.* Regens Valenzuela *cons. 24. tom. 1.* Morotius *resp. 99.* Unde Franciscus Balduinus *in §. sed naturalia, n. 24. & 25. instit. de jur. natur.* ait: *quod periculosa est omnis in Republica mutatio legum, nam eam sequitur repentina quædam, & morum, & vitæ mutatio*, & ideò J.C. *in l. penult. ff. de const. Principum*, ait: *In rebus novis constituendis evidens esse utilitas debet:* plura Bovadilla *in politica, lib. 1. c. 5. nu. 9.* nam semper novitas est nociva Reipublicæ, & scandali nutritiva: unde S. Leo Papa *lib. 12. epistolarum, epist. 82. ad Anastasium, c. 20.* ait: *si ea destruerem quæ Antecessores nostri statuerunt, non constructor, sed versor esse justè comprobarer*, testante veritatis voce, *in c. si ea destruerem 25. qu. 2.* ibi: *nulla possunt improbitate convelli, nulla novitate mutari, &c. & cap. 3.* ibi: *Nec prætermitti posset hoc quod antiqua Patrum institutio.*

Facit celebris sententia Cassiodori *lib. 2. epist. 4.* *Delectamur vetustatis invento, & sequi regulas constitutas libenter amplectimur: quia locus surreptionibus non relinquitur, quoties rationabiliter constituta servantur*, & repetit Cassiodor. *lib. 10. epistol. epist. 25.* 13

Facit etiam notabilis locus Erasmi à Cochier. *in suo Thesauro politico, p. 1. lib. 1. c. 5.* ibi: *Majorum enim instituta tueri, sacris Cæremoniis, quas retinere sapientis est:* & est notabilis locus Diœcesii *lib. 52. Historiarum*, de quo Petrus Gregorius *lib. 33. syntagm. c. 7. nu. 8. & lib. 8. de Republica, c. 2. nu. 14.* D. Joannes de Solorzano *lib. 2. de jure Indiarum, cap. 16. num. 76.* ibi: *Deum semper, & ubique cole, ut moribus Patriæ est receptum, ad eundemque cultum alios compelle, &c. quia ex novitatibus, conturbatio populorum oritur: & seditiones, atque discordias sæpè numero generari per novitates:* dicit text. in cap. cum consuetudine, de consuetudine juxta illum Hippocratis Aphorismum, *omnes mutationes periculosæ*. Et sanctus Gregorius Papa *in c. 12. 25. q. 2.* ait: *est omnino conveniens, ut quæ ordinata fuerint, vel rationabiliter decisa nulla in posterum debeant refragatione turbari*, & repetit *in cap. 1. 35. q. 9.* ibi: *omnibus modis Ecclesiasticæ disciplinæ, vel moderationi conveniens est, & quæ rationabiliter ordinata fuerint, vel decisa nulla in posterum debeant refragatione turbari, & in cap. 3. 25. q. 2.* ibi: *Nulla possunt iniquitate convelli, nulla novitate mutari, &c.* & idem Papa Leo IV. *in cap. ideo 25. q. 1.* ait: *quod verò dicitis nostris temporibus servari debere, quæ à meis quoque, prædecessoribus tradita, atque custodita sunt, absit à me, ut statuta majorum cum Sacerdotibus meis in qualibet Ecclesia infringam, quia mihi injuriam facio, si fratribus meis jura perturbo, &c.* & S. Pontifex *in c. quod dilecto de consanguinitate, & affinitate*, ait: *unde in hac parte consultius duximus multitudini, & observatæ consuetudini deferendum, quam aliud in dissensionem, & scandalum populi statuendum, quadam adhibita novitate*, & probat text. *in c. consuetudinis de consuetudine*, ibi: *plerumque discordiam pariunt novitates: novitas enim, teste Chrysostomo*, homilia 9. ad Corinthios c. 2. *omnium animos effundit, ea verò acerbitatem majorem affert, quæ priscorum rituum fundamenta effringit, ac leges radicitus evellit, &c.* Quia semper novitates Rempublicam lædunt, ut ex Aristotele refert Patricius *de Republica lib. 3. tit. 1. num. 44.* quod latè probat Menoch. *lib. 5. præsumpt. 34.*

Unde Symmacus Papa hanc veritatem agnoscens in quadam Epistola ab eo scripta, & missa Episcopis Franciæ, sic dixit: *Sedis Apostolicæ instituta solicitant, ut de concordia universalis Ecclesiæ pervigili cura tractemus, quæ in eo præcipuè efficacius adolescit, si ea quæ à Patribus statuta sunt, ætas subsequens reverenter observet:* quam epistolam refert P. Azorius *lib. 3. moralium c. 36.* & ex hoc dicunt omnes Re- 15

gem, etiam injustè possidentem Regnum aliquod, non teneri illud restituere: si ex ea damnum aliquod, aut periculum aliquod timeatur in suo statu, atque si magna damna, inde consequeretur Respublica: ut latè D. Joannes de Solorzano *de jure Indiarum, lib. 3. cap. 5. à nu. 25.* ex qua doctrina dixit Navarrus *in cap. cum minister 23. q. 1.* retentionem Regni Navarræ non fuisse peccaminosam, ex eo quia per talem restitutionem aperiebatur via Gallis maxima inferendi damna Regnis Hispaniæ per montes Pyrineos, ut benè Solorzanus *ubi suprà num. 29.* & ideò gloss. *in c. in istis 4. dist. in verb. judicent, per textum*, ibi ait: *Cum ergo Papa vult condere Canones Episcopi possunt contradicere, & dicere: Canonistæ non convenit consuetudini Regionis nostræ, &c.* 16

Secundò poterit supplicari S.P. hoc decretum continere repugnantiam: quia dicit Monachos Cassinenses itinerantes non debere expensis Monasterii iter facere, ut in alio Capitulo habetur, ergo si non permitteret liberam Livello- 17

rum

rum administrationem, contineret repugnantiam: ergo hoc rescriptum non præsumitur de Livellis cogitasse, quia contineret repugnantiam, rescriptum enim continens repugnantiam, & inconsueta censetur de falso inspectum, nec exequendum, sed supersedendum Felinus *in c.2. à nu. 16. de rescript.* & facit text. *in cap. in memoriam 19. dist.* Ab-
18 bas *in c.7. & cap. ex parte de officio delegati*, *c.cum instantia de censib. c.ex parte de Cappellis Monachorum l. sacri*, ubi gloss. & Baldus *C. de diversis rescriptis*, ubi glossa magna *in verb. confirmat de confirm. utili, vel inutili*, Romanus *cons.* 378. Mandosius *super regulis Cancellariæ de infirmis, qu.16. n.8.* Mascardus *concl.1275. à num.3.* Curt. jun. *cons.174.* per textum *in c. quamvis de rescriptis in 6.* Mascardus loco citato, ergo cum verba legis, & hujus decreti sint intelligenda, ne contineant repugnantiam: sunt Legislatoris verba trahenda ad sensum: etiam improprium, in quo sit lex justa, & rationabilis: quia hæc præsumitur mens legislatoris, ut post alios Merola *disp.6. de legib. c.9. dub.2. n.13.* Ergo non comprehendunt Livellos, sed administrationem bonorum Monasterii, non esse Monachis concedendam, etiam ad nutum Superiorum.

19 Tertiò poterit supplicari S.P. quod vel tenere hos Livellos est contra regulam, vel secundum regulam, vel præter regulam; si contra regulam, quomodo permittitur Benedictinis aliis, Olivetanis scilicet Sylvestrinis, Cistercienſibus, Celestinis, &c. qui ut suprà dicebamus sub eadem regula Sancti Benedicti vivunt, & solum cum sacro Ordine Cassinense talis introducitur novitas. Secundum regulam (ut verè esse suprà probavimus) non poterit introduci hæc novitas: quia Monachi sub hac regula professi fuerunt: ergo non alteranda alioquin, ut probavimus, erit locus dicen-
20 di de nullitate professionis, si præter regulam: ergo erit manutenendus hic usus ad tollenda majora, in quæ possunt Monachi incidere, & quis scit? si pro suis necessitatibus, non tam facile, & opportunè à Superioribus subveniendis non existiment Monachi sibi licere, Cruces, & vasa argentea Monasteriorum accipere: nonne DD. hoc docent? Et quis scit si Missas à laicis dicendas non accipiant ad effectum, de quo suprà, & pro Monasteriis non applicent? Ponderemus ergo, consideremus, videamus, trutiemus quæ majora damna possent oriri ex hac permissione, an ex contraria prohibitione, & sane discet qui sine passione, & rancore judicabit majora mala Ordini sacro Cassinensi futura esse ex tali reformatione, quam ex simplici permissione parvi peculii uniuscujusque Monachi ad Superioris complacentiam semper habiti.

Iulius Caponus.

DISCEPTATIO LXXXVI.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur, de qua hic.*
2 *Census factus, & constitutus à duobus, uno tantum supponente corpus valet.*
3 *Ratificatio qualiter retrotrahatur ad tempus contractus.*
4 *Ratificatio non retrotrahitur stante nullitate contractus ob consensum deficientem.*
5 *Rotæ decisio 351. apud Duardum de censibus adducitur.*
6 *Rotæ decisio 30. apud Duardum adducitur.*
7 *Duardi locus adducitur, in præsenti.*
8 *Census impositio invalida qualiter convalidetur.*
9 *Census nulliter constitutus, perceptione fructus an convalidetur.*
10 *Ratificatio qualiter contractum nullum confirmet.*
11 *Ratificatio, & mandatum an confundentur.*
12 *Tutoris authoritas non convalidat contractum ex post facto.*
13 *Ratificatio quando validet contractum.*
14 *Possessio nulliter capta, quando ratificetur.*
15 *Ratificatio an possit probari per Testes.*
16 *Statutum loquens de ratificatione non habet locum in mandato.*
17 *Ratificatio inducitur re, verbis & consensu.*
18 *Ratificatio, ut inducatur an requiratur scientia actus.*

ARGUMENTUM.

Census ratificatione an convalidetur, & quando, à duobus impositus, uno supponente corpus, an, & quando valeat, & ratificatione quando, & qualiter contractus confirmetur ex tunc etiam possit ratificatio probari per Testes, & an requiratur scientia, ut inducatur. Ratificatio à mandato qualiter differat.

NEAPOLITANA

Census.

FACTUM.

Supponitur pro facti specie quod Julia Magdalena Jovene fecerit instrumentum emptionis annuorum introituum in anno 1650. Joanni Berardino Prospero, & Clerico Petro Turbulo, qui quidem Joannes Berardinus intervenit; tam suo proprio, & principali nomine, quam pro parte Francisci Mariæ, & Annibalis Turboli, & venditio fuit annuorum ducatorum quadraginta quinque pro Capitali ducatorum quingentorum ad novem pro Centenario, & idem Joannes Berardinus ratificationem promisit dicti Annibalis, & Francisci Mariæ, qui Annibal, & Franciscus Maria ratificaverunt eodem anno 1650. Nunc mortuo Joanne Berardino, & Francisco Maria remanente Annibale Clerico intendens dicta Julia agere contra Annibalem Clericum aliis jam mortuis in Curia Archiepiscopali Neapolitana, opponitur à Parte non posse instrumentum hoc liquidari contra Clericum; quia tempore celebrati contractus quando pecunia intercessit, & corpus suppositum pro contractus censuarii validitate, juxta Bullam Pii V. tunc non supposuit corpus Annibal. Quando verò Clericus Annibal ratificavit, non intervenit corporis suppositio; ergo dicit Clericus Annibal, sumus in Tribunalibus Ecclesiasticis, ubi judicari debet secundùm Bullam Pii V. non poterit hoc instrumentum liquidari: contra me replicat actor quod hæc est vis ratificationis, ut scilicet contractum à principio valere faciat ex nunc. 1

E contra verò pro parte D. Juliæ Magdalenæ Jovene firmiter assero instrumentum de quo suprà posse ac debere liquidari contra dictum Clericum Annibalem, oppositis à parte non obstantibus.

Primò quidem quia supposita validitate constitutionis census à Patre facta cum filio uno tantum supponente corpus scilicet patre, & filio insolidum obligatis, ac ratificante contractum suo nomine gestum, quod posse fieri omnes dicunt ex Mastrillo, *d.141. par.2.* excepto Surdo, qui contrarium consuluit 421. & 511. à cujus opinione omnes recedunt; cum sufficiat ad obligationem duorum insolidum acquirendam unius tantummodo corporis suppositio, quod & in terminis Bullæ Pii V. explicat Censius *par.2. de censibus cap.191. num.13. cum seq.* quicquid Surdum sequutus dicat D. Hodierna *tomo 1. controv. forens. controv. 43. & 44. à num.31.* qui licet allegaverit pro suo Cliente, tamen non obtinuit, & sic dicebat Præs. de Franchis, quod in decisionibus nolebat videre quid decisum; sed Processum, multò magis in allegationibus, consiliis, & quæstionibus Forensibus videre vellem processum, an factum de quo ibi, fuerit illud quod nunc controvertitur: sane nunc controvertitur, quod Pater se, & filium obligavit in venditione annuorum redditum, supposuit corpus Pater, fecit filius ratificationem, ad nihilum aliud tenetur creditor, nisi ut agat adveniente tempore contra utrumque insolidum jure exequutivo, ob non solutionem tertiarum. 2

Secundò facit: quia ratificatio retrotrahitur, & æquiparatur mandato, *cap. finali de jurejurando in 6. cap. ratihabitio, de Reg. juris in 6.* Gaillus *lib.2. observ. cap.47. in fine*, Rota Genuæ *dec.92.* Joannes Baptista Costa *de retrotractione casu 4. cap.8. & cap.18. eod. cap. 8.* Card. Tuschus *litt. R, conclus.21.* Alex. Trentacinquius *lib.2. in tit. de procurat. resol.9.* ubi multipliciter intelligit, & limitat Camillus Borrellus *part. 1. tit.66. num.239.* Gratianus *tom.4. cap. 706. num.9. & 10. & tom.5. cap.926. num.19.* quod ampliatur etiam in requirentibus speciale mandatum, *l. quod si de* 3

si de speciali, *ff. de minoribus*, *cap.*1. *de homicidio in* 6. *cap.finali*, *de juramento in* 6. Tiraquell. *de retract. lignager*, §.11.*gloss.*10. *num.*61. Surd. *cons.*60. *num.*14. *& decis.* 231.*num.*10. Cardin. Tusch. *d. conclus.*21. *num.*6. Trentacinq. *dict. resol.*9. *num.*2. Gratian. *cap.*704. *num.* 25. dummodo res sit integra, alias secus Trentacinquius *ubi suprà num.*7. Cardin. Tusch. *ubi suprà num.*23. Polydorus Ripa *observ.*124. Barbosa *axiomate* 197. *num.*27. Thesaur. *decis.* 7. Osaschus *d.*119. *num.*26. dummodo actus non sit nullus ex defectu consensus &c. quia quod nulliter contra-
4 ctum est, nequit ratificari, Osasch. *dict. decis.* 119. *num.* 26. Surd. *consil.*244. *num.*50. *cum seq. & cons.* 183. *num.* 34. *&* 35. Trentacinquius *ubi suprà num.*8. Cardin. Tusch. *ubi suprà*, *conclusion.*24. Costa & alii *ubi suprà*: ergo cum contractus à principio valuerit, ex suppositione corporis facti per Patrem Annibalis, accedente Annibalis postea ratificatione quoad ejus præjudicium hoc habebitur pro sufficienti, ut liquidetur via ritus, quod patet ex actis processus inter Marchionem Taviani cum illis de Perrino ubi fuit producta liquidatio facta per illos de Perrino contra Juliam Farnesiam Matrem, & Baliam Principis Avetrani ob instrumentum annuorum redditūum, suo tempore non solutorum, in quo instrumento supposuit corpus Jacobus de Franchis, Pater hodierni Marchionis, & promisit ratificationem faciendam per D. Principissam Avetrani quæ postea ratificavit, & contra eundem fuit liquidatum, & nunc pendet lis in S.C. inter illos de Perrino actores, & hodiernum Marchionum Taviani filium quondam Jacobi.

5 Tertio facit Rotæ decisio apud Duardum *de cens. d.*351. ibi minus facit alia prætentio nullitatis: quia non constat de mandato illius, qui nomine Pomponii dict. consensum exhibuit: quia tollitur omnis scrupulus ex ratificatione postea ab eodem Pomponio facta; nam ratificatio æquiparatur mandato in illis actibus, qui requirunt speciale mandatum ut ait Rota apud Duardum *ubi suprà n.*3.

6 Quartò facit pulcherrima, & punctualis decisio apud Duardum *dec.*30. ubi quidem Canonici dederant mandatum uni Canonico sumendi censum super bonis Ecclesiæ: ita fecit Canonicus, & fecit cæteros postea ratificare, fuerunt omnes Conventi ad solvendum vigore obligationis Cameralis fuit disputatum, an possent taliter ex æquo, & fuit dictum quod sic, est decisio censualis apud Duardum *ubi suprà* ponderanda, *num.*70. ibi cum sufficeret mandatum duorum Canonicorum uni ex Canonicis, & ratificatio reliquorum subsequuta ad tradita per Jasonem *cons.*54. *nu.*12. *lib.*1. & per Puteum *d.*114. *n.*4. *& seq. lib.*2.

7 Quintò facit Duardus de censibus, §.1. *quæst.*19. *num.*32. *vers. nihilominus*, ubi ait quod secundum veriorem opinionem lapsus quinquennii in minore scilicet post minorem ætatem ratificante contractum censualem à minore celebratum, etiam si nullus fuerit, ex defectu cujuscumque solemnitatis, ut post Cencium, Soccinum, Parisium, Ruerium, Menochium, Beroum, & alios concludit, nisi tamen dolus intercesserit in tali contractu, *& num.*35. ait quod licet nulliter censum constituat super propriis bonis sine causa justa solemnitates statutarias à jure requisitas non servando, nihilominus si factus major pensiones solvat, censetur ratificasse contractum Censualem, ita ut
8 convalidetur præcedens impositio invalida, *l. si præteritus*, *ff. de bonis poss. contra tab. l. si proponis*, §.1. *ff. de inoffic. testament.* Natta *cons.*45. *n.*10. *vol.*1. Menoch. *cons.*561. *nu.* 12. *& seq. volum.*2. & post Cencium & alios dicit Duardus *ubi suprà n.*35. qui *n.*37. addit hoc in Regno Neapolitano, & Siciliæ procedere etiam quia ex pragmatica Regis Alphonsi, & Bulla Nicolai V. contra instrumentum censuarium nulla potest opponi exceptio ad impediendam solutionem, nisi sit exceptio solutionis vel omnis alia, quæ oriatur ex ventre contractus, quod verò de minore ratificante censum latè dicunt Cenc. *quæst.*15. & Salgadus *in suo Labyrintho p.*2. *c.*10. *n.*28. *& seq.*

9 Sextò facit Gratianus qui ut pote J. C. Romanus in terminis Bullæ Pii V. loquitur, secundùm quam loquitur Cencius, & Duardus *ubi suprà* ait; ergo Gratian. *cap.*488. *n.*8. *&* 9. quod Censu dato quod esset nulliter constitutus, si fructus census solvit, censetur ratificatus contractus adeo, ut de illius nullitate amplius disputari non possit, & ait quod censetur actus nullus ratificatus tam in eo, qui ex illo solvit quàm in eo, qui ex illo recipit solutionem, quasi quod illud factum implicitè habeat consensum utriusque partis in tali ratificatione: quia æquiparatur verbis gloss. *in l.*1. *in verbo ratam Cod. si major factus alienationem ratam habuerit*, adeò ut talis ratificatio retrotrahatur ad tempus contractus, ac si ab initio validus fuisset Decius *cons.*31. *num.*3. *ex l. fin. vers. sed si Cod. si major factus sine Decreto*, &c. Alex. *cons.*117. *n.*2. *&* 3. *lib.*5. Gratian. *d. cap.* 488. *num.*11.

Neque dicas quod posita nullitate contractus nulla datur 10
ratificatio quæ possit retrotrahi Bart. *in l. observare*, *qu.*1. *ff. de Officio Proconsulis*; Decius *in l. quod ab initio*, *ff. de reg. juris* Cassadorus *d.*5. *de jure Patronatus* Gratianus *cap.*124. post Surd. *dec.*246. Duardum *d.*278. *à n.*19. quod enim nihil est nequit ratificari Paulus de Castro *in l. bonorum*, *ff. rem ratam haberi* D. Merlinus *lib.*1. *cap.*68. *à nu.*10. Francol. *dec.*302. *nu.* 11. ratificatio enim alienationis supponit eam validam, alias esset alienatio; at certa est conclusio quod ratificatio alienationis non est alienatio secundùm Baldum *in l. cum pater* §. *liberis*, *ff. de leg.*2. *& in l.*3. §. *sed utrum*, *ff. de minoribus*, Regens de Ponte *cons.*131. *tom.* 2. Afflictus *d.*285. *num.*19. Francus *decis.*105. *numer.* 6. Marcianus *consil.* 16. *num.*12. Ideò in tali ratificatione quæ fit ratione promissionis de ratificando non requiritur assensus, ut judicatum testatur Afflictus *d. dec.*285. *num.* 10. *&* 19. Capycius Latro *dec.*56. *numer.*6. Camillus de Medicis *cons.* 135. *num.*11.

Respondeo enim falsum assumi contractum de quo in præsenti nullum, ut diximus in prima probatione asserti, cum Mastrillo, & aliis, semper tamen observandum puto, quod dupliciter fieri potest ratificatio primo quidem de actu valido, & tunc sufficit interventus defectus, qui non intervenit à principio, & operatur, ut præsentia partis esset à principio Rota apud Mancinum *de juramento par.*4. *effectu* 61. *num.*7. Gratian. *cap.*470. *num.*25. & hoc est quod dici solet ratihabitionem æquiparari mandato, ac si processerit mandatum de obligando, *l. si pupilli*, §. *item si procurator*, *ff. de negotiis gestis*, Verall. *dec.*518. *part.*2. Regens Rovitus *dec.*53. *num.*16. Anneus Robertus *lib.*3. *rerum judicatarum*, *c.*17. & ratificatio, & mandatum confunduntur: 11
quia ratificio continet in se mandatum, & mandatum ratificationem, *l. Iulianus*, *ff. qui satisdare cogantur*, & procedunt à pari *l. si mandavero*, *ff. mandati*, Menochius *cons.* 443. *nu.*6. *lib.*5. Gratianus *cap.*505. *nu.*47. *&* 50. in præsenti verò sufficit ratificatio, & superveniens consensus, ut patet ex pluribus relatis per Alexand. *consil.*113. *num.*18. *lib.* 6. & latè Decius *consil.*31. & talis actus valebit ex tunc scilicet à tempore, quo fuit factus secundo modo quando actus est nullus, & invalidus, & tunc requiritur ut omnia ea interveniant, quæ sunt necessaria in confectione actus, *l. si ut proponis*, *Cod. de nuptiis*, *l. nuptiæ*, *ff. de ritu nuptiarum*, gloss. *in l.*1. *Cod. si adversus transact.* Surd. *dec.*159. *num.*7. *&* 21. & Rota apud Gratianum *cap.*865 *num.*48.
sic Tutoris authoritas si defecerit in contractu alienationis 12
bonorum Pupilli, & postea superveniat Tutoris ratificatio contractum non convalidat: quia debebat à principio causa cognita fieri, Reg. de Marinis *lib.*2. *cap.* 18. *à num.*9. *cum seqq.*

Et hoc est quod dici solet, quod si contractus nullitas 13
dependet à solo consensu partis, sufficit ratificatio; sed si ex extrinsecis qualitatibus, tunc nihil operatur ratificatio superveniens, quia defectus non dependet à solo consensu partis, Surd. *cons.*128. *n.*112. *& d.*33. *n.*15. *& cons.*118. *nu.* 123. *vol.*1. Regens Valenzuela *cons.*177. *à num.*53. Franch. *d.*163. *n.*9. Roland. à Valle *cons.*65. *num.*52. *vol.*4. Fontanella *de pactis nupt. claus.*4. *gloss.*3. *par.*1. *à n.*23. Gutrierrez *lib.* 2. *pract. quæst. quæst.*76. Vasquius *de success. creation. lib.*1. §.4. *num.*24. Molina *lib.*4. *de primogenitura*, *cap.*8. *num.*11. Salgad. *in suo Labyrint. p.*2. *cap.*10. *num.*53. *&* 54. *& num.* 113. *& de suppositioue ad sanctissimum*, 2. *par. cap.*3. §.1. *à*
*num.*15. *cum seqq.* sic possessio nulliter capta si deinde 14
ratificetur valebit tanquam ex nunc non tanquam ex tunc Gratianus *cap.*571. *num.*6. *& seqq.* sic filiusfam. si contrahat in potestate patris, & deinde ratificet, valebit ex nunc non ex tunc tanquam ex novo contractu, Regens de Marin *tom.*1. *cap.*62. *num.*6. *& tom.*1. *cap.* 302. *per totum*; cum ergo contractus de quo agimus à principio valuerit, posita ratificatione Annibalis, illud Corpus suppositum à patre sufficiens fuit pro filio insolidum obligato: ergo poterit contra filium clericum incusari instrumentum, ut obligatio Cameralis contra Canonicos fuit incusata, de qua Duard. *ubi suprà*.

Pro

15 Pro complemento duo adverto, primum quidem quod ratificatio potest probari per testes, quamvis statutum dicat non posse mandatum probari testibus, sed per scripturam, Decius *in cap.2. colum.2. num.11. de prob. & conf.* 296. *num.4.* Surd. *conf.54. nu.10.* Bald. *in l.observare in 2. lectura,*
16 *ff. de offic. Proconsulis*, statutum verò loquens de mandato non habet locum in ratificatione quia est fictum mandatum, argument. *l.3. §. hæc verba, ff. de negotiis gest.* Asinius *in praxi judiciaria, c.5. §.19. nu.5. fol.272.* & faciunt similia notata per Ananiam *conf.64.* ubi Ludovicus Bologninus quicquid alias mandatum, & ratificatio procedant à pari, *l. si madavero in principio, ff. mandati*, Menochius *consil. 443. n.6. lib.5.*
17 Secundò adverto quod ratificatio inducitur re, verbo, & tacito consensu *l. Paulus respondit, ff. rem ratam haberi*, latè Gratianus *c.499. num.24.* Farinacius *qu.107. num.293. cum seqq.* inducitur verò stante scientia ratificantis scilicet ratificando ea, quæ per eum gesta sunt, & sufficit in gene-
18 re cogitare de actu ad hoc ut dispositum trahatur ad illum actum in specie ignoratum, *l. sub prætextu 29. Cod. de transact.* Alexander *conf.146. num.12. lib.50.* Gratian. *c.505. nu. 26. & 27.* latè Regens de Marinis *tom.2. cap.167. à num.8. cum seqq.*
Quare, &c.

DISCEPTATIO LXXXVII.

SUMMARIUM.

1 *Furtum in Monasterio N. commissum asseritur, & castigandum.*
2 *Fures confessi, & convicti, qualiter puniantur.*
3 *Confessio judicialis spontanea an ratificanda.*
4 *Confessus sponte mitiùs puniendus.*
5 *Furtum qualiter puniatur pœna ordinaria.*
6 *Furtum qualiter puniatur pœna extraordinaria.*
7 *Confessus mitiùs punitur, & quando.*
8 *Delictum in genere, nisi probetur, nulliter agitur.*
9 *Delicti corpus in furto, qualiter probandum.*
10 *Confessio extrajudicialis qualiter probanda.*
11 *Denuncians pro loco, an præsumatur delinquens, & quando.*
12 *Testis de auditu alieno qualiter probet.*
13 *Indicium an oriatur ex supelletilium scilicet translatione de loco ad locum.*
14 *Custodi dicenti rem sibi traditam in custodiam fuisse furatam incumbit onus probandi.*
15 *Indicium remotum quale sit in furto.*
16 *Culpa custodis quid operetur in furto.*
17 *Conclusio pro consilio in præsenti.*

De eadem re.

1 *Indicia ad torturam qualiter probanda.*
2 *Indicia insufficientia de per se qualiter uniantur, ad probandum.*
3 *Tortura contra Ecclesiasticos qualiter inferatur, & quibus indiciis,*
4 *Indicia plura remota, quæ sint in præsenti.*
5 *Indicia corruunt non probato delicto in genere.*
6 *Delicti corpus non suppletur per confessionem Rei.*
7 *Furtum quando criminaliter agitur qualiter probandum.*
8 *Confessio spontanea nihil probat non existente delicto in genere.*
9 *Furtum domesticum qualiter puniatur.*
10 *Furti pœna qualis inter Ecclesiasticos, & Regulares.*

ARGUMENTUM.

Furtum in Monasterio commissum, qualiter probari debeat? quid ex confessione spontanea, & indicia qualiter esse debeant probata; & quid non existente corpore delicti, & quomodo plura indicia insufficientia conjungantur ad probandum, & tortura qualiter, & quando sit inferenda in hoc casu, & pœna furti inter Ecclesiasticos, & Regulares qualis sit.

Neapolitana Furti.

FACTUM.

Duo furta præsupponuntur facta in venerabili Monasterio N. de Neapolitan. unum in mense Octobris 1
1655. in bonis, quondam Nicolai Condescerei, Commensalis habitantis intra Monasterium prædictum à multis annis, & fuit furtum tale commissum in pluribus vasis argenteis, ad usum mensæ, &c. *n.34.* cum quibusdam aliis rebus, quod furtum fuit commissum à Fratre N. Infirmario, cujus erat curam habere ejusdem Nicolai, & cum eo conversabat singulis diebus, simulque à Fratre N. qui surripuerunt vasa prædicta argentea, vulgo *piatti, bacili*, &c. & in simul quamdam quantitatem pecuniarum in auro consistentium, ac argenti: quæ bona intus quamdam tubaleam adduxit secum Frater Ignatius, & post modum duxerunt in Coquinam Fratrum, ex qua deinde Frater Vincentius accepit, & inter ligna abscondit, quæ dum abscondebat unum cecidit inter ligna, & post aliquot dies idem Frater Ignatius abscondit intus Sacristiam, & F. Vincentius accepit illud vas, quod ceciderat inter ligna, & abscondit intus cameram suam, quod postea fuit repertum in eadem camera à Patre Vicario Conventus, occasione inquisitionis, quæ sub die 29. ejusdem mensis fiebat à Patre Vicario alterius furti, de quo *infrà*, & intus eamdem cameram fuerunt alia bona inventa ejusdem quondam Nicolai, & etiam in camera F. Ignatii, aliæ res ejusdem quod furtum fuisse ab eisdem commissum, scilicet à Fratre Vincentio, & F. Ignatio nulli dubium est, etenim de hoc indiciati sunt convicti, & confessi, & de delicto in genere jam constat, de indiciis contra eos, & de rebus apud eosdem existentibus repertis ante capturam; unde non potest evitari gravissima pœna eis imponenda, considerando qualitatem, & modum procedendi in furto prædicto: scilicet quod quando miser moribundus eis commissus ad custodiam corporis, animam agebat, tunc ipsi miserabiles, & pessimi Religiosi surripiebant intus Monasterium ejusdem bona, in grave damnum animæ illius, si miser ille advertisset, & in damnum, & scandalum religionis.

Quo posito, cum pro dicto furto fuerint indiciati, confessi, & convicti, partes judicis erunt in condemnando, 2
Julius Clarus *in §. fin. qu.65.* Farinac. *de Reo confesso, qu.81.* Quia confessio facit rem notoriam, & manifestam *l.1. C. de confessis*, & confessio prædicta sufficit ad condemnandum, etiamsi processus prædictus esset nullus, ex Innocentii doctrina *in c. qualiter, & quando, il 2. num.7. de accusat.* Julius Clar. *ubi suprà qu.55.* & posita tali confessione non est curandum de ordine judiciario, *cap.1. de accus. in 6.* ubi communiter Canonistæ, Farinac. *n.66.* & sufficit ad condemnandum, etiamsi non præcesserint indicia sufficientia, gloss. & communiter DD. *in c.1. de accus. in 6.* & servatur in praxi, teste Farinac. *q.81. n.14.* Pater Camerin. *in sua praxi Regularium criminali, q.83. n.6.*

Quæ confessio judicialis spontaneè facta non indiget ratificatione, dummodo non fuerit expresse revocata, Bart. 3
& DD. *in dict. l. unica, C. de confessis*, Clarus *in §. fin. qu.65.* Farinac. *d. q.81. n.8.*

Puniendus ergo erit graviùs, non mitiùs, ut pars prætendit in suis defensionibus, quia licet sponte confessus mitius sit puniendus ex Farinac. *de Reo confesso, q.81. num.184. & 187.* tamen id procedit quando esset simpliciter confessus, non verò quando convictus, & confessus, ut in præsenti, & ita dicunt Canonistæ *in cap. at si clerici de indiciis*, ubi Abbas, Felinus, Berous, & alii Canonistæ, Tiraquell. Follerius, Bertazzolus, & alii, quos sequitur Farin. *qu.81. n.171.* 4

*num.*171. Pater de Bictis *in praxi criminali canonica, qu.*83. *num.*1.

5 Pœna verò Furti ordinaria pro prima vice secundum sacros Canones est tum in clerico, tum in Monacho, ut deponatur ab ordinibus, & impeditur promovendus, & in Monasterium ad agendum pœnitentiam detruditur, *cap. de his* 50. *dist. c. Presbyter* 81. *dist. c. si quis clericus* 27. *qu.*4. *cap. tuæ, de pœnis*, Farinac. *in fragmentis, in verb. clericus, num.*316. *& in tit. de furtis, q.*167. *n.*9.

6 Ego tamen sum voti esse condemnandos ad pœnam carceris formalis per tres annos decurrendos à die carcerationis in hoc eodem Monasterio, quæ etiam de jure canonico dari solet in pœnam, Bossius *de carcere num.*2. verùm quia est gravis pœna erit infligenda per Patrem Generalem, vel per Patrem Provincialem, consilio Peritorum: & hujus ratio est, quia pœna hujus furti (ut Advocatus etiam partis contrariæ affirmat) esse deberet pœna triremium.

7 Ergo ob confessionem factam mitior pœna poterit infligi, scilicet carceris formalis per tres annos, tum ad veram hujus sceleris punitionem, qui deliquerunt tum contra justitiam eorum officii, quod tenebantur custodire, & curare infirmos: tum etiam contra justitiam surripiendo bona aliena, & in hoc eodem conventu ad terrorem aliorum: cum præsertim in uno mense in hoc Conventu duo furta præsupponantur commissa, & sic ut sciant alii à talibus facinoribus abstinere in hoc Conventu, justum erit hos tales in eodem Conventu per tres annos carceratos detinere in eodem Monasterio. Exilii enim pœna est minima, triremium gravissima, carceris per tale tempus est mediocris pœna: salvo semper meliori judicio Reverendissimi Patris Generalis, cui libenter obediam in his, & in omnibus.

8 Cira secundum verò furtum, quod à P. Prioris conquestu factum fuisse asseritur ducatorum quadrigentorum sunt aliqui nominati, circa quos per singulos decurrendo, antequam ad eos deveniam, qui sunt nominati: dico non constare in hoc furto de delicto in genere, quia nullus testis dicit de quantitate positiva pecuniæ, quæ existebat prius in domo P. Prioris: quia testes *fol.*4. *& fol.*18. dicunt nescire numerum præcisum pecuniarum, sed quod erat ibi quantitas pecuniarum, sed quod P. Prior eas in suo scrinio, seu scriptorio conservabat, & de quantitate dicunt audisse à P. Priore. Deponunt etiam testes de suspicione eorum, qui cum Priore solebant conversare: ergo non constat de delicto in genere, quod est necesse ante omnia constare: deponunt de fractura januæ, & quod Pater Vicarius pecuniam numerabat remansam in camera Prioris. Quæ omnia cum non probent existentiam antecedentem ante furtum commissum, non est probatum delictum in genere, ad notata per Farinacium *ubi suprà*, Gaball. *casu* 255. aliosque apud Farinacium *ubi suprà, quæst.*2. *num.*123. *à numer.*20. *usque ad numer.*30. Camerin. *in prax. quæst.*12. *num.*16.

9 Quia ergo non constat de delicto in genere, sed de corpore delicti, ideo cessant omnia, quæ contra hos miseros delinquentes pro secundo furto inponuntur, & quatenus ad illud indicium contra P. Vincentium, quod erat furtum commissum in domo P. Prioris, manifestaturum, hoc indicium, non constito de delicto in genere, non facit ad rem. Addo quod probatur, talis confessio per duos testes singulares laicos, fugitivos, & refugiatos pro debitis intus Monasterium, etsi non est probatum indicium prædi-

10 ctum. Erat enim confessio extrajudicialis probata per duos testes taliter qualificatos, scilicet laicos refugiatos pro debitis, contra Regulares; unde non est indicium probatum, ut benè Mascard. *conclus.*894. Farinac. *de testib. q.*37. P. de Bictis *de indiciis qu.*62. & Clarus *in* §. *fin. qu.*22. & non fuit confessio de delicto commisso, sed de cooperatione ad delictum detegendum: Ergo quia erat taliter facta, non probata per testes contestes, nec constito de corpore delicti, nulla est habenda ratio: ex notatis à Farinac. *q.*82. *nu.*45. *& qu.*64. *num.*45. & tales contestes necesse est, ut sint idonei, & legales, Farinac. *d. quæst.*82. *n.*46. & etiam rogati, & non quod fortuitò audierint, gl. *in c. de his* 3. *q.*9. Per quam glos. hoc esse mirabile dictum ad eludendum indicium ex confessione extrajudiciali, dicit Berous *in c. at si clerici, num.*136. *de indiciis*, & Farinac. *d. q.*82. *num.*47. ait huic doctrinæ contradictorem non reperisse: sequitur de Bictis *q.*84. *in praxi canonica crimin. in fine*.

11 Circa verò conquestum P. Prioris contra Patrem Felicem, contra P. Gulielmum Lectorem. Miror sanc de tali conquestu: querelat Patrem Felicem sub prætextu, quod fuit primus denuntiator; vana sanè prætentio: quia si constaret de delicto in genere, oritur aliquale indicium quando quis denuntiat Curiæ delictum, & instat contra aliquem procedi, at in casu nostro non est denunciatio furti apud Judicem facta, sed est simplex quædam convocatio quorumdam Patrum, quos vocavit, eis malum tradendo nuncium, quod transiens per locum, & dormitorium Patris Prioris, viderit Cameram apertam, & fracturam januę suæ Cellæ, ut benè Farinac. *de indic. quæst.*52. *nu.*93. *& seq. & de furtis qu.*176. *n.*86.

Quidam Pater *fol.*37. qui olim fuit subditus in eodem Monasterio eidem Patri Felici; nunc verò est assignatus in Monasterio N. dicit quod dum veniebat Neapolim propè Miletum audivit à duabus mulieribus, quòd si carceraretur Frater Felix, furtum commissum in Camera Prioris detegeretur. Mira sanè res! audivit à duabus fœminis, nec eas nominat; ergo testis de auditu alieno, quod nullum facit, nec præsumptionem, ut post omnes Farinac. *quæst.*69. *num.*14. & debuisset nominare eas, à quibus audivit, & ut nominatæ essent omni exceptione majores, Farinac. ad saturitatem *num.*85. Camerinus *quæst.*49. *de testibus nu.*26. ergo videte animositatem Fratris hujus, quando enim agitur contra Prælatum, ut est Pater Felix Superior in actu Calabriti, requiruntur urgentissimæ probationes, Clar. *in* §. *fin. quæst.*6. *& quæst.*7. Farinac. *quæst.*9. *n.*50. de Bictis *qu.*13. *num.*8. 12

Dicunt Patrem Felicem, dum esset Prior septem annis circiter, aliqua supellectilia ex Conventu S. Mariæ misisse ad Conventum N. sed quid ad hoc? non enim est furtum providere de aliquibus supellectilibus Conventum illum fundatum ad bonum Religionis, & commodum Fratrum, quæ supellectilia, ut Testes ipsi deponunt, vix ascendebant ad summam ducatorum viginti de Regno, quod nihil ad præsentem inspectionem pertinet: non enim accepit ad malum usum, &c. Sunt ergo meræ malignitates Fratrum parvipendendæ. 13

De Patre Lectore indicula dicit, Pater olim Prior, denuncians furtum: dicit enim, (& hoc alii deponunt) quod antequam furtum committeretur in Cella Patris Prioris, dixit male facere Priorem in propria Camera tenere pecuniam, & quod debebat tenere in capsa communi ex ordinibus, & statutis Religionis, & etiam quod dixit: Quid si surriperetur talis pecunia? Rationabiliter Pater olim Prior lamentatur de Patre Lectore: quia hic posuit eum in culpa. Et nunc videamus, cui si culpa hujus furti attribuenda scilicet Patri Priori olim Conventus: quia furtum non est casus fortuitus, semper enim committitur cum culpa ejus, qui rem furatam retinet: si enim benè domum clausisset, & si pecuniam posuisset in communi ærario, furtum hoc non fuisset commissum: de communi Farinac. *de furtis, quæst.*169. *num.*12. & Custodi tenenti aliquam rem in custodiam, si dicat rem sibi furto subtractam fuisse; non creditur, nisi probaverit, sive agatur, sive excipiatur, *l. si creditor, Cod. de pignor. act.* Mascard. *concl.*829. etiam si cum juramento deponat; & licet posset pro Patre Priore dici furtum commissum fuisse cum fractura, & sic non erit sibi imputandum, tamen in hoc est culpa, quod non tenuerit pecuniam in communi ærario. Undè meritò multi Patres suspicionem conceperunt de Priore quod furtum commiserit, ut in processu, vel de illis, qui secum conversabant. Et ego dico quòd P. Prior tenetur reddere rationem de pecunia posita in introitu, cum non constet de quantitate ante tempus furti nisi per librum suum. Tantò magis quod erat profecturus ad vindemiam per plures dies; erat Monasterium habitatum à fratribus, à sæcularibus, & aliis. Nonne Patres videtis culpam latam dolo æquiparatam? 2. *l. quod Nerva, ff. depositi*. 14

Hoc ergo volens advertere Pater Lector, denunciatus fuit, ut suspectus à Priore, sub aliis quibusdam aereis suspicationibus, quod scilicet non accesserit tunc ad mensam, nisi in medietate ejusdem, quod sanè neque indicium, nec præsumptionem, nec conjecturam, nec suspicionem, nec adminiculum, nec opinionem, nec dubitationem, nec argumentum facit prætensi furti, ut patet hæc omnia definienti; de quibus Mascardus, Farinacius, & alii criminalistæ apud Patrem Camerinum *de indiciis, quæst.*61. 15

Nec dicatur Patrem Lectorem negasse id, quod alius contra eum deposuit confrontatione sequuta, quia cum non 16

esset

esset corpus delicti probatum, non poterat inquiri de hoc, tantò magis quod nihil ad rem pertinebat, & tale dictum non est circa delictum principale; sed circa id, quod fieret si furtum fuisset commissum: sciebat enim Pater Lector, quod si fuisset furtum commissum, fuisset fur punitus; undè non poterat dubitare, quòd si esset factum furtum an puniretur, sed solum dubitare potuit quod Prior fuisset in culpa, ut latè DD. explicantes inconstantiam, vacillationem, titubationem, mendacium, variationem &c. de quibus Farinac. q.52. Pater de Bictis q.47. & *quæst*.67. qui alios referunt.

17 Ergo quantum attinet ad Patrem Felicem, & Patrem Lectorem à Patre Priore datos ut suspectos malè actum fuit, nihilque contra eos probatum: sed temere suspicatum. Quantum verò ad Patres carceratos dico pro primo furto, ut dixi, esse puniendos pœna carceris formalis per triennium decurrendum à die carcerationis: quantum ad hoc secundum furtum ex hactenus deductis non molestandos; Patrem Priorem ut culpatè agentem non dolosè, aliquali pœnitentia puniendum.

De eadem re.

1 IN causa, quæ vertitur contra Fratres Vincentium, & N. pro prætenso furto commisso in Cella Patris Prioris Monasterii ejusdem Ordinis hujus Civitatis Neapolis alicujus pecuniarum quantitatis, pro posse meo conabor demonstrare innocentiam ipsorum; & contra ipsos non extare indicia, non solum ad torturam; sed neque ad capturam personarum ex infrà dicendis.

Nam clarum est in jure indicia ad torturam inferenda debere esse verisimilia, probabilia, non levia, aut perfunctoria; sed graviora, & urgentia, certa, clara, imò, & luce meridiana clariora, ut dicantur legitima ad illam inferendam, Farinac. *in praxi qu*.37. *num*.2. & *seq*. nam ubi majus est periculum, ibi cautius est agendum, *cap. ubi periculum de elect. in* 6. & in casu nostro omnia indicia sunt remotissima, incerta, & vaga, ut in facto ostenditur, imò nec concludenter probantur, & de jure quodlibet indicium remotum à delicto debet concludenter, & plenè probari, aliàs si essent mille indicia, nullum facerent indicium, ut idem Farinac. (omissis aliis) *dict. loco*, *num*.13. & *seq*. & Testes debent esse omni exceptione majores, ut *num*.18. & contestes, *num*.33.

2 Nec obstaret si diceretur, quod contra Fratrem Vincentium extant plura judicia (nam contra Fratrem Ignatium nullum adest indicium) quæ licet per se non essent sufficientia ad torturam, unumquodque ipsorum quod simul juncta faciunt indicium ad eam inferendam per regulam, Quæ non prosunt singula, cumulata juvant, per *l. cum scimus C. de Agricolis*, & *censitis*, *lib*.11. & gloss. *in l*. 2. *C. de excus. Tutor*.

Quia respondetur, quod illud procedit, quando separata sunt perfecta in genere suo de per se: sed in casu nostro nulli indicium est perfectum, & ideò non possunt jungi, & si junguntur nihil operantur, Hippol. *cons*.20. *num*.24. Farinac. *dict. num*.33. *in fine*, & regula prædicta procedit in civilibus, non autem in criminalibus Mars. *d. cons*.20. *n*.48. Caball. *resol. crimin. casu* 200. *n*.138. ultra quod si benè processus inspiciatur non adsunt, nisi pauca indicia levissima, & remotissima à delicto, pro quibus est, quod concludenter essent probata (quod omnino negatur) nullo modo potest deveniri ad torturam: nam indicia ad torturam inferendam debent esse talia, quæ inducant animum judicis ad firmiter credendum delictum ab illo fuisse commissum, ut communiter per omnes DD. nemine penitùs dissentiente.

3 Ultra quòd cum agatur contra personas Ecclesiasticas non potest deveniri ad torturam, nisi præcedat diffamatio, & sola indicia non sufficerent latè Mars. *singul*.55. ubi testatur alias ex ista doctrina consecutum fuisse in facti contingentia maximum honorem, ut refert Guazzin. *ad defensam reorum*, *defens*. 30. *cap*. 4. *num*. 7. *in fine*, ac contra Fratrem Vincentium non solum non præcessit diffamatio, imò purgata esset, quatenus adesset ex depositionibus Testium ad defensam examinatorum, ex quorum depositionibus fuit probata ejus bona fama, vita, & nunquam fuisse inquisitum, quæ tollunt indicia, quatenùs contra eum existerent, etiam quod essent ad torturam sufficientia, ut latissimè docet Rolan. à Valle *cons*.16. *n*.24. 25. & 26. *lib*.1. Gaball. *cons*.200. *n*.146. & *plurib. seqq*. & in dubio debet Judex arbitrari indicia non esse sufficientia ad torturam Cacher. *dec*.79. *n*.57. & 58. Boss. *in pract. crim. tit. de indiciis*, quia in criminalibus semper tenenda est opinio, quæ in benigniorem partem tendit, *l. interpretatione*, *ff. de pœnis*, Gaball. *d. cas*.200. *n*.145. Cacher. *ubi suprà*, & *d*.80. *n*.8.

Videamus quæso, quæ indicia resultent contra dictum Fratrem Vincentium, & ni fallor, non alia, nisi quòd sit persona malæ conversationis circa delicta juventutis, quod in die, quo præsumitur furtum commissum tardè venisse ad mensam, & quod missos miserit fratri Ignatio, quod nisi mitteret ei pecuniam, furtum prædictum in clarum poneret. 4

Hæc sunt indicia, quæ resultant ex processu, quæ nullius roboris, & momenti sunt: nam primum est evacuatum per Testes ad defensam, & est valde remotum, nec ex illo potest furtum argui.

Secundum quod tardè venisset ad mensam est remotissimum à delicto, & est probatum illo mane semper adstitisse in Ecclesia ad Missam cantatam, & ad omnes alios actus, & tandem serviviße ultimæ Missæ, & illicò venisse ad mensam.

Tertium est inverisimile, & probatur per duos testes singulares, qui nullum faciunt indicium, *nam ut suprà* probatum est quodlibet indicium de per se debet concludenter probari per duos testes contestes de loco, & tempore omni exceptione majores, alias nihil probant.

Et tandem ubi est delictum in genere, quo non probato omnia corruunt, tamquam sine fundamento, & processus est nullus, vulgata *l*.1. §. *item illud*, *ff. ad Syllanianum*, Julius Clarus *quæst*.4. *num*.1. Honded. *cons*.107. *num*.9. *vol*. 1. ubi testatur, quod est conclusio juris indubitata, ut non possit deveniri ad aliquem actum, nisi priùs constet de corpore delicti, Petrus Gaballus *cent*.255. *n*.3. ubi post alios, quos allegat dicit si per testes de delicto esset convictus, & est communis opinio omnium scribentium. 5

Imò non suppletur corpus delicti per confessionem inquisiti, cum quis non sit Dominus membrorum suorum, *l. liber homo*, *ff. ad leg. Aquiliam*, & *l. non tantum*, *ff. de pœnis*, Boss. *de delictis*, *num*.15. ubi dicit hoc nullam habere difficultatem, in tantum quod confessio non affert præjudicium confitenti, nisi verificetur corpus delicti, & debet confitens absolvi, Jul. Clar. *q*.55. *n*.10. *in fine*. 6

Et in delicto furti quando criminaliter agitur delictum in genere debet concludenter probari, Cravet. *cons*.244. *in princ*. Boss. *tit. de delictis num*. 17. & *seq*. quem sequitur Mascard. *de probat. concl*. 30. *num*.7. *in fine lib*.2. & locus, in quo præsumitur furtum commissum debet visitari authoritate Judicis à Notario Curiæ ad inspiciendum cum testibus hostii cassæ, seu parietis fractura, & testes de super examinare, Peregrin. *in tract. de citatione reorum*, *lib*.1. *cap*.2. *num*.57. Marc. Antonius Macerat. *lib*.3. *resolut*.20. *num*.1. 7

Ac etiam probari, quod tempore furti pecunia fuerit in loco, in quo furtum factum fuit, Mars. *cons*.8. *nu*.4. Grammat. *cons*.54. *num*.2. Foller. *in pract. crimin. in verb. capiat informationem num*.12. Mascard. *de probat. concl*.829. *nu*.4. *lib*.2. & communiter DD. alias delictum in genere non diceretur probatum.

Et ex his speratur pro dicto prætenso furto inquisitos esse liberandos.

Quò vero ad aliud furtum, pro quo sunt spontè confessi, etiam non præcedentibus legitimis indiciis, neque etiam pro delicto in genere: est contra eos mitiùs agendum, dum furtum sponte confessi fuerunt, si furtum potest appellari. 8

Nam ante omnia est considerandum, quod sponte sunt confessi furtum prædictum absque delicto in genere, & absque probationibus contra ipsos: ex quibus oritur clara juris conclusio, non solum esse mitiùs puniendos; sed etiam sine dolo deliquisse, Farinac. *de Reo confesso*, & *convicto qu*. 81. *n*.180. *vers. Amplia V*. & certum est mitius agi debere cum sponte confesso, quàm cum convicto, ut idem Farin. *dict. loco*, *n*.184. & 187.

Accedit, quod cum furtum sit domesticum etiam mitiùs punitur, stante etiam quod non concurrunt requisita ad furtum, inter quæ est contrectatio rei alienæ de loco ad locum invito domino; nam bona furata non fuerunt extracta à loco, & sic à Monasterio, & licet DD. in furto domestico magnæ quantitatis dicant posse agi criminaliter, 9

tamen

tamen quoad punitionem debet furtum extra ordinem puniri, *l. respiciendum*, *§. furta domestica*, *ff. de pœnis*, & numquam pro unico furto potest deveniri ad pœnam ordinariam; sed extra ordinem punitur, ut communiter per omnes scribentes; ergo cum tractetur contra personas Ecclesiasticas, contra quas pœna ordinaria est pœna triremium etiam ad tempus, ut probat Episc. Ricc. *dec. Curiæ* 10
Archiepiscopalis dec. 199. *n.* 4. *p.* 4. si est minuenda pœna, ut in casu nostro, non potest tractari de pœna Triremium, quę est ordinaria, sed de aliqua alia mitiori pœna, ut decisum refert idem Riccius *d. dec.* 169. tantò magis quia bona subtracta spontè fuerunt exhibita cum magna punctualitate. Ex quibus omnibus arguitur non adfuisse dolum, nec animum furandi: & ita, &c.

DISCEPTATIO LXXXVIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Sex genera personarum ad correctionem percutere possunt clericum, & quæ sint.*
3 *Turbantes Officia divina si expellant, in Canonem non incidunt expellentes.*
4 *Masculi canebant antiquitus in Choro cum fœminis.*
5 *Clericus excommunicatus vitandus, & alii turbantes Officia divina expelli possunt.*
6 *Expellentes licèt Sæculares sint non incurrunt in censuram.*
7 *Elvetii, & alii ad arcendam turbam si clericus percutiunt non sunt excommunicati, & quando.*
8 *Clerici seniores possunt ad correctionem percutere juniores clericos.*
9 *Conversi Regulares si percutiantur zelo Religionis non sunt excommunicati percutientes.*
10 *Prælati Regulares percutientes subditos causa correctionis non sunt excommunicati.*
11 *Percussio ex correctione, quando principaliter dicitur facta.*
12 *Percussio ex odio principaliter facta non excusat ab excommunicatione.*
13 *Superiores Religionis possunt sibi subditos verberare, & quando.*
14 *Regulares, & Superiores Ecclesiastici an debeant subditos per laicos verberare, torquere, &c. an per seipsos.*
15 *Consuetudo qualis sit in hoc recepta.*
16 *Textus in cap. universitatis vigesimoquarto de sententia excommunicationis, explicatur.*
17 *Monachi se se percutientes à quo sint absolvendi.*
18 *Textus in c. Monachi de sentent. excommunic. declaratur.*
19 *Excommunicatus an, & quando possit absolvere ab excommunicatione.*
20 *Regulares hodie absolvunt ab omnibus percussionibus respectu suorum subditorum.*
21 *Regularis unius Religionis si percutiat alium alterius religionis à quo absolvi debeat, & quid si alterius Monasterii, sed ejusdem Religionis.*
22 *Mulieres ob percussiones clericorum absolvuntur ab Episcopis.*
23 *Delicati percutientes clericos à quibus absolvi debeant.*
24 *Moniales se se percutientes à quibus absolvantur.*
25 *Magistri, Laici, Clerici, & Novitiorum percutientes Discipulos non sunt excommunicati.*
26 *Magistri Novitiorum etiamsi percutiant contra Ordinem regulæ, vel Superioris præceptum non sunt excommunicati.*
27 *Dominus famulum clericum si percutiat, non est excommunicatus si ad correctionem.*
28 *Propinqui percutientes clericorum ad correctionem non sunt excommunicati.*
29 *Pater filium in sacris an possit percutere sine excommunicationis pœna.*
30 *Avus Mater, & alii an ad correctionem percutere possint clericum in sacris.*
31 *Magalii pulchra affertur doctrina ad hoc.*
32 *Conclusio discursus affertur pro P. Magistro de quo agimus.*
33 *Percussio qualis esse debeat ad correctionem.*
34 *Percussio ad correctionem quando, & quo tempore fieri debeat.*
35 *Graffii Consilium* 11. *de sent. excommunic. adducitur ad propositum.*
36 *Textus in cap. pervenit* 17. *de sentent. excommunic. adducitur.*
37 *Levis percussio quando dicatur.*
38 *Calcibus percutere clericum in Platea est leviter percutere.*
39 *Sacerdotem in facie cum pugno percutere quando sit levis percussio.*
40 *Percutientes ad correctionem si modum excedant an sint excommunicati.*
41 *Percussio gravis quando dicatur in Præceptore castigante discipulum.*
42 *Pueri excommunicati ob percussionem Puberes facti à quo absolvantur.*
43 *Hospites in novitiatu existentes quando gaudeant privilegio Canonis.*

ARGUMENTUM.

Correctio personarum Ecclesiasticarum, quibus personarum generibus permittebatur antiquitus, quibus hodie. Percussio subditorum Prælatis, quando sit licita sine metu excommunicationis, & quando incidant in Canonem? Si quis suadente Diabolo 17. quæst. 4. Et quid si Regularis percutiat alium alterius Religionis? Et quid in Monialibus seipsas percutientibus? Et quándo percutientes absolvantur per Episcopum? Et explicatur quandonam percussio dicatur ad correctionem, & quibus competat.

PRO

Explicatione Textus cum glossa in cap. cum voluntate, de sententia excommunicationis,

AN

Magistris Novitiorum sit permissum ad correctionem Novitios verberare, sine metu excommunicationis, & quando dicatur ad correctionem verberatio.

FACTUM.

Quidam P. Magister Novitiorum maximæ bonitatis, & integritatis Relig. N. Novitium dyscolum pluries admonuit, ut in rebus suæ Religionis addiscendis invigilaret, ac statum perfectionis assequeretur, quadam die alapa percussit eundem ob defectum ante se patratum: dicebant Patres incurrisse P. Magistrum in excommunicationem Canonis, *si quis suadente Diabolo* 17. *quæst.* 4. quæsitus de voto firmiter dixi nullam incurrisse excommunicationem. 1

Quod sane probatur primò quia ex gl. *in c. cum voluntate* *§. fin. in verbo de familia*, *de sententia excommunicationis*, sex genera personarum enumerantur, quibus licitum est percutere ad correctionem sine ulla excommunicatione. Primi generis sunt illi, qui habent officium in Ecclesia ejiciendi turbantes officium divinum. Secundi generis sunt Seniores alii Clerici respectu juniorum. Tertii generis sunt Prælati respectu suorum subditorum. Quarti generis sunt Magistri respectu Discipulorum. Quinti generis sunt domini respectu illorum clericorum, qui sunt de eorum familia. Sexto propinqui, ut Parentes, vel alii sub quorum cura sunt ipsi Clerici, quod benè ponderat Toletus *in summa lib.* 1. *c.* 34. *nu.* 2. De Leone *de offic. confess. recollect.* 5. *fol.* 437. Barbosa *in d. cap. cum voluntate*, & alii infrà citandi. 2

Sub

3 Sub primo genere continentur qui titulo Officii expellunt ab Ecclesia turbantes Officium divinum, ut sunt Præfecti, Sacristæ, Ostiarii, & similes, & omnes alii, qui non habent officium, vel Prælationem super eum, quem ejiciunt. *cap. veniens* 16. ubi Abbas *de sentent. excommunicationis*, per quem textum habetur, quod Sacerdos, qui ut liberius possit in Ecclesia divina Officia celebrare, Re-
4 gulares, vel clericos qui ludendo turbant, vel impediunt divina Officia, manibus appositis transeundo nolentes egredi, cogit extra Ecclesiam manere, non incurrunt excommunicationem, ex quo text. *in verb.* (*quædam Monialis*) colligit Gratianus *c.*470. *numer.* 38. quod masculi canebant antiquitus cum fœminis in Choro: ergo percutiens clericum turbantem Officium divinum non est excommunicatus: quia talis non facit suadente Diabolo, ut post alios Carolus de Grassis *de effect. cleric. effect.*1. *num.*
5 165. Barbosa *in d. c. veniens* 161. *numer.* 3. Quod sanè procedit non solum quando expellitur clericus excommunicatus vitandus, qui eo ipso sua præsentia turbat Officium, sed quandocumque alio modo turbat divina Officia, & licet textus *in dict. cap. veniens*, loqui videatur de Sacerdote, tamen intelliguntur alii clerici expellentes: imò, & Sæculares etiam si non sint vel Magistri, vel Propinqui, putà laicus sacrista Oratorii, confraternitatis, &c. post alios Leone *de censuris*, *recoll.*5. *numer.*273. quia
6 poterunt clericum expellendo percutere sicuti laici Elvetii, vulgò *Alabardieri* ratione Officii coercendi turbam sive in Ecclesia, sive extra Ecclesiam si non ex proposito, sed casualiter ad illum finem accidit clerici percussio, non sunt excommunicati, quod si Elvetii id faciant ex proposito scilicet intendentes clericum verberare, essent excommu-
7 nicati, Coninchus *de sacramentis*, *disp.*14. *dubio* 15. *num.* 193. Fragosius *de Republica Christiana*, *tom.*2. *lib.*1. *disp.* 26. §.1. *numer.*29. Sayrus *de censuris*, *lib.*3. *c.*28. *numer.*17. Squillante *de Privilegiis clericorum*, *c.*6. *n.*48. Turrian. *de censuris*, *lib.*3. *disp.*29. *dub.*4. Diana *p.*9. *tr.*4. *resol.*22. Avila *de censuris*, *p.*2. *c.*5. *disp.*3. *dub.*17. An verò Elvetii, Ostiarii Principum, & similes arcentes turbam si clericum percusserint non casualiter, sed affectatè, & ex odio sint absolvendi ab Episcopo pro qualibet percussione, & qualiter ad Sedem Apostolicam sint mittendi, disputant DD. Canonistæ, *in c. si vero de sent. excom.* & Casuitæ cum Diana *p.*9. *tr.*4. *resol.*55. & cum P. Alphonso de Leone *de censur. recollect.*5. *à n.*459.

8 Sub secundo genere personarum fuit Seniores respectu aliorum inferiorum clericorum, & licet aliqui putent, permitti Clericis senioribus percutere inferiores, quando perturbarent divina Officia, id falsum tamen est; quia si esset verum glo. *ubi suprà*, malè enumerasset casum istum, ut diversum à primo: ergo dicendum est senioribus Clericis licere simpliciter corrigere juniores, vel quia ipsi inferiores deficiunt in servitio Ecclesiæ, vel Chori, vel quia ipsis senioribus, non obtemperant in illis quæ sibi mandantur ratione servitii Ecclesiæ, vel etiam quia illis denegant debitum respectum, & honorem, & hoc significant quod dicunt DD. seniores clericos posse zelo devotionis percutere clericum inferiorem, ut bene Sylvester, *excommunicatione* 6. *n.*6. *vers.*12. Reginald. *lib.*1. *n.*229. qui dicit quod finis talis correctionis debet esse emendatio, ut post Molinam, P. de Leone *recollect.*5. *nu.*276. id tribuit etiam laicis senioribus.

9 Sic conversi Religiosi, qui gaudent canonis Privilegio, eos si percusserit quis, est excommunicatus, Navarrus *in manuali*, *c.*22. *n.*79. Suarez *de censuris disp.*22. *sect.*1. *à nu.* 10. Garsia *de beneficiis*, *p.*1. *c.*4. *n.*11. Frater Paul. Berti *in* 1. *p. praxis canonica criminali Regularium*, *tit.*1. *c.*3. Henriq. *in summa*, *lib.*13. *de excommun.* *q.*49. §.1. *in Comment. litt.* C, Coninchus *de Sacram. & censuris*, *tom.*2. *disput.* 14. *numer.*164. & privilegio fori, ac exemptionis à potestate Sæculari, & à Tributis gaudent, ut latè Flores de Mena, *lib.*2. *var. quæstionum juris*, *quæstione* 11. *nu.*149. Barbosa *in c. non dubium*, *num.*2. *de sententia excomm. & in c. Parœcianos* 9. *numer.*2. *de sent. excomm.* si à senioribus Religiosis percutiantur bono zelo correctionis causa, excommunicationem non incurrunt percutientes, *ut ex d. c. cum voluntate* 54. §. *si qui*, *de sent. excommun.* Carolus de Grassis *effectu* 9. *n.*224. Bellettus *p.*1. *de favore clericor. canonis*, §.20. *nu.*3. dummodo correctio sit moderata, alias secus.

10 Sub tertio genere continentur Prælati habentes jurisdictionem quoad forum externum, non solum quando procedunt ut judices, sed etiam quando procedunt corrigendo, ut Patres: unde Magister, & Prælatus poterit percutere clericum etiam in sacris constitutum causa correctionis sine periculo excommunicationis, Mascardus *de prob. concl.*996. *n.*19. Bellet. *d.* §.2. *num.*7. Nam Abb. Monachum suum corrigere potest, & debet Menochius casu 364. *nu.* 11. & 12. Barb. *in d. cap. cum voluntate*, §. *si quis in fine*, *de sententia excommunicationis*: Ergo quis percutiat clericum causa correctionis, & disciplinæ, habens legitimam facultatem, & potestatem ad percutiendum, modo non ita excedat modum in percutiendo, ut excessus pertingat ad culpam mortalem, & modo non percutiat principaliter ex odio, vel ira, ut ait S. P. *in c. ex tenore* 1. *de sent. excommunicationis*, *& in c. universitatis*, *& in cap. cum voluntate de sent. excommunicationis*, si verò leviter tantummodo excedat excusari potest ab excommunicatione: quia excommunicatio supponit peccatum mortale.
Dixi modo non percutiat principaliter ex odio, vel ira, 11
quia si principaliter ex odio percutiat, non excusetur ab excommunicatione: nam talis percussio dicitur fieri suadente Diabolo cum peccato mortali; secus dicendum est, si principaliter percutiat causa correctionis, etiamsi fortè admisceatur peccatum mortale interni odii: nam illa externa percussio non est sacrilega, sed justa cum principaliter fiat causa correctionis ab eo, qui potest illam infligere, quamvis ex malitia percutientis admisceatur peccatum mortale odii, Molina *disp.*56. *n.*10. Angelus *in verbo excom. n.*8. Avila *dub.*15. *cas.*1. Filliucius, & alii quos sequitur Bonacina, *disputatione* 2. *de censuris extra Bullam cœnæ*, *q.*2. *p.*6. *sect.*4. *n.*4.

Dixi modo non percutiat principaliter ex odio, vel ira, 12
quia si simpliciter ex odio percutiat, non excusatur ab excommunicatione: quia talis percussio fieri dicitur suadente diabolo, cum peccato mortali, secus si principaliter percutiatur causa correctionis, etiamsi fortè admisceatur peccatum mortale interni odii: nam illa interna percussio non est sacrilega, sed justa cum principaliter fiat causa correctionis ab eo, qui potest illam infligere, quamvis ex malitia percutientis admisceatur peccatum mortale odii, Molina, Ang. Navarra, & alii apud Bonac. *ubi supr. n.*4. Castro Palaus, *tom.*6. *disp.*3. *punct.*23. §.3. *nu.*6. Diana *p.*9. *tract.*4. *resol.*21.

Unde infertur Superioris Religionis posse sibi subditos 13
verberare, quia habent potestatem gubernandi, & hoc pœnæ genus bono communi frequenter conducit, communiter DD. cum Bonac. *ubi sup. numer.*4. *in fi.* an verò debeant percutere titulo correctionis per seipsos, an verò per
alios quæstio est, & dico debere Religiosos propriis mani- 14
bus verberare, nisi urgeat necessitas, & quando ea occurrit, non debet id per laicum præstare, sed per clericum, vel Monachum, alioqui inquit text. *in c. universitatis*, *de sent. excomm.* tam præcipiens, quàm verberans incurrit in censuram *d. c. universitatis*. Gordonus *in summa*, *to.*2. *l.*7. *qu.*13. §.4. *numer.*38. & dubitat Angelus, an ille alius possit
esse unus ex conversis, & dico posse id fieri; imò de gene- 15
rali consuetudine percutiunt per alios clericos, vel per laicos ad sui libitum, Turrianus *de censuris*, *lib.*3. *disp.*29. *dubio* 3. Megala *p.*3. *instr. confess. lib.*4. *cap.*1. *q.*2. *numer.*5. Coninch. *disp.*14. *dub.*15. *numer.*191. Avila *p.*2. *c.*5. *disp.*3. *dub.* 12. Diana *p.*9. *tract.*4. *resol.*22. unde Magistri percutere possunt clericos discipulos per laicos sine ulla pœna censuræ, quia talis percussio non est violenta *c.*1. *de sent. excommun.* & de jure positivo talis Prælatis, & judicibus Ecclesiasticis permissa est, ne clericos vel Religiosos corrigant mediis
laicis, *d. c. universitatis*, *de sent. excommun.* cui dispositioni 16
magna ex parte derogatum est *in c. ut famæ de sent. excommun. & in c. si clericos eodem tit. in* 6. & sic dicit Castr. Palaus *tom.*6. *disp.*3. *puncto* 23. §.3. *numer.*12. Diana *p.*9. *tract.* 4. *resol.*23. de tortura verò an sit clericis inferenda religiosis per Ministros laicos quæstio est, dicit glos. *in cap. fin. dist.*35. non posse clericum torqueri per laicum unde Præpositus dicit esse notandum propter Officiales, qui torquent clericos per laicos, & malefaciunt, quia excommunicationem incurrunt, & plures sequuntur glossam de quibus Stephanus Aufrerius *de potestat. laicali super Ecclesiasticos*, *regula* 3. *fallentia* 11. Diaz. *in sua pract. c.* 126. & ibi Lopez *in additionib.* Marta, *par.*4. *de jurisdict. centuria* 2. *casu* 132. *numer.* 6. ratione tamen consuetudinis contrarium servatur, imò inhonestum est clericos, vel Re-

Regulares tale vile miniſterium exercere Suarez *de cenſuris diſp.22. ſect.6. numer.44.* Coninchus *de Sacramentis diſp.14. dubio 15. numer.91.* Laiman. *lib.1. tract.5. p.2. c.50. num.9.* & in hoc errat Marta *ubi ſuprà*, qui dicit clericos poſſe ligari à laicis, ſed eſſe torquendos à clericis: nam ut bene Diana *p.9. tract.4. reſolut.30.* ſicuti torqueri clericos per laicos eſt actus injurioſus, ſic etiam ligari ergo Marta non eſt in hoc audiendus, & licet P. Villalobos, *tom.1. tract.17. diffic.22. numer.8.* dicat peccare mortaliter Superiores torquentes, & corrigentes clericos per laicos, tamen rectius loquuntur, P. de Leone *de confeſſione recollect.5. n.265.* Portellus *in dubiis Regularibus, in verbo correctio, n.47.* Diana *p.9. tract.4. reſol.30.* nullum eſſe peccatum mortale.

Ne dicas obſtare textum *d. c. univerſitatis 24. de ſent. excomm.* ubi *Celeſt. III*, ait: quod laicus qui Abbate mandante, & ex cauſa Regularis diſciplinæ percuſſit Monachum tam ipſe, quàm Abbas ſunt excommunicati, maximè ſi odii cauſa fiat.

Reſp. enim primò ibi non correctionis cauſa percuti, ſed odio, ut patet ibi maximè.

Reſpondeò ſecundò textum ibi non aliud probare, niſi Prælatum Religioſum debere ſuos Religioſos per ſe verberare, ſi poteſt, aut ſi non poteſt per alium clericum, aut Monachum (ſub quo comprehenduntur omnes veri Religioſi quos etiam vocant Converſos, & contra eos aliquos bene notat Suarez *tom.5. de cenſuris, diſp.22. ſect.2. numer.42.* quare de jure loquendo, ſi hoc faciat per laicum (niſi fortè neceſſitas excuſet, ut ait Suarez *ſect.1. num.47.*) tam verberans, quam mandans erit excommunicatus, Navarrus *conſ.42. de ſentent. excomm. & in Comment. de Regularib. num.52.* Suarez de Paci *in prax. p.5. c.16. numer.49.* Salzed. ibi, *cap.126.* Pegna *p.3. Commentario 110.* Farinac. *in praxi criminali, q.41. n.15.* Aldereſa *de religioſa diſciplina tuenda, lib.2. c.17. à numer.20.* Rodriquez *tom.3. quæſtionum Regul. q.19. art.8.* Zabedus *d.83. num.8.* Riccius *in praxi reſol.155.* Coninchus *de Sacramentis & cenſuris, diſput.14. num.190.* ubi etiam ait quod licet tex. *in d. c. univerſitatis 24.* loquatur de ſolis Prælatis Religioſis communiter tamen DD. illum extendunt ad omnes Prælatos Eccleſiaſticos quoad hanc partem, quod non poſſint ſuos Clericos verberare per laicos, ſed ubi adeſt conſuetudo fieri poterit Rodriquez *dict. art.8.* Suarez *diſp.22. ſect.1. n.48.* Zerola *in praxi Epiſcoporum part.1. in verbo excommunicationis cauſa efficiens, §.8.* qui ait, quod cum hodie non bene ſciant, Clerici ligare ſolvere, & erigere Clericum torquendum poſſunt Ordinarii locorum torquere eos per manus laicorum: quia ita paſſim introduxit conſuetudo, de qua Clarus, *in §. finali, q.64. numer.15.* Sayrus *de cenſuris, lib.3. cap.27. num.26.* quæ caſtigatio debet eſſe moderata, moderatio verò judicis arbitrio relinquitur Menoch. *caſu 364. à n.11.* Barb. *in d. c. univerſitatis 24. in fin. de ſent. excomm.*

17 Nec eſt prætermittendum in præſenti Monachos ſi ſe ipſos percuſſerint non eſſe mittendos Romam ad Sedem Apoſtolicam, ſed Superior illos poterit abſolvere, *capit. Monachi 2. de ſent. excommunicationis*, Rodriq. *qu. Regul. tom.1. quæſt.20. art.2.* Bellettus *part.1. diſquiſit. Clericalium, in tit. de favore Clericali, §.3. num.3.* Carolus de Graſſis *de effectu Clericatus, effectu 9. n.166.* Bonacina *diſput.2. quæſt.4. part.3. num.1.* ubi dicit; Abbatem, Priorem, Guardianum ſeu præpoſitum Monaſterii, ſeu alium quemcumque dummodo ſit Monaſterii Superior, poſſe ab excommunicatione abſolvere pro violenta manuum injectione, in ſimiles Regulares ſuos ſubditos abſolvere, & addit prædictos Monaſterii Superiores poſſe non ſolum per ſeipſos, verum etiam per alios abſolvere: ita Cariolanus, *de caſibus reſervatis, p.2. caſu 10. de judice Regularium, §.10. num.20. pag.804.* intelligendo de percuſſione levi, vel mediocri: quia enormis reſervatur Papæ qualis eſt mutilatio, effuſio ſanguinis, percuſſio Epiſcopi, vel Abbatis, *d. c. Monachi 2. de ſent. excomm. c. cum illorum 38. & c. Canonica 50. diſtin.*

18 Et licet textus ibi dicat *in d. cap. cum Monachi* illa verba (ſe in clauſtro percuſſerint) tamen, talia verba non ponuntur quaſi innuant, quod ſi extra Clauſtra ſe percuſſerint, ab Epiſcopo, & non à ſuo Prælato ſint abſolvendi, ſed quia ſepius hoc in Clauſtrum contingit ut ait Cajetan. Capuccinus, *in d. §.10. numer.22.* Rodriquez *artic.22.* ubi etiam advertit quod ſi aliquis Superior percuſſerit ſuum ſubditum, poteſt ipſe ſecundum Privilegia abſolvi ab alio Sacerdote ſubdito ſuo electo ab ipſo in confeſſarium, etſi ſubditus, & Prælatus ad invicem ſe percuſſerint, & in Conventu non ſit alius qui eos poſſit abſolvere, poſſunt ſe ad invicem abſolvere Cariolanus, *d. §.10. num.17.* Dian. *part.9. tract.4. reſol.52.* qui advertit, quod licet de jure communi excommunicatus, non poſſet alium excommunicatum majori excommunicatione abſolvere ex notatis, *in cap. audivimus 24. quæſt.1.* in caſu tamen neceſſitatis ubi non eſt alius Religioſus, qui poſſit eos abſolve- 19
re poteſt excommunicatus alium excommunicatum abſolvere, & idem Cariolanus *nu.26.* reſolvit percutientem excommunicatum incurrere in excommunicationem: quia excommunicatus retinet ordinem ratione cujus inducta eſt immunitas; ergo durante cauſa durat effectus. Advertit etiam Rodriquez, *qu.20. art.19.* quod ſi Prælatus regularis non ſit Sacerdos, & nullus alius ſit Sacerdos Regularis in Conventu, vel ſi ſit, eſt excommunicatus, aut aliter impeditus poterit ejus ſubditus abſolvi ab Epiſcopo à minore læſione Clerici, P. Bordonus *tom.1. conſ. Regularium reſol.28. num.49.* Boſſius *diſcept. Moralium, de juriſd. Epiſcop. diſcept.1. dub.19. numer.190. & ſequent.* hodie tamen ferè omnes Religioſi abſolvi poſſunt 20
à ſuis Prælatis à percuſſionibus etiam enormibus, & corrigitur text. *in cap. Canonica, & cap. cum illorum, de ſententia excommunicationis, in 6.* quod Priveligium à Clemente IV. fuit conceſſum Prælatis Ordinis Prædicatorum, & eorum Vicariis, Sayrus *de Cenſuris, lib.3. cap.28. n.13.* Rodriq. *tom.1. quæſtionum Regular. qu.20. art.12.* Fragoſius *de Republica Chriſtiana, tom.2. lib.1. diſp.2. §.3. n.55. & ſeqq.* Tambur. *de jure Abbatum, to.2. diſp.54. q.11. num.2. & 3.*

Imò ſi Regularis percutiat Regularem alterius Religio- 21
nis poteſt abſolvi à proprio Prælato, quando percuſſio non fuit enormis, præſente tamen Prælato ejus, qui paſſus eſt injuriam, ut eam condonet, ac pœnam in ſatisfactionem definiat ut colligitur, *ex cap. cum illorum de ſent. excom.* quod ſi Religioſus unius Monaſterii percutiat alium ejuſdem Ordinis; ſed alterius Monaſterii tunc dicit Bordon. *tom.1. conſiliorum, reſolut.28. numer.47.* quod injuria fit Prælato offenſi: unde ſine ejus conſenſu non debet abſolvi percutiens, niſi daretur abſolutio à Provinciali, vel Generali ſequitur Diana, *part.9. tractat.4. reſolut.50.* & quia ſuprà dixi Regulares Prælatos poſſe hodie abſolvere ſuos ſubditos Regulares ob manus violentas in Clericum, etiam ſi ſit Sedi Apoſtolicæ reſervata, ut poſt alios Caſtrus Palaus, *tom.6. diſput.3. puncto 23. §.4. numer.10.* Boſſius *diſcept.1. dub.19. num.198.* P. Bordonus *ubi ſuprà, num.10.* Ne dicas ob tale Decretum Clementis VIII. de anno 1601. & 1602. uno alterius declarativo in quo Papa ſibi reſervat excommunicationem ob percuſſionem Clerici, juxtà Canonem *ſi quis 17. qu.4.* juxta juris diſpoſitionem, ideſt quando percuſſio eſt mediocris, & enormis derogando quibuſcumque Privilegiis, & litteris Apoſtolicis. Reſpondeo enim tale Breve eſſe contra Confeſſarios Regulares, qui prætextu ſuorum Privilegiorum abſolvebant ab omnibus reſervatis perſonas ſæculares; unde nihil contra nos, qui loquimur de abſolutione inter ipſos regulares exercenda; ergo nihil diſponit de Regularibus. Ut reſpondit Sacra Congreg. apud DD. citatos; imò poſſunt Prælati Regulares abſolvere Novitium ab excommunicatione incurſam propter percuſſionem Clerici ante ingreſſum Religionis ut contra Tiraq. *de retr. lignagier, §.1. gloſſ.8. num.31.* dicunt Layman, *lib.1. tract.50. p.2. c.5.* Sayrus, *libr.3. de cenſuris, c.28, num.14.* Alterius *tom.1. diſp.16. c.1.* Quod ſi contingat Novitium in Canonem incurſum egredi à Religione non facta Profeſſione, eſt quæſtio an reincidat in excommunicationem, & dico non reincidere cum Bordono, *to.1. Conſiliorum Regul. reſ.28. n.56.* contra multos, qui dicunt reincidere, de quibus Caſtrus Palaus, *to.6. diſput.3. punct.23. §.4. n.10.* Boſſius *diſcept.1. dub.19. nu.192.* Barb. *in c.20. de ſent. excomm. nu.50.*

Qui tamen cartum eſt mulieres ab excommunicatione 22
ob violentas manuum injectiones in Clericos abſolvi poſſe ab Epiſcopo, quia periculoſum eſt peregrè proficiſci, & ſe virorum cœtibus immiſcere, Tir. *in l.10. connub. gl.1. p.10. n.33.* Sayrus *de cenſuris, l.3. c.28. n.18.* Bonac. *diſp.2. de cenſuris, q.4. punct.5. n.3.* Carolus de Graſſis *effectu 9. num.119.* Bellett. *de favore Clericali Canonis, §.3. n.17.* etiam ſi feminæ ſint Divites, vel ſui juris, & aptæ ad conficiendum iter,

ideò

ideò gloss. *in cap. mulieres 6. in verbo (& ita delicati)* ob-
23 servat, quod delicati, qui scilicet laborem accedendi ad sedem Apostolicam sustinere nequeunt, (*quod judicis arbitrio remittitur*, ut ait Glossa *in verbo laborem d. cap. mulieres*) possunt ab Episcopo absolvi ob excommunicationem incursam ob percussionem enormem in Clericum, verùm certificato prius Summo Pontifice de statu perso-
24 næ, & veritate negotii, ut secundum ejus Consilium de commisso scelere corrigi valeant Bellettus, *d.§.1. num.23.* Barbosa *in d.c. mulieres*, *n.3.* moniales vero si seipsas ad invicem vel conversas suas, aut Clericos percusserint absolvi debent ab Episcopo in cujus Diœcesi est, situm Monasterium, *cap. de Monialibus 33. de sententia excom.* Silvester *in verbo absolutio il 4.* Marius Alterius *de censuris*, *tom.1. lib.3. de excommunicatione*, *cap.50.* Bellettus *in disquis. Clericali*, *part.1. in tit. de favore Clericorum Canonis*, §.3. Bonacina *de censuris*, *disput.1. quæstion.8. puncto 3. nu.3.* & ideo mulieres cujuscumque conditionis sint, si inciderint in excommunicationem propter manus violentas in Clericos, possunt absolvi ab Episcopo Tiraquellus, *de legibus connubialib. l.10. gloss.1. 1.p. n.33.* Sayrus *de censuris*, *lib.3. c.28. n.18.*

25 Sub quarto genere personarum, continentur Magistri, & quidem tam Clerici, quàm seculares Bonacina, *tom.3. disp.2. quæst.3. puncto 6. sect.4. num.4.* & alii apud DD. *in d. cap. ex tenore de sent. Excom.* & præsupponentes DD. posse Magistrum Novitiorum percutere Novitium titulo correctionis quærunt; an si in Religione adsit statutum ut
26 Prælati causa correctionis Novitios, vel Monachos non percutiant an inquam si Magister novitiorum percutiat, contra talem ordinationem incurrat in excommunicationem? Et dicunt non incurrere, quia per talem prohibitionem non potest auferri privilegium juris quod est posse corrigere discipulum: hinc infert doctus P. Diana, *p. 9. tract.4. resol.41.* quod quamvis Prælatus alicujus Religionis per se, vel per alium Religiosum verberaret Subditum delinquentem contra consuetudinem suæ Religionis prohibentem ne illum percutiat, non incurrit in censuram: quia non agit contra jus commune, ita Avila *de censuris*, *p.2. cap.50. disp.3. dub.13. seq.* post alios Bonacina *ubi sup.*

27 Sub quinto genere personarum continentur Domini respectu famulorum Clericorum, & pro Domino intelligitur quilibet Paterfamilias respectu eorum qui sunt de sua familia, & ideo non est opus quod talis sit servus, ideo Magister Triremis si Clericum percutiat damnatum ad Triremis, non incurrit in censuram, si illum percutiat, sicut reliquos remigantes propter pertinentiam ad suum officium; nam id facit tamquam Minister, seu exequutor Prælati, qui damnavit illum ad Triremes; sed si percutiat ex odio erit excommunicatus, sic si rixando unus cum tali Clerico condemnato ad Triremes illum percutiat, qui non erat degradatus realiter, neque est incorrigibilis putat Avila quod sit excommunicatus: ita ille, *p.4. de censuris disput. unica*, *dub.1. concl.1.* est tamen Avila in opinione, quod damnati ad Triremes uti incorrigibiles non gaudeant Privilegio Canonis; sed contrariam tenent alii gaudere cum Diana *p.9. tr.4. resol.17.*

28 Sub sexto personarum genere continentur propinqui; unde Pater correctionis gratia filium Clericum in minoribus percutiens, non incurrit in excommunicationem text. est, *in cap. cum voluntate*, *de sentent. excomm.* & quod de Patre dicitur ad omnes, extendunt habentes curam corrigendi, Menoch. *lib.6. præsumpt. 14.* Riccius & alii apud Barbosam, *in c. si quis suad. diabolo*. Sola quæstio est an Clericum in sacris pater si verberaverit incurrat in excommunicationem? Affirmat gloss. *in d. cap. cum voluntate in verbo*, *inferiorum graduum*: quia sacer ordo liberat
29 à Patria potestate, quod attinet ad effectum castigationis; nam ab aliis effectibus Patriæ potestatis sacer Ordo non eximit; sed solùm Episcopalis, vel Cardinalitia Dignitas, & ita cum gloss. tenent Molina, *disp.228. to.1. tract.2.* & Layman. *lib.1. tract.50. p.2. c.50. num.8.* Villalobos *in summa tract.7. difficult.22. numer.5.* alii & melius docent cum S. Antonino, Sylvestro, Navarro, Avila, Suarez, Fagundez, Filluccio, Castro Palao, Conincho, Baunio, Valentia, & aliis apud Dianam, *part.9. tract.4. res.4.* probabiliter non incurrere excommunicationem percutientem Pa-
30 trem filium in sacris: quod sequitur P. Alphonsus de Leone, *recoll. 5. de censuris*, *numer. 280.* & quod de Patre dicimus ab Avo locum habet, si talis filius sit in ejus potestate, ut bene de Leone *ubi suprà*. Matri non conceditur talis facultas, nec aliis propinquis, loquendo de proquinquis in sacris alii putant cum P. Marcello Magalio, *par.3. lib.4. cap.1. numer.15.* ex concessione textus, *in d.c. cum voluntate*, *§. final. de sent. excomm.* concedi dictis sex generibus personarum, de quibus *suprà* causa corre- 31
ctionis percutere Clericos; sed non in sacris verum dici, quod si percutiant Clerici in Sacris causa correctionis non incurrunt hanc excommunicationem cum *in Can. si quis suad. diab.* ad contrahendam d. excommunicationem requiratur, quod percussio fiat suad. Diab. & sic cum dolo qui non intervenit, quando percussio simpliciter fit causa correctionis, quod probabiliter docet P. de Leone, *d. collect.5. n.282.*

Ergo si Clericis senioribus licitum est percutere Cleri- 32
cos juniores, si Magistris Sæcularibus, & regularibus, si dominis, si habentibus curam gubernii &c. quomodo poterit P. Magister Novitiorum dici, quod incurrerit excommunicationem Canonis ob alapam Novitio datam? Errant sanè qui hoc dicere velint etiamsi ob statutum, vel contrariam ordinationem sit dictum novitium, non posse percuti à suis Superioribus; nam adhuc correctionis causa de qua *suprà* viget.

Quod si dubitetur qualis debeat esse talis percussio facta ad correctionem?

Respondeo quod non debet esse ex odio, & iniquitate 33
ita Toletus, *in summa*, *lib.1. cap.34. numer.7. dubio 3.* Tabiena *in verbo*, *excommunicatio 5. numer.7.* Megala, *p.3. lib.4. cap.1. numer.14.* Ego tamen dico quod tales personas si principaliter percutiant ad Correctionem, & secundario ex ira, & odio non incurrunt in excommunicationem, ita Navarrus, Sylvester, Sayrus, & alii apud Bonacinam: quia licet percutiant ira commoti, non incurrunt excommunicationem, *ex cap. veniens*, ubi Anchar. *notab.1. de sentent. excomm.* etiam si sit vehemens ira: quia attenditur, quod venit principaliter, non quod venit accessorie *l. si quis nec causam*, *ff. si certum petatur*, imò Molina, *tom.4. disp.50.* excusat etiamsi principaliter tales personæ percutiant ex odio cujus Molin. verba refert Belon. *rec.5. nu.284.*

Certum tamen est, quòd ad hoc, ut dicta percussio ex- 34
cusetur fieri debet tempore, quo percussus merebatur correctionem, putà si est Magister tempore, quo illum docebat, vel monebat; aut si est pater vel senior tempore quo ei protervè respondebat, vel renuebat monitionem: quia hoc sufficit, ut excusetur ab incursu censuræ, quia potius causa facti, quàm factum ipsum considerari debet, *c. cum dilecti de accus. l. verum*, *ff. de furtis*, & ideò P. Graf- 35
fius *cons.12. de sententia excomm. tom.20.* Loquitur de Præceptore, qui etiam erat Parœcus, & pugnis, & virga pluries percusserat Subdiaconum scholarem non desistentem à responsionibus, ac continuante percussionem etiam in Ecclesia, ad quem locum fugerat, & probat Graffius non fuisse excommunicatum, nec in dubio censetur dicta percussio facta principaliter ex odio, & ira sequitur de Leone *de censuris recollect.5. n. 285. & sequenti*, & est notan- 36
dus text. *in cap. pervenit 17. in verb. tuæ fraternitati*, qui dicit, quod levis injuria judicanda est arbitrio Episcopi, qui ex circumstantiis personarum, locorum, temporum, modi percussionis, & læsionis arbitrati petendo, ut bene Bellettus §.3. *numer.34.* Sayrus *c.38. numer.5.* addens communiter levem censeri percussionem, quæ fit à Magistro, Prælato, Patre, Domino, &c. in discipulum clericum (ex odio non ex correctione) in filium, aut servum; unde Bonacina relatus à Barbosa *in d.c. pervenit*, *numer. 4.* ait 37
levem percussionem regulariter dici illam, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam carnis maculam reliquit, vel quæ fit absque scissione membri sine fractione dentis sine evulsione multorum capillorum, & sine effusione multi sanguinis, nisi ratione loci, vel personæ possit hæc levis percussio censeri gravi- 38
ter injuriosa; veluti si quis manum injiciat in faciem alicujus gravis personæ impingendo alapam, aut si in platea, vel coram populi frequentia percutiat, Barbosa *ubi suprà*, imò Diana *part.9. tractat.4. resolution. 9.* dicit quòd calcibus percutere clericum in Platea dicitur leviter percutere in Ordine ad absolutionem, & addo quod si fiat ad correctionem nulla est censura, ut *suprà* dixi, sicuti Macerantensis *l.3. var. resol.11.* loquens de percutiente Sacerdotem 39

in facie cum pugno, ex qua percussione exierunt de ore ipsius aliquæ guttæ sanguinis fuisse excommunicatum, sed fuit levis judicata percussio Papæ, & ideo ab Episcopo absolutus fuit, non enim erat modus corrigendi, nec à persona quæ tenebatur corrigere.

40 Quanta verò debet esse talis percussio quæstio est, hoc est an per hoc, quod tales personę excedant modum percussionis incidant in hanc excommunicationem, putat glossa *in d. c. universitatis in verb. fieri debeat, de sententia excommunicationis*, quod solum levis, & moderata castigatio est permissa dictis personis, & habetur expresse *in d. c. cum voluntate*, §. *fin. eod. tit.* ibi subditos, vel scholares leviter percusserint; excommunicationis sententiam non incurrunt, ergo si excesserint, percussio est gravis, & incurrent in excommunicationem verùm non ex qualibet excessu in modo percussionis ratione correctione est quis excommunicatus, sed tantùm ex notabili excessu attingente culpam mortalem incurritur excommunicatio; post

41 alios Bonacina *ubi suprà*, *sect.* 4. *numer.* 4. erit ergo gravis judicandus ex qualitate personæ percutientis, & percussæ aliisque circumstantiis de quibus suprà: unde P. Graffius *ubi suprà conf.* 6. loquitur de quodam præceptore qui clericum scholarem percussit, & incurrisse dicit in excommunicationem: primò quia non verberavit illum animo docendi, sed ex odio, vindicta, vel alia causa non justa, cum nec eo tempore illum docebat, neque monebat: ergo non fuit intuitu disciplinæ. Secundò ex genere instrumenti quo usus fuit dictus Præceptor illum castigando, quia non ferula, vel molli cingulo, sed baculo verberavit, & ex parte corporis percussa: quia non percussit manu dando palmatam, vel spatulas, aut aliam partem in qua Præceptores solent percutere; sed caput, & faciem.

42 Dico tandem duo: Primum quod pueri excommunicati ob percussionem post pubertatem si petant absolvi, per Episcopum absolvi possunt: quia rigor est mansuetudine temperandus propter defectum ætatis, in qua fuit commissa, *c. Pueris*, §. *ult. de sent. excomm.* Bellettus *disp. cleric. p.* 1. *de privileg. clericorum canonis*, §. 3. *num.* 10. unde mitius quis punitur ob defectum ætatis, *d. c. fin.* Tiraqu. *de pœnis temperandis*, *causa* 7. Gomesius *tom.* 4. *var. c.* 1. *à num.* 62. Clarus *in* §. *fin. q.* 60. Riccius *parte* 3. *collect.* 1845. *& in praxi fori Ecclesiastici decis.* 600. Barbos. *in dict. cap. final. numer.* 3.

43 Secundum quod illi qui recipiuntur, ut Novitii sed ante tempus, & contra formam constitutionum religionis, licet non sint Novitii tamen, quia vivunt habitu non Sęculari in Ordine ad vitam religiosam dicuntur personę Deo dicatæ, & gaudent privilegio canonis, Portellius *in verb. manus violentæ*, *n.* 6. DD. *in c. Religioso de sent. excomm. in* 6. Lezzana *p.* 1. *c.* 24. Barthol. de Vecchis *in praxi Novitiorum*, *disp.* 10. *dub.* 10. Bonacina *to.* 3. *disp.* 2. *q.* 3. *punct.* 6. *sect.* 3. Peregr. *ad constitutiones Theatinæ religionis*, *p.* 2. *c.* 5. §. 6. & de hospitibus in novitiatu receptis mutato habitu sæculari, docet P. Alphonsus de Leone *recollect.* 5. *n.* 25. Lauretus de Franchis *in controv. inter Episcopos, & Regulares*, *q.* 4. *f.* 366. Pasqualigus *dec.* 424. Diana *p.* 6. *tract.* 8. *resolut.* 7. Sperellus *dec.* 10.

DISCEPTATIO LXXXIX.

SUMMARIUM.

1 *Facti species narratur, de qua in præsenti.*
2 *Beneficia per promotionem ad Episcopatum vacant ipso jure.*
3 *Beneficia vacant per promotionem, sed adepta possessione.*
4 *Beneficia per promotionem quibus juribus dicantur vacare.*
5 *Beneficia non vacant per promotionem ad Episcopatum titularem.*
6 *Beneficia per promotum ad Episcopatum, renunciari debent apud Hispanos, & quibus.*
7 *Beneficiorum retentio data promoto, non operatur novam provisionem; sed impedit, nè vacent Beneficia.*
8 *Beneficiorum retentio quid operetur data Episcopo.*
9 *Beneficia promoti ad Episcopatum, priùs non erant reservata.*
10 *Cancellaria Apostolica, quid observet cum Beneficiis promoti ad Episcopatum.*
11 *Beneficiorum vacatio daretur, nisi retentio promoto concederetur.*
12 *Beneficia promoti dicuntur vacare per obitum.*
13 *Iuspatronatus per Promotum possessum, nullum recipit præjudicium, data per Papam retentione.*
14 *Vacatio Beneficiorum Promoti, quando fiat verbaliter, & quando cum effectu.*
15 *Beneficia Promoti vacant ante adeptam possessionem ad effectum ne possint renunciari.*
16 *Regula* 15. *Cancellariæ, quo sensu Beneficia reservaverit.*
17 *Beneficia translati de uno ad alium Episcopatum quando vacent.*
18 *Episcopatus an vacet per assecutionem aliorum Beneficiorum.*
19 *Episcopus si habet tenuem Episcopatum, an possit habere Beneficia simplicia.*
20 *P. Girunda*, tom. 2. l. 8. disput. 5. c. 2. *affertur ad materiam nostram.*
21 *Beneficia Promoti si postea in partibus moriatur, an sint Pontifici reservata.*
22 *Textus* in c. cum in cunctis, §. cum verò de elect. *adducitur, & explicatur.*
23 *Beneficia Promoti vacant, quatuor concurrentibus, & quæ sint.*
24 *Beneficiorum promoti collati quando est facienda.*
25 *Pensio an extinguatur per promotionem ad Episcopatum.*
26 *Pensio an extinguatur, si Episcopus ad illam Ecclesiam promoveatur, ubi pensionem habebat.*
27 *D. Fagnanus* in c. de multa, de præb. *affertur ad materiam.*
28 *Beneficium quibus modis potest vacare, & qualiter.*
29 *Beneficium qualiter vacare debeat, ut conferatur.*
30 *Beneficium vacans per promotionem dicitur vacare de jure, & non de facto, & an possit provideri.*
31 *Possessio de facto in Beneficio vacato de jure, an & quando impediat collationem.*
32 *Possessio penitus incolorata, & incolorata; sed non penitus, quæ sit.*
33 *Possessionis distinctio, de qua supra, an sit admittenda.*
34 *Possessio, de qua in præsenti est colorata, & titulata in Beneficio vacante de jure, non de facto.*
35 *Beneficium, de quo in præsenti posita retentione numquam vacavit.*
36 *Promotus ad Episcopatum non potest renunciare Beneficia.*
37 *Beneficia promoti possent conferri nulla expectata sententia declaratoria, nisi esset retentio.*
38 *Episcopus promotus teneretur in conscientia dimittere Beneficia, nisi adesset retentio.*
39 *Beneficia Abbatis an vacent per Abbatiam assumptam.*
40 *Beneficia nullo modo vacant per retentionem concessam.*
41 *Retentio Beneficiorum à promoto obtinetur per supplicationem.*
42 *Beneficia promoti in partibus infidelium, non vacant, & quare.*
43 *Beneficia promoti non vacant, si non potuit obtineri possessio.*
44 *Episcopus si non impetret dispensationem, ut consecretur post tres menses, Beneficia pro tali tempore non vacarent.*
45 *Dispensatio in uno extenditur ad connexa, & quando & explicatur tex.* in c. licet de elect. in 6. à Reg. de Marinis to. 2. c. 168.
46 *Translatio unius ad aliam Ecclesiam, quando facta censeatur.*
47 *Fermosini authoritas* in dict. c. cum in cunctis *adducitur.*
48 *Pensiones etiam vacant per promotionem, nisi detur retentio.*
49 *Beneficium non potens habere in titulum, poterit habere in commendam.*
50 *Commenda cur ita dicta, & quotuplex sit?*

AR-

ARGUMENTUM.

Textus *in cap. cùm in cunctis*, §. *cùm verò*, *de electione*, *& in extravaganti ad Regimen de præb.* ac Regula Cancellariæ 15. *Concil. Trident. sess.7. cap.9. & sess. 23. de reform. cap.* 2. declarantur. Beneficia, & pensiones promoti ad Episcopatum vacare per promotionem asseritur, ac possent conferri, nisi obstaret retentio, & possessio colorata, imò titulata in ipso promoto, non habita retentione, vacarent verbaliter per Decretum de vacando; sed realiter capta possessione per Episcopum: unde non vacarent si esset promotus in partibus infidelium. Episcopus an sit capax Beneficii obtinendi, & quando? Reservata an dicantur Beneficia promoti, ut vacent ex tunc quo promovetur? an vacent per obitum? Beneficia quibus modis dicantur vacare, & si vacent de jure, & non de facto an possint conferri, aliaque utilia, & necessaria traduntur.

PRO

Episcopo Nicoterensi,

AD

Intellectum, & explicationem tex. *in cap. cùm in cunctis*, §. *cùm verò*, *de electione*.

FACTUM.

1 Illustrissimus Dominus meus D. Franciscus Biancolella, dum olim esset Canonicus Aversanus, propter maxima Beneficia, quæ in Catholici nostri Regis devotione patravit, obtinuit, inter alia, Beneficium simplex sanctæ Mariæ Magdalenæ nuncupatum in Regia Camera summariæ Abbatiam ad præsentationem Regiam sibi concessam, tandem fuit à Summo Pontifice Papa Clemente IX. in Episcopum creatus Civitatis Nicoterensis, & quia per Episcopatum debuissent vacare omnia, quæ habebat, fuit per Sanctissimum concessa retentio, idque etiam ante consecrationem, ut in Bulla expedita undecimo Kalend. Septembris, 1667. sicque fuit expedita Bulla sui Episcopatus, & die sequenti Breve retentionis venit Neapolim, & notitiam habuit per Excellentissimum Proregem fuisse factam collationem dict. Beneficii in personam alterius, quasi quod per assumptionem ad Episcopatum vacaverit dict. Beneficium; unde posita vacatione videtur S. Pontificem concessisse novam gratiam in præjudicium Regaliæ suæ Catholicæ Majestatis, quòd sanè fieri non potuisse certi juris est; pro parte verò Episcopi dicendum est omni jure Beneficium prædictum sanctę Marię Magdalenę nunquam vacasse, posita retentione per Pontificem concessa, per quam nulla fit nova provisio, nulla nova gratia; sed solùm tollitur obstaculum, ne vacet Beneficium prędictum: hoc enim est, quod facit retentio concessa à Papa; undè videndum est, utrum in tali Beneficio Regio, posito, quod Papa dederit retentionem, ut de facto dedit, sit offensa Regalis jurisdictio.

2 Pro Episcopo respondendo dico, nullam esse Regalem jurisdictionem offensam: quia, ut benè Barbosa *de potestate Episcopi*, *part.3. alleg.57. à nu.66.* Beneficia per promotionem ad Episcopatum ipso jure vacant post adeptam pos-
3 sessionem dicti Episcopatus, & consecrationem sequutam, *c. cum in cunctis*, §. *cum verò*, *de elect.* Conc. Trid. *sess.7. c.9. & sess.23. de reformat. cap.2.* Garsia *par.1. cap.6.* Seraph. *d. 110. per totam*, ubi ait, quod de jure communi ad inducendam vacationem Beneficiorum per assumptionem ad Episcopatum, duo requiruntur, primum est adeptio possessionis Episcopatus; Secundum consecratio ejusdem, unde possent dict. Beneficia tamquam vacantia conferri, non expectata consecratione, post alios dicit Barbosa, *nu. 68. ubi supra*, sed concessa prorogatione, seu retentione obtenta, nullo modo dicuntur Beneficia vacare.

Et sicut vacant per promotionem ad Episcopatum quæcumque Beneficia non aliundè, nisi vigore, jurium supracitatorum, non autem vigore Bullæ Julii III. incipientis *Sanctissimus in Christo Pater* quam sibi figuravit Novarius *in summa Bullar. part. 1. fol.82.* quia dicta Bulla non est inter 24. Bullas dicti Julii III. *in to.1. Bullar.* prout neque est in alia Bulla 26. dicti Juliii III. de qua *in appendice in Bullario*, *tom.3.* jure ergo, de quo *suprà* disponente, ut Beneficia vacent per promotionem ad Episcopatum 4
per DD. multipliciter conclusio prædicta limitatur, præsertim in Episcopatibus titularibus, ideſt in partibus infidelium. Secundò quando conceditur Episcopo retentio: in Hispania verò per antiquissimam consuetudinem: usu introductum est, quod promotus ad Episcopatum de jure 5
patronatus R. Coronæ renunciare debeat Beneficia, quæ ante promotionem obtinebat in favorem personæ à Catholico Rege assignatæ cui, & non alteri Pontifex confert, ita Barbosa *ubi suprà*, qui tandem concludit, quòd si quis promotus sit cum retentione Beneficiorum, si deinde moriatur in partibus dict. Beneficia censerentur reservata, ut de illis solus Papa possit disponere, in quo dubio scripsimus alias contrarium, & obtinuimus. 6

7 Secundò loco facit pro conclusione, de qua *suprà*, id quod docet Lotterius *de re Benef. lib. 3. quæst. 26. numer.* 50. ubi ait, quod Beneficium vacat per promotionem ad Episcopatum, subdit postea, *numer.* 58. quod propterea consuevit, ut concedatur retentio, per quam non confertur de novo Beneficium, ut quidam existimabant antiquitus; sed impeditur vacatio, ut benè Covarr. *pract. quæst. cap.36. num.12.* unde subdit Lotterius, quòd si promotus in Episcopatum incumberet adhuc possessioni propter hanc possibilitatem impetratæ retentionis, teneretur eum citare, & cum eo gratiam justificare, qui Beneficium obtinuisset, *cap. licet Episcopus*, *de præb. in 6.* quod intelligit Lotterius, nisi esset Beneficium consistoriale, cum igitur in præsenti obtinuit retentionem Episcopus, de quo agimus, omni jure debemus dicere Beneficium non vacasse: igitur non benè provisum.

8 Probatur tertiò per ea; quæ notat Novarius, *part.1. in summa Bullarii*, *fol.82.* ubi postquam dixerit Beneficia per promotionem ad Prælaturam, utpotè vacantia, tuta conscientia retineri non posse: subdit deinde, quod expeditis litteris dispensationis licita erit talis retentio, ut per Novar. Fratrem, *in conclusionibus juris Pontificii*, *in tit. de Benef. conclus.1.* per Paris. *de resignatione Beneficiorum*, *l. 3. quæst.31. num.76.* per Gonzales *in regul.8. Cancell. gloss. 15. numer.53. & gloss.51. num.15.* Borrellus, *in summa decis. in tit.21. num.84.* Garsia *de Benef. part.1. cap.6.* Barbosa *d.p.3. in alleg.57. num.71.* Squillante *de privilegiis Episcoporum*, *part.....* & subdit Novarius, quòd licet vacent Beneficia per promotionem ad Episcopatum, non tamen vacant ipsa Officia; unde promotus ad Episcopatum retinebit Officium Protonotariatus, ut ait Achilles de Grassis, *dec.1. de elect.*

9 Probatur quartò, quia priùs per promotionem ad Cathedralem Ecclesiam de jure Beneficia, quæ quis obtinebat, non erant reservata; sed poterant ordinari, Collatores illa conferre, *cap. cum in cunctis*, §. *cum vero de electione*, gloss. *in Clem. 1. in verbo collatio*, *ut lite pendente*, Simonetta *de reservatione Beneficiorum*, *quæst.52.* Quintilianus Mandosius, *in regulas Cancellariæ*, *qu.15.* usu tamen postea deberent vacare in Curia, & præter consuetudinem supervenit extravagans, *quæ incipit Regimen*, *de præb.* confirmata per Regulam 1. Cancellariæ, *ubi* sunt reservata Sedi Apostolicæ, & putant aliqui vacare post conservationem; sed nullo modo præsumuntur vacare, nisi adepta possessione, vel nisi promotus fuerit in mora, & per eum steterit, quominus illam caperet.

10 Propterea Cancellaria observat, quod unà cum Bullis Episcopatus expeditionem faciat pro retentione Beneficiorum, cujus si expressa mentio facta non fuerit, non potest amplius fieri, & ideo formatur argumentum priora Beneficia per promotionem non vacare; sed tantùm per apprehensionem possessionis, & duo inferunt. Primum quod si promotus ad Episcopatum non adeptus est possessionem, debet restitui suis prioribus Beneficiis: quia per ipsum non stetit, quominus adipisceretur possessionem suæ Ecclesiæ, non esset durum, & planè inauditum debere aliquem pati pœnam, cum crimen non commiserit; Secundum dicunt DD. cum Mandosio *ad Regul. 1. Cancell.*

*cell.quæst.*41. *numer.*50. Regulam illam de Beneficiis vacantibus per promotionem non pertinere, adeoque qui ad Episcopatus apud infideles existentes euntes promoventur, cum eorum possessionem ex quavis diligentia assequi minus possint, ut etiam tradit Gigans *de pensionibus*, *qu.* 56. ideò solebat dicere Joseph Ferrerius Referendar. utriusque signaturæ vir insignis, & abbreviator de parco majori, quod per promotionem tantum non dicuntur vacare, sed de stylo decernuntur vacare, quem sequitur Germonius, *de indultu Cardinalium*, §. *si verò n.*25.

11 Quapropter quando per textum *in cap. cum in cunctis*, §. *cum verò de elect.* dicitur vacare beneficia promoti in Episcopatum, intelligitur, nisi Papa det retentionem, concessa verò retentione, tam de jure, quàm de facto cessat vacatio, & sic vigore gratiæ retentionis titulus beneficii non innovatur, sed prorogatur, *l. sed etsi manente*, *ff. de procurat. l.*2.§. *etsi Iudex*, *ff. de judiciis*, retentio nihil aliud est, quàm reservatio quædam juris antiqui, *cap. dudum*, *il* 2. *in fin.* ubi Abbas *numer.*16. *de elect.* Puteus *dec.*430. *lib.*2. cujus indicium est, quia in retentione, nec promoto no-
12 va fit collatio, nec ei traditur nova possessio: unde adveniente morte Episcopi, beneficia dicuntur vacare per obitum, ut latè Marchesan. *in commiss. super Eugeniana*, *nu.* 12. *fol. mihi* 465. & ideò insignis Covarr. *pract. c.*36. *num.* 12. Lotter. *lib.*3. *q.*26. *de beneficiis*, *numer.*58. *cum seqq.* qui dicunt, quod per retentionem Episcopatus concessam de beneficiis non confertur de novo beneficium, sed impeditur vacatio, prout in simili nullum damnum facit Patronis retentio, quam dat Summus Pontifex *de beneficiis juspatr.* Electo in Episcopum, quia Papa impedit nè vacent, non autem aufert novam provisionem, quia si esset nova provisio deberet derogare Papa juri præsentandi pro ea vice,
13 at non facit; quia non est nova provisio, sed impedimentum ne vacent, ut bene insignis Covar. *ubi sup.* & sequitur *in punct. de jurepatr. laicali*, Lambert. *p.*3. *lib.*2. *quæst. principali*, *art.*19. quia Papa dispensat, ut retineat, nihil de novo conferendo, sed quod habebat in titulum, ut haberet in commendam, & durante commenda durat adhuc beneficium, Lamb. *ubi sup.* qui se remittit *ad quæstionem* 6. *princip.* 14. Ergo vacant talia beneficia deinde per obitum, non verò per promotionem, quicquid dicat Cochier. *in reg. Cancell.*24. *n.*26.

14 Probatur quintò, ex insigni Doctore Ferdinando à Castro Palao *tractatu* 13. *disput.*6. *puncto* 2. §. 50. *à num.*1. qui ait, quod decretum vacationis, locum habet capta possessione, & sic à die promotionis, vacant vigore decreti, quod est vacare verbaliter, & informe, sed à die captæ possessionis propriè, & cum effectu vacant, & à prima vacatione decretali, & verbali firmiter, non possunt provideri, sed solum sub conditione, quando provisio effectum sit habitura, aut nisi per se steterit, quominus sit habitura effectum provisio ipsa, ita Garsia *p.*11. *de beneficiis*, *cap.*6. *à numer.*6. Aretius, & alii apud Barbosam *alleg.*57. *numer.*28. & apud Castrum Palaum *ubi supr. puncto*
15 2. §. 10. *numer.*1. dicuntur verò talia beneficia vacare ante possessionem adeptam ad effectum, ut non possint alteri renunciari, quia à puncto provisionis non possunt renunciari extravaganti *ad regimen de præb.* Cassadorus *dec.*2. *&*
16 3. *de constit.* Garsia *ubi supra*, *num.*30. & in hoc sensu dici solet, *ex regula* 15. *Cancell.* Omnia beneficia promovendorum esse reservata Sedi Apostolicæ, nec resignari, nec permutari posse à principio electionis, quod in Hispaniis non servatur, quia electi ad Episcopatum sua beneficia resignant, ad favorem illorum, quos Rex optat, cum derogatione tamen supradictæ regulæ, Garsia *d. part.*11. *c.* 6. *num.*37.

17 Quod si de una Ecclesia ad aliam quis translatus sit, spectato jure communi, vacat Prior, eo ipso, quod translationi à Pontifice fuerit datus assensus, licet secundam possessionem non acceperit, *cap. in apibus*, §. *translat.*7. *qu.* 1. *cap. quanto de translatione Episcoporum*, quod procedit litteris expeditis, & Capitulo ostensis, ut *in extravaganti injunctæ*, *de electione inter communes*: Nam ante illarum expeditionem, & litterarum Capitulo ostensionem prima Ecclesia non vacat, & secundam administrationem non habet, Gonz. *in glossa* 15. *n.*49. §.1. *nu.*48. Barb. *alleg.*57. *num.* 211. & talis translatio debet esse fructifera: quia si Episcopatus fit ex solo titulo, nullius beneficii vacationem inducit, Navarrus *cons.*14. *de electione*: Barbosa, Paris. Gonzal. & alii, de quibus Castrus Palaus *d. punct.* 2. §.50.

An verò Episcopatus vacet per obtentionem aliorum beneficiorum, etiam simplicium, quæstio est dicit Abbas *in c. cum infrà*, *de concessione præbendæ*, & Navarrus *in consilio* 14. *de electione in* 2. *editione*, Garsia *p.*11. *cap.*4. *nu.*41. negativè, quia nullibi reperitur hoc dispositum, at putat Castrus Palaus, quod per obtentionem cujuslibet beneficii vacaret Episcopatus: quia quodlibet beneficium est incompatibile cum Episcopatu, *ex d. c. Cum in cunctis*, & ex Trid. *sess.*7. *c.*4. etsi per promotionem ad Episcopatum vacant beneficia: ergo non est capax beneficii, & quod collatio beneficii facta Episcopo sit nulla patet, *ex cap. eum qui*, *de præb. in* 6. 18

Iterum insurgit quæstio, an si Episcopus habeat tenuem Episcopatum, possit habere beneficia simplicia, affirmat Lessius *lib.*2. *c.*34. *n.*139. quia nullibi reperitur cautum Episcopum non posse habere beneficium, posita tenuitate Episcopatus. Secunda opinio est probabilior, quod non possit obtinere beneficium, seclusa Pontificia dispensatione: quia incompatibilitas non tam respicit primum ingressum, quàm etiam perseverantiam in eodem beneficio: ergo, &c. ita post Garsiam, dicit Castrus Palaus, *ubi suprà*. 19

Probatur sextò ex doctissimo Patre Girunda, *tom.*2. *de Episcopo*, *lib.*8. *disp.*5. *c.*20. *numer.* 7. ubi fundat vacationem fieri per promotionem ad Episcopatum, ex Oldrado *cons.*14. & Calderino *in cons.*1. *de traslatione Prælatorum*, Gigan. *de pensionibus*, *quæst.* 56. Castro Palao *d. tract.*13. *de beneficiis Ecclesiasticis*, *disp.*2. *punct.*17. *folio* 312. *vers. quin*, *& reservat.* explicando Regulas Cancellariæ beneficia reservantia, ait beneficia omnia, quæ ab Episcopo possidebantur per promotionem ad talem dignitatem, omnino vacare, si addit tamen, nisi per privilegium Sedis Apostolicæ concedatur retentio beneficiorum, simul cum Episcopatu, quia tunc poterit etiam talia beneficia resignare: quia jam reservatio suspenditur, & de beneficiis, tanquam de re propria disponit, etsi moriatur Episcopus etiam in partibus post talem concessam facultatem, est quæstio an sint reservata illa beneficia sic retenta per privilegium Sedis, putat Simonetta *de reservatione beneficiorum*, *qu.* 27. *n.*26. quòd remaneant reservata: quia talis reservatio videtur intelligi de beneficiis quocumque tempore vacatis, sed Doctus Castrus Palaus probabilius ait non comprehendi sub dicta reservatione, quia tunc illa beneficia non vacant per promotionem ad Episcopatum, cum potius Episcopatus vacet, sed vacant per obitum Episcopi: ergo in reservatione per promotionem ad Episcopatum comprehendi non possunt, ut bene Castrus Palaus *disp.* 2. *puncto* 17. *f.* 312. *col.*2. 20 21

Vacant ergo beneficia per assumptionem ad Episcopatum *dict. cap. cum in cunctis*, §. *cum verò de electione*, Tridentin. *sess.* 7. *cap.* 9. *& sess.*23. *cap.*2. *de reformat.* quod extendunt DD. ad pensiones, de quibus Barbos. *allegat.*57. *numer.*73. & quando Papa confirmat electionem de stylo Curiæ declarat Papa, quod *in dict. puncto* vacant beneficia: quia tamen contingere potest, ut à possessione accipienda impediatur, ideò bene Girunda dicit quatuor requiri ad inducendam vacationem prædictam de jure beneficiorum obtentorum, scilicet provisionem, confirmationem, consecrationem, & possessionis assecutionem, ut *in dict. cap. cum in cunctis*. Roman. *consil.* 335. & Papa solet dicta beneficia facere, ne vacent, tanquam ex retentione concessa, etiam non expectata consecratione, Mandos. *de benef. vacantibus per promotionem*, *q.* 4. Ferrettus *cons.*53. Cassadorus *dec.*2. *de constit.* unde absolutè dici solet, quod talia beneficia non vacant, nisi capta possessione per illum, qui assumptus est ad Prælaturam, ut decisum *in una Panormitana beneficiorum*, *coram Accorambono* 9. *Ianuarii* 1548. apud Mandosium *ubi supra*, & apud Verallum *dec.*40. *par.* 1. *& in una Senensi*, 23. *Iunii* 1573. coram Decano, & plura refert Parisius *de resign. benef. lib.*5. *q.*1. *nu.*78. 22 23

Unde post Ugolinum dicit Girumna *ubi suprà*, *num.*9. quod collatio beneficiorum prædictorum, non potest habere effectum ante promoti consecrationem, atque Episcopatus possessionem, & quousque non adipiscatur eam, non debeat amittere propria beneficia, *c. si quis jam translatus* 21. *q.*2. *c. si quis Episcopi* 92. *dist.* ubi glos. *in verb. ubi prius*, quæ ait, quòd etiam si beneficia prius à Promoto possessa, essent alteri collata, debent Promoto restitui, si adeptus non fuerit veram possessionem ille, qui promotus fuit ad 24

ad Ecclesiam, ejusdem scilicet Ecclesiæ, ad quam promo-
25 tus fuit, & eodem modo extinguitur pensio per promotionem ad Episcopatum, nisi habeatur à Pontifice, prout solet communiter haberi licentia eas retinendi, idque stylo Curiæ servatur, Gigans *de pensionibus*, *q.56.* & fuit decisum apud Caputaquensem *dec.305. part.2. & dec.304. & 400. & 401. dict. part.2.* Estque communis sententia apud Azorium, Ugolinum, & alios, quos sequitur Girunda *ubi sup. numer.10.*

26 Quod si Episcopus habebat pensionem super aliqua Ecclesia, & illam adeptus sit in titulum, si deinde ad aliam transferatur de Pontificis facultate illam pensionem retinet, ut ait Gigans *de pensionibus*, *quæst.49.* quando à Papa coactus est ad aliam, ut transferatur, secus si voluntariè se abdicaverit: quia tunc illam pensionem non habet amplius, quod probatur ex variis adductis à Gigante *ubi suprà*, relatis à Girunda *ubi sup. n.11.*

27 Unde D. Illustrissimus Fagnanus *in cap. de multa*, *de præb. numer.12. vers. ex hoc infert notabiliter*, ut beneficia promoti ad Episcopatum in partibus infidelium, minimè vacent, cum per eum non stet quo minus possessionem Episcopatus assequatur, quod fundat post Mandosium, Novarrum, & alios dicit Garsia *p.11. c.6. n.24.* per promotionem ad Episcopatum, & adeptam possessionem vacare beneficia priùs obtenta, sed post sex menses præfixos ad munus consecrationis suscipiendæ *d.c. cum in cunctis*, §. *si verò de electione*, glos. *in c. de multa in vers. post receptionem*, & Innocentium *n.1. de præb.* quia electus, & confirmatus in Episcopum, non est Episcopus, nisi sit consecratus, quod non est ita in Archidiacono, vel alio in dignitate constituto, ut bene Fagnanus *in d. cap. cum de multa*, *de prabend. nu.14.*

28 Sed dicas pro parte contraria tale beneficium vacavit per promotionem, ergo potuit à collatore conferri.

Pro solutione difficultatis suppono, quod beneficium potest multipliciter vacare, primo de jure, & de facto, ut quando moritur beneficiatus, & hoc casu debet conferri personæ idoneæ, *c.20. de institut. c. suprà, c. Grave de præb.* secundo modo potest vacare de facto, & non de jure, ut cum quis fuit beneficio spoliatus, *c. ad Audientiam*, *& c. Abbas de his quæ vi*, *&c.* Tertio vacat de jure, sed non de facto, ut in casu, *c. litteras de concess. præb.* ubi per assecutionem secundi beneficii in eadem Ecclesia vacat primum de jure; sed non de facto, quia possessor facto ipso, illud non dimisit, & scilicet præbenda, vel beneficium vacet ipso jure per assecutionem secundi incompatibilis, *c. de multa*, *de præbend.* Nihilominus in extravaganti *execrabilis* Joannis XXII. habetur, quòd possessor facto ipso absque moræ dispendio, tenetur primum dimittere in manibus Ordinarii, alioquin utroque privatur, & fieret inhabilis ad beneficia, & Ordines: unde colligunt DD. quandòque facilius amitti dominium, quàm possessionem, regulariter autem difficilius perditur dominium, quam possessio, *ex l. si quis*, *in §. differentia*, *ff. de acquir. possess.* quia ut bene Ancharanus *in notab. 7. d. c. litteras de concess. præb.* Dominium consistit in jure, possessio in facto: & sic facto non perditur juris dispositio, *l. denique*, *l. non utilem*, *ff. ex quibus causis Majores*, Fagnanus *in d. c. Litteras*, *nu. 16. de concess. præb.* Hoc posito,

29 Respondeo primo quod sicuti, quando beneficium non vacat, neque de jure, neque de facto, non potest conferri, quia esset collatio beneficii viventis, & sic si scienter patiatur quis se institui in beneficium viventis, expelli debet, *c.1. de concess. præb.* & deponendus est, *c. in primis 2. quæst. 1.* glos. *in d. c.1. in verb. pollendi*, si verò ignoranter, excusabitur conferens, sed tenebitur ei, cui nulliter contulit ad simile beneficium conferendum, *c. præsentiam 7. quæst.1.* Fagnanus *in dict. cap. litteras*, *numer. 29. & 30.* ita quando vacat de facto, & non de jure, ut in casu spolii, conferri non potest, sed restitui primo possessori, *c. reintegrandæ 3. q.1.*

30 In casu verò, quo vacat de jure, & non de facto, ut in casu, quo vacat per promotionem (non data retentione, &c.) & dicitur vacare de jure, eo quod jus ipsius vacationem inducit, sed non vacat de facto, quia possessor ipso facto non cessit beneficium, ut *in d. c. litteras*, ibi (non de facto de jure tamen vacare noscatur) & hoc casu post antiquos distinguit, Fagnanus *in d. cap. litteras de concess. præb. numer. 32.* quod si factum nullum habet colorem juris, & tunc non obstante detentatione facti conferri potest, *c. Proposui de concess. præb. d. c. de multa*, *de præb.* aut factum non habet aliquem colorem juris tenendi, & tunc conferri non potest, *d. c. litteras*, *c. Cum nostra*, *de concess. præb.* unde purum factum, quod in sola detentatione consistit, collationem non impedit, nec impetrationem, factum verò quod aliquid juris habet, utrumque impedit.

Dicitur autem factum purum, & nihil juris habere, 31
quando nullum colorem juris habet, illud verò dicitur habere juris colorem, quando habet authoritatem Judicis, vel alium colorem juris: putà, quia possessor causam habet ab illo, qui etsi injustè eligat ad præbendam, tamen habet potestatem eligendi, vel conferendi, ex notatis per Joannem Andream *in c. post electionem in 2. resp. in verb. personæ idoneæ*, *numer.4. & in c. Proposuit §. si super*, *de de concess. prabendæ*, & per Fagnanum *in dict. c. Litteras*, *numer.32.* Ratio verò diversitatis ea est, cur scilicet in possessione colorata aliud sit tenendum, quàm in nuda detentatione facti tantum, quia si possessio habeat causam à judice, vel ab aliquo colore juris, factum judicis, tuetur Prætor, *l.1. §.1. & 2. ff. quod cum falso tutore*, pro quo semper est præsumendum, & juste possidet, qui juris authoritate possidet, *l. juste*, *ff. de acquir. poss.* Ideòque talis possessor, vel ex indulgentia Sedis Apostolicæ, quam ostendit Electoribus, vel conferentibus, & si reperiatur justa, non potest cogi ad renunciandum, & est invalida collatio, sed si reperiatur injusta cogi poterit ad resignandum, & facta resignatione poterit fieri collatio, ut *in d. cap. cum in cunctis*, §. *finali*, *& c. Proposuit § finali*, *de concess. præbend.* notat Fagnanus *in dicto capite litteras*, *de concessione præbendæ*.

Alii tamen cum Imola *in d. c. litteras numer. 15.* relati 32
à Fagnano *numer. 35.* cum præbenda vacat de jure, & non de facto dicunt, quod interdum possessio est penitus incolorata, interdum est incolorata, sed non penitus, interdum est colorata. In primo casu, quando possessio est penitus incolorata, non impeditur impetratio, nec etiam collatio, non solum Ordinarii, sed etiam delegati, ad notata per textum *in c. de multa*, §. *is quoque*, *& c. extirpandæ*, §. *alioquin*, *de præbendis*, *c. Cum in cunctis*, ubi glos. penultima *de electione*, est autem possessio penitus incolorata, quando possidens nullum habet titulum, nec etiam habuit, vel si habuit, fuit illo privatus per sententiam juris, vel hominis, ut *in dict. §. in quoque*, & notat glos. *ubi suprà*. Idemque videtur, si habet titulum ab illo, ad quem non spectat originaliter, nec accidentaliter, per ea, quæ habentur *in c. illa ne Sede vacante*: Non tamen poterit possessor sua possessione privari, nisi priùs eo citato, & & de jure illius cognito, *c. licet Episcopus*, *de præb. in 6.* In secundo casu, quando possessio est incolorata, sed non penitus; putà si quis habeat titulum ab eo ad quem originaliter spectat, licet potestas sit accidentaliter translata in alium, tunc talis possessio non impedit impetrationem, nec collationem Ordinarii, exequutor tamen conferre non potest antequam coegerit possessorem ad dimittendum, & hic est casus secundùm Ancharranum *in d. c. Litteras*, *de concess. præb.* & notabiliter notat Joanne de Imola ibi, *nu. 16. colu. 12.* Unde quia Archiepiscopus, de quo ibi originaliter poterat conferre primam vacantem per assecutionem secundæ, sed accidentaliter potestas ad Papam fuit devoluta, ut in dicta littera patet, & per hoc per confirmationem, quam concessit Archiepiscopus, concessio non remansit penitus absque colore.

Sed quia talis Imolæ distinctio de possessione penitus 33
non colorata, & non penitus colorata subtilis potiùs, quàm vera, Fagnano *ubi sup. numer.36.* visa fuit, ideò ait, quod impetratio beneficii vacantis de jure; sed non de facto, qui ab alio possidetur sit valida, si possessor nullum habeat colorem tenendi, & nihilominus exequutor Apostolicus conferre non potest, priusquam cogat detentorem ad cedendum de facto, ut *in d. c. litteras*, *de concess. præb.*

Cum ergo in casu nostro, non solùm concurrat possessio 34
colorata: imò etiam clara, & vera, imò, & titulus vigore facultatis Pontificię, per quam conceditur retentio, & de facto concessa fuit, posita possessione, & titulo nulliter collatio facta fuit ejusdé beneficii; & dato, quod non adfuisset retentio, tamen concurrebat possessio, quę non vacabat, nisi post adeptam possessionem Episcopatus, quæ cum non fuisset sequuta, reperitur beneficium collatum contra omnia jura mundi, & consulere debet suę conscientiæ talis beneficia-tus,

tus, ex *suprà* dictis, quia possidet beneficium viventis.

In tertio verò casu, quando possessio est colorata, collatio Ordinarii valet, sed impetratio beneficii non facta mentione talis possessionis est invalida, ut est text. secundùm communem intellectum *d. c. cum nostra de concessione præbend.* Fagnanus, qui remittit se ad aliam distinctionem.

35 Respondeo secundò beneficium vacavit: ergo potuit conferri: vacavit, posita retentione nego, non existente retentione, concedo; quia posita retentione perinde est, ac si cum effectu nunquam vacasset, sed in præsenti habemus retentionem, & gratiam concessam: ergo nulla datur vacatio.

36 Ex quibus infertur primò, promotum ad Episcopatum non posse renunciare beneficia, quæ prius habebat ad favorem alicujus, ita Hojeda *de incompatibilitate beneficiorum, p.1.c.4. numer.*11. Rebuffus *in concordatis, in tit. de mandatis Apost.* §. *ultimo*, & ratio est, tum quia qui nullum jus habet super aliquod, de illo deponere nequit, sed promotus ad Episcopatum nullum jus habet, ad beneficia prius possessa, re ipsa nunc vacantia: ergo, &c. Tum quia cum ipso jure vacent, ideò non possunt alienari per Baldum in Auth. *Incestas, Cod. de Incestis nuptiis*. Collectaneus *in c. de quibusdam, colum.*1. *de pœnitent.* Parisius *consil.*20. *numer.*57. *& cons.*65. *numer.*67. *volum.*3. Idem Parisius *de resignatione beneficiorum, lib.*1. *quæst.*1. *& quæst.* 80. Caldacinus *in tit. de translatione Prælatorum, cons.* 1. quæ rationes cum præbent de jam completè promoto, contrarium videtur dicendum de perfectè non promoto, vel non omnino admisso in Consistorio.

37 Sequitur secundò dicta beneficia conferri posse, nulla expectata sententia declaratoria, neque citato possessore, ita Bald. *in d. cap. cum in cunctis in princip. de electione, & in cap.*1. *de fraudis, sive culpæ admissione*, Abbas *in c. acceptis, de restitutione spoliatorum*, Cardinalis *in Clement.*1. *notabilitali* 15. *de pœnit.* Mandosius ad Lappum, *allegat.*16.

38 Infertur tertiò teneri Episcopum in conscientia beneficia prius possessa, consequuto Episcopatu dimittere, quæ si de facto retineret ad restitutionem obligaretur fructuum, ex communi sententia apud Tiraquellum*in l. si nunquam, in verbo, revertatur, num.*291. *&* 292. & apud Parisium *lib.*3. *de resignatione, quæst.*1. *numer.* 81. *&* 82. sed hoc non sequitur ex ratione, qua isti moventur: quia nimirum ad pœnam, ad quam quis damnatus fuerit, obligatur in conscientiæ foro, etenim pœna, ut pœna, & propriè sumpta supponit culpam, *l. sancimus, Cod. de pœnis*: neque imponi potest absque culpa, *l. absentem, ff. de pœnis*, est enim pœna supplicium, quo quis ob delictum afficitur, estque punitio delicti, ex communi Theologorum sententia, sed ratio, qua moveri debemus est: quia sicuti contingit, cum quis re sua ipso jure privatur, de re ipsa deponere non potest, ita in casu nostro, cum quis per promotionem ipso jure beneficiis ante habitis privatur, atque amittere promotum in Episcopatum per promotionem, vel translationem, & possessionem civilem, & naturalem: ergo non poterit renunciare, ut ex omnibus, & ex Rota decisum refert Parisius *ubi sup. numer.*82. qui ait neque promovendum posse renunciare beneficiis, quæ antea habebat, per regulam 21.Cancellariæ Sixti V.quem D. Parisius *n.*83. transcribit, ergo ex hac juris carentia, qua laborat, qui promotus est, ad Episcopatum, oritur obligatio restitutionis, si perceperit, vel retinuerit fructus, qui ipsius non sunt.

39 Doctrina verò supradicta ampliatur in Abbatibus, quorum beneficia vacant ante benedictionem, post tamen pacificam possessionem, ita Abbas *in cap. quanto de Officio ordinarii*, Oldradus, & alii apud Parisium, *ubi supra, n.* 96. ubi disputat, quid de duobus beneficiis curatis, num illa sint incompatibilia, & alterum vacet per consecutionem alterius, ut in canonicatu, & dignitate Ecclesiastica & an sint incompatibilia, latè Girunda *d.l.*8. *disp.*5. *nu.*18. *fol.*394. *tom.*2.

40 Limitatur verò primò, quando Papa concedit promoto retentionem beneficiorum ad petitionem Promoti, ita Gigans *de pensionib.q.*56. *numer.*4. Rebuffus *de dispensationib. de non residentia, numer.*77. Caputaquensis *dec.*303. *p.*2. Mandosius, *in regula de beneficio vacante per promotionem, quæst.*4. *numer.*4. etenim in hoc casu ex dispensatione Pontificis, potest retinere Prælatus, vel renunciare beneficia, cum possit Papa facere, ut quis habeat plura beneficia, glos. *in c. quia in tantum de præbend. & in c. dudum, il* 2. *de elect.* Speculator *in tit. de dispensationibus*, §. *dicendum*, Lambertinus *de jure patr. p.*1. *l.*2.*q.*7. *principali, art.* 50. & Doctores communiter *in d.c. de multa de præbend.* Navarrus *in manuali, c.*25. *numer.*12. Hojeda *de incompatibil.p.*2.*c.*22. *& ult.* & sic dari solet simplex beneficium in commendam, vacans per resignationem, quæ sæpè admittitur, attenta præsertim fructuum tenuitate beneficii, seu fructuum tenuitate Episcopatus & ob nonnulla alia remedia, &c.

Talis retentio petitur per supplicationem ad partem, hoc modo. 41

Beatissime Pater,

Supplicat B. V. devota vestra Creatura N. Episcopus N. qualiter per suam promotionem ad Episcopatum N. vacaverint tria beneficia, quæ habebat ante talem promotionem, scilicet beneficium sanctæ Mariæ Magdalenæ intus Ecclesiam Cathedralem Aversanam de jure patronatus laicali, & beneficium sancti Laurentii intus Ecclesiam Parœcialem Frignani majoris dictæ Aversanæ Diœcesis, & beneficium Sancti Nicolai intus Parœcialem Sancti Alpidii eiusdem Diœcesis, ad præsens supplicat S. V. ut dignetur, sua beneficia prædicta eidem N. Episcopo, per eum quoad vixerit etiam cum Ecclesiam N. in titulum, vel in commendam, etiam ex concessione, & dispensatione Apostolica retinere, quorum fructus non excedunt S. de Camera 24. de qua re post alios ponit Girunda *ubi sup. n.*16.

Limitatur secundò in Promotis ad Episcopatum in partibus infidelium, cujus ratio est, quia maximè contra æquitatem esset, cum taliter promoti possessionem consequi non possint suorum Episcopatuum, neque obligentur ad aliquam diligentiam, ad eas assequendas, cum frustra adhiberetur, argument. *l. fin. quis ff. ordo in possessionem servetur, l. stipulatio*, §. *Divus, ff. ut legato nomine caveatur*: nam cogerentur abdicare à se beneficia, quæ vacarent, non intercedente possessione Episcopatus cum effectu, ad quem ille electus est, neque promotus dici potest in mora ad illam possessionem adipiscendam, ut bene Abbas *in c. cum in cunctis citato*: ergo cum nullam possessionem Episcopatus tales promoti habere possint, nulla poterit considerari incompatibilitas cum beneficiis, quæ prius habebant, & ideo tales Episcopi vulgariter appellari solent, nullatenentes, & differunt ab aliis Episcopis, quoad hoc Baldus *in Auth. licentiam, Codic. de Episcopis, & Clericis*, Ripa *in responso* 23. *&* 25. *de legibus, lib.*1. & licet Zabarella *in Clementina in plerisque de electione*, & Rebuffus *super concordatis in tit. de mandatis Apostolicis, in* §. *statuimus*, docuerit vacare beneficia etiam per promotionem in partibus Infidelium, tamen contrarium dicit Mandosius *in regula* 27. *Cancellariæ, quæst.*4. Hojeda *de incompatibilitate beneficiorum, p.*1. *c.*4. Anastasius Germonius *de indultu*, §. *si verò, nu.*26. Parius *lib.*3. *qu.*1. *numer.* 89. Ugolinus *de pot. Episcopi, c.*1. §.20. *nu.* 3. & dixit Rota *in una Panormitana beneficior. coram Accarambono* 9. *Iunii* 1548. 42

Limitatur tertiò, si Episcopus non reciperetur à Populo, ut bene Ugolinus *ubi suprà*, ratio est eadem, cum ad vacationem beneficiorum, prius obtentorum, possessio requiratur, quæ tamen dari dicitur, cum possessor, neque de jure, neque de facto per litem aliquam turbatur, ita glos. *in c. Commissa*, §. *annus de electione*, Abbas *in c.*1. *de confirmatione utili, vel inutili*:

Limitatur quartò, quando promotus non posset percipere fructus Episcopatus sui, etiamsi illius possessionem pacificè adeptus esset: quia tunc posset fructus beneficiorum prius obtentorum percipere, sic glos. *in cap. si tibi concesso in verbo, vacare de præbend. in* 6. Card. Tusc. *littera B, concl.*21. *num.*24. *&* 26. Ancharanus *cons.*328. apud quos alii. Ratio est, quia decet, ne privetur, & patiatur dispendium beneficiorum antea adeptorum, qui nullo potitur emolumento proprii Episcopatus, ut bene Girunda *ubi sup. n.*20. 43

Quod si Episcopus à Papa dispensationem impetret: ut ultra sex menses à jure præscriptos consecratio differatur, utrum talis dispensatio, ad beneficiorum retentionem extendatur, quæ à die consecrationis propriè vacare deberent, ut dixi *in dict.* §. *cum verò, d. cap. cum in cunctis*, ut notat Girunda *ubi suprà, numer.* 7. & duas invenio DD. sententias, prima non prodesse ad retentionem beneficiorum, 44

rum, ita post alios Germonius *de indultu Cardinalium*, §. *si verò*, *numer.* 18. sequitur Barbosa *alleg.* 59. *numer.* 29. qui limitat, nisi dispensatio fuisset concessa motu proprio. Secunda opinio dicit talem dispensationem suffragari, ne vacet, durante tempore dispensationis ad consecrationem faciendam, qui non est ita strictè dispensatio intelligenda, ut non extendatur ad accessoria, & inseparabilia, sic quando, Papa dispensat, cum minore ad Beneficium Parœciale,
45 dispensat etiam, ne teneatur ordinari intra annum in Sacerdotem, nec incurrit pœnam, textus *in cap. licet Canon. de electione, in* 6. cujus ratio est: quia necessariam habet connexionem, ætas in qua ille ad dictum Beneficium jam dispensatur cum ineptitudine ad Sacerdotium ineundum intra annum, ita Decius *in dict. cap. cum in cunctis*, §. *cum verò de electione*, sic pariter cum dispensatur ad plura Beneficia, censetur dispensatus ad non residentiam in utroque; sed in uno tantum, ut benè glossa *in capit. non potest*, *in verbo retinere de præbend. in* 6. Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *disputat.* 1. *numer.* 19. & notat ad Textum *in d. capit. licet*, *de electione in* 6. quòd Clericus, qui obtinuit Parœciam, tenetur infra annum Sacerdotem fieri; aliàs elapso anno requiritur nova collatio: verum si infra annum vellet Parœciam permutare cum simplici Beneficio posset, etiam invito Episcopo, ut latè Regens de Marinis *text.* 20. *cap.* 68.

Sed sic est, quod vacatio Beneficiorum ante possessorum à Promoto, connexionem habet inseparabilem, cum dilatione culpabili consecrationis, qualis non est habita per legitimam dispensationem; ergo dispensatio, ne post trimestrem consecratio fiat, extenditur etiam ad retentionem Beneficiorum antea adeptorum; unde Innoc. *in c. de multa à numer.* 2. *de præb.* communiter receptus docet minimè vacare talia Beneficia consecratione dilata ob mortem Episcopi promoti, quod à culpa sit immunis, at non minus culpa vacat, dilatio consecrationis per legitimam dispensationem Papæ, ergo.

46 Ratio est: quia non dicitur quis translatus, nisi secundæ Ecclesiæ possessionem acquisierit per administrationem Ecclesiasticorum Beneficiorum, vel alias, ut *in c. si quis Episc.* 92. *dist.* & notat glossa *in c. si quis jam translatus* 22. *quæst.* 2. & est simile in proviso, cujus Beneficia non vacant ante illius consecrationem, & adeptam possessionem Ecclesiæ *dicto capite cum in cunctis*, §. *cum verò de electione*, *capite licet Episcopus de præbend. in* 6. ita ut interim conferri non possint, ut est decisum *in cap. post electionem*, juncta glossa *in verbo confirmationem de concess. præb.* & voluit gloss. *notabilis*, *in capit. si tibi concesso in verbo vacare*, *de præb. in* 6. per illum textum, ut etiam post consecrationem, & adeptam possessionem, si fructus Episcopatus non percipiat Promotus, ex eo quod propter aliquam causam ad certum tempus debeantur alicui, conferri non possint; sed ab eodem interim, poterunt retineri, & quamvis in Curia Romana servetur, ne Beneficia electi, & in Curia consecrati, etiam ante adeptam possessionem, illicò conferantur, tamen hanc consuetudinem esse damnabilem dicit Joann. Andreas *in Clement.* 1. in glossa *in verbo collatio*, *ut lite pendente*, & Romanus *consil.* 345. *numer.* 17. sed Episcopo invito, quæri non potest secundæ Ecclesiæ possessio, cum animum requirat, *leg.* 1. §. *adipiscimur*, *& leg. quamvis*, §. *infans*, *ff. de acquirend. possess.* ergo nec de invito fieri potest translatio, ut benè Fagnanus *in pr. decretalis*, 2. *part. in cap. quanto de translatione Episcoporum*; *numer.* 30.

47 Undè doctus Fermosinus *in dict. cap. cum in cunctis*, §. *cum verò de electione*, explicando textum, ait, quod omnia Beneficia vacant per promotionem ad Episcopatum, dummodò tamen sit adeptus possessionem ad Episcopatus, quòd fallit in illo, qui promotus est Episcopatum in Terris Infidelium, ad quod citat Garsiam *part.* 11. *cap.* 6. *numer.* 44. & Barbosam *in dicto cap. cum in cunctis*, *numer.* 29. *in fine*, *& alleg.* 57. *num.* 74. eo quod tunc nullos fructus percipiunt electi de Episcopatibus, & idem Garsia latè agit de aliis modis vacationis, putà per assecutionem alterius per matrimonium, & per alios modos, & pro d. textu *in c. cum in cunctis*, plura notat Riccius *collect.* 866. ubi ait non vacare ante consecrationem, & nisi à die adeptæ pacificæ possessionis.

48 Subdit idem Fermosinus vacare pensiones, at hodie ob retentionem, quem obtinent tales Promoti, non vacant nec Beneficia, nec pensiones, pro quo expeditur Breve Pontificium, & addit Fermosinus promotum in Hispaniis ad retinendum Beneficium Regium, vel pensionem Regiam, requiri Regium assensum, qui aliquando fuit concessus, & interdum denegatus, ut refert idem Fermosin. *d. c. cum in cunctis*, §. *cum verò*.

Pro coronide addo ex Pyrrho Corrad. *in praxi de dispensationibus cap.* 3. *lib.* 6. quòd inhabilis ad Beneficium obtinendum in titulum, habilitatur interdum per commendam, quæ solet appellari dispensatio palliata; nam commenda quoddam est depositum, donec Papa aliter de Beneficio commendato disponat, & interim tenetur procuratore commendatarius, ne Beneficii bona dissipentur, cum illud sibi detur in custodiam, & administrationem ex Gonzalez *in regula* 8. *gloss.* 5. §. 8. *numer.* 38. quæ commenda duplex est, alia temporalis, alia perpetua, sive ut dici solet, 50
altera in utilitatem Ecclesiæ, & altera in utilitatem ipsius commendatarii, Garsia *part.* 4. *c.* 4. *numer.* 7. quæ quidem commenda in favorem Ecclesiæ, nihil aliud est, nisi quoddam depositum temporaneum ad nutum revocabile, pro utilitate Ecclesiæ, donec de Rectore, seu Ministro Ecclesiæ perpetuo provideatur, *cap. finali de electione in* 6. & talis commenda ad tempus non dat jus, sed quandoque revocari potest, Mandosius *in regula* 32. *quæst.* 7. *numer.* 4. Rebuffus *in praxi Beneficiorum in tit. de commenda*, *numer.* 50. *fol.* 205. & ideò, qui non est habilis ad obtinendum Beneficium in titulum; poterit illud obtinere in commendam à S. Pontifice, & interdum Beneficium Regulare datur à Papa in commendam perpetuam Clerico Sæculari, quod quidem quomodo sit faciendum latè tractat Corradus *d. l.* 6. *cap.* 3. qui ponit modum supplicandi, & plura requisita necessaria.

Quare, &c.

DISCEPTATIO XC.

SUMMARIUM.

1 *Mulierum sexum favorabilem, & cur dicatur mulieres non esse ad Dei imagines creatas, remissivè.*
2 *Factum de quo agitur, affertur.*
3 *Instrumentum stipulatum de non solvendis fiscalibus, affertur.*
4 *Immunitas quibus modis possit concedi.*
5 *Immunitas est odiosa.*
6 *Alexandri* consil. 30. volum. 5. *punctuale adducitur.*
7 *Universitas cum Principis assensu, potest immunitatem concedere suo civi.*
8 *Immunitatis concessio, quando sit contra publicam utilitatem.*
9 *Universitas, quando immunes suos Cives possit facere.*
10 *Immunitas ex causa concedi potest, & quando.*
11 *Immunitatis concessio facta ab Universitate, an Fisco præjudicet.*
12 *Immunitas pluribus casibus ab Universitate conceditur.*
13 *Provinciæ Rector, an potuerit remittere exactiones.*
14 *Exactores remissio, an Fisco præjudicet.*
15 *Textus* in leg. Præses, Codic. de transact. *explicatur.*
16 *Immunitas conceditur ab Universitate tribus concurrentibus.*
17 *Universitatis congregatio qualiter facienda.*
18 *Assensus Proregis, quid operetur in immunitate concedenda.*
19 *Universitatis Concilium sufficit, ad eam obligandam.*
20 *Universitatis consilium ad donandum, non sufficit.*
21 *Universitatis contractus non requirit nomina contrahentium, ut exprimantur.*
23 *Prag.* 8. de administr. Universit. *resolvitur.*
24 *Immunitatis concessio est stricti Iuris.*
25 *Immunitas concessa Baroni, an comprehendat fructuum collectores.*

26 *Im-*

ARGUMENTUM.

Immunitatis concessio, an sit odiosa, & an possit ab Universitate concedi Civi ex causa, etiam in præjudicium fisci? Immunitas, facta ab Universitate, an requirat assensum Regium? Immunitas concessa Titio, & successoribus, an comprehendat particulares. Bonatenentia à quibus solvatur, & catastum quomodo fiat in Regno. Mulier Neapolitana an det viro immunitatem, & qualis sit Neapolitanorum immunitas. Dohana Apuliæ, an cognoscat contra Neapolitanos.

PRO

D. Julia Megliorino,

CVM

Universitate Sinopolis,

Commissarius Dominus Consiliarius, & Præses Hieronymus de Philippo.

FACTVM.

Mulierum sexum defendendo, de quo multa Laurentius Beyerlinchius *in suo theatro, tom. 5. in verbo mulier, & tom. 7. in verbo vidua*, Polyan. *novissima novissimarum;* & Langei *in verbo mulier, & in verbo vidua.* 1
Etsi Doctor Anonymus dixerit, mulieres non esse homines, contra quem invehit, Simon Gediccus Theologus Germanus, quasi non sit facta, & creata mulier ad imaginem, & similitudinem Dei, ut ait Textus *in capit. hæc imago* 33. *quæst.* 5. notato d. Regen. Sanfel. *decis.* 358. *numer.* 79. qui textus est Sancti Augustini, & cum peteret à me intellectum recolendæ memoriæ Reg. D. Joannes de Burgos, attuli Cardinal. Turrecrematam dantem verum intellectum ad Textum illum, talem ergo sexum defendendo in persona Juliæ Migliorino conventæ in Curia Universitatis Sinopolis Provinciæ Calabriæ ultra de anno 1667. 22. Martii ab eadem Universitate ad solutionem functionum fiscalium, & nunc in Supremo Tribunali Regiæ Cameræ, puto pluribus juris conclusionibus esse ejusdem repræsentandam justitiam ad hoc: ut integerrimi tanti Tribunalis Senatores, apud quos cepit jam justitia cognosci, cum à doctissimo, ac nobilissimo Præside Valero fuerit ordinatum Universitati Sinopolis, ut non procederet ad venditionem, & quatenus essent bona exequuta vendita, fieret depositum de pretio ad dispositionem Regiæ Cameræ, *fol.* 138. à tergo, in fine; pro cujus Decreti observantia Julia instat, & procurator Universitatis versa vice instat contrario imperio revocari decretum prædictum, sit ergo 2

Prima conclusio, Julia Migliorina nullo pacto tenetur ad solutionem Fiscalium Universitati Sinopolis. Idque stante instrumento stipulato de anno 1656. in quo Universitas 3

sitas promisit, ut solveret tanquam bonatenens, non ut cæteri Cives, *fol.*34. *& seq.* præcedentibus pluribus Parlamentis insertis *in eodem fol.*34. *lit. D*, *& fol.* 43. *litt. E*, nemine discrepante, & hoc vigore laudi promulgati à Vicecomite Sinopolis, cui tradita fuerat facultas decidendi differentias anteà habitas inter Juliam, & Universitatem, ne in posterum amplius essent inter eas litigia, *fol.* 21. *in verbo laudum*. Idque fuit factum cum interventu sex deputatorum pro dicta Universitate, cum interventu ejusdem Vicecomitis, ut ex publicis parlamentis, & instrumento stipulato 6. Maji, *fol.*34. at *in verb. instrument. transaction.* prævio assensu *corroborato*, *fol.*15. prævio memoriali porrecto S. E. ad Juliæ instantiam, *fol.*14. *& in verb. memoriale Regii assensus*.

4 Quæ omnia gesta jure valida esse probantur; Primò; quia immunitas concedi potest privilegio, pacto, consuetudine, vel præscriptione; ut latè Gaspar Kloc *de contributionibus*, *cap.*16. *per totum*, *& lib.*2. *de ærario*, *numer.* 3. qui ait, quòd licet exemptiones sint odiosæ, & reformandæ, ex Novella 43. *de officinis*, *seu tabernis urbis Con-*
5 *stantinopolitanæ*, *cap.*1. *&* 2. ubi immunem Civem odisse plebem, & beneficium quibusdam datum, plebis esse injuriam, ut etiam Textus ostendit *in tit. de Immun. nemini concedenda*: Guglielmus Ferretus *lib.*1. *selectarum*, *cap.*2. Kloc *de ærario*, *lib.*2. *cap.*47. tamen modis de quibus supra potest acquiri immunitas solvendi functiones, tributa, &c. & hoc fundatur ex celebri *cons.* Alexandri 30. *volum.* 5.
6 *fol.*44. pro Universitate Casini in Statu Mediolanensi, pro illis de Ropis, quibus concessa fuit immunitas solutionis, & quia Principis intercessit assensus, fuit dictum, quod valet concessio, & si Universitas læsam se prætenderet, debuisset in judicio comparere ad proponendam læsionem dictæ concessionis, quia tunc causa cognita, & annullato pacto, atque immunitate concessa erit audienda, nec poterit immunitatem revocare Universitas: quia erat facta per contractum, ut benè Alexander *ubi supra*, *numer.* 17. sic in præsenti fuit ab Universitate Sinopolis Juliæ concessa immunitas, & solvit ducatos mille, & ducentos ergo; quod sequitur Loseus *de jure Universitatis*, *part.*3. *cap.* 10. *numer.*32. ergo licet *in lib.*10. *Cod. tit.*25. habeamus immu-
7 nitatem nemini concedendam, tamen sicuti Principis est illam concedere in ejus supremæ potestatis signum, Camillus Borrellus *de præstantia Regis Catholici*, *cap.*33. *à numer.* 3. quia cum sit dispensatio legis ad eum pertinebit, qui legem condidit, *l. fin. Cod. de legibus*, ita ad Universitatem vigore pacti spectabit, & quia immunitas semper censetur
8 esse contra publicam utilitatem: quia tractatur de multorum præjudicio, cum faciliùs sustineantur onera, quæ portantur à pluribus, & inter multos distribuuntur, quàm quæ à paucis, Gaball. *casu* 290. *numer.*22. Surd. *cons.* 140. Garsia *de nobilitate*, *glossa* 1. *numer.* 42. *ex leg. unica*, *Codice Theodosiano si ob reparationem &c.* quod tamen causa
9 onerosa conceditur, ut in præsenti, validè ab Universitate conceditur, & licèt Civitas non possit sine Principis permissu concedere talem immunitatem, Bart. *in l.*2. *ff. de jure immunitatis*, Borrellus *ubi suprà*, *numer.*33. Tiraqu. *in leg. si unquam*, *in verb. Donatione largitus*, *numer.*32. Rolandus Purpuratus *cons.*156. *&* 371. Romanus *cons.*252. Rolandus *cons.*5. *lib.*1. Hippolytus Riminald. *cons.*25. *numer.* 56. *lib.*1. Natta *cons.*304. *lib.*2. Surd. *cons.*419. *numer.*17. *lib.*3. Petra *de potest. Principis*, *cap.*32. *dub.*2. *numer.*8. *&* 9. Loseus *de Universit.* 3. *part. cap.*10. Azevedus *in Curia Pisana*, *lib.* 2. *cap.*18. *numer.*12. *& in addit. litt. X.* tamen posito assensu Principis, poterit Universitas illam concedere, adnotata per Borrellum *ubi suprà*, *numer.* 35. latè Consiliarius *pro ærario classi* 9. *ordinatione* 757. *fol.*451. *cons.*2.

10 Probatur secundò, ex Amaja *in leg.*1. *Cod. de immunit. lib.*10. *numer.*37. ubi ait omnes DD. dicere Universitatem posse concedere immunitatem ex causa, & ob servitiorum remunerationem, ad notata per eundem Amajam *lib.*2. *observ.*4. & remuneratio servitiorum potius dicitur compensatio, permutatio, & titulus onerosus, *leg. Aquilius*, *ff. de donationib. leg. sed etsi* 25. §. *consuluit*, *ff. de pet. hæreditatis*, Tiraquellus *in leg. si numquam*, *in verb. donatione largitus*, *numer.*11. Garsia *de donatione remuneratoria*, *numer.*6. *&* 16. Azevedus *lib.*16. *tit.*10. *lib.*5. *numer.*9. Barbosa *in l. quæ dotis* 34. *numer.*55. *ff. sol. matr.* Schifordegerus ad Fabium *lib.*3. *tract.*26. *quæst.*1. plures relati ab Osvaldo ad Donellum *lib.* 12. *cap.*2. *litt. Q*, quod tamen ita
11 procedit, ut existimet Platea *numer.* 3. *in d. leg. evacuatis*, *Cod. de Decur.* & omnes DD. citati, talem immunitatis concessionem, nullatenus fisco afferre damnum, aut præjucium, licet in præjudicium Universitatis concessio valeat: ut post Valenzuelam, & alios, dicit Amaja *in d. l.*1. *numer.*38. & sic intelliguntur jura, *in l.* 1. *Cod. de decretis Decurionum*, *lib.*10. ubi exceptis medicis, & Doctoribus litterarum, & liberalium artium, non possunt Decuriones talem immunitatem concedere, *l.*4. *ff. eodem*, *l.*1. *Cod. de his qui vacat*, *&c. l. immunit.* 9. *Cod. de agricolis*, *& censitis*, *l. unica*, *Cod. de præb. salario*, *&c.* in quibus nec salarium concedere licitum est, exceptis DD. & Medicis, sed 12
cum licentia Principis Universitas potest concedere immunitatem, sic poterit ob utilitatem, quam percipit, vel quando esset in quasi possessione concedendi, & ulterius quando esset ob benemerita: ut benè Amaja *in d. l.* 1. *præsertim à n.*41. *cum seqq.* Novar. *in d. l. evacuatis*, *C. de Decurionibus*, Loseus *d. c.*10. *n.*9. Solorzan. *de jure Indiarum*, *l.*3. *c.*3. *n.*73.

Probatur tertiò, quia Rector Provinciæ non poterat 13
alicui privato remittere, quod tributi nomine debebat, alias enim de suis facultatibus solvere compellendus erat (antiquitus enim pertinebat ad Rectorem Provinciæ tributorum exactio, *leg.*2. *Cod. de canonis largit. lib.*11. *l. in fiscalib.*6. *Cod. de exact. lib.*10. sicut etiam ad Vicarium Præfecti, *ut in leg. finali*, *& si quis*, *ff. de publicanis*) ratio est, quia ut benè Imperator *in l.*2. *Cod. de feudis patrim. lib.*10. negligentiæ suæ, & deserti officii pœna exigenda est ab eo, qui debitum officium non complevit, sed hoc intel- 14
ligit glos. *in leg.*3. *Cod. de annonis lib.*10. *in verb. compellatur*, & Palea *numer.*3. Valenzuela *numer.*4. Amaja *numer.*41. *& & in l.*29. *Cod. de Decurion.* & remissio facta ab exactore, non valet in præjudicium fisci, licet valebit in præjudicium ipsius exactoris remittentis, à quo poterit exigere, quicquid ille remiserit, *d. l. finali*, §. *si quis*, *Cod. de publicanis*, & sic debitor fiscalis non poterit conveniri primo loco à fisco, nisi exactor qui remisit solvendo non sit, & ita in subsidium convenitur, *l.*2. *Cod. de conveniendis fisci debi-* 15
toribus, *lib.*10. tum quia exactor, & quilibet administrator Reipublicæ, potest per negligentiam præjudicare fisco, vel Reipublicæ *l. adversus* 5. *Cod. de uxoris*, neque obstat textus *in l. Præses*, *Cod. de transact.* quia ibi loquitur textus in administratore, qui ob gratiam, vel ambitionem, & sic animo donandi transegerit, cum debitore Reipublicæ, quod improbatur, *l. Imperatores*, *ff. de pactis*, *leg. ambitiosa*, *ff. de Decretis ab ordine faciendis*, Flores de Mena *quæst.*21. *numer.*128. *& seq. & numer.* 147. Azevedus *in l.*3. *numer.*10. *& in l.*4. *numer.*6. *tit.* 14. *lib.* 6. *recopil.* at posito assensu Principis, & cum non tractatur de donatione, sed de contractu transactionis, prævio laudo facto ad tollendas Universitatis discordias cum dicta Julia, nullus negat pacti validitatem stipulati, & roborati assensu, &c.

Probatur quartò, quia ut benè Nicolaus Antonius Ma- 16
rotta de bonatenentia, *cap.* 12. *nu.*17. tria requiruntur ad validitatem concessionis immunitatis à collectis, & fiscalibus: primò, requiritur causa; secundò, consensus; tertiò, auctoritas, & uno deficiente corruit immunitatis concessio, qui licet dicat, *num.* 19. quod proposita justa causa à generali Concilio Universitatis, sive per Congre- 17
gationem totius populi, per capita domorum concedi debeat, & non ab ordine Decurionum, ex Bartholo, & aliis *in leg.* 1. *&* 2. *Cod. de decretis super immunit. lib.* 10. *& in d. l. ambitiosa*, *Codic. de decretis ab ordine faciendis*, Nicol. Loseus *de jure Universitatis*, *part.*3. *cap.* 10. *num.* 2. & sic intelliguntur Gallupp. *in methodo feudali*, *part.*5. *in tit. de jure imponendi collectas*, *num.* 19. tamen decretum Collateralis Consilii, sive Assensus Regius, quando interponitur pro obligatione bonorum Universitatis tunc non operatur validitatem contractus, sed quando nihil aliud potest importare: tunc operabitur contractus validitatem, latè 18
idem Marotta post alios *ubi supra*, *cap.*12. *num.*22. *cum seq.* & quando consilium omnes repræsentans obligatur, habetur, ac si omnes cives se obligassent, latè Armanus Pistorius *lib.*1. *quæst. Iuris*, *quæst.*37. *numer.*2. Matthæus Colerus *de processu executivo*, *part.*2. *cap.*3. *num.*337. Koppem *quæst.*60. *numer.*2. Scurfius *consil.* 55. *centuria* 3. Gaballinus *milleloquio* 1000. Cacheranus *dec.*138. Antonius Eugenius *cons.*86. Kotman *cons.*34. *num.*212. Frideric. Prukman *cons.* 36. *numer.*2. M. Uranius *cons.* 46. *tom.*2. Modestinus Pistorius *in addit. ad Artmannum*, *quæst.*37. *litt. A*, *& B*, & quod

quod sufficiat instrumentum fuisse stipulatum in consilio
19 generali, etiamsi non cum omnibus civibus, sed cum consilio repræsentante omnes cives, fuit decisum de anno 1649. per Collaterale consilium in causa Universitatis Foggiæ, ut refert D. Giptius ad Marchionem Torelli *observat.* 116. *numer.* 19. & in præsenti fuerunt fides præsentatæ, quod tali modo non solum Universitas Sinopolis, sed aliæ solitæ sunt obligari, & licet ad donandum non sufficeret talis consensus, ad notata per Loseum *part.*3. *cap.*10.*numer.*1. *argum. leg. per fundum* 11. *ff. de servit. rusticorum*, tamen
20 ut benè Alexand. *dict. cons.*30. *numer.*17. *vol.* 5.*fol.* 45. non potest talis concessio ex hoc capite revocari, quia intervenit consensus Domini? ergo dico assensus Principis, & in dicto consilio non solum apparebat fuisse factam concessionem immunitatis cum dicto assensu, sed etiam stipulatum fuisse instrumentum, quæ concessio cum recepisset solemnitatem, effectus est actus irrevocabilis, argument. *l. perfecta*, *Cod. de donat. quæ sub modo*, *leg. sicut*, *Cod. de act. & obligat. capite* 1. *de probat.* & talis concessio transivit in contractum per quandam compositionem inter partes factam, quod totum est in casu nostro.

21 Hinc ad faciendum contractum cum Universitate sufficit, ut fiat à Sindico, Electis, Commissariis Civitatis, qui totum populum repræsentant, ex glos. *in rubr. Cod. quæ sit longa consuetudo*, Bart. *in l.*2. *in fin. & in l. procuratores*, *Cod. de Decurionibus*, *lib.*10. quia consilium repræsentans totum populum, potest omnia facere, quæ totus populus, vel major pars illius potest, *l. nominationum*, *Cod. de De-*
22 *curion. lib.*10. Abbas *in cap.*1. *de Syndico*, ubi ait non requiri, ut exprimantur nomina singulorum intervenientium, maximè in Castro populoso, & intervenire debet assensus Principis, ejusque Collateralis Concilii, conclusionem illam à majori partem civium factam, vel faciendam, approbans, quibus non concurrentibus omnis obligatio, quæ ab Universitate fieret, esset de vento, ut in *pragm.*10.*&* 11. *de administr. Universit.* latè Regens de Marinis *l.*1. *c.*77. *& l.*2. *c.*59. *& in additione ad Reverterium*, *dec.*1777.

23 Neque obstat *pragm.*8. *de administr. Universit.* ubi prohibetur quælibet donatio facta ab Universitate, nisi roboretur assensu Regio priùs habito etiam quod fiat salvo assensu Regio, &c.

Respondeo enim, quod ibi non annullatur actus, sed ordinatur officialibus locorum, ut in talibus casibus, quibus ad hoc congregantur, capiant informationem, ad finem puniendi contravenientes debitis pœnis, &c. & certiorare Proregem, & imponitur pœna ducatorum mille officialibus contravenientibus, ut in *dict. pragm.* 8. *de administrat. Univers. in fin.* & non annullatur actus, neque procedat in casu nostro, ubi sumus in contractu, & transactione ob causam litium, & immunitatem concessam ab Universitate prævia pecunia, &c. & tandem quia de anno 1648. *ex prag.*15. *de administrat. Univers.* datur licentia se congregandi pro expediente assumendo solvendi fiscalia, etiam sine assensu Regio, quem sufficit adesse, & posteà intervenire: ut ibi *in prag. tom.*2.

24 Non nego tamen immunitatis concessionem esse stricti Juris, unde immunitas concessa uni personæ, pro fructibus bonorum suorum, si ad alium pertineat fructuum collectio, emptionis, vel conductionis titulo, mutatione personæ, mutatur rei conditio, argum. text. *in leg. Paulus alias incipit per Procuratorem*, *ff. de acq. hæred. & in leg. finali in fine*, *Cod. de inoffic. testam.* Reg. Reverterius *decis.* 32. Thesaurus *decis.*116. Regens Rovitus *dec.* 71. Genuensis *in practicabilibus quæstionibus*, *quæst.* 212. Capiblancus *de Baronibus*, *cap.*85. *à numer.*12. *cum seq.* Reg. de Marin. *lib.*1. *var. cap.*169. *& lib.*1. *cap.*99. Marta *part.*4. *centuria* 1. *casu* 13. Rovitus *ubi supr.* qui quærit an immunitas con-
25 cessa Baronibus in Dohana hujus Regni pro fructibus, qui in bonis feudalibus sunt collecti, comprehendat eorum collectores, & respondent negativè, si solvunt conductores mercedem Baronibus in pecunia, sed si feuda teneant ad partem fructuum, tunc pars tantum fructuum ad Baronem spectans erit immunis, pro reliquis solvit gabellam, latè idem Reg. de Marinis ad Reverterium *dec.*548.

26 Hinc cum fuisset concessa immunitas solvendi functiones fiscales Civitati Puteolorum à Rege Ferdinando Primo, idque ad beneplacitum (quod fuit dictum extinctum per mortem Regis, ad Textum *in cap. si gratiosè de rescript. in* 6. *& cap. litteris eodem tit. & cap. finali*, *de offic. deleg.*) & esset disputatum in Regia Camera, an comprehenderet immunitatem à donativo, fuit dictum, quod non, ex Reg. Reverterio *decis.*38. præsertim, quia de observantia illud semper solvit, ad notata ibi, & Reg. Moles *decis.*3. *in tit. de donat.* ait, quod immunitas concessa, semper intelligitur salva solutione donativi, nisi de eo fiat specialis mentio,
& quando Universitas habens privilegium, ne solvat fisca- 27
lia, neque donativa, illa solvit per aliquod tempus decem annorum; v. gr. sibi præjudicat in solutione, Regens de
Marinis ad Reverterium *d. decis.* 38. sed si Universitas ha- 28
bet privilegium non solvendi aliquam gabellam, & posteà apparet aliquos ex civibus gabellam solvisse, non censetur sublatum privilegium, quia singulares personæ, non possunt renunciare privilegio concesso populo in præjudicium Civitatis, *cap. eum omnes*, *de constit.* Reg. de Marin. *ubi*
suprà, *& in observ. ad decis.*33. Regentis Reverterii. Ve- 29
rùm immunitas concessa Civitati Gaetæ, ab omnibus oneribus ordinariis, & extraordinariis, etiam à donativis, fuit declarata, etiam pro impositione à militibus Regni substentandis, ad relationem Reg. de Marin. de anno 1655. legatur Revert. *decis.*130. ubi adest decretum Dom. de Marinis.

Sic concessio immunitatis functionum fiscalium facta 30
Titio, & hæredibus suis, transit ad filium, & ex filia descendentes, quia appellatione hæredum, & successorum, veniunt hæredes, tam de jure Prætorio, quam civili, *leg. stipulatio ista*, juncta Glossa *in verb. successorum ff. de verb. obligat.* secus si concessa esset immunitas Titio, & Generi suo, ac posteris, quia tunc non veniunt descendentes per lineam fœmininam, ex textu sic intelligendo *in l.*1. §. *finali*, *ff. de jure immunitatis*, *& l. vacatio*, *ff. de muneribus*, *& honoribus*, secus si fiat concessio Titio, & hæredibus suis, ac successoribus in perpetuum, quia tunc veniunt omnes etiam per lineam fœmininam descendentes, ut notant Canonistæ *in procemio sexti decretalis*, §. *sanè*, *& in Clementina dudum*, *de sepulturis*, Fusarius *quæst.*345. sic vocatis filiis, quod veniant tam masculi, quàm fœminæ, dicitur, *in l. si quis ita*, *ff. de testam. & in l. si ita scri-*
ptum, *ff. de leg.*2. *l. qui duos*, *& leg. servis*, *ff. de leg.*2. quæ 31
jura licet loquantur in ultimis voluntatibus, tamen locum habent, etiam in contractibus lucrativis, sed an procedant quando sunt actu masculi, tradit Reg. de Marinis *lib. cap.*68. ubi ait, quod in dicta donatione facta filiis, & filii, ex eo nascituris, contemplatione matrimonii masculis, & fœminis, fœminæ non addittuntur ad portionem, sed ad paragium tantum tantum, scilicet usque ad quantitatem legitimæ posse succedere, idem in antefato cum pacto, ut succedant filii uti filii, non autem uti hæredes, & sic judicasse Sacrum Concilium, refert de Marinis ad Reverterium *dec.*197. & latissimè idem Reg. Reverterius *dec.* 345. ubi Reg. de Marinis *in addit. & resolut.* 126. *tom.* 2. *à numer.*28.

Et cum fuisset concessa immunitas cuidam Cosentino, 32
pro se, suisque successoribus in perpetuum, non solvendi fiscalia carolenorum 15. nunc 41. mortuo patre, filii diviserunt inter se, fuit dubitatum an quilibet insolidum haberet totam immunitatem, an filii pro rata, & omnes simul totam? fuit per Regiam Cameram decisum, omnes insolidum habere eandem immunitatem, Regens Reverterius *decis.*281. & addit D. Regens de Marinis, quod ta-
lis immunitas transit ad successores universales, non au- 33
tem ad particularem, nisi adjecta esset dictio universalis (quibuscunque) quia tunc continetur singularis successor, Reg. de Marinis *l.*1. *cap.*169. *& lib.*3.*cap.*159. & ad Revert. *dec.*345.

Et immunitas non solvendi vectigal, in rebus ad Fiscum 34
incorporatis, potest acquiri per præscriptionem immemorabilem in Regno, vel centenariam appellatam, in aliis verò rebus fisco non incorporatis, sufficit præscriptio quadraginta annorum, vel minor etiam in casibus à jure Statutis, ut benè Reg. de Marinis in add. ad Reverterium *de-*
*cis.*309. *in addit.* sic immunitas concessa alicui Universita- 35
ti ab omnibus oneribus, tam ordinariis, quam extraordinariis, non extenditur, ut non debeat solvere aliquam gabellam, impositam pro refectione viarum, pontium, &c.
Reg. Moles *quæst.*7. *de jure fiscalium*, ubi similiter refert 36
decisum per Regiam Cameram, Universitates Regni immunes à functionibus fiscalibus, non esse immunes à mœniorum refectione, & *quæst. seq.* per Regiam Cameram fuit

fuit decisum, immunitatem concessam ab oneribus ordi-
nariis, & extraordinariis quibuscunque, etiam imponen-
dis, non comprehendere casum urgentissimæ necessitatis,
ex Text. *in leg. 1. Cod. ut nemini liceat, in empt. specierum
se excusare, lib. 10. & in l. jubemus*, ubi DD. *Cod. de Sa-
crof. Ecclesiis*, Regens de Marinis in add. ad Reverterium
decis. 439. per tot. sic immunitas concessa patri ob nume-
rum 12. liberorum, ex dispositione *leg. si quis Decurio, C.
de Decurionibus, lib. 10.* eidem non prodest, respectu one-
rum per Universitatem contractorum prius, quam talis
37 exemptio superveniret, sicuti numerus liberorum deficiens
patri, non nocet quoad immunitatem adeptam, ita nume-
rus liberorum superveniens, quoad munera suscepta, ei
prodesse non debet: ut idem operetur propositum in pro-
posito, quod operetur oppositum in opposito, ad Textum
in l. finali, §. si filius, ff. de leg. 3. & in cap. 2. de const. Reg.
Constantius *in l. si quis Decurio, numer. 11. & 12. C. de De-
curio. lib. 10.* qui notat quod in dies in Regia Camera Sum-
mariæ expediuntur provisiones, ut pater 12. liberorum,
non gaudeat immunitate, quoad æs alienum contractum,
ante acquisitionem immunitatis sic in bonis perventis ad
Clericos oneribus affectis, Reg. de Marinis ad Reverter.
dec. 438. per tot.
38 Omnia tandem, & quæcumque privilegia concessa à
Regibus Ferdinando I. & II. Alphonso, & Federico de Do-
mo de Aragonia, non tenetur Rex noster Catholicus ob-
servare, licet fuerint legitimi possessores Regni, sed tan-
tum tenentur habere rata gesta per Alphonsum I. cui legiti-
mè successerat Rex Catholicus ex fratre nepos, ita Loffre-
dus *cons. 4. n. 18. & cons. 21. numer. 12.* Reg. Reverter. *decis.
286.* Reg. Moles *dec. 10. art. 8. in tit. de jure Devolutionum*,
idem Reg. Reverterius *dec. 553.* ubi Regens de Marinis *in
additione*.
39 Secunda conclusio bonatenentia tenentur solvere omnes
qui in alio territorio bonatenent, Nicolaus Marotta *de col-
lect. seu bonatenentia, cap. 3. numer. 3.* quam evitare nullus
possessor potest, secundum Campagnam *in cap. Regni, in
Kalendis Maji numer. 13. de appretio fol. 182.* Ludovisius
dec. 279. etiamsi sit privilegiatus, vel Neapolitanus, *prag.
4. de immunit. Neapolit. concessis, promulgata de ann. 1539.*
40 imò, & Barones ipsi qui sunt Domini terrarum, & feu-
dorum, tenentur ad eam solvendam, ut post Francum di-
cit Novarius *dec. 86. numer. 12.* Capiblanc. *tom. 2. de Baro-
nibus, cap. 89. numer. 19. fol. 282.* & colligitur ex Rovito *in
dict. prag. de appretio in rubr. numer. 54.* & etiam Clerici,
41 vel Monachi, latè Marotta *cap. 1. numer. 3. & cap. 5. numer.
6. & 19. de bonis perventis ad eosdem Ecclesiasticos, & Ec-
clesia*, Gaillus *lib. 8. observ. cap. 52. numer. 12.* & quia non
possunt de persona adstringi legis provisio est, quod seque-
strentur fructus, ut post Baldum, & Paulum de Castro
fundat Sesse *decis. 7. numer. 15.* Gallus *ubi supra, numer. 2.*
Campagna *super Clem. de vita, & honest. Clericorum, post*
42 *cap. Regni 12. numer. 161.* Clericus tamen conjugatus solvit
fiscalia, collectas, & gabellas, sed mortua uxore gaudet,
ut cæteri clerici non conjugati, neque clericus conjugatus
gaudet, *cap. Odoar. numer. 29.* Novarius *quæst. 88.* & im-
munes esse à collectis clericos, & alias personas Ecclesiasti-
cas, latè dicit Consiliarius *pro ærario, classi 3. ordin. 98. &
classi 6. ordin. 565. & classi 7. ordin. 601. & 603. & classi 10.
observ. 795. per tot.*
43 Itaque onus collectarum in Regno bonatenentia appella-
tur, & à tenentibus bona in territorio debetur: est enim
hoc vocabulum usitatum in Regno, cum regula sit, ut ver-
borum proprietas, ex communi usu loquendi sumatur, &
est onus reale, & possessione bonorum sequitur, Duardus
de censibus, §. 3. quæst. 39. numer. 2. per text. *in leg. finali, §.
Patrimonium, ff. de muneribus*, Capiblancus *in pragm. 10.
de Baronibus, num. 12.* Glorisius *in 1. resp. par. 2. numer. 27.*
44 Cencius *de censibus, part. 1. cap. 1. quæst. 3. artic. 1. num. 10.
leg. si convenerit, §. si fundus, ff. de pign. act.* & ad hunc ef-
fectum fit catastum, & appretiantur bona, *c. Regni 199.
sub tit. de modo, & forma appretii*, per Regem Carolum
II. editum, & per aliud Capitulum 355. per Regem Rober-
tum editum, *in tit. de modo, & forma appretii*, & dum
fit catastum debent citari omnes Cives, & possessores bo-
45 norum, qui si consentiant bona in catastum describi, tunc
oritur tacita hypotheca super bonis ipsorum, & dicuntur
tacitè pro collectis obligati, glos. *in leg. 1. ff. in quibus causis
pignus, vel hypotheca tacitè contrahatur*, & aliter facta ac-
46 catastatio, nullum generat præjudicium. Sicque Neapo-
litani contribuunt in solutione fiscalium solvendo bonate-
nentiam, Rovitus *in dict. pragm. 4. de imm. Neapol.* ubi re-
fert sic decisum per Regiam Cameram, Reg. Moles *dec. 5.
de funct. fiscalib.* & DD. *de Regno in pragm. de juribus, &
funct. fiscalib.* & illi Cives qui non habitant in Civitate, nu-
merantur in loco ubi habitant, ut practicari refert Danza 47
in tit. de immun. Neap. c. 2. n. 23. tom. 2. Novar. *in d. prag. 4.
de imm. n. 3.*
Tertia conclusio. Julia Megliorina, pro tempore quo 48
nupta fuit cum D. Carolo Ruffo Neapolitano, scilicet us-
que ad annum 1633. non tenetur ad functiones fiscales, ex
quo ejus vir utpotè Neapolitanus non tenebatur: quia Ci-
ves Universitatum Regni, & Universitates solvunt sanè
functiones ordinarias, & extraordinarias pro numero fo-
culariorum, *ex pragm. 1. de juribus, & functionibus fiscali-
bus*, & etiam de jure communi, *ex l. si functiones, Cod.
de donat.* & solvunt semper licet sint diminutæ, Reg. Mo-
les *decis. 3. & 5. de functionibus fiscalibus in manuscriptis*,
etiamsi unus de Universitate esset in loco, Moles *dec. 32. in
fine*, Novarius & Rovitus *in dict. pragm. de functionibus fi-
scalibus*. Neapolitani tamen solvunt uti bonatenentia, non
uti Cives, & hoc etiam in uxore Neapolitani, quia uxor
dicitur Civis loci mariti, *leg. unica, Cod. de Mulieribus,
& in quo loco, lib. 10. leg. finali, §. item rescripserunt 3. ff.* 49
*ad municipalem, l. penult. ff. de jurisd. omn. judicum, leg.
mulieres 13. Cod. de dignit. lib. 10. leg. exigere 65. ff. de judi-
ciis*, Tiraquellus *ad leges connubiales, l. 1. à num. 27.* Brisso-
nius *de ritu nupt. pag. 180.* Osvald. ad Donellum *lib. 17. cap.
12.* Guttierez *cons. 7. num. 8.* Narbona *in l. 20. gl. 2. num. 163.*
Oterus de Pascuis *cap. 4. num. 14.* Carlevalius *quæst. 2. num.
65.* Cujacius *lib. 4. differt.* Modestini *in l. 14. de sponsalibus*,
unde uxor ejus Civitatis erit ubi est maritus, quia per ma- 50
trimonium, ita uxor unitur viro, ut unum corpus consti-
tuat, *Genesi cap. 1. cap. idonei 4. quæst. 3.* latè Sorlorzanus
de Parricidio lib. 2. cap. 13. & mulier dicitur de familia viri,
l. quicumque 10. Cod. de re milit. lib. 10. & fit de casata viri,
& non gaudet privilegio casatæ patris, secus in vidua,
Amendola ad Francum *decis. 363.* ubi Riccius *in addit.* & 51
ea ratione vindicatur à marito, argum. *leg. 1. §. 2. ff. de rei
vendic.* Osvaldus *capit. 21.* & facit text. *in capit. 1. de ordin.
cognitionum, c. ex transmissa 8. ex cognit. 10. de restit. spolia-
torum.*
Secundò probatur, quia domicilium viri est domicilium 52
matrimonii, *leg. mulierem 5. ff. de ritu nuptiarum, l. 6. C.
de donat. ante nuptias, leg. cæterum 4. §. mulieri, ff. de usu,
& habito*, ut sponsa de futuro nondum mutat domicilium,
leg. ea quæ 30. ff. ad municipalem, & licèt mulier sortiatur
domicilium viri: tamen maritus non sortitur ratione mu-
lieris, licet leges partitæ indistinctè asserant ratione matri-
monii sortiri, Narbona, & alii apud Amajam in *tit. de in-
colis, l. 1. num. 31.* & proptereà mulier ex persona mariti,
non solum acquirit nobilitatem, & forum sortitur, sed
ab eo honores sumit, & eorum conditione ita afficiuntur,
ut si nobiles sint mariti, nobiles sint uxores, si plebei,
plebejæ reputantur, etiamsi ipsæ aliàs essent nobiles, & 53
uno verbo dicunt, eorum splendore clarescunt, utilitate
adobscurantur privilegiis omnibus gaudent, & legibus ad-
stringuntur, *ut in leg. finali, Cod. de incolis, lib. 10. & l.
mulieres, Cod. de dignit. lib. 10. dict. leg. unica, Codic. de
mulieribus, & in quo loco, lib. 10. l. medicos 7. l. Gramma-
ticos 11. Cod. de profess. & medicis, leg. finali, Cod. de Co-
mitibus consistorialibus, l. filii 22. ff. ad municipalem, l. fin.
Cod. de injuriis, Auth. de nuptiis, §. non tamen 36.* Novel-
la 105. *cap. 2. seu Auth. de Consulibus, §. si autem*, & fa-
ciunt textus *in l. 3. leg. odicimus 7. Cod. de murilegulis*, &
apud Hispanos plures esse leges, refert Amaja *in d. l. fin. C.
de incolis, l. 10.* Anton. Picchard. *de nobilit. communicata,
n. 15. & 17.* & Amaja *in d. l. fin. C. de incolis, n. 2.* & in cau-
sa etiam criminali, mulierem sequi forum viri, latè fun-
dat, & decisum refert Amaja *in tit. C. de incolis, l. 10. de
fin. à n. 12.*
Mutat ergo uxor domicilium proprium, & transit in do- 54
micilium viri, non è contrà, *dict. l. cum quædam puella 19.
ff. de jurisdict. omn. judicum*, & post alios Reg. Galeota *con-
trov. 13. num. 6. tom. 1.* & non solum acquirit, sed efficitur
de domo, & domicilio mariti, & id non per fictionem,
sed rei veritate, & propriè, adeò ut comprehendatur in
statutis, loquentibus de civibus, sive de his qui sunt alicu-
jus Civitatis, glos. *in l. Cives 17.* ubi DD. *Cod. de incolis,
lib. 10.* Thesaurus *dict. dec. 123.* alii dicebant communicari
omnia

omnia privilegia, & favores, modo non distrahatur à viri famulatu, ut post Bart. dicit Reg. Galeota *dict. controv.* 13. *numer.*33. Regens Rovitus *in pragm.*1. *numer.* 5. *de cessione bonorum*, Antonius Leoncillus *decis. Ferrariæ* 27. D. Hodierna ad Surdum *decis.*330. ubi stante statuto, ut forensis non possit acquirere in alieno territorio, uxor forensis, & aliundè ducta poterit acquirere, Carpanus *ad statuta Meodiolanensia*, *cap.*454. *numer.*5. *& cap.* 295. *numer.* 47. Bertazzol. *cons. civili* 31. Franch. *dec.*363. sed latissimè Gratian. *tom.*4. *cap.*623. ubi ad partes hanc opinionem tuetur, licèt in fine subdat aliter fuisse per Rotam decisum, quamvis suo tempore pendere dixerit revisionem, Paschalis *part.*4. *cap.*2. *num.* 3. Thesaurus filius *in addition. ad patrem dict. decis.* 133. *& lib.*2. *quæst. forens. quæst.* 3. *&* 4. Id-
55 que ex eo, quod civilitas multis modis acquiritur, de quibus Giurba *observat.* 75. 76. 77. *&* 78. latè Dominus Staibanus *tomo* 1. *resolut.*92. *ubi in addit. à numer.* 60. *cum seqq.*

56 Hinc Thorus *in supplem. compendii in verbo mulier*, *fol.* 417. Franchus *dec.*416. *numer.*2. *& seq. & dec.*363. Carlevalius *lib.*1. *disputat.*2. *numer.*65. *&* 66. Caracciolus *de foro competenti*, *quæst.*14. Sperellus *dec.* 157. dicunt mulierem habere omnia privilegia sui viri, at è contra Neapolitana nupta, exteros non trahit exteros ad S. C. sed sequitur forum reorum, Franchus *dict. dec.* 416. Novarius *de*
57 *elect. fori*, *sect.*2. *quæst.*38. *numer.*39. Thorus *in compend. in verb. Mulier*, Novarius *in l. mulieres*, *Cod. de incolis*, *lib.*10. Riccius ad Franc. *ubi supra*, Scialoa *cap.*28. *numer.* 7. Neque Neapolitana habet immunitatem a gabellis, nupta extero, quia cum debeat alimentari à marito si fruere-
58 tur hac immunitate, esset commodum mariti, non suum: ut benè Præses Canaverra *dec.*17. licet non patitur publicationem bonorum, ex privilegio Neapolitanorum, Franceus *decis.*416. Thesaurus *dict. lib.*2. *quæst.*90. Paschalis *part.*
59 3. *cap.*10. *numer.* 64. sic licet ex *pragm.*17. *de feudis*, non habeant D. Proreges potestatem assensum præstandi alienationibus feudorum, quorum utile dominium est, penes exteros, tamen per rationes supra positas potest assensum præstare mulieri exteræ civi Neapolitano nuptæ in Regno feuda possidenti, Reg. de Marinis *lib.*2. *cap.*22. *à numer.* 3. *& cap.*250. *lib.*2. *& cap.*350. *lib.*1. Scialoa *dict. cap.*27. *de foro competenti*, Boerius *dec.*160. unde uxor personæ privilegiatæ, habet fori electionem, Novarius *sect.*2. *quæst.*47.& uxor Clerici conjugati gaudet privilegio fori Clericalis in
60 omnibus causis, in quibus Clericus ejus vir, gaudet, & gaudere potest, Milanesius *dec.*10. *l.*1. Franch. *d. decis.*363. Novar. *in prag.*1. *de imm. Neapolit. concessis*, Reg. de Marin. *l.*1. *c.*350.

61 Et ideò omnes immunitates Neapolitanis concessæ, & eorum privilegiis (quoad Civitatem Neapolitanam) de quibus Tassonus de Antefato, *vers.*2. *observ.*2. Josephus Mele ad Gizzarellum *dec.*19. marito competentes, uxori competunt, ut quod non confiscantur bona earum, nisi pro crimine læsæ Majestatis divinæ, vel humanæ, privilegio Civitatis concesso, de quo Reg. Tapia *dec.* 50. *à numer.* 6. & quod non possint torqueri, ex processu informativo, ex privilegio concesso de anno 1504. de quo Reg. Tappia *tom.*1. *Iuris Regni*, *fol.*271. ubi tradit, quæ requirantur: ut torqueatur, & quomodo concipiatur decretum, & quibus verbis, & an dispensatio Proregis requiratur, & de immunitate eorum, qui degunt in Civitate agit, Regens Rovitus *in pragmat.*1. *&* 2. *de immunitat. Neapolitan. concessis*, & Novarius *de electione fori*, *sect.*2. *quæst.*39. de illis verò Neapolitanis, qui commorantur in Regno, & onera recusant solvere, unde quotidiè contendunt, cum officialibus Universitatis, plures casus sunt distinguendi.

62 Primus est quando Neapolit. habitat in aliqua parte Regni, sed animo ibi non permanendi, & isti non possunt conveniri, nec in Regiis Curiis, nec in Regiis Audientiis, & si conveniuntur possunt in forum declinare M. C. V. unde dici solet Neapolitani trahunt, & non trahuntur, Thorus *in verb. Neapolitani*, *fol.*346. *colum.*2. Capiblanc. *tom.* 1. *de auctor. Baron. in pragm.*8. *part.*1. *numer.*128. nec possunt eorum foro renunciare, Ursillus ad Afflict. *decis.* 41. Capiblancus *tom.*2. *cap.*53. *numer.* 19. Novarius *dict. quæst.* 38. *sect.*2. & gaudent etiam isti pro mercaturis, Thorus
63 *ubi supra*, excepta Dohana menepecudum Apuleæ, quæ cognoscit Neapolitanos prædictos, Reg. de Ponte *de Regalibus impositionibus*, §. 8. *numer.* 49. *&* 50. Novarius *de elect. fori*, *quæst.*38. *numer.*30. *& collect.*225. *numer.* 17. & Neapolitanorum privilegium locum habet, etiam contra miserabiles personas, quas trahunt, & ab illis non trahuntur, Viscunte ad Franc. *dec.*412. Novar. *d. q.*38. *numer.*11. *& collect.*725. *numer.*13. & isti etiam solvunt pro bonis Neapolim possessis *pragm.*2. *de immunit. Neapolit. concessis*, & tam cives allecti, quàm effecti Neapolitani solvunt in omnibus uti bona tenentes, Capiblanc. *in dict. pragm.*8. *par.*2. *numer.*130.

Secundus est casus in Neapolitanis, qui habitant per diversas Regni partes, cum mutaverint domicilium, & alibi habitent, & gaudent uti tales, DD. *ubi supra*, etiam ratione administratæ tutelæ, verùm isti contribuunt ad onera extraordinaria universalia uti ad salarium medicorum: Novarius *part.*2. *qu. forens. qu.* 75. Regens Rovitus *in pragm.*2. *de imm. Neap. concess.* Capiblancus *tom.*1. *prag.* 12. *numer.*17. 64

Tertius est casus, de Neapolitanis, qui reperiuntur extra civitatem Neapolit. uti sunt Barones, & Titulati Terrarum, in quibus semper habitant qui licet Barones sint, tamen dicuntur Neapolitani, prout etiam comprehensivè loquendo, dicuntur alii Barones, quamvis Neapoli non sint nati, nec allecti, nec alio modo effecti, Capiblanc. *ubi supra*, & isti Civitatem Neapolitanam retinere videntur, si extra Neapolim contrahant conveniuntur in loco contractus, Capic. *dec.*59. Novarius *de elect. fori*, *quæst.* 38. *numer.*27. *& collect.* 225. *numer.* 15. & cum Marchio Trivici in ejus Terra deliquisset imponendo manus violentas in alios, per Præsidem Montis fusculi fuit capta informatio, & processum ad citationem, quod potest Præses facere, nam Barones efficiuntur de foro Præsidis illius Provinciæ, in qua degunt, Capiblanc. *in prag.*12. *n.*3. *& sequ. de Baronibus*. 65

Itaque semper, quod Neapolitanus transtulit domicilium in alium locum Regni, semper conveniri debet, pro qualibet causa; sive civili, sive criminali, sive delictum sit commissum in loco in quo degunt, sive alibi, in M. C. V. & petunt ad eam remitti, *ex dict. pragm.*2. *de immunit. Neapolit. concessis*, ut notat Caravita *in Ritu* 301. *numer.* 5. ubi D. Carolus Petra Novarius *sect.*3. *de elect. fori*, *qu.* 63. *numer.*17. Carlevalius *de judiciis*, *lib.*1. *titul.* 1. *numer.* 658. D. Merlinus *tom.*1. *controv. forens. quæst.*99. Danza de pugna DD. *tom.*2. *de immun. concess. capit.*2. *numer.* 7. idque procedit etiamsi Neapolitanus delinquens ejus foro renunciaverit: secundo, etiamsi delictum esset factum in via publica. Ursillus ad Afflictum *decis.*41. quia atrocitas delicti non operatur diminutionem privilegii, sed solum augmentum pœnæ: tertio, neque possunt conveniri pro emendatione damnatorum clandestinorum, ut contra Capiblan. *cap.*53. dicit Reg. Tappia *tom.*5. *juris Regni*, *in titul. de homicidiis clandestinis*, *fol.*83. etiamsi esset causa delegata; quia delegatio non cadit contra Neapolitanos, & procedit conclusio *de qua suprà*, etiam ad casalia, quamvis post delictum casalia sint alienata, Merlinus *dict. cap.*99. *numer.*12. *& seq.* 66 67 68

In illis verò qui sunt de Dohana menepecudum, quod solùm gaudeant, in negotiis pertinentibus ad Regiam Dohanam, scilicet agentes de caseo, lana, & pecoribus; explicando *cap.*28. Cardinal. Ant. Perenotti, dicit Dominus meus Constanstinus Casarus *lib.*1. *quæstionum Peregrinarum*, *quæst.*15. *per tot.* qui pluries decisum refert R. C. & etiam procedit cum electione fori, ad instantiam viduarum, & aliarum personarum privilegiatarum, quia electio fori non habet locum contra Neapolitanos, Danza *de imm. Neap. to.*2. *c.*2. *n.*12. *&* 24. 69 70

Sed limitat primò, quando Neapolitanus est Baro alicujus Terræ, tam ex causa contractus rei sitæ, vel administrationis, quàm ratione delicti, cognoscitur, & punitur ab eodem Judice, in cujus territorio delinquit, Capicius *dec.*59. quem sequitur Capiblancus *tom.*1. *in prag.*12. *n.*4. *de Baronibus*, *& tom.*2. *c.*53. *n.*16. *& seq.* Secundò, non procedit in causis Neapolitanorum dependentibus à negotiis Regiæ Dohanæ, DD. apud Danz. *ubi suprà n.* 16. Tertiò limitatur in Neapolitanis Civibus effectis per incolatum, vel per allectionem: quia si isti sint in Regno, ibi conveniuntur pro quavis causa civili, & criminali, Rovitus *in prag.* 2. *de imm. Neap. n.*2. Danz. *d. to.*2. *c.*1. *n.*10. Carlev. *de jud. ubi suprà*, *n.*659. Nov. *to.*2. *q. for. d. q.*65. & alias limitationes refert, Caravita *in d. ritu* 301. *n.*8. Danza *ubi suprà*, *numer.* 8. 71 72 73

Pro-

74 Propterea *arresto* 146. apud Regentem Reverterium, & de Marinis, fuit decisum Magdalenam Franconem, uti Neapolitanam gaudere debere exemptione à functionibus fiscalibus pro bonis, quæ possidebat Caivani, de Marinis ibi, & de anno 1651. fuit decisum, quod Cives Neapolitani declarati per Regiam Cameram, virtute suorum privilegiorum, uti tales non gaudeant, uti alii Cives orti, vel originarii, sive in hac Civitate Neapolitana concepti à 1. die Septembris 1648. pro eorum annuis redditibus; quos possident in Provinciis hujus Regni, ut in *arresto* 656. &

75 Reg. Rovitus *in prag.*4. *de immun. Neapol. concessis*, dicit fuisse per Cameram decisum, quòd quoad redditus, & annuos introitus quos possident, extra Civitatem, Neapolitani sunt immunes, & omninò exempti, sed quoad stabilia, quæ habent extra Civitatem, semper solverunt, & solvunt jura fiscalia tanquam bona tenentes, Rovitus, *ubi supra*.

76 Neque dicas quòd uxor Neapolitani, sequitur forum viri, gaudet honoribus, & dignitatibus ejusdem: sed quoad onera patrimonialia solvit ubi sunt bona stabilia; per textum *in leg. unic. Cod. de mulieribus*, *lib.* 10. *in quo loco*, *&c.* ubi Joannes de Platea, & Lucas de Peña, Tiraquell. *in l.* 1. *connubiali*, *numer.*28. *& seq.* ex Bart. *in l. origine*, *C. de origin.* Imolis *lib.*11. *& l. de Iure*, §. *idem rescripserunt*, *ff. ad municipalem*, Thorus *in verbo Mulier*, *tom.* 2. pro D. Joan. de Austria Amendola ad Franc. *dec.* 316. ex Paulo de Castr. *cons.*196.

Respondeo cum gl. *in d. l. unica*, quod pro bonis suis propriis mulier Neapolitano nupta, solvit in loco originis, de bonis verò dotalibus marito datis, solvit tributa maritus, qui utpotè Neapolitanus solvit ut bonatenens, non Civis, & sic mulier ob viri privilegium solvet, ut bonatenens, non ut Civis.

77 Quarta conclusio, Julia Megliorina ab anno 1632. usque ad annum 1640. quo fuit vidua Neapolitani, scilicet D. Caroli Ruffi, uti talis non solvere debuit fiscalia, sed uti priùs bonatenentia. Ratio est, quia quamdiù vidua fuit, intelligitur idem matrimonium durare, *l. fin. C. de bonis maternis*, *l. cæterum* 4. §. *mulieri*, *ff. de usu*, *& habit.* Tiraqu. *de nobilitate*, *c.*18. *n.*9. Petr. Greg. *l.*4. *syntag. d.*94. *n.*11. & ita expresè probatur *in l. filii* 22. §. *vidua*, *ff. ad municipalem*, juncta *l. quoties* 3. *ff. de privileg. scholarium*, Osvaldus *l.*17. *c.*12. *& l.*13. *c.*21. Oterus de Pascuis *c.* 4. *nu.* 36. ubi vidua potest uti Pascuis sicut vir utebatur, & idem sponsa de præsenti, secus in illa de futuro, *l. ea quæ* 32. *ff. ad municipalem*.

78 Et ideò de anno 1623. fuit dictum, ut non molestaretur Ducissa Montis Ragonis Aldibrannina pro bonis dotalibus, & idem fuisse decisum in causa Marchionissæ Vasti vidua, & habitante cum Duce Urbini, de quo Reg. Galeota *controv.*13. *in fin.* etenim Marchionissa prædicta prætendebat, quod uti nupta Marchioni Vasti Neapolitano, non teneretur, ad solutionem quartæ partis fructuum bonorum burgensaticorum in Regno possessorum per exteros, & ipsa dicebat se non teneri tanquam uxor Neapolitani jam mortui; & licet in prima instantia fuisset decisum contra Marchionissam, tamen in gradu reclamationis, per Collaterale Consilium fuit dictum, non teneri, sed gaudere uti viduam Neapolitani, licèt alibi habitantem cum suo patruo, scilicet Duce Urbini, Reg. Rovitus *dec.*75. Reg. de Marinis *l.*1. *c.*22. *n.* 5. *&* 6. Reg. Galeota *d. contr.*13. *l.* 1. Carlev. *l.*1. *de judiciis*, *disp.*1. *n.*682. Scialoa *de foro comp. c.*27. *n.*7. & omnium latissimè Henric. Nevennanus *de privil. viduitatis*, *memb.*3. *sect.*6. *per tot. fol. mihi* 102. noster Carolus Rota *de privil. mulierum*, *c.*1. *n.*44. 83. *&* 87. *& c.*2. *n.*5. *& speciali* 6. *per tot.*

79 Quinta conclusio, licet contra collectarum, & fiscalium debitores, detur via executiva, & lite qualibet pendente, tenetur quis solvere, Thesaur. *dec.* 164. imò pendente appellatione, Flores de Mena *l.*2. *var. res. q.*21. *num.*154. *cum seq.* tamen procedit quando debitum est liquidum, & ipse existit in possessione solvendi, si verò non existat in quasi possessione solvendi collectas, fiscalia, &c. & allegetur aliquid, quod concludit non esse debitorem audiendus non

80 est exactor, & debet terminus dari, latè Flores de Mena *q.*21. *à n.*155. ubi latissimè, & ad hoc facit celebris decisio Giurbæ centesima, in ordine, ubi pendente rescissione instrumenti per plures casus distinguit non posse agi contra debitorem: ergo non poterat contra Juliam Megliorino agi ex abrupto ad bonorum exequutionem, & venditionem, pendente instrumento, & pacto stipulato in eo, ac Regio assensu vallato: juxta ergo dominus meus doctissimus, ac nobilissimus Præses Valerus, jussit ne procederetur ad venditionem bonorum exequutorum, & quatenus essent vendita depositum fieret de pretio ad dispositionem Regiæ Cameræ, pro quo decreto pars adduxit comparitionem contrario imperio revocari, & pro Julia instat advocari decreti prædicti.

Sexta conclusio, Julia in compilatione processus, & fuit 81
incuria procuratoris læsa ex quo non fuerunt acta præsentata suo tempore; unde fuit compilatus processus quasi non audita: ergo ei succurrendum restitutione in integrum, quia licèt negligentia procuratoris in judiciis commissa noceat domino, latè DD. per illum Textum *in l.* 1. §. *si Procurator*, *ff. si quis jus dicenti non obtemperaverit*, tamen in integrum restitutio competit domino principali, ut post 82
alios Artmanus Pistor. *l.*1. *quæst. juris*, *q.*36. *per tot.* Afflict. *dec.*344. Joan. Balbus *dec.*158. Misinger. *cent.*2. *observat.* 2. Gaill. *l.*1. *observ.*45. *&* 133. *nu.*9. *&* 145. *nu.* 4. Sforza Odus *q.*29. *per tot.* maximè *art.*4. *n.*13. *cum seq.* Sim. Pistor. *in addit. ad d. q.*36. quam restitutionem cum pro parte Juliæ petiisset Advocatus, fuit juridicè dictum per D. Locumtenentem dignissimum Reg. D. Franciscum Ortiz D. Commissario, & hoc est etiam verbum faciendum pro Julia in Regia Camera Summariæ, à quorum DD. Justitia, & integritate sperat Julia sua damna restitui.

Hæc causa fuit transacta cum Regio fisco.

Julius Caponus.
Bartholomæus Paschalis.
Diomedes Petronsius.

DISCEPTATIO XCI.

SUMMARIUM.

1 *Causa scribendi, & titulum de Nundinis enucleandi, quæ fuit in auctore.*
2 *Casus proponitur, qui dedit causam scribendi.*

ARGUMENTUM.

Enucleatur *titulus, ff. & Codice de Nundinis.*

PRO

Barone N. nolente accipere in Nundinis, & mercatis.

AD

L. 1. *Cod. de Nundinis.*

FACTUM.

Dubii mihi propositi causa, ad nundinarum materiam 1
spectantis, à paucis tacti, & à pluribus tangendi ob ejus frequentiam, tum in foro externo, tum conscientiæ hoc confeci opusculum, necessarium pro dilucidatione, ejusque decisione, totam nundinarum, ac mercatuum farinam, à pluribus molendinis acceptam in hanc unam coadunavi opellam, ut panis, verè triticeus confectus ad stomachum clientium pertransiens, causet unicuique in utroque foro sanitatem; res necessaria sanè, à paucis tacta, pluribus incognita, ac nemine disputante.

Casus ergo, dubiique propositio talis est, Baro N. ha- 2
buit in sua Baronia, feudo, ac Terra, privilegium à nostro Prorege, faciendi ibi mercatum in qualibet die Mercurii uniuscujusque hebdomadæ servatis servandis, evenit quod cœpit Baro mercatum facere, & pro unoque Animalia capite quod ibi ducebatur sit vacca, sit sues, &c. exigebat granum unum, v. g. idque per tres, annos circiter factum fuit, hoc feudum pervenit ad alium Baronem, qui cœpit cogitare, de hoc facto, an scilicet in utroque foro, posset ipse accipere talem impositionem, quo titulo id sibi permitteretur festinanter, inquirere cœpit, suamque tenellam

nellam conscientiam consulere cupiebat, non defuerunt, qui prima facie consulti, id denegarunt posse fieri, abstinendumque Baronem, gravi censura, ac consilio persuaserunt: Ego tamen numquam mihi, nec alteri persuadere potui id Baroni prohibitum, & quia diversa ratione, ac methodo, id posse probari, cogitavi, propterea opellam hanc componendam duxi, ut in futurum Baronum omnium sedentur conscientiæ, & ideò, ut ab ovo materia dilucidetur, sit:

SUMMARIUM

Primi Articuli.

1 *Nundinæ, & Mercatus, quid sint, & an sint synonyma.*
2 *Nundinæ cur ita dicantur.*
3 *Nundinæ specificè acceptæ, quid sint, & earum utilitas.*
4 *Romanorum plura fora antiquitus, pro Nundinis.*
5 *Nundinarum jus concedere, ad quem spectabat antiquitus, & ad quem nunc.*
6 *Nundinarum indictio est de Regalibus.*
7 *Nundinas utiles esse Reipublicæ.*
8 *Nundinarum Regalia non est de majoribus, ideò concessibilis, & dispensabilis.*
9 *Romæ nundinæ qualiter fiebant, & quæ habebant privilegia.*
10 *Nundinarum privilegium posse acquiri præscriptione immemorabili certum est.*
11 *Nundinarum privilegium, & præscriptio dependet à Principe non revocante.*
12 *Nundinarum privilegium concessum, per viam contractus à Principe, vel titulo oneroso non potest revocari.*
13 *Nundinæ, quare dicantur feriæ.*
14 *Mercatus qualiter instituatur.*
15 *Nundinis prorogatis, an censeatur prorogata jurisdictio Magistri nundinarum.*
16 *Causæ nnndinarum in Curia non expeditæ, an remaneant in Curia Baronis.*
17 *Nundinarum favore compelluntur non habitantes, ad merces deferendas in Nundinis.*
18 *Nundinæ censentur etiam concessæ favore vassallorum, & ipsis petentibus.*
19 *Nundinarum privilegium intelligitur sine præjudicio vicinorum, & quando.*

ARGUMENTUM.

Nundinæ, & mercatum quid sint? & an sint synonyma? & cur ita dicantur? utilia esse Reipublicæ de Regalibus esse, præscriptione immemorabili posse acquiri jus Nundinarum; Prorogatis eis, an censeatur prorogata jurisdictio Magistri Nundinarum? Ostenditur illos, qui ad nundinas accedunt, securos esse, immunes, &c. Privilegium per non usum qualiter amittatur, qualiter etiam possit à Principe revocari. Locum Nundinarum mutari posse per Principem. Nundinantes immunes esse pluribus ostenditur. Posse aliquid accipi ex singulis quibus animalibus, vel aliis rebus, consuetudine, ostenditur. In diebus festivis posse prohiberi per Episcopos; nisi consuetudo sit in contrarium. In Ecclesiis fieri nequeunt, illarum tempore per Officiales acta facta in die festivo valent.

ARTICULUS I.

Quid sit Mercatum, quid Nundinæ, & in quo differant?

Nundinæ dicuntur mercatorum conventiones certo loco, & tempore, mercimoniorum causa constitutæ, vel ut alii dicunt, dicuntur solemnia emporia statutis diebus singulis annis, vel infrà constituta, quæ vulgus ferias appellat; mercatus verò illi sunt, qui octavo quoque die, certo in loco fiunt, Baldus *in l.* 1. *Cod. de nundinis*, & sic secundum aliquos nundinæ, feriæ, & mercatus sunt synonyma, quod an verum sit infrà dicetur, dicuntur nundinæ, quasi novendinæ, quia quovis nono die celebrantur, octo diebus interjectis, quas hebdomadales vocare solemus, plura notant DD. *in l.* 1. *ff. & Cod. de nundinis*, Anton. Petra *de potest. Principis c.*12. *numer.* 28. Tulden. *in suo Codice, in titul. de nundinis, numer.*3. Syxtinus *de Regalibus, lib.*1. *c.*2. *&* 6. Cephalus *conf.*342. *numer.*3. Franc. Marcus *dec.* 53. Petrus Greg. Tholosanus *l.*2. *Syntagmatum c.*16. Gaill. *l.*2. *observ.*60. Bernard. Græveus *pract. conclusionum, concl.*60. Natta *cons.*512. *& sequent.* ubi tractat, quando nundinarum exercitium per non usum amittatur, Alex. Raud. *resp.*23.*n.*8.*vol.* 2.Thes.*d.*264.*&* 39.Reig.*in thes. juris in v. Nund.* Brisson. *l.*1. *c.*15. Schobect. 5. *politic. c.*17. Gabr. *tit.* 50. *col.* 1. Card. Tusch. *lit. N*, & alii infrà citandi, & sic mercatus sunt hebdomadalia, non instituta pro debitis, & gabellis, nundinæ verò specificè acceptæ, longè majora habent privilegia, nam mercatus deserviunt, ut vehantur quotidianæ merces, & evehantur, ad hujus quotidianæ vitæ conservationem, Socinus junior *consil.* 31. *numer.* 23. *lib.*2. Decius *cons.*51. Jason *cons.*147. Zasius *cons.* 14. & 15. *lib.*1. Nundinarum verò finis est, utilitas societatis humanæ, cui facilius consulitur, & relevatis oneribus vectigalium, quæ mercatores, sæpe deterrent à commercio, dataque securitate, & sub tutela publica extraneis receptis qui alioquin sibi metuentes nollent nobis communicare, vel ut alii dicunt nundinæ sunt mercatus unius, vel plurium Provinciarum: Mercatus sunt nundinæ unius Civitatis, Cujac. Pacius, & Vessembecius *ad rubr. C. de nundinis*. Quandoque verò Nundinæ, Mercatus, Feriæ, & Emporia, quasi idem nomen sortita sunt, pro Rusticorum præsertim commoditate, nundinarum inventio facta fuit, & sic apud Romanos erant nonnulla fora, forum Boarium, in quo Boves, & animalia vendebantur: Piscatorium in quo pisces; Suarium in quo sues; Olitorium in quo olera, & herbæ vendi solebant, quæ fora in unum posteà deducta, appellata sunt, macellum, ut ait Marcus Varro *de lingua Latina, l.*4. Alex. ab Alex. *l.*2. *dierum genialium c.* 12. *& l.*5. *c.*20.

Jus nundinarum concedere apud Senatum priùs fuit, ut est apud Plinium juniorem *l.*5. *Epistolarum, capit.*4. *&* 14. *ad Valerianum*, ubi narrat causam, & sententiam ex causa ortam ob quam, assentationis, seu modestiæ causa, sive apud Consules, Claudium Imperatorem publicis legibus se subjicientem, jus nundinarum in sua prædia petiisse, teste Suetonio in Claudio, posteà jus Principis hoc concedere, & à Principe supplicari solitas constat ex Modestino *in leg.* 1. *ff. de nundinis, dict. leg. unica*, ubi hoc voluit Baldus, Rebuff. *tom.*2. *ad leges Gallicas, titul. de Magistris Artificum, artic.*4. *glos.*2. Franc. Nothmanus *in titul. quæ sint regalia, in verb. Palatia*, ubi dicit in lingua Germanica nundinas appellari *plate*, Ant. Capic. *in investitura feudali*, §. *Feudorum, clausula in verb. Mercatis*, Marcus Anton. Natta *consil.*511. *& cons.*512. *volum.* 3. Joannes Ferronius *in consuet. Turronenses, titul.*50. *articulo* 1. Renatus Choppinus *de demanio Franciæ lib.*1. *tit.*4. *cap.*43. *nu.* 7. Petrus Gregorius *lib.*25. *Syntagmatum, capit.*3. Joannes Bodin. *lib.*1. *de Republica, cap.*10. Franciscus Marcus *dec.* 53. *volum.*1. *& decis.* 415. *volum.* 2. *&* 513. *volum.*2. *&* 53. *volum.*1. & propterea dici solet, quod indictio nundinarum est de Regalibus, & Regalia ad Regem spectans, quia sine ejus licentia non potest fieri, *dict. leg.*1. ubi glossa *in verb. à Principe, ff. de nundinis*, ubi ait Accursius, quod nemini privato licet habere forum, in sua villa, seu castro sine Principis licentia, esse autem nundinas, & mercatum maximè utiles Reipublicæ, textus est cum Gloss. *in d. leg. unica, Codic. de nundinis, in verb. locorum*, ubi ait Accur-

Accursius, quod ex nundinis loca incrassantur, & experientia tanquam mater, & magistra attestatur, quod consideravit textus *in d. l. unica, C. de nundinis*, ubi datur securitas venientibus ad nundinas, quia verò hæc Regalia non
8 est de Superioribus, per consequens est concessibilis, & præscriptibilis, secundum notata per Ripollam *d. cap.* 42. *num.* 14. *cum seq. & c.* 43. & apud Hispanos est *lex* 3. *tit.* 3. *p.* 5. *juncta l.* 2. *tit.* 1. *p.* 2. Et plura Cujacius, Vvesembec. & Julius Pacius *in parat. ff. & C. de nundinis*, Guilielm. Budeus *in pandectis ad tit. de nundinis*, Alciatus *d. lib.* 4. *disp. c.* 8. Brissonius *lib.* 1. *selectarum, c.* 15. & est dec. Rotæ Genuæ 1. Azeved. *in l.* 1. 2. 4. *&* 5. *de nundinis*, Petrus Gregor. *lib.* 2. *c.* 16. *Syntag. n.* 17. *& lib.* 3. *c.* 9. *n.* 4. *& lib.* 25. *c.* 3. *& lib.* 43. *c.* 25. *n.* 23. Coppinus *de demanio Franciæ, lib.* 1. *tit.* 12. *n.* 9. Besold. *in Thesauro pract. lit. N.*
9 Romæ etiam statutæ erant nundinæ, & conveniebant homines ex agris in urbem, teste Plutarcho *problemate* 41. quæ nono quoque die fiebant, unde Festus Pompejus ait nundinas feriarum diem antiquis vocari, ut rustici convenirent, mercandi, vendendique causa, etenim vacabant diebus octo in agris rusticæ rei, & nono die ad mercatum accedebant, erat enim apud Romanos cura agriculturæ maxima, in nundinis postea, eo die propriis negotiis, & mercibus provisuri conveniebant, teste Macrobio *lib.* 1. *Saturnal. c.* 16. & à 9. die, quo fiebant dictæ sunt nundinæ, Dionysius Halycarnasseus *lib.* 2. *& lib.* 7. Franc. Patric. *lib.* 1. *de Repub. tit.* 7. qui ait dictas fuisse nundinas, quasi novendinas.
10 Licèt verò nundinarum privilegium à Principe dependeat: tamen posse acquiri ex præscriptione immemorabili certum est, si enim appareat aliquem dominum, aut aliquam Civitatem, atque communitatem præscripsisse jus nundinarum, tunc erit servanda, quia talis præscriptio vim habet privilegii, atque particularis, & Regalis concessionis, *c. super quibusdam*, §. *præterea de verb. signif. l. hoc jure*, §. *ductus aquæ, ff. de aqua quotid. & æstiva*. Et decisum in anno 1580. per S.C. refert Camillus Borrellus *de præst. Regis Catholici, c.* 36. *n.* 14. ad favorem enim Universitatis Bisatii, fuit decisum, ut Syndicus, qui pro tempore erat, in eadem Civitate administraret singulis annis in perpetuum, Jurisdictiones nundinarum S. Urbani à die 19. mensis Maji per totum diem 27. ejusdem mensis, cum cognitione causarum civilium, criminalium, & mixtarum, mero, mixtoque imperio, ex quo per præscriptionem fuerat id quæsitum.
11 Verùm hoc totum procedit permittente Principe, aliàs ipso revocante, tam privilegium, quàm præscriptio, non operabuntur: ut ex multis pro Marchione Montisferrati, contra Universitatem Pontisturiæ, subtilissimè scripsit Natta *cons.* 511. *& seq. vol.* 3. ubi consuluit, eandem Universitatem, quæ se fundabat in privilegio, & præscriptione immemorabili, habere jus nundinarum, posse eodem jura privari à Principe privilegio, & præscriptione non obstante, & quamquam Joan. Cephalus *cons.* 142. *volum.* 3. contrarium consuluisset, scribens pro eadem Universitate Pontisturiæ contra Universitatem Tridini, fuit tamen judicatum pro Tridinensibus; quod tamen secus est, si privilegium
12 juris nundinarum, esset concessum à Principe, per viam contractus, vel titulo oneroso dato aliquo pro illius concessione, quia tunc revocatio fieri non posset, Bald. *in l. qui se patris col.* 8. *Cod. unde liberi*, Natta *d. cons.* 512. *vol.* 3. Camill. Borrellus *centur.* 2. *cons.* 1. Besold. *in Thesauro pract. lit. N, in fin.* Arniseus *lib.* 2. *de crim. læs. Majest. c.* 3. *n.* 18.
13 Solent etiam nundinæ appellari feriæ rusticorum ut sunt messium, vindemiarum, &c. teste Thesaur. *dec.* 39. *cum dec.* 264. Feriæ verò à ferendo, quia quilibet illuc venit causa aliquid deferendi, Thesaur. *ubi suprà*, quarum concessionem, concordant omnes ad solum Principem spectare, Thesaur. *ubi suprà, n.* 4. Capibl. *in prag.* 8. *p.* 2. *n.* 51. *& seq. & in* 2. *tom. c.* 39. *n.* 2. *& c.* 47. *nu.* 6. de Aponte *in tit. de mercatis, seu nundinis, n.* 1.
14 Mercatum verò posse institui sine Principis licentia dicunt ferè communiter, quia est de jure gentium, ut per DD. citatos à Thesauro *ubi supr.* (quod an verum sit, dicemus *infrà*,) praxim verò eos constituendi, & introducendi docet de Ponte *in tit. de mercatis, n.* 2. Capiblanc. *ubi suprà*, Laganar. *ad rubr. de Nundinis*, qui post Capibl. *de duobus disp.* Primò utrum nundinæ concessæ ad certos dies, si fiat
15 à Principe prorogatio ipsarum, prorogata etiam dicatur jurisdictio Magistri nundinarum, & an causæ non expeditæ in Curia nundinarum, remaneant in Curia Baronis, vel transmitti debeant ad Curiam superiorem, sustinet Capiblancus *c.* 39. opinionem pro Barone, & ejus officialibus appellationis, dicens ad eos pertinere appellationis, gra- 16
vaminisque cognitionem, pro Regiis verò Officialibus contra Baronem consuluit Camill. Borellus *cons.* 86. Minadous *cons.* 24. quas duas contrarias sententias concordat Laganarius *ubi supra, num.* 12. qui tandem dicit post Thesaurum *ubi supra*, privilegium maximum nundinarum esse, ut pos- 17
sint nundinarum tempore compelli, non habitantes ad bona deferendum in locum nundinarum, vel mercatorum, ibique ea vendere, contra text. *in l. nec emere, C. de jure delib. & in l. invitum, juncta l. dudum, C. de contrahen. empt.*
Licèt autem feriæ obtentæ sint à domino Territorii, quia 18
tamen respiciunt utilitatem, & commodum ibi habitantium, censentur etiam ab eis obtentæ, juxta tradita per Angelum *in l. hæres absens, ff. de judiciis*, §. *si quis tutelam*, ubi ait, quod Florentini possunt convenire venientes ad nundinas Florentinas, quia nundinæ favore Florentinorum celebrantur Greg. Lopez *in d. glos. fin.* Ripolla *d. c.* 42. *n.* 21. *&* 22.
Dicunt verò DD. quod quando conceduntur privilegia 19
nundinarum, aut mercatorum, illa non admittantur, si adsint alii mercatus, vel nundinæ eodem tempore in locis convicinis spatio decem milliariorum, antea concessa, quia præfertur ille qui prius habuit privilegium, argum. *l. qui prior, ff. de reg. juris*, Thesaur. *dec.* 264. *in fin. volum.* 1. Quod tamen intellige, quando Princeps alias nundinas, & mercatus esse in locis propinquis nesciret, tunc enim procedit prima opinio DD. etenim videtur facta concessio, ut nemini sit præjudicialis, ac citra præjudicium tertii, argum. *l.* 25. §. *merito, ff. ne quid in loc. pub. c. ex multiplici, c. suggestum de decimis*, quando verò Principi non sit obreptum, sed fuerit ei facta assertio de vicino habente idem jus nundinarum, & nihilominus concederet aliud privilegium, posset illi primo præjudicare, postquam posset regulariter privilegium expresse revocare, ut ait Natta *cons.* 511. *&* 512. *vol.* 3. unde decrevit Senatus Pedemontan. licere Carmognoliensibus habere nundinas, non obstantibus nundinis, quas eadem die habebant Carynatenses, de quibus idem Thesaurus *d. dec.* 264.

SUMMARIUM

Secundi Articuli.

1 *Nullus in nundinis conveniri potest prætextu privati debiti.*
2 *Nundinæ solemnes quæ dicantur.*
3 *Nundinantes tam in accessu, quàm in recessu, & mora sunt securi.*
4 *Suspicione posita aufugiendi, capi potest quis tempore nundinarum.*
5 *Renunciatione posita nundinarum capi potest quis eo tempore, secundum aliquos, sed contrarium verius.*
6 *Nundinarum tempore, potest quis capi ob debitum Iuratum.*
7 *Pro debitis contractis in nundinis, capi potest quis nundinarum tempore.*
8 *Exules, & proscripti, an gaudeant nundinarum favore.*
9 *Contrahentes in nundinis, conveniuntur ibi, quando expresse promiserunt ibi solvere, vel quando ibi pergulam habebat.*
10 *Cessio bonorum non datur pro debitis nundinarum.*
11 *Contractus factus in nundinis, non secuta traditione, quando obliget ad gabellam.*
12 *Furtum, & delicta in nundinis commissa, nullam habent impunitatem.*
13 *Nundinarum tempore conveniri potest quis statuto contrarium disponente.*
14 *Fiscus pro suis creditis agit etiam tempore nundinarum.*
15 *Fori variatio, & electio, an detur in nundinis, & coram Magistratibus ipsarum.*
16 *Appellatio datur à causis, tempore nundinarum decisis.*
17 *Causæ nundinarum eis nitis ubi agitantur.*

18 *Iudex nundinarum, an judicare debeat solus, ac cum mercatoribus.*
19 *Fori electio, & variatio non datur pro contractibus gestis in nundinis.*
20 *Principalis convenitur ubi contraxit institor tum generalis, tum particularis.*
21 *Instrumentum potest liquidari in Curiis nundinarum.*
22 *Iurisdictio nundinarum est tempore peritura, & acta currunt per horas.*
23 *Reivendicatio non potest in causis nundinarum intentari.*

ARTICULUS II.

An semper in Nundinis persona sit secura, & guidata ob debita.

1 VT opulentior sit, & liberior nundinarum aditus, & concursus, inductum est, ut in nundinis nemo conveniri possit, prætextu privati debiti, nec molestiam pati, *d.l.unica, C.de nundinis*, ubi gl. *in verb. debebit*, DD. *in l.hæres absens*, §. *proinde*, *ff. de judiciis*, ubi Bart. *nu.*3. Barbosa *num.*104. & 111. Greg. Lopez *in l.*3. *apud Hispanos*, *tit.*7. *par.*5. Parlador. *tom.*2. *c.ultimo*, §.4. *n.*13. & *ex d.l.unica*, dicit Bart. quod illi, cui sunt concessæ nundinæ, in privilegium, non possunt venientes mercatores ad nundinas pro debitis molestare, datia, vel pedagia, & mercedem loci exigere, cum enim sint privilegiatæ, securi esse debent illi, qui ad eas accedunt, ne possint conveniri, secundum ea quæ tradit Bart. *in l.*1. *ff. ad l.Iul.Majestatis*, quod *in l.unica*, *ff.de nundinis* habetur, quare pro absoluto dicitur, quod venientes ad nundinas, nec arresto adstringi debent, nec horum bona in sequestrum cadere, per text. *in d.l.*1. quam explicat Nicolius *allegat.*16. Besold. *pract. concl. lit.N*, Thesaur. *d.*39. cum Cephal. *consf.*342. *p.*3. Francisco Marco *d.* 53. Thesauro *d.*264. quod qualiter procedat de jure Saxonico, latè tradit Author differentiarum juris Saxonici differentia 44. quod & reportat Sebastian. Nevia *in d. l.* 1. *C. de Nundinis*.

2 Imò illæ solent solemnes nundinæ appellari, in quibus venientes per banna publica affidantur, aliæ verò, quæ de facto fiunt, mercatus vocantur, Capycius *in investitura feudali in verbo, mercatus*, quæ sanè nundinarum affidatio, in eo præsertim consistit, ut nullus in mercatibus, atque nundinis possit conveniri, vel molesta aliqua affici, pro rebus quas adducit, vel prætextu privati debiti ejus persona inquietari pro debito inquam quod antea contractum est, ut in Auth. *non fiant pignorationes*, Bart. & Bald. *in d. l.unica*, *C.de nundinis*, Joan.Sanzonius *in consuetud. Turonenses, tit.* 50. *art.*1. *in verbo Fores*, Borrell. *de præstantia Regis Catholici c.*36. *num.*33. Reiger *in Thesauro juris in verbo nundinæ*, juxta text. *in d.l.*1. *C. de nundinis*, ubi omnes DD. quod exponit Mausonius *de causis executivis ampliat.*1. *n.*15. Colerus *de causis executivis*, *p.*1. *cap.*3. quia dicunt nundinarum
3 tempore, non posse fieri executionem contra nundinantes, qui tam in accessu, quàm recessu, à creditorum molestia sunt liberi, ideoque neque personæ, neque merces, quas deferunt, arrestari, vel aliquo modo impediri possunt, nec pedagium aliquod, datium, seu gabellam, tenentur solvere per text. *in d.l. unica*, ubi communiter DD. & sic tam venientes ad nundinas, quàm redeuntes sunt immunes, quia requiritur, ut utroque tempore, nemo vexetur ex venientibus, Bart. *in l.fin. ff. de sepulchro violato, ex l.qui mittitur*, *ff. ex quibus causis majores*, & refert Cancerius *p.*3. *var. c.*3. *n.*388. ubi accessu, recessu, & mora debent esse tuti, Bald. *in d.l.unica*, & talis securitas statim censetur concessa, quando nundinæ conceduntur: quia statim, quod à Principe conceduntur nundinæ, concessa censetur securitas ab eodem Principe, Joannes Firman *de Gabellis* 2.*p.*8. *par. princ.* *n.*19. Stracca *de mercatura p.*1. *n.*92. & ideò in hoc Regno Carolus I. vetuit arrestari in stratis, & in mercatis bona venalia, ut in *cap. Regni*, *item nullis*. Intra ergo dies nundinarum (quod plures fuisse, colligi potest, *ex l.*138. *ff. de verb. signific.*) hoc est, antequam illarum finitarum signum, per campanam detur, sub prætextu civilis, vel privati debiti, non tantum ab illis, qui privilegium nundinarum impetrarunt; sed etiam à cæteris mercatoribus conveniri, carcerari, vel arrestari nequeant, Mollerus *l.*1. *semestrum*, *cap.*12.

Sunt verò aliqui casus, in quibus quis potest in nundinis conveniri. Et 4

Primus est, quando adesset magna suspicio, quod debitor præparet se ad fugam, nam hoc casu tempore nundinarum sisti potest, & compelli, ad satisdandum, ut Petrus Pecchius *de jure sistendi, c.*7. *nu.*7. Mausonius *de causis executivis ampl.*1. *n.*17. quo etiam tempore agi potest ante diem, ut solvat Guttierrez *de Gabellis*, *c.*121. *n.*7.

Secundus casus est, quando specialiter renunciatum est beneficio, & privilegio nundinarum, ut fieri solet: nam hoc casu debitoris, & bonorum apprehensio concedi potest, Mausonius *n.*18. Petrus Pecchius *de jure sistendi, c.*9. & *c.*12. *n.*2. Medices *de conservanda possess. num.*404. *fol.*542. Daniel Mollerus *lib.*1. *semestrum*, *c.*12. Reyger *in suo Thesauro juris, in lit.N*, Colerus *p.*2. *de processu*, *cap.*3. *num.*156. contrarium tamen puto verius, cum Fontanell. *tom.*1. *dec.* 233. *num.*20. quia licet tunc, ipse obligatus vigore juramenti, non posset petere guidaticum, tamen ad instantiam Universitatis, cui privilegium est concessum, poterit obtineri relaxatio capti, & sic, ut cautius procedatur in favorem debitoris est procurandum quod Syndicus Civitatis instet, relaxationem capti, ut advertit Fontanella *d.dec.*333. *num.*22. quia renunciatio debitoris, non potuit nocere juri Universitatis, argum. text. *in c. si diligenti*, *cum similibus de foro competenti*, illa enim securitas in favorem universitatum, quibus feriæ concessæ fuerunt, inducta est; cui per tertium præjudicari non potest, Mieres ad Constitutiones Regis Petri III. *fol.*309. & sic Syndicus instare debet, captos relaxari expensis ipsius civitatis, Fontanell. *d.dec.*233. *n.*20. Ripoll. *c.*42. *de Regalib.n.*32. 5

Tertius casus est, in debito jurato, in quo nundinarum tempore conceditur carceratio debitoris, pro quo allegatur Afflictus, & Ursillus *dec.*5. Everardus *consf.*21. Dominicus Pecchius *de jure sistendi, ubi suprà*, *n.*4. prima enim opinio docet, quod in nulla generali constitutione venit debitum juratum, ut salvus conductus concessus alicui non continet debitum juratum, Afflictus *ubi sup.* Besoldus *pract.concl. litt.N*, quod tamen negat Mausonius *ubi suprà n.*50. 6

Quartus casus est in debitis contractis in ipsis nundinis, 7 Petrus Pecchius *ubi supra*, *n.*50. Mausonius *n.*20. *ex l. hæres absens*, §. *proinde*, *ff. de judiciis*, glos. *in d.l.unica*, *C.de nundinis*, Borrell. *ad Bellugam in speculo Principum rubrica* 11. §. *visum est*, *in verb. in contractib. vers.*8. *limita*, post Baldum, Salicetum, & Fulgosium *in d. l.*1. Tuldens. *ubi supra*, *n.*6. qui verò exules sunt, & proscripti, vel qui crimen aliquod contraxerunt nundinarum immunitate non gaudent, quantumvis injuste proscripti essent, donec proscriptio illa declaretur injustè facta, Baldus *in d. l.*1 Pecchius *num.*7. quia generale est, quod privilegium nunquam extendatur ad scelestos, ut de studentibus loquitur textus *in auth. habita*, *C.ne filius*, & pro contractibus, qui fiunt in ipsis nundinis, competit ibidem actio, & exceptio, ac liberè moveri valet, eoque nundinarum loco conveniri potest advena per text. *in d. l.hæres absens* 19. §. *proinde*, *ff. de judiciis*, glos. *in d. l. unica*, *in verb. conveniat*, cum certum sit in jure nostro, quod ratione contractus, contrahentes sortiantur ibidem forum *d.*§. *proinde*, *cap. fin. de foro compet. c. dilecti eodem tit. c.*1. *de privileg. in* 6. Barbosa *in d.* §. *proinde*, quod ita existimatur verum, ut procedat quando contrahentes expresse adimplere ibi contractum, se obligaverint, sive expressa pactione conventum fuerit, vel si simpliciter contraxerint in nundinis, Tabernulam, pergolam, vel officinam mercantiæ causa conductam habeant, tunc enim quamvis expresse ibi implere contractum non se adstrinxerint, conveniri meritò potuerunt, *d.* §. *proinde*, cum glossa *in d. l.unica*, *C.de nundin.* quod ita intelligit Stracca *de mercatura, tit. quomodo in causa mercaturæ procedendum sit*, *nu.* 19. & *seqq.* Barbosa *in d.*§. *proinde n.*111. & 112. cæterùm si in nundinis mercatores pergulam, tabernam, vel officinam conductam non habentes contraxerit simpliciter habita fide de pretio, & de implendo ibidem contractu, aut de non implendo, nihil meminerint, tunc tanquam advenæ contraxisse videntur, ut ratione contractus domicilium ibi non sortiantur per text. *in l.hæres absens*, §. *proinde*, *ff. de judiciis*, Barbosa, & Stracca *ubi sup.* Nec interest, utrum sit habita, necnè fides de pretio, dummodo expresse non sit conventum, ut ibidem solvatur, quia ubi simpliciter traditur res, censetur habita fide de pretio, glos. *in l. quod vendidi*, *ff. de contrah. empt.* & *in* §. *venditæ*, *vers. emptoris*, *instit. de rerum donat.* 8 9

Nec

10 Nec omittas scire quod pro debitis contractis in nundinis cessio bonorum non admittitur, Christin. *decis.*100. *tom.*3.

11 Nec est parvipendenda doctrina Guttierrez *de Gabellis* q.7. *n.*28. ubi tenet, quod privilegium *l.unicæ, C.de nundinis*, non cessat si tempore nundinarum factus fuerit contractus, & non traditio, subditque gabellam venditionis factæ in nundinis sub conditione, quæ postea nundinis transactis perficeretur, non esse solvendam, quia adhuc nundinarum privilegium, locum habet, propter conditionis retrotractionem, sequitur Barbos. *in d. l. unica, Cod. de nundinis*, *num.*4.

12 Quintus casus est, in refutata in ipsis nundinis, Mausonius *limitat.*5. pro quo allegat Menoch. *de præsumpt. lib.*5. *præsumpt.*29. *n.*23. *&* 24. quod etiam ad alia crimina, in ipsis nundinis patrata extendi potest.

13 Sextus casus est vigore statuti contrarium disponentis, unde licet in Civitate Barcinonæ, privilegium sit, ut gaudeant securitate omnes venientes ad ferendas merces in eandem Civitatem, quod guidaticum durat solum spatio 24. horarum, quo tempore durante, non potest quis capi, nisi in casibus relatis per Ripollam *var. res. in tit. de execut. censualium à n.*191. *cum seqq.* tamen in eodem statu, & Principatu Cataloniæ debitores ex causa census, non sunt guidati, in nundinis *ex constit.*2.3. *&* 4. *sub tit. de diversis rescriptis*, ubi est prohibitum tales obligatos guidare, quod etiam agnovit Cancer. *tom.*3.*var.c.*7.*n.*244. Fontanella *tom.*1. *dec.*233. *à n.*1. *cum seqq.* & sic tales obligati, venientes ad nundinas, non erunt securi, quin capiantur: imò certum est, posse eos capi, & carceribus mancipari, quousque debitum solverint. Dixi ex causa census, quia pro aliis debitis essent securi, Ripolla *n.*28.

14 Septimus casus est in debitis fiscalibus, quia propter illa fit executio, & apprehensio debitoris, ut etiam in debitis ex maleficio: quia talia debita excluso privilegio nundinarum, exequuntur,& capiuntur in ipsis nundinis, Baldus *in d.l.unic. C.de nundinis*, Gregor. Lopez *in l.*3. *tit.*7.*p.*5. Narbona *lib.*9. *tit.*10. *in l.*4. *gloss.*1. *&* 2. *fol. mihi* 962.

15 Quæstio tamen est an in causis nundinarum, & introductis, coram Magistris nundinarum (vulgo detti *Mastri mercati*) qui eliguntur pro administratione justitiæ, in emporiis,mercatis,seu feriis,de quibus *in prag.*10.§.85.*de off. Iudicum*, & Novarius *in rubr. de nundinis super pragm.* & Christin. *tom.*3. *dec.*99. detur variatio fori.

Responsio est affirmativa, teste Novario *p.*2. *de electione fori, q.*19. *n.*20. quia tales Magistri nundinarum, seu mercatuum, repræsentant ordinarios Officiales locorum, à quibus tempore quo durant mercatus, abdicant jurisdictionem, itaut illi habeatur loco Capitaneorum, per dictum tempus,& eorum Curias repræsentent,& in ipsarum locum subrogentur, ut latè Novar. *lib.*2. *quæst.for. q.*31. ergo sicuti à Curia, & Capitaneis locorum legitimè fori privilegium per viam recursus ad suprema Tribunalia datur personis miserabilibus, sic à pari Magistro nundinarum: quia non est assignanda dissimilis ratio, ut benè Portoles *de consortibus, & fideicommisso legal. c.*4. *n.*14. quia ubi non potest reddi diversa ratio, ibi idem jus induci debet, *l.Titio,ff.de verb. l.*3. §.1. *ff.de injusto rupto*, cum diversitas rationis diversitatem juris inducat, *l.fin.ff. de ritu nuptiarum*, *l.inter stipulantem*, §.*sacram. ff. de verb.* & ubi est diversa ratio, ibi esse debet diversa dispositio, *l.si servus,ff. de statu liberis, l.si ita, ff. de manumissis testam.* Dec. *cons.*394. *n.*3. Surd. *cons.*64. *n.*19.

16 Accedit, quia à Magistris nundinarum datur beneficium appellationis, Minadous *cons.*24. Borrellus *cons.*86. Capiblancus *suprà pragm.*8. *de Baronibus, c.*39. *tom.*2. Novarius *tom.*2. *de gravam. gravam.*58. ergo etiam beneficium electionis fori dari debet habentibus tale privilegium.

17 Et adverte, quod causæ nundinarum, scilicet coram Magistro nundinarum agitatæ finitis nundinis, coram ordinario sunt finiendæ, ex Baldo, & Salyceto *in l. recepticia, Cod. de constitutione pecunia*, Maranta *part.*4. *in praxi dist.*9. *num.*72. Giurba *l.*83. *nu.*7. qui dicit, quod quando illæ redeunt ad Judicem ordinarium, non eo modo, quo

18 coram Magistro nundinarum agitatæ fuerunt, debent agitari, sed ordinariè, juxta formam juris, ut latè Thorus *in voto* 25. In nundinis verò Lugdunensibus disputavit Anneus Robertus *lib.*2. *cap.*16. an scilicet Judex mercatorum debeat esse simplex Doctor, an verò cum eo debeant esse duo assessores mercatores tempore decreti, & judicii,& prima facie videbatur dicendum pro mercatoribus, tandem pro Judice fuit judicatum periculosum, præjudiciale etiam esset si una ars suos vellet habere conjudices, &c.

In contractibus verò initis in ipsis nundinis, non datur variatio, nec fori electio: quia in hoc casu privilegiati, non possunt forum declinare *ex d. l.*1. *C. de nundinis*, quia daretur absurdum, quod cogerentur negotiatores finitis nundinis persistere in loco nundinarum, ad conveniendos illos, cum quibus contraxerunt coram Judice ipsorum, vel si forenses forent, petere per loca eorum, vel ad Tribunalia Regia, ad quæ convolarunt, & sic de facili fraudarentur, ut benè Follerius ad Marantam *in praxi*, *p.*4. *dist.*9. *num.*84. *qui num.*85. infert contra Salernitanos, qui licet minimè possint conveniri, coram Magistratu nundinarum, ratione tamen contractus gesti in ipsis nundinis, benè conveniuntur *ut suprà* diximus, cum non sit novum ratione contractus aliquem conveniri in loco, in quo alias conveniri non posset, *ex d. l. hæres absens*, §. *proinde*, *ff. de judiciis*, §. *hæc considerantes, &* §. *si igitur, Auth. Vt omnes obediant Iudici, collect.*5. *c.fin. de foro compet.* Card. Tusch. *lit. F, concl.*483. Stracca *de mercatura in tit. quomodo in causis mercatorum sit procedendum*, *p.*2. qui dicit hoc esse verum non solum ratione contractus, quem principalis gessit, sed etiam ubi gessit contractum institor ejus, quia talis contractus habetur, ac si fuisset gestus à principali, *l.hæres absens*, §. *apud Labeonem*, & ibi DD. *ff.de Iudiciis*, Boerius *d.*114. Cremensis *sing.*77. ubi extendit ad institorem particularem, Bonos *singul.*240. Carlevalius *disp.*2. *de Iudiciis*, *qu.*40. ubi plures refert ampliationes, & limitationes.

19 (in contractibus) 20 (Card. Tusch.)

Quæstio etiam est, an in Curiis nundinarum possit instrumentum liquidari via ritus. Affirmativa responsio est certa, cum Maranta *p.*4.*dist.*9. *num.*143. ubi sic dicit practicatum, quia Curiæ nundinarum repræsentant ordinaria Tribunalia, & sunt subrogata in eorum locum, ad determinatum tempus, inde pandectæ, Curiarum locorum debent observari pro dictis faciendis, Carraba *de Syndic.p.*2.*n.*156. 21

Jurisdictio verò nundinarum est tempore peritura, & acta debent currere per horas, quia in causis, quæ ventilantur in nundinis, proceditur omissis solemnitatibus, & summariè absque omni alio processu judiciali, imò possunt in Curiis nundinarum acta fieri de nocte, & valent DD. *in l. non minorem, C. de transact.* Maranta *ubi suprà, n.*85. 22

Quod si eveniat aliqua lis de bonis stabilibus, & fuerit intentata reivendicatio, tunc nundinarum Magister, vulgò *Mastro mercato*, non debet se intromittere in hoc, nam possidens in paucis horis, privaretur sua possessione, quod non est concedendum, ut benè Novarius *tom.*2. *quæst. for. quæst.*31. 23

SUMMARIUM

Tertii Articuli.

1 *Privilegium nundinas faciendi, qualiter per non usum amittatur.*
2 *Privilegium per non usum quando amittatur celebris distinctio.*
3 *Privilegium per non usum non amittitur, quando per eum non stetit qui illud habet.*
4 *Privilegium per non usum non amittitur, quando concessum est Ecclesiæ.*
5 *Privilegium non semper amittitur, per non usum.*
6 *Princeps potest revocare privilegium nundinarum, etiamsi per longissimum tempus concessum fuerit; sed contrarium verius.*
7 *Princeps ex vi supremæ potestatis an possit privilegia concessa auferre.*
8 *Baro non potest auferre nundinarum jurisdictionem.*
9 *Appellatio ad quem detur à sententia Iudicum nundinarum.*
10 *Distinctio adhibetur ad propositum in præsenti.*
11 *Barones non possunt in vassallos præjudicium aliquod inferre.*
12 *Magister nundinarum per quem eligi debeat.*
13 *Privilegium nundinarum quando possit à Principe auferri.*
14 *Revocatio privilegii, non solum à concedente potest fieri, sed ab ejus successore.*
15 *Nudinis prorogatis, an prorogetur officium, & franchitiæ.*
16 *Nundinarum locus an possit mutari.*

17 *Text. in l.observare, §.ingressus, ff. de off. Proconsulis, qualiter procedat.*
18 *Locus non potest mutari, ubi solitæ sunt functiones exerceri.*
19 *Interesse particularium quando considerandum sit necnè, respectu publici interesse.*
20 *Locum designare pro mercatu, ad quem spectet, ad Baronem, an ad Universitatem.*
21 *Tempus nundinarum an possit mutari sine Principis licentia.*
22 *Pragm.3. & 4. de Nundinis, declaratur.*
23 *Baro qualiter puniatur, si abutatur privilegio.*
24 *Nundinas, vel mercatum exercens sine privilegio qualiter puniatur.*
25 *Neapolitanis ad alia Regna accedere pro nundinis non licet.*

ARTICULUS III.

An Privilegium faciendi nundinas, concessum alicui Baroni, vel Universitati, amittatur certo tempore, & an possit revocari per Principem concedentem.

1 PRivilegium nundinas faciendi, amittitur, quando impetrans infrà decennium, eo non utitur, juxta text. expressum *in l.1. ff. de nundinis*, quod non solum in privilegio nundinarum procedit, sed etiam in omni alio privilegio impetrato, juxta distinctionem illam, quam dat gl. *in cap. cum accessissent de constit.* ubi distinguitur, inter privilegium impetratum ad aliquid faciendum, ut ad celebrandum
2 nundinas, vel similia, non autem quoad privilegia impetrata, ad aliquid non faciendum, uti ad non solvendum decimas, ad non contribuendum in publica exactione, ad non recipiendum hospites, &c. tale enim privilegium, consistens in non faciendo, decennio non amittitur, sed aut triginta, aut quadraginta annis, prout benè Sicardus *in d.l.1. ff. de nundinis*, quod decidit Senatus Curiæ Belgicæ *tom.3. tit.60. dec.99. num.15. in fin.* & sic intelligitur gl. *in l.falso, C. de diversis rescriptis*, Felinus *in d.c. cum accessissent, num.25. de constit.* ubi Abbas *n.6.* Bart. *in l. licitat.§. eorum rerum, n.3. ff. de publican.* Gaillus *lib. 2. observat. cap. 60.* verum nota quod licet non utendo amittat quis privilegium, *d.l.1. ff. & C. de nund.* Capycius *d.134. num.2.* Alex. *cons.21. volum.5.* Riminaldus sen. *cons.307. & cons.388. n.9. vol.2.* Hieronymus Gabriel *cons.162. vol.1. & cons.151. num. 10. vol.2.* Franc. Marc. *d.53. n.4. vol.1.* Petr. Gregorius *c.3. num.10.*

3 Quod tamen limitatur primò si non steterit per eum, qui habet privilegium, quin ipso uteretur, sed ex alia causa: quid enim si peste, bello, & similibus impedimentis necessariis, seu inevitabilibus steterit, quominus illud exercet, quibus casibus illud non amittitur, argum. *l.Et Attilicinus, ff. de servitutib. urbanorum*, Abbas *in c. Abbate S. Sylvani,*
4 *de verb. signif.* Secundò limitatur non procedere, ubi privilegium faciendi nundinas esset alicui Ecclesiæ concessum, tunc enim requiruntur anni quadraginta, ut concessione,
5 & privilegio cadat, *c. de quarta, c. illud de præscript.* Felin. *in c. cum accessissent, de constit.* Tertiò limitatur, non procedere, si concedens quid annuum, loco census, & tributi sibi exigeret, vel reservasset, tunc enim nundinarum concessionarius privilegio sibi tributo, nunquam cadet, vel amittet, ut dicit originaliter Albericus de Rosata *in l. de quibus, col.57. ff. de legibus*, sequitur Felin. *in d. c.Illud de præscriptionibus*, quas limitationes cum aliis, quæ non faciunt ad materiam refert Franc. Balbus *de præscriptionib. p.4. & 5. p. principal. q.4.* Padilla *in l.falso, C. de diversis rescript.* Menochius *lib.6. præsumpt.41. n.16. & cons.727. n.13. & cons.1272. n.15.* Molina *lib.2. de primogenitura, c.7.* Mastrillus *dec.96. p.1.* Caldas Pereyra *de jure emphyt. c.15. n.8.* Decianus *resp. 66. n.65. volum.3. & cons.43. n.35. & resp.2. num.125. lib.2.* Azorius *p.1. lib.5. c.4. q.8. & c.22. q.8.* Suarez *de leg. lib.8. c. 33. n.19.* qui dicunt, quod quando amittitur per non usum, est probandum, quod impetrans uti potuit infrà decennium, & non est usus, & incumbit actori tunc onus, Barb. *in d. l.1. C. de nund. in fin.*

6 Quia enim ad Principem pertinet nundinas alicui oppido, vel Civitati concedere, per consequens ad eundem pertinet revocare, prout exemplis fundat Thesaur. *d.dec.264. num.3.* quod ampliat etiamsi per longissimum tempus hominum memoriam excedens, fuerint exercitæ, ut benè Natta *cons.511. & seq.* quod tamen non placet Borrello *cons. 86.* prout nec antea placuit Lucæ dè Penna *in l.1. C. Ne Rustici, vel Rusticani, &c.* quia per immemorabilem præscriptionem, nundinæ, earumque jurisdictio acquiritur; communiter DD. teste Laganar. *ubi sup. n.20.* quod si Princeps suprema ejus authoritate, voluerit id facere, tunc indicimus in quæst. illam, diù disputatam, utrum scilicet Princeps ex 7
vi supremæ potestatis, possit dominium auferre sine causa, de qua DD. *in l.Item si verberatum, §.1. de rei vend.* de quare Franc. Topp. *de potest. Principis sæcularis, §.6.* qui cum communi affirmat, non posse, quod in puncto consuluit, Alciatus *cons.23. lib.5.* Cephalus *cons.342. n.75.* Unde Thesauri assumptum difficultatem maximam patitur, dum vult posse Principem nundinas immemorabili præscriptione acquisitas sine causa auferre; latè Galeota *in responso fiscali.*

Non tamen poterit per Baronem auferri nundinarum 8
Jurisdictio, Maranta *in prax. in tit. ut Iudices mercatorum, n.50.* Thesaur. *d.dec.264.* consequenter quando currit causa in nundinis, tunc ad delegantem erit appellandum per 9
text. *in l.3. ff. quis, & à quo l.1. §. si quis in appell. ff. de appell.* prout in simili, à sententia Syndicatorum, qui ab Universitate dependent, & non à Barone ab eorum decretis, appellandum est, ad superiores, sicque à gravaminibus catapaneorum, seu grasseriorum dicit Franch. *d.511.* & quod in causa nundinarum non appelletur ad Baronem, decisum refert Minadous *cons.24.*

Quare distingui debet in proposito, scilicet quod si privilegium immediatè reperitur concessum à Principe, per 10
quem vel ab Universitate creatur singulis annis Magister nundinarum, tunc sine dubio, ad Regios Superiores appellandum est, quod si non ita sit, tunc non erit appellatio facienda ad eos, sed ad Baronem, Capibl. *de Baronib. c.39. tom.2.*

Non enim possunt Barones in vassallos præjudicium aliquod innovare, neque sibi appropriare, ac usurpare, de illis 11
quæ excepta sunt, & Principi reservata, neque nundinas posse in suis Terris indicere, mercatores immunes facere, ac in causis mercatorum jurisdictionem alteri delegare, & constituere particulem judicem nundinarum ad Principem spectat: Aponte *de potest. Proregis in tit. de mercatis, cap. 39.* Solet tamen consentiente Barone, & subditis supplicantibus concedi hoc privilegium nundinarum per dies à Prorege, capta informatione, quod non fiat præjudicium 12
aliis, & solet committi, eidem Baroni, ut eligat Magistrum nundinarum, in Terris demanialibus verò, solet eligi per Proregem, si non adest particulare privilegium tributum Universitati, vel particularibus civibus, ut exercere possint jurisdictionem durante termino dierum circumscriptorum, ad exercitium nundinarum.

In quo etiam sensu loquitur Sistin. *de Regalib. lib.1. c.6. à* 13
nu.3. qui ait non posse per Principem revocari privilegium faciendi nundinas, nisi esset concessum ex mera liberalitate, & gratia; tunc enim licitè poterit revocari, Dec. *cons. 280. n.4.* Bellon. *cons.28. n.10.* Roland. *cons.13. lib.3. num.3. & 11.* Gabriel *de jure quæsito non tollendo, concl.7.* Cravetta *de antiquitate temporis, p.1. §.1. num.55.* Sed si fuerit facta concessio in vim pacti non poterit revocari, Baldus *in l. qui se patris, C. unde liberi*, Paul. *in l. digna vox, n.6. C. de legib.* Afflictus *dec.128. n.10.* Decius *cons.689. nu.50.* Natta *cons. 589. n.11. tom.4.* Tappia *in l.fin. 2.p. c.9. num. 10. de constit. Principum*: quia Princeps ex contractu manet obligatus ex Bartolo, Baldo, Saliceto, Joan. Igneo, & aliis *in l. Donationes, quas Divus, C. de donat. inter virum*, maximè pecunia interveniente, quia tunc contractus est onerosus, & concessio non est gratiosa, & inde est, quod privilegium pecunia emptum, non potest absolutè per Principem revocari, Belluga *in speculo Principum, rubr.36. §. grave damnum, num.8.* respondendo illis qui dicebant posse revocari, moti ex textu *in l. Titius, ff. de obsequiis, &c.* Posset verò Princeps ea revocare etiam concessa, cum pecunia ex justa causa, per text. *in l.fin. C. si contra jus, vel utilitatem publicam, cap. quæ in Ecclesiarum de constit.* Lud. Romanus *cons.436.* Cancerius *tom.3. var. c.4. de privilegiis, nu.425.* quam revocatio- 14
nem non solum potest facere qui concessit, sed etiam successor ejus, Sixtinus *d.c.6. nu.7. ex c. si is cui, de præb. in 6.* Cynus, Albericus, & alii *in d. l. Digna vox, C. de legib.* Roland. à Valle *cons.13. num.8.* Afflict. *d.124. num.11. in fin.* Natta *cons.657.* & de privilegiis militibus concessis, quod possint per

per successores revocari, dicit Ripolla *de Regalib. d. c.42. à n.42.* & Fontanella *tom.1. dec.*138.

15 Quod si nundinæ prorogentur, continuatur etiam officium, & est quæstio, utrum prorogetur jurisdictio Magistri nundinarum, de qua re Capiblanc. *tom.2. de Baronib. c.*47. qui ait, quòd etiam tempore prorogato, sunt mercatores immunes à vectigalibus Fisco debitis.

16 Nundinarum locus an possit mutari, quæstio est, de qua re Capiblanc. *tom.2. c.16. nu.9.* & aliqui dicunt, quod non, quia locus solitus de jure mutari non potest, per text. *in l. si locus, ff. de Iudiciis*, Franc. Marcus *d.*97. & notat Anna *sing.*355. putant alii contrarium, posse scilicet mutari ab Universitate, ita Surgente de Neapoli Illustrata *cap.*11. *num.*38.

17 Neque dicas obstare text. *in l. observ. §. ingressus, ff. de off. Proconsulis*, ubi disponitur quod locus solitus, unde ingredi solet Præses, debet observari, quem text. DD. citant ad propositum, ut locus unde solet processio Sanctissimi Sacramenti Corporis Christi transire, mutari non possit, &

18 Complatearii dicuntur habere interesse, quod non mutetur, ut ille locus solitus honorificetur, igitur locus mercati, non potest mutari; quia Complatearii habent interesse, quia domus, & hypothecæ, cariùs locabantur, nec sunt mutanda, quæ ex antiquo solita fuere, per Textum *in leg. minime, ff. de legibus*, juncta *l. si cui, ff. si servitus vendicetur*.

19 Respondeo enim, quod jus electionis loci, stat in facultate ipsius, quæ nunquam petivit præscribi, nec est habenda consideratio, interesse particularis, cum utilitas publica sit attendenda, *l. unica, §. ne autem, C. de cad. toll.* Imò decreta, & ordinationes facta à Concilio Universitatis, possunt ab ipsomet revocari, prout in *l. quod semel, ff. de decretis ab ordine faciendis*, Natta *cons.*512. qui ampliat, etiamsi essent jurata, & assensu Principis roborata; quia nemo potest sibi ipsi legem imponere, *ut in l. si quis in princ. ff. de leg.*1. & ex actibus universalibus nulli civi jus quæritur, gl. finalis *in l. solet, ff. de off. Proconsulis*, Rolandus à Valle *cons.50. nu.*70. qui in specie loquitur, consuetudinem non posse, dici inductam, si universitas in certo loco statuerat, ut victualia vendantur, & mercatum, vel nundinæ celebrentur, ita quod non possit locus ille mutari, prout decisum fuit pluries in Civitate Salerni, ubi nundinæ fuerunt transmutatæ de loco ad locum, teste Capiblanco *cap.* 16. *num.*18. *tom.*2.

20 Ad quem verò spectet designare locum pro mercato ad Baronem scilicet an ad Juratos, vel Universitatis Gubernatores quæstio est, dicunt omnes non spectare ad Baronem, Ripolla *variar. c.1. n.*274. quia posito quod Barones concesserunt, quod in illa Universitate sint Consules, sive Jurati, & quod possint habere consilium, in consequentiam censetur Baronem concessisse, ea omnia jura, quæ ratione administrationis, & annonæ expediunt Villæ, ut ex Bartolo *in l. nulli 7. ff. quod cujusque univers. nom.* Felin. *in c. eum omnes n.21. de constit.* Guttierr. *de juram. p.1. c.*38. Pertoles ad Molinam §. *Firma n.*134. Cancerius *par.3. var. c.13. de jure Castror. à n.*283.

21 Tempus verò nundinarum statutum certa die ab Universitate, sine assensu Principis mutari non potest, ne fiat præjudicium aliis Universitatibus, quæ forsan eo tempore, vel paulo ante, vel post privilegium habent nundinarum, nam ob conflictum paterentur interesse, prout benè Thesaurus *d. dec.264. nu.*4. De Ponte *de potest. Proregis in tit. de mercatis*, Capibl. *ubi sup. c.16. n.19. tom.*2. sicut etiam in quo nundinæ fieri solebant, posse mutare Principem nulli dubium est, *& sup.* dicebamus.

22 Unde per *pragm.*3. de nundinis confirmatam *per pragm.* 4. dispositum est, quod Universitas, quæ habet privilegium, & facultatem nundinas faciendi, debeat celebrare in diebus statutis, juxta privilegiorum tenorem, alias immunitatibus non fruantur, & ideò si privilegio nundinarum, abutatur erit privandus privilegio prædicto, ex regula text. *in c. privileg. 11. q.3.* gl. *in l. Iudæos, in verb. temperaverint, C. de Iudæis*, & gl. *in l. libera, ff. de peculio*, Speculator *in tit. de instrum. ed.* §.11. *n.*9. Lanarius *cons.5. n.12. & cons.14. nu.*10. sicuti per decennium privilegium amittit ille, qui eo non utitur, abutendo Principis concedentis humanitate, & munificentia, *l.1.* ubi DD. *ff. de nundinis*, Speculator *d. §.11. nu.9. & seq.* ubi alios casus recenset, in quibus privilegium amitti-

23 tur, & præsertim, in Barone abutente jurisdictione in vassallos, eos sæviter, maletractando, molestando, indebitè an-

gariando, & injuriando, extorquendo à miseris vassallis eorum bona, & servitia, aliaque gravamina inferendo, de quo latè Capiblanc. *in prag.3. num.49. usque ad num.65. de Baronib.* Lanarius *cons.50. nu.*13. De Ponte *de potest. Proregis in tit. de elect. officialium, §.1. à n.1. cum seqq.* post Grammatic. *cons.*10. Massul. *ad Capicium d.*130.

Notandum etiam est, non licere mercatori unius Regni ire ad nundinas in Regnis alienis, ut dixerunt Theodosius, & Honorius *in l. mercatores in princip. C. de commerciis, & mercatorib.* Decian. *lib.7. criminalium, c.17. num.*20. Id fuit dispositum ne sub mercaturæ colore fiant explorationes, & revelationes secretorum Regni, quæ quandoque juvant, quandoque nocent, contrarium tamen quasi die servatur, quia sub mercaturæ occasione alienorum Regnorum habemus bona, & merces, quibus utimur, ut latè Camillus Borrellus *de præstantia Regis Catholici cap.36. à num.46. cum sequentibus*.

Qui verò nullum habet privilegium, & mercatum, vel 24
nundinas exercet, est quæstio, qua pœna puniatur putant communiter pœna usurpatæ regaliæ, quæ est pœna mortis naturalis cum publicatione bonorum, & jurisdictionis usurpatæ, etsi fuerit Universitas desolationis pœnam sustinebit, ejusque cives perpetuo angarii habendi erunt, Capycius *d.*130. De Ponte *de potest. Proregis tit. de elect. Officialium, §.1. nu.*46. Riccius *collect.* 1626. & tenetur etiam pœna falsi, quia verè falsitatem commisit, faciendo se Regiæ potestatis participem, & jurisdictionis dominum, ac etiam Officialem, cum non esset, Capycius *d. dec.*130. & Masullus ibidem, Riccius *dict. collect.1626. par.*5. De æquitate tamen puniendus esset pœna arbitraria, teste Laganario *in prag.3. de nundinis in fin.*

SUMMARIUM

Quarti Articuli.

1 *Nundinarum tempore nihil solvi debet pro gabella, vel alia causa.*
2 *Mercatus quodnam privilegium afferat loco, ubi sunt.*
3 *Baro, vel universitas potest aliquid accipere tempore mercati.*
4 *Differentia inter mercatum, & nundinas traditur per DD.*
5 *Mercatus sunt de jure gentium, neque in illis licentia magis requiritur secundum aliquos.*
6 *Princeps potest mutare diem nundinarum.*
7 *Differentia substantialis inter nundinas, & mercatum nulla est.*
8 *Text. in l. unic. C. de nundinis, sic loquitur de mercatu, sicut de nundinis.*
9 *Nundinæ, & mercatus à pari procedunt.*
10 *Mercatus licet de jure gentium, tamen requiritur Principis licentia, ut in nundinis.*
11 *Hominum coadunationes, quæ non sunt mercatus fieri possunt, sine licentia, & datur exemplum.*
12 *Venientes ad nundinas hodie possunt molestari, & contra eos instrumenta liquidari.*
13 *Consuetudo contra leg. unicam, Cod. de Nundinis valet.*
14 *Consuetudo tribuit jurisdictionem etiam in privatis.*
15 *Consuetudo tribuit merum, & mixtum Imperium.*
16 *Consuetudo est fons omnium jurisdictionum.*
17 *Imperium duo conservant jurisdictio, & privilegium.*
18 *Iurisdictio cognoscendi extra territorium datur per consuetudinem.*
19 *Consuetudo potuit derogare, l. unica Cod. de Nundinis.*
20 *Solitum omnino attendendum, in qualibet materia.*
21 *Camilli authoritas adducitur ad hoc, de conniventia Superiorum.*
22 *Tolerantia Superioris, inducit dispensationem, & consensum.*
23 *Consuetudo cum tolerantia Principis habetur pro assensu.*
24 *Consuetudo facit licitum de illicito.*
25 *Consuetudo facit delictum non delictum, quando erat delictum secundum leges.*

 26 Con-

26 *Consuetudo quamvis prava, iniqua, & injusta excusat à pœna etiam æterna.*
27 *Consuetudo potest plus in bonis Ecclesiæ, quàm Princeps sæcularis.*
28 *Princeps sæcularis in beneficio vacante nihil potest, sed à consuetudine vires potest accipere.*
29 *Consuetudo potest plusquam lex.*
30 *Consuetudo est tacitum pactum, & mores civium.*
31 *Consuetudo est fortior privilegio.*
32 *Consuetudo legibus contraria, potest esse rationabilis.*
33 *Legem mutari, & abrogari rationabile est, aliquando.*
34 *Consuetudo semper præsumitur introducta cum causa, & proposito quod est introducta, non est necesse quærere rationem.*
35 *Doctori attestanti de consuetudine credendum est.*
36 *Doctoris opinio, scientia, & bonitate præditi, tribuit in conscientia securitatem.*
37 *Quod potest per privilegium haberi, poterit per consuetudinem.*
38 *Baro de quo in præsenti consilio, quid possit facere.*
39 *Successores, qui consuetudinem introductam inveniunt, non debent investigare; an licitè, vel illicitè fuerit introducta.*
40 *Speculativè dubitans de facto potest operari contrarium.*

ARTICULUS IV.

An Baro, vel Universitas, privilegium habens, faciendi mercatum, possit aliquid accipere ex singulis quibusque animalibus, vel aliis rebus, quæ veniunt ad vendendum.

1 Videtur prima facie dicendum quod non, quia securitas data est illius, qui accedunt ad nundinas, quod nihil debeant solvere, gabellæ, datii, vel pedagii, aut etiam loci nomine, propter eam rationem, quam tradit glossa *in dict. l. unica*, quandoquidem tales
2 nundinæ, impinguant locum, in quo celebrantur eique quamplurima commoda afferunt, & hoc, ut supra dicebamus non solum in accedendo, sed etiam in recessu à mercato, prout benè Bart. *in l.1. ff. ad l.Iul. Majestatis*, non venit securè, qui non potest securè recedere, Bart. *in l. Relegati, ff. de pœnis*, tempore enim nundinarum, neque res, neque personæ possunt arrestari, per text. *in d. l. unica, in Cod. de nundinis*, Dominicus Pecchius *de jure sistendi, cap.10. num.3.* Migon. *ad Consuetudines Annegavenses sub tit. de Baronibus art.49. num.4.* & ita in puncto Capycius *in investitura feudali, in tit. de clausulis, in verbo mercatum, &c.*
3 Responderunt aliqui contrarium, posse, scilicet per Baronem, vel Universitatem accipi.
4 Probant tali modo, quia est differentia inter mercatum, & nundinas, quia mercatus intelligitur de ordinario, sive quotidiano, sive alternativo, quod solet esse, aliquibus diebus, singulis hebdomadibus, in aliquibus Civitatibus, & Villis, Feria autem illa est, quæ semel, aut bis in anno in Civitate, seu Villa celebratur, & sic in nundinis non potest (dicebant ipsi) aliquid accipi, & sic loquitur text. cum glossa *in d. l. unica*, at in mercatis secus; Hanc verò differentiam adesse inter nundinas, & mercatum, tradit Baldus *in d.l. unica, Cod. de nundinis*, quam refert Gregorius Lopez *ad l.3. tit.7. partita 5. glossa 1.* & nundinæ sunt de Regalibus, Thesaurus *d.dec.264.* Camillus Borrellus *de præstantia Regis Catholici, cap.36.* Natta *cons.511. & 512. vol.3.* Petrus Gregorius *lib.25. syntagm. cap.3. num.3. & 4.* Franciscus Marcus *d.513. vol.2. & 415.* eo quia continent non solum libertatem congregandi; sed etiam aliquorum jurium, sive impositionum, à quibus solent esse exempti venientes ad nundinas generales diebus designatis. Undè municipibus, Civitatibus, &c. vi Jurisdictionis sibi justo titulo concessæ emporia hebdomadalia, seu nundinas vulgares etiam absque Domini superioris scientia instituere licet, Matthæus Stephanus *lib.2. de jurisd. part.1. cap.1. membr.2. num.104.* neque ad emporia hebdomadalia concedenda opus est privilegiis, aliisque immunitatibus, quæ alias nundinis solemnibus cohærere solent, & non tam mercatus, quam annonæ gratia usu quadam introducta sunt, Matth. Wesembecius *in paratitlis, ff. de nundinis, nu.1.* Besoldus *in Thesauro pract. concl. lit. N.*

Augebatur motivum, ex dictis à Baldo *in d. l.1.* qui dixit, 5
quod ad hujusmodi ordinaria mercata celebranda, non est necessaria Regis licentia, quia talia mercata non sunt nundinæ, commercia enim hominum sunt de jure gentium, *l. ex hoc jure, ff. de just. & jure*, Gregorius Lopez *ubi sup. glossa 4.* Thesaurus *d. dec.264. num.4.* unde dicunt, quod privilegium ex *d. l.1. Cod. de nundinis*, quod merces, & eas deferentes sint securi à qualibet perturbatione judiciali, aut extrajudiciali, non habebit locum, in deferentibus merces ad mercata, Gregorius Lopez *ubi supr.* qui alios refert, Ripolla *de Regalibus, cap.42. n.13.*

Hinc mutatio diei in privilegio destinatæ pro nundinis, 6
si fieri velit ad Principem pertinet, secus si essent mercatus ordinarii, quia non indigent licentia Regis, cum sint de jure gentium, ubi non sunt franchitiæ, &c. & sic fundat Ripolla *d. cap.42. de Regalibus à num.19. cum seq.* qui refert in facto, quendam accessisse pro licentia faciendi mercatum, ad Regem, sed ipse dicit, quod non tenebatur accedere.

Sed contra hanc rationem, facit primo, quod nulla sub- 7
stantialis differentia datur inter mercatum, & nundinas: videtur enim unum, idemque licet sub diverso nomine, & vulgo Italorum nomine, mercati appellantur, sintque idem, & nundinæ, sicque ejusdem vocabuli, allusio se habet, à communi usu, & deposita in nundinis, locum habere in mercatis dicunt omnes, cum Signorolo Homodeo *cons.60. col.2.* & Corneo *cons.199. vol.1.* Nevizano *in sylva nuptiali, §. non est nubendum, nu.198.* & Joanne de Arnono *in topica, cap.10.*

Secundò facit contra rationem, quia text. *in d. l.unica*, 8
Cod. de nundinis, unica determinatione, idem determinat de nundinis, & de mercatis, nec Imperatores ibi posuerunt diversitatem, ergo cum una lex determinet, ac respiciat duo nomina, idem significantia debet ea pariter determinare, *l. commodissimè, ff. de lib. & posthumis*, ergo cum eadem determinatio sit facta, tam in rubro, quam in nigro, servari debet in utroque.

Tertiò facit contra rationem: quia tam in mercatis, 9
quàm in nundinis, lites accidunt, & actus jurisdictionales administrantur, , scilicet per Officiales mercatus, & nundinarios, qui jurisdictionis actus, non administrantur, nisi per Magistratus, quorum creatio originariè pendet à Principe, *cap.1. quæ sint Regalia*, ergo absurdum est dicere, potius in uno, quàm in alio requiri Principis rescriptum, sed in omnibus indifferenter dici debet requiri.

Quartò facit contra rationem, quia Baldi ratio, quod 10
commercia fiunt in mercatis nihil probat: nam si commercia, quæ fiunt in mercatis, quia sunt de jure gentium, possunt fieri mercatus sine licentia Principis, per text. *in l. ex hoc jure, ff. de just. & jure*, sequeretur primo, quod etiam bellum, quod est de jure gentium *d.l. ex hoc jure*, posset fieri sine Principis licentia, quod est absurdum, ut latè Borrellus *de præstantia Regis Catholici, cap.32.* ergo Baldi ratio nihil probat, & arguendo ad hominem, si potest per partem fieri mercatus sine Principis licentia, quia ibi fiunt commercia, quæ sunt de jure gentium, ergo etiam commercia, quæ fiunt in nundinis, possent celebrari sine licentia Principis, quia sunt de jure gentium, ergo Baldi dictum non videtur sustinendum.

Ubi autem esse quædam coadunatio hominum, ut solent 11
in solemnibus festivitatibus, in quibus accedunt pauperes rustici, & mulieres ducentes olera, fructus, gallinas, anseres, columbas, & alias aves, & comestibilia, ante Ecclesiam S.Laurentii, SS.Annunciatæ, &c. tunc non requiritur licentia Principis, procedit opinio Baldi, at mercatus omnino requirit Principis licentiam, ut probavimus supra, & benè Borrellus *d. cap.36. num.26.* Jure enim antiquo, quando nostri majores ad fidem conversi fuerunt, non erant tot Ecclesiæ, ut hoc tempore; sed longius habitantes diebus dominicis, erant coacti ire ad Parœciam, & facere multa milliaria, & aliqui pastores se ibi collocabant, caupones coqui, institores, & opifices varii, ut advenientibus necessaria administrarent; & qui accedebant ad conciones, & Missas Episcoporum summis festis in Episcopales Civitates, Episcoporum, & Abbatum, audiendorum causa, ibi etiam mercatus, & celebriores fieri cœperunt, quã in Parœciis, & sic

sic factum est, ut sicuti cantus, lectiones, & alia templi officia, etiam mercatus, & negotiationes ementium, & vendentium Missæ appellarentur, Besoldus *d. litt. N.*

12 Probatur ergo verius tali modo, quia licet attenta dispositione *d. l.1. Cod. de nundinis*, venientes ad nundinas non possint pro quocumque contractu, alibi facto & debito alibi contracto conveniri, ac molestari, nisi pro contractu facto ibidem, ut sup. diximus, tamen in effectum contrarium servatur, etiam respectu liquidationis instrumentorum, ut latè Novarius *lib.2. quæst. forens. quæst.31.* & sic practicatum refert Maranta *in praxi part.4. vers. Vt judicium num.86.* ubi probat talem consuetudinem valere, &
13 illam majorem tribuere jurisdictionem, ad text. *in l.1. de arbitris*, consuetudinis enim jus tribuit jurisdictionem
14 etiam privatis, *l. Item in principio*, ubi glossa *in verbo vel perpetua, ff. quod cujusque universitatis nomine, l. fin. ff. de aqua pluviali arcenda, cap. cum contingat* ubi glossa *de foro competenti*, Franciscus Marcus *d.426. tom.2.* Carrocius *d.110.* Valerus *in diff. utriusque fori, in verbo Consuetudo, diff.1.* quam tribuit etiam fœminis, *l. cum Prætor, in verbo*
15 *moribus, ff. de judiciis*, Rocchus de Curte *in cap. fin. de consuetud. in 6.* quæ etiam tribuit merum, & mixtum Imperium, Maranta *cons.74. num.6.* Piaggius *de consuetud. qu. 8. numer.143.* Decianus *in tract. crim. cap.27. numer.3. lib. 4.* & judicatum refert Borrellus *in summa decisionum, in tit. de consuetudine tomo 1. num.60.* contra Menochium *consil. 112. num.65.* ubi putat verius in persona aliquam habentem jurisdictionem ex Felin. *in cap. significaverunt, num.3. de*
16 *Iudiciis*, Natta *consil. 98. num.12.* Maceratensis *lib.1. var. cap.103. num.7.* Ratio est, quia consuetudo est fons omnium jurisdictionum, Baldus *cons.429. vol.3.* Cravetta *cons.238. num.7.* Decianus *lib.4. cap.27.* Ramirez *de absoluta Principis potestate, §.28.* extendens ad jurisdictionem imperiosam: altam, & bassam, Baldus *in l. etiam, Cod. de except. rei jud.* quæ jurisdictionem Regii brachii importat, Burgos *de modo procedendi ex abrupto, n.10.* Cavalcanus *de*
17 *brachio Regio p.1. num.132.* duo enim sunt, quæ jurisdictionem conservant, & impartiuntur privilegium scilicet & consuetudo, Surd. *cons.465. n.5.* & ideò consuetudo dat jurisdictionem citandi extra territorium, ut benè Felin. *in d. cap. cum contingat, de foro competenti*, Surdus *d. cons.465. n.*
18 *6.* & dat etiam facultatem cognoscendi extra territorium *l. 3. §. fin. ff. de testib.* Marsil. *in l. fin. n.23.* ubi Jason *n.18. ff. de jurisdict. omnium Iudicum*, Decian. *d. cap.27. & c.29.* Giurba *cons.52.* ubi ait consuetudinem dare jurisdictionem eam non habenti, illamque augere, & minuere, *cap. conquestus 9. q.3. cap. irrefragabili, §.1. & c. Dilectus de off. ordinarii in 6.* ubi DD. Card. Tuschus *lit. I. concl.543. n.23.* Sesse *de inhibitionibus, cap.8. §.4. num.23.* Scoppa *de jure non scripto, lib.3. cap.1.* Vivius *d.470. nu.8.* Ambrosin. *de imm. Ecclesiæ cap.14.* idque privative, etiam ad superiorem *d. cap. irrefragabili, §. excessus de off. ordinarii*, Marescottus *d. lib.1. var. c.54. n.5.* ubi refert judicatum in Rota coram Mantica *dec. 296.* quod est notandum ad declarationem communis, & vulgaris regulæ, ut in dubio jurisdictio cumulativè ad Judices ordinarios sit concessa, *l. fin. C. ubi causæ fiscales, l. tam collatores, C. de Re Militari l.1. C. de off. Præf. Vrbis*, latè Roman. *cons.393.* Ruin. *cons.7. lib.4.* Joseph Ludovicus *concl.20.* Grammaticus *d.30.* Mysinger. *centur.6. obs.66.* Sixtin. *de Regalibus lib.1. c.5. n.55.*

19 Sic ergo per consuetudinem contrariam recessit ab aula dispositio text. *in d. l.1.* quoad securitatem euntium ad nundinas, per consequens recessit etiam ab aula, quod ibi dicitur de nihilo solvendo ratione loci, &c. cum verissimum
20 sit, id potuisse per consuetudinem introduci: nam solitum multum juvat, & omnino attendendum, etiam ad causarum decisionem, Guid. Papa *in proœmio decisionum*, Afflictus *d.79. n.4.* Osaschus *d.22. num.6.* Gratian. *d.237. num.18.* Raudensis *d.6. nu.67.* quod solitum per unam vicem inducitur Paulus *in l. Mela, §. Sed si alimenta n.4. ff. de alim. & cib. legatis*, Decius *cons.441. n.11.* Ruin. *cons.35. n.3. vol.1.* Rota *d.294. p.1.* Magonius *d. Lucens.14. n.29.* & non requiritur consuetudo loci particularis, sed Regionis, consuetudo, & usus sufficit Decius, & Cagnolus *in l. semper in stipulationibus, num.8. ff. de reg. jur.* Boerius *d.263. num.9.* & est bonus text. *in l. si prius, n.17. ff. de aqua pluviali arcenda*, Afflict. *d.226.* Covarr. *lib.2. var. c.17. l. si fundus, ff. de evict.* Affl. 226. Caldas *lib.3. c.50. n.3.*

21 Probatur secundo ex authoritate Camilli Borrelli *de præstantia Regis Cath. c.36. n.36.* ubi post quam dixisset, non posse in nundinis exigi aliquid ratione pedagii, gabellæ, vectigalis, &c. etiam ratione territorii, vel loci, in quo moram traherent, dixit in Regno malè servari, quia in plerisque nundinis, sunt tot exactiones, ut à multis locis sint nundinæ derelictæ: quia non solum non servantur immunitates; sed novæ solutiones sunt adinventæ conniventi- 22
bus superioribus, ergo tolerantia, & non contradictio inducit dispensationem, & consensum, Baldus *cons.45. & 46. vol.5.* Antonius Sola *in constit. Sabaudiæ in proœmio glossa 4. num.40. & 41.* Cassaneus *in Consuetud. Burgundiæ, Rubrica 4. §.7. n.552.* Rovitus *in prag.1. nu.26. de Official.* Antonius de Butreo *in cap. non debet num.8.* & melius *in cap. quia circa num.7. de consang. & affinit.* Cravetta *cons.869. vol.5.* Avendanus *de exequendis mandatis p.1. cap.2. nu.29.* Uries *super ritu 235. n.103.* & hoc casu non requiri alium assensum post alios resolvit in simili Thesaurus *d.57. num.5.* Sar- 23
mientus *de redditibus Ecclesiasticis p.2. cap.6. & p.4. cap.1. n.8.* Felinus *in cap. Ecclesia S.M. nu.81. de constitut.* Ursill. ad Afflictum *d.310. num.13.* & propterea dici solet, quod 24
consuetudo de illicito facit licitum, Guttierrez *pract. quæst. lib.3. quæst.29. num.22.* Thesaurus *ubi suprà num.50.* & con- 25
suetudo facit, ut id quod secundum leges est delictum, non sit delictum, Mascardus *conclus.194. num.11.* & in delictis excusat à pœna consuetudo quamvis prava, iniqua, 26
& injusta, idem Mascardus *ubi supr. num. 10.* Guttierrez *ubi suprà numer.21.* & est glossa *in cap. objicitur, in verbo crimen 32. q.4.* & similis glossa *in cap. denique in verbo consuetud. 4. dist.* & excusat etiam à pœna æterna, ut post Navarrum *in cap. consideret, §. tanto, num.6. de pœnit. dist.5.* tenet Guttierrez *ubi suprà num.13.* ut in simili Princeps sæ- 27
cularis, non potest facere legem, quod rerum Ecclesiasticarum locatio, facta ultra triennium sit valida, & quod conductor, & locator, non incurrant in pœnas contentas in Extravaganti *Ambitiosæ de rebus Ecclesiæ non alienandis*, & tamen ex consuetudine id posse introduci, ex Navarro, & Cajetano defendit Guttierrez *Canon. quæstion. lib.1. cap. 8.* sicuti quamvis controversum sit an Princeps sæcularis 28
possit ad manus suas reducere vacans Ecclesiasticum Beneficium, ut pro utraque parte disputat Thesaurus *d.131.* tamen consuetudine id posse fieri resolvit idem Thesaurus, *num.11. cum seqq.* sic est difficultas an Princeps sæcularis possit facere legem usuras permittentem, ut hinc inde argumentatur Thesaurus *d.57.* quia usuras exercere peccatum est, & contrarium pertinaciter affirmare, hæresis, *ut in Clementina unica, §. fin. de usuris*, tamen usuræ consuetudine permittuntur, licitè exiguntur, ut resolvit idem 29
Thesaurus *ubi suprà, num.4.* & sic si consuetudo potest plusquam lex, si per legem permitteretur Baronibus accipere aliquid in mercatu utique licebit multò magis consuetudine id permittente, quæ excusat à culpa, & pœna, ut probavimus; nam consuetudo est tacitum pactum, juxta tex. *in l. venditor 14. §. si constat, ff. com. prædio.* & melior text. 30
in l. sed ea quæ 35. ff. de legibus, Everardus *in loco à pacto ad legem statutam, vel consuetud. num.10.* & ait Justinianus *in §. ex non scripto de jure naturali, gentium & civili*, ibi nam diuturni mores consensu utentium comprobati, &c. quasi dicat, quod consuetudo comprobatur mutuo, atque reciproco consensu utentium, notat Ursill. ad Afflictum *d.310. num.13.* & sic consuetudine potest introduci, id quod per legem Princeps facere non potest, undè Bossius *in tit. de Principe, num.37.* dicit, quod licet Princeps dominus sit legum, non tamen est dominus morum, & consuetudines 31
non esse in potestate Principis, & fortiores esse privilegiis, & gratiis ipsius dixit Afflict. *in constitutione, duram, & diram, n.9.* Rota Genu. *d.17. n.50. in tr. de mercat.*

Probatur tertio, quia licet attenta unica ratione, & unico 32
fine, consuetudo contraria legi, non possit esse rationabilis, tamen diversis respectibus consideratis, poterit rationabilis judicari, cujus rei plura sunt exempla in Corpore juris, ut ponit gloss. *in c. nuptiarum 27. q.1.* glossa *in c. Hospitiolum 32. dist. nu.5.* quod Episcopus negotia tractet cum capitulo, est rationabile, quia Episcopus, & Capitulum faciunt unum corpus, *cap. novit de his quæ fiunt à Prælatis*, & integrum est judicium, quod plurimorum sententia confirmatur, *cap. prudentiam de off. deleg.* & tamen consuetudo contra talem legem, introduci potest, tanquam rationabilis, attento alio fine, ut videlicet solus Episcopus tractet negotia, & celerius expediantur, *cap.3. de consuetud. in 6.* & aliquando contingit, quod aliquod sit justum, & ejus contrarium sit justius diverso respectu, *l. exigendi*, juncta glos. *ibi in verbo non injuste, C.*

stè, C. de procur. & facit text. *in l. hac lege, C. de pactis conventis, l. si servus communis 63. §. quod verò, ff. de furtis*, Abbas *in cap. fin. de consuetud. n.6.* ubi Roccus de Curte *nu.* 38. Isernia *in procemio Constitutionum Regni col.9.* & hinc et-
33 iam fit quod si ratio, quæ à principio fuit legis condendæ, postea cessaverit, & contra talem legem fuerit introducta consuetudo, tunc hæc attenta sua ratione prævalebit legi, quia expedit aliquando leges mutari, corrigi, aut abrogari per novam contrariam legem, aut consuetudinem, pro loci, temporis, aut personarum qualitatibus, & circumstantiis, juxta tex. *in auth. de non alien. aut permutandis, §. ut autem, coll. 2. textus optimus in c. non debet ibi, non debet reprehensibile judicari de consanguinitate, &c.* Covarr. *in cap. Alma mater 2. p. in princ. n.2. de sent. excomm.* Soto *de Iust. & Iure, lib.1. q.7. art.1.* Francisc. Victoria *relect.4. de potest. Papæ & Concilii proposit.3.* latè Sayrus *lib.3. Clavis Regiæ, c.11. n.12.* Anton. Sola *ad consuetud. Sabaudiæ, glos.2. n.24.* Petrus de Gregorio *lib.7. de Republica, c.2. n.21.* & facit eleganter dictum Ciceronis *lib.3. ad Atticum epist.23.* ibi, (Neque enim ulla est lex, quæ non ipsa se sapiat difficultate abrogationis, sed cum lex abrogatur illud ipsum abrogatur quomodo eam abrogari oporteat, & resolvit Arist. *lib.2. polit.* ubi S.Th. *lect.12.* ergo licet text. *l.1. C. de nundinis* disponat nihil posse accipi, tamen consuetudo contraria est introducta, quæ licet videatur irrationabilis attenta unica ratione, & unico fine legis contrariæ, tamen attentis diversis rationibus, scilicet primo quod talis lex in aliis non servatur, secundo, quod Barones hodie præsertim in Regno tot oneribus tenerentur, & tot contributiones facere, tot pericula subire, &c. quæ tempore dictæ legis non erant, quorum tempore cum non fuerint jura feudalia, & feuda introducta consequenter de Baronibus non loquitur, & dato quod loqueretur contraria consuetudine in toto Regno receptum est op-
34 positũ, teste Borel. *ubi sup.* & semper præsumitur consuetudo introducta justa causa, quando concurrit, cum diuturnitate temporis, Covarr. *lib.3. var. c.13. n.4. vers. Tertia conclusio*, Uries *ad Ritum 235. p.1. n.346.* & posito quod est introducta, non est necesse quærere ejus rationem, alioquin multa, & ex his, quæ certa sunt subverterentur, argum. *l. non omnium, cum l. seq. ff. de legib.* & licitè potest aliquis uti peccato voluntario alterius ad bonum proprium, secundùm S. Augustinum relatum in *Can. Movet te ibi, ac per hoc qui utitur fide illius, &c. 22. q.1.* ubi Archidiaconus *n.50.* ut contingit in eo qui accipit mutuum ad usuram, Covarr. *in cap. quamvis pactum, p.1. §.1. n.10. de pact. in 6.*
35 Quod verò hæc consuetudo sit in Regno introducta testatur in propriis terminis Camillus Borrellus *ubi sup.* consuetudo enim sufficienter probatur per assertionem Doctoris, Bart. *in l. bonorum, num.4. ff. de bonorum* post Mascard. *concl.426.* Thesaurus *d.183. n.7.* Eugenius *cons.97. num.54.* Guttierez *lib.1. cap.33. nu.35.* Cevallos *q.897. n.252.* & in casu dubio Doctores de consuetudine testantes sunt consulendi Franchus *d.329. n.12.* & opinio Doctoris scientia, &
36 conscientia idonei, & materiam ex professo tractantis, excusat in foro conscientiæ ait Navarrus *in manuali, cap. 27. n.288. in fine*, Sylvester *in summa, in verbo opinio*, Uries *p. 2. num.3.*
37 Cum etiam certum sit, quod per privilegium alicui, potest dari jus faciendi mercatum, & exigendi aliquod ratione gabellæ pedagii, loci, &c. ut non dubitatur, ergo potest id fieri stante consuetudine, quia quicquid per privilegium potest concedi, potest etiam per consuetudinem, seu præscriptionem acquiri, glossa magistra *in Can. Catholica*, ubi Præpositus, & Geminianus *11. dist.* Felinus *in cap. accedens, num.6. de præscript.* Gregorius Lopez *in l.2. tit.7. p. 5.* Joseph Sesse *de inhibitionibus, c.8. §.3. num.158.* Cevallos *opin.897. n.224.* Belluga *in Speculo Principum, Rubrica 11. §. videndum n.13.*
38 Poterit ergo Baro, de quo in præsenti inveniens consuetudinem in toto Regno observatam, eam servare: quia jure poterit, & debet existimare, ex aliqua rationali causa, introductam contra legem positivam: ut ait Geminian. *in Can. de istis, §. lex col.2. vers. quantum autem ad istos*, ubi etiam Præpositus *col.2. 4. dist.* Abbas *in cap.1. n.4. de tregua, & pace, ubi* Felinus *n.12.* & allegant glossam *in cap. de quarta, in verbo se posse tueri de præscript. & in cap. cura de Iurepatronatus, in verbo legitima*, Excobar *de Ratiociniis, c.9. nu.4.* Covarr. *in Regula possessor 2. p. §.9. n.6.* Nec oportet successo-
39 res, solicitos esse in investigando, an licitè, vel illicitè fuerit consuetudo inchoata, quia excusantur observando præteritos mores, ut benè Sanchez *de matrimonio lib.7. disput.4. num.14.* Sarmientus *de redditibus p.4. c.1. n.12.* Socc. *in c. proposuit, n.17. & in cap. Apostolicæ, n.20. de Clerico excomm. vel deposito*, Baldus *in l. de quibus, n.59. ff. de legibus*, ergo in utroque foro Baro de quo in præsenti tutus esse debet posito solito, & totius Regni consuetudine, etenim qui dubitat speculativè de aliquo facto, v.g. possidet quis bona fide rem, mox incipit dubitare an sit res sua (quod est dubium speculativum) ut certior fiat, & dubium non vincitur, poterit ille retinere rem, & practicè non dubitare, quia melior est conditio possidentis *ex Regula 62. de Reg. juris in 6.* ut benè Summa Dianæ *in verbo Conscientia dubia*, & idem Diana *p.4. tr.3. resol.2.* qui dicit id procedere in omni materia justitiæ, &c. 40

SUMMARIUM

Ultimi Articuli.

1 *Mercatus fieri nequit in diebus festivis.*
2 *Episcopi possunt prohibere nundinas, & mercatus diebus festivis.*
3 *Text. in cap.1. de feriis, an consuetudine possit abrogari.*
4 *Consuetudo celebrandi nundinas in die festivo valet.*
5 *Causæ faciendi mercatum in die festo, quæ sint.*
6 *Episcopus potest præcipere ne fiat mercatus in die festivo.*
7 *Nundinæ in Ecclesiis fieri nequeunt.*
8 *Acta facta per Officiales tempore nundinarum in die festivo, valent.*

ARTICULUS ultimus.

An Nundinæ, & mercatus in diebus festivis fieri possint?

Communis est conclusio in diebus festivis mercatum fieri non posse, ex *cap.1. de feriis*, quem exornat Layman. *lib.4. tract.7. cap.2. num.6.* & alii apud Barbosam *tomo 1. in collect. d. cap.1. de Feriis, nu.20.* & est Bulla Pii V. quæ incipit *Cum primum*, & decretum Sac. Congr. Concil. Tridentini, ubi dicitur Nundinas, mercatus, & profanas negotiationes Dominicis, & festivis diebus sanctificandis, & observandis, sub præcepto fieri non licet, & ideò Episcopi possunt prohibere, nundinas, & mercatus, qui etiam ex antiqua consuetudine celebrantur, prout censuit Sac. Congregatio, teste Gratiano *d.71.* Quaranta *in verb. dies festus*, Bellettus *in disquisit. clericali, p.1. in tit. de favore Clericorum reali, §.5. nu.30.* & aliud decretum refert eadem Sacra Congreg. apud Barbosam *ubi sup.* Fagundez *lib.1. de præceptis, cap.12.* quod quidem decretum refert idem Barbosa *de potest. Episcopi p.3. alleg.105. & de potest. Paræci, cap.16. n. 12. & in collect. Apostolicarum Decisionum, in verbo Dies festi collect.355.* 1 2

Ego verò, ut rei veritatem attingam; (omissis pluribus, quæ de festivitatibus, antiquæ legis posuit Camillus Borrellus *de præstantia Regis Catholici, cap.36. à num.56. cum sequentibus*) dico esse quæstionem inter DD. an text. *in cap.1. de feriis*, prohibens mercatum, & nundinas in die festivo, consuetudine possit excusari, quæ pluribus in locis vigere videtur; & in hac quæstione prima opinio dicit consuetudine non excusari, ita Hostiensis *in cap.1. de feriis*, quem ibi sequitur Abbas *num.50.* asserens esse consuetudinem pravam, & irrationabilem, Butreus *num. 3.* Rocchus *in cap. fin. in principio num.14.* Rebuff. *in tract. de consuetudine, num.44.* Secunda opinio est contraria, scilicet consuetudine excusari, ita Bald. *in l. Quadraginta, Cod. de Feriis*, Franciscus Marchus *decis.410. p.1.* Cajetanus *2.2. q.112. art.4.* & iterum *in Summa, in verbo Festorum violatio*, Navarrus *in manuali, cap.13. n.8.* Suarez, & alii apud Ricciullum *lib.6. cap.24. nu.8.* qua posita quæstione. 3

Dico primo, quod mercatus, qui celebrantur semel, vel bis in hebdomada, si incidant in die festo, tunc vel præveniuntur, vel transferuntur in sequentem diem, ut ait Franciscus Marcus *decis. 568. part. 1.* verùm consuetudo celebrandi nundinas in die festo, valida est, quia observantia festorum est de jure Ecclesiastico, cui per con- 4

contrariam consuetudinem ritè introductam, potest derogari, *cap. 20. de feriis*, Baldus *in leg. Quadraginta*, *Cod. de feriis*, *& consi.166. lib.5.* Franciscus Marcus *decis.* 410. *part.*1. Cajetanns 1. 2. *quaest.*122. *art.*4. Navarrus *in manuali*, *cap.*13. *num.*8. Sotus *de just. lib.*2. *quaest.*4. Maranta *in speculo dist.*16. *num.*92. *&* 94. ubi Follerius *in addit.* sicuti potest Episcopus ex justa causa concedere licentiam faciendi nundinas in die festo, Bartol. *de represaliis*
5 *p.9. principali quaest.*4. Gratianus *decis.*21. *num.*12. causæ verò esse possunt, publica necessitas, vel ad consulendum, rusticis, & pauperibus, qui non possunt aliis diebus operas suas deserere sine dispendio, *l.2.ff. de nundinis*, non tamen consulendo, vel licentia extendi potest, ut Missa omittatur, quia mercatus facultatem audiendi Missam non excludit, Suarez & alii apud Ricciull. *lib.6. lucubrat. forens. c.*24. *num.*12. *&* 13.

6 Dico secundo potest Episcopus præcipere, ne in diebus festivis, fiant nundinæ, etiamsi ex antiquo fieri consuevissent, ut ex Bulla Pii V. quæ est quinta in ordine, §.7. Gratianus *d.*21. *num.*5.6.7.*&* 8. & sic in facti contingentia fuisse determinatum per Sac. Congregat. in mercatibus, qui fiebant in Civitate Neapolitana in festo Sanctiss. Annunciatæ, & in festo Pentecostes in Ecclesia Spiritus Sancti, scribunt de Ponte *de potest. Proregis de mercatis*, *num.*10. Gratianus *d.* Marchiæ 21. *à num.*17. cujus decreti verba refert Ricciull. *d. lib.6. variar. lucubrat. cap.*24. nec nundinæ, vel mercatus possunt fieri in Ecclesiis, Esajæ *cap.*56. Jeremia *cap.*7. *cap. Decet de immun. Eccles. in 6. cap. Ejiciens* 88. *dist. Panvinus de visitat. part.*1. *q.*7. Fuscus *de visit. lib.*2. *c.*58. Borrell. *c.*36. *in fine*.

7 Acta verò facta per Officiales justitiæ, in nundinis valent, Maranta *part.*4. *dist.*16. *num.*83. Crav. *in ritu* 80. *num.* 4. Mandos. *de commiss. c.*13. *q.*9.

8 Et hæc satis dicta sint pro articuli veritate ad dilucidationem totius *tit. ff. & C. de nundinis.* Ad laudem, & gloriam SS. Triadis, B. M. V. Januarii, aliorumque meorum protectorum. Scripsi sub die 7. Martii 1659.

Iulius Caponus.

DISCEPTATIO XCII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Capitulum mortuo Vicario, Episcopo tamen absente in remotis, constituere potest Vicarium.*
3 *Tridentini Decretum sess.24. c.16. expenditur.*
4 *Vicarius à capitulo electus debet esse Doctor, alias nulla erit electio, si fiat de non Doctore, existente Doctores in capitulo.*
5 *Theologus poterit eligi Vicarius à Capitulo etiam existente Canonista.*
6 *Vicarius capitularis non est de necessitate ut sit de gremio; sed congruum est ut talis sit.*
7 *Parœcus poterit eligi Vicarius à Capitulo, quando curam habet in eadem Ecclesia Cathedrali.*
8 *Vicarius Capitularis non est necesse, ut sit in sacris.*
9 *Absentia in remotis æquiparatur morti.*
10 *Episcopo Capto à Turcis, vel ab Hæreticis, Capitulum facit Vicarium.*
11 *Vidua dicitur mulier, & habet electionem fori, quando virum habet absentem.*
12 *Textus in cap. fin. §. sanè de testamentis in 6. exornatur.*
13 *In Remotis existens aliquis quando dicatur.*
14 *Defenditur opinio à Beroo cons.23. vol.1.*
15 *Beroi Consilium procedit, & bene refragante Episcopo, sicuti loquitur etiam Sbrozzius.*
16 *Mortuus, & absens æquiparantur in jure nostro.*
17 *Argumentum à verisimili validum in jure, & quando.*
18 *Ecclesia habens Episcopum inutilem dicitur viduata.*
19 *Expressum in jure etiam dicitur, quod cum alio expresso est æquiparatum.*
20 *Officialis constitutus in casu absentiæ alterius, censetur electus in casu etiam mortis illius.*
21 *Iurisdictio Episcopi, mortuo eodem infra octo dies est penes totum capitulum, non penes primam dignitatem.*
22 *Capituli auctoritas transit in Vicarium capitularem, non tamen in illis, quæ requirunt speciale mandatum.*
23 *Capitulum poterit limitare Iurisdictionem Vicario, quem constituit, & restringere sibi numerum octo dierum.*
24 *Capitulum removere non potest Vicarium semel electum sine causa.*
25 *Capitulum purgare non poterit moram post octo dies etiam re integra.*
26 *Iurisdictio Episcopi infra illos octo dies non est penes Archidiaconum.*
27 *Vicarius Episcopi, eo in remotis existente, multa facere poterit; sic & Capitulum, eodem existente in remotis.*
28 *Legati, & Vicelegati circa collationes Beneficiorum maximam habent auctoritatem, & quomodo.*
29 *Vicariatus Officium an haberi, obtinerique possis mediante pecunia sine labe Simoniæ.*
30 *Doctrina modernorum in materia Simoniæ ut periculosa rejicitur.*
31 *Administrator, & superintendens Episcopatus Vicarium constituere potest, sed non si fœmina sit taliter superintendens.*

ARGUMENTUM.

Tridentini Decretum sess.24. cap.16. expenditur. Capitulum mortuo Vicario, Episcopo tamen absente, facit Vicarium. Vicarius à Capitulo electus debet esse Doctor, & quando, & an Theologus possit eligi, & an de gremio Capituli, & an possit eligi Parœcus, & an sit necesse ut sit in sacris? Absentia in remotis æquiparatur morti, & quando dicatur in remotis? Officialis electus in casu absentiæ quando dicatur electus in casu mortis? Jurisdictio Episcopi qualiter eo mortuo transeat ad Capitulum? Vicariatus causa pecuniam dare simonia esset.

Aversana Vicariatus

Capitularis.

FACTUM.

Mortuo jam Vicario Generali Aversanæ Diœcesis, 1
Episcopo existente in longinquis apud Helvetios, ut Nuntio Sanctæ Sedis Apostolicæ; aliqui Canonici ejusdem Capituli petierunt quid agendum, an scilicet possint congregari ad Vicarium Capitularem eligendum; an verò posset exercere Reverendus Dominus D. Joseph. Pacificus, tamquam Provicarius electus ab eodem Episcopo pro casu absentiæ dicti quondam Vicarii Generalis. Dubitavi ego de duobus: Primum, an Capitulum in hoc casu possit eligere Vicarium Capitularem, certiorando deinde de hoc Episcopo in partibus. Secundum an vigore dictarum litterarum Pacificus possit exercere officium Vicariatus Generalis, jam quod litteræ sunt, ut sit Provicarius in casu absentiæ Vicarii Generalis.

Circa primum dubium Capitulum posse Vicarium Ca- 2
pitularem constituere: affirmo cum Quaranta *in summa Bullarii*, *in verb. Auctoritas Archiepiscopi*, *num.*22. *fol.* 76. *& in verb. Capitulum Sede vacante*, *num.*12. *fol.*187. ubi post Cardinalem Zabarellam, & alios sic concludit, & practicatum fuisse ait ipse Quaranta, se consulente suo Capitulo Neapolitano, mortuo Vicario, Archiepiscopo hujus civitatis Annibale de Capua, tunc Nuntio existente in Polonia. Quod etiam tenet Moneta *cap.*5. *de commut. ult. volunt.* Graffius *tom.*2. *cons. in tit. de elect. cons.*1. *num.*4. Diana *part.*8. *tract.*4. *resolut.*4. contra tamen Beroum *cons.* 23. *vol.*1. qui consuluit contrarium, sed infrà declarabitur ejus sententia.

Probatur primò: quia Sacrum Concilium Tridentinum 3
*sess.*24.

sess.24. cap.16. determinat Capitulum Sede vacante Officialem, seu Vicarium intra 8. dies post mortem Episcopi constituere debere, vel existentem confirmare omninò teneatur: qui saltem in jure canonico sit Doctor, vel licentiatus, vel alias quantum fieri poterit idoneus, si secus factum fuerit ad Metropolitanum deputatio hujusmodi devolvatur, etsi Ecclesia ipsa Metropolitana fuerit, vel exempta, & Capitulum negligens fuerit, tunc antiquior Episcopus ex suffraganeis in Metropolitana, & propinquior Episcopus in exempta Vicarium idoneum constituere, infra quos octo dies non arctatur Capitulum constituere Vicarium, sed poterit ipse administrare: qui terminus octo dierum currit etiam Capitulo à die scientiæ translationis Episcopi ad aliam Ecclesiam, quando tamen à Summo Pontifice fuerit Episcopus absolutus à vinculo prioris Ecclesiæ, quæ Ecclesia, à qua transfertur Episcopus vacabit ab eo tempore, quo idem Episcopus ab illius vinculo absolvitur in Consistorio Sanctitatis suæ; etiam ante expeditionem litterarum Apostolicarum, vel adeptam possessionem secundæ Ecclesiæ, & postquam hujusmodi absolutionis notitiam habuerit; etiam ex testimonio, seu documento Secretarii, Sacri Collegii teneri illicò eum abstinere ab exercitio ordinariæ jurisdictionis, eamque transire in Capitulum Sede vacante, & ita posse, & debere Capitulum statim ea jurisdictione uti, ac Vicarium juxta Concilii Tridentini præscriptum eligere *d.c.6.* Sedemque vacantem publicare, ita Massobrius *in praxi habendi concursum*, *requisito 1. dub.9.* circa quem Concilii locum liceat mihi aliqua ponderare.

4 Primò, an electio sit nulla Vicarii capitularis si fiat de non Doctore, existente Doctore inter canonicos: in quo dubio Sacra Congregatio apud Garziam 1. *tom. part.5. num.* 10. apud Merollam *tom.3. disput.7. cap.7. dub.18. num.186.* & apud Vulpez *in praxi cap.44. num.15.* ait: Vicarius Episcopi potest esse non Doctor; secus Vicarius capitularis, qui debet deputari Doctor, aliàs deputatio erit nulla: etsi Episcopus demortuus reliquit Vicarium non Doctorem, Capitulum non debet illum confirmare, sed alium, qui sit Doctor eligere: si vero in Capitulo non sit Doctor, poterit alium deputare, qui sit idoneus dando ei consultorem Doctorem sibi bene visum, alioquin poterit ipse Vicarius eligere Doctorem Consultorem, partibus non suspectum, in casibus, in quibus eo opus erit de Doctore Theologo.

5 Est quæstio utrum possit eligi Vicarius à Capitulo existente ibidem canonista. Prima opinio ait non posse, & sic die 21. Augusti 1621. refert declaratum per Sacram Congregationem, Barb. *de Canonicis, cap.42. num.53.* & Regens Valenzuela *cons.120. volum.2.* objecit hanc nullitatem contra quædam acta, à quodam Vicario Theologo, electo à Capitulo Ecclesiæ Conchensis Sede vacante. Nam Theologi, licet sint litteratissimi, non tamen sati callent jurisprudentiæ praxim, & Theoricam: & propterea multoties ex capite, & pro arbitrio sententias proferunt, & ubique à veritate, & justitiæ tramite deviant, ut bene advertit Hieronymus Cevallos *de violentia, part.1. glossa 6. num.24.* & Agia *de exhibendis auxiliis, cap.5. fol.15.* Corraseo *ad leges Hispanas, cap.6. num.9. fol.56.* Secunda verò sententia docet Theologum posse eligi; sic apud Hispanos servari docet Joannes Solorzanus *tom.2. de jure Indiarum, lib.3. cap.13. num.40.* Garzia *cap.7. num.14.* & esse in arbitrio Capituli, vel Theologum, vel canonistam eligere, ait Navarrus *cons.2. de officio Vicarii*, Sayrus *in Floribus, decis.2. eod. tit.* Henriquez *cons.91.* Paris. de Puteo *de Syndicatu in verb. Doctor, num.3. fol.236.* Jacob. de Graff. *tom.2. Consiliorum, lib.2. cons.1. difficult.7. pag.17.* & Riccius *part.4. decis.305.* mordicus sustinet electionem Vicarii Theologi esse validam prætermisso Canonista, Sbrozzius *lib.1. de officio Vicarii, q.36. num.13.*

6 Quia verò textus Concilii non loquitur, an debeat esse de gremio, & in præsenti casu erant multi extra gremium prætendentes, & viri doctissimi. Dixi ego non esse de necessitate, sed de congruentia, ut sit de gremio: quia si de gremio sit aliquis idoneus, cæteris paribus est præferendus, ut ait Sacra Congregatio Concilii, teste Vulpe *in praxi fori Ecclesiastici, cap.44. num.25.* Novarius *in summa Bullarii, tom.1. tit.1. de Capitulo Sede vacante, num.28.* Garzia *tom.1. part.1. cap.7. num.13.* Merolla *tom.3. disput.7. cap.7. dub.18. num.187.* qui hoc idem dicunt: quando ob negligentiam Capituli devolvitur electio ad Metropolitanum, ut scilicet non teneatur Metropolitanus eligere Vicarium de Capitulo: ut etiam ait Genuensis, *cap.84.* existente verò idoneo de Capitulo tenetur Metropolitanus illum eligere, ut tenetur Capituli, Diana *part.8. num.4. resolut.57.*

Posset etiam Capitulum eligere Vicarium Parœcum; 7
dummodo vitam habeat in eadem civitate, & Ecclesia, ut ex Sacra Congregatione decisum refert, Barb. *de canonicis, cap.42. num.37.* & sic intelligitur Marcell. Vulp. *in praxi fori Ecclesiastici, cap.44. num.18.* ubi docet Parœcum habentem curam animarum non posse esse Vicarium Capituli, Episcopali Sede vacante: intelligitur enim de Parœco non in Ecclesia Cathedrali, ut rescripsit S. Congregatio Archiepiscopo Surrentino, teste Merolla *tom.3. disp.7. dubio 18. num.191.*

Disputant nostri an debeat eligi in sacris constitutus? Af- 8
firmat Novarius *in summa Bullarii, tom.1. in tit. de Capitulo Sede vacante, num.19.* ex litteris Clementis VIII. ut canonicus, qui non est in sacris, non possit esse Vicarius, & est sententia Veneti *in examine Episcopali, lib.4. cap.1. num.18.* sed quia Novarius illarum litterarum Clementis nullum affert Authent. testimonium, & licet reperirentur dictæ litteræ nihilominus hodie non obligarent: quia continens præceptum personale latum scilicet ab homine, quod morte Clementis expiravit; ut bene Merolla *tom.3. disput.7. cap.7. dub.18. num.189.* & ita consului Capitulo Casertano qui post mortem Illustrissimi Crisconii elegerunt D. Franciscum à santo Georgio non de gremio, nec in sacris.

Cum ergo Concilium *ubi suprà* disponat Vicarium esse 9
eligendum, eo modo, quo diximus in casu mortis Episcopi, etiam intelligi debet in casu absentiæ. Ratio est, quia posito quod Episcopus est in remotis partibus, & Vicarius moriatur: de quo ipse non providit, in tali casu succedit Capitulum: quia longa absentia æquiparatur morti Cardinalis Zabarella *in Clem. unica, de officio Vicarii*. Dicitur autem esse in remotis ille, cujus præsentia in brevi haberi non potest, *cap. unico, §. fin.* ubi notat Geminianus *ne Sede vacante in 6.* ad quod est glossa *in cap. cum nullus de temp. ordin. in 6.* quod idem dicunt si Sedes Episcopalis quasi vacaret, juxta textum *in cap. si Episcopus, de suppl. negligent. Prælator. in 6.* quia potestas Capituli quoad jurisdictionem Episcopi procedit, sive vacet Sedes morte naturali Episcopi, sive depositione vel translatione ad aliam Ecclesiam; nisi Summus Pontifex de alio provideret, qui eam Ecclesiam administraret, glos. *in cap. si Episcopus de supplenda negligentia Prælat. in verb. mortem*, & alii communiter 10
DD. quod ipsum dicunt: quando Episcopus esset captus à Paganis, vel schismaticis, quousque captivitas perseveret, *dict. cap. si Episcopus*, ubi glos. *in verb. Paganis*, sicuti si captus sit ab hæreticis: quia militat eadem ratio textus, quod scilicet captus à Paganis videtur effici servus, ut colligitur ex text. ibi libertati restitui, & fingitur mortuus civiliter, ut erit gl. ibi, *in verb. nota primo*: ergo in dicto textu mors civilis æquiparatur naturali, ut ait Moneta *de commut. ult. vol. c.5. num.429.*

Probatur secundò Capitulum posse eligere Vicarium, ar- 11
gumento ejus quod docent DD. mulierem dici viduatam quoad effectum habendi electionem fori quando virum habet absentem, ut decisum refert Novarius de anno 1619. *in tract. de elect. for. qu.7.* quia casus mortis æquiparatur casui absentiæ, *ex cap. si delegatus de officio delegati in 6.* Riccio *collect.1056.* Muta *in pragmat. Regni Siciliæ 1. de officio Proregis, num.72.* Oserus *variar. lucubrat. disput.4. num.50.* *sic in cap. fin. §. sane, de testam. in 6.* dicitur officium exe- 12
cutoris testamentarii competere insolidum pluribus, scilicet quando ex pluribus datis executoribus, alii vel mortui sunt, vel executionem implere nolunt, vel absentes sunt in remotis: ergo absentia, mors &c. æquiparantur, & explicant mirabiliter DD. absentiam in remotis non solum dici ob distantiam loci, sed etiam ex accessus difficultate, & impedimento, sicuti etiam vicinus locus dicitur in remotis, quando est impeditus accessus, nec ex illo, sine periculo recessus, glos. *in cap. cum inter universas, de electione, & in cap. cum nullus, in verb. remotus, de tempor. ordin. in 6.* Quare si ob bella itinera sunt infensissima, & la- 13
trociniis, ac insidiis infensa, ut nonnisi armata manu ad proximam provinciam, perveniri possit, & ad id non semper, tutò dicitur in remotis existere, ut latè Vvamesius *tom.2. consiliorum canonicorum, consil.428. sub tit. de testam. à num.8.*

à num.8.cum seqq. Ergo sicuti in casu mortis Episcopi constituit Vicarium, sic in casu longioris absentiæ, ut patet.

14 Opponi potest pro parte contraria, quod reputatio Vicarii ex dispositione juris ad Episcopum pertinet, *c.1.de officio Vicarii in 6.* ubi glos. *in verb. ipsius notat.* Quod si contingat Vicarium Episcopi excommunicari, Episcopus alium Vicarium facere poterit, & ut ait text. *in c.penult.& fin.eod.tit.* si Episcopus Vicarium sibi simpliciter & generaliter constituat, non censetur in illum translatum jus inquirendi, & corrigendi subditos de crimine, nec etiam jus conferendi beneficia vacantia, nisi specialiter Episcopus talem potestatem in eum transtulerit: ergo talis electio ad Episcopum; non ad Capitulum noscitur pertinere: quia jure cautum non reperitur, quod vivente Episcopo canonici per se possint Vicarium capitularem eligere: esset enim maximum inconveniens, quod Capitulum, penes quod non est ordinaria jurisdictio Episcopalis; posset illam jurisdictionem in alium transferre, eligendo Vicarium, qui ordinariam dicitur habere jurisdictionem, ut *in c.1. de offic. Vicarii in 6.* & per gloss. *in c.Romana in princ.de appellat.in 6.* in Capitulum enim non transit jurisdictio Episcopalis, nisi Sede Episcopali vacante, *c.iis quæ, c.cum olim de major.& obed. c.2. ne Sede vacante:* licèt ergo Sede vacante possit Capitulum deputare Vicarium, non per hoc sequitur, quòd eo vivente, & absente possit, & sic consuluit Berous insignis Canonista *cons.23. vol.1.* esset ergo inconveniens quod electio Vicarii quæ ad solum Episcopum spectat, ad canonicos etiam spectaret vivente Episcopo: nam si posset Capitulum per se diceretur facere unum separatum tribunal ab Episcopo quoad jurisdictionem simile illi, cum Episcopi, & Vicarii Generales, parem hoc est, ordinariam jurisdictionem habere dicantur, & ipsorum unum, idemque tribunal, *c.2.de consuetud.in 6.cap. Romana de consuetud.in 6. & d. c.1.* immò data negligentia Episcopi, numquam potestas eligendi ad Capitulum devolvitur, sed ad superiorem negligentis, *c.cum simus 9.qu.3.* & est glossa magna *in cap.irrefragabili, in verb.sed cum Episcopus de off. ordin.* quare ait Berous quod absurdum esset, & inconveniens, si Capitulum carens jurisdictione Episcopali eligeret Vicarium, qui non vices Capituli, sed Episcopi sustineret, & illius jurisdictionem exercet.

15 Respondeo quod Consilium Beroi procedit absente, & refragante Episcopo, ut patet apud eumdem consulentem: sed nos loquimur cum suppositione, quod Episcopus certioretur deinde de persona electi, & ad sui libitum poterit revocari: negatur ergo, & bene ob solam absentiam posse Vicarium constitui à Capitulo: quo sensu intelligitur Sbrozzius *lib.1. q.59.* qui dicit quod Vicarius non potest eligi à Capitulo quando est absens Episcopus, sed bene dicit eo refragante: sed asseritur, quòd per interim possit stante in re-motis: argum. *c.cum nullus de tempor. ordin.in 6.* quia cum mors, & absentia æquiparentur, ut diximus *suprà, ex dict.*

16 *c.1.§.2.ne Sede vacante in 6.* Sesse *decis.Aragoniæ 57.* Rovit. *in pragmat.de administrat. num.25.* eo quod mortuus abesse dicitur glos. *in d.c.si delegatus, in verb.abesse de officio deleg.in 6.multa, ff.de condit.& demonstr.* Montanus *de tutelis, cap.57. num.21.* Bertazz. *cons.crimin.3. num.21.& cons.58. num.9.* Albericus, Alciatus, & alii *in l.mulieres in fin.ff.de verb. signific.* Baldus *in l.mater, col.fin.ff.de condit.& demonstrat.* & in tutore probat text. *in l.quæsitum, ff.de tutel.* ubi absentia, & mors æquiparantur: ergo si Capitulum constituit in casu

17 mortis; constituet etiam in casu absentiæ, quod patet sumpto argumento à verisimilitudine in jure nostro valido, Corneus *cons.205.num.9.vol.2.* Menoch. *cons.306.num.10.volum.4.& cons.434. num.43.vol.50.* qui latè fundant valere argumentum à verisimilitudine, tum in interpretandis ultimis voluntatibus, tum in omnibus aliis materiis: ergo sicuti mulier per mortem viri gaudet beneficio electionis fori, sic pariter mulier per viri absentiam hoc privilegium habere debet: quia maritum non habere, vel habere absentem paria sunt: argument.text. *in d.c.2.§.sed neque illud, de translat. Episc.* ubi Summus Pontifex ait, quod secundum communem usum loquendi Ecclesia dicitur viduata sponso suo, quæ habet Episcopum inutilem cui annectitur glossa nota-

18 bilis *in c.admonere te 33.q.2.* Paria enim sunt non esse, & inutiliter esse *l.de ætate, §.nihil, ff.de interrogat. action. l.4. §. condemnatum, ff. de re judic.* quare privilegia concessa viduis, competunt etiam mulieribus virum absentem habentibus, tamquam inutiliter nuptis, ut ex Baldo *in l.fin. C.ad leg. Flaviam de plagiariis*, firmat Vivius *decis.197. num.13.*

19 Urgebis non reperitur expressus in jure hic casus absentiæ, ut constituatur Vicarius Capitularis, sed solus casus mortis: ergo mala conclusio.

Respondeo quod cum sint æquiparati isti duo casus à jure, absentia scilicet, & mors, & æquiparatorum eadem sit dispositio, glossa *in l. omnes dies in verb. Apostolicæ, Cod. de feriis, & in c.si post quam, §.fin.in verb.provisio*, ubi DD. *de elect.in 6.* Vivius *decis.255.à num.19.* per consequens dispositio facta in casu mortis, ut Capitulum possit Vicarium constituere, locum habebit in casu absentiæ, sicuti in simili: quia Trebellianica, & Falcidia sunt æquiparata, *l.Marcellus, ff.ad Trebell.* cum possit testator prohibere falcidiam, Authen. *sed cum testator, C.ad leg.falcid. §.si vero expressim Authen.de hæredib.& falcidia*, potest etiam prohibere Trebellianicam, Franc. *decis.11.*

Circa secundum verò dubium positis litteris expeditis ab 20
Illustrissimo Episcopo Aversano in personam Reverendi D. Josephi Pacifici ante discessum ejusdem Illustrissimi ubi declaratur Provicarius in casu absentiæ quondam Vicarii Generalis, an scilicet possit idem Pacificus esse Vicarius vigore prædictarum litterarum in casu mortis Vicarii prædicti? Respondeo posse, & debere exercere vigore prædictæ facultatis. Probatur quia Officialis ob alterius absentiam substitutus ad novam usque creationem perseverat illo mortuo, ut decisum per S. C. dicit Francus *decis.255.* Giurba *decis.9.* ubi hunc articulum late dilucidat, quod antea dixerunt, Albericus *in l.quæsitum, ff. de tutel.* Boerius *decis.199.num.15.* Petra ad Capyc. *decis.151.* Regens Constantius *in l.Nullus, num.51.cum seqq.C.de Decurionibus lib.10.* juxta quorum sententiam respondit Riccius Proregi Comiti de Lemos, dum enim suffectus esset per litteras regias Patri tunc Proregi, ob legationem ad Clementem VIII. ait tales litteras suffragari eidem Comiti de Lemos juniori: quia licet esset suffectus ob absentiam, comprehenditur tamen casus mortis, ut ipse Riccius testatur *in collect.1056.* Regens Tappia *in decis.Supremi Senatus Italiæ 9.* ubi tractat an, & quando possit Prorex creare sibi locum-tenentem, & ex quibus causis, concludens in casu mortis, absentiæ temporalis, &c. Sic tutor datus in casu absentiæ censetur datus in casu mortis, *d.leg.quæsitum, ff.de tutel.* sequitur Vivius *decis.2.num.50.* & Giurba *d.decis.9.num.9.* & Regens Constantius *in d.l.nullus, num.55.Cod.de Decurionib.* ea ratione, quia tutor à Judice datus, & Officialis æquiparantur, *l. præfectus, ff.de ritu nupt.* Freccia *lib.2.de subfeudis, q.56. num.2.* sic ille, qui in sua Curia potestatem habet cudendi monetam in absentia alicujus: poterit etiam in casu mortis ejusdem administrare, Sesse *decis. Aragoniæ 571.* Nam Vice Rector cum loco Rectoris constituitur, sive Provicarius loco Vicarii, eamdem habet potestatem, quam principalis in eo, in quo est Vicerector, vel vice Vicarius, & eodem jure censeri debet, *leg.1.& 2.C.de officio ejus, qui vices alicujus Judicis obtinet*, latè Vvamesius *cons.170.tom.1.à num.50.cum seqq.* Ergo cum Reverendus Pacificus habeat litteras pro causa absentiæ Vicarii Generalis, debet etiam dici substitutus pro casu mortis ejusdem.

Ex quibus infertur primo vigore Concilii, *d. sess.24. de* 21
reform. cap.16. facultatem competere Capitulo eligendi Vicarium mortuo Episcopo, vel existentem confirmare infrà octo dies, ante quos residet jurisdictio penes per totum Capitulum, Quaranta *in summa Bullarii, in verb. Capitulum Sede vacante, §. duodecimo quæro*, Riccius *in praxi, resolut. 505.& decis.305. part.4.* Raguccius *de voce canonicorum in Capitulo, qu.37.* Barb. *de potest.Episc.part.3. allegat.54.n.163.* & Sacra Congregatio 19. Septembris 1620. expresse determinat quod donec durant dies electionis dicti Vicarii jurisdictio est penes Capitulum, non autem penes primam dignitatem contra Sbrozz. *de officio Vicarii, lib.1. q.61.* ubi dixit: quod interim Archidiaconus sit loco Vicarii, de quo Vicario Capitulari plura Quaranta, Barbosa, Sbrozzius, & alii apud Barbosam eumdem de jure Ecclesiastico, *lib.1. cap. 32.* quibus addo P. Merollam *tom.3. disput.7. cap.7.* per totum, transit vero auctoritas Capituli in Vicarium Sede va- 22
cante; non tamen in illis, quæ requirunt speciale mandatum, ut bene Garzia *de beneficiis, tom.1. part.5. cap.7. num. 28.* & dixit Rota in una Maurianensi pensionis die 25. Julii 1626. coram Pirovano, & declaravit Sacra Congregatio teste Garzia *ubi suprà*, ut optimè observat Novarius *in summa Bullarii, tom.1. in titulo de Capitulo Sede vacante, num. 10.* & Barbosa *de Canonicis, cap.42. num.103.* Casu verò, quo Capitulum limitaret jurisdictionem constituendo Vicarium capitularem, valet limitatio, Novarius, Vulpez, 23
Bar-

Barbosa, Merolla, & alii *ubi supra*, quibus addo Dianam *part.8. tract.4. resol.62.* & sicuti posset Capitulum restringere numerum octo dierum breviorem statuendo ad eligendum Vicarium, per textum *in cap. Ecclesiæ vestræ*, ubi Abbas *num.1. de elect.* Genuensis *in praxi*, *c.88. num.7.* Quaranta *in verb. Capitulum Sede vacante*, *q.12. §.1.* dubitatur coram Merolla *tom.3. disp.7. c.7. dubio 26. num.260.*

24 Non tamen poterit semel electum Vicarium removere sine causa, ut Sacra Congregatio rescripsit de Ordine Sanctissimi Vicario Acheruntino quod rescriptum refert Vulpe *in praxi fori Ecclesiastici*, *cap.44. num.24.* Novarr. *in summa Bullarii*, *tom.2. de Capitulo*, *Sede vacante*, *num.6.* Barb. *cap.41. num.47. de Canonicis*, licet alii dicant posse sine causa revocari, ut latè Solorzanus *de jure Indiarum*, *tom.2. lib.3. cap.13. numer.55.* & alii apud Riccium *part.4. decis.178.* sed à prima sententia recedendum non est, quam novissimè defendit Themudo *in decis. Archiepiscopatus Portugalliæ*, *tom.1. decis.23.* ubi plures adducit decisiones, non posse Capitulum ad habitum amovere Vicarium.

25 Sicuti gravis fuit controversia; an possit post octo dies Capitulum purgare moram antequam Metropolitanus eligat; in qua quæstione affirmat posse purgari moram Garzia *part.5. tom.1. cap.7. num.7.* Riccius *collect.1602.* sed contrarium fundat Emanuel Themudo *in decis. Archiepiscopalibus Portugalliæ*, *part.1. decis.22. num.50.* quia Trident. utitur dictione (omninò) quæ importat præcisam exactionem, & præcise ad factum, præcisamque demonstrat necessitatem, ut latè Genedus *quæst. singulari 24.* Cardin. Tusch. *litt. D*, *conclus.552.* & Themudo *ubi suprà*, ergo non poterit purgare moram, ut in simili dicitur ex *leg. fin. Cod. ad Vellejan.* ubi ex eo, quod textus dicat omnimodo compellari, bene colligitur obligatum ad factum favore dotis non posse solvendo interesse liberari, se cogi præcisè facere, limitato textu *in leg. stipulationes non dividuntur*, *ff. de verb.*

26 Infertur secundò Jurisdictionem Episcopalem mortuo Episcopo intra octo illos dies, in quibus Capitulum Sede vacante, cogitat de Vicario eligendo, esse exercendam per Archidiaconum secundum Marcellum Vulpe *in praxi fori Ecclesiastici*, *cap.44. num.30.* eo quod ad Archidiaconum spectat dicta Jurisdictio, cum ipse sit ipso Jure Vicarius, *cap. ad hæc de Officio Archidiaconi*, & de jure habet Jurisdictionem ordinariam, glossa *in cap. perlectis in verb. jurgia 25. dist.* Neque obstat, quod dicta jura loquantur Sede plena: quia per mortem Episcopi, ea, quæ Archidiacono de jure competunt ei non auferuntur Sbrozzius *lib.1. de Officio Vicarii*, *quæst.61.* Abbas *in cap. dilecto num. 7. de Officio Archidiaconi*, Follerius *in constitutione Regni incipiente ad Audientiam nostram*, *num.75.* ubi ait sic fuisse servatum Salerni per Capitulum tempore Sedis vacantis, ob mortem Cardinalis Seripandi Archiepiscopi, quod Archidiaconus exercuit Jurisdictionem, donec à Capitulo fuit Vicarius deputatus, & hoc cum ratione: quia, experientia visum est, quod in principio Sedis vacantis multi improbi audaciores fiunt, & absque Dei, & justitiæ timore, confisi, quod non sit, qui carceribus, & aliis legitimis provisionibus eorum audaciam coerceant, & refrenent, cum Capitulum non possit statim se congregare, & malo occurrere, multa scelera, & crimina perpetrare non verentur, & ex hoc multæ perturbationes oriuntur, & scandala, quibus omnino obviandum est, *Clem.1. de Officio ordinarii*. Etiam si levia, & pusilla sint, *cap.2. de novi operis nunciatione*, & ad evitanda scandala à jure recedi potest, *cap. non potest 23. qu.4. Clem.1. de pœnis*, ad obviandum ergo insolentiis, quæ evenire solent antequam per Capitulum Vicarius deputetur, Archidiaconus ipse, qui primam dignitatem, & locum primum in Capitulo obtinet, potest legitime exercere: sic dicit Vulpe, cujus sententiam tenet Solorzanus *de jure Indiarum*, *tom.2. lib.3. cap.13. num.51.* & Regens Valenzuela *cons.101. num.21. cum seqq.* Sed alii dicunt cum Quaranta *in verb. Capitulum Sede vacante n.20.* quod non; sed totum Capitulum administrare debere, & est verum dicere Jurisdictionem Archidiaconi hodie recessisse ab aula, ut bene Diana *part.8. tract.4. resolut.36.* Merolla *tom.3. disput.7. cap.7. dub.1. num.7.* & alii apud eos.

27 Infertur tertiò quod sicuti Vicarius Generalis Episcopi eo absente, & in remotis existente multa facere potest, quæ non poterit ipso præsente, sine speciali mandato: sic poterit Capitulum Episcopo in remotis existente Vicarium facere: potest enim Vicarius Generalis sine speciali mandato Episcopo in remotis existente insinuationes recipere in Gallia, Rebuffus *de nominatione*, *num.100.* Dimissorias concedere Barb. *de potest. Episc. part.2. cap.7. num.9.* & *de jure Ecclesiastico*, *lib.1. cap.15. numer.21.* Riccius *in praxi aurea*, *resolut.18.* Item in suffraganeos Jurisdictionem exercere Sbrozz. *de Officio Vicarii*, *lib.2. quæst.58.* item consentire collationi idem Sbrozz. *lib.2. quæst.71. num.22.* & 23. statutis Capitularibus adhibere consensum idem Sbrozz. *lib.2. quæst.200. num.4.* & licentiam Ordines assumendi concedere Abbas *cons.88. lib.1.* non per hoc tamen si extra montes in Remotis existat Episcopus poterit donationem jurispatronatus, aut ejus erectionem in favorem laici authorizare, ut bene Joannes Baptista Ferretus *cons. 327. lib.2.* potest enim ea tantum facere, quæ sunt Justitiæ, aut necessitatis, non ea, quæ sunt gratiæ sine speciali mandato, ut per Menoch. *cons.52. num.75.* Gratian. *cap.303.* Tondutus Sanligerius *part.2. cap.4. §.9. num.18.* & *seqq.*

sicuti Legati possunt conferre Beneficia, & eorum provisiones dicuntur Apostolicæ, & eodem privilegio executivo fruuntur, quo aliæ provisiones à Sede Apostolica emanatæ, ut ait Argell. *de acquir. possess. quæst.29. num.4.* Garzia *de beneficiis part.5. cap.3. num.14.* quia provisio Legatorum dicitur provisio Sedis Apostolicæ, Garzia *dict. cap. 3. num.12.* Rota *decis.206. part.1. divers. num.50.* & dicuntur habere privilegium per viam immissionis, ex quo quando datur Breve, de capienda possessione nomine Cameræ, cum clausula, expulsis quibusvis detentoribus, non tamen à Sede Apostolica provisis, non excluduntur provisi à Legato. Idem Argell. *de legitimo contradictore*, *quæst.15. num. 59.* & *60.* & de potestate Legatorum, præveniendo Ordinarios Collatores, late agit Tondutus, & Sanliger. *lib.1. de Beneficiis*, *cap.70.* sicuti de potestate ejusdem in derogando juris Optionis inter Canonicos agit Tondutus *ubi suprà cap.110. num.13.* Hoc totum de Legatis poterit facere Vicelegatus interdum, scilicet absente Legato ut latè Sanliger. *de Beneficiis*, *part.2. cap.3. §.6.* ubi de facultatibus Legatorum à latere, & Vicelegatorum agit circa Beneficiorum Collationes. 28

Omni jure ergo eligi debet in Vicarium Reverendus D. Pacificus ob suas litteras, de substitutione facta in sui persona ex capite absentiæ Vicarii, ut fundatum fuit.

Sed Curiosus petiit à me an posset quis dare pecuniam cuidam consanguineo Episcopi pro obtinendo Vicariatu prædicto sine labe Simoniæ. 29

Respondi ego minimè: quia est Simonia non solum vendere Officia quæ sapiunt spiritualitatem contra jus humanum tamen, ut dicunt Abbas, Felin. & alii *in cap. consulere de Simonia*, Hostiens. S. Antonin. Victoria, Cajetan. Sotus, Lessius, Suarez, & alii apud Castropal. *disput.3. de Simonia part.14. num.9.* Quod probatur aperte ex *cap. si quis Episcopus 8. part. quæst.1.* & *ex cap. Salvator 1. quæst.3.* ubi cùm Simone dicitur participare, qui Officium Oeconomi, Vicedomini, Advocati, Sacristæ, Castaldi, & judicis vendit, & *in cap. consulere de Simonia*, tam ementes, quàm vendentes hæc Officia cum Simone percelluntur: quia scilicet committunt Simoniam: ergo &c. Quid autem intelligat textus de Vicedominis, Advocatis &c. explicat gloss. *ibi*, Lessius *lib.4. de Religione cap.29.* Castropal. *ubi suprà num.9.* appellatione œconomi intelligunt qui res Ecclesiæ, & Canonicorum gubernat, sub quo à fortiori continetur Sacrista, vel Thesaurarius, seu Sacrarum rerum custos, ut latè Suarez *d. cap.29. num.11.* Vicedominus est, qui rerum Eqiscopalium curam gerit. Advocatus est ab Ecclesia constitutus ad causas ejus defendendas, quod intelligit Suarez quando ex Officio, & cura speciali potestate ab Ecclesia recepta constituitur, qui solet appellari Syndicus *cap. unico de Sindico*, & solet dici Castaldus, seu Major-domus *d. cap. Salvator*, & *cap. volumus 89. dist.* & quia textus loquitur de Judice, intelligitur de Vicario, ut latè Castropal. *ubi suprà:* secus si tantum esset Judex pro temporalibus gubernandis, tunc enim Simonia non est, ut ait Glossa *in dict. cap. Salvator*, *in verb.* & *Judicem in fine*, quia est merè temporalis, ita Castropal. *ubi supra*, cujus contrarium putat Suarez *loco citato*. Et quia Pacificus litteris positis habet Jus ad Vicariatus Officium, si daret aliquid, non committeret Simoniam; sed tolleret vexationem, ut *in cap. Dilectus 1. de Simonia:* ubi Præpositus quidam dedit alteri pecuniam, sub promissione non inferendi sibi injusta gravamina, & Simoniacus non censetur, & ex *cap. quæsitum 1. quæst.3.* Suarez *lib.4. de Religione*,

ne, *cap.5.* cum S. Thom. 2. 2. *quæst.*100. *art.*2. *ad* 5. Castropal. *disput.*3. *de Simonia punct.*10. *num.*1. secus si est justa vexatio, ut *in cap. Matthæus*, *de Simonia* Palaus *ubi supra num.*1. cui vero receptum sit, quod fuit Simoniacè receptum, & qualiter probetur Simoniæ crimen latè post alios Castropal. *disp.*3. *puncto* 26. & 27.

30 Sed Doctor quidam moralista opposuit mihi doctrinam illam Gregorii de Valentia, Adami Tanneri, & aliorum apud Dianam *part.*3. *tract.*2. *resolut.*21. dicentium pactum fieri posse de re temporali pro Beneficiis, Officiis spiritualibus, & similibus: non quidem ut pretium rei spiritualis; sed pro remuneratione operis, & non prout spirituale negotium est.

Sed contra dicebam ego: quia si hoc esset totus de Simonia titulus corrueret; nam semper posset aliquis ita dicere, scilicet se dare pro re spirituali, non qua spiritualis est, & consequenter numquam Simonia committeretur, quod falsissimum est, & doctrina supra tradita viris litteratis, & timoratis non debet placere.

31 Tandem non obstat quod administratio, & gubernatio Episcopatus fuerit commissa D. Principissæ N. ab Illustriss. Episcopo dum discessit.

Respondeo enim, quod licet administrator Episcopatus, possit Vicarium constituere existente Episcopo in remotis, quia succedit talis administrator in ordinaria Jurisdictione Episcopi, *cap. is*, *cui de electione in* 6. Romanus *cons.*506. *num.*13. & omnia potest, quæ sunt Jurisdictionis Episcopalis *dict. cap. is*, *cui*, & à pari procedant Administrator Episcopatus, & Capitulum Sede vacante, *cap. cum nullus*, §. *Episcopo de tempor. ordin. in* 6. Romanus *ubi supra*, & sic debet Administrator creare Vicarium, sicuti Capitulum posset, ex regulis *l. is cui*, *ff. de jurisdict. omn. Jud.* & de Abbate consuluit Parisius *cons.*22. *num.*19. *tom.*4. & de Vicario dicit Sbrozz. *lib.*1. *de Officio Vicarii*, *quæst.*62. Id tamen non habet locum in casu nostro, ubi fœmina non potest habere administrationem Episcopatus, tamquam Jurisdictionis incapax, *ad l. fœminæ ff. de reg. Iuris*, ubi DD. communiter.

Quare &c.

Sic fuit observatum, ut scripsimus.

DISCEPTATIO XCIII.

SUMMARIUM.

1 *Sententia Provincialis refertur.*
2 *Sententiæ impugnatio adducitur.*
3 *Sententia, de qua hic non habet requisita sententiæ.*
4 *Sententia, de qua hic, potius est libellus famosus, quàm sententia.*
5 *Sententia, de qua hic, cum livore processit.*
6 *Sententia in contumaciam qualiter facienda sit.*
7 *Sententia Apostasiæ non fertur in contumaciam.*
8 *Contumacia, de qua hic, non se tenet ex parte subditi, sed Superioris.*
9 *Apostasia quæ requirat, ut sit talis.*
10 *Rota Romana quid intendat pro Apostasia in Religione.*
11 *Apostasia non semper inducitur ex mutatione habitus.*
12 *Regularium privilegia habendi pro apostata fugitivum afferuntur.*
13 *Privilegia vivæ vocis oraculo concessa sunt revocata per Vrbanum VIII.*
14 *Fugitivus non semper est apostata.*
15 *Fugitivus non dicitur, qui vadit ad Superiorem.*
16 *Fugiens à carceribus Baronis animo veniendi ad magnam Curiam Vicariæ non dicitur fugitivus.*
17 *Tridentinum decretum sess.*25. *de regul. cap.*4. *explicatur, una cum Bullis Pontificum, & decretum Sacræ Congregationis.*

ARGUMENTUM.

Apostasia quænam propriè dicitur, & sententia super ea qualiter formanda sit, & an in contumaciam, an cum livore, & injuriam inferendo: & decisio Rotæ prima, sub titulo de Apostasia, adducitur apud Achillem de Grassis. Regularium Privilegia circa apostatas an sint in usu. Fugiens ad Superiorem non est apostata, nec fugitivus.

PRO

Patre Fratre Horatio Brancaccio,

CVM

Suo Superiore.

FACTVM.

Frater Antonius de Petrapagana Artium, & S.T.D. hujus Almæ Neapolitanæ Provinciæ Minorum Conventualium S. Francisci Minister Provincialis, & Commissarius Generalis.

De ordine, & mandato Reverendissimi Patris Ministri Generalis Magistri Andreæ de Hyspello, ut canonicas assignaverimus ternas, canonicasque, & paternas monitiones, & monitoria adhibuerimus, & assignaverimus ad valvas Refectorii nostri Conventus Sancti Laurentii hujus Civitatis contra te Patrem Fratrem Horatium Mariam Brancaccium nostri, ejusdemque Ordinis Sacerdotem, dum personam tuam commodè habere minimè potuerimus, ut tibi personaliter præsentaremus, ad personaliter comparendum coram nobis, vel R. P. Ministro Generali supradicto ad te excusandum, defendendum, justificandum, dicendumque causam quare non debueritis declarari excommunicatus, & Apostata, & incursus in alias pœnas, quæ continentur in Sacris Canonibus, nostris sacris Constitutionibus, Urbanis, & aliis Summorum Pontificum decretis ob non paritionem obedientialibus litteris Reverendiss. Patris Generalis, ut Assisium, Sacrumque Conventum adires, & te conferres à diebus tibi de ordine, &c. præsentatis, & à te receptis, dum in Sanctæ Obedientiæ, contemptum, Religionis notam, Patrum scandalum, Fratrumq; pravum exemplum non minus protervè, quàm temerariè non solum obedire renuebas, prout facis, in ea persistendo protervia: verùm etiam omni Dei, Superiorum tuorum, & justitiæ timore deposito spiritu nequam ductus Civitatem istam pervagari gloriabaris, & audebas, prout adhuc in tua obstinatione manens, gloriaris & audes. Quapropter elapsis jam ita dictis terminis, & cum adhuc Satana te possidente in tua protervia, temeritate, inobedientia, & contumacia persistas, paternas monitiones, Dei Justitiæque timorem, sacramq; Obedientiam spernendo, non solum non comparuisti ad te exhibendum, exculpandum, & defendendum, verum in reprobum datus sensum absque synderesi scandalosè, inreligiosè, & abominabilium fractus quasi sub Diabolico asylo apud seculum te recipis, & vivis, non ad aliorum exemplum, tuamque superbiam, temeritatem, impudentiam, proterviam, inobedientiam conculcari volentes, sedentes, &c. Solum Deum, & Justitiam præ oculis habentes, etiam parte Dei Omnipotentis, Patrisque nostri Seraphici Sancti Francisci, & ex nostri Officii debito, non sine nostri animi dolore (cum te promptè obedientem fuisse desideravimus) te Patrem Fratrem Horatium Mariam Brancaccium supradictum maledicimus, excommunicatum, Apostatam, inobedientem, & fugitivum te dicimus, pronunciamus, publicamus, declaramus, & sententiamus, & propterea ab omnibus evitandum, & fugiendum, tamquam membrum recisum, putridum, & fœtidum Religionis, & Ecclesiæ declarantes, ut ita iste te afficiat, & tractet, ac si personaliter, & propriis auribus audivisses, & si quis malitiosè, & appensatè has lacerari, amoveri, & quomodolibet maculari præsumpserit, excommunicatio-

tionem, & suspensionem à divinis ipso facto se noverit incursurum. Datum Neapoli hac die 9. Maji, Anno 1670.

Frater Antonius à Petrapagana Minister Provincialis, & Commissarius Generalis.

Locus Sigilli, &c.

Fr. Ludovicus à Potentia Provinciæ Secretarius, & Assistens, &c.

2 ILlustrissime Domine ex modo procedendi, atque sententiandi P. Fratris Antonii à Petrapagana Provincialis Ordinis Minorum Conventualium Sancti Francisci Provinciæ Neapolitanæ contra Patrem Fratrem Horatium Mariam Brancaccium, Sacerdotem Neapolitanum ejusdem Ordinis evidenter apparet non fuisse per Patrem Provincialem ne dicam observatum ordinem judiciarium contra eundem in sententia prædicta descriptam à Patre Miranda in praxi Regularium ejusdem Ordinis S. Francisci, immò neque charitatis zelum præceptum ab omnibus Regularibus in corrigendis suis subditis, de quibus Pater Franciscus de Sancto Juliano Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis captivorum, in libro, cujus titulus
3 est, *Tribunal Regulare*, per totum, nec non per Patrem Josephum à Sancta Maria Hispanum in libello, cui titulus est, *Tribunal de Religiosis*, per Patrem Megalam *in praxi crim. can. cap.9.* per Patrem Bictum, sive Camerinum Capucinum *in praxi Regulari*, penes quos sententia Patris Provincialis, de qua hic, nulla est, utpotè non servatis solemnitatibus, nec zelo charitatis prolata evidenter apparet: immò si veritatem dicere velimus, Patrem Provincialem in sententia prædicta non se gessit, ut pater, sed ut inimicus animosè, & cum livore contra Patrem Horatium Mariam
4 procedendo, cum enim debuisset, si probationes haberet, si delictum consummatum fuisset, Patrem Horatium Mariam declarare excommunicatum, & Apostatam, ut ipse dixit, processit ulterius dicendo: Patrem Horatium Mariam se tradidisse in reprobum sensum, cum scandalo omnium Fratrum, & Fidelium, unde illum tradidit Satanæ, quæ omnia verba sub libello famoso continentur, unde contra Bullas Pontificias de famosis libellis contra Regulares non faciendis, Pater Provincialis incurrit, ut videre est apud Censalium *in leg. unica, C. si quis Imperatori maledixerit*, ubi de libello famoso, & pœnis ejus plura adduxit Farinac. *in fragmentis litt. L.*

5 Secundo loco evidenter apparet, quod Pater Provincialis nimis animosè processerit cum livore contra eumdem Patrem Horatium Mariam Brancaccium, quia cum primo loco illum citasset, seu citare fecisset, comparuit cum comparitione formata, quæ in actis adducitur, in qua dicendo, quòd erat sibi missa Obedientia pro eundo ad Assisium, petebat congruum viaticum pro itinere faciendo, cum ipse non haberet aliundè, vel ut ei concederetur tempus à suis Consanguineis habendi, quod ipsum Pater Brancaccius in alia comparitione fecit in Civitate Capuæ coram Patre Generali, quando ibi congregatum fuit Capitulum, unde Pater Brancaccius fuit semper promptus ad obediendum, & si sibi fuisset solutum Viaticum pro itinere prædicto, in effectu sequuta fuisset obedientia: igitur erravit Pater Provincialis quando contra subditum comparentem promptum obedire processit, nedum sententiando, sed famosum libellum faciendo, tractans ipsum tamquam datum in reprobum sensum, tamquam membrum putridum, & fœtidum, quo nihil iniquius.

6 Tertio loco Pater Brancaccius, ut supponitur in sententia non obedit mandato sui Patris Generalis, eundi ad Assisium, igitur contumax est (si non comparuisset) propter quam contumaciam incurrit in pœnas de quibus Foller. *in praxi crimin. canonica, in verbo non comparentes*, quòd si compareat, priusquam fiat sententia, tunc omnia evanescunt: nam præcedentia acta resolvuntur in vim simplicis citationis, unde dicit Pater Camerinus Capucinus *in praxi regulari, q.131. num.18.* ut Apostata non condemnetur in contumacia, ne fugitivus condemnatione sequuta magis in fugam detur, cum potius juxta textum *in cap. fin. de regu-*
7 *lar.* & decretum Sacræ Congregationis super Episcopis, & Regularibus de speciali mandato Urbani VIII. facto 21. Octobris 1624. alliciendi, quærendique singulis annis sint ad eos reducendos ad Angelicum gremium Religionis: unde sententia Apostasiæ non sit in contumaciam, ut bene Pater Camerinus post decretum Urbani VIII. de quo *suprà*: igitur sententia Patris Provincialis, de qua in præsenti, utpotè facta in contumaciam, nullius momenti est. Sed quid dixi facta in contumaciam, quando contumacia non se tenet in præsenti ex parte Patris Brancaccii, sed ex parte Provincialis: quia Pater Brancaccius duplicem libellum porrexit, ut constitueret Provincialem in contumaciam, nam si 8
Provincialis dedisset pecuniam pro itinere, obediisset sane Brancaccius: Ergo contumacia non ex parte Brancaccii, sed ex parte Provincialis se tenet, qui deberet excommunicari à Patre Generali, ut contumax, ex quo non dedit expensas subdito, ut obediret Generali in eundo ad Assisium.

Quarto loco, mirari non possum de modo procedendi 9
ejusdem Patris Provincialis, quandoquidem declaravit Apostatam Patrem Brancaccium, & sane Apostatam à Religione, quando nullam accepit informationem, juxta textum *in cap. ut periculosa, ne Clerici, vel Monachi in 6.* ibi: ut periculosa Religiosis evagandi materia subtrahatur, districtius inhibemus, ne de cætero aliquis quamcumque Religionem tacitè, vel expressè professus in scholis, vel alibi temerè habitum Religionis suæ dimittat: ex quibus verbis Gaetanus in verbo *Apostasia* colligit, quòd Apostatæ sunt excommunicati per habitus dimissionem, unde Doctissimus Pater Band. 2. 2. *quæst.12. art.1. in disputatione de* 10
Apostasia à Religione, conclus.2. dicit, quod in jure nulla est excommunicatio contra Apostatas à Religione, nisi illa, quæ habetur *in dicto cap. ut periculosa*, quæ quidem excommunicatio illos tantum afficit, qui temerè dimittunt habitum suæ Religionis, & cum sit constitutio pœnalis, non debet extendi ad casus non expressos, Rodriquez *tom.1. qu. 30. art.1. & in compendio, resolut.11. num.1.* Pater Donatus *tom.1. part.2. tract.6. num.2.* ubi ait post alios, quòd omnes Religiosi professi, qui deserunt Religionem animo non redeundi in illam, & deserunt habitum, sunt Apostatæ, si hoc fiat sine licentia Superioris: unde Pater Provincialis declaravit Apostatam Patrem Brancaccium, nulla capta informatione de habitus desertione: videat ergo dominatio sua illustrissima modum procedendi hujus Patris Provincialis contra Patrem Brancaccium, recordando dominationi suæ illustrissimæ, quòd in hoc est decisio Rotæ Romanæ facta die 11. Februarii 1555. coram Oradino, ubi post longam concertationem, fuit dictum, quòd ad effectum, ut dica- 11
tur contracta Apostasia vera, & propria, quæ inferat inhabilitatem ad obtinenda beneficia, requiritur recessus sine licentia, & dimissio habitus animo illum amplius non reassumendi; ita ut si appareret fuisse habitum dimissum cum voluntate illum reassumendi, non censeretur contracta Apostasia, per hoc tamen incurreret in excommunicationem: unde si Pater Brancaccius deseruisset habitum cum animo reassumendi, potuisset à Provinciali excommunicari, & talis declarari; si verò dimisisset habitum cum animo non reassumendi, tunc esset verè Apostata, decisionem, de qua *suprà*, refert Achilles de Grassis *decis.1. in titulo de Apostasia*, Ricciullus *de jure personarum, lib.8. cap.1. in fin.* Laurentius de Franchis *in controversiis inter Episcopos, & Regulares, fol.224.* Farinac. *de hæresi, quæst.223.* Riccius *in praxi, part.3. eodem tit. de Apostasia*, Marcellus Megala *in suo promptuario in verbo Apostata*, Basseus *in suo florilegio in ver. Apostata*, Novar. *in eodem verbo*, Ursellius Tusch. & alii *in eodem verbo Apostata*. Videat ergo dominatio sua Illustrissima, quomodo Pater Provincialis se gessit, qui Patrem Brancaccium condemnavit, non probata desertione habitus, non probato quo animo id factum sit, immò ex eo solo, quòd noluit obedire mandato eundi ad Assisium, quando ipsemet noluit dare pecuniam pro itinere prædicto.

Quod si dicatur per plura privilegia concessa à Summis 12
Pontificibus, Regularibus, de quibus Portellius in verbo Apostata, Rodriquez *in compendio Privilegiorum Regularium, in verbo, Apostata*, sic etiam inter Dominicanos desertor ab obedientia declarari potest excommunicatus, de qua re, Donatus *part.2. tract.6. quæst.20. num.13.* tunc Respondeo, quòd prædicta privilegia, utpotè concessa vivæ vocis oraculo, ut fuerunt postea revocata per Urbanum 13
VIII. latè Franciscus Junip. à Trapano in integro tractatu de revocatione privilegiorum vivæ vocis oraculo concessorum, de quibus etiam Pater Donatus *part.1. tract.16. per totum*, Bulla verò Sanctiss. Urbani VIII. 139. *vel 29.* in appendice ad 4. tomum Bullarii ponit revocationem prædictam,

ctam, unde considerari non potest Pater Brancaccius tamquam Apostata excommunicatus.

14 Tamen pro coronide dicendum est, quod non potest Pater Brancaccius dici fugitivus propter intentionem, quam habet, & animum eundi ad Superiorem, quo casu non dicitur fugitivus, *l.6.qui sit fugitivus,§.apud Labeonem, ff. de ædilitio edicto*, immò recurrens ad Principem non pu-
15 nitur, §.*sit tibi*, *Auth. de mandatis Principum*, Regens de Ponte *de potest. Proregis*, §.7. *numer*.3. Mastril. *decis.*
16 217. sic videmus, quòd si Vassalli fugiant à Carceribus Baronum, & recta via veniant ad M. C. Vicariæ, non tenentur de fuga, *ex dict. §. apud Labeonem*, Anna *singul.* 561. Giurba *decis.66.* Reg. Tappia *decis.9.* & licèt ex Tri-
17 dentino *sess.25. de regular. cap.4.* dicatur, nullum Regularem posse sine licentia Superioris vagari ad alias Civitates, tamen in casu contrario datur auctoritas Ordinariis locorum illos capiendi, & mittendi ad Superiores, non tamen, ut puniantur pœna Apostasiæ, quod idem dicimus per Bullam Sixti V. incip. *cum de omnibus* 6. Kal. Decembris 1578. de qua Quaranta in Summa Bullarii in verbo *Monasterio*, & in alia Bulla ejusdem Pontificis, quæ incipit *ad Romanum spectat Pontificem*, de qua Quaranta *fol.* 312. sic etiam intelligitur Decretum Sacræ Congregationis de quo Novarius in Summa Bullarum in titulo de Religiosis indebitè vagantibus.

Quare &c.

Aloysius de Aquino Protonotarius Apostolicus utriusque Signaturæ SS.D.N. Papæ Referendarius, necnon Curiæ Causarum Cameræ Apostolicæ Generalis Auditor, Romanæque Curiæ Judex Ordinarius sententiarum quoque & Censurarum tam in eadem Romana Curia, quàm extra eam latarum, & litterarum Apostolicarum quarumcumque Universalis, & merus Exequutor ab eodem S. D. N. Papa specialiter electus, & deputatus, Universis, & singulis RR. DD. Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Thesaurariis, Sacristis, Custodibus, Cantoribus; tam Collegiatarum, quàm Cathedralium Canonicis, illorumque Plebanis, Viceplebanis, Curatis, vel non Curatis, cæterisque Presbyteris, nec non Clericis Notariis, & Tabellionibus publicis quibuscumque illique vel illis &c. salutem in Dño &c. Noveritis fuisse nuper coram nobis comparitum pro parte, & ad instantiam Reverendi Patris fratris Horatii Mariæ Brancaccii, Ordinis Minorum Conventualium S. Francisci, & expositum ipsum non minus nulliter, quàm indebite, & injustè, jurisque ordine minime servato fuisse à R. P. Ministro Provinciali, & Commissario Generali Provinciæ Neapolis, inquisitum, processatum Apostatam dictæ Religionis, & excommunicatum ob non prætensam paritionem prætensis obedientialibus litteris Reverendiss. Domini Generalis, ut ad Conventum S. Francisci Assisii se conferret, & prout in dicta sententia condemnatoria, & declaratoria, tenoris sequentis v. g. sedentes &c. & solum Deum, & Justitiam præ oculis habentes etiam parte Dei omnipotentis, Patrisque nostri Seraphici S. Francisci, & ex nostri officii debito non sine nostri animi dolore (cum te promptè obedientiam fecisse desideravimus) te Patrem Fratrem Horatium Mariam Brancaccium supradictum maledicimus, excommunicatum, & Apostatam, inobedientem, & fugitivum te dicimus, pronunciamus, publicamus, declaramus, & sententiamus, & propterea ab omnibus evitandum, & fugiendum, tamquam membrum recisum, putridum, & fœtidum Religionis, & Ecclesiæ declarantes, ut ita ista te afficiat, & tractet, ac si personaliter, & propriis auribus audivisset, & si quis malitiosè, & appensatè has lacerari, amoveri, & quomodolibet maculari præsumpserit, excommunicatione, & suspensionem à Divinis ipso facto se noverit incursurum. Datum Neapol. hac die nona Maji 1670. Frater Antonius à Petrapagana Minister Provincialis, & Commissarius Generalis. A qua quidem sententia, condemnatoria, omnibusque aliis gravaminibus illatis, seu inferri comminatis, aut in futurum inferendis, totoque prætenso desuper fabricato processu sentiens se valdè læsum, & gravatum, timensque in futurum magis lædi, & gravari posse, inhærendo etiam cuicumque appellationi in partibus forsan interpositæ, & alias omni &c. denuo ad S. D. N. Papam, ejusque S. Sedem Apostolicam, & ad nos tamquam Judicem competentem appellavit, reclamavit, & de nullitate, & injustitia dixit, prout in quadam appellationis Cedula coram nobis exhibita, ad quam &c. quam quidem appellationem nos si, & in quantum, & prout de jure, ac juxtà formam reformationis Sanctiss. Admisimus, & non alias, &c. subsequenter cum appellans ipse appellationem suam hujusmodi prosequi velit, & intendat, ad nos recursum habuit, humiliter supplicando, quatenus sibi in præmissis opportunè providere, & citationem cum inhibitione vigore appellationis cum compulsorialibus in forma solita, & consueta decernere, concedere & expedire dignaremur. Nos igitur attendentes petitionem hujusmodi fore, & esse justam, rationique consonam, quodque justa petenti non sit denegandus assensus, vobis omnibus, & singulis supradictis, ac vestrum cuilibet insolidum tenore præsentium committimus, & in virtute sanctæ obedientiæ strictè præcipiendo mandamus, quatenus statim visis præsentibus, & post quam præsentiam vigore fueritis requisiti, sive alter vestrum requisitus fuerit, ac parte nostra, immò verius Apostolica auctoritate D. R. P. Ministrum Provincialem, & Commissarium illiusque R.P. Secretarium, omnesque alios in executione præsentium nominandos in eorum propriis personis, si eorum præsentiam commodè habere poteritis, sin autem in hospitiis habitationum suorum, si ad ea vobis tutus pateat accessus, sin autem in Parœciali, seu Cathedrali Ecclesia seu Ecclesiis sub qua, vel quibus degant, & morantur publicè alta, & intelligibili voce citetis citarique curetis, & faciatis, prout nos citamus, citarique volumus, & mandamus per præsentes; quatenus decimaquinta die post præsentium executionem, si dies ipsa juridica fuerit, alioquin die prima juridica immediatè sequente compareant Romæ in Judicio legitimè coram nobis, sive infrascripto nostro in criminalibus Domino Locumtenente, & penes acta infrascripti Notarii, cum omnibus actis actitatis, scripturis, & processibus ad causam, & causas hujusmodi quomodolibet faciendis dicto Domino instanti, sive ejus legitimo Procuratori de Justitia responsuri, & per nos ad omnes, & singulos actus procedi visuri, aliaque dicturi, & facturi, prout Justitia suadebit, & ordo dictaverit rationis; certificantes eosdem sic citatos, quòd si in dicto citationis termino comparaverint, sive non. Nos nihilominus, vel præfatus noster in criminalibus Dominus Locumtenens ad præmissa, & alia graviora juris, & facti remedia procedemus, seu procedet, Justitia mediante, citatorum contumacia, vel absentia non obstantibus; insuper attendentes, quod in lite, & causa hujusmodi; appellatione ut supra coram nobis introducta, & adhuc indecisa pendente nihil sit in partibus innovandum, sive attentandum, idcirco inhibeatis, præcipiatis, & mandetis, prout nos harum serie inhibemus, præcipimus, & mandamus omnibus, & singulis DD. Judicibus, Vicariis, Commissariis tam ordinariis, quàm extraordinariis Baroncellis quoque executoribus, sub executoribus, cæterisque Justitiæ Ministris, nec non eidem R. P. Ministro Provinciali, illiusque R. P. Secretario, omnibusque aliis in exequutione præsentium nominandis, & cognominandis, ne sub nullitatis attentatorum, & innovatorum, nec non suspensionis à divinis interdicto ab ingressu Ecclesiæ, excommunicationis, privationis vocis activæ, & passivæ, & inhabilitatis ad quoscumque gradus, & ducatorum quingentorum auri R.C.A. applicandorum, aliisque arbitrio pœnis in litis pendentiæ hujusmodi Jurisdictionis nostræ, immo verius S. Sedis Apostolicæ vilipendium, & contemptum, appellantisq; damnum, & præjudicium quidquam aliud in hujusmodi causa, seu causis innovare, vel attentare seu innovari, vel attentari facere per se, vel alias interpositas personas quovis prætextu, & causa: quod si secus factum fuerit, id totum revocabimus, & in pristinum statum reduci curabimus. Ulterius vobis omnibus, & singulis supradictis, ac vestrum cuilibet in solidum tenore præsentium committimus, & in virtute sanctæ Obedientiæ strictè præcipiendo mandamus, quatenus statim visis præsentibus, & postquam præsentium vigore fueritis requisiti, sive alter vestrum requisitus fuerit, ex parte nostra, immò verius Apostolica authoritate D. R. P. Ministrum Provincialem, & Commissarium, illiusque R. P. Secretarium, omnesque alios in executione præsentium nominandos, & cognominandos moneatis, & requiratis primò, secundò, & tertiò, ac peremptoriè, eisdemque præcipiatis, & mandetis, prout nos eosdem monemus, & requirimus, eisdemque præcipimus, & mandamus, quatenus infra sex dierum spatium à die exequutionis computandum, & ut sequitur finiendum sub eisdem Ecclesiasticis censu-

censuris, & pœnis debeant, & quilibet ipsorum debeat omnia, & singula acta actitata, scripturas, & processus ad causam, seu causas hujusmodi quomodolibet faciendum dict. Domini Instanti, sive præsentium ostensori tradidisse, & consignasse, tradique, & consignari fecisse, & præsentibus omnino paruisse. Absolutionem verò præmissorum nobis, vel cui de jure reservamus. In quorum fidem &c. Datum Romæ ex Ædibus nostris hac die 14. Junii 1670.

I. Dominus Canuchionus Lic.

Nicolaus Maneschus. N.

Locus Sigilli, &c.

ALoysius de Aquino Protonotarius Apostolicus utriusque signaturæ S. D. N. Papæ Referen. necnon Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Generalis Auditor, Romanæque Curiæ Judex Ordinarius, sententiarum quoque & censurarum tam in eadem Romana Curia, quàm extra eam latarum, & litterarum Apostolicarum quarumcumq; universalis, & merus executor ab eodem S. D. N. Papa specialiter electus, & deputatus, universis, & singulis in Ecclesiastica dignitate constitutis, & ad audiendas confessiones Sacramentales ab Ordinario approbatis, salutem in Domino &c. Noveritis qualiter pro parte, & ad instantiam R. P. Fratris Horatii Mariæ Brancaccii, Ordinis Minorum Conventualium S. Francisci instanter, & debitè requisiti vobis omnibus, & singulis supradictis, ac vestrum cuilibet in solidum tenor præsentium committimus, & in virtute sanctæ Obedientiæ strictè præcipiendo mandamus, quatenus statim visis præsentibus, & postquam præsentium vigore fueritis requisiti, sive alter vestrum requisitus fuerit ex parte nostra, immò verius Apostolica auctoritate eumdem R. P. Fr. Horatium Mariam Brancaccium Ordinis Minorum S. Francisci à censuris, & excommunicatione in eum illatis, & promulgatis à R. P. Ministro Provinciali, Commissario Generali Neapol. ob prætensam inobedientiam litteris R. P. Generalis in accedendo Assisium in Conventum Sancti Francisci, rebusque aliis in actis causæ, & causarum hujusmodi latius deductis si, & postquam coram vobis comparuerit, seque genibus flexis, & humiliter absolvi petierit, atque accepto ab eo solito juramento de stando juramento & parendo nostris, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ præceptis, injunctaque ei per vos aliqua salutari pœnitentia per modum culpæ vobis magis bene visa à dictis censuris, & excommunicatione absolvatis, & ad S. Matris Ecclesiæ gremium, fideliumque communionem, & Sacramentorum participationem reintegretis, & restituatis, eumque sic absolutum, & restitutum in vestris Ecclesiis, Monasteriis, & Cappellis infra Missarum, & aliarum divinarum horarum solemnia coram Populo fideli inibi Populi multitudine ad divina audiendum congregatur, ac ubi, & quando; ac toties quoties opus fuerit publicè enuncietis, & ab aliis enunciari, & publicari faciatis, curetis, & mandetis, prout nos mandamus per præsentes, & super absolutione hujusmodi vestras litteras patentes, vel instrumentum publicum in fidem præmissorum, dantes, & concedentes cum reincidentia tamen in easdem censuras, & excommunicationem post tres menses à die absolutionis in partibus incipienda, & ut sequitur finienda, cedulonesque affixos, seu affigendos durante absolutione hujusmodi amoveatis, & defigatis, defigique, & amoveri faciatis, curetis, & mandetis, prout nos mandamus per præsentes. In quorum fidem &c. Datum Romæ ex Ædibus nostris hac die decimaquarta Junii 1670.

I. Dominicus Canuchionus Lic.

Nicolaus Maneschus Not.

Locus Sigilli, &c.

DISCEPTATIO XCIV.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur, de qua hic.*
2 *Inquilinus nullam tenetur Neap. facere denunciationem Domino domus.*
3 *Conductor novus expellit primum Neapolitani in prædiis urbanis.*
4 *Conductor primus præfertur secundo in prædiis fiscalibus.*
5 *Conductor non habet prælationem in prædiis urbanis.*
6 *Conductor in prædiis rusticis præfertur secundo conductori.*
7 *Conductor in prædiis Ecclesiæ non præfertur secundo.*
8 *Ratio differentiæ inter primum conductorem Ecclesiæ & privatum quæ sit.*
9 *Consuetudines Civitatis Neapolitanæ non sunt approbatæ in Curia Ecclesiastica exceptis illis quæ agunt de Sasinis, nec illa de jure congrui est approbata.*
10 *Conductor de quo præsenti renunciavit prælationi.*
11 *Prælatus habens Capitulum non alienat sine illius consensu, secus si non habeat.*
12 *Locatio ad longum tempus qualiter olim fiebat & qualiter ad breve tempus.*
13 *Conductor ad evitandam solutionem Regularibus non potest opponere de non interventu consensus Capituli.*
14 *Abbatissa quando, & qualiter veniat appellatione Monialium.*
15 *Episcopi consensus quando requiritur in alienatione bonorum Regularium.*
16 *Text. in c. nulla n. 18. q. 2. explicatur.*
17 *Alienatio rerum Ecclesiæ quando requirat tractatum.*
18 *Tractatus inter quos fiat & qui vocatur in alienatione bonorum Ecclesiæ.*
19 *Vocari qui debent in Congregationibus Regularium pro alienatione bonorum.*
20 *Regularium voluntas, & consensus non est sublata in alienatione bonorum.*
21 *Abbatissa cum Monialibus disponit de rebus Monasterii.*
22 *Abbatissa administrat cum consensu Regularium seu Monialium.*
23 *Abbatissa qualiter administret bona si subjecta sit Regularibus, & quid si Episcopo.*
24 *Abbatissa subjecta Fratribus Minoribus administrat bona sine illis.*
25 *Monialium Superior an alienare possit domum dirutam prope Monasterium.*
26 *Alienatio rerum Ecclesiæ quibus juribus prohibeatur.*
27 *Alienatio rerum Ecclesiæ jure antiquo qualiter fiebat.*
28 *Alienatio perpetua rerum Ecclesiæ requirit consensum expressum Capituli, sed temporalis tacitum habere sufficit.*
29 *Text. in Clement. 1. de rebus Ecclesiæ non alien. explicatur.*
30 *Locatio sine consensu Conventus nullis subjicitur pœnis, licet requiratur consensus prædictus.*
31 *Episcopus quid agat sine Capitulo & quid cum eo.*
32 *Alienatio rerum Ecclesiæ sex requirit conditiones, & quæ sint.*
33 *Monialibus quo jure sit interdicta alienatio bonorum Ecclesiæ.*
34 *Moniales censum sibi assignatum pro credito, an possint alienare.*
35 *Regulares an possint promittere indemnitatem Laicis in casu de quo agitur.*
36 *Moniales relaxant tertias sine assensu Apostolico.*
37 *Monialis an possit cedere, & renunciare vitalitium, & quando.*
38 *Monialium Abbatissa, an possit vendere domum Laico, & ille iterum donare Monasterio sine ulla pœna censurarum.*

39 *Mo-*

39 *Moniales an possint expendere pecuniam censualem in fabricam novæ domus.*
40 *Moniales an possint reparare domum ex pecunia census sibi restituta.*
41 *Monachorum Superior, an possit locare fundum suo subdito.*
42 *Monialium Abbatissa, an possit pecunia de uno banco in alium transferre.*
43 *Alienari, an possini à Monialibus quæsita vigore Salviani.*
44 *Alienans totam Ecclesiam an incurrat in pœnas contra alienantes bona Ecclesiastica.*
45 *Reliquiæ an possint alienari sine assensu.*
46 *Vasa argentea & similia qualiter alienentur.*
47 *Alienatio rerum Ecclesiæ non est prohibita si fiat retrocessio donanti rerum donatarum.*

ARGUMENTUM.

Abbatissa non posse locare ad longum tempus bona Monasterii sine consensu expresso Monialium, ad breve verò tempus cum consensu tacito eorumdem ostenditur etiam post Extravagantem *ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alienandis*. Conductor non tenetur denunciare ante tempus, nec ei fieri debet à novo inquilino, vel à Domino denunciatio, in prædiis rusticis Neapoli præfertur primus conductor secundo. Consuetudines Civitatis Neapol. in Curia Ecclesiastica non teneantur exceptis in illis in quibus agitur de Sasinis: illa verò de jure congrui nec recipitur ibi. In colonis verò rerum Ecclesiæ secundus præfertur primo colono. Abbatissa qualiter disponat cum consensu Monialium. Monialium bona quo jure alienari prohibeantur, & an possint censum sibi assignatum, & extinctum expendere pro necessitatibus suis; & an possint alienare bona quæsita vigore Salviani. Totam Ecclesiam posse alienari sine assensu defenditur. Vasa argentea, & reliquias Sanctorum minimè. Vitalitium in præteritum cedi, non in futurum sine assensu affirmamus.

Neapolitana Affictus,

PRO

Monialibus S. Patritiæ, &c.

FACTUM.

1 Monasterium S. Patritiæ ad Coloniam per triennium dedit fundum rusticum in Casali Arzani, & dum in mense Maji 1665. deberet tractari de illo locando alteri, vel confirmando affictu cum primo; ut adveniente mense August. 1665. exfractaret primus si nollet in affictu stare primus Colonus fundum licentiavit propter quod Abbatissa sola fecit ejusdem fundi affictum alteri: post affictum in mense Junii accessit primus Colonus ad Monasterium, & Abbatissa convocatis monialibus ad sonum campanellæ cum toto Capitulo fecit affictum primo Colono: comparuit ille, qui habuit affictum in Sacra Congregatione, & fecit, ut ordinaretur Colono actuali, ut adveniente tempore scilicet diè 15. mensis Augusti exfractaret, & sic fuit per S. C. ordinatum; adversus quod decretum duo opposuit Colonus actualis primum quod volebat præferri, secundò quod locatio, & contractus partis adversę vitio laborabat, & suus erat omni jure perfectus: etenim primus contractus erat à sola Abbatissa, secundus erat ab Abbatissa, & Capitulum monialium: de his duobus disputabatur.

2 Quoad primum in prædiis Urbanis in hac civitate nulla requiritur denunciatio per tres menses antecedentes ad exfractandi tempus, sed semper secundus expellit primum Inquilinum etiam non facta denunciatione: hinc D. Fabritius Thomasinus conduxit quandam domum in Burgo Platgæ, in qua habitabat quidam N. Cantelmus propè mense Maji, Thomasinus denunciavit Cantelmo, quod in die 4. Maji domum vacuam relinqueret, Cantelmus dicebat non teneri, quia per tres menses antea non fuit denunciatus, juxta observantiam Neapolitanæ civitatis, de qua additio ad consuetudines in consuetudine, sed si fundum de locato, & conducto, quæ dicit sic Neapol. servari per novum conductorem producebatur instrumentum locationis, & negabatur observantia denunciando, quam non esse veram dicit Ursill. ad Afflict. *dec.* 365. *nu.* 12. cum in urbanis prædiis novus conductor possit expellere conductorem eodem tempore quo intendit accedere absque alia præcedente requisitione Capic. *in consuetudine*; sed si fundum ibi fuit judicatum per S. Congregationem; neque potest antiquus Inquilinus novum molestare sub prætextu reconductionis: nisi per scripturam fuerit celebrata locatio, *l. ne cui C. locati*, *l. item quæritur*, *§. qui impleto*, *ff. locati*, Affl. *dec.* 238. Franc. *dec.* 278. sed in prædiis fiscalibus præfertur primus ex *l. congruit*, *C. de locatione prædiorum fiscalium*, *lib.* 11. Francus *decisione* 406. & ita decisum refert Sanfelicius *decisione* 9. 3 4

Itaque conclusio est ponenda in præsenti, quod in prædiis urbanis antiquus conductor non præfertur *ex d. l. ne cui Cod. locati*, ubi Salycetus, Bald. & alii apud Boerium *decis.* 107. & sequitur Rogerius Rolandus *in Thesauro emphyteutico*, *quæst.* 24. Mantua *consil.* 48. *lib.* 1. Missinger. *centur. dict. observat.* 23. Gomesius *capit.* 3. *var. de locato, & conducto*, *numer.* 50. Francus *decis.* 406. Reg. de Ponte *consil.* 24. *volum.* 1. Gizzarell. *decis.* 5. Anna *consil.* 77. Gratianus *capit.* 357. Verum Neapoli aptanda consuetudine in locatione prædiorum rusticorum præfertur antiquus conductor, Afflictus *decis.* 238. Regens de Ponte *consil.* 231. *volum.* 1. Gizzarellus *dicta decisione* 5. Anna *consultat.* 27. Gratianus, *ubi suprà*, Camillus de la Ratha *consilio* 18. 5 6

An verò procedat idem in prædiis Ecclesiæ quæstio est. 7
Prima opinio ait proferri antiquum in Cevallos *q.* 756. *num.* 67. Gratianus *c.* 357. *n.* 42. Rebuff. *in compendio de alienatione bonorum Ecclesiæ*; *n.* 62. tum ex Bart. *in l.* 1. *n.* 2. *C. de metallariis*. *l.* 11. dum dicit ubi Colonus debet potius vendere vinum, vel fructus domino suo, quam aliis justo tamen pretio tum ex text. *in cap. ad aures de reb. Ecclesiæ non alien.* tum ex æquitate *l. congruit*, *C. de locat. præd. fiscal.* ubi administratores debent habere ante oculos æquitatem cum nullum patiatur damnum per hoc quod primus conductor præferatur secundo.

Secunda opinio dicit non præferri primum, sed secundum per textum *in d. l. ne cui*, *Cod. locati*, qui generaliter loquitur, & sic decisum refert Franc. *decis.* 406. Gizzarell. *dec.* 5. Camill. de la Ratta *cons.* 18. qui respondent primò ad Bartoli doctrinam ibi prefertur dominus qui habet jus in re hoc procedit in locatione ad longum tempus per quam constituitur jus in re ut ex emphyteusi de qua Anna *cons.* 77. *nu.* 25. Gizzarell. *dec.* 6. secus in locatione ad modicum tempus juxta text. *in d. l. ne cui*, Roman. *cons.* 22. *n.* 5. & ad textum *in d. c. ad aures*, Respondeo tunc esse præferendum virtute *d. cap.* cum sterilem terram ad culturam reduxit, & hæc est limitatio ad text. *in d. l. ne cui*, *C. locati*, latè Anna *d. cons. n.* 29. ad text. *in d. l. congruit*, Respondent id esse speciale in prædiis fiscalibus, Francus *ubi suprà*, *n.* 7. Sanfelic. *dec.* 109.

Sed vera ratio disparitatis inter privatum, & Ecclesiam ea est quod privatus non tenetur dominum requirere in prædio Urbano, an velit eum facere in locatione manere, sicuti tenetur in prædio rustico propterea in prædio urbano, secundus expellit primum etiam non requisitum in rusticis primus præfertur posita requisitoria, &c. Idque ex consuetudine Neapolitana, sed Ecclesia, non tenetur ad has consuetudines Neapolitanas, neque clerici, &c. 8

Quod prodatur, quia licèt post plures Neapodani locos dicat Oliva in ritu Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, *numer.* 4. Consuetudines Neapolitanas per ritus Curiæ Archiepiscopalis fuisse approbatas excepta illa quæ agit de jure congrui quod ex ritu prædicto, colligit Oliva tamen ut benè advertit Campanilis *d. ritu* 23. *numer.* 20. deceptus est Oliva: sicuti etiam Ursill. ad Afflictum *dec.* 310. *numer.* 13. quia vera intelligentia ritus ea est, ut approbatæ, & confirmatæ videantur illæ consuetudines Ecclesiasticæ per ritus, quæ loquuntur de causis lasinarum fabricarum, faciendarũ, vel 9

vel demoliendarum, & similium quibus, quia illa de jure congrui erat consimilis eamque non intendens ipsa Curia probare: fuerunt propterea addita illa verba (exceptio jure congrui) ut benè Campanilis *ubi supra*, *ritu* 23. *numer.* 10.

10 Non benè ergo in præsenti causa primus conductor petiit prælationem: quia non competebat: unde illi expresè renunciando recurrit ad validitatem contractus dicendo ipsam habere contractum factum ab Abbatissa consensu Capituli, sed locationem alteri factam fuisse ab Abbatissa sine consensu Capituli; hoc ergo est videndum an locatio facta ab Abbatissa sine consensu Capituli valeat.

11 Respondeo enim non valere primò quidem quia Prælatus, duplex est, unus habens Capitulum, alius Capitulum, vel Conventum non habens; si Capitulum, & Conventum non habeat tunc alienat de per se, *Clem.* 1. *de rebus Eccles. non alienandis*, & saltem ad pejus requiritur licentia sui Prælati Superioris latè Suarez *de religione*, *tomo* 4. *tract.* 8. *lib.* 4. *cap.* 27. *numer.* 15. Barbos. *in dict. Clem.* 1. *de rebus Eccl. non alienandis*, *numer.* 3. aliàs si adsit Conventus, non valebit alienatio sine consensu Conventus,

12 & non sufficit regulariter Abbatis authoritas, ut benè Covar. *l.* 3. *var. c.* 3. *n.* 9. locatio ad longum tempus fiebat antiquitus cum tractatu, & Capituli consensu ad breve tempus requirebatur consensus Conventus: legatur text. *in d. Clement.* 1. *de reb. Eccles. non alien.* Ergo in illa ad breve tempus non requiritur tractatus, sed solus consensus, ut post alios Barbosa: quia text. *in extravaganti ambitiosæ de rebus Eccles. non alien.* tollit de medio tractatum, sed relinquit consensum.

13 Secundò facit: quia Rodoanus *de locatione rerum Ecclesiæ*, *quæst.* 58. *in fin.* ait quod Conductor rei Ecclesiasticæ, qui rem possidet ad evitandum solutionem pensionis non potest opponere quod non intervenit consensus Superioris, ut requiritur secundum omnes, & per Abbatem *in capit.* 1. *de his quæ fiunt à Prælatis*, & Abbatissa suum consensum, & authoritatem habet dependentem à monialibus, Anastasius Germonius *l.* 3. *de sacris immunit. cap.* 10.

14 nec venit appellatione monialium, Berdacchinus *in verb. Abbatissa*, *in princip.* sed limitatur in favorabilibus, Barbatia *de potest. Cardinalium*, *quæst.* 1. Imò etiam in odiosis Barbatia *quæst.* 7. *de Abbatis. Germaniæ*; plura notat Heringius *de fidejuss. capit.* 7. *numer.* 518. Reiger *in verb. Abbatissa*, David Doringius *in verb. Abbatissa*, unde Rodoa-

15 nus *quæstion.* 27. ait quod in rebus alienandis Monasteriorum intervenire debet consensus Episcopi, Abbatis, & omnium fratrum, aliàs non tenet alienatio, *capit. Abbatibus* 12. *quæst.* 2. *& numer.* 4. dicit per Abbatissam, Moniales disponi res Monasterii, & oportet quod fiat tractatus, qui debet fieri cum magna deliberatione, & maturitate.

16 Neque obstat textus *in capit. nullam* 18. *quæst.* 2. ibi: tota dispositio Monasterii, & rerum Monasterii spectat ad Abbatem; per quem text. videtur abrogata dispositio jurium scilicet *in cap. Abbatibus in quæst.* 7. *& c. in vendition.* 17. *quæst.* 4. ubi notat Joannes de Turre Cremata, & glos. 1. *in principio*, *in d. capit. in vendentibus*, & ibi Archidiaconus.

Respondeo enim quod textus ibi dum dicit totam potestatem Monasterii pertinere ad Abbatem, est intelligendus quantum ad Monachorum exclusionem, hoc est quod ita pertinet ad Abbatem, quod non ad Monachos secundum glossam, vel dicere potes secundum quod ibi dicit Archidiaconus referens verba Hostiensis *in cap.* 1. *de rebus Eccles. non alienandis*, scilicet quod ille textus debet intelligi quoad regulam, & regulæ formam, & pertinentia ad illam, sed non quoad alienationem, quasi velit ille textus quod ita pertineat integra potestas Monasterii, quoad prædicta, ad Abbatem quod non ad Monachos, id est ita pertinet ad Abbatem super Monachos quod non habeant aliquam potestatem Monachi super Abbatem, vel dicas tota potestas, id est Prælati; non enim est ibi alius Prælatus, ut benè Rodoanus *q.* 27.

17 Secundò facit: quia dum alienantur res Ecclesiæ requiritur causæ cognitio, & tractatus; est autem tractatus consulatio de facienda alienatione, & an expediat, & quæ res potius alienari debeant, Rebuf. *in compendio de alienatione rerum Ecclesiæ Monasterii*, *numer.* 11. *&* 81. Avendanus *de exequendis mandatis*, *cap.* 4. *num.* 34. Petrus Gregorius *libro* 25. *cap.* 8. *numer.* 9. Rodoanus *de rebus Eccles. qu.* 23. *&* 25. Osasch. *dec.* 171. *numer.* 8. *&* 9. Ludovic. *decis. Perus.* 93. *numer.* 21. Cavalc. *dec.* 45. *num.* 28. *& dec.* 46. *num.* 156. *p.* 1. Alexander Raudensis *de Analogis*, *l.* 1. *c.* 38. *num.* 64. Castill. *l.* 1. *quotid. c.* 54. *n.* 13. 15. *&* 17. & Congregationi, seu vocationi Monachorum debet præcedere tractatus, & omnes capitulares generaliter vocari debent, Felinus *in c. cunctos*, *num.* 21. *de constit.* Francus Marcus *d.* 779. *nu.* 8. *part.* 1. Azevedus *ad curiam Pisanam lib.* 2. *capite* 20. *numer.* 1. & debet expresè constare non illativè, Rolandus *consil.* 18
90. *numer.* 38. *lib.* 1. Surd. *dec.* 431. *numer.* 69. Castillus *lib.* 4. *cap.* 44. *n.* 30. & vocantur Præsentes non absentes, nec qui non serviunt *Auth. Hoc jus porrectum*, *Cod. de sacros. Eccles.* Mantica *lib.* 4. *de tacitis*, *tit.* 7. *nu.* 9. Trentacinquius *lib.* 1. *var. in tit. quod cujusque Universitatis nomine*, *resol.* 1. Cevallos *quæst.* 476. in quibus Congregationibus debent intervenire duæ partes saltem ex tribus Capitularium *l. nulli*, ubi DD. *ff. quod cujusque Universitatis nomine*, & ibi gloss. *in verb. duæ partes nominatorum*, *Cod. de Decurio*, *lib.* 10. glos. & Bart. *in l. quod major*, *ff. ad Municip. & in l.* 2. *ff. de decretis ab ordine faciend.* & in alienatione bonorum Universitatis, quod debeant intervenire duæ partes, ex tribus
comprobat Mantica *lib.* 4. *de tacit. tit.* 7. *num.* 10. Azevedus 19
ad Curiam Pisanam, *l.* 1. *cap.* 20. *lit. D*, *num.* 50. Menoch. *cons.* 726. *num.* 2. *l.* 8. Surd. *dec.* 28. *num.* 82. at quando sunt vocati omnes, vel saltem duæ partes, tunc factum per eos qui venerunt, etsi majorem numerum non faciant, vel partem totius, sed longè minus valebit, Zabarella, Abbas, Trentacinq. & alii *ubi supra*, quia illi qui vocati fuerint, & noluerint venire se alienos à Capitulo faciunt, & non computantur in numerum Capitularium, *c. cum nobis*, ubi Abb. *notab. de elect.* Franc. Marcus *decis.* 1038. *&* 783. ubi idem ait de recedentibus à Capitulo, *& dec.* 285. alii dicunt esse expectandas suas partes congregati, latè Fran. Mar. *dec.* 1336. Hermosill. ad Greg. Lopez *glo.* 1. *l.* 15. *tit.* 5. *p.* 5. *n.*
40. *folio* 74. *tom.* 2. quando ergo per extravagantem Ambi- 20
tiosæ, & per alias Noviores dispositiones in concessione ad longum tempus sublatus est tractatus, non est sublata voluntas Monachorum cum Abbate, vel Monialium cum Abbatissa, ut dicunt DD. suprà citati, ergo sola Abbatissa nequit locare ad breve tempus nisi cum consensu Monialium.

Quartò facit, quia licet Abbatissa habebat liberam bo- 21
norum administrationem sui Monasterii: unde pro illo potest esse procuratrix, Dueña *reg.* 311. Barb. *in c. ad nostram de confirmatione*, *l.* 1. *Decretalium*, *tit.* 30. Abb. *in capit.* 2. de his quæ fiunt à Prælatis, Decius *in leg. fœminæ de regul. jur. in* 6. Corduba *in summa*, *quæst.* 54. Petrus Navar. *de restit. c.* 1. *n.* 169. Lopez *p.* 1. *c.* 155. Faustus *l.* 8. *qu.* 221. Tamen dicit Abb. *in d. c.* 2. quod non obstante fœmineo sexu disponantur res Monasterii per Abbatissam, & Moniales sicuti per Abbatem, & suos Religiosos idem tradunt Navar. *de Regularibus*, *Comment.* 3. *n.* 4. Cardinalis *cons.* 13. *n.* 25. qui omnes moventur *ex c. dilecta*, ubi glos. *in verb. jurisdict. de major. & obedien.* quæ universalem administrationem, tam temporalem, quam spiritualem Monasterii dicit pertinere ad Abbatissam quo ad omnia quorum fœmina est capax: quod sequitur Sanchez *l.* 7. *Decalogi*, *c.* 19. *n.* 44. Cuccus *l.* 3. *instit. majorum*, *in tit. de Abbatissa*, hinc Diana *de*
paupertate Religiosa reg. 22. dicit: hodie tamen dicta admi- 22
nistratio non videtur absoluta, sed ferè in omnibus Monasteriis habet relationem ad alias Moniales, & in rebus magni momenti ad Episcopos, seu Superiores eorum, sequitur Tambur. *de jure Abbatissarum*, *disp.* 33. *q.* 13. *in fin.* & P. Lezzana *in verb. administr.* & administrator ait quod licèt Abbatissæ, seu Priorissæ habeant aliqualem administrationem bonorum Monasteriorum quibus præsunt, ut ait ipse *in verb. Abbatissa*, *n.* 17. nihilominus dicta administratio non est absoluta, sed ferè in omnibus Monasteriis habet relationem ad alias Moniales, & in rebus magni momenti
ad Episcopum, vel Superiores, Tamb. *disp.* 32. *q.* 13. unde 23
sicut Episcopi respectu Monialium sibi subjectarum possunt ponere administratores pro bonis administrandis, sic & Superiores Regularium respectu Monialium ipsis subjectarum, ut habetur *in Bulla Gregorii XV. de exemptione Privilegiator.* quæ incipit *Inscrutabili*, *Bulla* 18. §. 5. Tamb. *de jure Abbatissarum*, *disp.* 17. *q.* 2. qui ait quod Generales, &
Provinciales Religionum possunt deputare administratores 24
bonorum Monialium sibi subjectarum, exceptis tamen Fratribus Minoribus de observantia, quibus hoc est prohibitum, ut

ut declaravit Sacra Congregatio, teste Barbosa *in collectanea in verb. Administratores*, Gavantus *in manuali Episcoporum in verb. Monialium*, cura in temporalibus, Novarius *in verb. administratores*, Lezzana *in summ. in verb. administrat. numer.*3. & Monialium Superior cum consensu Capituli potest alienare domum veterem, vel aliquid inutile
25 propè suum Monasterium existens, & pecuniam non tenetur implicare: quia alienatio est necessaria, ut notat Bordonus *tom.*1. *resol.*27. *numer.*72. sic potest vendi domus, seu fundus, & ex pretio emi census; tum quia talis contractus non est propriè alienatio, cum non sit distractio rei venditæ, tum quia domus est subjecta combustioni non sit Census cum imponatur fundus, Bordonus *tit.*2. *resolut.* 62. *numer.* 1.

26 Quintò facit: quia alienatio rerum Ecclesiæ juribus civilibus, & Canonicis prohibetur, *leg. jubemus la* 2. *Codic. de Sacrosanct. Eccles.* §. *nos igitur Auth. de non alienand. rebus Eccles.* §. *quia verò Leonis eodem titul. &* §. *si vero*, Quaranta *in verb. alienat.* Villagut. *de rebus Eccles. non alienand. part.*2. *capit.*2. *numer.* 6. *Iure*, *& canonico*, *non licet*, *capit. Diacono*, *capit. quicquid*, *capit. monemus*, *capit. quisquis*, *capit. sine exceptione* 12. *quæst.* 2. *capit. nulli*, *capit. si quis Presbyterorum*, *capit. final. de rebus Eccles. non alienand. capit. sicut*, §. *final. de electione*, ubi glos. *in verb. præterito*, *capit.* 2. *de rebus Eccles. non alienand. in* 6. *Clement.*1. *de rebus Eccles. non alienandis*. Constitutio Pauli Secundi, quæ incipit ambitiosa, & habetur in fine sexti inter communes extravag. *sub titul. de rebus Eccles. non alienand.* & in Bullario Romano *tom.* 1. *& est* 5. *inter Bullas ejusdem Pontificis edita de anno* 1467. & fuit confirmata per Julium Tertium per aliam suam extravagantem, quæ incipit *cum sicut accepimus in anno* 1541. quod ponit per extensum, Peryn. *to.*1. *in Bulla* 9. *Julii Tertii*, §. 1. *num.*4. & in alia Bulla Pauli Quarti, quæ incipit *injunctum nobis desuper*, ut in Bullario Cherubini *pagina* 719. & in alia Pii Quinti, quæ incipit: *etsi de singulis*, & per Clementem Octavum in Bulla quæ incipit: *Romanum decet Pontificem*, *anno* 1691. & in alia quæ incipit: *Ad Romani Pontificis*, *de Anno* 1592. quas per extensum ponit Villagut *de rebus Eccles. non alienand. lib.* 2. *in fin.* & per Urbanum Octavum, ut in Bulla *de non alienand. tom.*4. *Bullarii*, & prius per Tridentin. *session.*22. *cap.* 11. *de reformat.* & adest decretum Sanctæ Congregationis, sub Urbano Octavo inter decreta recentiorum, & relatum à Barbosa in Tridentin. *ubi suprà*, & à Pyrro Corrado *libro* 9. *de dispensationibus*, *capite* 2. *numero* 11.

27 Jure verò antiquo solemnitas erat, ut per Superiorem cum consensu Capituli fieret alienatio, *capit. sine except.* 12. *quæst.*2. *capit. Irrita*, *capit. cum Apostolica* 7. *cap. nuper* 8. de his quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli, & licet in alienatione stabilium requireretur: tractatus quia talia bona sunt communia pluribus Universis, P. Donatus *numer.*1. *tractat.*14. *quæst.*10. qui tractatus debet præcedere consensu Capituli *in dict. capit. sine*, ibi: *sine exceptione decernimus*, *ne quis Episcopus de rebus Ecclesiæ suæ quicquam donare*, *vel commutare*, *vel vendere audeat nisi fortè aliquid horum faciat*, *ut meliora prospiciat*, *& cum totius cleri*, *atque consensu id eligat*, *quod non sit dubium*
28 *profuturum Ecclesiæ*, *& sic prius debet discuti*, *an sit utilis Ecclesiæ alienatio*, *deinde debet esse tractatus*, *&c.* id ipsum habetur, *in capit.*1. §. *quia verò de rebus Eccles. non alienand. in* 6. alias esset irrita alienatio, & est textus *in capit. alien.*37. 12. *quæst.*2. & licèt in alienatione perpetua, & locatione ultra triennium requiratur expressus consensus Capituli, & subscriptio eorum, aliter contractus non valeret, tamen si fiat alienatio temporalis, locatio, &c. sufficit tacitus consensus Capituli, ut constat *ex cap.* 1. §. *quia etiam*, *de rebus Eccles. non alienand. in* 6. ubi gl. notat, quod in temporalibus, in quibus non ita læditur Ecclesia sufficit consensus tacitus in perpetuis expressus, & tractatus secundum formam, *capit. sine exceptione* 12. *quæstion.*2. & patet *ex dict. capit.*2. *de his quæ fiunt à Prælatis*, *versic. contradicente* ibi, in perpetuis est necessarius expressus consensus, & subscriptio per quam appareat de consensu, & patet ex *dict. capit.*1. de his quæ fiunt à Prælatis, ibi absque collaudatione idem est, ac simul laudare, laudatio autem fieri nequit, nisi voce aut scripto, vel aliquo exteriori signo, utpote assurgendo, vel caput aperiendo: qui consensus debet adhiberi collegialiter non singulariter,

glos. *capit. dudum de rebus Eccles. non alienand. in* 6. Villagut *lib.*1. *de rebus Eccles. non alienand. capit.* 12. cui favet Bonacin. *part.*4. *de alienan. bonorum Eccles. numer.*21. talis verò tractatus subscriptio, &c. hodiè non requiritur in alienatione prædicta: quia fuit de solemnitate antiqua juris canonici, quæ per Paulinam fuerunt correctæ, & abrogatæ, nam consensus Episcopi in alienatione bonorum sibi subjectorum non requiritur neque Patroni, si Ecclesia sit patronata: supplet enim Papa quoad ea quæ sunt de jure canonico, Riccius *resol.* 383. Donatus *q.*26. Novarius in *summa Bullarii*, *part.*1. *de alien. bonorum Eccles.* super Bulla Pauli IV. *numer.*25. Donatus *p.*1. *tract.*14. *qu.* 18. ac quia textus extravagantis loquitur in alienatione perpetua, & locatione ad longum tempus, quæ fit à Papa, & supplet Papa; in locatione verò ad breve tempus cum non loquatur in Paulina remanet, prout de jure communi ut requiratur consensus Monialium.

Sextò facit communis traditio quod res Monasterii sine 29
consensu Capituli alienari non possunt *d. cap. Abbatibus* 12. *q.*2. *cap. in venditionibus* 7. *q.*4. & in subjectis Episcopo requiritur, etiam consensus Episcopi; in exemptis verò consensus Capituli, & Superioris, vel Prælati sui, si Capitulum non habeat *d. Clem.*1. *de rebus Eccl. non alien.* ibi: Conventus sui, vel si Conventum non habeat Prælati proprii assensu ad hoc nihilominus accedente, & hodiè superadditur assensus Apostolicus juxtà mentem dictæ Paulinæ & decretum S. Congregationis suprà positi aliàs nulla erit, & invalida alienatio præter pœnas quæ incurruntur, ut benè P. 30
Donat. *tom.*1. *tract.*14. *p.*2. *q.*83. Hinc Bordon. *dec. Miscellanea* 190. quærit an Superior Conventus locans sine consensu Conventus incurrat pœnas contra alienantes, & respondet negativè, quia nec in Bulla *ambitiosæ*, neque in decreto prohibetur præcisè, id neque præscribitur locatio de consensu conventus, licet aliundè id colligatur, nulla tamen pœna imponitur contrafacientibus sic Episcopus si alienet, donet vel vendat, aut commutet, rem Ecclesiæ sine consensu Capituli, vel Clericorum non tenet *c.*1. *de his quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli*, & notat Tiraqu. *de jure mariti gloss.*8. *numer.*21. quod si Prælatus habeat conventum, alienare debet cum consensu Conventus; sin autem Conventum non habeat, tunc alienabit cum consensu alterius Superioris sui, & ubi adest Conventus sive Capitulum tunc consensus Capitulariter ab universis, non autem à singulis præstari debet Farinac. *p.*4. *divers. d.*204. Barbosa *in c.*1. *de his quæ fiunt à Prælatis*, *numer.*4. semper autem observa cum Gratiano *c.*110. *numer. ult.* Episcopos jam 31
præscripsisse contra Capitula; ut absque eorum consilio, sive consensu possint jurisdictionalia exercere subditorumque excessus punire, ut benè sequitur Barbosa *in d. capit.*1. *de rebus Eccl. non alienan. numer.* 5. & si alienet tacente, & sciente Capitulo, tenent alienatio: quia Capitulum consentire videtur, *cap.*2. *de his quæ fiunt à Prælatis*, ubi concessio decimarum cum causæ cognitione facta, & consensu Capituli tenet: quia conceduntur fructus, & est concessio temporalis, qui consensus posteà præstitus, valebit, ut videmus quod donatio facta ab Episcopo sine consensu Capituli est nulla, *cap.*3. *de his quæ fiunt à Prælatis*; sed posteà præstitus idem operatur ac si anteà præstitus fuisset, ut latè Barbosa *in dicto*, *capit.* 3. *de his quæ fiunt à Prælatis*; ergo nullus contractus, neque negotium, valebit sine consensu Capituli, *c.*4. *de his quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli*.

Ex quibus infertur primò ad alienationem rerum Eccle- 32
siæ, sex requiri conditiones: prima scilicet est justa causa, secunda authoritas Prælati, tertia Tractatus, quarta consensus Capituli, quinta subscriptio singulorum saltem per Notarium, & ista quinque jure antiquiori requirebantur; posteà verò ex extravaganti ambitiosæ requiritur licentia S. Pontificis: post Decretum Urbani VIII. sufficit obtinere licentiam à Sacra Congregatione: ergo deficiente una ex dictis conditionibus alienatio est nulla; ut docent omnes in dicta extravaganti, & omnes has conditiones reducunt DD. ad duas scilicet ad justam causam & ad formam, seu legitimam solemnitatem; ut benè Bordon. 1. *tom. resol.* 27. *numer.*20. & data etiam accidentali utilitate requiritur assensus Apostolicus, sine cujus licentia est contractus nullus post alios Bordon. *resol.*27. *à n.*33. & patet ex contractu celebrato salvo assensu, dummodo non fiat traditio, contractus valebit.

Infertur secundo, ad quæstionem quo jure Monialibus 33
sit

G 2

ſit interdicta alienatio bonorum ſuorum, & ſuarum Eccleſiarum, quod eſt quærere, an ſint ſubjectæ Bullæ Pauli II. & Decreto Sacræ Congregationis, ita quod ſi illa transgrediantur incurrunt pœnas inflictas, & reſpondeo, quod quamvis in jure expreſsè, non prohibeatur Monialibus alienatio bonorum ſuarum Eccleſiarum, tamen talis inhibitio ad illas ſe extendit, & deducitur ex jure communi *cap. nulli de rebus Eccleſ. non alienand.* ibi nulli liceat alienare rem Eccleſiæ ſuæ immobilem, quæ dictio (nulli) eſt communis generis tum maſculini, & patet ex Bullis Summorum Pontificum Regularibus utriuſque ſexus indulgentibus alienationem, etiam ſine licentia Sedis Apoſtolicæ facienda: ut latè Confectus *pag.* 150. privilegium conceſſum à Leone X. Franciſcanis trium Ordinum utriuſque ſexus & Dominicanis etiam ſororibus *in ſequenti privilegio* 151. & alio *pagina* 132. eidem conceſſo *à Clemente VII. pagin.* 244. *alia à Gregor. XIII.* conceſſo Heremitanis S. Auguſtini etiam Monialibus S. Auguſtini derogando in ſpecie extravaganti Pauli V. ergo ſignum eſt jura comprehendere etiam Moniales.

34 Infertur tertiò ad quæſtionem, an Moniales poſſint cenſum ſibi aſſignatum in ſolutionem, & loco crediti pecuniarii diſtrahere in caſu reſtitutionis & illius extinctionis, an verò illam pecuniam debeant denuò inveſtire, quod etiã eſt quærere; an cenſus ille qui erat penes laicum diſtrahibilis talis etiam tranſeat apud Eccleſiam, cui aſſignatur in ſatisfactionem ſui crediti, & reſpectus, Bordonus *ubi ſuprà, numer.* 16. talem cenſum poſſe vendi, & diſtrahi in Beneficium Monaſterii, tum quia Moniales potuiſſent alienare pecuniam illam, ſi debitor eam illi ſolviſſet: ergo cenſum illis aſſignatum pro credito; tum quia talis cenſus eſt ſubrogatus in locum pecuniæ debitæ: ergo acquiritur, ut quid mobile, & diſtrahibile, secùs ſi eſſent incorporati cenſus ſimpliciter Monaſterios ut benè Bord. *tom.*4. *reſ.* 26. *numer.*16.

35 Infertur quartò in ſtatu Principis Italiæ adeſt ſtatutum, ut bona non alienentur in Eccleſiam ſine prævia fidejuſſione alicujus laici, qui ſe obliget ad ſolvenda onera, quibus ſunt ſubjecta bona, quæ in Eccleſiam transferuntur. Quo poſito laicus fidejubendo obligat omnia ſua favore Eccleſiæ ementis à Laicis ad effectum, ut ſervetur indemnis Princeps, ſeu Univerſitas cui onus eſt ſolvendum; an Regulares favore quorum facta eſt à Laico fidejuſſio poſſint Viceverſa fidejubere pro eodem Laico reſpectivè ad illum relevandum ab onere contracto favore Eccleſiæ, & hoc abſque periculo excommunicationis illatæ in Bulla Cœnæ. Reſpondeo, quod poteſt Monaſterium fidejubere quantum attinet ad fidejuſſionem factam à Laico illum relevandi, aut promittendo emptori bonorum fidejuſſori, quod occurret quibuſdam Monaſterii contra emptorem inſurgentibus prætextu antiquæ fidejuſſionis, quod alia ratione non probatur, niſi quia ſi fidejuſſor tenetur de jure relevari fidejubentem, & illum ſervare indemnem, *capit.*1. *&* 2. *de fidejuſſor.* ergo non habet locum Decretum *de rebus Eccleſ. non alienandis*: quia revera nihil alienatur; ſed contracta obligatio recompenſatur; ut benè Bordonus *tom.* 4. *controverſ.* 26. *numer.* 28.

36 Infertur quintò Moniales poſſe facere relaxationem tertiarum à debitore ſibi debitarum ſine aſſenſu Apoſtolico, ut dicit Bordonus *dicta concl.*26. *numer.* 39. quia illæ Tertiæ decurſæ ſunt fructus qui ſi recuperantur non eſſent implicandi; ſed poſſent diſtrahi: ergo non ſubjiciuntur Bullæ neque Decreto prohibentibus alienationem bonorum, quæ non poſſunt diſtrahi.

37 Infertur ſextò; an Monialis poſſit annuum uſum ſibi datum ad vitam remittere conſanguineis cum licentia Superioris, & dicunt, quod eſſet alienatio: quia Monaſterium abdicat à ſe rem immobilem, quam habet; ergo eſt alienatio: ita Quaranta *in verbo alienatio, numer.* 26. alii dicunt non requiri aſſenſum Pontificis: quia non videtur alienatio; ſed potius eleemoſyna conſanguineis facta, ut ſi fieret unica remiſſio pro futuris annis eſſet ceſſio ſui juris quæ verè eſſet alienatio Bordonus *d. reſol.* 26. *n.*24. *tomo* 4.

38 Infertur ſeptimò, cum Bordono *dec.*36. quod ſi Monialium Abbatiſſa vendat domum Titio Laico, illam emat, poſteà ſtatim, & incontinenti donet Monaſterio, cum pacto habitandi vita durante talis contractus emptionis ſic celebratus non indiget aſſenſu Apoſtolico, tùm quia quod parum, aut nihil durat factum non dicitur, *capit.*3. *de verbor. ſignific. leg. pro parte*, §. *verſum*, *ff. de in rem verſo*; at dominium hujus domus non remanſit penes emptorem: ergo. Tum quia non eſt locatio ad longum tempus in qua fructus percipiuntur ſingulis annis: quia fructus hujus locationis fuerunt percepti anticipatè in pretio illo in Beneficium Monaſterii, qui poſſunt implicari in aliis ſtabilibus, & prohibetur in extravaganti ambitioſæ locatio ad longum tempus: quia ex diuturnitate temporis de facili poſſunt amitti fructus, imò & domus, quod non eſt in caſu noſtro, in quo omnes ſoluti ſunt anticipatè, & domus jam donata eſt poſt mortem emptoris, ut benè Bordonus *dec.* 36.

39 Infertur octavò, ad quæſtionem; an ſit alienatio, ſi moniales expendant pecuniam cenſualem in fabricam novæ domus, ſi præſertim affectus aſcendunt ad ſummam fructuum quos exigebant ex Capituli cenſus & Reſpondi pro quibuſdam Monialibus nullam incurriſſe pœnam Decretorum *de non alienandis rebus Eccleſiæ*: tum quia talis fabricatio eſt quaſi emptio alterius fundi, & cenſus cum ex domo denuò fabricata tot fructus percipiantur, quot exigebantur ex cenſu; tum quia per talem implicationem magis melioratur conditio Monaſterii: quia immediatè fiunt Domini, & poſſeſſores domus fabricatæ, quod non accidiſſet: ſi receptans pecuniam iterum eam tradidiſſet ad cenſum: tum quia pecunia hoc modo non diſtrahitur, ſed implicatur in evidentem utilitatem Eccleſiæ: tum quia pecunia cenſus extincti reponi poteſt ſuper aliena domo, quæ eſt fundus capax cenſus, cùm ſufficiat, quod fundus ſit frugifer, ut conſtet eſſe dominum, & ſecundum hæc conſuli ego, & inveni deciſionem Bordoni 239. quam adduxi pro Monialibus Monaſterii N.

40 Sic cum Abbatiſſa Monaſterii N. non haberet aliam pecuniam paratam, neque brevi ſperaret, conſului, quod poterat domum reparare ex pecuniis cenſualibus, ne domus in totum periret: quia per jura, & Decreta prohibetur illa alienatio, quæ cum maximo detrimento fit Monaſteriorum, & quæ tendit in diſtractionem; ſed talis pecunia non cedit in detrimentum, neque diſtractionem; ſed in maximam utilitatem Monaſterii; nam ſi domus derelinquatur in totum perditur, & poſteà cum majori impenſa reficitur, & jura prohibent alienationem voluntariam non neceſſariam, ut eſt hæc, ita Peyrinus *in formulis, litter. A, capit.* 11. *numer.* 60. ubi id probat multis rationibus Bordonus *deciſ.* 240. *& tom.* 4. *reſol.*26. *art.*2.

41 Infertur nonò, ad quæſtionem, quod ſi Superior Monaſterii locaverit ſuo ſubdito Monacho fundum Monaſterii ad vitam, & Monachus exburſaverit notabilem Summam pecuniarum ſuo Superiori locanti, an talis locatio ſit contra Bullas, & Decreta de non alienandis rebus Eccleſiæ, hic caſus cum accidiſſet in quodam fratrum Conventu, ego dixi nullam pœnam incurriſſe Superiorem prædictum: tum quia hic caſus non comprehenditur in Decretis: quia talis locatio non eſt ſpecies alienationis prohibitæ: tum quia jura loquuntur de alienatione in laicum ſeu extraneum ibi profanis uſibus applicare: tum quia ex *l. unum ex familia*, §.2. *ff. de leg.*2. ſi Teſtator prohibeat rem alienari tunc dando fratri, vel Sorori, non videtur alienare; ergo quando Superior locat ſuo ſubdito non eſt alienatio: quia inter ipſos non eſt diſtinctio Dominii cum omnia ſint ſub proprietate ejuſdem Monaſterii: tum quia alienatio, quæ fit de uno Conventu in alium ejuſdem Ordinis non comprehenditur ſub Extravagantibus, & Decretis, ut ait Riccius *deciſ.* 38. *&* 74. *de rebus Eccleſ. non alienand.* contra Bonacinam *de alienatione rerum Eccleſiæ, puncto* 2. *numer.*54. quam opinionem probabilem vocat Peregrinus *in Compendio privilegiorum in verbo alienatio, dubio* 7. & probabiliorem, Tamburinus *tom.*3. *diſputat.*13. *quæſtion.*2. *numer.*19. ubi dicit alienationem ab uno Conventu ad alium ejuſdem Ordinis non eſſe prohibitam per extravagantem *ambitioſæ*; ergo multo minus in caſu noſtro: tum quia lex non adaptatur ad ea, quæ raro accidunt ex vulgatis juribus, tales autem contractus inter Regulares rariſſimè accidunt cum ex alio jure prohibiti ſint; nam text. *in c.*20. *ſeſſ.*25. *de Regul.* dicit (nec deinceps liceat Superioribus bona ſtabilia alicui Regulari concedere etiam ad uſumfructum, vel uſum, adminiſtrationem, aut commendam:) ergo caſus de quo in præſenti prohibentur

tur in Trid. at ibi nulla exprimitur pœna contra Superiores concedentes; sed tantum contra detinentes, qui deprehensi taliter tenere, aut convicti privati sunt voce activa, & passiva, quæ pœna incurritur solum per declarationem, & sententiam Judicis, ut cum S. Fausto *lib.* 8. *Thesauri Religiosorum*, *quæst.*198. Sanchez *l.* 7. *cap.* 20. *nu.* 13. docuit Bordonus *resol.*43. *numer.*82. Peyrinus *de subdito*, *q.*2.*c.*20.*§.*9. Unde dixi cum Bordono *d.*11. esse contractum prædictum rescindendum, utpotè contra Trid. *ubi suprà*, sed non contra extravagantes & Decreta *de non alien. rebus Ecclesiæ*.

42 Infertur decimò ad scrupulum, quem habuit quædam Abbatissa unius Monasterii N. scilicet, an esset alienatio transferre pecuniam de Sacro Monte Pietatis ad domum A. G. P. dixi quod non, quia sicut Capitale census transfertur in extinctionem à fundo ad fundum ita pecunia de Monte ad Montem, etiam non ita lucrosum; tandem dixi, quod alienatio est translatio rei ab uno domino ad alium, quod non accidit in casu nostro in quo res translata semper remanet apud eundem dominum quoad eam utilitatem, Bordonus *resol.*27. *quæst.*14. *&* 15. *& resolut.*126. *& dec.* 88.

43 Infertur undecimò, an possint alienari per Regulares sine solemnitatibus, quæsita jure Salviani: ut hoc intelligas scias, quod Monasterium vigore sui crediti si consequi debeat à Clericis vel aliis Nuntio Apostolico subjectis comparet in Tribunali Nuntiaturæ, ubi non agnoscitur assistentiæ remediorum, sed Salvianum; unde creditor contra morosum illum debitorem authore Prætore mittitur in possessionem, & tenutam aliquorum stabilium debitoris, ut eisdem insistat donec, & quousque satisfacit de fructibus maturatis & non solutis ac in posterum maturandis usque ad integralem satisfactionem, & dixi tale creditum maturatum, & maturandum posse alienari sine solemnitate, & licentia Sacræ Congregationis, & tales fructus censuum regulariter alienantur salvo semper Capitali, quod si restituatur à debitore denuo investitur in censum, neque obstat, quod cessio jurium sit alienatio prohibita in jure: quia hoc intelligitur de cessione, & revenditione damnosa respectu stabilis quod non est in inalienabile nisi cum licentia, latè Bordon. *dec.*134.

44 Infertur duodecimò, quod posita prohibitione alienandi res Ecclesiæ sub pœnis in Bullis, & decretis comprehensis est quæstio, an incurrat in pœnas prædictas, qui alienat totam Ecclesiam dico non incurri in pœnas prædictas: quia jura loquuntur de alienatione rerum Ecclesiæ, non verò in alienatione ipsarum Ecclesiarum, non enim Ecclesia patitur detrimentum, nec dicitur distrahi si ab uno patrono in alium distrahitur, ita Megala *consil.* 32. modo non transeat ad usus profanos: Quaranta *in summa Bullarii*, *in verb. alienatio rerum Ecclesiæ*, *numer.*35. Bonacina *de contract. emphyt. numer.* 14. Bordonus *part.* 1. *resolut.*27. *numer.*61. *& tom.*4. *resolut.* 26. *numer.* 31. Reliquiæ

45 verò possunt alienari ab uno Conventu ad alium, vel extraneum sine transgressione jurium, *de rebus Eccles. non alienand.* ut post plures dicit Bordonus *tom.*1. *resolut.*27.*numer.* 82. quia in jure prohibetur alienatio rerum pecunia æstimabilium, sub quo pretio non veniunt reliquiæ, & licet sint pretiosæ non tamen sunt quoad æstimationem pretii, pro-

46 ut dicunt DD. è contra vasa sacra, calices, lampades, vestes, candelabra, & similia non possunt alienari sine solemnitatibus, nec pignorari, vel vendi: quia expressè prohibentur *in dict. extravagant.* ut notat Bonacina, Quaranta, Riccius, & alii apud Bordonum *dicta resolut.* 27. *numer.*64. *& seq.* idem Bordonus *resolut.*63. *à numer.*10. *cum sequentibus*.

47 Infertur decimotertiò, quod si Titia fecit donationem omnium bonorum suorum, inter vivos Religiosis S. N. & ab illis acceptata fuit modo donatrix ad extremam paupertatem deducta est, ut vivere non possit, nisi mendicet, quod facere erubescit; ideò petit à Religiosis, quibus donavit, ut concederent licentiam ex bonis donatis vendendi aliquam rem stabilem, an Religiosi possint concedere licentiam vendendi dictæ donatrici, seu retrocedere partem illorum bonorum, & respondi posse Religiosos eam dare licentiam: tum quia jura prohibentia alienationem intelliguntur de voluntaria, *leg. alienationem* 13. *ff. fam. herciscundæ*, sed hæc alienatio est necessaria: ergo, &c. tum quia donatarius tenetur dare alimenta donanti, quando verget ad inopiam aliter donationem posset revocare, Clarus *in §. donatio*, *quæstion.*21. Vivius *opin.* 79. ergo ne detur, occasio revocandi poterit dari licentia alienandi, & licèt qui non potest alienare neque possit alienationi consentire, *leg. cum quis* 126. *ff. de regul. jur. & leg. sancimus* 7. *Cod. de Sacr.Sanct. Eccles.* tamen dico, quod hæc alienatio est necessaria, Bordonus *tom.* 2. *resolut.* 65. *numer.*5. *&c.*

Julius Caponus.

DISCEPTATIO XCV.

SUMMARIUM.

1 *Factum proponitur de quo in præsenti.*
2 *Abjuratio quid sit secundum se.*
3 *Text.* in c. Ego Berengarius, de consecrat. dist.2. *explicatur.*
4 *Abjuratio fuit antiquissima in Ecclesia Dei.*
5 *Abjuratio quatruplex est de formali, violenta, vehementi, & de levi.*
6 *Abjuratio de violenta non est in usu.*
7 *Abjuratio de vehementi, qualiter fiat solemniter.*
8 *Abjuratio qualis sit detestatio, unius, an plurium errorum.*
9 *Abjuratio consuli debet à Confessariis, Inquisitis in S. Officio.*
10 *Habitus Sancti Benniti, qui datur abjurantibus qualis sit.*
11 *Abjuratio quæ judicia requirat, ut fiat.*
12 *Abjurare recusans, an habeatur pro convicto, & quando.*
13 *Relapsus quando dicatur, qui abjuravit.*
14 *Inquisitores in abjuratione advertunt qualitates causarum, & personarum.*
15 *Apostatæ à fide abjurant de vehementi.*
16 *Apostata à fide metu pravi incidens in Apostasiam, an abjuret.*
17 *Sortilegi, quando abjurent, & qua abjuratione.*
18 *Credentes, & assistentes hæreticorum functionibus quando abjurent.*
19 *Matrimonium contrahentes in sacris Ordinati, & Religiosi abjurant de levi.*
20 *Laici, & Religiosi audientes confessiones cum non sint Confessarii, qualiter abjurent.*
21 *Missam dicentes, cum non sint Sacerdotes, qualiter abjurent.*
22 *Astrologi Iudiciarii, quando abjurent de levi.*
23 *Libros hæreticorum retinentes, vel legentes qualiter abjurent.*
24 *Imagines conspurcantes qualiter abjurent.*
25 *Sanctum Officium impedientes, qualiter abjurent.*
26 *Arma ad Infideles transferentes, qualiter abjurent.*
27 *Hæreticorum fautores, qualiter abjurent.*
28 *Blasphemi consuetudinarii, quando abjurant.*
29 *Abjurationis modus in Tribunalibus Sancti Officii diversus.*
30 *Confessarii solicitantes in confessionibus, qualiter abjurent.*
31 *Abjurare an quis cogatur omnem hæresim.*
32 *Abjuratio, quando fiat publicè, quando privatim.*
33 *Ætas qualis excusat ab abjuratione.*
34 *Abjuratio coram quo fieri debet.*
35 *Abjurans an fiat irregularis.*
36 *Abjurans an admittatur in Confessarium.*
37 *Relapsus quando dicatur post abjurationem.*
38 *Relapsus qualiter puniatur.*
39 *Abjurare recusans qualiter cogatur.*
40 *Abjurantes, qui se fingunt Infideles, & rebaptizantur ob interesse.*
41 *Regularis pœnitentiatus à S. Officio non potest eligi in Prælatum.*
42 *Pœnitentia salutaris quæ sit.*

43 *Decretum Summi Pontificis Vrbani Octavi, affertur.*

44 *Decretum Vrbani habet oculos in futurum, non ante illud.*

45 *Regulares abjurans de levi, secundum plures non potest eligi.*

46 *Abjuratio de levi, non potest dici pœnitentia salutaris.*

47 *Abjuratio an sit pœna, & probabilior est opinio, quod non.*

48 *Abjurationem de levi, non privare electione, qui dicant.*

49 *Regulares post decretum Vrbani Octavi, an eligi possint.*

50 *Abjurationem, non esse pœnam defenditur, & quare.*

51 *Passerinus dicens abjurationem esse pœnam, quoad solemnitates reprobatur.*

52 *Passerini sententia in aliquo casu approbatur, sed non in abjuratione de levi.*

53 *Peyrini, & Rodriquez opionio approbatur in præsenti.*

54 *Comparentes spontaneè in Sancto Officio qualiter abjurent.*

55 *Comparentes spontaneè in S. Officio puniuntur pœnitentiis salutaribus.*

56 *Comparentes spontaneè, an possint puniri pœna pecuniaria.*

ARGUMENTUM.

Abjurationis Etymologia, definitio, & divisio affertur: casus in quibus abjuratur proponuntur, & antiquissimum in Ecclesia abjurandi modum fuisse: Abjurare recusans qualiter puniatur, & quæ considerare debeant Inquisitores? relapsus quis, & qualiter puniatur? Regularis abjurans de levi, & pœnitentiatus in Sancto Officio est ineligibilis, simpliciter tamen abjurans licèt secundùm aliquos pœnam incurrat, ut non possit eligi. Author defendit oppositum, quia abjuratio de levi non est pœna, & à fortiori possunt eligi spontaneè comparentes.

PRO

Patre N. Religionis N. inquisit. Offic. alienante dotem, an possit eligi in Prælatum suæ Religionis.

FACTVM.

1 Regularis Frater N. fuit annis elapsis à Ministris Tribunalis Sancti Officii captus, ex quo in ejus domo, seu cella fuerunt inventa nonnulla scripta, cum certis quibusdam signis, seu crucibus, & fuit protestatus idem Regularis cum juramento, se talia scripta exarasse, dum erat sæcularis, & quod numquam sciverat, quid in eis continebatur, nec illis umquam usus fuerat in aliqua re: Sacrum Tribunal S. Officii admisit D. Fratrem N. ad abjurationem de levi, & remisit eum ad suum Monasterium, nulla imposita eidem pœnitentia, quæritur an possit talis Regularis admitti, & elegi in dignitatibus, & prælaturis suæ Religionis, cum non fuerit in S.Officio pœnitentiatus, sed solum abjuraverit: quæsitus de voto pro veritate respondendo.

2 Suppono primò, quod abjuratio secundum se, & nominis etymologiam, idem significat quod jurejurando, aliquid negare *cap. cum haberet*, de eo qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium, ibi adulterium abjuravit, *cap. Audita de restit. spoliat.* Abjuratio verò secundum rem est hæresum detestatio, cum assertione Catholicæ veritatis obligatione, juramento, & pœna permanendi in fide Catholica, vel ut alii volunt, est detestatio cum juramento ejus quod imponitur ad excludendum suspicionem, vel infamiam cum juramento super Euangelia, promittens abjurans se nunquam in idem lapsurum sub pœna, quæ in sacris Canonibus imponitur; ita Pegna 3. *p. directorii*, *Comment.*41. Royas *sing.*1. Farinac. *de hæresi*, *quæstione* 194. Sousa *in Aphorismis Inquisit. l.*2. *c.*40. & Locatus *in verb. abjurare*, Simanca *de Cathol. instit. tit.* 1. *de abjuratione*, Lud. à Paramo *de origine S. Inquisit. l.*3. *q.*4. *in rubr. de expeditione process. n.*10. qui communiter dicunt, quod abjurare errores, nihil aliud est, quàm detestari, & juramento etiam adhibito damnare, sequitur Lupus *de Instit. dist.*4. *per tot.* & talia abjurationis forma, & definitio explicatur ex illa abjuratione solemni S. Mauritii Lugdunensis Ecclesiæ Diaconi ab ipso facta Romæ in Concilio centum, & novem Episcoporum anno Domini 1059. sub Nicolao II. 3
S.Pontifice, & à Gratiano relato *in cap. Ego Berengarius de Consecratione*, *dist.* 2. & quidem verbum detestatio patet ex verbo ibi, Anathematizo omnem hæresim præcipuè, & per verba illa cum assertione Catholicæ veritatis, intelligitur quod consentit S. R. E. & ore, & corde profiteor, de quo Berengario plura notat Baronius *tom.* 11. *Annalium*, Anno Domini 1059. & 1079. Spondanus *in ejus Epitome*, ibidem *numer.*3. & 4. Pegna 2. *p. directorii commentar.* 31. & addit eundem Berengarium jam moribundum in hæc verba prorupisse. Hodie apparebit mihi D. meus Jesus Christus, vel ad gloriam sicut spero propter pœnitentiam meam, vel ad damnationem sicut formido propter aliorum corruptionem, quos ad viam veritatis reducere non potui, ita Baronius anno 1088. *numer.*12. Spondanus ibi *numer.* 5. 4
& sic apparet usum abjurationis antiquissimum fuisse, ut patet tum ex abjuratione Berengarii, tum ex decreto facto ex prima Synodo Nicena *cap.*8. relato à Pegna *ubi supra*, *comment.*40. ubi loquitur de abjuratione facta per Novatianos *ad Catholicam fidem venientes*, & ex Concilio Ephesino, & Laodicensi *ex c. Saluberrimum*, *& c. Donatum* 1. *q.*7. & ex aliis, de quibus Pegna *ubi suprà*.

Suppono secundò, quòd ultra hæresim formalem, triplex est suspicio hæresis: prima dicitur levis, secunda vehemens, tertia violenta: ita Emeric. 3. *part. Directorii*, *numer.*161. ubi Pegn. *in addit.* Farinac. *quæst.* 188. *numer.* 23. 5
Sousa *in Aphorismis Inquisitorum lib.*2. *cap.* 40. Castr. Pal. 6
*par.*1. *tract.*4. *disput.*7. *punct.*1. Carena *part.* 3. *titul.* 12. §.3. Diana *par.*4. *tract.*7. *resol.*2. & alii *ubi supra*, unde distingui solet à DD. quadruplicem abjurationis speciem, prima scilicet est de formali, qua formaliter hæretici abjurant, secunda de violenta, tertia de vehementi, quarta de levi, quibus suspecti suspicione violenta, vehementi, vel levi abjurare solent DD. *ubi suprà*, sed quoad modum procedendi suspicio hæresis violenta non differt à suspicione de vehementi, & sic abjuratio ex violenta suspicione non est in usu, sed omnes abjurant, vel de levi, vel de vehementi, vel de formali, Farin. *q.*187. *n.*52. Castrus Palaus *puncto* 1. *nu.* 12. *de Hæresi*, & abjurationis formulas ponit Emericus *p.*3. *de quarto modo &c. numer.*146. 167. & 175. & in specie abjuratio de vehementi est idem, ac abjuratio in se, addita tamen particula illa (solemnis) quia solemniter facienda est 7
abjuratio scilicet convocato Populo, præparato Throno, & habito sermone de fide ab Inquisitore, præsentibus Reo Jurejurando abnegante suos errores, confitendo illos falsos esse, non solum voce; sed etiam libello, & subscriptione propria manu facta, si novit scribere, aut signo, si nescit scribere, quod item appareat in libello, *cap. ad abolendam*, ibi ad arbitrium Episcopi &c. quod notandum est ad differentiam abjurationis de levi, quæ non fit publicè; sed privatim in Camera Episcopi, aut Inquisitoris, ut ait Simancas *de Catholicis instit. c.*1. *numer.* 10. Caren. *p.*3. *titul.* 12. §.7.

Dicitur autem abjuratio hæresum detestatio in plurali, 8
quia licèt quis fuerit solummodo de hæresi condemnatus, attamen omnem hæresim abjurare tenetur, *dict. capit. ego Berengarius*, ubi Joannes Andreas, & alii, undè colligitur abjurantem non esse pertinacem, nec incorrigibilem, ut benè Lupus *de abjuratione*, *lib.*3. *distinct.*4. *difficult.*2. qui *difficultate* 1. *artic.*20. pro Confessariis docet, 9
ut abjurationem consulant pœnitentibus inquisitis in Sancto Officio, tum quia abjuratio est signum, quod abjurans non fuit convictus per legitimos, & sufficientes Testes, nec ore confessus; sed solum extitisse contra eundem suspicionem, *c. accusatus*, *de Hæreticis in* 6. tum quia abjurans hac via purgat suspicionem, tum quia sic protestatur se esse Catholicum, ergo &c. & abjuranti secundum gravitatem criminis solet imponi, ut deferat saccum Benedictum, 10
ante, & retro, crucem rubeo, vel croceo colore signatam, qui

qui vulgò dicitur habitus S. Benedicti, quæ gestatio significat esse verè pœnitentem, & suos detestari errores, ut post Paramum, Castrum Palaum, & alios dicit Lupus *ubi suprà in fine*, Carena *par.3. tit.12. §.4.* numquam verò potest abjuratio præcipi nisi indicium, vel delictum sit plenè probatum, Menoch. *lib.1. consil.82. numer.155.* Diana *par. 4. tractat.8. resolut.39. §. notandum*, licet Pegna dicat *com-*
11 *ment.32.* solam infamiam cunctis adminiculis suffultam sufficere ad abjurationem, quod sequitur Diana *part.4. tractat.8. resolut.82. §. Respondeo*, & probationes faciendas in abjuratione reportat, post alios Carena *ubi supra*, §. 50. *part.3. titul.12.* & solet fieri hoc modo, primò fit sententia, secundò absolutio ab excommunicatione, tertiò fit abjuratio, ita Scaccia *de sentent. & re Iudic. gloss. 14. quæstion. 7.*
12 *numer.178.* alii absolvunt post abjurationem, sicque fit sententia deinde abjuratio, tertiò absolutio, Carena *part. 3. titul.12. §.10.* & pœna rei recusantis abjurare est, quod si sit confessus, & convictus, qui abjurationem de formali sibi injunctam facere recusat, & tunc hic Reus uti impœnitens Brachio sæculari est relaxandus, Farinac. *quæst.194. numer.34.* at si recusans abjurare, est solum de hæresi suspectus, de vehementi, vel de levi, tunc non est statim relaxandus; sed prius est excommunicandus, quòd si in dicta
13 excommunicatione ex causa fidei lata, per annum insorduerit, tunc erit, uti hæreticus impœnitens condemnandus, & sæculari Brachio relaxandus, Farinacius, Sousa, & alii apud Carenam *d. p.3. tit.12. in fine*, §. *ii.* sicque leviter suspecti de fide, abjurant de levi, vehementer suspecti, de vehementi, & tales qui sint, tractat latè Farinac. *de hæresi, q.187. à numer.23.* & tenentur Inquisitores ad-
14 vertere circumstantias personarum, & causarum; nam interdum suspiciones leves convertuntur in graves, & violentæ in leves, sicque processus minorum in causa fidei, quando de hæresi formali non constat, regulariter terminatur per abjurationem de levi: quia circumstantia ætate quamcumque suspicionem facit levem, Diana *p.4. tr.7.* & ad inducendam abjurationem de vehementi, requiruntur indicia sufficientia ad torturam, & licet Reus sit tortus, & non confessus, potest eidem imponi tantum abjuratio de levi, ut tradit Cantera *q. crim. c.2. n.95.* Diana *p.4. tr.8. resol.110.*

15 Unde abjurant de vehementi Apostatæ à fide, vulgò Renegati, ad quamlibet sectam transeuntes, & fidem abnegantes, si spontè redeant, & negent intentionem nisi sint parvuli, qui abjurant de levi Diana *part.4. tractat. 7. resol. 3. §. ad pœnas*, quos non excusat metus, nisi sit mortis,
16 tormentorum, famis, vel exilii, fustigationis, &c. secundum qualitatem personarum, de quibus Ricciullus *l.6. de jure personarum, cap.50. numer.7.* Diana *part. 4. tract. 7.*
17 *resolut.3. §. sed quia.* Abjurant etiam de vehementi sortilegii, quando sortilegium sapit naturam hæresis manifestæ, ut si administrentur Sacramenta in sortilegio, Sacramentalia, res Sacræ, Orationes, aut verba sacra: quia significat se credere, quod illæ res sacræ habeant efficaciam ad maleficium peragendum, & hoc etiam si tortus id non fateatur se credere, Diana *part.4. tract.7. resol. 11. §. ideò*, at si sortilegus invocaret Dæmonem, ad flectendum animum Meretricis, vel ad alium effectum, qui ejus vires non excedit, nullum habens errorem in intellectu, adhuc esset aliqualiter de fide suspectus, propter commercium, quod habet cum Dæmone hoste Dei sui, & quamvis in inquisitione Romana, in qua leviter suspecti torquentur, talis suspicio purgari possit per torturam, attamen in Hispanica inquisitione, ubi tales non torquentur, debent
18 abjurare saltem de levi, Diana *part.4. tractat.7. resolut. 10.* abjurant etiam de vehementi, tamquam hæreticum credentes, illi qui assistunt concionibus eorumdem, & eorum Conventiculis, etiam semel; nisi ignorantia, vel alia circumstantia excusarentur, assistentes verò Concionibus Hæreticorum in Terris Infidelium per duas vices, sunt leviter suspecti, & abjurant tantùm de levi, Dian. *p.4. tr.18. res.93.*

19 Abjurant autem de levi regulariter Religiosi, & ordinati in sacris Matrimonium contrahentes, sicuti è contra uxorati sine licentia uxoris manentis in sæculo, Ordines sacros suscipiendo, sive Religionem intrantes, Diana *p.4. tract.7. resol.4. in fine*, nisi qualitas personæ, & aliæ circumstantiæ abjurationem de vehementi requirerent, præcedente tortura, ut si quis esset de Provincia infecta hæresis Luteranæ: quia tunc esset contrarium practicandum, Diana *part.4. tractat.7. resolut.5. §. utrum hodie*. Abjurant etiam de Levi Laici, vel Ecclesiastici non Sacerdotes au- 20
dientes confessionem, nisi essent de Provincia infecta hæresi Luterana, quod omnis homo sit Minister hujus Sacramenti: quia tunc deberent abjurare de vehementi, Dian. *part.4. tractat.7. resolut.11. §. verum in fine*, sic etiam debent abjurare Laici, & Ecclesiastici non Sacerdotes celebrantes, DD. citati. De levi etiam abjurant Astrologiam 21
judiciariam frequentantes, cum aliorum detrimento, quod si dicant, & affirment astra inclinare non posse, nec cogere, non debent abjurare, ut dicunt DD. ubi adver- 22
tunt Inquisitores: quia cum tales non torqueantur de facili, ita respondebunt ad pœnas evitandas, Diana *dicta part.4. tractat.7. resolut.17. §. quibus.* Sic de levi abjurant 23
retinentes, & legentes libros Hæreticorum, Negromanticorum, Pentacula, &c. nisi suspicio ex circumstantiis redderetur vehemens, Diana *dicta part. 4. tractat. 7. resol. 9.* sic pro qualitate circumstantiarum abjurant de vehe- 24
menti, vel de levi conspurcantes, & percutientes sacras Imagines: quia malè videntur sentire de Dei honore, & Justitia, non tamen de formali abjurant si sint Catholici, Diana *part.4. tractat.7. resolut.9.* sic pro qualitate suspicio- 25
nis abjurant impedimentum, & fautoriam impedientes Officio S. Inquisitionis, licèt alii putent tantum debere hos tales abjurare de levi, Diana *resolut.13.* sic abjurant pro qualitate suspicionis fautoriam exercentes, uti Testes, qui in favorem Inquisiti, negant hæresim, quam commisisse cognoverunt, at in aliis casibus, falsi Testes numquam abjurant, Diana *part.4. tractat.7. resolut.16.* sic ab- 26
jurant, de levi transferentes arma, equos, &c. in Terras Infidelium animo illis ordinandi in Bello contra Christianos; nam contra tales possunt Inquisitores tamquam fautores Hæreticorum inquirere, & pro gradu suspicionis torquere, & abjurationem imponere, Diana *part.4. tractat.7. resolut.19. §. non desinam*. Receptatores verò, vel 27
fautores, & defensores Hæreticorum arbitrio Inquisitorum abjurant de levi, aut de vehementi, Diana *part. 4. tract.7. resol.1. §. hoc supposito*. Schismatici verò pro diuturnitate temporis, qualitate personarum, & aliis circumstantiis de Levi, aut de vehementi abjurabunt, & si errorem habuerint in intellectu abjurabunt, ut Hæretici de formali, Duardus *in Bullam Cœnæ, lib.3. Can. 1. qu. 156. numer.12.* abjurabunt autem non solum hæresis suspicionem; sed etiam Schisma, Diana *part.4. tract. 7. resol. 29. §. hoc supposito*. Consuetudinarii in blasphemando abjura- 28
bunt de vehementi in Inquisitione Romana, in Hispanica abjurabunt de levi, & sic secundum locorum consuetudines sunt tractandi, Diana *part.4. tract.7. resolut.8. §. Nota tamen*, sic in Inquisitione Hispanica insordescentes per annum in excommunicatione; sed non ex causa fidei, non cognoscuntur ab inquisitoribus; sed in Inquisitione Romana cognoscuntur ab Inquisitoribus, & abjurant de levi, Genuensis *in praxi, c.68.* licet aliqui id negent, Dian. *p.4. tr.7. res.18.*

Solet enim modus variari, in prædictis Tribunalibus 29
Sancti Officii, & sic in indicenda abjuratione variant Inquisitiones; unde Inquisitio Romana putans cum Piasecio *in praxi part.2. cap.4. art.6. numer.10.* Confessarios solicitantes esse de fide vehementer suspectos, illos torquet, 30
& cogit abjurare de vehementi; sed Inquisitio Hispanica sequens contrariam sententiam Acugnæ, & aliorum, illos non torquet; sed cogit abjurare tantum de levi, Diana *dict. part.4. tractat. 7. resol. 7.* & sic abjurant Confessarii in omnibus casibus solicitationis expressus in Bulla Gregorii XV. quicquid dicat Sousa in Aphorismis *lib.1. cap.34. num. 68.* quod benè advertit Diana *part.4. tractat.5. resol. 50.* & qui abjurant de levi cogi possunt generaliter, ad abjuran- 31
dam omnem hæresim, ut observari in Inquisitione Romamana, & Hispanica dicit, Diana *parte 4. tractat. 8. resolut. 68.*

Dicebamus abjurationem publicè faciendam esse, *ex* 32
cap. ad abolenda, §. præterea de Hæreticis, & notat Barbosa *l.5. de juris Canonici, tit.7. c.9. à numer.21.* tamen in causis Inquisitoribus bene visis, potest abjuratio fieri secretè, Diana *d. par.4. tract. 8. resol.81.* at in aliquibus delictis contrarium practicatur, nam contrahens binas nuptias simul, est leviter suspectus de hæresi, & de levi abjurat, & idem faciunt quandoque blasphemantes, legentes libros Hæreticorum, Astrologi Judiciarii &c. quare putat Emericus *ubi supra*, *p.7. numer.161.* quod si Reus est suspectus publi-

publicè de levi, abjurabit de levi publicè, si autem non abjurabit secretè in Camera Inquisitorum secundum, quod apud plures, ut pauciores suspectus fuerit, Inquisitoris arbitrio dicatur commissum, Carena *part.3. titul.12. §. 6.* unde abjuratio regulariter secundum diversas circumstantias, &c. & abjuratio de vehementi ex rationabili causa suadente fieri potest, Diana *part. 4. tractat. 7. resolut. 33.*

33 In quacumque tamen abjuratione, ætas, quæ in masculo est 14. annorum, in fœminis est 12. ut patet ex Concilio Toletano *capit.11.* & Bituricensi *capit.31.* & ante hanc ætatem etiam si sint doli capaces, non abjurant, nisi raro, Diana *resol.331.* Carena *part.3. tractat. 12. §. 9.* requiritur
34 etiam præsentia Episcopi, vel ejus Vicarii, & debet, qui abjurat, se subscribere, quando scit scribere, ubi verò nesciat, debent Inquisitores, & Notarii se subscribere, quod esse verissimum dicit Diana *part.4. tract.8. resolut. 77.*
35 Quilibet abjurans verò, sive de levi, sive de vehementi, non incurrit irregularitatem: quia in jure nullibi reperitur imposita, nisi Hæretico, Diana *p.4. tract.8. resol.85.* & qui abjurat de vehementi, non admittitur ad audiendas confessiones, si abjuravit de vehementi, & abjurans de levi
36 admittitur, ut practicari in Curia Archiepiscopali Neapolitana dicit Genuensis *cap.45.* & Diana *part.4. tractat. 8. resol. 64.*

37 Ille verò, qui post abjurationem de vehementi, item abjurat, non est relapsus; sed redditur de novo suspectus de hæresi, nec est relapsus, qui post abjurationem de levi, iterum convincitur, secus si post abjurationem de vehementi, ut habetur *in capit. si accus. de Hæretic. in 6.* & docent DD. multi apud Barbosam *lib.5. Decretal. titul. 2. cap.*
38 *8. numer.20.* & dicitur etiam relapsus ille, qui secundo lapsu plenè convincitur, & præterea plenè probatur, quod verè commiserit illud crimen, de quo leviter initiatus, abjuraverat tantum de levi, Ricciullus *dict. cap.31. numer. 20.* ille verò non est relapsus, qui post abjurationem hæresis, redditur de secundo lapsu vehementer suspectus, quàm de hæresi non plene convincitur idque defectu qualitatis delicti, non defectu probationis, ita Royas *de Hæreticis, pag. 2. numer.333.* quamvis Castr. Pal. *tract. 4. disp.6. punct. 20. numer.9.* etiam in priori casu putet esse relapsum, & apud Dianam *part.4. tract.7. resol.26.* in uno tantum casu, tanquam relapsus punitus fuit quis, de quo videas eum, plura de relapsis tradit Lupus *de Inquisitione generali, distinct.*
39 *4. art.3.* ille verò, qui recusat abjurare, habetur pro convicto, & Curiæ sæculari tradendus est, quod procedit, quando quis confessus, convictus, aut in hæresi manifestè deprehensus fuerit; nam si solus sit suspectus, sive leviter, sive vehementer, & abjurare nolit, excommunicari prius debet, & si in excommunicatione per annum steterit tanquam hæreticus condemnari debet, Diana *p.4. tr. 7. res. 14. in §. nota etiam.* In abjurarione verò Christiano-
40 rum fingentium se Infideles, & petentium se baptizari, propter certam summam pecuniarum adhærendum est declarationi S. Congregationis, & stylo, ac praxi Tribunalis Inquisitionis, Diana *p.9. tr.8. res.45. in fin.* Arsenale *S. Officii in tit. de inquisit. &c.* His positis ad quæstionem, de qua in præsenti respondendo pro veritate, duas ponendas esse dixi conclusiones.

41 Prima conclusio Regulares pœnitentiarii à S. Officio non possunt eligi ad Prælaturas Regulares: imò sunt perpetuo inhabiles, quæ conclusio hodie est verissima, post decretum factum feria quinta 1. Octobris de anno 1626. In Generali Congregatione S. Romanæ Ecclesiæ universalis inquisitionis, & habetur in libello, intitulato Bullæ, & decreta recentiorum *pag.160.* & refertur per extensum, per Peyrinum *tom. 2. Privilegiorum Minimorum ad finem in constitutione 9.* Pauli Quinti, & à Tamburino *tom.1. de jure Abbatum, disput.5. qu.21.* ubi notat *numer. 30.* quò pœ-
42 nitentiæ salutares dicuntur, quæ solæ extrajudicialiter infliguntur, & privatim complentur, ut sunt jejunia, disciplinæ, recitationes Psalmorum, reprehensiones, admonitiones, ac etiam correctiones, quæ paterne, & secretò fieri solent aliquibus in hoc sacro Tribunali, sic sedere in terra tempore Mensæ, Passar. *quæs.13. n.99.* hoc ipsum decretum refertur à P. Donato *tom.2. tract.5. q.22.* & à P. Passar. *de elect. can. c.25. quæsito 13. à n.98.* cujus decreti verba damus.

43 Sanctissimus D. N. justis de causis animum suum moventibus decrevit, & statuit, ut imposterum Regulares omnes cujusvis Ordinis, Religionis, societatis, & instituti quibus pro delictis, ad sanctæ Inquisitionis Officium spectantibus, pœnitentiæ genus aliquod impositum fuerit (salutaribus pœnitentiis exceptis) eo ipso ad omnes Religionis suæ gradus, & Officia censeantur, & deinceps (etiamsi pœnitentiæ tempus expleverint, vel gratiam receperint) ad illa tamen promoveri nullatenus possint, nisi prius obtenta à S. D. N. vel ab hac S. Congregatione coram Sanctissimo habenda, speciali, & expressa rehabilitationis gratia, alias promotio quælibet nulla fit, & promoventes ipsi, privationem suorum Officiorum, ac præterea vocis activæ, & passivæ ipso facto incurrant, ad quæ restitui, nisi ab eodem Sanctissimo D. N. vel ab eadem sacra Congr. coram Sanctissimo habenda, non possint. Præsens autem decretum omnibus Religionum Superioribus intimari mandavit idem S.D.N. Thomas de Federicis S. R. E. & universalis inquisitionis Not. substitutus de mandato, locus sigilli, &c.

Hoc autem decretum comprehendit illos Regulares, qui 44
post annum 1626. fuerunt pœnitentiati, quia si prius fuissent pœnitentiati scilicet ante tale tempus non essent incapaces dignitatum, nam lex non obligat, nisi in futurum, *capit.2. de constitut.* & post promulgationem, & hoc ita pluries declaravit sacra Congregatio, & de visu testatur Lezzana *in summa, quæst. Regul. part.1. capit.15. numer.39. in fin.*

Secunda conclusio Regularis, qui abjuravit in sancto 45
Officio, etiamsi abjurasset de levi, non potest secundum multos eligi ad Prælaturas: quia Regularis, quibus imposita est pœna à sancto Officio, salutaribus tamen exceptis, ex dicto decreto Urbani VIII. redduntur inhabiles ad omnes gradus, & officia, sed abjuratio, de qua agitur, etiamsi sit de levi est pœna, quæ per sententiam imponitur, & post sententiam debet fieri, ut constat ex stylo Generalis, & Universalis sanctissimæ Inquisitionis, ut testatur Pegna *Comment.42. 3. p. directorii Inquisitorum, sub tit. de quinto modo terminandi processum, n.166.* Ant. de Sousa *l.2. Aphorismorum, c.40. nu.7.* Alphonsus de Leone *p.2. recoll. 1. n.11.* Diana *p.4. tr.8. res.64.* Tambur. *tom.1. de jur. Abbatum, dis.5. q.21. n.17.* Cæsar Carena *p.3. tr. 12. de abjuratione, §.4. n.11.* Donatus *d. to.2. tr.5. q.23.* Passar. *ubi suprà n.100.* & patet quia abjuratio etiam de levi, non potest di- 46
ci pœnitentia salutaris: cum non infligatur extra judicium, sed in Aula sanctissimæ Inquisitionis coram peritissimis Inquisitoribus, & aliis nonnullæ timoratæ conscientiæ, cum debitis scriptis, juramento, & cautelis, ut de praxi docent præfati DD.

Totum ergo negotium hujus conclusionis dependet ab 47
ea quæstione, an abjuratio sit pœna, dicunt aliqui abjurationem non esse pœnam, sed signum, quod Ecclesia requirit à fideli suspecto de hæresi, quo declarat publicè, & protestatur, quod numquam hæresibus adhæsit, sed semper in Catholica veritate permansit, ut sciat eum esse verum pœnitentem, & sic tempore Emerici abjurare solebant inquisiti, priusquam essent condemnati ab Inquisitoribus, ut ipse ait *3. p. tit.12. §.4. in verb. processum, nu. 63.* ergo dicunt, abjuratio non est pœna, quod si ita esset Reus, de quo in præsenti, non esset voce privatus, licèt abjuravit de levi. Alii tamen dicunt cum Carena *p. 3. tit.12. §. 4.* Abjurationem esse pœnam, vel saltem inter eas numerandam, & sic DD. loquentes de abjuratione, de ea loquuntur tanquam de pœna, Pegna *3. p. directorii, comment.41.* & sic hodie priùs fit sententia, deinde sequitur abjuratio, ut post alios Carena *d. §.4. nu. 12. qui ex hoc infert, numer.14.* quod stante decreto Urbani Octavi, seu potius sacræ Congregationis S. Officii, quod ille Regularis, qui in sancto Officio fuit pœnitentiatus (exceptis pœnitentiis salutaribus) non habeat Officia in sua Religione ille, qui abjuravit de levi, nec potest admitti, quia abjuratio etiam de levi, est pœna, nec potest dici pœnitentia salutaris, ut benè Diana *p.4. tract.8. resol.64.* Carena *d. §.4. in fin. & part. 4. tract.50. resol.48.* de Leone *de offic. Confessarii, p.2. recollect.1. n.211.*

Quapropter dicunt esse cavendum à Rodriq. *tom.2. quæst.* 48
82. art.2. cum suis, quos allegat, quia ipsi scripserunt post decretum Urbani Octavi, neque curandum est de Peyrin. *tom.2. de Prælat. quæst.2. cap. 50. §. 7. numer. 59. dicendo*, quod ad excludendum abjurantes in S. Officio, sunt considerandæ licentiæ absolutoriæ, in quibus si per Inquisitores fuerit appositum, quod hæresi, de qua N. accusatus, non pro-

probata, propter suspiciones coactus fuit abjurare de levi, tunc eligibilis esset, reprobat Peyrinum, Donatus *d. quæst.*23. *numer.* 4. Tum quia Inquisitores licèt peritissimi non ita loquuntur, nec ad particularia descendunt, sed simpliciter dicunt N. de N. impositis sibi pœnitentiis salutaribus, vel ubi abjuravit de levi, aut gravi, fuisse à Tribunali dimissum, & assignant etiam rationem, quia decretum Urbani VIII. loquitur absolutè, & nihil excipit, præter pœnitentias salutares, de quarum numero, non potest dici abjuratio, etiamsi sit de levi, ob prædicta: tum quia hæresi non probata non subsistit suspicio, & præsumptio: quia hæ fundantur in hæresi, & deficiente fundamento corruunt superædificata.

49 Opponens sibi Pater Donatus, quod in nullo ordine reperitur, sancitum contra abjurantes de levi, sed tantum contra abjurantes de vehementi, non esse admittendos ad Prælaturas, ut in ordine Prædicatorum *cap.* 2. *de elect.* Respondet Donatus talem sectionem fuisse ante Bullam Urbani, unde hodie non esse attendendum.

50 Hæc tamen juxta aliorum placita dicta esse sufficiat, nam ego firmiter assero abjurationem non esse pœnam, ut viri docti senserunt apud Carenam *dict. part.*3. *tit.*12. *n.* 9. quod sequitur novissimè P. Petrus Maria Passarinus, Magister, ac Procurator Ordinis Prædicatorum, *de electione canonica*, *cap.*25. *quæsito* 13. *numer.*100. Ratio est, quia abjurare hæresim virtus est, & pertinet ad confessionem fidei, & in hęretico pœnitente est pars pœnitentiæ necessaria, etiam ex præcepto fidei, & charitatis ad hoc, ut homo sit visibiliter fidelis, & tollat scandalum ex pręcedenti hæresi, aut suspicione ortum, quod patet ulterius, quia in pœnis potest Ecclesia dispensare, illasque condonare, sed non potest dispensare, quin hęreticus hæresim detestetur, & non abjuret, si vult Ecclesiæ reconciliari: ergo abjuratio secundum substantiam suam non est pœna, ut tenuit etiam idem Passarin. *ubi sup.* disputato etiam articulo cum Carena fiscali S. Officii civitatis Cræmonæ, & hodie tenuit Salell. *lib.*5. *de S. Officii*, *c.*2. *n.*22.

51 Puto tamen eundem Patr. Passarinum ibidem non bene dixisse, dum post statutam conclusionem, abjurationem non esse de sui substantia pœnam, ut Ministris S. Officii placeret, cui inserviebat uti fiscalis, posuit indignam tanti viri propositionem, scilicet abjurationem in sui substantia non esse pœnam, sed ratione solemnitatis quam habet ex jure positivo esse pœnam: quia fideri debet coram judice, Notario, ac testibus, & cum juramento, & obligatione ad pœnas relapsorum ex reincidentia in hæresim post eam abjuratam, & hanc vocat pœnam gravem, post Pegnam, Canteram, Sousam, Donatum, & Salell. quos citat.

52 Sententiam tamen Passarini reprobandam censeo: quia si loquatur de abjuratione de formali, vel de vehementi, quæ regulariter fit cum solemni demonstratione in Ecclesia, &c. posset admitti opinio, quod ratione solemnitatis sit pœna, sed si in abjuratione de levi loquamur, non video cur sit pœna ratione solemnitatis, quod fieri debeat coram judice in camera cum testibus, & scriba id de servitute ad probationem actus gesti, nec majorem formalitatem tribuit solemnitas ista abjurationis, quam in se habeat, nisi extrinsecam probationem actus, ergo videant viri docti, P. Passarinum bene loquentem, abjurationem in sui substantia non esse pœnam, sed signum manifestissimum voluntatis pœnitentis, ad quod probandum requiruntur testes, &c. sed non per hoc excedit terminos signi, & acquirit vim pęnæ, nisi esset illa quę fit in Ecclesia cum Throno, &c. nam illa sapit naturam pœnæ ratione solemnitatis, & hoc credo voluisse dicere Patrem Passarinum.

53 Unde puto bene dixisse Rodriq. *d.qu.*82. *art.*20. & Freitam ad Rodriq. *de confess. sollicitantibus*, *q.*24. *n.*70. & Peyrin. *to.*2. *Prælat. q.*2. *c.*50. §.7. *n.*92. dicentes Regularem abjurantem in S. Officio de levi, vel de vehementi non esse privatum electione abstrahendo à pœnitentiis impositis, per quas si non sunt salutares inhabilitatur: at dicendum est eum, qui de levi abjuravit in S. Officio posse eligi, & abjurans de levi non est pœnitentiatus in S. Officio, & licet dicat Passarin. ratione solemnitatis esse pœnitentiatum, tamen id dici non potest, cum sola solemnitas extrinseca, non sit pœna Eccl. sed ad probandum requiratur talem abjurationem, seu signum, unde recedo à Diana, *p.*4. *tr.*8. *resol.*64. Carena, & Passarin. quia uti Ministri Inquisitionum trahebant aquam ad suum molendinum, & firmiter assero etiam nunc post decretum Urbani Regularem abjurantem de levi esse eligibilem, nisi aliud obstet, pręter abjurationem.

Quod multo magis admitto, etiam cum adversariis in sponte comparentibus, non hæreticis, sed de hæresi suspectis, qui sic abjurantes etiam de vehementi, non censentur pœnitentiati; quia spontè comparentibus abjuratio non indicitur tamquam pœna, & non fit cum solemnitatibus, neque fit coram testibus, & fit tamquam protestatio intentionis, quia spontaneè comparentes in sancto Officio, cum soliis pœnitentiis salutaribus dimittuntur, nec puniuntur ab Inquisitore, Carena, *parte* 2. *titul.* 8. *numero* 8. Salell. *libro* 2. *capite* 50. *Regul.* 99. *à numero* 50. Et licèt Farinacius, & Carena dicant in casu speciali, posse puniri pœna pecuniaria hos sponte comparentes, quod jure, & merito nestat Salelgus *numer.*20. qui non spontè comparentes, ex praxi antiquissima Sanctissimi Tribunalis cum solis pœnitentiis salutaribus dimittuntur, ubi constat eos esse plene confessos sine simulatione, & fictione, vel non sit de contrario suspicio, & sic talibus non datur abjuratio, ut pœna, sed ut protestatio Catholicæ intentionis: ergo non sunt pœnitentiati, & poterunt eligi, ut bene Passarin. *ubi sup. de elect. can. c.*25. *n.*102. *in fin.* 54 55 56

Quuare, &c.

DISCEPTATIO XCVI.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur, & protestatio.*
2 *Superstitionem facientes omni jure puniuntur.*
3 *Furta sortilegiis, quærentes, puniuntur.*
4 *Ecclesiastici, ut furta inveniantur, si superstitione utantur: suspenduntur per annum.*
5 *Quod si dolo malo id fecerint, deponuntur, & privantur Beneficiis.*
6 *Sortilegium quid propriè, quid impropriè sit.*
7 *Sortilegium quid sit, & quotuplex.*
8 *Sortilegia hæreticalia quando sint.*
9 *Iudex sortilegiis quis sit, ostenditur.*
10 *Sortilegium hæreticale qualiter puniatur.*
11 *Sortilegium non hæreticale qualiter plectatur.*
12 *Spontaneè comparentes sunt omnino liberandi.*
13 *Inquisiti in Tribunali sancti Officii, pendente accusatione, an possint habere vocem activam, & passivam, in electione Canonica Superiores.*
14 *Riccius* p.3. dec.327. *improbatur.*
15 *Abjurandi modus duplex est, & qualiter.*
16 *Regulares ex Decreto Sacræ Congregationis qualiter inhabilitentur.*
17 *Religiosus suspectus de Hæresi, qualiter puniatur.*
18 *Dubitans, an sit inhabilis ad vocem, admittitur cum protestatione.*
19 *Accusatione pendente, pro delicto commisso extra Officium quis non suspenditur, secus si sit in Officio commisso, & qualiter possit contrarium practicari.*
20 *Diffamatus ante defensiones, qualiter quis dici possit, & qualiter.*

ARGUMENTUM.

Sortilegia, superstiones, & alia facientes, ut furta inveniant, graviter puniri ostenditur. Judex sortilegii competens demonstratur; plura sortilegii genera traduntur; Clericos, & Ecclesiasticos puniri suspensione si furta sortilegiis quærant. Inquisiti in Tribunali S. Officii, an vocem habeant activam, & passivam, plura alia ad materiam enucleant &c.

Facti, & Juris,

PRO

M N N. & N. in S. Tribunali S. Officii inquisitis.

FACTUM.

1 IN Sacrosancto Tribunali S. Inquisitionis hujus Regni Neapolitani, ad defendendos miseros inquisitos compareo firmiter, tamen credens quod sancta Mater Ecclesia Romana est vera Ecclesia, & quod omnes qui extra eam sunt, extra Arcam Noe existentes peribunt certè; rogo ergo Lectores Deum orent, ut me, & eos in perpetua hac fide Catholica vivere permittat, ut possimus deinde Deum insimul videre, ac sicut in Ecclesia vivimus militante; sic in illa triumphante Deo fruamur.

Successit ergo sub die primò Januarii 1658. quod à duobus spontaneè comparentibus fuit denunciatus in Tribunali prædicto N. sub prætextu, quod cum fuisset furtum quorumdam mobilium factum, ipse N. in Cella cujusdam Monasterii ad furem inveniendum accepit setaceum, vulgo setella, & ei forbicem adjunxit & extremitate digiti manicam forbicis regebat, Frater A. & aliam Frater B. & ipse N. labia movens, videbatur dicere aliqua verba, & nominabat aliquas personas suspectas, ad quorum nomina Setaceum motum fuit bis, & ter, & interrogans Frater A. dictum N. quæ verba dixisset, & dixit fuisse hæc.

Ceterùm veritatem tuam dilexisti, incerta & occulta sapientiæ tuæ demonstra mihi, & cum dixisset Frater N. se habere scrupulum de illis verbis, respondit N. se nullum habere scrupulum: quia verba psalmi, hoc ipsum denunciavit Frater B. qui subdit ei dixisse Fratrem A, se habere notitiam cujusdam in hac Civitate commorantis, quem non nominavit, qui in speculo ostendisset furem, cui dederat sex ducatos in arrhas, & alios quatuor promissos ad complementum ducatorum decem, dummodo furtum propalaret.

Deponunt etiamque N. denunciatum alii totum factum prout suprà, & Frater ille qui dixerat se habere notitiam cujusdam, cui dederat ducatos sex ad finem furti propalandi, deponit id dixisse ad incutiendum timorem cuidam fratri suspecto de furto, ut scilicet illud manifestaret.

Alius deponit penes N. primum denunciatum vidisse Rotam delineatam quibusdam figuris abaci, & litteris, quas non poterat distinguere, & ait vidisse dictum N. cum chartula in manibus, quam dixit N. prædictus excerpsisse ab illa Rota, cujus scripturæ verba sic dicebant (qui furatus est eam, reddet eam,) & quod dictum N. accepit setaceum &c. & dat contestes, qui deponunt, & denuo vocatus N. & constitutus acceptat totum, quod ipse prius dixerat.

In suo constituto deponit N. principaliter denunciatus, quod cum bona quædam amisisset; ut inveniret accepit setaceum cum forbice appensa, & cum aliis illud regendo, quos in constituto nominat dixit hæc verba (*San Pietre, San Paulo, & San Gio. Battista per la sua virginità, è purità, fateme vedere la verità, N. s'ha pigliato il vestito,*) & nominans diversas personas, & nomina aliquorum setaceum motum fuit, & ad nomen aliorum non, & dixit hanc superstitionem didicisse ab aliquibus fœminis quando erat infans, & etiam addit, quod cum ipse fuisset scriba expurgationis hujus Civitatis tempore pestis intus domum cujusdam ludi Magistri, invenit quasdam sphericas figuras, quæ per viam abaci dant modum sciendi diversa, quas ipse constitutus accepit, & furto prædicto jam commisso usus fuit, & pro prima vice habuit hanc responsionem, (qui furatus est eam, reddet eam) & secunda vice habuit hanc responsionem, (ista res nunquam invenietur) quæ responsiones falsæ omnes fuerunt: quia res fuit inventa, & non fuit restituta ab eo, qui illam furatus fuit; sed ab alio, has rotas cognovit, tam constitutus, quàm alii.

Omnes dicunt illicitas has actiones semper, & ad presens existimasse nullos qui dicunt habere inimicos, & se in totum remittunt huic sancto Tribunali.

Hac ergo posita facti specie intrat videndum, quodnam delictum commiserit principalis in præsenti, & qualiter omnes una cum ipso sint puniendi in hoc sacrosancto Tribunali.

Conclusio est Catholica, res occultas sive præteritas, 2
sive præsentes, ut furtum occultum, Thesaurum, Virginitatem investigantes superstitionem committere, & rem illicitam omni jure facere, ut isti in præsenti fecerunt.

Primò etenim damnatur talis superstitiosa investigatio de jure Divino *Levitici cap.19. Deuteron. c.18.* Isaia *c. 47. Hierem. c.10. Sapientiæ, cap.9. Regum 1. cap.28. & Regum 4. c.23.*

Secundo damnatur de jure Canonico, *cap. illud 6. c.ad illud 26. q.2. c. consuluisti, c. sciendum, c. igitur 26. quæstione 2. cap. non statim cap. non licet 26. quæst.5. cap.2. de sortilegiis.*

Tertiò prohibetur de Jure Civili, *l. item apud Labeonem, §. si quis Astrologos, ff. de injuriis, l.2. l.nemo, Cod. de maleficiis, & Mathematicis, l.Mathematicos, C. de Episcopali Audientia.*

Quartò Prohibetur de iure Hispanico apud Lusitanos, *lib.5. titulo* 3. §.3. apud Castellanos *l.5. tit.1. lib.* 8. apud nos etiam teste Regente Tappia *in tit. de furtis.*

Quintò prohibetur ex SS. Patribus scilicet à S. Ambrosio *lib.4. hexameron, cap.4.* à sancto Joanne Chrysostomo *in Matthæum, cap.30.* & à sancto Augustino, *lib.2.* super hæresim, *cap.17. & de Civitate Dei lib.5.* per totum, *& l.6. c.9. & lib.14. c.9.*

Sextò Per Theologos tam veteres, ut per Magistrum, Paludanum Gabrielium, Majorem, & Riccardum, & alios cum S. Thoma *in 4. sent.* & cum eodem S. Thom.2.2. *quæst.95. art.5.* & per recentiores Theologos apud Suarez, *lib.2. cap.11. numer.27. & cap. 19. numer.* 12. Martinus del Rio *lib.4. cap.2. quæst.7. sect.4.* Sanchez *de matrimonio, libr.7. disputat.95. & in summa, libr.2. capit.38. à numer.* 33.

Septimò damnatur per Jur. Consultos, teste Menochio *de Arbitrariis casu* 388. per Farinacium *quæst.* 20. *numer.* 112.

Octavò prohibetur per Philosophos. Plato in Cratyl. & Aristoteles ejus Discipulus, *lib.2.* Cicero *lib.2. de divinationibus.*

Nonò Prohibetur à Medicis Galeno *l.1. de sanitate tuenda* Vallesio *de Sacra Philosophia, cap.31.*

Decimò damnatur per Historicos, Cornelium Tacitum, *l.2. & l.17. annalium,* Eusebium, *lib.6. Histor. c.6.* Marianam *de Rebus Hispanis, l.17. c.14.*

Est ergo superstitiosa actio ad furtum quærendam omni 3
jure prohibita, ut dicebamus quia non sunt facienda mala, ut inde bona proveniant, ut latè Palatius *in cap. per vestras de Donationibus inter virum, notab.6.* Tiraquell. *de pœnis temperandis, causa 52. numer.8.* Barbosa *in cap.2. de sortilegiis* & propria S. P. *in cap.1. de sortilegiis* dixit furta sortilegii inquirere præsumentes, vel observantes aliquas divinationes, pœniteant 40. dies, & si Laicus fuerit, privari poterit communione Ecclesiæ, si verò Clericus, Officio, & Beneficio potest privari, *cap. non oportet cum duobus sequentibus 26. quæst.2. gloss. in cap.1. de sortilegiis.* Unde prohibitum est forte furta invenire cum incantantionibus, & malis artibus Farinac. *in praxi Crimin. p.6. quæst.* 176. *numer.* 95. Perez *in l.9. gloss.1. pag.10. tit.1. lib.8. ordinamenti, & 9.* textus ait, quod pœniteat 40. dies propterea notant pœnam Clerici sortilegii esse dandam ad arbitrium; Suares *tom.1. de Relig. lib.2. de superst. cap.19. à numer.* 12. Emanuel. de Valle *de Ensalmis & Incantis sectione 3. cap.6. numer.* 34. Alfonsus de Castro *de Iusta Hæreticorum punitione, lib.1. cap.13.* Emericus *in directorio part.2. quæst.42. numer.4.* Bajardus *ad* Clarum *in verbo hæresis nu.ult.*

Quare Persona Ecclesiastica quæ per inspectionem astro- 4
labii facta requirit etiam si sint bona Eccl. & ex bono zelo, & simpliciter faciat; tamen suspenditur ab altaris ministerio per annum, si ita videbitur Episcopo, *cap.2. de sortilegiis,* ex quo textu regula assumitur generalis, quod Clericus qui bono zelo, & simplicitate cordis ductus, sortilegio usus fuerit, suspenditur à Divinis, & ministerio Altaris per annum, & amplius prout Judex arbitratus fuerit, Torreblanca, *lib.3. de Magia. cap.14.* Grillandus *de sortilegiis quæst.14. numer.3.* Martinus del Rio *lib. 5. disquisitionum magicarum sect.16.* Menochius *casu 388. n.6.*

Sua-

Suarez *tom.* 1. *de Religione lib.2. de superstit. c.18. n.13.* Alderete *de Religiosa disciplina tuenda, lib.2. c.22. numer.4.* & hoc sortilegium non est hæreticale sicut omne aliud, quod tendit ad alicujus occulti cognitionem, etiamsi Dæmonis exputetur auxilium, Torre Blanca *libr.3. de Magia, cap. 8. num.12.*

5 Quod si Ecclesiasticus dolo malo id fecerit, tunc deponendus est ab Ordine Sacro, & privari debet omnibus Beneficiis, & in Monasterio perpetuo detinendus, *c. si quis Episcopus 26. qu.5.* tunc vero diceretur uti dolo malo in sortilegiis, quando celebraret super rebus profanis, quæ putantur apta ad sortilegia, ut cuticula qua infantis caput nascentis est involutum, panis incoctus; sive massa cruda, ostia sanguinis circumscripta, ut bene Menoc. *d. casu* 388. *à n.* 50. Farinac. *qu.2. numer.*107. idem dicendum est si consueta luminaria extinxerit, *c. quicumque 26. q.5.* si vasibus, aut vestibus Sacris abutatur, vel Missas defunctorum pro vivis celebraverit, ut citius moriantur, *c. admoneant 26. qu.7. c. de benedictone 32. q.1.* Grillandus *de sortil. q.16.* Farin. *qu.* 19. *n.*49. nam alias si ex simplicitate id fecerit, parcendum est, Tiraq. *de pœnis temperandis causa* 11. *numer.2. cum sequentib.*

6 Est verò hoc sortilegium impropriè: quia propriè sortilegium est quædam superstitio illusoria, & summè noxia qua homo utitur Dæmonis ministerio; ita Girlandus *de sortilegiis q.1. n.1.* Farin. *q.20. suæ praxis numer.*73. alii verò

7 & melius dicunt quod sortilegium est, quando ad aliquid consequendum utitur quis diabolicis instrumentis, ita Scaccia *de judiciis l.1. c.12. numer.20.* Carena *de sancto Officio p.2. tit.12. §.1.* quod dividitur in divinatorium amatorium, & maleficium. Martinus del Rio *disquisit. magicarum l.4. per totum*, & sortilegium duplex est, hæreticale & non hæreticale, primum dicitur qualificatum, & est quod exercetur cum aliquo dicto, seu facto hęreticali, vel cum abusu Sacramentorum, vel rerũ quas Theologi vocant Samentalium, Olei Sancti, Candelæ benedictæ, Agnus Dei, vel cum in eo adhibetur Euangelium, Symbolum, Pater noster, vel aliquis Psalmus David, vel aliæ Orationes, vel verba scripturę, maximè ad effectum consequendum quod de se sit peccatum mortale, ita Pegna *in directorio p.2. commentario 62.* Farin. *de Hæresi q.181. numer.2.* Scacc. *de judiciis l.1. c.12.* del Rio *disquisitionum Magicarum l.5. sess.* 15. Leonardus *in Thesauro fori Ecclesiastici p.3. cap.36. n.9.* ergo cum in præsenti non habeamus usum Psalmi: quia unus dicit fuisse dicta quædam verba, alius & principalis negat, & ait alia dixisse non erit hæreticale sortilegium, erit verò sortilegium hæreticale, quando fit ad invenienda furta tali modo 53. cum puella virgo habens cereum accensum in manu ponitur ante phialam plenam aqua, proferendo verba illa, (*Angelo Bianco, Angelo santo per la tua santità, per la mia virginità mostrame chi ha tolto la tal cosa*) prout consuluit plenissimè Barbatia *cons.55. l.1.* Decianus *lib.2. criminalium, cap.12.* Pegna *p.2. commentario* 68. latè Farin. *de Hæresi dict. q.181. numer.15.* & licèt Julius Clarus *in §. Hæresis, numer.* 23. expresse reprobet Barbatiam, pro ut etiam facit Rimin. Junior *cons.414. numer.16.* sequenti & dicant sortilegia facta ad invenienda furta non esse hæreticalia; tamen veritas est quod sortilegia tunc sunt

8 hęreticalia, quando in eis intervenerit abusus vel Sacramentorum, vel sacramentalium, vel aliquod aliud ex his quæ supra diximus, alias secus, Farin. *ubi sup. numer.17.* in casu verò nostro nihil tale est ergo &c. factum verò cum usu speculi ad scienda futura cum accensione candelæ, quæ adorationem significat, esset sane tale, Riccius *vol.2. decis.244.*

9 Judex verò sortilegiorum tam hæreticalium, quàm non hæreticalium est Inquisitor, ut in Bulla Sixti V. incipiente Creator Cœli &c. Scacc. *de Judiciis, l.1. c.12. n.51.* Farin. *de hæresi, qu.181.* Ranardus *in summa divinorum præceptorum, p.2. vers.3.* ergo noto. Cæsar Caren. *par.2. tit. 12. §.5.* & alii ajunt oppositum.

10 Circa pœnam verò imponendam dico cum Genuense *in praxi Atchiepiscopali Neapol. c.68. in novissimis, & c.84. in antiquis, numer.8.* quod taliter suspecto ex communi praxi sancti Officii, si sortilegium sit hæreticale imponi solet pœnitentia salutaris, & abjuratio de levi, quia talis suspectus non torquetur, & hæc praxis sancti Officii fuit canonizata ex literis Sac. Congregationis sancti Officii de urbe ad Curiam Neapolitanam in diversis causis transmissis, & patet quia finis; quare fuit introducta abjuratio de levi, est ut tollatur hæresi suspicio: teste Emerico *in Directorio inquisitorum, p.3. in 1.* modo terminandi processum in causa fidei, & patet *in c. accuratus de Hæreticis in 6.* per quem textum notat Emeric. *in Directorio, par.2. q.55. n.10.* quod leviter suspecto indici debet vel purgatio canonica (quæ recessit ab aula) vel abjuratio de levi, quod etiam docuit Scac. *de judiciis, l.1. c.59. n.11.* Farin. *de hæresi, q.187. nu.29. & 31.* Carena *p.2. tit.12. §.3. n.253.*

Sortilegiis verò non hęreticalibus, ut plurimum debent dari tantum pęnitentiæ salutares, Genuensis *in prax. c.68. n.8.* & solent imponi etiam pęna carceris, vel pęnitentia publica levis, ut quod stet pro foribus Ecclesiæ in die festo. Zanardus *in summa divinorum præceptorum, p.2. c.134.* Caren. *tit.12. §.31. n.258.* 11

Quare quoad duos spontaneè comparentes esse omnino liberandos, dico, & sunt non duo, sed tres qui spontaneè comparuerunt, prout clarè constat, & admodum Reverendus Magister Actorum hujus sacri Tribunalis bene scit, si ergo tres spontaneè comparuerunt, erunt absolvendi, Carena *p.2. tit.18. §.1.* Sousa *l.4. c.8. à n.5. usque ad fi.* Bondon. *c.36. numer.43. & tom.1. de S. Offic. cap.3. numer.23.* ergo cum fuerint tres spontaneè comparentes omnes erunt absolvendi. 12

Circa alium verò, posita qualitate personæ regularis simplicitate rei, & materiæ curiositate absque dolo, erit habenda de his omnibus consideratio.

Circa verò N. principalem denunciatum, dico esse totum quod *suprà* diximus considerandum, & simplicitate morum excusandum, prout eum excusant DD. citati *suprà*.

Quia verò dubitari contingit an Fratres N. & N. inquisiti in Tribunali prędicto sancti Officii pendente accusatione possint habere vocem activam, & passivam, in electione canonica Superioris, propterea fit. 13

Prima conclusio Religiosus inquisitus per solam inquisitionem non removetur ab officio, etsi ipse alios Officiales fecisset (puta quia Generalis, vel Provincialis) deputationes Officialium valent, neque defectu potestatis in deputante impugnari possunt, & ideo tum ipse, tum cęteri Officiales ab eo forsitan deputati habent vocem activam *in Capitulo* DD. comm. *in c. Omnipotens Deus, de accusationib.*

Circa verò vocem passivam non sic simpliciter statuendum est respectu personæ ipsius inquisiti, sed ita distinguendum est, aut enim supponimus esse talem, ut ex ea bona fama inquisiti apud probos & graves viros notata fuerit, aut non primo casu Religiosus ille accusatus voce etiam passiva privandus est; secundo casu minimè: ita communiter DD. *in d. c.4. de accusationib.* ubi concludunt eum qui de aliquo crimine inquisitus, vel infamia præcedente accusatus, aut denunciatus fuit, inhabilem ad obtinendas dignitates, obtentis tamen minimè privabitur, nisi subsequuta sententia, cum duplex sit infamia una juris, altera facti. Prima v. g. juris per sententiam infertur, facti verò per solam inquisitionem; infamia aut juris per solam sententiam declaratoriam illata privat etiam obtentis dignitatibus infamia verò facti repellit tantum ab obtentis, Dinus *in c. infamib. 82. de regulis juris in 6.* Felin. & alii *in c. Omnipotens de accusationib.* Garsia *de Beneficiis, p.7. c.8. numer.6.* Barbosa *de potest. Episcopi, p.2. allegat.43. numer. 19. & in dicto cap. Omnipotens*, & in materia electionis, ita docet Petrus de Biaxio *in directorio electionum, p.2. c. 13. per totum*, unde recedas à Riccio *p.3. dec.327.* qui dicit ex suo voto fuisse judicatum per quemdam Superiorem Regularem in Religiosa inquisitione pendente non competere vocem activam, nisi dicas cum Tonduto Salisetio *to. 1. c.44. numer.3.* in casu Ricci fama illius Religiosi apud probos, & graves viros fuisse notatam, ut dicebamus: nam etiam in suspecto de hæresi, fuit aliter decisum ipsum non esse officii incapacem, nec ab eo posse removeri, si bene vixerit, & per triennium emendatus fuerit, quamvis abjurasset de vehementi in Tribunali S. Officii Farinac. *dec. crim. 51.* 14

Et cum alius quidam Religiosus fuisset in sacro Tribunali S. Officii accusatus quod nulla obtenta licentia quasdam conclusiones Theologicas typis mandare curasset, fuit non obstante tali accusatione dictum, & conclusum apud probos viros, illum non esse propterea à voce activa, & passiva repellendum in electionibus sui ordinis, quem tamen, de facto ad vocem passivam, atque activam non fuisse admissum, refert Sanligerius *tom.1. c.44. numer.4.* Sic alius

alius Religiosus qui condemnatus fuit ad abjurandum de levi, quia librum hæreticum legerat, dicit Hieron. Rodriq. *quæstionum regul. q.73. n.10.*

15 Duplex enim est modus abjurandi: primus cum quis condemnatur ad abjurandum tamquam verus hæreticus: secundò quando tamquam de hæresi suspectus, &c. non fuit probatum illum esse verum hæreticum, sed tamen contra ipsum magnæ adsunt præsumptiones, stantibus enim maximis præsumptionibus, reus ut se ab illis purget cogitur de vehementi abjurare, jurans se hæresim nec incurrisse, nec unquam incursurum, de quo duplici abjurandi modo agit Cæsar Carena *de offic. inquisitionis, p.3. tit.12. de abjurat. numer.* 7. intelligendo de abjuratione simplici non de ea, quæ fit ob hæresim formalem, de qua idem Carena *ubi sup. num.* 4. quia simplex abjuratio non damnat aliquem ut hæreticum, nec ei imponitur aliqua pœna propter hæresim formalem, unde per abjurationem, sive levem, sive vehementem indictam declaratur quis innocens ab imputatione hæresis, & per consequens purgatur suspicio, & tollitur impedimentum inhabilitatis, Sanchez *lib.2. in decalogum, c.25. n.12.*

16 Secunda conclusio ex decreto sacræ Congregationis authoritate S.D. Urbani VIII. Regulares omnes, qui in sancto Officio quodcumque pœnæ genus, vel pœnitentię, exceptis salutaribus habuerunt, redduntur inhabiles ad quęcumque officia, vel dignitates suæ Religionis, & sic vigore talis decreti illi qui abjurarunt de levi, vel de vehementi inhabiles redduntur ad quæcumque officia, & dignitates suæ Religionis, quia abjuratio est pœna, nec ullo modo venit appellatione pœnitentiæ salutaris, quæ sola in dicto decreto excipitur, & sic licèt olim ex sola abjuratione non esset Religiosus, privatus voce activa, & passiva; ut testatur Rodriq. & Sanchez *ubi sup.* Parisius, *de resign. Benefic. lib.4. qu.3. numer.17.* Riccius *in praxi fori Eccl. decis.* 676. tamen hodie vigore dicti decreti aliter statuendum est, & etiam ille qui de levi abjuravit à dignitatibus arcendus est, Carena *loco citato, numer.*14. Diana *p.4. tract.*8. *resolution.* 64.

17 Unde antiquitùs si Religiosus esset suspectus de hæresi posset etiam ante sententiam suspendi ab officio, & dignitate: quia fama ejus esset notata apud graves viros, postea tamen quo abjuraverit officium pristinum recuperat: imò etiam beneficium non obstante illius collatione alteri facta, quia per abjurationem purgatur infamia, Ricciullus *libr.* 5. *de jure personarum cap.* 19. *numer.* 25. Rota apud Farinac. *dec.*51. *numer.*6. hodie tamen in constitutione Urbani VIII. non ita est, sed contrarium: quia est incapax, &c.

18 Nec quia abjurarunt de vehementi, admittuntur, amplius ad audiendas fidelium confessiones, secus si de levi abjuraverint, ut decisum ait Riccius *part.*2. *dec.* 210. Genuensis *in praxi, capit.* 15. *numer.* 2. ubi refert declarationem sacræ Congregationis, Diana *part.* 4. *tractat.*8. *resolut.*64.

Quando ergo dubitatur in electionibus utrum aliquis sit ad vocem inhabilis, dico quod praxis est, quod amittatur cum protestatione, ut illius vox valeat in quantum appareat, postea eundem electioni interesse potuisse, & non aliter, & quod non noceat electioni aliter legitimæ, quod non habens, seu non habentes vocem, fuerint admissi una cum aliis prout ita fieri debere testatur Mirand. *in manual. regul. to.2. q.23. art.11.*

19 Circa verò Officia temporalia quod dicendum, tradit Stirel. *dec.*60. & Franch. *dec.*8. ubi addentes, dicunt communiter quod aut agitur de delicto commisso extra officium, & tunc pendente accusatione non est locus suspensioni, aut de delicto commisso in officio, & tunc suspensio fieri debet, nisi judex arbitretur accusationem calumniosam, aut malitiosam esse, ut bene Franc. *d. dec.* 8. & Joannes Andr. de Georgio, *alleg.41. numer.2.* quod si delictum commissum extra officium esset tale, ex quo scandalum resultaret, si illud exerceret tunc interdiceretur administratio, non secus ac si in officio deliquisset, Sanfel. *dec.* 62. *nu.*3.

20 Quod si quæratur quomodo potest aliquis diffamatus dici ante deefnsiones R. eo datas, tum in officiis Sæcularibus, tum Regularibus, tum in Temporalibus.

Respondeo, quod duplex potest adhiberi causę cognitio, prima summaria antequam processus sit publicatus ad effectum decernendi suspensionem ab officio, alia plenaria ad effectum sententiæ proferendæ in negotio principali, ut benè in simili agit Merlin. *p.1. c.80. n.15.* Sanfelicius *dict. dec.61. numer.*4. sed in causa suspensionis etiam Reus est summariè audiendus in suis rationibus, ut advertunt DD. *suprà* citati.

Quamvis verò non nulli Doctores dixerint esse adhibendam distinctionem inter Officiales habentes jurisdictionem, & non habentes, ut illi qui habent suspendi debeant ab officio, qui verò non habuerit minimè, unde dicunt Notarium accusatum de falso pendente accusatione posse conficere instrumenta, ut notavit Farinac. *de falsitate, qu.* 155. *nu.64. adhibitis distinctionibus Deciani de Probationibus, lib.2. cap.21. numer.*134. *& casu* 22. *per totum*, negari tamen non potest quin judex etiam in officiis sine jurisdictione ratione scandali, vel infamiæ procedere possit lite pendente ad suspensionem, ut determinavit Capiblanc. *in prax. pragm.5. de Baronibus, num.8. de Georgio, allegat.42. num.*31. Sanfelicius qui sic decisum refert *dec.*61. ad exemplum tutoris, qui ob solam suspecti accusationem suspenditur à tutela, *leg. eum quem, C. de suspectis tutoribus, §. si quis autem instit. eodem tit.* Girella *d. dec.60. numer.9.* Tondutus *d. to.1. c.44. in fin.*

Fratres fuerunt pœnitentiis salutaribus puniti post modum gratiam consequuti.

DISCEPTATIO XCVII.

SUMMARIUM.

1 *Hæreditas regulari relicta potest adiri à Monasterio invito Monacho*, nu.1. *Idem in legato, quod potest agnosci Monacho invito.*
2 *Monasterium intentat remedium*, leg. final. C. de edicto Divo Adrian. toll. *pro hæreditate relicta Regulari.*
3 *Religiosus partim servo, partim filio æquiparatur quoad acquirendum.*
4 *Religionem ingrediens incapacem tempore ingressus transfert personam, sed non bona, sed capacem tum persona, tum bona transeunt.*
5 *Roligioso transeunte de una ad aliam Religionem, bona remanent penès primam.*
6 *Religiosi successio in bonis parentum posset prohiberi per statutum, vel per privilegium, loquendo de illis Monachis, qui fiunt tales post mortem parentum.*
7 *Religioso instituto, & repudiante, hæreditatem, acquiritur Monasterio, non substituto.*
8 *Renunciatio non cadit ubi ignorantia concurrit, licèt sit jurata renunciatio.*
9 *Legatum Monacho relictum sub conditione, si pendente conditione sit factus Episcopus, si postea conditio impleatur, acquiritur Ecclesiæ, non Monasterio.*
10 *Religioso non petente legatum, nihil officit Monasterio.*
11 *Religioso recusante legata, sive hæreditates sibi relictas, contra charitatem peccat interdum, & interdum contra justitiam.*
12 *Religiosus factus Episcopus, an revocet bona renuntiata tempore ingressus.*
13 *Monachus, quod acquirit tempore, quo est Episcopus, acquirit suæ Cathedrali. Et quid attentis Bullis Pontificiis de spoliis faciendis.*
14 *Episcopus Regularis si repudiet hæreditatem sibi delatam, an valeat repudiatio.*
15 *Legatum relictum cum pacto, ut non acquiratur Monasterio, eidem acquiritur.*
16 *Monachus interdum comparatur militi.*
17 *Monasterium, an succedat repræsentando personam Monachi, patruo, vel avo.*
18 *Conditio non præsumitur, & sic purum potius, quàm conditionale præsumitur legatum.*
19 *Conditio posita in dispositione facit legatum conditionale, non in exequutione.*
20 *Conditio per illa verba*, si petierit, *quando inducitur.*

21 *Lega-*

21 *Legatum relictum pro necessitatibus Regularis potest Superior Monasterii ad libitum in usus communes dispensare.*
22 *Iura personalissima transeunt ad Monasterium ex Monachi persona.*
23 *Declaratio voluntatis Monachi, ab eodem fieri debet, cum licentia Superioris.*
24 *Ultima voluntas declaranda committi potest in arbitrium tertii.*
25 *Legatum non petitum per plures annos à Regulari, an peti possit.*
26 *Legatum modale relictum Ecclesiæ, modo non impleto non revocatur.*
27 *Legatum annuum tot requirit præscriptiones, quot sunt anni.*
28 *Restitutio in integrum competit post præscriptionem ex capite ignorantiæ.*
29 *Conditionum repetitio non datur, nisi per verba expressa.*
30 *Dictio*, ultra, *quando implicet, & in qua materia.*

ARGUMENTUM.

Hæreditas regulari relicta, potest adiri à Monasterio invito Monacho, idem in legato, quod potest agnosci invito Monacho. Religiosus quandoque servo, quandoque filiofamil. æquiparatur. Legatum sub conditione factum Monacho, ut nihil habeat Monasterium quid operatur. Legatum relictum pro necessitatibus Regularis potest Superior Religionis ad libitum in usus communes disponere. Legatum non petitum à Regulari per plures annos an peti possit. Legatum modale relictum Ecclesiæ, modo non adimpleto, non revocatur. Legatum annuum tot requirit præscriptiones quot sunt anni. Restitutio in integrum competit post præscriptionem ex capite ignorantiæ. Conditionis repetitio non datur nisi per verba expressa, &c.

PRO

Venerabili Domo Sancti Pauli Majoris hujus Civitatis,

CONTRA

Marchionem Civitæ Juniorem;

Super petitione Legati vitalitii facti admod. Rever. P. D. Andreæ de Petio, Clerico Regulari Theatino.

Commissarius Doctissimus Regius Consiliarius Petrus Caravita, & in Academia Neapolitana Feudorum Interpres dignissimus.

FACTUM.

IN ann. 1636. mense Novemb. die 20. suum ultimum condidit testamentum Dominus Consiliarius Camillus de Petio, quod fuit post ejus obitum apertum, die 30. Januarii 1637. inter alia legata reperta ibi, unum erat, quo dicebatur, ut Illustrissimus Dominus Joann. Bapt. de Petio Marchio Civitæ, hæres factus à se in testamento; subvenire deberet D. Andreæ de Petio, Clerico Regulari, ejus nepoti, de omnibus sibi necessariis, quolibet anno ejus vita durante, prout ab eo fuisset requisitus, dummodo quantitas non excederet quolibet anno ducatos octuaginta, verba legati vulgari sermone ponderanda.

Lascio, e voglio, che il detto di D. Gio. Battista, mio nepote, & herede, debbia soccorrere il P. D. Andrea del Pezzo, de Chierici Regolari, mio nepote, suo fratello ogni anno, durante la vita del detto D. Andrea, nelli suoi bisogni, così come sarà da lui richiesto; purche la quantità, della quale sarà richiesto, non ecceda ducati ottanta ogni anno. E per quell'anno, che il detto D. Giov. Battista non sarà richiesto dal detto P. D. Andrea, non sia obligato à cosa alcuna.

Post quod testamentum, & mortem Camilli prædicti, supponitur in facto, quod hæres, scilicet Illustrissimo Marchio Civitæ diem suum clausit extremum, qui in ultimo suo elogio, quòd condidit die 21. mensis Aprilis 1637. & post ejus mortem aperto, & publicato sub die 22. ejusdem mensis, & anni; inter alia legata, quæ reliquit, unum est factum eidem D. Andreæ suo fratri, hoc modo v. g.

Item lascio al P. D. Andrea del Pezzo, Teatino, mio fratello annui ducati quaranta, vita sua durante tantum, oltre li annui ducati ottanti, lasciateli dalla bona memoria del Sign. Camillo del Pezzo nostro Zio, nel suo ultimo testamento, con le medesime conditioni, e del modo contenuto in detto testamento: le quali se habbiano per espresse.

In præsenti Reverendus Pater Procurator domus sancti Pauli, cùm primum notitiam habuit prædictorum legatorum comparuit juridice coram spectabili Regente Zufia, omnium virtutum genere ornatissimo, ejusdem Religionis delegato per suam Excellentiam, petens condemnari Marchionem Civitæ juniorem ad restituendum ducatos, mille quatuor centum quadraginta, pro annatis duodecim completis in mense aprilis 1649. & in futurum, ut correspondeat de dictis annuis ducatis centum viginti, durante vita dicti D. Andreæ de Petio, ut *fol.* 3. Et fuit ordinatum sub die 12. Junii 1649. visis legatis prædictis, quòd hæredes dicti Illustr. quondam Marchionis Civitæ infrà dies sex solveret Venerabili domui S. Pauli Clericorum Regularium, petitos ducatos mille quatuor centum quadraginta.

Post aliqua discussa coram eodem Regente delegato, provisum fuit, ut partes adirent Sac Consilium, & causa commissa doctissimo Consiliario Petro Caravita, matura diligentia Illustr. Præsidis Marchionis Ramontis: quia cum ageretur de articulo ultimæ voluntatis, decidendo huic diu in Jurisprudentia laborato Consiliario, committere voluit, coram quo petita observantia decreti Regentis Zufiæ, ut solvat Illustr. Marchio Civitæ Junior, plura disputanda occurrunt.

Primum est, utrùm Domus S. Pauli Majoris, possit petere legatum, invito, aut ignorante Patre D. Andrea, aut possit eum compellere ad petendum.

Secundum est, utrum si possit petere, stante quòd non petiit per plures annos, possit domus prædicta annatas præteritas petere, jam quòd est legatum pro subsidio, sive pro subventione necessitatum ejusdem Patris.

Tertium est, utrum illa qualitas, de qua in primo legato, (*così come sarà dà lui richiesto*) intelligatur repetita in secundo legato facto per secundum testatorem, cum dixit in suo testamento, ultrà quantitatem ducatorum octoginta, cum eisdem conditionibus &c. circa primum caput, ut ordinatè procedam, primo proponam omnia argumenta, deprompta tum ex jure Canonico, tum Civili, tum auctoritate Doctorum, & rerum judicatarum; quibus fundatur legatum hoc posse à Venerabili domo sancti Pauli, ac successivè à suo dignissimo Patre Præposito, vel ab alio suo nomine peti. Secundùm proponam argumenta quædam, quæ facta invenio, in quodam manuscripto contra domum prædictam, ac ea simul solvam.

Probatur primò, quia ex communi Doctorum sententia Civilistarum, & ferè omnium Canonistarum potest 1
Monasterium adire hæreditatem Religioso delatam, invito, aut ignorante eodem Religioso, ita Bart. *in l. 1. n. 21. & 22. ff. de vulgari*, ubi Socc. Senior, *nu.* 22. Alex. *n.* 23. Rip. *n.* 25. Imol. *n.* 6. Jas. *nu.* 43. Alciat. *n.* 83. Paris. *num.* 113. Franc. *dec.* 40. *in fine* Capp. Tol. *dec.* 226. Gamma *dec.* 308. ubi Flores *in addition.* infinitos de more refert Sanchez *in summa lib.* 7. *cap.* 12. *numer.* 4. Card. Lugo *de Iust. disp.* 3. *sect.* 5. *num.* 94. & patet per manuscriptum quoddam pro parte contraria allegatum; quibus addo *Canonistas in c. in præsentia de probationibus*; præsertim Innocent. *num.* 3. *in fine* Joan. Andr. *numer.* 20. Butr. *numer.* 28. Abb. *numer.* 76. Felin. *numer.* 58. Berous *numer.* 555. ubi Parisius *numer.* 103. Menoch. *de adipiscenda possessione, remedio* 4. *numer.* 293. & practicatam hanc sententiam *in Rota Romana*, videre est *in decis.* 128. & 334. *part.* 2. *recentiorum*; & apud Buratt. *decis.* 639. Gratian. *cap.* 363. Cevallos *communes contra communes*, *qu.* 341. post quos fun-

fundat Grat. *ubi supr. numer.*18. quod Monasterium potest hæreditatem adire, sive legatum agnoscere sine facto Monachi, sicut potest illud repudiare sine suo facto, dummodo non simus infrà annum probationis; quo casu in repudiatione sunt servanda illa, de quibus *in Tridentino sess.*25. *cap.*16. teste Cevallos *quæst.* 366. & hæc opinio est communissima inter Doctores, tum in jure, tum in favorem Religionis; prout testantur Ruin. *consil.*264. *num.*12. *&* 206. *libr.* 1. Rota Roman. coram Manzanedo *in una Bononiensi* 4. *Martii* 1611. teste Gratiano *cap.* 363. *nu.* 21. ergo si immediatè tam hæreditas, quàm legatum Monasterio deferuntur, ad nihilum requiritur scientia, sive voluntas Monachi, ut ipsi acquiratur, contradicat ergo quantum voluerit, sive ignoret omnimodò: quia semper Monasterio jus quæsitum poterit ab eodem exerceri, sine ulla requisitione Monachi; imò si Monachus comparere voluerit, ut petat oportet quòd actio sibi cedatur à Monasterio, cui jus fuit immediatè quæsitum, ut benè Covar. *in cap.*1. *num.*21. *de testam.* Beccius *cons.*74. *numer.*13. *vol.* 1. Tappia *in Authen. Ingressi*, *in verb. ipso ingressu*, *nu.*94. *Cod. de Sacros. Eccles.* undè dicit Menoch. *dicto remed.* 4. *num.*294. quòd Monasterium pro hæreditate Monacho re-
2 licta potest intentare remedium *l. fin. Cod. de edict. Div. Adrian. toll.* ut ex pluribus *Rotæ decisionibus* reportat Ferentillus *in additionibus ad decisionem* 394. Buratti; nullum enim requiri factum Monachi, ut Monasterium capiat sive hæreditatem, sive legatum ultra suprà adductos, dicit Soccinus *cons.*81. *lib.*1. Rota apud Cardinalem Cavallerium *dec.*346. nec mirum videri debet, quod factum Monachi non requiratur, quippè qui per professionem desinit esse Dominus bonorum, quòd transit in Monasterium; ut *in d. Authent. ingressi*. Et sic eumdem effectum operatur mors Civilis, sicuti naturalis; sicut statim facta professione debetur matri in bonis filii Monachi legitima; ut ait Rota coram Chislerio *in Novariensi legitimæ dec.*267. *Rotæ diversorum*, de anno 1626. usque ad annum 1630. sicuti tunc temporis, quo profitetur spectat successio legitimis hæredibus, quando fit Monachus filius, ex *l. Deo nobis Cod. de Episcop. & Cleric. in* §. *hoc etiam*: quod quidem qualiter procedat, tradit Rota coram Virili in Perusina hæreditatis *die* 7. *Junii* 1627. 480. *in* 5. *tom. Rubei*, ergo in casu nostro nulla voluntas Patris D. Andreæ pro capiendo legato requiritur.

Probatur secundò: quia Religiosus non habet nec velle, nec nolle, *cap. si Religiosus de elect. in* 6. ergo immediatè acquiritur Monasterio tum hæreditas sibi delata, tum
3 legatum sibi relictum. Consequentia patet, quia partim servo, partim filiofamilias æquiparatur in acquirendo, prout Monasterio utilius fuerit; unde si majorem utilitatem Monasteriis cesserit, Monachum servo comparari, illi comparabitur, secus autem si utilius sit illum comparari filiofamilias, ut docent Felin. *in cap. Parœcialy nos de sententia excommunicationis*. Vasquius *libr.* 3. *de succession. creat.* §. 21. *num.*250. Graffius *par.*2. *decisionum lib.*3. *cap.* 19. *numer.*74. *in summa*, *cap.*12. *num.*40. Molina *tom.* 1. *disp.*140. *tract.*2. *de Iustitia*, Sanchez *dicto lib.*7. *in summa*, *cap.*12. *numer.*40. Tamburinus *de jure Abbatum*, *to.* 3. *disp.*11. *quæst.*4. ergo Monachus comparabitur servo, quatenus sicut servus domino acquirit, non solum usumfructum; verùm etiam dominium, ac proprietatem ita Monasterio acquirit, cum tamen filiusfamilias in Castrensibus, vel quasi nihil acquirat Patri: in adventitiis autem solum usumfructum. Comparatur filiofamilias in modo acquirendi: quia sicut hæreditatem filio delatam potest eo ignorante, ac invito, pater acceptare, & adire ex *l. fi. Cod. de bonis*, *quæ liber*, ita prælatus regularis, sive Monasterium invito, sive ignorante Religioso potest adire hæreditate, sive acceptare legatum, alias ad religiosum spectantia: in servo autem non sic, sed hæreditatem ei delatam non potest dominus absque ejus consensu adire, *l. cum proponas*, *Cod. de hæred. instit.* & sic comparandus est in hoc Monachus filiofamilias: quia hæc comparatio est Monasterio utilior, ut bene docent Doctores citati apud Tamburin. *d. quæst.*8. *num.* 5. ergo in casu nostro, actio fuit immediatè quæsita Monasterio, ac proinde sive velit, sive nolit Monachus capit hęreditatem, vel legatum, *d. c. si Religiosus*, *de elect. in* 6. *cap. non dicatis*, *cap. noli* 12. *qu.*1. Et ratio est: quia suprà dicebamus, omnia jura Monachi, & omnis voluntas ejus per professionem in Monasterium transfertur; ergo Monasterium ob tale Jus ad se per professionem Monachi translatum, potest etiam inscio, sive invito Monacho professo, cui relicta hæreditas est eandem adire, *d. lib. fi. C. de bon. quæ lib.* & ipse Monachus absque licentia, & consensu Abbatis hæreditatem sibi relictam adire non potest. Rodriquez *tom.*2. *quæst. regul. quæst.* 77. *art.*1. Abbas tamen, sive Superior domus potest se solo talem hæreditatem adire, etiam Monacho professo hærede instituuto, reluctante; ut ex juribus citatis habetur, & notant Spino *in speculo testament. gloss.*12. *numer.* 12. Molina *disp.*140. Lelius Zecchius *de Republica Christiana*, *in titulo de Regularibus*, *cap.*3. *numer.*14. Julius Clarus *in* §. *testamentum*, *quæst.*30. Hieronymus Rodriquez *in Compendio resolut. regularium*, *resol.*72. undè post Honded. *cons.* 94. *à nu.* 17. consuluit meritissimus Consiliarius Paul. Staiban. junior *in resol.*23. *a n.*11. *ex Trid. ducto per argumentum in sess.* 25. *de Regularibus*, *cap.*2. posse Monasterium adire hæreditatem Monacho delatam etiam ipso ignorante, seu invito; quia *loco cit. Trid.* hobetur neminem Regularium; tam virorum, quàm mulierum posse possidere bona, eis quovis modo quæsita, nec nomine proprio, nec Monasterii; sed ea statim Monasterio incorporari. Hinc in Tridentino *sess.*25. *de Regularibus*, *cap.*1. *& sequenti*, re- 4
ligiosi vocantur incapaces. Multæ tamen Religiones sunt capaces, quas posuit Fusarius *de substitutionibus*, *quæst.*430. *numer.* 22. in capacibus, tempore ingressus fit translatio personæ, sed non bonorum; sed capacibus fit tùm personæ, tum bonorum. Authen. *Ingressi*, *C. de Sacros. Eccl.* ut statim bona prædicta transeant in administrationem Monasterii, cujus curæ subjiciuntur, Anna *alleg.*51. Verallus *dec.*223. *& sequenti*, *cap.*2. Capel. Tolos. *dec.*20. *&* 124. *&* 125. Thesaur. *dec.*129. Ricc. *collect.*162. Cardinal. Tusch. *litt. M. concl.*445. Lappus *alleg.*129. & quidquid posteà supervenit, ac acquirit, suo Monasterio Monachus acquirit, *d. l. Deo nobis*, *C. de Episcop. & Cleric. cap. præsens*, *Clericus* 20. *quæst.*3. Ricc. *collect.*1938. Gabedus *dec.* 64. *part.*1. Tuschus *d. litt. M*, *concl.*316. Gama *decis.*308. Costa *de portione ratæ*, *quæst.*226. adeò ut si transeat Mo- 5
nachus de una religione ad aliam, bona nullo modo perseverent penes primum Monasterium; sed transeunt in secundum, ut fundat post multos, quos allegat. Fontanel. *dec.*226. *cum duabus sequentib.* Posset tamen prohiberi successio Monasterii in bonis Monachi per statutum, sive privilegium fundatum, in favorem agnatorum, & parentum, ut Barcinonensibus Civibus concessum per regem Jacobum 4. Kalendas Maii 1269. respectu eorum qui fiunt Religiosi post mortem parentum, refert latè explicando Fontan. *dec.* 346. *cum quatuor sequentibus*.

Probatur tertiò: quia si Monachus sit factus hæres in 6
testamento Beneficium, *l. fin. Cod. de edict. D. Adrian. toll.* potest intentari per Monasterium, teste Menoc. *de adipiscend. possessione remed.* 4. *numer.*293. Argellio *de acquir. possessione*, *quæst.*10. *art.*1. quia licet tale remedium competat hæredi scripto in testamento, ut patet ex rubrica ibi. (Et quemadmodum scriptus hæres in possessionem mittatur) & Monasterium non sit scriptum in testamento, ut supponimus; sed Monachus tamen idem est Monachum esse institutum, ac Monasterium: quia Monacho instituto, bona recta via Monasterio acquiruntur ipso jure, & absque facto Monachi, cujus persona non habetur in consideratione, ut post multos fundat Regens de Aponte *cons.* 40. & bona dicuntur potiùs delata Monasterio, quàm Monacho, instituto, & potest adire Monasterium Monacho invito Franch. *d. dec.*40. *numer.*2. Trentacinq. *part.*1. *de substit. cap.*7. *numer.*6. Argellius *de acquir. possess. quæst.*10. *art.*1. *numer.*8. ex quo est celebris differentia, ut suprà dicebamus, inter servum institutum, & Monachum institutum: quia servo invito dominus hæreditatem consequi nequit, necessaria est enim servi additio, qui potest etiam jubente Domino nolle adire, *l. cum proponas*, §. *fin. Cod. de hæred. instituen.* ibi (potuit enim, quamvis jubente domino nolle adire) ubi *gloss.* dicit posse servum nolle etiam domino eum excoriante, qui notat Aret. *in* §. *item vobis instit. per quas personas nob. acq.* & subnectit, servo reluctante in æternum hæreditatem domino non acquiri facit *text. in l. servo invito*, *ff. ad S. C. Trebell.* ibi (at in bonorum possessione, vel in adeunda hæreditate consensus ejus necessarius est) Quòd confirmatur. quia statim quod Judex noverit Monachum institutum in testamento, statim illi notum fit Monasterum hæredem esse; ergo cùm apparet de Monasterio hærede con-

concedi debet immissio; sicut enim vitium invisibile testamenti, quod ex lectura ipsius, & sic per visibilia cognoscitur, impedit remedium *l. fin. ad notata per Doctores* ibi, quos cum subtilissimis speculationibus suo proprio ingenio investigatis, refert Illustrissimus, ac doctissimus, Præses Sacri Regii Consilii D. Franciscus Merlinus Pignatellus 1. *tom. suarum verè aurearum controversiarum, c.* 10. sic hæredi invisibili, qui ex lectura testamenti colligitur erit hoc Beneficium concedendum, cùm contrariorum eadem sit disciplina, ut in principio Institutionum, de his, qui sunt sui, vel alieni juris Everardus *in topica, in loco à contrariis*; quod ulterius patet: quia licet verba sint collata in Monachum, tamen Monasterium fuit institutum: quia dispositio ex voluntate testatoris, & dispositione legis in Monasterium dirigitur; ergo cum leges non sint scriptæ verbis, sed rebus ex *l. scire leges, ff. de legibus, l. 2. in fin. Cod. comm. de leg. l. fin. Cod. de usufructu, l. unica, ubi gloss. Cod. ut actiones ab hæredibus, & contra hæredes &c.* ergo lex confert beneficium suum non hæredi verbis indicato; sed reipsa existenti, ut est Monasterium: ergò monasterio competit hoc Beneficium: quia licet non sit scriptus hæres in testamento, tamen legis interpretatione habetur pro tali, ut post Argellium, & alios fundant communiter Doctores, teste Marta *tom. 1. de successionibus, part. 3. quæst. 13. artic. 1. numer.* 25. *cum sequenti*, sicut si Monachus instituatur, & repudiet hæreditatem, admittitur nihilominus monasterium, excluso substituto vulgari Cras. *in §. sub quæst. 9. numer.*
8 6. Trentacinq. *part. 2. de substitut. cap.* 7. quod plus est, licet Monachus decesserit ante hæreditatem prædictam, Canonistæ præferunt monasterium substituto, quasi hæreditas censeatur immediatè acquisita monasterio, citra ullam additionem Monachi, & cum Canonistis concludunt magis communiter, teste Francisco Barrio *lib. 3. de successionibus, fol. 148. colum. 2. à numer.* 50. scio Joannem Andream de Georgio *allegat. 29. numer.* 22. & Horatium Montanum *contr. 10. à numer. 13. usque ad numer.* 15. dixisse quod hæreditas immediatè Monacho deferatur, cum jus succedendi, utpotè fundatum in jure sanguinis, non possit transmitti in monasterium per Monachum: quia est jus personalissimum, quod tamen falsum est, cum personalissima jura in consequentiam cum persona transferantur, ut in *dict. Authen. ingressi*; unde ususfructus transfertur in monasterium, quod Jus personalissimum est.

Et quod Monacho invito non adeunte monasterium adire ipso mortuo vigore non quidem transmissionis; sed vigore primæ acquisitionis sibi factæ tempore ingressus, patet cum omnia jura Monachi acquirantur monasterio, in quod transfertur voluntas, & potestas, *cap. noli, cap. non dicatis 12. qu. 1. cap. Religiosus de elect. in 6.* & ejus personæ nulla habetur postea ratio, Cevallos *quæst.* 341. Rota apud Farinac. *decis. 128. part. 2.* Gratian. *cap. 363. num. 16. cum seqq.* multi apud Robles *lib. 2. de repræsentat. cap. 17. numer.* 18. & in omnem eventum quis negabit monasterio restitutionem in integrum adversus talem acquisitionem non factam, ut fundat Bald. *cons. 494. vol. 5.* Odus *de restitut. in integrum part. 1. quæst. 50. art. 8. numer.* 73. Jo. Francisc. Andriol. 1. *tom. controvers. contr.* 61. sicque, quod si ante aditam hæreditatem moriatur Monachus in monasterium transmittit hæreditatem: fundat Greg. Lopez *in l. 21. tit. 3. gloss. 2. partita 6.* Gomez 1. *tom. cap. 9. numer.* 10. contra plures apud Mart. *tom. 1. de success. part. 3. q. 13. art. 3. in fine*.

Probatur quartò, ex *l. 15. qui hæres, ff. de acqu. hæred. & l. si ita scriptum §. 1. ff. de leg. 2.* ubi futurum legatum sub conditione, vel die relictum, non potest repudiari antequam conditio, vel dies extiterit: quia cum effectu non debetur; ergò cum in casu nostro legatum cùm effectu non fuerit debitum Patri D. Andreæ; sed potius monasterio S. Pauli, non poterat non acquiri per Regularem, quippè qui nullum Jus habebat, neque in re, neque in spe,
9 tùm quia nullus censetur renunciare, quod ignorat sibi competere, aut competiturum *l. mater Codic. de inoffic. testam. l. legitimam ff. de petit. hæred. l. in repudianda ff. de acq. hæred.* Alex. *cons. 193. lib. 2.* Affl. *dec.* 53. Socc. jun. *consil. 28. lib. 1. numer.* 119. Tiraq. *de legib. connubialib. gloss. 6. numer.* 176. Cravet. *cons. 257. numer.* 2. qui dicit hoc procedere quamvis in renunciatione sit appositum juramentum: quia nullus scire poterat tale legatum sibi competens à seipso ignorato. P. Pasqual. *quæst. 14. centur. 1.* qui fundat quod si Regularis tempore professionis renunciet in amplissima forma cuicumque juri hæreditario, & quibuscumque bonis sibi quocumque titulo obvenientibus; posset recipere legatum ab amico, aut conjuncto; & quòd tale relictum acquiritur monasterio, non verò illi cui fuit facta cessio, seu renunciatio; nec mirum est, quia ut dixi, & dicam legatum relictum Regulari acquiritur monasterio, ut post Maynard. & alios sequitur Bart. *lib. 1. de successionibus, fol. 59. col. 1. numer.* 10. & sic donationem factam cuidam Carmelitæ fuisse infirmatam, respectu ipsius donatarii, salvo ipsius monasterii jure, testatur Papon. *libro 10. arrestorum tit. 8. arrest.* 7. & sic posset legatum 10
Monacho relictum eo invito acceptari per Abbatem: quod si fuerit sub conditione relictum, & pendente conditione sit factus Episcopus, si postea conditio impleatur, acquiritur Ecclesiæ, non monasterio Cardin. Mant. *lib. 8. tit. 6. numer.* 27. quod probatur ex *l. quæ legata ff. de regul. juris* Bart. *fol. 59. numer.* 10. Quod adeò verum est, ut si disponat quis titulo legati, vel donationis in Beneficium alterius, dicendo, ut casu, quo fiat Monachi privetur hæreditate, sive bonis, si monasterium ingrediatur, non privatur monasterium hæreditate: quia expressa illa privatio in personam filii non afficit monasterium, ad quod jure acquisitionis naturalis bona ipsius Monachi deveniunt; ut dicitur de bonis illius, quem aliquis sibi in filium arrogavit, ut est particularis decisio Bart. *in Authen. si qua mulier, numer. 15. C. de Sacros. Eccles.* Molf. *part. 3. de successionibus ex testam. quæst. 8. numer.* 15. & exclusio Monachi non est extendenda ad monasterium; nam testatoris dispositio non extenditur de persona ad personam, sicuti neque de casu ad casum; ut in puncto fundat Reg. Sanfel. *in dec. 194. 2. tom.* Neque consideratur defectus regularis: 11
qui non petiit: quia apud eum non est remansura res donata; sed confestim transitura in monasterium; ex *d. Auth. ingressi*; ergò non oportet ut sit capax, sive ut petat Monachus, quippè qui non sentit commodum; sed aliis affert, & sic etiamsi alias nollet, capit monasterium Sanfel. *ubi supr.*

Probatur quintò, quia adeò Regularis acquirit suo monasterio immediatè, ut peccet saltem contra charitatem recusando legata, sive eleemosynas oblatas ipsi in favorem sui monasterii, ut dicunt communiter Theologi morales cum Diana, *de paupert. religiosa resolut.* 8. Card. de Lugo *de just. disp. 3. numer.* 166. qui tamen ad propositum nostrum dicit, quòd hoc procedit in legatis incertis, sive rerum indeterminatarum, quę non statim ipso jure acquiruntur; non autem in legatis, quorum dominium statim monasterio, à morte testatoris acquiritur, aut ab adita hæreditate, & subdit Lugo *ubi suprà, numer.* 95. quòd licèt Religiosus possit repudiare sibi donum, sive legatum factum ab amico, vel consanguineo in primo genere, scilicet si sit incertum (cum hoc non sit alienare, sed nolle acquirere, quod non est contra votum paupertatis) tamen non per hoc sequitur eodem modo posse religiosum repudiare legata posterioris generis, de quibus dicebamus, quia donum illud oblatum nondum peperit aliquod jus monasterio, sicut produxerunt cætera legata certa, aut hæreditas delata, post mortem testatoris. Dixi post mortem, quia aliter dicendum est ante mortem testatoris, quia tunc Religiosus posset rogare testatorem, etiam sine licentia Prælati, ut revocaret testamentum, aut legatum, quo tamen casu peccat mortaliter contra charitatem secundum communem Theologorum sententiam teste Pellizz. *tom. 1. in manuali Regularium, tract. 4. cap. 1. sect. 3. num.* 231. qui post Sanchez *in summa, l. 7. cap. 12. numer.* 37. & post Lugo *ubi suprà, numer.* 94. dicit quòd Religiosus ordinis capacis non potest propria auctoritate repudiare hæreditatem sibi relictam, cum illa acquiratur immediatè monasterio, & ab eo adiri potest sine consensu, aut scientia ipsius Religiosi: imò, & eo moriente ante ejus aditionem; quod tamen ultimum aliqui negant, teste Pellizz. *ubi sup.* & suprà dicebamus, quibus addo Castropalaum *disp. 3. de statu relig. tr. 16. punct.* 5.

Probatur ultimò, quia Regularis ita acquirit monasterio, ut si fiat posteà Episcopus, non potest habere recursum ad bona renunciata tempore professionis, ut contra Molf. fundat decisum Reg. Rovit. *in decis.* 10. tùm 12
remanet Monachus *c. statutum 18. qu. 1.* tum quia fuit facta conditione si profiteatur in monasterium; sed sic est, quod

fecit

fecit professionem, ergo. Quod sanè procedit in bonis delatis, tunc tempore, quo renunciavit: quia in illis, quæ posteà deferuntur, dum est Episcopus succedit Ecclesia sua Cathedralis, ut practicatum in Rota refert Barbos. *lib.*1. *de jur. Eccl. c.*42. *à numer.*241. quia quod acquirit Regularis, dum est Episcopus suæ Cathedrali acquirit, quippè
13 quæ in monasterii locum subrogatur quoad acquisitionem, *d. c. statutum*, *c. cum olim il* 2. *de privileg.* ubi Innoc. *numer.* 3. quia nulla dignitas facit quem descendere; sed liberari à tribus substantialibus votis est descendere in deteriorem statum: ergo, & ita docent Rota Romana *dec.*705. *par.*1. *diversor.* Rodriq. *tom.* 5. *quæst. regul. qu.*69. *art.*4. Molina *de primogen. lib.*2. *c.*10. *numer.*28. alter Molin. *de just. disp.* 140. Sanch. *in summ. tom.*2. *lib.*6. *c.*6. *nu.*8. Bart. à S. Fausto *in Thesauro Religios. lib.*6. *q.*190. *& lib.*8. *q.*52. *&* 63. Castr. Pal. *to.*1. *tr.*6. *disp.*2. *punct.*9. *& seqq.* Tamb. *de jure Abbat. tom.*2. *disp.*31. *quæsito* 17. Barbos. *de potest. Episc. alleg.*114. *nu.*18. *& sequenti*, *& in collectan. ad text. in d. cap. statutum* 18. *q.*1. Suarez *de Relig. tom.*4. *lib.*3. *cap.*16. *numer.* 29. ubi dicit, quod acquirens bona ab Episcopo Regulari tenetur Ecclesiæ restituere, quia Episcopus alienando peccavit contra Justitiam, Ricc. *dec.*340. *numer.*10. *p.*4. Mart. *de succes. legali*, *p.*4. *q.*1. *art.*4. *numer.*14. Thom. Docc. *cons.*53. quidquid contrium dicat Dian. *par.*3. *tr.*2. *resol.*50. quem reprehendit Noguer. *alleg.*62. *numer.*156. Ecclesia ergo Cathedralis, tamquam monasterium succedit jure communi in bonis Prælati Regularis. Dixi (jure communi, quidquid sit ex Pontificiis bullis quoad spolia) quæsitis á se dum esset Episcopus Bald. *in Authn. licentiam*, *C. de Episcop. & Cleric.* Trentacinq. *cons.*28. *lib.*2. Bonacin. *tom.*1. *tract. de claus. q.*2. *p.*9. §.4. *difficult.*3. *num.*16. Barbos. *alleg.*114. *num.* 20. *&* 28. Mart. *de Iurisdict. p.*4. *casu* 20. *n.*5. ubi hoc extendit ad quæsita per Episcopum Regularem ex stipendiis, & salariis Principum Barth. à S. Fausto *lib.*8. *qu.*52. *& q.*63. quòd clarè probatur *ex d. c. statutum* 18. *qu.*1. Quod si talis Episcopus, qui ita bona acquisivit, in prejudicium Ecclesiæ, ejusque dominii quæsiti, alienet, non tenet alienatio, & Ecclesia poterit intentare rei vendicationem, *d. c. cùm olim*, *de privilegiis*, ubi notat Abb. *in* 6. *&* 7. *notabili*, & decisum refert Capyc. *in dec.*200. ubi fuit condemnatus bonorum possessor Ecclesiæ, ut illa restitueret, quamvis alienata, per Episcopum, quod idem dicit Genuens. *qu.* 264. Thorus *in verb. bona empta per Episcopum*, *pag.*49. Pereyra *dec.*75. Nogueroll. *alleg.*26. *nu.*158. quia dominium bonorum emptorum per Prælatum remanet penes Ecclesiam, & non penes emptorem, Barbos. *alleg.*114. *n.*17. Ricc. *in prax. tom.*3. *resol.* 433. ubi quod Ecclesia agit reivendicatione pro bonis ab Episcopo emptis, ex Bal. *cons.*298. *libr.* 1. & aliis apud eos.

14 Ex quo Episcopus Regularis si repudiet hæreditatem sibi delatam, præjudicium sibi infert quoad usumfructum, quem acquirit, sed non quoad proprietatem, quam acquirit Ecclesiæ; nam, non præjudicat eidem: quia cum Monachus factus Episcopus bona, quæ acquirit, sibi quoad usumfructum acquirat, sed quoad proprietatem suæ Ecclesiæ, *d. c. statutum*: ergò non potest illi præjudicare, quia votum paupertatis non resolvitur per transitum ad Episcopatum, in illis, quæ se compatiuntur cum Episcopali dignitate, & officio, consequenter non posset proprium habere, neque sibi acquirere, Abb. *in d. cap. cum olim, numer.*7. *de privileg.* Covar. *in c.*1. *n.*18. *de testament.* Molin. *disp.*140. quòd si Episcopus illa repudiaverit, succedit Ecclesia proprietaria, pro quo præjudicio potest agere Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, Inn. & Abb. *in c. dilecti de major. & obed.* Felin. *in d. c. cum olim*, *numer.* 3. cui Ecclesiæ Episcopali, non minus, quàm monasterio ex persona Monachi competit remedium adipiscendæ possessionis ex *l. fin. Cod. de edict. D. Adr. toll.* Menoc. *de adipiscend. poss. remed.* 4. *numer.*293. dicens quod licet monasterium, sicut Ecclesia scripti hæredis nomen propriè non obtineat, legis tamen interpretatione habet, quod idem operatur, ut ait Rota Romana *coram Pirov. in Vergellensi hæreditatis* 24. *Maii*, *de qua est dec.*115. *p.*4. Rubei *to.*2. ergò apparet ita votum paupertatis Regularem stringere, ut facto Episcopo Cathedrali tamquam suo monasterio non posse præjudicare.

15 Ex quibus infertur primò quod etiamsi legatum relinquatur, cum pacto, ut non acquiratur monasterio, adhuc illi acquiritur, ut fundat Galganet. *p.*2. *de Conditionib. c.*1. *q.*57. sicuti si fiat legatum Monacho, cum conditione, quod si Superior molestet illum, habeatur pro caduco, sive pro non scripto, tali pœna caducitatis rejecta, tenet legatum ut purum Galganet. *p.*2. *de conditionibus*, *c.*5. *q.*11. Barr. *f.*59. *n.*10. *in fi.*

Infertur secundò comparationem Monachi modo cum filiofamil. fieri, modo cum servo, secundum quod monasterio utilius est comparari, Cyn. *in l. Deo nobis*, *Cod. de Episc. & cler.* Bald. *in l.*1. *n.*42. *C. qui admitti ad bon. possess.* Rom. *in l.*15. *qui hæres*, §. *neque filius*, *num.*11. *ff. de acquir. hæred.* Socc. Jas. Ripa, & alii, *in l.*1. *ff. de vulgari*, Lambert. *de jure patron. lib.*2. *p.*1. *qu.*7. *art.*12. *numer.*20. Duen. *Regul.* 67. *ampliat.*8. aliquando ergo comparatur servo, 16 aliquando filiofamilias, ut latè Robles *de repræsent. lib*.... *c.* 17. *numer.* 15. *&* 16. Scio tamen in uno casu Monachum æquiparari potius militi, quàm servo, scilicet in casu comparendi in judicio: quia servus nullo pacto potest esse in judicio; religiosus verò potest pro se, & litis consorte, Clemens Religiosus, ubi Card. *in* 5. *notab. de procuratoribus*, Innoc. per illum textum *in c. cum I. & A. de re judicata*, & sic in hoc solo casu æquiparatur militi, qui similiter non prohibetur esse procurator pro se, & commilitonibus, *l. si filiusfamil.* §. *veterani*, *ff. de procuratorib.* sicque sicut miles non potest constitui Procurator, etiam de consensu, ut in *d.* §. *veterani*, tamen judicium cum illo agitatum sustinetur, si non fuit oppositum, ut in *d.* §. *veterani*, ita sustineri debet agitatam cum Monacho, cum in hoc proposito non sit major prohibitio in eo, quàm in milite: imò videatur minor, cum possit esse Procurator cum licentia Superioris; & miles nec de partis quidem consensu possit, quòd de Monacho non reperitur: imò expressè contrarium habetur, Maresc. *l.*1. *variar. c.*92.

Infertur tertiò ad quæstionem antiquam inter Doctores disputatam: an monasterium repræsentans personam Monachi possit patrui, vel avi successionem consequi, & concurrat cum patruo Monachi, in qua questione distinguunt communiter duos casus. 17

Primus est quando monasterium est bonorum incapax: & hoc casu non repræsentat, cum non possit succedere, non solum in hæreditatib. *Clement. exivi*, §. *proinde de verb. signif.* Bart. *in tract. Minoritarum*, *lib.*1. *c.*2. *& lib.* 4. *c.*1. Rodriquez *quæst. regular. to.*2. *quæst.*78. *art.*1. 2. *&* 3. *& to.*3. *q.*69. *art.*10. sed nec etiam in fideicommissis, vel legatis, ut alteri restituat, Rodriquez *tom.*2. *q.*80. *art.*1. Boer. *dec.*354. *num.*8. Osasch. *dec.*126. *num.* 26. *& seqq.* Cavalc. *dec.*1. *numer.*34. *p.*3. Joan. Guttier. *lib.*1. *canon. quæst. c.*32. *numer.*23. Mantic. *lib.*11. *de conjectur. tit.*7. *num.*8. Emanuel Costa *in leg. Gallus*, §. *quid si tantum* 2. *p. num.*2. *ff. de liber. & posth.* Vasqu. *lib.*3. *de success. creat.* §.21. *num.*171. Molin. *lib.*1. *de primog. c.*13. *n.*94. ubi additio Paleaz, *de major. quæstion.*3. *n.*25. Joseph de Rust. *in l. cum avus*, *ff. de condit. & demonstr. lib.*5. *cap.*3. *à numer.*8. Surdus *cons.*557. *à numer.* 12. *volum.*4.

Secundus casus est, quando monasterium est bonorum capax, & hoc casu fit distinctio, quod aut Regularis superstes est tempore delatæ hæreditatis, aut non, si superstit succedit monasterium repræsentans Monachum, & concurrit cum patruo ipsius Monachi si superstes non sit nullo pacto datur repræsentatio. Ratio primæ partis est: quia licet Monachus iste pro mortuo habeatur, *c. nullus* 54. *qu.*7. *c. placuit* 16. *q.*1. DD. *in c. in præsentia*, *de probat. & in d. l. Deo nobis*, *C. de Episc. & cler.* tamen quoad suum monasterium capax bonorum, omnia jura servat, Bart. *lib.*4. *Minoritarum*, *dist.*3. *c.*1. *nu.*8. Dec. *cons.*419. *volum.*2. Bellamera *dec.*713. Spec. *l.*4. *partic.*3. *de statu Monach.* §.1. *nu.*3. Ant. Faber, *to.*2. *de erroribus pragm. decade* 26. *errore* 7. Ant. Govean. *in rubr. ff. de vulgari*, *nu.*21. & latè Gugliel. de Bened. *in c. Raynutius*, *in verb. & uxor. nom. Adelesia*, *à n.*250. *usque n.*364. *de testam.* Petr. Greg. *p.*3. *syntagm. lib.*45. *c.*2. Ant. Faber. *lib.*1. *C. tit.*2. *defin.* 44. Robl. *de repræsent. lib.*2. *c.*17. & sic ob capacitatem monasterii repræsentatio admittitur, *c. unico, ubi glos. in verb. legitimus* 18. *q.*1. *c. fin.* 19. *q.*3. *Novel.* 123. *de Sanctiss. Episc. cap.*41. Gama *dec.*6. ubi additio: sic retinet Monachus jura sanguini, Lapp. *alleg.*101. Tiraq. *de nobilit. q.*26. *n.*8. nec amittit agnitionem, vel jus prioritatis in gradu, Bald. *in Auth. si qua mulier*, *num.*10. *C. de Sacros. Eccles.* Mant. *lib.*8. *de conject. tit.*12. *n.*25. & retinet jus suitatis, Bart. *in d. Auth. si qua mulier*, *n.*5.

Habes igitur, Amice lector, fundatum ad exuberantiam, hereditatem, vel legatum regulari delatam, sive relictum, immediatè Monasterio acquiri: nihilque requiri scientiam,

tiam, vel factum ipsius Regularis pro additione, vel agnatione, quippe qui non habet nec velle, nec nolle, comparari Regularem in hæreditatem adeunda potius filiofamil. quàm servo, cum utilius sit hoc pro Monasterio, & ita acquirere Regularem suo Monasterio, ut si de una Religione ad aliam transeat, bona acquisita in primo Monasterio non transeant ad secundum, & adeo Monasterio acquirit, ut remedium, *l.fin.C.de edict.D.Adrian.toll.pro hæreditate adipiscenda*, Monacho delata non ipsi Regulari, sed Monasterio competat: & si moriatur post delatam hæreditatem, potest nihilominus Monasterium succedere, non ex vi repræsentationis, sed ex vi primæ acquisitionis, & acquirit Regularis suo Monasterio, itaut peccet non acceptando legatum sibi factum; sicuti si fiat posteà Episcopus, sicut prius acquirebat Monasterio, ita nunc Ecclesiæ suæ Cathedrali, cui renunciando præjudicare non potest, & in hæreditate magis disputatum fuisse inter DD. quàm in legato, quod cum additione aliqua non indigeat, consequenter immediatè Monasterio acquiritur, ad tradita suprà cum Sanchez *in sum. cit. lib.7. cap.12. numer.*28. Cardin. Lugo *de justit. disput.3. sect.5. numer.*94.

Proponuntur argumenta partis adversæ, simulque resolvuntur.

Vidi manuscriptum factum contra venerabilem domum S. Pauli, pro Patre D. Andrea super hoc articulo, quem disputamus, cujus argumenta sigillatim proponam, & solvam.

18 Primò opponitur, quòd legatum, de quo in nostra facti specie, sit conditionale scilicet si Religiosus Nepos voluerit, si petierit, &c. ergo conditio est in forma specifica implenda, atque adeò non petente Patre D. Andrea Monasterium nequit petere: probat antecedens; quod scilicet sit conditionale, ex illis verbis, *debbia soccorrere, cosi come sarà da lui richiesto, e per quell'anno, che non sarà richiesto, non sia obbligato a cosa alcuna*, quod perinde est, dicit Auctor manuscripti, ac si Testator dixisset: lego si voluerit, si petierit, si declaraverit se velle, quasi quod hæc verba non differant inter se: sed ista verba, *si voluerit, si petierit, &c.* faciunt legatum conditionale, *l.si ita legatum*, §. *illi si volet, l.Senatus*, §.1.*ff.de leg.*1. Ergo, &c.

Sed sistamus parumper in impugnationibus circa singula verba manuscripti, recordando auctori hujus manuscripti, quòd conditio non præsumitur regulariter, neque in actu subintelligitur, *l.omnia in principio, ff.de leg.*1. *l.*1.*ff. de condit.& demonstrat.* numquam enim capi debet conjectura ut conditio subintelligatur, de qua non apparet *l. si ita stipulatus*, §.*Chrysogonus, ff.de verb. oblig.* Leand. Galgan. *de condit. & demonstr.p.2.c.*1.*q.*17.Card.Mantic.*lib.*10. *de conject.tit.*5. *num.*7.idem Galgan.*d.p.2.c.6. quæst.*2. Quapropter dispositio quælibet non conditionalis præsumitur, sed potius pura, sive simus in institutione, sive in legatis, sive fideicommissis; ut ex communi fundat Menochius *lib.4. præsumpt.*175. quod in legatis sic dixit text. *in l. si Titius mihi*, §.*ultim.ff. de leg.*1. Ratio hujus conclusionis ea est: quia conditio dicitur esse quid facti, *l. qui hæredi, ff. de condit.& demonstrat.* & ideo Papin. *in l. cum Pater*, §. *hæred.ff. de leg.*2. dicit potestatem implendæ conditionis, & eligendi, non esse jus, sed facultatem, sed ea, quæ sunt facti non præsumuntur, *l.in bello, §.factæ, ff.de capt.* Menoch. *lib.6. præs.*14. Ergo conditio non præsumitur, neque subintelligitur in dubio: quod ulterius probo, quia conditio inducitur primò per dictionem, *si*, adnotata per Bart. *in l.*1.*ff.de condit.& demonstr.* Per dictionem, *cum l.si cum hæres, ff.quando dies legati cedat:* aliquando per dictionem, *nisi, l.qui diebus*, §. *quidam Titio, de condit.* Barbos. *in diction. in particul. Nisi*, aliquando per dictionem, *alioquin, l.si finita, ff. de damno infecto:* aliquando per dictionem, *alias, l.divortio, ff.de negotiis gestis;* aliquando per dictionem, *& l. cum mulier*, §.*penult.ff. de condit.institut.*& ex aliis particulis, de quibus Galgan. *p.*1. *c.*89. Bart. *de condit. & demonstr. num.*3. *in princ.* sed in legato, de quo in nostra controversia, nulla ex his particulis adest, ut patet ibi, *cosi come sarà da lui richiesto*, quæ dictio, *sicut*, solum importat modum in requisitione facienda, putà pro libris veste, &c. sed non pro substantia legati, patet quia illa verba, *sicut*, inducunt modum in requisitione, Galgan. *cap.*95. ergo non bene ex illis verbis, *così, &c.* autumat importari conditionem, tum quia hæc numquam præsumitur; tum quia verba apposita potius modum in requisitione, quàm in substantia important: adeò quod licet illa verba importarent conditionem, tamen non facerent actum conditionalem: quia tunc conditio facit actum conditionalem, quando apponitur substantiæ legati; sed si apponatur petitioni, sive executioni, tunc non dicitur actus conditionalis: quia tunc substantia dispositionis ex futuro eventu non pendet; sed sola executio, & petitio, & sic concordantur per Doctores jura aliqua, quæ videntur contrarium disponere, ut in *l. si Titio* 22.*ff. quando dies legati cedat, & in l.ex his verb.& leg.si Pontionilla Cod. quando dies legati cedat, & in leg.firmio* 26.§.1.*ff. quando dies legati cedat*, Gomes. *variar. resolut. cap.*50. *num.*26. Duranus *in decis.*64. Ripolla *de condit. cap.*1. *num.*51. Novarr. *lib.*1. *quæst.forens.quæst.*186. *& q.*40. Ricc. *collect.*3150. pro qua propositione sunt videndi etiam Gratianus *cap.*488. Cravetta *cons.*448. Cephalus *cons.*636. Monterius *decis.*10. *n.*37. Farinac.*p.2.decis.*91. Cardin. Tusch. *litt. A, cons.*130. *& litt. E, cons.*47. idem Gratianus *cons.*836. & post multos, quos allegat Nat. *de Iustitia vulnerata in tempore, cap.5. fol.*907. sed in casu nostro dato, & non concesso quòd ista verba, *così come sarà da lui richiesto*, importatent conditionem, tamen quia fuerunt apposita in executione, & petitione, non faciunt actum conditionalem; ergo corruit probatio manuscripti.

19 (margin, beside "actum conditionalem")

Probat secundò: quia dixit testator, ut hæres solvere teneatur ducatos octoginta Patri D. Andreæ, *cosi come sarà da lui richiesto*, unde dicit quòd ista verba idem sonant, ac si dixisset, solvat ad ejus instantiam, scilicet si petierit legatarius; ergo est conditionalis dispositio, & allegat veridicè Tusch. *in litt.C, concl.*583. *num.*34.

Sed contra: quia si hæc doctrina esset vera, quod illa verba si petierit legatarius &c. subintellecta implicitè in illis verbis *(cosi &c.)* importaret conditionem, utique sequeretur quod omnia legata essent conditionalia, cum semper hæres teneatur legatum solvere, si legatarius petierit illud, undè potest spatio triginta annorum præscribere contra legatarium, cum sit in bona fide: quia potest cogitare, quòd nolit legatarius agnoscere legatum, eò quod non teneatur illud hæres offerre, Grat.*dec.*4.*nu.*15. Surd. *dec.*25.& pluries dixit Rot.Rom.apud Grat.*in discept.forens.c.2.à num.29.cum seq. illa verò verb.* Cardin.Tusch. intelliguntur quando fuissent apposita in dispositione, & substantia actus: quia si sint apposita in petitione, sive in executione legati, non inducunt conditionem, ut in casu nostro, ubi dixit testator, *item lascio che il mio Nipote, & herede debbia soccorrere il P. D. Andrea mio Nipote ogni anno durante la vita di detto Padre*, ecce dispositio postea subdit, *cosi come sarà da lui richiesto*, ecce petitio, & sic actus non est conditionalis, quamtumvis conditionem importent illa verba, ergò est actus purus, Monasterio acquisitum sine ullo facto regularis, ut suprà dicebamus.

Probat tertiò: quia ea verba, *debbia soccorrere cosi, come sarà da lui richiesto*, idem important, ac si dixisset, *debbia soccorrere, cum petierit, cum volet:* sed hæc verba, *lego Petro cum petierit, cùm voluerit, faciunt legatum conditionale*, ex *leg. fideicomm.* §. *si fideicommiss.ff. de leg.*3. ibi hoc legatum cum voluerit, conditionale esse nulli dubium est *l. si decem cum petiero, ff. de verb. oblig.* ergo dicit est legatum conditionale.

Sed contra: quia hæc verba eamdem responsionem habebunt sicut antecedentia, scilicet quod sunt apposita non in substantia legati; sed in exequutione, & petitione, ut patet ex verbis illis primo loco disponentibus circa substantiam, postea illa particula, sive modus, *sicut*, apponitur in exequutione, unde nihil operabitur: quia ut ait Franc. *in decis. 6. num.6.* verba posita in exequutivis non mutant principalem dispositionem, ex *Clem.*1.*de præb.* Barbos. *in l.quæ dotis, num.*118. *ff. solut. matrim.* qui ponit conclusionem generalem, quod verba posita in exequutivis non mutant principalem dispositionem, secus si in dispositivis, ex quo ait, quod *text.in l.ubi ita donatur* 27.*ff.de donat. caus. mor.* ubi pactum appositum in donatione causa mortis, ut non possit revocari, facit, ut censeatur inter vivos, non habet locum si tale pactum apponatur in exequutivis; sed solum in dispositivis, ut latè Barbos. *in loc.cit.*

Probat quartò ex clausula resolutiva apposita quæ importat conditionem, ibi, *per quell'anno, che il detto herede non sarà richiesto dal detto Padre D. Andrea, non sia obbligato a cosa alcuna*, quæ clausula resolutiva importat conditionem, ex Ruin. *cons.*152. *vol.*4.

Sed contrà: quia clausula resolutiva fuit apposita in petitione, & exequutione, ac consequenter nihil conditionale facit, ut suprà: tum quia illa clausula non obstante legatum acquiritur Monasterio, ad quod omnia jura transeunt; & licet sit factum legatum pro necessitatibus Regularis; adhuc potest Superior Monasterii ad libitum, in usus communes Monasterii disponere; cum legatum ipso jure transeat ad Monasterium; ut in terminis Rodriquez *tom.2. quæst. Regul. q.125. art.6.* Portell. *in verb. legat. num. 5.* Sanch. *in summ. lib.7. cap.17. num.21.* quia juris dispositione à Prælato petitur legatum, Capell. Tolos. *decis.226.* quod non solùm de jure communi ex Doctoribus citatis præsertim à Rodriq. qui latissime disputando dicit tale legatum ad usus, & necessitates Regularis factum posse à Superiore expendi ad libitum, & usus Monasterii, quod patet ex constitutionibus, ut in constitutionibus Religionis *p.2. c.1. litt.H, ubi* P. Alexand. Peregr. ubi dicitur quòd talia legata annua non procurent Theatini; sed si de facto fiant nullum jus acquiratur regulari particulari, & in decretis capitularibus pluries definitum fuit, ut in anno 1621. ibi.

Ad omnem proprietatis vitam, ac suspicionem tollendam cautum est, ne quis annuos census sibi, vel pro quovis obtentu testamentis, donationis, professionis, ac qnovis alio prætextu legatos per semetipsum exigat, aut solus ipse dum sibi solvuntur recipiat; sed solutio ipsa fiat vel coram Superiore, vel in ejus manibus immediatè, qui secus ausus fuerit, si quidem vocalis sit suffragii utriusque; si Sacerdos Clericis, laicusvè, loci potest per biennium ipso facto privetur.

Et in capitulo celebrato de anno 1610. ibi: *Annui census nobis quoad vixerimus legati, sive in posterum nobis etiam insciis legandi, ea lege, ut iis domibus solvantur, in quibus ipsimet legatarii pro tempore degent, omninò si fieri poterit, vendantur; & eorum pretium illius sit domus, in qua legatarius professionem emiserit: si qui verò vendi nequiverint, eidemmet domui, in qua legatarius professionem emisit annuatim solvantur, non obstante quacumque testatorum dispositione.*

Ex quibus constitutionibus apparet omnimodam incapacitatem Religiosorum circà hæc annua legata petenda; immò antiquitus Religio Theatinorum non petebat: quia non erat ære alieno gravata; nunc petit, quia satisfacere cum debeat creditoribus utitur jure suo quo non est incapax, ut benè Peregrin. *ubi suprà fol.180. in litt. S, in fine, & alibi*, Franc. *decis.14.* Reg. de Aponte *in cons.169. tom. 2.* sicut in simili Domus Professæ Societatis Jesu non sunt incapaces acquirere annuos redditus, & stabilia, sed tantùm illa post acquisitionem possidere tam in communi, quàm in particulari, ut dixit Rota in Romana legati 2. Aprilis 1618. coram Ubaldo, & sic capiunt ad finem vendendi, & ex eorum pretiis propriis necessitatibus providendi, ut de Jesuitis Domus Professæ dicit Pater Nigron. *in Regulis Societatis Iesu part.3. sub numer.7. pag.76.* Gabriel *cons.28.* & Rota pluries dixit, ut videre est apud Buratt. *in decis.245. tom.1.* sic Patres Theatini sunt capaces ut vendant, & suis necessitatibus succurrant, quod non est contra illam eximiam paupertatem, quam profitentur: quia habere non dicuntur, qui statim restituunt, Mars. *singul. 177.* Bimius *cons.65. num.11.* & ubi res parvo tempore remanet penes eum, cui datur, perindè est, ac si data non esset, *l. qui sic, ff. de solutionib. l. fin. §. fin. Cod. de bonis quæ liber.* & in puncto Phanutius *de lucro dotis gloss.8. num.66.* & sic Constitutiones tam Theatinæ Religionis, quam Jesuitarum, quoad Domos Professas resistere dicuntur retentioni, non autem acquisitioni ad dictum effectum, ut bene Rota apud Buratt. *ubi suprà &c.*

Si autem testator hic disposuisset cum conditione, ut nihil haberet Monasterium, hoc casu, rejectis variis opinionibus, fuisset validum, Franc. *decis.718.* quod intelligi deberet, ut Religiosus illud habeat ad nutum Prælati Molfes. Homob. & alii apud Dian. *part.3. tract.2. de dub. regul. resol.34.* & quidem illa verba si fuissent apposita, ut nihil habeat Superior, intelliguntur, ut teneatur Regularis in usus licitos, & bonos convertere, & in retrocessione, quæ fieret hæredi nulla requireretur licentia, vel juris solemnitas: quia nihil acquisitum est Monasterio: sed solum sufficit denegatio licentiæ Superioris, quæ negatio facit, ut resolvatur legatum, Dian. ubi supra Galgan. *part.2. c.1. quæst.57.* sicut quando Moniales subsidia sua, data in vita alienare, vel retrocedere volunt, nullus requiritur assensus; ex notatis per Molfesius *tract.7. capit.2. de pœn. numer.49. & seq.* sed in casu nostro nihil tale est; ergo jus fuit quæsitum Monasterio, sive voluerit, sive non.

Supposito quod legatum hoc sit conditionale, pergit Auctor manuscripti ad probandum non posse per Monasterium peti, dicens, quòd illa conditio, si voluerit, est actus personalissimus, qui ab ipso tantùm Regulari legatario fieri debet, non ab alio, eum non repræsentante, nisi de ejus mandato speciali, ex *l. si ita expressim 69. ff. de cond. & demonstr.*

Sed contra, quia ut suprà fundavimus, jura personalissima transeunt ad Monasterium, ut in usufructu; tum quia personalissima est executio testamenti, commissa Regulari, & tamen fieri non potest sine licentia Prælati immediati Regularis, *c. fin. de test. in 6. Clem. unic. eod. tit.* Canonistæ *in c. tua nobis de testam.* Silvest. *in verb. testam. il 2.* Molin. *de Iust. disp.247.* Cevall. *quæst.88. & quæst.404.* Rodriq. *quæst. 70. art.1.* Carp. *de executore testam. lib.1. cap.5.* sicut personalissimum est arbitramentum consensu partium factum, & tamen Regularis non potest sine licentia Superioris illud facere, ut in arbitrio facto per Patrem Theatinum: quod fuerit invalidum judicatum per Sacr. Cons. dicit Rovit. *in pragm. de arbitr. in rubric. in fine*; ergo, quæ jura personalissima sunt illa, quæ non transeunt in Monasterium, & quandonam dici potest, quod Monachus non acquirit Monasterio? sicut potestatem revocandi testamentum non potest sibi Religiosus reservare, cum illa repugnet cum professione religionis, Sanch. *in summ. lib.7. cap.11. num.21.* sicut etiam facultas declarandi tectamentum factum à regulari ante professionem, potest exerceri ab eodem, sed cum licentia Superioris, juxtà communem opinionem Sanch. *d. cap.11.* & aliorum apud Dian. *de dubiis regularibus, resol. 75.* & multa in simili ponit Dian. *ibi resolut.65. novissimè* Christoph. Svelves *cons.3. cent.3.* 22

Probat secundò quod ista declaratio voluntatis sit facienda per Regularem, non verò per Monasterium: quia est facti, & ab ipso tantum non ab alio fieri debet sicuti declaratio facienda per servum, vel per filium non potest fieri per dominum, vel per Patrem, *l. si ita stipulatus fuerim 76. ff. de verb. oblig.*

Sed contra: quia nihil ad nos: peto ab Auctore, quod sit facienda hæc declaratio circa hunc usum, vel non? tollitne quin actio ad legatum non sit quæsita Monasterio? certè quod non? ergo sive declaratio fiat, sive non fiat, non dependet legatum à declaratione: quia legatum est factum, & circa modum, an pro libris, an pro vestiario, hoc dependet à voluntate Regularis, qui ex supradictis ad nutum Superioris, & sua licentia declarare id debet, ut supra dixi, & in simili notat Diana *ubi suprà resol.65.* posse Regularem inconsulto Prælato accipere aliquod munus à Patre, fratre, vel amico, animo non occultandi; sed palam habendi illud, non suo; sed Monasterii nomine, cui acquirit quidquid acquirit; & ad hoc faciendum semper intercedit generalis licentia tacita Prælatorum: sic in casu nostro substantia legati non potest dici facta Regulari, nisi dependenter à jussu, & Superioris licentia. 23

Probat tertiò loco: quia non est determinata, ac certa quantitas, sed incerta; dummodo non excedat annuos ducatos 80. *cosi come sarà da lui richiesto*, quare remisit arbitrio Nepotis quantitatem petendam; sed quando aliquod definiendum est arbitrio alterius, ille actus declarandi est personalissimus, & nullo modo licet recedere ab ejus persona, *l. si coita 76. ff. pro socio*, Gratian. *cap.444. numer.16.* Ex quo dicit ipse, quod facultas data alicui Religioso distribuendi suo arbitratu in pauperes, aut opera pia, non transit in Monasterium, ut post multos dicit Sanchez *in summ. lib.6. c.11. num.21.*

Sed contra, quia Testator non remisit legatum, vel ejus quantitatem in arbitrium Religiosi nepotis; sed substantiam legati puram, & simpliciter ordinavit; postea in petitione legati modum adhibuit, scilicet ut non excederet ducatos octuaginta, & allegata *l. si coita*, cùm adductis per Gratian. Giurb. & alios, apud Castill. *lib.5. controvers. capit. 183. numer.10.* procedit quando alicui committitur electio, vel declaratio de aliquo faciendo, puta de nominandis puellis pro Monachatu; vel matrimonio contrahendo, quo casu quærunt utrùm ad hæredes transeat talis facultas; dicunt sanè quod non: quia est facultas personalis, commissa ad hæredes non transitoria, circa declarationem actus, cui nullum jus sibi, sive commodum quæritur: sed in casu nostro sumus in legato, quæsito Monasterio, ut fundavimus, purè, & simpliciter, solùm apposito modo,

modo, circa necessitates declarandas, quæ quidem declaratio posset fieri per Monasterium; sicuti melius informatum de necessitatibus sui Regularis; ut in simili fundat idem Castill. *d.c.*183.*num.*4.& tamdem legatum petit domus Sancti Pauli pro quantitate relicta ducatorum centum viginti tantum annuorum, non majori, prout fuit factum, dummodo non excederet, &c. an verò plus, vel minus indiguerit, pro itineribus faciendis, pro aliis similibus, hoc in sui damnum cedit.

Sic respondetur ad quartam probationem, quod Monasterium petit semper ducatos centumviginti pro usu communi, sed Monachus tantum pro suo: quia Monasterium petendo ducatos 120. petit quod fuit à testatore relictum, & secundum quod solent taxari alimenta pro Regularibus in unaquaque domo illarum, scilicet, ubi sunt redditus, & census pro sustentatione determinatarum personarum, ubi solent taxari ad certam summam, quia dictio illa, *dummodo*, importat modum regulariter, præsertim; quia fuit apposita dictio in executione, ut dicebamus.

Sic respondetur ad id, quod dicit Auctor, posse relinqui Religioso, cum pacto, ut Superior non se intromittat: quia ut suprà fundavimus, tale legatum licet possit fieri, tamen intelligitur ad nutum Superioris, sed in casu nostro nihil tale est; neque verum est quòd sit factum legatum cum pacto, ut Monasterii Superior non se intromittat, & dato quòd esset, ut dicebamus, ad nutum Superioris intelligitur.

24 Pro Coronide addo, quòd si testator instituat hæredem Antonium, sive legatum relinquat sub illo modo, & pacto, ut declaraverit Cajus, si Cajus non declaret, dispositio pura remanet, *l.si testamentum 8. C.de institut. & substit.* quia potest testator committere tertio suæ voluntatis declarationem, *l.Theopompus 14.ff.de dote prælegata*, quæ declaratio, ut fides habeatur facienti debet cum juramento fieri, ex Bart. *in d.l.Theopomp. num.7.* novissimè Joan. Christoph. Svelves 1.*tom.cons.*100.Castill *tom.*5.*cap.*182.*per tot.*Additio ad Molinam *de primogen.lib.*2. *cap.*4. Fusar. *qu.*224. *& quæst.* 501.Salgad. *de supplicat.ad Sanctiss.part.*2.*cap.*2.*num.*50. Sic lego Monacho centum sub conditione si petierit, quia jus petendi acquiritur Monasterio, consequenter Monachus pro extraneo, ac proinde ipso non petente dispositio est pura; ultra quod in casu nostro non sumus in conditione, sed in modo, ut eleganter in simili casu fundat Svelves *cons.*18. *cent.*2.

25 Præsupposito primo capite, superest ut ad secundum veniamus, utrum scilicet, stante quod non petiit Regularis per plures annos, possit nunc domus S. Pauli illud petere jam, quod est legatum pro alimentis, sive pro subsidio, in quo dubio.

Respondeo affirmativè, quia legatum pro alimentis, sive subsidio, si non fuerit petitum per plures annos peti potest pro præterito, quando enim sunt alimenta jure actionis relicta, putà in testamento per aliquem; tunc etiam si fuerint præterita debentur, cum sint ex testamento, & sic jure actionis debeantur, Rolandus à Valle *consil.*55. *num.*5. *volum.*2. Simon de Petris *cons.*138. *num.*91. *& cons.*142. *n.*9. *& num.*15. & in hoc alimentarius non tenetur præstare aliquas operas alimentanti, Joann. de Anan. *cons.*54. *numer.* 2. Si verò alimenta non fuerint relicta in testamento, neque ex vi conventionis promissa, ut sunt quæ Pater filio debet, vel uxori maritus, tunc petere non potest alimenta legatarius præterita, ut post Bartol. *in leg. de aliment. numer.*6. *Cod. de transact.* fundat omnes apud Trentacinq. *fol.*139. *lib.*1. sicut appellatio, quæ in causa alimentorum denegatur admittitur quando sunt alimenta jure actionis debita, Cordub. de Lara *de aliment. in leg. si quis à liberis, §.si vel parens, num.*28. *ff. de liberis agnosc.* Molfes. *part.*5. *de aliment. quæst.*4. *num.*18. *&* 19. Facchin. *lib.*1. *controvers. cap.*77. Scacc. *de appellat. quæst.*17. *limit.*7. *num.*26.Velasch. *de privileg. pauper. part.*1. *quæst.*50. novissimè Anton. Leoncill. *de privilegiis pauperum, part.*2. *privileg.*23. Ergo cum in casu nostro fuerit factum legatum Regulari pro alimentis, & consequenter Monasterio, si Monachus, vel Monasterium non petierit, pro præterito, debetur. Accedit, quia si qua esset ratio cur non deberetur, vel esset: quia in præteritum Regularis non declaravit, vel quia fuit solutum eidem Regulari; sed nullum ex his obstat, ergo. Probatur minor quoad primam partem, scilicet quòd etiamsi non declaraverit debeatur: quia legatum hoc fuit factum Monasterio simpliciter, & absolutè, & solùm quidam modum declarationis quoad petitionem fuit adjectus: at legata modalia, facta Ecclesiis, modo non adimpleto non revocantur, sed in totum debentur DD. *in cap. Verum, de condit. & demonstrat.* Genuens. *in pract. quæst.*372. Vivian. *lib.*2. *de jurepatron. cap.*5. *num.*51. Card. Mantic. *de tacit. conventionibus, lib.*13. *tit.*44. *num.*10. Velasch. *de privileg. Pauper. & miserab. personar. quæst.*8. *num.* 150. Joann. Andr. de Georg. *allegat.*31. Thorus *de pia causa privileg.*68. Portell. *in dubio Regul. p.*2. *casu* 3. Ripolla *variar.resol. c.*13. *à n.*616. 26

Neque posse præscribi tale legatum pro præterito: tum quia, ut fundat Doctissimus Præses Merlin. *tom.*1. *controver. forens. controv.*44. *à num.*24. annua legata, quia conditionaliter debentur, quot sunt anni, tot sunt legata, & tot requiruntur præscriptiones, *ad l.cum notissimi, §.in iis, C. de præscript.*30. *vel* 40. *annorum*, & sic tot præscriptiones requiruntur, quot sunt anni, in quibus debentur, si tamen sit factum legatum annuum Ecclesiæ, Civitati, vel Monasterio: quia tunc ad instar obligationum ex contractu legatum censetur purum, ideoque non plura, sed unum, & perpetuum, *l. pen. ff. de annuis legatis*, & post Rodriqu. fundat Præses Merlin. *ubi supra:* Ex quo dignissimo præside, primo colligo, quod legatum hoc sit purum, non conditionale, quamtumvis annuum, nec sunt plura legata, sed unum, pro quo præscribendo 40. annui requiruntur, quod non est in casu nostro. Colligo secundò, quòd hoc legatum factum Ecclesiæ, Monasterio, Civitati, differt ab aliis factis personis privatis. 27

Addo quòd etiam post factam præscriptionem, adversus illam competeret Monasterio restitutio in integrum, pro solutione non facta in præteritum, ex capite ignorantiæ, quæ revera contingit, quia ignoravit Monasterium legatum sibi factum, & posse opponi contra talem hæredem ex capite ignorantiæ restitutionem fundat DD. communiter, teste Fontanell. 1.*tom. claus.*4.*gloss.* 12.*à num.*38. *&* 2.*tom. claus.*7. *gloss.*3. *part.*2. ubi pluries practicatum refert, sicuti & privatis ex illa clausula generali, si quæ mihi justa causa, &c. competit restitutio, sed non facile, sicut minoribus, & Ecclesiis, aliisque locis piis, etiam contra præscriptionem, & lapsum tempus, & in locis piis, propter frequentes illorum Superiorum mutationes, Fontan. *d. claus.*7. *glos.*3.*p.*2. *num.*10. Thes. *decis.*134. Berlicch. 2.*tom.conclus.*10. qui ex multis recentioribus, dicit primo competere contra præscriptionem triennalem etiam privatis, secundò contra præscriptionem longi temporis decem, & viginti annorum etiam competere dicit tertio contra longissimum tempus scilicet 30. vel 40. annorum currit præscriptio; sed competit restitutio: quod patet primo *ex l. & Attilicinus* 35. *ff. de servit. rust. præd.* ubi uti impedito servitute currit quidem præscriptio, sed 15. restituitur, & secundo ad hoc facit text. *in l.Pannonius avitus* 86.*ff.de acquir. hæredit.* ubi contra absentem currit præscriptio, sed postea restitutionem petit, tertiò facit text. *in l.*1. *§.ultim. ff. ex quibus caus.major.* ubi majores ex quavis causa restituuntur: ergò si leges admittunt ad agendum pro præterito, qui fuit ignorans, cur non admittetur in præsenti Domus Sancti Pauli pro legato consequendo in præteritum? cum non valenti agere non currat impedimentum, sive præscriptio, *l.*1.*§.ultim.C.de annali except.* Eo fortius quod Præpositus Sancti Pauli ignorabat jus sibi competens, tum quia privatio actionis, sive præscriptiones sunt introductæ in odium non agentis, Balb. *de præscript. punct.*3.*principali, p.*6. *q.*4. sed ignorans non potest dici negligens, ergo Venerabilis domus Sancti Pauli nullum passa fuit præjudicium, poteritque tum in futurum, tum in præteritum durante vita Patris D. Andreæ Nepotis testatoris legatum consequi. 28

Primo, & secundo capite supposito, superest ut tertio loco caput propositum explicem, scilicet quod supposito ex impossibili quòd primum legatum pro præterito non deberetur, & quod solum cogi possit à Superiore ad petendum in futurum Regularis, vel supposito per impossibile quod cogi non possit in futurum petere illud primum legatum, utpotè dependens ab actu personalissimo ipsius Regularis: quod *ut suprà* probavimus, falsum est: sed detur jam, an secundum legatum factum cum eadem qualitate, censeatur per Fratrem Patris N. nepotis testatoris, an verò hoc, tamquam ab illo primo diversum sit præstandum?

Ratio dubii oritur ex verbis legati, de quo in testamento Fratris P. D. Andreæ ibi: *Item lascio al R. D. Andrea Teatino*

tino mio fratello, annui ducati 40. *vita sua durante tantum, oltre li annui ducati ottanta, lasciatoli dalla bona memoria del Signore C. nostro Zio nel suo ultimo testamento, con le medesime conditioni, e del modo contenuto in detto testamento, le quali se habbiano per espresse:* ergo clarè patet, dicit Adversarius, quod hoc legatum secundum non debetur, nisi cum qualitate primi; sed primum erat conditionale, si petierat: ergò supposito quod primum sit conditionale, secundum sic intelligitur; tum ob dictionem ultrà appositam: tum quia idem testator dixit, *con le medesime conditioni, &c.*

Sed hac ratione dubitandi non obstante, respondeo tale legatum esse purum, dato quod primum conditionale fuisset.

29 Probatur primo, quia conditio posita in prima dispositione, sive testamento, nullo pacto censetur repetita in secundo, Bart. *in leg. Statius Florus in principio, ff. de jure fisci*, Menochius *lib.4. præsumpt.*176. Galganet. *de condition. part.*1. *cap.*1. *quæst.*14. Peregrin. *de fideicommiss. art.* 16. *num.*51. Mantic. *de conject. lib.*12. *tit.*1. Simon de Petris *de interpretat. ultim. volunt. lib.*2. *interpretat.*4. *dubio* 2. *sol.* 2. *fol.*268. Castill. *lib.*6. *controvers. cap.*117. *à numer.*9. qui enumerat *num.*28. omnes dictiones, quæ importare possunt repetitionem conditionum, & in proposito dicit quòd diversitas personarum, orationum, & dispositionum facit ut non censeatur inducta repetitio conditionum; Ergo licèt prima dispositio fuerit conditionalis, secunda tamen non erit talis ob separationem tum temporum, tum personarum, tum orationum.

Quòd si dicat Adversarius non esse in claris, quia secundus testator, una cum omnibus conditionibus, &c. primi testamenti.

Respondeo enim quod cum potuisset hic secundus testator conditionem appositam à primo testatore removere (totum intelligas posito per impossibile, quòd prima dispositio fuisset conditionalis, quod ut suprà probavimus falsum est) voluit in secundo dicere se non removere conditiones positas in primo, sed velle ut permaneant: non per hoc tamen sequitur, quod voluerit alias addere; tum quia conditio non præsumitur, ut suprà, tum quia verba habent effectum suum, scilicet negativum, non auferendi conditiones, & pacta apposita in primo testamento, quod poterat mutari per secundum testatorem: tum quia in dispositione secundi testamenti post factum secundum legatum ducatorum 40. dixit; ultra ducatos octuaginta per primum testatorem relicta; sicque sunt duo legata, unum primi testatoris, unum secundi, & post factum legatum, & commemorationem factam de primo legato facto à communi consanguineo, subdit, cum eisdem conditionibus, quasi quod conditiones non in legato facto à secundo testatore; sed in illo facto à primo, referantur, cum potuissent auferri, non fuerunt sublatæ, ex suprà traditis: namque apparet quod si conditio sit apposita in exequutione dispositionis, non facit actum conditionalem, ut in casu nostro illa verba relativa conditionis, non in legato facto à secundo testatore, sed post ipsum factum, mentionem primi legati, fuit facta mentio relativa ad primam conditionem, non verò disposita, ut per se patet.

Opponere posset Adversarius quòd in secundo testamento fuit apposita dictio illa (ultra) scilicet relinquo ducat.40. ultra ducat.85. relicta à primo testatore, quæ dictio, ultra, est inclusiva, ut *in leg. si ultrà Cod. de fideicommiss.* & ut dicebat Peregrin. *cons.*77. *num.*14. *volum.*5. talis dictio includit, repetit, & addit, Gened. *singul.*40. Surdus *decis.*285. *num.*9. *ubi num.*12. dicit quòd confirmat, quæ fuerant inutiliter data, & disposita, Cardin. Tusch. *practic. conclus. littera D, conclus.*395.

30 Respondeo enim, quod ista dictio implicat legatum, scilicet se relinquere ultra ducat.80. sed non modum in legato: tum quia implicat hæc dictio in materia favorabili, sed non in odiosa, Cardin. Tusch. *littera D, conclus.*395. *num.*7. Gratian. *cap.*116. *num.*29. Anell. de Amat. *cons.*81. *numer.*29. sicut quando resultaret absonus intellectus si ipsa inclusivè intelligeretur, in eo casu excludit, glossa *in Clement.*1. *de usuris, in verb. facere*, ubi dicit, quod si statuto caveatur quod nullus accipiat pro usura ultrà duos denarios pro libra in mense, statutum non videtur permittere usuram quoad duos denarios, cum sit contra jus usuram exercere, absonusque inde resultet intellectus, si ea permitteretur, cum omni jure sit prohibita, Barbos. *de dictionibus, dict.*428. sed in casu nostro si implicaret conditionem, sequeretur absurdum, ergo. Probatur minor, quia implicaret conditionem quæ nulla est in primo testamento, ut supponimus suprà probatum, tum quia implicaret conditionem in materia odiosa contra Ecclesiam, tum quia implicaret conditionem post factam secundam dispositionem, & mentionatam primam, posteà sequuta fuit talis dictio: tum quia implicaret conditionem, quæ à jure non præsumitur, ergò essent plura specialia simul, sicque contra legem implicaret: cum ergò absonus intellectus sequeretur, consequenter dicendum est non implicare, sed potius excludere; ut in *leg. cum ultra Cod. de non numerata pecunia, & in leg. si ultra Cod. de fidejussor.* Barb. *dicta dictione* 428. *num.*2.

Quare &c.

Hæc causa fuit inter partes concordata, agebatur enim inter personas quæ non curant litibus incumbere, ut sunt Patres Nobilissimi Theatini.

Iulius Caponus.

DISCEPTATIO XCVIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti series, & testium depositio numer.*2. *usque ad num.*7.
7 *Matrimonium metu cadente in constantem virum factum nullum est: declaratio nil ponit in esse; sed id quod est manifestat ibid.*
8 *Metus cadens in constantem virum est quando malum, quod infertur est magnum, ut amittendi libertatem, & simil.*
9 *Matrimonium an valeat si pater puellæ cogit juvenem repertum cum illa in lecto ad contrahendum?*
10 *Iudex an possit metum carceris inferre ut contrahatur matrimonium?*
11 *Excommunicantur cogentes ad matrimonia contrahenda.*
12 *Metus quomodo probatur, & si domestici & alii admittantur?*
13 *Ad annullandum actum, in specie probandus.*
14 *Et reddit nullum matrimonium.*
15 *Matrimonium nulliter contractum, ut denuo validetur, an requiratur Paræci præsentia, vel sufficiat solus consensus? tres referuntur opiniones, numer.*16. 17.
18 *Conjugum habitatio sola non validat matrimonium nullum; sed requiritur consensus coram Parœco, & testibus explicitus.*
19 *Nisi impedimentum esset occultum.*
20 *Metus semper durare præsumitur, dum non conceditur plenaria libertas.*
21 *Matrimonium nulliter factum non ratificatur per copulam, litteras, & simil.*

ARGUMENTUM.

Matrimonium metu factum quando nullum sit? & quomodo metus probari debeat, diciturque purgatus, & ratificatum matrimonium ex subsecuta voluntate conjugum coram Parœco & testibus explorata, copula, & habitatione.

Nullitatis Matrimonii,

INTER

Vincentium Mendolla,

CVM

Laura Cardente.

FACTVM.

Supponitur pro notitia facti quod in anno 1645. sub die 30. Augusti, Vincentius Mendolla comparuit in Curia Archiepiscopali Neapolitana, præsentando rescriptum Sanctæ Sedis Apostolicæ, ex quo constitit se exposuisse eidem Sanctæ Sedi, qualiter cum contraxisset Matrimonium cum Laura Cardente per vim, & metum, instabat 1

bat illud declarari nullum, ut in processu fol.1. vigore cujus rescripti, & comparitionis per eamdem curiam fuit provisio expedita cum inserta forma brevis sub die 4. Augusti 1640. & notificata Lauræ Cardenti personaliter fol.50. fuit producta fides Matrimonii contracti de anno 1642. fol.6. & producitur declaratio Lauræ, quæ cum fuisset intimata, declaravit se nihil velle scire de tali Matrimonio, ejusque nullitate propositæ à Vincentio fol.7. cum Laura tamquam non comparente neque per se, neque per Procuratorem fuit in contumaciam processum fol.12. & fuit datus terminus in causa fol. 13. & Fisco notificatus, & affixus ad valvas Ecclesiæ fol.13. à tergo, data lista fol.14. & facta citatione testium per Vincentium sub die 17. Novembris 1649. fol.31. factisque articulis per Vincentium fol.32. & requisitoria ad videndum juramenta testium, cum continuatione aliorum dierum decem fol. 31. à tergo.

2 Fuit primo loco examinatus Vincentius fol.15. die 8. Octobris 1645. qui deposuit se contraxisse Matrimonium cum Laura Cardente in Ecclesia Archiepiscopali Neapolitana; sed per vim, & metum, causa metus fuit, quod eum anno jam præterito ad tale tempus depositionis moraretur in domo quondam Cæsaris Gesualdi, & à patre posteriori dictæ domus, staret domus Angeli, alias Lilli Mastrilli, in domo cujus stabat, ut famula dicta Laura, & amore capta dicta Laura, dixit, quod veniret in suam domum, & ipse deponens noctis tempore cum quadam scala ascendit in domum dicti Angeli, alias Lilli Mastrillo, ubi morabatur dicta Laura, & ingressus intus dictam domum statim audivit dicere, *amazza*, *amazza*, & suprà eumdem fere triginta homines fuerunt, & vulnerati fuerunt graviter, & postea jussu Consiliarii Mastrilli, carceratum miserunt in M. C. V. ubi per octo menses stetit carceratus, & ipsi de Mastrillo procurabant, ut moreretur ad finem contrahendi Matrimonium, etenim dicebant se velle, ut contraheret Matrimonium alias vel via juris, vel facti occidere minabantur, idque dicebant se facere illi de Mastrillo, ob honorem suæ domus servandum, ob quod consultus ab amicis, fuit inductus timoris gratia contrahere Matrimonium cum prædicta Laura, ad quod etiam fuit inductus, ut deposuit, ne amplius in carceribus moraretur, ob quod fuit habilitatus sub fidejussione, cum conditione faciendi dictum Matrimonium, quod dixit se fecisse non corde, sed ore tantùm; & post ipsum contractum duxit prædictam Lauram prætensam conjugem in domum cujusdam sui fratris Germani, quam non ut uxorem retinuit, sed ut servam, & numquam cognovit carnaliter per spatium 40. dierum, ob quod dicta Laura post tales dies aufugit ob timorem ne occideretur, & numquam voluit amplius ad domum suam redire.

3 Pro parte curiæ fit decretum, ut caperetur depositio Lauræ existentis Capuæ fol.19. deposuit Laura fol. 20. stetisse in domo Magnificæ Martiæ de Georgio in Sedili Nidi, & in domo prædicta locutus fuit Vincentius cum dicta Laura, cui significavit se velle cum illa contrahere Matrimonium, cui replicavit Laura, ut negotium prædictum ageret cum suo Domino, sicut peregit, & fuit celebratum dictum Matrimonium, immò Laura negavit fuisse Vincentium carceratum, & vulneratum, & post Matrimonium contractum dixit Laura, quod habitarunt simul per annum unum, & pluries fuisse cognitam ab eodem.

4 Vincentius ex adverso fundat qualiter in anno 1642. fuit curatus in carceribus M. C. V. de vulnere in capite, & à diversis contusionibus, & carnis lacerationibus in manibus fol.25. & ducitur fides carcerarii M. C. V. fol.26. & postea Vincentium sponte se præsentasse in dictis carceribus M. C. V. pro dicta causa, & fides habilitationis à carceribus sub die 10. Aprilis 1642. tamquam infirmus fol.28.

5 Ad probandum expositum examinati fuere octo testes sub die 4. Decembris 1649. fol.34. & Primus Ferdinandus Manzus deponit Vincentium repertum fuisse ascendisse per quamdam fenestram intus domum Lilli Mastrilli ad cognoscendam carnaliter Lauram de qua supra, & cum ascendisset audivit vociferationes plures ejusdem Vincentii dicentis, ut non occiderent, & postea valdè mane sequenti notum fuit, quod Angelus, sive Lillus Mastrillus vulneratus fuerat, & miserat in carceribus, ubi ipse deponens, cum ad carceres M. C. ivisset, vidit eum vulneratum, & de auditu Vincentii deposuit, quod prædictus Angelus Mastrillus volebat omninò, ut contraheret Matrimonium cum Laura prædicta, aliter morti minabatur tradendum, & casu, quo per viam juris non moreretur, minabatur eum occisurum, si non contrahebat Matrimonium prædictum, & in carceribus stetit per annum, & postea habilitatus fuit sub cautione, ut contraheret Matrimonium cum prædicta Laura, sicut eam desponsavit, & deposuit de visu, quod male tractabat eam, & non vivebant simul, & tenebant eam in domo propria in porta Burgi Plagæ, ubi per 40. dies steterat & post modum prædicta Laura aufugit intus Hospitale incurabilium. De auditu omnium prædictorum idem deposuit Dominus Petrus Manzus fol.35. à tergo, & de auditu Leonardus Biancus fol.39. & Joannes Bottinus fol.42. de auditu Vincentii, ejusque vocis clamantis Misericordia, &c. & quod non erat in culpa deponit victoria Pizza fol.44. & quod viderat inter sese Vincentium, & Lauram respicere, & amatorios actus facere, & de auditu deponit de carceratione, & aliis, de quibus supra, & deponit hæc eadem de auditu, quod ipsi contenti erant Matrimonium contrahere, sed Vincentius ob metum carceris sibi minati. Clericus Carolus de Ambrosio fol.46. fuit præsens tempore Matrimonii contracti, & dicit, fuisse pacificè contractum, & deponit de visu, & de rumore audito in domo Angeli, sive Lilli Mastrilli, & quod fuit inventus in domo Lauræ Cardentis intus domum, sive Palatium ejusdem Lilli, & post carcerationem accepit in uxorem Lauram prædictam, & si non fecisset Matrimonium prædictum, fuisset sanè occisus, quod totum deponit de auditu Franciscus Angrisanus fol.47.

Ad confirmationem omnium producitur fides Scribæ M. C. V. qui asserit, quod anno 1641. noctis tempore fuit vocatus ab Angelo; alias Lillo Mastrillo, & ad domum profectus ejusdem Lilli, invenit Vincentium Mendollam ligatum, & vulneratum graviter, & posteà idem scriba duxit Vincentium in carceribus M. C. V. & postea fuit conclusum Matrimonium cum eadem Laura; & quod Vincentius fuit habilitatus, & postea gratiam obtinuit ex Matrimonio contracto fol.51. 6

Fuit facta publicatio, & conclusum ut melius ex processu, in quo sunt examinati testes, & legalitas eorumdem probata.

Proposita facti serie sunt in hac causa tria principaliter videnda scilicet: Primum, an Matrimonium, de quo in præsenti, sit factum ex metu sufficiente ad illud invalidandum. Secundò, an hoc sufficienter probetur ex testibus. Tertiò, an metus prædictus fuerit sufficienter purgatus, & an Matrimonium nulliter ex metu contractum, vel alio impedimento occulto, aut publico, sit ratificandum coram Parœco, & testibus.

Circa primum Matrimonium debet esse liberum, adeo quod consensus coactus impediat faciendum, & dirimat factum, *cap. cum locum*, *cap. veniens*, *il 2. cap. requisivit*, *de sponsal. cap. Gemma eod. tit. de communi*, Sanchez *lib.*4. *disp.*14. Paschalis *de patria potest. p.*3. *c.*2. Bonacina *de matrim. qu.*3. *part.*8. *propos.*1. Farinacius *in verbo metus*, *in fragmentis*, Basilius Pontius *de matrimonio*, *lib.*4. *c.*4. Perez *de matrim. disp.*17. *sect.*15. *& disput.*34. Tancredus *de matrim. lib.*4. *per totum*, Aversa *de matrimonio*, *disput.*12. Bossius *de matrimonio*, *cap.*12. Sperellus *in decis.*6. Avendanus *de metu lib.*2. *cap.*19. Augustinus Barbosa *in cap. consultationibus*, *de sponsalibus*, Pilaja *in decis. Canon. tom.*1. *lib.*2. *decis.*2. *num.*65. Christineus *in decis. Belgica* 235. *vol.*1. Joannes Gerson Cancellarius Parisiensis, *tom.* 2. *suorum operum*, *in regulis moralibus fol.*38. Marta *voto* 64. cujus ratio est: quia quod metus causa gestum est, nullo tempore prætor ratum habebit, *l.*1. *ff. de eo*, *quod metus causa*, eo quod nuptiæ coactæ malos exitus habere solent, *d. c. cum locum*, ne per timorem dicat sibi placere, quod odit, & ne sequatur exitus, qui de invitis nuptiis provenire solet, Farinac. *decis.*69. *n.*16. *part.*4. dummodo metus cadat in virum constantem, *l. metum*, *la* 2. *ff. quod metus causa*, Genedus *collect.*93. Pilaja citatus, Diana *tract.*5. Miscellan. *resolut.*229. Sannazarius *de matrimonio cap.*13. sed in casu nostro, Matrimonium, de quo agitur fuit contractum ob metum gravem, cadentem in virum constantem, ergo nullum est: merito petitur in præsenti declarari nullum, sicut quod tale est petitur declarari tale, 7

nam declaratio nihil ponit in esse; sed id, quod est manifestat, l.adeo 7.vers.cum enim,ff.de acquir.rerum dominio, leg. hæredes palam,§.si quid post, ff.de testam.latè Castillus tom.3. c.10.& remissivè tom.5. c.89.n.172. sicut enim, quod est tale potest declarari tale, sic quod est nullum potest declarari nullum, sed in casu nostro Matrimonium est nullum, poterit ergo declarari tale.

8 Minor propositio probabitur, si sufficienter probetur, quod Matrimonium de quo in præsenti sit contractum ex metu gravi, seu cadente in constantem virum, quod probatur, quia ad metum gravem cadentem in constantem virum requiritur, ut malum sit absolutè, & in se magnum, leg. metum, ff. quod metus causa, & ut timens probabiliter timeat sibi malum imminere, & quod non possit aliter evadere, grave est metus mortis, corporis cruciatus, amittendi libertatem, seu metus servitutis incurrendæ, amissionis status, vel honoris, vel carcerationis, vel amissionis patrimonii, sive majoris partis bonorum, ut post omnes Angelus Bossius in suo eleganti tractatu de matrimonio, cap.12. §.5. numer.38. Ventriglia Vicarius Capuanus annotat.4.§.1. & dixerat Rota apud Farinacium decis.42. num.7. lib.1. inter consilia criminalia Farinacii decis.242. num.2. & 260. num.7. lib.2. & 1128. & decis.771. apud Seraphinum; ergò cum in casu nostro fuerit metus carceris, & actualis carceratio, contusiones, vulnera, & alia de quibus in facto, liquidò constat esse nullum Matrimonium, præter quam, quod aderat timor mortis Vincentio minatæ, si non contraxisset Matrimonium.

9 Probatur secundo, ex dicto cap. veniens, il 2. de sponsalibus, ubi non valet Matrimonium contractum, ad quod pater puellæ cogit Juvenem repertum cum filia in eodem lecto, quia injustè cogit volens eum interficere, quod injustum erat, non enim pater potest auctoritate propria juste cogere ad Matrimonium: quia id Judicis officium est, ut bene Reginaldus lib.31. num.79. sed valuisset ibi Matrimonium, si pater non venisset animo cogendi illum ad Matrimonium, sed animo interficiendi ob eam culpam, ille autem precibus impetrasset ab eodem patre, ut vitam sibi condonasset, sub conditione, quod filiam suam acciperet in uxorem; tunc enim metus non esset incussus, ut Matrimonium fieret; sed ut metus per Matrimonium tollatur,ut benè Barbosa in d.c.veniens, n.4.Basil. Pontius de impedimentis Matrimonii, cap.29. §.12. Sperellus dict. decis.6. Tancredus, Sanchez, & alii suprà citati; ergo si metus illatus à patre de morte inferenda si non contrahat cum filia inventa in lecto cum fornicario, facit ut Matrimonium sit nullum, cum injustè incutiat Matrimonium sub pœna mortis, quanto magis in casu nostro, ubi metus mortis, contusionis, & vulnera, ac carcerationes non à patre puellæ, neque ab aliquo consanguineo; sed ab aliis exteris, scilicet à Domino, ubi reperiebatur, ut famula Laura Cardente, fuerunt illata, erat ergo metus injustè illatus, qui ipso jure Matrimonium invalidat in utroque foro, glossa in dict. capit. cum locum, ubi Abbas num.2. & alii de sponsalibus, Covarruv. part.2. cap.3. de sponsalibus, Genuensis cap.87. Riccius collect.355. Barbos. in dict. cap. cum locum, Rota apud Burattum decis.205. numer.25.& decis.58. apud Farinacium lib.2. consil. crimin. & decis.265.apud eumdem Farinac. lib. 2. consil. criminal. DD. omnes per illum textum in cap. significavit, de eo, qui duxit in Matrimonium, quam polluit per adulterium.

10 Addo, quod si Judex metum causet carceris, vel alterius qualitatis, ut contrahatur Matrimonium, non valet: quia est injustus; nam potest Judex illum, qui stupravit aliam, vel promisit ducere, ut contrahat lege permittente, ut in stuprante patet, ex cap.1. de adulteriis, & de sponsato patet, ex cap.1. & toto titulo, de sponsalibus, etsi Judex juridice faceret minando, & actum faciens legis facultate non dicitur inferre metum, ex glossa in cap. cum dilectus, de his, quæ vi, Sanchez lib.1. de matrimonio, disput.29. num.4. Ventrigl. annotat.4. §.2. num.8. tamen DD. dicunt quod si judex præcisè cogat stupratorem ad contrahendum cum Virgine à se stuprata absque fide Matrimonii, si contrahit Matrimonium est nullum: quia contra justitiam extorquet, cum de jure debeat Judex cogere stupratorem ad ducendam, vel dotandam stupratam, Sanchez loco citato, num.7. Ventriglia num.8. & alii apud Tancredum, ubi suprà; ergò cum in casu nostro sit causatus metus mortis, & actualis carceratio ab illis, de quibus in facto, vulnera ad finem contrahendi, detentio in carceribus, exarceratio cum habilitatione, & similia. Sufficienter Matrimonii nullitas elucescit.

Hinc Sacrum Tridentinum Concilium sess.24. de reformat. matrimonii, cap.9. imposuit pœnam excommunicationis contra cogentes ad faciendum Matrimonium, quæ excommunicatio secundum quosdam ligat tantum Dominos jurisdictionem habentes, quos sequitur Bonacina de excommunicat. extra bullam cœnæ, disput.2. quæst.2. part. 6. numer.50. Sed alii putant esse hanc excommunicationem universalem, & ligare omnes, Suarez de censuris disput. 23. sect.7. numer.6. Filliuccius tract.14. cap.6. quæst.86. non tamen incurrunt excommunicationem prædictam illi, qui impediunt Matrimonium contrahi: quia non est sermo de prohibentibus, sed de cogentibus tantum, ut post Henriquez, Navarrum, Molinam, Basilium, Pontium, Bonacinam, & alios, dicit Barbosa in collect. ad Trident. d. sess.24. de reformat. cap.9. Thesaurus in praxi Ecclesiastica litt. M, cap.7. Diana tract.2. tom.1. resol.74. 11

Circa secundum caput, an metus prædictus sufficienter probetur ex testibus. Resp. affirmativè; quia cum metus sit difficilis probationis, Baldaxar Mongollon de metu, cap.10. §.3. num.10. Avendanus de metu, lib.1. cap.9. num.3. Menochius casu 116. num.17. tam ex parte illum patientis, cum in ejus animo sit reconditus, l.1. ff. de eo, quod metus causa, Ancharanus cons.289. quam ex parte inferentis cum secreto, & clam inferatur, Gaillus observat.93. num.19. lib.2. Gregorius XV. decis.326. num.2. & 3. potest probari per conjecturas, & indicia, glossa, & cæteri DD. in leg. metum, Cod. hoc titulo, cap. cum dilectus, ubi glossa in verbo metum, de his quæ vi metusvè causa fiunt, dict. cap. consultationi, in verb. constanti, de sponsalibus, Mascardus conclus.1055. Mongollon de metu dict. cap.10. §.3. à num.12. Monterius decis.32. num.38. Surdus decis.194. num.23. Fontan. clausula 7. glos.2. part.5. num.39. Gutierez cons.16. num.4. quæ autem sint tales conjecturæ arbitrio Judicis remittitur, Menochius casu 136. Thesaur. lib.1. forens. quæst.51. Farinac. decis.643. & testes singulares metum probant Ludovisius d. decis.326. numer.47. & 48. Grammaticus decis.3. num.15. Crotus cons.106. in 2. dubio Surdus cons.395. numer.26. immò sufficienter probatur per unum testem de visu, & plures de auditu, licet non dicant à quo audierunt, Mascardus dict. conclus. 1056. numer.5. & 6. & testes inhabiles in hac materia juvantur aliis testibus, Sesse decis. Aragoniæ 60. num.7. part. 1. Farinacius decis.702. num.6. Fontanella, ubi supra nu.82. Avendanus lib.1. cap.9. à num.9. & quod magis est, testes inhabiles, qui alias non admitterentur ad probandum metum, cap. fin. de testibus cogendis, & notant glossa cum DD. in verb. Auctores de testibus in 6. Aponte cons.44. licet enim ex cap.1. de consanguinit. & affinit. habeatur, testes contra Matrimonium debere esse omni exceptione majores, tamen ut benè Regens de Aponte ubi suprà num.2. & 3. non procedit textus ille, quando sumus in probando factum, ad quod alii testes haberi non possunt, ut est in metu, & tanto magis, quod dicti testes non deponunt de Matrimonio; sed de qualitate extrinseca metus intercedente in Matrimonio, sicque domestici admittuntur ad metum probandum, Farinacius de testibus quæst.55. num.50. & decis. 242. & etiam testes singulares, Grammaticus decis.5. num. 14. Gabriel de testibus conclus.2. num.56. Farinacius de testibus quæst.65. num.175. & seqq. & decis.242. num.33. & Boerius decis.101. num.9. dicit fuisse decisum probari metum per unicum testem deponentem de ipso metu, & per plures alios deponentes de auditu, licet non deposuerint à quo audierint. 12

Est tamen quæstio an ad probandum metum, tam quoad Matrimonium, quàm quoad alios contractus sufficiat metum probare in genere; an verò probandus sit in specie respectu illius contractus, de quo agitur: duæ sunt opiniones, prima vult satis esse metum probari in genere, quam tenet Rebuff. in const. Regni to.2. tit. de rescind. contract. art. un gloss. 22. n.5. ubi dicit sententiam Afflicti contrarium tenentis esse subtilem, & pulchram; sed in Gallia non servari, Thesaurus junior lib.1. q.forens. q.51. n.7. Posterior sententia dicit metum in specie esse probandum respectu Matrimonii, vel alterius actus, de quo contenditur, quam tenet Afflictus decis.246. Mastrillus decis.140. num.17. Vivius decis.507. num.9. 13

num.9. part.3. ideo cavendum est ab opinione Fontan. *tom. 2. de pactis nupt. tom.2. claus.7. part.5. num.61.cum seqq.* quia contra eum stat opinio communis, & judicia supremorum senatuum, ut bene Joseph Ramonius *cons.96. num.20.cum seqq.* & Petrus Franciscus Tondutus *in quæst.Canonic.1.tom. cap.120.numer.25.*Decian.*lib.1. cap.20. num.32.* Avendanus *lib.1. cap.9. num. 15.* & probato justo metu non admittitur probatio contraria, Alexand.*cons.99. num.8. lib.3.* Card. Tusch.*litt. M,concl.224. num.13.*quomodo autem, & ex quibus probetur metus in Matrimonio, tradunt Farinac. *in fragm. in verb.metus,*Rota *decis.86.*apud Burattum, *& decis.213. & 206.& 643.part.1.recent.* Ludovis. *decis.326.* Giovagn. *lib.1. cons.67.*

14 Sed in casu nostro probatur metus prædictus ad finem contrahendi Matrimonium, tum ex carceratione per octo menses continuos, à quibus carceribus numquam fuit dimissus, nisi promisisset contrahere Matrimonium ad quod faciendum fuit habilitatus sub fidejussione; tum ex contusione, & vulneribus causatis in sua persona, quod probatur ex fide Barbitonsoris, & fide carcerarii de carceratione, & ex verisimilitudine, quæ est optima conjectura negotii; nam sequuto Matrimonio fuit secuta liberatio plena ejusdem, quæ optima conjectura est, quod ob hanc causam omnia illa fiebant, sufficere vero metum sic probari docent supracitati DD. & metus sic probatus diceretur in specie Mongollon. *cap.10. de metu,* & optima probatio est, quod testes de visu deponunt *fol.34. & 35.* quod non tractabat Lauram uti conjugem, & affectu maritali, quod fundat sufficiens argumentum per vim contraxisse, & fuga Lauræ post aliquot dies, & dictum Lauræ, quod non vivebant simul, ergo sufficienter fuit probatum Matrimonium prædictum fuisse contractum per vim, & metum à testibus omni exceptione majoribus, ut in probanda testium qualitate fuit plenè probatum.

15 Superest, ut tertium aggrediar caput an talis metus sit sufficienter purgatus ex cohabitatione simul, etiam quod esset copula, in quo assumo quæstionem illam disputandam, an scilicet ad validitatem Matrimonii nulliter contracti ex defectu consensus, quia metus causa fuit celebratum requiratur præsentia Parœci, & testium, an sufficiat solus consensus conjugum, ratificans Matrimonium prædictum.

16 In qua quæstione sunt tres opiniones. Prima est solo consensu conjugum convalidari, ita Rebellius *lib.2. de obligat.justit. part.2. art.8.* Sanchez *de Matrimonio lib.2. disput.37.* Coninchus *de matrimonio disput.24. dubio 20.*Reginaldus *lib.31. num.183.* Bonacina *de matrimonio, quæst.2. part.9. num.10.* Diana *part.1. tract.15. resolut.5.* Tancredus *de matrimonio lib.2. disput.37. & lib.2. disput.32.* movetur hæc sententia ratione: quia satisfactum videtur Tridentini decreto, cum semel celebratus fuit contractus Matrimonii cum solemnitate requisita coram Parœco, & testibus, quo satis constat de tali contractu coram facie Ecclesiæ; ergò si sit nullum, vel ob impedimentum dirimens, vel ob defectum consensus interni, satis est iterum sublato impedimento renovari consensum, non repetita amplius tali solemnitate.

17 Secunda opinio distinguit, quod si impedimentum erat fortè notum Parœco, aut alicui ex testibus extra confessionem, sive per quoscumque alios duos testes, possit probari in judicio, quamvis de reliquo sit cæteris occultum, tunc non potest validari sine Parœco, & testibus; sed si occultum fuisset tale impedimentum, ita ut nulli ex eis, qui intervenerunt de solemnitate contractus, erat notum, nec aliis, per quos probari possit in judicio; jam coram facie Ecclesiæ constaret de validitate contractus, quantum judicari potest, ac debet in foro externo, & ita satisfactum est decreto Concilii, requirentis eam solemnitatem. Quare tale Matrimonium est occultè, & coram Deo, sive apud ipsos contrahentes nullum, & irritum ob impedimentum occultum, satis erat clam, & occultè in re ipsa, & inter eosdem contrahentes, sublato impedimento revalidari, sic dicunt multi, quos sequitur, Aversa *de matrimonio, q.11. in fine,* amicissimus meus, & doctissimus Pyrrhus Conradus, Canonicus Neapolitanæ Ecclesiæ meritissimus, *de dispensat. lib.7. c.7. num.78. & seqq.* quia quando Parœcus, & testes interfuerunt Matrimonio nulli ob impedimentum, & illud sciebant, non poterit cessante impedimento revalidari; sed iterum debent esse Parœcus, & testes; quia cum ipsis constet in foro Ecclesiæ Matrimonium esse nullum, non erunt testes valoris, sed nullitatis Matrimonii, unde ad hoc, ut Ecclesiæ constat valor Matrimonii, deberent iterum interesse sublato impedimento. Quod secus est quando ignorabatur impedimentum, ut dicit Tancredus *tom.1. lib.2. disp.37. n.4.*

Tertia opinio, & magis consona veritati, ac Sacræ Rotæ Romanæ stylo est, quod semper, sive impedimentum sit occultum, sive publicum sit repetenda forma Concilii de Parœco, & testibus, nisi tamen fuerit à Summo Pontifice dispensatum, ut secretè contrahatur, ita Didac. Spino *in spec.testament.gl.15. n.62.* Matthiensis, Perez, & alii apud Guttier. *canonicarum quæstionum lib.1. cap.10. & de matrim. c.47.num.50.& de juram.p.1.c.51.* Sannazar.*de matrim. c.3. art.4.n.107.* Bossius *de matrim. c.2. n.8.* latissimè Basil.Pontius *lib.5.c.6.*Ledesm. *de matr. dub.17.* Commitol. *quæst. moral.qu.120.* 18

Probatur, tum quia pro forma requiritur Parœcus cum testibus: ergo, tum quia actus ratificatus redditur validus, ut ex nunc,non ut ex tunc; ergò omnes solemnitates requisitæ in actu principali adhibendæ sunt in ratificatione, cum ratificatio illa dicatur novus actus, ergo debet intervenire in ratificatione Parœcus, & testium præsentia per Concilium requisita, ac si antea nullum matrimonium processisset, tum quia hæc fuit mens Sacræ Congregationis, interpretum Concilii, ut testatur Seraphin.*decis.900.*quam bene ponderat Basilius Pontius *lib.5. de consensu clandestino, c.6.* & Guttierez *c.76. num.32.* decisio Rotæ apud Ludovisium 395. ubi tamen vocat impedimentum publicum,non occultum illud,quod per testes probari potest,quia hoc casu etiam Sanchez,& DD.pro secunda opinione dicunt,quod existente impedimento metus notorio, non sufficit consensus sine Parœco,& testibus: ergo sola conjugum habitatio per duos, vel tres annos si fuisset non convalidat matrimonium, quod habuit initium meticulosum, quia cum tale matrimonium ab initio sit nullum, ex defectu consensus, qui est de forma, & substantia matrimonii, sive consideretur tamquam contractus, sive tamquam Sacramentum, ut ex pluribus probat Rota *decis.124. p.7.* recentiorum, sequitur quod consensu propter metum deficiente matrimonium consensu carens, non potest reddi validum, nisi novus, isque non tacitus, sed expressus signis,aut verbis,animum declarantibus significatus accedat consensus, & sic solam cohabitationem non sufficere, talemque consensum simultaneum, utroque conjuge interveniente requiri, ut bene Marcus Paulus de Leone *in prax. pœnitentiariæ Romanæ, fol.251.* quicquid in contrarium dicat,Sanch.*lib.2.disp.37.n.12.* cujus sententiam pluribus fundamentis impugnat Basilius *lib.4.de matrim. cap.24.* ubi ait, fuisse hoc determinatum judicio Ecclesiæ per felicis recordationis Clementis VIII. & eidem fusè comprobat Guttierez *d.c.76. de matrim. n.32.* sequitur Petr.Franciscus Tondutus Sanlinger. 1.*tom. in quæst. canon. cap.120. num.25. & 29.* 19

Quia tamen Guttierez solet adduci pro secunda opinione placuit inserere verba ipsius, *c.47. de matrim.num.10. fol. 139.colum.2.in princip.*ibi, *Ergo nostra sententia contra ipsum scilicet Sanchez, & nempè in revalidando consensu matrimonii præcedentis nulli ob occultum impedimentum, quod non sufficiat copula affectu conjugali habita, nec etiam novus consensus,absque Parœco,& testibus, post Concilium:* intelligitur ergo veritas nostræ sententiæ,& Sacræ Rotæ Romanæ, quod sive impedimentum sit occultum,sive probari possit,necesse est, ut consensus revocetur coram Parœco, & testibus, ut ex illa Seraphini 900. & ex illa Farinac.165. post secundum volumen consiliorum Farinacii, fundat Pontius insignis Theologus, *& canonista,lib.5. cap.6. fol.215.*à qua sententia non esse recedendum dicit communis, cum Sanligerio, nam Rota expresse Sanchez in hac opinione probat, ut ibi: *Quod ulterius patet, quia quando nolunt reiterare solemnitatem Parœci, & testium solet impetrari dispensatio, ut liceat taliter contrahere, ergo absque speciali licentia Papæ id fieri non potest, quod etiam privilegium dispensandi conceditur in Bulla Cruciatæ,* & affert Comitolus responsum quoddam Clementis VIII. ad casum quendam in quo mulier contraxerat ficto consensu,ex litteris Patris Stephani Tucci Rectoris Sac. Pœnitentiariæ in hæc verba, *Pontifex respondet esse necessarium utriusq; conjugis consensum coram Parœco, & testibus, admonito prius marito de matrimonii nullitate; sed ad evitandum scandalum sanctitas sua dispensat, ut secretò inter se contrahat renovato consensu,* ex qua responsione colligit Comitolus non esse amplius disputandum de hoc, & 20

& addo ego, quod ibi impedimentum erat occultum, nam si fuisset publicum non posset oriri scandalum stante publicitate impedimenti adducitur per Pontium *decis. illa* 165. Farinacii, & illa Seraphini 900. ubi consuevit (dicit Rota) Summus Pontifex ex stylo Romanæ Pœnitentiariæ ob impedimentum occultum nulliter matrimonio contracto dispensare, ut possint de novo contrahere non repetitis solemnitatibus; diceretur verò occultus metus quando nullo pacto esse probatus, Aversa *ubi suprà*.

20 Ex quo apparet, quod cum hoc matrimonium habuerit initium meticulosum, numquam purgatum censetur durante vita illorum, qui metui causam dederunt, Ludovis. *decis.*392. *num.*5. *per tot.* etiamsi tales actus præ se ferant lætum, & jucundum animum: immò, & illis magis confirmari metus probationem existimat Theodosius Rubeus *in singularibus ad decisionem Ludovisii, fol.*19. idem tenuit Rota *decis.*315. *num.*9. *p.*5. *recent.* addentes ad Burattum *decis.*205. *litt.C*, Rota *decis.*179. *num.*4. *p.*4. *recent.* & *decis.*172. *num.*43. *p.*7. *recent.* Tondutus *d.c.*120. *num.*27. dixit enim Rota, quod metus durare præsumitur, dum non conceditur plena libertas, ut de puella coacta, sed retenta postea sub Custodia, Seraphinus *decis.*863. & 771. sed in casu nostro Vincentius fuit carceratus, deinde habilitatus ad finem contrahendi, durabant personæ, & potentes erant tum ad reum carcerandum, nam Mastrillus erat caput Aulæ M. C. V. criminalis, & alii qui metum intulerunt, erant in eodem statu, ergo concludo cum notatis per Bossium *cap.*12. *à num.*410. cohabitatione mutua purgari metum in matrimonio, *c. ad id, de sponsalibus*, sed oportet, quod non duret causa metus, & aliæ solemnitates intercedant, de quibus *suprà*. Addo quod non ratificatur matrimonium nulliter contractum per copulam,
21 vel cohabitationem, nisi ratificans sciat matrimonium prius contractum fuisse nullum, si enim ex errore, quo putabat matrimonium validum cohabitaret, non dicitur ratificatum, quia nihil magis contradicit consensu, quam error, *l. ejus qui per errorem, ff. de jurisdict. omn. judic.* latè Sanchez *lib.*2. *de matrim. disp.*32. Ventriglia *in praxi Ecclesiastica*, *annotat.*4. §.2. *num.*17. numquam enim dicitur purgatus metus, nisi ea persona, cui fuit illatus sit constituta in plena libertate, Seraphinus *decis.*887. & probato semel metu, omnia deinde, quæ possunt tribui liberæ voluntati, censentur facta per metum, non autem spontè, & voluntariè, quoties duret eadem causa metus, unde nec per oscula, & litteras, quæ videntur plenæ causæ amoris dicitur purgatus metus, Riccius *collect.*122. ubi *in fine* dicit, quod semel probato metu omnes actus subsequentes censentur meticulosi, idem Riccius *part.*2. *decis.*15. etiamsi actus videantur importare liberam voluntatem, & lætum, jucundumque animum, Farinac. *in decis.*262. *num.*3. ubi dicit sic fuisse decisum, in una Toletana 17. Martii 1589. & verum est, quodcumque intervallum temporis intercedat.

Quare, &c.

Iulius Caponus.

DISCEPTATIO XCIX.

SUMMARIUM.

1 *Factum proponitur ab origine.*
2 *Illustris. Episcopi petitio.*
3 *Commissariorum Apostolicarum decretum qualiter processerit.*
4 *Probationes factæ per Illustris. Episcopum.*
5 *Territorii qualitates enunciantur.*
6 *Commissarii qui fuerint, & quis procurator ad concedendum in emphyteusim.*
7 *S.P. est Dominus bonorum cujuscumque Ecclesiæ, jure Monarchico.*
8 *Assensus non adest, si contra ejus formam fiat contractus.*
9 *Commissiones, si in evidentem, quibus fiant.*
10 *Commissarii si in evidentem, sunt veri Iudices.*
11 *Commissarii si in evidentem quid facere debeant, si Papa committat, ut extrajudicialiter se informent.*
12 *Commissarii si in evidentem, an possint subdelegare.*
13 *Commissarii si in evidentem, an possint cognoscere de subreptione Brevis.*
14 *Granafei concessio qualiter facta.*
15 *Procurator excedens mandati fines nulliter agit.*
16 *Ecclesiæ damnum ex concessione facta in præsenti, quale fuerit.*
17 *Ecclesiæ competit manutentio ob alienationem factam sine assensu.*
18 *Ecclesia non perdit possessionem ex alienatione nulliter facta.*
19 *Alienans bona Ecclesiæ nulliter, poterit revocare.*
20 *Alienatio rei Ecclesiæ nulliter facta poterit revocari à quolibet Clerico, etiam sine mandato.*
21 *Alienans res Ecclesiæ nulliter poterit revocari, etiamsi jurasset non contravenire.*
22 *Iuramentum quo alienantur bona Ecclesiæ est perjurium.*
23 *Alienatio bonorum Ecclesiæ non præsumitur utilis Ecclesiæ in præsenti, etiam posito assensu, & quare.*
24 *Decretum irritans appositum in litteris Paulinæ denegat possessionem.*
25 *Dictio (alioquin) facit actum ipso jure nullum.*
26 *Commissariorum confirmatio contra formam rescripti, nullius est momenti, & an præsumatur lapsu temporis.*
27 *Processus formatus pro alienatione bonorum Ecclesiæ non valet, non citata Ecclesia.*
28 *Signatura justitiæ, poterit Commissarios subrogare.*
29 *Fructus à die alienationis veniunt re nulliter alienata Ecclesiæ.*
30 *Malà fides resultat posita resistentia juris.*
31 *Fructus debentur, quando contractus est ipso jure nullus.*
32 *Possessor rei Ecclesiæ nulliter alienatæ an teneatur in foro conscientiæ ad fructus perceptos.*
33 *Error juris, an, & quando malam fidem inducat.*
34 *Error in jure qualiter ad fructus restituendos obliget.*
35 *Emens nulliter ab Ecclesia, vel à minore, an differat.*
36 *Error juris, quando lex non assistit, nec resistit, an eodem modo operetur.*
37 *Mala fides præsumitur ex actu facto contra jus commune, vel municipale.*
38 *Ecclesia an possit agere contra bona alienantis, pro mala administratione.*
39 *Prælatus successor, quando, & qualiter agere possit, contra bona antecessoris alienantis, vel contra possessorem.*
40 *Retentio ob melioramenta, quando permittatur possessori rerum Ecclesiæ.*
41 *Assensus Apostolicus an operetur recuperationem meliorамentorum.*
42 *Melioramenta in re Ecclesiæ, quando dent retentionem.*
43 *Retentio ob meliorationem potest opponi etiam in executione sententiæ.*
44 *Meliorationes probari debent, & qualiter ut detur retentio possessori.*
45 *Meliorationes quando impediant exequutionem sententiæ, & præstita cautione, &c.*
46 *Meliorationes, ut debeantur, non sufficit probare aliquod esse impensum, sed requiritur, ut res sit facta pretiosior.*
47 *Melioramenta qualiter, & secundum quam summam debeantur.*
48 *Emphyteuta an possit sylvam extirpare, & ad vineam reducere.*
49 *Meliorationes debentur, si fuerint utiles in perpetuum, non solum de præsenti.*
50 *Meliorationes in præsenti non sunt probatæ.*

ARGUMENTUM.

Procurator habens facultatem concedendi bona Ecclesiastica in emphyteusim, & cum assensu Apostolico, & clausulis si in evidentem, &c. non potest fines mandati excedere, & nulliter bona alia concedere, quæ revocantur per constituentem, & possidens an habeat retentionem pro meliorамentis liquidis expenditur?

PRO

PRO

Illustrissimo Episcopo Nerot. & ejus Mensa Episcopali.

CONTRA

Illustr. Ducem Acheruntiæ.

FACTUM.

1 IN anno 1659. Procurator Illustr. Episcopi Nerotinensis supplicationem porrexit in S. C. nomine sui principalis (post litem cœptam in Regia Aud. Litii à suo prædecessore *fol.1.usque ad 10.*) qua petit mandatum de manutenendo, & quatenus opus est de reintegrando in possessionem duorum fundorum, seu massariarum, unus quorum vocabatur, *le case arse*, & alius, *lo Cugnano*, positorum in territorio Civitatis Nerot. in loco dicto vulgariter, *le difese d'Arneo*, quos fundos, seu massarias, injuste, cum
2 rev. ac nulliter, retinet ad præsens Illustrissimus Dux Acheruntiæ, March. Galatinæ, nece non petiit condemnari Illustrissimum Ducem ad restituendos fructus à die occupationis: Præsupponens in facto dictus Illustrissimus Episcopus, quod possidens Mensa Episcopalis talia territoria in an.1639. scilicet unum quod dicebatur, *le difese d'Arneo*, sub quo nomine plura erant territoria ad culturam redacta quædam, alia minimè, quæ solebant locari ad pasculum animalium, pro ducatis quingentis & viginti annuis, ut ex attestationibus in processu, *fol.67. & 68.* cœpit tunc D. Episcopus, qui fuit postea Sanctis. S.P. Alexander VII. concedere territoria prædicta in perpetuam emphyteusim sub annuo Canone ducatorum sexcentorum, uni, vel pluribus, unico tamen contextu, ob quod porrexit tunc S. Pontifici Urbano VIII. supplicationem, pro assensu, qui concessum fuit in forma valida, cum solita clausula, si in evidentem, & unico contextu, aliàs haberetur gratia, & inde sequuta pro nulla, ut ex clausula irritante in Brevi contenta.

3 Cujus assensus, & Brevis vigore, Commissarii Apostolici, decretum fecerunt servata forma petitionis, & assensus, sed Procurator Mensæ, non observatis prædictis conditionibus, assensus, sed Procurator Mensæ, non observatis prædictis conditionibus, assensus, & decreti, concessit prædicta duo prædia prædicto Illustr. Duci, cæteris remanentibus, sine cultura in posse dictæ Mensæ, ob quod, cum evidenter appareat, de nullitate contractus, pluribus ex capitibus Ill. Dominus Episcopus hoc proposuit judicium, *fol.10.* & causa commissa pro loco Regio Consiliario D. Erasmo de Ponte, & ab eodem expedita contra petita, eaque intimata Ill. Duci Acheruntiæ, *fol.12. à tergo*, datus fuit terminus in causa, stantibus adimpletis, *fol. 14.* & quia fuit de Commissario disputatum pro parte Ducis, qui præsupponebat procedendum esse coram domino Consiliario Antonio Capiblanco, uti Commissario universali sui patrimonii, ad evitandas dilationes consensit, cujus vigore Spectabilis D. Præses S. C. jussit, quod stante consensu præstito, procedat Regius Consiliarius Capiblanc. *fol. 17. à tergo*, à quo post multa fuit ordinatum, quod terminns aliàs datus currat, *fol.22.* & facta nominatione testium à Procuratore Ill. Episcopi, & electio examinatoris, *fol.23. à tergo*, commissaque Audientia testium, *fol.24.* & expeditis litteris commissionalibus directis domino Auditori Raetano, à quo citati testes fuerunt, & pars ad videndum juramenta testium, *fol.27. à tergo*.

4 Pro parte Illustrissimi Episcopi est probatum, quod ante, & post annum 1639. semper possedit, & nunc possidet Mensa prædicta Episcopalis, ut vera Domina, & Patrona territorium prædictum, vulgariter dictum (*le difese d' Arneo*) consistens in pluribus, & diversis territoriis suæ Diœcesis, ut patet ex primo teste *super 1. fol.31. ex 2. super eodem fol.32. à tergo, & aliis, fol. sequentibus*, stat ergo in probatis Mensam Episcopalem Nerot. inter alia territoria possedisse, usque ad annum 1639. territorium dictum vulgariter, *le case arse*, & aliud, *detto lo Cugnano*, fructus percipiendo, locando ad pasculanda animalium, &c. 1. *testis super 2. fol.31. à tergo 2. super eodem, fol.32.* & quod postea eodem anno Prælatus prædecessor, egit de concedendo in emphyteusim perpetuam totum territorium, excepto rure Montis Retrani, cum reservatione annui Canonis ducatorum sexcentorum, uni, vel pluribus, unico contextu, & impetravit assensum Apostolicum, juxta exposita per ipsum, cum solitis conditionibus, si in evidentem, & unico contextu, cum clausula irritante, ut ex Brevi, *fol....* & commissa executione, fuit à Commissariis delegatis interpositum decretum servata forma dicti assensus, postquam cognitionem Procurator concessit tantum duas terras prædictas dicto Ill. Duci pro annuis ducatis quadraginta, cum jure habendi decimas ex fructibus, prout confitetur ipsemet adversarius in suis articulis *super 2. fol.43.* & reliquum territorii remansit penes eandem Mensam Episcopalem 1. *super 5. fol.31. à tergo, in fine, 2. super eodem, fol.33. 5. super eodem fol.37. à tergo*, & quod dictus Ill.Dux retineat nunc terras prædictas, deponunt testes, 1. *super 6. fol.32. 2. super eodem, fol.33.* & alii, & ad ostendendam concessionem præfatam, non solum fuisse nullius utilitatis, sed maxime damnosam, adducuntur fides locationum dicti territorii (ante concessionem factam Ill. Duci) de anno 1637. & 38. quibus apparet fuisse locatas pro ducatis 520. & post talem concessionem de anno 1647. pro ducatis ducentis: Compilato itaque processu, prætendit Prælatus manuteneri in possessione dicti territorii, & quatenus opus est reintegrari: stante nullitate concessionis, tum ex defectu voluntatis, tum ex defectu potestatis, ac ex defectu assensus.

Et quidem ex defectu voluntatis, quia cum Episcopalis 5
Ecclesia Nerot. territorium prædictum possideret, consistens in decem ruribus, à quo percipiebat singulis annis ducatos 250. auri de Camera, & voluit tunc Episcopus, nunc Sanctissimus Pontifex Alexander VII. meliorare, sub annuo Canone, in ejus exequutionem porrecto libello Urbano VIII. obtinuit beneplacitum sub die 4. Maji 1639. in quo fuit dictum, licere concedere quibuscumque personis ad illud colendum, & ægrestas arbores inserere volentibus in emphyteusim perpetuam sub annuo Canone ducatorum sexcentorum similiter auri de Camera, in evidentem utilitatem simul, & unico contextu, & expeditum fuit Breve in forma Commissoria Episcopo, & Archipresbytero Gallipolitanis conjunctim, cum conditione, ut prius coram eis dicti territorii circumstantiæ universæ specificari deberent, & quod alienatio fieret unico contextu, uni, vel pluribus, alioquin gratia inde sequuta nulla sit: & quia dictus 6
Episcopus tunc erat absens sub die 15. Junii 1639. constituit ejus Procuratorem D. Joannem Granafeum nunc Episcopum Alessani, ad dictam emphyteusim concedendam, uni, vel pluribus, servatis conditionibus in dicto Brevi Apostolico contentis, nec aliter, nec alio modo: ergo quia Procurator non ita se gessit, sed aliter, apparet evidenter nulliter contractum celebratum ex defectu voluntatis, quando alienatio bonorum Ecclesiæ fit, non servata forma in licentia præscripta, deficit in effectu consensus veri domini, nempè Summi Pontificis, qui cum sit dominus bonorum quarumcumque Ecclesiarum, habet plenariam illorum dispositionem Jure Monarchico, quod apud eum re- 7
sidet in universum Ecclesiæ corpus, & singula ejus membra, ex Baldo *consil.175. libr.1.* Paulo de Castro *cons.287. libr.1.* Ancharano *consil.310.* & post alios, Lotterius *libr. 2. de Beneficiis, quæst.22. num.35.* & Sperellus *decis.154. num.41. & 42. tom.2.* ideò apparet hanc esse differentiam inter alienationem bonorum minoris, & Ecclesiæ, quod in illa, si omittatur judicis decretum, tunc deest solemnitas requisita ad integrandam personam minoris, non tamen deficit consensus veri domini, qui est ipse minor, at in alienatione rerum Ecclesiæ, deficiente Apostolico Beneplacito, deest consensus veri domini, in quo consensu stat verissima sustantia quorumcumque contractuum, etiam attento jure naturali, ut post Canonistas discurrit Sperellus *ubi suprà*, Doctores apud Novarium *in Summa Bullarum de alienatione bonor. Ecclesiæ, n.1. & 2.* ubi etiam agit quid facere debeant Commissarii.

Quod verò in præsenti licèt fuerit assensus, tamen perin- 8
de haberi debet, ac si non fuisset, patet quia inutiliter factum, & non factum æquiparantur, & consensus conditionaliter præstitus non impleta conditione, & non præstitus, & poterit talis actus revocari, ad notata per Episcopum Marant. *part.3. respons.7. & 8.* nisi Ecclesia aliter velit, quia tunc valebit, ut post alios Antonellus *tom.1. cap.4. §. 9. num.24. de Regimine Ecclesiæ*, latissimè D. Thomas del Bene *tom.2. cap. 17. cum seqq. à fol. 389. de Immunit. Ecclesiarum*, & notant Joannes Andreas, Butreus, Car-

Cardinalis, Ancharanus, Imola, Abbas, Joannes de Anania, Barbatia, Guido Papa, & Berous *in cap. nulli de rebus Ecclesiæ non alien.* latissimè Benedictus Conopilus *in repetit. extravagantis ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alien, à num.43. usque ad numerum 88. volum.6. repetentium, fol.36.* David Doringius *in Bibliotheca I.C. in verb. alienatio*, Ursellius *in examine Apum, in verb. alienatio*, Card. Tusch. *in littera A, in verb. alienatio*, Reiger *in verb. alienatio, in Thesauro Iuris*, Castr. Palaus, Bonacina, Fillucius, Sopronus, & alii, *de rebus Ecclesiæ non alienand.* & novissimè D.Prosper Fagnanus *tom.1. in tertiam partem decretalium in d. cap. nulli, de rebus Ecclesiæ non alienandis*: Ergo cum assensus fuerit certo modo impetratus, ac concessus: ut pro tanto Canone, unico contextu, &c. & sic fuerit petitus, & sic Commissarii decreverint, & aliter se gesserit Procurator est nulliter gestum, quod factum est: caret ergo assensu Illustr. Dux Acheruntiæ.

9 Cum enim Apostolicæ commissiones fiunt, semper personis Ecclesiasticis, ac in dignitate Ecclesiastica constitutis diriguntur, *capite statutum de rescriptis in 6.* latè Bellonus *consil.8.* neque possunt exequutiones subdelegare personis non constitutis in dignitate, vel non habentibus qualitatem prædictam, *dict. cap. statutum*, Rot. *dec.58. de præb. in antiq.* latè Aufrer. *ad Capel. Tholos. d.12.* & præsertim tales commissarii, si in evidentem sunt veri judices, & mixti exequutores, unde debent citare partes ob clausulam vocatis vocandis, Rota *d.32. de rescrip. in novis*, imò dicunt
10 DD. quod si Pap. mandasset, ut extrajudicialiter de evidenti utilitate Ecclesiæ se informent, propter illa verba extrajudicialiter, non tollitur partis citatio, ita Bellamera *d.68. & d.677.* Crescentius *dec.12. de privileg.* Ferrettus *cons.87.* Riccius *part.1. in praxi resol.89. de reb. Eccles. non alien.* scio alios dixisse, quod si S.P. mandet, quod extrajudicialiter cognoscatur, tunc non requiratur citatio partis, nec
11 ut testes examinentur, ut probabilius dicit Riccius *in praxi p.1. resol.92.* & tales commissiones si in evidentem non possunt subdelegare Commissarii, quia licet Delegatus Papæ, vel Principis possit causas sibi commissas alteri subdelegare, communiter DD. *in cap. quoniam Apostolica de off. delegati, & in l. à judice, C. de off. delegati, & in l. judice,*
12 *Cod. de judice*, & Pilaja *in Instit. Canon. lib.4. tit. de Iudiciis, num.26.* tamen in causa Brevis si in evidentem non possunt subdelegare: quia causa est gravissima, & sic nequeunt vices suas alteri demandare, *d. cap. quoniam, §. is autem Menoch. lib.1. quæst.54. & 68. & de præsumpt. lib.2. quæst.21.* Gratian. *d.41.157. num.11.* & patet ex Brevi, ibi, *discretioni, vel circumspectioni tuæ committimus*, & ibi, *conscientiam vestram oneramus*, & ibi, *per vos, vel coram vobis*, latè Ricc. *resol.9. in praxi p.1.* possunt etiam Commissarii cognoscere de subreptione assensus Apostolici, ex
13 *Clem.1. de rescript. cap. cæterum eod. tit. c. de cætero de sent. & re judic.* & sic cognoscunt Commissarii, si assensus fuerit impetratus per mendacium secundùm gloss. *in l. 2. Cod. si contra jus, vel utilitatem publicam*, & poterunt impetrantem condemnare in expensas, *Clem. 1. de rescript.* & idem dico de illo, qui abutitur rescripto Apostolico secundùm gloss. *in cap. fin. in verb. expensis de rescript.* Henriqu. *cons.16.* Ricc. *part.1. resol.62.* verùm sit fiat alienatio salvo assensu, poterunt partes se pœnitere ante expeditionem brevis; sed post illud obtentum ante decretum Commissariorum non licebit pœnitere, nisi probatum assensum revocassent ante obtentum beneplacitum, Rota pluries apud Ciarlin. *tom.1. controv. for. controv.30. à num.47. cum seq.*

14 Cum ergo Granafeus procurator Illustr. tunc Episcopi concesserit solùm partem dicti territorii, idest duos fundos, vulgò duas massarias Illustris. Duci Acheruntiæ pro annuo Canone *d.40.* & alium quibusdam de Rugeriis pro annuis ducatis 16. & totum corpus territorii penes Ecclesiam remanserit, jure novus Episcopus videns concessionem nulliter factam, comparuit in S. C. & proposuit remedium manutentionis, & quatenus opus est reintegrari in
15 territorio prædicto nulliter concesso Illustr. Duci Archeruntiæ.

Quod si nulla, patet primò, quia talis procurator excessit fines mandati; ergo nulla ex *l. diligenter, ff. mandati, & cap. cum dilecta de rescript.* & decisum fuit in Rota, teste Farinac. *d.204.* & Menoch. de communi testatur *consil. 339. vol.2.* & Riccius *p.1. resol.19.* qui ait, quod talis alienatio neque ratificata censetur ex scientia, Episcopi, &c. latè Ciarlin. *tom.1. controv.8.* omnino videndus, poterunt enim excedere, augendo de consensu partium, non diminuendo, ut decidit Rota, teste Farin. *d.191.* quam sequitur Ricc. *in prax. p.1. resol.91.* cum enim fuerit præstitus assensus, dummodò fuit alienatio totius territorii unico contextu; alioquin gratia sit nulla, & postea dicta alienatio fuit facta pro parte, & major territorii pars remansit non alienata, clarè patet, nulliter processisse procuratorem, & sic nulla est alienatio, ut benè ex Corrado *de dispensationibus,*
lib.9. cap. 8. num.6. & ex hac separata concessione insur- 16
get secunda nullitas ob non servatam clausulam, si in evidentem, quia Ecclesia solebat locare totum Territorium pro ducatis 800. & hodie pars, quæ remansit locatur solum pro ducatis 350. ob quod damnum patitur Ecclesia in ducatis 450. & clarius patet non fuisse observatam dictam clausulam, si in evidentem: quia non præcessit hujus separatæ partis concessæ æstimatio ad effectum cognoscendæ utilitatis: imò in litteris Apostolicis datur pro forma specificatio confinium coram executoribus facienda, quæ tamen specificatio non fuit facta, sed solum datæ duæ massariæ, unde non potest cognosci utilitas, quid autem importet non fieri specificationem prædictam, tradit idem Corradus *dict. lib.9. cap.50. num.16. & 32.* ergo evidenter apparet concessionem non fuisse factam, servata forma literarum, imò nec observata forma decreti exequutorum, per quod promittebatur concessio servatis conditionibus in brevi contentis nec aliter, nec alio modo, nec observata fuit mandati forma facti, scilicet ab olim Episcopo nunc Christi Vicario in personam dicti Granafei: quia Procuratio relicta fuit ad formam dictarum litterarum Apostolica-
rum, quæ in nullo fuit servata, ut dictum est; resultat 17
proinde absque controversia invaliditas concessionis, & sic Ecclesiæ Neritonensi concedenda manutentio, Rota *dec. 11. apud Posthium de manutenendo*: additio ad Ludovisium *dec.116. num.50. & dec.246. num.20.* competit enim interdictum retinendæ, tam Prælato successori, quam etiam ipsi alienanti, agenti tamen nomine Ecclesiæ, ex textu *in cap. litteræ*, & ibi; Abbas *num.3. de dilation.* Rota apud Verallum *dec. 182. part.3.* & apud Seraphinum *decis.1417.* & in Aquilana bonorum 17. Junii coram Remboldo, quæ est *dict. decisio 11.* apud Posthium, & fuit dictum coram Merlino *decis.94. part.7. recentiorum*; ubi dicitur, quod nomine Ecclesiæ, non solum peti potest reintegratio ad rem alienatam, vel ex conditione ex lege, vel canone reintegrandæ, vel officio judicis, ut benè Bart. *in leg.1. §. si vir uxori, num.3.* ubi Crotus *num.20. ff. de acquir. possess.* Soccinus *in leg. rem quæ nobis, num.9. eodem tit.* Menoch. *de recuper. remedio 17. num.15.* Honnedeus *cons. 23. num. 56. lib.2.* Marescottus *lib.2. variar. cap.25. num.24.* Rota apud Verallum *dec.170. num.3. & 182. p.3.* & in Neapolitana spolii 3. Junii 1601. coram Cardin. Lancellotto
apud Marchesanum, *par.1. fol.1603.* Verum etiam ratio- 18
ne possessionis semper permanentis penes Ecclesiam, cui ex facto Rectoris præjudicari non potest, competit interdictum retinendæ possessionis, tam Prælato successori, quam ipsimet alienanti, agenti tamen nomine Ecclesiæ; cum certum sit in jure, quod pupillus, & Ecclesia nulliter alienantes, possessionem non transferunt, & sic debent manuteneri, Rota *part.6. recent. dec.191.* & in hoc judicio plus attenditur, quod actor sine causa ceciderit à tenuta, quam si reus possideat cum vitio, vel sine, ut pluries decisum dicit Sperel. *d. dec.154.* Nec potuit ex facto Prælati ita cadere à possessione Ecclesia Nerit. quin adhuc veniat reintegranda, ut ait Rota apud Verall. *dec.170.181. & 183. p.3. & p.2. recent.*

Imò non solùm successor, ut est hodiernus Episcopus, 19
sed etiam ipsemet, qui alienavit, & concessit nulliter, revocare potuisset, gloss. & DD. *in cap.1. de in integr. restit.* Abbas *in cap. Episcopi de reb. Eccles. non alienand.* Verallus *d.245. part.1.* Grammat. *dec.79.* Zerola *in praxi Episcopali*
in verbo successor, qui sic decisum refert, imò etiam quili- 20
bet Clericus sine mandato ad id poterit agere, *cap. si quis Presbyterorum 6. de reb. Eccles. non alien.* ubi Abbas *notab. 7.* & latius Berous *nu.12. & 13.* qui ait hanc esse actionem popularem, quod prius dixerat Imola *num.47.* & ipsemet alienans poterit rem recuperare allegando propriam turpitudinem, ut est tex. *clarus, & rotundus in d. cap. si quis Presbyterorum*, ibi *nisi forte, & alienator*, ubi etiam Abb. *nu.4.* & latissimè Berous *num.18. & seq.* Rota *d.14. num.5. part.1.*
divers. etiamsi jurasset alienationi non convenire, cum 21

non

non de jure proprio, sed de jure Ecclesiæ, & ejus interesse agatur Petrus Barbosa *in lege 1. part.4. numer. 17. & 19. ff. sol. matr.* Ugolinus *de potest. Episcopi, cap.14.* §.5. Cavalcanus *de tutore, & curatore, num.* 162. Surd. *tit.7. de alimentis, quæst.38.* Novellus *de dote part.7. principali limit.12. num.15.* Pinellus *in l.1. Cod. de bonis maternis p. 3. nu.79.* Caldas Pereyra *de nomin. emphyteusis, quæst.19. nu. 72. cum concordantibus apud eundem de emph. cap.26. nu.27.* & poterit venire contra proprium juramentum, etiam si superessent aliæ personæ alienationem infringere possent tum quia tale juramentum in Ecclesiæ præjudicium,
22 non tam dicitur juramentum, quam perjurium, *cap.1. de his, quæ fiunt à majori parte capituli, cap. pervenit il primo cum sua glossa de jure jurando,* & est text egregius *in cap. sicut nostris eod. tit. de jure jur.* ibi, *quia non juramenta, sed perjuria potius sunt dicenda, quæ contra utilitatem Ecclesiasticam attestantur,* quem textum notandum esse pro promissionibus, & juramentis factis in conclavi, inter Cardinales, & futurum Papam, dicit Berous *in dict. cap. si quis presbyterorum n.19. de reb. Eccles. non alien.* tum etiam quia juramentum non est servandum, neque jurantem ligat, quando sine dispendio salutis æternæ servari non potest, *cap. cum contingat,* 8. *de jure jurand.* Berous *in d. cap. si quis presbyterorum, num.20.* qui alias addit rationes.

23 Neque dicas, quod præsumptio est, quod fuerit concessio utilis Ecclesiæ, donec contrarium probetur, si taliter per Commissarios sit pronunciatum, Seraphin. *d.*1125. quia in dubio præsumitur pro exequutoribus, Abb. *consil.* 41. Decius *cons.*451. *n.*2. Capyc. *d.*16. *n.*4.

Respondeo in Commissarios benè se gessisse, ex quo Decretum fecerunt, servata forma brevis, procurator verò scilicet Granafeus excessit fines mandati, ergo nulliter facta concessio, & breve adesse nihil suffragatur parti: quia non fuit servatum, nec illius forma, & paria sunt non esse breve, vel esse, & nulliter exequutum, Merlinus *d.*775. *num.9. & d.702. & d.735. num.20.* ubi dicitur, quod habuerunt notitiam in contractum de Bullis, & sic contravenienado habuerunt malam fidem, & ideò tenetur ad fructus, ut infrà probabo.

24 Accedit quod Decretum irritans appositum in litteris Paulinæ, inficit quamcumque possessionem, & detentationem; Postius *de manutent. observ.37. & 46.* quod pariter Decretum est appositum in Brevi Apostolico, ibi alioquin præsens gratia, & inde sequuta quæcumque nulla sint eo ipso; nam per verbum alioquin inducitur Decretum irritans Gonzalez *ad regul.8. cancellariæ, gloss.66.* inducitur quoque Decretum irritans ex verbis, nec aliter, nec alio modo, quæ sunt in Brevi Apostolico, & decreto licentiæ exequutorum, Grat. *c.208. num.22. & 23.* & inducit nullitatem ipso jure,
25 Crescentius *dec.18. num.3. de prob.* Rota apud Farinac. *dec.* 665. Barbos. *de Dictionibus, diction.17.* latissimè Ciarlinus *controv. forens. cap.105. tom.1.* nec potuit dictus Granafeus Procurator transferre possessionem in præjudicium Ecclesiæ, ex defectu consensus: nam suus principalis dedit mandatum, servatis conditionibus contentis in Brevi, quæ non
26 fuerunt servatæ, Posth. *obser.37.* Mantica *dec.40. nu.8.* sic videmus, quod confirmatio Commissariorum alienationis rei Ecclesiæ, contra formam rescripti Apostolici, nullius est roboris, & momenti, Rota apud Seraphinum *d.*1193.
27 & licèt confirmatio Commissariorum præsumatur ex lapsu temporis, tamen cessat per exhibitionem tituli invalidi, Seraphin. *dec.*1235. sicuti defectus causæ alienationis reddit nullum ipso jure decretum Commissariorum, Seraphinus *dec.*518. Riccius *in praxi, p.1. resol.95. in fin.* & est notandus
28 idem Seraphin. *dec.*1307. *nu.*8. qui ait quod non valet processus formatus in alienatione rei Ecclesiæ non citata ipsa Ecclesia, qui *num.*8. ait, quod licet signatura justitiæ, non possit concedere licentiam alienandi bona Ecclesiæ, poterit tamen Commissarios subrogare.

29 Quod verò in hoc judicio rei nulliter concessæ, vel alienatæ, veniant fructus à die alienationis percepti restituendi jura notissima dicunt, scilicet text. *in l. jubemus,* §.1. ubi Bald. & alii, *Cod. de Sacros. Eccles.* & est text. apertus *in cap. non liceat 12. quæst.2.* ubi 4. pulchra Glossa, quæ distinguit inter agentem aliquo interdicto, vel rei vendicatione, *cap. si quis presbyterorum 6.* ibi: *Ut cum fructibus, &c. de rebus Ecclesiæ non alien.* ubi Berous *num.*14. quia hoc casu jura resistunt alienationi, Rodoanus *de rebus Ecclesiæ non alien. cap.8. q.87.* Grat. *dec.79. n.9.* ubi ait quod stante juris
30 resistentia, adest præsumpta mala fides, nec excusat decretum Commissariorum, quod non fuit exequutum, secundum suam seriem, & tenorem, Gratian. *c.4. & 59. nu.32. tom.1.* Rota apud Duran. *dec.*256. & casu quo alienatio revocatur ex defectu assensu, tunc fructus debentur à die alienationis, sed si error sit in facto, putà si emptor cogitaverit assensum Apostolicum intervenisse, qui tamen non intervenit, tunc fructus non debentur nisi à die motæ litis, Rota teste Riccio *p.1. res.19. n.3.* & Duranus dicit, id procedere etiamsi emptor dicat se credidisse, quod solemnitates servatæ fuerint stante sententia executorum litterarum, si in evidentem, si in instrumento alienationis insertus fuerit tenor dictarum litterarum, ac *Paulinæ Constitutionis,* de qua *in Extravaganti Ambitiosæ, de rebus Eccl. non alien.* quo casu dictum fuit emptorem non posse prætextu bonæ fidei se excusare per ea, quæ ibi adducuntur, & idem de contrahente cum minore, dicit Gama *d.*311. latissimè Ciarlinus *tom.1. cap.*105. ubi latè disputat de reintegratione facienda una cum fructibus.

Regulariter enim quando contractus est ipso jure nul- 31
lus, veniunt fructus in restitutione à die contractus celebrati: DD. *in d. cap. si quis Presbyterorum,* Rota coram Pamphilio apud Gened. *collect.*71. Rodoan. *q.77. n.6.* Sperell. *d.* 154. *n.69. tom.2.* quod intelligitur deductis expensis, in foro verò conscientiæ, an teneatur ad fructus perceptos talis possessor rei Ecclesiasticæ, nulliter alienatæ, vel concessæ, disputant nostri, & prima opinio est multorum, quos se- 32
quitur Rota *d.3. n.43. p.7. recent.* qui dicunt nullum esse faciendum discrimen inter forum internum, & externum in hac materia, & assignant rationes, quia hæc materia non fundatur in præsumptione, sed in refectione damni illati, & illius, quod ab alio, vel injustè acceptum est, vel injustè retinetur, ex Sanch. *lib.2. in Decalog. c.23. nu.40.* Secunda opinio est aliorum qui dicunt contrarium in eo, qui cum Ecclesia nulliter contraxit, quia cum teneatur ad fructus ob malam fidem præsumptam, certè si re vera bona fide contraxit, non tenetur in foro conscientiæ, ex latè deductis per Sperellum *dec.* 164. latè Ciarlinus *tom.2. contra cap.* 183. ubi latè agit Ecclesiam debere reintegrari ad bona alienata sine solemnitatibus, una cum fructibus.

Neque dicas quod error juris non inducit malam fidem, 33
l. sed etsi, l.28. §. scire, ibi: *Non puto eum prædonem, qui dolo caret, licet erret in jure* & ibi Bart. & DD. *ff. de pet. hæreditatis,* & licet non præsumatur bonæ fidei possessor, per textum *in c. qui contra jura, de reg. jur. in 6.* tamen non præsumitur malæ fidei, ad textum *in l. quemadmodum, Cod. de agricolis, & censitis, lib.11.* & dicitur potius medius inter bonam, & malam fidem, glos. *in l.1. ff. de acq. poss.* Bart. *in d. §. scire, n.4.* per Abb. *in c. Gravis, n.17. de restit. spoliator.* ubi Berous *n.21.* & ait Paulus de Castro *in l. Celsus 27. nu.4. ff. de usucap.* quod causat bonam fidem, licet ad præscriptionem non prosit, & subdit id probari in illo textu, & ait menti tenendum, quia singulare, & dixit se habuisse de facto, & interrogasse quosdam magnos Canonistas, qui nescierunt illi dicere super hoc unum bonum verbum, ait enim Bart. *in §. scire,* juris ignorantiam excusare à fructibus, quemadmodum excusantur, cæterum bonæ fidei possessores, & notat ibi Paulus *num.1.* & etiam operatur, ut teneatur ad fructus perceptos restituendos, neque ad consumptos, nisi quatenus factus est locupletior, neque tenebitur ad percipiendos illos inquam, qui percipi potuerunt, unde habetur pro possessore bonæ fidei, quo ad effectum lucrandi fructus consumptos, gloss. *in l. si fur, §.1. ff. de usucap. & in l. fructibus, ff. de donat. inter virum,* idem Bart. *in l. irritam, C. de donat.* Roman. *singul.90.* Felinus *in cap. de quarta, n.29. de præscript.* Covar. *lib.3. var. c.3. num.8.* ubi testatur de communi Lambertin. *de contractibus glos. 1. num.220. & 274.* & dixit Rota penes Cassadorum *dec.11. n.8.* unde Bart. & Paulus, *ubi suprà,* dicunt quod ad fructuum acquisitionem satis est, quod absit mala fides, sequitur Berous *cons.60. num.53. lib.3.* & Rota *decis.4. de restit. spoliatorum.*

Respondeo enim, quod illa regula quæ dicit errantem 34
in jure, non teneri ad fructuum restitutionem, procedit quando jus, neque assistit, neque resistit, ut in donatione inter virum, & uxorem, secus verò ubi adest juris resistentia, scilicet quando quis facit, quod jus vetat, & interdicit ut benè Bart. *in l. sed etsi l. §. scire, ff. de pet. hæreditatis,* & sequitur Berous *in dict. cap. si quis Presbyterorum, nu.15. de rebus Ecclesiæ non alienan.* idem dixit Paulus *in d. lege Celsus, ff. de usucap. numer.4.* Covarruvias *dicto cap.3. num.8.*

num. 8. Curtius jun. *consil.*71. *num.*14. ubi hoc firmat in
35 emente nulliter ab Ecclesia, sed secus dicit in emente rem minoris, absque solemnitate, quasi quod in tali casu jura non resistant tali alienationi, licet formam, & solemnitatem præscribant, ad quod citat alios, & signanter Imolam *in dict. cap. si quis Presbyterorum*, *num.*30. *de rebus Ecclesiast. non alien.* dicentem, esse speciale favore Ecclesiæ, ut emptor ad fructuum restitutionem teneatur, sed tale discrimen inter alienationem bonorum minoris, & Ecclesiæ, reprobat Covar. *lib.*1. *var. c.*3. *n.*8.

36 Nonnulli etiam putant, quod simpliciter, & indistinctè, etiam ubi lex non resistit, nec assistit contractui, error juris non excusat à fructuum perceptorum restitutione, ut probari videtur *in l. ignorantia* 13. *de reg. jur. in* 6. ibi: *Ignorantia facti, non juris excusat.* Et *in dict. cap. qui contra, de reg. jur. in* 6. ibi: *Qui contra jura mercatur, bonam fidem non præsumitur habere*, unde Abbas *in dict. cap. si diligenti, num.*24. *de præscript.* dixit prædictam distinctionem esse sibi valde dubiam, nec probari *in dicto* §. *scire*, quam sententiam tenent, Antonius de Butreo *in cap. Gravis*, *num.* 11. & Imola *num.*3. *de restitut. spoliat.* Sanchez *lib.* 2. *in summa cap.*23. *num.*45. Lambertin. *de contractibus*, *gloss.*1. *num.*121. & quicumque facit actum contra juris communis, vel municipalis prohibitionem, præsumitur esse in
37 mala fide, Roman. *cons.*54. latè Lambertin. *dict. gloss.* 1. *num.*123. Gratianus *cap.*45. *num.*30. Gama *d.*311. Grammaticus *d.*79. Riccius *part.*1. *resolut.*18. Regens de Marinis *tom.*1. *resol.*8. qui loquitur in casu alienationis factæ, non servata forma rescripti, Barbosa *collect. ad textum in cap.*6. *de rebus Ecclesiæ non alienand. num.*13. *& in collect. ad textum in l. jubemus, Cod. de Sacros. Eccles. & lib.*3. *var. cap.*14. *de reb. Eccles. non alien.*

38 Neque dicas, quod Ecclesia læsa potest habere regressum contra bona Granafei alienantis, sicuti contra bona Prælati alienantis, quæ sunt omnia hypothecata pro mala administratione ipsi Ecclesiæ, ut ait Gloss. singularis *in cap. ex litteris*, *de pignorib.* quam commendant ibi Imola, & Abbas dicentes, bona Prælati pro mala administratione censeri hypothecata ipsi Ecclesiæ, sicut bona viri pro dote uxoris, & bona tutoris pro administratione bonorum pupilli, & hoc etiam dixit Glos. unic. *in cap. placuit*, 7. *qu.* 1. Imola, Joannes Andreas, & Ancharanus *in cap. Officii in fine*, *de testament.* Berous *consil.*32. *lib.*1. Menochius *consil.*334. *num.*27. *lib.*2. qui ait non esse molestandum emptorem, & quod Prælatus Modernus possit agere contra hæredes prædecessoris pro pretio rei Ecclesiæ alienatæ, dixit Rota in Pisana liquidationis fructuum 17. Octobris 1571. coram Orano, & in Romana Casalis 13. Aprilis 1593. coram Blanchetto.

39 Respondeo enim primò, id non habere locum in præsenti, quia Granafeus non habebat administrationem Ecclesiæ, sed ad illum actum mandatum habuit concedendi, unde, unde non procedit doctrina supra tradita. Neque procedit contra hæredes Prælati prædecessoris, quia nunc talis Prælatus est Christi Vicarius, qui dedit mandatum Granafeo, & Commissarii non excesserunt fines mandati, & debebat Ill. Dux Acheruntiæ advertere, qualiter contrahebat in bonis Ecclesiæ, argum. *l. qui cum alio*, *ff. de reg. jur.*

Respondeo secundò, quod licet successor Prælatus habeat actionem contra bona, & hæredes prædecessoris alienantis, tamen si magis expediat, potest, & debet rem alienatam ab emptore recuperare, & tunc non Ecclesia, sed ipse emptor actiones suas dirigere debet, erga alienantem, vel hæredes ejus, qui male alienavit, *ex c. Vulterana* 12. *quæst.* 2. & ibi Geminianus *colum.*1. Glossa, & ibi omnes Canonistæ, *in cap. si quis Presbyterorum*, *de rebus Eccles. non alienand.* Riccius *in praxi alienationis rerum Ecclesiæ resolut.* 17. Alciatus *cons.*39. Rota *dec.*14. *part.*1. *divers.* & in Placentina evictionis 5. Maji 1589. & 2. Aprilis 1590. coram Cardin. Plato, ubi quod hæres tenetur etiam ad interesse, & in Firmana bonorum 16. Januarii 1585. coram Litta, neque hoc in casu nostro est applicabile: quia procedit doctrina, quando emptor qui dimittit rem vult pretium recuperare: sed in præsenti sumus in concessione rei emphyteuticæ sine solemnitate assensus facta, ubi nullum pretium solvit Ill. Dux, ergo tenetur tantùm relaxare rem cum fructibus, prout per Rotam Romanam in hoc eodem casu condemnati fuerunt illi de Rugerio ad favorem dictæ Mensæ, qui similiter habuerunt aliam massariam, & fuerunt condemnati ad fructus à die indebitæ occupationis.

Neque tandem dicat pars adversa, ut impediat exequutionem, malam agnoscens habere causam se habere beneficium retentionis causa figuratarum per eundem meliorationum, quas dicit fecisse in dicto territorio, adducens quod dictæ massariæ ante concessionem erant incultæ, & nemorosæ. Primus testis super 5. & 6. *fol.*10. tertius super eodem foliis sequentibus, & quod ut ad culturam reduceret, testis quidam dicit audivisse, alius dicit se judicare, dictum Ill. Ducem expendisse triplum, primus *super* 7. *fol.* 10. *à tergo in fin.* secundus, tertius, & sequentes *super eod. fol.*31. *& seqq.* quod dictæ massariæ solvunt decimam ex fructibus, & quod prius erant parvi valoris, & dicunt audivisse Illustrissimum Ducem solvisse in principio cessionis carolenos quinque pro tumulo, seu modio, in ingressu, primus testis *super* 8. secundus *super eodem*, quartus *à fol.* 51. *& seq.* & quod in quolibet anno dictum territorium fuit de novo cultum, novis plantatis arboribus, & solutas fuisse decimas, 1. 2. 3. & sequentes *super* 9. & ex nemoribus reduxisse massarias prædictas ad culturam, necnon fecisse fabricam, &c. 1.2. *&* 3. *super* 10. & tandem additus Illustrissimus Dux alias fecisse meliorationes, nisi lis mota fuisset, 1.2.3. *&* 4. *super* 13. 40

Respondeo enim, quod Assensus Apostolicus operatur melioramentorum recuperationem revocata alienatione, quia posito assensu stat possessor in bona fide, & sumptus facti per bonæ fidei possessionem recuperantur exceptione doli mali, *leg. sumptus*, *ff. de rei vendicat. leg. in fundo*, *ff. eodem tit.* & ideò melioramenta sunt restituenda, & pro expensis prædictis, conceditur possessori retentio, donec melioramenta ipsa solvantur, *leg. si in area* 33. *ff. de conditione indebiti*, Doctores *in leg. si non sortem*, §. *si centum*, *ff. de condictione indebiti:* ubi Jason *num.* 10. Baldus *in dict. leg. in fundo*, *num.*4. Capycius *d.*17. *num.*7. Cardin. Puteus *dec.* 471. *&* 474. *lib.*2. Peregrinus *decis.*16. & melioramenta impediunt etiam exequutionem decreti revocationis, ut pluries dixit Rota, teste Riccio *in praxi par.*1. *res.*63. licèt contradicat Surdus *cons.*333. *lib.*2. 41

Secundus casus est, quando fuissent meliorata prædia Ecclesiæ absque Assensu Apostolico, & tunc quia emptor dicitur malæ fidei possessor perdit meliorationes præfatas, quia censentur donatæ, Baldus *consil.*22. *volum.*1. Alexander *consil.*160. *num.*3. *& seq. volumine* 1. Rodoanus *quæst.* 17. *num.*50. sicuti ædificans in re subjecta fideicommisso perdit meliorationes, ex allegatis per Franchum *decis.*112. *&* 191. nam cedunt solo, Franch. *decis.* 112. Covar. *lib.* 3. *variar. cap.* 17. Magonius *decis. Lucens.*22. *& decis. Florent.* 5. Peregr. *de fideicomm. art.* 49. *numer.*63. Verùm si melioramenta fuissent adeò necessaria, quod sine eis res periret; tunc etiam si nullo intercedente assensu facta fuisset alienatio rei Ecclesiæ, & per consequens possessor esset malæ fidei, nihilominus poterit illas recuperare, Rodoanus *ubi suprà*, Armannus Pistorius *d.*3. *de reb. Eccles. non alienand.* habet ergo possessor bonæ fidei retentionem pro recuperatione meliorationum, ex *d. l. si in area* 33. *& ex l. Paulus ff. de doli exceptione*, *& l. qua ratione*, *ff. de acq. rerum dominio*, Anna *cons.*43. *lib.*1. Mastrill. *d.*98. Barbatus *in pragm. de assistentia*, *glossa* 3. *num.*26. Gratianus *dec.*7. *& dec.*90. *& d.*225. *& cap.*294. *num.*12. Antonius Faber *lib.*4. *Codicis tit.* 43. *defin.* 24. Caldas Pereyra *de emption. & vend. cap.*27. Acacius Ripolla *cap.*10. *var. num.*519. Amicus *de jure emphyt. quæst.*76. Anton. de Amato *resolut.*14. *num.*41. Maresc. *lib.*2. *variar. cap.*112. Franciscus Hieron. de Leo *decis.* 79. Rota apud Ludovisium *decis.* 105. Thomatus *dec.* 16. Barbosa *in l. divortio* §. *finali p.*2. *num.*28. *in fine ff. sol. matr.* 42

Quando verò competit retentio, potest opponi etiam in exequutione sententiæ, Præs. de Franch. *dec.*112. Molignatus *de retentione*, *quæst.*424. Capyc. *dec.* 119. Anton. Faber *lib.*7. *tit.*40. *defin.*12. Anton. de Amato *resol.*14. *numer.*42. Giurba *decis.*60. *num.*4. Gratian. *dec.*223. sed pro modicis non datur retentio, Molignatus *de retention. quæst.*403. Velaschus *de jure emphyt. part.*1. *quæst.*25. *& consult.*111. *num.* 21. sed semper oportet, quod in specie probentur, quia si non sint probata sententia executioni, demandari debet, Mastrill. *par.*1. *d.*98. *num.*6. Anna *consil.*43. *num.*11. Debent enim congruenter, & specificè probari, cum non præsumantur, Mascard. *in verb. melioramenta conclus.* 1014. Rota *part.*1. *divers. dec.*398. Scapucc. *de Salviano interdicto lib.*2. *quæst.*24. Franciscus Cyriacus *lib.*1. *cap.* 194. 43 44

no-

novissimè D. Marotta *discept. for. cap.* 30. *num.* 8. quando
45 non sunt liquida, & certa executioni sententia demandatur præstita cautione, ut post Rotam, Mastrill. & alios dicit D. Marotta *ubi suprà, num.* 12. & Pilaja *tom.* 2. *dec. Canon.* 1. *pet.* 9. 50. at non semper in liquidis necessaria est cautio, nisi ageretur de magno partis præjudicio, Cancer. 3. *p. cap.* 8. *à num.* 9. Fontanell. *claus.* 7. *gloss.* 3. *part.* 6. *nu.* 3. *vol.* 2. & sic praxi S. C. est, quod si meliorationes sint deductæ ante sententiam, impeditur executio, qua quis condemnatur ad rei relaxationem, donec cum effectu pretium æstimationis melioramentorum solvatur, Franch. *d.* 112. *num.* 16. Barbat. *ubi suprà, num.* 30. Marotta *ubi supra n.* 18. quando probata fuerint, licet de valore non constet; sed si opponantur post sententiam, tunc executioni demandatur sententia, præstita cautione de illis solvendis, postquam fuerint liquidata, Franch. *d.* 112. *nu.* 17. Idem Pilaja *pet.* 8. *n.* 50.

46 Nec ad obtinendas meliorationes sufficit probare aliquod esse impensum, sed etiam requiritur, ut probetur, quod res tanti sit meliorata, effecta pretiosior, & duo copulativè requiruntur, ita ut unum sine altero non sufficiat, *ex l. in fundo, ff. de rei vendic.* ubi gloss. & alii DD. Garzia *de expensis, cap.* 24. Laderchus *cons.* 144. Muta *d.* 51. Neguf. *part.* 5. *membr.* 4. *num.* 11. *conclus.* 4. Carroccius *de locato, quæst.* 2. *num.* 20. *&* 21. Visconte *in verbo melioramenta*, &
47 semper tenetur melioramentorum debitor ad id, quod minus est, scilicet solvere tantum quod impensum est, quando res ultra impensam meliorata est, quod si impensa excedat meliorationem, & plus impensum, quàm res meliorata, tunc solvere tenetur, quod melioratum est, ut post alios Franch. *dec.* 109. *num.* 5. *&* *d.* 135. *num.* 4. Capyc. *decis.* 93. *num.* 9. Thesaur. *decis.* 251. Reg. de Ponte *d.* 12. *num.* 6. Antonin. de Amato *resolut.* 14. *à numer.* 62. Laderchus *d. consil.* 144. à Marta *voto* 61. *num.* 4. Barzius *d.* 23. *à num.* 14. & procedit, tum in bonæ fidei possessore, tum in emphyteuta, Reg. de Ponte *ubi suprà d. dec.* 12. Muta *d.* 51. *num.* 9. *&* 10. Amatus *num.* 65. Gratian. *d.* 225. *n.* 18. 19. *& seq.* Giurba *ad consuetud. Messanæ cap.* 15. *gloss.* 12. *numer.* 9. Marcus Antonius de Amato *d.* 59. *nu.* 64. Pilaja *pet.* 8. *nu.* 53.
48 & est notandum non posse emphyteuta sylvam extirpare, ibique vineam plantare, quamvis melior fieret Domini conditio, ex *l. ususfructus, ff. de usufruct.* & post Rotam *part.* 2. *in noviss. d.* 37. dicit Castill. *de usufr. cap.* 25. *à num.* 17. *cum sequentibus usque ad num.* 22. & tunc sunt solvendæ, quando fuerunt expensæ cum titulo, & bona fide, Joseph Ludovic. *decis. Perusina* 24. *&* *d.* 34. *&* *d.*
49 150. & quando fuerunt utiles in perpetuum, non solum de præsenti, Cyriac. *cap.* 195. *num.* 4. *&* 5. Gratian. *d.* 225. D. Staiban. *tom.* 1. *resol.* 30. *num.* 40. Ergo cum in præsenti nullo modo sint probatæ meliorationes nisi aëreæ, cum nunc sint in minori cultura, quàm prius, & ad probandas meliorationes debent probari priores redditus, & præsentanea post meliorationes, (quod non est in præsenti) & Illustr. Dux Acheruntiæ in mala fide fuerit omni jure sperat Illustr. Episcopus fore per S. C. condemnandum ad relaxandum territorium prædictum, ut sperat. Scripsi die 6. Maji 1662.

Hæc causa adhuc est indecisa in S.C. ob mutationem Episcoporum.

DISCEPTATIO C.

SUMMARIUM.

1 *Facti species narratur.*
2 *Confessio debiti facta à decocto non præjudicat.*
3 *Decoctus privatur administratione bonorum, ne habet velle, nec nolle circa ea.*
4 *Recognitio Scripturæ facta à decocto non præjudicat creditoribus.*
5 *Partis appellatione venit dimidia, fallit si dicatur, aliqua, vel quædam pars; sed qualiter hoc procedat.*
6 *Quietantia, & declaratio, facta non principali debitori, præsumitur fraudulenter.*
7 *Relatum qualiter, & quomodo sit in referente.*
8 *Confessio dotis receptæ, si capitula præcesserint, quando noceat creditoribus.*
9 *Duobus creditoribus concurrentibus uno cum credito confessato tantum, alius cum credito verè probato, hic præfertur.*
10 *Sententia sine processu non probat, & qualiter intelligatur.*

ARGUMENTUM.

Confessio debiti facta per decoctum non nocet: Etenim non habet velle, vel nolle; sed privatur decoctus administratione bonorum: scripturæ recognitio facta per decoctum non præjudicat creditoribus. Partis appellatione quando veniat dimidia. Quietantia facta, quando præsumatur fraudulenter. Relatum qualiter, & quomodo sit in referente. Confessio dotis receptæ quando noceat creditoribus, & quid si præcesserint capitula. Sententia qualiter, & quando probet sine processu.

PRO

Reverendissimo Dom. Gregorio Peccerillo,

CONTRA

Hæredes Alexandri Ruffinelli.

FACTUM.

Die 30. Maji 1604. Romæ firmata fuerunt capitula Matrimonialia inter Gulielmum Crostam ex una parte, & Joannem Paulum Gellium ex alia, pro Matrimonio contrahendo inter dictum Gellium, & Mariam Angelam Crostam sororem consanguineam ejusdem Gulielmi, pro dotibus promissis ab eodem Gulielmo ducatorum 700. solvendorum, hoc modo videlicet, ducati centum statim tacta manu bis centum in mense Julii: & residui quatuor centum in mense Decembris ejusdem anni. 1

Cujus dotis promissæ, sive cautæ temporibus præscriptis à partibus nihil solutum fuit; nam 19. Julii 1605. prædicta capitulata fuerunt, & recognita ab eisdem partibus, & licet dies solutionis advenerit pro omnibus solutionibus promissis, non tamen de solutione actuali constat, ut ex scripturis apparet; & sane si solutio facta fuisset, appareret de illa tempore recognitionis capitulorum.

Posthæc facta, successit decoctio; tam ejusdem Guilielmi, quàm Pauli Gellii, & die 26. Martii 1632. idem Gellius absente Gulielmo debitore dotis, & Maria Angela sua uxore præmortua, enunciando prædictam promissionem ducatorum 700. dotis nomine sibi factam ab anno 1604. & recognitionem, seu stipulationem capitulorum, factam die 19. Julii 1605. asseruit ex tunc se recepisse partem dotis; & pro residuo asseruit fuisse ejus uxorem graduatam inter creditores ejusdem Gulielmi, & quod in executione dictæ graduationis receperat complementum, & residuum suarum dotium, & quietavit eandem Angelam suam uxorem, suosque filios absentes, cùm prædicti filii nunquam fuerint debitores dotium; sed debitor fuerat idem Gulielmus, qui promiserat. Hoc supposito facto, controversia est an fundetur dotis satisfactionem fuisse factam, & an confessio prædicta præjudicare potuerit creditoribus prædicti Gellii, qui contraxerunt ante annum 1632. quo tempore decoctio sequuta fuit; inter quos creditores unus est, D. Gregorius Peccerillus Vicarius Generalis Neapolitanus cujus partes assumendo firmiter probabo non nocuisse, nec nocere potuisse eidem D. Vicario Generali.

Primò, quia quando Gellius in anno 1632. asseruit dotis partem sibi fuisse solutam ex antecedenti tempore, & pro alia parte confessus est idem Gellii uti creditorem uxoris suæ fuisse graduatam, &c. talis confessio, utpotè facta à decocto, non valuit, quia decoctus amittit suorum bonorum administrationem, ut nullum circa ea contractum gerere possit, quia jam non habet nec nolle, velle, & pro mortuo reputatur ad id ex notatis per DD. *in l. is, cui bonis, ff. de verb. oblig.* Scaccia *de commerciis*, §. 1. *gloss.* 5. *nu.* 329. *&* 330. Stracca *de Decoctoribus p.* 3. *n.* 28. Gaitus *de credito, cap.* 2. *tit.* 7. *n.* 2399. *&* 2049. *&* 2421. & omnes cessiones 2

nes sunt inutiles, *l. si unus, ubi DD. ff. de receptis arbitris, & notatur in l. is, qui bonis, ff. de cessione bonorum*, Francus *decis.55. num.50.* Bald. *consil.400. volum.5.* & confessio falliti in præjudicium creditorum non valet, ex singulari consilio Bursati 119. *num.27. & 28. lib.1.* Nogueroll. *alleg.7. n.*
4 *24. & alleg.16. num.101.* si recognitio scripturæ privatæ, facta per debitorem non præjudicat creditoribus, Giurba *decis.88. num. 3.* latè Salgad. *in labyrintho Creditorum, par. 1. cap.14. à num.20. cum seqq.* & non est solum hoc auctoritate juris fundatum, sed etiam ex facto, cum in mense Julii 1605. quando capitula fuerunt stipulata, & recognita, non fuit facta mentio de debiti parte soluta, ut ipse in declaratione de anno 1632. asserit; quæ facta debere esse, quia asserit in declaratione, quòd de anno 1604. quòd fuit tempus matrimonii partem receperit dotem, quare sunt tria tempora, de anno 1604. capitula firmantur inter partes, & Matrimonium fit tunc dicit ipse partem dotis recepisse, de anno 1605. stipulantur capitula: & recognoscuntur; nec fit mentio de parte dotis solutæ de anno 1604. in anno deinde 1632. fit declaratio, quod de anno 1604. erat pars recepta, quam declarationem cæci vident fuisse in fraudem creditorum, qui contraxerunt medio tempore, sequutam post decoctionem Gellii, quando jura exclamant simulata, & fraudolenta esse talia credita, quæ solum apparent per debitorum confessiones, veriusque creditis, de quorum causa, veritate constat, nocere non posse; glossa, Bald. & Angelus *in l. diversis, Cod. qui pot. in pign. hab.* Ripa *in leg. privilegia nu.23. ff. de privil. credit.* latè Sforzaodus *cons.100.* Pereyra *decis.107.* Petr. Barb. *in l.1. part. 1. numer.31. ff. sol. matr.* Gama *decis. 226. & 376.* Ludovicus Sanctius *de Indiciis debitorum quæst. 11. num.13.*

5 Probatur secundo: quia confessio, seu declaratio, fuit facta à Gellio, dicente, quod à tempore Matrimonii contracti fuit recepta pars dotis à se ipso, & non fuit dictum quantam receperit quantitatem; ergo apparet fraudulenter factam: quia confessio, & declaratio de recepto, non expressa certa quantitate; sed simpliciter dicendo se recepisse partem dotis, juris præsumptione non de minima intelligitur parte (ut Collega meus in secunda probatione assumpsit pro certo) sed de medietate, *c.2.* ubi Canonistæ *de Decimis in 6. l. plane, §. sed & si quis, ff. de leg.1.* Ubi legatum fundi Titio factum, ut eum pro parte habeat, intelligitur de dimidia, *l. plures, ubi glossa in verb. adjectione, ff. de damno infecto, glossa in Clem.1. de foro competenti, in verb. aut earum parte*, ubi Cardinalis *qu.8.* Tiraquell. *in l. si unquam in verb. omnia, vel partem, n.8. C. de revoc. donat.* Bald. *cons.54. lib.1.* Brunus *cons.9. num.2. cons.154. n.28.* sicuti testes deponentes simpliciter de parte, intelliguntur de dimidia, Bald. *cons.326. lib.2.* Card. Tuschus *tom.6. litt.P, concl.103.* Surdus *dec.102. num.1.* Simon de Petris *lib.4. de interpret. ultim. volu. sol.4. num.8.* Rota *dec.10. num.17.* apud Paulum de Rubeis *tom. 2. divers. aliàs part. 6. recent.* ubi verò dicitur (pars aliqua, vel quædam) tunc venit minima, Glossa *in Clem.1. in verb. (aut earum parte)* & ibi additio marginalis de foro competenti Mant. *dec.292. num. 2.* Velaschus *de jure emphyt. quæst.27. num.27.* ubi ait, quod si alicubi fit mentio partis adjectione (aliqua) verificatur in parte etiam minima, Card. Tuschus *ubi supr. num.7.* Velaschus *loco citato.* Hæc tamen omnia vera sunt; sed procedunt, quando aliunde non appareret fraus, ut in casu nostro, ubi non ad aliud finem præsupponitur facta confessio, & declaratio, nisi simulata, & fraudulenter, ut benè Bald. *cons.435. lib.1.* Ludovicus Sancius *de debitore, qu. 11. num.8. & 9.* ut in simili, Gratianus *cap. 391. num. 12. cum seqq.* Stracca *de decoctoribus part. ult. num. 17.* Gratian. *cap.222. num.21.* ubi ait, quod ad hoc, ut tales confessiones possint præjudicare aliis non debent esse de debito imaginario, aut simulato: ergo talis declaratio, & confessio fidem non facit in præjudicium creditorum, de quorum creditis constat per veras probationes, ut in puncto Escobar. *lib.2. var. cap.11. num.4.* Guttierrez *lib.1. pract. quæst.125. num.3.* Flores de Mena *lib.1. var. quæst.6. §.2. nu. 24.* Scaccia *de commerciis, §.2. glossa 5. num.329. 331. & 445.* Gaitus *de credito, cap.2. tit.7. num.2409. & 2421.* eleganter Bursatus *cons.119. num.27. & 28.* Nogueroll. *alleg.7. num.24.*

6 Probatur tertio, quia in confessione facta de anno 1632. per Gellium, quietantur mulier, & filii ejus pro dote recepta, cùm tamen debitor fuisset Gulielmus Crosta suus cognatus; at quietatio debet fieri debitori principaliter obligato, & non aliis: sicuti si pater confiteretur in Beneficium unius filii, quod debebat confiteri in Beneficium omnium, non nocet creditoribus talis confessio præsertim aliorum filiorum, in quorum favorem debebat confiteri: sed si ita fiat confessio sustinebitur in vim legati, quando fit in ultima voluntate; sed inter vivos facta non valebit, ut puta fraudulenter; debebat enim fieri in Beneficium unius, & facta est in Beneficium alterius: ad notata per Parladorum *lib.2. rerum quotid. cap.14.* per Castillum *tom. 5. controv. cap.111. à num.12. cum seqq.* dummodo ille, in cujus favorem facta est confessio, & quietatio eandem non coadjuvet, cùm adminiculis, & conjecturis; vel aliter debitum confessatum probet. Sicuti confessio facta in favorem absentis extrajudicialis, licet probet in præjudicium confitentis, non tamen probat in præjudicium tertii, Mascardus *de probat. concl.347. à num.99. cum seqq. & concl. 359. nu.25. 30. & 31.* latè Gaitus *de credit. cap.2. tit.3. à nu. 270.* Castillus *tom.5. cap.111. à num.12.* ergo in casu nostro talis quietatio facta; sed ad fraudem alterius: non præjudicat nisi sibi, non creditoribus, ut Reverendissimo Dom. Gregorio Peccerillo.

Probatur quarto, quia dum Gellius declarat, quod pro 7
complemento dotis fuerat graduatus inter creditores ejusdem Gulielmi sui cognati, & quod in actis graduationis fuerat graduatus, eique facta satisfactione, talis confessio est relativa ad acta graduationis; sed non est inter acta prædicta, ergo; Relatum enim est in referente cum omnibus suis qualitatibus, *l. asse tota, ff. de hæredibus instituend. l. si ita scripsero, ff. de condit. & demonstr. l. ait Prætor §.1. ff. de re judic.* Brunorus *à sole in verb. relatio:* & sanè, verè, propriè, & naturaliter relatum est in referente, Carroc. *singul.302.* Robles *de repræsentatione lib. 2. cap.11. num.33. & cap.26. num.45. & cap.29. num.11.* Rota *dec.405. part.1. inter posth.* Farinac. *alias par.3. recent.* & dici solet relatum pars referentis, Card. Tuschus *tom.6. litt.R, concl.129.* nec creditur referenti, nisi constet de relato. *Auth. si quis, Cod. de edendo*, Marius Antoninus *lib.1. var. resol.38. num. 50. & 64. num.7. & lib.2. resol.8. num.12.* Gratianus *tom.4. cap. 693. num.20. & 50.* Robles *lib.2. cap.14. num.36. & 39.* illud enim si aliter se habeat, dispositio referens, tanquam erronea corruit, & non attenditur, Decius *cons.63.* Menoch. *cons.1. num.96.* latè Amatus *resol.42. tom.1.* Castillus *tom.4. cap.43. & tom.7. cap.5.* & licèt Menoch. *lib.4. de præsumpt. præsumpt.47. num.7.* dicat quod relatum non est in referente, quando per illam relationem restringeretur, & quando verba referentia stant demonstrativè, non taxativè: pro qua etiam regula notabiliter, Ruinus *tom.3. cons.10. num. 3.* Hinc dicebat, Amatus *d. resol.42.* quod quando dispositio referens esset gratiosa, & ad aliam referatur, attenditur secunda non prima; tamen hæc doctrina procedit, quando talis dispositio referens non esset fraudulenter facta, vel præsumpta talis, ut latè DD. citati, & addo Gratianum *pro regula cap.286. tom2. & 718. & 693.* ergo, cum inter acta graduationis, non appareat de tali partita, evidenter colligitur fraudulentam fuisse confessionem, ac per consequens, ut erroneam judicandam in præjudicium creditorum, & signanter Reverendissimi nostri Vicarii.

Probatur quinto, quia licet quando procedit promissio 8
dotis, & postea sequitur confessio de recepto, facta ab eodem marito, hæc valeat & præjudicet cæteris creditoribus, qui medio tempore contraxerunt, ex Afflicti *decis. 402.* Fontanella *claus.14. & finali glossa unica par.1. numer. 31.* & dixi Ego *in meo tractatu de dote l.1. quæst.7.* tamen hoc non procedit, quando debitor tempore confessionis est decoctus & fallitus, ut benè Ursillus ad Afflictum *dict. dec.402. num.6.* Fontanella *ubi sup. num.39. & 45.* Menoch. *lib.3. præsumpt.13. num.24.* Gratianus *cap.489. numer. 27.* tales enim dotes confessatæ à marito non probant in præjudicium creditorum ipsius, nec uxores ex eis fundare possunt suas intentiones ad receptionem dotis, nisi alias probetur dotis solutio, quia alias facilis pateret via viris suos fraudandi creditores, ut latè Fontanella *d. glossa unica par. 1. num.31.* Noguerol. *alleg.40. num.8. & alleg.20. num. 61.* Ludovicus Sancius *de induciis debitorum, quæst.11. numer. 15.* Hermosilla *ad l.9. tit.5. part.5. gloss.5. à num.38. tom. 1. fol.87.* Noguerol. *allegat.32. à n.23.* latè Castillus *tom.5. contr. c.11. à n.7. ubi latissimè.*

Quod adeò verum est, ut tertius creditor adversus confessio-

fessionem de recepto possit perpetuo opponere, nec adstringitur ad biennium Fulgosius *consil.*153. *& cons.*205. Mascardus *concl.*201. *&* 361. *num.*21. Gomesius 1. *tom. variar. cap.*12. *num.*31. *& in l.*50. *Tauri*, *num.* 32. Avendanus *in cap. Prætorum cap.*28. *num.*12. *par.*2. Azevedus *in l.* 1. *num.* 90. *tit.*21. *lib.*4. qui dicit, quod talis exceptio in perpetuum potest opponi per tertium, & ad hoc facit, Carrocius *de deposito part.*1. *de probat. depositi num.*15. Felicianus *de censibus* 2. *tom. lib.*3. *cap. ultim. num.* 5. Avendanus *de censib. cap.*45. *nu.*22. Hermosilla *ad leg.*9. *tit.*1. *p.*5. *glossa* 5. *à n.*37. *tom.*2. *fol.*87.

9 Probatur sextò: quia prætensum creditum Mariæ Angelæ solùm apparet per confessionem mariti, quæ omni jure apparet fraudulenter facta; sed creditum Reverendissimi Vicari Neapolitani apparet per effectivam solutionem factam in anno 1621. eidem Gellio; ergo præfertur creditori, cujus creditum solum habetur per confessionem, ut benè Cotta *in memorabilibus in verb. creditor prior.* Rodriquez *de concursu creditorum* 2. *par. art.*1. *nu.*16. Imò habens confessionem debiti, etiam per privatam scripturam, servata forma, *l. scripturas* 8. *C. qui potior. in pignor. hab.* nisi concurrant requisita de quibus ibi, non præfertur creditoribus posterioribus, Gabriel *de probat. concl.*9.10. *&* 11. Morla *in emporio juris lib.*1. *in tit. de fide instrum. quæst.*3. Trentacinqu. *lib.*2. *variar. de fide instrum. res.*12. Francus *dec.*96. latè Scacia *de judiciis*, *cap.*11. *num.*990. Marta *voto* 53. Rodriquez *ubi suprà num.*12. Gratianus *cap.*537. Joseph Vela *dissert.*21. *à num.*17. Hermosilla *ad l.*9. *num.*1. *part.*5. *gloss.*5. *à num.*55. Larrea *dec.*49. Sanctius *de induciis debitorum c.*11. *à num.*18.

Et in puncto rogo videri, Salgadum *in labyrintho creditorum part.*3. *cap.*13. *num.*34. qui apud Hispaniam refert practicatum confessionem dotis per maritum factam in judicio, antequam alii creditores hypothecarii contraxissent cum marito, utilitatem attulisse uxori, eamque præferendam fuisse creditoribus & bis judicatum fuisse refert: at in casu nostro debitum D. Vicarii est de anno 1632. & sic post contractum debitum hypothecarium cum marito, ergo quis somniare poterit uxorem, ejusque hæredes præferendos esse.

10 Pars adversa posset dicere se adducere copiam sententiæ graduationis, quam factam fuisse præsupponitur 23. Novembris 1606. in qua graduatur idem Joannes Paulus Gellius pro scutis (vulgariter loquendo) 295. pro complemento ejus crediti contra Gulielmum, & Nobilionem de Crostis. Ergo dicere posset, quod vigore talis sententiæ apparet supplementum dotis recepisse, ac solutum verè fuisse, dum sententia sit solùm pro scutis 295. ad complementum totius crediti.

Sed dici hoc non potest, quia in judiciis non sufficit sententiam producere; sed oportet partem adducere totum processum; aliter sententia non probat: quia sententia ex actis justificanda est; Seraphinus, & alii apud Nigrum *de executione sententiæ*, *cap.*8. *num.*15. ergo actis non exhibitis, sententia non est in consideratione; nec exequitur, Glossa, & DD. *in cap. quoniam contra de probat.* Riccius *collect.*1964. Farinacius *dec.*256. Et pluries decisum in Rota videre apud Pereyram *de universa Instrum. editione*, *tit.*3. *resol.*2. non enim probat sententia ubi acta non demonstrantur, Glossa *in d. cap. quoniam*, *& in cap. cum in jure peritus de offic. delegati*, Cassadorus *dec.*1. *de præsumpt.* Vantius *de nullit. ex defectu processus*, *num.*14. Gratian. *cap.* 531. *num.*61. Card. Puteus *dec.*369. *part.*1. Card. Seraphin. *dec.*1268. Farinac. *dec.*170. *nu.*7. *&* 173. *nu.*2. *&* 524. *nu.*50. *&* 764. *n.*2. *in posth. p.*1.

Et licet præsumatur pro sententia antiqua, si acta non reperiantur, Bart. *in leg. admonendi*, *num.*44. *ff. de jurejurando*, Mascardus *de probat. concl.*32. *num.*12. tamen hoc intelligitur in sententia antiqua lata præsentibus partibus, & non contradicentibus, Grammat. *cons.* 15. Id tamen quoad interesse tertii non præjudicat; etiam si sit antiqua, Menoch. *lib.*2. *præsumpt.*68. *num.*16. *& seqq.* quia respectu tertii, cessat ratio approbationis sententiæ, quæ adest cum principali; cùm quo est lata argumento, *leg.*1. *Cod. si sæpius in integrum restitutio postuletur*, Salgad. *in Labyrintho*, *part.*3. *cap.*1. *num.*27. *& argumento text. in l. Claudius fœlix* 17. *ff. qui pot. in pignore.*

Quare, &c.

DISCEPTATIO CI.

SUMMARIUM.

1 *Facti ordo proponitur, & n.*4.

2 *Verborum ordo in ambigua testatoris voluntate ordinem intellectus, voluntatis, dilectionis, ac charitatis designat.*

3 *Ex honoris ordine ordo affectionis colligitur ordoque scripturæ in dispositione an semper attendatur.*

4 *Maritus, & uxor si Cappellaniam fundantes de bonis utriusque suas nocent consanguineas proximiores concurrentibus deinde consanguineis mariti, & consanguineis uxoris, quisnam præferendus sit?*

5 *Ordo scripturæ non relevat, quoties de disponentis mente liquet.*

6 *Ab ordine litteræ an validum sit argumentum?*

7 *Duo si sint nominati à testatore in Cappellaniis uter præferatur?*

8 *Primo nominatus censetur magis dilectus.*

9 *Testatoris voluntas servanda est, licet recedatur à verbis.*

10 *Ad testatoris voluntatem interpretandam ejus opinione utendum est.*

11 *Verba testamenti secundum opinionem testatoris intelliguntur.*

12 *Causa naturali, & accidentali concurrente, quanam ex opinione testatoris præferatur?*

13 *Scientiæ defectus in beneficiato magis detestandus est, quàm homicidium.*

14 *Voluntas, & desideria ambigua morientium, ex arbitrio desumuntur viventium.*

15 *Legatum si sit factum consanguineis pro dote, & concurrat consanguinea innupta proximior, & consanguinea nupta remotior, quænam præferatur?*

16 *In Cappellaniis si vocentur consanguinei, & duo concurrant, quorum alter est prius Sacerdos, alter vero deinde efficitur, uter præferatur.*

17 *In Cappellaniis, cæterisque beneficiis si vocentur proximiores de familia, an intelligantur proximiores testatoris, vel ultimi Cappellani possessoris, & numero sequenti, & n.*28.

18 *Proximiores respectu ultimi Cappellani, non respectu fundatoris censentur vocati, & n.*28.

19 *In fideicommissis, ac majoritatibus succedit consanguineus ultimo possessori prximior, prout in successionibus ab intestato.*

20 *Proximior si sit inhabilis judicandus est, ac si non esset.*

21 *Testator proximiores suos diligere, eosque cæteris præferre præsumitur.*

22 *Legata relicta cognatis intelliguntur relicta cognatis testatoris, & utrum hoc sit in feudo, & numer.*24.

23 *Gravato semel admisso Proximior ejus psæsumitur magis à testatore dilectus.*

24 *In feudo paterno proximitas respectu ultimo loco admissi attenditur.*

25 *In fideicommisso Testatori succeditur, non vero gravato; & dilucidatur textus in l. cohæredi §. cum filiæ, ff. de vulgari.*

26 *Filii ex diversis uxoribus procreati si sint à patre instituti, ac ad invicem substituti ad partem repudiantis quomodo admittantur.*

27 *Per vulgarem substitutionem immediatè testatori succeditur, per fideicommissariam verò mediatè.*

28 *Testator si in fundatione dicat ut admittatur proximior suus: tunc ipsius testatoris proximior vocatus censetur.*

29 *Rota Romana novissimæ decidit esse attendendam proximitatem ultimi possessoris, non fundatoris, &c.*

ARGUMENTUM.

Cappellania in qua vocantur Proximiores consanguinei mariti, & uxoris, qui præferatur in illa obtinenda: Primò nominatus quando censeatur magis dilectus, legatum pro dote factum consanguinei, si una sit innupta, sed Proximior, & consanguinea nupta remotior, cui dari debeat? Proximiores vocati ad Cappellanias, fideicommissa, &c. de quibus intelligatur Proximioribus testatoris, an ultimi Cappellani, & alia ad materiam dilucidantur.

PRO

Reverendo Dom. Hyacintho Grimaldo,

CONTRA

Clericum Dominicum Grimaldum.

1 VAcante Beneficio simplici sub titulo Sanctæ Mariæ Gratiarum in Civitate Nuceriæ Paganorum, per mortem Reverendi D. Sebastiani Grimaldi ultimi possessoris illius, comparuerunt patronis, quibus de jure competit jus præsentandi, & unus præsentavit clericum Dominicum Grimaldum 14. annorum non adhuc completorum alius præsentavit Sacerdotem D. Hyacintum Grimaldum virum idoneæ litteraturæ, habilitatis, & scientiæ, sunt tamen dispares inter se, quoad proximitatem fundatoris, quia clericus Dominicus est in proximiori gradu respectu fundatoris, quàm sit Sacerdos Hyacinthus, quæritur quis ex eis sit instituendus, ratio dubii oritur ex verbis fundatoris, qui in fundatione dixit, *Item voglio, che essendovi nella fameglia più clerici, Subdiaconi, Diaconi, ò Sacerdoti, se habbia à presentare il più habile, atto, e scientifico, proximiore in gradu*, ex quibus verbis oritur dubium, quia testatoris intentio videtur voluisse suum proximiorem præferendum, ex alio capite videtur vocasse habilem, idoneum, &c. de familia; pluribus tamen concurrentibus idoneis, & habilibus proximiorem eligendum fore, in hoc ergo stat ratio dubii.

Respondeo esse instituendum R. D. Hyacintum Grimaldum Sacerdotem excluso clerico Dominico Grimaldo.

2 Probatur primò, quia ordo verborum in ambigua voluntate testatoris interpretanda designat ordinem intellectus, & voluntatis, & dilectionis, ac charitatis, *l. qui solvendo, la 2. ff. de hæred. inst. l. quoties, ff. de usufruct.* Surd. *de alim. tit.* 5. *q.* 4. *nu.* 17. Melchior Phebus *dec. Lusitana* 38. *num.* 10. *tom.* 1. Ricc. *p.* 2. *dec.* 275. *num.* 4. ordo enim scripturæ adducitur ad ordinem intellectus, & voluntatis, *l.* 2. §. *prius, ff. de vulgari, l. talem, ff. de hæred. instit.* Escobar *de ratiocin. cap.*

3 10. *num.* 2. & ex ordine honoris colligitur ordo affectionis, *l. Publius, in fin. ff. de condit. & demonstr.* ordoque scripturæ semper attenditur in dispositione, *l. generaliter, §. si quis, ff. de fideic. liber. c. mandato, de præb. n.* 6. *c. penult. de rescript. in* 6. Card. Tusch. *lit. O, consf.* 190. David Dorinc. *in Biblioth. I.C. in verb. ordo*, Jan. Melon *in thesauro jur. litt. O*, Novar. *lib.* 1. *quæst. for. qu.* 139. unde cum maritus quidam, & uxor fundassent Cappellaniam in suo testamento de bonis utriusque

4 que vocando suos consanguineos proximiores in institutione facienda pro tempore vacationis ipsius Cappellaniæ concurrebant in æquali gradu clericus consanguineus mariti, & alius clericus consanguineus uxoris in eodem gradu unusquisque suo stipiti, scilicet unus marito, & alius uxori dubitatum fuit quis esset admittendus, & relictis aliquibus dicentibus esse ambos admittendos, & Cappellaniam dividendam, consuluit Novarius ex dicto brocardico consanguineum mariti esse admittendum excluso consanguineo uxoris, idque quia ordine scripturæ attento erat primo nominatus, sed in casu nostro primo est nominatus magis idoneus, & scientificus secundo loco proximior, ergo attenditur illa qualitas majoris idoneitatis tanquam primo loco mentionata, non verò qualitas proximitatis, sed talis qualitas concurrit in R.D. Hyacinto: ergo hic est præferendus, idque ex eo, quia ordo prædictus scripturæ designat affectionem, & ordinem mentis Baldus per textum ibi *in l. quoties, ff. de usufr. l. hæredes mei, §. fin. ff. ad Treb.* nisi aliter constaret de mente, & certa intentione disponentis per text. *in cap. authoritate Martini, de concess. præb. in* 6. Anton. Monach. *dec. Lucensi* 64. *n.* 38. ubi *n.* 39. dixit, quod ultima qualitas mentionata censetur in subsidium priorum nominatorum, licèt ergo soleat interdum esse talis ordo scripturæ non sufficiens ad fundandam intentionem disponentis, tamen quando est ambigua semper ad eum recurrimus pro ea declaranda, & conjecturanda, *d. l. generaliter, §. si quis, ff. de fideicomm. libert.* Lappus *in alleg.* 85. *n.* 10. Paul. de Castro *consf.* 164. *lib.* 2. Abb. *consf.* 85. *lib.* 1. Anton. Picchard. *in §. ante hæredis, n.* 5. *Inst. de legatis*, Card. Tusch. *tom.* 5. *litt. O, concl.* 196. Barb. *axiom.* 173. Garzia Gyronda *de privileg. explicat. n.* 177. Maranta *de ordine judiciorum p.* 3. *nu.* 109. qui dicit, quod quando constat de mente disponentis 5
ordo scripturæ nihil relevat, & *n.* 13. dicit, quod ordo scripturæ non attenditur, quando gratia exempli ponitur in dispositione, ergo cum in casu nostro non gratia exempli, sed potius ad ostendendam enixam voluntatem fundatoris, qui sciebat quantum idoneitas necessaria esset, ut qualitas intrinseca ad beneficia, voluit, & disposuit, ut præsentaretur magis idoneus, & hanc qualitatem magis principaliter consideravit, quam primo loco posuit, & patet: quia post fundationem Cappellaniæ in ea instituit Reverendum D. Sebastianum Grimaldum virum omninò idoneum, quasi quod hanc qualitatem respexerit per se, & principaliter, pluribus verò in æquali gradu positis idoneitatis, proximiorem voluit instituendum.

Confirmatur quia ab ordine litteræ validum est argum. *c.* 6
veritatis, de dolo & contumacia ibi Episcopo, Abbati, & Præposito, in quo Doctores colligunt, quod Episcopus primo scriptus Abbate, & Præposito dignior est, & Abbas Præposito, *cap. cum dilectus, de fide instrument. cum similibus glossa in cap. bene quidem* 56. *dist. in verbo Mediolanensis, & in c. quorundam, in verbo prædicatorum, de elect. in* 6. Everardus *in topica legali, loco primo, & loc.* 57. Cantiuncula *in topica legali, in loco* 10. Petr. Andr. Gambar. *in dialectica legali lib.* 2. *loco* 50. Boer. *in tract. de ordine graduum utriusque fori, p.* 2. *n.* 24. Alciatus *in rubr. de off. ordinarii, nu.* 1. Franc. Vivius *dec.* 254. *n.* 33. & 34. *lib.* 2. Hypoplit. Riminald. *consf.* 232. *n.* 71. Thes. *lib.* 3. *q. forensf. q.* 106. *n.* 1. Benedictus Ægidius *de jure, & privileg. honestatis initio n.* 50. qui ait hoc argumentum frequens esse in jure, Martinus Perse *in acribus principiis juris positivi, lit. O, principio* 13. Buclerus *in Thes. sent. in verb. ordo*, Card. Seraph. *dec.* 28. *n.* 2. Mastrill. *de magistr. lib.* 4. *c.* 3. *n.* 32. & *c.* 50. *n.* 7. & *c.* 6. *nu.* 7. Barb. *loco* 80. Joseph Vela. *in suis alleg. alleg.* 26. *n.* 11. & 68. sed in casu nostro in litera, & capitulo dispositionis primo loco fit mentio babilitatis, & scientiæ. Secundo loco proximitatis, ergo debet admitti R.D. Hyacintus, utpotè magis idoneus, ut postulat fundator.

Duob. enim nominatis à testatore in Cappellaniis præfertur; primo nominatus ordine litteræ, *d. l. quoties, ff. de usufr.* ibi, *siquidem ita legatus fuerit Titio, & Mevio potest dici prius Titio, deinde Mevio legatum datum, l. generaliter, §. quid ergo, ff. de fideic. libert.* ibi, *& fortassis quis rectè dixerit, ordinem scripturæ sequendum, l. cum pater, §. à te peto, ff. de l.* 20. ibi, *non esse datam electionem, sed ordine scripturæ factam substitutionem*, quæ jura ad hoc propositum ponderat Goveanus *lib.* 1. *var. lectionum, c.* 8. *in fin.* Anton. Gomes. 7
1. *tom. var. cap.* 2. *n.* 40. Peralta *in l. si quis, in principio testamenti, n.* 150. *ff. de leg.* 3. nam primo nominatus censetur magis dilectus, *l. Publius, §.* 1. *ff. de condit. & demon.* Cravet. 8
consf. 161. *n.* 50. Corn. *consf.* 304. *n.* 14. *vol.* 3. Caldas *de nominatione emphyt. in q.* 10. *n.* 38. Meyeres *de major. p.* 1. *q.* 2. *n.* 41. & *p.* 2. *initio n.* 34. Cephal. *consf.* 46. *n.* 34. & 37. *vol.* 1. Tiraq. *de primogen. q.* 40. *nu.* 31. 33. & 92. Molin. *lib.* 2. *de primogen. c.* 11. *n.* 36. Perez de Lara *de Cappellaniis lib.* 2. *cap.* 3. *à n.* 47. qui omnes limitant, si appareret de contraria voluntate fundatoris, eo enim casu non esset attendendus ordo litteræ Bart. *in l.* 2. §. *prius, n.* 7. *ff. de vulgari*, Peralta *ubi sup. n.* 158. quia voluntas testatoris servanda est, licet recedatur à verbis Tiber. Decianus *consf.* 3. *n.* 45. *vol.* 1. *l.* 3. §. *conditio, ff. de adimendis legis*, ibi, *sed melius est sensum magis, quàm verba amplecti*, regulariter tamen ordo scripturæ, vel nominationis titulum confert prælationis Philipp. Prob. *in add. ad Ioan. Monachum in c. eum qui, de præb. in* 6. *n.* 7. & in propria materia Cappellaniæ id fundat Perez de Lara *de anniversariis, & Cappellaniis, c.* 3. *n.* 50. *in fin.* Mager. *in Florileg. locorum commun. lit. O*, Arnold. Reiger. *in Thes. juris in ver. ordo.* 9

Probatur secundò, quia ad interpretandam voluntatem testatoris utimur maximopere ejus opinione, quæ facit jus, 10
ut

ut scripsit Bald. *in l. fin. §. 1. C. comm. de legatis*, Soccinus *cons.124. numer. 4. lib.4. & cons.62. numer.9. lib. 3.* Corneus *cons.26. colum.3.* opinio namque testatoris, & illud, quod existimabat esse, vel posse fieri licèt veritas sit in contrarium, facit interpretari mentem, & dispositionem ipsius testatoris secundum ejus opinionem, & non secundum veritatem, in his maximè, quæ dependent ab ejus voluntate, & non repugnant juri, ut in *l. qui loco, §. primo*, ubi notant omnes, *ff. de hæred. instit.* Raphael. Cumanus *in l. si pater famil. colum. fin. numer. 10. ff. eodem, l. quoties, §. si duo, in fine, eodem tit. gloss.* Bart. Paulus, & Jason per illum textum *in l. servo manumisso, ff. de conditione indebiti*, quare cum testatoris voluntas primum locum obtineat, *leg. in conditionibus, cum aliis concordantibus, ff. de condit. & demonstr.* in casu dubio interpretatio fieri debet non quemadmodum se habet veritas, & ratio naturalis, sed summam testatoris ipsius opinionem, & sic testatoris opinio, ex eo interpretationem recipit, quod ipse opinabatur, non ex eo, quod verum sit, nam pro verò accipiendum est, quod testator credidit verum esse, illudque inspici debet, quod testator cogitavit, ut bene Cravet. *cons. 44. numer. 15.* Parisius *consil. 19. numer. 167. lib. 2.* Nevizan. *cons. 62. numer. 33.* Beretta *cons. 74. numer. 43. lib. 1.* Surdus *dec. 241. numer. 16.* Crotus *in l. qui Romæ, §. duo fratres, n. 6. ff. de verb. oblig. & in l. Gallus, §. & quid si tantum, num. 29. ff. de lib. & posth. & in cons. 44. numer. 15. & 16.* Alciat. *lib. 3. de verb. signif. numer. 50.* Picchard. *in §. impossibilis, à numer. 22. Instit. de hæred. inst.* Paulus Duranus *de condit. impossib. c. 1. secundæ partis à numer. 40. & c. 7. tertiæ partis*, Joan. Vincentius Honnedeus *cons. 10. numer. 37. lib. 2.* Menoch. *lib. 4. præsump. 26. numer. 30.* Cardin. Mantic. *lib. 3.*
11 *de conject. tit. 10.* qui *numer. 1.* dicit, quod verba testamenti debent intelligi secundum opinionem testatoris non secundum substantiam veritatis, quia testatoris dispositio ab ejus opinione substantiam capit, non verò à substantia terminorum, & ideò nec verborum proprietas consideratur, sed opinio testatoris, ut post alios fundat Castillus *controv. juris, tom. 5. cap. 102. in principio*, Simon de Prætis *lib. 2. de interpret. ultim. volunt. interp. 3. dub. 1. sol. 3. numer.*
12 *9.* qui ait, quod opinio testatoris est attendenda, ita ut concurrente causa naturali, & accidentali præferatur accidentalis ex opinione ejusdem testatoris per textum *in l. hæreditate, in princ. ff. de Castrensi pecul.* sed in casu nostro, & si causa accidentalis videatur habilitas, & idoneitas clerici præsentandi in beneficio, causa verò naturalis proximitas testatoris, tamen ex opinione testatoris magis attendi debet causa accidentalis, quàm naturalis sanguinis, quia eam primo loco proposuit, dicendo, ut sit magis idoneus, & scientificus, deinde dixit proximior, quasi quod requirat, ut sit proximior quando æqualiter concurrunt idonei, at uno magis idoneo concurrente, dummodo sit de familia hunc præferendum esse. Nec est novum mentem testatoris, sensum, sententiam, voluntatem, intentionem, & cogitationem ipsius (quæ omnia sunt synonyma, Simon de Prętis *de interp. ult. volunt. lib. 2. interp. 4. sol. 1.* explicari secundum quod magis expedit rei circa quam disponit, ut idem de Prætis fundat, sed magis expedit Cappellaniæ prędictæ institui R. D. Hyacinthum, quam clericum, Presbyter enim utpotè dignior pręfertur ad Cappellaniam, Guttier. *cons. 2. num. 22.* Perez de Lara *de anniversariis, & Cappellaniis, lib. 2. c. 3. n. 16.* sic ætas est causa prælationis, *l. fin. ff. de fide instrum.* Perez *lib. 1. de Cappel. cap. 7.* Ceval. *communes contra communes, qu. 693. n. 39.* & faciunt tradita à Lambertino *de jure patron. lib. 2. p. 3. art. 13. quintæ quæstionis principalis*, ergo nullo pacto est attendenda major proximitas fundatoris primo loco considerata ab eodem, si absit qualitas scientiæ, & majoris idoneitatis in hoc pro-
13 ximiore, quia defectus scientiæ in beneficiato est magis detestandus, quàm homicidium, teste Zerola *in praxi Episcopali, p. 1. in verbo beneficia, in vers. ad quintum*, & Ecclesia Dei pro sui regimine eget literatis Roland. *cons. 47. num. 80. volum. 1.* idem fundat de Regno, Perez de Lara *de anniversariis, & Cappellaniis, lib. 2. cap. 3. n. 9. cum seq.*

14 Probatur tertiò, quia ambiguæ voluntates, & desideria morientium, ex arbitrio etiam colliguntur ipsorum viventium, atque ex ipso in casu dubio, conjecturam colligi, non sine justa ratione, & interpretatione deduci, ut scilicet id videatur testatorem voluisse, quod alii viventes boni, & recti judicii faciunt, aut in simili specie facerent, sive facere existimarent, ut dixit Imperator *in l. quoniam desideria, C. de naturalib. liberis*, in hæc verba, *quoniam desideria morientium ex arbitrio viventium non sine justa ratione colligimus*, per quem textum ita adnotarunt Anchar. *cons. 237. col. 2. & cons. 302.* Joa. de Anan. *cons. 28.* Crav. *cons. 98. in fi. & cons. 151. in fin.* Mantic. *de conjecturis, & lib. 3. tit. 2. n. 6.* Simon de Prætis *de interp. ultim. vol. lib. 1. interp. 2. dub. 2. f. 10.* Fulvius Pacian. *cons. 15. n. 12. & 13.* Judicis ergo arbitrium in hoc versabitur in interpretanda voluntate fundatoris, quid si vivus esset disponeret, nam ex eo, quod vivus faceret, conjectura sumitur efficax ad interpretationem suæ dispositionis, sed in casu nostro, si viveret, fundator utique Sacerdotem præsentasset, jam quod voluit magis idoneum, & scientificum præferri, semper enim præsumitur fundatorem voluisse ab hæredibus, aut successoribus sui fieri, sive observari, quod ipse fecisset per textum singularem in *l. cum servus, ff. de condit. & demon.* ubi ita dicitur & in *l. item legato, §. 1. in fi. ff. de l. 3.* ibi, *ad signaturus si vixisset, l. ab exhæreditati substituto, ff. de l. 1.* ibi, *quæ ille si viveret, &c. l. postulante, ff. ad Treb.* ibi, *cæterum existimo idem in hæred. ejus esse constituendum, quod in illo constitutum est*, Dec. *cons. 376. col. 2.* Sim. de Prętis *de interp. ult. vol. l. 1. interp. 1. dub. 3. f. 50. n. 51.* Menoc. *l. 4. præsump. 189. n. 7. & n. 103. & præsump 190. n. 14. & de arbitr. l. 2. c. 26. n. 24.* Castil. *to. 5. contr. juris, c. 101.* non enim alienum est à jure, quod desideria morientium non sine justa causa, ex arbitrio viventium colliguntur, & colligi debent, ut bene Perez de Lara *de anniversariis, l. 1. c. 21. n. 59.* Pereg. *cons. 23. n. 18. vol. 50.* cujus ratio est, quia homines sunt naturales, ac ideò verisimiliter creduntur voluisse ea, quæ secundum naturam, & discursui naturali congruunt, ex *l. si, C. de his, qui veniam ætatis impetraverunt*, & inde notavit Bald. tradidit etiam Vincent. Honned. *in cons. 57. n. 8. l. 2.* ubi inquit, nulli dubium esse, quod ex actu viventis colligitur, & interpretatur voluntas morientis, & citat text. *in l. damnas, §. 1. ff. de usufr. legato, l. si cui, ff. de leg. 3.* Mant. *ubi sup.* Adrianus Gilmanus *lib. 1. rerum judicatarum Germaniæ, dec 6. n. 57.* qui dicit *n. 58.* rationem esse, ne testator videatur statim se correxisse, atque ita annihiletur, aut repugnans reddatur ipsius dispositio, per text. *in l. ambig.* ubi Alberic. *ff. de legib. gl. in l. qui dotem, ff. de dote prælegata*, Fulgos. *cons. 80.* Paulus de Castro *cons. 214.* Mier. *de majoratu, p. 2. n. 38.* qui dicit, quod nulla major est conjectura in interpretanda voluntate testatoris, quàm videre quid ipse vivus fecisset, sed si fundator viveret nunc utique Sacerdotem prætulisset, ut eum in oratione, & ordine scripturæ prætulit, ergo ita disponendum est in præsenti.

Probatur quartò ex celebri illo casu, de quo Hyppolitus 15
Maja *in consult. civilib. p. 1. consul. 20.* ubi cum fuisset factum legatum consanguineis pro dote, & concurrissent puella innupta, sed strictior, & alia nupta, sed in remotiori gradu, consuluit, & bene Maja deberi legatum nuptæ, sed in remotiori gradu, quia cum tale legatum pro dote sit conditionale, scilicet quando nuptiæ sequuntur, *l. plerumque §. ante, l. Titio, centum, §. Titio genero*, ubi Bart. *nu. 7. ff. de condit. & dem.* Menoc. *cons. 60. n. 37.* Paris. *cons. 110. l. 4.* Bald. Novel. *de dote, p. 6. princip. 50.* Turret. *cons. 75. volum. 2.* Mastr. *dec. 78. n. 6. p. 1.* Magon. *dec. Florentiæ 14.* quę conditio inducit causam finalem, Cravet. *cons. 176. nu. 11.* causa verò finalis dicitur substantia dispositionis, Velasc. *consult. 60. nu. 8.* sed conditio nuptiarum est prius adimpleta in remotiore in gradu, ergo illa præferenda est, quæ priori loco conditionem adimplevit, quia in dispositione conditionali de alio non curamus, quam de eventu conditionis, ejusque implemento, Georg. Nat. *cons. 451. n. 10.* Magon. *dec. Flor. 10. n. 49.* idem Magon. *dec. Lucensi 28. n. 15.* Casanat. *cons. 10. n. 35. & 36.* ergo cui prius est jus quæsitum in hac ipsa forma, & causa finali, seu cui conditio prius est verificata erit prior, non attēto sit restrictior, vel remotior in gradu, quę ergo in matrimonio est anterior illa est pręferenda, licet sit in proximitate, seu parentela remotior, quia is præfertur, cui est jus quęsitum ex purificata conditione, etiamsi posterior esset, ut fundat Guttier. *alleg. 4. n. 12. & 13. ex c. si pro te, de rescr. in 6.*

Item in Cappellaniis dicendum est, quę si relinquatur con- 16
sanguineis de familia, & concurrunt duo consanguinei, quorum alter est prius Sacerdos, alter verò deinde efficitur, præferendus est antiquior, cui fuit jus quęsitum ad ipsam Cappellaniam antequam alius efficeretur Sacerdos, & sic Sacerdotium posterioris non præjudicat priori, etiam si secundus majores haberet qualitates parentelæ, &c. ita post Rebuffum, & plures alios tenet Gutt. *cons. 20. numer. 28.* ubi

ubi decisum refert: ergo quia in casu nostro concurrit Sacerdos cum clerico simplici debet omninò licèt non habeat proximitatem majorem admitti Sacerdos excluso clerico, licèt proximiori, cum præsertim non habeat qualitates à fundatore primo loco consideratas.

Probatur quintò, quia maxima est controversia inter Doctores, quando scilicet vocantur proximiores de familia an intelligantur proximiores testatoris disponentis, an verò ultimi possessoris morientis, in qua quæstione sunt duę opiniones. Prima scilicet admittendos esse proximiores testatoris, non verò ultimi possessoris, ita gl. *in l. cum ita* 33. §. *in fideicomm. ff. de leg.* 2. *& in l. is qui quam plures*, *ff. de leg.* 3. quam sequutus fuit Bart. *in l. si cognatis*, *nu.* 2. *ff. de reb. dub. & in l. hæredes mei*, §. *cum ita*, *ff. ad Treb.* post reperientes hanc sententiam sequuti fuerunt Simon de Prætis *de interp. ult. volunt. lib.* 5. *interp.* 3. *dub.* 4. *f.* 3. *c.* 35. Card. Mant. *l.* 8. *de conject. tit.* 12. *n.* 30. *& seq.* Durant. *de arte testandi*, *tit.* 50. *cautela* 21. Facchin. *lib.* 4. *c.* 85. Grassius *in* §. *fideicomm. q.* 11. *& q.* 18. Cevall. *Commun. contra comm. q.* 398. Menoc. *lib.* 4. *præs.* 75. *à n.* 16. Molf. *ad consuet. Neap. p.* 4. *q.* 56. *num.* 3. Giurba *ad consuet. Messan. c.* 11. *gl.* 6. *n.* 15. sic consuluit Dec. *cons.* 1. *&* 546. Alexan. *cons.* 213. *vol.* 6. Cravet. *cons.* 43. Jas. *cons.* 215. *lib.* 2. *& cons.* 195. *libr.* 4. Rovit. *cons.* 50. *lib.* 1. sic decisum in Pedemontano Senatu refert Thes. *dec.* 64. *in Mantuan.* Surd. *dec.* 66. *in Bonon.* Barrius *dec.* 2. *in Fivizano*, Cavalc. *dec.* 18. *num.* 105. *p.* 3. *in Patavin.* refert Peregr. *dec.* 5. *&* 132. Siciliæ Milanens. *dec.* 8. *nu.* 202. Rota Lucensis *dec.* 92. apud Merl. Senatus Sabaudię apud Anton. Fabr. *lib.* 6. *tit. de verb. sign. defin.* 6. Rot. Rom. apud Card. Puteum *dec.* 133. *lib.* 3. contra quam aliter interdum sentientem arguit Grat. *c.* 493. *nu.* 13. *cum seq.* Reg. Galeota *lib.* 1. *contr. Ill. contr.* 11. *n.* 5. *&* 6.

Secunda tamen opinio dicit admittendos esse proximiores ultimi possessoris, ita ante omnes, Soc. *in d. l. si cognatis*, *n.* 30. *ff. de reb. dub. & in d. l. hæred. mei*, §. *cum ita*, *n.* 11. *ff. ad Trebell.* Jul. Clar. *in* §. *testantur*, *q.* 76. Marzar. *de fideic. q.* 35. *p.* 2. Vivius *opinio* 848. Tiraq. *de retract. lign.* §. 11. *gl.* 1. Marta *p.* 1. *de successionib. q.* 1. *art.* 1. *n.* 25. *& p.* 1. *q.* 5. *art.* 1. *nu.* 19. *& d. p.* 1. *qu.* 12. *art.* 1. Trentacinq. *de subst. p.* 4. *c.* 12. *& p.* 5. *c.* 9. Mol. theol. *disp.* 628. Jacob. Canc. *p.* 1. *c.* 1. *n.* 59. *& lib.* 3. *c.* 21. *nu.* 331. *&* 333. ubi plures refert decisiones illius Senatus Castill. *lib.* 3. *contr. c.* 19. *nu.* 140. *cum seq.* Peregr. *de fideicom. art.* 20. Molin. *de primog. lib.* 3. *qu.* 8. Paleaz *de majoratu*, *p.* 2. *q.* 8. Fusar. *de fideicom. q.* 484. qui refert *nu.* 16. hanc opinionem practicatam pluries in Rota Romana, sequitur Horat. Barbat. *de fideic. legal. p.* 2. *cap.* 2. *n.* 50. Amat. Siculus *var. resol. tom.* 1. *resol.* 10. & sic decisum refert Vivius *decis.* 295. Hieron. à Laurentiis *dec. Avenionensis* 37. Gaill. *lib.* 2. *observ.* 149. Rot. Rom. *dec.* 72. *p.* 1. *in noviss. &* 460. *d. p.* 1. *&* 681. *p.* 2. apud Farin. sic decisum in S.R.C. refert Molfes. *to.* 2. *p.* 2. *in add. ad q.* 56.

Quicquid tamen sit de tam ardua quæstione, circa quam sufficiat nobis demonstrasse, quid senserint DD. tam repetentes, quàm consulentes, & quid Tribunalia observaverint in Cappellaniis tamen ad quas vocantur consanguinei proximiores, censentur vocati proximiores, non respectu fundatoris, sed respectu ultimi Cappellani, ut fundant multi apud Gars. *de benef. p.* 7. *c.* 15. *à num.* 19. licet ipse Gars. teneat contrarium, hanc opinionem declarando tamen, tenet Perez de Lara *de Cappellaniis*, *lib.* 2. *c.* 2. *n.* 8. *&* 13. Didacus de Lima *in add.* ad Molin. *de primog. lib.* 3. *c.* 9. *nu.* 1. Cabed. *dec. Lusit.* 51. *p.* 2. qui fundat, quod tales Cappellæ instituuntur ad instar fideicommissorum, & majoratuum, in quibus succedit consanguineus ultimo possessori proximior, sicut succeditur in hæreditatibus ab intestato, ut est text. *in l. fi. Cod. de verb. sign.* ibi, *& hoc videlicet gradatim fieri*, ubi firmat Paulus, & Jason *n.* 25. idem Jason *in l. si aviæ*, *num.* 5. *&* 6. *C. de success. edicto*, & est text. *in d. l. cum ita*, §. *in fideic. ff. de leg.* 2. ibi, *qui ex iis proximo gradu procreati sunt*, & in *l. peto*, *in princ.* ibi, *ut proximus quisque primo loco videatur invitatus*, eodem sit, quæ jura licet loquantur de fideicommissis, tamen idem erit dicendum teste Cabedo *ubi sup. n.* 50. in talibus Cappellaniis, quia in effectu sunt quædam fideicommissa, quæ in cognatione, & familia manere debent, ut latè concludit per plura fundamenta Palatios Rub. *in rubr.* 44. & Cabed. *ubi sup.* Barbat. *de fideic. p.* 2. *c.* 3. *n.* 90. Velasc. *consult.* 121. Castill. Soto major, *lib.* 3. *c.* 19. *n.* 379. Cevall. *q.* 398. Alph. de Leone *de off. Cappel. q.* 4. *prax.* 6. *à n.* 159.

Sed in casu nostro proximior est ultimi Cappellani Beneficiati possessoris D. Hyacintus non verò clericus Dominicus, ut patet ex graduum computatione facienda secundum leges civiles, non secundum sacros canones in hac materia, sicut in qualibet alia materia excepto matrimonio, ut fundat Garsia *tom.* 2. *de benef. c.* 15. *à numer.* 23. usque ad *numer.* 28. Sanch. *lib.* 7. *de matrim. disp.* 50. Mattiensis *lib.* 7. *tit.* 11. *lib.* 5. *recopilat. gl.* 5. *numer.* 7. Castill. & alii, quos refert Lima *in add.* ad Molinam, *lib.* 3. *de primogenitura*, *c.* 9. *numer.* 1. quicquid in contrarium dicat Cævallos *quæst.* 398. *à numer.* 26. *cum seqq.* ergo Reverend. D. Hyacinthus debet admitti ad Cappellaniam, non Clericus, in quo admittendo, sicut & in Clerico Dominico non requiritur præsentatio patronorum: quia videntur præsentati à testatore, & potest fieri institutio absque alia præsentatione, Rota apud Vivianum *dec.* 57. præsertim mortuo fundatore, ut in casu nostro, Rot. *dec.* 365. apud Cavalerium, Alphonsus de Leone *de offic. Capellani*, *qu.* 4. *praxi* 6. *numer.* 168. qui etiam fundat ex Rotæ decisionibus, quod quando adest proximior; sed inhabilis, judicari debet, ac si non adesset; ergo in casu nostro licet adsit Clericus proximior; tamen quia non habet majorem habilitatem, sicut habet Sacerdos D. Hyacinthus sequitur nullam esse habendam rationem de proximiore illo in gradu, tamquam non habente requisita necessaria à fundatore explicata.

Neque dicat quis, quod semper præsumitur testatorem magis diligere proximiores suos, eosque cæteris præferre, 21 *l. si viva matre*, *C. de bonis maternis*, *l. Publius*, §. 1. *ff. de condit. & demonstr.* ergo cum legata fideicommissa Cappellanię, & similia relinquantur propter affectionem, quam testator habebat erga eum, cui acquiritur ad text. *in l. nec adjecit*, *ff. pro socio*, *l. alimenta*, *ff. de ulimentis*, *& cib. legat.* ubi notant DD. si proximitas ultimi Cappellani attenderetur effectus contrarius oriretur; nam magis gravati, quam ipsius disponentis videtur proximitas prædilecta. Accedit instantia de legatis, quę si relinquantur, 22 cognatis intelliguntur relicta cognatis ipsius testatoris ex Bart. *in l. si cognatis*, *ff. de reb. dubiis*, *& in l. peto*, §. *fratre*, *ff. de leg.* 2. Rolandus à Val. *cons.* 100. *numer.* 6. sic in successione feudi, in quo attenta dispositione, *cap. primi*, §. *ult. de successione fratrum*, proximitas attenditur respectu primi authoris, juxta quæ successio in feudis respicit stirpem, non verò alium, qui non sit agnationis communis stirpis.

Respondeo enim, quod cum gravatus fuit semel admis- 23 sus, ideò ejus proximior præsumitur magis à testatore dilectus, argum. *l. cum acutissimi*, *Cod. de fideicommissis*, *cum vulgaribus*, *d. l. Publius*, §. 1. *ff. de condit. & demonstr.* item quia gravato semel adeunte, factum est patrimonium ejus, *l. sed si plures*, §. *filio*, *ff. de vulg.* Glossa, & DD. omnes *in l. prima*, §. *veteres*, *ff. de acq. poss.* ergo respectu sui ipsius est attendenda proximitas, neque novum videri debet, quod proximior ultimi Cappellani præferatur proximiori fundatoris; quia cùm jam vivus ipse fundator præsentaret unum de familia, eumque possessorem fecerit, vocando deinde proximiorem intelligitur ejus, quem primo loco instituit ad exemplum ejus, quem ut ultimum possessorem gravaverit in fideicommisso restituendo, quod secus est in legatis, quæ non regulantur ordine successionis ab intestato; sed tantum propter affectionem, quæ magis cadit in proximioribus testatoris, quam ultimi possessoris, secus est in Cappellaniis majoratibus, & fideicommissis, quæ regulantur secundùm ordinem successionis ab intestato, ut dicebamus, neque vera est instantia de feudo: quia in successione feudorum ex *c.* 1. *de natu-* 24 *ra successionis feudi*, attenditur etiam in feudo paterno proximitas ex parte ultimo loco admissi, dato adhuc, quod ex provisione paterna deferatur successio.

Neque tandem dicatur obstare textum *in l. cohæredi*, §. 25 *cum filiæ*, *ff. de vulgari*, ubi in fideicommisso succeditur testatori non gravato, ergo à testatore non verò ab ultimo defuncto gradus successionis moderandus est, addendo pro confirmatione Bartoli doctrinam *in l. Lucius*, *in penult. qu. ff. de vulgari*, qui dixit, quod si filii ex diversis 26 uxoribus instituti fuerint, & ad invicem substituti ad partem repudiantis non admittitur solus illius frater utrinque conjunctus; sed etiam alii filii testatoris, qui secundum ejus voluntatem succedere dicuntur, *l. qui liberis*, §. *hæc verba*, *ff. de vulgari*, & quoad eum testatorem dicuntur eodem modo conjuncti, sic in substitutione vulgari consideratur affectio testatoris, quæ est, ut proximior præferri de-

ri debeat: quia per vulgarem non succeditur instituto, sed testatoris princ. institutionum divulgari.

27 Respondeo enim, quod per vulgarem succeditur testatori immediatè, sed per fideicommissariam eidem succedi dicitur, mediante persona gravati, ad quem prius hæreditas pervenerat, ita respondet Ruinus *cons.*159. *numer.*9. *& cons.*191. *numer.*11.*vol.*2. quia ex quo gravatus fuit semel admissus, ideo ejus proximior præsumitur magis à testatore dilectus, ut dicebamus, quæ ratio cessat quando quis vult admitti per vulgarem: quia præsupponit institutum non adivisse hæreditatem, *l. post aditam*, *Cod. de impub.* stare ergo simul possunt, quod succedatur testatori, ut in *d.* §.*cum filia*, & quod in hujusmodi successione attendatur proximitas gravati ad quem pervenerat res ipsa, ut bene in simili Julius Clarus *in* §. *testamento*, *quæst.* 76. Marta *dict. part.* 1. *quæstio.* 12. *de successione legali*, *articul.* 1. *in fine*.

28 Si verò testator dixisset in fundatione, seu dispositione, ut admittatur, & præsentetur proximior non simpliciter, sed de suis, puta si non dixisset, ut præsentetur proximior simpliciter; sed proximior suus tunc esset admittendus proximior testatoris, est decisis in Rota apud Burattum pluries, ut videre est *in decis.* 501. & sic procedit opinio Garsiæ *d.part.*7. *cap.*15. *numer.*22. & Rota apud Cavalerium 465. ne scilicet Rota videatur rotare: quia apud eundem Burattum *in Bononiensi de Mulettis* 6. *Februar.*1623. decidit esse attendendam proximitatem ultimi possessoris non testatoris, ut apud eundem Burattum *dec.* 682. & tandem claudendum est os disputantibus decidentibus, & consulentibus, quia Rota Romana coram Dom. Merlino in Romana fideicommissi de Coronis die Mercurii 18. Junii 1631. canonizavit opinionem attendendam esse proximitatem ultimi possessoris non instituentis, & fideicommittentis, de qua apud Rubeum *tom.*5. *decis.*519. omninò videnda: quia magistralis, cum qua concludo pro Reverend. D. Hyacintho Grimaldo proximiore ultimi Cappellani de familia fundatoris, imò præsentato jam ab eodem quondam fundatore Octavio Grimaldo. Die 9. mensis Junii 1648.

Ut scripsimus fuit decisum per Curiam Nucerinam.

DISCEPTATIO CII.

SUMMARIUM.

1 *Demanium non usu tantum, & consuetudine competere, sed etiam de jure Regni contra viros maximos oppositum putantes, probatur.*
2 *Demanium competere de jure communi, ex multis juribus, probatur.*
3 *Textus* in l.2. ff. si liber ingenuus esse dicatur, *declaratur.*
4 *Textus* in l.2. C. de patribus, qui filios distraxerunt, *declaratur.*
5 *Textus* in c.1. §. ex eadem lege de lege corradi, *declaratur.*
6 *Textus* in cap. 1. §. prætereà ducatos de proh. feudi alien. per Federicum, *declaratur.*
7 *Textus* in l. cum & postliminii, C. de captivis, *declaratur.*
8 *Textus* in l. servuum ff. de acquir. hæredit. *declaratur.*
9 *Textus* in l. domino à familia ff. ad Macedon. *declaratur.*
10 *Vassalli Baronum in Regno, sunt pejoris conditionis à demanialibus.*
11 *Vniversitates petunt demanium infra annum à die captæ possessionis per Baronem, nec competit restitutio in integrum.*
12 *Demanium competit tum universitatibus magnis, tum parvis.*
13 *Venditis pluribus terris peti poterit per unam demanium, nisi vendantur sub una Baronia, vel statu, & qualiter procedat.*
14 *Demanium cessat si feudum vendatur primogenito, vel alteri proximè successuro.*
15 *Vniversitas admittitur ad Demanium, etiam si tempore captæ possessionis per Baronem non protestetur.*
16 *Vniversitati petenti Demanium incumbit onus solvendi pretium una cum interesse.*
17 *Doctores agentes de demanio adducuntur.*
18 *Privilegium Demanii, an possit revocari à Rege remissivè.*
19 *Clerici an contribuere teneantur ad Demanium.*
20 *Demanium cur Vassallis concedatur.*
21 *Vassalli quando alienantur in Baronem efficiuntur deterioris conditionis.*
22 *Baronis nomen quid significet, & quid nomen Regis.*
23 *Libertas maximè existimatur in jure.*
24 *Causæ, ubi de libertate agitur, quantum favorabiles sint.*
25 *Vassalli Baronum sub servitute, & n.*45.
26 *Causæ libertatis ab omnibus, & singulis possunt impugnari.*
27 *Medicum constituere in universitate tangit singulos, ut singulos.*
28 *Causa, ubi agitur de interesse publico potest etiam ab eo, qui non habet interesse proponi.*
29 *Clerici sunt Cives Vniversitatis, & non subditi.*
30 *Clericis dissentientibus in parlamento Vniversitatis non concluditur.*
31 *Civis propriè, quid sit.*
32 *Statuta laicalia, disponentia super illis, quæ competunt Clericis non ut Clericis; sed ut omnibus de populo, ligant Clericos.*
33 *Statutum excludens Clericos, vel Monachos à collegio Doctorum valet.*
34 *Leges Regiæ approbantur per Pontifices, si fiant per Principes superiores.*
35 *Clericus allegans Iudicem ut suspectum in tribunalibus laicis, tenetur facere depositum.*
36 *Potestas alia Ecclesiastica, alia sæcularis.*
37 *Principis sæcularis duplex potestas, una contentiosa, altera politica.*
38 *Clerici an tentatur servare leges politicas laicorum.*
39 *Leges politicæ præjudiciales statui Clericorum, non ligant Clericos.*
40 *Leges politicæ qualiter ligent Clericos vi coactiva, an vi directiva.*
41 *Clerici secundum aliquos sunt Vassalli Principum sæcularium; sed melius alii dicunt, quod sunt sub protectione Regis.*
42 *Clerici, & Ecclesiastici quoad temporalia subjiciuntur laicis quoad gubernationem politicam.*
43 *Clerici contribuere tenentur ad ea ad quæ impellit necessitas.*
44 *Baronis etymologia qualis sit, & an hæc vox sit nova in jure.*
45 *Servire est sub Barone stare.*
46 *Regis Catholici præcedentia remissivè.*
47 *Patriam deserere maximum vitium est.*
48 *Amor Patriæ major est omnibus.*
49 *Iustitia nulla major, quam propriam patriam defendere.*
50 *Clerici tenentur domino terræ indigenti subvenire.*
51 *Clerici, & personæ Ecclesiasticæ quando teneantur ad donativum contribuere domino Regi.*
52 *Clerici contribuere debent pro reparationibus, aliisque publicis utilitatibus.*
53 *Textus* in l. ad Instructiones C. de sacros. Eccles. *an sit correctus.*
54 *Clerici tenentur contribuere pro impensis studii.*
55 *Dispositio, quæ publicæ tum utilitatis, tum necessitatis sit, tangit Clericos.*
56 *Clerici non tenentur contribuere pro primo ingressu Regis ad Civitatem.*
57 *Clerici in casibus, in quibus contribuere tenentur ab Ecclesiastico Iudice compelluntur, deficientibus bonis laicorum.*
58 *Clerici non contribuunt pro medico, & ludimagistro, nisi in defectum laicorum.*

ARGUMENTUM.

Demanium non usu tantum, & consuetudine competere, sed etiam de jure Regni, contra viros maximos putantes oppositum probatur; nec non congruum esse juri communi: Vassallos Baronis esse pejoris conditionis in Regno à Vassallis Demanialibus. Demanium infra quod

tempus petatur, & an Clerici contribuere teneantur ad Demanium, & an sint Cives Universitatis, & an veniant in parlamento, & quando teneantur ad leges politicas laicorum, aliasque contributiones, qualiter & à quibus cogantur.

JURIS RESPONSUM

Super Articulo,

An Clerici contribuere teneantur ad Demanium ab Universitatibus petitum?

FACTUM.

1 UNiversitates Regni Neapolitani vendi solent, à nostro Invictissimo Monarcha, postquam venditionem comparere solent, & jure prælationis petunt demanium, scilicet ad jura pristinæ libertatis reduci, nec ad Barones utile dominium transire, ad quod demanium petendum miror viros alioquin doctissimos dixisse Universitates admitti ex nulla lege, nulloque jure, sed ex usu Tribunalium, inveterataque consuetudine, taliter dixerunt Regens Camillus de Curte *in suo diversorio feudali p. 1. numer.39.54.95. & sequenti fol.* 8. Consiliarius de Georgio *alleg.7.* & Regens de Aponte *de potestate Proregis in tit. de diversis provisionibus* §.1. *numer.8. fol.476.* quod mirari non desivi, cum non solùm de jure Regni, sed etiam de jure communi sit cautum; de jure quidem Regni *ex pragmat.63. de officio Procuratoris Cæsaris;* quæ Regia sanctio fuit emanata de anno 1588. post quod tempus scripserunt prædicti Domini: ergo non debebant dicere nulla lege caveri Universitates ad Regium Demanium admitti; sed ex consuetudine tantùm.

2 De jure vero communi competere Universitatibus demanium probatur ex duobus Juribus à Præside de Franchis adductis *in dec.17. numer.3.* sunt autem jura textus *in l.2. ff. si liber ingenuus esse dicatur*, ibi, *sed interdum ita*
3 *contendendum permisit si pretium reddidisset*, & in *l.2. C.*
4 *de patribus, qui filios distraxerunt*, ibi, *ad ingenuitatem propriam redire, & ex §. nec dominus institut. de noxalibus*,
5 ubi Joannes Faber. cæterique instituistæ, & tertio facit textus *in c.1. §. ex eadem lege de lege Corradi*, ubi Dominus sine voluntate Vassalli feudum alienare non potest: sic
6 etiam facit textus *in c.1. §. præterea ducatus de prohib. feud. alien.* per Federicum, ubi legitur nec dominus feudum sine voluntate Vassalli ad alium transferre, ubi cum expresse dicatur dominum feudum sine Vassalli voluntate non posse vendere, nec in aliam transferre, apertè probant posse vassallos se redimere si velint: quinto facit textus *in*
7 *l. cum & postliminii, C. de captivis, & postliminio reversis* (*qui captos ab hostibus redemerint, accepto pretio redemptos*
8 *sui ingenuitati restituant*) sexto facit textus *in l. servum, ff. de acquir. hæred.* ibi (*ut pristino domino existimationem omnino offerat, vel maneat ei obligatus donec pretium solvat*)
9 quod libertatis favore introductum est, septimo facit text. *in l. domino à familia, ff. ad senatusconsul. Macedon.* ibi (*favore libertatis liber quidem fieri debet, pretii autem partem contingente socium consequi oportet*) quę jura, cum loquantur favore libertatis, & ne quis servus efficiatur, solvendo
10 pretium redimitur, benè applicari possunt ad Demanium, quia Vassalli Baronum sunt in Regno veluti redacti in servitutem Baronum, & libertis quandoque æquiparantur, Glossa *in c.1. de milite Vassallo*, Isernia *in c.1. quibus modis feudum amittatur*, cum Baronibus obligentur ad multa onera, Freccia *de auctoritate Baronum*, & dum sunt sub Barone tot adstringuntur molestiis, gravaminibus & servitutibus, quod verè in servitute esse dici possint, Camillus de Curte *ubi suprà, nu.42.* sed è contra Vassalli demaniales dicuntur liberi, & summa libertas est sub Rege vivere, ut in constitutione Regni *Personas*, & habetur *in Auth. de hæredib. & falcidia*, ibi (*aliquam recipientes libertatem*) & ex omnes liberi censentur, qui nullo medio ad Imperialem celsitudinem, & Regiam Majestatem pertinent, ut bene Camillus de la Ratha *consil.87. à numer.47.* Nevizanus *consil. 12. numer.95.*

11 Non competit verò universitati Demanii petitio post annum à die captę possessionis per Baronem, etiam per viam restitutionis in integrum, *ut in d. pragmat.63. de offic. Procuratoris Cæsaris*: antiquitus verò admittebantur ad demanium Regium universitates, si vires sustinendi se haberent, & ad ipsum demanium obtinendum, absque termini præfinitione, usque quo Regia inolevit pragmatica supracitata, qua mandatur, quod Universitates infra annum tantum admittantur ad demanium: quod in jure consuetudine, & usu fundatur, Novar. *to.1. q.106. & 120.* Marta *dec.240.* Ricc. *p.3. dec.136.* competitque tam civitatibus magnis, quàm parvis, Masull. ad Capicium *dec.162.* licèt alias 12
aliter fuerit practicatum, attenta personarum locorum, & temporum differentia, ut ait Camillus Salernus *in addit. ad procem. consuet. in ver. incipiente, Magna est Princ.* & 13
poterit exerceri jus demanii per unam ex terris, si plures vendantur, si diverso pretio vendantur, ut in casu relato, & déciso per Franc. *dec.17. in fin.* qui multa dicit ad propositum: post quem plura cumulant addentes. Quod tamen intelligitur verum esse, nisi Terra una ex pluribus venditis, quæ proclamarent ad demanium esset sub aliqua Baronia vendita cum aliis: quia tunc una proclamante ad demanium non admittitur, nisi cum aliis: ut decisum refert Camillus de Curte *in diversorio feud. in verbo licet autem à numer. 69. f.10.* & cessaret petitio demanii, quando venditio feudi esset facta primogenito, vel alteri agnato proxime successuro, ut judicatum refert Bambachar. *in c. Beneficium* 14
à Vassallo, num. 12. si defuncti contentio sit: ubi decisum refert, *per Regiam Cameram Summariæ*. Neque admitti 15
debet Universitas ad demanium, quando absque protestatione novum emptorem in Dominum recepisset; ut decisum refert Masullus ad Capicium dicta *dec. 162.* sed puto contrarium esse dicendum, quia cum constitutum sit tempus ad illud petendum, non videtur renunciatum per actum protestationis antecedenter factum.

Cum verò universitas ad demanium admittitur, pretium 16
est solvendum emptori cum interesse solutis tamen fructibus per ipsum medio tempore perceptis: quia finito retractu fructus retrahet à principio dominus, & omne commodum & incommodum ad ipsum spectat, ut bene Camillus de Curte *in diversorio feudali, p.1. §.10. à numer.71.* plura verò de demanio, qualiter competat Vassallis, tractant Guido Papa *dec.239.* Francus *dicta dec.17.* Anna *in Constitut. Constitutionem Divæ memoriæ à numer. 261.* Addentes ad 17
Napodanum *in procemio consuetudinum à numer.305.* latissimè Camillus *ubi supra*, Joannes Andreas de Georgio, *d. allegat.7.* Mastrillus *in cons. unico post primam partem decisionum*, & latius *lib.3. de magistratibus, c.10. numer.45.* Rovitus *in pragm.63. de officio Procuratoris Cæsaris*, Paschalis *p. 1. c.1.* Regens Galeota *tom.1. controversiar. fol.541.* Qui 18
agunt an possit revocari per Regem facultas, & gratia, ut sit in demanio, latè Sesse *dec. Aragoniæ 36. lib.1.* Molfesius *ad consuetudines in procemio, quæst.6. numer. 11.* Anna *alleg. 50. & 87.* Aponte *cons.70. lib. 1.* Regens Reverterius *dec.53. & 76. part.2. & dec.19. par.5. & 24. per totam*, Capiblancus *in pragm.8. par.3. à numer.150. de Baronibus*, Camillus de la Ratha *par.11. de feudis dilucidat.* 28. Novar. *in d. Pragm.63.* Idem Revert. *dec.22. p.1. & 23. p.6. & 18. & 41. p.6.* His positis.

Quæstio est an Clerici, & personæ Ecclesiasticæ contribuere teneantur ad solvendum pretium pro demanio consequendo articulus est novus. 19

Respondeo teneri Clericos contribuere cum declarationibus tamen, de quibus infra, hanc sententiam tenent doctissimus Henriquez *in summa l.10. c.15. n.50. in gl. litt. L*, ubi ait per sententiam Regiam fuisse decisum ad sui favorem Bovadilla *in politica, to.1. l.2. c.18. nu.286.* Rebardeus *sect.3. fol.60.*

Probatur primo, quia ratio, quare admittitur Universitas ad demanium ea est, quia interest Universitatis liberari à servitiis, ad quæ virtute juris communis Regiarum pragmaticarum, &c. tenentur Vassalli utili Domino, & à solutione subventionum, seu collectarum, de quibus in constitutione Regni *Quamplurimum*, à quibus liberantur si se redimunt, ut bene Franc. *d. dec.17. nu.3.* ampliata per Ricc. & alios ubi sup. nam Vassalli Regii quando alienantur per Baronem efficiuntur deterioris conditionis, Camil. de la Rath. *cons.86. n.27.* quia alienantur in minorem dominum, ut bene Joan. Andreas, Hostiensis, & alii *in c. dilecti de majorit. & obed.* nomen enim regium ad dignitatem, honorisque potestatem pertinet, nomen verò Domini potius ad Tyrannidem, ut colligitur ex *c. esto 95. dist. & c. ult. 94. dist.* nam tales 20 21

Do-

Domini vocantur sicut Nembrot, & Robusti venatores, id est oppressores, & extinctores hominum, ut in *6. distinct. in fin.* & Augustus abhorrens nominari Dominum, fecit edictum ne Dominus vocaretur, *oratione 6. ad Augustum propè finem*. Rex enim sibi subditos vocat amicos, *l. Divi, ff. de Iurepatronatus*, & Vassalli, seu homines Dominorum ab ipsa lege quasi servi habentur, *l. nec diutius in fine, Cod. de agricolis, lib.12. l.2. Cod. in quibus causis coloni lib.11.* Lucas de Pena *in l. unica, Codic. de capit. Civitatis libr. 11.* competit ergo Vassallis cum venduntur jus prælationis saltem favore pristinæ libertatis, quando Regis fuerunt, ut *in dicto, §. Dominus, Institut. de noxalib. actionibus*, latè Nevizanus *cons.12.* & hoc ad publicam utilitatem, ut evitentur oppressiones Baronum, ut bene Isernia, & alii apud de Ratha *cons. 86. numer. 58.* Hinc Honorius Papa post Rebellionem Siciliæ: suadendo voluit Regem Siciliæ abstinere ab alienatione demaniorum, ut gravamina subditorum evitaret; nam interest Ecclesiæ, proprietatis dominæ, Regni utriusque Siciliæ,
23 favere, ut afflicti subditi à gravaminibus releventur, & non prorumpant; de la Ratha *numer. 60.* cum paria sint non esse in rerum natura, & esse, & non esse liberum, ex *l. qui mortui, ff. de verb. signific.* & melior est mors, quàm vitam in amaritudine servitutis ducere, *Ecclesiastici cap.3.* & libertatem, nemo bonus nisi cum anima amittit, Isern. & alii ubi supra, & servitus est quædam mortis imago, Polli. *lib.7. cap.17.* libertas verò est lumen vitæ nostræ, & ideò pro ipsa libertate, non contra ipsam judicari debet, *l. inter pares, ff. de re judic. cap. fin.* extra eodem, & ad hanc Christianos restituere debemus, quos Christus Dominus noster sanguine suo redemit, *cap. cum Redemptor 12. quæst.2.* facit textus *in l.1. & 2. Cod. ne quis liber. &c. lib. 11.* ergo Clerici ad hoc opus tam pium contribuere tenentur.

24 Probatur secundo, quia quando agitur de demanio, & libertate conservanda, vel abdicanda, dicitur agi de negotio, in quo consistit decor, & splendor patriæ, per tex. *in l. edicimus*, ubi Lucas de Penna, *Cod. de murilegulis l. 11.* Pro qua libertate patriæ tuenda, licitum est occidere patrem, matrem, & filios, *l. minimæ, ff. de relig. & sumpt. funerum* Angelus *in tract. de maleficiis, in verb. comparent dicti inquisiti, numer. 15.* Nevizanus *inter consilia Brun. cons.12.* & libertatis species est sub Rege vivere, Lucas de Penna *in lib.1. Cod. de capitis civil. lib.11.* imò sub Rege vivere summa libertas est, ut probat textus *in constit. Regni personas*, ut bene Regens Camillus de Curte, *in suo divers. feudali, p.1. d. vers. licet, numer.42. fol. 8.* & nos su-
25 pra dicebamus. Ergo ad hanc libertatem conservandam, vel consequendam Clerici contribuere tenentur, cum libertas tangat omnes, & in spectantibus ad plures, ut singulos omnes sunt audiendi, glossa *in authen. hoc jus, Cod. de sacros. Eccles. vers. Majori, per textum in l. per fundum, ff. de servit. rusticorum*, Camillus Salernus *in addit. ad proœmium consuetudinum, fol.43. litt. A, & B*, ubi unus de Universitate fuit admissus ad petendum demanium; & quod omnes sint audiendi, adducitur per argu-
26 mentum, tex. *in l. si quis hac, §. quoties, ff. qui, & à quibus*, Felinus *in cap. cum omnes de constitut. l.3. ff. de libero homine exhibendo*, ibi, *Nemo enim prohibitus est libertati favere, & in l. fin. Cod. de patribus, qui filios distraxerunt*, ibi, *licet cuilibet alii*, & ideò omnes sunt vocandi si petatur vendi non pauci tantum, ut bene Camillus de la Ratha *cons.84. num.11.* & si major pars consentiat vendi. Minor autem repugnet, non præjudicatur minori parti per majorem, Jason. & alii apud Annam *alleg.53. numer.11.* Franciscus Marcus *dec.123. numer.27. par.2.* Camillus de la Ratha *cons.56. num.14.* & sic licet in illis, quę majori parte facta sunt, approbatio censeatur facta ab omnibus, *leg. quod major, ff. ad Municipalem, l. nominationum, C. de Decurionibus, l.10. c. cum omnes de Constit.* ubi DD. tamen in illis, quæ sunt communia pluribus, ut singulis, etiam si essent mille, non valent, nisi omnes consentiant, *d.l. per fundum, ff. de servit. rustic. l. fin. ff. communia prædiorum*, *glossa in d. c. cum omnes, & in cap. si Archiepiscopus in vers. ab omnibus de tempor. ordin. cap. quod omnes de regul. jur. in 6.* Oldradus *cons.34.* DD. *in cap. fin. de his, quæ fiunt à majori parte Capituli*, Duenna *regula 295.* sic constituere medicum in Universitate spectat ad singulos ut singulos, Afflictus *dec.400.*
27 *numer.6.* sicuti conductio medici, juxtà *textum in l.1. ff. de decretis ab ordine faciendis*, & ejus conductio ad omnes spectat, & factum à majori parte non valet, ex *d. l. per fundum*, ubi *glos. in vers. ab omnibus*, Andreas ab Exea *in d. cap. cum omnes de Constitut. numer.144.* Capic. *dec.152. num.3.* Bart. *in d. l. quod major, & in d. l. per fundum*, Franciscus Marcus *dec.125. n.7. p.2.* & singulariter dico, quod 28
quando agitur de interesse publico, unus tantum de populo, imò etiam is, cujus non interest ad contradicendum admittitur, Cravetta *cons.132. n.9.* ex Decio *in l. si quis id, quod numer. 15. ff. de jurisd. omnium Iudicum*, Camillus de la Ratha *cons.63.* ergo Clerici tenentur contribuere pro negotio tam magno, quod omnes tangit, & de libertate patriæ agitur.

Probatur tertio, quia Clerici sunt Cives Universitatum; 29
Alexander *in leg. de pupillo, ff. de novis operis nunciatione*. Paulus de Castro *cons.296.* Bald. *in l. cunctos, populos, C. de summa Trinit. & fide Catholica*, Camillus de la Ratha *cons. 95.* qui ait Clericis competere, ut Civibus jus pascendi defensis, & forestis Universitatis: quando enim Barones volunt facere defensas, requiritur consensus Civium, ex quo.

Quærunt DD. quid si Vassalli consentiant, Clerici ta- 30
men dissentiant in parlamento, an obstet? & Respondent, quod licet Clerici non habeant vocem in conciliis cum sæcularibus negotiis non debeant immisceri, ut in toto titulo. *Ne Clerici, vel Monachi*, in Decretalibus, tamen in prę-judicium eorum possunt contradicere: ipsi enim separati sunt à foro laicali, quoad jurisdictionem, tamen Cives sunt, & uti tales gaudent omnibus prerogativis, & commoditatibus Civium, Bertrandus *cons.92. vol. 3.* Freccia *de subfeudis auctoritate 46.* latè Velaschus *consult.100.* Anna *singul.136.* Surdus *dec.129.* & veniunt appellatione Civium, ut benè Surdus *ibi* & Hodierna *in addit. numer. 4.* ex quo solent Cives laici curare, ut compareant Clerici, ut se opponant in istis conciliis, ne ipsi immisceantur cum Dominis, ut observatum dicit Capiblancus *in pragm. 11. de Baronibus, numer. 126.* & Petra ad Grammaticum, *dec. 100.*

Ratio à priori est: quia Civis est socius, qui cum sua 31
familia in societate familiarum bene vivere intendit, Aristot. *3. polit. cap.2.* Arniseus *in politica cap.6. fol. 166.* Non enim est vera definitio Civis, quod sit liber homo alterius potestati subjectus; quia ly *Potestatis* non convenit; nam non differret subditus à Cive; nam incolæ sunt subditi, sed non Cives, Arniseus *ubi sup. contra Bodinum lib.1. de Republica, c.6.* quem bene impugnat idem Arniseus *c.5. Republica sect. 5. numer.6. & 7.* Besoldus *in politica to. 1. de tribus societatis speciebus discursu 20. cap.1.* Herricus Vulstennius *in centuria quæst. politicarum, decade 5. qu.7.* Clemens Timplerus *l.1. polit. c.5.* Hennon *1. politicor. Thesi 8.* Ulricus Volsius *de homagio Thesi 257.* Canonhiero, *l.1. dell' introduttione alla Politica, c.4.* Pocent. *in jurib. munic.* Tusc. *in v. Civis* Reygier *in Thesauro Iuris in v. Civitas.* Idem Besoldus *to.2. in politica de jure territoriorum, c. ult.* Herodotus *rerum judicatarum in tit. ad Municipalem*, Griphinder *in tit. de subdito, & vassallo*, sed Clerici habent familias in societate familiarum; ergo sunt Cives, licet non subditi; ergo contribuere tenentur pro conservatione status tum laicorum, tum Clericorum, argumento, *c. sancitum 25. vers. his verò 23. q.8.* Osaschus *dec.18. nu.6.* Hinc est, 32
quod statuta laicalia, quæ disponunt super illis, quæ competunt Clericis non ut Clericis; sed ut aliis de populo, & non privilegiatis, ligant Clericos, & servari debent etiam in Curiis Ecclesiasticis, *cap. cum venissent, de eo, qui mittitur in possessionem, cap. constitutus de in integrum restitut. c. cum causa de re judicata*, Bart. *in l. 1. numer.3. Codic. de Sacros. Ecclesiis*, Sebastianus Medices *de legibus, & statutis, part.4. quæst.6.* Asinius *de executione, cap.3. nu. 4.* Tiraquellus, Intrigliolus, & alii apud Carolum de Grassis *de effectibus clericatus, effectu 2. numer.176.* Hinc 33
etiam statutum excludens Religiosos, vel Clericos à Collegio Doctorum validum esse consuluit Alciatus *cons. 707.* Carpanus *ad statuta Mediolanensia, c.414. numer.118. l. 1.* Cavalcanus *dec.18. numer.51. lib.3.* licet alii contrarium dixerint apud Carolum de Grassis *effectu 2. n.434.* (& de Monachis Doctoratis servatur apud nos, ut excludantur) ergo quando aliquod competit Clericis, ut civibus, judicantur Clerici ut omnes de populo, sicque contribuere tenentur ad patriæ libertatem.

Probatur quarto, quia leges regiæ, quando sunt ho- 34
nestæ, per Summos Pontifices approbatæ censentur, *cap.1. de*

de novi operis nunciatione, *cap. Inquisitionis de hæreticis in 6. cap.*1. *de juramento calumniæ*, *cap. venientes de jurejurando*, *l. cunctos populos*, ubi Bart. *n.*29. & alii *C. de summa Trinit. & fide Catholica*, *per text. in c.*1. *&* 10. *dist.* ubi apertissimè probatur leges Principum etiam in foro Canonico militare. Sed talis *pragm.* citata, concedens jus libertatem petendi, est justa: ergo à sacris Canonibus censetur approbata, & sic ligabuntur omnes.

Quod si dicas pragmaticam habere requisita prædicta, ut favorem publicum respiciat, non tamen per hoc sequitur statuentes habere jurisdictionem in Clericis: ex *c. Ecclesia S. Mariæ de constit. c. benè quidem* 96. *dist.*

Respondeo, quod argumentum procedit in legibus factis ab inferioribus à Principe, quæ per jura Canonica non reperiuntur approbata, non autem in legibus Principum, quæ etiam quoad Clericos, & Ecclesiam valent ex juribus citatis, ita dicunt Hostiensis Joannes Andreas, & alii in *c. fin. de solution.* Imola *in cap. fi. de his quæ fiunt à Prælatis*
35 *sine consensu capituli*, Alexan. *cons.*112. *lib.*5. unde Camillus de la Ratha consuluit *cons.*96. Clericum allegantem Judicem, ut suspectum in tribunali laico, teneri facere depositum vigore regiarum pragmaticarum, & fuisse judicatum refert.

36 Ut enim omnibus notum est, duplex est potestas, una Ecclesiastica, altera civilis, & unaquæque est suis circumscripta limitibus, *cap. solitè de major. & obedien. cap. novit, de Judiciis*, *extravaganti unam sanctam de majorit. & obed. cap. cum advenæ*, *cap. duo sunt* 96. *dist.* Felynus *in c.* 1. *numer.*9. *de constitut.* Oldradus *cons.*83. Alexand. *cons.* 8. *vol.*1. Morla *in emporio*, *part.*1. *in tit.*1. *quæst.*16. Marta *part.* 4. *de jurisdict. casu* 198. Molina *de justitia*, *disp.* 29. Halliens. *libr.* 3. *in defensione Ecclesiasticæ Hierarchiæ*, *cap.* 4. §. 4. *numer.* 26. Mastrillus *de Magistratibus*, *lib.*3. *cap.*3. *numer.* 81. Ubertus *in congressu legali*, *congressu* 50. Escalera *de utroque brachio part.*2. *n.*4.

37 In Principe verò sæculari duplex est potestas, una contentiosa, & merè jurisdictionalis, altera politica, œconomica. A prima sunt exempti Clerici, à secunda verò non unde leges descendentes ab hac potestate æqualiter ligant Clericos, & laicos; cum latæ sunt à legitima potestate, & ab habente curam communitatis, ita Victoria *de potest. Ecclesiastica*, *sect.*6. *de justitia disp.*31. *num.*6. qui dicunt leges politicas ligare Clericos, dum non repugnant sacris Canonibus, nec statui Ecclesiastico, sed pro bono communitatis, & Reipublicæ feruntur, Sotus *in* 4. *distin.* 25. *quæst.*2. *art.*2. *concl.*4. *& lib.*1. *de justitia*, *quæst.* 6. *articul.*7. *conclus.*1. Bellarminus *tom.*2. *de Clericis*, *cap.*28. Molina *de justitia*, *disp.*31. *numer.*15. Sayrus *libr.*3. *Clavis Regiæ cap.*4. *numer.*18. Salas *disp.*14. *de legibus seq.* 8. *num.* 94. Bonacina *quæst.*1. *de legibus part.*6. *numer.*29. Rodriqu. *quæstionum regularium*, *tom.*1. *qu.*61. *art.*14. *& quæst.*66. *art.*
38 2. Baldellus *in Theologia morali lib.*5. *disp.*33. *num.*4. Quoniam, ut supra dicebamus, Clerici non obstante Clericatu sunt cives, & membra Reipublicæ politicæ, quæ non nisi legibus politicis gubernatur, & cum lex necessaria fuerit ad bene, beateque vivendum, & ut hominum cupiditates effrænarentur, & finis Reipublicæ temporalis sit, ut fœlicitas consequatur, Mastrillus *lib.* 3. *de Magistratibus*, *c.* 3. *numer.*1. *& n.*14. *&* 15. ideò tenentur Clerici leges politicas servare, Sanchez *in opusculis*, *lib.*2. *cap.*4. *dub.*55. *num.*3. *&* 4.

Prout etiam dicimus Clericos esse partes reipublicæ, & leges supradictas respicere directè Clericorum utilitatem, & eos ligabunt, ac tenebuntur ad ejus observantiam, Mandellus de Alba *cons.*271. *n.*19. *& cons.*9. Bald. *cons.*297. *&* 298. *vol.*1. *& cons.*948. *lib.*2. Signorolus *cons.* 21. latè Menochius *cons.*800. *& cons.*1000. *à num.*19. Castillus *de tertiis debitis*, *cap.*9. *à num.*28. Salsedus *de lege politica*, *lib.*1. *c.*3. *per totum*: & licet aliqui dixerint, quod etiam istæ leges necessario ad inducendam obligationem Clericorum, requirant Pontificis confirmationem, ut Mart. *de jurisd. p.* 4. *casu* 1. *numer.*39. relatus à Castillo *d. cap.*9. *num.*28. tamen hoc intelligitur in legibus præjudicialibus statui Ecclesiastico, ut notavit Sanchez *d. lib.*4. *dub.*55. *num.*2. sed
39 aliæ, quæ respiciunt communem utilitatem, & bonum publicum, nulla habita ratione ad statum Ecclesiasticum, & Canonica statuta ligabunt omnes, Vasquez 1.2. *disp.* 158. *cap.*3. *n.*16. Baldellus *in Theologia morali*, *lib.*5. *disp.*19. *nu.* 14. Bellarminus *de Clericis*, *cap.*28. Castrus *lib.*1. *de leg. pœnali*, *cap. fin.* Abbas *in c. Ecclesia S. Mariæ de constitut. n.*13. Dec. *n.*27. Felinus *n.*37. Salzedus *in pract. crim. Canonica*, *cap.*55. Covar. *pract. ca.*33. Cevall. *de cognitione per viam violentiæ in prologo*, *n.*30. Salgadus *de regia protectione*, *p.*1. *c.*1. *nu.*4. *prælud.*2.

Difficultas verò est qualiter leges politicæ ligent Clericos 40
an vi coactiva, an directiva? Prima sententia tenet vi directiva, Tanderus, Vasquez, Azorius, Portellius, Filiuccius, Bonaccina, & alii apud Dianam *tract.*2. *par.*1. *resol.* 8. Secunda opinio ait vi coactiva, Sotus, Victoria, Salas, Aravia, & alii, quos sequitur Salzedus *lib.*1. *de lege politica*, *cap.*4. *num.*17. Suarez *lib.*3. *de legibus*, *cap.* 34. *numer.*11. Baldellus *lib.*5. *disp.*31. *numer.*13. executio tamen fieri debet per Ecclesiasticum, Osaschus *dec.*68. Natt. *consil.*311. *numer.*5. Tuschus *litt. E*, *concl.*12. *numer.*22. Carolus de Grassis *de effectibus clericatus*, *effect.* 20. *numer.* 366. Diana *ubi sup. vers. Sed notandum est*, Covarruv. *pract. c.*33. Castillus *to.*7. *c.*8. *nu.*28. Sanchez, & alii apud Salzedum, *nu.*19.

Nec defuerunt gravissimi DD. dicentes Clericos, & Ec- 41
clesiasticos esse Vassallos Principum sæcularium, & sub hoc nomine comprehendi, & ab hac ratione naturali, ac principio conservativo Reipublicæ Regi fidelitatem servare, ac obedientiam exhibere debere in illis, quæ utilitatem, ac publicam conservationem respiciunt, ut latè dat Velaschus *consul.*100. Gregor. Lopez *in l.*4. *tit.*15. *par.*4. *numer.*24. Azevedus *in l.*13. *tit.*3. *lib.*4. Joannes de Solorzano *de jure Indiarum*, *tom.*2. *lib.*3. *cap.* 27. *numer.*26. & sunt sub protectione regia jure naturali, quos Rex defendere tenetur, vi oppressos; sicut & cæteros Vassallos, in quos Invictissimus noster Monarcha suam protectionem exercet, ut in *l.*1. *& sequenti*, *tit.*4. *lib.* 4. *ordinamenti*, *& l.*1. *tit.*4. *lib.*6. ubi Didacus Perez, Azevedus, & alii, Molina *de primogenitura l.*1. *c.*13. *numer.*48. Solorzan. *de Indiarum jure*, *lib.*1. *c.*4. *n.*13. *to.*2. Amaja *in l. C. de annonis*, *nu.* 89. *&* 90. *lib.*10. qui dicit Regem nostrum exercere auctoritatem in Clericos ratione subjectionis œconomicæ, & prospicientis commune bonum.

Et Clericos omnes, ac Episcopos respectu temporalium 42
esse subjectos jurisdictioni Principum sæcularium dixit Osaschus *in dec.*30. *numer.*50. *ex c. quoniam* 10. *dist. in.* Suarez *lib.*3. *de legib. c.*6. Bellarminus *lib.*5. *de Summo Pontifice*, *c.*6. *ex regula glossæ in cap. possessor*, *de regul. juris in* 6. dicentis Pontificia decreta, in quantum respiciunt ad temporalem dominationem tantum non ligare subditos Regis, cum Reges per se sint Domini non recognoscentes Superiorem in temporalibus, ut benè Ancharanus *cons.*88. *lib.* 1. Oldradus *cons.*99. Roman. *cons.*138. Paulus *cons.*56. Vasquius *lib.*1. *controv. cap.*20. Salzedus *lib.*1. *de lege politica*, *c.*6. *n.*28. omnes enim tam sæculares, quàm Clerici sunt subjecti ratione politicæ gubernationis Regi temporali tanquam membra Reipublicæ, Francus *dec.*49. *nu.*50. Franciscus Marcus *dec.*459. *numer.*9. Surdus *cons.*1. *n.*7. *vol.*1. Marta *de jurisdict. part.*4. *casu* 1. *numer.* 27. Cevallos *de cognitione per viam violentiæ* glossa 1. *numer.*43. Salgadus *de regia protectione part.*1. *cap.*1. *præludio* 2. *numer.*58. Surdus *dec.*129. Ambrosinus *de immun. cap.*21. Riccius *collectan.*269. Carlevalius *de Judiciis lib.*1. *tit.*1. *qu.*2. *disputatione* 2. *nu.*83.

Probatur quintò Clericos teneri contribuere ad dema- 43
nium: quia tenentur contribuere posita necessitate, *l. neminem* 11. *C. de Sacrosf. Eccl. l. cum ad felicissimam* 2. *C. de quibus muneribus lib.*12. *c.* 2. *de immun. Ecclesiarum*, Thesaurus *dec.*234. & ideò Bart. *in l. neminem*, ait Clericos teneri contribuere tempore necessitatis, ad hoc, ut terra liberetur ab oppressionibus, & pessimis hominibus, quod ampliat Gaspar Kloc *de contribut. cap.*12. *num.*212. *cum seqq.* Sed in casu nostro agitur in demanio de liberanda terra à
pessimis hominibus: ergo. Probatur minor: quia Baronis 44
etymologiam sumi multipliciter dicit Alciatus *in libro de singulari certamine*, *cap.*37. Camerarius *in tit. de prohibita feud. alien.* per Federicum *in princ.* Afflictus *in tit. de his*, *qui feudum dare possunt*, Antonius Sola *in statuta Sabaudiæ glossa* 1. *num.*5. Capicius *in sua investitura in verb. Feudatarii Barones*, Horatius Barbatus *de divisione fructuum*, *c.*10. *nu.*12. Etenim apud Grammaticos sumitur pro solido, & inepto, ut ait Cicero *lib. fam. epistol. epist.* 161. ubi ait, *Baro putat te quasi virum* in jure feudorum hoc nomen non reperitur; sed magni Valvasores, vel Capitanei, aut Proceres nominari solent, *c.*1. *de his*, *qui feudum dare possunt*, Freccia *de subfeudis tit.*2. *lib.*1. Aliis tamen omissis signi-

significationibus, significat apud nos virum fortem: & ideò Albericus *in suo dictionario* dicebat; quod Baro significat virum magni corporis, & fortitudinis, Capiblancus *in Rubrica de Baronibus*, *nu.6.* & ex hoc jura dema-
45 nii; & pro ejus justitia adducta suprà, magna ex parte loquuntur de libertate, & applicantur ad demanium: quia Vassalli Baronum in Regno quodammodo sunt in servitute redacti, & libertis quoque æquiparantur, glossa *in c.1. de milite* Vassallo, adeò quod multis oneribus obligantur Baronibus, de quibus Freccia *de auctoritate* Baronum, Capiblanc. *de Baronibus*, & Novar. *per tres tomos:* & dum sunt sub Barone, tot adstringuntur molestiis, gravaminibus, & servitutibus, ut verè in servitute dici possint, ut fundat Regens de Curtis *in diversorio feudali*, *p.1.nu.39. & seqq.* E contra verò Vassalli demaniales dicuntur liberi, ut in constitutione Regni personas. Summa enim libertas est sub Rege vivere, ut in Authen. *de hæredibus*, *& falcidia*, Neviz. *conf.12. nu.95.* & idem sonat nomen Baronis, ac oppressoris, ut benè Camillus de la Ratha, *part.11. de feudis*, *dilucid.28. num.16.* ergò interest homines liberos à Regia protectione non exire, qui non est Dominus, sed Rex, ut bene Camillus de la Ratha *ubi supr. nu.17.* Nomen verò Regis, præsertim Catholici significat honorem, de-
46 fensionem, & protectionem, cujus nominis encomia, ac præcedentiam refert Gaspar Hermosilla ad Gregorium Lopez *to.1. leg.6. cum seqq.* & saltem si non aggravantur Clerici per Barones, gravantur eorum consanguinei, ut benè Capiblanc. *in pragm.8. p.3. de Baronib.*

47 Probatur sextò: quia ut ait Cicero 1. *de officiis* pro maximo vitio habetur patriam deserere: pro qua, ut ait Horatius *lib.2. od.2.* dulce, & decorum est mori; nec habuerunt majus incitamentum Romani suarum virtutum, quàm amorem patriæ, nec magis quicquam cuiquam imputatum fuit, quàm Marco Coriolano, quod arma contra Patriam usurparet, Plutarchus *in Coriol.* Horatius *lib.1.od.12.* Valerius Maximus *lib. 5. cap.6.* Fulgos. *lib.5. c.6.* Sabellius *lib.8. c.1.* ubi plura exempla habes de illis, qui ultrò vitam propriam pro patria profuderunt; & hoc jus naturæ esse, ut parentibus, & patriæ pareamus, teste Pomponio *in l. veluti*, *ff. de justitia*, *& jure*. Hinc constitutum fuit in *l. origine*, *& in l. si quis*, *Cod. de municipibus*. Nulli licere patriam deserere, & pœnam apposuerunt Arcadius, & Honorius *in l. unica*, *Cod. si curialis*, &c. chari enim sunt liberi, propinqui, & familiares; sed omnes omnium Civitatum Civitates Patria una complexa est, pro
48 qua quis bonus dubitet mortem oppetere? Ex quo Elisabetta Regina Angliæ Leoninum Comitem cum filio ex Regno Scotiæ revocavit, eundemque cum redire negaret cum bonis omnibus; proscripsit Bodin. *lib.1. de Repub. c. 6.* nec potuit Alanus Rollandi filius Scotus Regno Anglorum se prius submittere, quàm Gulielmus Rex Scotiæ consentiret, Bruchan. *lib.8. histor. Scotiæ*, propterea non tantùm Ulpian. *in l. assumptio*, *ff. ad Municipalem*, & Valen. *in l. Curiales*, *Cod. de Decurionib.* negant alicui licere patriam mutare: sed etiam Carolus IV. in bulla aurea idem disposuit, nisi publica necessitas id exegerit, quam exceptionem apposuit Ulpian. *ubi supr.* & Ferdinand. Rex Romanorum, anno 1535. in Comitiis Augusti decrevit licere subdito propter Religionem, patriam, & dominium mutare, Michael Beureus *lib.1. Histor.* & apud Polonos ex triplici causa conceditur Villani potestas mutandi Dominos. Primo, si Dominus opprimat filiam Villani, vel uxorem ejus. Secundò, si Dominus maneat in excommunicatione per annum. Tertiò, si bona Villani diripiantur ob delictum Domini, ut in Statutis Poloniæ *lib.1. c.17. art. 5. lib.1.* & apud Moscovitas nec peregrinari licitum est inscio Magno Duce, Sigismundus Baro *in historia Moscovitarum*, & Mediolanenses arctius fines patriæ servare tenentur, ut in Statutis Mediolanensibus; & apud Hispanos: idem testatur Arniseus, *c.6. in polit. f.181.* & apud nos si recedant Vassalli à patria, possunt cogi ad habitandum; quando fieret id in fraudem, Reg. Revert. *dec.8. tom.5.* de Marinis, *cap.107.* Merlinus, *cap.83.* Riccius *collect.3647.* ergo si tanta obligatio est ad patriam, quis non dicet obligari Clericos ad patriam tempore necessitatis, quo vendi-
49 tur scilicet defendendam; nulla enim major justitia, quàm defendere patriam, infirmos, debilesque à prædonibus, &c. ut ait S. Ambrosius, *lib.1. de officiis*, *cap.27.* de quo in *cap.5.23. quæst.7.* & facultates Ecclesiæ sunt deputatæ, ut oppressos, scilicet, captivos redimant, *cap. aurum 70. c. gloria. Episcopi 71.12. q.2.* & non solum pro redimendis captivis; sed etiam ne captiventur; nam melius est ante tempus occurrere contribuendo, quam post captivitatem, & devastatam patriam remedium petere, *l. fi. C. de temp. in integrum restit.*

Hinc plures dicunt DD. post Hostiensem Magnum Ca- 50
nonistam, *in summa de immun. Ecclesiar. numer.50.* quod Ecclesia, & Clerici tenentur Domino temporali ad subsidium si egeat, hanc reddens rationem: quia cum teneatur Ecclesia cuilibet in suis necessitatibus subvenire; multò fortius Domino, à quo Beneficium habet. Sequitur
Ansaldus *par.5. de jurisdictione*, *tit.3. cap.3. numer.293.* 51
ex quo cùm dubitatum fuerit in Regia Camera Summariæ an Clerici, & Ecclesiasticæ personæ tenerentur contribuere ad donativum factum à Regno Regi Hispaniarum duorum millionum solvendorum infra duos annos pro bello moto à Papa, cùm auxilio Regis Franciæ contra Regnum: Regia Camera Summariæ decidit teneri, quando vocantur ad Parlamentum pro donativo: secus si non vocarentur, ut fuit ibi. Legatur Reverterius *decis.56. tom.1.* sed per Judicem Ecclesiasticum: Quando verò infideles regnum invaderent, prout fuit tempore Regis Ferdinandi I. quando Turcæ invaserunt Provinciam Hydruntinam: tunc pro tuitione, & defensione Regni, possent etiam Clerici collectari, ut per Jacobum de Ajello *in suo tract. de Adoha*, *& Relevio*, Reverter. *ubi sup.*

Probatur ultimo: quia Clerici contribuere tenentur pro 52
reparatione aggerum, ne fluminum inundationem devastentur pro aversione pestis, vel si vermium morsus devastet prædia, vel si hostes devastare velint bona Universitatis: nam in casibus istis contributio non solum fit propter publicam utilitatem; sed propter privatam Ecclesiasticorum: in quibus non procedit text. *in d. cap. adversus de immun. Eccles.* Sentiunt enim commoditatem Ecclesiastici æquè primo, ac laici: ergo debent sentire incommodum, ut benè Henriquez *lib.10.c.15.* Molina *tract.2. tom.3. disput.633.* Bellettus *par.1. tit.50. §.2.* Del Bene, *cap.5. dub. 16. & de parlamentis sect.20. subsect.1. & 2.* & de omnibus expensis procedit, ut in causa Civitatis Capuæ cum Casalibus dicit Reg. Reverter. *dec.48. tom.5.* contributio enim facienda pro necessitate, vel utilitate publica, idest per se, ac principaliter pertinente ad ipsam communitatem, seu Rempublicam; cujus Ecclesiastici membra sint, omnes tangit, v. g. pro reparatione pontium, viatum, murorum, turrium, & similium, ad omnium utilitatem spectantium, Guttierez, Lopez, & Azor. apud Gened. *collect. 153. part.2.* Borell. *de præstantia Regis*, *cap.62. num.48.* Salgadus *de protectione regia*, *part. 3. cap.50.* Curtel. *de immun. Eccles. lib.2. quæst.39.* Franciscus de Vico *ad leges Sardiniæ*, *tom.2. pragm.8. tit.2. §.4. ex Theologis* Henricus à Gandavo *quodlib.9. quæst.31.* Henriquez *in summa l. 10. cap.15.* Ribardeus *sect.3. numer.4. fol.56. & seqq.* Vivald. *in Bullam cœnæ*, *can.18. numer.50.* dummodo expensæ fiant ob necessitatem, non ad ornatum, ex *l. regia* 11. *& 12. tit.3. lib.5. novæ recompil. & lib.20. tit.22. part.3. & l. ad portus*, *C. de operib. publ. l. divina domus*, *C. de exactor. tribut. lib.10. l. jubemus*, *& l. neminem*, *& l. ad Instructiones 7. Cod. de sacros. Eccles.* Abbas *conf.3.* Sylvester. Piasec. & alii apud Dianam *part.1. tract.3. resol.22.* Del Bene, *c.51. part.1. dub.17.* Barbosa *de potestate Episcopi alleg.13. & in voto 8.* Garsia *de Beneficiis*, *tom.1. part.2. cap.4. numer. 13.* Marta *part.4. cent.1. casu 1.* Bellett. *tit.5. par.1. §.2.* Duar. *in Bullam cœnæ*, *can. 18. qu. 12.* Sousa *in Bullam cœnæ*, *can.19. disput.92.* Faustus *in Speculo Confessarior. disp.53. quæst.19. & ex textu in l. absit*, *Cod. de privileg. domus August. lib.11.* fundat Natta *conf.311. num.4. & 5. & conf.186. numer.6.* Bursat. *conf.16. numer.24.* Surd. *conf.524. num. 27.* Schurfius *conf.44. centur.1. & consil.55. centur.3.* Hyppolit. Riminald. *conf.4. numer.19.* Guttier. *lib.1. quæst.3. & allegat.10. numer.3.* Osaschus *dec.68.* Vasq. *de success. creatione*, *lib.3. limit.3. num.181.* Thesaur. *dec.134. numer. 10.* Boer. *de custodia clavium*, *numer.48.* Molineus *conf. 11.* qui in causa Francofordiensis Civitatis, ibidem consuluit Nicolaus Everard. *conf.42. num.40.* & in loco à verisimili, *num.8.* Franciscus Marcus *dec.68. & 462. numer.26.* Anneus Robertus *2. part. rer. judicatar. cap.3.* ubi ita decisum refert Federicus Husan. *de propriis hominibus*, *c.8. n. 127.* Rossental. *de feudis*, *c.50. concl.81. num.2.* Aldovinus *conf.59. numer.15.* Camill. Borrell. *lib.2. de Magistrat. c.7. numer.57.* Hieronym. Cevallos *quæst.415. & 576.* Flores de

Mena *qu.21. numer.213.* Trentacinq. *lib.1. variar. de jure Fisci, resol.5. n.13.* ubi ita refert judicatum contra Clericos Biturienses, & Lugdunenses, Arniseus *de exempt. Clericor. c.4. n.13.* Gilken. *in Auth. Quas actiones, ca.19. n.16. de sacros. Ecclesiis*, Rittersutius *in expositi on. Novellarum p.1. c.8. nu.67.*

53 Licet autem aliqui DD. dixerint *textum in d. l. ad Instructionem, 7. Codic. de Sacrosanctis Ecclesiis*, sublatum esse per *Authen. item nulla communitas, Cod. de Episcopis, & Clericis*. Borrellus *cons.74. numer.45.* Anna *allegat.13. n. 8. part.1. ut ait glos. in cap. generaliter vers. novarum, 6. q. 1.* & contrarium docuisse postea Imperatores, ut in Authen. *item nulla, Cod. de Episcopis, & Clericis*, & alii dicunt esse correctam per Jus Canonicum, in *cap. non minus, & c. adversus de immunitate Eccles.* Diana *p.1. tractat. 2. resol.39.* Sperellus *dict. numer.49.* tamen contrarium est verius, ut bene Paulus de Castro *cons.423. numer.2. vol. 2.* Petrus Antonius de Petra *de potest. Episc. c.5. n.21. f.45.* quia quoties versatur communis utilitas tam Ecclesiæ, quam laicorum par omnium subsidii levamen esse debet: & tenetur Ecclesia onus agnoscere proportione sua, Hippolytus Riminaldus *cons.2. numer. 11. & cons.4. numer.2.* Cravetta *cons.392. numer.50.* Surdus *cons.301. nu.3. & 490. numer.2.* Pacianus *cons.7. numer.7.* Vvessembecius *cons.42. num. 3.* & hanc dicit communem Canonistarum, Decianus *responso 14. numer.12. vol. 1.* cum juri naturali consonum fit, ut qui tuitione, ejusque pace, & commodo fruitur: necessario etiam de ejusdem onere participet, sine quo munitio haberi non potest, ut eum sequantur incommoda, quem sequuntur commoda, *l. secundum naturam, 10. ff. de regulis juris.*

54 Propterea tenentur Clerici contribuere pro impensis Academiæ Principis sæcularis, quæ fit in conducendis interpretibus, & aliis eo quod respiciat etiam commodum ipsorum Clericorum, Decianus *cons.14. num.19. 25. & sequentibus*, quem sequitur Menochius *cons.800. numer.26.* sicuti personæ ecclesiasticæ Civitatis Bitirugum: fuerunt coactæ ad contributionem, restaurationemque murorum, Pontium, itinerum, Hospitalium Pauperum, & salariorum pro Doctoribus Academiæ ejusdem civitatis 7. Octobris 1550. ut benè Petrus de Gregorio *libr.3. de Republica cap. 7. sect.26. fol.115.* Gaspar Kloc. *de contrib. cap.12. numer. 127.* Theodorus Kenchius *de Regimine Ecclesiastico, l. 3. cap.* Hinc quoque tenentur Ecclesiastici ad impensas, quæ fiunt, ut ager territorii, in quo bona possident redigantur ad culturam, ut benè consuluit Laderchus *cons. 145. numer.1.* semper enim Ecclesiasticæ personæ contribuere debent, & participare de muneribus illis, in quibus publica versatur utilitas, ut ex pluribus fundat Lucas de Penna in *l.3. in verb. Ecclesias col.1.2. & 3. C. quibus muneribus, lib.10.* cui assentitur Petrus Gaballus *centur. 1. casu 9. numer.7.* Alderanus Mascardus *de interpret. statutorum, conclus.1. num.24.* Federicus Mindanus *de interdictis, titul.40. nu.45.*

55 Confirmatur quia dispositio, quæ publicæ tum utilitatis, tum necessitatis causam continet, etiam clericos, virtute justitiæ saltem naturalis, obligat secundum omnes DD. citatos, nam violare libertatem Ecclesiasticam, nihil aliud est, quàm agere contra libertatem Ecclesiæ, qua fruitur in proprio ministerio dicendo, & operando doctrinam, & præcepta Christi, atque adeò, qui executionem ipsius ministerii oppugnat, aut impedit, ille impedit libertatem Ecclesiasticam, ut bene Arumeus *vol.2. de jure publico, discursu 2.* ex quo dicunt DD. quod nec mente, nec verbis est contra libertatem Ecclesiæ illud præceptum, & prohibitio, quod disponit de personis, & rebus merè laicis, & subjectis, & quod fit non odio Clericorum, sed favore publici, & communis boni, ut bona conserventur inter cives, vel ut civitas remaneat sub aliquo bono publico, ut latè Marchus Antonius Orthes *in responso super causa Venetorum, post* Geminianum *in cap. fin. de Immunit. Ecclesiarum in 6.* Signorolus *cons.21. nu.15.* Gaillus *libr. 2. observ. cap.33. numer.6.* Hinc dicebat Bajardus ad Clarum *in §. fin. quæst.77. numer.37.* libertatem Ecclesiasticam non lædi per statutum laicale, quod habet in se naturalem æquitatem; sic tenentur contribuere pro fossatis si ingens necessitas subsit, Gulielmus de Benedictis *in cap. Raynutius, in verb. & uxorem, numer.475. de testamentis*, & pro redemptione captivorum, de Benedictis *ubi supra numer.470.* & ad custodias civitatis tempore belli, Decianus *consil.14. numer.20. lib.1.* Menochius *consil.1047. nu. 19.* Boerius *dec.212. numer.6.* Gulielmus de Benedictis *ubi suprà numer.468.* & ne Civitas ab Infidelibus incendatur, ut de communi Berous *cons.31. num.25. lib.1.* & pro aquis exsiccandis Osaschus *dec.68.* Laderchus *dict. cons.145. & sequent.* Villalobos *litt. E, numer.3.* Menochius *ubi supra* Franciscus Marcus *dec.145. par.2.* Marius Antoninus Maceratensis *lib.1. var. resol. resolut.97.* Thomatus *de Immunit. tit.1. num.762. cum sequentib.* & Livius *lib.33.* in casu necessitatis, & belli cogendos esse Sacerdotes ad contribuendum ait, pro stipendio militum, qui sunt in præsidio Urbis, & similibus, Petrus Gregorius *de Republica, lib.3. cap.7.* Bovadilla *in politica, lib.2. cap.18. num. 286.* Villadiego *in politica, cap.5. à numer.81.* Ansaldus *de Iurisdictione, part.5. tit.3. cap.3. à numer. 243.* sic producenda aqua per viam publicam, Berous *cons.152. vol. 3.* Cancerius *par.3. cap.4. à num.223.* Franciscus Ripa *de peste in titulo de præservativis remediis, numer.43. & 44.* pro custodibus agrorum communium; Natta *cons. 311.* de Grassis *effect.3. numer.271.* & pro accommodanda via publica intus civitatem, *argumento l.45. ff. de via publica*, Bart. *in l. Bithyniam Cod. de immunitat. nemini concedenda, lib.10.* Paulus de Castro *in d. l. ad Instructiones 7. Codic. de Sacros. Eccles.* Cepolla *de servitutibus prædiorum, cap.85. & de servitute viæ, numer. 57.* qui dicit idem esse si via publica est per burgos civitatis, *ex d. l.4.* sic contribuere tenentur, pro manutentione curruum, aut exercitus ad profugandos hostes inimicos, &c. vel ut tutius confinia regni conserventur, Henriquez *lib.10. cap. 13. num. 50. in gloss. lit. Q*, Cutellius *lib. 2. de immunit. qu. 79.* & alii apud Carolum de Grassis *de effect. clericatus, effectu 3. num.143.* quicquid in contrarium dixerit Diana, *p. 1. tract.2. resol.76.* & Del Bene *ubi supra, num.18. numer. 26.* quia utilitas publica, necessitas præfertur privilegiis Ecclesiæ. Ripa, Antonius Malvasia, & alii apud Ansaldum *part.5. tit.8. cap.3. nu.262.* & in ædificatione murorum quia hoc pertinet ad tutelam omnium civium ergo omnes debent conferre *argum. l. navis, ff. ad legem Rhod. de jactu*: quia prius homo nascitur civitati, quam liberi nascantur sibi, & major est charitas civitatis, quam liberorum *l. postliminium 19. vers. filius quoque famil. ff. de captivis*, Joannes Baptista Laderchus *cons. 145.* Guido Papa *dec.78.* Boerius *dec.246.* Natta *cons. 280.* Sylvanus *cons. 32.* Ansaldus *p.5. tit.3. c.3. n.282.* Bocerus *de collectis, c.11. à num.21.*

Fuit autem disputatum interdum an Clerici contribuere tenerentur pro primo ingressu Regis in civitatem?

Prima opinio dicebat teneri, ita Remigius de Gonde *de charitativo subsidio, qu.59. n.13.* Baunnius, *p.1. tract.11. q.33.* Paponius *lib.5. arrestorum titul.11. arrest.15.* qui dicit pro sua sententia de mense Aprilis 1595. in Curia Parisiensis fuisse judicatum. 56

Secunda opinio dicit, quod non teneantur in hoc casu ad talem contributionem, ita Carolus de Grassis *effect. 3. num.264.* Sanchez, & alii apud Dianam *part.7. tract. 1. resolut.2.* Trullench. *in Decalogum, tom.2. lib.7. cap. 12. dub.50. n.24.* Alvarez *in speculo Principum, c.35.* & ita declaravit S. Congregatio Episcoporum, die 19. Januarii 1593. & die 20. Augusti, anno 1619.

Prima opinio est probabilis, secunda vero probabilior, quia non agitur de expensis necessariis, sed ad pompam: at secus est in casu demanii, ubi agitur de negotio pertinente ad clericos uti cives, secundo agitur de publica utilitate se extendente ad privatam, tertiò agitur de libertate patriæ, quartò agitur de liberanda civitate ab oppressionibus Baronum: ergo cur dici debet non teneri contribuere? contribuant ergo ad patriam, cujus sunt cives, liberent eam ab oppressionibus, solvant bona, & alia suorum consanguineorum, & parentum; & vivant sub invictissimo nostro Monarcha, sub cujus dominio vivere, non est servire, sed amore prosequi qui non dominus, sed Rex appellatur ob causas *suprà* traditas.

Semper tamen observandum est clericos in supradictis 57
casibus cogi ad contribuendum, pluribus requisitis positis: Primò scilicet ut laicorum facultates, non sufficiant ad onera supportanda de quibus agitur; vocantur enim in subsidium. Secundò fieri debet contributio consulto Summo Pontifice, vel saltem Episcopis, *C. non minus, c. adversus de immun. Eccles. in 6. c. quanquam de censib. in 6. Clement. præsenti eod. tit. c. fin. de vit. & hon. Cler. & in Bulla Cœnæ*, Un-

Unde sine consensu Pontificis, (vel si Pontifex consuli non potest sine consensu Episcopi) non possunt cogi clerici, latè Carolus de Graffis *de effectu Cleric. effectu* 3. *numer.* 226. Ansaldus *parte quinta*, *titulo tertio*, *capite tertio*, *numer.* 350. Addentes ad Gizzarellum *decisione* 38. Rota apud Farinacium *parte secunda*, *decisione* 42. Et in hoc casu legendi sunt, Henriquez, Ruebardeus, & Bobadilla *ubi supra*, citati *numer.* 19. Quia dicunt cogi posse per sæculares Judices simpliciter, & indefinitè: & secundùm hanc explicationem nobiscum sentiunt, Diana *parte* 1. *tractatu* 2. *resolutione* 29. Delbene *tomo* 1. *capite* 5. *numer.* 25. licèt aliquando à laicis cogi posse dicat, Flores de Mena *libro secundo*, *var.q.*21. videas casum de quo suprà, apud Annam *alleg.*13.

58 Cogantur ergo positis requisitis, de quibus super Ecclesiasticos Judices: & hoc est, quod dicere voluit Sacra Congregatio non teneri Clericos contribuere ad expensas pro Medico, vel ludi Magistro, quando non adest consensus Papæ: vel Episcopi si facultates laicorum sufficiunt, sed si non sufficiunt, tenentur contribuere cum licentia ordinarii, Delbene *ubi suprà*, *dubio* 17. *in fine*, Barbosa *in summa Apostolicarum decisionum collect.* 1582.

Quare, &c.

Iulius Caponus.

DISCEPTATIO CIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species insinuatur.*
2 *Lazari Salerni bona non omnia sua fuisse ostenditur.*
3 *Creditores qui super bonis comparuerunt.*
4 *Debitores hæreditarii qui sint.*
5 *Tribunal Reverendæ Fabricæ S.P. de Vrbe successit post annum in locum Episcopi.*
6 *Tribunal Fabricæ, inhibere potest Episcopis, pro legatis petitis coram eis, infra annum.*
7 *Episcopus potest uti delegatus S. Apostolicæ, ex justa causa defunctorum voluntates commutare, transigere, &c.*
8 *Reverendissimus Oeconomus in præsenti procedit, uti delegatus Sedis Apostolicæ, & S. P. auctoritate.*
9 *Commutatio ultimæ voluntatis, nondum exequutæ, faciliùs fit, quàm si esset exequuta.*
10 *Episcopus commutare poterit conditiones appositas in fundatione beneficii, quando sumus in limine fundationis.*
11 *Episcopus, vel ejus Vicarius, non potest derogare legi, &c.*
12 *Transactio fieri debet, ob difficultatem adimplementi.*
13 *Dubium in præsenti est in Facto, & in Iure.*
14 *Legatum pro consanguineis pauperibus, an sit pium.*
15 *Legatum relictum pro meritis, vel vigore transactionis non est fabricæ subjectum.*
16 *Transactio de bonis alienari prohibitis potest interdum fieri.*
17 *Princeps supremus Ecclesiasticus, vel secularis, potest commutare ultimas voluntates ex causa.*
18 *Causa commutandi, quæ sit in ultimis voluntatibus.*
19 *Transactio si fiat inter hæredem scriptum, & hæredem ab intestato, quis teneatur ad legata, & credita.*
20 *Princeps supremus an ultimas voluntates possit, sine causa commutare.*
21 *Iusta causa commutandi quæ sit, & qualis.*
22 *Princeps derogat juri quæsito, & quærendo multo magis ex causa.*
23 *Transactio quando fit ex certa scientia, sacrilegium est disputare, de potestate Principis transigentis.*
24 *Agnati, vel consanguinei, habent solum Ius in spe incertum, & quærendum de futuro, in Monte de quo in præsenti.*
25 *Majoratus constitutus privilegio Principis potest revocari ab eodem.*
26 *Privilegium Principis alteri concessum, ex causa potest revocari.*

ARGUMENTUM.

Commutationem ultimarum voluntatum fieri per Summum Pontificem posse ob difficultates in adimplendis illis, & ultimas voluntates profanas. Princeps Sæcularis commutare potest, neque in hoc præjudicantur agnati vel consanguinei, & quando.

PRO

Illis de Salerno, & Venerabili Monasterio Sancti Augustini Majoris hujus Civitatis,

CVM

Reverendissimo Oeconomo Reverendæ Fabricæ S. Petri de Urbe.

FACTVM.

Reverendissime domine Lazarum Salernum fuisse mortuum tempore contagii de Anno 1656. Neapoli certum est, reliquisse etiam in suo ultimo elogio, ut ex quantitate ducatorum mille, fieret Hospitale, & legatum fecisse promissis duabus, singulis diebus, necnon post aliquos substitutos, ut ex bonis suis fundaretur, Mons, maritagiorum, & subventionum pro suis consanguineis liquidò constat. Cum verò ejus patrimonium non consistat in bonis stabilibus, nec in annuis censibus, sed in apochis bancalibus, & juribus contra debitores in actione personali, qui intervallo temporis, sunt facti non solvendo, & impotentes, ut patet, & duo debitores quos habet, cum instrumento, præsupponunt fuisse datas merces, & bona serica, & ex illorum pretio constitutum annuum redditum, unde duæ obstant gravissimæ juris dispositiones: Prima est Bulla 1
S. P. Pii V. *de censibus*; secunda est *pragm.*1. *de contractibus*, & litem in S. C. introduxerunt contra Curatorem patrimonii: rationabiliter petitum fuit à Sacra Congregat. Reverendæ Fabricæ, per consanguineos vocatos ad Montem, ut vellent hoc totum transigere, & hanc ultimam voluntatem commutare, tum ex rationibus suprà allegatis, tum etiam ex eo, quòd totum patrimonium Lazari fuit quondam Dominici Patris Lazari, necnon Thomæ filii Dominici, & sic quia semper vixerunt pro communi, & indiviso Dominicus, Thomas, & Lazarus, pater, filius, & nepos, præsupponitur de jure totum patrimonium fuisse Dominici.

Licèt verò hæc communio patrimonii, quæ indivisio 2
præsumi poterit usque ad mortem Dominici, tamen quia postea remanserunt Lazarus, & Thomas filii, patrimonio existente in communi, semper acquiritur pro medietate, prout de jure, usque ad mortem dicti Lazari, & licèt Lazarus diversimodè negotiatus fuisset in sui beneficium, semper acquisitum lucrum cedit communitati. Diviso postea patrimonio, accipi debet totum, & separari, quòd clarè liquet, quia in omnibus Lazari contractibus dicitur (*per drappi, & altro de loro mercantie*,) remanente deinde Lazari portione in aliqua summa, debet accipi medietas bonorum antiquorum ad Lazarum perventa ex Dominico, quæ debetur proximioribus consanguineis, & pro alia medietate, de qua poterat disponere, sunt deducenda onera creditorum, legatariorum, & aliorum, de reliquo, quòd vel parum, vel nihil est, Mons esset erigendus.

Creditores qui ad præsens comparuerunt sunt.

Primò hæredes Brigidæ Adinolpho uxoris Lazari pro ducatis 1500. pro residuo dotis cum pluribus annatis decursis, 3
ex quo mortua est per plures annos prius quàm Lazarus, & adducit Capitula matrimonialia *fol.*4. & partitam Banci *folio* 10.

Secundò, comparuerunt hæredes Francisci, & Thomę de Vitellis pro ducatis septingentis cum interesse, ut ex comparitione *fol.*13.

Tertiò, Dominus Michael de Natali in ducat. 560. cum interesse, ut ex supplicat. *folio* 20. & comparitione, *fol.*23.

Quar-

Quartò, comparuit Procurator Venerabilis Monasterii S. Augustini Majoris hujus Civitatis, ex persona quondam Donati Salerni, cujus Monasterium est hæres ex testamento, & Donatus uti filius, & hæres Thomæ est creditor Lazari in pluribus: Primò, in ducatis quingentis, quæ Lezarus confessus fuit in suo testamento cum interesse ejusdem summæ, & pro aliis quantitatibus in dicta supplicatione contentis, *fol.*16. & 17. & in alia supplicatione, *fol.* 114. & supponit monasterium alia credita solvisse ex persona, & pro parte dicti quondam Lazari, ex quo solvit, Josepho Lancella ducatos nonaginta novem ex partita Banci, *folio* 94. Scipioni Lancellotto ducatos quinquaginta, ut ex partita Banci, *fol.*95. Hæredibus Fabii Piscopi ducatos viginti septem, ut ex partita Banci, *fol.*97. Monasterio S. Severi pro censu decurso ducatos trigintaquinque, ex partita Banci, *fol.*99. Josepho Lavagna alios ducatos 375. ut ex Apocha de recepto, *fol.* 100. pro quibus monasterium prætendit, debere consequi interesse damni emergentis.

4 Inter debitores hæreditarios est Principissa Scanni, quæ debet vigore instrumenti, & quia opposuit contractum fuisse factum occasione drapporum sericorum per quondam Lazarum venditorum, lite accensa per eandem, devenerunt ad modicam quandam transactionem, ut *ex instrum.fol.*83. *& seq.* & decreto S. C. fuit corroborata transactio, *fol.*82. *à tergo*.

Inter eosdem debitores est patrimonium Primiani Sparani, & Sociorum, pro ducatis sex millium, vigore litterarum cambii, *folio* 59. qui opposuerunt non debere, ut comparitione, *fol.*63. & nunc sunt isti decocti, ut est res notoria.

Inter alios debitores quidam sunt mortui, alii decocti, alii sunt in rerum natura, alii ignorantur, alii litigiosi, videat ergo Dominatio sua Reverendissima in quo stant vires hujus patrimonii, & hæreditatis.

Cum ergo in facto hæc vera sint imò verissima, petierunt consanguinei vocati ad emolumentum montis, & monasterii superior hæres donati, ad transactionem admitti cum Tribunali Reverendæ Fabricæ pro suo interesse, & juridicè fundabunt debere fieri.

5 Primò, quia Tribunal Reverendæ Fabricæ ex Bulla Julii II. anno 1509. Clementis VII. anno 1512. & ex alii SS. Pontificibus, de quibus Ricc. *p.*2. *praxis resol.* 378. Joannes Baptista Thorus *in summa privilegior. piæ causæ privileg.* 259. Novarius *tom.*1. *in collect. Bullar. folio* 253. *& tomo* 2. *fol.*295. Episcop. Maranta *part.*1. *respons.*2. *numer.*25. *& respons.*20. *numer.*75. *&* 76. est executor piarum dispositionum post annum, cum infrà annum sit exequutor Episcopus omnium piarum dispositionum etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, Trid. *sess.*22. *c.*8. adeò quod etiamsi
6 legatum sit petitum coram Episcopo infrà annum, & non solutum, transacto anno Tribunal Fabricæ possit inhibere ut latè Episcopus Maranta *p.*3. *resp.*68. (quid verò sit innovatum per decreta S. Congregationis de celebratione missarum, tradit idem D. Marant. *p.* 3. *responso* 75.) succedit ergo Tribunal Reverendæ Fabricæ in locum Episcopi post annum, at potest Episcopus uti delegatus Sedis Apostolicæ
7 ultimas voluntates defunctorum, ex justa, & rationabili causa commutare, transigere, &c. Trid. *sess.*22. *cap.* 6. *& sess.*25. *c.*4. Barbosa *de pot. Episc. alleg.*83. *num.*5. 6. & Tondutus Salingerius *tom.*3. *c.*23. refert fuisse practicatum cum consensu Episcopi monasterium ad alium locum translatum fuisse ob causam rationabilem, renuentibus aliarum Religionum fratribus: ergo Dominatio sua licito jure poterit hanc transactionem admittere, & non admittendo non excusabitur ab interesse Tribunali Reverendæ Fabricæ resultante.

8 Probatur secundò: quia Sacra Congregatio remisit suæ R. D. ut faceret hanc transactionem si videat expedire, ergo proceditur auctoritate Superioris cum delegantis auctoritas in delegato repræsentetur, ex Gregorio ad Episcopos Siciliæ *in can. valdè necessarium esse*, *dist.* 94. qui hæc dat verba dictorum rationem referens (ut ubi nos esse non possumus, nostra per eum cui præcipimus, repræsentetur auctoritas) & ex Innocentio Tertio *in cap. cum in jure peritus* 31. *de offic. Iudicis delegati*, *cap. Pastoralis* 11. §. *præterea de offic. ordinarii*, Rota *decis.*155. *numer.*3. *p.*1. *in posthum.* Farinacii, Episcop. Marant. *responso* 80. *numer.* 16. *p.* 3. *& in Apologetico pro juribus Ecclesiæ Iuvenatensis*, *numer.*110. *&* 111. *p.*3. *& p.*5. *resp.*35. *numer.*24. ergo nullus debet cadere scrupulus pro tali transactione facienda: agitur enim 9
de ultima voluntate nondum executa (licèt posset exequi, quòd non est in facto) quo casu faciliùs fit commutatio; nam licèt ex clementina, quia contingit de Religiosis domibus disponatur fieri non posse commutationem ultimæ voluntatis, nisi salva auctoritate Sedis Apostolicæ, cui conforme est Trident. *sess.*25. *cap.*50. *de reformat. in fin.* ita ut Episcopus, nec etiam accedente consensu patroni derogare possit qualitatibus in fundatione appositis: prout declaravit Sacra Congregatio Concilii, teste Garsia *de Beneficiis*, *part.*7. *capit.*1. *numer.*112. tamen talis doctrina procedit in voluntate testatoris, & fundatoris jam executioni 10
demandata, secus est, dum versamur in ipso limine fundationis, quia tunc poterit Episcopus illam facere, Rota *decisione* 1122. *part.*3. *diversor.* Riccius *collect.*558. qui dicit hoc casu non solum Episcopum, verum illius Vicarium Generalem talem voluntatem nondum exequutam posse alterare, sequitur Tondutus *tomo* 1. *capite* 68. *numer.* 8. *& sequentibus*.

Licèt ergo Episcopus, aut ejus Vicarius non possit derogare legi, nisi in casibus à jure expressis, Abbas *in capite* 11
cum dilecti, *numer.*10. *de electione*, Sanch. *de matrimon. lib.*2. *disput.* 40. & in terminis commutationis ultimarum voluntatum, tradit Covar. *in capit. tua nobis*, *numer.*7. *de testament. d. clement. quia contingit*, Sayr. *de rebus Eccles. non alienand. dec.*2. Genuens. *in praxi*, *cap.*19. ubi hoc ampliat, quamvis commutatio fiat in melius, imò etiam si accedat consensus hæredis, cum non agatur de voluntate ipsius, ut latè Pyrrus Conradus *lib.*9. *de dispensationibus*, *cap.*7. *numer.*73. tamen ex Concilio Tridentino *sess.* 22. *de reformat. cap.*6. Episcopus potest id facere uti delegatus Sedis Apostolicæ, Barbos. *dict. allegat.* 83. Moneta *de commut. ultim. volunt. cap.*5. *numer.* 409. *& capit.* 9. *numer.* 36.
Tondutus *tom.*1. *cap.*112. ergo absque ullo scrupulo per Oe- 12
conomum Reverendæ Fabricæ, debet fieri talis transactio cum ob litis, & difficilem eventum recuperationis, fieri debeat transactio, *l.*1. *& toto titul. de transact.* Episcopus Maranta *part.*4. *responso* 77. *per totum*, & in casu nostro ul- 13
tra facultates deficientes, est etiam dubium juris, quia pro missis legatis, Rever. Fabrica habet interesse formatum, sed pro monte maritagiorum pro consanguineis est dubium, an Reverenda Fabrica habeat interesse: quia una opinio dicit, esse legatum profanum affectu consanguini- 14
tatis relictum, de quo *in capit. requisisti de testament.* Reg. Rovitus *in pragm. de legatis piis*, alii dicunt esse pium, Episcopus Maranta *par.*1. *responso* 3. qui est sibi contrarius, nam *responso* 38. ait non esse pium, sicuti neque legatum ob benemerita, vel vigore transactionis debitum pertinere 15
ad Tribunal Fabricæ, dicit idem Maranta *to.*1. *responso* 38. posita eruo dubitatione etiam in articulo juris, quis negabit in præsenti non posse, & fieri debere transactionem? ut in simili dicimus, quod licèt bona alienari prohibita, non possint transactione alienari, tamen id fallit multipliciter; Primò, quando intervenit Principis authoritas; Secun- 16
dò, quando omnes vocati ad dispositionem, seu ad montem, tunc viventes transactioni conveniunt, argum. *leg. quoties*, *Codic. de fideicommissis*, latè Molin. *de just. disput.*557. *numer.*10. Molin. & alii apud Monetam *capite* 9. *numer.*441.

Probatur tertiò, quia supremus Princeps, sive Ecclesia- 17
sticus, sive Sæcularis, non potest commutare ultimas voluntates sine causa, & contrarium faciens non solum malè, sed nulliter agit, ut DD. colligunt, ex *leg. si testamentum*, *Cod. de testamentis*, *& ex leg. si donationem*, *Cod. de revoc. donat.* Hostiens. *in summa*, *qui filii sint legitimi colum. penult.* Paul. de Castr. *cons.*34. *volum.*2. Altiat. *cons.* 5. *numer.*15. *lib.*4. Felin. *in cap. nonnulli*, *numer.*20. & ibi Apostilla *de rescriptis*, Peregrinus *de fideicommiss. articulo* 52. *numer.*125. latè Moneta *de commut. ultim. volunt. cap.* 18
6. *numer.*29. causa verò est quando redditur impossibilis observantia, & executio, *cap. nos quidem de testament.* §. *si quis in nomine*, *Auth. de Ecclesiasticis titulis*, Conc. Tridentin. *sess.*25. *cap.*4. *& cap.*8. *de reformat.* latè Moneta *capit.*3. *num.*100. *cum sequentibus*, & hæc dicitur causa necessitatis, latè Moneta *capite sexto*, *numer.*81. qui *numer.*83. enumerat quatuor causas, nimirùm necessitatis, utilitatis, pietatis, & incommodationis, seu minoris utilitatis, quas enumerat Glossa *in summa*, 12. *quæst.*2. latè Moneta *ubi suprà*, & ex hoc valet etiam transactio inter hæredem, & fideicommissarium, *leg.*1. *Cod. de pactis*, *leg. Lucius*, 19
§. *fin.*

§. *fin. ff. ad Trebell. leg. de his*, *ff. de transactionibus*, Peregr. *articulo* 52. *numer.* 76. Molina *disputat.* 557. & facit textus *in leg. cum proponas*, *la prima*, *Cod. de pact. l. de fideicommisso*, *Cod. de transact. leg. qui Romæ*, §. *duo fratres*, *ff. de verb.* qua transactione facta inter hæredem scriptum, & hæredem ab intestato, legatarii, & creditores, contra quos debeant se dirigere, agitur *in l. controvers.* 17. *tom.* 1. posita ergo probabili difficultate adimplementi, est locus transactioni ultimæ voluntatis, ut dicunt DD. *in l. præses la secunda*, *quæ est lex* 46. §. *final. ff. de administr. tutor. leg.* 1. ubi Baldus *ff. de transactionibus*, Roman. *consil.* 517. *numer.* 17. Surdus *decis.* 176. *numer.* 2. *& consil.* 451. *numer.* 11. *& consil.* 501. *numer.* 9. Bertazzol. *consil. civili* 88. *numer.* 50. Prukman *consil.* 2. *numer.* 140. *volum.* 1. & non poterit validum effectum producere, *l.* 4. §. *condemnatum*, ubi Doctores *ff. de re judic.* Surdus *consil.* 3. *numer.* 11. Rolandus *consil.* 49. *numer.* 29. *volum.* 4. idem Surdus *consil.* 136. *numer.* 16. *& consil.* 424. *numer.* 33. *& consil.* 469. *numer.* 9. Arnoldus Ferronius *in consuetudinibus Burdegalensium*, *titul. de feudis*, §. 15. *folio* 269. Cyriacus *tomo* 1. *controvers.* 3.

20 Probatur quartò, quia supremus Princeps secundum aliquos etiam sine causa potest ultimas defunctorum voluntates commutare, quos refert Antonius Gabriel *commun. conclusion. libro* 3. *in titul. de jure quæsito non tollendo*, *conclusione* 1. Riminaldus *consilio* 189. *à numer.* 146. *& consil.* 45. *à numer.* 41. *usque ad* 91. *libro* 1. Regens Tappia *in rubrica de constitut. Principum*, *capit.* 1. *à numer.* 49. alii tamen dicunt ex causa justa, & legitima, atque publicæ utilitatis posse auferre unicuique dominium rei suæ, ita Peregrinus *de fideicommiss. articulo* 52. *numer.* 117. Fachineus *libro octavo controvers. capit.* 63. Menochius *consil.* 9. 3. *libro*
21 *tertio*, justa verò causa esset quando non posset sequi voluntas testatoris, & suum non sortiretur effectum, nisi posita tali commutatione, ita Jason *in leg. Gallus*, §. *& quid si tantum in* 2. *lectura*, *numer.* 28. *ff. de liber. & posthum.* Ruinus *consil.* 108. *numer.* 29. *volumine* 2. Gabriel *de jure quæsito non tollendo*, *dicta conclusione prima*, *numer. quinto & 24.* Joannes Antonius Bellonus *consil.* 66. *numero* 50. omnes ergo Doctores docent, quòd ultimas voluntates testatorum, potest tollere, aut mutare, quoad fideicommissa, & majoratus, & quod possit juri vocatorum, aut substitutorum derogare, & præjudicare, & in effectum ad exclusionem quorundam, & aliorum admissionem succedendi ordinem novum inducere, & mutare, pervertendo, vel alterando antiquum, ita Gabriel *libro* 3. *de jure quæsito*, *conclusione* 2. Mattiensis *in leg.* 7. *titulo* 1. *libro quinto*, *glossa* 5. *& gloss.* 7. qui omnes citant textum *in leg. Lucius*, *ff. de evict. & in leg. item si verberatum*, §. 1. *ff. de rei vendic. & in leg. quod semel*, *ff. de decretis ab ordin. faciendis*, & sic quod ob talem causam, possit Princeps derogare dispositioni, & vocationibus substitutorum, docent Mieres *de majoratu in principio* 2. *partis à numer.* 46. *usque ad numerum* 64. Thesaurus *decis.* 87. Simon de Petris *libro primo de interpretat. ultim. volunt. fol.* 13. *& libro* 4. *dubio* 3. *numer.* 18. Gaillus *libro* 2. *pract. capit.* 56. *&* 58. Peregrinus *articulo* 52. *de fideicommissis*, *à numero* 117. Facchineus *dict. lib.* 8. *capite* 63. Matteacius *de fideicommissis*, *libro* 3. *capite* 12. Cardinalis Tuschus *tomo* 6. *littera P*, *conclusione* 680. *& conclus.* 668. Molina *tom.* 3. *de justit. disputatione* 11. *numero* 36. *&* 46. Burgos de Paz *consil.* 9. *numero* 29. Garsia *de nobilitate*, *gloss.* 12. *numero* 80. Flores de Mena ad Gamam *decis.* 279. Menochius *consil.* 956. Rodulphinus *de absoluta Principis potestate*, *capit.* 6. *numero* 145. &
22 non solum in jure quæsito, sed etiam in jure nondum delato, & in spe, ut benè Molina *de primogenitura*, *libro* 3. *capite* 3. *numero* 22. *& libro* 4. *capit.* 5. *numer.* 36. Mieres *de majoratu*, *part.* 2. *in principio*, *numero* 47. *&* 48. Purpuratus *consil.* 490. *numero* 23. *& consil.* 500. Pereyra *de restitut. in integrum*, *numero* 31. Ægidius Boscius *in praxi criminali in titul. de Principe*, *numer.* 22. 197. *& numero* 200. & ratio est, quia licet respectu nondum natorum sit jus quærendum, respectu ipsius fundatoris majoratus ex propria ipsius dispositione, ac voluntate, jus est quæsitum, atque ita agitur de tollendo jure quæsito respectu fundatoris non tantum de quærendo, quòd in spe successoribus competit, ut benè consideravit Covarruvias *libro tertio*, *variar. capite* 6. *numero sexto*, *&* 9. Burgos de Paz *in proœmio legum Tauri*, *num.* 383. Decius *cons.* 357. *numer.* 8.

Probatur quintò, quia talis transactio fit ex certa scientia, cum insertione Inventarii debitorum, creditorumque annotatione, igitur non est de alio quærendum; imò pœna sacrilegii est imposita adversus disputantem de Principis potestate, ad textum *in l.* 2. *Cod. de crim. sacrilegii*, & proptereà dixerunt DD. esse imponendum perpetuum silentium, nec potest ei dici cur ita facis? est enim suprà, contra, & extra jus, de quo latè per Jas. *in l. rescripta*, *Cod. de precibus imper. offerendis*, & ad propositum Albertus Brunus *cons.* 1. *num.* 33. latè Peregrinus *de fideicomm. art.* 52. *num.* 117. Molina *lib.* 1. *de primogen. cap.* 8. *numer.* 29. Curt. *cons.* 1. Menoch. *cons.* 19. *num.* 10. Riminald. *cons.* 46. *nu.* 20. 23
vol. 1. & jus quod habet agnati, & consanguinei est jus quærendum de futuro, & incertum, ergo poterit derogari, 24
Beccius *consil.* 56. Cephalus *cons.* 12. *numer.* 19. Riminaldus junior *consil.* 18. *num.* 25. *volum.* 1. Gregor. Lopez *in l.* 3. *tit.* 13. *part.* 6. *colum.* 8. Covar. *lib.* 3. *var. capit.* 6. Molina *lib.* 3. *cap.* 3. *numero* 27. Melchior Phœbus *dec. Lusitana* 97. *num.* 12. *&* 27. Castill. *capit.* 106. *à numero* 25. Petra *de potestat. Principis cap.* 32. *numer.* 10. unde Facchineus *lib.* 8. *capit.* 63. ait Principem posse auferre jus quæsitum in spe, quòd ex aliquo futuro eventu quis sperat se consequuturum, Campegius *cons.* 2. *inter consilia feudalia Alberti Bruni*, & ibi Socc. *cons.* 1. *dub.* 3. post Bart. *in leg. hostes*, *ff. de caprinis*, Gozad. *cons.* 9. *n.* 50.

Hinc dicunt DD. quod majoratus constitutus, gratia, 25
vel privilegio Principis, possit idem Princeps revocare, seu dispensare, quòd in propriis terminis disputata quæstione, concludit Gregor. Lopez *ubi suprà*, *part.* 6. *tit.* 13. *lib.* 3. *quæst.* 28. & pro absoluto dicit Covar. *d. lib.* 3. *var. cap.* 6. Burgos *in proœm. ad l. Tauri*, *n.* 325. *&* 327. Vasquius *l.* 3. *controv. cap.* 61. qui ait pro absoluto Regem posse revocare majoratum sua licentia institutum, & ob id tradidit validam esse transactionem, super majoratu cum Regis assensu, quæ alias sine illo erat invalida, Ludovicus Velaschus de Avendano *in l.* 27. *Tauri glos.* 1. *num.* 20. Simanchus *de Catholicis inst. tit.* 9. *num.* 269. Molin. *d. lib.* 4. *c.* 3. *n.* 26. posse 26
enim Principem suum privilegium revocare cum causa dicunt omnes, apud Mieres *p.* 4. *quæst.* 6. Guttier. *l.* 3. *pract. qu.* 76. Sanchez *l.* 8. *disput.* 82. Castill. *tom.* 5. *cap.* 151. Suarez *lib.* 8. *de legibus*, *quæst.* 27. Georg. Acacius *de privileg. lib.* 3. *cap.* 8. Fontanell. *claus.* 4. *gl.* 5. *num.* 21. Valenzuela *cons.* 99. Rovit. *vol.* 1. *cons. ult. & in prag. in rubr. de revoc. gratiar. n.* 1. 28. *&* 29.

Ergo ex his omnibus sine ullo scrupulo, juris, & facti, poterit procedi ad transactionem, de qua in præsenti, pro ea minori quantitate, pro qua videtur Rev. D. Oeconomo Rev. Fabricæ, cujus integritati, & doctrinæ, hæc omnia corrigenda committo.

DISCEPTATIO CIV.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Episcopus non potest dismembrare fructus collegii, & quando.*
3 *Litteræ Apostolicæ, sunt omni reverentia servandæ.*
4 *Bullæ Pontificiæ, plura possunt recipere impedimenta.*
5 *Possessorium Capituli Terræ Montellæ est manutenendum in cura animarum, & electione ex ipsis Canonicis in tali cura Parœciarum.*
6 *Episcopus non potest Collegium facere, neque destruere.*
7 *Ultimus status Capituli Terræ Montellæ, servari debet.*
8 *Episcopus Nuscanus in præsenti turbat capitulum Terræ Montellæ.*
9 *Cura animarum, quæ est penes totum Capitulum non potest ab Episcopo dari solum Archipresbytero, aliis nolentibus.*
10 *Episcopus non potest imponere novum onus Collegio, Beneficio, &c.*

ARGU-

ARGUMENTUM.

Episcopum non posse fructus Collegii dismembrare ostenditur. Litteras Apostolicas esse omni reverentia servandas, Capitulum esse manutenendum in cura Animarum, quando illam habet, Nec posse Episcopum Collegium facere, aut destruere: Animarum cura, quæ est penes totum Capitulum non potest ab Episcopo dari solum Archipresbytero, aliis nolentibus, nec potest Episcopus novum imponere onus Collegio, Beneficio &c.

PRO

RR. Archipresbytero Primicerio, & Canonicis Collegiatæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Plano Terræ Montellæ,

ADVERSUS

Prætensiones Illustrissimi, & Reverendissimi Episcopi Nuscani.

FACTUM.

1 PRætensionem Illustrissimi Episcopi Nuscani, ut Canonici, Archipresbyter, & Primicerius eligant Sacerdotes extra Capitulum in Terra Montellæ in Parœcialibus aggregatis jam Collegiatæ ejusdem Terræ non esse juridicam firmissimè assero, &c.

2 Probo primò, quia Episcopus non potest dismembrare fructus Collegii pro novis imponendis oneribus, quando sufficientia Parœci deputati per Capitulum Collegialis Ecclesiæ Montellæ satis ad curam animarum est, *cap. utriusque*, ubi omnes Canonistæ, præsertim Cardinalis Zabarella, & Imola *de vita, & honestate clericorum*, Cassadorus *decis.19. de præbendis*, Verallus *decis.222. part.3.* Rebuff. *in titul. de congrua, numer.65.* præsertim cum non probetur defectus servitii, ita quod propter paucitatem ministrorum, & Parœcianorum multitudine, aliqui decesserint sine Sacramentis, ut sic practicatum refert Genuensis *in praxi, c.75. in annotat.* Riccius *in praxi, p.1. res.43.* Ergo posita facti specie, de qua in præsenti non potest Episcopus id facere.

3 Probatur secundo, quia dato, quod esset necessitas urgens, Collegialis Ecclesiæ Terræ Montellæ auctoritate Apostolica Summi Pontificis Leonis X. fuit erecta, qui etiam disposuit curam animarum Parœciarum aggregatarum administrari, per aliquem, sive aliquos Presbyteros Sæculares ponendos, & amovendos ad nutum Canonicorum, ut in Bulla erectionis: quæ cura cum fuerit penes totum Collegium, & Capitulum, fuit ab eisdem Canonicis commissa tribus diversimodè. Ergo Episcopus utpotè executor litterarum Apostolicarum, debet eas ad unguem servare, nec in aliquo alterare. Quod si aliter sibi nunc videatur faciendum, Summo, rescribat Pontifici; si aliquod impedimentum, vel scandalum prævideat secuturum ex adimplemento illarum, ut in puncto de his materiis loquuntur jura *in capit. si quando 50. de rescriptis, capit. cum teneamur 6. de Præbendis, Auth. de mandatis Principum*, §. *deinde competens*, ubi glossa *in verb. Nuncians*, Covar. *pract. cap.35.* qui ait. Quod litteræ Apostolicæ sunt manutenendæ, & exequendæ, & quando aliquod prætenditur in contrarium, quod non possint Episcopi eas impedire; ut latè Camillus Borrell. *de præstantia Regis Catholici, capit.52. numer.4.* Genedus *quæst.18. numer.19.* Bovadil. *in politica, lib.2. capit.18. numer.208.* Zerola *in praxi benefic.* §. *litteræ Apostolicæ*, Emanuel Rodriquez *quæst. regul. tom.1. quæst. 6. articulo 8.* Menoch. *consil. 1000. volum. 10.* Ergo

4 multo magis in præsenti; ubi non agitur de illis observandis à principio; sed de retinendis eisdem per centum, & plures annos observatis, circa quod facilius dantur remedia, & manutentio: Abbas *in capit. Judæi, numer.2. de Judæis*, Valenzuela *consil.4. numer.36.* Solorzanus *de jure Indiarum, lib.3. capit.1. numer.10.* Alexand. *consil.83. numer.4. lib.20.* & facilius conceditur retinere quam de novo acquirere, *leg. patre furioso, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni juris*, Surdus *decis.40. numer.5.* Menoch. *consil. 32. numer.37.* & facilius toleratur jus quæsitum, quam quærendum *leg.2.* §. *ex his, leg. pluribus*, §. *finali, ff. de verborum, leg. ut pomum*, §. *ultimo, ff. de servit.* Quemadmodum è contra faciliùs impeditur jus competiturum, quàm extinguatur acquisitum, *leg. Papinianus*, §. *conditioni*, ubi Glossa *ff. de inoffic. testamento*, & difficilius impeditur introductio, quàm productum in esse *d.l. patre furioso*, Grat. *c.965.n.30.* ergo non est juridica prætensio Illustr. Episcopi Nuscani.

Probatur tertiò, quia non solum Capitulum habet pro se petitorium, & titulum ut fundavimus ex vi erectionis, sed etiam habet possessorium pro tempore de quo in scripturis. Ergo debet manuteneri in hac antiquissima possessione, cum tali solemni titulo erectionis pro quo sufficeret etiam sine titulo, ut latè Rota Romana coram Motmanno in Vicentina Collegii die lunæ 7. Junii 1652. Circa id verò, quod dictus Illustrissimus peculiariter prætendit prædictos, scilicet Canonicos non posse eligere seipsos; sed debere eligere alios, ad exercendam dictam curam animarum, Parœciarum unitarum prædictæ Collegiatæ. Tunc verum esset, quando electio ista compromissa esset uni soli, & in tali casu non posset eligere seipsum, *ut per cap. quia clerici de jure patronatus*, & habetur apertè in Gloss. tum quia jussus dare alicui non potest sibimet retinere, tum quia videretur sibimet auctorizare, ut per textum *in cap. qualiter de Elect.* tum etiam quia inter electum, & eligentem debet esse distinctio, sicuti inter baptizatum, & baptizantem. At in re nostra diversus est casus, diversa est ratio, diversus est modus, cum plures sint electores, & semper magis idonei, & per Episcopum approbati eligantur ad habendam curam animarum prædictarum Parœciarum: quia ipsi electores Archipresbyter, Primicerius, scilicet, & Canonici se habent in hac electione per modum compromissarii, quibus compromittere Summo Pontifici visum est: Et quis unquam negavit, quod Compromissarii non possint eligere ex se, vel ex aliis, si velint, magis idoneos? cum hoc practicari in dies videamus: Sic habetur *in cap. cum in jure peritus 33. de election.* ubi etiam glos. *in apostillis*, Castrens. *consil.230.* & notat Speculator hoc titulo circa finem, Roccus de Curte *num.16.* & multi alii. Ergo sequitur, & benè Capitulum posse eligere aliquos ex suis, & multò magis ob centenariam continuatam possessionem. Nec potest Episcopus aliquid facere contra: quia esset destruere Collegium quod non potest construere, ut benè Rota *part.1. diversor. decis.155.* argumento sumpto à correlativis, quod valet, ut dicunt Doctores *in rubrica, ff. de acquirenda possess.* Ergo Capitulum Collegiatæ Montellæ debet manuteneri in quasi possessione curæ animarum per suos administrandæ, non per extraneos, ut benè Rota *decis.560. part. 2.* Cavalerius *decis.609.* Rota *decision.151.* etiam in possessione data ab executore litterarum Apostolicarum, Burattus *decis. 318. numer.12. & 13.* Lotterius *de Beneficiis, libro 3. quæst. 5. numer.38.* Postius *observat.30. per totam*, & sufficit pro Capitulo ultimus status pro manutentione in possessione juris administrandi Sacramenta, Seraphinus *decision. 1213.* Mastril. *decis.12.* Postius *observat.71. numer.55. 56. & sequ.* Rota apud Postium *decis. 3. & 258.* latè Ciarlinus *tomo 2. cap. 204.*

Ergo turbat Episcopus Capitulum, & Collegiatam, de qua agimus, si cum habeat curam animarum non manutenetur, sed illud turbat insolita administratione Sacramentorum pacificè, & quietè, ut latè Ciarlin. *tom.20. cap. 190.*

Nec potest dici ab Illustr. Episcopo, se velle Archipresbyterum tantùm curam animarum administraturum: quia Episcopus debet manutenere Capitulum in ultimo statu, in quo reperitur, argumento *c. consultationibus de jure patr.* Ciarlinus *d. c.204.* sed ultimus status fuit Doctoris D. Hieronymi Carfanei tunc temporis Primicerii, nunc verò Archipresbyteri, & aliorum duorum. Ergo talis status attendi debet.

Neque potest Episcopus imponere novum onus Collegio, licèt pium, & Ecclesiæ favorabile, *c. significatum de præb.* latè Ciarlin. *contr. for. c.69. tom.1.* nec facere unionem aut dismembrationem Collegii, latè idem Ciarlinus *ubi suprà, to.20. c.113.* sicut neque potest Episcopus sine justa causa removere Cathedram, & Tribunal à Civitate DD. communiter apud Riccium *tom.2. res.350.* Ergo debet Episcopus accedere ad Summum Pontificem pro hoc faciendo, & interim tum in titulo, tum in possessione non turbare Capitulum Collegialis Ecclesiæ Montellæ, ut faciendum omninò puto.

Nec

Nec potest Episcopus cogere Archipresbyterum, ut ipse tantum administret Sacramenta, & præcipuè Sacramentum Baptismatis; qui quotiescumque est legitimè impeditus potest præcipere aliis Sacerdotibus idoneis, ut baptizent, & alia administrent Sacramenta fidelibus, ut patet expressè ex *cap. Officium*, §. *fin. de officio Archipresbyteri*, ibi: Ad Christianos quoque faciendos, & baptizando infantes, & ad succurrendum, omnia à Sacerdotibus, per jussionem illius fiant: Ratio, quia habet jurisdionem ordinariam, & illam delegare potest aliis. Sicut Episcopis, legitimè impeditis, in visitatione, prædicatione, confessione, aliisque muneribus obeundis; conceditur assumere idoneos ad id exercendum, ut in *cap. inter cætera de officio judicis ordinarii*, *ex regulis juris in* 6. qui per alium facit per seipsum facere videtur, &c.

Nec obstant motiva adducta in facto: quia circa primum, quod Ecclesiæ Parœciales Montellæ defraudentur, dico hoc non esse præsentis inspectionis, tum quia non defraudantur, ut in facto: tum quia hoc non pertinet ad Episcopum, sed adeat Sedem Apostolicam, & interim manuteneatur Capitulum Montellæ in suo ultimo statu, ut suprà dicebamus.

Nec obstat dici in Bulla, quod cura animarum sit administranda ab uno, vel à pluribus: quia, respondeo verba hæc esse ad favorem Capituli remissa: ergo ad ipsum pertinet, unum, vel plures constituere non ad Episcopum. Accedit, quod observantia talis est: ergo manutenenda, nec potest dici intrusio, quia est titulus erectionis. Ergo, &c. die 12. mensis Maji 1656.

Sicut scripsimus fuit practicatum.

DISCEPTATIO CV.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur de qua disputatur.*
2 *Translatio Prælati quid sit definitur.*
3 *Translatio, de qua hic duplex est, & assignantur.*
4 *Translationis Prælati causæ quæ sint.*
5 *Translatio personæ, & Monasterii quæ sint.*
6 *Translatio voluntaria, & invita, in quo differant.*
7 *Translationes necessariæ interdum.*
8 *Translatione facta statim vacat Ecclesia, & qualis sit differentia inter voluntariam, & coactam.*
9 *Translatione facta, extinguitur omne jus circa fructus.*
10 *Translatio Episcopi non fit nisi per Papam.*
11 *Metropolitanus, quando dejicit Episcopum ab Ecclesia.*
12 *Translatio contra voluntatem, an fieri possit.*
13 *Translatus de una ad aliam Ecclesiam authoritate propria, qualiter puniatur.*
14 *Electus in Episcopum, quando possit juri suo renunciare, & coram quo.*
15 *Hæresis est dicere à sententia Papæ posse appellari, ad Christum Dominum.*
16 *Argumentum valet, de matrimonio carnali ad spirituale.*
17 *Papa potest solvere matrimonium carnale consummatum secundum aliquos.*
18 *Papa non posse dispensare in matrimonio consummato, ostenditur.*
19 *Matthæi dict.* quos Deus conjunxit homo non separet, *qualiter intelligatur.*
20 *Matrimonium carnale, & spirituale non comparantur univocè.*
21 *Episcopi jurisdictio, qualiter sit de jure Divino.*
22 *Episcopus cum Ecclesia ligatur vinculo indissolubili jure humano.*
23 *Textus* in c. inter corporalia, de translat. Episcopi, *explicatur.*
24 *Fructus quæsiti à Monacho, & bona non transferuntur cum Monacho translato ad aliud Monasterium.*
25 *Fructus naturales percepti transferuntur cum translato ad aliam Ecclesiam.*
26 *Vacatio per obitum, & per translatum qualiter differant.*
27 *Indultus de fructibus consequendis per obitum non comprehendit per translationem.*
28 *Indultus Cameræ Apostolicæ super fructibus non comprehendit resignationem.*
29 *Episcopus translatus quos fructus percipiat, & quos Camera.*
30 *Episcopus translatus de æquitate, quot fructus lucretur.*
31 *Decisio coram Cavalerio* 104. *adducitur in materia.*
32 *Rota Romana, quid sentiat de fructibus translati.*
33 *Fructus civiles quorum solutionis dies non venerat pertinet ad successorem translati.*
34 *Fructus percepti, & à solo separati pertinent ad resignantem, seu pendente.*
35 *Beneficiatus in vita, qualiter æquiparetur usufructuario.*
37 *Episcopatus qualiter 24. providentur in Regno Neapolitano ad Regiam præsentationem.*
38 *Fructus Ecclesiarum Regiarum, qualiter dividantur.*
39 *Episcopus translatus, an possit secum portare argentea vasa, &c.*
40 *Episcopus cui acquirat bona donata à consanguineis, & quid in Episcopo Regulari.*

ARGUMENTUM.

Translatio Prælati, seu Episcopi qualiter fiat ab Ecclesia ad Ecclesiam, & cujus authoritate, & an tale vinculum, cum Ecclesia sit de jure divino, an humano, & declaratur celebris textus *in capit. inter corporalia, de translatione Episcopi*, qualem pœnam incurrant, qui authoritate propria translationem faciunt, & an electus, vel confirmatus possit rejici, an Metropolitano jure communi obtento translatum, quid & quotuplex sit, quibus ex causis fiat. Fructus quando, & an possit secum transferre aliqua mobilia pretiosa. Resignatio à quo tempore fructus debeantur, & à quo tempore resignati, & quid de fructibus civilibus, quid de naturalibus, & industrialibus, quid in Rota servetur, quid fuerit ab Auditore Cameræ olim practicatum; quid servetur in Regno cum Camera Apostolica, & successore in Episcopatibus Regiis.

Tricaricensis Translationis Episcopatus.

FACTUM.

Cum Episcopus Tricaricensis D. Petr. Carrafa vellet renunciare Ecclesiam propriam, quam habebat, ut assumeretur, ac eligeretur, seu transferretur in Ecclesiam Barensem vacantem per mortem Illustr. Sersalis, pacto, ac conventione devenit cum negotiantibus apud sanctam Sedem Apostolicam, ut sibi liceret ac licitum esset exigere de introitibus suæ mensæ Tricarici ducatos ferè quator mille maturatos, & non exactos à seipso, in qua exactione non posset successor se intromittere, sed sibi præcipuos, & ante omnia competeret talis exactio, quæsivit à Prudentibus, an possit fieri, sive quid agendum in fructibus maturatis, non exactis per translationem ad aliam Ecclesiam. Ego pro veritate, duo discutienda proposui. Primum circa translationem aliqua annotare. Secundò circa fructus maturatos, & non exactos discurrere. 1

Quoad primum, sciendum est, quod translatio Prælati est de loco ad locum commutatio ex causa communis utilitatis, vel necessitatis, auctoritate Sedis Apostolicæ facta *capit. mutationes 7. quæst.* 1. & licet sit multiplex, tamen hæc de qua agimus est Episcoporum, & à sacris Canonibus damnata semper fuit, quæ finit nimirum gratia solius translati, quia scilicet mutata sit voluntas ejus servandi fidem Ecclesiæ sibi primum conjugatæ ob ejus proprium interesse, *capit. scias frater, quæst.* 1. posita tamen communi utilitate, 2 3
vel

vel propria necessitate Episcopi tunc operatur; ut non ob cupiditatem Episcopi, neque ipse censeatur se transferre; sed coactus per alium, *dict. capit. mutationes*, *& c. scias*, & talis fuit translatio Sancti Petri ab Antiochia ad urbem, Romanus *consil.352. numer.17. cum sequentibus*; & habetur *in dict. capite commutationes*, poterit etiam hic referri

4 causa scandali evitandi, veluti si vel populus obdurato corde Episcopum persequatur Abb. *in capite ultimo*, *numer.15. de confirmat. utili*, *vel inutili*, vel ubi Episcopus est infensus populo, Innocentius *in cap. nisi cum pridem de renunciatione*, Lambertinus *de jure patronatus*; *quæst.15. articul.2. numer.14.* Felinus *in capit. quæ in Ecclesiarum*, *numer.43. de constit.* quod totum facit unica ratio evitandi scandalum, ut latè deducit Decius *consil.151. ad numer.5.* & hoc totum dependet ab authoritate Sedis Apostolicæ, nam illa est omninò necessaria, & cum causa alias invitum transferre non posset, Romanus *consil.345.* Sylva *de Beneficiis*, *parte 3. quæst.37.*

5 Quæ quidem translatio duplex est, una personæ tantum, altera personæ, & Monasterii, seu Ecclesiæ simul, cum videlicet ipsa quoque Sedes transfertur, *capit.1. de translatione Episcoporum*, Mandosius *de signatura gratiæ*, *§. translationes*, *vers. aliquando*, per translationem verò solius personæ, illicò non humana, sed divina potestate solvitur conjugium, quod habebat Prælatus, cum prima Ecclesia, & inducitur vacatio *c. inter corporalia*, *de translat. Prælator.*

6 Sciendum secundò est, quod differt translatio de invito, & de non invito: quia si agatur de invito, itaut voluntas Pontificis sit eum omninò quantumcumque invitum transferre in continenti solvitur conjugium, & vacat prima Ecclesia, nec ad eam datur regressus, Calderinus *cons. 2. de translatione Prælatorum*, Rota *decis. 475. numer. 6.* unde Abbas *in capite cum nobis*, *numer.5.* de electione concludit unum notabile secundum eum scilicet, quod si Papa transtulit Prælatum absentem ad majorem Ecclesiam propter meritum personæ, non videtur primam Ecclesiam vacare à tempore promotionis factæ scilicet per Papam, sed à tempore quo consensit translationi secus, ubi Papa principaliter translationem fecit ad utilitatem, seu necessitatem Ecclesiæ: quia tunc incipit vacatio à tempore propositionis, ita Abbas *ubi suprà*, quando idem dicit *in capit. ultimo numer. 15. de translat. Episcopi*, Rota *dec.475.* *Sylv. ubi suprà*.

7 In casu ergo quo urget causa nulla est amaritudo in eo, quod transferatur invitus: quia cum tota Ecclesia sit unum, & idem Corpus mysticum cujus caput est Papa ei permissum est transferre membra ubicumque utilitatis causa exposcit; secus si solius personæ favor suadeat scilicet solus favor translati, ubi benè Joannes Andreas *in capit. quod ob gratiam 16. numer. 3. de Reg. jur. in 6.* Ergo nihil mirum si

8 facta translatione etiam de invito statim vacet Ecclesia: ex quo enim semel ipse consensit Episcopatui in Ecclesia, uti non potest resistere Papæ volenti transferre, pro bono publico ad Ecclesiam particularem, cui quidem Ecclesiæ particulari attenta hac ratione nequaquam denuò copulari dicitur; sed si translatio non fiat de invito (quod semper in dubio præsumitur, Caldonnus *dicto consilio 20.*) tunc expectetur ejus consensus & à die consensus inducitur vacatio, ut latè consuluit, Abbas *consil.101. numer. 3. parte 2.* ubi respondet omnibus contrariis, Rota *decisione 475. ad numer.16.* ubi ait opinionem illorum dicentium vacationem non induci, nisi post adeptam possessionem esse erroneam tamquam innixam authoritate glossæ *in dicto capite si quis translat.* Quæ loquitur in translatione abusiva, & sufficit consensus præsumptus ex scientia, & acquiescentia scilicet postquam Episcopus sciens se semel submisit voluntati Papæ, ex quo satis est translationem non posse dici factam omninò sine ejus consensu, ut post alios, Joannes Andreas, & alii *in dicto capite quando ob gratiam*, Abbas *consil. 101. numer. 4.*

9 Quod observandum est in fructibus Ecclesiæ à qua translatus fuit, nam sequuta plena translatione si agatur de Ecclesia Regulari sive monasterio etiam quod controversia, sit de fructibus civilibus, & nominibus debitorum extinguitur in translato omne jus, *ut infrà*.

10 Sciendum est tertiò, quod translationes Episcoporum nullus potest admittere nisi Papa, vel eas confirmare, *capit.1. de translatione Episcopi*, Barbosa *allegatione 50. num. 60.* quod idem dicimus depositione, cassatione, &c. Omnia enim hæc spectant, ad Papam solum, idem de electo tantum, & confirmato, *capite 2. de translatione Episcopi*, licèt non fuisset consecratus: quia non poterit dejici ab Ecclesia per Metropolitanum, nisi in casu, in quo post sex menses à die confirmationis sua negligentia, non fuerit 11
consecratus, tunc enim dejici potest à Metropolitano, non tamen in aliam Ecclesiam transferri: quia primum concessum est à Papa. Archiepiscopo, solus ergo Papa deponit, privat, aut transfert Tridentinum *sessione 13. de reformat. cap.6. & sessione 24. de reformatione*, *capit. 5.* Sbrozzius *de* 12
Vicario libro 2. quæst.59. & Barbosa *allegatione 112.* & sicut nullus potest invitus suam Ecclesiam cogi derelinquere, cum voluntariè fiat translatio unius ad aliam Ecclesiam *d. c. inter corpor.* (ibi suam non debet Ecclesiam derelinquere) ut notat Flaminius *lib. 3. de resignatione Beneficiorum*, *q.18. numer.14.* ita si authoritate propria Episcopus trasferat ad aliam Ecclesiam, seu alium Episcopatum, utraque pri- 13
vatur Ecclesia *capite quanto 3. de translatione Episcopi*, *& Canonici*, qui illum recipiunt, privantur electione pro illa vice, loquitur enim ille textus *de jure communi*, quando ad canonicos pertinebat eligere Episcopum sicuti est in Germania, & aliis partibus. Nec potest Episcopus electus, & confirmatus, etiam nondum consecratus Episcopatui sine Papæ licentia renunciare, *ut in dicto capite inter corporalia*, ibi (& sic electus, & confirmatus) quod notat Sanchez *in Decalogum*, *tomo 1. libro 4. capite 17.* Suarez *tomo 3. de Religione*, *libro 1. capite 10. numer. 1.* Bartholomæus de Vecchis *disp.2. dub.3. numer. 5.* Barbosa *in d. capite 2. numer.8. de translatione Episcopi*, sed si electus tantum sit in Episcopum in manibus eligentium juri suo renunciare potest ante confirmationem sine Papæ licentia, Glossa *in dict.* 14
capite inter corporalia, Rota *decis.8. numer. 3. de jure patr. in novis*, Rendina *in suo promptuario juris*, *tomo 1. tit. 36. numer.28.* Barbosa *in dicto capite inter corporalia*, *in fine*. Unde Papa tanquam Christi Vicarius has facit translationes, Sebastianus Cæsar *de Ecclesiast. Hierarchia*, *disp. 1. §. primo*, *per totum*, ubi latè ostendit Romani Pontificis dignitatem, ac potestatem à Christo Domino in omnes suos Vicarios derivatum, & ideò Consistorium, atque Tribunal Christi, & Pontificis censentur unum, & idem in specie, Antonius Ricciullus *l.9. de jure personarum*, *capite 2. nu.11.* & Barbosa *de potest. Episc. p.3. alleg.54. num.* 15
47. unde hæresim sentiret, qui diceret à sententia Papæ licere appellare ad Christum Dominum: quasi Papa non sit Christi Vicarius, nec facere cum eo unum Tribunal, ut benè Augustinus de Ancona *de potest. Papæ q. 6.* Jacobus, & alii quos refert, & sequitur Barbosa *in c. fin. numer.4. de translat. Episcopi*: Quando verò per Pontificem conceditur alicui, ut possit transire ad majorem dignitatem, tunc non poterit transire ad æqualem *c. licet in tantum*, *n.4. de translat. Episc.*

Dices validum est argumentum de matrimonio Carnali 16
ad spirituale, *d. c. inter corporalia*, *de translat. Episcopor.* Franchus *dec.49. n. 2.* Cardinalis Tusch. *lit. A*, *concl. 506. & concl.507. numer.58.* Barbosa *in d.c. inter corporalia*, *numer.4.* & in locis communibus *loco 7.* sed matrimonium carnale est indissolubile per dispensationem, *Matthæi 19.* Quos Deus conjunxit homo non separet, ergo etiam spirituale.

Respondent aliqui, Summum Pontificem posse dispen- 17
sare in matrimonio consummato, ita Soccinus *consil. 18. colum. penultima*, *volumine 1.* Cagnolus *in leg. actus qui ff. de Reg. jur.* Baldus *in capite lator. de Judiciis*, Joannes Andreas *in capite actus legitimus*, *de reg. jur. in 6. decis. in capite quæ in Ecclesia numer. 5. de constitut.* Gratus *consil. 1. numer.31. volumine 2.* qui omnes dicunt matrimonium consummatum dissolvi posse à Summo Pontifice, quasi tunc non homo separet, sed Deus qui suam voluntatem nobis exponit, vel per se ipsum, vel per Angelos, vel per suum Vicarium.

Sed contra quia isti DD. decipiuntur, nam qui homini 18
denegavit potestatem separandi realiter copulatos, exclusit etiam Papam, qui homo est unde verior est sententia, & communior DD. opinio quos refert, & sequitur Sanch. *de matr. l.2. disp.14.* non posse Papam dispensare in matrimonio consummato.

Secundò ergo (omissis pluribus) quod per illa verba 19
(quos Deus conjunxit) Christum Dominum sibi reservasse solutionem matrimonii spiritualis non in sensu litterali: quia constat agere de matrimonio carnali, sed in sensu morali

rali, qui sensus licèt in Sacra Scriptura à Spiritu Sancto intentùs sit, non tamen facit efficax argumentum ad probandum aliquid esse legis divinæ obligatoriæ, quia solent Summi Pontifices, uti Sacræ Scripturæ testimoniis in sensu morali ad propria decreta confirmanda, ut patet in propria materia pluralitatis Beneficiorum, nam ad probandum aliquem non posse habere duo beneficia adducunt verba Pauli (oportet Presbyterum esse unius uxoris virum) & adducuntur verba Christi Domini (nemo potest duobus Dominis servire) quæ verba in sensu litterali longè aliud significant; sicuti in *extravagant.* unam sanctam inter communes de majoritate, & obedientia, ubi Bonifacius Octavus, adducit verba Christi de duobus gladiis in sensu morali ad summam potestatem stabiliendum, cum alius esset sensus litteralis, ut sacri Doctores in eo loco explicarunt, ut probat Alphonsus de Castro *libro primo, contra Hæreses, capite tertio*, Sanctus Thomas *capite tertio, parte prima, quæstione prima, articulo* 10. quod principium oportet memoria retinere ad varia nostri juris capita declaranda. Cum igitur matrimonium spirituale non sit reservatum lege divina in sensu litterali ipsi Christo, ut carnale est, nil mirum si illud Summus Pontifex facilè dissolvit non verò carnale, & sic est advertendum inter Ecclesiam, & Episcopum celebrari conjugium spirituale, ut latè & eleganter Sebastianus Cæsar *de Ecclesiast. Hierarchia, parte prima, disputatione* 6. *de Episcopo*, §. *secundo, numer.* 24. ubi intelligit hoc esse per
20 quandam similitudinem ad matrimonium carnale, nam comparatio illa cum matrimonio non est per convenientiam univocam, sed solum per quandam proportionalitatem, & similitudinem teneant, quia textus *in dicto capite inter corporalia, de translatione Episcopi*, dicit, juris-
21 dictionem Episcoporum divina institutione fuisse institutam: ideò notant Doctores, quod Episcopi sunt de jure divino sicut etiam Episcopalis dignitas ejusque jurisdictio, ut ordinaria, & ex officio considerata saltem in generali: si verò sumatur in particulari, prout scilicet in hoc, vel illo subjecto respectu horum, vel illorum subditorum non est de jure divino, nec ab eo habet certos jurisdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant, sed totum pendet à Summo Pontifice per quem idem munus immediatè habetur in particulari, & à quo ipsius jurisdictio immediatè conceditur, & derivatur, ut benè Covarr. *in Regul. possess. parte secunda*, §. *nono, à numero sexto*, Suarez *de Pœnitentia, tomo quarto, parte* 2. *disputatione* 25. *sect.* 1. *à numero* 6. Bellarminus *tomo* 1. *controvers.* 3. *generali, lib.* 4. *de Romano Pontifice, cap.* 24. Barbosa *de potestate Episcopi p.* 1. *cap.* 1. *numer.* 8. Sebastianus Cæsar *d. disput.* 6. §. 4. *numero* 9.

22 Unde patet, quid dicendum sit ad textum *in dict. capite inter corporalia*, ibi (suo tantum judicio reservavit dissolvendum) per quem textum notatur, quod vinculum cum quo Episcopus ligatur cum Ecclesia: jure divino, & naturali, est indissolubile, ut notat Vasquez *tertia parte, disputat.* 242. *cap. part.* 3. & 4. sed alii, & melius putant jure humano, seu Pontificio esse indissolubile, ut post Cardinalem Imolam Abbatem Petrum de Ledesma, & alios dicit Sanchez *libro septimo de matrimonio, disputatione* 28. *numero* 13. Suarez *de Religione, tomo quinto, libro primo, capite* 16. *per totum*, Sebastianus Cæsar *de Ecclesiast. Hierarchia, in titulo de Episcop.* §. *secundo, numer.* 17. ubi plura fundamenta refert pro hac parte, &
23 tandem *numer.* 25. respondet prædicta verba dicti textus esse explicanda per alia verba quæ inferius subjungit text. videlicet (nam enim humanana, sed potius divina potestate conjugium spirituale dissolvitur cum per träslationem, depositionem, aut cassationem authoritate Romani Pontificis, quem constat esse Vicarium Jesu Christi) Episcopus ab Ecclesia removetur: ergo eo modo quo dissolvitur illud vinculum authoritate divina idest authoritate divinitus data eodem modo vinculum factum est indissolubile authoritate divina idest divinitùs data Vicario suo, nam sicucuti Deus solvit per suum Vicarium, ita per eundem reservavit, in quo sensu explicant DD. verba dict. text. ibi illa sunt, reservata Romano Pontifici; non tam constitutione Canonica, quàm authoritate Divina: quia ipsa constitutio Canonicæ in authoritate divina fundata est, idest in authoritate divinitus data Vicario suo.

24 Quoad secundum verò de fructibus dico, quod est observandum in fructibus Ecclesiæ in qua translatio fit, quia secuta plena translatione si agatur de Ecclesia Regulari, sive Monasterio, etiam quod controversia sit de fructibus Civilibus, & nominibus debitorum extinguitur in translato, omnis actio, nisi de facto prius fuisset illis spoliatus, ea enim actio speciali personæ cohærentis, ab ea per translationem non evellitur, ut dixit Bellamera *in capite si quis jam translatus, numero* 10. *quæstione prima*, & si tales fructus etiam nomina exigat dicitur rapinam, & fructum facere, ut benè consuluit Ancharanus *consil.* 158. quod verissimum est, in Ecclesia Regulari ex quo ipso jure fructus Monasterio acquiruntur, ut *in Auth. de Sanctissimis Episcopis*, §. *si Monachus reliquerit*, ut notat Panvinus *de potestate Capituli Sede vacante, numero* 28. & Rota *in antiquis decis. unica de Monacho translato in Episcopum*, licet quoad fructus collectos ante translationem aliud dicat Panvinus.

In Ecclesia verò Cathedrali, poterit translatus auferre 25
fructus naturales perceptos, seu recollectos ante translationem, alios verò pendentes, & posteà recollectos secus, & hic est sensus *dict. decisionis unicæ*, quam agnovit Ubaldus *de success. ab intest.* §. *finita, numero* 11. quicquid dixerit Cardinalis *consil.* 110. qui simpliciter tenet, translatum non posse exigere, nec quidem hos recollectos, vel quovis modo inexactos veluti effectus Ecclesiæ, eo ipso, quod de illis non distribuit, ante translationem cujus sententia est reprobata per Rotam *in recentior. decis.* 240. *numero septimo, parte* 2.

Unde admittenda est differentia inter vacationem Eccle- 26
siæ per obitum in qua militant deducta per Zabarellam, *capite præsenti de officio ordinarii in* 6. & vacationem per translationem, neque ad paria judicari debent exceptis casibus in jure exceptis, ut consentiunt plurimi relati per Rotam *dec.* 204. *n.* 7. *recentiorum*, & *dec.* 809. *part.* 1. *diversorum*.

Ex quibus infertur primò, quod si aliqui concessus sit 27
indultus capiendi fructus Ecclesiæ vacantis per obitum, non potest illius vigore capere fructus Ecclesiæ vacantis per translationem: quia translatus non potest dici defunctus; sed quasi defunctus, ut loquitur Gratianus *in capit. in Apibus septimo, quæstione prima;* ergo non juvat tale indultum, quod de morte naturali, non autem de Civili est intelligendum, *leg. ex ea* 121. §. *in insulam, ff. de verb.* unde Doctores *in dicto capite in Apibus*, tenent sententiam prædictam contra habentem Indultum, ut ibi Archidiaconus *numero octavo*, Geminianus *numero* 50. Bellamera *numero primo*, Turrecremata *numer.* 1. ubi ait, quod licet contrarium in Curia fuerit pronunciatum, tamen id verius est & tenendum, ut in effectu tenuit Rota *in suprà dictis decisionibus*.

Sed quæstio est, quid de indulto Cameræ Apostolicæ: 28
quia Cameræ applicantur fructus omnium Beneficiorum reservatorum, & affectorum per obitum, vel alio quovis modo vacantium excepta resignatione, usque ad diem provisionis, seu adeptæ possessionis, ut in Bulla Pii Quarti 22. ubi continentur fructus quicumque mensarum, & Ecclesiarum quarumcumque ex Bulla Sixti Quinti 100. pone ergo vacare Cathedralem per obitum, Camera omnes fructus ad manus suas reducit: finge rursus ad eam Ecclesiam
transferri alium Episcopum in mense Martii; sed ipsam 29
translationem consensu illius non perfici, nisi in mense Julii, & Cameram omnes hos fructus, veluti adhuc non recollectos sub Sequestrum ponere. Prioris autem ad quam facta est translatio, jam separasse à solo, & cum effectu percepisse videtur absurdum dicere indultum Cameræ non comprehendere fructus unius, aut alterius perceptionem; siquidem respectu prioris vacantis per obitum nulla adest dubitatio, cum verba indulti sint clara, respectu etiam secundæ à qua facta est translatio videtur, quod cesset ratio supradicta per Doctores *in dict. capite in apibus*, quia indultum non est restrictum ad vacationem per obitum, sed complectitur vacationem ex quovis alio Capite, præterquam per resignationem, & sic in aliis firmat vim, & efficaciam suam *l. cum præter C. de judiciis*, Franc. *dec.* 499. *numer.* 21. & ubi conveniunt verba legis, convenit etiam legis dispositio etiam si dura possit videri *l. prospexit, ff. qui & à quibus*.

Sed durius est translatum utrinque excludi à percipione 30
fructuum: quia id repugnat naturaliter rationi, secundùm quam nemo militat suis dispendiis, & qui Altari servit de Altari vivere debet *capite cum secundùm Apostolum de prabend.*

præbend. nec est credendum Summum Pontificem per sua indulta restringere voluisse talem causam, & rationem; sed captiosam liberalitatem, Prudentum Interpretatione frangi conveniens est, *ex leg. cum Aquiliana, ff. de transact.* & sic in hoc casu media via tenenda est, & statuendum, ad Cameram spectare fructus istius Ecclesiæ à qua facta est translatio, ut ab illis separentur, qui sufficiunt pro alimentis ipsius Episcopi, quod videtur satis declaratum *in d. capit. præsenti de officio Ordinarii in 6.* tum quia alias sequeretur Beneficium Papæ, in conferendo, esse ipsi translato nocivum, qui reperitur se hoc pacto deceptum quod minimè dicendum est *d. c. præsenti*, ubi Joa. Andreas *numero* 20.

31 Infertur secundò, ad decisionem Baren. fructus coram Cardinal. Cavaler. *decision.* 104. ubi cum Archiepiscopus Sannitalis renunciasset ad favorem Caraccioli Ecclesiam Barensem fuit inter eos disputatum de fructibus coram Auditore Cameræ, à quo fuit lata sententia, ut scilicet quoad fructus naturales, & industriales restituere resignatarius resignanti omnes, quoscumque fructus separatos à solo tempore resignationis, nec non fructus perceptos de quocumque affictu, pro rata tamen fructuum recollectorum; sed quoad fructus Civiles condemnavit eundem ad restituendum omnes fructus censuum, & similes, qui ad ejus manus pervenerunt post resignationem pro rata: à quaquidem sententia cum per utramque partem fuisset appellatum fuit commissa causa appellationis in Rota appellatione remota.

32 Dubitavit ergo Rota, an esset sententia Auditoris Cameræ exequenda, & Domini dixerunt esse distinguendum inter fructus Civiles, & naturales, seu industriales, unde sit.

33 Prima Conclusio fructus Civiles, ut pensiones domorum responsiones, & similes, quorum dies solutionis non venerat tempore resignationis pertinent ad successorem ad quem spectant fructus pendentes: ita glossa *in dict. capite præsenti de officio ordin. in 6.* Calderin. *consil.* 2. *de peculio Clericorum*, Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 5. *numer.* 1. Neque aliquid obstat, quod resignans, quæ Ecclesiæ præfuit, & onera sustinuit usque ad diem dimissionis, & capturæ possessionis absurdum videtur, quod nihil habeat in talibus fructibus. Respondeo enim: quia dum simpliciter dimisit, abdicavit à se omne jus & possessionem, Innocent. *in capite super hoc de renunciatione*, Rota *decis.* 1. *eodem tit. in novis*. Cassador. *decis.* 4. *numer.* 3. *de restitut. spoliator.* Achill. de Grass. *decis.* 10. *Cod. tit.* & ideò post resignationem non potest percipere amplius fructus, ut in dictis decisionibus, & notat Paris *consil.* 39. *lib.* 4. quod si post resignationem percipiat tunc tamquam malæ fidei possessor tenetur ad eorum restitutionem ex quo remansit absque titulo colorato, & amisit possessionem Civilem, & naturalem Puteus *dec.* 358. *numer.* 4. *lib.* 3. Rota *dec.* 1. Sarmentis *in regula de annali*, *quæst.* 57. *numer.* 3. Card. Puteus *decis.* 14. *lib.* 3. ubi ex hac ratione translatarius fuit datus integer terminus pensionis post translationem maturatæ, etiam pro rata temporis decursi ante translationem Card. Caval. *d. dec.* 104. *n.* 4.

34 Secunda Conclusio inter fructus naturales, & industriales distingui debet; nam qui sunt à solo separati ante v. g. diem primam Novembris, &c. qua die resignatarius fuit provisus, & tunc pertinent ad resignantem, qui pendent ad resignatarium, juxtà terminos legis *defuncta*, *ff. de usufr. & l. divortio cum ibi notatis ff. solut. matr.* etiamsi fuissent locati, & tempus solutionis affictus veniret post resignationem: quia de tali affictu, seu pretio locationis quod debetur ratione fructuum, idem judicatur quod fructus, quorum loco affictus subrogatur, & sic non consideratur dies salutionis affictus, sed potius tempus perceptionis fructuum pro quibus affictus solvitur Salycetus *in l. fructus*, *numer.* 3. *C. de action. emp.* Natta *consil.* 141. *nu.* 1. & post alios Caval. *ubi suprà*, *numer.* 6.

35 Neque dicas quod Beneficiatus in vita æquiparatur usufructuario, in morte verò usuario ex glossa *in d. cap. præsenti;* ergo omnes fructus pendentes indistinctè spectant ad resignatarium, sivè sint separati à solo, & venit dies solutionis, sive fuerint recollecti. Consequentia patet: quia per resignationem habetur pro mortuo, *cap. in Apibus*, §. *ecce* 7. *qu.* 1. *cap. si quis jam traslatus* 21. *quæst.* 2. Cardinalis *consil.* 110.

36 Respondeo enim quod talis æquiparatio non est universaliter vera, & in jure facta non reperitur, & tamen est certum, mortem Civilem non æquiparari morti naturali, nisi in casibus à jure expressis, glosa *in capit. placuit il* 2. 16. *quæst. prima*, *& in capit. susceptum in versiculo non mortem de rescriptis in* 6. unde dicunt DD. quod si aliquis translatus est de una Ecclesia ad aliam, & consuetudo primæ Ecclesiæ est, quod fructus decedentes perveniant ad Capitulum non habebit fructus pendentes tempore translationis post alios Cavalerius *decis.* 104. *in fine*: quæ concludit fructus à solo separatos deberi resignanti, cæteros verò omnes resignatario.

In regno nostro ex notatis, & practicatis per Regentem 37
de Ponte *dec.* 12. *à numer.* 13. habetur fructus Episcopatuum ad Regiam præsentationem (qui non sunt quadraginta, ut dixit Lambertinus *de Iurepatronatus*, *parte prima*, *lib.* 2. *quæst.* 11. *principali*, *art.* 2. *numer.* 14. sed solum 24. Archiepiscopatuum, & Episcopatuum qui non providentur, nisi de voluntate, & beneplacito D. nostri Regis, ut antiquitus erat consuetudinis in multis mundi partibus, & nunc est *capite quod sive de electione*, ubi DD. & ab anno 1531. mediante personam Regentis Musceptulæ Regii Oratoris in Romana Curia fuit inter Pontificem, & Imperatorem Carolum Quintum, negotium hoc sedatum, videlicet, quod viginti quatuor Ecclesiæ Regni Archiepiscopatuum, & Episcopatuum essent ad Regis præsentationem, Reliquiæ verò essent ad absolutam Pontificis collationem, & ut plurimum illæ Regis sunt in locis maritimis pro defensione status, sunt autem infrascriptæ Salerno, Regio, Taranto, Brindisi, Oria, Otranto, Trani, Aquila, Gaeta, Lanciamo, Cottrone, Tropea, Monopoli, Gallipoli, Castellamare, Cassano, Mottula, Acerra, Puzuoli, Matera, Ugento Potenza, Trivento, & Giovenazzo est etiam verum quod aliquæ Ecclesiæ particulares & beneficia remanserunt, prout hodiè sunt absolutè ad Regis collationem, ut sunt Ecclesia Sancti Nicolai de Baro Ecclesia Altamure Canonicatus, & Beneficia civitatis Luceræ & aliæ quædam.

In talibus ergo Ecclesiis fructus maturi, & non exacti, 38
sed solo separati tempore mortis Episcoporum spectant ad Cameram Apostolicam, & pro ea ad Nuntium Apostolicum licet adhuc fructus ne sint repositi in arcis vel uva non sit conversa in vinum, & oliva in oleum, & adhuc sint in area; sed si fructus fuerint maturi, & pendentes; sed non recollecti tunc illi spectant ad successorem futurum in Beneficio; Quo verò ad pensiones Domorum, affictus Molendinorum, Bertagionum, & similium, ex quibus quotidiè fructus percipiuntur spectant usque ad diem mortis ad Cameram Apostolicam tamquam successorem in Beneficio; verum si per Prælatum aliquid anticipatum fuerit exactum, debet excomputari ad ratam spectantem ad Cameram Apostolicam, & ita practicari in Regno cum talibus Prælatis docet, Regens de Ponte *decis.* 12. *in fine*.

Tandem pro complemento singulariter noto Consilium 39
Barbatiæ vigesimum, *numer.* 11. communiter approbatum ubi quidam Episcopus in suo primo Episcopatu ex fructibus illius emerat sibi libros, & ornamenta, & paramenta multa, & argentaria, & similia quæ volebat ille secum asportare ad alium Episcopatum ad quem fuerat translatus, consuluit Barbatia nullo modo posse, sed hæc omnia remanere debebant penes primam Ecclesiam, eo quia erant empta, & acquisita de reditibus prioris Episcopatus, quod Consilium refert, & approbat Barb. *in c.* 1. *de translat. Episcopi*, licet diminutum referat: quia omnia quæsita ex primis remanent apud primam Ecclesiam, & in dubio si aliquod sit relitum Prelato a consanguineis vel amicis acquirit sibi non Ecclesiæ *cap. requisisti de Testamentis;* sed in Prælato, & Episcopo Regulari dicit Barbatia *numer.* 15. aliter esse, quia acquisita, & donata à consanguineis, & amicis acquiruntur Ecclesiæ ob rationes de quibus ibi fructus tamen perceptos, & res mobiles non pretiosos, ex fructibus primi Epi- 40
scopatus acquisitas poterit Episcopus ab uno ad alium Episcopatum translatus secum deferre Barbosa *in l. divortio in principio p.* 2. *numer.* 52. *ff. solut. matrimon.* alter Barbosa *in d. cap.* 1. *numer.* 4.

Quare, &c.

DISCE-

DISCEPTATIO CVI.

SUMMARIUM.

1 *Factum proponitur.*
2 *Legitima dos congrua, sive paragium, & virilis quod sint.*
3 *Pater dotando an possit dare minus legitima.*
4 *Pater in dubio bonum consilium præsumitur sumere pro filia.*
5 *Statuto disponente, ut in dote stetur arbitrio patris dotantis, dato magno excessu non nocet.*
6 *Paragium cur ita dicatur, & qualiter debeatur.*
7 *Paragium in nupta non est minus legitima, quod fallit in moniali.*
8 *Paragium succedit loco legitimæ.*
9 *Paragium & legitima differunt secundum aliquos, & in quo.*
10 *Legitima debetur filio à die à die mortis patris unà cum fructibus, sive interesse, etiam sine petitione, secus interesse paragii.*
11 *Paragium interdum liquidatur pro integra virili in muliere maritanda, secus in nupta.*
12 *Paragium est legitima filiæ.*
13 *Paragii, & legitima extimatio tempore mortis fieri debet.*
14 *Legitima est quota bonorum non hæreditatis, & præstari debet super singulis corporibus, poteritque liquidari in pecunia, paragium verò sufficit dari in pecunia.*
15 *Paragium respectu burgensaticorum, & feudalium qualiter solvatur.*
16 *Paragium ingressarum quodnam sit, & quale.*
17 *Paragium ingressarum potest esse minus legitima.*
18 *Paragium ingressarum potest esse minus legitima si filia sit monialis vivente patre, secus si post mortem patris.*
19 *Paragium aufert filiæ jus succedendi contra testamentum, vel ab intestato.*
20 *Paragium puellæ viventis in statu celibatus quantum esse debeat.*
21 *Filia dotata à patre, minus quàm alia agit ad supplementum.*
22 *Filia, quæ habuit minus quam alia soror nupta quid possit prætendere.*
23 *Dos congrua, decens quæ dicatur.*
24 *Dos congrua dicitur quando datur prout à patre aliis, data fuit.*
25 *Actio petendi legitimam, differt ab actione petendi supplementum secundum aliquos.*
26 *Probabilius est actionem petendi legitimam non differre actione petendi.*
27 *Filia dotata à patre qualiter procedat, ut non possit aliud petere.*
28 *Filia enormissimè læsa in legitima an agat ad incongruitatem dotis.*
29 *Dos unius filiæ an possit, & quando regulari à dote data alteri.*
30 *Promissio de renunciando posita læsione nullum effectum producit, neque contra maritum, neque contra uxorem.*

ARGUMENTUM.

Legitima, dos congrua, paragium, & virilis quid sint? Pater dotando an possit dare minus legitima. Paragium, & legitima in quo differant. Legitima debetur à die mortis Patris una cum fructibus, vel interesse, etiam sine petitione, secùs interesse Paragii. Paragium quando liquidetur pro integra virili, legitima est quota bonorum, non hæreditatis, & præstari debet super singulis corporibus, poteritque liquidari in pecunia. Paragium super Burgensaticis, & feudalibus qualiter solvatur. Paragium ingressarum quodnam sit, & an possit esse minus legitima, & quando, & quantum esse debeat pro puella in statu cœlibatus. Dotata à Patre quando possit conqueri; Actio petendi legitimam non differt ab actione agendi ad supplementum.

PRO

D. Violante Macedonio.

Super petitione supplementi Paragii, sive dotis.

FACTUM.

Supponitur in facto, quod in anno 1637. sub die 11. Mensis Novembris Illustriss. Joannes Vincentius Macedonius nuptui tradidit D. Violantem Macedoniam filiam suam legitimam, & naturalem, cum Illustriss. Dom. Marcello Carafa, cui dotis nomine, & in fundum dotis promisit duc. 25. mille, in cujus promissionis confirmationem stipulata fuerunt capitula matrimonialia sub die 21. mensis Augusti 1638. qui quidem duc. 25. mille fuerunt promissi hoc modo videlicet, duc. 15. mille tum de suis propriis bonis, & substantia, tum etiam de bonis quond. D. Annæ Venatæ Abavæ paternæ, ad eandem D. Violantem spectantibus vigore testamenti, & fideicommissi ab eadem facti & omni alio modo ad eandem spectantibus; qui quidem hoc modo videlicet dati fuerunt, scilicet duc. sex mille, & octingenti, quos habebat cum Civitate Neapolitana ad quatuor pro centenario, duc. tres mille, & ducenti cum alio Arrendamento, & alii quinque mille super aliis Arrendamentis ad septem pro centenario, & alii duc. decem mille ex Monte junctorum, fundato ab olim Illustriss. D. Andrea Macedonio &c. cum promissione ex parte D. Marcelli Carafa, renunciationis in ampla forma, ut in testamento ad quod relatio habeatur. 1

Mortuus est Joannes Vincentius Macedonius, qui in suo ultimo, quod condidit testamento, instituit suum hæredem Domum SS. Annunciatæ de Neapoli, & inter cætera legavit D. Violanti aliqua sua mobilia, &c. & tertiam partem totius hæreditatis quoad usumfructum tantùm sua vita durante, hoc facto præsupposito (in simul cum alio, quod ipse Joannes Vincentius aliam quam habuit filiam scilicet D. Andreanam Macedoniam nuptui tradidit cum Francisco Maria de Sangro Ill. Duce veteris cum dote duc. 40. mille, à qua obtinuit renunciationem in forma, &c.) quæritur an D. Violante Macedonia possit petere supplementum dotis & paragii habito respectu ad dotem datam D. Andrianæ, scilicet duc. 40. mille, ego requisitus de voto dico posse petere, sed antequam punctuales adducam doctrinas, fas mihi erit discurrere per generales conclusiones, deinde ad punctuales deveniendæ.

Qua propter sit

Prima conclusio in Regno nostro dantur legitima, dos congrua, sive paragium, & virilis, legitima est triens, vel semis servata dispositione tex. *in Auth. de triente, & semisse*, dos de paragio, & congrua arbitrio Judicis relinquitur, qui non minùs legitima debet arbitrari, *l. filiæ pater* 41. *ff. de leg.*3. Baldus *cons.*68. *&* 451. *cum seqq. per tot. lib.*1. Idem Bald. *cons.*323. *num.*3. *lib.*3. Decius, qui de communi testatur *cons.*89. *&* 106. Andreas *in constit. In aliquibus col.*7. *vers. Sed hoc paragium*, Afflict. *d.*160. Gaillus *lib.*2. *observ. cap.*147. Menoch. *casu* 189. Soccinus *cons.*100. *n.*11. *vol.*3. 2

Quod quidem procedit etiamsi pater dotaret, ut latè Amatus *cons.*69. nec obstat legem de patre præsumere, *leg. nec in ea* 22. *in fin. ff. ad l. Jul. de adulter.* & quod patri competens visum fuit, non debet alteri incompetens videri *l. si furioso* 16. *ff. de curatore furiosi*, cum nullus amor vincat paternum, *l. finali in princ. Cod. de Curat. furiosi*, quo argumento multi victi contrarium dixerunt apud Dec. *cons.* 26. Respondeo enim quod argumentum procedit in dubio, ut pro patre præsumatur, sed dato magno excessu tunc & si à patre fuerit filia dotata adhuc poterit quis ad supplementum congruæ dotis agere, ut benè Paul. de Cast. *cons.* 75. *vol.*1. ubi ait pro patre præsumi, nisi ex magno excessu dolus arguatur, quandoque enim parentes malignè se habent erga filios, *l.*4. *ff. de inoff. testam.* 3 4

Quod ampliatur etiam si statutum dicat, quod stetur arbitrio patris dotantis, adhuc enim dato magno excessu dos 5

debet augeri, Curt. sen. *cons.*27. *dub.*4. Alex. *cons.*33. *vol.*4. latè Grammaticus *dec.*101. *num.*50. 51. *&* 52. qui aliter respondet ad consilium Decii 26. sequitur Menoch. *d. cas.*149. *num.*15. & Amatus *cons.*69.

Paragium ex Napodano *in consuetudine*, *Si moriatur*, *in verbo Paragium num.*51. dicitur parium gestus scilicet ut soror habeat dotes secundum pares suas, inspectis facultatibus, & dignitatibus mulieris, & viri, *l. cum post §. gener à socero*, *& §. nuptias*, *ff. de jure dot.* ac attento numero liberorum, Afflict. *dec.*160. Napodanus *num.*10. Decius *cons.*269. cum sufficiat mulieri condigno viro esse collocatam, Cravetta *cons.*273. Ursill. ad Affl. *d. dec.*160. diciturque paragium, hoc est dos congrua, Reg. Galeota sen. *lib.* 2. *contr.*15. *n.*28.

7 Etsi in nupta paragium non est minùs legitima, in maritanda potest esse ultra legitimam, ut ait Andr. *in constit. in aliquibus, quæst.*12. hoc fallit in moniali, quia potest esse minùs legitima, cum sufficiat habere paragium ingressarum, Napodanus *in dicta consuetudine*, *si moriatur*, *in verbo paragium, n.*66. Tappia *dec. S.C.*48. hoc est dotem spiritualem pro ordinatione, Stephanus de Gaeta *in appendice ad consuetudinem*, *si moriatur*, incipiens *de hac quæst.* Molfesius *ad consuetudines, part.*4. *qu.*16. *nu.*11. Quia illa dicitur congrua dos ingressarum, quæ solita est dari Monasterio in quod ingreditur, ut pluries decisum per S.C. refert Franch. *decis.*44. Minadous *in constitutione in aliquibus notab.*3. *num.* 63. *&* 83. Molfesius *p.*3. *qu.* 8. *nu.*23. *& part.* 4. *q.*16. *numer.* 11. Mastrill. *dec.*48. *&* 107. Ricc. *collect.*1083. Thorus qui plures decisiones refert *in verbo paragium*, *part.*1. Merlinus *tom.*1. *cap.*3. *n.*6. *& seq.*

8 Ex quo dici solet quòd paragium, sive dos de paragio debitum filiæ; virtute constitutionis Regni, & consuetudinis hujus Civitatis, succedit loco legitimæ, ut fundatur ex communi sententia, & primis dictis peritorum, maximè authoritatis Regni hujus, teste Isernia *ubi supr. colum.*7. *vers. quid si frater*, *& colum. seq. & colum.*12. *& col.*1. *colum.* 18. & Napod. *in* 1. *consuetudine*, *in verb. tenetur*, *nu.*29. Ubi ait satis videtur de communi voluntate civium approbante Principe, paragium transfusum in jus succedendi: Idemque Napodanus *in dict. consuetudine*, *in verb. paragium*, *& in verbo succedent.* Franch. *dec.*618. Minad. *d. const. in aliquibus, notab.*7. *colum.*5. Loffred. *cons.*26. *num.*15. Petrus de Gregorio *de Dote*, *de Paragio*, *quæst.*2. ubi Mastrill. *in addit. littera A*, Zucchardus *cons.*77. *volum.*1. Becc. *cons.*112. *numer.* 9. Decianus *cons.* 46. *n.*20. 30. *&* 40. *vol.*3. Et dici solet, quòd frater, antequam soror nubat, tenetur ei dare dotem de paragio, postquam nupta est, nulla dote sibi à fratre assignata, non amplius debetur ei dos de paragio, sed legitima, Afflict. *in dict. constitut. in aliquibus*, *numer.* 45. Et masculo non existente, sororibus nuptis datur, pro concurrenti quantitate legitimæ, ut latè Staiban. *res.*102. *à num.*95. *qui num.*77. *cum seq.* post Amatum *cons.*11. dicit legitimam differre à paragio, & solet esse magis privilegiatum paragium ipsa legitima: Franchus *dec.*20. *num.*10. Regens Tappia *dec. S.C.* 14. *numer.*27. Quia subrogatum est ejusdem naturæ cum eo, qui subrogatur, & æquiparatorum idem est judicium, licèt in nonnullis differant vita, & militia, & paragium ac legitima, ut benè Præses Merlin. *tom.*20. *cap.*11. *numer.*26. Amatus *dict. cons.*11. *qui cons.*12. quærit an paragium ad hoc præstitione minuatur: Novissimè Episcopus Capitranus Rastell. *cons.*15. *cum additionibus Thori*.

9 Putant alii paragium esse quid diversum à legitima, quia hæc est certa, & limitata secundum personarum distinctionem, *Auth. novissime*, *Cod. de inoffic. testament.* Dos autem de paragio est incerta, regulata à personarum qualitate, & locorum consuetudine, item legitima non est debita filiis in vita Patris, sed post mortem, *l. cum quæritur*, *C. de inoffic. testament.* §.1. *Auth. de triente*, *& semisse*. Dos autem de paragio est debita etiam in vita patris, *l. fin. C. de dotis promiss. l. qui liberos*, *ff. de ritu nuptiar.* Napodanus *in verbo paragium*, Grammaticus *dec.*101. *num.*63. Franch. *decis.* 159. *n.*14. Regens Capycius Latro *consult.*159. *nu.*37. Merlinus *lib.*3. *de legitima*, *tit.*1. *quæst.*8. *num.*23. Et sequuta morte patris, statim debetur paragium, & etiam non agnitum ad ipsius filiæ proximiores transmittitur; ut decisum refert D. meus Præses de Marinis *tom.*1. *cap.*146. Sic dos de paragio debetur in pecunia, si frater in feudo successit, sed si in bonis burgensaticis est in illius electione, vel pecunia, vel in corporibus: Regens Merlinus *tom.*2. *cap.*13.

Quoad effectus verò juris paragium succedit in locum legitimæ; Andr. *in Constit. in aliquibus col.*10. Regens Galeota *controvers.*15. *tom.*2. De Georgio *alleg.*11. Merlin. *ubi suprà*.

Et legitima debetur filio à die mortis patris, una cum fructibus, sive interesse quantumvis nulla intercesserit petitio, Glossa magna *in l. in fideicommissaria*, ubi Ripa *nu.*46. *ff. ad S.C. Trebell.* Franchus *d.*16. *num.* 13. *& decis.* 558. *num.*5. De Marinis *tom.*1. *cap.*200. Rovitus *cons.*20. *lib.*1. quod etiam declarat *tom.*2. *cap.*166. *num.*12. *cum seqq.* in omnibus ergo, non sapit naturam legitimæ, quia fructus non debentur dicti paragii à die mortis patris, prout debentur in legitima, sed tantùm alimenta, Caputus *part.*2. §.3. *num.*22. D. meus Staibanus *tom.*2. *resolut.*102. *nu.*34. *& seqq.* 10

Fuit etiam interdum decisum paragium liquidari, pro integra virili portione, ut decisum refert Mastrillus *disput.* 48. ad hoc ut mulier pari nubat, & latiùs *dec.*107. Staiban. *resol.*102. *numer.*40. *cum seq.* quod procedit in muliere maritanda, ad hoc, ut pari nubat Afflictus *d.*160. *num.*2. *&* 4. Regens Tapia *d. S.C.* 14. *nu.*31. *&* 47. Regens de Aponte *de potest. Proregis tit.*9. *num.*2. Quod secus est, in muliere nupta, Afflict. *d. decis.*160. *n.*3. *&* 4. Et ad inveniendum virum condignum, tunc dos potest ascendere usque ad virilem non tamen eam excedet, Pisanellus *ad consuetudines, fol.*94. Amatus *consil.*21. *num.*24. *& consil.*59. *numer.*7. Et propterea nostri dicunt, quòd paragium in filia maritata non excedit legitimam, Andreas *in constitutione in aliquibus*, *colum. fin.* ubi Afflict. *n.*45. qui sic decisum refert in S. C. *d. decis.*160. Riccius *collect.*746. Sed in filia non maritata potest arbitrari usque ad virilem portionem, Napodanus *in consuetudine si moriatur*, *in verbo paragium*, Isernia *in dict. constit. in aliquibus*, Grammaticus *decis.*101. *num.*64. Considerata quantitate patrimonii, qualitate conjugum, & numero filiorum, Franchus *d.*61. *nu.*5. *vol.*1. Maxilla *ad consuetudines Barenses* §. *dos à patre*, *numer.*42. *&* 54. Petrus de Gregorio *de dote de paragio*, *quæst.* 32. *numer.* 4. ubi plures decisiones refert Vivius *d.* 187. *num.* 1. Cavalcan. *d.*29. *n.*16. Peregrin. *d.*3. *n.*5. Regens Capycius Latro *d.*59. *num.*15. 11

Secunda conclusio paragium est legitima filiæ, Afflictus *d.*161. Ursillus *d.*111. *num.*11. Petrus de Gregorio *de dote de paragio*, *quæst.*2. Larata *consil.*26. *num.*6. Maranta *cons.* 43. Tuschus *littera F*, *sing.*138. Viv. *disput.*415. Capycius Latro *d.*59. *nu.*6. Lanarius *consil.*70. *num.*4. *&* 7. De Georgio *d. alleg.*11. *num.*8. *&* 21. *numer.*43. De Ponte *consil.*65. *num.*5. *&* 17. *tom.*1. Tappia *d.*48. *nu.*12. Borrellus *consil.*22. *num.*27. Novarius *d.*240. Bursatus *cons.*32. *num.*65. quamvis neget Franchus *d.*559. *ad finem*, *& dec.*618. ubi paragium idem esse dicit quòd legitima Visconte *concl. juris lit. P*, *in verbo paragium*. Nec debet esse minùs legitima Guid. Papa *d.*93. Boer. *d. n.*7. *& decis.*62. Larata *cons.*26. *nu.*23. *&* 27. Franch. *d.*77. *n.*11. Natta *cons.*37. *n.*4. Menoch. *cons.*251. Thesaur. *d.*192. 12

Hinc æstimatio paragii, sicut & legitimæ fieri debet tempore mortis, *l. Papinianus*, §.4. *ff. de inoff. testam. leg. cum quæritur*, *& in auth. novissima*, *C. de inoff. testam. l. etiam*, §. *fin. & l. si patronum*, §. *si ex bonis*, *ff. de bonis libertorum*, Grammaticus *d.*57. Franchus *d.*61. *n.*6. Anna *cons.*26. latè Mastrill. *d.*251. *n.*8. 13

Differunt verò quod legitima est quota bonorum, non hæreditas, & ideò super singulis corporibus est præstanda, *leg. scimus*, §. *repletionem*, *vers. ex ipsa substantia patris*, *C. de inoff. testam. l. omnimodo*, *ff. eod.* Quia ubi onus cohæredibus non expediret, potest judex legitimam in pecunia liquidare, Menochius *de arbitr. casu* 163. Joseph Ludovicus *decis.*28. *num.*39. Quòd in paragio est absolutum, quia sufficit in pecunia dari, Napodanus *in consuetudine*, *Si qua mulier*, *n.*23. ubi ait, quòd hoc onus non est adeò reale, quòd necessario sit ex ipsis corporibus bonorum remansorum in hæreditate præstandum, sufficit enim solvere in pecunia, & ita semper fuit interpretatum, & observantia inde sequuta est optima interpretatio, *l. si de interpretatione*, *ff. de legibus*, Petrus de Gregorio *de dote de paragio*, *qu.* 3. *in princ. & q.*38. *n.*7. Gratian. *c.*116. *n.*26. Capycius Latro *d.*59. *à n.*16. 14

Et sic paragium in pecunia debetur in successione feudi, ut latè Isernia *in const. in aliquibus*, ibi verius est, ut condemnetur frater ad pecuniam pro paragio, Regens Tappia *in const. in aliquibus sub tit. de success. feudi*, *lib.*6. *Iuris Regni*, *fol.*154. 15

*fol.*154. *& decis.*14. *S.C. num.*30. Molfesius *part.*4. *quæst.* 8. *num.*7. Caputus *in consuetud. si moriatur in rubr. de paragio part.*2. §.2. *num.*5. *&* §.13. Intrigliolus *de feudis centur.*1. *qu.* 51. *n.*266. In burgensaticis verò debetur paragium in corporibus hæreditariis non in pecunia, ut latè Præses Merlinus *tom.*2. *cap.*13.

16 Datur etiam paragium ingressarum, & est illud, quod solet à partibus pro suis filiabus, dari Monasteriis ubi ingrediantur, scilicet quod solent habere aliæ Moniales, ut dicunt addentes ad Napodanum *in consuetudine si moriatur de success. ab intestato*, Ursillus ad Afflict. *d.*348. *num.*2. Et sic servari de consuetudine, dicit Franch. *d.*44. qui affert aliam decisionem Rotæ coram Ludovisio, Molfesius *de personis q.*7. *n.*8. *&* 50. Regens Capycius Latro *decis.*31. *à n.*10. *cum seqq.* Et interdum debetur usque ad legitimam, Capycius Latro *d.*38. *in fine*.

17 Unde dici solet quòd Moniali debetur paragium ingressarum, quod est dos solita dari Monasterio, etiam quod sit minus legitima, Capycius Latro *decis.*31. *num.*10. Ursillus ad Afflictum *d.*348. *num.*2. Nam in constitutione dotis mos, & consuetudo regionis attenditur, *cap.*1. *de adulteriis, l. quod si nolit*, §. *quia assidua, ff. de ædilit. edict.* Et magis spectari debet consuetudo, quam quantitas patrimonii, seu legitimæ, ut aliis probatis dicit Gratianus *cap.*945. Et dos ordinaria dicitur quando est consuetudini conformis Gratianus *ibid. n.*6. loquendo propriè de dote Monialium, ideòque dos in minori quantitate datur ingredienti Monasterium, quam nubenti in sæculo, Ludovisius *dec.*63. *nu.* 3. Calvinus *de æquitate lib.*1. *cap.*85. *num.*4. sequitur Gratian. *cap.*813. *num.*17. *& cap.*945. *num.*22. qui *cap.*813. *nu.* 18. *&* 945. *num.*23. Dicit in Monialibus non considerari distinctionem nobilitatis, nec quantitatem patrimonii paterni, nec dotem aliis sororibus in sæculo nuptis constitutam, ad quod plures citat Franchus *d. decis.*44. *num.*2. Barbat. *de assistentia præstanda, gl.*12. *n.*65. & decisum per S.C. testatur Apostilla manuscripta *D. Consiliarii Felicis de Rubeis ad Afflict. d.*348.

18 Quæ omnia intellige si filia sit ingressa Monasterium, vivente patre, nam si post mortem illius ingrediatur, debet habere integram legitimam, ut latè Camillus Salernus *in consuetud. si moriatur litt. B, fol.*101. Petrus de Gregorio *de dote de paragio, quæst.*13. Narbona *de ætate anno* 16. *quæst. unica*.

19 Et utrumque paragium aufert filiæ dotatæ jus succedendi, quæ si præterita fuerit nec testamentum dicit nullum, si à patre fuerit dotata existente masculo, Afflict. *decis.*158. Merlinus *lib.*3. *de legitima, tit.*1. *quæst.*14. *num.*16. & alter Merlinus *contr.*3. *n.*11. Paponius *lib.*16. *Arrestorum, tit.*14. *arresto* 7. Capycius *decis.*176. *num.*3. Novarius *decis.* 249. Franchus *d.*140. *n.*7. Ludovisius *dec.*85. *n.*4. Rota *d.*428. *p.* 4. Tappia *d.*58. *num.*5. Gratian. *cap.*490. *n.*26. *& discept. for. cap.*702. *n.*15. Fontan. *claus.*9. *de pactis nuptiarum glossa* 1. *part.*1. *nu.*69. Neque succedit ab intestato suo patri, Napodan. *in consuetudine si moriatur n.*68. existentibus masculis, Decius *cons.*106. Præses Merlin. *d. controv.* 3. *nu.*10. contra Castillum *d.*145. *n.*6. quem increpat Merlin. *d. contr.*3. *nu.* 11. Tapia *d.*58. *num.*7. Quia suitatem amittit filia, & extranea, Grat. *cap.*419. *n.*3. Novar. *d. decis.*240. *num.*4. Et si superstes esset masculus, & ipsa à patre fuit dotata, Afflict. *decis.*158. Capycius Latro *d.*38. *num.*48. & in simili tradit Osaschus *consil.*76. Imò exclusa etiam est à legitima, Minadous *in const. in aliquibus notab.*7. *n.*9. Rota *dec.*449. *p.*4. Gratian. *cap.*490. *n.*26. D. Staibanus *cons.*11. *n.*10. Novar. *ubi suprà*, Rovitus *cons.*36. *nu.*4. *&* 8. *vol.*1. Sic etiam paragium ejus puellæ, quæ stat in domo, vita celibe, dixit Afflict. *in constit. in aliquibus, n.*36. debere esse legitimam tantum, alii cum Isernia *ibi*, dicunt esse paragium juxta legitimam, decisum refert Consiliarius Rocco *resp.*68. *tom.*2.

20 Quòd si pater filiam instituat in testamento cum filiis, in ipsa filia masculiationem producit ex Napodano *in consuet. Quod autem, vers. parentum*, quòd pro indubitato tradit Franchus *d.*87. *&* 157. *num.*9. Et erit masculiata quoad omnes alias successiones, Afflictus *d.*378. *n.*11. & ibi Ursill. *n.*50. Franch. *dec.*412. Regens de Ponte *cons.*50. *num.*14. *& cons.*74. *n.*11. *vol.*1. latè Consiliarius Rocco *responso* 63. *tom.*1.

21 Tertia conclusio, filia dotata à patre minùs quàm alia filia, potest post mortem patris petere supplementum suæ dotis habito respectu ad aliam filiam dotatam, unde assero D. Violantem Macedoniam posse hodie petere supplementum dotis, habito respectu ad Ducissam veteris quæ majorem habuit dotem.

Probatur conclusio ex authoritate Caroli de Tocco antiquissimi Doctoris, qui glossando leges Longobardas *in leg. si quis Longobardus habuerit*, quæstionem proponit an filia, quæ habuit minùs, quàm alia à patre, possit petere supplementum post mortem patris, respectu ejus, quòd habuit alia filia, & respondet, quòd possit, & sic decisum refert in Sacro Consilio in causa hæredum, Gradilli *in foro Neapolitano habitantium*, de qua re testimonium facit Afflictus *in Constitutione quæ incipit, fratribus, num.*13. *in fin.* Et est illa decisio de qua Grammaticus *decis.* 101. *cum seq. à num.*50. *cum seqq.* quia ut benè idem Afflict. *in dict. constit. in aliquibus, num.* 53. Sex requiruntur, ut dicatur dos congrua de paragio; Primò, sunt considerandæ facultates dotantis, *l. cum post*, §. *cum gener*, *ff. de jure dotium*. Ibi (dotis etiam quantitas pro modo facultatum;) Secundò dignitas parentis, *l. filia*, & ibi Bart. *ff. de l.*3. ibi non est difficilè ex dignitate; Tertiò, qualitas personæ mulieris, *leg. si curatoris, Cod. de admin. tut.* Ibi (quòd moderatum est honestæ personæ, præstare cogatur) & probatur, *ex l. tam de mentis, Cod. de Episcopali Audientia*. Quartò, qualitas mariti, *d. leg. quæro*. Ibi (ex dignitate mulieris) maritique, *& dict.* §. *gener ibi*, *& dignitatem mariti*. Quintò, numerus liberorum; *ut in d. constit. in aliquibus*, *& dict. leg. filiæ*. Sicuti in taxanda legitima consideratur numerus liberorum, *ut in authent. Novissima, Cod. de inoffic. testament.* Sextò, consuetudo patriæ: *ut in dict. leg. quod si nolit*, §. *quia assidua, ff. de ædilit. edict.* Afflict. *ubi suprà*.

Secundò probatur, ex authoritate multorum, quo refert, & sequitur Petrus de Gregorio *de dote paragio, quæst.* 13. *num.*4. ubi ait, quòd si pater vivens maritasset, & dotasset plures filias, & eis diversas dotes in diversa quantitate dedisset, quia fortè uni filiæ dedisset in dotem plus, & alteri minùs, quàm sibi competeret pro legitima portione dotis de paragio, tunc licet hæ filiæ, quibus minus datum est, pro dote, nihil in vita patris dotantis habere possint, poterunt tamen post mortem patris supplementum petere dotis de paragio, & hoc est, quòd dici solet defuncto patre sororem posse agere contra fratrem ad supplementum paragii, Laratha *cons.*26. *n.*56. *&* 58. Gi rba *obser.*28. 22

Tertiò, quia dos congrua, & condecens dicitur secundùm morem, & consuetudinem loci, viri, ac patris familias, & facultates patris, & dignitatem mulieris, & mariti, & numerum filiorum, & non secundùm propriam phantasiam, & voluntatem dotantis, *dict. leg. Item quæro cum l. seq. ff. de jure dotium*, Bart. *cum l. filiæ pater*, *ff. de leg.*3. Parisius *cons.*26. *num.*88. *& cons.*93. *n.*13. *&* 15. *vol.*3. *& cons.* 100. *n.*28. *& cons.*63. *n.*54. *vol.*2. Ruinus *cons.*52. *n.*13. *vol.* 2. *& cons.*127. *nu.*10. *vol.*3. latè Marzarius *cons.*20. *num.*15. *&* 16. *fol.*79. Decius *consil.*26. *col. penult.* Rolandus *cons.*85. *num.*15. *&* 16. *vol.*1. Cravetta *cons.*236. *nu.*3. *&* 4. *volum.*2. Geraldus Mazzola *cons.*119. *nu.*6. *&* 7. *lib.*1. Ascanius Clemente *de patria potest. effect.*11. *n.*31. *fol.*127. Curt. sen. *consil.*27. *num.*28. Bernardus Diaz *in practic. crim. cap.*77. *col.* 5. *&* 6. 23

Debet etiam talis dos dari secundùm quòd pater dedit aliis filiabus, quando dos illarum non est immoderata, & excessiva, Decius *cons.*26. *col. pen. vers. & satis arguitur*, Parisius *cons.*63. *num.*5. Alba *cons.*23. *num.*4. Jacob. Berretta *consil.*110. *num.* 14. *fol.*180. Nisi tamen variatio, & mutatio temporis non augeret dotes, nam isto casu deberet dos augeri, & dari aliis filiabus secundùm morem regionis, & consuetudinem loci, temporis nuptiarum, &c. Sic communiter Doctores quos refert, & sequitur Cavalc. *dec.*50. *à n.*99. *p.*3. omninò videndus, & ideò dixit Regens de Ponte *consil.*65. *à n.*9. *tom.*1. Quòd in vita patris non poterit agere filia, sed post mortem agere poterit ad supplementum petendum; & idem Cavalcanus *d. p.*3. *d.*5. *n.*101. Dicit quòd aliæ filiæ priùs dotatæ in minori quantitate possent petere supplementum dotis ad instar aliarum filiarum ultimo loco dotatarum, licèt à principio fuerint dotatæ secundùm consuetudinem illius loci, & temporis, Riminald. junior *cons.* 97. *volum.*1. *&* 317. *n.*12. *&* 15. *volum.*3. *& cons.*141. *nu.* 19. *volum.*2. Cravetta, Decius, Cephalus, Simon de Petris, & alii, apud Cavalcanum *ubi suprà*. Unde licèt fœmina non agat ad supplementum legitimæ, tamen poterit agere ad congruæ dotis supplementum juxta mo rem regionis si non est dotata, ut cæteræ, quòd esse de mente omnium: dicit 24

Merlin. *lib.*3. *de legitima*, *tit.*1. *quæst.*13. *num.*19. Amicissimus Dom. Hodierna in additionibus ad Surdum *dec.*62. *num.*56. *& seq.* Probatur quartò authoritate Soccini Junioris *colum.* 55. *volum.* 1. & Peregrini *decis.* 36. quem sequitur Fontanella *claus.*5.*gloss.*8.*part.*1.*num.*8. *& quæst.*23. qui dicit Soccini opinionem procedere in non dotata, secus autem in jam nupta, & sic refert judicatum licet hujus rei oppositum dicat Præses de Marinis *tom.*1. *cap.*1. *à num.*8. *cum seq.*

25 Putant verò aliqui Doctores differre inter se actionem petendi supplementum legitimæ ab ipso jure petendi legitimam, quia actio petendi supplementum legitimæ est temporalis non perpetua, Bald. *cons.*73. *volum.*4. Guid. Papa *d.* 82. Ita ut si mulier dotata per quinquennium tacuerit à petitione supplementi excludatur, teste Bart. *cons.*14. quasi ratum habuisset omnia gesta, & juri suo renuntiasset, *l. si ea*, *C. qui accusare non possunt*, *l.*1. §. *videndum*, *ff. de success. ed.* quia paria sunt ad excludendum eam, tempus, & renunciatio, Præses Merlin. *tom.*1. *contr.*7.*n.*3. & Jas. *in l. cum quid*, *ff. si cert. petat. in* 2. *lectura*, *n.*10. Probat hanc tacitam renuntiationem ex temporis lapsu magis afficere, quàm expressam, sequitur Tiraq. *de retractu conventionali*, §.1.*glos.* 2.*n.*52. Bald. *in leg.*1. *oppositione* 27. *Cod. qui admitti*, Amat. *cons.*96.*n.*8. Paschalis *par.*2. *cap.*4.*n.*177. Qui tradit, quod licèt jus petendi legitimam non præscribatur, nisi spatio 30. annorum; ex notatis per Baldum *in leg. si quis filium*, *Cod. de inoffic. testament.* Jus tamen petendi supplementum præscribitur quinquennio, & allegat Bart. *in dict. consil.* 14. *& in dict. leg. si quis filium*. Ratio est, quia hoc jus est subrogatum loco querelæ, unde debet durare quantum durat querela, quia subrogatum sapit naturam ejus, in cujus locum est subrogatus, sed querela durat quinquennio, ergo etiam jus petendi supplementum durabit quinquēnio, Bart. *in d. leg. si quis filium*, *in fine*, Grat. *cap.* 274. *num.* 71. Paschalis *ubi suprà*, *num.* 39. Regens Galeota *lib.* 1. *cap.* 26. *nu.*1. & *cap.* 59. *num.* 31.

26 Alii impugnant Bartoli opinionem dicentes præscribi hoc jus spatio 30. annorum, ita Angel. Bald. & alii *in dict. leg. si quis filium*, *ff. de inoffic. testam.* Guido Papa *decis.* 82. Boerius *decis.* 250. Ripa *in l. fin. numer.* 235. *Cod. de revoc. donation.* Faber *in suo Cod. in tit. de inoffic. donation. defin.*7. quia condictio ex lege cursu 30. annorum, & non ultra durat, *l.* 1. *Cod. de condict. ex leg.* Afflict. *decis.* 139. *nu.* 6. Doctores *in l. exitus*, *ff. de acquir. poss.* Fulgos. *consil.* 214. Viv. *commun. opin. lib.* 2. *in verb. legitima opin.* 458. Cancerius *lib.*1. *cap.*3. *de legitima*, *num.*16. Paschalis *part.*2. *cap.*4. *num.*177. Mysingerius *centur.*2. *observat.*72. Balb. *par.*4. *de præscription. quæst.*23. Regens Galeota *tom.*1. *controvers.* 26. *num.*7. *& seq. & cap.*59. *n.*35. Gratian. *cap.*274. *nu.*71. *&* 729. *& num.*40. & *cap.*60.649. *&* 867. Grammaticus *decis.* 103. *num.*46. Camillus Salernus *in additionibus ad consuetudinem si moriatur*, *num.* 50. *incipiente paragium quid sit*, Amatus *cons.*96. *n.*8. Thorus *in addit. ad Episcopum Capritanum cons.*15.

27 Neque dicas quòd mulier dotata, sive sit filia, sive soror solius dotationis ministerio excluditur ab hæreditate dotantis, vigore constitutionis in aliquibus, & *Reg. pragmaticæ* 1. *de feudis*, quæ constitutio locum habet etiam in Burgensaticis, & allodialibus, ut latè post alios Præses Merlin. *cap.*3. *n.*3. Et à patre dotata satis est, nec investigandum est, an sit congrua, vel non, cùm talis præsumatur, nec potest de incongruitate conqueri; ita Paul. de Castro *cons.*275. *lib.*1. Dec. *cons.*26. *&* 611. quia pater melius, quàm alius scit pro filia consilium capere, *l. nec in ea ad l. Iul. de adulteriis*, Grammaticus *dec.*57.

Respondeo enim loqui Doctores cùm Præside Merlino post Afflict. quæ allegat quando filia dotata à patre concurreret cum fratribus, ut in figuratione casus; hoc enim casu certum est non dari actionem ad aliud, sufficit enim à patre fuisse dotatum, ut latè Ramonius *consil.*1. *per tot.* Giurba *ad consuetudines Messanæ*, *cap.*3. *glossa* 7. *num.*24. & hoc sensu procedunt relata facta per Præsidem de Marin. *tom.*2. *c.*98. *à num.*8. *& seq.*

28 Unde Menoch. *consil.*8. præsupposita læsione enormissima in legitima, dicit posse filiam agere ad incongruitatem dotis, alii dicunt existente læsione ultra dimidiam posse agere, & ponit exemplum, Paul. de Castr. *cons.*275. *lib.*1. & sequitur Giurba *cap.* 3. *ad consuetud. Messanæ glossa* 7. *part.* 1. *num.*54. & idem Paul. de Castro *cons.*174. *lib.*1. Consuluit læsionem consideratis quando filia recepit dotem à patre, minorem triplo ejus, quòd consequi debet, quòd apertius dicit Corneus *cons.*161. *num.*7. *lib.*3. *& consil.*258. *num.*4. *lib.*4. Berous *consil.*50. Simon de Petris *consil.*138. *num.*9. Marzarius *consi.*19. Alii dicunt requiri majorem excessum, scilicet quando dos fuerit assignata minùs quarta parte illius quantitatis quæ debebat assignari pro legitima, & dat exemplum Riminaldus junior *consil.* 141. *numer.* 20. *lib.*2. Ancharanus junior *part.*2. *quæst.*35. qui considerat læsionem quando deebbant dari ducati quatuor mille, & fuerunt assignati sexcentis; & idem Paul. *consil.* 17. *n.*24. *lib.*2. Considerat læsionem quando fuit assignata in dotem quinta pars, videlicet si legitima erat decem mille, & dos bis mille sic dicunt Marta *voto* 59. *n.*3. *&* 12. Turrettus *cons.*5. *nu.*59. Cæsar Barzius *decis.*29. *n.*48. Laderch. *cons.*126. *nu.*4. Aldovinus *cons.* 104. *nu.* 87. *&* 88. Simon de Petris *cons.*138. *n.*49.

Neque dicas secundò, quod absurdum est unius filiæ dotem ab alterius velle regulari, & in patris potestate non esse positum uni plus quàm alteri tribuere, præsertim cum apud omnes sit in confesso curandum non esse, an uni filiæ major quàm alteri dos sit constituta, *l. parentibus*, *C. de inoffic. testam.* quia res, qualitas locorum, in quibus filiæ nupsere, vel virorum dignitas id postulare potest, Decius *cons.* 26. *n.*3. Beccius *cons.*122. *n.*16. Ruin. *cons.*56. *n.*16. *vol.*3. Gratian. *cap.*231. *n.*27. Albanus *cons.*198. *n.*50. Decian. *cons.*39. *n.*19. *volum.*5. Bertazz. *cons. civili* 70. *n.*50. 29

Accedit pro confirmatione, quia inter unam, & alteram donationem intercessit ingens intervallum temporis, quæ variatio auget, & minuit dotes, teste Cavalcano *d.*5. *n.*99. cùm non sint uniformes, Intrigliol. *cent.*2. *art.*77. *n.*6. Ergo si congruè dotata sit filia petere non poterit supplementum, teste Præside Merlino *cap.*3. *per tot.* 30

Respondeo quòd argumentum cum sua confirmatione procedit in vita patris non posse agi ad supplementum; ut dixerunt Cavalcanus de Ponte, *& alii suprà citati*. Sed nos loquimur post mortem patris: Secundò procedit quando filius superest existentibus filiabus fœminis quæ fuerunt dotatæ, sed nos sumus in casu, ubi pater est mortuus filiabus tantum fœminis existentibus quòd est diversum à propositis.

Insurgit tamen difficultas, quid posita promissione de renunciando facta per D. Marcellum Carafam, an teneantur hæredes si per D. Violantem contrarium prætendatur. 31

In qua difficultate apparet graviter fuisse læsam D. Violantem, quia dotem accepit de bonis Abavæ de bonis Montis, &c. Et renunciationem fecit generalem, ergo apparet enormiter fuisse læsam, quo casu renunciatio rescinditur habita absolutione juramenti, quia iniquitatis vinculum esse non debet, ut plenè, à fortiori concludit Decius *cons.*179. Ubi aderat minor læsio, & filia à patre dotata; & idem Decius *cons.*229. *&* 379. *n.*15. *& cons.*551. quod idem testatur de Franch. *dec.*247. Gram. *d.*101. *n.*54. quare si unica recepta dote, renunciet aliis successionibus in hoc dicitur enormiter læsa, ut post alios Præses Amatus *consil.*54. *n.* 3. Et sic quando D. Marcellus Carafa præmisit quod renunciaverit, rescissa renunciatione læsionem, oritur in rem exceptio, quæ dirigitur etiam in tertium, *leg. in causa* 14. §. *fin. ff. de minoribus*, *l. metum* 9. §. *fin. ff. quod metus causa*, & sic cum principalis contractus non teneat, nec mariti fidejussoris obligatio valebit, *l.*2. *in fin. Cod. de fidejussoribus minorum*, Alciatus *responso* 690. Franchus *d.*247. & pluries decisum refert; idem Præses de Amato *d. cons.*54. Frustra enim quærimus de eo cujus eventus nihil plus attulisset, *l. ad probationem*, *C. de prob. l. hæc stipulatio*, §. *minus*, *ff. ut legato nomine caveatur l. aliquando*, §.1. *ff. ad Vell. l. cum hæres*, §. *fin. ff. de acquir. hæred.* quæ jura citat ad hoc Decian. *respons.*18. *nu.*155. *vol.*1. Cephalus *cons.*370. *n.*19. dicens, quod frustrà fiat, quod factum non relevat *dict.* §. *Divus*, latè Riminaldus jun. *tom.*5. *cons.*577. *per tot.*

Jure ergo defendimus posse D. Violantem Macedoniam petere in bonis Joann. Vincentii patris supplementum congruæ dotis, prout data fuit alteri sorori in nihilum repugnante promissione de renunciatione facienda per quondam ejus virum Dom. Marcellum Carafam. Scripsi 1. Septembris 1657.

Hæc causa post multos labores inter Advocatos Creditorum Ioannis Vincentii Macedonii, & Advocatos hæredis ejusdem, erat enim hæres Hospitale A. L. P. hujus civitatis fuit transacta, est sub gubernio D. mei Fabritii Minusoli, Pauli Ma-

Malangore, Caroli Vergara, Iosephi Herayma, & Bartholomæi Desponte qui gubernabant illam Sacram Domum de anno 1660.

DISCEPTATIO CVII.

SUMMARIUM.

1 *Casalia Casandrini Frattæ Majoris, & Nevani sunt, casalia in temporalibus civitatis Neapolitanæ, in spiritualibus civitatis Aversæ.*
2 *Casalium homines cujus sint cives.*
3 *Casalia veniunt appellatione civitatis in testamentis legatis, &c.*
4 *Legatum pro maritandis puellis civitatis, potest dari illis de casalibus.*
5 *Civitas multis modis sumitur.*
6 *Privilegia sive concessa civibus, sive civitati comprehendit comitenses.*
7 *Statuta facta pro civitate quando comprehendunt casalia.*
8 *Pœnæ pro civitate, quando comprehendunt casalia.*
9 *Onera pro civibus, quando contineant casalia.*
10 *Magna C.V. cognoscit de delictis commissis in Civitate Neapolitana, & suis casalibus.*
11 *Privilegia civitatis continent casalia.*
12 *Illi qui ex vico sunt, sunt oriundi illius loci, cui vicus subjicitur.*
13 *Iurisdictio civitatis comprehendit comitenses.*
14 *Privilegia civitatis extenduntur ad villas de novo additas.*
15 *Magna C.V. non potest procedere ex processu informativo contra Neapolitanos, neque poterit contra homines casalium.*
16 *Casalia civitatis Aversæ fuerunt coacta per civitatem ad contribuendum.*
17 *Demanium concessum civitati, censetur concessum casalibus.*
18 *Casalia contribuunt ad onera civitatis, & quando.*
19 *Cives non possunt exercere officia in suis civitatibus, nec illi de casalibus.*
20 *Iurisdictio casalium non potest separari à civitate ad libitum, sed à Rege.*
21 *Clerici sunt cives Principis temporalis in favorabilibus.*
22 *Civitas qualiter inducatur; & Baro est primus civis per allectionem.*
23 *Barones dicuntur Regii Capitanei.*
24 *Citatio Baronis ad domum ubi possit fieri.*
25 *Cives pro contractibus alibi gestis ubi conveniantur.*
26 *Clerici sunt pars populi, & gaudent cum aliis popularibus.*
27 *Clerici tenentur ad excubias, & vigilias civitatis.*
28 *Clerici qualiter laicis subjiciantur, & quoad quæ.*
29 *Curia Clericorum quæ sit, & qualiter.*
30 *Clerici dicuntur de districtu universitatis.*
31 *Clerici quo sensu non dicantur sub jurisdictione Principis sæcularis.*
32 *Monachi, & cæteri Regulares sunt cives civitatis, & qualiter.*
33 *Franchitiæ clericorum regulantur à foro spirituali.*
34 *Magis dignum qualiter tradat minus dignum.*
35 *Clericus, & laicus conventi, ut hæredes coram quo sint conveniendi.*
36 *Laicus, & clericus simul obligati coram quo conveniantur, & quid in delictis.*
37 *Iurisdictio duplex, Spiritualis, & Temporalis.*
38 *Clerici considerantur tanquam cives Principis laicis in favorabilibus.*
39 *In dubio gabella præsumitur odiosa, & contra eam pronunciandum.*
40 *Gabellarum causæ sunt odiosæ, & earum acceptio favorabilis.*
41 *Gabella imposita ob publicam utilitatem, latè est interpretanda.*
42 *Potestas imponendi gabellas est favorabilis.*
43 *Diminutio gabellæ in dubio præsumitur.*
44 *Solutio Gabellarum, tanquam consuetudinem attendi debet.*
45 *Clerici manuteneri debent in suis Franchitiis.*
46 *Immunitas concessa civibus an, & quando extendatur ad eos, qui sustinent onera.*
47 *Baro qualiter, & quo sensu dicatur civis.*
48 *Clerici non sunt cives per allectionem, sed jure nativitatis.*
49 *Privilegium immunitatis concessum laicis, est stricti juris, & quando.*
50 *Immunitas concessa ex vi Privilegii localis, qualiter intelligatur.*
51 *Immunitas Ecclesiasticorum non est diminuenda, & qualiter.*
52 *Clerici casalium quando Franchitias non habent.*

ARGUMENTUM.

Casalia appellatione civitatis venire in pœnis Privilegiis, statutis, &c. Privilegia etiam civitatis extenduntur ad villas de novo additas, & an & quando casalia contribuant oneribus civitatis, nec casalium jurisdictio potest separari à civitate sine facto Regis. Clerici qualiter sunt cives civitatis, & ad quæ onera teneantur: Gabellarum causas non esse, sed odiosas. Clericorum franchitias, concedendas esse, & quid in Clericis casalium, an regulentur à civitate cui subjiciuntur in spiritualibus, an ab ea cui subjiciuntur temporalibus.

PRO

Clericis Casalium Frattæ Majoris, Casandrini, &c.

AN

Gaudere debeant Franchitiis, ut gaudent Clerici Aversani, & alii de Regno, an verò ut Clerici Neapolitani.

FACTUM.

PRo facti veritate supponitur, quod casalia Frattæ Majoris, Casandrini, & Nevani sunt in spiritualibus subjecta Civitati Aversæ, à qua normam, & modum regendi in spiritualibus functionibus recipiunt, in temporalibus verò sunt casalia Civitatis Neapolitanæ, cum qua sua temporalia exercent ministeria: ab ea enim ponitur ibi Camerlingus, delictaque puniuntur, ac omnia fiunt quæ sapiunt temporalitatem. Adest tamen diversitas nunc (quæ causam dedit edicto, de quo in præsenti) quod in civitate Neapolitana, & casalibus ex transactionibus factis, clerici fiunt immunes à solutione gabellarum, pro quantitate tumulorum sex pro unoquoque, sed in civitate Aversæ, sicut & in toto Regno pro quantitate tumulorum vigintiquinque: Ex quo Clerici Frattæ Majoris, & aliorum casalium suprà nominatorum prætendunt habere suas franchitias sicut homines de Regno, & civitatis Aversæ: è contra Dominus Gabellæ Frattæ Majoris aliique affictatores pro aliis casalibus dicunt debere esse immunes tanquam clerici subjecti, ac comprehensi cum transactione civitatis Neapolis, cum sint de casalibus hujus civitatis Neapolitanæ. Hoc igitur est, quod controvertitur in hoc facto proposito, pro quo dilucidando, tria capita propono disputanda. Primum est, an dispositio, statutum, consuetudo, privilegium ac immunitas civitati concessa, & hominibus illius censeatur concessa casalibus, sive illorum gentibus, & quid si casalia sint divisa quoad jurisdictionem. 1

Secundum caput est disputandum, utrum cleri Frattæ Majoris, Casandrini, &c. sint cives temporalis dominii, & an Episcopus habeat territorium.

Tertium est, an clerici Frattæ Majoris, & casalium nominatorum sint regulandi in immunitatibus, & franchitiis tan-

tamquam cives Aversæ, an tamquam Cives Neapolitani.

Quoad primum articulum responsio est affirmativa, scilicet dispositionem, statutum, consuetudinem, Privilegium, ac immunitatem Civitati concessam, hominibus illius censeri concessam casalibus, sive illorum gentibus.

2 Probatur primò: quia illa est Patria hominum casalium, cui Reipublicæ vicus ille respondet, *leg. qui ex vico* 30. *ff. ad municipalem*, ubi Franciscus Accursii filius notat ex eo textu, quòd natus in villa Butrei, dicitur civis Florentinus, cum illa Butrei sub ea civitate sit: & Accursius Pater notat *in prima glossa*, quod Virgilius dictus fuit Mantuanus, licèt ex vico ejus, puta Plectoriæ fuerit natus; *& in glossa sequenti*, dicit hoc procedere quoad omnia, cum in omni materia appellatione civitatis contineantur villæ, sive casalia, & appellatione civium omnes comitatenses contineri dixit textus *in leg. Lucius*, §. *cibibus*, *ff. de leg.* 2. Surdus *cons.* 313. *num.* 3. *lib.* 3. reprobata opinione eorum, qui dicebant, quod non sint Incolæ, nisi, qui stant in civitate, Gloss. *in leg.* 3. *C. de Incolis*, *lib.* 10. quia præsumuntur esse, & judicantur de jurisdictione, & territorio civitatis propinquioris, & adjacentis tanquam illius pars, & unum, ac idem corpus, Regens de Aponte *consil.* 51. *num.* 2. de Georgio *alleg.* 8. *num.* 6. Surdus *decis.* 340. Costa *de portione ratæ*, *quæst.* 5. *num.* 11. Regens Valenzuela *consil.* 79. *à num.* 33. & in specie *num.* 76. & comprehendit civitas omnes Pagos, & villas, quæ illius existunt jurisdictionis, *l. forma* 4. §. *si verò quis*, *ff. de censibus*, qui districtuales, & suburbani dicuntur, & sunt de civitate, Natta *consil.* 50. *num.* 13. Knichen *de territoriorum origine*, *cap.* 1. *nu.* 243. igitur omnia, quæ de civitate dicuntur dici debent de casalibus, & successivè exemptio, & immunitas clericis Aversanis competens, debent etiam competere clericis dictorum casalium.

Probatur secundò, quia in testamentis, & legatis ap-
3 pellatione Civitatis casalia veniunt, etenim sicut civitatibus legari potest, quod ad honorem, ornatumque civitatis pertinet, *l. si quid relictum* 120. *& l. Civitatibus* 125. *ubi gloss. ff. de leg.* 1. ita etiam parti ipsius civitatis, & Vicis, sive villis, ipsius; ex eo quia civitati relictum censetur quod ejus parti legatur; ut probat textus insignis *in l. si quis à filio* 32. §. *si parti Civitatis*, *ff. de leg.* ubi glossa *in verb. debebitur*, expressè intelligit partem civitatis pro vicis, dum confundit legatum factum parti civitatis, & ipsius vicis, ut clarè ostenderet vicos, & villas non minus esse civitatis partes, quàm ipsa quarteria intra murorum, & ambitum reclusa: citans, *l. si hæres* 76. §. *vicis*, *ff. de leg.* 1. qui de legato facto vicis Civitatis loquitur, & probat textus *in l. cum Pater* 79. §. *ultimo*, *ff. de leg.* 2. qui de legato facto civitati, de vicis meminit pulcher textus *in l. prædiis* 89. §. *Balneas*, *ff. de leg.* 3. Valenzuela *dicto cons.* 79. *num.* 60. *& cons.* 18. *num.* 82. idque verum est, quamvis in legatis fiat stricta interpretatio, *leg. nummis*, *ff. de leg.* 3. Decius *in l. in testamentis*, *ff. de regul. jur.* sic legatum factum de maritandis puellis Fanensibus, comprehendit non so-
4 lum puellas natas in civitate Fani; sed etiam in illius territorio: & vilis adjacentibus, ea ratione: quia quidquid conceditur quovis modo civibus censetur concessum comitatensibus: ex quo villa, & castrum dicitur membrum, & pars civitatis *ex l. uxorem* 39. §. *legaverat*, *ff. de leg.* 3. & Ædificia Romæ, etiam ea fieri videntur, quæ in continentibus Romæ ædificiis fiunt, *l. ædificia* 139. *l. ut Alfenus* 87. *l. qui in continentibus* 147. *l. Collegiorum* 173. §. *qui extra*, *ff. de verb. signification.* & demum ex pluribus in ultima voluntate venire appellatione hominum civitatis, qui sunt de casalibus fundat Gratianus *dec.* 96. licèt jura prædicta non expendat.

Quod idem dicitur in contractibus, tum ex identitate rationis, tum quia sic in propriis terminis dicitur per
5 DD. præsertim à Bartolo *in l.* 2. *nu.* 2. *ff. de verb. significat.* qui dicit, quod quando Civitas ponitur pro loco tunc muris finitur; sed quando ponitur pro populo, tunc comprehendit Comitatenses *l.* 1. *ff. ad municipalem*, quod latiùs probat Bart. *in l. si finita* 15. §. *ex hoc edicto*, *num.* 5. ubi Paulus de Castro *num.* 3. *ff. de damno infecto*: qui dicit de hoc esse glossam ordinariam, quam Bart. omisit *in l. restituenda* 6. *vers. noto. Cod. de Advocatis* diversorum judiciorum; nec fit distinctio, utrum privilegia sint concessa ci-
6 vitati, an civibus, ut contra Alexandrum *in rubr. ff. solut.* *Matrimonio nu.* 13. fundant Niconitius *in rubr. ff. solut. Matrimonio n.* 132. Valenzuela *ubi suprà*, *num.* 73. *&* 77. Barb. *in l. quia tale* 14. *num.* 39. *ff. solut. Matrimonio* Alciatus *in l.* 2. *n.* 3. *ff. de verb. signification.* Regens Galeota *tom.* 2. *resol.* 20. *num.* 18.

Hoc ipsum in legibus, & statutis, quia Villæ comprehenduntur appellatione civitatis, & reguntur, ac moderantur statutis, legibusque Civitatis, cui subsunt, tanquam illius membra, glossa *in l. ex ea ff. de postulando*, Felin. Jason, & alii relati per Menoch. *de arbitr. casu* 99. *num.* 7
23. *&* 24. Capycius *in investit. in verbo villis*, *pag.* 101. Rendella *de jure Protomiseos in verbo Civitate*, Valenzuela *ubi suprà num.* 71.

Quod idem in pœnalibus dicimus: quia appellatione ci- 8
vitatis, vel Civium continentur Casalia, & Villæ, licet levius interdum puniantur, ut colligitur *ex l. capitalium*, §. *qui ob inimicitias*, *ff. de pœnis* Siquidem nec in pœnis segregandæ sunt Villæ à civitate, cum Vilæ sint parvæ, & humiles domus ipsius Civitatis, extra Urbem ædificatæ; quod ex Virgilio, Cicerone, & aliis fundat Menoch. *casu* 390. inferens ad diversa statuta pœnalia, & similiter in consuetudine, licet alias sit strictè interpretanda, tamen observandam esse etiam in villis dicit Valenzuela *cons.* 79. *num.* 62.

Neque dicas obstare decisionem Grammatici *in consilio criminali* 48. ubi fuit decisum, *cap. Regni*, quod incipit, Deosculanti Virgines in Civitate Neapolitana, non habere locum in deosculante in casalibus.

Respondeo enim quod decisio Grammatici non fundatur ex eo quod simus in pœnalibus; sed quia capitulum loquitur quod osculans mulierem in civitate, vel Urbe plectatur pœna mortis, quo casu accipitur pro loco, qui muris cingitur, & finitur, ut benè Menoch. *casu* 99. *n.* 27.

Hoc ipsum dicimus in oneribus sustinendis, & collectarum solutione: quia Villæ quoque continentur, & cum 9
civitate faciunt unum corpus, *l. forma* 4. ibi in Civitate, & Pago *ff. de censibus*, §. *si quis igitur*, *Authent. quibus modis naturales efficiantur sui coll.* 7. *ubi glossa in verb. persolvit*, notat Villas, & Castra sub civitate facere collectam unde si Rex imponat collectam civitati, censetur imponere etiam Villis ipsius; non alia ratione, nisi quia Villæ sub Civitate continentur, per jura, glossas, & DD. quos singillatim recenset Afflictus *in constitut. Sancimus de jure protomiseos*, *num.* 2. & sicut magna Curia 10
Vicariæ cognoscit de criminibus patratis in hac civitate privativè ad quoscumque Barones, sive Officiales, quovis privilegio insignitos, Præses S. C. Merlinus *cap.* 110. *tom.* 1. Castillus *dec.* 248. Cutellus *ad leges Marti ni Concordata* 2. D. Franciscus Vito *ad leges Sardiniæ*, *lib.* 2. *tit.* 25. *cap.* 11. sic cognoscit de delictis commissis in casalibus, ut ait recolendæ memoriæ Consiliarius Marcianus *cons.* 58. 1. *tomo* dummodo non sint casalia divisa quoad jurisdionem, eo modo, quo declarant decisum referentes Præses S.C. Marchio Ramonsis 2. *tom. contruv.* 72. & Regens Safelicius *dec.* 73. *part.* 1.

Sic in Beneficiis principum, puta si solius concedentis jus respiciant, ejusque damnum, non alterius, appellatione civitatis casalia contineri dicit Menochius *cons.* 331. *n.* 37. *l.* 4. *& cons.* 1007. *num.* 11. *vol.* 11. in quibus omnes nemine dissentiente admittunt in concessione, sive Principis 11
Beneficio, quod latam admittere interpretationem constat, civitatis appellatione, casalia contineri. Idemque in privilegiis, quæ non sunt contra; sed præter jus commune, dixit Niconitius *in rubr. ff. sol. Matrimonio*, *nu.* 119. 123. *&* 125. vel ubi tendunt ad commodum, & utilitatem subditorum, non in damnum eorum, Natta *cons.* 464. *num.* 17. Raudens. *de analogis*, *cap.* 15. *nu.* 59. cujusmodi est privilegium admissionis ad Collegium, de quo meminit Joannes Bolognettus *in rubriba*, *n.* 97. *ff. solut. matrimon.* & de statuto Patavino, quod sapientes admittantur, & eligantur ad Collegium Doctorum Patavii, concedunt omnes observandum in locis eidem civitati subjectis, ex Cormense, Soccino juniore, Ruino, Rolando, Parisio, Alciato, & aliis, 12
teste Menochio *casu* 99. *numer.* 25. *&* 26. Valenzuela *dicto cons.* 79. *num.* 69. *&* 70. sic in legitimatione per oblationem Curiæ, illi qui non ex Urbe; sed ex vico sunt oriundi ejus civitatis, adscribendi sunt ordini, sub qua vicus ille censetur, *l.* 3. ubi concordantes *in glossa*, *Cod. de naturalibus liberis*, §. *si quis igitur*, *ubi glossa in verbo*, persolvit. *Authen.* quibus modis naturales efficiantur sui sic in privilegio

vilegio concesso Episcopo illius Civitatis, in qua testator oritur, vel moritur, ut sit executor à jure deputatus quo ad pias defunctorum voluntates, si in vico testator decedat, illius Civitatis Episcopus exigere legata, & exequi debebit, sub qua vicos, vel territorium esse dignoscitur, *l. nulli licere* 28. *vers. sin autem*, *& vers. cum autem C. de Episcopis, & Clericis*.

Hoc ipsum dicimus in jurisdictionibus, sive jurisdictio-
13 nis concessione, *l.* 1. §. *cum Vrbem nostram fidei tuæ commiserimus &c. ff. de offic. Præfecti Vrbis*, ut sic continentia, ædificia, Villæ, & adjacentia intra centesimum milliarium comprehendantur, ut ibi declarant Bart. Bald. & alii, & in officiis, ac aliis honoribus, quæ debentur Civibus, deberi etiam comitatensibus, Valenzuola *cons.* 79. *num.* 70. & non solum in Beneficiis, sed etiam in Privilegiis, quæ derogant juri communi, & tam si concedantur Civitatibus, quam si concedantur Civibus Regni, ut refert Molfesius *tom.* 1. *part.* 2. *de personis*, *quæst.* 9. *num.* 8. imò in privilegiis contra jus commune, quando Civitas non ponitur simpliciter pro loco, sed pro personis, vel pro populo, ut latè Franciscus Marcus *part.* 1. *decis.* 365. ubi testatur pluries determinatum, Menoch. *consil.* 1007. *num.* 89.

Imò privilegia Civitatis extenduntur ad Villas de novo additas, exemplo ejus, quod per alluvionem accrescit,
14 ut decisum refert in Civitatibus unitis Delphinatui Guido Papa *decis.* 265. *&* 489. ubi dicit sic servari eam respectu Privilegiorum, & immunitatum, quàm quoad onera, & idem dicunt ibi addentes de Provincia addita Regno, ut juribus Regni, & Privilegiis frui debeant, quia omne Privilegium datum principali porrigitur ad ejus argumentum, ex Bart. Romano, & aliis, teste Boerio *dec.* 50. *à n.* 19. nec dissentit Lanar. *cons.* 41. *in fin.* in parte Regni addita accessoriè, ita ut sit unicum Regnum, vel una civitas cum ipsis villis, Valenzuela *d. cons.* 79. *à num.* 36. & quod omnia unita assumant naturam locorum, cui uniuntur, quoad Privilegia, consuetudines, & qualitates fundant Zanchus *in repetition. l. hæredes mei*, §. *cum ita*, *nu.* 254. *ff. ad Trebell.* omnium latissimè Pacian. *p.* 1. *de probat. cap.* 27. Testantur igitur omnes quod privilegia concessa Civitati, & Castro, intelligantur concessa locis adjacentibus, eique unitis, & annexis, ut post multos fundant Cancerius *tom.* 3. *cap.* 3. *n.* 83. Mastrill. *lib.* 3. *de magistr. c.* 4. *n.* 173. *&* 176. Valenzuela *ubi suprà n.* 54.

Hoc tandem habere locum dicunt communiter non solum in Villis, sive casalibus unitis, sed etiam in illis, quæ sunt in aliquo, puta quoad jurisdictionem divisa; nam non obstante divisione facta quoad jurisdictionem (quæ separatio à quo sit facienda, & qualiter strictè sit intelligenda, tradit Regens Reverterius *dec.* 79. *tom.* 2.) divisa; nam non obstante divisione facta quoad jurisdictionem, in cæteris omnibus remanent Cives Civitatis, *l.* 1. *Cod. de Metropoli*
15 *Berito lib.* 11. & decisum dicit Francus *in dec.* 316. *num.* 4. qui hoc affirmat procedere etiam in privilegio concesso Neapolitanis, ut non possint torqueri ex processu informativo, quo derogatur præeminentiæ M. C. V. inductæ per Ritum, & Capitula Regni, quod affirmat extendi etiam ad homines Casalium divisorum quoad jurisdictionem.

Probatur ultimo: quia Villæ, & Castra, quæ stant sub Civitate sequuntur jus Civitatis *dicta l. qui ex vico* 30. *ff. ad municipalem*, cum habere debeant caput ipsorum, Marchio Torelli *consult.* 22. *num.* 38. *tom.* 1. sic tenentur contribuere oneribus Civitatis, *l. Insulæ* 9. *ff. de Iudiciis*, ubi Ulpianus ait, quod Italiæ Insulæ sunt partes Italiæ, & qui in illa Insulla est debet respondere Italiæ. Hinc cum accidis-
16 set casus, quod Civitas Aversæ tempore obitus invictissimi illius semper recolendæ memoriæ, Philippi scilicet II. funeralia fecisset, coegit Casalia pro illorum contributione, fuit dictum jure cogi ad contribuendum; etenim Casalia Aversæ faciunt duas partes & ex Civitate tanquam ex altera parte unum totum constare: quia Casalia pro duabus partibus repræsentant Civitatem Aversæ, ut die 5. Julii 1601. fuit decisum, teste Gizzarello *decis.* 71. nec mirum mihi unquam fuit quia Casalia gaudent privilegiis Civitatis, licet fuerint divisa quoad jurisdictionem Francus *ubi suprà dec.* 316. Capiblancus *de Baronibus prag.* 8. *part.* 1. *num.* 58. ubi studentes Casalium dicit posse habitare in locis honestis hujus Civitatis, licet Casalia sint divisa quoad jurisdictionem: sic delictum factum in casa-

libus, præsupponitur factum in Civitate Riccius *collect.* 1387. & sic consuetudines Civitatis comprehendunt Casalia, Francus *decis.* 604. sic Cives Casalium trahunt, & non trahuntur, sicut Cives Civitatis Neapolitanæ Francus *decis.* 411. *&* 381. Anna *singul.* 401. sic demanium con- 17
cessum Civitati censetur concessum casalibus, ut in casalibus Civitatis Salerni consuluit Regens Valenzuella *consil.* 2. *num.* 87. de Angellis ad Gizzarellum *in decis.* 71. qui plura cumulat circa contributionem, quam tenen- 18
tur facere casalia in oneribus Civitatis, Molfesius *part.* 2. *ad consuetudines in tit. de personis quest.* 9. Lauseus *de jure universitatis*, *part.* 1. *cap.* 2. *num.* 25. *& part.* 3. *cap.* 13. Gratianus *dec.* 154. Capiblancus *in pragm.* 8. *part.* 1. *numer.* 35. *&* 58. de Georgio *dicta alleg.* 15. Mele ad Gizzarellum *dicta dec.* 23. & licet separata sint interdum casalia, tamen non sic præsumuntur; sed unita, & onus probandi separationem ei incumbit, qui allegat Regen. Tappia *decis.* 4. *num.* 6. nec separari potest jurisdictio casalium à Civitate ad libitum; sed à Rege Staibanus *cons.* 17. & sicut cives 19
non possunt esse Officiales in eorum Civitate, ita prohibentur etiam qui ex suburbiis sunt Cives officium gerere in Civitate, Borrellus *de Magistratibus lib.* 1. *cap.* 20
5. *num.* 8. Demar. ad Gizzarellum *dicta decis.* 71. *num.* 7. Caputus *de Regimine Reipublicæ*, *cap.* 1. §. 2. *numer.* 109. *&* 111. *ad notata per Regentem Galeotam contro.* 22. *&* 23. *& controvers.* 8. 1. *tom.* ubi multa in simili refert, & regulare est quod Castrum, sive casale ea denominatione principali sortiatur suum nomen à Civitate, Regens de Aponte *cons.* 51. *vol.* 2.

Ex quibus colligitur statuta, Privilegia, Immunitates, & honsuetudines existentes in Civitatibus, ad casalia extendi, sic Civitatibus, & casalibus posse testamento relinqui, & appellatione Civitatis casalia contineri, tum in ultimis voluntatibus, tum in contractibus, sic in statutis etiam pœnalibus, & in solutione onerum, ac Principum Beneficiis, vel jurisdictionalibus, & non solum hoc locum habet in Villis tunc temporis existentibus; sed in de novo superadditis, nec solum in casalibus unitis, sed etiam in divisis à jurisdictione Civitatis. Sic delicta facta in casalibus censentur facta in civitate, ita ut per omnia à pari judicentur.

Quoad secundum caput, an scilicet clerici sint cives dominii temporalis?

Probatur primò ob naturalem causam, & jure nativita- 21
tis: quia civilitas dupliciter à jure consideratur: quædam enim est civilitas originalis, quæ non potest induci, nisi per naturam, quæ est adeò potens, ut renunciari non possit, nec super ea lex fingit *l. penult. C. de Municipibus, & originariis*, *lib.* 10. ubi Amaya, quædam verò est civilitas, quæ inducitur per constitutionem humanam ex aliqua causa accidentali, licet utraque civilitas dicatur de jure civili ratione formæ, ut magistraliter tradit Baldus *cons.* 64. *volum.* 5. Lucas de Penna *in d. l. cives*, *colum.* 2. *ners. in* 1 *glossa*, *C. de incolis. lib.* 10. quæ civilitas inducta per constitutionem humanam in- 22
ducitur manumissione, adoptione, & allectione *dicta l. cives*, Soccinus *cons.* 129. *vol.* 1. sic Baro est primus civis per allectionem illius loci, ubi est Baro, Regens Galeota *tom.* 2. *controv.* 67. Præses Merlinus 1. *tom. controv.* 99. Allectio ad civilitatem duplex est prima per delationem honoris in aliqua civitate, *l. Senatores*, *C. de incolis*, *lib.* 10. ubi glossa exponit allecti scilicet electi: secunda est allectio ad militiam: quia miles dicitur civis ubi militat, & recipit stipendia, *l. municipes*, §. *fin.* ubi Bart. *n.* 50. Lucas de Peña *in verb. allectare*, *vers.* 4. Jo. de Platea *in verb. idem dic, allect.* & idem Bart. *in l.* 1. *ff. ad municip. n.* 13. Boer. *dec.* 260. *n.* 13. *&* 18. sic Magistra- 23
tus est officialis illius loci, ubi est officialis per allectionem: sic Baro dicitur civis ratione officii, quod gerit in feudo, cum jurisdictionem in dominium habeat, non in officium, Lanar. *cons.* 5. *n.* 3. *& cons.* 52. & esse Barones regios capitaneos, dixit Freccia *lib.* 1. *de subfeudis*, *de origine Baronum*, *n.* 10. Secundò ratione militiæ, cum ibi mereat, ut *in d. l. municeps*, §. *fin.* sic dicit Isernia *in cap.* 1. *de milite vassallo*, *&c. n.* 3. quod citatio Baronis ad domum, quæ de jure est facienda in proprio domicilio, id est in domo habitationis, & non alibi *l.* 4. §. *Prætor ait*, *ff. damno infecto*, fieri potest in Castro Baronis tamquam in proprio domicilio: ut quia Baro sit civis illius loci, & æquiparat Isernia Baronem clerico beneficiato, qui dicitur civis illius loci, ubi habet beneficium, ut tradit Bart. *in l.* 1. *n.* 13. *ff. ad municipalem*, Felinus *in cap. dilectus filius il* 2. *num.* 4. *&* 5. *de rescriptis*, & clariùs idem

pum conspirantem contra suum Principem laicum, dicit Emmanuel Temudo *in decisionibus Portugalliæ*, *decis*.118. *tom*.2. ubi id probat, quia sunt vassalli, & cives, quod antea dixerat, Farinacius *quæst*.118. *numer*.12. Decian. *lib*. 7. *criminal. cap*.14. *& consil*.33. *numer*.10. Gabedo *decis*.83. Ergo quia in favorabilibus tantùm clerici sunt sub nomine universitatis comprehensi, non poterunt clerici Frattæ Majoris, &c. trahi à civitate Neapolit. cujus sunt cives, sed ab Aversana, quia sic magis essent favorabiles, ut patet.

39 Probatur quartò, quia in dubio semper pronunciari debet pro non solutione Gabellæ, quæ tamquam odiosa, & non favorabilis recipit strictam interpretationem, cujus ratio est: quia sic reducimur ad jus commune, & ad primævam libertatem, Buttreus *in capite cum olim de verb. significatione*, Jason *in leg. fin. numer*.33. *de constitutione Principum*, Ancharanus junior *lib*.2. *quæst*.57. Surdus *cons*.140. ubi latè disputat quando immunitas dicatur beneficium, & latè interpretandum, quando verò privilegium, est strictè interpretandum; sic Gabella est quædam servitus, *cap.servitium* 18.*quæst*.2. Baldus *consil*.370. *lib*.3. Bart. *in leg. si pupillus in fine*, *ff. ad legem falcidiam*, Aymon *cons*.231. Bertazzolus *claus*.30.*glossa* 14. Anna *singul*. 661. & ideò à contrario immunitas à solutione Gabellæ, est favorabilis, & latè interpretanda, Natta *cons*.274. *numer*. 8. Bertazzolus *consil. crimin*.431. *numer*.10. *lib*.2. Hinc dixit Bart. *in dicta lege si pupillus*, quod si in uno actu sint duæ causæ, considerari semper debet illa, quæ minuit Gabellam, sequitur Corneus *cons*.199. *columm*.4. *volum*.1. *& cons*.106. *&* 194. *volum*.4. Cravetta *cons*.231. *in fine*, & in simili proposito fundat ex hoc argumento Gabellam esse odiosam, Osaschus *decis*.4. Hinc semper in dubio est facienda interpretatio pro immunitate, & contra collectarum, ac Gabellarum onera judicandum, Corneus *cons*. 194. *num*.8.*volum*.4. Gratus *cons*.61.*num*.55.*volum*.1. Decius *consil*.73.*in fine*, Surdus *cons*.234.*à num*.20. omnino videndus, *& cons*.262. tradit quando immunitas extendatur de re ad rem, vel de persona ad personam, & quando concessa censeatur tantùm quoad præjudicium concedentis tradit idem Surd. *cons*.278. & quando censeatur personalis immunitas, quando realis, tradit Surd. *cons*.524. *tom*. 4. Arnold. Reiger. *in Thesauris*, *in verb. immunitas*, qui quærit quando extendatur immunitas, quando non fol. 3014. sed si attenderetur ex civitate Neapolitana: sequeretur quod restringeretur, & fieret interpretatio pro Gabellis contra immunitatem: si verò attendatur ex civitate Aversæ, sit interpretatio pro immunitate: ergo sic fieri debet.

40 Neque dici potest quod causa Gabellarum sit potius favorabilis, & pro ea pronunciandum, tamquam inducta ad publicam utilitatem, cum illæ imponantur tamquam regalia, ut Princeps ex eis victum sumat, & justitiam administret, ut in puncto concludit Riminald. junior *cons*. 72.*num*.34.*&* 43.

41 Respondeo enim cum veriori sententia, & magis communi Decii *cons*.457.*num*.8. Baldi *in leg.contractus*,*colum*.1. *Cod.de fide instrumentorum*, Rolandus *cons*.42.*num*.25.*lib*.3. Joseph Ludovicus *conclus*.15. *colum*.3. Cardin. Tusch. *in verbo Gabella*, *conclus*.3. Surdus *decis*.305. *num*.45. quod Gabella sit odiosa, & immunitas ab ipsis sit favorabilis, & miratur de Riminaldo contrarium tenente. Et ratio est: quia non valet consequentia Gabella imponitur ob publicam utilitatem, ergo debet fieri lata interpretatio; nam etiam pœna exigit publicam utilitatem, ut delicta puniantur, & tamen in pœnalibus sumitur intellectus, ut pœna evitetur, Bart. *in l.2.in fine*, *Cod. qui petant tutores*, Soccinus junior *cons*.16.*num*.34.*lib*.2.& licet potestas imponen-
42 di Gabellas esset favorabilis, & amplianda, tamen actualis impositio est odiosa, & restringenda, sicut dispensatio est odiosa, sed facultas dispensandi favorabilis, Ruinus *cons*. 212.*num*.14.*lib*.50. Riminald. *institut. de donationibus* §.1. *num*.996.*&* 1064. & quicquid alii dubitaverint prius an impositio Gabellæ sit strictè interpretanda, vel latè, hodie tamen secundum verissimam sententiam, illam intelligere debemus strictè, ut testatur Claudius Bertazzol. *ad consil. crimin*. Bertazzoli 61. *in verbo magna*, ubi quod olim erat non modica alteratio, sed hodie ita est magis communis sententia, Cravetta *cons*.231. Bossius *de vectigat.num*.10. Jason *in leg*.1. *num*.7. *ff.si ex noxali causa agatur*, Gratian. c.17. *in fin*.

Probatur quintò, quia quando sensus verborum est duplex, capi debet ille, qui tendit ad diminutionem Gabellæ, prout magis diminuit si cives, & habitatores liberarentur omnes, ex Bart. *in dict.leg.pupillus*, *ff.ad legem falc.* ubi concludit ex illo textu, quod quando concurrunt duæ causæ, debet prævalere illa, quæ diminuit Gabellam; & in punto rogo, ut videatur decisio Cavalcan. 4. *part*.2. *à num*.43. quæ est punctualis, & singularis, post multa, quæ allegat, scilicet quod si dubium sit an sit attendendum statutum civitatis Aversæ, sive illius usus, an exempli gratia civitatis Neapolitanæ, concludit quod statutum civitatis Aversæ: Ergo in materia nostra immunitas est accipienda à civitate Aversæ, non verò à civitate Neapolitana. 43

Probatur sextò, quia in solutione Gabellarum attenditur consuetudo solvendi *l.si publicanus*, §.*fin. ff. de publicanis*, Decius *cons*.48.*num*.2. Bald. *cons*.340. *num*.3. *lib*.5. Gratianus *cap*.17. *num*.12. sic in immunitatis quasi possessione manutenenda, attenditur ultimus status ipsius, & quid ultimo loco servabatur, ut dixit Rota Romana in puncto exemptionis Gabellarum de anno 1617. de qua Postius *decis*.646.*post tractatum de manutenendo*, sed clerici Frattæ Majoris ante revolutiones habebant franchitias pro quantitate 25. modiorum frumenti, ergo in ea manuteneri debent in præsenti, cum numquam fuerint tali quasi possessione privati; sed nunc spoliarentur, ut in puncto Rota *ubi suprà*, & cum jus commune assistat non solutioni Gabellarum, Bertacchinus de Gabellis *part*.1.*num*.26. Rota *ubi suprà*, *num*.51. & non solvisse aliqua casalia facit, ut manutentio competat quoad omnia alia, ut in simili dicit Rota *ubi suprà*, *num*.1. ergo sunt manutenendi in suis franchitiis, *ut suprà*. 44 45

Opponi potest parte contraria, quod immunitas concessa civibus non extenditur ad eos, qui non sustinent onera civitatis, non solum quando tractatur de eorum damno, sed etiam quando agitur de eorum commodo, Bald. *in leg.si non speciali*, *Cod. de testam.num*.7.*in fin*. Ruin. *cons*. 112.*vol*.5. *& cons*.445. *volum*.4. *num*.10. qui in specie loquitur in concessione immunitatis, ut non comprehendat cives, qui non subeunt onera, in præjudicium tertii, cui competit jus exigendi vectigal, pedagium, &c. Boerius *decis*.272. quia qui non subeunt onera non possunt, dici cives, Lucas de Pena *in dicta leg. cives*, nisi latè sumpto vocabulo, quod etiam firmat Alexander *consil*.178.*volum*. 2. Afflictus *decis*.384. Sic Baro, quia non sustinet onera non dicitur propriè civis, sed dicitur Pater subjectorum cura, & sollicitudine circa beneficium subditorum, Guido Papa *decis*.631. Baldus *consil*.460. *volum*.1. Franchus *decis*.197. sic non contribuit Baro ut civis in oneribus, sed tantum ut bona tenens, Aponte *consil*.11. Galeota *controvers*.67. *tom*.2. Sed Clerici Frattæ Majoris, &c. non sustinent onera Civitatis Aversæ, ergo non gaudent illius immunitatibus. 46 47

Respondeo, quòd falsum est non sustinere onera, doctrina enim prædicta allata in argumento, procedit in illis, qui sunt facti cives per allectionem: sic qui exterus cum sit aggregatur ad Sedile Neapolitanum, non gaudet immunitate Gabellarum, sicut nec gaudet aggregatus à Civitate, Regens Moles *decis*.58. *quæst*.18. *& in decis*.16. *quæst*.60. Marchio Torelli *tom*.1. *consult*.50. *in fine*, quod non est in clericis, qui non per allectionem sunt cives, sed jure nativitatis. Addo quod Clerici Casalium Aversæ sustinent onera spiritualia Civitatis sibi congrua, ut patet in administratione Sacramentorum, &c. ergo gaudere debent tamquam Cives illius immunitate; qui enim Cives sunt per allectionem (non ut dicit glossa *in leg. Cives*, *Cod. de incolis*, *lib*.10. scilicet per assumptionem ad Magistratum, vel militiam, sed per receptionem in Civem in omnibus, & per omnia decreto Decurionum solemniter factam *l. primo*, *ff.ad municipalem*, ut puta accepto usu togæ Romanæ, de quo *in l.sed si accepto*, *ff. de jure fisci*) sunt verè, & propriè Cives non autem fictè, *l.in orbe*, *ff. de statu hominum*, *leg.ædificia*, *l.provinciales*, *ff.de verb.significat*. ratio est, quia cum civilitas sit de Jure Civili, & in his, quæ sunt juris ex non fingat, sed verè disponat, merito taliter recepti propriè cives sunt, & in omnibus habentur ut originariis, licet non efficiantur originarii, nec verè, nec fictè, Bart. *in leg.si is*, *qui pro emptore*, *num*.34.*cum duobus sequentibus*, ubi latè Jason *num*.291. *&* 298. *ff.de usucap.* & per eumdem Bart. *cons*.62.*vol*.1. & per Boerium *dicta decis*.260. *num*.33. 48

Sed

Sed ut originarii judicantur solum quoad illa, quæ ab illa terra conceduntur, non verò, quæ à jure communi, ut ait Regens Galeota *controvers.67. tom.2. à numer.15.* Sed hoc in Civitate Neapolitana secus est, quia Cives allecti, neque ad immunitates gabellarum admittuntur, quia cum fuisset petitum, fuit per Magnum Capitaneum denegatum, ut *in c.23. Magni Capitanei de anno* 1503. Marchio Torelli *ubi suprà, consult.50. in fine*.

49 Opponi potest secundò, quia privilegium immunitatis concessum laicis, est stricti Juris, quod etiam contra concedentem interpretari debet, quia tenentur solvere ex juris dispositione, ut fundat decisum Fontanella *decis.266. cum seq. tom.1.* Regens Salernitanus *decis.31.* Hinc immunitas concessa Civibus fuit disputatum an censeretur concessa Civitatis, Salernitan. *decis.4.* Reverter. *decis.86. tom.3.* & idem Salernitan. *decis.12.* Reverterius *decis.105. tom.3.* hinc etiam dicunt quod immunitas Gabellarum non extenditur ad novas Gabellas post concessionem impositas, Afflict. *in cap.1. quæ sint regalia, §. vectigalia, numer.99.* Ruinus *consil.112. vol.5.* cum talia privilegia sint restringenda, Lanarius *consil.76. num.24.* Osaschus *decis.95. num.53.* Regens Galeota *2.tom. controv.54. in fine*, Regens Reverter. *tom.7. decis.11.* ergo immunitas concessa clericis, & aliis Civitatis Aversæ non debet extendi ad Clericos Casalium Frattæ Majoris, &c.

50 Respondeo, quòd argumentum procedit in immunitate concessa ex vi privilegii localis putà si per Proregem Neapolitanum fieret aliquis immunis ab onere Gabellarum: hæc immunitas utpotè fundata in privilegio; non verò in corpore juris, esset strictè intelligenda: in quibus terminis loquuntur Doctores citati in argumento: nam aliàs quando immunitas est à jure communi concessa, ut est illa clericorum, tunc concessa clericis Civitatis extenditur ad Clericos Casalium ejusdem Civitatis Riccius *in praxi part. 3. resolut.203.*

Opponi potest tertiò, quod hæc Gabella sit nova quædam Gabella, sic imposita per Civitatem Neapolitanam, suumque fidelissimum populum, ut non fiant immunes clerici, nisi pro tanta summa.

51 Sed contra, quia non disputo an sit nova, necne, & an Populus potuerit Gabellas antiquos auferre, & novas imponere, quod non est meum in præsenti disputare; sed quod dico est, concordatas factas tali modo esse intelligendas, ut non lædatur immunitas Ecclesiasticorum; cum non possit jus tertio quæsitum ullo modo revocari sine causa, Capicius *decis.69. numer.13.* Cravetta *consil.308.* Menoch. *consil.307. lib.4.* Castillus *de tertiis, c.41.* Salzedus *de lege politica, lib.2. c.15. à nu.93.* ubi de talibus concordiis agit etiam cum Pontifice factis, & *lib.1. c.8. à num.29.* Sed sic est quod Clerici Frattæ Majoris, Casandrini, &c. habebant hanc immunitatem pro modiis 25. frumenti, ergo in illa sunt manutenendi, alias spoliarentur jure suo.

Opponi potest quartò, quod Franchitia concessa Clericis hujus Civitatis Neapolitanæ, non debetur Clerici Casalium ejusdem Civitatis, ex notatis à Riccio *part.3. decis. 84.* quem reportat Præses Merlinus *cap.72. numer.28. 2.tom.* ergo habemus decisionem in terminis contra Clericos Frattæ Majoris, &c.

52 Respondeo, quod in decisione Riccii citata Clerici Casalium in illis non habebant onus solvendi Gabellas, prout nec habent nunc, & volebant admitti ad Franchitias, quæ vigore transactionis debebantur Clerici Neapolitanis, & fuit dictum & bene, non posse eisdem dari Franchitias, cum enim onus non patiebantur solutionis Gabellarum, qua ratione poterant admitti ad commodum Franchitiarum, quod non est in casu nostro, quod patet ibi; & hoc fundatur ex eodem Riccio qui *part.3. resolut.203.* dicit immunitatem concessam Clericis Civitatis competere Clericis Casalium: ergo, &c. Hæc occurrunt sub die 29. Septembris 1649.

Sic practicatum fuit, ut scripsi.

DISCEPTATIO CVIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur de qua in præsenti.*
2 *Factum, de quo agitur duplici modo proponi potest.*
3 *Ordinari quilibet debet à proprio Episcopo.*
4 *Episcopus loci, in quo quis natus est, dicitur proprius Episcopus.*
5 *Episcopus originis paternæ, dicitur proprius Episcopus.*
6 *Episcoqus originis matris, non est proprius Episcopus filii, nisi sit filius vulgo quæsitus.*
7 *Episcopus ratione Beneficii dicitur proprius.*
8 *Beneficium licèt exiguum facit subditum ad effectum ordinandi.*
9 *Beneficium pertinens ad provisionem alterius Episcopi, forum tribuit.*
10 *Præstimonium tribuit forum ordinando.*
11 *Beneficia plura habens, poterit in unoquoque ordinari.*
12 *Electio competit, & variatio Beneficiato habenti plura beneficia.*
13 *Beneficia plura quando non possit aliquis habere.*
14 *Beneficia plura Iurispatronatus an, & quando possit quis habere.*
15 *Beneficium primum congruum ad sustentationem habens non potest aliud habere.*
16 *Beneficia plura habens quando secundum vacet.*
17 *Beneficia duo uniformia sub eodem tecto habere quis non potest.*
18 *Beneficia quando dicantur conformia, & sub eodem tecto.*
19 *Beneficia difformia, quæ sint.*
20 *Beneficium congruum ad sustentationem, quando dicatur.*
21 *Beneficium congruum quandonam sit, Iudicis arbitrio remittitur.*
22 *Beneficia duo obtinens insufficientia; an possit obtinere tertium.*
23 *Domicilium tribuit Episcopo facultatem ordinandi Domiciliarium.*
24 *Domicilium quando dicatur quæsitum.*
25 *Domicilium ut mutetur, an requiratur Episcopus licentia.*
26 *Episcopi ordinare potest suum familiarem.*
27 *Familiaris quis dicatur, ut possint ordinari.*
28 *Famuli familiarium an possint ordinari ab Episcopo, ratione familiaritatis.*
29 *Familiaris qualiter debeat servire per Triennium.*
30 *Episcopo asserenti familiaritatem, an credatur.*
31 *Triennium pro familiaritate, quando incipere debeat.*
32 *Episcopus quando teneatur conferre Beneficium.*
33 *Episcopus an possit ordinare familiarem ad titulum Patrimonii, & quando.*
34 *Episcopus an possit dispensare super interstitiis cum familiari suo.*
35 *Episcopus cum Clerico facto sibi subdito ratione familiaritatis, potest dispensare.*
36 *Clericus recipiens ordinem ab uno Episcopo, an possit variare, & alios recipere ab alio.*
37 *Episcopus si ordinet non subditum, quam pœnam incurrat.*
38 *Episcopus si ex ignorantia ogdinet non subditum, qualiter puniatur.*
39 *Episcopus ultramontanos ordinando, quid servare debeat.*
40 *Episcopus non potest Laicum non subditum ordinare, conferendo statim Beneficium.*
41 *Beneficii collatio facta Laico non valet, etiam si statim fiat Clericus.*
42 *Clericus conjugatus non est capax beneficii.*
43 *Episcopus non potest dispensare cum Laico ad beneficium.*
44 *Clericatus quomodo probetur.*
45 *Beneficii collatio facta Clerico valet in fraudem proprii Episcopi.*
46 *Beneficii collatio facta Laico non valet in fraudem proprii Episcopi.*
47 *Episcopus an possit ordinare Clericum in fraudem proprii Episcopi.*
48 *Episcopus potest ordinare Laicum ex primæva erectione beneficii.*
49 *Arctatus ad Beneficium obtentum quando dicatur quis.*
50 *Dimissoriæ à Vicario Capitulari non expirant per adventum novi Episcopi.*

51 *Vi-*

51 *Vicarius Capitularis non dat infra annum dimissorias.*
52 *Vicarius Capitularis quam pœnam incurrat concedendo dimissorias infra annum, & quid si eis non utatur quis.*
53 *Ordinatus infra annum, cum dimissoriis Capitularis quam pœnam incurrat.*
54 *Ordinandus sede Episcopali vacante quid agere debeat.*
55 *Vicarius Capitularis an possit exequi Commissiones Apostolicas directas Episcopo.*
56 *Vicarius Papæ, an concedat dimissorias Sede vacante.*
57 *Vicarius Capitularis potest concedere dimissorias post annum.*
58 *Capitulum Ecclesiæ Cathedralis confert dimissorias Episcopo existente hæretico.*
59 *Clericus habens Patrimonium, vel pensionem potest promoveri pro necessitate, vel commoditate Ecclesiæ.*
60 *Vicarius Capitularis dispensat cum arctatis ad Beneficium.*
61 *Vicarius Capitularis concedit infra annum dimissorias arctatis ad Iuspatronatus.*
62 *Vicarius Capitularis concedit licentiam Episcopo alieno, ut infra annum ordinet Regulares.*
63 *Vicarius Capitularis concedit, infra annum litteras testimoniales Episcopo viciniori.*
64 *Vicarius Capitularis, infra annum concedit licentia exercendi Pontificalia.*
65 *Arctati ad beneficium receptum qui sint.*
66 *Arctati ad beneficium recipiendum qui sint.*
67 *Arctatus an dicatur resignatarius beneficii.*
68 *Episcopus potest ordinare Novitium, infra annum probationis.*
69 *Beneficia regularia in titulum concedi debent Regularibus.*
70 *Regulares sunt incapaces beneficiorum etiamsi sint Canonici Regulares.*
71 *Milites S. Iacobi de Spatha sunt capaces beneficiorum Regularium.*
72 *Milites S. Stephani qualiter possunt ad Ecclesias præsentari?*
73 *Regularis unius Religionis non est capax Beneficii alterius Religionis.*
74 *Beneficia regularia conferri possunt Novitiis.*
75 *Beneficia regularia solita concedi professis, possunt conferri Novitiis.*
76 *Regularia beneficia possunt conferri secularibus in subsidium.*
77 *Beneficia regularia quibus danda sint ex Tridentino, & Regulares Canonici ad quæ beneficia admittantur.*
78 *Laicus de proximo clericandus an possit præsentari ad beneficium jurispatronatus.*
79 *Faciendum de proximo habetur pro facto, & de proximo liquidandum habetur pro liquidato.*
80 *Arctatus ad beneficium jurispatronatus habetur pro subdito.*
81 *Laicus an possit præsentari ad juspatronatus, qui de proximo est clericandus.*
82 *Beneficium Ecclesiasticum, an possit conferri Laico sola animi destinatione Clerico.*
83 *Clericus qui habet actionem ad beneficium dicitur secundùm aliquos beneficiatus.*
84 *Actionem habens ad rem, dicitur rem habere.*
85 *Beneficiatus debet esse ætatis annorum 14.*
86 *Annus in beneficio sufficit, si sit inceptus.*
87 *Episcopus non potest dispensare, ut quis ordinetur ante ætatem.*
88 *Aetas 14. annorum non requiritur in Cappellanis fundatis absque Episcopi authoritate.*
89 *Aetas 14. annorum requiritur etiam in jurepatronus.*
90 *Aetas 14. annorum non requiritur quando in fundatione aliter fuit dictum.*
91 *Clericus minor annorum 14. quando possit præsentari.*
92 *Textus in cap. licet de electione in 6. qualiter procedat.*
93 *Episcopus dispensat cum illegitimo ad ordines minores, ad beneficia simplicia.*
94 *Episcopo non faciente mentionem de dispensatione, quid agendum.*
95 *Episcopo nominante Clericum dispensatum an ei credendum.*
96 *Dispensatio præsumitur solemniter facta, & quando.*
97 *Actus factus in consequentiam, præsumitur solemnis.*
98 *Dispensatio secundò loco facta, de primam mentionem facere debet.*
99 *Beneficium impetrans cum dispensatione, debet mentionem facere de aliis dispensationibus.*
100 *Dispensatus ad ordines, an dicatur dispensatus ad beneficia.*
101 *Dispensatio est odiosa, & arcta.*
102 *Clericus ad sacros ordines petens promoveri, quid agendum, Episcopo nolente.*

ARGUMENTUM.

Nullum posse Clericum ordinari, nisi ab Episcopo suo, ratione scilicet originis Nativitatis, Domicilii, ac familiaritatis ad textum in cap. cum nullus de temp. ordinan. in 6. ubi latè quid veniat nomine originis, an scilicet Averna, an Matris; Quid nomine Beneficii, an præstimonium, & Beneficium exiguum, plura habens Beneficia poterit ab unoquoque ordinari, & quid facta electione, an competat variatio? Plura Beneficia an, & quando possit quis habere, quid si conformia, & quæ dicantur conformia, quæ difformia, & quæ sub eodem tecto. Domicilium tribuit facultatem ordinandi, & an possit variari invito Episcopo? Familiaris, ejusque famulus potest ordinari, dummodo ei conferatur Beneficium, & an cum hoc familiari possit Episcopus dispensare super interstitiis? Episcopus si ordinet non subditum, quam pœnam incurrat? Ultramontani qualiter ordinetur ab Episcopis Italis. Neque Laicus, aut Clericus conjugatus est capax Beneficii, nec Episcopus in hoc poterit dispensare, ex primæva tamen erectione posse Episcopum ordinare Clericum, & facere sibi subditum, ut probabile defenditur; Vicarius Capitularis quando conferat litteras dimissoriales ad ordines, & quando dispenset cum arctatis, & qui dicantur arctati? Beneficia Regularia an possint dari Novitiis, & qui sint eorum capaces, & an Laicus de proximo Clericandus possit ad ordines promoveri? Ætas in Beneficiis quæ sit, & quando minor ætas sufficiat.

An primæva erectione Iurispatronatus Laicus fiat subditus Episcopi, in quo illud erigitur, ut ab eodem possit ordinari prima tonsura.

FACTUM.

IN Regno Neapolitano ab aliquibus Episcopis solet 1
practicari, quod ordinetur aliquis Laicus non subditus, ob collationem Beneficii, quam illi faciunt, V. G. Titius Laicus Neapolitanus, videns non posse ordinari ab Episcopo Neapolitano, accedit ad Episcopum Acerranum, & ab illo ordinatur Clericus, eique confert Beneficium, licet tenuissimum, pluries fui quæsitus, an possit fieri, duplici modo posse hoc contin- 2
gere pluries dixi, uno modo omnino improbari puto scilicet ut proposui, quod sit alienus subditus, eique post Clericatum conferat Episcopus Beneficium: altero modo posse fieri prætendo scilicet si Titius Laicus fundet in aliena Diœcesi Beneficium de Jurepatronatus pro se & familia sua, scilicet emendo aliquod pretium Territorii, annuum aliquem Censum, vel aliud stabile, deinde præsentet filium, vel alium, aut per modum supplicationis petat ipsum institui fundatorem, qui cum reperiatur Laicus, diceretur arctatus ad ordinem

dinem ad finem obtinendi Beneficium & hoc casu posset Episcopus illum ordinare, ut ei conferat illud Beneficium, quod fundavit, & hoc est quod intendo probare in præsenti, pro quo fundando sit.

Conclusio generalis *ex Trident. collecta sess.23. de reformat. cap.8. ibi* (unusquisque autem à proprio Episcopo
3 ordinetur) dicit ergo conclusio, nullum posse Clericum ordinari, nisi à proprio suo Episcopo *ex cap. cum nullus, de tempore ordinat. in 6.* Cujus Episcopi proprii appellatione primo venit Episcopus loci, ubi quis natus est, Barbos.
4 *allegat.4. de potest. Episcopi*, ubi ergo quis baptizatus est, serió, non casualiter, inde trahit originem, & poterit per librum Baptismi probare, ibique ordinari, Gratianus *cap.75. à num.16.* Bonacina *de Sacramentis disput.8. quæst. unica puncto 4. à num.8.* Campanil. *rubr.9. cap.8. num.8.* Marchin. *de ordine tract.1. p.5. c.6.* Ricc. *par.4. decis.317.* & in praxi *resol.298.* aliàs *resol.257.*
5 Secundò ratione originis paternæ, potest quis ordinari ab Episcopo loci, in quo ejus Pater natus est, Navarrus *consf.19. de tempor. ordin.* Zerola in praxi in verbo Dimissoriæ Paulus Comitolus *lib.6. respons. quæst.45.* Prosper. de Augustino in addit. ad Quarantam in summa Bullarii in verbo ordo, Riccius *resolut.257. & part.4. decis.317.* Diana *part.4. tract.4. resolut.148.* Marchinus de ordine, *num.1. part.5. cap.6. num.14. & 15.* Barbosa *dicta allegat.4. num.1.* & sic in Civitate vici Æquensi fuisse decisum refert Barbos. ad Tridentin. *dict. sess.23. de reformat. cap.8. num.17. de anno 1629.* filium legitimum potuisse ordinari ab Episcopo originis paternæ, licet Pater
6 tempore Nativitatis illius filii ad aliam Diœcesim jam transtulerat Domicilium, origo autem materna an sufficiat ad ordinem suscipiendum, quæstio est, communiter dicunt, non sufficere, nisi filius esset, vulgo quæsitus, cujus Pater ignoratur, Navarrus in singularibus Canonicis *singul.101. numer.10.* Thomas Velaschus *alleg.15. numer.22.* Marchinus *tract.1. part.5. cap.6. numer.3.* Marcellus Vulpe *cap.7. numer.24.* Barbosa *dicta allegat.4. num.15.* ex origine autem avi, non dici nepotem originarium illius loci, in quo avus natus est ad ordines recipiendos, ut dicunt Riccius, Ugolinus, Navarrus, Marchinus, & alii apud Barbos. *dicta alleg.4. num.13.* & idem Riccius *par.2. d.301.*
7 Tertiò ratione Beneficii, fit quis subjectus Episcopo Diœcesis, in quo illud habet, & ab eo posset ordinari, seu ab alio de ejus licentia, quamvis alias & alio modo subditus non sit, Sanchez *in opusculis moralibus, lib.7. cap.1. dub.23. ubi num.15.* subdit, Domicilium acquisitum
8 ex Beneficio finiri, Beneficio dimisso, Marchinus, Bonacina, & alii, quos sequitur Barbosa *dicta allegat.4. num. 55.* Novarius *in summa Bullarii tom.1. pag.462.* qui ampliat etiam in Beneficio exiguo, & tenuissimo, & licet aliqui dicant cum Riccio *part.3. decis.77.* ex decreto Pauli V. in Civitate Neapolitana, nullum Clericum Neapolitanum posse ordinari ab Episcopo alieno ratione Beneficii tenuis, tamen talis Bulla, & Decretum numquam habuit effectum; quia non fuit publicata, ut fundat Novarius in summa Bullarum *tom.1. fol.462. sub numer.6.* & quid veniat nomine Beneficii præstimonii, aut patrimonii, & alterius tituli, disputat Novarius *tom.1.* in summa Bullarum, *fol.452. cum seqq.* licèt alii dicant ratione Beneficii exigui, non effici aliquem subditum Episcopo Diœcesis, in qua illud habet, quos sequitur Squillante *de privilegiis Clericorum, cap.4. dubio 18. num.238.* post Piasecium, Riccium, Prosperum de Augustino, & alios, & hoc etiam ampliat, ut procedat in beneficio, quod
9 pertineret ad provisionem alterius Episcopi, Barbosa *dicta allegat.4. num.52.* & procedit etiam si beneficium non requiret residentiam, ut decisum de anno 1594. refert Barbosa in Tridentin. *sess.23. cap.8. de reformat. num. 24.* dixit enim Sacra Congregatio, obtinentem beneficium simplex in aliqua Diœcesi, posse ordinari ab Episcopo loci beneficii, contra Genuensem, *cap.48. num.3.* putantem non posse aliquem ordinari ab Episcopo loci, ubi habet beneficium residentiam non requirens, & ampliant etiam si beneficium non in titulis, sed in commendam
10 maximè perpetuam habeat, Barbosa *dicta allegat.4. num. 5.* & in possidente præstimonium aliquod, vel Cappellaniam perpetuam in titulum collatum, Riccius *part.2. d.*
11 *190. & decis.189.* & in habente plura beneficia in diversis Diœcesibus, quia ab unoquoque illorum Episcoporum poterit ordinari, Campanilis, Garzia, & alii apud Novarium *conclus.102. n.21.* qui dicunt, quod per electionem unius Episcopi non censetur præclusa via quo minus pro aliis ordinibus non possit ordinari ab aliis Episcopis 12
contra Riccium in praxi *resol.265.* & contra Molfesium in Theologia morali *tract.20. c.1. n.1.*

Dices non potest quis habere plura beneficia Tridentin. 13
sess.24. de reformat. cap.17. cap. cum de multa de præb. & plura exempla eorum, qui fuerunt æternaliter condemnati, propter beneficiorum pluralitatem, referuntur in Prato spirituali *lib.50. in floribus de Apibus, cap.6. 7. & 8.* & Villadiego *part.5. in tit. de avaritia discursu 6. §. el autor del libro de apibus*, etiam si Cardinales sint, Trident. ubi suprà, & ibi Barbosa *n.20.* nec excusat consuetudo contraria Barbos. *allegat.62. n.8.* etiam si sint beneficia Jurispatronatus, nisi contrarium dicatur in fundatione, ut possint cum 14
aliis retineri, Barbosa *n.8.* contra aliquos, quos sequitur, Lambertin. *de Iurepatronatus, part.1. lib.2. q.7. art.15. n.15.* & Massobrius *in praxi requisito 7. dubio 18.* & habens primum, si secundum acquirat, vacat primum *dict. cap. cum de multa de præb.* Garzia *part.12. cap.5. n.285.* Barbosa *d. allegat. 61. num.3.*

Respondeo quod intelligitur quando primum est con- 15
gruum ad substentationem: quia tunc non potest secundum habere; sed si duo sint sufficientia ad congruam sustentationem, tunc non potest habere tertium sine Summi Pontificis dispensatione, quod si primum non sufficiat, habebit secundum Gonzalez *in regul.8. Cancellariæ gloss.5. §.5. à num.14.* Massobrius *requisito 17.* & dicunt DD. quod si ordinarius conferat tertium beneficium habenti duo simplicia beneficia; aliàs ad sustentationem insufficientia, 16
tunc collatio tertii est valida, sed si tertium esset sufficiens, tunc vacant illa duo priora beneficia, sed si noluerit provisus, quod non vacent, tunc tenetur dimittere alterum ex illis, & si continuaverit possessionem amborum, recipiendo ex illis fructus, tunc utroque beneficium vacabit, Garzia *de beneficiis, part.11. cap.50. num.310.* Ugolinus *de offic. Episcopi, cap.14. §.20. num.20.* Duo beneficia 17
uniformia sub eodem tecto non poterit quis habere absque provisione Sedis Apostolicæ, nisi sit statutum contrarium, vel Ecclesiæ consuetudo, vel Episcopus cum eo expresè dispensaverit: quia utrumque conferendo, non intelligitur tacitè dispensasse, ut decisum refert Barbosa in Tridentin. *sess.24. de reformat. cap.17. num.13.* nam poterit Episcopus dispensare, ut quis obtinere valeat duo beneficia difformia sub eodem tecto, dummodo quodlibet per se non sit sufficiens ad substentationem provisi, Garzia *part.* 18
12. cap.50. numer.377. Franciscus de Leo *in Thesauro fori Eccles. part.2. cap.8. num.55.* Molfesius in Summa Theologiæ moralis *tract.6. cap.9. numer.46.* conformia verò si sint sub eodem tecto, non potest Episcopus dispensare Barbos. *dicta allegat.62. num.17.* dicuntur conformia Beneficia, non illa, quæ uno, eodemque nomine nuncupantur; sed quæ ad unum eumdemque finem sunt instituta, & quæ idem officium, idemque onus habent, & difformia, seu dissimilia sunt, quæ dissimile habent officium 19
alio, seu diverso, & non planè eodem tempore explendum, & sub eodem tecto dicuntur esse beneficia, quæ sunt intra eamdem Ecclesiam, vel ejus ambitum, sive circuitum, Barbosa *sess.24. de reformatione, cap.17. num. 14.* & Capellæ plures sub eadem invocatione in eadem Ec- 20
clesia dicuntur sub eodem tecto, si verò petas quodnam dicatur beneficium Ecclesiasticum sufficiens ad congruam sustentationem: dicitur, quod remittitur judicis arbitrio paulo plus, vel minus existimandum consideratis considerandis qualitate, scilicet personarum, locorum, & 21
temporum, ita Navarr. *de oratione Miscell.62.* Zerola *in praxi part.1. in verbo beneficium, §.7. & conclus.8.* Gonzalez *in resolut.8. glossa 15. num.38.* Prosper de Augustino *in addition.* ad Quarantam *in summa Bullarii, in verb. Beneficiorum resignationes causa 8.* Menoch. *de arbitr. casu 216.* Garzia *p.11. cap.50. num.320.* Masobrius *in praxi habendi concursum requisito 7. dub.14.* Barbosa *dicta allegat.62. num.11.* & in Trident. *sess.24. cap.14. de reform.* 22
ubi plura notat dignissima, & obtinens duo beneficia insufficientia, an possit obtinere tertium absque dispensatione, disputat Ricc. *part.2. decis.245.* & plures Doctores dicunt, quod habens plura, tenetur in fine Officii tot commemorationes facere, quot sunt beneficia, simulque teneri tot recitationes facere Officii, quot sunt beneficia,

quæ

quæ habet, quos Doctores refert Diana *part.9. tract.9.*
*Miscell. resolut.*10.
23 Quartò ratione Domicilii, unde ille, qui non longo tem-
pore degit in aliquo loco si tamen habuerit ibi animum per-
petuo permanendi in eo loco, poterit ab illius loci Episco-
po, vel ab alio, illius accedente consensu, ordinari, Na-
varr. *consil.20. de temp. ordin.* Riccius *in praxi for. Eccles.*
*resol.*263. Bonacina *dicta part.4. num.*4. Marchinus *de ordi-*
ne tract.1. part.5. cap.7. Barbosa *alleg.4. numer.26.* quia
quando constat de voluntate, tunc statim absque alio lapsu
temporis acquirit quis Domicilium, sive incolatum, Rota
decis.150. numer.7. part.1. divers. & decis.188. num.3. part.
2. recent. & in puncto Paulus Layman *in Theologia morali*,
24 *tract.9. cap.9. de Sacram. ordinis, numer.*10. Squillante *de*
*privil. Cleric. cap.4. num.*253. at si non constet, & sumus
in dubio tunc præsumitur animus perpetuò permanendi, si
assiduè probetur habitatio in aliquo loco non minori tem-
pore decennii, Mascardus *conclus.*534. *num.*7. Piasecius *in*
praxi 1. part. cap.1. numer.9. Riccius *resolut.*263. Bonacina
25 *dicta part.4. num.*12. Marchinus *dicto cap.7. num.*3. Barbosa
*allegat.4. num.*28. ubi *num.*41. asserit in domicilio mutando,
non requiri Episcopi originarii licentiam, sed ordinandum
debere portare, veritatis testimonium circa mores, suffi-
cientia, ac natalitia, nisi à teneris annis Domicilium fue-
rit translatum, & ibi habitatio continuata usque ad tem-
pus portationis.
26 Quintò, potest Episcopus non subditum ordinare, si
suus sit familiaris per triennium, & beneficium illi confe-
rat statim sine ulla fraude, Trident. *sess.23. de reform. cap.9.*
sub quo decreto non venit Episcopus Titularis, Tridentin.
sess.14. de reform. cap.2. qui non poterit suum familiarem
ordinare sine propriis litteris dimissoriis sui Episcopi, sed
Cardinales possunt ordinare familiares triennales, vel eis
concedere dimissorias ad ordines sumendos etiamsi illis,
27 nec ante, nec postea conferant beneficium; Familiaris di-
citur ubi est mens, & dens, Rota *1. part. recent. decis.*184.
& familiaris dicitur etiam destinatus ad aliquod officium
certum, & sufficit si recipiat portionem in pecunia, licèt
non comedat in Tinello, etiamsi pecuniam habeat extra
domum, Barbosa *dicta allegat.5. numer.*20. dummodo sit
præsens in servitio Episcopi, Gregorius XV. & ibi additio
28 *decis.*166. & famuli familiarium Episcoporum, si vivant
expensis Episcoporum, dicuntur eorum familiares, &
fruuntur privilegio, de quo hic, Diana *part.4. tract.4. re-*
*solut.*145. Sanchez *lib.7. opusc. cap.1. dub.20. num.*24. Mar-
29 chinus *tract.1. part.5. cap.9. num. ult.* & debet esse in ser-
vitio per triennium continuum, non tamen creditur Epi-
scopo asserenti aliquem esse familiarem, Campanilis, No-
varius, Marchinus, Riccius, & alii, apud Barbosa *al-*
legat.5. num.9. & 10. sed idem Riccius *part.3. decis.*71. ait
30 credi Episcopo asserenti in Bulla ordinis, se ordinasse ali-
quem ex eo quod erat suus familiaris, quia ei creditur su-
per familiaritate, sufficit tamen triennium incepisse ante-
31 quam esset Episcopus, ut decisum refert Riccius *collect.*
596. Bonacina, Marchinus, & alii apud Barbosam *d. al-*
*legat.5. num.*28.
32 Et quia tenetur Episcopus statim conferre Beneficium,
seu paulo post, ideo si ante conferat, non valet, Ricc. *part.*
*1. decis.*291. qui ait fuisse decisum Episcopum, non satisfe-
cisse Decreto, conferentem Beneficium, post lapsos un-
decim menses, & alibi dicit fuisse factam post sex menses,
& non satisfactum menti Concilii, & hoc etiam in prima
tonsura, & minoribus ordinibus, quos conferre debet,
& statim beneficium Doctores *ubi suprà*, nec poterit ordi-
nare familiarem, non illi conferendo beneficium, licèt
illud possideat ordinandus in aliena Diœcesi, Barbosa in
Trident. *dicta sess.23. cap.9. de reformat. num.*12. poteritque
ordinare familiarem suum ad titulum pensionis, si pro ne-
cessitate, vel utilitate Ecclesiæ judicet ordinandum, Bona-
33 cina *puncto 11. & etiam ad titulum Patrimonii* potest ordi-
nare familiares triennales, pro necessitate, & commodi-
tate Ecclesiarum, dummodo adscribantur Ecclesiæ: pro
34 qua non necessitate sunt ordinati, Barbosa *allegat.5. n.*12.
cum quo tamen familiari non potest super interstitiis, nec
super illegitimatione dispensare, verùm facto sibi subdito,
per triennalem familiaritatem, & beneficio collato, pote-
rit super interstitiis aliorum ordinum dispensare, Barbosa
in Trident. *ubi suprà, in fine.*
36 Dubium tamen est, an si quis suscipiat ordines minores
ab Episcopo Domicilii possit variare, & suscipere Subdia-
conatum ab Episcopo originis propriæ, vel paternæ, & po-
stea Diaconatum, & Sacerdotium accipere ab Episcopo be-
neficii, putant aliqui, quod non posset fieri, ita Barbosa *de*
potest. Episcopi, alleg.4. num.1. & post Quarantam, & Ric-
cium, ita docent Molfes. & alii apud Dianam *part.8. tract.*
20. de ministr. ordinis, resol.9. sed ipse Diana cum Typeo,
Aversa, Squillante, & aliis tenet contrarium, & decisum,
ac practicatum in Curia Archiepiscopali Neapolitana, cum
talis variatio nullibi prohibeatur, sequitur idem Diana *p.9.*
tract.9. Miscell. resol.4. & sequitur Trullench. *de Sacram.*
*lib.6. cap. unico, dubio 7. n.*27.
Quod si Episcopus contrarium faciat, scilicet ordinan- 37
do non subjectum, remanet suspensus à collatione ordi-
num per annum, etiamsi vigore Brevis ad eum accedat si-
ne tamen testimonio sui ordinarii, nisi ordinaret illum
sub spe rationalis, ratihabitionis, Bonacina *de suspensioni-*
bus in particulari, disp.3. quæst.2. punct.7. & sic ex ignoran- 38
tia probabili, si Episcopus ordinet non subjectum sine li-
centia proprii Episcopi, suspensionem non incurrit, Na-
varr. *consil.40. de temp. ordinat.* Riccius *resolut.356. in se-*
cunda editione, praxis rerum fori Eccles. Ultramontanos 39
verò si ordinet Episcopus absque litteris dimissoriis, vel
cum illis, sed non approbatis à Vicario Papæ, erit per an-
num suspensus à Pontificalibus, & ordinati incurrant su-
spensionem perpetuam ex Urbano VIII. in Bulla, quæ in-
cipit *secretis* de anno 1624. Cujus meminit Bonacina *ubi*
suprà, puncto 7. in fine, sub cujus decreti dispositione non
comprehendi Regulares Ultramontanos dicit Barbosa in
Trident. *d. sess.23. c.8. de reform. n.*34.
Quibus positis ad primum casum respondeo, non posse 40
Episcopum aliquem ordinare conferendo illi beneficium
post Clericatum, ita communiter omnes.
Probatur quia, vel confert primo beneficium, & tunc
est collatio nullius momenti, quia beneficium conferret lai-
co, qui est incapax beneficii, cum præcipua qualitas neces-
saria in beneficio, sit Clericatus, opus enim est, esse Cle-
ricum saltem primæ tonsuræ, *c. cum adeo de rescriptis, cap.*
ex litteris, de transact. cap.2. de instit. Lambertin. *lib.1. de*
*jurepatron. quæst.9. art.3. num.*30. Selva *de beneficiis in princ.*
num.2. Gonzalez *gloss.2. à num.60. & gloss.5. num.9.* Pacis,
Jord. *tom.2. lib.10. tit.13. de qualitatibus requisitis pro bene-*
fic. à num.1. Cevallos *quæst.*523. Sanchez *de matrim. lib.7.*
*disp.42. num.*14. quæ collatio non validatur etiamsi statim
fiat Clericus, quia requiritur talis qualitas Clericatus, de 41
tempore collationis, Doctores communiter apud Pacem
Jordan. *n.*14. neque Clericus conjugatus capax est benefi-
cii, quia quamvis habeat requisita, Trident. *sess.23. cap.6.*
& cap.1. de Clericis conjugatis, in 6. & gaudent privilegio 43
Canonis, & fori, tamen in reliquis habetur tamquam lai-
cus, & nullo fruitur Clericali privilegio *dicto cap.1.* ubi om-
nes, & consequenter est incapax beneficii Ecclesiastici,
Garzia ubi suprà, *num.*68. Pacis Jordan. *num.*15. Neque
poterit Episcopus dispensare super hoc Doctores citati, 44
Pacianus *lib.2. de prob. c.4. num.*61. qui Clericus quomodo
probetur, tractat Tondutus Sanligerius *tom.1. part.2. c.5. à*
n.2. per tot. & Pacis Jordan. ubi suprà, si verò faciat illum
Clericum, deinde conferat beneficium, tunc illum non
subditum ordinaret contra textum *in c. cum nullus de tem-*
por. ordin. in 6. ergo nulla esset ordinatio atque suspensus
uterque ex dictis suprà.
Et quia credo Doctores oppositum practicantes se fun- 45
dare in quibusdam auctoritatibus malè intellectis, ideo ad-
ducam, quod disputant Doctores, an Episcopus, ut ali-
quem justo titulo ordinet, possit beneficium illi conferre
immediatè ante ordinationem, & illum statim postea ordi-
nare, & respondent Riccius, Quaranta, & Barbosa apud
Marchinum de Sacramento Ordinis *tract.1. part.5. cap.8.*
num.9. quod sic quia videtur collatio in fraudem legis facta
scilicet ad eximendum illum Clericum alii dicunt posse id
fieri, ita Leander de Sacramentis *tom.2. tract.6. disp.8. q.*19.
quia jus solum requirit, quod quis beneficium legitimatio-
ne obtineat, ut ratione illius ad ordines promoveri possit,
nec distinguit quo fine, aut ratione illud obtineat, ergo
nec nos distinguere debemus, etiamsi beneficium sit te-
nue, ut trium, vel quatuor annorum, Barbosa *de potest.*
*Episc. dicta allegat.4. num.*44. Ratio est, quia ubi lex non
distinguit, nec nos distinguere debemus; sed textus *in*
cap. cum nullus, de temp. ordin. in 6. non explicat valorem
rei, ergo & ita tenet Diana *p.10. tract.11. resolut. Miscell.*
48. sed videant Doctores Episcopi, quod casus propositus
est,

est, quando Clericus, eique confertur beneficium ab Epi-
46 scopo, idque ut ordinetur ad sacros, vel ad minores; hoc enim est, quod disputatur, an sit in fraudem ordinario, quod non est in casu nostro; idque etiam dicit Diana post alios *part.*11. *tract.*4. *Miscell. resol.*1. ubi quærit, an ad effugiendam jurisdictionem Episcopi Domicilii possit quis ordinari alibi titulo beneficii, & respondet, posse, & addit posse Episcopum ordinare illum, qui in hac Diœcesi nullum habet beneficium, si hac sola intentione illi conferat, & communiter dicunt cum Diana *part.*11. *tract.*4. *Miscell. resolut.*1. *in fine*, & Leander *de Sacramentis*, *tom.*2. *tract.*6. *disp.*8. *quæst.*19. Martinus de S.Josepho *in monitorio*
47 *confess. tom.*1. *lib.*1. *tract.*4. *de ordine*, *num.*12. qui tamen loquuntur de Clerico ordinato in fraudem ratione beneficii, non de simplici laico beneficii incapace, ut dicebamus, & in hoc eodem sensu proponit Pater Bardus *lib.*3. *select. qu.*3. *num.*7. quæstionem, scilicet an possit Episcopus ordinare Clericum in fraudem Episcopi, hac intentione, ut possit ab alio Episcopo promoveri, quod quidem non est, quod quærimus; ergo Episcopus non poterit conferre beneficium laico, ut illum ordinet, neque ordinare laicum non subditum, & illi conferre beneficium; utrumque enim repugnat, ut dicebamus.

48 Circa secundum verò caput, ut dicebamus, posse aliquem laicum ex primæva erectione beneficii jurispatronatus sui ordinari ab Episcopo, in quo est tale jus fundatum, idque tamquam arctatus beneficio prædicto, probatur. Primò, quia Vicarius Capitularis infra annum à die vacationis Ecclesiæ Cathedralis non potest conferre licentiam ordinandi laicis, aut litteras dimissorias, seu Reverendas, tum ex jure communi *ex cap. cum nullus de tempor. ordin. in*
49 6. Trident. *sess.*23. *de reform. cap.*10. si tamen laicus sit arctatus, ratione beneficii suscepti, aut recipiendi, poterit talis Vicarius, cum hoc arctato dispensare, scilicet concedere dimissorias ad ordinem, non obstante quod Ecclesia non vacaverit per annum, ita Tridentin. *sess.*7. *de reform. cap.*10. quod commendat Piasecius *in praxi Episcopali*, *part.*1. *cap.*1. *numer.*19. Azorius *part.*2. *lib.*3. *cap.*49. *quæst.* 50. Fornarius *de Sacramento Ordinis*, *cap.*4. *num.*4. Rendina *recept. sent. tit.*10. Quaranta *in summa Bullarii in verbo Capitulum Sede vacante*, *vers.*18. Suarez *tom.*5. *de censuris*, *disput.*31. *sect.*1. Salzed. in addit. ad Diaz *in praxi Canonica*, *cap.*16. *litt. C*, Franciscus de Leo *in Thesaur. for. Eccles. part.*1. *cap.*8. *num.*48. Campanilis *in diversorio Iuris Canonici Rubric.*9. *cap.*7. Riccius *in praxi aurea*, *resolut.* 106. *& in decis. Curiæ Archiepiscopali*, *part.*4. *decis.*185. Bonacina *de Sacramentis*, *disput.*8. *quæst. unica*, *punct.*4. *num.*22. Rainutius *de voce Canon. quæst.*39. Bonac. *de suspensionibus in particulari*, *disp.*3. *quæst.*1. *puncto* 11. *numer.*50. Garzia *part.*5. *de beneficiis*, *cap.*7. *num.*93. Moneta *de commut. ult. vol. cap.*10. *num.*164. Marcellus Vulpe *in praxi juris Eccles. part.*1. *tract.*20. *cap.*1. *q.*6. Barbosa *de potest. Episcopi*,
50 *part.*2. *alleg.*7. *num.*10. qui etiam dicit dimissorias rectè datas à Vicario Capitulari non expirare per modernum Episcopum venientem, sequitur Marchinus *de Sacramentis tract.*1. *part.*6. *cap.*3. *num.*12. Valenzuela *consil.*107. *à num.* 20. *tom.*2. idque non obstante quocumque privilegio, vel immemorabili Trident. *ubi supra*, *cap.*10. ubi Barbos. *num.*
51 10. Riccius *dicta part.*4. *decis.*185. Neque ad primam tonsuram poterit Vicarius Capitularis dimissorias concedere, Riccius *resolut.*106. Quaranta, & alii ubi suprà, & si Vicarius Capitularis concedat dimissorias intra annum non incurrit pœnam suspensionis per annum, juxta *sess.*23. *cap.* 10. sed tantum pœnam interdicti juxta decretum Trident. *dicta sess.*7. *cap.*10. Franciscus de Leo *in Thesauro for. Eccles. part.*3. *cap.*8. *num.*48. Molina *tract.*50. *disp.*11. *num.*4. & sic non prohibetur concedere alias dimissorias, & has pœnas incurrit Vicarius etiamsi ille, cui concessit, non
52 utatur eis, nam actus fuit perfectus, quoad concedentem, per quem non stetit, Garzia in addit. *ad c.*7. *num.*92. Marchin. *disp.*6. *c.*3. *num.*15. Ille verò qui ordinatur ad minores
53 ordines de licentia Capituli Sede vacante intra annum, nullo privilegio clericali gaudere debet, præsertim in criminalibus, ut post Sayrum, Navarr. Quarantam, & Toletum, Campanilem, Velaschum, & Leo dicit Marchinus *part.*6. *cap.*3. *num.*13. ubi addit hanc privationem privilegii Clericalis hodie non incurri, nisi post judicis declarationem ex Constitutione, & Bulla Urbani Octavi, contra malè promotos, de qua Barbosa in Trident. *dicta sess.*7. *de reformat. c.*10. *n.*10.

Unde Sede Episcopali vacante pro suscipiendis ordinibus, 54
non est adeundus vicinior, vel Metropolitanus, sed adeunda est Sedes Apostolica, ut refert decisum, Garzia *part.*5. *cap.*7. *numer.*93. poteruntque Vicarius Capitularis mandare exequi litteras Apostolicas ab Episcopo non exequutas, ut decisum refert Barbosa in Tridentin. *sess.*7. *cap.*10. 55
*num.*50. Nec poterit Vicarius Capitularis exequi commissiones Apostolicas, sive dispensationes directas Episcopo, & ejus Vicario Generali, ut contra Sanchez decisum refert Barbosa *d. cap.*10. *num.*7. Marcellus Vulpe *in praxi judiciaria for. cap.*44. *num.*6. Vicarius tamen Papæ non pro- 56
hibetur etiam statim, post vacantem Sedem Apostolicam dictas dimissorias impartiri, eo quod hoc decretum minimè restringit jurisdictionem Sedis Apostolicæ quamvis vacantis, ut dicunt Majolus *de irregul. lib.*4. *c.*6. Henriquez *lib.*10. *c.*22. §.3. Salzedus *in praxi c.*26. *litt. C*, Campanil. *c.*8. *n.*6. Barbosa *alleg.*7. *n.*13. Marcellus Vulpe *c.*8. *n.*34. *& c.*44. *n.*20. *in fine*.

Post annum verò Capitularis Vicarius concedere potest 57
litteras dimissorias, & facultatem ordinandi in Ecclesia vacante, ut ex Trident. ubi suprà, colligit Garzia *part.*5. *cap.* 7. *num.*93. quæ prosunt etiam finita Capituli authoritate Bonac. *d. puncto* 11. *num.*27. Salzedus *part.*2. *cap.*50. *num.*93. & spectat ad Vicarium Capitularem concedere litteras dimissorias non ad Capitulum, ut decisum per Sac. Congregationem refert Barbosa in Tridentin. *sess.*7. *cap.*10. *num.*10. & subdit Garzia *part.*5. *de beneficiis*, *cap.*6. *num.*93. non tamen possunt fieri litteræ dimissoriæ pro prima tonsura, vel ordinibus minoribus directæ cuicumque Episcopo, sed uni tantum dirigi debent, pro sacris verò ordinibus possunt fieri cuicumque Episcopo, ut pro Regno Neapolitano fuit dispositum Romæ per decretum Sac. Congregationis sub Gregorio XV. & aliter faciens Episcopus est suspensus per annum à collatione ordinum, & suspensus est ille qui super Bullis ordinatur, de qua re Novarius *tom.*1. *fol.*447. sub quo decreto non comprehenduntur Regulares, Novarius *fol.*447. *num.*2. in summa Bullarum, qui habent etiam dimissorias à suis superioribus Regularibus directas ad Episcopum Diœcesanum illius Monasterii, ubi est situm, quod si Monasterium sit nullius Diœcesis, tunc dantur dimissoriæ ad Episcopum viciniorem, & incurreret pœnas dicti decreti Superior Regularis, qui subditum examinatum ab Episcopo Diœcesis, in qua residebat, & ob ignorantiam reprobatum, intra eadem tempora ad aliam Diœcesim transmittit Riccius *part.*3. *decis.*160. nisi ordines non suscepisset postea, Riccius *decis.*118. *part.*4. cum quibus Regularibus Episcopis ordinans dispensat super interstitiis cum causa, Navarr. ubi suprà. Quod si Episcopus sit no- 58
toriè hæreticus, tunc facultas concedendi dimissorias spectat ad Capitulum Cathedralis Ecclesiæ, & casu quo pertinet ad Capitulum, poterit etiam dispensare super interstitiis, ex causis in Concilio expressis, quod non posset Vicarius Capitularis, qui non plus potest, quàm Vica- 59
rius Episcopi, & quia habens Patrimonium, vel pensionem, non potest promoveri, nisi Episcopus pro necessitate, vel commoditate suæ Ecclesiæ, judicaverit eos assumendos esse, ut ait Trident. *sess.*21. *de reform. cap.*20. ideò hanc facultatem non poterit Concilium Provinciale limitare Vicario Capitulari.

Poterit tamen Vicarius Capitularis cum arctatis ad be- 60
neficia tam habita, quàm habenda dare dimissorias intra annum, ut ex Tridentin. *sess.*7. *de reformat. c.*10. ubi (arctatus non fuerit) ex quo notant Salzedus *d. cap.*26. *litt. C*, Garzia *part.*5. *c.*7. *à n.*96. Molina *tract.*50. *disp.*11. Zerola *in praxi Episcop. part.*1. *in verbo Capitulum*, Quaranta *ibid. in vers.*10. *quæro*, Barbosa *dicta sess.*7. *de reform. cap.* 61
10. *num.*15. qui omnes dicunt posse Capitulum pro talibus arctatis litteras dimissorias concedere ei, qui habet Episcopum, à quo ratione originis Domicilii, aut alterius beneficii compatibilis ab eo recepti, illas posset obtinere, immò si concedat ei; qui est præsentatus à Patronis laicis ad beneficium jurispatronatus ipsorum, ut illud obtinere valeat, tunc validè concedit, Garzia *dicto c.*7. *n.*93. Molfesius *in Theologia morali*, *tract.*6. *c.*7. *num.*50. Nec poterit Vicarius 62
Capitularis durante anno dare licentiam Episcopo commoranti in Civitate, vel Diœcesi, ut ordinet Regulares, etiam prævio examine per ipsum Vicarium facto, ut notat Ragucius *de voce Canonicorum*, *q.*39. *num.*4. & etiam Sede 63
Episcopali vacante testimoniales litteræ dantur Episcopo viciniori, Moneta *dicto c.*10. *n.*182. sed poterit Vicarius Capitularis

tularis dare licentiam ordinandi ei qui obtinuit Breve à Papa, cum licentia sui Ordinarii, Navarrus, Piasecius, &
64 alii apud Dianam *part.*5. *tract.*10. *resol.*40. *vers.*3. sic potest Vicarius Capitularis anno durante concedere licentiam alicui Episcopo exercendi Pontificalia, & ordinandi proprios subditos, non tamen subditos vacantis Ecclesiæ, Quaranta ubi suprà, *q.*11. Genuensis *in praxi c.*87. *num.*33. Piasecius ubi suprà, Navarr. *de temp. ordin. consil.*27. *& seq.* Marchinus *d.p.*6. *c.*3. *num.*16.

65 Dicuntur verò arctati occasione beneficii recepti illi, qui obtinent aliquod beneficium, requirens servitium personale, ratione cujus de jure, consuetudine, Privilegio, statuto Ecclesiæ, vel fundatione intra annum, tenentur se promoveri facere, ut bene Garzia *p.*5.*c.*7.*num.*58. Ugolinus *de potest. Episcopi, c.*26.§.20. *num.*5. Ricc. *in praxi aurea, resolut.* 98. & exemplificat in eo, qui obtinet Parœcialem Ecclesiam, quod sit arctatus ad Sacerdotium intra annum, & in eo, qui obtinet Canonicatum ad ordinem illi annexum, & in aliquibus beneficiis, seu Capellaniis requirentibus ex institutione servitium personale, seu aliquem ordinem, ut latè Moneta *de com. ult. vol. cap.*10. *num.*166. *cum seqq.* ubi cum Garzia, Ugolino, & aliis idem dicit, ubi ordo suscipiendus ita est annexus beneficio, ut tempore provisionis in eo constitutus esse debeat, qui beneficium obtinet; sed impetrans dispensatus fuit, ut hoc non obstante tale beneficium posset obtineri, vel ubi in litteris continetur clausula non obstantibus aliquibus &c.

66 Secundò dicuntur arctati occasione beneficii recipiendi illi scilicet qui habent jus, seu sunt vocati ad aliquod beneficium vacans, seu Capellaniam, quæ tamen requirit actu certum ordinem, quod illi carent, vel illi dicuntur, qui cum sint ordinati prima tonsura, sunt præsentati ad benefi-
67 cia, ita Riccius *dict. resol.*98. Monet. *dict. cap.*10. *num.*137. Ugolinus *dict.*§.20. *num.*50. Garzia *cap.*7. *numer.*99. *&* 100. qui dicit etiam, non dici arctatum ratione beneficii recipiendi illum, cui aliquis vult resignare beneficium aliquod, requirens actu ordinem quo ille cavet, de quo Riccius, Moneta, & alii apud Barbosam *d. sess.*7. *c.*10. *in fine:* ergo sicuti arctatis posset Vicarius Capitularis concedere dimissorias, sic ille, qui est arctatus ad beneficium vigore fundationis suæ, vel Parentum, obtinere ab Episcopo ordines, in cujus Diœcesi est beneficium.

68 Quod probatur ulterius, quia potest Episcopus ordinare Novitium infrà annum probationis, licet alibi sit natus, dummodo sit Novitius in Diœcesi Episcopi ordinantis, & ibi Novitiatum faciat, licet nondum professus, ita Campanilis, Riccius, Lezzana, & alii apud Barbosam *alleg.*4. *num.*62. quia licet Regulares sint ordinandi ab Episcopo loci, ubi degunt, vel ab alio cum ejus assensu, præcedentibus tamen litteris dimissoriis sui Superioris, ut dicunt Navarrus *cons.*22. *de tempor. ordinat. alias est cons.*36. Campanilis *rubric.*9. *cap.*3. *& rubr.*12. *cap.*13. *à numer.*33. Portellius *in dubiis regularibus in verbo Ordines Sacri, numer.*20. Lezzana *quæst. regul. cap.*14. *num.*2. Novarius *conclus.*104. Barbosa *allegat.*4. *à num.*60. *cum seqq.* tamen si sit Novitius poterit ordinari: quia sufficit esse initiatus ad professionem; ergo sufficit si laicus sit in ordine ad Clericatum dispositus, quia dicitur beneficio arctatus, & poterit ab eo Episcopo, ubi beneficium fundavit, ordinari.

69 Facit etiam, quia beneficia Regularia in titulum Regularibus professis provideri consueta, cum vacant, Religiosis tantum illius ordinis conferri debent, vel illis, qui habitum sunt suscepturi, & professionem emittere tenentur, & non aliis Trident. *sess.*14. *cap.*10. *de reformat.* Riccius *collect.* 763. *& in praxi aurea resolut.*332. Gonzales *gloss.*8. *in principio*, Garzia *part.*7. Cardin. Tusch. *litt. B, conclus.*67. Squillante *de privileg. Cleric. cap.*4. Tamburinus *de Iur. Abb. tom.*3. *disput.*9. *quæst.*7. *num.*18. Rota in Ferrariensi Prioratus 18. Aprilis 1611. & sub hoc Decreto comprehendi beneficia
70 S. Joannis Hierosolymitani, dicta Rota *d.*569. *part.*2. *recent.* etenim Regulares sunt incapaces beneficii simplicis etiam si essent Canonici Regulares, non autem beneficii Curati juxta dispositionem Capituli, Quod Dei timorem de statu Monachorum, quod tamen de stylo concedi non debet, nisi instante Episcopo, pro necessitate, vel utilitate Ecclesiæ, ut decisum refert Garzia *part.*7. *de Beneficiis*,
71 *cap.*10. *num.*31. *&* 32. Milites S. Jacobi de Spata sunt capaces beneficiorum secularium, sive simplicium, sive Curatorum Garzia *part.*1. *cap.*4. *numer.*24. Barbosa *allegat.*57.
72 *num.*174. sic equites S. Stephani, & Cappellani ejusdem possunt præsentari ad Ecclesias sæculares Barbosa *d. alleg.*57. *n.* 173. & quæ dicantur beneficia sæcularia, quæ Regulant, tradit Sanch. *lib.*7. *c.*29. *num.*11. Barbosa ubi suprà *num.*168. verùm Regularis unius Religionis non est capax beneficii 73
Regularis alterius Religionis, Gonzalez ubi suprà, *glossa* 8. *numer.*96. Sanchez *numer.*29. qui dicit, quod nec Papa soleat conferre uni Regulari Prioratum alterius ordinis, nisi illum ibi transferendo, DD. ubi suprà.

Sed beneficia Regularia possunt conferri non solum pro- 74
fessis in ordine; sed etiam Novitii: quia non est necesse quòd sit professus, sed sufficit si habitum gerat in ordine ad professionem, ut decidit Rota Romana in una Carpentoratensi Prioratus de anno 1619. relata per Burattum *tom.*2. *decis.*390. de qua etiam Barbosa in Trident. *sess.*24. *de reformat. c.*10. *num.*10. & sic concludunt DD. quod beneficia 75
Regularia administrationem non habentia; nec non Monachales, & Canonicales portiones Regularibus provideri consuetas, possunt conferri non solum professis, sed secularibus, qui habitum susceperunt, & professionem emittere omnino teneantur, ut docent Gonzalez *in regul.*8. *Cancell. gloss.*8. *num.*77. Piasecius *in praxi, part.*2. *cap.*5. *num.*23. Sanchez *lib.*7. *cap.*4. *numer.*4. Rodriquez *in compend. resolut.*15. *num.*4. Massobrius *in praxi concursus prælud.*7. *dub.*21. *num.* 76
9. at in subsidium si deficiant Regulares, aut necessitas urgeat, puta quia idonei non reperiuntur beneficia Regularia sæcularibus, & è contra, conferri posse, probat text. *in cap. inter quatuor, de Religiosis Domibus*, & post Rebuffum tradit Gonzalez *in dict. gloss.*8. *numer.*43. Garzia *part.*7. *cap.*10. *numer.*16. Layman *lib.*4. *in Theologia morali, tract.* 2. *cap.*4. *numer.*30. ubi ait quod Sacerdos Regularis in subsidium admittitur ad seculare beneficium Curatum, quod dicit Abbas *in cap.*1. *de Capellis Monachorum*, Joannes Baptista Costa de remediis subsidiariis, *remed.*71. *num.*2. ubi intelligit, sive sit liberum, sive Juspatronatus Laicorum, plura de beneficiis Regularibus tradit Antonius Fabritius de beneficiis Regularibus, & Sæcularibus per totum.

Sicuti ergo nullus Regularis ad beneficia secularia 77
etiam curata admitti debet Tridentin. *dicta sess.*14. *de reformat. cap.*11. sine dispensatione Sedis Apostolicæ nec in perpetuum, nec ad tempus, Quaranta qui sic decisum refert *in summa Bullarum, in verbo Canonicus Regularis*, Riccius *decis.*157. *part.*1. & sic declaravit Gregor. XIII. Teste Barbosa *in dicto cap. quod Dei timorem numer.*3. *de statu Monachorum, & in Trident. sess.*14. *cap.*11. *num.*50. etiam si esset talis Canonicus Regularis, Tamburin. *tom.*3. *disput.*3. *quæst.*7. *num.*11. *cum seqq.* ergo sicuti per Rotam fuit decisum, posse beneficium Regulare conferri Novitio nondum professo, ita poterit beneficium seculare conferri alicui Clerico nondum ordinato prima tonsura; sed dispositio ad eum, utpotè arctato beneficio, cum non sit major ratio de uno casu, quàm de alio.

Quod ulterius patet; quia Laicus de proximo Clerican- 78
dus potest præsentari ad beneficium Jurispatronatus ex decisione Rotæ in una Imolensi Jurispatronatus 19. Novembris 1584. coram Orano, quæ ad hoc propositum adducitur à Parisio *de resignat. Beneficiorum, lib.*4. *cap.*2. *num.*6. & novissimè à Gratiano *cap.* 430. *numer.* 6. *tom.* 3. ubi firmat in terminis Laicum de proximo tonsurandum posse præsen- 79
tari, quia quod proximè est faciendum, habetur pro facto, Baldus, & Barth. *in leg. penult. per illum textum, ff. de milit. testam.* latissimè Tiraquell. *de legibus connubialibus l.*15. *num.*4. & destinato habetur pro actu facto, & completo latè Gabriel. *conclus.*12. *de præsumpt.* & præparatum habetur pro facto, Marsil. *singul.*638. & de proximo condemnandus habetur pro condemnato, *leg. qui pœnæ*, §. *Divus*, *ff. de manumiss.* & fructus de proximo colligendi habentur pro collectis Jason. *in leg. divortio*, §. *interdum*, *numer.*14. *ff. solut. matrimon.* & carceratus de proximo absolvendus, habetur pro absoluto ad finem, ut saltem sub fidejussoribus relaxetur, Julius Clarus *in pract. crimin.* §. *fin. quæst.*46. & certitudo de proximo certificanda, habetur pro certificata, Marsil. *in rubr. Cod. de probat. num.*426. sic exceptio de brevi liquidanda, habetur pro liquida, Nevizanus *cons.*50. *num.*9. *& cons.*82. *num.*15. & compensatio licet non fiat de liquido ad non liquidum, tamen fit ad statim liquidandum, Osaschus *dist.*129. *num.* 80
137. ergo cum de proximo, sit hic ordinandus, dicitur arctatus ad beneficium Jurispatronatus, & habebitur pro habili ad ordinem ab alieno Episcopo suscipiendum ratio-

ratione Beneficii sui Jurispatronaus, ad quod dicitur ar-
ctatus quicquid in contrarium dicat Riccius *dec.* 125. *part.*
4. & fortiori poterit fieri littera, & mandatum de præ-
sentando Laicum, qui tamen tempore præsentationis re-
81 periatur Clericus, quod & ipsemet Riccius ubi suprà ad-
mittit, *numero* 16. *qui tom.*3. *in prax. resolution.* 318. firmi-
ter asserit Laicum factum Clericum, & ordinatum à non
suo Episcopo, absque litteris dimissoriis gaudere fori Privi-
legio: quia habet characterem impressum, licet sit suspen-
sus, idem Ricc. *p.*2. *ref.*150.
82 Nec deferunt viri gravissimi dicentes Beneficium Eccle-
siasticum conferri posse Laico sola animi destinatione ton-
suram, & habitum Clericalem gerenti: quia is Clericus
censetur, adeò ut gaudeat privilegio Canonis *si quis sua-
dente Diabolo* 17. *quæst.*4. ut post multos refert Riccius in
praxi, *tom.*1. *resolut.*325. à quo petebat quidam Episcopus
an posset ordinare Laicum non suum subditum propter Be-
neficii destinationem, & benè respondet Riccius non pos-
se primam tonsuram conferri Laico animi destinatione
Clerico effecto, habitumque Clericalem gerenti, id ta-
men non est in casu nostro, quando ut supponimus Cle-
ricus licèt non sit, tamen ratione Beneficii Jurispatrona-
tus, quod fandavit, & ex primæva erectione dicitur ar-
ctatus Beneficio, & intrat totum id, quod dicebamus su-
prà.
83 Unde non defuerunt DD. qui dixerunt Clericum ha-
bentem actionem ad Beneficium, dici Beneficiatum, ut
valeat uti Beneficio fori, juxtà mentem Concilii: quia di-
citur habere actionem ad Beneficium, vel expectativam;
ergo uti poterit privilegio fori, quod vigore Trid. *sess.* 23.
*cap.*2. *competit omnibus Clericis Beneficia Ecclesiastica ob-
tinentibus*, *nam ex l. qui actionem*, *ff. de Regulis juris*, qui
actionem habet ad rem recuperandam ipsam rem habere
videtur, unde non videtur rem amittere ad cujus recupe-
rationem habet actionem, *l. non videtur*, *ff. de acq. poss.*&
tunc dicitur rem in bonis nostris esse *l. rem in bonis*, *ff. de
acqu. rer. dom.* & idem judicatur de actione, ac de re ipsa,
ad quam competit *d. actio.* Bart. *in l.potest ff. de auth. tutor.*
Thes. dec. 160. Simoncellus *de decretis l.*1. *tit.*30. & illud
84 quod mihi debitum, meum appellatur gloss. *in l. si sibi in
vers. meum*, *ff. si certum petat*, & Barthol. *in leg. si pecu-
niam*, *Cod. de negot. gestis*, & sic paria sunt amittere
possessionem, & amittere actionem competentem per eam
Bart. *in l. si prius in una qu. n.*20. *ff. de novi oper. renunciatio-
ne*, & dicitur quis habere id ad quod habet actionem, Jas.
in l. divortio, *ff. sol. matr.* & dicitur apud me esse, ad quod
consequendum habeo actionem, & hoc procedit tam in
actione reali, quàm personali. Cepolla *de simulat. contra-
ctus præs.*13.*n.*58. quicquid contrarium dicat Riccius *par.*3.
*dec.*319.
85 Quia autem in casu, quem habui præ manibus, in quo
consului arctatum posse ordinari ex primæva erectione be-
neficii Jurispatronatus, occurrit alia difficultas quod erat
Puer undecim annorum, dicebat Episcopus illum non
posse ordinare: quia ex Trident. *session.*23. *de reformation.*
capite 6. habetur nullum prima tonsura initiatum, aut etiam
in minoribus ordinibus constitutum ante 14. annum Be-
86 neficium obtinere posse, qui annus decimus quartus suf-
ficit si sit cœptus, licèt non sit completus, ut decisum re-
fert Riccius *collect.*869. Garsia *de Beneficiis*, *part.*7. *capite*
4. *numer.* 11. Novar. *conclus.*13. *numer.*4. Gonzalez *in Reg.*
8. *gloss.*5. *numer.* 90. Cardin. Tusch. *tom.*3. *litt. E*, *conclus.*
338. *numer.*12. Barbosa *allegat.*60. *numer.* 73. Nec poterit
87 Episcopus dispensare, ut quis ante 14. annorum habeat
Beneficium, & conferens illud ante talem ætatem peccet
mortaliter, & collatio est nulla, Barbosa *dicta allegat.*60.
*numer.*73. quæ tamen ætas in Cappellaniis non requiritur
88 scilicet quando sunt fundatæ absque Episcopi authoritate,
in quibus succedere debent Clerici de Parentela; vel quan-
do conferuntur à Patronis Laicis, ut decisum refert Gon-
zalez *in regul.*8. *Cancell. gloss.*5. *numer.*27. pro Canonica-
tu verò obtinendo in Ecclesia Collegiata, sufficit ætas 14.
annorum, Gonzalez *numero* 91. Barbosa de Canonicis,
capite 13. *numer.*14. & quia Concilium generaliter loqui-
89 tur per verbum (obtinere) ideo dicunt DD. talem ætatem
14. annorum requiri etiam ad obtinendum Beneficium de
Jurepatronatus, ut post alios dicit Barbosa *dict. allegat.*60.
*numer.*17.
90 Ego tamen: quia eramus in fundatione Beneficii Juris-
patronatus, & sic in primæva erectione, recordatus do-
ctrinæ nunc allegandæ dixi in fundatione, ut præsentari
posset quis etiam minor 14. annorum, dispositio enim
Tridentin. & generalis Doctrina supra allata procedens
etiam in Jurepatronatus Laicali, tunc habet locum, quan-
do in fundatione Jurispatronatus contrarium non dispo-
suisset Fundator, ut scilicet etiam minor 14. annis præsen-
tari possit, quia dispositioni prædictæ standum est, cum
derogatum non fuerit per Tridentin. *sess.* 23. *de reformat.*
*capit.*6. ubi notat Barbosa *numer.*7. *& allegat.*60. *numer.*77.
unde poterit præsentari etiam Clericus minor annorum
decem, Massobrius *requisito* 7. *dubio* 12. *numer.*4. propen- 91
sione verò obtinenda sufficit ætas 7. annorum, & in ea
non procededere dispositionem Concilii Tridentini dicit
Riccius in praxi decisionum *distinct.* 430. *in prima editione*
*alias resol.*367. *in secunda editione*, Gonzalez *gloss.* 5. §. 5.
*numer.*16. Novarius *conclus.*13. *à numer.* 10. quicquid di-
cant Garsia *parte* 1. *cap.*50. *numero* 129. Campanilis *cap.* 6.
*numer.*50. *& Rubric.*11. *capit.* 14. *numero* 16. dicentes ex-
tendi etiam ad pensionem, quod fuisse decisum per Sacr.
Congregationem dicit Barbosa in Tridentin. *dict. sess.* 23.
*capit.*6. *numero* 9. & sic errat Riccius *dec.* 26. *part.* 3. dum
ait fundatorem non posse disponere, ut minor 14. annis
præsentetur in Jurepatronatus licet *dec.*90. *part.*3. & benè
dicat minorem annorum 11. esse capacem detinendi Cap-
pellaniam fundatam authoritate ordinarii, & ad beneficia
& Cappellanias incompatibiles Episcopus poterit dispensa-
re, idem Ricc. *dec.*105. *p.*4.
Et licet aliquis non habeat annum 25. inchoatum, po- 92
terit ad Parœciam obtinendam admitti, licèt infra annum
deindè faciat se Sacerdotem, & si non fiat Sacerdos infra
annum ipso jure privabitur Parœcia, *ex c. licet de elect. in*
6. Riccius *dec.*235. *p.*3. *& p.*4. *decis.*281. ubi quærit an tex-
tus *in dicto cap. licet*, procedat in Cappellania Sacerdota-
li, & per eum textum nota, quod licet infra annum de-
beat fieri Sacerdos factus Parœcus, non Sacerdos, tamen
requiritur, ut tempore assumptionis ad Parœciam habeat
ætatem annorum 25. alias nulla erit collatio, ut in Trid.
ubi suprà.
Et quia in eodem casu, quem consului, occurrebat alia 93
difficultas, quod ille puer annorum 11. erat naturalis,
ego dicebam, quod licèt illegitimè nati non solum ad be-
neficia, sed etiam ad ordines, & ipsum Clericatum pro-
moveri non possint sine dispensatione, *cap. innotuit* 20. *de
elect. c. fin. de filiis Presbyter.* tamen Pontificis dispensatio-
ne redduntur habiles ad omnes, & Episcopi dispensatione
ad ordines minores tantum, & beneficia simplicia, *cap.* 1.
ubi gloss. & Doctores *de filiis Presbyterorum*, *in* 6. Quod 94
si Episcopus in collatione Clericatus de hac dispensatione
fecerit mentionem non erit necesse ei qui sic collatio facta
fuit, docere de aliquo judiciciario processu, aut extra judi-
cialiter de dispensatione facta, cum de jure præsumatur
collationem ordinum ritè, & rectè factam fuisse, & ab
eo dispensationem examinatam, quia non tenetur ordi-
narius in talibus dispensationibus procedere in forma judi-
cii, sed sufficit sola informatio extrajudicialis, quando
nullus adest contradictor, & in commissione non adest
clausula (vocatis vocandis) Cardinalis Puteus *decis.* 140.
*aliàs dec.*154. Gonzalez *in reg.*8. §.9. *glos.*1. *num.* 20. Ton-
dutus *p.*1. *c.*8. quando ergo Episcopus in litteris ordinum, 95
seu Clericatus nominat promovendum filium naturalem à
Summo Pontifice dispensatum, non tenetur promoven-
dus justificare illam enuntiativam, quia in extrajudiciali-
bus semper præsumitur, quod intervenerit solemnitas ad
talem actum requisita, & quæ spectat ad officium exercen-
tis talem actum Innoc. *in c. innotuit*, *numer.*4. *de eo*, *qui
furtivè ordines suscepit*, Ferretus *cons.*362. *n.*50. *vol.* 2. &
ita per Rotam semper fuit judicatum in quadam dispensa-
tione matrimoniali commissa ordinario, qui assensum præ-
stiterat contractui matrimonii, quamvis non constaret de
aliqua verificatione narratorum, quia dixit Rota, quod
cum tale matrimonium in facie Ecclesiæ celebratum fuerit,
præsumendum est, litteras ordinario fuisse exhibitas, ip-
sumque se extrajudicialiter informasse, Rota *dec.*406. *p.* 1.
rec. & cum dispensatio effectum suum sortita fuerit, præ- 96
sumendum est, quod præcesserit informatio tanquam ne-
cessarium antecedens, Rota *ubi suprà*, Garsia *p.* 6. *de Be-
nefic. c.*2. *nu.*247. nec opus est in impetratione beneficii, ut 97
fiat aliqua mentio dispensationis jam sortitæ effectum, &
per ordinarium exequutam, dum primam tonsuram con-
tulit, quia omnes actus, qui fiunt in consequentiam, sive ad
sacros

98 sacros ordines, sive ad beneficia conferenda fiunt tantum in exequutione actus præcedentis, Rota *decis.*13. *de filiis Presbyterorum*, verùm si secunda impetretur dispensatio oportet quod de prima fiat mentio, Rota *dicta decis.* 3. *de filiis Presbyterorum*, Garsia *p.7. c.2.num.* 73. sic non debet
99 omitti in impetratione beneficii expressio aliorum beneficiorum per impetrantem obtentorum, quia omissio talis expressionis, nullam redderet impetrationem, *cap.si motu proprio de præb. in* 6. *Clem.*2. *de officio ordinarii*, quod si in hoc fuerit erratum, remedium adhibendum est per novam
100 provisionem, Tondutus *dict. cap.*8. *in fin. & cap.*27. *numer.* 36. *& cap.*29. Ille verò qui ad ordines est dispensatus, non dicitur dispensatus ad beneficia, ut decisum refert Ricc. *p.*
101 1. *decis.*95. quia dispensatio est odiosa de jure communi Rota *decis.*140. & 444. *parte* 1. *in novissimis*, ideòque dicitur arida, & arcta dispensatio, Felinus *in cap. postulasti*, *n.* 8. *de rescriptis*, scio alios dixisse contrarium in quodam irregulari dispensato ad ordines, quod possit sine alia dispensatione obtinere beneficia, ut tradit Diana *parte* 7. *tract.* 10. *resolut.*6.

102 Tandem observa, quod cum quidam Clericus ad sacros ordines desiderabat ascendere, Episcopis recusabat dare licentiam, consului, ut peteret à Papa commissionem directam alicui ex vicinioribus Episcopis, ut concederet talem licentiam, & hoc fundavi ex Rota *decision.*10. *parte secunda diversor.* & ex Massobrio *in praxi concursus requisito* 50. *dubio* 50. *per totum*, & ex Gonzalez *in reg.*8. *Cancellariæ*, *gloss.*5. §.1. *numer.*184. Tondut. *part.*3. *cap.*27. *numer.* 1. *per totum*.

Quæ autem in præsenti dixi, correctioni S. R. E. submitto, & meliora scribentium, mihi satis sit fundare probabilem esse opinionem tot Prælatorum, qui sic in praxi observant.

DISCEPTATIO CIX.

SUMMARIUM.

1 *Petitio actoris refertur, & causarum numerus per eumdem defensarum.*
2 *Capitulum Sede vacanto, ubi non fit spolium fructuum pendentium solvit debita Episcopi.*
3 *Camera Apostolica succedit Episcopo, & sic solvere tenetur ejus debita.*
4 *Camera Apostolica succedens in fructibus, solvit expensas necessarias Prælati.*
5 *Camera succedens Episcopo tenetur ad eleemosynas, quas tenebatur facere Episcopus.*
6 *Lanfranchus Zacch.* de salario, q.7. *adducitur contra Cameram.*
7 *Text.* in c. præsenti de offic. ordin. in 6. *adducitur pro conclusione.*
8 *Camera Apostolica, solvit debita necessaria Prælati.*
9 *Salarium, quando dicatur debitum necessarium, & quando dicatur præscriptum in famulis Prælatorum.*
10 *Text.* in c. 1. de solution. *adducitur pro conclusione probanda.*
11 *Successor defuncti tenetur stare locationi antecessoris, & quando.*
12 *Successor Majoratus, quomodo teneatur ad debita antecessoris.*
13 *Successor feudi ex pacto, & providentia an teneatur ad debita contracta per antecessorem.*
14 *Text.* in cap. sæpè, de elect. in 6. *adducitur ad materiam.*
15 *Advocato mensæ Episcopalis debetur salarium mortuo Prælato, a Camera Apostolica.*
16 *Advocatorum Honorarium æquiparatur vitæ.*
17 *Salarium non conventum Advocato debetur.*
18 *Salarium Advocato, ut debeatur si non sit conventum, quod probare debeat.*
19 *Successor Prælati in fructibus tenetur solvere debita mensæ, non ad hæredem, etiamsi Prælatus habeat patrimonium.*
20 *Successor in fructibus tenetur ad debita laudabilia, & necessaria, non alia Prælati.*
21 *Salarium advocati esse debitum præ necessitate Ecclesiæ probatur.*
22 *Advocatus ab amicis, an habeat salarium.*
23 *Advocatus ab amicis, & conjunctis salarium quando debeatur.*
24 *Amicitia quando inter Advocatum, & clieutulum, excludat petitionem salarii.*
25 *Amicitia, & familiaritas non excludunt petitionem salarii.*
26 *Advocato an debeatur Palmarium, & salarium ex causa transacta.*
27 *Advocato, quare ex concordia debeatur Palmarium, sive Honorarium, & quid si causam perdiderit.*
28 *Salarium non conventum quando, & qualiter debeatur.*
29 *Salarium an sufficiat in genere promissum esse.*
30 *Salaria operariorum debent esse conventa, non Advocatorum.*
31 *Salaria debentur operariis solitis locare operas, licet non sit conventum.*
32 *Salarii probatio Iudicis officio subjicitur.*
33 *Salarium Procuratoris de jure non debetur, nisi conventum, fallit de consuetudine.*
34 *Medico debetur salarium non conventum.*
35 *Procuratori post biennium à die finiti officii salarium non debetur.*
36 *Vicario Episcopi debetur salarium, non conventum.*
37 *Vicario quando non debeatur salarium.*
38 *Salarium Advocati habet dotis privilegia, & viam exequutivam.*
39 *Advocati salarium, quod in ducatis centum à lege taxatur pro una causa tamen ii centum aurei, quid significat, & aureus quid importet.*
40 *Salarium an debeatur servienti per plures annos, & non petenti.*
41 *Salarii nomine aliquod datum in contemplationem ejusdem censetur, & residuum petitur.*
42 *Salarium antecessoris censetur proximum successori.*
43 *Salarium præscribitur spatio triginta annorum Neapoli, licet alias præscribitur Romæ, & Siciliæ.*
44 *Advocatum, & Causidicorum salarium non præscribitur, etiam stante statuta loquente de præscriptione.*
45 *Forensis pro salario ligatur statuto urbis.*
46 *Advocatus dum petit salarium, aut palmarium debet probare causas in specie alias fuit absolutus quidam post annos sexdecim.*
47 *Salarii materia est favorabilis, ut alimenta.*
48 *Salarium qua actione petatur.*
49 *Dignus est operarius mercede sua, & opus pretium meretur.*
50 *Tutori, & Actori, non debetur salarium non conventum, nec procuratori, quod fallit de consuetudine.*
51 *Præsumptio pro Advocato, semper est pro salario.*
52 *Advocatorum, & Procuratorum salaria assimilantur, & quando.*
53 *Salarium Procuratoris, qualiter à Iudice taxandum.*
54 *Salarium Procuratoris quomodo dici soleat non posse excedere centum aureos.*
55 *Aurei nomen quid veniat, & quid sestertium.*
56 *Salarium augetur aucto labore, & quando.*
57 *Salarium non conventum, an debeatur solicitatori.*
58 *Clientulus pro salario sortitur forum, ubi causa erat.*
59 *Domini Fagnani authoritas ad propositum quæstionis.*
60 *Successor in beneficio, tenetur ad pensionem antecessoris.*
61 *Successor in beneficio tenetur ad pensionem factis diligentiis contra hæredem.*
62 *Congrua qualiter servanda, dum imponitur pensio.*
63 *Congrua debetur quando pensio imponitur cum clausula (Dummodo, &c.)*

64 *Congruam non adesse quis teneatur probare posita clausula.*
65 *Congrua non debetur posita clausula etiamsi non remaneant mille pro Episcopis.*
66 *Congrua, an debeatur posita tacita clausula, etiamsi, &c.*
67 *Congrua an debeatur imposita pensione sine ulla clausula expressa, vel tacita.*
68 *Valor bonorum Episcopatus pro validitate pensionis probatur tempore impositionis.*
69 *Pensionis translatio ex Bulla Vrbani Octavi, non potest fieri, nisi excedat medietatem valoris, pro quo attenditur tempus decenni ad fructuum valorem.*
70 *Pretia rerum quando, & qualiter considerentur.*
71 *Pensio ut remaneat congrua, fructus considerantur deductis oneribus.*
72 *Pensionarius non tenetur contribuere ad expensas prædicatoris Episcopi.*
73 *Pensionarius non contribuit ad expensas Organistæ, Factoris, vel Exactoris Ecclesiæ, sed contribuit ad expensas Candeloræ, &c.*
74 *Pensionarius contribuit ad expensas reparationis Ecclesiæ necessariæ.*
75 *Frivolæ Episcoporum querelæ in non solvendis pensionibus referuntur remissivè, & alibi reservatur.*

A R G U M E N T U M.

Advocatis, & Procuratoribus salarium debetur, & de quantitate etiam super fructus mensæ Episcopalis vacantis, quando advocatus causas Episcopi Moray, & mensæ defendit, ubi examinatur si successor in beneficio debita antecessoris solvere debet, & beneficiarius pensiones reservatam.

P R O

U. J. D. Julio Capone,

C O N T R A

Rev. Cameram Apostolicam.

F A C T V M.

1 DOctor Julis Caponus ab annis decem, usque ad tempus mortis Eminentissimi Cardinalis Philamarini, fui semper, & continuò in patrocinandis causis mensæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, ut omnibus notum est, in cujus mensæ patrocinio vacando, diversas causas adeò; ut hodiè nulla sit causa, nisi una dictæ mensæ, & ad favorem omnes lucratus fui ultra alias, quæ ad eundem Eminentissimum Cardinalem pertinebant, de quibus infrà.

In primis in Reg. Camera summariæ lucratus fui causam mensæ, vulgariter detta della Polverera, seu Ova, & Capretti, in qua acerrimus fuit contradictor D. Didacus Moles ob interesse, quod habebat in dicta causa, & Advocatus contrarius fuit Magnificus Carolus Vergara, quæ causa quantum utile mensæ adduxerit ex processu apparet, de hoc fidem authenticam adduxi ejusdem D. Caroli Vergara.

Secundò causam defendi census, & laudemiorum Insulæ Nisitæ emptæ elapsis annis à D. Præsidente Dominico Astuto, & non erant soluta plura laudemia, unde oportuit coram D. Commissario Hortensio Pepi tunc Regio Consiliario, tunc dignissimo Præside Regiæ Cameræ Summariæ, à quo fuit condemnatus Curatos patrimonii ad solvendum plusquam ducatos bismille, & octingentum, & uti fructus Eminentissimo Domino.

Tertiò causam defendi contra Magistrum Actorum Julium Vindicto, qui acceperat quandam fidejussionem quorundam colonorum terræ Miani certorum territoriorum mensæ, & post multa Vindictus condemnatus fuit ad ducatos sexcentos, quos solvit Eminentiss. D. Præses D. Hieronymus de Philippis, ob emptionem cujusdam domus in suo Casali Miani, quod est plusquam notorium, & est fides Magnifici Marci Antonii de Risis, qui pro Vindicto interveniebat.

Quartò causam defendi laudemii domus venditæ per illos de Coqui. & per Patres Discalceatos Sancti Augustini, in qua ad relationem D. Pauli Staibani recuperata est magna quantitas pecuniarum, & posita in actu possessori mensa Archiepiscopalis, ut ex fide Procuratoris Magnifici Francisci Curtii, & ex fide Advocati contrarii Magnifici Francisci Saja.

Quintò loco defendi causam mensæ prædictæ, cum Nepotibus Dom. Præsidis Dominici Astuti, ob devolutionem petitam cujusdam Massariæ in Casali Turris Octanæ, ex qua causa lucrum habuit quondam Eminentiss. Dom. ducatorum sexcentorum solutorum per Magnificum Franciscum Salzanum, ut ex fide facta per Advocatum contrarium d. causæ, scil. per Magnificum Joannem Laurentium Gaudiosum.

Sexto loco causam defendi censuum illorum de Fonzeca, ex qua mensa prædicta reportavit magnum lucrum, & statuta est in possessione erigendi à quolibet particulari ad relationem Illustrissim. Marchionis la Tertia, ut ex fide Magnifici Francisci Saja Advocatis partis contrariæ.

Septimò loco defendi causam Apothecarum civitatis Salerni, una insimul cum olim Ill. Marco Antonio Cioffi Marchione Oliveti, cum civitate Salernitana contraria, quæ prætendebat non posse exteros venientes ad nundinas in mense Septembris cogi locare dict. Apothecas in loco nundinarum, quæ causa concernit interesse Abbatiæ S. Benedicti ejusdem Eminent. in civitate Salerni.

Octavò loco defendi causam contra Universitatem Sacci ex affictu quorundam territoriorum ejusdem Abbatiæ Salernitanæ, ex qua causa post multos labores in S. C. recuperavit Eminentissim. quondam Dominus ducatos sexcentos de contanti, ut ex fide Advocati contrarii, scilicet Magnifici Dominici de Angelis, & Procuratoris in causa Caroli Arigliani, qui fecit dictam solutionem.

Nonò loco defendi causam admissionis ad Collegium Neapolitanum, ejusdem Eminentiss. Domini, in qua totum ferè Collegium habuit contrarium, & proposita causa in S. C. fuit ibi decisa ad sui favorem ad relationem eruditissimi tunc Consiliarii, postmodum Regentis, Antonii Miroballi, & in dicto Collegio fui admissus ad capiendam possessionem egomet Julius Caponus, ex qua admissione lucrum habuit Eminen. Dom. ducatos mille, & octuaginta, ut ex libro eleemosynarum, quem conservat Venerabilis Mater Abbatissa Monialium S. Francisci, vulgò *le Cappoccinelle*, & hoc ultra alia munuscula, quæ accepit idem Emin. Dom. per aliud tempus, præsertim in hoc anno suæ infirmitatis.

Decimò loco defendi, & in ea allegavi notabiliter diffusæ, & latè per plura scripta, in causa demolitionis Palatii S. M. D. Reginæ, propè Palatium Archiepiscopale, quæ causa Romæ agitabatur, patrocinante pro Monialibus eruditissimo Advocato Joanne Baptista de Luca, ad relationem Illustriss. Dom. Baranzonis, cui causa per Papam fuit commissa, & decisa fuit ad favorem D. Eminentiss. contra moniales, ut demoliretur Palatium, quod fuit deindè dirutum, ut patet omnibus, & de dicta causa, & decisione mentionem feci *in lib. controv. for. controvers.* 1.

Undecimò loco defendi causam contra Parœcos nolentes venire ad examen generale ab eo propositum, pro iterum examinandis Parœcis suæ Diœcesis, contradicente Cardinale Franciotto pro interesse, quod habebat in sua Parœcia Abbatiali Casalis Procidæ, qui prætendebat Parœcum suum non debere accedere ad examem, & facta solemni scriptura, atque remissa ad Sanctam Congregationem Concilii, censuit Sacra Congregatio teneri accedere ad examen, ut est notorium Neapoli, & de d. causa mentionem feci in meo *lib. controv. for. controv.* 42.

His positis pro facti specie, petii ego Doctor Caponus à Reverenda Camera Apostolica, patrocinii mei salarium, seu honorarium super fructibus maturatis, & non exactis tempore antecessoris, & qui nunc exiguntur à successore in Ecclesia, sive à Camera Apostolica, idque non obstantibus quibuscumque in contrarium opponendis, de quibus infrà.

Probatur ergo primo, Misi Julio Caponi deberi patrocinium, atque palmarium petitum in Tribunali Reverend. 2

Nunciaturæ ducatorum bis mille: ex dictis fructibus, quia Capitulum Sede vacante dicitur administrator rerum Episcopatus, & primo loco tenetur solvere debita Episcopi defuncti, ex redditibus Episcopatus residuumque futuro Episcopo custodire, *capit. quia sæpe de election. in 6. capite præsenti de Offic. ord. in 6.* & ibi gloss. *in verbis debitis, quæ conclusio.*

Procedit, ubi non sunt Collectores spoliorum, quia tunc Capitula administrant at ubi sunt Collectores spoliorum, ipsi solvere tenentur, *ut infrà*, & hanc positam conclusionem, agnoverunt Quaranta *in summa Bullarii, in verbo Capitulum Sede vacante*, Barbos. *de potest. Episc. alleg.* 114. *n.*8. Zerol. *in ver. Beneficia*, Anton. Gom. *dec.*313. *& dec.* 340. Tuschus *de visit. lib.*2. *cap.*4. *numer.*9. Garsia *de Benef. p.*2. *cap.*1. *num.*89. Thes. *decis.*143. & Themud. *tom.*1. *decisionum Portugalliæ decis.*48. *cum seqq. tom.*1. qui sic decisum refert per Auditorem Apostolici Nuntii Lusitaniæ de anno 1637. etiam in gradu appellationis, ut benè Themudo *ubi supra*, ergo ad Cameram Apostolicam pertinet solvere debita Advocatorum, & similium per Antecessorem Prælatum.

3 Tertia ratio est, quia Camera Apostolica in Regno (prout de jure communi Capitulum Sede vacante) succedit Episcopo in omnibus, ac si viveret, exceptis reservatis, Quaranta *in dicto verbo Capitulum Sede vacante in princ.* ergo cum succedat Episcopo tenetur solvere salarium, quod debetur ab Episcopo; pro regimine usque ad vitam, Speculat. *lib.*1. *titul. de Actore*, §.1. *num.*64. *& lib.*20. *in titul. de fructibus, & interesse*, §.1. *num.*15. *& lib.* 4. *de statu Monachorum, numer.*64. Barbos. *in l. Divortio in princip. ff. sol. matr.* cujus rationis ratio est, quia fructus sunt accessorii beneficio, qui semper debentur Prælato, pro tempore quo servitium præstitum sibi est, *cap. non licet* 2. *cap. Episcopus* 4. *c. cum secundum* 16. *c. Dilecto filio*, 25. *de præb.* ergo Judex Apostolicus, sive Camera Apostolica licito jure condemnari petitur, ex fructibus maturatis, & non exactis, solvere salaria, & palmaria causarum, quas Julius Caponus pro mensa Archiepiscopali Neapolitana, allegando, & defendendo lucratus est.

4 Quartò, quia ergo Capitulum succedebat administrando fructus Episcopi, *c. si Episcopus il* 3. ubi gl. *in verb. Sed Capitulum, cum Capitulo seq. de supplenda neglig. Prælatorum in 6.* sicuti succedit Camera in Regno, & ubi sunt spoliorum collectores, ideò tenetur ad expensas, & omnia necessaria debet solvere, gloss. *in clem.*, *de hæret.* DD. *in cap. cum olim, & capit. his quæ de major. & obed.* Rebuff. *in prax. Benefic. in tit. de volunt. num.*86. Azeved. *ad Curiam Pisanam, l.*1. *c.*8. *à num.*10. & alia refert Garsia *p.*5. *de Beneficiis, c.*7. *n.*2. sicuti etiam tenetur Capitulum, vel ille qui percipit fructus, eleemosynas impartiri, ad quas Episcopus tenebatur, ut ex Calderino, & aliis ita dicit Card. Tusch. *in verb. Capitulum, concl.*31. Them. *decis. Ecclesiastica Portugalliæ* 75. *n.*9. & de Camera Apostolica quod succedens in spoliis teneatur solvere debita pro servitiis præstitis Prælato, cui succedit, fundat latè Lanfranchus Zacch. *de salario, q.*4. *num.*4. *cum seqq.* ad quod allegat text. *in capit. fin. de offic. ordin. in 6. & in c.*1. *de solution.* ubi dicitur, quod sicuti filius debita patris solvere tenetur, ita Prælatus debita sui prædecessoris contracta pro Ecclesiæ utilitate, aut necessitate, & ita Doctores relati à Zacch. *d. qu.*7. *n.*4. & Gratian. *c.*94. *n.*30. Rota coram Burat. *dec.*401. *n.*50. ergo Camera Apostolica quæ per specialem Papæ reservationem succedit in talibus spoliis; tenetur solvere debita contracta pro salariis eorum, qui Prælato defuncto præstiterunt operas: Rota *in antiquis dec.*41. *de prob.* Bellam. *decis.*755. Rodoan. *de spoliis Eccl. q.*10. *per tot.* Grat. *cap.*94. *num.*31. Menoch. *cons.*64. *n.*20. Camill. de Medic. *cons.* 12. *num.*13.

5

6

7 Probatur secundò, *ex d. cap. præsenti de offic. ordin. in 6.* ibi *Porro, ubi ex Privilegio, vel consuetudine, seu alia de causa rationabili, sibi aliquis prædictorum asserit, bona competere supradicta, hoc de illis bonis solum debet intelligi, solutis debitis, si quæ sint, & his scilicet quæ fuerunt necessaria, pro servitoribus, & ministris, ac incumbentibus oneribus usque ad novos redditus supportandis, congrue reservatis, ex ipsis reperta fuerint superesse, &c.* ibique gloss. *in verbo solutis debitis*, & ibi Geminianus *n.*2.3. Franc. *n.*1. *gl. in c. si tibi concesso in verbo fructus de præb. in 6.* Tiraquel. *de retractu lignag.* §.15. *gl.*1. *nu.*6. *& seq.* Menoch. *cons.* 64. *n.*20. Grat. *cap.*94. 22. Francisc. Marc. *dec.* 346. *l.*1. Bonacossa *de Famulis, qu.*14. Rodoan. *de reb. Eccl. non alien. q.*4. *numer.* 3. Camill. *de Medic. dict. consil.*12. *numer* 15. Geminianus *consil.*78. Novell. *de jure protonot.*, §.7. *numer.*66. *tom.*17. *tractat. fol.*45. & habetur *in decis.*51. *num.*2. *de prob. in antiquis.*

Tamen declarant DD. procedere, quando salarium quod petitur est debitum necessarium, & non est præscriptum, quia si esset debitum voluntarium, vel esset præscriptum, nullatenus ad illius solutionem Camera teneretur: Diceretur verò præscriptum, quoties famuli illud in vita Prælati, consequi neglexerint, per spatium longius duorum annorum, & post mortem, intra unius anni tempus, petere neglexerint: Rodoanus *de spoliis qu.*10. *numer.*33. Bonacossa *de Famulis, q.*14. *in fin.* & hoc ex dispositione motus proprii Pauli III. & Pii V. de quibus Zacch. *part.*3. *in tit. de præscript. salarii*, vocant nostri salarium, necessarium debitum, quando potuisset defunctus Prælatus de jure compelli, ad illius solutionem, voluntarium verò, tunc diceretur debitum, quando Prælatus non potuisset invitus cogi ad solvendum putà si salarium famuli, non fuisset conventus, ad quod non tenetur successor Prælati, nisi probentur duo illa extrema: quod Prælatus fuisset solitus conducere famulos cum mercede, & famulus nonnisi, soluta sibi competenti mercede, esset solitus suas operas præstare, Rota coram Puteo *decis.*43. *&* 44. *lib.*2. Gratian. *capite* 96. *numer.*35. *&* 36. *cum sequentibus*, & Ultramontani Hæretici Sassones cum Carpzovio, hanc tenent conclusionem, quod defuncto Ecclesiæ Ministro solvatur Advocato salarium de fructibus ita Carpzovius *tit.*1. *defin.*79. Speidel *litt. S, fol.* 1161. 8 9

Probatur tertiò, quia quicumque successor in beneficio, tenetur solvere debita sui antecessoris contracta, pro Ecclesiæ necessitatibus, vel utilitatibus, *cap.* 1. *de solutionibus*, concordantes adducit Augus. Barbos. *in dict. c.*1. *num.* 1. qui ampliat etiamsi contraxisset pro sua sustentatione, quia etiam diceretur pro necessitate Ecclesiæ contraxisse, unde si clericus nihil habebat, successor in beneficio, tenetur ad funeris expensas, quæ tendunt ad remedium salutis animæ, Geminian. *cons.*1. Franc. Marc. *dec.*436. *par.* 1. *& dec.*557. *p.*2. Gratian. *cap.*94. *num.*20. *& seqq.* Bursatus *cons.* 336. *num.*95. *& n.*127. *& cons.*158. *nu.* 10. *vol.*3. Bellettus *in disquis. clericali, p.*1. *in tit. de clerico debitore*, §.3. *à nu.*3. *&* 50. sic videmus, quod successor tenetur stare locationi factæ per Prælatum antecessorem, nisi esset facta locatio nomine proprio antecessoris: quia tunc successor, non tenetur stare colono, Gratian. *cap.*606. *num.*11. sicuti successor in majoratu, tenetur solvere debita prædecessoris, si contracta sint, pro necessitate, vel pro utilitate, vel conservatione ipsius majoratus si pro necessitate, vel utilitate ipsius prædecessoris in majoratu, Bellettus *ubi supra*, §. 50. *numer.*29. Barbosa *in dicto capite* 1. *de solutionibus, numer.*7. & alii apud eosdem Doctores citatos, at debita contracta ab eo, qui majoratum fundavit, tenetur quilibet successor universalis solvere, dummodo prius capiantur bona libera, reddituſque primogenii, & illis non sufficientibus ad bona Majoratus deveniendum est, Barbos. *num.*8. sic successor Regni, tenetur ad debita prædecessoris, Cardin. Tusch. *litt. R, concl.*330 *& lit. S, concl.*876. Castill. *l.*3. *quotid. quæst. c.*19. *n.*126. *cum seqq.* secus in successore ex pacto, & providentia, quia non tenetur ad debita contracta per antecessorem, Barbosa *num.*9. & hoc pro expensis litis, & impensis necessariis factis pro Ecclesiæ ministris, & famulis, ut latè Rodoan. *de spoliis Ecclesiast. quæst.* 10. Franciscus Marcus *decis.*436. *libr. primo*, Gratian. *cap.*94. *numero* 30. & etiam in debitis, pro utilitate Ecclesiæ, pro patrocinio Advocatorum præstito, & de salario ejusdem, quod totum tenetur solvere successor immediatus, non verò mediatus, quia de primo intelligitur ne res procedat in infinitum, & hoc procedit etiam in salariis famulorum, & Vicarii, quia pro utilitate Ecclesiæ, & necessaria Gubernatione, sunt contracta, Flores de Mena *lib.*1. *qu.*8. *n.*4. Gratian. *cap.*94. *num.*36. *cum seqq.* Barbosa *in dict. cap.*1. *de solution.* & hoc est, quod dicebat text. *in d. cap. sæpè de electione in 6.* ubi bona relicta à Prælatis Cathedralium Ecclesiarum, vel Collegiatarum ad futurum successorem pertinent, ubi non fiunt spolia, nam ubi fiunt spolia, pertinent ad Cameram Apostolicam, Boer. *dec.*340. *cum seqq.* cum onere solvendi debita facta pro necessitate Ecclesiæ, vel ejusdem utilitate, ut benè Barbosa *in d. c. quia sæpè, & in d. c. præsenti, de off. ord.* ibi, *quæ solutis debitis, &c.* 10 11 12 13 14

enim

enim habetur, quod si quis ex privilegio, vel consuetudine sibi prætendit competere bona Ecclesiæ vacantis, intelligitur de illis tantum, quæ solutis debitis supersunt, ut benè Costa *de remediis subsidiariis remed.*106. *numer.*8.

15 Probatur quartò, quia Advocato salarium debetur certi juris est, ad notata per Doctores *in l.* 1. §. *in honorariis*, *ff. de variis*, *& extraord. cognit. & in l.*1. *C. de suffragiis*, *& in leg. sumptus*, *ff. de pact.* Carrocius *de locat. part.*1. *de fructibus & litium expensis*, *quæst.*8. Rota *decis.*238. *part.*1. *in recentioribus*, quia tale exercitium, tam eximios labores habet, ut vitæ æstimationis recipiat *l. si pater in fine*, *ff. de donat.* Bart. *in l.*1. §. *Dives*, *ff. de extraord. crimin.* &
16 quod Advocatis datur proprio nomine vocatur honorarium, *l.*1. *ff. de variis*, *& extraord. cognit.* Ripa *de privil. contractuum*, *causa Pestis*, *numero* 117. Cephal. *consil.* 70. *numero* 7. *cons.*71. *numer.*2. Surdus *consil.* 41. *numer.* 20. *& decision.* 219. *numer.* 50. & facit text. *in leg. qui operas*, *ff. locati*, & ampliatur etiamsi non fuisset conventum, quia
17 honorarium Advocati habet hoc privilegium, ut etiam non conventum debeatur *ex dict. l.*1. ubi Bart. *ff. de variis*, *& extraord. cognit.* Federic. de Senis *consil.*218. Pilaja *in decis. can. tom.*1. *lib.*1. *dec.*11. *numer.*191. Natta *cons.*176. *per tot.* Grat. *c.*177. *numer.*6. *&* 7. Ricc. *collect.*656. Rota *dec.* 302. post Consilia Criminalia Farinacii præsertim ubi adest consuetudo locandi operas suas, & solvendi salarium, prout principaliter viget in Curia Romana, & alibi apud nos, Rota *dec.*238. *p.*3. *in recent.* Coccin. *dec.*256. Seraph. *decis.* 1322. Corneus *cons.*116. *lib.*4. & sic servari in Rota Romana in judicando testatur Grat. *c.*257. *numer.* 50. & hæc solet assignari differentia inter salarium Procuratoris, & Advocati scilicet, quod non Conventum Procuratori non debetur secus Advocato, de qua re infra, sed interim videatur Zacch. *de salario*, *q.*50. *à numer.*1. *usque ad* 7. *&c.* debet
18 tamen Advocatus, ut honorarium consequatur, licet non Conventum, probare, quod per ipsum fuerit præstitum patrocinium ad favorem ejus, à quo salarium petit, & cum specificatione negotiorum, & causarum: nam non sufficeret examinare testes, qui deponant suas operas præstitisse, nisi specificent qualitates litium, & causarum, ut *in d. l.*1. *ff. de variis*, *& extraord. cognit.* & hoc ad effectum ut possit Judex dignoscere qualitatem laboris, & servitii præstiti, & secundum qualitatem illorum, probet salarium liquidare, ut ait Rota apud Zacchiam *q.* 52. *numer.* 15. ergo successor Prælati tenetur solvere salarium Advocati antecessoris, d. Gloss. *d. cap.*1. *&* 2. *de solutionibus*, Carrocius *dict. quæst.*8. *de fruct. & litium expensis*, *numer.* 12. Guid. Papa *dec.*561. Decius *in cap.*1. *num.*1. *de prob.* Statilius Pacificus *de Salviano interdicto inspect.*3. *cap.*4. *numer.*684. Card. Puteus *dec.*10. *lib.*3. ad successorem enim non autem hæredem spectat solvere debita contracta per Prælatum ad sui sustentationem, & defensionem, etiamsi talis Prælatus haberet patrimonium, Innocentius *in cap. Episcop. de præbend.* Bald. *consil.* 313. *volum.*2. quia cum Prælatus inserviat Ecclesiæ, debet alimentari de bonis Ecclesiæ *cap. ex his* 12. *quæstione prima*, *capit. Episcop.* 12. *quæst.*29. Rota *decis.*387. *tom.*3. *parte quinta diversorum*, *recentiorum*, *& decis.*37. *num.* 1. ergo debitum contractum, pro servitio ne-
19 cessario Prælati, dicitur contractum, pro necessitate ipsius Ecclesiæ aut ait, Calderinus *consil. de solution.* & cum clarum sit successorem teneri extinguere debita contracta per antecessorem pro suis necessitatibus, seu utilitate Ecclesiæ Innocentius *in capit.*1. *de solution.* per consequens sequitur successorem, seu Ecclesiam teneri ad solutionem debitorum, quæ à Prælato contracta fuerunt, ex causa utili,
20 necessaria, & laudabili, & non autem ex causa voluptuosa, & vituperabili, ne alias dicamus Ecclesiam subministrare pecunias Prælatis ad delinquendum, propterea in casu nostro, ad hoc, ut successor Prælati tenetur ad solutionem debitorum Conventorum ab antecessore, ex causa mercedis Advocati requiritur, quod causa ab Advocato patrocinata fuerit justa non calumniosa, ut benè Zacch. *d. quæst.*52. *numer.*12.

21 Dices primò jura citata disponunt successorem teneri ad debita prædicti antecessoris, quando illa fuerunt contracta pro necessitatibus Ecclesiæ, at salaria debita, non videntur contracta pro necessitate Ecclesiæ, ergo sub dispositione dictorum jurium non continentur, ergo ad eorum solutionem Camera non tenetur, juxta Gl. *in d. cap.* 1. *in verb. necessitate*.

Respondetur enim, quod debita contracta pro sustentatione Prælati, dicuntur contracta pro necessitate Ecclesiæ Abb. *in d. cap. præsentium*, *numero* 3. *de pign. cap.*1. *numer.* 2. *de solut. & in cap. si quorundam eod. tit.* Rodoc. *de spoliis*, *quæst.*10. *numer.* 32. Flor. de Men. 1. *var. quæst. jur. qu.*8. §. 1. *numer.*4. Solorzanus *de jure Indiar. tom.*2. *lib.*3. *cap.*11. *numer.* 46. Carleval. *de judic. tom.*2. *disput.*29. *numer.*16. cùm Ecclesia teneatur illum alimentari *dict. cap. ex præsentium*, ubi Abbas *de pignor. ex d. cap.*1. *numer.* 1. *de solutionibus*, ex regula, quæ est, quod qui Altari servit, de Altari vivere debet, Bursatus *consil.*225. *numer.*95. Surd. *dec.*255. *num.* 25. Paris. *lib. de resignat. beneficiorum*, *q.*36. *numer.*5. Paul. Comitol. *l.*1. *resp. moral. qu.*87. *numer.*3. & est illa regula, quod qui Altari servit de Altari vivere debet, *c. consuetud. de præb. c. de hoc* 2. *q.*2. Belles. *in disp. Clerical. part.*1. *in titul. de bonis clericorum*, §.6. *numer.*50. Surd. *de alim. tit.* 1. *quæst.*62.

Dices secundò, Advocatus non debet petere salarium 22
ab amicis, ob præstitum patrocinium, quoniam sine spe salarii advocasse præsumitur, *leg. in fin. ff. mandati*, quia contraria sunt in officio merces, & amicitiæ merces, ut notat Ball. *in l.*2. *n.*2. *C. de jur. dot.* Joseph. Ludov. *dec. Perusina* 111. *n.*50. Caroc. *de locato*, *p.*1. *in tit. de fructib. & litium expens. q.*8. *n.*42. & pro amicis intrinsecis præsumitur donatio, Bald. *in l.* 2. *n.*20. *C. de jure dot.* Ruin. *consil.* 100. *n.*25. *l.*4. licet in dubio donatio non præsumatur, *leg. cum de indebito de prob.* ergo tale patrocinium præsumitur præstitum fuisse ob amicitiam.

Confirmatur, quia si quis advocasset pro aliqua persona 23
conjuncta, amico suo, putà si adjuvasset filium alicujus sui amici; neque poterit petere salarium ex Bart. *in l.*2. *n.*3. *Cod. de negot. gest.* Joseph Ludovicus *de dec.* 192. *numer.*6. Galganet. *ad statuta urbis*, *lib.*3. *capit.*92. *colum.* 823. *numer.* 10. Menoch. *de arbitrar. casu* 88. *numer.* 60. qui explicat, quod nec etiam possit repetere expensas, quia ob causam amicitiæ præsumitur illas expensas donasse, Bald. *in dict. l.* 2. *n.* 2. *Codic. de jur. dotium*, Ruinus *cons.*100. *nu.*2. *&* 50. *volum.*4.

Respondetur ad argumentum, & confirmationem, 24
quod procedunt, quando tria concurrunt, scilicet primo vera amicitia, secundo causa pietatis, *leg.* 1. *& leg. is qui amicitia*, *Cod. de negotiis gestis*, tertio, quod expensæ fuerint in parva summa, Bald. *in dict. l.*2. *numer.*2. Menoch. *ubi suprà*, *numer.*62. Mascard. *de prob. cons.* 554. *numer.* 57. Carrocius *de locat. & conduct. in titulo de expensis*, *qu.* 8. *numer.*44. & notat Doctores *in dict. leg. qui amicitia*, *ff. de sper.* unde licet amicitia inter Advocatum, & clientulum sit conjectura quod absque salario patrocinari voluerit gloss. *in dict. l.* 1. §. *Advocatus*, *ff. de variis*, *& extraord. cognit.* Bart. *in dict. l.* 2. *numer.*4. *ff. de neg. gest.* Bald. *in l.* 2. *numer.*1. *Codic. de jure dot.* Menoch. *consil.*88. *numer.*6. *& cons.*683. *numero* 1. *lib.*7. Marchesanus *de commiss. in causa mercedis*, *numero* 13. Mascardus *de prob. concl.*554. *numero* 56. Marescottus *l.*2. *var. c.*10. *numer.* 3. Surd. *cons.*196. *num.* 18. *lib.*2. *& alimentis*, *tit.*6. *quæst.*1. *numer.*23. Leoncill. *de privileg. pauperum*, *p.*2. *privil.*282. *numero* 16. & facit Rota *dec.* 69. *p.* 7. *in recentioribus*, tamen intelligitur, quando 25
est vera amicitia, & talis, ut ei veræ amicitiæ, nomen conveniat, & non sit quædam familiaritas, seu benevolentia, quæ non dicitur propriè amicitia, sed benè amicitiæ principium, Alberic. *in l. cum quidam*, *numero* 1. *ff. de leg.* 2. & tractat Arist. *in Ethicis*, *c.*9. & ad hoc talis amicitia de per se non sufficit ad excludendum agentem pro salario, etiam non Convento stante loci consuetudine, nisi alia cum ipsa amicitia concurrant adminicula: ut voluit Rota coram Seraphino *dec.*1322. *numer.* 2. & coram Cavalerio *dec.*400. *numer.* 3.

Dices tertiò, causas quas defendi fuerunt majori parte 26
transactione sopitæ, ut illa Terræ Sacci, illa nepotum D. Præsidentis Astuti, &c. ergo non debetur integrum salarium, seu honorarium, neque palmarium.

Respondetur, quod solutio hujus argumenti, pendet ab ea quæstione an si Advocato sit promissum palmarium certum, vel salarium certum & partes concordent, integrum debeatur. Prima opinio dicit, quod sic Cagnol. *in l. Diem fructum*, *numero* 56. *ff. de officio assessoris*, Guid. Pap. *dec.*102. *numer.*2. Magon. *dec.*12. *numero* 20. Jas. *in* §. *Actionum*, *vers. tripli*, *n.*58. *inst. de act.* Beninc. *de paupertate*, *q.*7. *n.*6. Bald. *in l.*1. *q.*58. *C. de suffragiis*, Marsil. *sing.*693. Gratian. *capit.*55. *numer.*16. Adrianus Negusant. *quæst.*292. *num.*10.

*numer.*10. Azor. *in summa in titul.6. Cod. de Advocatis divers. judic.* Barbosa *p.*3. *de potest. Episc. alleg.*79. *numer.* 40. Cavalc. *d.*41. *n.*48. *p.*1. Dec. *in l. jure civili*, *n.*1 *ff. de regul. jur.* Pileus Medicens. *q.*54. Seraph. *d.*295. *n.*50. Durans *dec.* 53. *n.*50. Carroc. *de locato in tit. de fruct. & expensis*, *q.* 8. *n.*14. ubi ait hunc casum esse menti tenendum, & sæpè in facto occurrere, cum tanta sit litigantium avaritia, ut ita fugiunt solutionem mercedis advocatorum, & Procuratorum, ut lupus lunam fugit, & faciunt compromissa, quæ hodie, ut plurimum novas litigantibus pariunt lites, Mag. *dec.*12. *n.*13. & quando aliquid solvere debent Advocato, Chriragra laborare videntur, ut dicit Martial. *epigram.*66. *lib.*1. *ad Glaucum.*

Litigat, & podagra Diadorus Flacce laborat,
Sed nil Patrono porrigit hæc Chiragra est.

27 Ratio autem ob quam debeatur Advocato salarium, etiam in casu concordiæ hæc est, tum quia concordia aliquando accipitur pro defensione, *cap. inter cætera*, ubi *gloss. ult.*16. *q.*6. tum quia per Advocatum non stetit, quin exitus causam pro suo officio usque ad finem prosequeretur, & dicitur ex parte sua adimpleta conditio *l. jure civili*, *ff. de reg. jur.* ergo videtur reportasse victoriam, etiamsi amicabilis concordia, medio alterius, quam Advocati sequuta fuisset, *l. fin. ff. mand.* Specul. *in tit. de salario*, §. *sequitur de Advoc. n.*3. *in fin.* tum quia Advocatus iste, non est in culpa, ergo non est, quod sibi imputari debeat, *cap. ad nos* 47. *dist. c. Ephesi* 43. *dist. cap. occidend.*23. *qu.* 3. tum quia sufficit si negotium utiliter gestum sit, ergo postquam utiliter gestum est, licet non fuerit sequuta sententia, tamen fuit sequutus effectus, *l. sed an ultro*, *ff. de negot. gest. l. si necessitas*, *Cod. de pign. act. l. verum*, §. *si locuples*, *ff. de minoribus*, tum quia res inter alios acta, tertio præjudicare non potest, *ut in toto tit. C. res inter alios acta*; alii dicunt cum secunda opinione Advocatum ex causa transacta, per partes; non posse totum salarium consequi de quibus plures apud Zacch. *quæst.* 52. *de salario*, *à numer.*49. tum quia Advocatus iniquus videtur, qui absque labore, vult consequi omnia promissa, quæ præstanda erant pro labore, quem in patrocinio totius litis impendisset, & videtur velle locupletari cum aliena jactura, text. *in l. nam hoc natura*, *ff. de condict. indebiti*, *l. jur. natural. ff. de reg. jur.* tum quia Advocatus non præstitit patrocininm in tota causa, ergo non poterit habere totum salarium, quia labor, & præmium recipiunt divisionem, Bald. *in d. l. unica*, *C. de naufrag. n.*11. Guid. Papa *dec.*102. latè Franc. *dec.* 265. Zacch. *c.*24. *à n.*24.

Imò debetur salarium Advocato, & Procuratori etiamsi causas perdiderit, & etiamsi non advocassent, & procurassent, nec per eos stetisset, & etiam quod partes devenissent ad concordiam, quia adhuc eis debetur salarium, ut dicunt, Muta *in capit. Regni Siciliæ*, *cap.*62. *tom.* 7. & *capit.*243. *tom.*5. *numer.*10. Afflict. qui alios citat *in Constit. Regni quæ incipit constit. numer.*10. *titul.*70. *& in constit. hoc Edictal. numer.*6. Muta *numer.*14. Gaill. *lib.*1. *observat.* 44. *numer.*12. & debetur etiam Procuratori absenti cum licentia tamen principalis, ut ait Fabius de Ann. *cons.*42. *numer.* 15. *vol.*1.

28 Dices quartò, salarium non Conventum non debetur, *d. l.*1. *ff. de variis*, *& extraord. cognitionib. l.* 1. *& l. salarium*, *C. mand. l. qui amicitias*, §. *salaria*, *ff. eod. tit.* Reg. de Marin. *tom.*1. *c.*73. *numero* 12. Cevall. *qu.* 288. *numer.* 5. Ciriacus *controv.*61. *n.*21. Flores de Mena *qu.*8. *n.*17. Gabr. *in tit. de Procuratoribus concl.*5. Card. Tusch. *litt. S*, *conclus.*7. Carrocius *de mercede famular. quæst.* 20. *numer.* 7. Card. Mantica *de tacitis lib.*7. *tit.*1. *num.*16. Scaccia *de cambiis*, §.4. *Glos.*3. *num.*20. Marchesanus *part.*1. *de commiss. in causa mercedis*, §.1. *num.*20. Danza de pugn. DD. *tom.*1. *tit. de salario*, *cap.* 3. *num.*3. Mauson. *de causis exequutivis ampliat.*32. *num.*14. Leoncillus *de privil. pauperum*, *part.*2. *privileg.*359. Mastril. *de Magistr. libr.*1. *cap.*21. *numer.*101. Riccius *collect.*656. plures Rotæ *dec. refert* Zacch. Lanfrancus *d.*102. *à n.*1.

29 Confirmatur, quia non sufficit esse Conventum, & promissum in genere, sed requiritur fuisse promissum ad certam formam, vel aliam rem juxta notata per Speculatorem in titulo de salario, ubi exemplificat si fuerit dictum benè faciam tibi, vel retribuam tibi, ita Marches. *de commiss. q.*1. *fol.*2193. Danza 1. *tom. in tit. de salario à n.*19.

Respondetur ad argumentum procedere in salariis operariorum, non in Advocatis, quorum officium consistit cum probitate scientiæ, & intellectus, prout sunt Advocati, & Doctores Medici, & similes, quibus eadem ratio doctrinæ competit, qui salarium consequuntur ab illis, ad quorum favorem operas impenderunt, & si nullum de solutione pactum, seu constitutum præcesserit *d. l.*1. *ff. de variis*, *& extraord. cognit.* DD. *in l.*2. *C. de suffrag. & in l. Archiatri*, *alias incipit* Antioch. *C. de profess. & Medic. l.*10. Grat. *cap.* 158. *num.* 6. *&* 7. & Rot. Roman. coram Seraph. *d.*74. *&* 849. *num.*3. & est in aliis decisionibus apud Zacch. *de salario*, *cap.*102. *à num.*8. & sic in talibus non procedit argumentum; sed in famulis, & aliis vilioribus personis, quæ sæpè numero inserviunt sine salario Gratian. *cap.* 257. *num.*3. Paytell. *in expeditionibus causarum civilium expedit.* 99. *num.*6. Ricc. *collect.*1885. Rota coram Seraph. *decis.*74. *num.*2. *& d.*84. *num.*20. quia illi, qui vacant muneribus habentibus annexa privilegia, & honores patrocinium solent præstare sub spe magnæ remunerationis, quam pro salario exercere solent, Rota coram Cerro, & coram Albergato in Romana pecuniaria 26. Maji 1654. & 3. Aprilis 1655. 30

Respondetur secundo, quod argumentum non procedit quando sumus in operario instante pro mercede, qui sit solitus locare operas suas, & Dominus conducere, quia positis his duobus extremis, non obstabit petenti, quod salarium non sit conventum *l. excepto Cod. locati* Bonacossa *de famulis*, *quæstion.* 79. Marchesan. *de commiss. ubi supra*, Rota coram Puteo *decis.*44. *lib.* 2. *& decis.*1. *lib.*3. & coram Pennia *decis.*138. & coram Caval. *decis.*400. & coram Seraphin. *decis.*74. *& decision.* 1312. & coram Mantic. *decision.*266. 31

Ad confirmationem respondeo, quod ad hoc; ut dicatur probatum, in famulis, & aliis operariis, si in genere sit promissum, subintrat posteà Judicis officium, pro decernenda mercede, & pro determinata quantitate, Rot. apud Zacch. *d. q.*102. *n.*8. *&* 9. at in Advocatis, & aliis similibus nulla opus est conventione, quia debetur Advocato etiam non conventum, Bart. *in l.*1. §. *in honorariis*, *ff. de variis*, *& extraord. cognit.* Alex. *cons.*109. *l.*6. Socc. *cons.* 196. *vol.*2. Grat. *d. c.*257. *num.*10. Magon. *d. Florentiæ* 12. *n.*4. & solet appellari palmarium alias honorarium *ex l. Vlpiano in d. l.*1. §. *in honorariis*, *&* §. *si cui cautum est*, & dicitur palmarium, quia victoriam causæ significat: palmarium enim idem est, quod victoria sicuti exponit, Gloss. *in d.* §. *si cui cautum est in verbo nomine palm arii*, & ita Neapoli practicatur, ubi palmarium Advocati vocant illud, quod ipsis præstant in fine litis pro victoria causæ, cujus quidem palmarii sive victoriæ nomine si fuerit aliquod promissum, valet promissio, nec potest dici pactum de quota litis, Salycetus, & Angelus *in l. sumptus*, *ff. de pact. & in l. litem*, *C. de pact.* & alii relati per Menoch. *casu* 522. *num.* 8. & debetur Advocato etiam si de facto, non advocasset, ut per S.C. decisum refert, Thor. *p.*1. *in verb. salarium*, an debeatur Advocato, & Judicis officio taxari dicit Menoc. *casu* 523. *n.*7. & Pilaja *in dec. can. lib.*1. *decis.* 11. *num.* 109. *in fine.* 32

Procuratoris non conventum, salarium verò non debetur, quia Procuratoris officium debet esse gratuitum *l.* 1. §. *ult. ff. mand.* Alexand. *d. cons.* 109. *lib.* 6. ubi indubitanter affirmat procuratori, non deberi salarium non conventum, sed quicquid sit de jure nunc de consuetudine salarium deberi etiam non conventum omnes dicunt, & deberi à die constitutionis procuratoris usque ad diem revocationis, Rot. *dec.*157. *par.*2. in recentioribus, & taxatur secundum laborem, & consuetudinem, Zacch. *decis.* 12. *per tot. & dec.*13. & in eo taxando attenditur loci consuetudo. Rota apud Zacch. *d.*15. eaque facta per Judicem omninò attendi debet, Zacch. *d.*16. & qualiter moveatur Judex ad illud taxandum, & arbitrandum dixit Rot. coram Corrado *d.* 17. *pœn.* Zacchiam, & etiam Medico debetur salarium non conventum Zacch. *d.*61. *& d.*63. 64. *&* 65. *cum dec.*66. verum non debetur post biennium à die finiti officii quia præsumitur procuratoris satisfactio, Ant. Faber. *in suo Cod. in tit. de locat. defin.* 34. Barbat. *de divis. fruct. p.*2. *cap.*11. *num.* 10. *cum seq.* sic Vicario Episcopi debetur etiam salarium non conventum, Rot. *decis.* 126. *part.*4. in novissimis, Gratianus *capite* 257. *numer. septimo*, & licet Rot. alias fecisset distinctionem, an si Episcopus solitus erat conducere, & Vicarius solitus locare, tamen ab hac distin- 33 34 35 36

stinctione Rot. recessit, ut testatur Lanfranchus *ubi suprà*,
numer.9. Sed limitatur in aliquibus casibus, ut non proce-
dat in successore Episcopi, quia non tenentur illud solvere:
37 quia electio Vicarii est voluntaria, non autem necessaria,
secundo non procedit, quando Vicarius habet victum, &
vestitum pro se, & famulo, & commodam habitationem
ab Episcopo, tertio quando ex redditibus extraordinariis,
Banci perciperet sufficientia emolumenta: ut practicari in
Civitate Beneventi refert Barbat. *dec.11.n.28.* qui *n.29.* ait
quod pro tali salario dantur privilegia ad instar dotis, &
utile salvianum interdictum, & prælationem Advocatis in
38 eadem re cæteris creditoribus, ad instar creditoris, qui
rem melioravit, Amat. *res.3.p. tom.* & census ex causa pa-
trocinii super feudo, illud officit, Giurb. *dec.* 108. Golin.
c.10.n.51.

39 Putant verò aliqui, Advocati salarium non debere exce-
dere summam à jure determinatam *d. l.1. §. in honorariis*,
ff. de variis, & extraord. cognit. ibi in honorariis verò ad-
vocatorum, ita versari Judex debet, ut pro modo litis,
pro Advocati facundia, & loci consuetudine, & judicii in
quo erat acturus extimationem adhibeat, dummodò lici-
tum honorarium, quantitas non excedat, ita Jason *in §.*
tripl. numero 35. inst. de act. Bart. *in l.1. §. si cui numer.1. ff.*
de variis, & extraord. cognit. Benn. *de privileg. I. C. pri-
vileg.73. part.3. numero* 8. & summa determinatur in jure
centum aureorum, pro qualibet causa, ut in *d. l. 1. §. lici-
ta autem*, itaque pro unaquaque causa usque ad centum
aureos, quod textus fallit, secundum Bald. *in l. 1. in fin.* in
Advocatis Episcoporum & aliorum in dignitate constituto-
rum, qui pro statu dignitatis, clientulorum quibus ser-
viunt, possunt petere salarium ultra summam taxatam Ja-
son *in dict. §. tripli numer.53. verb. eod. mod. inst. de act. &*
in dict. l.1. Cod. de legat. Barb. *in l. fortissimis Cod. de milit.*
vest. lib.12. & facit textus *in l. si pater, ff. de donat.* Anton.
Corsett. *in suis sing. in verb. condit.* incipiens *aliquis promisit
mihi facere vestem*, Mancin. *de effect. juram. effectu* 253.
num.5. & 6. & quod etiam procedit si lites essent super hæ-
reditatibus opulentis, vel ageretur de magna summa, quia
tali casu, non habet locum prædicta salarii taxatio, ut be-
nè, Zacch. *d. quæst.52. numer.* 105. unde hodiè semper sala-
rium debetur habito respectu ad qualitatem personarum,
earumque industriam, & peritiam, Bald. *consil.155. lib.1.*
Zacch. *de salario, quæst.9. & d.9. post tract.* & aucto labo-
re interdum augetur salarium, Zacch. *d. quæst. 9. & d.10.*
& per hoc intrat Judicis arbitrium in eo taxando, Zacch.
dec.11.

40 Dices quinto, quando operarius per plures annos servi-
tium præstitit, nec umquam à Domino salarium requisi-
vit, sed semper tacuit per hanc taciturnitatem, censetur
absque salario servire voluisse, ita Feder. de Sen. *cons.* 110.
Soccin. *cons.196. vol.2.* Alex. *consil.109.* Marta *voto 99.* Ro-
ta *d.559. p.1. & in recentioribus, d.310. p.3.* & coram Penn.
dec.138. numero 7. & coram Mantica *d.116.* & coram Sera-
phin. *d.894. n.4.* & in Romana salarii 30. Aprilis 1655. co-
ram Albergato.

Respondeo cum Seraphino *d. dec.1332. n.4.* & Caval. *d.
dec.400. n.4.* quod taciturnitas plurium annorum, non in-
ducit renunciationem salarii, nisi concurrat legitima tem-
poris præscriptio, concordando has duas opiniones, po-
test dici, quod prima opinio procedit, quando ille, qui o-
peras præstitit aliquid fuit consequutus ab eo, in cujus com-
modum operæ fuerunt impensæ, quia tunc intrat conclu-
sio, quod talis præsumitur facta conventio, qualem do-
cuit subsequuta observantia, Fel. *in c. cum Bertol. nu.41. de
re judic.* Bald. *in l. si certis ann. n.9. C. de pact.* Alex. *cons.107.*
41 *n.2. l.1.* Natta *cons.292.* Joseph. Ludov. *cons.38. illat.95. &*
& in d. Romana salarii die 30. Aprilis 1655. coram Alber-
gato, at secunda opinio procedit, quando operarius nihil
fuit consequutus prout se declarat Caval. *in ead. decis.* 400.
n.5. & Seraph. *d.849. n.4.* post Sylvanum *cons.26. n.13.* Sed
in dubio numquam præsumitur sibi præjudicasse: unde
Rota 129. *n.1. p.4. divers.* dicit, quod per receptionem ali-
cujus rei, quæ loco salarii succedat, non dicitur quis sibi
præjudicasse, ut supplementum usque ad summam concur-
rentem, petere non possit, si quod recepit, debitor merce-
di non correspondet, quod ipsum firmatum videtur in ea-
dem *dec.* Cavalerii 400. *vers. demum, n.6.* ergo pro concor-
dia supradictarum opinionum, quæ videntur inter se con-
trariæ, erit talis distinctio adhibenda, scilicet quod nunc
taciturnitas in petendo cum receptione alicujus rei; loco
mercedis præjudicat, itaut non possit illud salarium expo-
sci, quod fuit receptum correspondet labori, secus verò,
quando est aliquod minimum ratione laboris impensi, ut in
casu ejusdem *dec.129.* prout apparet ex lectura ejusdem in
fine, *vers.* portio enim panis, & vini exigua erat, ut patet
sub *numero 3.*

Imò casu quo quis succederet ad inserviendum loco alte- 42
rius operarii, cui certa merces fuisset soluta, tunc intrat
vulgata regula, quod salarium solvi solitum, antecessori-
bus, debetur successoribus, de qua re, Bal. *in l. licet, C.
locati*, Surd. *cons.42. numer.* 12. Menoch. *cons.* 570. *numer.*
7. & Rot. *d.88. n.5. & 9. p.2. divers.* sed oportebit probare,
quod salarium fuerit semper in eadem quantitate ab ante-
cessoribus habitum, & præcipuè ultimis annis; nam si so-
lutiones fuissent diversæ non haberetur illarum ratio, nec
recedendum est à principali regula suprapostita, quæ est,
salarium non conventum non deberi Rota & alii apud Zac-
ch. *de salario qu.102. in fin.* qui *qu.14. n.27.* cum sequentibus
dicit, quod honorarium debetur Advocato, etiam lite
pendente pro singulis juris informationibus, de consuetu-
dine, quæ consuetudo viget etiam in Medicis cum illis sol-
vatur salarium pro singulis diebus, & visitationibus, ut est
notorium Zacch. *ubi suprà d.q.14. à numero 17.* & officio Ju-
dicis taxatur honorarium Advocati, & Procuratoris, etiam
parte non citata Milan. *d.5. n.26.* Muta *d. Siciliæ 66. nu.* 11.
Golin. *de Procur. cap.50. n.28.* Pilaja *in dec. can. sup. citatus,
numero 190.*

Præscribitur verò salarium 30. annis, argum. *l. sicut & l.* 43
omnes, C. de præscript. 30. vel 40. annorum, Gratian. *c.* 1.
numer.3. licet per statuta locorum, aliter præcipiatur, ut
Romæ ubi triennio præscribitur, Siciliæ quinquennio, la-
tè Zacch. *q.105. numer.5.* D. Reg. de Marin. 1. *tom. cap.11.
numer.12.* Rota *in Burgensi salarii de anno 1617.* coram Ca-
val. ubi fuit conclusum, quod creditori mercedis non ob-
stabat taciturnitas multorum annorum, dum non concur-
rebat legitima temporis præscriptio, ut videre est in *decis.*
400. *numero3.* & cum in una *Romana mercedis* allegaretur
præscriptio triennii noluit Rota firmare, & notabiliter ob-
servat Zacch. *d. q.105. n.25.* quod salarium Advocatorum,
& similium, non continetur sub constitutionibus dictanti-
bus salarium præscribi, certo aliquo tempore, ad quod al-
legat plures, præsertim Flores de Mena *q.8. n.46.* & Velasc. 44
cons.115. Mastrill. *de Magist. lib.1. cap. 2. num.* 102. & cum
quidam Romæ non petiisset salarium per annos sexdecim
fuit ei opposita præscriptio temporis, dicebat ille se esse fo- 45
rensem, & non ligari statuto, at fuit decisum ligari statu-
to urbis, ubi servitium præstitit: Rota coram Bubalo in
Romana mercedis, d.1598. apud Zacch. *d.91.* sic Advoca-
tus quidam post annos sexdecim petebat honorarium, sed 46
quia probavit causas in specie patrocinatas, fuit absolutum
Monasterium à petitione Advocati, & sic debet Advoca-
tus probare causas in specie defensas Rota coram Pirovano
apud Zacch. *d.45.*

Unde Infertur 1. salarii materiam esse favorabilem, ut ait 47
Specul. *in tit. de excep. §.3.* Carroc. *de locato & conduc. in tit.
de bon. q. lib. n.7.* & obtinere vicem alimentorum dicit Pon-
tan. *de alim. c.16. n.20. fol.452. in 8. to. tract. p.1.* quia successit
loco victus *l.2. C. locati* Amat. *dec. Marchiæ 201. n.7.* Surd. *de
alim. q.67. in fi.* & si certum fuit promissum petitur certi con-
dictione sicuti certum, Judicis officio *l.1. §. de salario Cod.* 48
mandati, sed si incertum sit promissum ex stipulatu; tali
actione agitur, & etiam nudo pacto promissum, peti potest
d. l. 1. §. in honorariis ff. de variis, & extraord. cognit. & ut di-
cimus supra etiam procuratori debetur non conventum,
quia cura omnis & labor optet præmium Gl. *in c. fin. 8. qu. 1.*
Marsil. *sing.693.* & omne officium ex honestate aliqua sala- 49
rium requirat Benincasa *de paupert. q.7. Speciali 1. n.2.* & di-
gnus est operarius mercede sua *c. cum secundum de præb. cap.
quicumque suffragio 13. q.2.* atque juri, & æquitati congruit,
ut opera pretium requirat *l. cum duob. §. si in coeunda, ff. pro
socio;* aliàs proprium officium esset unicuique damnosum,
Gl. *in §. ne autem vers. pedaneis in auth. de judicib.* Menoch.
d. cent. 6. casu 512. Osasch. *d.46. n.7. & 8.* & dicitur hono-
rarium: quia dari debet secundum facultates donantis, &
donatarii, Amat. *d.42.* qui ait, quod dicitur salarium, &
honor DD. Gl. *in §. restituenda in verbo salariis, C. de Ad-
vocatis diversorum judiciorum*, Franciscus de Pet. *lib. 1. Fe-
stuarum lectionum, cap.8. n.4. & gl. in l.1. §. Advocati, ff. de* 50
variis, & extraord. cognit. quę dicit removeri à salario non
convento Tutores, Actores, & Procuratores, contr. reproba-
tur,

tur, quia procedit, quando non esset consuetudo remu-
nerandi, & dandi salarium procuratoribus, quæ consue-
tudo attendi debet in salariis solvendis, licet non sint Con-
venta, Surd. *tit.1. de aliment. quæst.61. numer.6.* Gratianus
cap.257. numer. 35. *&* 36. Soc. senior *consil.196.* Pilaja cita-
tus supra in fine, & sic servari debet, & ex quo ait Rebuf.
de salar. tom.2. Glos.3. Gratian. *ubi suprà*, *numer.39.* &
esse antiquam consuetudinem post alios dicit Castillus *dec.*
226. part.3. nullus enim præsumitur hodiè tam stultus, ut
operam, & studium gratis, pro alio eroget, nec aliquis
præsumitur inanibus laboribus se fatigare, Hyppolitus Bo-
nacossa *de præsumpt.* §. *laboribus*, & ideò omnes repreben-
dunt Gloss. *in l. 1. ff. de procur.* dicentem non dici aliquem
procuratorem, nisi gratis mandatum suscipiat; quia lex
concedit Procuratori salarium, *leg. salarium*, *Cod. man-*
dati leg. salarium, *ff. eodem* de Petris *lib. 1. Festuarum le-*
ctionum, *cap.7. numer.* 31. etenim licet mandatum dicatur
gratuitum *l.1. in fin. ff. mand. principium inst. eodem tit.* Jo-
seph Ludov. *dec. Perusina* 11. *part.* 2. non tamen excludit
remunerationem institutio laboris, *leg. si remunerandi in*
princ. ff. mandati, ut benè Cardin. Mantica *de tacitis lib.7.*
titul.19. & sic practicari, ubi viget consuetudo in procura-
toribus recipiendi salarium, ut in Gallia refert Gaill. *lib. 1.*
observat. 44. *in Urbe Romæ;* Zacch. *loc. cit. Siciliæ refert*,
Muta *decis.66.* Milanens. *decis.5. numer.* 16. Neapolis dicit
Fabius Golin. *de procur. part.4. cap.50. numer.28.* & de om-
nibus Gabriel *de procur. conclus.6.* & quod dicitur de Advo-
52 catis dici debet de procuratoribus nostri temporis, Franci-
scus de Petris *lib.1. Festuarum lectionum*, *cap.9. & 6.* & ille
procurator, qui fungitur vice procuratoris, & Advocati
debet habere duplex salarium, per text. *in leg. his scholari-*
bus, *Cod. de erogat. militaris annonæ l.12.* Gail. *ubi suprà*,
numer.7. & post alios Golin. *dict. cap.5. numer.* 34. qui dicit
valdè notandum pro procuratoribus peritis, qui sciunt
etiam allegare in jure, Carrocius *ubi suprà*, *numer.* 57.
Jacobus de Aretio *in tract. de expensis in judic. fact.* etiam
numer.23. in 3. tomo tractatuum, *part.2. fol.395.* & quod in
salario Advocato æquiparetur procurator, est text. *in cap.*
1. §. *nec etiam de foro competenti in l.1. & tractat* Guillier le
Roville *in tract. de justit. & injust. lib.3. cap. 50. numer. 9. 1.*
tomo tract. fol.383. Specul. *in tit. de procurator.* §. 1. *numer.*
3. Riminaldus *in* §. 1. *instit.* per quas personas nobis acqui-
ritur, *numer.9.* & Glossa *in rubrica*, *C. de procur.* ubi Jas.
& similis Advocato est Procurator in causa dicit Julius Cæ-
sar Imbrianus *dec.1. & 2. beneficio consideratur 5. numer.113.*
fol 105.
53 Infertur secundò taxandum salarium Procuratoris non
Conventum moderatè à Judice secundum importantiam
causæ consuetudinem loci, & scripturarum productionem
dict. l.1. §. *in honorariis*, *ff. de variis*, *& extraord. cognit.*
l.1. in fin. Cod. mand. & pro earum conditione, Menoch.
dict. casu 512. *numer.19. & consil.228. numer.21.* & quia di-
54 cunt DD. quod salarium Procuratoris non possit excedere
centum aureos *l.1.* §. *licita*, *ff. de variis*, *& extraord. co-*
gnit. Gloss. & Bald. *in l.1. quæst. ultima*, *Cod. mand.* Ber-
tach. *in verbo salarium.3. numer.3.* Stracch. *de proxenetis*,
part.2. ultim. partis, *numer.4. in 6. tomo tract. part.* 1. *folio*
347. & post Speculatorem *in tit. de salario Advocatorum*,
§. *sequitur*, tradit Castill. *decis. Siciliæ 44. numero 10. par.1.*
venit intelligendum, juxtà ea, tradit Alciat. *lib. 3. disput.*
cap.9. qui dicit, quod centum aurei, valent dena sester-
55 tia, & sestertia duas libras argenti, & semissem valuisse,
quæ summa moneta libris centum plus minus valent, sunt-
que dena sestertia millæ libræ, qua ratione aureus, apud
Ulpian. decem librarum nostrarum summa extimatione
reddit, ita Alciat. & notat Golin. *part.3. de procur. numero*
39. *cap.50.* Trentacinq. *lib.1. numero 1. in titul. de postulan-*
do resol.1. Speidel. *tom.1. in verb. Advocatus*, *fol.35.* Carp-
zovius *par.1. const.1. per totum*, & aucto labore; debet au-
geri salarium: Romanus *consil.25.* Capic. *dec.27.* Menoch.
56 *casu 514. numero 21. & casu 515. numer.50.* Surd. *consil. 66.*
numer. 6. volum.1. & Hyppolitus Maja *consultat.* 14. dispu-
tans articulum, an solicitatori debeatur salarium non con-
57 ventum, & affirmant, quod sic, & tradidit notabile ver-
bum, quod servitia Advocatorum, & Procuratorum vix
extimationem recipiunt per textum *in leg. si pater*, §. *si quis*
in fin. ff. de donation. & ibi ait Maja, *quod clientulus fit ju-*
58 *risdict. ejus loci*, ubi litigat non solum pro expensis judicia-
riis solvendis, verum etiam pro salariis Advocatorum, &
Procuratorum post Mandosium *de commiss. formula* 11.
Flores de Men. *lib.1. quæst. juris*, *num.* 50. *in fin.* Gratian.
cap.56. numer.7. tom.1. Golin. *dict. cap.50. numer.43.* & latè
de Advocatis eorumque salariis Camillus Borr. *tomo* 1. *in*
summ. decision. tit.65. & 66. latè Arnoldus Raigerius *præ-*
sumpt. jur. in verbo Conventum verb. palmarium, *& sala-*
rium.
Ex quibus infertur secundò cum Doctissimo Fagnano *ca-* 59
pit.1. de solut. numer.5. qui ait, quod successor Prælati, in
fructibus Beneficii, tenetur debita contracta per Prælatum
antecessorem de illis fructibus solvere, & ad hoc sufficere
probare, debita fuisse contracta: pro necessitate Ecclesiæ;
sic debita honoraria Advocatis tenetur dare successor in
fructibus Beneficii Fagnanus *ubi suprà*, *numer.11.* & tene- 60
tur ad pensiones tempore prædecessoris decursas, & non
solutas, præsertim quando pensio est concessa cum clausu-
la solita concedi, (ut melius, & commodius sustentari va-
leas, de alicujus subventionis auxilio providere, & specia-
lem gratiam facere volente) quæ clausula operatur, & fa-
cit ut pensio causa alimentorum censeatur concessa: ut de-
clarat Quintilianus Mandosius *in reg. de infirmis*, *quæst.9.*
numer.6. & super signaturæ *in tit. de pensionibus*, *quæst.51.*
ergo successor in Beneficio decedentis Fagnanus *in dict. ca-*
pit.1. numer.15. verum requiritur, quod constet de diligen-
tiis factis à pensionario contra hæredem successoris: quia 61
Rot. condemnat successorem in Beneficio ad solvendam
pensionem pensionario, quando fecit diligentias contra
hæredem prædecessoris, alias si nullam fecit diligentiam,
tunc non condemnat, ut post alios Rota coram Gregor.
XV. *decis.107.* Fagnanus *in cap.1. de solut. numer.* 19. & li-
cet novus successor teneatur ad pensionem, quam primus
habebat, tamen intelligitur dummodo ei remaneat con-
grua, quæ in primis ante omnia deducenda est, ut deci- 62
sum refert Marchesanus *de commissionibus part 1. folio* 547.
Rota apud Gregor. XV. *dec.507. numer.* 5. latè Barbosa *in*
cap.1. de solut. numer. 5. & novissimè Tondutus Sanligerius
de pensionibus, *cap.11.* sed quæstio est, an semper congrua
debeat remanere apud Beneficiatum in solutione pensionis,
scilicet apud Episcopum, & apud Parœcum. Respondeo
distinguendos esse plures casus ex mente Fagn. *in d. c.1. de*
solut. à numer. 23.
Primus casus est, quando ponitur à Papa pensio super 63
fructibus Episcopatus, vel Parœciæ cum clausula (dum-
modo remaneant mille pro Episcopo, vel centum pro Re-
ctore,) & hoc casu non tenetur Episcopus, vel Parœcus
ad pensionem nisi deducta congrua, quia pensio est con-
ditionalis, propter clausulam (dummodo) Seraphin. *de-*
cis. 1122. & clara est intentio Papæ, quod ita demum vult
pensionem, si remaneant mille pro Episcopo, vel centum
pro Parœco ad Trident. *sessione 24. cap.13.* §. *ad hæc*, Rota
decis. 679. *parte 4. diversorum*, & ideò si Episcopus, vel
Parœcus agit petitorio judicio contra pensionarium, ne-
gans se pensionem debere, aut dicens pensionem esse nul-
lam, tenetur probare pensionarius, quod titulari rema-
neat congrua, quia intentio pensionarii, fundatur in di-
spositione conditionali, quæ nisi justificetur, illum non
relevat, & ita Rota decidit teste Garf. *part.1. de benefic.*
cap.50. numer.424. & decis.679. part.4. diversorum, & hoc
procedit, etiamsi pensionarius consenserit reservationi 64
pensionis, quia talis consensus intelligitur præstitus sub ea-
dem conditione sub qua pensio reservata existit, ex Docto-
ribus citatis, verum hoc casu, si talis pensio sit excessiva,
poterit solum agi ad reductionem, sed non erit nulla in to-
tum, quia non deficit intentio Papæ eam reservantis, in
majoris summa, cui minor inest, nam si voluit reservare
pensionem in majori summa; ergo multo magis in minori,
leg.1. §. *si stipulanti*, *ff. de verb.* Crescentius *decis.* 17. *num.*
4. *de rescript.* Cardin. Put. *dec.34. numer.12. lib.2.* Mantic.
dec.153. Sed hoc intellige in eo sensu tantum, in quo pen-
sio fuit quidem reservata conditionaliter, cum prædicta
clausula (dummodo remaneant tot pro titulari,) sed sine
expressione certi valoris, quia tunc pensio excessiva non
est nulla in totum, sed reducibilis, & ita procedunt deci-
siones supra allegatæ, secus verò, si pensio sit reservata
simul cum prædicta clausula (dummodo) & cum expres-
sione certi valoris per ascensum, quia tunc si pensio repe-
riatur excessiva, non potest reduci, sed propter subreptio-
nem debet declarari nulla in totum, ut fuit decisum in Pe-
rusina Parœcialis, seu pensionis 1. Julii 1641. coram Dun-
nozzetto Decano.
Secundus est, quando Papa reservat pensionem super 65
fru-

fructibus mensæ Episcopalis, vel Parœcialis cum clausula primæ opposita; etiamsi non remaneant mille pro Episcopo, vel centum pro Rectore, quod tamen licet antiquitus fieret admodum raro, teste Fagnano *ubi sup. numer.* 30. nunc fit sæpissimè, & hoc casu, certum est Episcopum, vel Rectorem teneri ad solutionem pensionis cum integritate, etiamsi non remaneant mille, vel centum pro congrua, quia de potestate Papæ dubitari non potest, *c. proposuisti de concess. præb. c.* 2. *de præb. in* 6. & de voluntate constat, quia id verbis expressit *l. Labeo, §. idem Tubero, ff. de supellectili legata*, Bald. *cons.* 305. *lib.* 1. Gemin. *cons.* 61. & censetur Concilium Trident. derogasse, cum statuerit contrarium ejus, quod Concilium disponit *dict. c.* 13. *sess.* 24. & est Bulla Pii V. de qua Fagnanus *in c. nulla, numer.* 56. *de concess. præbendæ*.

66 Tertius casus est, quando Papa reservat pensionem, cum prædicta clausula (etiamsi non remaneant mille, &c.) non quidem expressa, sed tacita subintellecta putà, quia in clausula consistoriali fuerit expressus valor fructuum mensæ Episcopalis per ascensum, videlicet in ducatis mille, & nihilominus pensio fuit reservata in ducatis quingentis, & hoc casu pariter Episcopus tenetur ad solutionem integræ pensionis, licet non remaneant mille pro sua congrua, nec potest petere reductionem, quia Papam illo casu censetur voluisse derogare Decreto Conc. Trid. *d. c.* 13. quia cum sciverit valorem fructuum, juxta quem non remanent mille pro Episcopo, talis scientia habet vim clausulæ non obstante, ita Felin. *in c. nonnulli, n.* 13. *vers. fallit quarto de rescriptis*, & in propriis terminis resolvit Rota in causa S. Angeli pensionis 16. Dec. 1593. cor. Card. Pamphil. & in Ferrariensi pensionis 23. Januarii 1602. coram Ortembergo, quæ referuntur in Campaniensi pensionis 23. Januarii 1609. coram Justo, apud Marchesanum *de commiss. p.* 1. *fol.* 574. Rot. *dec.* 32. *post tract.* Tondut. *de pension.* & *d.* 43. 81. 83. 84. 88. *q.* 93. 94. 95. 98. *&* 99.

67 Quartus est casus, quando Papa reservat pensionem, purè, & sine prædicta clausula, nec expresè, nec tacitè subintellecta, puta quia fructus mensæ Episcopalis, per ascensum expressi fuerunt in ducatis mille, & quingentis, & pensio reservata fuit solum in duc. quingentis, & in hoc casu, si facta fructuum liquidatione, apparet pensionem esse excessivam, & non remanere Episcopo duc. mille pro sua congrua, & Papam fuisse deceptum, in expressione valoris, narrari in Cedula consistoriali, hoc casu pensio erit reducenda; ita ut Episcopo remaneant mille pro sua sustentatione, ut decisum fuit, in dicta Campaniensi pensionis, hoc enim casu Papa non censetur voluisse derogare, sed potiùs se confirmare cum decreto Concilii Trident. ad excludendam scientiam Papæ, de vero valore, pro propositione Ecclesiæ in Consistorio, ubi testes deposuerunt fructus ascendere ad ducatos mille, & quingentos, quæ informavit animum Papæ, quod reservata pensione 500. ducator. remanebant mille pro Episcopo, unde non potest dici Papam voluisse derogare Concilio Trid. sed potius se conformare, verumtamen est, quod ante factam liquidationem fructuum Episcopus non potest denegare solutionem pensionis, hoc prætextu, quod non remaneant mille pro sua congrua; posito possessorio ex parte pensionarii, ut colligitur ex eadem decisione Campaniensi pensionis, & advertit Fagnan. *in d. c.* 1. *de solut. in fine*, latissimè Tondut. Sanlig. *de pensionib. c.* 14. omninò videndus, pro modernis provisionibus ad favorem Episcoporum, qui conqueruntur de pensionibus, & *c.* 15.

68 Semper tamen observandum est, quod ad probandum valorem Episcopatus, vel alterius beneficii posita clausula (Dummodo remaneant mille pro Episcopo, vel dummodò remaneant centum pro Rectore) attenditur valor tempore impositionis, & non requiritur, ut probetur valor, per tempus decennii antecedentis, quia ad effectum sustinendi pensionem, sufficit probatio valoris tempore impositæ pensionis, sed ad effectum validitatis translationis pensionis, quæ translatio ex Bulla Urbani VIII. 20. in ordine requiritur ad hoc, ut valeat translatio, ut probetur, quod
69 pensio, quę transfertur, non excedat medietatem fructuum beneficii, alias est nulla translatio, in dict. *Bulla §.* 20. *vers. & insuper*, quid defectus, vel valor, probandus est ab Episcopo, vel Parœco gravato pensione, Paril. *de resign. benef. l.* 6. *q.* 2. *n.* 66. Caputaqu. *d.* 30. *p.* 2. Rot. *d.* 511. *p.* 4. *in recentiorib.* & *d.* 671. *num.* 4. coram Buratto, & coram Verospio, apud Postium *de manutenen. dec.* 303. *n.* 50. sed ad probandum excessum sufficit tempus translationis, sed probatio valoris desumitur ex decennio antecedenti, ut in propriis terminis, dixit Rota *dec.* 65. *nu.* 15. *p.* 2. *diversor. & dec.* 825. *num.* 3. *p.* 4. *diversor.* quia si probatio pretii restringeretur ad tempus contractus, sequeretur pretium ex momento temporis constitui cum contractus momento perficiatur, quod 70
est contra text. *in l. pretia rerum, ff. ad l. Falcid.* ubi notat Bart. *in §. nonnullam, n.* 3. Alexan. *n.* 10. Afflict. *d.* 316. *n.* 6. & ideo Camaritensi pensionis 1. Julii 1643. coram Rojas constitutus fuit valor beneficii, ex redditibus decennii, quod etiam servatum fuit coram Verospio *d.* 5. *decisionum recent. dec.* 544. *n.* 3. & in Casertana pensionis, coram Bichio, die 31. Martii 1645. ut refert Zacchias *d.* 8. *per tot.* præsertim *à* 71
n. 20. *cum sequentib.* & quia in valore liquidandi deducuntur onera fuit dictum in dicta Casertana, non esse ponendum onus salarii Prædicatoris ducatorum 40. quia hoc pertinet ad Episcopum, unde Pensionarii non tenentur contribuere, post alios Rota, coram Bichio in dicta Casertana 72
pensionis *nu.* 28. apud Zacchiam *d. dec.* 8. in qua decisione fuit etiam adempta partita scutorum annorum 40. pro salario Organistæ per totum annum, quia est voluntaria respectu quantitatis, sic fuit dempta expensa ducatorum centum, pro salario factoris, sive exactoris, quia ponitur in- 73
ter expensas voluntarias, Rota *dec.* 8. *n.* 29. impensa Candeloræ fuit taxata in duc. 45. annuis, neque fuit calculata impensa ducatorum centum, & alia 50. pro impensis reparationis Ecclesiæ, domorum mensæ Episcopalis, & suppel- 74
lectilis sacræ: quia tales impensæ non minuunt fructum, cùm sint impensæ incertæ, ac rationabiles, ad necessarias verò reparationes pensionarius pro rata tenetur, Rota *in d. Casertana* 31. *&* 32. apud Zacchiam.

Ex quo rejiciuntur vanæ cantilenæ Episcoporum, qui 75
post acceptatos Episcopatus cum pensionibus dicunt ad pensiones non teneri, easque solvere non debere, quia non remanet pro eis congrua, quam renunciarunt, & asserunt renunciationem factam nullam fuisse, quia congrua, utposè deserviens pro victu renunciari non potest, & quod pejus nullam curam faciunt de excommunicationibus, quibus ab Auditore Cameræ puniuntur, de qua re alias erit nostra allegatio, interim ad materiam nostri Psalmarii, & Salarii restringendo rogo DD. Judicantes agi de causa mercedis maximoperè privilegiata: præsertim sub judicio D. mei Doctissimi, & integerrimi Auditoris.

DISCEPTATIO CX.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Feudo devoluto ad Romanam curiam hypothecariæ actiones activæ, & passivæ extingui debent.*
3 *Hypotheca contracta cum assensu in praxi non extinguitur per devolutionem feudi.*
4 *Fiscus tenetur in casu devolutionis solvere onera contracta cum assensu.*
5 *Feuda habente successorem, & debito contrahente cum assensu solvi debent à fisco.*
6 *Feudatarius quo tempore successorem habere debeat, an tempore contractus, an mortis tempore.*
7 *Fiscus creditoris agenti cum assensu in casu devolutionis, an possit opponere, ut agat contra Burgensatica.*
8 *Feudo devoluto ad fiscum extincta sunt credita, sine assensu contracta.*
9 *Creditores sine assensu ante devolutionem qualiter agere possint, & ad quid.*
10 *Feudo devoluto ob lineam finitam, an possit fiscus petere à creditoribus, ut cedant actiones super allodiis.*
11 *Feudi onera hæreditaria à quibus hæredibus solvuntur.*
12 *Creditores cum assensu, quando agant contra Burgensatica feudo devoluto.*
13 *Alberti Bruni* cons. 104. *adducitur notabile ad materiam.*
14 *Successores feudi ex pacto, & providentia an agant in casu devolutionis contra Burgensatica.*
15 *Onera feudi triplicis generis, & qualitatis adducuntur.*
16 *Mutuanti ad feudum emendum, quam habeat actionem contra feudi successorem.*

17 *Onus*

19 *Onus solvendi residuum pretii feudi, de quo in præsenti quodnam sit, & à quo solvendum feudo devoluto.*
18 *Illustrissimus Dux Diani adducitur, & laudatur.*
19 *Fiscus non agit contra Burgensatica in casu devolutionis sine cessione.*
20 *Fiscus in dubio nullum habet privilegium.*
21 *Fiscus solvens non succedit in eis jura sine cessione.*
22 *Fiscus quando agat contra debitorem sui debitoris, & qua actione.*
23 *Fisci nomine quilibet agere potest, sed ipse minimè sine cessione.*
24 *Fiscus non cedit facta solutione ex intervallo, nec ipse agit facta cessione ex intervallo.*

ARGUMENTUM.

Feudo devoluto Romanam curiam hypothecariæ actiones activæ, & passivæ extingui debent. Praxis admittit, & æquitas non extingui, si cum assensu fuerint contractus, quando feudatarius successorem habebat; & quo tempore illum habere debeat, scilicet an tempore contractus, vel mortis? Fiscus contra tales creditores an possit exponere, ut agant contra Burgensatica, at an agere possit contra creditores, ut cedant actiones contra Burgensatica. Alberti Bruni *cons.* 104. adducitur notabile. Onera feudi triplicis generis sunt. Fiscus in dubio nullum habet privilegium, & solvens non succedit in locum creditoris sine cessione, & quando agat contra debitorem debitoris, & qua actione, nec fiscus agit, facta cessione cum intervallo, &c.

PRO

Hæredibus quondam D. Hieronymi de Martino,

CVM

Regio Fisco.

FACTVM.

1 IN anno 1622. in S. C. fuit sub hasta posita Terra Montis Falconis ad instantiam quorundam creditorum Genuensium Marchionis Trivici, & empta fuit à quondam Andrea de Martino pro pretio ducatorum 24000. quos solvere promisit hoc modo videl. scut. 9528. in tot effectibus Regiæ Curiæ, & residuum solvere pro certo tempore, & interim correspondere promisit interesse, & quia prædicti scut. 9528. erant tam dicti quondam Andreæ, quam quondam Scipionis, & Reverendi D. Hieronymi de Martino Fratrum d. Andreæ emptoris in instrumento cessionis omnes tres Fratres intervenerunt cum pacto, ut à creditoribus quibus erant assignandi, fierent cessiones in eorundem Fratrum de Martino beneficium, qua cessione non facta, D. Hieronymus egit in S. C. pro liquidatione suæ portionis, & ratæ necnon cogi, & compelli creditores prædictos ut facerent cessionem, & liquidata rata D. Hieronymi in scut. 4147. ac pluribus factis decretis S. C. pro cessione facienda: dictum fuit quod habeatur facta prout deterius.

In Anno 1626. per mortem Andreæ fuerunt hæredes declarati in feudalibus Scipio, & in Burgensaticis Scipio, & Hieronymus, & de an. 1637. possidens Scipio dictam Terram defecit à solutione tertiarum residui pretii, ob quod creditores sequestrari fecerunt scutos 24000. Capitalis, quod debebat Illustrissimus Dux Magdaloni: contra quod sequestrum comparuit D. Hieronymus dicens, quod ex scutis 24000. erant proprii scut. 12000. & per S. C. dictum fuit tolli sequestrum pro d. summa ducatorum 12000. Dom. Hieronymi firmo remanente pro summa Scipionis.

In anno 1640. factus fuit casus devolutionis ad Regium fiscum Terræ prædictæ ob Scipionis mortem absque legitimo successore, & Regia Curia Terram prædictam incorporavit; ob quod comparuerunt, tam dicti creditores pro residuo pretio, quod debebatur quàm Dom. Hieronymus pro sua summa scut. 4147. & pluribus perventis depositis ab affectatoribus Terræ prædictæ fuerunt liberati pro medietate creditoribus Januensibus, & pro medietate D. Hieronymo.

In anno 1645. Terra prædicta fuit vendita scut. 20200. pro quibus Romana Camera jussit emptori, ut solveret creditoribus Januensibus scutos 14200. & alios ducatos sex mille sequestratos retineret emptor pro justis prætensionibus D. Hieronymi.

In eodem anno 1645. idem D. Hieron. etiam uti hæres quondam Scipionis conveniri fecit Ducem Megdaloni pro scut. 24000. & ad conventionalem venit Ill. Duce, & illi solvit majorem partem, & ad presens non debet nisi scut. 5000. circiter, quo negotio ab eo tempore solvit usque modo.

Quando casus contingit quod in an. 1661. ad instantiam Regii fisci à D. Præside Moles fuit ordinatum, ut Illustr. Dux Magdaloni faceret depositum totius summæ tertiarum ducatorum 12000. ab anno 1637. à quo die fuit factum d. sequestrum, verùm in liberatione audiantur hæredes D. Hieron. à quo decreto pro parte Ill. Ducis fuit obtentum referat, & fuit dictum bene provisum, & habito alio referat ad finem videndi, & præsentata comparitione ubi dicebatur à Duce se esse debitorem solum pro ducatis 5000. pro residuo majoris summæ, & quod erat promptus ad illos depositandos, & quod ex alia summa soluta per ducem reperiebatur facta emptio cum Justiniano Valentino scut. 8000. dicebat dux, quod poterat Regius fiscus super illis recurrere, & per Rom. Cameram fuit dictum non esse deferendum verum ex causis pro nunc faciat depositum ducatorum 5000. necnon visa petitione fiat sequestrum super Capitali scut. 8000. debitorum per dictum Justinianum, qui infrà dies octo faciat depositum tertiarum decursarum, & cum fuisset ab Ill. Duce Magdaloni factum depositum prædictum fuit eadem die liberatum Regiæ curiæ, & cum hæredes D. Hieronymi reclamaverint à decretis prædictis pendet hoc verbum faciendum. Quæritur ergo an constet de bono jure dictorum hæredum, & an Regius fiscus super Burgensaticis habeat actionem, cum præsertim cessionem à creditoribus Januensibus à quibus causam habet, & repræsentare prætendit, non habeat unde dico, quod

Licèt certum sit in jure nostro hypothecarias actiones 2
passivas cum assensu contractas super feudo vivente feudatario; si feudum devolvatur ad Regiam curiam extingui, ut tenet Andr. Afflictus Regens de Ponte, Campagna, Rosental, & alii feudistæ, quos refert, & sequitur Reg. Rovitus *cons.* 53. *numer.* 19. *lib.* 1. Ciriac. *to.* 3. *c.* 446. Carlevalius *disput.* 28. *tom.* 2. *numer.* 39. & 57. Koppen. *dec.* 39. *numer.* 28. Mastrill. *dec.* 54. *a numer.* 16. Fontanell. *dec.* 474. *n.* 10. *to.* 2. Sesse *dec. Aragoniæ* 149. *p.* 2. *n.* 58. Cancerius *lib.* 1. *c.* 11. *n.* 17. Osasch. *d.* 156. *n.* 9. Barbat. *in prag. de assistentia gl.* 5. *n.* 149. D. Reg. Constantius *in l.* 1. *n.* 145. *C. pœnis fiscalib. creditores præferri.*

Praxis tamen obtinuit in benignitate Regum nostrorum 3
fundata, & ad favorem Baronum Regni inducta, ut scilicet devolutis feudis, creditoribus feudatarii satisfiat, quæ sanè praxis DD. authoritate non est destituta; quia eam tradiderunt Freccia *lib.* 2. *sub feudis*, *auth.* 29. *numer.* 6. Boer. *dec.* 181. *num.* 4. & 5. Camerarius *in cap. Imperialem*, *fol.* 50. *litt. L*, Regens de Ponte *cons.* 81. *nu.* 18. *lib.* 1. Capic. *in invest. feudali*, *de feudi devolutione in verb. hypothec.* Francus *dec.* 213. *n.* 21. Pistorius *l.* 2. *q. juris c.* 48. *a n.* 14. Schrader. *de feudis*, *p.* 8. *c.* 4. *n.* 34. Facchineus *l.* 2. *controv. juris*, *c.* 56.

Ideo fit quod fiscus tenetur in casu devolutionis Terræ 4
prædictæ ad Regiam curiam ob lineam finitam Andreæ, integrè solvere creditoribus habentibus hypothecam cum assensu, Capic. *ubi sup. fol.* 159. Freccia *ubi sup. n.* 7. D. Reg. de Ponte *de potest. Proregis tit.* 7. *de assensib. Regiis*, §. 4. *nu.* 7. & *dec. Collat. cons.* 4. in qua apparet ad relationem R. Cameræ, per Collaterale Consilium fuisse decisum, secundum hanc sententiam, hoc idem tenet de Mauro qui fuit fisci patronus in R. Camera *in alleg.* 17. *nu.* 7. Harman. *ubi sup. num.* 22. D. Camill. de Med. *cons.* 55. *nu.* 6. concludens, quod si feudum deveniat ad fiscum proprio jure ob mortem feudatarii sine successore transit cum onere satisfaciendi creditoribus cum assensu usque ad minimum quadrantem, & allegat Andream *in c.* 1. §. *quid ergo*, *num.* 50. *de investitura de re alien. facta*, Gratian. *to.* 5. *cap.* 996. *nu.* 3.

*numer.*3. *cum seq.* Molfes. *p.*4. *ad consuetud.* q. 47. *num.*2. Fulvius Lanar. eximius fisci Patronus *in add. ad Regentem Lanarium*, *in* §. *sed etiam res*, *num.*76. *fol.*340. *& in* §. *usumfructum generis*, *nu.*1. *fol.*421. Joa. Bapt. Bilotta *in conclusionib. feudalib. concl.*4. *n.*7. Gallupp. *in methodo feudali*, *p.* 4. *cap.*5. *numer.*51. de qua conclusione in praxi non est dubitandum.

5 Sed oportet advertere conclusionem procedere quondam feudatarius debita contrahendo successorem in feudo habet; sed quo tempore est quæstio putabat Lofred. *cons.* 33. *num.*8. allegans Annam *in c.*1. *de Vassallo decrepitæ ætatis*, *numer.*187. quod feudatarius debeat habere successorem tempore mortis, non autem tempore contractus, ut fiscus teneatur solvere debita contracta cum assensu, sed Doctores omnes *suprà* allegati, & collaterale Consilium sic decidit, ut sufficiat tempore contractus habere succes-
6 sorem, unde Andreas qui tempore contractus Scipionem Fratrem habebat: si debita fecisset tenetur fiscus illa solvere: quia sufficit habere successorem tempore contractus, & non requiritur tempore mortis, Camerarius *in c. Imperialem*, *pag.*30. *litt.P*, & hæc est opinio recepta, & secundum eam pluries judicatum in Regno Siciliæ, ut testatur Mastril. *in add.* ad Petrum de Greg. *de success. feud. p.*4. *q.*10. *lit.B*, Regens Tapp. *dec.*4. *nu.*21. & plura allegat Facchin. *l.*7. *contr. c.*56. Joannes Harport. *ad Iulium Clarum*, *in* §. *feudum*, *q.*35. *n.*6.

7 Declaratur etiam conclusio, ut Regius fiscus contra creditorem agentem cum Regio assensu pro consequutione ejus crediti, non possit excipiendo opponere, ut dirigat gressus suos super bona allodialia, & deindè in subsidium devenit ad feudalia: nam electio est creditoris, & absque alia discussione satisfieri potest super bonis feudalibus, ut post Camerarium, & Minadoum rectè affirmat Galluppus *in methodo feudali*, *p.*4. *cap.*50. *de devolutione feudorum*, *n.*52. *vers.* secundum ex vulgato, text. *in leg. creditoris arbitrio*, *ff. de distractione*, pignoris circumscripta Regia Pragmatica edita in anno 1511. jam abrogata, ut decisum junctis aulis dicit Paul. Staibanus senior *cons.* 18. *&* 20.

8 Quoad creditores verò sine assensu dicendum est esse extinctus eorum actiones sequuta devolutione ex clara dispositione *pragmat.*27. *de feudis*, & dixerat Andreas *in cap.*1. §. *quid ergo*, *num.*5. *de investitura*, *de re aliena facta*, ubi ait: Si realis servitus non præjudicat domino multò minus personalis obligatio, quæ non sequitur rem, Regens Constantius *in l.*1. *num.*143. *Cod. pœnis fiscalibus*, *creditores præferri*, *lib.*10. Verum ante devolutionem vivente legitimo successore in pretio feudi, vel in fructibus illius obtinere possent, *ut in decisione d. de Franchis* 75. cum quo concordat Regens Capicius Latro *consult.* 84. *num.*4. *& finali*, nam vel hypothecam absque assensu super fructi-
9 bus poterunt obtinere, aut in pretio poterunt agere tamquam super bonis allodialibus, latè Koppen *decis.*39. *per totum*, Harmarinus Pistorius *quæstionum juris*, *lib.*1. *c.*15. & Matthias Berlicchius *pract. part.*1. *concl.*82. D. Regens Constantius *ubi sup. num.*148. vel poterunt agere personali actione contra hæredem in feudalibus, ut agat aut vendat juxta Bartholi Theoricam *in leg. Iulianus*, §. *si venditor in verb. actionem ab act. empt.* Franch. *decision.*4. *&* 75. Dom. Capic. Latr. *consult.*84. *numer.*7. sequuta verò devolutione nequaquam poterunt agere tales creditores Lanarius *cons.* 12. Regens Rovitus *in pragm.*4. *nu.*74. *&* 75. *de feud.* Afflictus *decision.*26. *num.*6. Regens Merlinus *to.*2. *c.*8. *à nu.* 61. *ad* 65. Berlicchius *dict. conclus.*82. Bilotta *concl.*82. *numer.* 1. *&* 38. & melius Regens Constantius *in dict. leg.* 1. *à nu.*14.

10 Sed dubium est, quid devoluto feudo ad Regiam curiam ob lineam finitam feudatarii, quo casu fisco debetur non uti hæredi feudatarii, sed proprio jure uti Domino jure consolidationis, virtute pacti adjecti in investitura feudi prædicti an possit Regius fiscus antequam satisfaciat creditoribus cum Regio assensu de eorum credito petere à creditoribus uti cedant eorum jura in Beneficium Regii fisci quibus deinde possit agere contra possessores bonorum Burgensaticorum.

Putant Marcellus de Mauro *alleg.*1. *num.*17. & Regens de Ponte *cons.*82. *à nu.*15. *volum.*2. quod cum fiscus non possideat feudum jure hæreditario, non tenetur solvere debitum hæreditarium, sed est onus hæredis qui in universum jus succedit activè, & passivè, & solvendo adimplet onus hæredis ipsique utile negotium gerit, & proinde utilem actionem contra hæredem acquirit, sed si fiscus vellet experiri contra possessorem bonorum Burgensaticorum, qui sit creditor posterior talis possessor possit à fisco petere cessionem jurium contra bona feudalia, & ad evitandum inutilem circuitum onera contracta cum assensu essent dividenda inter fiscum, & possessorem bonorum allodialium pro rata bonorum ex d. Regente de Ponte *cons.* 82. *in fin. vol.*1.

Sicuti pro absoluto habemus onera hæreditaria si testator nihil expressit persolvenda esse, tam ab hærede in feudalibus, quàm in allodiis pro rata bonorum, Capic. *decis.*198. Præses de Franchis *dec.*1. *num.*24. *& dec.*159. *in principio*, Gizzarellus *dec.*32. *in princ.* plenissimè Domin. Theodorus *alleg.*14. *num.*2. Imò licèt venditores annuorum introituum à defuncto feudatario essent factæ super bonis feudalibus, adhuc tamen in solutione contribuere debet hæres in Burgensaticis, prout judicatum refert Præses de Franchis *decis.*159. licèt de hac decisione satis dubitet contrariamque sententiam veriorem esse defendat Doctissimus, ac Præses *S.C.* Camillus de Curtis *in diversorio feudali*, *p.*1. *à f.*24. *n.*12. concludens spectare illa onera hæredi in feudalibus, pro qua d. de Curtis sententia faciunt dicta per D. Theodor. *alleg.*38. *n.*9. ante eos Gramm. optimè *dec.*103. *n.*46. *&* 47. 11

Sed pro solutione dubii dico quod si super feudo devoluto ad Regiam curiam ob lineam finitam concurrant creditores cum assensu qui liberè contraxerunt cum feudatario, & mutuam pecuniam, vel introtus absque ulla conditione emerunt tunc procedit doctrina de Ponte, ut fiscus solvendo istis creditoribus possit ab eis petere cessionem jurium, & deinde experiri super bonis allodialibus feudatarii, sed casus noster est diversus, nam debitum solutum à fisco ex secunda venditione facta Januensibus creditoribus fuit in principio contractus, quando emit Andreas de Martino, &c. erat residuum pretii ad complementum ducatorum 24. millium, pro quo solvit decem millia circiter, & sic creditum debitum creditoribus Januensibus erat residuum pretii: ergo in casu devolutionis fiscus solvere tenetur sicuti si quis pecuniam mutuatus fuisset Andreæ, pro emendo feudo tale debitum à fisco tantum esset solvendum, ita Andreas *in cap.* 1. *an Agnatus*, *numer.* 3. Dum dicit debitum feudi transit in Agnatum: quia, & in Dominum, Camerarius *in c. Imperialem*, *pag.* 14. *litt. M*, ait verum esse quod quando feudum fuit obligatum per feudatarium, putà quia fuit emptum cum pecunia alterius (ut in præsenti) aliena jactura, id quod adeò verum est, ut etiam si tale debitum contractum à feudatario pro emendo feudo, non esset vallatum Regio assensu adhuc tenetur solvere fiscus non autem hæres in Burgensaticis: ita Freccia *de subfeudis l.*2. *auth.* 29. *num.*10. Regens de Ponte *dec. collat. consil.*4. *numer.* 28. ubi plenè hanc fundat opinionem Galluppus qui alios refert *in methodo feudal. p.*4. *c.*5. *n.*56. qui allegat Brunum maximum feudistam, Mandellum, & Pistorium non modicæ authoritatis apud feudistas. 12

Unde Doctissimus Albertus Brunus (cujus Doctoris authoritas maxima est in feudis, ut advertit D. Regens de Curtis *in diversorio feudali*, *part.*1. *fol.*50. *numer.*68.) dicit quod onera contracta occasione feudi putà pro illo emendo, & bonificando solvi debent a successore in feudalibus, quamvis non sit hæres, non autem ab hærede in Burgensaticis, & quia res nullam patiebatur difficultatem idem Albertus Brunus paucis verbis se expedivit in consulendo, contentus solùm authoritate Andreæ nostri quod Alberti consilium sequitur Menochius *cons.*815. *n.* 70. Constantius *in d. l.*1. *numer.*146. Galluppus *part.*4. *c.* 50. *numer.*56. Regens Galeota *controversia* 25. *numer.*57. Regens Merlin. *tom.*2. *cap.*81. *num.*7. Reg. Lanar. *cons.* 80. *num.*51. *&* 52. Mandellus de Alb. *cons.*290. *num.* 15. *volum.*1. sequitur Peregrinus *lib.*5. *de jure fisci*, *numer.* 144. & quod Agnatus qui non sit heres succedens in feudo teneatur solvere debitum contractum propter feudum, putà pro solvendo pretio ipsius feudi ex Baldo *cons.* 232. *volum.*3. *numer.*2. & dicit Doctor Marta *cons.*73. *numer.* 35. assignans rationem, quia dicitur debitum necessarium necessitate causativa ad quod probandum collegat Petrum Gambarum *in Topica legali loco à necessitate*, *c.* 33. pari ratione impensæ, *d.*103. *num.* 47. illæ enim impensæ pro redimendo feudo factæ, solvi debent de ipso feu- 13

feudo, ex Andrea *in d.c.1. an Agnatus*, Duardus in proœmio *de censibus*, *to.1.§.1.q.22.n.27.*

14 Similiter dicimus in successione feudi ex pacto, & providentia antiquo, in quo fit contributio, pro rata bonorum Burgensaticorum, & feudalium, sed si debita processerunt occasione feudi feudatarius solus solvere tenetur, quia cum successor capiat feudum non jure hæreditario, ideo ad onera extra feudum non tenebitur, ita Joa.Vincent. de Ann.*alleg.26.n.11.& 12.* ubi filius Joa.Bapt. Bilot. *concl.11.feudali*, *n.50.* dec. verò Capicii 198. quæ communiter allegatur pro contributione bonorum Burgensaticorum, & feudalium loquitur in onere non intrinseco feudo, Franc. *d.1. num.24.* quia secus in pecunia qua emptum est feudum, vel in residuo pretio illius, quia hæc ad fiscum, vel ad successorem in feudo pertinent, & sic distinguuntur talia onera, seu credita; onera enim redimenti feudum fiscus tenetur satisfacere, ut apertis juribus dicit Rosental *de feud. cap.7. concl.32. à numer.13. & cap.10. conclus.44.num.10.& 13.* & post alios Cumias *in cap. si aliquem, in verb. onera, nnmer.4. & sequenti*, quia ait quod si Dominus non restituit pecuniam solventi onera datur actio in subsidium contra feudum quemadmodum pro paragio quod onus feudi est dari actionem in subsidium, plures dicunt apud Præsidem de Amato *consil.42. num.27. & 30.* Fabium de Anna *consil.75. num.17. & 18.* Cumiam *in cap. volentes in verbo antiquis, num. 469.* recollendæ memoriæ, Regens Tappia *d.S.C 48. num.13.* in solutione verò aliorum onerum super feudis contribuere tenetur hæres Burgensaticis ex notatis à Franco *decis. 1.* Regente Reverterio *dec.134. tom.2.* ubi Regens de Marinis.... Regens Galeota *contr. 21. & 22.tom.2.* Lanarius *in add.* ad Patruum, *fol.260.n.17.*

Onera enim feudi sunt in duplici differentia alia intrinseca, alia onera feudatarii occasione feudi; alia similiter

15 onera sunt feudatarii, sed extrinseca penitus nec debentur occasione feudi, de quibus omnibus loquitur Isernia *in cap.1.num.3. in tit. an Agnatus, & in cap.1. §. quid ergo de investitura de re aliena facta*, & in constitutione Regni si quis post litem, & Camerarius *in cap. Imperialem, colum.13. & fol.50.* Rosental *de feudis, cap.9. concl.13. n. 14. & cap.10. concl.45.* Joseph Cumias *in d. Cod. si aliquem in verb.onere*, Ann.*consl. 4. vol. 1.* intrinsecum feudi est paragium sive dotarium, & vita militia pro quibus datur actio personalis in rem scriptam contra tertium possessorem, & est onus legale quod transit in Dominum, & agnatum absque assensu: Andreas *in cap.1. num.3. vers. debitum feudi in tit. an agnatus*, Onera feudatarii occasione feudi sunt quæ communionem habent cum feudo, & occasione feudi contrahuntur in specialem Domini utilitatem, veluti si Vassallus fidejussit pro Domino, ut in constitutione Regni si Vassallus, & hæc nullo modo feudum obligant, sed feudatarii personam occasione feudi, verùm Dominus, & Agnatus ad ea tenentur, ut ait Camerarius *dict. folio 13. ctlumna quarta*, Cumia *in dicto verbo onera, num.3.* & addunt alium casum quando feudatarius contraxit debitum, pro solvendo servitio militari, sed licet debitum occasione feudi sit contractum, quia tamen feudatarius ex fructibus feudi solvere tenebatur feudumque habet ut serviat, Dominus non tenetur ad illud Camerarius *ubi suprà*, *littera M*, Anna *consil. 4. num.29.* Cumia *in capite si aliquem in verbo antiquis, nu. 472.* Alia sunt onera extrinseca penitus, & causa feudi non contracta veluti, quando feudatarius pecuniam accipit mutuam, ut emat rem Burgensaticam, aut aliter expendat, & hoc casu Dominus, vel Agnatus feudi successores ad illa non tenentur, ut ex Theorica Andreæ *in d. capite 1. §. quid ergo, numer. 50.* & alibi dicit Camerarius *fol.13. & sequ.* & post eum Anna, ac alii de quibus Regens Constantius *in d.l.1. nu.146. C. pœnis fiscal. lib.10.* Bilotta *concl.16. de feud.*

16 Illis vero qui mutuarunt, vel solverunt pro onere feudi vel pro onere feudatarii in evidentem Domini utilitatem non alia conceditur actio, quam personalis ex quo utile gesserunt negotium Domini, & agnati & ab illa onerum obligatione & solutione Dominum liberaverunt, ut bene Camerarius *fol.12. littera F*, *& fol.13. à tergo, littera G*, & notat Rosental *cap.7. de feud. concl.32. numer.13. & seqq. & c.10. concl.44. num.10. & 13.* dum dicit feudo devoluto hæredibus vassalli qui redemit censum, aut aliud onus feudi pecuniam esse restituendam ne Dominus videatur contra naturalem æquitatem velle cum aliena pecunia locupletari repugnantibus *l.nam hoc natura, ff. de condit.indeb. l.jura naturæ 106.* ubi Decius & Cagnolus *ff. de reg. jur. cap. locupletari, de regul. jur. in 6.* & tenetur Dominus actione personali ex quo utile negotium ejus vel agnati gestum est exemplo meliorationum pro quibus personalis actio tribuitur ad illas repetendas, Afflictus *in cap.1. §. si vassallus 5. vers. sed ponamus, in titul. hic finitur lex*, Scharderius *cap.10. de feudis, concl.43. num.100.* Berlicchius *p.3. concl.42.n.16.* Galluppus *c.7.n.19.* Rosent. *c.10. concl.44.*

Onus verò de quo in præsenti solutionis, scilicet residui partis factæ Januensibus Creditoribus est onus feudatarii solvendi ab ejus hærede in feudalibus sine ulla contributione ab illo qui succedit in allodiis, *ut suprà*, Doctores de Regno dixerunt post Andream ex illo celebri consilio Alberti Bruni 104. quod Consilium, & si à Scarderio, & aliis impugnatum dicat famosissimus ille omnium virtutum ornatissimus Illustrissimus Dominus meus D. Carolus Cala, Dux Diani, & nunc Præses meritissimus Regiæ Cameræ ad majora dignissimus, tum ob profundam omnium litterarum scientiam, tum ob natalium nobilitatem nemini secundus, tum quia unicus studiorum Mæcenas in allegatione, quàm typis impressit pro regio fisco, dum illius fungebatur advocationis munere, *à nu. 208.* tamen in materia notabile appellat Consilium, & videns non posse satis impugnari in facto de quo scripsit ad factum de quo agebatur Dominus Dux recurrit, & si tunc veluti ingeniosissimus Advocatus conatus fuit impugnare, spero nunc, quod Judex eum sequetur, quando tot Heroes Jurisprudentiæ inter quos D. suus, & meus Regens Merlinus sequutus fuit, ut supra dicebam. 17

Et hoc ipsemet Illustriss. Dux Diani dixit expresè nam licet Dominus de Ponte *decis.4. num.35.* dicat prædictum feudi debitum absque assensu, communicandum inter cætera feudi onera, tamen D. Dux *num.212.* contrariam sententiam veriorem esse dicit, nam inquit non videtur onus intrinsecum, & legale feudi cum nulla lege caveatur, ut absque assensu Dominus & agnatus ad illud teneantur, ut dicunt Fabius de Anna *consil.4.* & Amatus *consil.8.* quocirca hæres tenebitur in allodio actione illa personali qua successor, & Dominus, non astringuntur, & colligit D. Illustriss. Dux ex intentione defuncti, qui quando fundum emit videtur voluisse pretium deducere ex patrimonio Burgensatico illudque convertere in patrimonium feudale, unde qui vendunt feuda subdit idem Dominus ex Koppen *dec.39. num.45.* malè agunt si pro restanti pretio non obtinent assensum in obligatione, nam actio personalis quæ instar actionis in rem scriptę contra successorem datur pro onere feudi consequendo non reperitur in jure cautum, quod detur pro restanti feudi pretio, at in casu nostro Creditores Januenses habebant assensum super feudo pro credito, unde residuum pretium erat feudi onus vel saltem feudatarii ratione feudi, quod ex communi omnium sententia à feudi successore solvi debet, nec hæres in allodio contribuere tenetur ut probavimus: ergo idem D. Dux tam insignis I.C. est pro nobis in illa, quam pro fisco fecit celeberrimam allegationem. 18

Sed quomodo fiscus poterit agere contra bona burgensatica non habita cessione à Creditoribus Januensibus extinctis jam per solutionem secundæ venditionis dictæ Terræ? cùm enim certum sit feudo devoluto ad beneficium Curiæ, actiones personales in fiscum successorem feudatarii non transire, ex Andrea *in Constitutione Regni*, quæ incipit *si quis post litem*, & *in constit. Constitutionem divæ memoriæ, in fine*, & *in cap.1.§. quid ergo de investitura de re aliena facta*, ubi Alvarotus *numer.3.* Afflictus *in dicta Constitutione si quis post litem, numer.17.* Capicius *in investitura feudali, sub tit. de feudorum executione, circa finem, vers. Dominus mortuo vassallo*, Alvarottus *in c. §. quid ergo de investitura de re aliena, numer.3.* Freccia *de subfeudis, lib.2. auth.29. numer. 7.* Regens de Ponte, *consil.82. a numer.16. vol.1.* quos sequitur Carlevalius *to. 2. disp.23. numer.6.* quia fiscus est singularis successor, & obligatio personalis in singularem successorem non transit, *l.1. §.si hæres, ff. ad Trebellianum, l. fin.§. fin.ff. de contrah. emptione, l.æris alieni, C. de donationibus, l. fideicommissum, §.tractatum, ff. de leg.2. l.quoties, ff.de hæred. instit.* Molin. *de primog. l.1.c.10. n.10.* Freccia *ubi supr.n.9.* Petrus de Greg. *de dote de paragio, qu.3. num.5. & 6.* Regens 19

gens Rovit. *in pragm.25. num.68. de feudis*, Pratus *tom. 1. discept. forens. c.48. num.3.* D. Dux Diani *ubi sup. n.* 140. &
20 licet fiscus à debitore fiscali suscipere non debet oblatas actiones ex Bart. *in l.1. C. ne fiscus, &c.* dubias scilicet & litigiosas, ne sub prætextu crediti illi debitori patrocinium suum præstare debeat Peregrini *de jure fisci, lib.4. tit.6. à numer.43.* qui admittit in subsidium fiscum contra debitorem sui debitoris posse agere suo debitore non existente solvendo, ut tamen agat pro credito, quod scilicet debet habere cessionem à Creditore soluto, quia fiscus in dubio utitur jure privati de jure communi, nisi in casu subjecto reperiatur privilegiatus specialiter *leg. idem 6. ff. de compensationibus, l. cum vitiosè, ff. de pignor.* Peregrinus *lib. 7. de jure fisci, tit.1.* & cum quæritur, an fiscus sit privilegiatus in dubio contra fiscum est enuntiandum *ex leg. non puto, ff. de jure fisci*, Peregr. *d. tit.1. num.3. argumento l. in fraudem, §. fin. ff. de milit. testament.* idem Peregr. *num.4.* regulariter enim fiscus in agendo nihil peculiare sibi vendicat, sed jure communi utitur sive activè, sive passivè in judicio *l. ex imperfecto, C. de testamentis* Laudens. *de fisco, q.14.* Everard. *in topica, c.26.* Peregr. *lib.6. tit.1. nu.13.* Alfarus *glos.15. de officio fisci, n.10.*

21 Et sicuti solvens fisco non succedit in ejus jura sine cessione, ut contra Peregrinum & Noguerol. *alleg.5. numer. 5.* & contra Paschalem *part.1. de patria potest. cap.8. num. 579.* docent communiter Doctores cum Olea *de cessione tit.50. quæst.4. à num.30. & l.3. & ultima, Cod. de privil. fisci, l. cum aliter, Cod. de fidejuss.* ibi: potuisti sanè cum fisco solvere desiderares, & jus pignoris quod fiscus habet in te transferretur, ubi Gotofredus sic fisco nihil est in hoc speciale, ut agat sine cessione, ut bene Gotofredus *in l.2. Cod. de his, qui in priorum Creditor. locum succedunt*, Jacobus Cujacius *lib.18. qu.40.* Schifordegerus *lib.3. tract.23. quæst.23.* Nec facit text. *in l. in fraudem, §. qui pro alio, ff. de jure fisci*, quia ibi I. C. Paulus solum probat posse eum, qui pro fisci debitore solvit, &c. cessionem congruo tempore postulare.

22 Sic fiscus posita hypotheca expressa, vel tacita teste Alfaro *de privilegiis fisci, glossa 16. privileg.4.* In tribus casibus agit contra debitorem debitoris sui quos ponunt DD. *in l. non intelligitur, §. multa, ff. de jure fisci.*

Primus casus est, quando debitor principalis non est solvendo, ut est casus *in d. §. non multa; & in l. non prius, C. quando fiscus, & in l.1. C. de condit. ex lege alias cum debitor principalis est solvendo fiscus non agit contra illius debitores, l. prima secundum tertiam lecturam glossæ, ff. de fide instrum. lib.10.*

Secundus casus est, quando ex ratione fisci, apparet debitum fuisse contractum, putà si cum fisci rationale de re ad fiscum pertinente contraxit, quo casu fisco quæritur actio *l. quoties, in principio, ff. de admin. tut.*

Tertius est casus quando ex contractu fiscali debitores conveniuntur *d. §. multa*, ut quia ab eo mutuam pecuniam fiscalem habuisset, vel quia cum conductore rerum fiscalium, vel emptore de re fiscali contraxisset, Bart. *ibi*, exceptis talibus casibus fiscus, non agit contra debitorem sui debitoris, nisi debitor privati, fisci debitoris esset liquidus debitor, ut servari docet Peregrin. *libr.6. tit.7. à num.26. & lib.4. tit.6. num.46.* Cujacius *in l.3. Cod. de obl. & act.* Trentacinquius *lib.3. variar. resol.16.* Gutt. *de Gabellis, quæst.164.* Olea *de Cess. Iurium tit.4. q.4. nu.45. & tit. 4. q.5. n.31.* Garronius *de jure fisci, Decade prima, c.4.* Ant. Faber *de erroribus, Decade quinta errore 9.* Calicius *in sua Margarita fisci, dub.3. §.14. col.2. vers.44.*

23 Et sicuti est speciale in fisco, ut quilibet pro eo agere possit ex Bald. *in c.1. §. injuria, in tit. de pace tenenda*, Bart. *post glossam, in tit. ff. de postul. act.* Afflict. *in c.1. num.62. in tit. de duobus fratribus*, Pereg. *de jure fisci, lib.7. titul. 2. n.17.* ita solum per cessionem fiscus transfert privilegia sua in privatum *l. fi. Cod. de priv. fisci*, ubi Bart. & alii idem Bart. *in leg.1. C. de priv. dotis*, Doctores citati.

24 Et sicuti fidejussori, vel alii solventi pro fisco, cedere non potest fiscus ex intervallo, ut contra Alfarum *glossa 16. privilegio 36. num.46.* & Noguer. *allegat.11. num. 60. qui moventur, ex l. cum possessor. ff. de censibus*, tenet Olea *de cessione jurium, titul. 50. quæst.4. numer.34.* Nec textus ille aliquid probat & verius est, fisco tale Privilegium tributum non esset, ut defendit Antonius Faber *l. 11. de conjecturis, cap.10.* & Olea *ubi suprà*, quia *in dict. leg. cum possessor.* jura poterunt cedi, ex intervallo non ex privilegio, vel speciali jure, cedentis hoc est fisci, ut existimavit Arias de Mesa *lib.1. var. cap.23. à numer. 16. & 21.* sed ratione personæ cessionarii, nam cum ille tertius esset possessor hypothecæ solvens, quod aliter ex personali actione debebat jus nominis emisse videtur, ac proinde cessio quolibet tempore utilis est; prout accidit *in leg. si res obligata 57. ff. de leg. prima*, quæ etiam in tertio possessore loquitur qui hypothecaria actione conventus solvit, ut bene Olea *dict. tit.50. quæst. 4. numer.34.* sicuti inquam fisco non competit cedere per intervallum, sic nec eidem cedi poterit ex intervallo.

Quare cum debitum sit pertinens ad fiscum absque contributione burgensaticorum illud solvere tenetur, ut ex probatis, nec poterit agere jure creditorum jam extinctorum, sed speramus sub integritate Doctorum judicantium, non esse molestandos hæredes de quibus *suprà*.

DISCEPTATIO CXI.

SUMMARIUM.

1 *Alienatio bonorum Ecclesiæ fieri potest sine solemnitatibus, quando testator dedit licentiam alienandi.*
2 *Testator potest præcipere, ut bona, quæ relinquit Ecclesiæ, alienentur, quo casu non requiritur solemnitas.*
3 *Ecclesiastica bona possunt alteri restitui ex præcepto Testatoris sine solemnitatibus Iuris.*
4 *Conditio: ut bona Ecclesiæ alienentur non est turpis, nec rejicienda contra Bonacinam.*
5 *Pupilli bona alienantur sine decreto, quando Testator concessit alienari.*
6 *Decretum Iudicis non requiritur in alienatione bonorum minoris, si in specie sit data à testatore licentia alienandi secus in genere, & quid alii dicant in præsenti.*
7 *Textus in extravaganti* Ambitiosè de rebus Eccl. non alien. *requirit dolum, & malam fidem pro incursu censurarum.*
8 *Assensus Apostolicus cujus expensis sit expediendus.*
9 *Formula legandi ad excludendum assensum Apostolicum.*
10 *Formula alia legandi ad eumdem effectum.*
11 *Licentia alienandi sine assensu contra legem Canonicam, & Civilem.*
12 *Licentia alienandi sine assensu, quod tempus respiciat.*
13 *Textus* in c. decretum, & cap. si quidam 10. quæst. 1. *explicatur.*
14 *Superioris declaratio incorporandi Ecclesias qualiter fiat.*
15 *Superioris declaratio per quos actus fiat.*
16 *Licentia simpliciter alienandi, non tollit assensum.*
17 *Bordoni locus adducentis ad materiam de qua hic concludens totum quod diximus.*

ARGUMENTUM.

Ecclesiastica bona alienari possunt sine assensu Apostolico, quando Testator dedit licentiam alienandi. Sic Pupilli bona sine Decreto Judicis alienantur, quando Testator id concessit in specie, secus in genere. Assensus cujus expensis sit expediendus in alienatione bonorum Ecclesiæ.

Neapolitana alienationis bonorum Ecclesiæ.

FACTUM.

Fuit à Testatore quodam Prædium relictum Ecclesiæ N. facultate concessa disponendi, ut scilicet vendi possit sine assensu Apostolico, ejusque pretium converti in annuos redditus, qui annui redditus deserviant semper pro reparatione prædictæ Ecclesiæ, aliisque necessariis, quæritur, an alienatio valuerit, & an incurrerit alienans pœnam excommunicationis, extrav. *Ambitiosè* alias Paulinæ *de reb. Eccles. non alien.* 1

Respondeo duas esse opiniones: prima negat id fieri posse sine debita solemnitate, & Apostolico assensu, ita

Quaranta *in verbo alienat. numer.* 31. & 32. Riccius *in praxi resol.*674. Bonacina *de contractibus, disput.*3.*quæst.* 8.*punct.*4. *num.*8. Bordonus *resol.*27. *numer.* 44. Eligius Basseus *in floribus in verbo alienatio, numer.*8 Ventriglia *in praxi de alienatione rerum Ecclesiæ annotatione* 1. §.1. *num.*31. Secunda opinio est, posse fieri alienationem prædictam sine ullo assensu Apostolico ita Castro Palaus *tom.* 2. *tract.*12. *disp. unica, puncto* 25. §.2. *num.* 14. Marius Antonius Maceratensis *lib.*1. *var. resol.*99. *numer.* 50. & *resol.*112. *casu* 44. latè de hac re Thomas Pelliccionus, *quæst.*44. *cap.*15. *vers. quid autem dicendum*, P. Bard. *lib.* 7. *quæst. Iuris, qu.* 16. *per totam*, & in simili de alienatione bonorum minoris argumentando ad bona Ecclesiæ dicunt Soccinus senior *conf.*48. *num.*4. & 5. & *conf.*53. *n.* 16. & 19. *vol.*1. Ancharanus *conf.*217. Philippus Francus *in tit. de reb. Eccl. non alien. cap.*1. *in* 6. *limit.*9. Lappus *alleg.*26. Felin. *in c. Eccl. S. Mariæ de const. n.*77. sequitur Thesaurus *de pœnis Ecclesiasticis in verbo alienatio*, & principalis ratio hujus sententiæ est Dominium quod habet unusquisque de re propria disponenda, quando dispositio neque aliquid impossibile, neque aliquid turpe continet; sed donare, seu relinquere bonum aliquod stabile, cum potestate, ut Donatarius, seu legatarius valeat illud alienare, neque impossibile, neque turpe continet, ergo poterit Dominus disponere in Ecclesiam, & Legatarius, vel Donatarius illud recipere cum tali lege.

2 Probatur primò, ex celebri illa allegatione Lappi 25. *in ordine, à num.*1. ubi probat, quæ res Ecclesiastica cum tali conditione ad eam translata, ut alienari possit, nulla alia requiratur solemnitas in alienatione prædicta, quia solemnitas prædictæ extravagantis non requiritur in rebus Ecclesiæ nondum incorporatis, quia ista alienatio dicitur necessaria, ergo non subjacet solemnitatibus à jure requisitis, ad notata per DD. *in cap. extirpandæ, de præb.* & post Felin. & alios notabiliter Roland. à Valle *consil.*15. *vol.* 1. *num.*8. *per totum*. Hinc alienatio facta ex causa necessariâ à Religiosis incapacibus, eisdem solemnitatibus non subjaceret, ut observavit Episcopus Ricc. *in praxi, prima parte, resolut.*53. in magnis, sed in casu nostro prædicta alienatio fuit facta in facultate tradita per testatorem, quia ad hunc finem alienandi legaverat, ergo non requiritur alia solemnitas.

3 Probavi secundò, ex celebri doctrina, quam tradidit Ferdinandus Castrus Palaus *tom.*2. *de rever. debit. reb. Eccles. disp. unic. parte* 15. *à num.*14. §.2. ubi post alios dicit, quòd si fiat à testatores hæres Ecclesia cum pacto, ut post aliquos annos teneatur illam transferre in aliquem ex consanguineis, quem Ecclesia elegerit; si deinde voluerit Ecclesia hanc translationem facere, non requiritur solemnitas, extravag. *ambitiosè*, quod ipsum dixerunt Quarant. *in verb. alienatio rerum Ecclesiæ, numer.*45. *limit.*16. Ugolin. *de potest. Episc. c.*14. §.7. *num.*7. *in fin.* Barbos. *de potest. Episcop. allegat.* 95. *numer.* 61. ergo neque etiam in casu nostro requiritur talis solemnitas, ubi ea quodam fideicommisso testatoris alienatio procedit, imò notabiliter addit idem Castrus Palaus *ubi suprà*, potuisse testatorem disponere, ut bona, quæ relinquebat Ecclesiæ alienarentur sine solemnitatibus requisitis, quia alienaret, tunc Ecclesia per potestatem acceptam per testatorem; testator autē poterat suam rem absque solemnitate alienare, ergo transferens rem Ecclesiæ potuit cum ea potestatem transferre.

4 Neque dici potest uti malè, Bonacina *disp.*3. *dict. tract. quæst.*8. *part.*4. *n.*8. conditionem illam, utpotè turpem esse rejiciendam, quia juri contraria, nam uti bene respondet Castrus Palaus *ubi suprà*, is solùm prohibet alienari res Ecclesiæ, quæ illius sunt absolutæ, & perpetuæ, non verò illas, quæ non sunt absolutè, & perpetuè Ecclesiæ, sed quandiù Ecclesię placuerit illas retinere, sed in casu nostro fuit relicta Ecclesiæ, ut vendatur, ergo non uti perpetuò res relicta fuit, ergo potuit vendi. Id verò quod ex tali pretio emptum est, utpotè imperpetuum deputatum in utilitatem Ecclesiæ, non poterit alienari sine solemnitatibus requisitis, quia in hoc non concurrit voluntas testatoris.

5 Probatur tertiò, quia eodem modo discurrunt Doctores in decreto Judicis requisitio in alienatione bonorum minoris, sicuti discurrimus de solemnitatibus requisitis in extravag. *Ambitiosè* Doctores communiter, quos longo catalogo refert Gaspar Kermotilla *in addit.* ad Gregor. Lopez 5. *tom. fol.*51. sed quotiescumque bona minoris alienantur, ex licentia tradita à testatore, non requiritur decretum Judicis, *l.*1. §.1. *ff. de reb. eorum, l.*1. & 2. *C. quand. decret. opus est*, Guttier. *de tutel.*2. *p. c.*5. *n.*62. Alexan. Trentacinq. *lib.*2. *var. in titul. de minoribus, resol.*9. *nu.*21. Grat. *dec.*131. Surd. *dec.*77. & *consil.*191. *numer.*19. Simoncel. *de decretis, lib.*2. *tit.*6. *inspect.*11. & *lib.*3. *tit.*8. *inspect.*4. *à n.* 30. latissimè Castill. *lib.*1. *quotidian. cap.*61. *num.*24. & *seq.* ergo sicuti in alienatione bonorum minoris data licentia à testatore alienandi, non requiritur decretum, ita nec etiam requiritur consensus Pontificis in alienatione hujus prædii, de quo agimus, ad notata per Giurb. *in dec.* 69. scio tamen Doctores communiter intelligere jura citata *in tit. C. quando decreto opus non est*, quando præcisa, 6
& determinata est testatoris dispositio de re certa vendenda, non verò, quando Testator in genere jussit bona sua vendi, & ex pretio debitum solvi; quia tunc requireretur solemnitas decreti; ita enim dixerunt Surd. Grat. & Castill. *ubi suprà* quamvis aliter teneat Montan. *de tutel. cap.*34. *à numer.*27. qui ait sufficere mandatum generale de vendendo, licet in specie rem non assignet: in casu tamen nostro sumus extra hanc controversiam, quia Testator in specie dixit prædium, de qua alienandum esse, & converti ad finem, de quo suprà, ergo poterit alienatio prędicta fieri sine tali solemnitate, utpotè tali conditione affecta juxta decisa per Rot. Roman. coram Merlino *in dec.* 243. *de anno* 1635. usque ad annum 1637. ubi bona Ecclesiæ eatenus prohibentur alienari sine solemnitatibus, quatenus fuissent incorporata ipsemet Ecclesiæ simpliciter, & irrevocabiliter, quod non est in casu nostro, ubi id quod irrevocabiliter Testator voluit, est, ut adsit annuus redditus deserviens, pro reparatione Ecclesiæ, & hic redditus est, qui non potest ullo pacto alienari.

Quæritur secundo loco, an posito, quod non valeret alienatio incurrerint aliquam pœnam.

Dico nullam incurrisse pœnam excommunicationis: 7
quia licet talis Bulla usu recepta sit, secundum magis communem sententiam, etiam quoad pœnam excommunicationis, tamen ut incurratur, excommunicatio prædicta, requiritur uti scienter, & præsumptuosè fiat transgressio illius legis ob particulam præsumpserit, de qua ibi, quam benè ponderavit ad hoc post Navarr. & Quarantam August. Barbos. *in d. extravag. numero* 23. novissimè Carol. Thesaur. *in praxi Ecclesiastica, p.*2. *in verb. alienatio, c.*1. *vers.*2. *nota in fi.* ergo in casu nostro cum isti tales hoc ignoraverint nullam incurrerunt pęnam, dato quod non potuisset fieri alienatio, quod ut suprà dicitur falsum est; nam potuit fieri.

Quæritur tertio, an posito, quod deberet intervenire assensus, cujus expensis esset impetrandus. 8

Respondetur quod ex præcisa conventione partium, & loci consuetudine ad Emptorem pertinet solutio expensarum ut pluries practicatum refert Ricc. *in praxi, p.* 1. *resol.*25. *in magnis*.

Ex quibus infertur primo, quod tres casus possunt considerari in hac resolutione practicanda. 9

Primus est si dicat Testator; lego prædium meum tali Monasterio sub conditione, ut si opportunitas se offerat, & majus sit ipsius Monasterii Beneficium, teneatur Superior prædium illud vendere sine assensu Apostolico, & ejus pretium applicare in utilitatem monasterii, & hoc casu non est necessaria solemnitas extravagantis *ambitiosè de reb. Eccl. non alien.* quia talis alienatio non est mera voluntaria; sed necessaria, in qua locum non habent Pontificiæ Constitutiones; imò peccaret contra Justitiam Superior, si in casu occurrente omitteret alienationem contra Testatoris mentem, & hoc casu Testator videtur alienare non Ecclesiam, nam Superior Ecclesiæ exercet, quod Testator disposuit.

Secundus casus est si Testator non obliget Superiorem; 10
sed in ejus arbitrium relinquat alienationem cum clausula expressa, ut Superior possit, vel incorporare prędium cum reliquis bonis Monasterii, vel illud alienare absque prævia solemnitate, & assensu Apostolico, & hoc casu si Superior judicet utilius esse Monasterio prædium alienare, utique poterit sine assensu, ita Castrus Palaus, & Bard. *ubi suprà*, sicuti potest Testator Ecclesiam hæredem facere clausula apposita, ut post aliquot annos restituat tali, vel personæ eligendæ ab eadem Ecclesia: quia ad hanc translationem nulla requiritur Pontificis licentia, ergo neque in secundo casu proposito.

Ne-

11 Neque dicas, talem clausulam alienandi sine assensu esse contra legem Canonicam, & Civilem.

Resp. nullum esse Jus prohibens talem alienationem esse prohibitam posita voluntate Testatoris, ut in simili Trid. *sess.23. de ref.c.6.* disponit, ut nullus beneficium simplex obtinere valeat ante 14. annum, & tamen fundator Beneficii, in limine fundationis potest aliter disponere, scilicet ut ante talem ætatem, possit quis Beneficium obtinere, Barb. *in Trid. ubi supra*, Emanuel Sa *in verbo Benef. n.30.* Garsia *p.7. de Beneficiis, c.4. nu.9.* qui affert decretum Sacræ Congregationis.

12 Dices, talis facultas alienandi concessa à Testatore de re legata, respicit tempus, quo res transiit in dominium Ecclesiæ, & est effecta spiritualis, seu Ecclesiastica; ergo non poterit pro eo tempore habere effectum alienationis. Confirmatur *ex l. Stichus servus 39. ff. de manumiss. testam.* ubi statuitur inutilem fuisse concessionem libertatis datæ servo pro tempore, quo servus ille futurus erat sub aliena potestate.

Respondeo distinguendo Antecedens licentia alienandi respicit tempus, quo est effecta Ecclesiastica transiens cum subjectione ad alienandum, concedo Antecedens; sine tali subjectione ad alienandum, & nego Antecedens; nam aliud est effici alienabilem tempore inhabili ad alienationem, quando nimirum spiritualis est effecta aliud à principio, & ad confirmationem nego paritatem; nam servus ille non habuit manumissionem pro tempore, quo erat sub Dominio manumittentis, sed prius fuit alienus effectus, & ideo non debet esse mirum, si manumissio inutilis fuerit.

13 Dices secundo textus *in ca. si quidam, & cap. decretum 10. quæst.1.* in quibus reprobatur conditio, per quam interdicitur Episcopo, ne se intromittat in dotem quam quis Ecclesiæ concessit, & ideo dicitur ibi omnes conditiones, & Ecclesias manere sub Episcopi ordinatione, & potestate, ergo reprobari debet conditio, & clausula alienandi inconsulto Pontifice.

Respondeo cum Glossa ibi intelligi textum, quando simpliciter, & absolutè quis donat Ecclesiæ, & postea vult apponere conditionem, seu pactum aliquod, alii dicunt textum loqui de dote, quę simpliciter Ecclesiæ constructę debetur *cap. nemo de consecratione dist.1. cap.* sancimus de censibus, quæ dos Ecclesiæ cum spectet ad Jus publicum non poterit pacto inter privatos ab initio auferri, *c. si diligenti de foro competenti*, vel melius dicas ibi non fuisse concessam rem Ecclesiæ cum tali pacto à principio: quia *ex capit. verum, de condit. appositis*, potest quis apponere in re sua, quam voluerit conditionem rationabilem.

14 Verum in hoc secundo casu fateor cum P. Bardo *d. quæst.16.* & cum alio Patre, de quo ibi, quod si Superior actu positivo incorporaverit rem Ecclesię, non poterit amplius illam alienare sine assensu Apostolico: quia ex vi illius actus positivi Ecclesia incipit habere jus firmum in re amplius non variabile; ergo est prædium subjectum legibus Pontificiis, & facta per actum positivum tali incorporatione non poterit variari ad notata per Tiraqu. *in l. Boves, §. hoc sermone, ff. de verb. signif.*

15 Quod si petas per quos actus positivos inducatur talis incorporatio?

Respondeo non sufficere actum internum, quo Superior Ecclesiasticus determinet perpetuo incorporare ad illam: quia actus internus nequit transferre Jus in aliud, neque sufficit actus externus quo quis exprimat determinationem interius factam, sed requiritur actus externus, qui mediante publico instrumento manifestetur DD. citati.

16 Tertius est casus, quando Testator legavit prædium tali Monasterio simpliciter dicendo, ut illius Superior possit illud alienare, & tunc dico præcisis omnibus circumstantiis, non posse alienari sine assensu Apostolico: quia præsumitur in dubio noluisse recedere Testatorem à forma Juris communis, & sic non posse prædium sine solemnitate alienari, tum quia recessus à Jure communi cum sit odiosus, in dubiis non est præsumendus, tum quia cum potuisset Testator prohibere alienationem prędii à se concessam, noluit prohibere, servatis servandis, scilicet posito assensu Apostolico, ut bene P. Bardus *d. quæst.16. num. 20. cum seqq.*

17 In quibus venit intelligendus P. Bordonus *tom. 9. suarum resolutionum, controvers. 26. de rebus Ecclesiæ non alien. à numer. 9.* qui ait fuisse Patres Carmelitas discalceatos hæredes constitutos, cum facultate alienandi, emendandi bona ad finem satisfaciendi suis creditoribus, quibus ejus bona erant obligata, & ait, ut fieret alienatio sine licentia sacræ Congregationis, & resolvit Bordonus talem alienantes posse fieri sine expressa licentia prædii ad observandam voluntatem testatoris, & facto neque quod Religiosi Carmelitæ Discalceati ex statu Religionis, possunt acquirere stabilia: non tamen possunt retinere, sed meritò vendere tenendis redigendo pecuniam in usum Monasterii, & sic ridiculum esset petere licentiam ad id quod necessario faciendum etiam sicuti Theatini possunt acquirere, sed tenentur vendere: & sic subjiciuntur decreto de rebus Ecclesiæ non alienandis, ut notant Peregr. *in compendio privilegiorum sui ordinis, in verbo Alienatio*, Novar. *de alienatione bonorum regularium, numer.19.* & Alter Novarius *in Lucerna Regularium, in verb. Alienatio, numer.2.* Bordon. *resol.27. numer.69. & numer. 83. & resol.26. numer.18.*

DISCEPTATIO CXII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Divisio de qua in facto qualiter processerit.*
3 *Divisio facta per sortem rescinditur per læsionem.*
4 *Divisio ad quid sit ordinata sui natura.*
5 *Divisio est species permutationis.*
6 *Divisio partis, est magis damnosa quam ablatio totius.*
7 *Divisio est apertissima permutatio.*
8 *Evictio datur in divisione, & non pro mista.*
9 *Evictio venit ex natura cujuscumque contractus.*
10 *Divisio dat novum titulum, quando præcedens est nullus.*
11 *Divisio fraudulenter facta non valet.*
12 *Communia possidentes in qualibet cespite habent partes.*
13 *Testatoris præceptum ne hæredes bona dividant, potest triplici modo respui.*
14 *Bona alienata per unum ex sociis imputantur in illius portionem.*
15 *Divisionis modi multi sunt & quales.*
16 *Divisio per sortem rescinditur ob læsionem, fraudem vel dolum.*
17 *Læsio quæ requiratur pro divisione rescindenda, quanta esse debeat.*
18 *Divisio per sortem qualiter rescindatur, & quomodo posita læsione.*
19 *Minor an restituatur adversus divisionem factam per sortem.*
20 Tex. in l. majoribus 3. commun. utriusque judicii *qualiter procedit.*
21 *Divisio cum enormissima læsione est ipso jure nulla & quando.*
22 *Divisio quando sit revidenda, ut emendetur damnum passum.*
23 *Divisionis damnum datum qualiter rescindendum.*
24 *Damnum contingens in divisione emendatur unà cum fructibus.*
25 *Fructus veniunt sub nomine damni, & interesse.*
26 *Damnum quodnam dicitur, & quale.*
27 *Interpretatio in contractibus qualiter sit facienda.*
28 *Pactorum omnium æqualitas servari debet.*
29 *Divisio erronea rescinditur, detecto errore.*
30 *Bona dicens esse unius qualitatis, cum non sint sibi non præjudicat.*
31 Text. in l.2. C. de rescind. vendit. *an procedat in divisione.*
32 *Iuramentum non obligat posita læsione.*
33 *Sorte divisionem fieri debere, qualiter affirment Doctores.*
34 *Appellatio an detur, à judicio sortis, & quando.*
35 *Divisionis multi modi, & quales.*
36 *Gizzarelli decisio 57. commendatur.*
37 *Læsio enormissima dat causam rescindendi divisionem etiam per sortem.*
38 *Divisio inter fratres, quando præsumatur & quæ requirantur.*

39 *Di-*

39 *Divisio facta per Iudicem, cum errore rescinditur & quando.*
40 *Divisio inter plures socios qualiter facienda.*
41 *Mobilium divisio qualiter sit facienda.*
42 *Vestes quotidianæ qualiter dividantur.*
43 *Victualia qualiter dividantur.*
44 *Stabilia qualiter dividantur.*
45 *Divisio bonorum diversarum matrum, qualiter fiat inter fratres.*
46 *Socius quando præferatur in divisione super re cognita.*
47 *Divisio bonorum contemplatione matrimonii donatorum qualiter fiat.*
48 *Divisio quid sit, & qualiter facienda.*
49 *Ecclesiæ bona qualiter dividenda.*
50 *Hæreditatis divisio qualiter sit facienda.*
51 *Servitus aquæ haustus qualiter dividatur.*
52 *Emphyteutica bona qualiter dividantur.*
53 *Laudemium an debeatur ex divisione.*
54 *Divisio Territorii qualiter sit facienda.*
55 *Divisio in fraudem mutandi judicii, quando præsumatur.*
56 *Licitatio quando in divisione est necessarja.*
57 *Divisio facta per arbitros cum errore non valet.*
58 *Divisio non potest præscribi & quare.*
59 *Res difficilis dividi qualiter sit assignanda.*
60 *Divisionis signa quæ sint, & qualia.*
61 *Sociorum bona communia qualiter dividantur.*
62 *Divisio qualiter præsumatur, & quanto temporis spatio.*
63 *Divisio potest per patrem prohiberi in testamento.*
64 *Hæredes ex causa possunt contravenire testatoris præcepto de non dividendo.*
65 *Divisio præsumitur posita partuum æqualitate.*
66 *Divisio facta per Patrem inter filios cum juramento & patris consensu quam habeat conditionem.*
67 *Divisio si contineat feudum qualiter facienda.*
68 *Pupilli non provocant ad divisionem, & provocati quid agant.*
69 *Fœmina habet electionem in divisione.*
70 *Divisio præsumitur facta inter fratres provocante fratre minore.*
71 *Iudicium sortis qualiter per legem sit approbatum.*
72 *Divisio bonorum fideicommisso subjectorum an operetur evictionem.*

ARGUMENTUM.

Divisionis finis qualis sit, & an sit species permutationis, in qua debeatur evictio à Testatore percepta, legitimis causis potest non observari: Plures sunt dividendi modi, magis usitatus qui fit per sortes, quæ tamen taliter facta per læsionem enormem rescinditur secundum aliquos, vel est nulla ipso jure secundum alios. Divisionem interdum præsumi posita æqualitate probamus, inter plures facta per Judicem, vel per arbitros, qualiter, si contineat læsionem, rescindatur. Ecclesiæ bona qualiter dividantur; qualiter servitutes, & qualiter bona emphyteutica. Rei indivisibilis qualiter practicetur licitatio; tandem Fœminam habere electionem in divisione probatur.

PRO

Illis de Baldi.

FACTUM.

1 IN anno 1638. D. Antonius Baldi suum ultimum condidit testamentum, in quo hæredem fecit usumfructuarium Joannem Baptistam suum Fratrem, & post mortem Joan. Baptistæ hæredem fecit Catharinam Baldi suam sororem, & cum ea Venerabile Oratorium S. Mariæ Misericordiæ intus Ecclesiam sancti Jacobi Hispanorum *f.* 21. post mortem D. Antonii comparvit in M. C. V. Joan. Baptistam petens præambulum vigore alterius asserti testamenti ejusdem sui fratris erogari anno 1650. *folio* 25. Moritur Joannes Baptista hærede relicto Didaco Cypero, qui litem habens cum Catharina super validitate secundi testamenti ejusdem Antonii, cum certum liquidum esset secundum testamentum dicti D. Antonii nullum fuisse, ex quo furiosus erat tunc temporis, ut *fol.*30. *&* 33. *cum sequentibus*, tandem amicabili compositione partes transegerunt *f.*1. *process. curr. in an.*1655. in qua dictum fuit ut eligerentur duo Tabularii per ambas partes, qui totam hæreditatem in quatuor partes æquales dividerent, cum æqualibus oneribus *fol.*11. *litt. A*, & item *littera B*, & *C*, duæ quarum darentur Catharinæ tertia Cypero, & ultima venerabili Oratorio.

Cum fuisset facta divisio per Tabularios, nihil fuit observatum prædictæ transactionis promissæ, quia cum hæreditas consideret in quibusdam domibus, in platea S. Jacobi Hispanorum, quorum valor deductis oneribus census, remanebat scu. 2256.2.11. *f.*86. & aliæ domus in platea sanctæ Luciæ, valoris scud. 9000. *fol.*88. 2

Tabularii debentes dividere in quatuor partes æquales, quoad onera fuit totum oppositum factum, dum pro prima parte medietas domus sancti Jacobi fuit data cum onere solvendi annuos scudos 188. *d. f.*88. *in* 2. *part.* ejusdem domus fuerunt dati oneris ducati annui 266. *&* 1.16. *f.*89. *à tergo*, & hæ duæ partes fuerunt, sorte, Catharinæ assignatæ, atque obventæ.

Pro tertia parte Doctori Didaco Cypero data fuit medietas domus S. Luciæ, cum onere annuorum scud. 116. *f.*91.

Pro quarta parte, quæ fuit alia medietas dictæ domus data venerabili Oratorio cum onere annuorum scudorum 117. *fol.* 91. *à tergo*, effectus vero Curiæ & Civitatis supradictæ hæreditatis remanserunt indivisi, prout hodie stant.

Videns Catharina Baldi se gravatam in dicta divisione, supplicationem porrexit in S. C. prævia absolutione juramenti dicens se læsam, iterumque divisionem fieri debere factamque judicis officio rescindi, & moderari debere; ostendens se evidenter enormissimè læsam, ex quo habuit oneris annuos scudos 454. pro duabus partibus, & Didacus, ac Oratorium pro onere habuerunt ducat. 233. & contra formam stipulati instrumenti.

Et licet aliud instrumentum fuerit stipulatum, fuit tamen in exequutionem primi contractus, & in primo aderat expressum pactum, ut pro partibus spectantibus ad dictum Didacum darentur tot effectus Regiæ Curiæ, vel civitatis cum rata rerum *fol.* 12. *&* 14. quod in divisione non fuit exequutum.

Hodie verò pro parte hæredis de Cypero, prætenditur immitti in possessionem suæ tertiæ partis sibi tangentis, quod prætendi nequit pluribus ex causis non solum *suprà* relatis, sed etiam ex aliis deductis, & præsertim quia tota hæreditas ex administratione facta per eundem Cyperum suumque hæredem totius hæreditatis per plures annos à die 2. Julii 1653. usque ad annum, & licet præsentaverit in processu partem computorum post plura decreta facta, sunt illa discutienda, & evidenter apparet nullius esse considerationis ex nonnullis partitis exitus, *f.*12.13.17. *&* 19. & ex aliis, ut in processu Computorum ubi eas adducit etiam ad sui beneficium, & uti petit; neque pars adversa negare poteris exactionem integri patrimonii: quia ipsemet confitetur *f.*24. peculiari comparitione, uti ait se esse promptum ad reddenda computa: ergo pendente dictorum computorum redditione nullam potest prætendere assignationem, & tanto magis, quod tota hæreditas est sub sequestro ad instantiam diversorum creditorum ab anno 1654. quo tempore fuit datus curator hæreditati *fol.* 71. *proces.* Præambuli, & intimatis Inquilinis *fol.*75. *à tergo*, & comparentibus creditoribus *f.*73. 82.85. *&* 87. ejusdem processus: & fuit decreto S. C. ordinatum ut pensionarii se obligent penes acta, *fol.*84. ejusdem processus.

Imò ex computis ab eodem præsentatis exactionis (quę est multo major ab ipso posita) apparent 1980. *fol.* 2. *à tergo usque ad fol.*4. 5. *&* 6. & licet dicat potius se esse creditorem, quàm debitorem, tamen aereè, cum reverentia dicit, opponendo expensas excessivas, quas prætendit fecisse, cum suo salario *fol.*600. tempore quo ipse habebat interesse in negotio, & exigebat contra formam decretorum S. Consilii à quo stabat præceptum, ut pensionarii faciant depositum *d. fol.*84.

Nec potest ab hærede Cyperi peti assignatio prædicta, & dissequestrum, cum posito concursu creditorum ab anno 1654. fuit datus curator hæreditati, & ordinatum sequestrum *fol.*71. proc. præambuli *fol.*72. comparuerunt creditores, scilicet Magdalena de la Rocca *f.*73. Albentius Nar-

Nardolinus fol.87. Ecclesiæ S. Mariæ Annunciatæ civitatis Suessæ fol.74. Julius Zambelli fol.82. Joseph Ramirez fol.85.

Ideòque sub die 15. mensis Maji anni 1654. fuit ordinatum quod pensionarii se obligent penes acta fol.84. proc. præambuli.

Quod, & pars confessa fuit in sua supplicatione fol.50. proc. currentis, & est iterum renovatum sequestrum in anno sequenti fol.61. proc. currentis, & fol.35. & domus locantur nomine S. C. fol.66. & 70. proc. currentis, qui creditores semper instant satisfieri, fol.25. 26. & 30. & 60. proc. currentis.

Causa hujus concursus creditorum fuit: quia Didacus Cyperus pensiones exegit à creditoribus, non solvit.

Pro parte ergo Catharinæ adest enormissima læsio: quia pretium totius hæreditatis, deductis oneribus est 8159. & unaquæque pars ascendit ad summam ducatorum 2040.

Cum ergo pars Catharinæ deberet esse scutorum 4080. apparet deficere ducatos 2198. ergo est læsio ultra dimidiam justi pretii.

Ergo omni jure Antonius Spinosa hæres Didaci Cyperi non poterit prætendere intestationem suæ quartæ partis stabilium pendente judicio prædicto rescissionis, & computorum ab eodem reddendorum.

3 Hac facti serie proposita intrat videndum an posita divisione facta per sortem de qua suprà posita læsione licitum sit Spinosa habere effectum suæ assignationis, & intestationis, quod est quærere an Catharinæ Baldo obstet divisio facta per sortem posita tali læsione.

Ego qui partes Catharinæ defendo assero invincibiliter dicendum Catharinæ nullum fuisse illatum præjudicium.

4 Probo primò, quia divisio sui natura ordinata ad destructionem subjecti ubi unio est ad conservationem dignitatis, decoris, & splendoris familiæ, quia per divisionem ad nihilum reducitur res, juxta illud commune Regnum in se divisum desolabitur, & juxta aliud in se divisum labitur imperium, ut considerant Cravetta *cons.*624. *numer.*61. *&* 62. Surdus *cons.*375. *num.*13. Ciriacus *tom.*2.
5 *controv.*31. *num.*18. sic se habet, ut sit species permutationis immò ipsissima permutatio, quia permutatur portio unius cum portione alterius, cum in quolibet capite terræ quilibet habeat partem pro indiviso quæ non potest ad oculum demonstrari, Castrens. *in l.*1. *numer.*4. *Cod. com. utriusque Iudicii*. Laxarte *de decima venditione*, *cap.* 28. *num.*45. Cardin. Tusc. *in verb. divisio*, *conclus.*521. *num.* 6. & in permutatione quod res succedat loco rei permutatæ dicitur *in leg. si donata* 36. §. *fin. ff. de donat. inter virum*, *l. filiæ* 28. §. *fin. ff. de condit. & demonstr. l. Imperator* 70. *alias* 72. §. *fin. ff. de leg.*2. *l. si rem*, *& pretium* 22. *ff. de petit. hæreditatis*, *l. ita constante* 26. *& leg. seq. ff. de jure dotium*, Peregrin. *de fideicomm. art.*44. *num.*30. & res quæ uni contingit in divisione subrogatur loco alterius, quæ pervenit ad alium cohæredem, vel consocium per textum *in l. cum in fundo* 78. §. *si fundus communis*, *ff. de fundo dotali*, *leg. Subranus* 13. §. *idem celsus*, *ff. de act. empt. l. communi dividendo* 7. §. *si debitori*, *ff. comm. divid.* & in divisione portiones divisæ succedunt loco portionum debitorum: quia sumus in universalibus ut bene Paul. de Castr. *cons.*125. *dub.*10. *n.* 7. *volum.*2. Cardin. Tusc. *in verb. divisio*, *conclus.*50. *num.*5. *tom.*2. *fol.*735. posita læsione debet rescindi, ut patet consi-
6 deranti. Hinc dici debet quod magis est damnosa divisio partis, quàm ablatio totius, quia per divisionem partis destruitur status rei, sed per ablationem totius non ita est, Cravett. *cons.*592. *num.*87. *&* 89. Menoch. *cons.*264. *num.*37. *&* 38. latè Sesse *decis. Aragoniæ* 187. *tom.*2. *num.*9.

7 Quia ergo divisio habet vim permutationis, vel ut alii volunt emptionis, & venditionis *leg.*1. ubi Cyrius, Bart. Bal. & alii *C. comm. utriusque Iudicii*, Mazzolus *cons.*75. *num.* 6. Tiraquellus *de retract. consanguinit.* §.1. *glos.*14. *num.*77. Prukman. *consil.*5. *num.*21. & permutationi omninò similis dicit glossa magna *in leg. si familiæ* 14. *Cod. famil. hercisc.* Bart. *in l. cum pater* 77. §. *evictionis*, *num.*4. *&* §. *hæreditatem*, *ff. de leg.*2. Riminal. Junior *cons.* 244. *num.*246. Corneus *cons.*228. *num.*11. *volum.*4. Soccinus senior *cons.*50. *num.*19. *volum.*5. Decianus *cons.*3. *num.*37. *vol.*4. per textum *in leg. cum Pater* 77. §. *hæreditatem*, *colum.*20. *ff. de leg.*2. immò ipsissima permutatio sit *dict. leg. cum pater*, *gloss. in leg. si pupillorum*, *ff. de rebus eorum*. Ideò sicuti permutantes transferunt omnia jura sua quæ habent in bonis permutatis seu divisis, *l.*1. *ff. de rerum permutatione*, ideò omnia veniunt in divisione quæ in permutatione continentur ex natura divisionis, *leg. si fratres*, *C. commun. utriusque judicii*, Bart. *in l. qui Romæ*, §. *duo fratres*, *ff. de verb. quæst.*13. Brunorus à sole *in compendio resolutionum in verbo divisio*, & sicuti inventione debetur evictio, etiam non promissa, *leg. in vendendo* 66. *in principio*, *ff. de contrahenda empt. leg.* 2. *ff. de evict. l. non dubitatur*, *Cod. de evict.* ita in divisione, & sicuti debetur etiam non conventa in permutatione, *leg.*1. *Cod. de rerum permutatione*: Ita quoque in divisione quamtumvis non fuerit promissa, Ciriacus *tom.*1. *cap.*196. *num.* 8
10. immò etiam inter fratres si fiat divisio procedit quod dicebamus ne sequatur inæqualitas inter fratres, Guido de Suzzariis quem refert, & sequitur Bald. *in l. si familiæ* 14. *numer.*3. *Cod. famil. hercisc.* Alex. *in l. qui Romæ* 122. §. *duo Fratres*, *num.*30. Rippa *numer.*99. Alciatus *numer.*36. *ff. de verb.* Bursattus *cons.*173. *numer.*10. Decianus *consil.*2. *numer.* 68. *volum.*2. Menoch. *cons.*87. *num.*83. *& lib.*3. *præsumpt.*115. *numer.*20. Non ignoro plures dixisse non dari evictionem nisi specifice promissa sit, & non sufficere generalem ejus promissionem si scienter talia bona acceptata fuerunt, ita Beccius *cons.*24. *per totum*, maxime *numer.*33. Peregrin. *de fideicomm. art.*52. *numer.*65. 68. *&* 69. *& cons.*93. *numer.*21. *&* 24. *volum.*1. Roland. *cons.*51. *volum.*4. Felicius *de societate*, *cap.*40. *numer.*32. Surdus *cons.*311. *numer.*27. Facchineus *lib.* 6. *controvers. cap.*68. Rosentall. *de feud. cap.*9. *conclus.*54. *num.* 17. 18. *&* 19. quid dicunt esse ei imputandum, qui scienter voluit acceptare dicta bona, & quia acceptando videtur extimasse tanti utilitatem eorum, ut correspondeat periculo &c. sed talis doctrina est falsa, quia evictionis præstatio est de natura cujuscumque contractus onerosi *leg. sciendum* 52. *ibi an ex alia*, *ff. de evict.* Capra *regula* 87. *num.*199. Riminald. *cons.*833. *num.*27. Decianus *cons.*3. *num.*11. *vol.*3. 9
quod consilium est etiam inter consilia Menochii 123. *numer.*12. & consequenter etiam de natura divisionis est ut præstetur non promissa sive versemur *in jud. famil. herciscundæ*, *l. si cum venditor* 66. §. *fin. ff. de evict. l. si familiæ* 14. *C. famil. herciscund.* sive in actione communi dividendo ut *in l. fratres* 7. *C. cum utriusque judicii*, *l. fin. de communi rer. alienat. l. item quamvis* 10. *in fin. ff. comm. dividendo*, & utrumque tradit glos. *in l. hæredes* 25. §. *Item curare qui est finalis in verb. de evictione*, *ff. de fam. hercisc.* & in divisione hoc nedum Soccinus Junior *cons.*119. *n.*4. *volum.*3. Roland. *c.*51. *n.*5. *volum.*4. Beccius *cons.*24. *num.*9. *& cons.*155. *num.*3. Surd. *cons.*67. *num.*7. *& cons.*311. *num.*26. Gabriel *cons.* 90. *num.*42. *vol.*1. Turretus *cons.*82. *numer.*11. *volum.*3. Prukman *cons.*50. *num.*22. *& cons.*48. *num.*164. *vol.*1. Gaill. *cons.* 145. *numer.*96. *&* 298. *vol.*1. Aldovinus *cons.*58. *numer.*13. & in divisione sociorum scribunt Petrus de Ubaldo de duobus fratribus *part.*8. *num.*23. Felicius *de societate*, *cap.*4. *num.*30. Mantica *lib.*6. *de tacitis*, *tit.*3. *num.*16. Gomez *tom.* 2. *var. cap.*2. *num.*81. *in fin.* Mazzolus *cons.*29. *num.*6. Petrus Sanzius *de divisione bonorum*, *lib.*1. *cap.*8. *num.*3. Cyriacus *cap.*188. *numer.*7. *qui controv.*200. *numer.*11. *&* 12. ait oriri actionem personalem non realem *ex l. qui à pupill.*7. *ff. de evict.* Unde non datur contra tertium possessorem: ergo posita læsione rescindi debet.

Probatur secundò, quia divisio dat novum titulum 10
quando præcedens est nullus, Bolognetus *in leg. qui Romæ l.*22. §. *duo fratres*, *numer.*30. *ff. de verb.* unde dicitur contractus novis pactis vestitus, quo mediante partes voluerunt sibi confirmare vicissim jus præcedens licet invalidum, Franciscus Ciriacus *cap.*196. *tom.*1. *numer.*8. ergo debet esse æqualis inter socios & inter eos æqualitas est servanda *leg. si major* 4. *in fine*, ubi Baldus *numer.*1. *Cod. comm. divid.* Ciriacus *cap.*191. *numer.*28. ergo facta fraudulenter non valet, quia dolus delictum continet *l.*1. §. *nunc tractemus*, *ff. de tutelis*, & alii dolus probatur conjecturis *leg. dolum*, *Cod. de dolo*, & qui non facit ea ad quæ scit se teneri est in dolo *leg. dolus*, *ff. mandati*, 11
Romanus *consil.*191. *num.*3. Surdus *consil.*382. *num.*51. *& seq. lib.*3. & quia habentes bona communia unusquisque habet dimidiam, in qualibet Cespide. Item in feudis loquens *in cap. Imperialem*, §. *præterea*, *num.*6. *de prohibit. feud. alien.* per Federicum Jas. *in l.*3. §. *incertum*, *vers. nam quota*, *ff. de acquir. possess.* Rosental *de feud. cap.*9. *concl.*53. *numer.*15. Malvasia *consil.*100. *numer.*47. *cum seq.* Ciriacus *cap.*191. *num.*14. *&* 15. Nec potest testator facere, ne perpetuo dividantur hæres *leg. in hoc Iudicium* 14. §. *se conveniat*,

veniat, *ff. comm. dividundo*, Julius Clarus *in §. testamentum, quæst.*67. Grassus *in §. testamentum, quæst.*72. Peregrin. *artic.*11. *num.*8. vel habere æqualem partem in qualibet re, sed quod possint inter se dividere, & uni solus dare, vel etiam totam assignare, quam alii dummodo non alienent extra familiam Ciriacus *cap.*303. *num.*5. *& seq. tom.*2. Immò si testator faciat præceptum, ne hæredes dividant bona pro aliquo tempore sub pœna, tunc triplici modo potest quis venire contra, & non erit ad pœnam obligatus: primò, si ipse non provocat, sed provocatur ab altero fratre majore, quia tunc posita protestatione venit ad divisionem sine pœna, *l. si pupillorum* 7. *ubi gloss. ff. de reb. eor.* Romanus *consil.*106. Simoncellus *de decretis, lib.*2.
13 *tit.*4. *numer.*16. *& numer.*23. Secundò, si ille cujus favore prohibitio facta est & cui applicatur persona in casu Contraventionis renuntiet, Oltrad. *consil.*24. *decis. consil.*349. Boer. *decis.*87. *num.*3. & tertiò, quando frater vel alius dissipat bona, quia tunc poterit, non obstante præcepto petere divisionem, post alios Ciriacus *tom.*1. *cap.*147. *num.* 9. Immò duo adduco notanda per quod debita contracta ab uno ex sociis solvi debent de sua portione tantum, nisi probentur contracta fuisse occasione bonorum communium, & quod conversa fuerint etiam in communem utilitatem ex causa necessaria ex *l. si fratres* 53. *§. fin. vers. per contrarium, l. adeo* 60. *in fine, l. locum* 61. *§. socius cum resisteret, ff. pro socio*, Speculator *de Iudiciis, §. si quæritur, vers. quid si duo fratres*, Riminaldus junior *consil.*366. Menoch.
14 *cons.*860. Secundò notandum est quod bona alienata per unum ex sociis in totum sunt imputanda in ejus portionem: quia cohæres, & socius non potest plus parte sua alienare, *l. nemo ex sociis* 69. *cum gl. ff. pro socio, l. unica, C. si communis res pignori data sit*, ubi Gotofr. Roland. *cons.*91. *num.*10. *vol.*5. Riminald. junior *cons.*466. *num.*27. Portius *cons.*212. *num.*4. Ciriac. *cap.*147. *num.*6. ergo posita læsione in divisione venit rescindenda, & annullanda, sed ita est divisio de quo in præsenti: ergo, &c.

15 Probatur tertiò, quia licet plures sint modi à lege inducti quibus divisio fieri debeat, de quibus agunt DD. *in l.*2. *C. de metath. & epidemicis, lib.*12. *& Canonistæ in cap.*1. *de Parœciis* cumulatos per Tiraquellum *de jure primogenituræ, quæst.*60. & per Gratianum *cap.*160. *numer.*18. *cum seqq.* primò enim aliqui dicunt quod major dividat, & minor eligat, secunda opinio dicit: ut facta prius per expertum aliquem à partibus approbatum, vel à Judice electione electum sorte dirimatur, ita civilistæ communiter: tertia opinio dicit judicis arbitrio esse commissam divisionem, quarta dicit standum esse conventioni circa talem dividendi modum inter Fratres, quinta solet observare ut major ætate dividat, deinde sorte dirimatur cui altera pars sit adjudicanda quod fieri apud Papientes, dicit Menoch. *cons.* 123. Sexta dicit quod major natu eligat, quam opinionem saniorem, & esse magis communem, quia semper in consiliis dandis dignior, & sanior loqui debet Romanus *singul.*81. Septima opinio est quod in rebus quæ non patiuntur divisionem, electio dari debet contiguo vicino *ex leg. quicumque Cod. de omni agro deserto, lib.*10. Octava opinio est quod in rebus individuis fieri potest divisio per licitationem: Nona quod in re indivisibili uni detur prædium, & alteri extimatio: Decima quod quando tractatur cum fisco ipse debet facere partes, & alteri datur electio, & alia
16 notabilia refert Regens Capic. Latr. *decis.*28. *tom.*1. ipse tamen *numer.*21. concludit quod in Terris Ecclesiæ servetur opinio canonistarum, ut minor eligat, & major dividat: in Terris verò Regiis practicatur per sortem, vel judicis arbitrio, nisi aliter servet consuetudo: quia tunc ipsa est attendenda; verùm posita divisione per electorem, vel per sortem, posita læsione: putant aliqui rescindi divisionem factam: quia divisio per errorem facta retractatur, *leg. si soror Cod. de collat.* ubi dicitur quod divisio retractatur per judicem cognito quod plus ad unum quam ad alienum pervenit: & est textus clarus *in leg. majoribus, Cod. comm. utriusque Iudicii*, ubi succurrendum esse majoribus dicitur, ubi divisio perperam, vel per dolum, vel per fraudem facta fuerit: quia in judiciis bonæ fidei quod inæqualiter factum esse constiterit in melius reformandum est, & ex hoc probat Facchineus *lib.*8. *controv. cap.*36. qui mordicus defendit textum *in dicta l. majoribus*, non requirere læsionem fuisse ultra dimidium, sed quamlibet gravem sufficere ad rescindendam divisionem. Sequitur Ajora *part.*3. *de partitionibus, quæst.*6. Grivella *decis. Dolana* 127. Immò Antonius Faber *decade* 8. *errore* 20. *num.*4. refert pragmati-
carum sententiam esse, data læsione non solum ultra dimi- 17
diam, sed etiam ad trientem, vel quadrantem rescindi posse divisionem; tamen *num.*10. ait, quod facta per sortem non detur, quia qui sorti rem committendam putavit, si ex sorte læsus sit restitui in integrum non poterit ad rescindendam divisionem præsertim, quia secutis hinc inde traditionibus perfecta sit, quia ex contrario potuerat ea sors incidere, ex qua lucrum percepturus fuisset; non enim restitutionum causæ ex eventu sunt dijudicandæ, sed ex initio etiam cùm de minorum restitutione quæ omnium favorabilissima est *tractatu, l.*3. *§. scio, l. verum* 11. *§. Item non restituetur, ff. de minoribus*, sequitur Grivell. *decis.*127. *numer.*24. Alii tamen dicunt cum Vivio *d.*437. divisionem per sortem rescindi dummodo læsio sit magna, & dicunt habere locum text. *in l.*2. *Cod. de rescind. vendit. in contract. divisionis*, sed requiri dicunt læsionem quæ transcendat dimidium justi valoris totius rei divisæ, glossa, Bald. & alii *in dict. l. majoribus, Cod. comm. utriusque Iudic.* Ciriacus *cap.*325. *numer.*24. Barbosa *in cap. cum dilecti* 13. *de emptione, & venditione*, Cevall. *quæst.*536. *numer.*15. & videtur docuisse, Franchum *decis.* 675. & Senatus Sabaudiæ apud Antonium Fabrum *dict. l.*3. *Cod. tit. commun. utriusque Iudicii ultimo*, & apud eumdem Franchum *dict. decis.*675. fuerat per arbitros rescissa divisio, & sic Sacrum Consilium approbavit factum arbitrorum; verum decisum refert Roycius *in d. decis. n.*1. post Thesaurum *decis.*239. *num.*5. Trentacinquius *de empt. & vend. resol.*3. *lib.*3. Gamam *d.*320. 18

Et Cornazanus *decis.*178. *numer.*3. ait per sortem esse faciendam divisionem dummodo concurrat æqualitas respectu æstimationis dividendorum, Curtius junior *cons.*80. *part.*2. etsi inæqualiter facta fuerit debet reformari, & ad æqualitatem reduci, etiam inter majores post alios Thorus *in compendio, tom.*2. *fol.*145. *columna* 1. *in fine*, alii dixerunt quod si agatur de divisione facta per arbitros, vel per Judices: tunc sufficit læsio in 6. *part.* tantùm, sed si agatur de divisione ex conventione partium, tunc requiritur læsio ultra dimidium, sequitur Ciriacus *tom.*2. *cap.* 325. *numer.*28. & quia æquiparantur modi dividendi per electionem & per sortem, ideò non habet in ea locum text. *in dicta lege majoribus* 3. *Cod. commun. utriusque Iudicii*, ut probat Faber *de erroribus decade* 8. *errore* 2. quia textus ille supponit dolum, vel vim intervenisse, quæ fit uno dividente, & altero eligente, alii dicunt cum Ciriaco *cap.*325. *numer.*25. *&* 27. quod ubi quilibet ex condivisoribus acceptaverit partem suam, cum oneribus eidem assignatis non potest dici læsus: nam si damnum sentit hoc evenit ipsius culpa, & facto quod non potest alteri imputari *cap. damnum* 86. *de Reg. jur. in* 6. Surdus *decis.* 62. *numer.*8. & quando quis læditur per divisionem factam per electorem, vel per sortes dicitur lædi ex eventu dubio, qui sicut se habuit ad damnum poterat se habere ad lucrum, & hoc casu non dicitur læsus, argum. *l. si factum reris, ff. de act. empt.*

Unde Marquez. *de divisione bonorum, numer.*37. apud 19
Merlinum *cap.*57. *numer.*28. ait, quod nec etiam minor restituitur in integrum adversus divisionem per sortem factam, quod prius dixerat Bald. *in l. ait Prætor, §. fin. ff. de minoribus*, Tiraquell. *de primogen. quæst.*17. *numer.*96. Sforzadus *p.*2. *de in integr. restitutione, quæst.*6. *num.*27. nisi tamen læsio sit enormis, & excessiva prout decrevit S.C. apud Gizarell. *decis.*57. *in fine*, & idem Antonius Faber decisum refert *per S. Sabaudiæ, defin.*3. *in tit. Cod. comm. utriusque Iudicii*, restituendum esse eum qui optionem dedit adversus divisionem factam per sortem si læsum se probet ultra dimidiam, ut ibi apparet, & in M. C. V. judicatum junctis aulis fuit læsionem ex qua posset rescindi contractus divisionis factus inter extraneos, non quamlibet sufficere sed quæ sit ultra dimidiam justi pretii rei divisæ, Merli-
nus *cap.*57. *tom.*1. & sic fuit intellectus, text. *in dicta* 20
lege majoribus 3. *Cod. commun. utriusque judicii*, ubi videbatur requiri illud tantùm quid scilicet sit inæqualitas, quasi corrigenda illa sit quantum, aut quantulocumque sit, & est textus *in lege servus* 34. *ff. famil. herciscund.* ibi non emendi sed dividendi animo, & divisio dicitur alienatio, *dicta lege si pupillorum* 7. *ff. de rebus eorum*, & obtinet vicem emptionis *lege* 1. *Cod. commun. utriusque judicii*, quia in divisione quantum quisque à socio consequitur tantum ei de suo vicissim præstat,

ita

ita ut post divisionem neuter cohæredem sit locupletior quàm antea fuisset, *leg. cum Pater 77. ff. de lege prima, leg. deducta 58. §. acceptis vers. diversum, ff. ad Trebell.* Immò posita enormissima læsione non solum rescinditur, sed est ipso jure nulla: ita Velascus *de partitionibus, cap.37. num.*
21 53. Immò si sit læsio ultra dimidiam retractari poterit divisio, Velascus *dicto cap.39. numer.18.* Cagnolus *in lege 2. numer. 59.* ubi Pinellus *part.2. cap. 1. Codice de rescindend. vendit.* Alii dicunt quod si divisio fiat ex conventione partium, tunc requiritur læsio ultra dimidiam, sed si fiat mediantibus arbitris, & via judiciali tunc sufficit læsio *in 6. part.* ita Velaschus *de partitionibus cap. 39. numer. 9. & 10.* legatur Petrus Sanzius *de divisione bonorum, lib.1. cap.8.* Ciriac. *capit.325. num.28.*

22 Probatur quartò: quia quando divisio fit, & uni contigerunt aliquæ res, quæ sunt alienæ, & ab aliis possessæ, tunc divisio debet revideri, non ut iterum, & de novo fiat, sed ut emendetur damnum passum ab alio, & divisio debet reduci ad æqualitatem, quia in divisione præstatur evictio, sive fuerit promissa, sive non, dummodo non fuerit conventum ne præstaretur, & sane actione ex stipulatu si intercessit promissio ea vero cessante præscriptis verbis *lege si fratres 7. Cod. comm. utriusque judicii, leg. si familiæ 14. Cod. famil. hercisc.* ubi glossa magna *lege si cum venditor 66. §. finali, ff. de eviction. lege hæredes 25. alias 26. §. fin. ff. famil. herciscund.* post alios Petrus Sanz. *de divisione bonorum, lib.1. cap.8. numer.3.* Velascus *de partitionibus cap.37. num.2.* Turrettus *consil.8. num. 19. vol.3.* Prukman *cons.48. numer.164.* Gabriel *conclus.90. num.42. vol.1.* Gaball. *cons.296. & 298.* Hector Felicius *de societate, cap.40. num.30.* & idem est, non adesse partes, vel fuisse, sed evictas, Bald. *in dicta lege si Fratres 7. Cod. comm. utriusque judicii*, Soccinus junior *cons.48. num. 40. vol.1.* ergo sicuti præstaretur damnum si verè evictæ fuissent ita quoque venit emendatum cum repertæ non sint in *d. parte.*

23 Quod ampliatur quando uni parti sint assignata petia Terræ pro majori numero modiorum quam verè esset, Soccinus junior *consil.48. numer.40. volum.1.* quia tunc non obstantibus clausulis prægnantibus fit locus emendationi damni quod non est aliud nisi diminutio Patrimonii *lege 3. & leg. Proculus 26. in fine, ff. de damno infecto*, & divisio debet reduci ad æqualitatem. Reducitur verò ad æqualitatem divisio non autem quod omnia denuò reducantur in commune, & fiat nova divisio; ut post Soccinum ubi suprà, dicit Gozadinus *consil.44. num.15.* Villalobus *comm. opinion. litt. D, num.87.* Velascus *de partitionibus, cap.39. numer.59.* latè Ciriacus *cap.514. tom.3.*
24 verum damnum quod contingit in divisione debet emendari unà cum fructibus vel eorum valore, tum quia in præstatione evictionis veniunt fructus argum. text. *in leg. venditor 8. in fine, ff. de evict. l. æquis la 1. quæ est, l.8. l. videamus, la 2. quæ est 83. §.1.* ubi fructus quoque restituendi sunt, *ff. de usuris, l. quoties 15. Cod. de rei vend.* Rimin. Jun. *cons.166. num.14.20. & 23.* ubi probat fructus venire sub nomine damni, & interesse, Alciatus *consil.17. lib.6.* alias
25 est *consil.328.* damnum enim dicitur non solum quando quis amittit quod suum non est, sed etiam quando amittit
26 commodum quod poterat habere Decianus *consil.47. num. 34. vol.5.* & facit text. *in l. evict. ff. de usuris, & l. quoties, Cod. de rei vendicat.* ubi evictis agris pretium restituitur cum usuris; in contractibus enim semper fieri debet interpretatio illa, quam contrahentes de negotio interrogati verisimiliter fecissent, & illa pro expressa habenda est glossa finalis, *in l. tale pactum 41. §. fin. de pactis*, Decius *cons. 557. num.7.* Cravetta *cons.442. num.11. vol.3.* & non debet admitti in contractibus illa interpretatio per quam una ex
27 partibus remanet decepta, & enormiter læsa *l.3. §.1.* ibi verum quoniam non debeant decipi, *ff. de receptis arbitris, l. sed si pupillus 11. §. item si plures ibi* (neque enim decipi debent contrahentes) *ff. de instit.* Auctore Paulus de Castro *cons.205. in fine, vol.1.* Lancellottus Galiaula *consil.118. num. 31.* sed semper interpretatio sumi debet ex bono, & æquo ex quo omnis interpretatio desiderat æquitatem non autem iniquitatem Mantica *lib.1. de tacitis, tit.17. num.3.* ubi quod omnis interpretatio debet habere duos Comites bonum, & æquum maximè in contractu divisionis, in quo æqualitas servari debet *l. penult. in fine, C. comm. divid. l. inter filios, Cod. famil. hercisc.* Peregrin. *consil.70. num.5. vol.5.* & debet fieri de bono, & æquo Decianus *cons.15. num.52. vol.2.* Negus. *quæst.320. num.14.* qui ait quod si resultat inæqualitas 28
divisio est reformanda, Bordellonus *consil.58. num.91.* ubi quod natura divisionis est, ut partes sint & fiant æquales Colerus *cons.40. num.31.* & generaliter quod in contractibus servanda sit æqualitas, & pro ea sit facienda interpretatio dicunt Cravetta *cons.70.* Gratianus *c.196. n.15. p.1.* & pacta sunt semper reducenda ad æqualitatem Pedrocch. *cons. ult. de dividuis, & individuis, num.458.* quia talis pactorum æqualitas arguit bonam fidem, ut idem Pedrocch. docet *nu. 347.* & verba contractus semper recipiuntur, ut sint conformia æquitati licet fortè verba non paterentur, & scribit Galiaula *d. consil.118. n.33. & seqq.*

Probatur primò, quod divisio erronea sit rescindenda 29
detecto errore ex *d. l.3. Cod. comm. utriusque Judicis*, ubi divisio facta per dolum vel fraudem vel perperam sine judicio legibus rescinditur, quia in bonæ fidei judiciis quod inæqualiter factum est in melius reformabitur, & ex *l. si soror tua, Cod. de coll.* ibi, si soror tua ex paternorum divisione te fefellit, nec dotem quam acceperat à patre vestro intestato diem functo consulit Præses Provinciæ examinatis partium allegationibus cum bonis dotem confundi jubebit ergo apertè patet ibi: ut si in bonorum paternorum divisione commissus sit error tunc legitimè poterit divisio retractari. Facit etiam Mandelli Consilium 101. & *cons.102.* ubi transactio rescinditur per instrumenta de novo reperta; sed divisio & transactio æquiparantur, ut bene Tiberius Decianus *cons.52. num.12. lib.1.* ergo, &c. Accedit Socinus Junior *cons.48. num.43. & cons.112. lib.1.* ubi ait quod si quis fateatur rem suam in fideicommisso esse cum non sit, non sibi 30
facit præjudicium, & facit celebre Alexandr. *consil.137. numer.21. lib.2.* ubi consuluit, quod is qui cum fratre cæterisque consanguineis divisit bona quæ communia existimabantur, cum verè minimè essent in illis dominium eum non transtulisse ne sibi prædicasse, Decian. *in leg. traditionibus, numer.6. Cod. de pactis*, facit etiam text. *in l.4. Cod. de juris & fact. ignorantia*, ubi Imperatores Diocletianus, & Maximianus responderunt si post divisionem factam, testamenti vitium in lucem emerserit ex his quæ per ignorantiam facta sunt præjudicium sibi non comparabitur: ergo divisio ex errore facta rescindi debet ut bene Cavalcanus *decis.27. num.14. & decis.30. num.40.* Jacobus Menochius *consil.577. lib.6. num.6. 8. & ult. & consil.91. num. 16. lib.1.* Gaill. *lib.2. pract. cap.139. num.4.* Mascard. *conclus. 641. lib.2.* Alciatus *cons.29. num.20. lib.8.* Decius *cons.600. n.8.* idem Menoch. *cons.498. num.27. & 476. num.8. lib.5. & cons. ult. num.94. lib.1.* Tiberius Decianus *cons.55. nu.125. & cons. 21. num.37. lib.2. & cons.23. num.35. lib.3.* Socinus Junior *consil.86. num.3. lib.3.* idem Jacobus Menoch. *cons.418. num.25. lib.5.* & debet probari error quod res aliter se habuerit, quam dictum sit Aymon Cravetta *consil.329. nu.17. & cons. 423. n.5. lib.3.* Rolandus à Valle *cons.69. n.48. & 49. lib.3.* idem Menoch. *lib.4. cons.320.* Carolus Jallongus *racemate 159.* omninò videndus.

Probatur sextò, quia in divisione locum habet remedium 31
l.2. Cod. de rescind. vend. ex d. l. majoribus, C. commun. utriusque judicii, ubi Bart. & DD. neque obstat text. *in dict. leg. in causæ, §. idem Pomponius, ff. de minoribus, & in l. fin. ff. fam. hercisc.* ubi habetur divisionem factam rescindi non posse, quia ut optimè ait Pinellus *in dicta l.2. num.20.* quoties non solum viget inæqualitatis læsio, sed etiam error sive falsitas, ut in præsenti tunc læso competit hoc beneficium *d. l. si post divisionem, & dict. l. cum falsa, Cod. de jur. & facti ignor.* nec tali remedio poterit per læsum renuntiari ubicumque est enormissimè læsus, ut optimè fundat Seraphinus *de Privilegiis jurament. privilegio 90.* etiamsi in instrumento fuerit dictum contra juramentum non venire rationem enormis, vel enormissimæ læsionis, ut *num.35. 36. 37. & seq.* nec minus si adesset geminatus consensus læsi, ut 32
probat Pinellus *in dict. l.2. cap.1. num.36.* Galganettus *de renunciat. tom.2. centuria 2. renunciat.103. num.18. & 19.* ergo divisio per errorem facta non obstat dividenti *dicta leg. si post divisionem*, Soccinus Junior *cons.25. num.4. & 5. lib.4.* Cravetta *cons.26. 188. & 221. num.11. & 18.* Surd. *decis.130. num.6.* ex eo quia error tollit consensum *l. si per errorem, ff. de jurisd. omn. jud. l. cum putarem, ff. fam. hercisc.* sine quo contractus est nullus *l.1. §. conventionis, ff. de pactis*, est quod nullum præjudicium Catharina sibi intulit Menochius *consil.162. numer.28.* & non solum id procedit si inter socios privatim sit facta divisio, sed etiamsi arbitrio dato divisio cele-

celebrata sit *l. si soror* 8. *Cod. de collect. dicta l.*3. *Cod. commun. utriusque judicii*, Seraphinus *cons.*28. *num.*9. *centuria* 1. Immò si pater faciat inter filios divisionem erit servanda, nisi sit læsio legitimæ: quia tunc usque ad illam revocatur Gaillus *lib.*2. *observat. cap.*16. Decian. *cons.*15. *vol.*1. & *cons.*49. *num.*151. *volum.*1. sic quando permittitur divisio inter minores talis divisio non potest fieri sine Judicis decreto, nisi juramentum intervenerit: verùm tunc læsio abesse debet Decius *cons.*349. Menochius *casu* 171. & sufficit in divisione æqualitatem servari ab initio Joseph Ludovicus *decis. Lucensi* 29. Hieron. Magonius *decis. Florentiæ* 62.

33 Dices quod licet divisio fiat pluribus modis maximè inter fratres de quibus Ricçius *collect.*201. *ex l. si quæ sunt*, *ff. famil. hercisc.* omissis tamen pluribus apud Mele ad Gizzarellum *decis.*57. verior modus est ut fiat sorte, sive per Bussolas qui modus est communiter approbatus per nostros, Visconte Brunorus à Sole, Cotta, Reiger, & alii in verbo divisio in quo judicio habet locum Deus qui est Dux Fortunæ juxtà illud Psalm.30. *in manibus tuis sortes meæ*. Hinc S. Augustinus *in d. Psalmo*, ait sors inquit res indubitata humana divinam indicans voluntatem, *cap. sors* 26. *quæst.*12. unde Apostoli sortes miserunt, & electis duobus sors cecidit super Matthiam judicio divino, plura loca Sacræ Scripturæ, & Sacrorum Canonum, ac legum Civilium circa sortem, tradit Mandosius *in Regula* 8. *Can-*
34 *cellariæ*, *quæst.*15. *num.*14. fit ergo divisio sorte nisi aliter consuetudo servet Thorus *part.*2. *in verbo divisio* à quo judicio sortis non datur reclamatio, nec appellatio, quia ut ait Baldus *in l. si duobus in principio C. com. de leg.* Fortuna non habet Imperium in hoc mundo, & ideò à judicio suo non appellatur ut cum Baldo sentit Jason *ibi num.*10. Decius *in Rubr. de appell. num.*39. & *in cap.* licet causam, *num.*210. *de præb.* Costa *in verbo sortis adjudicatio*, Tiraq. *de Iure primorum*, *q.*17. *opin.*1. *num.*95. Antonius Gomez *in l.*38. *Tauri n.*7. & minor læsus non restituitur in hac divisione *l. verum* 22. §. Sciendum est autem, *ff. de minor.* Bald. *in l. ait Prætor* 7. §. *fin. ff. eod.*

35 Respondeo verum esse multis modis fieri posse divisiones scilicet quod minor eligat, major dividat ex *cap. de Parœciis* ubi de duobus Episcopis dividere debentibus qui amplius tempus habet debet dividere, & major eligere, & sic fuit divisio inter Abraham, & Loth, ut ait Sanctus Ambrosius *lib.*1. *de Abraham Patriarcha*, *cap.*3. S. Augustinus *lib.*16. *de Civitate Dei cap.*2. & habetur *in cap. de libellis* 21. *dist.* & *cap. placuit* 36. *quæst.*2. & 12. opiniones refert Regens Capicius Latr. *decis.*28. tamen communissima est opinio, ut fiat per sortem nisi aliter consuetudine practicetur, sed licet fiat per sortem, tamen posita excessiva læsione reformatur in melius *ex l.*2. *Cod. quando*, & quibus quarta pars debeatur *lib.*10. Cotta ubi supra Tiraquellus *num.*97. & practicatum in S. C. refert Gizzarellus *decis.*57. *tom.*1. ubi duo fratres sibi diviserunt hæreditatem commu-
36 nem patris per sortem, unus dixit se læsum in divisione petiit iterato esse faciendam electis bonis viris qui arbitrarentur & unicuique justa, & æqualis pars assignaretur, alius dicebat non esse locum iteratæ divisioni factæ per sortem, S. C. ordinavit M. C. V. quod si facto appretio apparuerit adesse enormem læsionem, & excessivam procederet ad iteratam divisionem æquis portionibus Gizzarellus *dicta decis.*57. Thorus 2. *part. in verbo appellatio*, licet ergò ex Baldo *in l. si duobus* 6. *com. de leg.* & Colero *decis. Germaniæ* 54. *num.*8. dicatur quod qui sortes dirigit Superiorem neminem habet: quia si sors est idem ac fortuna & fortunæ Deus est sequitur illud Platonis dictum *de legibus dialogo* 9. Fortunæ legislatorem nullum imperare posse quasi cùm nullus ei superesset ideò ab ejus sorte appellatio non datur, Bertacchinus *in verbo divisio fol.*88. Borrellus *in tit. de appellat. à numer.*189. *usque ad num.*223. *tom.*2. Scaccia *de appellat. cap.*2. *quæst.*16. *limit.*6. Ruginnellus *de appellat.* §.2. *cap.*3. *num.*452. & 867. licet inquam id receptum sit in divisione per sortem, tamen si sit læsio enormissima datur
37 appellatio, revisio, & rescissio secundùm Bald. *in dicta l. Majoribus*, *numer.*5. *Com. com. utriusque Iudicii*, quia tunc potest per restitutionem in integrum &c. & sic procedunt dicta per Fabrum *in tit. Cod. commun. utrique Iudicii definit.*4. per Thor. *part.*2. *in verbo divisio fol.*145. dicunt enim omnes quod divisio dolosè facta per judicem rescindi, & retractari debet, & ad æqualitatem reduci etiam inter majores, cujus proprium est continere æqualitatem Visconte in verbo divisio. Hinc est quando licet præsumatur divisio inter fratres, si steterint inter se divisi per decem 38
annos, ut latè Benedellus *in constitutione sancimus de jure prothomiseos*, *numer.*76. Maranta *cons.*66. Menoch. *lib.*3. *præsumpt.*60. *numer.*6. Ursill. ad Afflict. *decis.*23. *numer.*3. tamen posita inæqualitate non ita est, duo tamen concurrere debent scilicet unum quod res probetur aliter se habere secundùm quod volens divisionem retractare, tractet de damno vitando, Gamma *decis.*320. Riccius ad Franch. *decis.*675. & ex Decio *cons.*408. *num.*7. qui dicit dicta duo requisita debere concurrere pro retractanda divisione, & idem dico si probet se deceptum ultra dimidiam, cum in divisione locum habeat remedium *d. l.*2. *Cod. de rescind. vend.* Thesaur. *dec.*239. Franchus ubi suprà Visconte *loco cit.* Plotus *in l. si quando* §. *is de in litem jurando*, *num.*5. ubi ponit formam libelli, Escobar *de ratiociniis*, *cap.* 41. *num.*6.

Quod ampliatur ut etiam si divisio fiat per Judicem qui 39
faciat partes æquales, & uni unam, alteri alteram assignet, talis divisio etiam cum judicis authoritate facta, si adest læsio, vel fuit facta, per instrumenta falsa vel dolo, vel fraude vel malitia: potest rescindi, & annullari etiam si fuisset jurata, & transacta in rem judicatam nisi fuisset per judicem facta causa cognita in judicio contradictorio, Plotus *in d.* §.11. prout in simili si testator mandavit quod hæredes ejus stent in communione, poterit Judex non obstante præcepto testatoris, dividere bona inter hæredes si sibi videbitur expediens, Decius *cons.*439. Petra ad Grammat. *d.* §. *numer.*2. Pinellus *in l.*2. *part.*2. *cap.*1. *num.*6. *Cod. de rescind. vendit.* Caldas Pereyra *in leg. si Curatore*, *in verbo vel Adversarii dolo num.*13. & 14. *Cod. de in integr. restitut.* plura de sorte dicit Didacus de Mari ad Gizzarell. *decis.*57.

Sed non est inutilis dubitatio, qualiter sit facienda divi- 40
sio inter plures socios, consortes, omnium bonorum, & dico plures esse casus distinguendos.

Primus est quoad mobilia, & supellectilia domus si 41
sint hæreditaria, & ad eos pervenerunt à communi stipite ipsarum, & tunc dico quod dividi debent in stirpes, non autem in capita, sed si fuerint ab eisdem sociis acquisita, sunt dividenda super Capitibus eorum, qui laborarunt in eis acquirendo pro virili rata cujuslibet ipsorum Baldus *cons.*30. *vol.*3. Cavalcanus *dec.*57. *num.*6. & 7. *part.*2.

Secundus casus est, quoad vestimenta quotidiana, & 42
hæc remanent unicuique propria; festiva verò, & pretio extimabilia æstimantur ponitur pretium in communi, & postea dividuntur, ut dixi de mobilibus, nempè in stirpes si sint hæreditaria, in capita vero eorum, qui laborant si sunt acquisita Paulus de Castro *cons.*366. *vol.*2. Cavalcanus *d.*57. *num.*6. & 7. *p.*2.

Tertius casus est quoad grana vinum, & alios fructus 43
si fuerint percepti ex bonis hæreditariis communis stipitis, eorum dimidia dividi debet in stirpes eorum, altera vero dimidia in Capita laborantium, si verò sunt ex bonis ab ipsis sociis acquisitis, vel conductis vel ab eis uti colonis partiariis cultis, dividi debent ad ratam super capitibus eorum qui laborarunt, Baldus *cons.*30. *vol.*3. Bart. *cons.*186. *vol.*1. Alexander *cons.*199. *vol.*1. & *cons.*133. *vol.*2. & *cons.* 77. *vol.*5. sive illi qui laborarunt sint viri, sive mulieres, sive adolescentes, habita tamen ratione arbitrio boni viri, dandi aliquid plus illis, qui plus, & fortius laborarunt Cavalcanus *decis.*57. *num.*9. & 10. *part.*2. Alexander *cons.*199. & *cons.*133. *vol.*2. & *cons.*77. *vol.*5. Cavalcanus *dicta decis. num.* 10. & 11. ubi dat regulam mulierum, & adolescentium, ubi ait quod mulieribus minus dandum est, & adolescentes usque ad 12. annum nihil lucrantur ultra expensas victus & vestitus, ab anno vero duodecimo usque ad annum 18. computantur pro dimidia unius viri, vel pro duabus partibus ex tribus.

Quartus est casus quoad stabilia, & tunc prima opinio 44
dicit cum Cavalcano *dicta decis.*57. *num.*12. & 13. *part.*2. tam hæreditatem, quam acquisita ab ipsis sociis dividenda esse in stirpes nulla habita ratione personarum laborantium; Ciriacus verò *tom.*2. *cap.*392. *num.*13. dicit distinguendum esse sicut in divisione fructuum nempe quod bona vetera hæreditaria dividi debeant in stirpes, bona vero non hæreditaria, si fuerint acquisita partim cum fructibus bonorum antiquorum & partim opera laborantium pars illa quæ proportionabiliter fuit acquisita cum fructibus

ctibus bonorum veterum dividi debet in stirpes, & residuum in capita ita Socinus Junior *cons.74. numer.11. vol.2.* sed si omnia fuerint quæsita opera laborantium, tunc dividi debent secundum capita eorum qui laboraverunt habita ratione ad majorem vel minorem laborem secundum ætatem Cephal. *consil.69. & cons.775.* Decian. *cons.39. vol. 2.* Soccinus Junior. *dict. cons.74. vol.2.* Malvasia *cons.28. num. 13.* & decisum per Senatum Mantuanum dicit Ciriacus *cap. 392. in fine.*

45 Si vero fratres sibi dividant bona diversarum matrum, unusquisque prius deducit dotes maternas in tot stabilibus una cum fructibus à die mortis Patris, Surdus *decis.234.* Ciriacus *cap.117. numer.6.* & talis electio etiam ei competit si dotes fuissent datæ æstimatæ æstimatione faciente emptionem, quia tunc licet maritus debitor, *vel ejus hæres*, teneatur reddere æstimationem in pecunia, sicuti neque uxor potest compellere maritum, vel ejus hæredes ad restituendam eamdem rem æstimatam *leg. quoties* 5. ubi Baldus *num.7. & 8. Cod. de jure dotium*, Socinus Senior *cons.56. volum.1.* Covarruv. *pract. quæstionum, cap.28.* Sylva nuptialis *lib.2. in tit. diviti non est nubendum, numer.71.* Tobias Nonnius *cons.52.* Joseph. Ludovicus *de jure dotium, column.1.* Mascardus *conclus.664. num.8.* Surdus *cons.225. numer.4.* Anna *allegat.149. post collectaneas*, qui omnes etiam dicunt in dubio æstimationem facere emptionem, quia maritus vel ejus hæres est obligatus ad dotem restituendam in pecunia. Sequitur quod si non habeat pecuniam præ manibus pro dicta restitutione facienda tenentur mulier & ejus hæredes accipere bona in solutum pro pecunia, & aliud pro alio insolutum accipere pro dote, eligendo etiam bona quæ voluerint, & meliora invito debitore; ut *in auth. hoc nisi, ubi glossa in verbo meliorem, Cod. de solution.* ubi omnes repetentes, Surd. *cons.227. Thesaur. dec.153.* Joseph. Lud. *dec. Perusina 64. num.10. & dec.65. num.2. leg. Creditoris 8. ff. de dist. Pignoris*, & in divisione ante omnia deducitur æs alienum, & sic dotes deducuntur tamquam æs alienum, priusquam fiat divisio, Menoch. *cons.229.* Paris. *cons.130. num.18. vol.1. & cons.100. vol.2.* Socin. Senior *cons.23. num.13. vol.2.*

46 Quando vero Creditor facit sibi hanc electionem de bonis stabilibus melioribus pro dote materna, v. g. tunc potest pro sua portione in bonis paternis petere integrum prædium vel fundium, quia quando unus ex pluribus fratribus, vel sociis habet partem propriam, contiguam rei communi, tunc jure debet illi assignari pars quæ confinat cum parte ejus propria Capicius *dec.42.* Anna *alleg.158.* qui dicit ita vidisse servari contra Consilium Cornei 81. *volum.2.* Barzius *dec.100. numer.17.* Mascellus ad Capic. *dict. dec.42.* ut inde statutum Mantuæ hoc disponente testatur Cyriacus *cap.117. tom.1.*

47 Divisio vero bonorum donatorum contemplatione matrimonii patri, & filiis nascituris fit in stirpes non in capita: hoc est medietas dabitur Patri, & medietas filiis ex *l. si quis Titio, ff. de usufr. accrescend.* ubi ait J. C. quod si quis Titio, & hæredibus suis usufructum legaverit, dimidiam Titius, & dimidiam hæredes ejus habebunt ex quo text. & ex *l. interdum, in princ. & l. liber homo, §. Titius, ff. de hæred. Instit. & ex l. si pater, ff. de vulg.* probat Christophorus Martius *examine 33. numer.5.* quo si testator plures collectivè posuit sub unico verbo post nominationem alterius nempè instituo Cajum & filios Sempronii intelligitur instituisse in stirpes ita ut Cajus dimidiam, & alteram dimidiam filii Sempronii obtineant, quam dimidiam possunt inter se postea dividere si velint: sequitur Mantica *lib.1. de conjecturis, tit.11. numer.9.* & dat rationem quare isti filii in stirpem succedunt non in capita, & dicit eam esse, quia cum testator eos segregatim non nominavit, sed conjunctim & sub involutione verborum disposuerit, creditur considerasse eos tamquam unicam personam, & loco unius tantum habuisse, & consequenter unicam tantum portionem illis adscribere voluisse Glossa, Bart. & alii *in d. l. interdum*, Fontanella *tom.1. claus.4. gloss.9. part.1. numer.7.* Thorus *voto 29. num.51. cum seqq.* unde.

48 Infertur primò, quod divisio est vel totius in partes, vel generis in species scissio, ut res de qua est quæstio facilius atque certius intelligatur, Arnoldus Reygier in Thesauro juris *in verbo divisio, in bonis Ecclesiæ*, quærit Baldus *in leg. jubemus, la 2. num.11. Cod. de sacros. Eccles.* qualiter sit facienda, & dicit quod aut loquimur de divisione facti (puta ut agri colendi inter colonos dividantur, vel fructuum, & istum potest fieri, aut loquimur de divisione dominii, & tunc refert, aut Ecclesia provocatur ad divisionem, & tenet divisio, quia est necessaria, aut provocat alium & tunc, aut pro utilitate Ecclesiæ, & potest fieri divisio, alias secus, & servari debet in hac divisione illa solemnitas quæ servatur in alienatione alias non tenet divisio, & Ecclesiæ utilis erat quando Ecclesia socium habet rixosum; hic enim in quietando eam ad divisionem provocare censetur, Baldus ubi suprà. 49

Infertur secundò, hæreditatis divisionem, &c. esse faciendam, ut minor eligat, sed major dividat sic jure Canonico disponente, de qua Gaill. *lib.2. observat. cap.116.* Scurphius *consil.71. centuria 1.* Misingerius *observat.37. centuria 4.* dummodo adsit dolus, & captio insidiosa, Reiger *in suo Thesauro juris, in verbo divisio, numer.2.* & sic practicatum apud Germanos quod intellige quando sunt duo, qui dividant, sed si plures sint quam duo, tunc dividunt per sortem *leg. fin. in principio, Cod. commun. de legatis*, & ad Judicis officium spectat providere ut æqualitas servetur §. *si familiæ Institut. de officio Iudicis:* inter filium vero præmortui fratris senioris, & patruum fit hoc modo, Patruus dividit & filius præmortui senioris eligit, & qualiter fieri debeat divisio rerum mobilium, immobilium & nominum, videas textum *in leg. Cod. quando, & quibus quarta pars debeatur, lib.10.* sic inter fratres habentes communes boves, & terras, quarum unus fortè laboravit, alter non, quomodo dividantur fructus provenientes, & quæ deducantur notat Bartol. *consil.86.* ubi dicit operarum rationem habendam esse. Quod si duo habeant jus hauriendi aquam, tunc ille haustus debet dividi inter eos, pro modo & arbitrio Judicis, *l. si quis, C. de aquæduct. lib.11.* Corsettus *in suis singularibus in verbo aqua.* 50 51

Infertur tertiò, quod casu quo duo sibi dividunt rem emphyteuticam, quod potest fieri ex *lege 1. & finali, Cod. commun. divid.* quia communio parit discordiam etiam inter dilectissimos fratres nullus in ea tenetur perpetuo stare, *leg. cum pater, §. dulcissimis, ff. de leg.2. cap. ex tenore, de sententia excommunicat.* si ergo res indivisibilis & tota adjudicatur soluto, & satisfacto prætio, & æstimatione alteri suæ partis, & portionis quocumque modo id fiat de quibus Fontanella *claus.4. gloss.9. part.2. num.17. & num.71. cum seqq.* tunc secundum magis receptam opinionem non debetur Laudemium, quia est alienatio necessario de Ponte *de Laudemio, quæst.25. num.50. & quæst.26. num.4.* Mainardus *decis.230. num.3. & decis. 43. lib.4.* Cancerius *2. part. variar. cap.11. de emphyteusi, part.2. inspect.40. numer.5.* Surdus *decis.305. num.31.* Fontanella *decis.280. num.12.* Quod si res sit omninò divisibilis, tunc divisio fit hic modo, quod unusquisque remanet cum sua parte Maurus Burgos *de Laudemio, part.2. inspect.40. num.31.* Guttierez *de Gabellis, quæst.22. numer.20.* & sic unusquisque habet de per se illud divisum quod antea habebat commune, & pro indiviso Burgos ubi suprà *num. 78.* neque debetur Laudemium, ut latè Fontanella *tom.1. dec.280. num.4. & seq.* 52 53

Infertur quartò, divisionem Territorii esse committendam expertis quando immineret controversia Territorii, an sit sufficiens pro cultura agrorum feudi, & pro usu animalium, ne impediatur usus animalium propriorum Baron. Franch. *d.301. numer.9.* Rendella *de pascuis, cap.10.* decisum refert Thorus *in supplemento, in verbo divisio.* Quod si contingat, ut fiat divisio rei litigiosæ, & clerico fratri adjudicatæ videtur facta in fraudem mutandi judicii causa, ad excludendos fratres laicos à conventione judicii facti, & ideò per J. C. fuit de anno 1639. decisum, quod respectu portionum laicalium, causa remaneat in S. C. non obstante divisione, & cum pars reclamasset fuit dictum stare in decisis ut refert Consiliarius Arias de Mesa *lib.3. var. c.18. num. 50.* Thorus *in verbo divisio in suo supplemento.* Quod si res non patiatur commodum tunc ille cui major pars illa non contingit pecunia debet socium æquare, & quando una res dividi commodè non potest tota debet uni concedi, ut in illius æstimatione alter condemnari debet, ut latè Bartius *decis.100. per totam*, quod si non divisio commodè fieri tunc deveniendum est ad licitationem, in qua si obtinebit, qui habet majorem partem offerendo prætium æquale, quod pars adversa obtulit, Capic. *decis.36.* & facta divisione domus si socii discrepant inter se circa electionem unius ejusdemque partis, tunc qui habet aliam domum conti- 54 55 56

contiguam, vel rem contiguam illi pacto, debet obtinere Capicius *decis.*42. sed si res non recipit divisionem, ut gradus, portæ, &c. servientes ad plures domos, tunc non capit licitationem, Capic. *decis.*65. quod si vendatur domus communis duobus à duobus fratribus, & in ea sit apotheca cui ex ipsis emptoribus debeatur disputat Thorus *p.*2. *votorum, voto* 55.

57 Infertur quintò, divisionem factam per arbitros extrajudicialiter per errorem juris in bonis alterius non valere, nec probare justam causam præscribendi; secus si judicialiter, Cavalc. *decis.*77. & poterit retractari non obstante laudo subjecto præscriptione & titulo putativo, Cavalcan. *decis.*28. nec obstante longitudine temporis propter juris resistentiam, Cavalcan. *decis.*30. quia divisio non potest præscribi licet res steterint communes per tempus antiquissimum, cujus initii memoriam non extat, Cravetta
58 *cons.*60. & 264. *l.*3. *Cod. in quibus causis cesset præscriptio longi temporis*, cui rei ratio est, quia nemo compellitur persistere in communione, *leg. si non sortem*, §. *si centum ff. de condit. indeb.* Barbos. *litt. C*, *num.*27. ideò ad sedandas discordias, quas communio solet importare divisio
59 fuit inducta, Cavalc. *decis.*46. *part.*1. Quod si domus possideatur à pluribus in communi difficilius dividi poterit quàm fundus, quia fundi divisio fieri potest declinatione verbali, sed domus non nisi pariete intermedio, & sic domus divisio per solaria fit, quia solarium habetur loco parietis, sed ubi domus non est ita divisibilis, tunc putant aliqui quod locetur, & fructus dividantur, scilicet pensiones ex *l. communis*, §. *cum de usufr. ff. comm. divid.* Alii dicunt, quod uni assignetur, & condemnetur ad supplementum aliis cohæredibus in pecunia ex *leg. familiæ*, *ff. fam. hercisc.* Gabedus *d.*108. Portoles *de contractibus*, *c.*45. *n.*12. Velasc. *de partitionibus*, *c.*22. *n.*7. Gratian. *c.*997. *num.*3. Raynosius *observ.*21. Petr. Marquez. *de divisione bonorum*, *lib.*2. *cap.*10. *num.* 3. & 4.

60 Infertur sextò, quod signa divisionis alicujus Territorii fieri & poni solent, quædam magnæ cruces in arbore, vel quidam lapides, &c. de quibus post alios Thorus *in voto* 33. *num.*36. & 39. casu vero quod Creditores qui habent rem communem hypothecatam domum, scilicet, vel fundum; tunc creditor facta exequutione poterit provocare socios ad divisionem *l.*1. *C. comm. divid.* sed si domus sit indivisibilis, tunc creditor oblato pretio plus quam emptor obtulerit consequetur totum prædium, ut bene Faber *in tit. C. de communi rerum alienatione*, *definition.*1. Thorus *voto* 95. *tom.*1. ubi plures refert decisiones; sociorum verò bona communia qualiter dividantur tradit Menoch. *centuria* 2.
61 *casu* 123. & 125. & quid de lucri divisione inter patrem & filium, qui negotiatus fuit cum pecunia patris, idem Menoch. *casu* 126. & quas expensas contribuat frater in divisione cum alio fratre tradit idem Menoch. *casu* 127. *de divisione aquæductus*, & *pascuorum*, latè tradit Menoch. *casu* 128. & 245. Thesaur. *decis.*71. & 72.

62 Infertur septimò, divisionem induci, cum alter ex dominis rei communis partem rei uti propriam & divisam longo tempore possedit solus, *l. si major*, *Cod. com. divid.* quam gloss. communiter approbari dicit Bald. *cons.*82. *lib.* 2. Alex. *cons.*52. *vol.*2. Bart. *de præscript. part.*1. 3. *part. principalis*, *quæst.*12. *num.*35. Decian. *cons.*79. idem Bald. *cons.* 356. *lib.*1. Rom. *cons.*205. *num.*3. *cons.*418. & tempus longum est decem annorum inter præsentes, Alex. *d. cons.*92. dummodo solus solverit onera, & fructus perceperit, Dec. *consil.* 79. *numer.*5. latè Brunorus à Sole *in suo compendio propositionum juris in verbo divisio*.

63 Infertur octavò, posse patrem testamento prohibere divisionem faciendam inter filios infrà certum tempus; verum si minor vellet huic prohibitioni renunciare non posset, tamen talis divisio prohibita per testatorem inter filios, inter quos alii sunt minores poterit fieri ex causa concernente favorem minoris, item non obstante prohibitione Testatoris proceditur ad divisionem inter filios, quando ex prohibitione oriuntur discordiæ inter eos, vel aliter divisio sit utilis, Grammaticus *d.*7. Clarus *in* §. *finali*, *qu.*68. Boerius *decis.*87. Gaillus *lib.*1. *cap.*139. Cravetta *cons.*60. Dec. *cons.*265. Bart. *in l.*14. *ff. pro socio*, & sic licet testa-
64 tor disponat quod hæredes permaneant in communione rerum, tamen potest ab altero eorum peti divisio Asinius *de exequutione*, §.3. *cap.*130. divisio verò inter fratres cum facultate, & remissione Juris, quod habent, aut habere sperant tollit jus accrescendi, Marchisellus *lib.*1. *quæst. ju-*
ris, *quæst.*3. qui *quæst.*15. ait quod divisio præsumitur inter 65
fratres communia bona decennio possidentes modo partes sint æquales; nam immoderata inæqualitas excludit præsumptionem divisionis, secus si est inæqualitas in modico, immò divisio jurata cum promissione de non veniendo contra ipsam retractatur si in ea sit erratum Marchesellus
ubi suprà quod si fiat divisio inter filios cum juramento & 66
patris consensu, tunc habet tacitam conditionem si pater in voluntate permanserit Decius *cons.*475. *numer.*23. Quod si à Patre fiat divisio reservata sibi facultate testandi inter Filios in vim contractus jurata valet, nec postea per Patrem poterit retractari, etiam obtenta absolutione juramenti; secus si fiat in vim ultimæ voluntatis Osascus *d.*125. Cardin. Puteus *dec.*84. *part.*2. & *decis.*132. Verallus *d.*275. *part.*1. & *dec.*288. *part.*2. Magonius *dec. Florentiæ* 64.

Infertur nono quod in divisione unus alteri teneatur de 67
evictione, & æqualitas sit servanda, tamen si feudum in divisione pervenerit ad unum, & ad alterum allodium mortuo illo cui obvenit feudum relicta filia (quæ supponitur incapax feudi de jure communi) si dominus feudi ad se avocaverit feudum non poterit filia agere pro tali revocatione contra patruum Rolandus *cons.*51. *vol.*4. Joseph Ludovicus *decis. Lucensi* 29. Menochius *cons.*87. *vol.*1. Quod si hæredes dividantur inter se & renunciaverint omni juri quod alter habet vel habere possit in parte alterius non per hoc si unus ex hæredibus fuerit negligens in adimplenda voluntate defuncti, alter cui debetur portio negligentis, repelleretur: quia illa renunciatio non refertur ad illud quod quis postea amittit sua negligentia, Bart. *in auth. hoc amplius Cod. de fideicomm.* & *in l.*9. *ff. de transact.*

Infertur decimo pupillos non posse provocare ad divisio- 68
nem, nec plures minores possunt se provocare; sed provocari possunt per majores & tunc minores possunt dividere, verùm quando expedit Pupillo divisionem fieri: ipse provocat minorem, & hoc fit ex legitima causa, *l.*7. *ff. de reb. eorum*, Cravetta *cons.*268. Menoch. *de arbitr. casu* 171. Bart. *in l.*4. *ff. de tutelis*, & *in l.*1. §. *si communis*, *ff. de rebus*
eorum. Fœmina tamen habet semper electionem in divi- 69
sione Prukman *in l. multis part.*2. *art.*23. *ff. de statu hominum*, Reigier *in verbo divisio*, *numer.*13. & qualiter antiquior frater dividere debeat, & minor eligere: tractant Vvessembecius *in paratitlis famil. herc. numer.*6. Cujacius *lib.*13. *observat. cap.*4. *num.*11. Mysinger. *centuria* 4. *observ.* 17. Gaill. *lib.*2. *observat.*116. *num.*14. Guid. Papa *decis.*289. Scurphius *cons.*71. *centuria* 1. Colerus *de processu executivo*, *part.*1. *cap.*3. *num.*40. & licet sorte vel judicis officio sit facienda Vivius *dicta dec.*437. *lib.*3. & præsumatur taliter facta Menoch. *lib.*3. *præsumpt.*60. & facta inter fratrem majorem, & minorem, præsumatur facta provocante fratre
majore, Idem Menoch. *præsumpt.*61. sed quæstio est an si 70
quis primò possedit partem indivisam, & postea acquirat totum dicatur novus possessor de qua re agit Pastorius *p.*3. *quæst.*111.

Infertur undecimo judicium sortis esse approbatum an 71
J.C. *in l. sed cum ambo*, *ff. de judiciis* præsertim quando res communis commodam divisionem non patitur, & si divideretur deformaretur: tunc enim sorte est dirimenda, Afflictus *in constitut. sancimus numer.*44. *in princ.* ubi novissima additio Anna late *cons.*47. & tunc res dicitur non pati commodam divisionem quando res per divisionem deterioraretur, Bald. *in l. sancimus*, *Cod. de donat.* vel si divisio esse alteri injuriosa, Bald. *in l.*2. *C. comm. divid.* quod remittitur arbitrio judicis sicuti fit in judiciis divisoriis §. *quædam instit. de action.* Menoch. *casu* 132. *num.*6. & *seq.* ubi docet quomodo arbitrium judicis versari debeat in casibus, in quibus res commodam divisionem non recipit Thorus *in verbo divisio domus*, Masullus ad Capic. *dec.*63. Thorus *in verbo*, *divisio*, & dicitur rem non pati commodam divisionem tum de jure tum de facto *l. filii*, *ubi glossa*, *de condit.* & *demonstr.* Rovitus *in pragm.*24. *de feudis*, *num.*35. Mele ad Gizzarell. *dec.*57.

Nec prætermittendum est scire quod si bona subjecta fi- 72
deicommisso assignata fuerint uni in divisionem, licet possint ab ipso auferri, tamen evictio non debetur, quamvis sit promissa Rolandus à Valle *cons.*51. *vol.*4.

Hæc dixisse sufficiat ad Causam de qua agitur, in qua spero decidendum divisionem iterum esse faciendam posita læsione de qua suprà. Quod si incidenter plura

alia de divisionem dixerim, sciat quisquis me collegisse ad illustrandam materiam prædictam. Scripsi 29. mensis Martii 1661.

DISCEPTATIO CXIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur, de qua hic.*
2 *Decisio Rotæ Lucensis adducitur.*
3 *Statutum Lucense 39.lib.2. explicatur.*
4 *Statutum Lucense 40.lib.2. explicatur.*
5 *Mulier non obligatur sine consensu propinqui, & de Iudicis decreto ex statuto Lucensi.*
6 *Mulier vigore statuti Lucensis, neque potest facere distractum, vel solutionem sine requisitis statuti.*
7 *Mulier ex tali statuto non potest facere quietationem, nec dilationem concedere debitori, nec remittere.*
8 *Mulier vidua in Republica Lucensi non potest recipere dotem sine requisitis à statuto, quod fallit in tribus casibus.*
9 *Mulier vigore statuti Lucensis 70. lib.2. non potest obligare suas dotes, nisi cum certis solemnitatibus.*
10 *Gratianus c.297. adducitur, & declaratur.*
11 *Promissio dotis, de qua hic facta ab Angela fuit inefficax.*
12 *Mulieris obligatio ei utilis non valet sine solemnitatibus statuti Lucensis.*
13 *Promissio de obligando non est obligatio, & quando, quod latè discutitur.*
14 *Promissio dotis constituendæ, an, & quando sit dotis constitutio.*
15 *D. Angela qualiter promiserit dotare, & D.Paulus in Albarano, de quo agitur.*
16 *Mulieris obligatio, de qua hic, est contra formam statuti, & nulla, & quid in accessoria Pauli?*
17 *D.Paulus intercessisse, seu fidejussisse videtur in obligatione, de qua hic.*
18 *Statutum prohibens fœminam, vel minorem obligari quando extenditur ad accessorium, & fidejussorem.*
19 *Statutum Lucense lib.2. c.39. an respiciat favorem publicum, & qualiter.*
20 *Statutum de quo hic annullat contractum si mulier declaret se velle nullum esse, scilicet & statutum Mantuanum &c.*
21 *Fidejussor quando remaneat obligatus ex contractu nullo respectu Principalis.*
22 *Tutor quando remanet obligatus fidejubens pro Pupillo si contractus sit invalidus.*
23 *Pauli obligatio, de qua in præsenti fuit mera fidejussio, & quare.*
24 *Obligatio fidejussoria quando corruit Principali corruente.*
25 *Fidejussor dicitur etiam obligatus cum clausula principali, & insolidum, quando nullam habuit ex contractu utilitatem.*
26 *Fidejussor in contractu principali nullo an agat contra nulliter obligatum pro suo interesse.*
27 *Mulier se obligans ex falsa causa, tenetur fidejussor, & quare.*
28 *Statutum, vel alia dispositio loquens universaliter non comprehendit dotem secundùm unam opinionem, quam erroneam alii judicarunt.*
29 *Probabilior est opinio, quod tale statutum, & dispositio universalis dotem comprehendat quando non est in particulari casu privilegiata.*
30 *Statutum Lucense prohibens mulieribus alienationem loquitur per verba universalia geminata, & enixa.*
31 *Mulier an sit specialiter privilegiata, ut dotem alienet sine alio requisito.*
32 *D.Andreolus lib.2.c.112. distinguit tres casus, & qui sint in materia.*
33 *Textus in l.fin. C. qui bonis cedere possunt in dote procedit ex Franco d.219.*
34 *D. Antoninus Merenda lib. 19. cap. 44. tom. 4. adducitur ad rem.*
35 *Privilegia non extenduntur ad alias personas, vel casus præter expressos.*
36 *Lex loquens generaliter comprehendit omnes casus, quamvis videatur major ratio in uno, quàm in alio.*
37 *Dotis causa venit sub Regulis Generalibus Iuris.*
38 *Text. in l.1.ff.solut. matrim. explicatur.*
39 *Dispositio Generalis an, & quando comprehendat casus valdè privilegiatos.*
40 *Textus in leg. si dotare, Cod. ad Vellejanum explicatur.*
41 *Dotis restitutio vigore statuti Lucensis fieri non potest, nisi cum solemnitatibus statuti.*
42 *Consensus consanguineorum debet esse in ipso contractu mulieris contrahentis.*
43 *Minoris contractus requirit solemnitates in actu contractus.*
44 *Beneplacitum Apostolicum in rebus Ecclesiæ potest procedere, & subsequi alienationem.*
45 *Assensus Apostolicus cur possit præcedere, & subsequi contractum.*
46 *Minoris obligatio absque Curatore an & qualiter valeat.*
47 *Minor qualiter bona recuperet alienata sine solemnitate.*
48 *Pupilli, & minoris bona alienata in utilitatem ejusdem sine decreto an benè alienata.*
49 *Alienatio bonorum Ecclesiæ est nulla etiam si utilis sit Ecclesiæ, quando fit sine solemnitatibus requisitis.*
50 *Propinquorum consensus à statuto requisitus qualiter esse debeat.*
51 *Paulus, de quo agimus, tempore obligationis per sex dies excedebat majorem ætatem, unde judicatur, ut minor.*
52 *Modicum in jure nostro qualiter, & quomodo non consideretur.*
53 *Obligatio dotis vigore statuti Lucensis qualiter facienda.*
54 *Albaranum, de quo in præsenti qualiter sit à Paulo subscriptum.*
55 *Subscriptio quid operetur.*
56 *Subscribens quando videatur non obligatus, & ad alium finem facta.*
57 *Condemnatio, de qua in præsenti causa, est ambigua, & declaranda.*

ARGUMENTUM.

Statutum Lucense 39. lib.2. de alienationibus à mulieribus non faciendis, nisi certis adhibitis solemnitatibus, etiam causam dotis comprehendere defenditur contra Saliceti doctrinam, D. Altogradi senioris, & junioris, Censalii, Andreoli, & aliorum J. C. ex Florentissima Republica Lucensi cum nostris scilicet Præside de Franchis, Præside Merlino, aliisque junioribus, promissionem se obligandi, donandi, dotandi, &c. non semper efficacem obligationem censeri cum Doctissimo Fontanella, Petra, Afflicto, & aliis latè probatur, & in hoc etiam D. Andreolus nobiscum consentire videtur: minoris obligatio per sex dies post majorem ætatem consideratur uti minoris, & habet beneficia ejusdem. Albaranum subscribens quando videtur ut testis, quando ut Principalis obligatus, ubi D. Svelves Cuenca, Ninno, Caldas Pereyra, & alii adducuntur.

PRO

Paulo Busdraghi,

CONTRA

Mariam Borsotti viduam quondam Nicolai Borsotti &c.

FACTUM.

1 Supponitur in facto in Civitate Lucca sub die.... Februarii 1640. fuisse factam declarationem per quoddam Albaranum tenoris sequentis 28. *Si dichiara per il presente scritto, come questo giorno con il nome di Dio, della B.Vergine, e con il mezzo dell'Illustrissimo Signor Antonio Nicolò Gratta, e del Signor Francesco Busdraghi è stato concluso parentato trà l'infradette parti nel modo, e forma, come appresso.*

Promettono la Signora Angela del Signor Cosmo Busdraghi, e li Signori Benetto Antonio, e Paolo Busdraghi suoi figli, e s'obbligano, che la Signora Maria figlia, e Sorella loro respettivamente, pigliarà per suo legitimo Marito, e Sposo il Signor Nicolò del già Signor Gregorio Barsotti, & in lui consentirà per parola di presente secondo l'uso della S. Madre Chiesa, dentro li 15. di Marzo prossimo, & per contro il Signore Nicolò Borsetti promette pigliare per sua legitima moglie, e sposa la sudetta Signora Maria, & in lei consentire, primieramente come s'è detto, secondo l'uso di S. Madre Chiesa, dentro il tempo sudetto, e per dote, & in nome di dote la sudetta Signora Angela Busdraghi Madre, e li suoi Fratelli insolidum promettono la summa, e quantità di ducati 2000. di lire sette 10. in questo modo cioè scudi 250. che sono in mano del molto Illustre officio d'Abbondanza per il legato di Buonvisi, in contanti, subito seguito il sposalitio, e li restanti ducati 1750. un mese dopo seguita la morte del Signor Cosmo Busdraghi Padre della Signora Sposa, & in tanto ne piglieranno ogn'anno i frutti a ragione di ducati cinque per cento l'anno, sino all'intiero pagamento, e per la sudetta somma de ducati 1750. e frutti se obligaranno la Signora Angela, e figli sopranominati con i debiti consensi insolidum, loro beni, nella meglior, e piu valida forma, che far si possa, promettendo ancora la sudetta Signora Angela, e li figli di fare venire la ratificatione del Signor Cosmo soprascritto, dentro tre mesi dopo la celebratione del contratto, da farsi subito doppo fatto lo sposalitio, oltre di questo la Signora, e figlioli sopradetti daranno alla Signora Maria quei Corredi, che si ritroverà; consignandoli un mese doppo seguito detto matrimonio, promettendo il detto Signor Nicolo de assicurare dette doti, e Corredi sopra tutti gli suoi beni, che haverà, in forma di ragione valida, con le clausole solite, e consuete, e perciò conservare, e mantenere dette parole, promettono alla pena, e sotto la pena di detti 1000. di lire 7. 10. da pagarsi dalla parte inosservante, a quella, che osservarà, e che osservare vorrà, per sue spese, e danni, & interessi, e senza alcuna diminutione, perche così convennero, e pattuirno, obligandosi loro, e loro beni, heredi presenti, e futuri, in pienissima forma di ragione valide, e per essere la verità delle sudette Parti, sottoscriveranno il presente di loro propria mano: Questo dì, & anno sudetto. In Lucca.

Adì 6. di Marzo 1640. Io Castruccio Castrucci mi contento, che la Signora Busdraghi mia zia si obblighi, come nel presente scritto si contiene.

Io Angela Busdraghi mi obbligo a quanto di sopra si contiene.

Io Benetto Busdraghi m'obbligo a quanto di sopra si contiene.

Io Antonio Busdraghi, come sopra.

Io Paolo Busdraghi come di sopra.

Io Nicolò Borsetti, come di sopra.

2 Quia supponitur fuisse commentum in Rota Lucensi Paulum Busdraghi, & fuisse condemnatum per hæc verba specialem Paulum uti hæredem D. Angelæ non teneri ad aliquam fidejussionem, ex persona autem propria teneri quantum potest, deductione egeat; Propterea D. Paulus recurrit ad me quid sentirem de causa prædicta, cui respondendo dixi, obligationem dictæ Angelæ nullam, & invalidam fuisse, obligationem etiam suam, nec valuisse, ac proinde absolvendos esse conventos, vel condemnandos hæredes Angelæ, ut nunc dotem constituant, nulla habita ratione illius primæ conventionis.

Quod quidem probatur ex eo, quia vigore statuti Lucens.39. *lib.*2. notati à Surdo *in decis.*264. *num.*6. Mulier 3
non potest se obligare sine consensu viri, quod solet limitari, quando mulier esset facta locupletior, juxta notata per Alexandrum *in l.more, col.*2. *ff. de acquir. hæred. & in l. mutuum, ff. eodem, & in terminis*, Lamberting. *in tract. de contract. Mulierum gloss.*24. *num.*1. Grandutius *theoremate* 25. *limit.*14. Roman. *cons.*313. & 453. Francisci Merlin. *de Forlivio decis. Lucens.*20. unde per statutum Lucens. *lib.*2. *cap.*40. fuit dispositum ad tollendum omne dubium, 4
quòd si Mulier aliqua vellet facere aliquem actum extrajudicialem putà additionem hæreditatis, &c. quod intervenire debet consensus propinquiorum, de quo disputatur, quando, & in qua additione, juxta notata per Josephum Ludovicum *in decis. Luc.*45. quam etiam decisionem compilavit Octavian. Zuccar. *decis. Luc.*1. cum ergo 5
in præsenti causa non fuerit consensus viri tunc viventis, nulla alia solemnitas à statuto requisita intercesserit, dictam obligationem invalidam censeo. Hinc videmus sta- 6
tuto Lucensi prohiberi mulierem, non posse solvere sine consensu propinqui, & Judicis decreto, ut ex statutis prædictis *lib.*2. *cap.*39. & 40. de quo Zuccarus *decis.*16. *num.* 2. quod quidem statutum licèt loquatur de contractu, tamen locum habet in distractu, qui venit appellatione contractus per Tiraquell. *de legibus connub. gloss.*5. *num.*5. *cum pluribus seqq.* & per Carpanum *ad statuta Mediolanens. cap.*238. *num.*187. *cum pluribus seqq.* & tale statutum locum habet quomodocumque mulier se obligabit, sicque restringit omnem potestatem se obligandi, quo casu indubitatum est, quod etiam facultas disttahendi excluditur, ex Tiraquell. ubi suprà, *num.*4. ubi apertè docet, quod stante dicto statuto mulier vidua prohibetur sine solemnitatibus statutariis obligatos liberare, sequitur Carpanus ubi suprà, *num.*94. Zuccarus *decis.*16. *num.*6. sic non poterit 7
facere quietationem sine solemnitatibus statutariis, nec pactum de non petendo, nec remittere, nec dilationem concedere, ut benè Altogradus Senior *consil.*15. *tom.*2. qui etiam disputat, an possit remittere caducitatem emphyteutæ *in consil.*16. *eodem tom.*2.

Immò in dicto statuto *cap.*4. expresse prohibetur viduis 8
solutiones recipere, sine consensu, &c. exceptis tribus casibus 13. ubi solutiones fierent ex causa mutui, depositi, & commodati, quæ solæ permittuntur fieri, sine consensu propinqui, sed cum solutio non fit ex causa mutui, depositi, & commodati dubitari non potest quin comprehendatur sub dispositione dicti statuti: quia exceptio firmat regulam in contrarium, *cap. nonne de præsumpt. l.Tribunus*, §. *ult.* ubi Bald. *ff. de militari testam.* nam ubi statuta procedunt per regulas, & fallentias, omnes aliæ exceptiones, & limitationes censentur exclusæ, Bald. *in l.*1. §. *sed excipiuntur, ff. de feriis*, Roman. & Bursattus, quod sequitur Zuccarus ubi suprà *n.*9. igitur cum in præsenti causa non fuerint servatæ solemnitates statuti Lucensis, nulla dici debet obligatio prædicta.

Probatur secundò: quia vigore statuti Lucensis *lib.*2. 9
*cap.*70. mulier non potest obligare suam dotem ullo modo, & qualibet de causa, nisi intervenerint solemnitates, de quibus ibi, & sic aliter facta promissio est nulla, nullumque producit effectum. Neque obstat Gratian. *cap.*297. *num.*6. 7. & 8. ubi promissio dotis ad finem contrahendi 10
matrimonium judicatur efficax etiam sine solemnitatibus statutariis; quia respondeo primo, quod Gratianus non loquitur de muliere obligante suam dotem contra formam statuti, quod in specie, & expresse prohibet mulieres posse obligare earum dotes absque solemnitatibus, ut in casu statuti, Lucensis notat Zuccarus *d.*71. *n.*5. sed solum dicit Gratianus donationes propter nuptias factas causa matrimonii non indigere insinuatione, quod est multum diversum à casu nostro. 11

Respondeo secundò, quod licet dicta D. Angela promisisset in dicta apocha, seu albarano dotare suam filiam, adhuc esset promissio inefficax, cum statutum, ut diximus, prohibeat mulieres posse obligare etiam dotes sine debitis solemnitatibus, & consensibus de quibus in dicto statuto, & ubi habemus verba statuti clara, non est ulterius quærendum, ad textum *in l.Ancillæ, ff. de furt.* Beccius *cons.*12. Magon. *decis. Lucens.*70. *n.*40.

Probatur tertiò: quia statutum Lucense, ut mulier 12
obli-

obligetur; non requirit, quod causa, pro qua mulier obligatur sit ei utilis, sed solum requirit solemnitates intervenisse & an causa fuerit legitima, hoc etiam sufficit, ita Menoch. *de arbitr. judicum*, *lib.2. c.171. nu.6.* Fellonius *ad statuta urbis inspect.1. p.1. dec.24. n.3.* & sustinetur contractus etiamsi mulieri non sit utilis, dummodo quod non remaneat penitus indotata, scilicet citra dimidiam suarum dotium, ita Rot. *d.1187.* coram Seraphino, Fellonius *ad statuta urbis, fol.391. & cap.151. n.30. fol.331.* ubi testatur fuisse pluries judicatum contra decisionem Gregorii 333. & licèt contrarium sentiat Joannes Petrus Nogueroll. *alleg. 29. num.198.* tamen illi satisfacit optimè, ita ut amplius desiderari non possit, Salgadus *in labyrint. credit. p.2. cap.4. à n.68. usque ad* 102. dicitur apertè apparet, quòd cum in contractu, de quo agimus, non intervenerint solemnitates requisitæ à statuto Lucensi.

13 Probatur quartò, quia promissio contenta in albarano non est obligatio actu, sed promissio de se obligando, igitur non poterit contra eos agi, qui taliter promiserunt, antecedens patet ex albarani lectura, ubi dicitur, *si oblighe-ranno*, &c. consequétia probatur, quia aliud est facere, aliud promittere de faciendo, *l. bona fide*, *§. sanè*, ubi gl. & DD. *ff. de eo quod certo loco*, *l. quod si nolit*, *§. in factum*, *vers. illud plane*, *ff. de delict. edict. l. non omnis*, *ff. de re judicat.* de quibus Tiraqu. *de retractu conventionali in fine*, *nu.41. cum multis sequentib.* & latè Petra *de fideicommiss. quæst.8. num.* 161. Menoch. *consil.91. volum.1.* Fontanel. *claus.4. gl.4. p. 4. num.20. cum seq.* qui plures casus refert, in quibus promissio de facienda, non est facere, sic promissio de vendendo non est venditio, ut latè Thesaur. *decis.* 233. Vivius *dec.329. lib.2.* promissio de locando, quod non sit locatio, de ratificando, quod non sit ratificatio de fidejubendo, quod non sit fidejussio, ut pulchrè decidit Senatus Sabaudiæ, ut refert Ant. Fab. *defin. 36. in tit. C. de fidejus.* Trivisan. *dec.69. lib.1.* de permutando, quod non sit permutatio, de mutuando, quod non sit mutuum, de cedendo, quòd non sit cessio, de faciendo contractum quod non sit contractus, de renunciando, quod non sit renunciatio, de renovando quod non sit renovatio, de absolvendo, quod non sit absolutio, de accipiendo in uxorem, quod non sit acceptio, de infeudando, quod non sit infeudatio, de dotando, quod non sit dotatio, de instituendo hæredem, quod non sit institutio, de restituendo quod non sit restitutio, de alienando, quod non sit alienatio, de dando insolutum, quod non sit datio, de transigendo, quod non sit transactio, de subjiciendo, quod non sit subjectio, & de constituendo ante factum, quod non sit constitutio, secundum Petram *ubi supr. n.283.*

14 Neque dicas, quod promissio dotis constituendæ sit ipsa constitutio, Afflict. *dec.61. nu.1.* eleganter Ursill. *in addit.* qui decisum referunt, & promissio de renunciando licet Boerius *dec.3.* dixerit, quòd non sit renunciatio, contrarium tamen decisum refert Merlin. *controver.3. tom.1. ex l. si intra, ff. de pact.* ibi liberabo te, significat statim liberare, sic promissio de donando, est donatio, ad evitandum circuitum inutilem, gloss. *in §. perficiuntur*, *in verb. manifestaverit*, *Instit. de donat.* Bart. *in l. juris gentium*, *n.2. ff. de pactis*, Rippa *resp.144.* Affl. *dec.61.* Facchin. *lib.2. cap.7. & 8.* Castillus *libr.2. controv. cap.3.* quæ quidem opinio vires assumit ex doctrina Joannis Andreæ in add. ad Speculat. *in tit. de obligat. & solut. super rubr. colum.1.* qui ait promittentem se obligare ad decem intra certum diem, adveniente die posse conveniri stanti, ac si de præsenti se obligasset: quia inutilis circuitus est evitandus, quam doctrinam explicat Castill. *ubi suprà.*

Respondeo enim cum doctissimo Fontanella *claus.9. p.4. num.36.* quod quando actus ad sui perfectionem nihil aliud requirit, tunc idem est promittere, ac facere, & quia donatio nihil aliud requirit hodie, *vigore l. si quis argentum*, *§. fin. C. de donat.* cum ex pacto nudo oriatur actio in donatione, vigore *l. si quis argentum*, *§. fin.* ideo nulla datur differentia inter promissionem, seu pactum de donando, & ipsam donationem, & hæc est illa quæstio, quam defendi ego, dum extraordinariam cathedram Pandectarum agerem in explicando rubricam, *ff. de donat.* de qua celebre theoramata composuit Discipulus olim meus Carolus Burtiglierius *de success. ab intest. cap. 2. theoremate* 42. Si verò actus requirit aliquod extrinsecum, non idem est promissio, ac factio, videlicet in promissione de ascendendo in arbore, requiritur ascensus, ideò non est idem promissio, ac ascensus, sic promissio de donando, vel dotando per publicum instrumentum, non est donatio, vel dotatio, quia requiritur actus extrinsecus, ut benè Fontanell. *claus.4. p.9. nu.35.* Sic si quis promiserit se donaturum alicui in scriptis non poterit conveniri ex vi promissionis, quasi quod per eam censeatur obligatus: nam cum promissio sit de faciendo donationem in scriptis, requiritur ultra consensum actus 15 extrinsecus scripturæ, & sic nil mirum, quod non sit obligatus vigore dictæ promissionis, ut ego post Cancer. & Fontanellam notavi *in quæst. dotalibus*, *qu.7. num.51. fol.229.* cum igitur in præsenti d. Angela promiserit se obligaturam, & filios ejus cum debitis consensibus, &c. meliori, & validiori via possibili, promittentes ratificationes Domini Cosmæ cum aliis extrinsecis actibus, de quibus in dicto albarano, consequenter non potest applicari conclusio, quod promissio de se obligando, censeatur obligatio, sed applicari debet limitatio, quod promissio de se obligando cum tali, & tali circumstantia extrinseca, non sit obligatio, *ut suprà* dicebamus.

Cum obligatio matris sit facta contra formam statuti, ac 16 proinde nulla, consequenter obligatio D. Pauli nulla dici debet, quia contractu personali annullato, omnia accessoria corruunt, *in l. non dubium in secunda parte*, ubi Jason, & omnes *Cod. de legibus*, *l. cum principalis*, *ff. de regul. juris*, *cap. accessorium*, *de reg. jur. in 6.* & utrobique gloss. cum aliis concordantibus, & ex statuto Lucensi filiusfamilias major quemadmodum pro extraneo fidejubere potest, ita multò magis pro patre, vel matre sua, sicut enim extraneum potest in fidem suam recipere, & pro eo fidejubere, sic poterit & pro patre, vel matre, *leg. si ex alio*, *C. quod cum eo*, *l. si dubitet*, *§. filiusfamilias*, *ff. de fidejuss.* Eringius *de fidejuss. C.3. in tit. quæ personæ fidejubere possint*, *num.337.* Christophorus Martius *decis. Senens. exam.14. num.4.* Ludovis. *decis.220. & filiumfamilias majorem annis* 18. unà cum patre, & cum illius consensu, vel sine, obligari quotidie videt in Civitate Lucæ: ita permittente statuto, *cap.62. num.2.* & servandum dicunt omnes per textum *in leg. stipulat. ista habere licere*, *vers. sed si quis*, *ff. de verborum obligat.* & notat Cen- 17 salius *dec. Lucens.7. n.44. & seqq.* unde cum promissio dotis sit facta à d. Angela, & filiis insimul, & mater est, quæ principaliter in subsidium Patris puellæ tenetur dotare, totum commodum pertinet ad matrem, ita ut filius tanquam fidejussor in dicto contractu accessisse videatur, unde succedit regula, quæ dicit, quòd corrupto principali, corruit accessorium, Ludovis. *d.321. num.7.* ubi Beltraminus *num.* 13. Marescott. *lib.2. var. cap.65. num.7.* Censal. *decis. Lucens.7. in fin.* unde potuisset D. Paulus contra principalem agere, antequam conveniretur, si tamen obligatio matris, vel ipsius fuisset valida, idque vigore statuti Lucensis *c.160. lib.1.* in quibus terminis loquitur Magon. *in dec. Lucensi 6. num.34.* Rot. *dec.205.* apud Censium, quod etiam de jure communi est verum, juxta notata per Censalium *dec. Lucens. n.22. cum seqq.*

Neque dicas, quòd dupliciter potest statutum disponere, 18 primò quidem prohibendo aliquem contractum fieri propter prædictam utilitatem principaliter, ita ut ipso jure ab initio sit nullus contractus, secundò potest disponere prohibendo principaliter favore certæ personæ, in primo casu propter nullitatem causatam ipso jure à statuto non potest accedere fidejussor, quia statutum resistit ab initio, & impedit ortum civilis, & naturalis obligationis, & operatur nullitatem etiam partibus invitis, quia favore publico renunciare non possunt, & propterea fidejussorem accedere non posse, ex Theorica Bart. *in lege cum lex*, *nu. 4. & 6. ff. de fidejuss.* quem sequitur Cæsal. *consil.437. numer.22. & sequent.* Gratian. *cap.122. num.28.* Eringius *de fidejuss. capit. 5. numer. 368.* Mangilius *de evict. quæstion.174. num.* 18. Muta *ad consuetudinem Panormitan. cap. 31. numer.* 30. *& 31.* Cavalcan. *decis.31. num.23.* Censal. *dec. Lucens. 38. num. 1.* In 2. vero casu fidejussor poterit validè se obligare: quia cessat ratio statuti; præsumitur enim voluisse favere solum mulieribus, non autem eorum fidejussoribus, & quod est speciale favore unius, non debet ad aliud extendi, & ita concludit Simoncellus *lib.2. de decretis*, *tit.5. num.29. & 30.* Gratianus *cap. 122. num.* 14. *ubi num.15. & 16.* de communi testatur Marescottus *lib.2. variarum cap.65. num.9. & 10.* Fenzonius *ad statuta urbis*, *cap.152. num.77. & 78.* Cencius *de censibus*, *quæstion.74. num.12.* Seraphinus *decis. 1324. num.6. & 7.* Barzius *decis.56. numer. 23.* Fontanella *decis. 472. num.14.*

num. 14. & seqq. statutum vero Lucense cap.39. libr.2.
19 non inducit, seu non importat favorem publicum, sed tantum jus favorabile respectu illius mulieris contrahentis contra jus commune: at certum est, mulierem jure communi validè contrahere sine consensu propinquorum, quando est major, lege ubi gloss. in verbo obligavit, Cod. ad Velleja. Gratianus cap.756. num.24. Rot. decis.88. num. 7. part.6. recent. Ergo dum concernit merum favorem mulieris, sequitur quòd contractus ab initio sit validus, & solum sit nullus ipso jure, si mulier ita declaret, & velit esse nullum ad tradita per glossam in lege eleganter, ubi Bart. num.3. in fine, ff. de dolo malo, Paulus cons.60. lib.1. Tiraquellus in lege si unquam in verbo revertatur, numer.302. cum sequent. Cod. de revocand. donatione, & de legibus connubialibus, gloss.8. num.91. Rolandus à Valle consil.22. num.39. ubi num.40. ait, quod interim valet effectus & numer.41. & 42. lib.2. Rota decision. 28. part. 2. divers. ubi loquitur quando nullitas est inducta ipso jure, Surdus cons.1. num. 84. & seq. & decis. 70. nrmer. 24. 25. & 26. latè Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glossa 56. num. 90. & 91. Latissimè Giurba observat.71. num.17. Surd. consil.523. numer. 3. Censal. in decis. Lucens. 38. num. 5. qui loquitur in terminis statuti Lucensis cap. 39. lib. 2. & Surdus ait, quod sem-
20 per Senatus Mantuanus intellexit statutum Mantuanum inducens nullitatem ipso jure, quod semper Senatus ita pronunciavit, Seraphinus ubi suprà, Puteus, & Rota apud Censalium num. 7. qui loquuntur de contractu à muliere gesto sine debitis solemnitatibus, & sic loquitur Burattus decis.937. num.2. Andreolus controversia 84. num.11. Carpanus ad statuta Mediolanens. cap.328. numer. 415. & 467. ubi annullatio contractus facta per mulierem vigore statuti intelligi debet, si ipsa mulier voluerit, cum ad ejus favorem sit inducta, Fenzonius ad statuta urbis cap. 151. num. 15. Sperellus decis. 16. numer. 25. & 26. part. 1. & defectus solemnitatum, quando ipsa mulier non dat de nullitate, non attenditur, ut post alios probat D. Merlinus controversia 21. num.1. Surd. dec.179. num.17. & 18. Capyc. Latro d.19. n.6.7.8.9. & 10.

21 Itaque si in tali contractu interveniat fidejussio, procedit doctrina Bartoli, de qua suprà, scilicet quòd non valeat fidejussio; sed quando dict. contractu accessit obligatio principalis, & insolidum in hoc casu non loquitur Bartolus in d.l. cum lex, ff. de fidejuss. & dicunt tum antiqui, tum Moderni Doctores, quòd non possit considerari obligatio fidejussoris, uti accessoria; sed ut separata, & de per se reputari debeat, & respectu Creditoris est tanquam duo Rei debendi, ita deficiente uno principali, remaneat alter, independenter ab alio principaliter obligato, ita Maurus de fidejuss. cap.27. num.79. cum pluribus sequentibus, Cravetta de antiquitate temporis par.5. princip. vers. divino subsidio, num.19. & 26. Carpanus ad statuta Mediolanensia, cap.328. num.427. qui loquitur in puncto de fidejussore evictionis, de eo, qui se obligavit tanquam principalis, Cyriacus cap. 196. num.59. & 60. Marescottus lib.2. var. cap.65. num.7. Gratianus cap.122. num. 10. & seq. & cap.310. num.28. & 348. numer. 34. Cencius quæst. 74. num.8. & 9. Mangilius de evict. quæst.74. num.8. & 28. D. Ferdinandus, Arias de Mesa lib.2. var. cap.13. per tot. & præsertim num.6. 10. 11. & 12. ubi dicit, quod si lex resistit obligationi, fidejussor datus non tenetur; sed tamen quando ille, qui intercessit, se debitorem principalem constituit, poterit efficaciter conveniri, & adducit Bald. in l. Præsidium, num.50. Cod. de jure dotium, & num. 12. subdit rationem: quia tunc sunt duo rei debendi, & quamvis alter non obligetur, in alterius tamen persona obligatio potest consistere, & latiùs num.17. & 18. & cap. 14. num.1. ad contraria sigillatim respondet Cavalcanus d.31. num.27. qui reprobat Laurentium de Pinu contrarium sustinentem cons.71. Fontanell. decis.472. per totam, nam hoc casu obligatio fidejussoria nullam habet dependentiam ab obligatione alterius; sed consideratur de per se sola, & perinde est, ac si solus se ad solvendum obligasset, & respondet ad opinionem contrariam Laurentii de Pinu, quod in casu suo fidejussor non se obligaverat uti principa-
22 lis, & in solidum, in simili dicitur de minore contrahente absque solemnitatibus, si tamen in contractu adest Tutor, qui proprio, ac principali nomine se obligavit, sustinetur, contractus respectu ipsius Tutoris, licet respectu minoris sit nullus, & invalidus, ita in terminis probat textus in l. & si is, quem in §. pignora, & ibi glossa in verbo sanè vers. quantum autem ad Tutorem, Cod. de Prædiis minorum, Decius cons.7. num.6. vol.1. Bertazzolus de clausulis, claus. 7. glossa 19. num.3. Menochius de arbitrariis casu 171. num. 77. & seq. Maurus de fidejuss. sect.1. cap.50. num.17. & in terminis Gratianus cap.122. num.10. & 11. & decis. Marchiæ 182. num.10. & 16. Marescottus lib.2. variar. cap.65. num.7. ubi plures allegat decisiones Rotales, & fuit decisum in Rota Romana census 5. Julii 1638. coram Verospio.

Ergo apparet, dicunt Adversarii, & quod licet contractus D. Angelæ fuisset nullus, tamen obligatio D.Pauli erit valida: quia cum fratribus, & Angela Matre se insolidum obligavit.

Respondeo autem ad hanc difficultatem non militare fa- 23
ctum, de quo agitur: quia Paulus habebat Patrem viventem tempore obligationis, ut apparet ex scriptura privata, quæ affertur ibi Angela del Signore Busdraghi, & de hoc non est difficultas in facto, & sic Paulus non erat hæres Patris, ergo non tenebatur sororem dotare, frater enim non tenetur, nisi quando succedit Patri in hæreditate, à qua sororem excludit, Surd. cons.255. num.18. Duranus alios referens decis.26. num.1. & 8. part.1. aut in casu, quo non existit Pater nec mater, ut probat Surdus ubi suprà num.37. nam si mater existit, & sit dives post Patrem, qui inopiam solvere dotem non poterit, obligatio dotandi filias spectat ad matrem, ex l. finali, Cod. de dotis promissione, quam illustravit Carrocius in tract. variis per plures quæstiones, Jas. in l.1. num.28. ff. sol.matrim. Costa de remediis subsidiariis remedio 65. Surdus tit.1. quæst.14. num.13. Duranus dec. 26. num.8. part.1. & quia in chirographo mater, & fratres dotem promiserunt, patre vivo, & filio Paulo, de quo agitur, per sex dies post majorem ætatem existente, quo casu, ut infra probabo, adhuc censetur perseverare minor ætas, signum ergo est, Paulum, utpotè non obligatum suscepisse in se onus alienum, filiumfam. &c. ergo merus fuit fidejussor, si esse potuit, ut infrà negabitur; ergo invalidè contraxit, non obstante obligatione insolidum, & allegatis suprà in argumento, & licet non existente Patre, onus dotandi spectet ad fratres, sorores excludentes ex dispositione statuti Lucensis cap.9. & 10. lib.2. tamen certa est juris conclusio, quod si Pater ipsiusmet Puellæ dotandæ sit inops tunc obligatio dotandi transit ad matrem, & propterea si ipsa det dotem, aut partem dotis filiæ, non censetur dare in exonerationem fratris talis Puellæ; sed ut propriæ satisfaciat obligationi, ita Jason in d.l.1. nu.28. ff. solut. matrim. Mascard. de probat. concl.156. n.19. Surd. de alim. tit.1. quæst.7. num.50. Costa de remediis subsidiariis remedio 65. Barbosa in l.1. par.4. ff. sol.matrim. Fontanella, Angelus, Bossius, & alii de quibus ego in tract. de dote, quæst.4. in l. 1. ff. sol. matrimon. & hoc casu, quod à matre datum est pro dote dicitur datum in solutionem proprii debiti, & non remanet ex tali causa creditrix filii, ejusdemque fratris puellæ dotatæ, nec tali filio in legitimam imputatur, Mascardus concl.156. num.15. & post alios D. Altogradus cons. 59. tit.1. à num.6. & quia talis dos promissa fuit à matre, quæ præsumitur donare voluisse, Surd. cons.524. num. 12. maximè si poterat competenter dotari in bonis Patris, ergo censetur erga filium liberalitatem exercere voluisse, Cæphalus cons.485. num.68. Menoch. cons.183. num.14. Homodeus cons.91. num.78. lib.1. Costa de remediis subsidiariis dict. remedio 65. num.3. & plures refert Mangilius quæst. 20. n.9. Altogradus cons.59. num.14. & quia promisit proprio nomine, ideo dos dicitur promissa solum nomine proprio, ut benè D.Altograd. d.cons.59. n.15. & promisit mater summam ex propriis bonis suæ dotis, & sic solum contemplatione filiæ, & non filii, post alios D.Altograd. d.cons.59. n.17. latè Zucarus dec.Luc.8. quia latè loquitur, prout in cons.31. latè explicat textum in l. si extraneus, ff. de jure dotium, an & quando mulieri competat actio dotis, & cons. 34. latè explicat illud Brochardicum, quod dos data primo viro censetur data secundo; ergo argumentum, de quo suprà non est applicabile ad salvandam obligationem Antonii, quando est nulla obligatio Angelæ matris.

Unde mirabar de aliquibus, qui opponebant, quòd ob- 24
ligatio accessoria corruit, quando principalis deficit ex l.non dubium, C. de legib. l.cum principalis 138. ff. de Regulis juris, cum aliis adductis a Bertazzolo de clausulis instrum. claus.7. gloss.19. num.3. quia adversarii pro prima opinione ad-
ducti

ducti limitant multipliciter, & signanter quando fidejussor se obligat uti principalis, & insolidum, tunc enim etiamsi obligatio minoris, seu mulieris sit nulla ob solemnitates non servatas, non ideo erit invalida obligatio fidejussoris, cum tali casu obligatio fidejussoris non sit accessoria, sed uti principalis judicetur, ita notabiliter respondet glossa *in l. si is, quem in verbo accessorium, C. de prædiis minorum*, Parisius *decis.16. num.*110. *& seq. lib.*2. Gratianus *cap.*120. *num.*21. *& seq. & decis. Marchiæ* 182. *num.*12. *& seq.* sed vera est nostra responsio, quod obligatio Pauli sit fidejussoris, cum ad dotandam non tenebatur, & erat Pater vivus, ad quem pertinebat tale onus, sicuti solent etiam respondere Doctores, quod argumentum procedit in contractu simpliciter prohibito, quia tunc si corruit principalis obligatio, corruit accessoria, secus autem quando contractus est prohibitus favore cæterarum personarum, puta pupilli, mulieris, &c. quia tunc obligatio licèt corruat, ob non adhibitas solemnitates, non propterea corruit obligatio fidejussoris simul obligari, cum non sit æquè favorabilis, ut in puncto Paris. *d. cons.*16. *num.*111. *lib.*1. Grat. *c.*122. *nu.*13. Seraphin. *decis.*1328. *num.*6. assignat rationem, quia prohibitio alienationis concernit solum commodum pupilli, aut minoris, & non alterius personæ, prout per eandem rationem ratiocinatur, Gratianus *ubi suprà nu.*14. ita quòd fidejussor consideretur, uti author nullitatis, & uti talis non potest illam allegare in præjudicium alterius, Ferrettus *cons.*155. *num.*7. Cyriacus *controvers.*181. *num.*57. *& seq.* Ludovisius *decis.*140. *num.*10. & fuit in præcisis terminis sic firmatum in Rota Romana in una Salviani interdicti 26. Aprilis 1641. coram Dunozetto impressa post Merlinum *de pignoribus, decis.*42. Quod sanè procedit in obligatione minoris, non autem mulieris habentis statutum contrarium, & universalitatem verborum repugnantium, & generaliter dicendum est, quòd fidejussor etiam cum clausula principali, & insolidum simpliciter dicitur fidejussor, cum

25 nihil habuerit, nec participaverit commodi, sed totum ad beneficium Angelæ Matris factum fuit: Neque dicas quod quantum attinet ad Creditorem, non intelligitur fidejubere, sed veluti Correus consideretur, & principaliter, ac insolidum poterit conveniri, ex notatis ab Arias de Mesa *lib.*2. *variar. cap.*14. *num.*4. à Fontanella *decis.*472. *num.*3. à Rota Romana coram Merlino *decis.*112. *n.*9. à Capycio Latro *decis.*133. *num.* 1. *&* 2. Respondeo enim id procedere quando obligatio illius Correi concerneret sui necessitatem, ita quod teneretur ad eam faciendam, saltem pro rata, at secus quando obligatio est voluntaria sine ulla commodi perceptione, ac utilitate.

26 Et in hoc est notandum, quòd quando mulier, vel minor obligantur cum fidejussore insolidum promittente, si agat deinde fidejussor pro credito recuperando à muliere, vel minore nulliter se obligante, non poterit agere, quia cum illi invalidè contraxerint non poterit fidejussor agere, & habere regressum contra mulierem, vel minorem, ut benè in terminis Lambertingus de contractibus, *gloss.* 16. *n.*21. *&* 22. & hoc ait procedere, sive fidejussor sponte fidejusserit, sive etiam de mandato mulieris, ut sequitur Carpanus ad statuta Mediolanensia *cap.*328. *n.*431. *&* 432. Cen-

27 salius *decis.*48. *num.*24. Imò si mulier se obliget ex falsa causa, puta, quia dixit se esse hæredem viri ex testamento, cum non sit, tunc neque poterit dicere fidejussor stante nullitate obligationis mulieris se non teneri, quia procedit regula quando falsa causa se tenet ex parte Creditoris, sed si se teneat ex parte mulieris debitricis, tunc imputatur fidejussori, qui super dicto mendacio sequutus fuit fidem mulieris, & post alios Censalius *dec.*43. *in fine*.

28 Probatur quintò, quia statutum Lucense, de quo suprà, loquens de muliere non se obligante sine suis solemnitatibus comprehendit etiam causam dotis, quæ probatio dependet ab ea quæstione, an dotis causa contineatur sub statuto loquente de aliis contractibus, & prima opinio est, quòd non veniat, & quòd obligatio matris sine talibus solemnitatibus valeat in dote, quasi quòd non contineatur sub statuto prædicto, ex glossa *in l. fin. vers. cessante*, ubi Salicetus *n.*3. *C. de jure dotium*, Barbosa *in l.*1. *p.*3. *n.*53. *ff. soluto matrimonio*, Ruin. *consil.*195. *lib.*1. Jason *consil.*157. *lib.* 2. Socinus *cons.*80. *num.*23. *lib.*4. Parisius *cons.*81. *num.*8. *lib.*3. Cæphalus *consil.*408. *num.*9. Natta *consil.*52. *num.* 15. Laderchus *consil.*60. *numer.*50. Gaballus *consil.*97. *lib.*2. Baldus Novellus *de dote par.*6. *privileg.*12. Marescottus *lib.*1. *variarum, cap.*43. *num.*9. Puteus *decis.*160. *nu.*3. *&* 4. *lib.*3. Caputaquensis *dec.*3. *numer.*3. *& dec.*287. *num.*28. Barzius *decis.*82. qui testatur de communi, *num.*18. Marzius Medices *dec.*88. *n.*20. *& dec.*49. *nu.*3. Francus *decis.*182. *num.*20. Afflict. *decis.*121. *per tot.* & sic dos non subjacet Regulis juris communis prohibentibus mulieres se obligari Rota *decis.*177. *numer.*11. *part.*1. *recent. & dec.*511. *par.*2. *recent.* & hoc non solum procedit in matre se obligante pro dote filiæ, sed etiam in quacumque muliere se obligante pro dote cujuscumque extraneæ, *l. finali*, *C. de Vellejanum*, Henrigus *de fidejussoribus cap.*7. *num.*453. Marescottus *lib.*1. *cap.*43. *num.*12. Martius Medices *decis.*48. *num.*2. *& decis.* 49. *numer.*3. Farinac. *decis.*511. *par.*1. Medices *decis.*49. *num.* 8. *& seq.* Quod non solum procedit in obligatione facta per publicum instrumentum, sed etiam facta per privatam scripturam, imò sola pollicitatione, ac nudo pacto Medices *decis.*49. *num.*6. & post alios Picus *ad statuta urbis decis.* 13. *&* 15. & Andreolus *controvers.*112. *à numer.*16. & D. Staibanus *resol.*41. *num.*23. *tom.*1. Censalius *decis.*77. *num.* 6. & sic hæc opinio dicit statutum Lucense *cap.*39. *lib.*2. ubi inducitur certa forma in obligatio mulierum, scilicet consensum mariti, propinqui, ac etiam Judicis authoritatem, aliaque, &c. non comprehendit dotis obligationem, & sic mulierem posse obligari pro dote alterius, Bald. Novellus *de dote, privileg.*48. Soccinus *cons.*80. *& prop. num.* 23. *vol.*4. Eugenius *consil.*9. *& cons.*14. qui testantur de magis communi, Menoch. *consil.*242. *per totum, &* 261. *num.*39. *& seq.* Cyriacus *cap.*81. *num.*1. Marescottus *cap.* 43. *num.*12. Gratianus *cap.*647. *num.*22. Amatus *dec. Marchiæ* 39. *n.*2. *& decis.*90. *num.*8. *&* 9. Peregrinus *dec.*14. Velaschus *consult.*170. *num.*38. *&* 39. ubi ait, quòd solemnitates statuti non curantur; quando mulier se dote obligat, & hoc etiam locum habet in dotis augmento Rota Romana *ubi suprà*, & ampliat Censalius *decis.*77. *num.*43. *cum seq.* non solum si statutum loquitur per universalia verba, sed etiamsi per generalia, &c.

Itaque dicit in simili Salycetus *in l. fin. num.*3. *Cod. de jure dotium*, quod statutum generaliter disponens, ut instrumenta publica non probent, nisi reperiantur registrata, seu insinuata non comprehendit causam dotis, seu dotalia instrumenta, & ante Salycetus firmat Bald. *in auth. eo decursum, C. de donat.* ante nuptias, & Salycetum sequuti sunt Jason *in d. l. finali, num.*9. Ripa *in l. prima, num.*15. ubi Decius *n.*9. *ff. solut. matrim.* Cagnolus *in l.*2. *num.*22. *ff. de reg. juris*, Baldus Novellus *de dote part.*6. *privil.*47. Negusant. *de pignor. part.*8. *rubr.*1. *num.*23. *in fine*, ubi dicit de communi, & ab ea non esse recedendum, nec in consulendo, nec in judicando, Lanarius *de instrum. insinuat. quæst.*40. Afflictus *in constitut.* Bajulus *numer.* 50. Marsilius *singul.* 442. Tiraquellus *de retract. consang.* §.1. *gloss.*14. *num.* 104. Loffredus *consil.*31. *num.*9. Menoch. *consil* 261. *numer.*38. *& seq. vol.*3. Intrigliolus *singul.*95. *lib.*2. Caldas Pereyra *lib.* 4. *de jure emphyteut. cap.*10. *num.*23. Corduba *in l. si quis à liberis*, §. *si quis*, *num.*237. *ff. de liber. agnosc.* Barbosa *in l.*1. *part.*1. *num.*17. *ff. solut. matrim.* Franchus *decis.*219. *num.*4. Anna qui plures testatur in facto se abstinuisse in rubrica de vassallo decrepitæ ætatis *num.*31. Puteus *decis.*16. *lib.*3. Verallus *decis.*3. *&* 190. *part.*3. Picus *post tractatum de contractibus decis.*13. *nu.*3. Marotta *cap.*14. *num.*14. *&* 15. Giurba *observ.*38. *num.*12. *&* 16. quod etiam in feudis procedere dicit Camerarius *in cap. Imperialem*, *fol.*85. *de prohibita feudi alienatione*, per Federicus de Ponte *de potest. Proreg. de assensu super dote*, §.20. *num.*23. *vol.*1. D. Rovitus *consil.*94. *num.*23. *volum.*1. Ideo statutum requirens insinuationem, non comprehendere instrumentum donationis contemplatione matrimonii, si præsertim fiat ab illo, qui donare tenebatur, qualis est Pater, ut observat Gratian. *c.* 474. *n.*24. Grossus *ad pragm. Siciliæ*, §.2. *n.*10. qui loquens de statuto Siciliæ, quod mandat, insinuandas esse donationes, ex causa dotis, & donationis propter nuptias, ait loqui de illis factis ab extraneo, non autem de illa, quæ fit à Patre ex Cutello *de donat. contemplatione matrimonii*, *tr.* 1. *discurs.*1. *par.*11. *num.*53. *& discurs.*3. *part.*6. *num.*17. *& tract.*2. *discurs.*1. *speciali* 4. quidquid dixerit Intrigl. *singul.* 95. *lib.*2. præsertim si factæ fuerint contemplatione certi matrimonii cum certa persona contrahenda, Giurba *obser.* 33. *num.*12. quo casu cessat totalis fraus, Leonius *dec.*137. *num.*13. Grossus *in addit. ubi supr.* §.20. *num.*15. Monterius *dec.*101. *num.*7. Zerola *observ.*38. *num.*7. & post Corsettum *cons.*291.

Secunda opinio est contra Salycetum, & suos Asseclas, 30 contra

contra quos insurgit dictus Merlinus *cap.59. tom.3. numer.* 13. qui ait contrariam sententiam esse pluribus difficultatibus involutam, præsertim, quia dotis causa, licèt multas obtineat prærogativas, tamen eis non gaudet, nisi in casibus expressis, ea ratione ab ipso *num.50.* memorata, quod statutum generaliter providens comprehendit etiam personas, & causas privilegiatas, nisi sint privilegio munitæ individuo casu, de quo agitur, ex textu *in l. in fraudem*, §. *fin. ff. de milit. testam. & seq.* D. Pratus *lib.1. discept. for. c.20. à num.29. & observ.70. num.14.* & D. de Franchis *d. decis. 286. num.3.* à quo suas rationes accepit dict. Merlinus *ubi suprà*, & Castillus *decis.90. n.7.* qui loquens de instrumento censuali, quod intra tres menses intimari debet, juxta prag. Regni Siciliæ, ait esse insinuandum etiamsi dotis causam contineat, & d. Merlin. ait, quod prag. *de registrandis assensibus*, loquitur per verba universalia ibi, *che tutti quelli*, & ibi, *che tutte le refutationi*, quæ universalia cum sint, comprehendit etiam causa dotis, & nihil excludit dict. Merlinus *dicto cap.59. numer.7.* Castillus *decis.90. num.18.* & latè Vaez *in principiis juris, lit.O, num.4.* Domin. Marotta *cap.31. num.44. & 45.* dict. D. Carolus Petra Judex meritissimus M.C.V. *in ritibus M.C. Vicariæ ritu 167. tom.2. nu. 33. per totum*, qui refert Doctores uti erroneam existimantes Salyceti doctrinam, ut fuit Curtius Junior *in l. hæres absens n.18. ff. de Iudiciis*, & alii quos refert D. Petra *ubi suprà, n.33. fol.98. in princ.*

30 Ergo cum statutum Lucense loquatur per verba universalia geminata, & prægnantia, ut patet in statuto 39. *&* 40. *lib.2.* ut nullo modo mulier possit quocumque modo, & ex quacumque causa obligare, aut quemcumque contractum, vel quasi contractum facere absque consensu dict. Propinqui, &c. sequitur attendi debere statutum universaliter loquens etiam in causa dotis, ut neque ex causa dotis mulier possit obligari, absque solemnitatibus dicti statuti, cum verba universalia comprehendant omnes casus, qui excogitari potuerunt, Cravetta *cons.294.* Roland. *consil.44. num.36. lib.3.* Ruinus *cons.123. num.11. lib.2.* Parisius *consil.63. num.4. lib.2.* Cephalus *consil.58. num. 17. & cons.121.* Gabriel *consil.20. num.18. lib.2.* Pedroccha *consil. 16. num.17. & seqq.* Bertazzolus *claus.7. gloss.19. num.20.* & confirmatur, quia in eodem Statuto *cap.41.* excipiuntur tres casus, in quibus concedunt statuentes, mulieres posse se obligare sine consensu consanguinei, & quia non reperitur casus dotis dici debet contineri, argum. eorum, quæ notant Giovagnonus *consil.35. num.46.* qui alios allegat, Decius *consil. 50. n.2. & cons.416. n.12.* Barzius *dec.82. n.8. & 9.*

31 Neque dicas, quod mulier est specialiter privilegiata, ut possit se obligare pro dote *l. si dotare, & l. fin. C. ad Vell.* ubi Glossa *l. promittendo, ff. de jure dotium*, ergo in hoc dos est privilegiata, quod non obstante fragilitate mulieris adhuc remanet pro dote obligata, statutum autem Lucense disponendo adhiberi consensum propinquorum in contractibus mulierum, non comprehendit causam dotis, quia statutum prædictum invenit causam dotis specialiter privilegiatam, & sic illam non comprehendit, ut benè Lambertingus *de contractibus gloss.21. in verbo occasione, n.50. pag.399.* Lambertinus *de jurepatronatus, lib.1. part.1. q.5. principali, art.3. num.4.* Gerardus Massolus *consil.15. numer.42.* Marescottus *lib.1. variar. resol.43. numer.9.* Cardinalis Puteus *decis.160. lib.3.* Rota *decis.264. num.3. & 4.* in novissimis Farinacei, Picus *ad statuta urbis decis.13.* Barzius *decis.82. num.19.* Rota Romana *decis.177. num.11.* Amatus *decis. 34. num.12.* qui omnes affirmant dotem in hoc habere privilegium, sequitur Altogradus *consil.34. tom.1. à nu.7. cum seq.* qui omnes dicunt, quòd statutum sive loquatur per verba generalia, & geminata, sive per verba universalia, non comprehendit causam dotis, in casu, quo est specialiter privilegiata, Cancerius *part.2. cap.1. num.25.* Gratianus *cap. 647. n.22. & seq.* Amatus *decis.34. & decis.47. num.8. & 9.* Galganetus *ad statuta urbis, lib.1. cap.151.* Martius Medices *dec.69.* Barbosa *in l. prima, num.23. part.1. ff. solut. matrim.* Cyriacus *controv.81.* Altogradus Senior *consil.34. num.10.* & sic opinio contraria corruit, quia procedit, quando non esset dos specialiter in illa materia privilegiata, ut declarat Alderanus Mascardus de interpretatione statutorum *concl. 5. numer.32. 82. 148. 167.* & ne sequatur juris communis correctio Mascardus *ubi suprà, num.148.* quod patet, quia licet textus *in l. prima, ff. ad Vellejanum*, universaliter dicant mulierem pro ullo intercedere debere, tamen non excludit obligationem pro dote, *l. fin. C. ad Vellejanum*, & in puncto probat Cyriacus *cap.81. num.10.* & in simili Mascardus *ubi suprà*, & Medices *dec.20. num.16.* & licet statutum *cap.41.* dicat aliquos esse casus, in quibus mulier potest obligari sine solemnitatibus, tamen non excludit alios casus similes jure communi etiam privilegiatos, ut causa dotis ad notata per Altogradum Seniorem *consil.34. nu.46. cum seqq.*

Respondeo enim primò, cum Andreolo *lib.2. cap.112.* 32
tres distinguendos esse casus, Primus quando statutum loquitur simpliciter, & specialiter dos in eo casu privilegiata reperitur, de quo infra dicemus qualiter comprehendat; Secundus casus est quando statutum loquitur per verba universalia, & in hoc casu verior est opinio, mulierem se obligantem favore dotis sine solemnitatibus, non posse se obligare, & dotis quoque causa in statuto comprehendi, Andeolus *dict. cap.112. nu.18. & 19.* Tertius est casus quando statutum utitur verbis universalibus, ut enixis, atque prægnantibus, vel geminatis, ut illa (quovis titulo, quomodolibet, & ex quacumque causa) &c. ut est statutum Lucense *d. cap.40. lib.2.* quod loquitur universaliter, & per verba enixa ibi, quomodolibet, & ex quacumque causa, ex quovis titulo, & hoc casu continet causam dotis, itaut nec etiam in talem dotis causam possit mulier se obligare, sine Propinqui consilio, & aliis, de quibus ibi, quicquid parum juridice dicat Andreol. *lib.2. cap.112. à num.26.* qui potiùs videtur se defendere à votis Collegarum, non verò pro veritate scripsisse, quia omnes consocii Judices à sua opinione recesserunt, & nobiscum sentiebant, ut ibi patet, & quia in generali dispositione semper venit causa dotis, nisi sit specialiter privilegiata in eo casu, ideo Creditorem ex 33
causa dotis cogendum esse ab aliis Creditoribus ad dandam dilationem quinquennalem in beneficium debitoris, servata forma *l. finali, C. qui bonis cedere possunt*, Franchus *dec. 219.* quia ubi non est specialiter privilegiata venit sub dispositione juris communis, unde Amendola ad Francum *ubi suprà, num.11.* ait, quòd statutum generaliter loquens comprehendit etiam causam dotis, quando in eo casu, in quo loquitur statutum, non esset specialiter privilegiata, & ibi addentes plura allegant, sed doctus Antonius Merenda *lib.19. controv. cap.44.* dicit, quòd statutum loquens 34
generaliter comprehendit causam dotis ex Cyriaco *cap.81.* sed si universaliter loquatur tunc illam comprehendit, etiam si in specie sit privilegiata in illa materia, de qua loquitur statutum, & pluribus id comprobat, & ego latè fundavi *in l. prima, ff. solut. matrim. quæst.1. fol.92.* scilicet ex textu *in l. in fraudem 16. §. fin. ff. de milit. testam.* ex qua Baldus ibi colligit, quod dispositio, & determinatio generalis comprehendit casus, & personas alias multum privilegiatas, quam regulam exornat Marcus Mantua *sing.107.* Tiraqu. *lib.1. retractus, §.1. gloss.14. num.96.* resonat etiam traditio glossæ *in l. item veniunt, n.22. in privatorum, ff. de petit. hæredit.* Glossa *in dicta lege 1. eodem tit.* quæ dicit, quòd licet sit multum privilegiatus in jure, tamen in casibus, in quibus expresè non reperitur privilegiatus, utitur jure communi.

Secundò facit, quia privilegia non extenduntur ad alias 35
personas, vel casus præter expressos, *l. quod verò, l. jus singulare, ff. de legibus*, itaut non valeat consequentia, persona in certis casibus est privilegiata, ergo & in aliis, Gloss. *in l. à Divo Pio, ff. de re judicata*, Bart. *in l. naturaliter, §. nihil commune, n.35. ff. de acquir. possess.* ergo pariter in casu nostro non valebit consequentia, dos reperitur privilegiata in multis casibus, ergo debet etiam censeri privilegiata in aliis casibus non expressis, sed erit valida hæc consequentia, quod in omibus casibus, in quibus dos non reperitur privilegiata, in illis standum est Regulæ Generali *l. ab ea parte, ff. de probat.* Gloss. *in l. omnis definitio, ff. de reg. jur.* Crotus *in l. si constante, in secunda lectura, n.64. ff. eodem.*

Probatur tertiò, quia lex generalis comprehendit omnes 36
casus, quamvis in uno videatur esse major ratio, quàm in alio, *l.1. §. quod autem, ff. de aleæ usu, & aleatoribus*, ergo comprehendit etiam alios casus privilegiatos, quamvis minor ratio eos comprehendi videatur, & ideo Regula generaliter, & ideo instrumentum ad fundandam intentionem actoris, non esse edenda, comprehendit etiam casum depositi ex *l.1. C. depositi.*

Probatur quartò, quia Regulæ Generales etiam in causa 37
dotis locum habent, *ut l. traditionibus, C. de pactis*, locum habet etiam in causa dotis, *l.1. ff. de usucap. pro dote, l. de divisione*

visione, *ff. solut. matrim.* sic prohibitio generalis comprehendit etiam alienationem factam ex causa dotis, *l. lex quæ tutores*, *C. de ad min. tut.* ergo lex generalis comprehendit causam dotis, in illis casibus, in quibus non reperitur expressè privilegiata, & ideo dispositio *l. sicut*, *C. de præscript.* 30. *vel* 40. annorum causam dotis comprehendit, quia licet dos privilegiata reperiatur adversus præscriptionem longi temporis, *l. si fundum*, *ff. de fundo dotali*, non tamen reperitur privilegiata respectu præscriptionis 30. annorum, & ideò generalis dispositio *leg. sicut etiam causam dotis comprehendit*, quod videtur probare textum secundum unum intellectum, *in l. rebus* 30. §. *finali*, *C. de jure dot.* Novell. *de dote p.*7. *speciali* 1. *colum.*4. Bald. *de præscript. part.*8. *Cod. principalis*.

38 Quòd si dicas obstare *regul.*1. *ff. solut. matrim.* ibi causa dotis semper, & ubique privilegiata est, ergo per generalem dispositionem non videtur derogatum privilegiis alicujus rei, vel personæ specialiter concessis, *l.*1. §. *si quæ* 11. *de Justiniano*, *C. confirmando*, *l.*3. *cum glossa*, *C. de silentiariis lib.*12. ergo lex Generalis dotem non comprehendit, quando ex illa comprehensione generali sequeretur præjudicium privilegiis doti concessis, ut advertit Socc. jun. *in rubr. ff. solut. matr. num.*37.

Respondeo enim quod non fuit mens Jurisconsulti dicere, quòd in causa dotis semper per privilegia procedatur, & nunquam in illa observetur juris communis dispositio, hoc enim nimis absurdum esset, & frustra Doctores laborarent in colligendis privilegiis dotis, ut benè Curtius jun. *in l. hæres absens*, *num.*18. *ff. de Judiciis*, sed voluit dicere J. C. quod in quacumque materia semper inveniatur privilegia doti concessa, nam tam in contractibus, quàm in ultimis voluntatibus, & etiam in delictis doti inveniuntur concessa privilegia, sed in casibus, in quibus dos non invenitur privilegiata, dicendum est observari debere dispositionem juris communis, ut in simili dicit glossa *in l. item veniunt* 22. §. *in privatorum*, *ff. de petit. hæredit.* & dos semper, & ubique præcipua est, & in ambiguis pro dote judicatur, *l. in ambiguis*, *ff. de reg. juris*, & sic dicitur præcipua, quia in dubio, aliis causis præfertur, argumento *l. placuit*, *C. de Judiciis*, & dicit Bart. *in d. l.*1. *ff. solut. matrim.*

39 Neque dicas secundò, dispositionem generalem non comprehendere casus valdè privilegiatos, *leg. item apud Labeonem*, §. *ait Prætor*, *ff. de injuriis*, *cap. quamvis vers. quamquam de præb. in* 6. *cap. quam periculosum de sententia excommunicationis in* 6. ergo statutum Lucense generaliter loquens non comprehendit causam dotis.

Respondeo quod antecedens verum est, quando casus privilegiati reperiuntur expressè privilegiati, tunc enim non comprehenduntur sub lege generali, quando autem non inveniuntur privilegiati, generalitas legis comprehendit quascumque causas, & personas, *l. leges sacratissimæ*, *Cod. de legibus*, *l.*1. §. *quod autem*, *ff. de aleæ lusu quantumcumque alias privilegiatas*, *d. l. in fraudem*, §. *finali*, *ff. de milit. testam.*

40 Neque dicas cum Altogrado, Andriolo, & aliis Lucense statutum, de quo agimus, interpretantibus obstare textum *in l. si dotare*, *C. ad Vellejanum*, ubi Senatus Consult. Vellejan. succurrens mulieribus se obligantibus pro aliis fuit conceptum verbis generalibus, *l.*1. *ff. ad Vellejan.* & tamen *in d. l. si dotare* habetur per dictum Senatus Consultum non procedere in causa dotis, ergo apertè colligitur dispositionem generalem non comprehendere causam dotis, & ita discurrit Negusantius *de pignor. membro* 1. *p.*8. *n.*25. & post eum Altogradus, Andriolus, & alii, *ubi suprà*.

Respondeo enim quod textus *in d. l. dotare* non probat generaliter mulierem promittentem dotem, non juvari Vellejano, sed tantum id probat, in casu particulari, quando scilicet Mater pro filia dotem promittit: quia hunc casum interpretati sunt Prudentes non includi sub dispositione Vellejani, & ratio est, quia cum Vellejanum fragilitati mulieris succurrat, *l.* 2. *ff. ad Vellejanum*, & mater dotem pro filia, non fragilitate; sed potius paterna pietate prædictam dotis promissionem faciat, meritò Prudentes sunt interpretati Mulierem eo casu, non juvari Vellejano, Tiraquellus post leges connubiales, *gloss.*8. *num.*210. & sic esset mulier juvanda Vellejano extra casum prædictum, nisi posteà contrarium Justinianus *in l. fin. Cod. ad Vellejanum* ob rationem ibi expressam, & sic potest retorqueri argumentum, quod causa dotis sub generalitate comprehenditur, nisi per Justinianum fuisset specialiter excepta, at est excepta in causa fidejussionis, non ergo ad obligationem principalem; ergo statutum Lucense loquens de muliere se obligante pro dote intelligi debet cum requisitis à statuto dicto.

Probatur sexto quod adeo statutum Lucense ad favorem mulieris disponit, quamcumque obligationem annullando, nisi facta cum solemnitatibus, de quibus ibi; exceptis tribus casibus, de quibus suprà, ut etiam dotis restitutio à viro uxori debeat fieri cum consensu Propinquorum; & cum Judicis decreto, & hoc tantum facit præsumi contractum utilem Mulieri, ad notata per D. Altogradum *cons.*28. *num.*4. per Censalium *in decis. Rotæ Lucensis* 7. *num.*6. undè quando Maritus, vel hæres ejusdem solvit mulieri dotem, licet solvat de necessitate, & jure communi loquendo mulier, vel hæres teneatur accipere solutionem, tamen vigore statuti Lucensis, nulliter fieret solutio uxori, & contra formam statuti, & sic uxor vidua non tenetur dotem recipere, & facere quietationem marito, eumque liberare, nisi cum consensu consanguineorum, & judicis decreto: quia cum tale statutum, in quibusdam casibus singularibus permittat viduis sine consensu propinquorum à debitoribus solutiones recipere, & eos liberare, per consequens omnes casus excludit, ut benè Zuccarus *decis.*16. *num.*11. & talis consensus consanguineorum à statuto requisitus non sufficit si ante, vel postea accedat, sed in ipsa actus celebratione pro forma requiritur, latissimè Picus *ad statuta Urbis lib.*1. *cap.*151. *gloss.*14. *numer.*10. & 11. & ante eum Tiraquellus *de legibus connubialibus gloss.*6. *num.* 3. & 8. quia regulariter consensus, qui requiritur ad actus validitatem, debet in ipso actu intervenire, nec sufficit si postea interveniat, latè Ofaschus *decis.*166. *numer.*8. & si minor vellet talem contractum ratificare factum absque juris solemnitate, talis ratificatio illum convalidaret ex nunc in vim novi contractus, non autem ex tunc & per consequens non posset fieri invito altero contrahente; sed novus ejus consensus requireretur, Bart. *in leg. ab emptione* 59. *num.* 14. *ff. de pactis*, Surdus *dec.*70. *à num.* 12. *usque ad num.*18. ubi ita refert decisum, & *decis.*205. Paschalis *de patria pot. par.*1. *cap.*6. *num.*25. Ludovisius *dec.* 395. Cencius *decis.*374. latè Altogradus junior *contr.* 10. *in fine*. 41 42

Sicuti in simili in contractibus minorum in ipso actu requiruntur solemnitates, non ex post facto, *ut de Tutoris authoritate* est textus *in* §. *Tutor autem*, & ibi DD. in specie Oynotomus *instit. de auth. Tutor. l. obligari*, §. *Tutor*, *l.*1. *ff. de auth. Tutor.* sic judicis decretum debet intervenire in ipso contractu, vel antea, secus postea ex intervallo, Simoncellus *de Decretis lib.*1. *tit.*1. *num.*63. Picus *ad statuta urbis*, *cap.*151. *glossa* 21. *num.*12. & 13. Bertazzolus *de clausulis clausula* 10. *gloss.*21. *num.*12. Quod non ita est in Beneplacito Apostolico, in alienatione bonorum Ecclesiæ, quia poterit ex intervallo intercedere, Rota *decis.*277. *numer.*20. *tom.*2. *p.*4. *recentior.* Burattus *decis.*394. Ciarlinus *cap.*173. *num.*18. & supplebit omnes defectus solemnitatis, Rota *decis.*473. *num.*3. *part.*2. *recent.* & *in decis.*711. *num.*6. *tom.* 3. *part.*4. *recent.* & *dec.*590. *tom.*2. *part.*5. *recent.* & poterit intervenire ex post facto, Surdus *consil.*28. *numer.* 15. Regens de Ponte *cons.*81. *num.*45. & sequenti latè Villagut *de reb. Eccles. non alien. part.*2. *ca.*50. *num.*183. & *num.* 184. & optime videnda decisio Rotæ Romanæ apud Duranus *dec.* 393. *num.*9. 10. & 11. Ratio est quia de jure Canonico attenditur solum æquitas, & finis, ob quem solemnitates introductæ fuerunt, non autem rigor juris civilis, per quod solemnitates necessariò pro forma in ipsomet actu debent intervenire, & post alios Altogradus junior *contr.*10. *n.*43. & sic post factum contractum beneplacitum Apostolicum obtinere, & eo mediante illud approbare, & adversarium ad illius observantiam absque novo consensu cogere, ita Villagut, & DD. ubi suprà. 43 44 45

46 Probatur 7. quia obligatio minoris absque Curatore à Patre designato, vel alio modo constituto, vigore statuti Lucensis *cap.*43. 45. & 58. *lib.*2. *est nulla sine solemnitatibus decreti &c. l.*3. *C. de in integrum restitutione*, & in dict. statuto habetur, quod sive minor habeat Curatorem, sive non habeat, nulliter contrahit, & idem dicitur *in cap.*50. ejusdem statuti, ubi in locum Tutorum deficientium alii subrogari debent; Quod si majorem ætatem Pupillus expleverit, si tamen Pater dixerit, ut in tutela remaneat usque ad annum 25. non poterit, nisi tali tempore expleto, contrahere, *ex lib.*2. *statutorum*, *cap.*45. & 58. ubi dicitur, quod mino-

minoris obligatio tunc valet pro dote, quando ipse minor tenebatur dotare, Rota Romana apud Picum *ad statuta urbis dec.16. & dec.62. n.29. & 30.* Gabr. *consf.20. n.23. lib.4.* & versamur in dotatione voluntaria, unde dicitur fratrem donare, quia donatum est, quod nullo jure cogente fit, *l. donare, ff. de reg. jur.* ubi Decius, & Cagnolus, & latè Consalius *in dec. Lucensi 66.* per totam; ergo alienatio bonorum minoris nulla est sine debitis solemnitatibus, *§.1. inst. de auth. Tutor. §. nunc admonendi, inst. quibus alienare licet, vel non, §. pupilli instit. de inutilibus stipulat. l. Pupilli, ff. de solut. l. non omnis, §. finali, ff. si certum pet.* etiam quoad simplicem bonorum possessionem, *l. Pupilli 11.* ibi nequidem quoad simplicem bonorum possessionem, *ff. de acquir. rer. domin.* post alios Didacus Narbona *de ætate annor. 25. q.5. à n.7.8. & 9.* per quas nullum transfertur dominium, nullamque possessio, nullumque illis præjudicium infertur *l.2. ubi glossa, Cod. de prædiis minorum, l. lex quæ Tutores, C. de admin. Tut. l. magis puto, §. minor, ff. de obl. eorum, l. in causæ là 2. ff. de minoribus,* Guttier. *p.2. de tutel. c.5. n.8.* Farinac. *in repertorio de contractibus qu.14. n.55.* Thomasius *de Tutore, & Curatore, tr.7. c.19. nu.315.* Narbona *de ætate annor.*
47 *25. n.3.* & poterit minor non solum rei vendicationem proponere *d.l. magis puto, §. manet;* sed etiam judicis officium implorando contractum nullum declarari facere, ad restitutionem bonorum, una cum fructibus perceptis, & percipiendis, juxta practicam positam per Speculatorem *ad tit. de reb. Eccl. non alienandis in pr.* Farin. *de contr. q.14. nu.54.* & licet aliqui putent, contractum utilem Pupilli non subjacere solemnitatibus de jure requisitis, tamen quando est contractus alienationis stabilium, licet sit utilis Pupillo, tamen subjicitur solemnitatibus jure requisitis, ut benè Joseph. Altogradus *contr. for. contr.8. n.6.* D. Hodierna ad Surd. *d.278.* D. Andreol. *cont.136. n.10. p.2.* Thorus *tom.3. p.1. in verb. de-*
48 *cretum*, ubi ait, quod ob maximam, & excessivam utilitatem fuit in una causa judicatum pro validitate contractus, nihilominus pendet reclamatio, D. Merlinus *to.2. c.74. n.13.* Narbona *de ætate annor.25. q.5. nu.4.* Bottiglierus *c.2. theoremate 82. n.11.* Sperellus *dec.154. n.11.* Altogradus junior *contr.8. n.9. per totam*, ut patet in bonis Ecclesiæ, quæ et-
49 iam in evidentem utilitatem Ecclesiæ, nequeunt alienari absque debitis solemnitatibus, *c. sine exceptione 12. q.2. cap. nulli de reb. Eccl. non alienandis, Auth. hac jus, C. de sacros. Eccl.* Altogr. sen. *consf.26. n.35. lib.1.* ergo multo minus poterunt alienari bona minorum absque debitis solemnitatibus, quod benè probat Altogr. jun. *d. contr.8. n.14.* reprobans Villagut distinguentem inter alienationem bonorum Ecclesiæ, & bonorum Pupilli, & *contr.9.* latè explicat an bona Pupilli possint alienari, quando fuerint vendita reservato dominio à venditore, & quid importet talis dominii reservatio, & *contr.10.* latè agit de contractu facto à minore sine debitis solemnitatibus statutariis.

Itaque non sufficit contractum utilem esse minori, vel mulieri, si fuerit factus absque debitis solemnitatibus statuti, ut benè Lambertin. *gloss.3. num.50.* & se refert ad glossam finalem *quæst.50. num.165.* & licet ipse *num.168.* affirmet valere, tamen communis est negativa, de qua Altogradus junior *contr.8. & contr.14. n.15.* qui disputat quid de hæreditate lucrosa, an possit adiri absque consensu à statuto requisito.

50 Nec sufficit propinquos intervenisse, sed oportet, ut propinqui notitiam habeant ejus, quod geritur, & utilitatem induci contrahenti, ut latè Lambertin. *de contractibus gloss.7. in verbo consensus num.5. & 6.* Carpanus *ad statuta Mediolanensia, cap.328. num. 157. lib.1.* Merlin. *dec.887. n.7.* Altograd. jun. *d. contr.14. n.33.*

51 Quod si dicas in præsenti D. Paulum non fuisse minoris ætatis, nec ipsa Angela, ergo ad quid deservit discursus hujus septimæ probationis.

Respondeo D. Paulum tempore obligationis vix excessisse per sex dies majorem ætatem; unde adhuc dicebatur minor, & uti talis considerandus, ad notata per Joannem Theodorum Spergerum *in suo tract. de modico cap.6. num.3.* ibi spatium quatuor, aut quinque dierum, quod in jure modicum est, non obest illi qui secum postea agendi facultatem facit, *l.8. ff. si quis cautio*, & modici temporis præsentia habetur pro absentia, *l.15. §. finali, ff. ex quibus causis majores*, & faciunt adducta per Antonium Corsettum *in tract. de minimo*, & ad notata per Tiraquellum in suo de rebus exiguis, & notata per Dianam *tom.5. tract. 10. resol.19.* & ponderandus est textus *in l. ab hostibus, §. sed quod simpliciter, ff. ex quibus causis integrum restitutione, &c.* quem ad propositum simile ponderavit olim Discipulus meus Carolus Bottiglier. *de success. ab intestato, cap.1. theoremate 38. à num.22. fol.172.* quia modicum in jure nostro non consideratur ex juribus, quæ allegat, & licet 52
minor non possit contrahere sine statuti solemnitatibus, tamen fallit quando contractus est juratus, *gloss. notabilis in cap. cum non deceat de electione in 6.* post alios Bottiglierius *cap.2. theoremate 60. num.4. & seq.* & non obstante juramento non denegatur minori contrahenti restituto in integrum, Bottiglierius *ubi supra, theoremate 62. per totum*, posita tamen læsione, sicuti in fidejussione facta per minorem cum juramento, dari in integrum restitutionem dicit Regens Capycius Latro *consult.45.* Bottiglierus *ubi supra, num.21.* ergo cum contractus factus à D. Paulo sit per sex dies postquam major factus fuit, & nullum intercessit juramentum in Albarano, ut patet, ac maxima læsio, cum non tenebatur dotare, existente Patre vivo, ac Matre potentibus solvere, per consequens vigore saltem restitutionis in integrum ad contractus rescissionem, quatenus opus esset, nullus dubitare poterit.

Probatur octavo, quia tale chirographum nihil probat 53
nisi fuerit legitimè recognitum, & debet jurare, & examinari in termino probatorio, aliàs nihil probaret chirographum dotis promissæ, ex notatis à Censalio *dec.50. num.23. & 24.* & addit Censalius *nu.26.* quod dotis promissio debet constare, non per apocham privatam subscriptam à futuro marito, & dotis promissore, sed per publicum instrumentum, vel per apocham trino teste signatam, ad text. *in l. in contractibus, §. sed quoniam, Cod. de non numerata pecunia*, Fontanella *de pactis nuptialibus, claus.4. gloss.26. tom. 1. num.31.* ergo cum non fuerit talis promissio D. Pauli non poterat sequi condemnatio, ideo per statutum Lucense 123. *lib.1. statutorum* ille qui obligatur per scripturam recognitam, quæ habet vim instrumenti publici, non potest audiri, nisi præstita fidejussione, & quando convenitur ex scriptura privata ad id non tenetur, latè Censalius *ubi supr.* at nos sumus in Albarano, quod non est, nisi privata quædam scriptura; ergo, & in muliere se obligante nulla authoritatis judicis intercessit requisita per statutum Lucense *cap.39. lib.2.*

Addo, quod in hoc Albarano mihi præsentato per partes 54
reperitur taliter subscriptum, scilicet Joan. Paulo Busdraghi *come sopra;* neque reperitur illud verbum obligo me, ut supra, quod disputatum vidi apud Hispanos, ut refert D. Joannes Christophorus de Svelves *tom.1. consf.70.* & post eum D. Josephus de Ninno de Albarano §. 10. *per totum, post tractatum D. Francisci de Cuonca de deposito*, qui *litt. A*, dicit, quod subscribens propria manu operatur, ac si 55
ipse scripsisset ex Alexandro *consf.147.* Mascardo *concl. 113. num.17.* Surdo *decis.265. numer.25. & consf.61. numer.31.* Card. Tusco *litt. S. conclus. 761. & 762.* & se subscribendo censetur omnia contenta in scriptura approbare, & fateri Mascardus *concl.1358. num.62. & concl.1247.* Nicolaus Intrigliolus *dec.15. num.43.* Decianus *consf.29. num.30. & seq. lib.2.* nam subscriptio idem operatur, ac scriptura propria, *l. pluribus, ff. de verb. oblig.* Osasch. *d.37. n.9.* Bart. *in l. emptor, §. Lucius, ff. de pactis, notab.20.* Cuonca ad Albaranum *litt. A, per totum*, tamen ut benè Caldas Pereyra *de empt. & vendit. quæst.6.* id non procedit quando subscribens 56
non legit scripturam, ejusque tenoris notitiam non habet, quia tunc consentire non censetur, *l. finali, Cod. plus valere quod agitur, &c.* Mascardus *conclus.1342. num.16.* & ignorantia subscribentis præsumitur, Mascardus *ubi supra*, Caldas Pereyra *ubi supra, cap.6. num.21.* præsertim in D. Paulo, qui subscribendo dixit, *ubi supra*, quod potest referri ad testem, & ad obligationem, & cum simus in dubio potius ad eum veluti ad testem, quam ad principalem obligatio referri debet ex notatis per Ninno de Albarano §.10. & *seqq.* per Svelve *dicto consil.77.* & Caldas *loco citato*, cum concordantibus, & alios in additionibus Nino de Albarano *lit. A.*

Et quia audio fuisse condemnatum Dominum Paulum, 57
deducto ne egeat ex persona propria, & qui deducto ne egeat tenetur, carcerari non potest, ad notata *in leg. verum, ff. pro socio*, Thesaurus *decis. 11.* & omnium latissimè Dom. Altogradus *tom. 1. consilio 39. per totum*, de fratribus utrinque conjunctis omnes affirmant de consanguineis aliqui etiam disputant, sed communis affirmat, non posse carcerari, quia tenetur frater utrinque conjunctus,

ctus, & consanguineus alere fratrem consanguineum: ergo tenetur deducto ne egeat, ergo non potest carcerari, in uterinis etiam puto, quia concurrit obligatio alimentorum.

Sed peterem ly deducto ne egeat, & in quam non potest Paulus, vel cadit ad obligationem dotis primo loco factam, & hoc non potest procedere, quia nulliter facta, & in hac dote concurrent plura specialia contra textum *in lege prima, Cod. de dotis promiss.* Etenim in primis per verbum futurum se *obligaranno*, induceretur dotatio: secundò contra formam statuti Lucensis: tertiò ubi per sex dies excesserat minorem ætatem: quartò quando dubitamus de obligatione: quintò quando Patre vivente obligetur: sextò non excussis bonis patris, & matris, quæ dotare tenebatur, si verò ly deducto ne egeat, respicit præsentem obligationem dotandi sororem, nunc soror est vidua habet sua propria bona, ergo non tenetur Paulus illam dotare, &c.

Quare, &c.

DISCEPTATIO CXIV.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur, de qua hic.*
2 *Quinque articuli juris proponuntur in præsenti disputandi.*
3 *Pater non potest in suo testamento, infantes obligare ad negotiandum.*
4 *Societas non transit ad hæredes, nec vigore pacti.*
5 *Societas casu quo transierit ad hæredes, finiretur uno ex eis mortuo.*
6 *Societas contrahi non potest inter minores, vel revocari sine solemnitatibus, de rebus minoris loquentibus.*
7 *Societas semper præsumitur in lucro quousque administratores computa non reddiderunt.*
8 *Pupillus etiam cum jussu Patris non contrahit, nec continuat societatem.*
9 *Sociorum personæ semper videntur approbatæ inter se, quando possunt approbari.*
10 *Societas tacita, ut dicatur continuata, quæ requirantur.*
11 *Societas non intelligitur revocata nisi adimpletis conditionibus requisitis in principio ipsius.*
12 *Minor restitutionem habet in integrum pro non adimpleto præcepto testatoris.*
13 *Tutor debet facere interponi decretum Judicis pro continuanda societate à testatore imposita in bonis minoris.*
14 *Decreti interpositio in bonis minorum requirit causæ cognitionem.*
15 *Decreti interpositio in bonis minoris in pluribus non requiretur.*
16 *Decretum non requiritur, quando socius major provocat ad divisionem minorem.*
17 *Creditores Pupilli qui contraxerunt cum tutoribus an teneantur probare pupillos factos locupletiores, præsertim si contraxerint pro societate.*
18 *Soci qui sunt inhabiles ad societatem obligantur quando probatur pecuniam conversam esse in utilitatem sociorum.*
19 *Decretum Judicis in obligandis pro societate bonis pupillorum, requiritur.*
20 *Minori competit restitutio ad repudiandam hæreditatem paternam pro suis creditis consequendis.*
21 *Restitutio de qua supra, competit adversus omnes contractus factos à minore.*
22 *Quadriennium, quod competit adversus minorem quando incipiat, & quid quando competit Ecclesiæ, vel universitati.*
23 *Filius, qui hæreditatem Paternam adjecit, quando possit repudiare.*
24 *Minori competit quadriennium postquam factus est à vigintiquinque annis, non obstante statuto limitante majorem ætatem in 19. anno, ut in Regno nostro.*
25 *Minor restituitur in integrum adversus aditam hæreditatem, quamvis major factus aliquod exegerit à creditoribus hæreditariis.*
26 *Restitutio concessa minori adversus hæreditatem aditam quæ solvit, quando repetat.*
27 *Creditores de quibus in præsenti, an, & qualiter excludantur.*
28 *Legitima qualiter debeatur deducto ære alieno.*
29 *Adversariorum argumenta contra supradicta adducuntur.*
30 *Donatio facta absenti post acceptationem revocari non potest.*
31 *Testes mortui majorem fidem in judicio faciunt.*
32 *Testis depositio facta in articulo mortis quando, & qualiter probetur.*

ARGUMENTUM.

Societas qualiter, & quando transeat in hæredes, quid si patris præceptum fuerit, ut transeat; quid si hæredes, sint minores, utrum requiratur Judicis decretum? Minoribus contra tale præceptum paternum an competat restitutio in integrum? Decreti interpositio qualiter fieri valeat? Societatis creditores quando teneantur probare pecuniam conversam in utilitatem societatis? Filio minori quando detur restitutio adversus hæreditatem paternam aditam? Quadriennium ad restitutionem in integrum à quo tempore currat, si per statutum fuerit major erat limitata.

PRO

Patribus de Arrigo.

CUM

Creditores societatis Dominici de Arrigo, & Joan. Baptistæ Campanaro.

FACTUM.

Pro facti specie supponitur Dominicum de Arrigo fecisse ultimum suum testamentum in quo hæredes instituit universales tres filios masculos nempe Thomam Antonium annorum novem circiter, Franciscum annorum septem, & Didacum annorum quinque post quos hæredes institutos in eodem testamento jussit, atque disposuit eosdem suos filios continuare debere societatem cum Joanne Baptista Campanaro ab ipso testatore cœptam, & hoc per alios annos decem usque quo Thomas Antonius esset majoris ætatis, addendo in eadem societate alium consocium, puta Antonium Coppula unum ex tutoribus relictis per eundem Dominicum, ea tamen conditione apposita, ut post suam mortem fieri deberent solita computa primæ societatis ab initio contractæ per eundem testatorem, nunc rebus sic stantibus socii continuantes societatem multa contraxerunt debita filii quondam testatoris prætendunt suas legitimas, & portiones sibi debitas eo quod non potuisset Pater infantes pupilli obligare contrahere, vel stare in societate, eo magis quod nullum decretum Judicis fuit interpositum videndum an expedierit pupillis contrahere, & stare in societate, nec probatur locupletiores factos pupillos ex tali societate contracta, vel continuata, nec in debitis contrahendis sit interpositum decretum fore, & esse utile contrahi talia debita ex causa necessaria, & tantò magis, quod pupilli prædicti post multum temporis spatium, renunciarunt hæreditati paternæ cognoscentes esse damnosam, debitisque implicatam per viam restitutionis in integrum infrà legitima tempora, & petierunt eorum credita anteriora, ob quod non posse molestari à creditoribus sub prætextu quod contraxerunt cum prædictis pupillis, eorumque Patre, & quod debitum paternum extinctum sit etiam per viam restitutionis in integrum, ideòque filii prædicti contra creditores sua jura, & credita defendentes, petunt, ut anteriores esse præferendos, & in bonis remansis ad exclusionem debitorum contractorum in societate, & sic plures formantur articuli juris disputandi. 1

Primum est, an Pater in testamento potuerit filios obligare infantes ad negotiandum. 2

Secundus est, an dato quod potuisset obligare teneretur tutor

tutor interponi facere decretum Judicis quo mediante declararetur esse expediens negotiationem sequi.

Tertius est, an posito quòd tutores diversa debita contraxerint, teneantur probare ex pecuniis creditis locupetiores factos fuisse pupillos.

Quartus est, an in debitis contrahendis tenerentur creditores interponi facere decretum esse expediens pro pupillis contrahi talia debita ex causa forsitan necessaria extinctionis aliorum debitorum.

Quintus articulus est, an pupilli post multum temporis spatium infra legitima tamen tempora petendi restitutionem in integrum potuissent repudiare hæreditatem, & credita sua anteriora prætendere.

Circa primum articulum an potuerit Pater in testamento filios obligare infantes ad negotiandum?

3 Respondeo non potuisse: quia societatis natura hæc est, ut morte finiatur *lege prima*, *ff. pro socio*, *& casu quo dicitur*, ut duret usque ad vitam sociorum dicitur perpetua licèt impropriè Soccinus *consil.84. numer.5. & 6. volum.* 3. Francisc. Monia Prat. *controv.for. controv.18. num.72. quæstion.2.* & adeò est morte finienda ut ad hæredem transire non possit, §. *solvitur instit. de societate*, *leg. actione 56.* §. *morte*, *ff. pro socio*, quod etiam procedit si plures sint socii, nam morte unius extinguitur societas etiam quoad supervenientes, *d.* §. *solvitur*, *&* §. *morte*, Bald. *cons.448.*
4 *volum.4.* Surdus *consil. 20. volum. 1. num.* 3. imò nec ex pacto poterit transire ad hæredes, *lege nemo potest*, *leg. adeo*, *leg. si fratres*, §. *idem respondit*, *ff. pro socio*, & assignatur ratio à Bartol. *in dicta lege adeò*, nam si transiret ad hæredes, impediretur testamenti factio quod benè probat text. *in dict. l. si fratres*, §. *idem respondit*, *il* 1. quod sanè procedit in societate omnium bonorum secus vero in societate unius negotii, quia per dispositionem aliquorum non impeditur testari de aliis Oldradus *consil.* 139. Crav. *cons.19.* Osasch. *decis.100. nu.26.* Grat. *cap.276. vol.2.* Reg. Capyc. Latr. *dec.26. à n.20. cum seqq.*

5 Et dato quod societas ex dispositione testatoris transiret ad hæredes continuativè tamen finitur mortuo uno ex hæredibus deinde Trombetta *cap.6. de societate*, *num.15. & 22.* Dec. *consil.441.* est enim in societate electa industria personæ quæ non ita transit ad hæredes, non enim potest scire quis an hæres sit futurus bonus diligens, & industriosus sicut erat ipse Pater Trombetta *ubi sup.c.6.n.25.* Thesaur. *decis.241.*

6 Probatur secundò, quia societas à principio contractu inter aliquos uno ex eis mortuo relictis filiis minoribus (ut in casu nostro) non potuit, nec expresè, nec tacitè contrahi sive renovari nisi accedentibus solemnitatibus requisitis à jure communi, vel à jure municipali in alienatione bonorum minoris, ut ex pluribus authoritatibus dicit Cardin. Mantica *lib.6. de tacitis tit.261. num.25. vers. cum pupillis autem*, & Hector Felic. *de societ. cap.41. num.14.* Rot. Romana apud Buratt. *dec.467. n.2.* novissimè in puncto hujus nostri casus Joannes Maria Vermigliolus *cons.* 463. *num.3.* societas enim non potest à pupillis, & minoribus post ætatem adultam, & maturam haberi rata, nisi solemnitatibus intervenientibus, cujus ratio est, quia cum ratione contractus societatis unica competat utriusque sociis actio non est admittendum, quod prædicta re non integra, sed postquam viderint societatem fuisse lucrosam quærant lucrorum communicationem, ubi verò viderint eam fuisse læsivam illius contractus impugnare liceat, ut ex pluribus affirmat Hector Felicius *cap.3. de societate*, *num.16. cum seqq.* nam alioquin admitteretur societas leonina regulariter non admittenda Felic. *cap.41. num.15.* Vermigliolus *loc. cit. nu.50.*
7 semper enim societas præsumitur in lucro quousque administratores non reddiderint rationes computorum, Soccin. *consil.24. num.41. lib.1.* Hector Felicius *cap.20. de societate*, *num.12. & cap.24. num.33. & cap.31. numer.66.* Magon. *decis. Lucens. prima*, *num.33.* Rot. in Florentina pecuniaria 23. Januarii 1617. coram Ubaldo, Vermigliolus *consil.* 255. *n.2.*

8 Probatur tertiò, quia pupillus etiam jussu Patris non contrahit, nec continuat societatem Leonardus Duardus *de societate*, *lib.1. cap.3. quæst.1. concl.3. nu.30.* & licèt hæres adeundo hæreditatem censeatur obligari ad omnia ordinata in testamento, nihilominus id verum est quando jura non resistunt, nam jus resistit pupillorum obligationibus, ut in casu nostro, nec tanta in testatore adest authoritas, ut possit ejus jussu in pupillo consensum inducere, ut post Felic. *dict. cap.3. num.36.* dicit Duardus *loc. cit.* & idem Felic. *nu.* 24. qui latè, & in puncto loquitur semper enim in societate tamen de novo facienda non continuanda personæ sociorum inter sa approbatæ censentur à consociis Alexand. *cons.* 9
113. *num.5. lib.4.* Ruin. *cons.107. num.14. lib.1.* Hondedeus *cons.90. num.32. lib.2.* Menoch. *lib.3. præsumpt.62.* Rota Romana coram Lancellotto de qua Vermigliolus *cons.419. num.50.* Dummodo potuerint approbari personæ prædictæ, quod secus est in casu nostro, ubi stante inhabilitate personarum pupillorum non potuerunt approbari eorum gesta, ut dicunt Doctores *ubi suprà*.

Probatur quartò, quia societas tacita, ut dicatur conti- 10
nuata plura requiruntur. Primò, ut non sit mutata forma negotiandi dant exemplum Doctores de inscriptione librorum puta si priùs fieri solebant nomine communi; deinde cœpit fieri liber nomine proprio, ut ait Alex. *cons.132. n.9. lib.5.* Ruin. *cons.11. nnm.6. lib.2.* Dec. *cons.21. num.6. lib.1.* Menoch. *consil.121. num.96. lib.2. & de præsumpt. lib.3. præsumpt.57. num.13.* quia difformitas in modo agendi inducit difformitatem consensus *l. Paulus respondit*, *ff. rem ratam haberi*, *l. adversus*, *C. de usuris*, ut cum personis habilibus versemur, quia non est, nec potest dici continuata cum personis cum quibus fieri non potest, ut cum infantibus minoribus, furiosis, &c. qui contrahere prohibentur; tunc enim nec expresè, nec tacitè etiam testatoris accedente jussu poterit contrahi, contractaque dici, ut post alios Blasius Michalorus *de fratribus*, *part.2. cap.44. num.13. cum seqq.* sic est in casu nostro, ubi pupilli erant filii testatoris, quibus non poterat per Patrem imponi continuari societatem. Tertiò, requiritur ad hoc ut contracta societas, & continuata præsumatur, ut adimpleverit socius ea omnia pacta, & conventiones, quæ ex conventionibus adimpleri potuissent, quia qui non adimplet adimplenda videtur recedere à contractu *leg. Julianus*, §. *offerri*, *ff. de action. empt.* & in puncto Alexand. *de societat. cons.76. num.7. lib.5.* Decian. *cons. 60. num.44. lib.2.* Menoch. *cons.121. num. 99.* Gozzadinus *cons.94. num.50.* & qui asserit adimplevisse pro ejus parte adimplenda debet probare Alexand. *cons.101. lib.3.* Corn. *consil.113. lib.1.* Cravett. *consil.248.* prout etiam dicimus quod si quis asserat locationem fuisse renovatam debet priùs ostendere omnia pro ejus parte adimplenda fuisse adimpleta, Cravett. *cons.65. num.3.* Ruin. *consil.78. num.3. & 167. num.22. lib.1.* ut in casu nostro dictum fuit, ut continuaretur societas quando essent computa data quæ data non fuerunt in casu nostro, ergo, &c. Quartò, requiritur ut si aliqua requisita sint necessaria in renovatione, vel constitutione, non intelligatur, nec renovata, nec constituta, nisi adimpleto illo requisito Crotus *consil.15. num.15.* Ruin. *consil.91. in fine*, *volum. 1.* Menoch. *lib. 3. præsumpt. 85. num.31.* Felic. *cap.41. num.23.* Michalorus *de fratribus*, *cap. 44. num.12.* & sic est in casu nostro, ubi fuit dictum conti- 11
nuandam societatem per filios, redditis prius computis, quæ tamen non fuerunt reddita, ut in facto supponitur; ergo apparet vera conclusio juris nullo modo censeri renovatam societatem, si non redditæ sint rationes, sive bilantia prout solitum erat fieri antequam nova societas inciperet, ut benè Paul. de Castr. *cons.73. lib.2.* Menoch. *consil.121. num.97.* Felic. *de societate*, *cap.41. numer.20.* Michalorus *cap.44. num.7.* in omni enim casu etiam renovationis societatis, vel constitutionis à principio factæ semper intelligitur cum pactis conditionibus, & modis, cum quibus à principio fuit ordinata, & multò magis justum, ut continuaretur ex *l. item quæritur*, §. *qui impleto*, *ff. locati*, *l. Labeo*, *ff. de arbitris*, *l. in his*, §. *uxor*, *ff. solut. matr.* Capyc. Latro *consult.73. tom.1.*

Nec prætermittendum puto, quod minori competit re- 12
stitutio adversus spretum præceptum testatoris, puta quod dixisset testator esse continuandam societatem, & ille non continuasset, potest tunc per viam restitutionis in integrum venire adversus testatoris præceptum Franc. Cyriac. *controvers. for. controv.451. num.96.* Fusar. *de substit. quæst.585. num. 3. & 5.* Martius Venturinus *consil. 49. num. 30. cum seqq.* ergo in casu nostro licèt valuisset testatoris præceptum de societate per pupillos continuanda (quod non valet *ut suprà*, dicebamus) tamen operari non potest quin ipsi pupilli per viam restitutionis in integrum venire non possint adversus tale præceptum testatoris, ut in puncto fundant Doctores suprà citati.

Circa secundum articulum an posito quod Pater potuisset 13
obligare pupillos ad societatem continuandam fuerit obligatus

gatus tutor interponi facere decretum Judicis esse, scilicet expediens pupillos prædictos negotiari.

In quo articulo absque respondeo affirmativè, nam decretum Judicis in alienatione bonorum minoris interponendum nihil aliud est, quàm judiciariæ authoritatis interpositio causa cognita super eo, quod positum est, nec versatur in absolvendo, vel condemnando, ut in definitiva, sed affirmando quid justa ex causa actum sit ut bene Alciatus *lib.2. Paradoxorum*, *capit.3.* Caros. *in l. prima*, *num.5. ff. de offic. assess.* Menoch. *de recup. poss. remed.* 15. *numer.*143. Montan. *de tutelis*, *cap.33.numer.557. & 558.*
14 *& seqq.* & decreti interpositioni causæ cognitio, tanquam antecedens necessario præcedere debet Vivius *dec.22. nu.* 2. Card. Mant. *de tacit. lib.4. tit.6. num.* 16. Cald. Pereyra *de empt. & vendit. c.13. num.48. & seqq.* repetentes *eorum in rubrica*, *C. de præd. minor. sine decreto non alienandis, & in rubrica*, *ff. de reb. eor.* qui sub tutela, & cura sunt, & Hispani omnes *in l.18. tit.16. partita 6. & in l.60. tit.* 18. *part.3.* quod quidem decretum in omnibus negotiis inter-
15 venire debet, licet in aliquibus casibus non requiratur, quos casus speciales enumerant nostrum, & primo, quando testator permiserit alienationem *l. prima*, *§. primo*, *ff. de rebus eorum*, *l.1. & 2. Cod. quando decreto opus non est*, Vasq. *de success. creatione*, *§.10. num.75. & 76.* Guttier. *p. 2. de tutel. c.5. numer.62.* Trentacinq. *var. resol. resol.9. n.* 21. Grat. *dec.121.* Surd. *dec.77. & consil.191. n.19. & 20.* Simonc. *de decretis*, *lib.2. tit.6. inspect.11. & lib.3. tit.8. inspect.4. numer.30.* Castill. *lib.4. quotid. cap.61. num.* 24. 41. *&* 45. inter quos casus est, in consequentiam præcedentis contractus, putà si tradatur res minoris à tutore, eo quod testator eam vendiderit, vel testamento alienaverit *l. fistulas 78. §.1. ff. de contrah. empt.* Grat. *dict. dec.* 131. Castill. Guttier. *ubi suprà*, vel quando Pater retrovendere tenebatur Giurb. *dec.* 69. *à numer.5.* nec requiritur decretum quando se obligaverit ut hæres Patris *dict. l. prima*, *& d.l. fin. Cod. quando decreto opus non est*, *d.l. fin. de rebus eorum*, Card. Put. *dec.105. part.1. numer.2. tom.1. dec.776. n.3.* qui loquitur in casu quo minor se obligavit, seu in se suscepit onus solvendus evictione rei à Patre suo venditę, & evictæ, sed inter casus prædictos aliosque enumeratos per Simoncellum *ubi suprà*, quod Vasquium *dict. §.10. numer.* 70. per Trentacinq. *loc. cit.* per Montan. *d. c.33. de tutelis*, *à num.427.* ubi 26. casus enumerat, inter quos casus non enumeratur casus, de quo in præsenti, ergo apertè probatur in obligatione de qua in præsenti requiri decretum Judicis, cum à regula, de qua *suprà*, non sit exceptuatus hic casus.

16 Confirmatur hoc ipsum, quia quando socius major provocat ad divisionem non requiritur decretum ex *l.1. §. si communis*, *ff. de rebus eorum*, *& l. penul. C. de prædiis minor.* non alia ratione, nisi, quia non agitur de obligatione facienda, sed in casu nostro agitur de obligatione inducenda, quæ à testatore non poterat induci *ut supr.* probavimus, ergo requireretur decretum Judicis in casu nostro, ut videremus in casu nostro coram judice, an obligatio prædicta esset in utilitatem minoris, scilicet contractus factus per socios, sicut in simili dicimus in bonis minoris, absque solemnitatibus juris non posse constitui jus certum, &c. Rodrig. *lib.1. de annuis redditibus*, *q.4.* Fe licianus *de censibus*, *tom.1. lib.2. cap.3. numer.3.* Avendan. *de censib. c.81.* Petr. Greg. *q.5. de censibus in addit. n.* 104. Cenc. *de censib. part.1. c.2. q.1. ar.2. nu.2.* etiamsi minor locupletior factus sit, & sic de aliis obligationibus, non possint contrahi super bonis pupilli stabilibus, vel mobilibus pretiosis dicunt Doctores *ubi suprà*, nisi probetur versam, ut latè Gaspar Hermosilla ad Greg. Lopez *f.* 33. *tom.2.*

17 Circa tertiũ verò articulum an posito, quod tutores diversa debita contraxerint teneantur creditores probare ex pecuniis creditis locupletiores factos fuisse pupillos in quo articulo. Respondeo affirmativè, quia socios, ut alios socios minores possit sibi ipsi obligare, & creditoribus oportet, ut demonstret contractum factum cum creditoribus versum fuisse in societatis beneficium *l. jure societat. ff. pro socio*, Petr. de Ubaldo *de duobus fratribus*, *part.9. numer.1.* Menoch. *consil.375.* Trombetta *de societate*, *cap.5. numer.* 2. *& 21.* Petr. de Perusio *de duobus fratribus*; *quæst.1.* Specul. *in tit. de Judic. lib.4. §. sequitur vers. quid si duo fratres*, *numer.7.* quòd sanè intelligitur hoc modo, nam si socii sunt majores, & habiles ad contrahendum tunc, ut inter eosdem socios obligatio oriatur requiritur, ut pecuniam probetur conversam in societatem, sed, ut oriatur obligatio inter socium, & extraneum contrahentem non requiritur hoc, quia obligatur societas licèt pecunia non sit in societatis utilitatem conversa, at quando socii sunt inhabiles ad contrahendum requiritur, ut probetur pecu- 18
niam fuisse conversam in utilitatem sociorum Reg. Capyc. Latr. *consult.95. tom.2.* etiam in actione reali Surd. *dec.213.* Thesaur. *lib.4. quæstionum forens. quæst.* 30. Hodierna ad Surdum *in dict. dec.213.* enim societatis tenor est attendendus *l. societates contrahuntur*, *& l. cum duobus alias*, incipit, *si fratres*, *ff. item morla*, *ff. pro socio*, Mantic. *de tacitis*, *lib.6. tit.4. nu.1.* & qui cum socio contrahit cautus esse debet, & societatis formam inspicere, & an in ea appareat authoritas alios obligandi, aliàs sibi imputare debet Bald. *consil.128. lib.5.* Petr. de Ubaldo *de duobus fratribus*, *part.9. num.5.* Felic. *de societate*, *cap.30. numer.9. & 10.* Capyc. Latr. *consult.105. num.2.* D. Staiban. Junior *resolut.* 93. *tom.1.* ergo cum in casu nostro societatis forma de computis reddendis non fuerit observata, nec personæ minorum sint habiles ad contrahendam societatem, continuare oportet probari petractamque prosequi, & continuare oportet probari pecuniam, & omnem utilitatem versam fuisse in eorundem pupillorum commodum, quo non probato non remanent creditoribus obligati, ut dicunt Doctores citati non ergo poterunt creditores accipere bona pupillorum ex continuatione societatis prætensa, quia ad societatem tacitam probandam oportet, ut probent creditores actus sociales inter eos socios factos, & habilitatem contrahentium Bartolus *in leg. si patruus*, *in fine Cod. communia utriusque Judicii*, *& in l. cum duobus*, *§. si Papinianus*, *in fine*, *ff. pro socio* Mascardus, *concl.1309. numer.9. & numero* 48. Decian. *cons.78. numer.20. l.4.* Mantic. *l.6. de tacit. tit.Y. n.26.* Surdus *cons.441. numer.9. & dec.267. n.6.* Gratian. *c.336. à n.2.* Felic. *c.10. num.28. & c. seq. nu.3.* Merenda *lib.13. controv. cap.42. per totum*, quod non est in casu, de quo modò ergo.

Circa quartum articulum nulli dubium est, stante enim 19
inhabilitate ad contrahendam Societatem tam expressam, quàm renovare, & continuare inceptam, ut suprà probavimus *in 1. art.* ex parte pupillorum, sequitur necessario, quod in debitis contrahendis, & obligationibus contra bona pupillorum acquirendis ex parte creditorum, omninò requiri decretum judicis cum causæ cognitione, ut diximus in primo dubio.

Circa quintum articulum an scilicet pupilli post multum temporis spatium habeant restitutionem in integrum infrà legitima tamen tempora, & potuissent repudiare hæreditatem, & sua credita anteriora prætendere?

Respondeo affirmativè: quia minori competit restitutio 20
quando contractus est factus, sive alienatio cum omnibus solemnitatibus necessaris post quadriennium postquam 25. annum excesserint *l. fin. C. de temp. in integr. restit. l.2.3. & fi. C. si Tutor, vel Curator intervenerit l. si res pupillares ff.* 51. *de minorib. l. fi. C. si adversus venditionem*, quod idem procedit *in Eccl. c.2. de rest. de in integ.* Trentacinq. *l.2. var. in tit. de restit. in integr. res.4.* ubi ampliat in Ecclesia Oddus *q.19. p.1. ar.4. num.38.* Affl. *dec.175.* Morla *in empt. in tit. de rest. in integr. qu.5. numer.11. & qu.3. numer.8.* Thesaur. *lib.4. qu.9. for. quæst.75. numer.9.* Bernardus Diaz *in regul.653.* Surd. *dec.136. numer.2.* Grat. *c.601. nu.26.* Cevall *qu.536.* 21
num.15. & talis restitutio competit adversus omnes contractus, & quamcumque sententiam, & actum judicialem, & adversus temporis lapsum, & omne, in quo fuerit læsus infrà tempus minoris ætatis, quia quod est gestum cum minore restitutionis Beneficio rescinditur *l. ait prætor in principio* ubi Cujac. & *l.3. §. utrum. ff. de minorib.* Morla *in tit. de restit. in integr. qu.1. numer.14. & quæst.3. numer.11.* Cancer. *lib.2. var. cap.1. n.220. & per p.3. observ. cap.4. numer.7. & sequ.* Giurba *dec.106. num.* 1. Guttierrez *lib.3. practic. quæstion. capit.* 32. Surd. *decis.* 136.

Quorum quadriennium competit adversus minorem, 22
& incipit currere à die quo minor implevit 25. annor. *ex dict. l. fin.6. de tempor. in integr. restit.* Trentacinq. *ubi suprà*, *numer.9.* Cancer. & alii apud Gasparem Hermosillam 20. 2. *fol.38. num.3.* adversus Ecclesiam verò, & Civitatem incipit currere à die contractus, seu læsionis *glossa in l. Respublica* ubi DD. *Cod. quibus ex causis majores.*

23 Licet enim filius qui hæreditatem Paternam adivit, vel ei se immiserit, non possit amplius illam aditionem, seu immixtionem revocare *l. suus*, *C. de repud. hæred.* tamen si minor sit poterit *ex l. fin. ff. eodem* latè Cavalc. de tutoribus *nu.* 75. Gulielm. de Benedictis *in cap. Raynut. in verbo mortuo testatore 2. par. num.* 127. cum pluribus sequentibus: latè Philipp. Paschalis *p.* 4. *de Patr. potest. cap.* 1. *num.* 25. debet tamen peti restitutio infrà quadriennium immediatè decurrendum post completam majorem ætatem Franch. *decis.* 650. *&* 167. *n.* 15. imò putant notabiliter DD. quod licet

24 statutum possit restringere minorem ætatem, itaut major 18. annis habeatur pro majore, ut in Regno non ex constitutione incipiente minorum jura tamen tempus restitutionis in integrum, quod minoribus de jure communi conceditur, usque ad 25. annum non censetur restrictum ut notabiliter ait Cavalc. *in dec.* 65. *p.* 2. *numer.* 91. *& in tract. de Tutoribus, & Curatoribus, num.* 9. Bernard. Pandus *de præsentat. instrumenti, part.* 2. *numer.* 28. & fundatur *in regul. text. in l. ea quæ, Codic. de temporib. in integr. restit.* ubi expressè dicitur, quod quamvis minor veniam ætatis impetraverit tempus tamen petendi restitutionem in integrum usque ad 25. annum semper extenditur, ut benè notat Bernardus Diaz *in regul.* 653. *in* 5. *limitat.* & intra illud tempus numquam censetur habilitatus ad alienandum bona immobilia sine judicis decreto, ut notabiliter affirmat Soccin. jun. *consil.* 59. *num.* 56. *&* 63. *nu.* 50. *volum.* 3. Roland. à Valle *cons.* 7. *numer.* 17. *volum.* 3. & alii relati per Mastril. *dec.* 13. *n.* 28. *part.* 1. scio tamen aliter distingui per DD. de quibus Paschalis *p.* 2. *c.* 1. *nu.* 105. sed non ad nos.

25 Addo quod minor restituitur in integrum adversus aditam hæreditatem, etiam si major factus aliquod exegerit à creditoribus hæreditatis *l.* 3. *§. scio ff. de minoribus quem text. non esse alibi* dicit Angel. ibi, & alii apud Petr. de Ravenna *singul.* 28, Pascal. *part.* 4. *capit.* 1. *numer.* 26. *& seqq.*

Neque dicas quod minor factus major exigendo videtur ratificare *l.* 3. *§.* 1. *ff. de minorib.*

Respondeo enim text. quòd procedit quando fit aliquod ratificando, quod non potest fieri, nisi per hæredem, sed in casu *dict. §. scio* id quod fit potest etiam à non hærede fieri: nam est exigere debitum à creditoribus paternis, quod non est se immiscere in hæreditate, nisi fiat coram judice scienter Bald. *in Rubrica Cod. qui admitti, num.* 31. Sforza Odd. *de rest. in integr. quæst.* 62. *art.* 4. etiam praxis talis restitutionis est, ut si citentur omnes quorum interest minorem non restitui, & citat creditores hæreditatis Sforza Odd. *qu.* 61. *art.* 50. & est text. *in Auth. si omnes C. si minor se ab hæred. abstinuerit.*

26 Qua quidem restitutione concessa minori adversus hæreditatem aditam, quæ solvit libertatis causa non retractatur *l. si mulier Digest. de minoribus*, & ratio est favore libertatis si verò loquamur de aliis legatis, tunc aut ea accipit hæres ab intestato: quia sc. per restitutiones hæreditas refutatur, & tunc legata soluta repetit per condictionem indebiti argum. *l.* 10. *&* 3. *ff. de condit. indeb. l. nec est novum, ff. de condict. indeb.* idem dicas, si bona accipiantur distrahenda per creditores *gloss. in l. in integrum, ff. de minoribus*; sed si res ad causam testari redit: quia substitutus hæreditatem accipit, & tunc non repetuntur quæ minor solvit ex dispositione Testatoris: quia relicta ab intestato, censetur repetita à substituto *l. licet Imperator, ff. de leg.* 1. sed si debita solvit non retractatur *l. quoties, Digest. de acquir. hæred.* Sforz. Odd. *quæst.* 62. *art.* 6. ubi latissimè, & non solum talis restitutio adversus hæreditatem aditam datur minoribus; sed etiam majoribus, si errore ducti hæreditatem lucrosam pro aspectu adiverint Sforza Odd. *quæst.* 62. *articul. ultim. de restitut. in integrum.*

27 Ex quibus optimè colligitur, quod cum tales creditores non possint aliquid prætendere de bonis: quia sunt creditores Societatis post mortem Patris sub prætextu, quod Pater ordinaverit Societatem Testamento ejusque continuationem quod ex primo articulo fundato fieri non potuisse constat, nec creditores probent versam pecuniam in utilitatem pupillorum, ut probavimus in secundo articulo ideò concludo posse filios prædictos abstinere, prout per se abstinuerunt ab hæreditate Patris petendo eorum credita, & donationes omni modo meliori, & etiam separationem bonorum Patris antecedenter ad præceptum de continuanda societate à bonis, & debitis contractis occasione societatis post mortes Patris, quam separationem eisdem competere probatur, quia filii sunt creditores Patris in legitima, *l.* 7. *in princ. ff. de bonis damnatorum, l. scripto* 7. *in fin. ff. si tabulæ testanti*, &c. *l.* 36. *§.* 2. *C. de inoffic. testam. Novella* 115. *c.* 3. *& c.* 50. *in principio*, ergo petere possunt filii legitimam de bonis Patris, & deinde est satisfaciendum creditoribus societatis, qui contraxerunt post mortem Patris, & prætendunt vigore illius præcepti de continuanda societate excludere filios.

Nec obstat quod legitima non debetur, nisi ære alieno deducto, & soluto Carpronius, *p.* 1. *constit.* 25. *definit.* 100. *ex l. bonorum, ff. de verbor. signif.* 28

Respondeo enim quod hoc procedit in debitis paternis, non verò alienis: legitima enim ex paternis bonis debetur eorumque pars dicitur *leg. scimus* 36. *in principio, ff. de inoffic. testam.* ergo debita etiam Paterna prius solvi debent antequam debeatur legitima per text. *in leg. subsignatum* 39. *§. bona, ff. de verbor. signif.* liberi autem jure separationis creditoribus societatis sunt præferendi, ut decisum fuisse refert Christophorus Philippus Rithersusius *de privilegiis creditorum, disp.* 2. *n.* 7. *in fin.* quare sic censeo hodie 27.

Audio adversarios insurgere quibusdam aereis prætensionibus, contra hanc prætensionem filiorum dicentes, quod creditum eorundem filiorum sit fundatum in donatione eisdem à Patre facta quam adducunt, & dicunt adversarii prædicti quod talis donatio est vana. Primò quidem, quia de ea testator non fecit mentionem in testamento. Secundò, quod testes pro probanda tali donatione sint mortui. Tertiò, quod Notarius coram quo talis donatio fuit stipulata aliàs de falso inquisitus fuit & ultimò quod unus ex testibus cum mereretur dixit se nunquam vidisse talem Civitatem, ubi illa dotatio fuit stipulata. 29

Quæ prætensiones sunt aereæ, & Prima quidem, quia non fecisse testatorem mentionem de donatione, non est argumentum pro revocatione ipsius, cum natura sua sit irrevocabilis *leg. absenti*, ubi Doctores, *ff. de donation. l.* 1. *de donat. causa mortis*: est enim hæc donatio inter vivos omninò irrevocabilis, postquam fuerit acceptata per donatarium; ante verò acceptationem per donatarium factam, vel per Notarium sui nomine poterit revocari, & 30
censeretur revocata per specialem dispositionem eorundem bonorum Jas. *in l.* 3. *num.* 3. *C. de legatis*, Menoch. *lib.* 2. *præsumpt.* 23. *n.* 14. Franc. *dec.* 339. *in fi.* Faber *lib.* 8. *C. tit.* 36. *de revoc. don. defin.* 20. Roman. *consil.* 284. Corn. *consil.* 15. *lib.* 1. Cancer. *p.* 1. *variar. c.* 8. *nu.* 41. In casu verò nostro donatio fuit acceptata, & Nota jus intervenit: ergo cur poterit dici revocata per hoc, quòd de ea in testamento non fecerit mentionem est enim ignorare terminos dicere, quod per hoc est revocata, quia non est facta mentio: discant terminos, & loquantur.

Nec subsistit alia prætensio, quod scilicet testes pro probanda donatione sint mortui, quia quando testes sunt mortui, multo magis probant, & videmus quod testes mortui in judicio habent majorem efficaciam, & probationem, ut bene Regens Sanfel. *in praxi judiciaria, sect.* 50. *nu.* 50. *&* 8. & si esset vera prætensio omnia corruerent instrumenta per mortem testium, quod sanè ridiculum est. 31

Notarium aliundè fuisse de falsitate inquisitum non est argumentum, quod in hac donatione falsitatem commiserit, ut concludunt Doctores cum Farinacio *de falsitate, per totum.*

Ad id verò quod in articulo mortis testator ita dixerit. Respondeo non esse contra nos, quia testis depositio facta in articulo mortis non probat, Cephalus *cons.* 276. *n.* 41. *vol.* 2. Farinac. *de testib. qu.* 80. *oppositione* 40. *n.* 106. quia in tali articulo languescit memoria, & similis est mortuo, nec omnis moriens præsumitur S. Joannes Euangelista, nec omnes morientes semper dicunt verum; & ad id quod dicitur quod moriens non præsumitur immemor salutis æternæ, Respondeo quod procedit in sui præjudicium, non verò in præjudicium alterius *leg. hac consultissima, §. at cum humana fragilitas, C. qui testam. facere possunt, l. qui duos, ff. de manumissis testatoris, l. Iubemus, C. de testam.* Farinac. *ubi supra.* 32

DI-

DISCEPTATIO CXV.

SUMMARIUM.

ARGUMENTUM.

Legatum relictum pro maritagiis puellarum Neapolitanarum, potest etiam dari puellis Casalium Civitatis Neapolitanæ, etiamsi Casalia fuerint divisa à Civitate Neapolitana quoad jurisdictionem, ut est Neapoli Casale Marani, Panis Coculi, Mileti, &c. cum verissima sit regula, quod qui de vico est, de Civitate esse dicatur.

An Legatum relictum pro subsidio puellarum hujus Civitatis, possit dari illis, quæ sunt natæ in Casalibus Civitatis?

FACTUM.

1 Mulier quædam pia, & devota in ultimo elogio disposuit, ut de suis bonis erigeretur, ac fundaretur Mons, pro subsidio filiarum in capillis pauperum, & honestarum hujus Civitatis, cuilibet earum disposuit, ut darentur in dotem ducati ducenti, tempore nuptiarum in subsidium dotis; contingit nunc, quod N. puella de honestis parentibus nata, non fuit in hac Civitate orta, sed in casali Marani, quod hujus Civitatis est casale, licèt à Civitate divisum sit, quoad jurisdictionem, quæ Illustriss. D. Principissæ Marani à potentissimo nostro Rege concessa fuit, hæc puella nata in Casali Marani habitat Neapoli, & hic habet suos genitores, petit velle admitti ad tale legatum, exequutores testamenti rectè, & justè dubitant, ut eorum munus fideliter adimpleant, an legatum possit dari tali puellæ Marani natæ, ut dicebamus, quæsitus de voto, dixi absque ullo scrupulo posse tales exequutores tale legatum dare huic puellæ.

Primò, quidem quia illa est patria hominum Casalium, 2
cui Reipublicæ vicus ille respondet, *l. qui ex vico* 30. *ff. ad municipalem*, ubi Franciscus Accursii filius notat ex eo textu, quod natus in villa Butrei, dicitur Civis Florentinus, cum villa Butrei sub ea Civitate sit, & Accursius Pater notat in prima glossa, quòd Virgilius dictus fuit Mantuanus, licèt ex vico ejus, putà Plectonæ fuerit natus, & in glossa sequenti dicit hoc procedere quoad omnia, cum in omni materia appellatione Civitatis contineantur Casalia, & appellatione Civium, omnes Comitatenses contineantur, ut ait textus *in l. Lucius*, §. *civibus*, *ff. de leg.*2. Surdus *consil.*313. *numer.*3. *lib.*3. reprobata opinione eorum *numer.*16. dicebant, quòd non sunt incolæ, nisi qui stant in Civitate, glossa *in l.* 3. *Cod. de incolis*, *lib.*10. ubi D. Amaja, quia judicantur de jurisdictione, & Territorio Civitatis propinquæ, & adjacentis, tamquam illius pars, & unum, ac idem corpus, Regens de Ponte *consil.*51. *n.*2. de Georgio *alleg.*8. *numer.*6. Surd. *dec.*340. Costa *de portione ratæ*, *quæst.*5. *num.*11. Regens 3
Valenzuela *consil.*79. *à numer.*33. *& in specie*, *numer.* 76. & comprehendit Civitas omnes Pagos, & villas, quæ illius existunt jurisdictionis, *l. forma* 4. §. *si verò quis*, *ff. de censibus*, qui districtionales, & suburbani dicuntur, & sunt de Civitate, Natta *consil.*50. *numer.* 13. Kuinken *de territoriorum origine*, *cap.*1. *à numer.* 243. igitur omnia, quæ de Civitate dicuntur, dici debent de casalibus, & successivè legatum factum illis de Civitate, comprehendit illos de casalibus, quibus dari poterit, & debetur, licèt enim Civitatis appellatione veniat solus locus muris 4
cinctus, Oldradus *consil.*121. Menochius *consil.*498. *num.* 34. *& seq.* Azevedus ad Curiam Pisanam *lib.*2. *cap.*50. *à num.*3. Cardinalis Tuschus *littera C*, *concl.*108. *tom.*1. & dixit Rota coram D. Coccino *dec.*129. præsertim in materia, quæ conveniret urbi, & non suburbiis, ut *in l.* 2. §. *si quis nomine*, *& l. finali*, *ff. ne quid in loco publico*, ubi si quis ædificaverit in publico loco, non est cogendus tollere, si in villis, secus si in Civitate fecerit, Rebuffus *in l.*2. *ff. de verb. signif. pag.*18. quia Civitas propriè loquendo illa est, quæ muris cingitur, *d.l.* 2. *ff. de verb. signif.* Menochius *l.*6. *præs.*116. *numer.*3. Gironda *de privilegiis*, *n.* 5
55. tamen in materia favorabili, & largè interpretanda veniunt suburbia, & Casalia, Cravetta *consil.*297. Abbas *consil.*52. *numer.*6. *lib.*2. ubi ait, quod natus in continentibus, & suburbiis, dicitur natus in Civitate, Cardinalis Tuschus *dict. concl.*280. *numer.*8. Gratianus *tom.* 5. *c.* 893. *num.* 35. ubi in materia indifferenti, & non odiosa appellatione Civitatis, venit Civitas cum toto Territorio, scilicet cum casalibus, & suburbiis, quod priùs dixerat *to.* 2. *cap.*217. *num.*6. ubi *num.*3. post Albericum *de statutis*, *quæst.*177. *part.*2. ait, quòd Castra, & villæ veniunt appellatione Civitatis, maximè in beneficiis, in quibus verba latissimè interpretantur, Præses de Franchis *decis.*129. 6
ubi delictum factum in casalibus quoad pœnam infligendam censetur etiam perpetratum in Civitate, Riccius *p.* 4. *collect.*1587. Narbona *in l.*10. *glossa* 2. *num.*86. *lib.*4. *recompilationum*, Rebuffus *in d.l.*2. *vers.* 5. *ff. de verb. signif. pag.*18. ubi ex textu *in cap. si Civitas*, *de sent. excomm. in* 6. 7
dicit, quod interdicta Civitate, censentur interdicta suburbia, & alia similia, adducit Menoch. *lib.*4. *cons.*126. *n.* 7. *cum seq.* qui ait, quòd legatis bonis existentibus in Civitate, censentur etiam relicta, quæ sunt in suburbiis, & casalibus, nisi aliud colligatur ex conjecturis, & jurisdictio concessa in Civitate etiam viget in suburbiis, ex *l.* 1. §. *cum in urbe*, *ff. de officio Præfect. urbis*, Gironda, *ubi suprà*, *numer.* 54. dant verò rationem Doctores cur interdicta Civitate censentur interdicta suburbia, & dicunt esse, quia vilipenderetur interdictum, & elusorium redderetur, si interdicta Civitate, licitum esset audire divina in suburbiis, ita Suarez *de censuris*, *to.*5. *disput.* 33. *sectione* 2. *n.*29. *cum seq.* Ægidius Coninch. *de Sacram. & censuris*, *disp.*17. *dub.*1. Bonac. *de censuris*, *disp.*3. *punct.*1. *n.*20.

Probatur secundò, quia in testamentis, & legatis, 8
appellatione civitatis, casalia veniunt, etenim sicuti civitatibus legari potest, quia ad honorem, ornamentumque civitatis pertinet, *leg. si quid relictum* 120. *l. civitatib.* 123. *ubi gloss. ff. de leg.* 1. ita etiam parti ipsius civitatis, & vicis, sic

sic villis ipsius, ex eo quia civitati relictum censetur, quod ejus parti legatur, ut probat textus insignis, *in l. si quis à filio* 32. *§. si parti civitatis, ff. de leg.* 1. ubi gloss. *in verb. debebitur*, expresse intelligit partem civitatis pro vicis, dum confundit legatum factum parti civitatis, & ipsius vicis, ut clarè ostenderet vicos, & vilas, non minus esse civitatis partes, quàm ipsa quarteria intra murorum ambitum reclusa, citans textum *in l. si hæres* 76. *§. vicis, ff. de leg.* 1. qui de legato facto vicis civitatis loquitur, & probat textus *in l. cum Pater* 79. *§. ult. ff. de leg.* 2. qui de legato facto civitati, de vicis meminit, pulcher textus *in leg. Prædiis* 89. *§. Balneas, ff. de leg.* 3. Regens Valenzuela *cons.* 79. *numer.* 60. *& cons.* 18. *numer.* 82. idque verum est etiamsi quandoque in legatis fiat stricta interpretatio, *l. nummis, ff. de leg.*

9 3. Decius *in l. in testam. ff. de reg. jur.* sic legatum factum pro maritandis Puellis Fanensibus, comprehendit non solum puellas natas in civitate Fani, sed etiam in illius Territorio, & villis, ea ratione: quia quicquid conceditur quovis modo civibus, censetur concessum Comitatensibus, ex quo villa, & castra dicuntur membrum, & pars civitatis, *ex leg. uxor.* 39. *§. legatar. ff. de leg.* 3. ædificia Romæ etiam fieri videntur, quæ in continentibus Romæ ædificiis fiunt, *l. ædificia* 139. *l. ut Alfen.* 87. *l. qui in continentibus* 147. *l. Collegiorum* 175. *§. qui extra, ff. de verb. signific.* & demum ex pluribus in ultima voluntate venire appellatione hominum civitatis, qui sunt de casalibus, fundat Grat. *decis.* 96. licèt jura prædicta non expendat.

10 Hinc Nevizanus *in sylva nuptiali, l.* 4. *numer.* 87. & Bart. *cons.* 197. quod incipit *civitas Camerini numer.* 5. *volum.* 1. dicunt appellatione hominum civitatis, sive civium, venire omnes etiam de comitatu, scilicet de casalibus, de districtu, de territorio, & pertinentiis, & de legato facto civibus Camerini, ait Bartol. quod potest dari Comitatensibus Camerini, sequitur Abbas *consil.* 51. *nu.* 6. *l.* 2. Castrensis *cons.* 307. *l.* 2. ubi omnia privilegia, & commoda concessa civibus civitatis, competere civibus Comitatensibus, ait Surdus *cons.* 319. *nu.* 9. 10. *& sequenti* 47. *&* 60. quod intellige, ut Grat. explicat *c.* 217. *n.* 10. *& seq.* Card. Tusch. *tom.* 1. *lit. C, concl.* 294.

11 Quod idem dicimus in contractibus, tam ex indentitate rationis, tum etiam quia sic in propriis terminis dicitur per Doctores; præsertim à Bartolo *in l.* 2. *n.* 2. *ff. de verb. signif.* qui dicit, quòd quando civitas ponitur pro loco, tunc muris finitur, sed quando ponitur pro populo, tunc comprehendit Comitatenses *l.* 1. *ff. ad municipalem*, quòd latius probat Bartolus *in l. si finita* 15. *§. ex hoc, num.* 50. ubi Paulus de Castro *nu.* 3. *ff. de damno infecto*, qui dicit de hoc esse glossam ordinariam, quam Bartolus admisit *in l. restituenda* 6. *vers. noto, C. de Advocatis divers. judiciorum*, nec fit distinctio utrum privilegia sint concessa civitati, an civibus, ut contra Alexandrum *in rubr. ff. sol. matrim. n.* 13. fundat Niconitius *in rubr. ff. sol. matr. numer.* 132. Valenz. *ubi sup. nu.* 73. *&* 77. Barb. *in l. quia tale* 14. *n.* 39. *ff. sol. matr.* Alciat. *in l.* 2. *numer.* 3. *ff. de verb. signif.* Regens Galeota *tom.* 2. *c.* 20. *numer.* 18.

12 Hoc ipsum in legibus, & statutis, quia villæ, & casalia comprehenduntur appellatione civitatis, & reguntur, ac moderantur statutis, legibus civitatis, cui subjiciuntur, tamquam illius membra, glossa *in l. ex ea, ff. de postulando*, Felinus, Jason, & alii relati per Menochium *de arbitrariis, casu* 99. *n.* 23. *&* 24. Capic. *in investitura, in verbo villis, pag.* 101. Rendella *de jure prothomiseos, in verbo civitate*, Valenzuela *ubi sup. n.* 71.

13 Quod idem in pœnalibus dicimus, quia appellatione civitatis, vel civium, continentur casalia, & villæ, licèt levius interdum puniantur, ut colligitur *ex l. Capitalium* 1. *§. qui ob inimicitias, ff. de pœnis*, siquidem nec in pœnis segregandæ sunt villæ à civitate, cum villæ sint parvæ, & humiles domus ipsius civitatis extra urbem ædificatæ, quod ex Virgilio, Cicerone, & aliis fundat Menoc. *cas.* 390. inferens ad diversa statuta pœnalia, & similiter in consuetudine, licèt alias sit strictè interpretanda, tamen observandam esse etiam in casalibus dicit Regens Valenzuela *cons.* 79. *n.* 62. & sic servatur apud nos, ubi consuetudines civitatis ligant casalia.

14 Neque dicas obstare decisionem Grammatici *in consil. crimin.* 48. ubi fuit decisum *cap. Regni*, quod incipit deosculanti Virgines, in civitate Neapolitana non habere locum in deosculante in casalibus.

Respondeo enim quòd decisio Grammatici non fundatur ex eo, quod simus in pœnalibus, sed quia Capitulum loquitur, quod osculans mulierem in civitate, vel in urbe, plectatur pœna mortis, quo casu accipitur pro loco, qui muris cingitur, & finitur, ut bene Menoch. *casu* 99. *num.* 27.

Hoc ipsum dicimus in oneribus sustinendis, & collectarum solutione, quia villæ quoque continentur, & cum civitate faciunt unum corpus, *leg. forma* 4. *ibi in civitate, & pago, ff. de censibus, §. si quis igitur, Auth. quibus modis naturales efficiantur sui collat.* 7. ubi glos. *in verb. persolvit*, notat villas, & Castra sub civitate facere collectam, unde si Rex imponat collectam civitati, censetur etiam imponere villis ipsius, non alia ratione, nisi quia villæ sub civitate continentur, per jura, glossas, & Doctores, quos sigillatim recenset Afflictus *in constitutione, sancimus de jure prothomiseos n.* 2. & vidimus quòd in millione, quod donavit elapsis annis civitas Neapolitana Domino nostro Regi, casalia contribuerunt pro ducatis ducentum millibus, pro quibus sibi ipsis imposuerunt gabellam farinæ, &c. & 15

sicuti M.C. Vicariæ cognoscit de criminibus patratis in hac civitate, privativè ad quoscunque Barones, sive Officiales quovis privilegio insignitos, D. Merlinus *c.* 100. *to.* 1. Castillus *dec.* 248. Cutellus *ad leges Martini coucordata* 2. D. Francus *de vico ad leges Sardiniæ, l.* 2. *tit.* 25. *c.* 11. sic cognoscit de delictis commissis in casalibus, ut ait Cons. Marcianus *cons.* 58. *tom.* 1. dummodo non sint casalia divisa quoad jurisdictionem eo modo, quo declarant decisum referentes Præses Merlin. *tom.* 2. *controv.* 72. & R. Sanfelic. *dec.* 73. *p.* 1. 16

Sic in beneficiis Principum, putà si solius concedentis jus respiciant, ejusque damnum non alterius appellatione civitatis casalia contineri dicit Menoch. *cons.* 331. *n.* 37. *lib.* 4. *& cons.* 1007. *numer.* 11. *vol.* 11. in quibus omnes nemine dissentiente admittunt in concessione, sive Principis beneficio, quod latam admittere interpretationem constat, civitatis appellatione casalia contineri, idemque in privilegiis, quæ non sunt contra, sed præter jus commune, dicit Niconit. *in rub. ff. sol. matr. n.* 119. *&* 125. vel ubi tendit ad commodum, & utilitatem subditorum, non in damnum eorum, Natta *cons.* 464. *n.* 17. Raudensis *de Analogis, c.* 15. *n.* 59. cujusmodi est privilegium admissionis ad collegium, de quo meminit Joa. Bolognettus *in rubr. n.* 97. *ff. sol. matr. & de statuto Patavino*, quòd sapientes admittantur, & eligantur ad collegium DD. Patavii concedunt omnes observandum in locis eidem civitati subjectis ex consensu Soccini junioris, Ruino, Rolando, Parisio, Alciato, & alii, teste Menoch. *d. casu* 99. *nu.* 25. *&* 26. Valenzuel. *d. consil.* 79. *n.* 69. *&* 70. 17

Hoc ipsum dicimus in jurisdictionalibus, sive in jurisdictionis concessione, *leg.* 1. *§. cum urbem nostram fidei tuæ commiserimus, &c. ff. de officio Præfecti urbis*, & sic continentia ædificia, villæ, & adjacentia intra centesimum milliarium comprehendantur, declarant Bart. Baldus, & alii, & in officiis, & aliis honoribus, qui debentur civibus, deberi etiam Comitatensib. dicit Valenzuel. *cons.* 79. *nu.* 70. & non solùm in beneficiis, sed etiam in privilegiis, quæ derogant juri communi, & tam si concedantur civitatibus, quàm si concedantur civibus Regni, ut refert Molfes. *to.* 1. *p.* 2. *de personis, q.* 9. *n.* 48. imò in privilegiis contra jus commune, quando civitas non ponitur pro loco, sed pro personis, vel pro populo, ut latè Franch. Marcus *p.* 1. *dec.* 365. ubi refert pluries determinatum, Menoc. *cons.* 1007. *nu.* 89. 18

Hoc tandem habere locum dicunt communiter non solum in villis, sive casalibus unitis cum civitate, sed etiam in illis, quæ sunt in aliquo, putà quo ad jurisdictionem divisa, nam non obstante divisione facta, quoad jurisdictionem (quæ separatio qualiter sit facienda, quomodo intelligenda, & à quo fieri debeat, tradit Reg. Reverter. *dec.* 79. *to.* 2. & Sanfel. *dec.* 301.) divisa, nam non obstante divisione facta quoad jurisdictionem, in cæteris omnibus remanent cives civitatis, *leg.* 1. *C. de Metropol.* Berito *lib.* 11. & decisum dicit Francus *dec.* 316. *num.* 4. qui hoc affirmat etiam procedere in Privilegio concesso Neapolitano, ut non possit torqueri ex processu informativo, quo derogatur præeminentiæ M. C. V. inductæ per Ritum, & Capita Regni, quod affirmat: extendit etiam ad homines Casalium divisorum quoad jurisdictionem, sic fuisse decisum contra casale Marani, & Panicoculi dicit R. Sanfelic. *dec.* 327. *ad relat. Consiliarii Miroballi.* 19

Probatur tertiò, quia villæ, & casalia, quæ stant sub civita- 20

vita-

vitate, sequuntur jus civitatis *d. l. qui ex vico* 30. *ff. ad municipalem*, cum habere debeant caput ipsorum, Marchio Torelli *consult.*22. *num.*38. *tom.*1. sic tenentur contribuere oneribus civitatis, *l. insulæ* 9. *ff. de judiciis*, ubi Ulpianus ait, quòd Italiæ insulæ sunt partes Italiæ, & qui in illa insula est, debet respondere Italiæ. Hinc cum accidisset casus, quod civitas Aversæ tempore obitus Philippi II. funeralia fecisset, coegit casalia pro illorum contributione, fuit dictum, jure cogi ad contribuendum, etenim casalia Aversæ, faciunt duas partes, & ex civitate tamquam ex altera parte, totum conflare, quia casalia pro duabus partibus repræsentant civitate Aversæ, ut die 2. Julii fuisse decisum dicit Gizzar. *dec.*71. nec mirum mihi nunquam fuit, quia casalia gaudent privilegiis civitatis, licèt fuerint divisa quoad jurisdictionem. Francus *ubi suprà dec.*316. Capibl. *de Baronib. pragmat.*8. *part.*1. *num.*58. ubi studentes casalium, dicit posse habitare in locis honestis hujus civitatis, licèt casalia essent divisa quoad jurisdictionem, sic delictum factum in casalibus præsupponitur factum in civitate, Riccius *collect.*1387. & consuetudines civitatis comprehendunt casalia Franchus *dec.*604. sic cives casalium trahunt, & non trahuntur, sicut cives civitatis Neapolitanæ, Franchus *dec.*411. *&* 381. Anna *singul.*401. sic demanium concessum civitati, intelligitur concessum casalibus, ut in casalibus civitati Salerni consuluit Reg. Valenzuel. *cons.*2. *num.*87. de Angelis ad Gizzarellum *dec.* 71. qui plura cumulat circa contributionem, quam facere tenentur casalia in oneribus civitatis, Molfesius *p.* 2. *ad consuetudines, tit. de personis, qu.*9. Loseus *de jure universit. p.*1. *c.*2. *n.*25. *& p.*3. *c.*13. Gratian. *dec.*154. Capibl. *in prag.*8. *p.*1. *num.*35. *&* 58. de Georgio *d. allegat.*15. Mele ad Gizzarell. *dec.*23. & licèt separata sint interdum casalia, tamen non sic præsumuntur, sed unita, & onus probandi se-
21 parationem ei incumbit, qui allegat, Reg. Tappia *decis.* 4. *num.* 6. nec separari potest jurisdictio casalium à civitate ad libitum, sed à Rege, Staib. *cons.*17. & sicut cives non possunt esse Officiales in eorum civiitate, ita prohibentur etiam, qui ex suburbiis sunt cives, officium gerere in civitate, Borrel. *de Magistratib. lib.*1. *c.*50. *numer.*8. de Mari ad Gizzarellum *d. dec.*71. *num.*7. Caput. *de Regimine Reipublicæ, c.*1. *§.*2. *n.*120. *&* 111. ad notata per Regentem Galeotam *controvers.*22. *& controv.* 8. *to.*1. ubi multa in simili refert, & regula est, quòd Castrum sive casale à denominatione principali sortiantur suum nomen à civitate, Reg. de Aponte *cons.*51. *vol.*2.

22 Probatur ultimo ex recolendæ memoriæ sanctissimo viro P. Franc. Merolla dignissimæ Congregationis Oratorii Alumno, qui *tom.*3. *disp.*6. *cap.*6. *dub.*50. *num.*206. *corollario* 50. *fol. mihi* 150. quærit, an legatum relictum pro maritandis puellis civibus Neapolitanis comprehendat Comitatenses, & dicit P. Merolla, quod si est tale legatum pium, ut ordinariè solet esse, tunc est respondendum affirmativè, quia tale legatum censetur favorabile, ergo est latè interpretandum, & allegat in propriis terminis Grat. *dec.* 96. & Riccium *collect.*269.

23 Quod verò hoc legatum sit ad pias causas, ut primus casus P. Merollæ possit applicari, probatur: quia dupliciter potest legatum relinqui pro maritagio, vel pro supplemento dotis, primò si illud fiat pauperibus consanguineis, de parentela, de familia, &c. tunc non esset legatum pium, quia potiùs affectu consanguinitatis, quàm pietatis motus dicitur testator, *capit. requisisti de testamentis*, ubi communiter canonistæ cum Barbos. Fagnano, & aliis recentioribus, & decisum refert Regens Rovitus *in pragm. de legatis piis numer.*8. licèt aliter practicari in Tribunali Reverendæ Fabricæ, ut etiam puellis consanguineis pauperibus legatum factum, dicatur pium, testatur Rovitus loco citato. Pium etiam dici, testatur Paulus Rubeus *pract. resol. de pia causa, cap.*1. post Tiraquel. *in præfatione de pia causa*, & Thor. *in sum. de privilegiis piæ causæ per tot.* novissimè P. Angel. Bossius *tom.*2. *moralium de testam. ad pias causas, §.*1. Dian. *p.*7. *tract. de testam. ad pias causas*, ergo stante quod hoc legatum est pium debetur Puellæ Comitatensi, scilicèt de casalibus.

24 Quærit verò P. Meroll. *ubi sup.* quid si tale legatum non sit pium, & respondet, quod solutio dependet ab ea quæstione, an legatum, ut sic sit favorabile, duas refert opiniones P. Merolla (post Manticam *lib.*7. *de conjecturis, tit.*1.) *tom.*3. *disput.* 6. *cap.* 6. *dubio.*50. *num.*206. *corrolario* 50. *folio mihi* 150. residet tamen in opinione quòd est favorabile legatum in genere, unde concludit posse dari Puellis de Casalibus, quas Comitatenses vocamus, nisi tamen concurrent duæ una Civis, alia de Casali: quia tunc debetur illi, quæ est de Civitate.

Sed hoc non est in casu nostro: quia puella, quæ concurrit, licèt sit nata Marani tamen Pater habet Neapoli domicilium, & filia est cum Patre Neapoli habitans, unde intrat, quod dicunt DD. quod legatum relictum naturalibus, & Civibus Neapolitanis poterit applicari illis, qui aliunde venientes, Neapoli habent habitationem; cum animo perpetuò permanendi, vel si de tali animo non constet, sufficit si habitaverit Neapoli per decennium, ita Burgos de Paz *in l.*3. *Tauri, numer.*372. Greg. Lopez *in l.* 32. *ad leges partitarum, tit.*2. *part.*3. & post alios Sanchez *tom.*2. *Consiliorum moralium, lib.*4. *cap.*3. *dubio* 19. quia etiam in stricta materia originarii nomine intelligitur ille, qui habet domicilium habitationis, ergo debet habere legatum relictum Civibus Neapolitanis, ut latè post alios Hispanos, Doctissimus Sanchez, ubi suprà; imò est vera conclusio, quod Civis ex privilegio juvatur, & gaudet Beneficio statutorum loci, cujus est Civis, ut probant Parisius *consil.*71. *num.*4. *lib.*1. Decius *consil.*283. *num.*10. Ruinus *consil.*58. *numer.*4. *& consil.*59. *num.*5. *&* 11. *lib.*3. Boerius *dec.*13. *num.*21. Curtius junior, qui de communi testatur *cons.*349. *numer.*13. Mascardus *interpr. statutorum concl.*6. *numer.*188. qui licèt non sit verè natus, est tamen verè creatus Civis, & quamvis etiam diceretur fictus Civis, adhuc tamen in his, quæ sunt juris, idem operatur fictio in casu ficto, quod veritas in casu vero, ad tradita per Bartolum, & DD. *in l. si is qui pro emptore, ff. de usucapion.* Seraphinus *dec.*1251. *num.*16. *ex l. unica C. de rei uxor. act.* Everardus *in loco à vi fictionis*, ubi extendit id esse verum in omnibus prædicamentis & quod Civis ex privilegio, sit verè, & propriè Civis, probat text. *in l.*1. §. 1. *ibi nisi forte privilegio aliquo, ff. ad municipalem*, Decianus *cons.*44. *lib.*4. Cephalus *cons.*45. *num.*16. *usque ad num.*36. Gratianus *cap.*709. *num.*9. & faciunt tradita per Seraphinum *d.*125. *num.*1. *&* 16. Alii dicunt, quod Civis ex privilegio æquiparetur originario, quoad commoda, secus quoad incommoda, unde non ligatur statutis præjudicialibus, ad textum *in l. quod favore, Cod. de legibus.* Bartolus *in l.* 3. *§. emancipatus, ff. de bonor. poss. contra tabul.* Bald. *in Auth. habita, Cod. ne filius pro patre* Mascardus *d. concl.*6. *n.*172. Amatus *decis. Ferrariæ* 2. *nu.*28. Ant. Leoncillus *dec. Ferrariæ* 27. *per tot.* latè Lotter. *de Benefic. lib.*1. *qu.*25. *à n.*78.

Addo, quod in facto mihi proponitur N. petentem legatum fuisse Neapoli conceptam, & in Casali Marani natam, quod si ita est, caret omni scrupulo controversia: quia conceptus in Civitate, si alibi incidenter nascatur gaudet omnibus.

Causa hæc bonum habuit finem: quia P. Tiberius Quastaferrus dignissimus Congregationis Oratorii Alumnus, & Franciscus Ronzius doctus Advocatus quibus olim Testator Coppula Ianuarius se commisit hanc facultatem cognoscendi, & distribuendi legatum primum biscentum, illud dedit N. filiæ cujusdam Notarii, qui postea plura habuit naufragia &c.

DISCEPTATIO CXVI.

SUMMARIUM.

1 *Facti species prænarratur.*
2 *Gratia facta absque limitatione concessa, morte concedentis non expirat etiam re integra.*
3 Cap. si cui nulla de præb. in 6. *enucleatur.*
4 *Rescriptum gratiæ si non referatur ad eum in cujus favorem gratia fit mortuo concedente expirat, si res integra fuerit.*
5 *Gratia quando dicatur facta, & quando facienda?*
6 *Gratia facienda sub nomine dignitatis concessa, morte concedentis non expirat, nec potestas data ad gratiam exequendam a Sede Apostolica concessam.*
7 *Licentia data Moniali per Abbatissam de dando, vel recipiendo rem aliquam quomodolibet, finito Officio Abbatissæ adhuc durat.*
8 *Facultas delegata audiendi confessiones mortuo Episcopo delegante minimè expirat.*

9 *Iurisdictio delegata, si sit contentiosa re integra perit morte deleganti.*

10 *Episcopus si concedat Cajo Sacerdoti licentiam audiendi confessiones, licentia hujusmodi haud expirat morte Episcopi, sive sit translatus ad alium Episcopatum.*

11 *Licentia audiendi confessionem alicujus determinatæ personæ re integra morte concedentis expirat.*

12 *Facultas concessa alicui ab Episcopo sine quovis alio Prælato morte concedentis non expirat etiam re integra.*

13 *Facultas eligendi Confessarium, sive concedatur per Sanctissimum, sive per alium Prælatum, de Confessario approbato semper intelligitur.*

14 *Prælatus Iurisdictionem Episcopalem non habens non potest eligere Confessarium ab Ordinario non approbatum, & utrum si habeat Iurisdictionem Episcopalem.*

15 *Regulares Confessarium ab Ordinario, non approbatum eligere non possunt.*

16 *Facultas testandi Monachis, Episcopis, aliisque concessa, morte concedentis, an pereat.*

17 *Litteræ dimissoriales ad ordines suscipiendos, morte Episcopi expedientis non expirant.*

18 *Et utrum si fuerint concessæ à Capitulo Sede vacante an expirent expirata Capituli potestate?*

19 *Episcopus si alicui dimissoriam concedat, & ante litterarum expeditionem, sive signationem moriatur, sive ad alium Episcopatum transeat, hujusmodi concessio non evanescit.*

20 *Scriptura sive Sigillum ad substantiam privilegii, & gratiæ non requiritur.*

21 *Licentia à Monasterio exeundi, vel ad illud impediendi sine scriptis dari potest.*

22 *Licentia non residendi Clericis beneficiatis ab Episcopo concessa ob causam studii morte Episcopi concedentis non evanescit.*

23 *Licentia celebrandi in privato oratorio à sola Sede Apostolica hodie conceditur.*

24 *Licentia facta Religioso à suo Prælato, ut cum conjugatis ad petendum debitum impeditis dispensare possit, mortuo Provinciali, vel remoto non expirat.*

25 *Facultas dispensandi à votis, vel à casibus reservatis absolvendi, Regularibus concessa, utrum hodie sit sublata, & ubi?*

26 *Dispensationes in impedimentis matrimonii, vel irregularitatis, quibus committantur, & sub qua clausula?*

Et utrum expirent si summus Pontifex decedat antequàm narrata verificentur.

27 *Indulgentiæ triplicis speciei sunt, sicut, & privilegia.*

28 *Licentia data subdito per Superiorem, ut aliquid accipiat, vel det, per mortem ipsius Superioris, sive ejus finito officio non extinguitur; nisi Religionis statuta secus disponant.*

29 *In Religione sancti Francisci licentia data ab uno Generali sive Provinciali, eo decedente, sive ab Officio remoto extinguitur, & de qua licentia hoc sit intelligendum?*

30 *Licentia subdito concessa per Prælatum per modum dispensationis, ob aliquam tamen causam, durante causa non potest per Prælatum revocari.*

31 *Dispensandi facultas, sive quævis alia dupliciter committi potest, personaliter scilicet, & realiter.*

Eritque personalis facultas, si cuiquam ob ejus prudentiam fuerit concessa, quamvis sub nomine dignitatis.

32 *Licentia circa exercitium voti paupertatis ex parte modi justa, & sine dolo, & fraude debet esse.*

33 *Paupertas unde dicatur, & qui sint pauperes? Et quid sit Religiosa paupertas.*

34 *Paupertas usus quid sit, & quid paupertas affectionis?*

35 *Paupertas in Religiosis diversimodè servatur.*

36 *Fratres Minores Sancti Francisci, neque in communi; neque in particulari proprietatem aliquam habere debent.*

Et utrum possint habere usum simplicem?

37 *Usus quotuplex sit.*

38 *Fratribus Sancti Francisci de Observantia usus arctus est permissus, nec ultra ipsum quicquam facere possunt.*

39 *Pellizzarius agit de paupertate multorum Religiosorum.*

40 *In commissionibus, sive Delegationibus, dispensationibus, aliisque rescriptis gratiæ res quando dicatur integra, vel desinat esse integra?*

41 *Religiosus, cum quo est per Generalem, vel Provincialem dispensatum ut possit dare, vel accipere quando, & in quo loco potest ea dispensatione uti &c.*

ARGUMENTUM.

Gratia concessa absque limitatione, morte concedentis non expirat, etiam re integra. Textus *in cap. is cui de præbendis in 6.* enucleatur. Rescriptum Gratiæ mortuo concedente quando expiret. Gratia quando dicatur facta, & quando facienda, & Gratia facienda sub nomine dignitatis quando expiret. Jurisdictio voluntaria, & contentiosa, quando expiret morte concedentis. Confessarii electio quando, & quibus Prælatis competat. Litteræ dimissoriales, quando expirent morte concedentis. Licentias, Gratias, Dispensationes, & similes morte concedentis non expirare, & quando? Paupertatis votum quando, & qualiter violetur, ac per quos actus.

PRO

Religioso N.

An sibi prosit licentia data per Superiorem faciendi, quod est prohibitum, ejusdem Superioris finito Officio;

Super Intelligentia *textus in cap. si cui nulla, de præbend. in 6. cum cap. super gratia, de officio, & potestate Iudicis delegati in 6.*

FACTUM.

Supponitur in facto Patrem N. Provincialem, vel Generalem, vel Superiorem immediatum Conventus dedisse licentiam Fratri N. suo subdito, accipiendi vel retinendi aliquod, vel tradendi toties in anno, putà decem, vel ulterius aliquod amicis, &c. talis Superior elapso tempore officium complevit, quæritur an talis subditus Regularis, qui licentiam habuit prædictam, possit ea uti pro tempore, quo non est in Officio Superior ille: Pro veritate negotii in præsenti re assumpsit onus declarandi talem licentiam à Superioribus datam in materia paupertatis Religiosæ declarare; sed tantùm, quantum vires suppetunt pro facto præsupposito. Pro cujus facti dilucidatione, in jure suppono esse communem conclusionem, quod gratia absolutè concessa, absque limitatione aliqua si est gratia facta, non expirat morte concedentis, etiam re integra. Sic loquitur textus *in cap. si cui nulla de præbend. in 6.* ubi *gloss. notat. in 1. notab. & in verb. moriatur*, ubi *Archidiaconus* in verbo, *secus facienda*, Anchar. *in c. si super gratia, numer. 1. de offic. deleg. in 6.* Bald. *in l. fin. in 1. lectura, nu. 3. ff. de Const. Principum*, Decius *in c. relatum, n. 21. de offic. delegati*, Hieronym. Paul. *in pract. Cancellariæ, in tit. declaratoria super proponente*, Rebuff. *in concordatis de mandatis Apostolicis, §. 1. vers. sui Pontificatus*, Sylvest. *in verb. Gratia, qu. 2.* Navar. *l. 1. consiliorum, de offic. delegati, in 2. editione, consil. 2. & in titul. de privil. cons. 1. lib. 5.* Gutt. *qu. Canonicarum, l. 1. c. 5. num. 24.* Sayr. *de censuris, lib. 7. cap. 14. num. 6.* Merol. *tom. 2. disp. 4. cap. 6. num. 488.* Sanchez *lib. 8. de matrim. disput. 26. numer. 4.* 1 2

Quæ conclusio probatur ex *d. c. si cui nulla, de præb. in 6.* ubi gratia concessa alicui, ut cōferat beneficia reservata Sedi Apostolicæ personis idoneis, si re integra concedens moriatur, gratię non expirat, si personæ providendę non erant expres- 3

expressæ, secus verò si erant expressæ, quem text. concor-
dant Doctores *cùm cap. si super gratia*, *de offic. deleg. in 6.*
dum dicit indistinctè gratiam non expirare morte conce-
dentis, etiam re integra, dicunt enim pro concordia,
quod quando gratiæ rescriptum refertur ad eum, cui gra-
tia fit, etiamsi causæ delegationem contineat, alteri dire-
ctam non expirat morte concedentis, argumento *cap. de-
creti*, *de reg. jur. in 6*. & sic loquitur textus *in d. c. si super*,
etiamsi gratia alterius favorem, vel utilitatem includat; &
sic etiam procedit text. *in d. cap. si cui nulla*, *in 1. responso:*
4 Quando verò rescriptum gratiæ non refertur ad eum, in
cujus favorem gratia fit, mortuo concedente expirat, si
res sit integra, quia si quis mandat servum in genere emi,
tunc inspicitur scientia ementis, si in specie, inspicitur
mandantis; sic gratia in genere facta, ut *in dict. cap. si
cui nulla*, *in 1. responso*, mensuratur ex persona donatarii,
id est Episcopi, an expiret, vel non; sed gratia, de qua
in 2. responso dicti c. si cui nulla, in specie facta, mensu-
ratur ex persona donantis, id est Papæ, cujus morte expi-
ravit, & sic loquitur text. *in d. cap. si cui nulla*, *vers. secus si
super*, teste August. Barbos. *in dict. cap. si cui*; & August.
5 Morla *in emporio juris*, *part. 1. tit. 2. in præludiis*, *n. 108.*
Dicit ergo *glossa*, quod quando personæ providendæ, de
quibus *in d. c. si cui nulla*, non erant expressæ, tunc erat gra-
tia facta, & omninò perfecta, & nullius indigens executio-
ne, respectu illius, in cujus favorem concessa est, nempè
respectu illius, qui beneficia conferebat: sed in posteriori
casu, quando sunt expressæ personæ, quibus conferri de-
bet beneficium, tunc non est gratia facta, sed facienda,
respectu eorum, in quorum favorem data est gratia, quia
6 indiget executione alterius. Quod si gratia facienda, sit
concessa nomine dignitatis, non expirat morte conce-
dentis: sicuti si potestas executoris, cui commissio facta
est, sit accessoria gratiæ jam factæ, tunc non expirat mor-
te concedentis, sic intelligunt Doctores textum *in cap. si
super gratia*, *de offic. deleg. in 6.* De potestate executori
data ad exequendam gratiam à Sede Apostolica conces-
sam: & redditur ibi ratio, quia sicut gratia facta non pe-
rit morte concedentis re integra, ita nec executoris po-
testas, quæ est accessoria, ac principalis gratiæ naturam
sequitur.

Ergo concluditur, quod gratia perfecta non expirat mor-
te concedentis, ut ex dictis juribus notant Vivian. *in ra-
tionali*, *lib. 3. pag. 95.* Alagona *in compend. Iuris Canonici*,
pag. 395. Rodriq. *tom. 1. quæst. regul. quæst. 9. art. 1.* Sanchez
de matr. lib. 8. disp. 28. numer. 64. 81. & 86. Garf. *de benefic.
part. 6. cap. 2. numer. 301.* Cardinalis Tusch. *tom. 4. conclus.*
68. Narbona *ad leges Hispanas*, *lib. 10. tit. 6. gloss. 3. nu. 10.*
Font. *de pactis nuptial. claus. 4. glos. 13. §. 1. à n. 42.* & etiam
procedit in gratia, facta solo verbo, Menoc. *consil. 920.*
Mastrill. *de Magistratib. lib. 2. c. 27.* Guttier. *lib. 2. pract. qu.
74. & q. 75.*

Quo supposito fundamento facti, & juris, pro decisio-
ne controversiæ nostræ, scilicet quod gratia facta non ex-
piret, sed facienda re integra expiret.

Respondeo ad nostram quæstionem licentiam prædi-
ctam non expirarare finito officio, vel morte Superioris,
quia talis licentia est gratia facta: ergo non expirat morte
concedentis; nec per ejus amotionem ab officio, ut in pun-
7 cto de Moniali habente licentiam dandi, vel recipiendi
quomodolibet rem aliquam, quod finito officio Abbatissæ,
possit uti tamquam non finita licentia, dicit Pellizzarius
de Monialibus, *c. 4. sect. 1. n. 49. & in manuali regularium 1.
tom. tract. 4. c. 2. sect. 5. n. 434.* ergo, &c.

8 Probatur primò, quia facultas delegata audiendi confes-
siones non expirat mortuo Episcopo concedente, aut ejus
remotione ab officio, seu Episcopatu, ut contra quosdam
putant communiter omnes cùm Sayro *l. 7. c. 14.* cum Garf.
1. tom. de beneficiis, *part. 6. cap. 2. numer. 309.* cum Bonaci-
na *de legibus*, *disp. 1. qu. 3. part. 8. §. 1. numer. 23.* cum Sua-
rez *tom. 4. in 3. part. disp. 26. sect. 3. numer. 5.* cum Sanchez
lib. 8. de matrimonio, *disp. 28. numer. 72.* cum Eman. Sà *in
verb. Gratia*, qui hoc docet etiam in facultate alicui con-
cessa, ut absolvat à reservatis, quia jura Canonica *in cap.
gratum*, *& cap. relatum*, *& cap. licet undique de officio de-
9 legati*, ubi potestas jurisdictionis delegatæ perit morte de-
legantis re integra, loquuntur de potestate jurisdictionis
delegatæ contentiosæ, qualis non est potestas delegata ad
audiendas confessiones, illa enim non computatur inter
gratias, sed inter justitiæ litteras: sed hæc, scilicet facul-
tas audiendi confessiones connumeratur inter gratias fa-
ctas, quia cum non concedatur respectu personæ deter-
minatæ in peculiarem illius favorem, vel ad illius petitio-
nem, reputatur potius gratia facta ipsismet Sacerdoti-
bus, utpotè redundans in favorem ipsorum, & statim
quod ipsis conceditur est gratia perfectè concessa, & à
nullius executione dependens, quæ propriè dicitur gratia
facta, ut bene Merolla *tom. 2. disp. 4. c. 6. nu. 487.* Sed sic est
gratia sive licentia accipiendi, vel tradendi aliquid regula-
ribus, concessa à Superiore, ut per se patet, ergo non expi-
rat morte concedentis.

Hinc videmus, quod si Episcopus concedat licentiam 10
audiendi confessiones Cajo Sacerdoti, talis licentia non
expirat morte concedentis, vel Episcopo translato ad aliam
Ecclesiam, quia est gratia facta Sacerdoti, & ipsius tangit
favorem, & sic statim est perfecta concessio, nec est po-
testas contentiosa, quam jura dicunt perire morte con-
cedentis re integra, & sic videmus in praxi, quod con-
fessarii per Episcopos approbati eo mortuo audiunt con-
fessiones, donec à successore revocetur licentia; sed si con-
cederetur licentia audiendi confessiones alicujus determi-
natæ personæ, in ipsius pœnitentis favorem, tunc expirat
morte concedentis; circa eas confessiones, quę jam non
sunt inceptæ, quia est gratia facienda, sic dicunt Cardin.
Henriq. Sayrus, & alii citati per Tancredum *de matrimo-
nio*, *l. 8. disp. 28. nu. 29. cum seq.* contra Paludanum *in 4. di-
stinct. 17. quæst. 4. art. 1. ultim.* S. Antoninum *3. p. tit. 27. cap.
9.* contra Navar. *in summ. cap. 27. n. 264.* qui dicunt has fa- 11
cultates absolutè expirare morte concedentis, & Philiar-
chus *de offic. Sacerdotis*, *tit. 1. p. 2. lib. 2. c. 24.* addat etiamsi
fuerat Pontifex, qui illas concessit; etenim dicunt, quod
hæc est potestas delegata ad exercendam jurisdictionem,
quæ sententia ex supradictis reprobatur.

Probatur secundò, quia facultas concessa ab Episcopo, 12
vel alio Prælato eligendi Confessarium non expirat morte
concedentis, etiam re integra, vel remotione ab officio,
quia talis facultas non tamquam jurisdictio delegata; sed
tamquam gratia facta dici debet, ergo morte concedentis
non expirat, quia statim quod est concessa, est gratia per-
fecta respectu pœnitentis, cui tale privilegium concedi-
tur, ut bene Navar. *in cap. placuit*, *n. 162. & seq. de pœnit.
distinct. 6.* Rodriq. *tom. 2. quæst. regularium*, *quæst. 46. art. 8.*
Henriq. *lib. 7. de Indulgentiis*, *c. 2. n. 6.* Salzedo ad Diaz *cap.
26.* Suarez *de pœnitentia*, *disp. 27. sect. 4.* Sayrus *de Sacra-
mento pœnitentiæ*, *c. 22.* Emmanuel Sà *in verbo Gratia*, Ba-
silius Pontius *lib. 8. de matr. c. 19. §. 1.* Sanchez *l. 7. de matr.
disp. 27. n. 75.* Garsia *p. 6. c. 2. nu. 315.* Gonzal. *in gl. 12. nu. 39.* 13
In quo tamen noto, quod facultas data eligendi confessa-
rium, sive concedatur à Pontifice, sive ab Episcopo, sive
ab alio Prælato, semper intelligitur de confessario appro-
bato ab ordinario, servata forma Concil. Trident. *sessione
23. c. 15. de ref.* ut bene Suarez *to. 4. in 3. part. disp. 28. sect.
4. num. 9.* sicuti etiam Prælati, qui vigore *cap. fin. de pœnit.* 14
& remiss. non possunt eligere Sacerdotem non approbatum
ab Ordinario, ut dixit Gregorius XIII. teste Suarez *ubi
supra*, *sect. 4. num. 8.* intelligendo tamen de Prælatis, qui
non habent jurisdictionem Episcopalem; nam Episcopi
eligendo Sacerdotem, possunt illum approbare, si eligant
in Diœcesi etiam non subditum, Merolla *ubi suprà*, *num.* 15
504. Tancredus *de matrimonio*, *loco cit.* Sed Regulares,
habentes facultatem eligendi sibi confessarium, non pos-
sunt eligere non approbatum ab Ordinario, Fagundez *de
præceptis*, *lib. 9. præcepto 2. cap. 2.* Sanchez *in selectis*, *disp.
49.* Marcus Serio *de officio Parœci*, *disp. 4. diffic. unica*, *qu.
9. num. 2.* Pater Magister Candidus *tom. 2. de confessione sa-
cramentali*, *disquis. 24. art. 65.* Franciscus Zypeus *in consul-
tationibus Canonicis*, *lib. 2. consult. 5.* de qua licentia eligen-
di confessarium, latè agit Pasqualigus *à decis. 85. usque ad
dec. 117.* ubi plura notat scitu digna, & ante omnes nota-
vit S. Thom. *in 4. distinct. 17. quæst. 3. art. 3. quæstiuncula 4.
ad 4.* Sotus *in dist. 18. q. 4. art. 4.* Paludanus *in 4. distinct. 18.
q. 3.* Nugnus *in 3. p. qu. 8. art. 5. dub. 3.* Gept. *in Thesauro ani-
mæ*, *1. to. in verb. Confessio*, *nu. 18.* & Pater Gesuald. *to. 1. tr.
24. c. 4. à n. 33.* admittit non expirare talem facultatem mor-
te concedentis, vel officio finito, ergo sic in casu nostro.

Probatur tertiò, quia facultas testandi concessa Mona- 16
chis, Episcopis, vel aliis, quibus testari prohibetur, non ex-
pirat morte concedentis, ut contra Socc. Jun. *cons. 89. nu.
33. vol. 1.* concludit communis, quia est gratia facta, ut bene
Covar. *in cap. cùm in officiis*, *numero 4. de testamentis*, Na-

var. in Apologia ad lib. de redditibus Ecclesiasticis, quæst.
4. cap.4. Granutius theoremate 13. Gonzalez gloss.12. num.
35. Garsia part.6. cap.2. §.3. numer.308. Fontanella claus.
4. gloss.13. num.38. Guttier. lib.2. practic. quæst.q.75. Mo-
lina de justitia, disp.141. Henriq. d. lib.7. de Indulgentiis,
c.21. Rodriq. tom.3. qu.69. art.6. Sanchez dict. disput.18.
numer. 82. ergo neque licentia, de qua in præsenti, expi-
rabit morte Superioris, vel ipso finito officio.
17 Probatur quartò, quia literæ dimissoriæ ad ordines su-
scipiendos non expirant morte Episcopi eas concedentis,
quia cum contineant licentiam ordinando concessam,
ut ad ordines promoveatur, sunt gratia facta, ergo non
expirant morte Episcopi concedentis; ita Navar. in tit.
de rescriptis, lib.1. consiliorum, consil.50. Genuens. cap.
81. numer.4. & cap.85. numer.39. Sanchez dict. disp.28. n.
83. Suarez tom.4. in 4. part. disp.27. sect.4. dub. 3. numer.
8. Garsia loco citato, numer. 321. Sanchez dict. num.
83. qui dicit quod idem dici debet de literis dimissoriis
18 concessis à capitulo Sede vacante, quando eas potest con-
cedere, quia non expirant finita capituli potestate, per
novi Episcopi adventum: idem de concessis à Vicario
Episcopi, eo quod Episcopus sit in remotis, juxta textum
in cap.3. de temp. ordin. in 6. vel de speciali facultate sibi
concessa ab Episcopo, & de dimissoriis concessis à Præla-
tis Religionum suis subditis; quia in his omnibus militat
eadem ratio: sic facultas concessa per Regem instituendi
majoratum, non expirat morte concedentis re integra,
quia est gratia facta, ut disponitur apud Hispanos in l.43.
Tauri, & in nova recompilatione legum Hispaniæ; leg. 2.
tit.7. lib.5. latè Mierez de majoratu, p.4. q.10. Quare con-
cludit Marchinus de ordine, part.6. tract.1. c.6. Moneta
de judicibus conservatoriis, c.10. numer.328. & de commut.
ultim. volunt. cap.8. numer.90. usque ad numer. 112. quòd
literæ dimissoriæ prædictæ, tamquam gratia facta, non
expirant morte concedentis. Quod si Episcopus conce-
19 dat dimissoriam alicui, ut possit ordinari ab alieno Epi-
scopo; sed ante litterarum dimissorialium expeditionem
moriatur, aut ad alium Episcopatum transeat, aut depo-
natur, tales litteræ, & licentia non expirant, quia scriptu-
ra, vel sigillum non requiritur ad substantiam privilegii,
& gratiæ: cùm sufficiat expressa concedentis voluntas, si-
gnis externis sufficienter manifestata, ut latè Sanchez de
matrim. disput.28. citata, Suarez lib.8. de legibus, cap.31.
20 numer.20. Sicuti licentia exeundi à monasterio, vel ad il-
lum ingrediendi, sine scriptis posset dari, Tamburin. de
jure Abbatissarum, disp.23. quæst.5. Joseph Giballinus de
clausura sanctimonialium, disquisit.1. cap.5. §.50. numer.8.
quare posset adhibitis testibus probari licentia data, & per
gratiæ executionem, an verò si Episcopus det licentiam
ordinandi suos subditos generaliter, vel specialiter alicui
Episcopo ob aliquam causam, si postea moriatur Episco-
pus re integra, expiret talis facultas, disputat Marchinus
ubi supra, nu.17. sicut ergo non expirant dimissoriæ, quia
gratia facta; sic non expirat licentia de qua hic.
21 Probatur quintò, quia licentia non residendi concessa ab
Episcopo Clericis beneficiatis causa studii, servata forma
Concilii sess.24. de reformat. cap.12. cap. fin. de Magistris,
cap. tuæ, de clericis non residentibus, cap.2. de privil. in 6.
Barb. de Canonicis, cap.26. de potestate Episcopi, allegat.
56. non expirat morte concedentis, quia est gratia facta:
idem est in licentia faciendi alia prohibita, ut edendi car-
nes, vel non jejunandi in quadragesima, ac de licentia
prædicandi, & aliis, propter eandem rationem, ut bene
Sanch. ubi suprà, n.77. cum concordantibus, qui idem di-
cit de licentia celebrandi, per Episcopum concessa in Ora-
22 torio privato, quod non expiret morte Episcopi. Sed hodie
talis licentia nequit concedi per Episcopum, sed à sola Se-
de Apostolica, Diana part.9. tract.1. resol.1. Quare om-
nes licentiæ concessæ à Superioribus, si non conceduntur
ad certum usum, vel limitatum, vel ad certum tempus,
non expirant morte concedentis, vel cessatione ejus ab of-
ficio, nam sunt gratiæ factæ: sic concessiones factæ à le-
gato Pontificis, vel à Vicario Episcopi, si similiter conce-
dantur absolutè, non expirant cessatione ab officio, ob
prædictam rationem, ut docet Francus in c. si gratiosæ de
rescriptis, in 6. Tancredus loc. cit. n.37.
23 Probatur ultimo, quia concessio facta Religioso à suo
Prælato Superiore, ut possit dispensare cum conjugatis im-
peditis ad petendum debitum ob incestum, vel votum sim-
plex castitatis, non expirat mortuo Provinciali, vel remo-
to, sive quomodolibet officio finito, quia fit talis com-
missio nomine, & auctoritate Papæ, scilicet Pii V. Ro-
driq. in compend. quæst. regular. resolut.114. numer.15. quæ 24
quidem facultas dispensandi à votis, & absolvendi à casi-
bus reservatis, an sit hodie sublata, eo quod sunt sublata
privilegia regularium vivæ vocis oraculo, & an pro sola
Italia sint sublata, an extra Italiam, sunt legendi Rodriq.
in comp. fol.45. numer.35. & Fr. Giunaparus à Trapano de
revocat. privilegior. regul. per tot. volum. sic commissiones
dispensandi in impedimentis matrimonii in foro externo,
vel interno, non expirant morte concedentis, Trullench.
in praxi Sacramentorum, lib.5. c.10. dub. 8. Castrus Pal.
de legib. tract.3. disp.4. punct.16. Hurtadus de matr. disp.
26. Filliuc. tom.1. tract.10. p.2. cap.10. num. 347. Bonac.
tom.2. disp.1. qu.2. part.7. §.2. n.1. Committuntur autem 25
tales dispensationes in impedimentis matrimonii, vel ir-
regularitate, aut aliis rebus in foro externo ordinariis,
sed interno confessariis (in quo autem differant dispensa-
tiones pro foro interno, ab illis in foro externo, tradit
Joan. Valerus in verbo dispensatio, diffic.9.) cùm clau-
sula, si preces veritati nitantur, nunquam tamen expi-
rant morte concedentis, etiamsi Summus Pontifex de-
cedat antequam narrata verificentur: ita contra quosdam,
quos sequitur Genuens. cap.94. in 2. edit. Riccius collect.
934. Bonac. de leg. qu.3. punct.1. numer.14. & part.7. 6.
p. numer.19. tenent communiter DD. cum Hieronymo
Paulo in praxi Cancellariæ, in titul. Declaratoria super
proponente, seu vovente, Majol. de irregularitate, lib.5. c.
51. numer.6. Suar. tom.5. in 3. p. disp.41. sect.2. & lib.
6. de legib. c.17. & lib.8. cap.31. Henriq. lib.7. de Indul-
gentiis, cap.21. numer.7. & lib.12. de matr. cap.1. numer.
8. & c.3. num. ult. ubi refert plures DD. Salamantinos pro
hac sententia Petr. de Ledesma de matr. c.27. Rodriq. to.2.
q. regul. q.46. art.7. Sanch. d. lib.8. de matr. disp.28. n.87.
Garsia d. p.5. de beneficiis, cap. 2. nu. 311. Riccius se re-
tractans, collect.1587. ubi refert plures decisiones; quia
quando præcipitur, ut exequatur, si preces veritate nitan-
tur, tunc est gratia facta; ergo non perit morte conceden-
tis re integra, quia jam est gratia facta illi, qui obtinuit,
& sola ejus executio desideratur, quæ per commissarium
necessario fieri debet; & ideò procedit text. in d. c. si super
gratia, de offic. deleg. in 6. & in d. c. si cui nulla, de præb.
in 6. ut bene Merolla disp.4. c.6. nu.511. Tancred. de matr.
lib.8. disp.28. n.38. Dici enim solent istæ gratiæ factæ, sive
reales ex parte concedentis, l. in omnibus 68. privil. 157.
ff. de reg. jur. l. forma, §. quanquam de censib. l. exceptionis 7.
ff. de exceptionib. latè Basilius Pontius de matr. lib.8. cap.
18. §.1. & c.19. §.1. Perez de matrim. disp.47. sect.5. per tot. 26
sicuti dici solet de Indulgentiis, quòd scilicet sint in triplici
specie, nempe locales, reales, & personales, Suar. tom.4.
in 3. disp.52. sect.1. Bartholomæus à S. Fausto l.2. de Indul-
gentiis, q.4. Bardus in Bullam Cruciatæ, par.2. tract.7. c.3.
sect.2. num.15. Sic etiam distingui solent privilegia, ut latè
Tambur. de jure Abbatum, to.1. disp.16. q.11. & in quacun-
que licentia, & facultate, quod taliter dividatur, tradit
P. Giuniparus à Trapano de revocat. privilegior. vivæ vocis
oraculo, disp.1. q.3. c.2. ubi latè.
Ex quibus infertur, licentiam datam per Superiorem 27
suo subdito, ut aliquid accipiat, vel det dispensando circa
votum paupertatis, & ejus exercitium non extingui ad
mortem Superioris, vel finito officio ejusdem, quia est gra-
tia facta, ut probavimus; nisi tamen revocetur per Superio-
rem successorem, ut bene Navar. lib. 3. consiliorum de
Clericis non residentibus, consil. 3. nisi tamen aliter di-
ctent Statuta Religionum à Papa approbata, cum clausu-
la irritanti, nam in Religione S. Francisci, teste Portel. in 28
verb. licentia, fol.608. licentia data ab uno Provinciali, vel
Generali, expirat mortuo, vel amoto ab officio conceden-
te, etiam non revocata per successorem: intelligendo ta-
men de licentia data ad absolvendum à reservatis, non
verò de aliis dispensationibus factis pro necessitatibus, &
ideò putat Portel. verb. licentia, n.1. quod quando Prælatus
dispēsat cum aliquo subdito ratione necessitatis corporalis,
vel spiritualis, talis dispensatio durante necessitate non fini-
tur expirante illo Prælato dispensante; sed manet fixa, neque
indiget renovatione successoris Prælati. Sic licentia come-
dendi ova, lacticinia, carnes, & similia prohibito tempore,
non cessat morte concedentis, vel amoto ab officio, duran-
te necessitate. Similiter dicunt de licentia non jejunandi, vel
ad ordines recipiendos, ut ex dictis patet, quod notat Por-
tell.

tell. *ubi supra*, qui addit *ubi supra*, *fol. 611. numero 5.*
29 quod licentia, quam Prælatus dedit subdito per modum dispensationis, dispensando videlicet ob causam, ut v. gr. comederet carnes, vel ova tempore prohibito, vel quid simile, durante causa non potest revocari à Prælato, quia obligatio subditi in casu illo parliculari per dispensationem fuit sublata; ergo sola voluntate non reviviscit, nam in sola sua voluntate non potest suscitare semel extinctam obligationem: intellige durante causa; putà si dispensatum sit in esu carnium tempore Quadragesimæ propter morbum præsentem, & posteà sanitas recuperetur, tunc cessat dispensatio tamquam cessante causa, Portellius *ubi suprà*.

30 Infertur secundò, quod causa dispensationis, vel quælibet facultas potest committi dupliciter, scilicet primo personæ determinatæ, putà Fullano tali, & hoc casu extinguitur ejus morte, quia personalis. Secundò, potest concedi realiter: putà dignitati, vel Episcopo Aversano, quo casu non extinguitur morte: quia remanet dignitas Episcopalis in successore: posset tamen ex aliis causis argui commissio realis, vel personalis, sive fiat expresso nomine delegati, sive solùm dignitate, v. g. si Summus Pontifex committat Episcopo Aversano causam, & dicat se illi committere ob ejus prudentiam, &c. tunc commissio est personalis, ut patet ex verbis, quæ addit Summus Pontifex, quamvis in ea fuerit expressa dignitas, ut latè Menoch. qui jura adducit *libro primo, de præsumption. præsumpt.* 30. Canonistæ *in capit. quoniam Abbas, de offic. delegati*, Tancred. *de matrimon. libro octavo, disputat. 27. quæsito primo*, qui disputat, quid si utrumque nomen simul in delegatione sit appositum, qualiter præsumatur gratia, & causæ commissio, si sunt duo delegati, & unus moriatur, quid agendum, notant DD. *in cap. uno delegatorum, de off. delegati*, Fragosius *de Republica Christiana, lib. 4. disput. 10. numer. 12.*

31 Infertur tertiò licentiam, de qua loquimur circa exercitium voti paupertatis, ut accipi possit, vel dari, debere esse justam ex parte modi, scilicet sine violentia, sine fraude, &c. ut multa notatu digna refert Joann. Garsia in *politica regul. tract. 4. p. 3. diffic. 5. dub. 2.* & ad unum usum si concedatur, puta pro itinere, non potest applicari ad
32 alium finem, ut latè Gesualdus *de voto paupertatis, cap. 3. numero 16.* Paupertatis enim nomen teste Varrone *lib. 4. de lingua Latina*, dicitur à parvitate pecuniæ, ubi ait, quod pauperes dicuntur illi, qui pecuniam non possident, & ex labore, vel alia eleemosyna vivere coguntur, ut *in Psalm. 69. Ego verò egenus sum, & pauper, Deus adjuva me*, & in alio *Psalm. 87. Pauper sum ego, & in laboribus à juventute mea.* Religiosa verò paupertas est voluntaria, & perfecta abdicatio rerum temporalium, & est triplex, scilicet prima professionis, secunda paupertas usus, & tertia, paupertas effectus, sive voluntatis, prima dicitur externa, sed non interna: quare Religiosi illi, qui post professionem factam, & renunciationem bonorum, habent affectum ad illa dicuntur pauperes professionis, sed non spiritu, quorum est Regnum cœlorum Matth. cap. 5. ubi
33 Abulensis *quæst. 11. part. 2. in Matth.* Secunda dicitur paupertas usus, & est in illis, qui nolunt aliquid possidere in hac vita, sed usu tantum contenti sunt, verùm appetunt has res temporales cum magna solicitudine, volentes ut nihil eis desit, & tales sunt pauperes imperfecti. Tertia dicitur paupertas affectionis, & est in illis Religiosis, qui non solum renuntiant bona temporalia in effectu, sed etiam in affectu, & utuntur tantùm pro simplici necessitate naturæ, quantum sufficit, & isti sunt veri pauperes spiritu, de quibus in Euangelio, qui verè dicere possunt: *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus Christum Dominum in paupertate spiritus.* Sic Sanctus Bonaventura, Pisanus, Serena conscientia, Hieronymus à Politio, Frater Sanctus, & alli expositores Regulæ Sancti Francisci, *capit. 6. regulæ*, ubi Corduba, Joannes à Fano, & alii cum quibus concordat Alphonsus Rodriq. *de perfectione Religiosa, lib. 3. tract. 2. cap. 16.* Pater Gesualdus *de voto paupertatis*,
34 *cap. 3. n. 6.* In Religiosis verò diversimodè servatur paupertas, nam in omnibus in particulari servatur, sed in communi multæ retinent dominium, Trident. *sess. 25. capit. 3.* aliæ neque in communi, ut de Capuccinis, & similibus Fratribus Sancti Francisci de observantia, ut in Regula S. Francisci *c. 6.* & ideò Gregorius IX. in expositione Regulæ S. Francisci ait: Dicimus itaque, quod Fratres Minores, nec in communi, neque in speciali proprietatem aliquam debeant habere, quod idem dicit Nicolaus Papa III. *in c.* 35
exiit de verb. signif. in 6. §. porrò, & Clem. V. *in Clemen. exivi, §. præterea, de verb. signif.* dicit quod Fratres Minores possunt habere usum simplicem, & de facto rerum, quibus utuntur sine ullo dominio, neque in particulari, neque in communi, quibus tamen conceditur usus in solo facto; sed proprietas, & usus juris est Sedis Apostolicæ, diciturque usus facti; nam non possunt juridicè apud Judicem petere talem usum. Qui quidem usus triplex est, 36
primus superfluus, sive abundans, secundus moderatus, tertius usus arctus. Primus dicitur, quando quis utitur in magna copia, qui non convenit Fratribus Minoribus de Observantia, *dict. cap. exiit, de verb. signif. in 6. §. insuper*, & ideò Fratres isti non debent mendicare ad superfluitatem; sed ad necessitatem tantum. Usus abundans, qui est secundus usus stat in quadam mediocritate, quæ licet expresè nò prohibeatur in Regula, implicitè tamen prohibetur, sed potest concedi à Prælatis: Usus verò arctus est, 37
permissus Fratribus de Observantia, in Regula S. Francisci, & sic contra hunc usum facerent Fratres S. Francisci de Observantia, si uterentur ultra ipsum, & sic debent se abstinere ab usu cæterarum rerum, quæ in Regula minimè sunt concessæ. Regula enim solùm concedit, ut possint habere usum duarum tunicarum unius sine capucio, & alterius cum capucio, insuper concedit chordam, fœmoralia, & Breviarium, ut possint persolvere horas Canonicas, ut *in d. Clem. exivi, §. ex præmissis.* Plura de natura paupertatis religiosæ tradit Suarez *tom. 4. de relig. tr. 10. l. 4. c. 4.* Pellizzarius *in manuali regularium, tract. 4. c. 2.* Sanchez *in summ. l. 7.* per plura capita Peyrinus *de subdito, q. 2. cap. 2.* & Pellizzar. agit de usu paupertatis mendicantium, Mo- 38
nachorum mendicantium incapacium Fratrum Minorum: de paupertate Societatis Jesu, tum quoad Scholasticos, tum quoad alios, de paupertate militantium, de paupertate oblatorum, de paupertate Episcoporum regularium, & quomodo cesset obligatio paupertatis, per dispensationem, per consuetudinem, per epichejam, & per licentiam legitimè concessam.

Quia verò suprà probavimus gratiam factam non expi- 39
rare morte concedentis, vel finito officio, sed gratiam faciendam expirare si re integra moriatur: hinc dubitari posset, quando res desinat esse integra in commissionibus dispensandi, & aliis rescriptis gratiæ.

In quo dubio dico, quod primus actus judicialis, qui solet expediri post rescripti præsentationem facit ne res deinceps sit integra, putà si Judex, sive Commissarius jubeat fieri informationem veritatis precum, quod in simili tradunt Bart. Bald. & alii, quos refert, & sequitur Marant. *part. 4. distinct. 9. in titul. an sit judicium super petitione, numer. 20. & part. 6. membr. 10. numer. 2.* Felinus *in capit. Pastoralis, §. quoniam, numer. 3. de rescriptis*, qui dicit, quod in rescriptis gratiæ desinit res esse integra, ac jurisdictio perpetuatur si Judex, seu commissarius mandet vocari illum, cum quo dispensandum est, vel similem actum jurisdictionis faceret, Sanchez *disp. 28. numer. 20.* & ideò per solam rescripti præsentationem factam Judici, seu Commissario, non desinit res esse integra, quia licet sola rescripti presentatio imprimat commissario jurisdictionem tamen nullum jurisdictionis exercitium inducit, *c. Gratum, c. licet undique de officio delegati*, Abbas *in cap. cùm venisset, numer 2. de testibus, & attestationibus*, ubi Cardin. *numer. 1.* Felin. *in d. c. relatum, numer. 12.* Sanch. *lib. 8. de matrim. c. 28. num. 19.*

Cùm autem diximus posse, uti regularem tali licentia 40
etiam finito officio Superioris, intelligitur hoc pacto, ut si à Generali, vel Provinciali sit concessa absque limitatione certi Monasterii, tunc posset Religiosus vigore illius dare, & accipere, etiamsi in alio Monasterio reperiatur, ubi non erat temporis, in quo licentiam habuit, sed si à Superiore immediato conventus habuerit talem licentiam, tunc non poterit ea uti in alio Monasterio, ut benè Pellizzarius *in manuali Regularium, tract. 4. c. 2. sectione quinta, numero 434. cum seq.* Et hæc sufficiant dixisse. Die 15. Aprilis 1650.

Julius Caponus Sac. Theol. & I.V. D. ac in Neapolitano Gymnasio Lector Primarius Vespertinus Juris Civilis.

Ego Vincentius Paganus è societate JESU Sacerdos vidi hoc responsum D.Doctoris Julii Caponi in almo Neapolitano Gymnasio Professoris, & argumenta, quæ ducit ex jure probant solidè à Majori ad minus: quare cum dominium religiosum sit voluntarium non naturale, aut juer gentium Moderatores religiosi sanctæ charitatis qua Christi jugum leve profitemur, velint correctionem subditi non pœnam: igitur cum N. bona fide processit spe plenus experiatur benignitatem non severitatem Prælatorum. Audiant S. Bonaventuram de *sex alis*, *cap.7.* Satisfactionem imponite per quam agnoscat pondus reatus sui (si tamen in præsenti reatus sit) ita tamen clementer sicut tibimet velles alium compati, si tali peccato delinquens: quid diceret Doctor Seraphicus in casu occurrenti ubi nulla culpa, nec theologica, nec juridica, sed solum de regulari observantia agitur.....

Idem qui supra Vincentius Paganus è Societate IESV.

Ego Dominus Joseph de Januario Congregationis Piorum Operariorum S. T. Doct. Pœnitentiarius Major, ac Consultor S. Officii in Ecclesia Neapolitan. sum in eadem sententia.

Visa hac scriptura, Superiores Regularium abstinuerunt à procedendo contra Fratrem N.

DISCEPTATIO CXVII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur, de qua in præsenti, pro Doctoribus de Albasio.*
2 *Monasterii ponderationes adducuntur.*
3 *Pactum retroemendi, transit contra singularem successorem.*
4 *Dationis in solutum verba, quæ sint, & qualia.*
5 *Pactum retroemendi de quo hic quale fuerit.*
6 *Contractus census est dividuus, & quare.*
7 *Dividua vel individua, quæ dicantur in jure.*
8 *Rota Romana semper tenuit censum esse sui natura divisibilem.*
9 *Census qualiter possit individuum dici, & quo capite.*
10 *Census, an possit redimi partes Domino invito.*
11 *Textus* extravagantis 1. & 2. de emptione, & venditione, *an per Bullam Pii Quinti sint revocati.*
12 *Textus* in leg. Tutor, §. Lucius, ff. de usuris, *explicatur.*
13 *Incommoditas Domini census, an faciat censum individuum.*
14 *Fundum emens cum pacto retrovendendi, non potest cogi pro parte.*
15 *Pactum, ut census retroematur in totum, & soluto toto pretio an valeat.*
16 *Pactum de quo suprà, qualiter limitetur.*
17 *Debitor census si tenetur infrà duos menses ante, creditorem requirere, soluto interesse illorum duorum mensium potest exercere pactum tali dilatione non servata.*
18 *Debitor in diem ante diei adventum, solvere non cogitur, sed poterit ante tempus solvere si non causet interesse.*
19 *Debitor tenetur solvere loco designato, sed poterit alibi, soluto tamen interesse.*
20 *Creditor potens certo loco convenire debitorem, favore debitoris, poterit eum alibi convenire soluto interesse.*
21 *Tutor, vel administrator non potest conveniri, nisi in loco administrationis, falit si solvatur interesse, & alibi conveniatur.*
22 *Antonii Merendæ* authoritas, l.11.c.16. *adducitur ad propositum.*
23 *Dominium penes plures insolidum an, & quando valeat.*
24 *Defuncti obligatio ex persona hæredis qualiter mutetur.*
25 *Census redimi potest pro parte, quando non nocet creditori.*
26 *Census redimi non potest pro parte si sociis Communitatis debeatur.*
27 *Census à pluribus emptoris pro parte redimitur per debitorem.*
28 *Trentacinq. authoritate adducitur, ad propositum, & declaratur à Cencio.*
29 *Possessor quilibet quando, & qualiter conveniatur pro toto credito.*
30 *Censum qualiter teneantur possessores solvere.*
31 *Pactum, ut in retrovenditione solvatur integrum pretium unica vice valet, & qualiter.*
32 *Debitor census an, & quando dicatur propriè debitor.*
33 *Debitor census, an possit si fecerit inventarium dare bona censita creditoribus census ad se liberandum.*
34 *Pretium census, an possit solvi in re stabili ab hærede.*
35 *Creditor, & debitor conditionales, an propriè sint tales.*
36 *Creditor recipiens solutiones ab accollatore census an sibi præjudicet.*
37 *Conclusio Authoris quæ sit, ejusque petitio.*
38 *Divisio census à domino potest fieri.*
39 *Cessio de qua in præsenti qualis fuerit, & quem producat effectum.*

ARGUMENTUM.

Census naturam dividuam esse, jure probatur; unde præciso pacto: pro rata unusquisque census possessor tenetur: interdum verò ex verisimili mente disponentis erit individuus; posita tamen divisione facta per creditorem licitum erit debitori retroemere pro parte cessa non obstante pacto disponente aliter à principio.

PRO

DD. Josepho, & Marco Antonio de Albasio.

CONTRA

Monasterium Sancti Augustini Majoris, ex persona Fratris Caroli de Flore.

Commissarius Reverendissimus Auditor de Monte.

FACTUM.

IN Curia Reverendæ Nunciaturæ Neapolitanæ, comparet Josephus Albasius, dicens se, & Marcum Antonium Albasium ejus fratrem esse debitores vigore instrumenti Aloysio Jancotto uti hæredi Marci Antonii Jancotti in ducatis annuis octuaginta quatuor, pro capitali ducatorum mille, & ducentum ad rationem septem pro centenario, cum pacto de retrovendendo ad favorem illorum de Albasiis, servata forma Bullæ: quia verò de summa dictorum ducatorum octuaginta quatuor, reperitur per Jancottum cessam fuisse summam ducatorum 25. annuorum pro capitali ducatorum 265. Monasterio Sancti Augustini de Neapoli ex persona Patris Caroli de Flore; dicit ergo Albasius velle exercere pactum de retrovendendo, cum dicto Monasterio, & illud, ac ejus procuratorem in judicio provocat, producitur fides cessionis factæ per Jancottum ad beneficium Monasterii *fol.2.* fides contractus inter illos de Albasio, & Jancottum iterum repetita *fol.12.* instrumentum cessionis inter Jancottum, & Monasterium S. Augustini *fol.10.* 1

Pro parte Monasterii prætenditur non esse locum petitæ retrovenditioni ducatorum 265. faciendæ per ipsum, dicit 2

est tria, primo dicit, quod contractus annuorum redditutuum, de quo in præsenti, est ad beneficium ejusdem Aloysii, cui est pactum reservatum in cessione facta per Jancottum Monasterio; unde si velit illud exercere Albasius non poterit. Secundò dicit in cessione facta Monasterio à Jancotto, non esse datos insolutum annuos ducatos 25. pro capitali ducat. 265. sed solum dicit adesse verba (*restino.*) Tertiò, dato, quod ipsi de Albasio haberent talem potestatem, eam exercere deberent cum Aloysio, pro summa ducatorum mille pro prima vice, & ducentum pro secunda, servata forma instrumenti, & non cum Monasterio pro ducatis 265.

Ego tamen partes dictorum de Albasiis defendendo, mirari non possum, talium prætensionum per Monasterii procuratorem propositarum: quibus omnibus si faciliter respondeam, credo cogendum Monasterium fore ad retroventitionem faciendam pro ducatis 265. ad beneficium DD. prædictorum.

3 Quantum ad primum pactum retro emendi esse ad beneficium illorum de Albasiis activè nullus est qui dubitat, cum expresse in contractu vigore Bullæ sit reservatum, & exerceri potest non solùm contra principalem creditorem, sed etiam contra singularem successorem, licèt cum emptore factum, ex doctrina Pauli de Castro *in l. si cum venderet, ff. de pignor. act.* ubi ait, quod si fiat venditio prædii cum pacto redimendi, & emptor in alium transferat prædium, poterit venditor agere contra illum singularem successorem ad ipsam rem, virtute pacti: ergo transit illud pactum in singularem successorem, licèt factum cum primo emptore, quia res transit cum sua causa, Follerius *in verb. instrumentum gratiæ, numer.* 15. latè de Ballis *lib.* 50. *tract. var. quæst.*31. *à numer.* 16. *cum seqq.* Neque poterit Aloysius si illud in concessione reservaverit, quam Monasterio fecit reservare, quia fuit ad beneficium Albasii principalis debitoris facta reservatio: ergo illis competit talis facultas.

4 Quantum ad secundum dicit Adversarius non fuisse datos insolutum dicto Monasterio annuos ducatos 25. quia non adest illud verbum, *dat in solutum, &c.* sed falsò, quia sunt illa verba magis prægnantia, scilicet ponens, & constituens procuratorem in rem propriam per simplex constitutum, nihil sibi reservans, &c. quæ quidem clausulæ inducunt translationem possessionis civilis, & naturalis, ac dominii, ex notatis *in l. quod meo, ff. de acquir. poss. l. interdum, ff. eodem, leg. quædam, ff. de rei vendic.* ubi glossa notabiliter Baldus, Canonistæ, & alii *in capit. ex parte de Clericis non residentibus*, Barbos. *in appellativa verborum in verb. Procuratorem appell.*211. & alibi, ergo pro dicta summa cessa Monasterio per Jancottum, non poterunt molestari illi de Albasio ab eodem Jancotto posita dicta dominii translatione in Monasterium, Guido Papa *dec.*530. *numer.*2. Capella Tolosana *dec.*14. *numer.*15. & 162. *numer.*12. latè Olea *de cessione jurium, tit.*6. *qu.*10. *per tot.* Accedit, quod cessio fit Monasterio, quod est persona privilegiata, ergo immediatè facta transfert dominium *l. fin.* ubi glossa *C. de Sacros. Eccl.* ubi latissimè Augustin. Barbos.

5 Quoad tertium motivum partis dicit, quod redemptio census debet fieri de tota summa, & hoc non solum de jure, sed etiam in præsenti vigore pacti, cum enim in præsenti contractu, fuerit dictum expresse, ut possit fieri affrancatio per duas vices, scilicèt prima de ducatis mille, secunda de ducatis bis centum: ergo non poterit nunc facere emptionem ducatorum 265.

6 Quod sanè motivum, dependet ab ea quæstione, an census sui natura sit dividuus, vel individuum, & quid posito pacto, de quo in præsenti.

Si loquamur de jure est quæstio, an census sit sui natura dividuus, & sanè dico cum communi opinione censum sui natura dividuum esse: ita Cenc. *de censib. qu.* 110. aliàs *p.*3. *c.*1. *q.*3. *art.*8. & hoc probatur tum ex *c.*1. & 2. *de empt. & vendit.* ubi expresse habetur, quod census possit in totum, vel pro parte redimi, quod non concederetur si esset de sui natura indivisibilis. Secundò ex Bulla Pii V. *vers. postremo census, &c.* ubi habetur expresse, quod si res super qua census fuit impositus, & collocatus, pereat in totum, vel in parte, aut reddatur infructuosus in totum, vel pro parte: ipse quoque census debet ad ratam perire, si enim esset de sui individuus, deberet non pro parte, sed in totum perire, & in totum extingui, etiam quod res supposita periret, tantùm pro parte, vel pro parte tantùm redderetur infructuosa; ergo census de sui natura est divisibilis, ut bene Navarrus *in Comment. de usuris, numer.* 95. *glos. duodecima*, Boccaccius *de censib. parte prima numer.* 13.

Quod clarius probatur, quia dividua res, tunc dicitur, 7
quando tantam affert utilitatem respectu totius, quantum pars respectu partis, DD. *in l.*4. §. *Cato, ff. de verb. oblig. & in l. stipulationes non dividuntur, ff. de verb.* sed pars census distincta, & separata ab aliis partibus, tanti valet respectu sui ipsius, quanti conjuncta cum aliis partibus, cum uniforme sit illius pretium, & non possit ex post facto augeri, vel minui ex prohibitione Bullæ Pii V. Ergo tantum valebit pars respectu partis, quanti valet totus census respectu totius, quia si totus census putà centum aureorum in sorte principali, reddit annuum redditum, putà octo partes, quælibet pars reddet unum aureum annuum, & sic si distribuatur in pluribus, vel in pauciores partes; nam si quælibet pars erit æqualis, æquale etiam affert redditum 8
si partes erunt inæquales, inæqualem redditus partem capient, ergo census sui natura est divisibilis, tam respectu rei, quam voluntatis contrahentium, ut tenuit Rot. apud Cencium *dec.*125. *numer.*15. & *d. q.*110. *numer.* 3. alias *p.*3. *c.*1. *q.*3. *art.*8. *numer.* 3. & sic Rota semper tenuit censum esse divisibilem, & quod census non prohibeatur pro medietate redimi, & sic in parte extingui, & in parte non extinctum remanere, Rota coram Mellino *decisione* 106. post Cencium, & coram Manzanedo *post tractat. decis.* 362. & coram Gregorio XV. *decisione* 157. *numero* 26. ubi addentes.

Non nego tamen censum interdum individuum dici, vel 9
respectu verisimili mentis Judicis, qui mandatum relaxat, pro solvenda tota summa, vel secundum voluntatem contrahentium, ut benè Cencius *d. qu.*110. aliàs *p.*3. *c.* 1. *qu.*3. *art.*8. *numer.*3.

An verò census possit redimi, per partes Domino invi- 10
to quæstio est. Prima opinio est negativa, quod scilicet Dominus census non possit cogi invitus ad revendendam partem census, ita Grat. *c.*223. *numer.*4. Milanesius *decis. Siciliæ* 29. *numer.*75. *l.*2 Gaspar Rodriq. *l.* 1. *de annis redditibus q.*18. *numer.*37. *l.*2. *q.*16. *numer.* 34. Marescott. *l.*2. *var. c.*61. *numer.*10. Rebellius *p.*1. *de oblig. instrum. lib.* 10. *q. ult.* Grat. *c.*223. *numer.*4. & 717. *n.* 20. *cum seq.* Secunda opinio est affirmativa, quod Dominus census possit compelli ad revendendum partem illius, quam in puncto defendit Foller. *de censib. in verbo instrum. gratiæ, n.*37. Felicianus, Navarrus, Lopez, Avendanus, & alii apud Cencium *q.*110. *n.*16. aliàs *p.*3. *c.*1. *qu.*3. *artic.*8. *num.* 16. & tenet Rota quæ pluries decidit, apud eundem Cencium *ubi suprà, n.*16.

Probatur primò per text. *in d. extrav. p.*1. & 2. *de empt.* 11
& vendit. ubi expresse dicitur esse dividuum, quæ constitutiones, cum in hac parte non reperiantur correctæ, & abrogatæ per Bullam Pii V. *de censib.* erunt in viridi observantia, *argumentum l. præcipimus in fin. C. de app.* verum non erit liberum debitoribus census redimere qualemcumque partem, sed debet redimere pro parte considerabili, Rota apud Cenc. *dec.*444. quia textus *in extravag.* 1. & 2. *de empt. & vendit.* ubi datur licentia redimendi pro parte, debet intelligi de dimidia, cum partis appellatione regulariter veniat dimidia, *l. etiam partis, ff. de usufr. l. nomen filiarum*, §. *portionis, ff. de verb. sign.* Felic. *l.*1. *c.*8. *nu.* 17. licèt ex quadam æquitate adhæreat Felicianus contrariæ sententiæ.

Neque dicas obstare textum *in l. Tutor*, §. *Lucius, ff.* 12
de usuris, ubi J. C. respondit, quod restituta parte sortis, adhuc currunt usuræ totius, unde sicut in debito usurario, per solutionem partis non cessat cursus usurarum, sed integrè debetur, ita in contractu census, licèt restituatur pars pretii, & sortis principalis, non debet cessare cursus fructuum totius census, sed integraliter solvi debent, ergò census remanet individuus.

Respondeo (omissis pluribus) quod textus *in d. l. Lucius* loquitur de debito usurario, & quod debetur sub usuris, usura autem est quasi pœna, quæ non evitatur per solutionem partis, *l. in exequutione*, §. *pro parte, de verb.* In casu verò census nostrum, annua responsio censualis, non solvitur loco pœnæ, sed ipsamet principaliter deducitur in contractum, & obligationem, cum emptor, & dominus census nihil aliud emat, quàm jus consequen-

quendi, & percipiendi dictum redditum, & dictam annuam responsionem, ut benè Cenc. *part.*1. *cap.*1. *quæst.* 3. *artic.*2.

Respondeo secundò, quod ideò *in d.* §. *Lucius*, currunt usuræ totius debiti, non obstante deposito partis, quia non fuit factum depositum integrum, sed diminutum, quod cum non suffragetur, nec liberet debitorem à cursu usurarum, etiam ipse debitor obligatur ad integras usuras, non obstante deposito partis, defectus autem depositi, potuit ibi contingere, vel quia non fuit deposita, & obsignata integra pars etiam respectu sortis, vel potius quia ibi erat debitum cum usuris, depositum autem, & obligatio fuit facta simpliciter, de debito principali, non autem de usuris, quod videtur magis ex mente J. C. ibi, dum dicit, quod non potest creditor cogi ad recipiendum unum absque alio, Albericus *in l. quidam existimarunt*, ubi Alexand. *numero* 8. & Jason *numer.*6. *in* 3. *limit.* Tiraq. *de retract. convent.* §.4. *glos.*4. Neguf. 2. *p. de pignor.*3. *membr.*5. *partis principalis*, *numer.*17. *& seq.* sed in casu nostro, quæstio versatur, an Dominus census, possit compelli, & cogi ad revendendam partem census, in sorte principali, recepta parte pretii, cum omnibus fructibus, usque ad illam diem decursis, & maturatis, pro d. parte census redimenda, & sic agitur de solvenda parte sortis, cum omnibus illius fructibus.

13 Neque secundò dicas obstare incommoditatem, quam reciperet Dominus census, ex illius divisione, quam respectu creditorum, consideravit J.C. *in l.planè*, ubi glossa affert concordantes, *ff.famil. hercis.* nam debitor quantitatis, non potest creditore invito, solutionem dividere, neque partem sui debiti præstare, *leg.*2. §. *& harum*, *ff. de verb. d. leg. obsignatione*, *& Cod. de solution.* Neg. *part.*2. *numer.*18.

Respondeo enim, quod talis incommoditas consideratur tantum, quando multiplicantur personæ, à quibus exigendum esset debitum, vel dici potest, quod in præsenti, nec Dominus census dici potest creditor, nec venditor illius, potest dici debitor, Surdus *decisione* 204. *numero tertio*, Franchus *dec.*254. *n.*9. Cenc. *q.*110. *numero* 21 aliàs *p.*3. *c.*1. *q.*3. *art.*8. *n.*21.

14 Neque dicas tertiò, quod ille qui emit fundum, cum pacto de illum revendendo, non potest cogi ad retrovenditionem faciendam, de ejus parte, sed tenetur revendere totum ne damnum sentiat, ex eo quod plus valet, totus & integer fundus respectu totius, quam pars respectu partis, *leg. Mævius*, §. *in fundo*, *ff. de legat. secunda*, Follerius *in verbo instrumentum gratiæ*, *numer.*17. Lessius, & alii apud Cencium *ubi suprà*, *numer.*14. tum ne cogatur invitus incidere communiorem, & societatem, quod jura non facilè admittunt, *leg. si non sortem*, §. *centum*, *ff. de condit. indeb.* cum communio soleat afferre multas incommoditates, & difficultates, *l. pater*, §. *dulcissimis*, & ibi DD. *ff. de leg.*2. *l. sancimus*, §. *ne autem*, *C. de donat.* ergo à pari dicendum videtur, non posse emptorem, & dominum census compelli ad illum revendendum per partes.

Respondeo cum Follerio *ubi suprà*, *numer.*37. non esse eandem rationem in revenditione partis census, quæ est in revenditione partis fundi, tum quia pars census separata, & distincta ab aliis partibus, tanti valet respectu ejusdem partis, quanti conjuncta cum aliis partibus, & eandem affert utilitatem pars respectu partis, quam offert totus census respectu totius, Salonius *de censibus art.* 3. *controv.*23. *numero* 6. tum quia in revenditione partis census non est considerabilis illa societas, & communio, quæ consideratur in revenditione partis fundi, quoniam Dominus census in parte non redempta, solus, & in solidum remaneret Dominus, nec illam habet communem pro indivisa; cum venditores census, & non sensum patet.

15 De eo verò pacto est quæstio, an fieri possit, ut census nequeat, nisi integraliter, & toto pretio restituto, redimi, & extingui: putant aliqui esse illicitum tale pactum, ita plures cùm Feliciano *tomo* 1. *l.*1. *c.*8. *numer.*16. *& tom.*2. *l.*1. *c.*8. *numer.* 12. Alii dicunt esse validum tale pactum, cum Soto, Lessio, & alii apud Cencium *q.*10. *numer.* 32. tum quia hæc opinio concordat cum *l. Tutor*, §. *Lucius*, *ff. de usuris*, ubi in simili non cogitur creditor accipere partem debiti; tum quia potest fieri per pactum, ut integrum restituant pretium, quod à principio datum fuit, ergo &c. tum quia hoc pacto adjecto, non videtur restricta redimendi facultas; ergo pacto fieri potest, ut non redimatur integra pretio soluto.

Quam tamen doctrinam limitant DD. posita paupertate debitoris, ut appareat impossibile esse, ut ipse totum censum integrum possit, quia tunc admittitur pro parte Cencius *q.*110. valet tamen pactum, quod inter contrahentes sit, quod creditori, debitor census liceat redimere per partes, & dico posse fieri pro partibus solutionem, sive pro dimidia, sive pro alia, ut post alios Cencius *q.*100. *in fin.* sicuti posito quod nullum habet interesse creditor cogitur recipere talem partialem retrovenditionem, prout in simili dicunt DD. quod quando adest pactum in conditione census, quod debitor teneatur requirere creditorem, per duos menses ante redemptionem, ita ut alios ad redemptionem census faciendam cogi non possit (quod pactum attenta Bulla Pii V. est substantiale, & præcisa Bulla est validum, Cenc. *q.*103. *à numer.*19. Capic. Lat. *dec.*24. *numer.* 1.) potest debitor ante duos menses nulla facta requisitione, redimere si offerat redditus, illius medii temporis, idest illorum duorum mensium, quod patet, tum quia licet debitor in diem, ante diei adventum solvere non possit, si id generet creditori interesse, *l. eum qui is*, *ff. de ann. legatis*, *l. si ante* 10. *ff. ad Trebell. l. ait Prætor*, §. *si cum diem*, *ff. quæ in frau. cred.* Larrea *dec.*15. *per tot. & alleg.*85. *numer.*9. *tomo* 2. Lara *de anniversariis l.*1. *c.*9. *à numer.*49. Cencius *de censib. q.*84. Donellus *l.*16. *comm. c.*11. ubi Osvald. *lit. D*, tamen si solvere creditori paratus sit interesse, quod ex dilatione consequi posset, rectè solvet Meneses *in l. post mortem numer.*11. *Cod. de fideicommissis*, & sic posse solutionem census fieri ante duos menses, soluto tamen interesse, Gratianus *tom.*1. *c.*8. *numer.* 3. *& ult.* Cenc. *qu.* 91. *numer.*43. *&* 54. quia cum dilatio duorum mensium à die denunciationi eo animo paciscantur, ne pecuniæ sint otiosæ, dum creditor alium quærit debitorem; ergo non est cur redemptionem recuset, si medii illius temporis usuræ solvantur, & benè ponderat Olea *de cessione jurium*, *titul.*1. *qu.*6. *num.*59. 60. sicuti dicimus in simili regulariter creditori tenetur debitor facere solutionem loco designato, sed si paratus sit debitor illam facere in alio loco, dummodo ei solvat interesse, vel expensas ratione loci, & solutionis non factæ suo loco, tenetur creditor illam acceptare, Gaitus *de credito c.*2. *tit.*7. *num.*2573. quod procedit etiam favore creditoris, qui potest si locus debitoris gratia sit adjectus alibi convenire reum, soluto ei interesse, *l.* 2. *alias* 3. §. *fin. ff. de eo quod certo loco*, *l. pecuniam*, *ff. de compensationib.* Hermosilla *in l.*2. *tit.*3. *p.*5. *glossa* 4. *nu.* 76. Camill. Borrell. *tom.*3. *in fin.*14. *de solut. à num.*120. qui ait esse notabile, sicuti in simili licet tutor, vel administrator non possit conveniri in loco domicilii, pro redditione rationum; sed in loco administrationis *ex l.*1. *Cod. ubi de Ratiociniis agi oporteat*, Carlevalius *l.*1. *de judiciis disput.*2. *à num.*168. tamen si conveniatur in loco domicilii, & actor suis sumptibus libros rationum deferre paratus sit, tenebitur ibi respondere, ergo licet pactum sit appositum non redimendi, nisi prius pro quantitate ducatorum mille, & deinde pro alia duc. biscentum, tamen posita divisione facta per creditorem, & posito quod nulla est creditoris injuria, nullumque interesse, nullaque in commoditas, omnis æquitas suadebit redimi pro tali quantitate, pro quo non concurrit solum æquitas potens operari contra pactum, sed concuritr actus divisionis factus per eundem creditorem. 16 17 18 19 20 21

Antonius Merenda, vir non ordinariæ authoritatis *lib.* 11. *cap.*16. ait, quod annuus census potest ad plures pertinere multis modis, scilicet si eum vendiderit pluribus declaratis, vel non declaratis singulorum partibus, aut ex ultima voluntate, vel donatione, aut permutatione, plures simul eum acquisierint, quibus casibus semper pro rata eorum posse censum redimi dicit cum Bertrando *consil.* 41. *volum.*3. *part.*1. Tiraquell. *de retract. convent.* §. 1. *glos.* 6. *numer.*46. Boccacius *de censibus*, *part. secunda*, *numer.* 23. Trentacinq. *var. tom.*3. *de censibus*, *artic.*1. *numer.* 14. Duard. *de censibus*, §.5. *quæst.*16. *à numer.* 25. *cum sequentibus*. 22

Quod probatur ex eo, quia dominium insolidum, non potest ad plures spectare; ergo quilibet ex creditoribus census habet suam partem ab aliis divisam, *l.*5. §. *final. ff. commodati*, *l.*5. *de stipul. servor. l. Mævius* 68. §. *duob. vers. plures*, *ff. de leg.*2. ergo quot sunt personæ quibus debetur cen- 23

census tót sunt census distincti, & per se consistentes; ergo ex altero ad alterum non licebit argumentari, quod patet clarius in pluribus hæredibus creditoris census, ubi lex 12. tab. ipso jure inducit divisionem census, & eorum, quæ consistunt in nominibus debitorum, *l. ea quæ, ff. fam. hercisc.*

24 Dices pro contraria sententia (quam tenent Cencius *p.3. c.1. q.3. art.7. n.40.* Roder. *de annuis redditibus lib.1. qu.18.* obligatio defuncti ex persona hæredis non mutatur *l. 2. ex his, ff. de ver.* & unus est contractus, unica obligatio, licet ad multorum favorem fuerit contracta, ut ait Ludovicus Romanus *cons.* 305. ergo existimari debet talis census, ac si uni esset debitus, ergo non poterit pro parte redimi.

Respondeo, quod aliud est quærere de unitate obligationis, quæ in esse deduxit censum, & aliud est agere, de divisione ipsius census, quando ad plures pervenit, quia licet unica, & indivisibilis possit dici obligatio producens censum tamen ipse census non potest dici individuus, cum consistat in solutione certæ quantitatis annuæ, quæ est dividua, *l.2. §.1. ff. de verb.* Merenda *lib. 9. c. 11. numero* 37. unde in persona hæredum non immutatur conditio obligationis, quia par est hæredis, & defuncti conditio, ut sic pro parte non possit census redimi, nam respectu hæredis illa pars, quæ ei offertur, continet integri debiti solutionem, eo modo quo vivente defuncto, integrum annui census pretium, totius debiti solutionem complebat.

25 Addo quod census pro parte redimi potest, quando id creditori non nocet ait Merenda ex *l. quidam existimaverunt, ff. si cert. pet.* at in casu nostro obesse non potest Domino, quod partes census, ad alios spectantes non redimantur cum omninò sint separatæ, Merenda *l.11. cap.16. n.4. in fin.*

26 Quod secus est quando hæredes, aut alii, ad quos census spectat, in communione sic vixerit, ut cum aliis rebus eundem censum habeant communem, quia tunc census est societatis, non autem singulorum sociorum ex Baldi doctrina *in l. ejus 9. n.5. C. de compensationibus*, ubi Salyc. *numer.3.* Felicius *de societate, c.30. n.67.* Gaball. *cons.* 121. *n.5. l.2.* Cavaler. *dec.38. numer.3.* quod si plures emant prędium rusticum, vel urbanum, & suscipiant in se onus solvendi censum annuum, à venditione debitum, pro rata pretii ad se spectantis, vel si plures extant hæredes debi-

27 toris annui census, qui inter se dividant onus ipsum solvendi. Negant aliqui cum Rodriquez *de ann. l.1. q.18. nu.* 36. sed affirmat Follerius *in praxi censuali in vers. Instrum. gratiæ, numer.37. & seq.* & ratio est, quia cum debita defuncti ipso jure dividantur pro rata hæreditaria, *leg. pacto successorum 26. C. de pactis, l.1. C. si certum petatur*, necessario sequitur tot esse debitores census, quot sunt hæredes, ergo integer census ab uno ex hæredibus poterit redimi, quotiescumque numerat pretium suæ ratæ partis. Quod si inter partes sit dictum, ut census non possit, nisi insolidum redimi, tunc tale pactum intelligitur, juxta naturam contractus, secundum regulam, *leg. si uno 17. ff. locati*, & proinde ejus census erit, ut per partes redimi non possit, Merenda *libro 11. capite 16. numer.13. & sequent.*

28 Ideò Trentacinq. *l.3. var. in tit. de censib. resol.1. numer.* 14. & post eum Cenc. *q.109. numer.36.* aliàs *p.3. cap.1. qu.3. art.7.* dicit quod si census duobus vendatur, vel pluribus, poterit quilibet ex illis cogi ad partem redimendam, cum hac tamen distinctione dicit Cencius, quod aut isti duo emptores emerunt divisis instrumentis, & actibus, & tunc poterit unusquisque cogi pro rata, ad revendendum, aut unico contextu, & non poterit. Ratio disparitatis est, quia in primo casu quot sunt partes, tot dicuntur census, & tot venditores censetur, quot sunt instrumenta, *leg. cum ejusdem, l. si plura, ff. de ædil. edit.* legatur Cencius *d. quæst.109. à numero* 36. aliàs *p.3. cap.1. q.3. art.7. numer.36.*

29 Pro coronide noto, quod quilibet possessor hypothecatæ, potest conveniri insolidum pro toto debito à creditore, actione reali, *l. moschis 47. in principio, ff. de jure fisci*, Corneus *cons.237. vol.3.* Fachineus *l. 2. c.47.* Id tamen secus est in hypotheca, quæ oritur in constitutione census super pluribus rebus, quia pro rata quilibet possessor conveniri potest, ut benè Guidon. Papa *decis.* 432. & alii plures apud Cyriacum *c.541. to.3.* tum quia hypotheca census est anomala irregularis, privilegiata, & communem hypothecarum legem non sequens, tum quia sic habetur *in c. constitutus 6. de religiosis domibus*, ubi solutio fit ad ratam, 3. *ex dict. leg. Moschis 47. ff. de jure fisci.* 4. quia quando pensio constituitur pro pluribus rebus tacitè videtur pro rata distributa in singulas res, Ancheranus *in d. c. constitutus, numero* 8. 13. & ibi Abb. *nu.8. de Religiosis domibus.* 5. quia census realis est extensus in totum prædium, ita quidem, ut totus sit in toto, non autem totus in singulis partibus, sed pars in parte, quod patet, quia ex Bulla Pii V. parte proprietatis, & pretii perempta jus census pro rata extinguitur.

Amplia etiam respectu præteritorum censuum: quia cum quilibet tenetur pro rata prædii possessi, non solum pro futuris, sed etiam pro præteritis, Afflict. *dec.95.* Foller. *in verbo hujusmodi censualia, n.97.* Surd. *dec.33.* sequitur, quod pro præteritis pro rata debet quis conveniri, imò si creditores fuissent negligentes in exigendis censibus præteritis, tunc nullus ex tertiis possessoribus pro præteritis poterit molestari, Follerius *in d. verbo hujusmodi censualia, n.97.* Surd. *dec.32. n.9.* Cyriac. *c.541. n.12.* Qui verò tenent possessores census conveniendos esse insolidum non pro rata, dicunt quod si census habeat etiam obligationem generalem, tunc si agatur contra rem specialiter obligatam, possessor convenitur pro rata; sed si sint possessores aliarum rerum conventi per obligationem, & hypothecam generalem tunc insolidum conveniuntur possessores, Cyriacus *dicto cap.54. in fine, tom.3.* quicquid post Covarruviam *lib.3. variarum, c.7. num.7.* dicit Gaballus *cons.* 118. *per tot.* 30

Infertur ex his pactum in contractu censuali servata forma Bullæ, quod in casu redemptionis debeat solvi, sors unica solutione, licet data, in diversis solutionibus valere, ait Milanesius *dec.2. n.77. l.2.* Sotus *de just. & jure, q.5. art.3. concl.4.* Jo. Bapt. Lupus *in l.2. C. de pactis inter empto. commen.2. §.2. n.71.* Intrigliolus *sing. l.3. sing.64. n.* 399. Illa verò est quæstio, an valeat pactum, quod in extinctione census, pretium debeat restitui in eadem specie monetæ secundum valorem temporis impositionis census, & dico valere cum Mastrillo *dec.7. n.9.* Thes. *de augm. monetæ, p.2. n.65.* Duard. *de censib. to.1. §.3. q.6. n.35.* Andriolo *c.151. per tot.* 31 32

Infertur secundò, quod licet debitor census, non videatur propriè debitor, sed conditionaliter, & abusivè, quia ex natura contractus censualis vigore Bullæ, non potest debitor cogi, ad pretium census, Cenc. *p.3. c.1. q.3. art.4.* tamen quia est debitor conditionalis. Hinc est, quod si faciat inventarium, potest pro extinguendo censu dare tot bona stabilia, & aliud pro alio solvere invito creditore, ex *l. fin. §. & si præfatam, C. de jure delib.* & ait Anchar. jun. *p.2. q.64.* Benincasa *de paupertate, qu. 9. speciali 10. nu.50.* Phanuc. *de invent. p.5. n.149.* Monticula *de inven. memb.9. n.8.* Guid. Papa *de invent. n.20.* Roland. *p.4. q.23.* Cencius *p.3. c.1. q.3. art. 6. n.12.* & licet pretium sit de substantia retrovenditionis, non tamen est necesse, ut consistat in pecunia numerata, & poterit consistere in re extimata, gl. Bart. & alii *in l.1. C. decretum permut.* Mantica *de tacitis, l.4. tit.19. n.5. & 9.* & licet sit creditor, & debitor conditionalis, tamen simpliciter, & propriè dicuntur tales, nam verbum creditor est genus, *l. creditor, ff. de verb. sign.* ergo si addatur species, scilicet conditio: erit propriè talis, quia genus inest propriè in qualibet specie, *l. si quid eorum, §. inter emptum, ff. de leg.3. & in d. l. creditorem dicitur*, creditorem dicitur cui debetur, sive purè, sive sub conditione: ergo creditor etiam conditionalis dicitur propriè creditor, ut benè Vaconas à Vacuna *l.3. Declarationum, c.45.* Fulgosius, Alciatus, & alii *in l.1. ff. si certum petatur*, ubi adducit pro hac parte plura argumenta. Imò etiamsi esset dicendus creditor conditionalis, & improprius, tamen jura loquentia de creditoribus, utrosque comprehendunt, Salycetus, Romanus, Bart. Jason, Soccinus, & alii apud Peregrinum. *l.5. de jure fisci, tit.1. n.100.* Surdus *dec.151. & dec.283. n.19.* Bossius *de statutaria præscription. gl.19. n.300.* Raudens. *in Analogis, l.1. c.15. n.44.* Manentus *dec.19. n.52.* ubi ait, quod creditor conditionalis, non debet esse melioris conditionis puro creditore, sequitur Andriol. *tom.1. controv.13.* quod tamen negat Cyriac. *l.1. controv. c.24.* & idem Andriol. *to.1. controv.86. per tot.* ubi revocat in dubium, quod dixerat *contr.13.* quod repetit idem Andriol. *to.2. controv.108.* 33 34 35

Infer-

36 Infertur ultimò, quod creditor recipiens solutiones census, ab accollatore ejusdem, non dicitur novare, nec liberatur primus, qui debebat, & censum constituit, ut post alios Andriol. *controv.91. to.1.*

37 Quare omni jure spero stantibus supradictis, & abundanter (quæ tamen necessaria fuerunt ad probandum censum sui natura dividuum esse) fore decidendum ad favorem DD. de Albasiis contra Monasterium S. Augustini, cogi, scilicet debere Patres ad revendendum, duc. ann. 25. pro capitali 265. à creditore, scilicet à Jannotto divisos vigore dationis insolutum factæ, quam divisionem potuit facere Aloysius Jannottus *ex l. in re mandata, C. mandati*,
38 unde si Albasii voluissent priùs reemere, non utique potuissent, ante cessionem factam, sed quia creditor divisit, & dominium certæ summæ transtulit in Monasterium S. Augustini, Aloysius non poterit exercere pactum, quia illud nunquam habuit, quia est ossibus DD. de Albasiis radicatum, quibus & non aliis competit illud exercere: alias sequeretur absurdum, quod scilicet, si Aloysius cederet dictam summam duc. mille diversis personis, & ipsi de Albasio numquam possunt exercere pactum: verum pro Aloysio tunc jura essent, quando vendidisset ann. duc. 25. in beneficium Monasterii: at hæc est cessio translativa domi-
39 nii, ergo nulla alia actio remanet penes Aloysium, ad notata per Francum *dec.540. numer.6. ad* 8. ut post alios Olea *de cessione jurium, tit.1. q.2. per tot.* & præsertim à *numer.* 46. Consiliarius de Mesa *l.1. var. c.19. à numer.*13. Carlev. *to.2. disp.4. numer.*3. Thor. *voto 6. numer.5. & voto 19. num.* 25. Acosta *de privileg. creditor. prælud.2. numer. 9.* ergo pactum illud reemendi pro duc. mille, non est amplius in esse cum sit divisa quantitas, nec illa quantitas cessa potest stare in pendenti, sine pacto de retrovendendo, sed erit pactum exercendum per Dominos de Albasiis, quibus & eorum ossibus est radicatum, & pactum de retrovendendo est personale, nec ad creditores sine cessione potest transire, ut decidit S. C. apud Arias de Mesa *lib.1. var. cap.49. numer.* 28.

DISCEPTATIO CXVIII.

SUMMARIUM.

1 *Abbatialis dignitas quanta sit.*
2 *Abbas cum usu Mitræ, & Baculi æquiparatur Episcopo.*
3 *Abbates vocari solent commendatarii, & quando inducatur Canonicus Titulus.*
4 *Abbas habens usum Mitræ, & Baculi potest adhiberi in degradatione actuali.*
5 *Enuntiativæ Bullarum Summorum Pontificum probant exemptionem, & quando.*
6 *Abbates S. Bartholomæi in Galdo nunquam fuerunt cogniti ab Episcopis Vulturarien.*
7 *Manutentio exemptionis non datur ex quasi possessione, sine privilegio exemptionis, & facit ut neque Episcopo manutentio jurisdictionis detur.*
8 *Stante quasi possessione exemptionis Rota suspenso judicio possessorio, dat manus ad petitorium.*
9 *Lite super exemptione inter Episcopum, & Abbatem nequit judicare Episcopus.*
10 *Illustrissimus Nuntius Apostolicus est conservator privilegiorum omnium exemptorum, sed non Iudex exemptorum.*
11 *Abbatia S. Bartholomæi in Galdo, quid fuerit antiquitus, & quomodo erecta.*
12 *Turificatio arguit præeminentiam, ac præcedentiam graduum.*
13 *Residentia Episcopi Vulturariæ quomodo translata fuerit ad Terram Sancti Bartholomæi in Galdo, & quare.*
14 *Translatione facta in alium locum non afficit, nec præjudicat exemptioni.*
15 *Exemptio duplex una realis, altera personalis, & quomodo differant inter se.*
16 *Exemptio acquiritur per præscriptionem.*
17 *Abbatia S. Bartholomæi in Galdo habet aliam Ecclesiam annexam.*
18 *Abbas existimatus ut exemptus talis judicari debet, & qualiter.*
19 *Exemptus in uno, quando censetur exemptus in omnibus.*
20 *Exempti sunt speciales filii Ecclesiæ Romanæ, ejusque jurisdictioni specialiter subjecti.*
21 *Exemptus personaliter delinquens in aliena Diœcesi, puniri non poterit ab Ordinario illius.*
22 *Ordinatus à Papa, non potest ab alio ordinari.*
23 *Episcopus jure antiquo si delinquebat in aliena Diœcesi poterat puniri ab Ordinario loci; nunc verò minimè.*
24 *Exemptus excommunicari non potest ab Ordinario loci.*
25 *Text.* in c. Porrò, & c. Cùm Cappella de privileg. *declaratur.*
26 *Abbas S. Bartholomæi in Galdo habet ibi temporalem jurisdictionem.*
27 *Argumentum ab absurdo evitando validum est in jure nostro.*
28 *Barones qualiter sint subditi, & unus Baro delinquens in Terra alterius Baronis, an cognoscatur ab eodem.*
29 *Præses Merlinus* controv. Forens. to.1. c.69. n.15. *impugnatur.*
30 *Textus* in capite primo, de privilegiis in sexto, *declaratur.*

ARGUMENTUM.

Abbatem Sancti Bartholomæi in Galdo, exemptum esse à jurisdictione Ordinarii, seu Episcopi illius Diœcesis clarissimè ex infrascriptis probabitur.

PRO

Abbate Sancti Bartholomæi in Galdo,

CONTRA

Illustrissimus Episcopum Vulturarien.

FACTUM.

PRimo quidem, quia talis Abbas habet usum Mitræ, 1
& Baculi, ergo est dignitas Abbatialis, ut ait Rota *in una Acheruntina fructuum* 28. *Aprilis* 1581. coram Seraphin. *quæ est dec.514. in fine*, diciturque dignitas in primo gradu, Felin. *in c. decernimus de judiciis*, Arnold. Reyger *in Thesauro juris in verb. Abbas*, David Dhoring. in *Biblioth. I. C. in verb. Abbas*, Lezana *in verb. Abbas*, Castellejus *in verb. Abbas*, Tuschus *lit. A*, Barb. *in verb. Abb.* Novarius *in verb. Abbas*, Thesaur. Anim. *in verbo Abb.* & est Consilium Collegii Paduani *cons.2.* post consilia Zabar. *numer.*24. Episcopatui æquiparatur, & cæteræ digni- 2
tates inferiores appellantur, Lappus *alleg.85. numer.11. c. si quis deinceps 16. q.7.* & expediri debet in S. Consistorio prout Episcopatus, Lappus *ubi suprà*, connumeranturque inter beneficia majora, Lotter. *l.1. de benefic. q. 26. num. 17. cum seqq.* Grat. *c.270. numer.* 24. solet autem Commendata- 3
rius appellari Abbas; quia dupliciter potest commendari Abbatia: primò, in perpetuum, putà quando vita durante commendatur, ut eam regat, & gubernet cum facultate disponendi de fructibus illius, uti potest verus beneficiatus, & hic modus Canonicum titulum inducit, ut dicunt Garsia, Gonzalez, Parisius, Barbosa, & alii allegati ab Ascanio Tamburino *de Iure Abbatum, disput.* 4. q. 3. secundò, solet commendari ad tempus, & tunc habetur ut Custos, Tutor, vel Curator, & non ut Beneficiarius, vel Titularis, Gonz. *in reg. 8. Cancell. gl.5. §.8. numer.*38. & pro hoc articulo legatur Oldradus *cons.* 162. & Federicus de Senis *cons.*147. qui consuluerunt posse Episcopum in totum eximere Ecclesiam à sua jurisdictione quos refert, & non sequitur Sbrozzius *de offic. Vicar. l. 1. quæst.*51.

Unde tales Abbates, habentes usum Mitræ, & Bacu- 4
li, possunt etiam loco Episcoporum adhiberi in causa actualis degradationis ab ordinibus, & gradibus Ecclesiasticis, ubi certus numerus Episcoporum requiritur, quia tales Abbates culmen dignitatis habere dicuntur, & veluti Episcopi suprema potestate funguntur, ut benè Vivius *decis.* 314. & 230. Verallus *dec.*307. Afflictus *decis.65. numer.*16.

Camill. Borellus *in ſumma deciſionum*, *titul.6. de Sanctiſſimis Epiſcopis*, *numer.6.* & deciſum fuit in Rota Romana *Prælationis* 8. *Aprilis* 1623. coram Buratto, Lotterius *libro primo*, *de beneficiis*, *quæſtione* 17. *numer.9.* ubi ait, quod tales Abbates appellatione Prælatorum veniunt, & ſi Abbatia Regularis ſit Clerico ſæculari commendata: talis commendatarius ſi ſit perpetuus, dicitur Prælatus, & ad eum transfuſa dicitur adminiſtratio, ut benè Lotterius *ubi ſuprà*, Rota *deciſ.346. part.3. diverſor. & in Romana prælat.* coram Buratto, teſte Lotterio *loco cit.* ſic eſt in caſu noſtro, ubi Abbas hic habet cum Epiſcopo æqualitatem in præeminentia, & hæc eſt Abbatia Abbatis ſæcularis cum inſigniis ſupradictis, ergo par in parem non debet habere juriſdictionem, ergo ex hoc capite erit exemptus.

5 Probatur ſecundò, quia in enuntiativis Bullarum Summorum Pontificum dicitur nullius Diœceſis, ut in promptu adducitur à præſente Abbate Pappacoda in Bulla S. D. N. Innocentii Decimi, quæ enuntiativæ plures in diverſis inſtrumentis, & Bullis fundat publicam famam, & concurrentibus aliis adminiculis probatur eſſe nullius, ut ex pluribus Rotæ deciſionibus fundat Aſcanius Tamburinus *de jure Abbatum*, *tom.1. diſp.15. q.9. in fine*, & Rota *in Adrienſ.*18. *Martii* 1613. coram Ubaldo, *& in Squillacenſi juriſdictionis*, coram Andrea *numer.11.* ergo cum in Bullis habeatur nullius Diœceſis, erit exemptus Abbas ab Ordinario.

6 Probatur tertiò, quia in memoria hominum non eſt, ab Epiſcopis anteceſſoribus Vulturarienſ. fuiſſe cognitos judicialiter Abbates, caſtigatoſque prædeceſſores Abbates; ſed poſitis contingentiis factorum, ſemper Epiſcopos comparuiſſe Romam contra tales Abbates, pro qualibet cauſa, tum civili, tum criminali, & hoc eſt immemorabile, ex quo facto reſultat jus, quod ſcilicet licet quaſi
7 poſſeſſio abſque privilegio non proſit exemptis ad obtinendam manutentionem cui jus commune reſiſtit abſque titulo, quæ taliter habita non ſuffragatur ad effectum manutentionis, ex *cap. cùm perſonæ*, *de privileg. in 6.* Abbas *in cap.1. numer.8. ut lite pendente*, Covar. *pract. quæſt. cap.17. numer.6.* Menoch. *de retinen. poſſeſſ. remed. ultim. num.* 24. Rota *deciſ.382. part.2. inter recentiores*, tamen talis quaſi poſſeſſio ex actibus ſubſequutis Epiſcopos contra eos Romam comparuiſſe, fundat, quòd licèt non proſit Abbatibus, ut manuteneantur in tali quaſi poſſeſſione exemptionis, prodeſt tamen, ut neque detur Epiſcopo manuten-
8 tio, ſed in iſtis caſibus ſolet Rota omiſſo judicio poſſeſſorio guſtare de meritis cauſæ, & diſcutere petitorium, ut eſt *deciſio* 1278. coram Card. Seraphino in *montis Regalis juriſdictionis* 16. *Ianuarii*, coram Buratto, apud Tambur. *in fine operis*, *deciſ.73. num.50.* Mareſcot. *variarum*, *lib. 1. cap.11.* & in præſenti ipſimet Epiſcopi contra Abbates Romam aggreſſi ſunt, ergo cur poterit Epiſcopus præſens perturbare præſcriptam exemptionem ex actibus factis ab immemorabili, non ſolum ipſis ſcientibus Epiſcopis, ſed cooperantibus, & authorantibus, ut benè ex pluribus Tamburin. *diſputat.15. quæſt.7. numer.16.* venit ergo caſus in Epiſcopis exercendi juriſdictionem, & Epiſcopi ſe habuerunt pro ſpoliatis, non ergo debet præſens Epiſcopus manuteneri in juriſdictione, quam non habet: ex notatis per Verallum *deciſ.*306. *parte prima*, & in Toletana *exemptionis* 14. *Maji* 1614. coram Joann. Baptiſta Pamphilio nunc Sanctiſſ. Pontifice apud Tamburin. *deciſ.* 53. *numer.9.*

9 Cum ergo nunc ſit lis inter Abbatem, & Epiſcopum ſuper juriſdictione prætenſa per Epiſcopum in Abbatem, nequit hoc Ordinarius cognoſcere, *c. ſuper literis*, ubi Abbas, & Felinus *de reſcriptis*, Innocent. & alii *in c. venerabilis de cenſib.* Eraſmus à Cochier *de juriſdictione exemptorum*, *p.1. q.12.* Erit ergo ad Superiorem recurrendum, & ad Conſervatorem privilegiorum exemptorum, qualis
10 eſt apud nos Illuſtr. Nuntius Apoſtolicus, qui licet non ſit Judex exemptorum, eſt tamen Conſervator privilegiorum, & jurium omnium exemptorum in Regno Neap. ut explicant DD. *in c. cum veniſſent*, *de Iudiciis*, Tamburin. *diſp.15. q.10.*

11 Probatur quartò, quia antiquitus Terra Sancti Bartholomæi prædicta tum in temporalibus, tum in ſpiritualibus ſubjiciebatur Abbati, & propterea Abbates habebant multos Monachos pro adminiſtratione Sacramentorum, & ejuſdem Eccleſiæ cultum, & pro beneficio ejuſdem Terre ædificarunt Abbates alias Eccleſias propriis expenſis, & etiam dotaverunt inter alias Eccleſiam S. Mariæ de Conſtantinopoli, S. Mariæ Angelorum, & alias parvas Eccleſias, quæ ab aliis factæ fuerunt cum conſenſu Abbatis: poſtmodum, ut non haberent Abbates curam Eccleſiarum renuntiaverunt Clero, & Epiſcopo quoad ſpiritualitatem, &c. cum maximis redditibus aſſignatis: & Abbas reſervavit ſibi jus præſentandi quatuor dignitates ejuſdem Eccleſiæ Sancti Bartholomæi, ſcilicet Primiceriatus, Sacriſtæ majoris, Theſaurarii, & Archipresbyteri, cum facultate habendi Baldacchinum cum ſcabello, &c. & thurificatur poſt Epiſcopum ante Vicarium, & alios: ergo hæc omnia oſtendunt exemptionem ab ordinario; nam thurificatio fit ſervata graduum, & perſonarum diſtinctione, ut S. Congregatio cenſuit apud Barboſam *in collectanea Apoſtolicarum deciſionum*, *collectan.705.* Si ergo Abbas hic thurificatur ante Vicarium, ſi tenet Baldacchinum prout Epiſcopus, non poterit ab eodem Epiſcopo puniri & cognoſci, cùm talia fundent juriſdictionem Epiſcopi non eſſe contra talem Abbatem, qui utitur inſigniis, ut ipſe Epiſcopus ad notata per Barboſam *in dicta collect. Bullar. collect.53.* 12

Probatur quintò, quia antiquitus reſidentia Epiſcoporum erat in Civitate Vulturariæ, ubi etiam ſunt nunc dignitates, quæ ibi reſident: ſed quia Terra prædicta erat Albanenſium, in fide defecit; propter quòd Epiſcopus obtinuit à Summo Pontifice, ut poſſet reſidentiam facere in Eccleſia Sancti Bartholomæi; exponens etiam, quod aliæ Terræ ſuæ Diœceſis erant parvæ, & inſalubres aere, ſicut erat Civitas Vulturarien. & functiones poterant majori decentia fieri: tum quia in Terra Sancti Bartholomæi erat numeroſus Clerus; tum quia reſidebant quatuor Dignitates; quæ antiquitus Abbatibus pro tempore in divinis officiis aſſiſtebant, & famulabantur, nec umquam Abbates voluerunt concedere reſidentiam Epiſcopis in dicta Terra; propter quòd antiqui Epiſcopi Romam accedentes ex ſpeciali gratia obtinuerunt à Summo Pontifice, & nunc de facto ſupra januam Eccleſiæ Palatii Epiſcopalis inſcriptum eſt domum fuiſſe ædificatam cum auctoritate Apoſtolica. Quo poſito facto, reſultat juris concluſio, ſcilicet quod licet Abbates conceſſerint Eccleſiam in ſervitium, & Terram Sancti Bartholomæi Epiſcopis pro tempore, non per hoc fuerunt facti ſubditi Epiſcopis prædictis, quia licet concedatur Eccleſia, vel Terra, & eximatur ab auctoritate alicujus concedentis remanet tamen exemptio perſonæ ad notata per Tamburinum *diſputat.* 15. *quæſt.13. tom.1.* Ratio eſt, quia cùm exemptio duplex ſit, realis una, perſonalis altera ad notata per Abbatem *in c. tuarum*, *num.8. de privilegiis*, & per Doctores *in cap. volentes*, *de privilegiis*, *in 6.* realis eſt ratione rerum, perſonalis verò ratione perſonæ, quæ ſemper ſequitur perſonam, *cap. privilegium*, ubi Doctores *de regulis juris*, *in 6.* realis non extenditur ad alias res; perſonalis verò adhæret oſſibus perſonæ, & eandem ſemper ſequitur *dicto cap. privilegium*, Eraſmus Cochier *de exemptis*, *part. 1. quæſt. 2. per totum*, & licet in præſenti nullum privilegium adducatur pro exemptione fundanda, adducitur tamen titulus per præſcriptionem acquiſitus, quandoquidem in caſibus occurrentibus Epiſcopi pro tempore in Curia Romana convenerunt Abbates; Epiſcopus enim eximere poteſt perſonam ſubditam aliunde multipliciter: & præſertim quando præſcriptionem paſſus eſt; nam videtur alienare, qui patitur uſucapi *cap. auditis*, *cap. olim*, ubi Doctores *de præſcript. l. alienationis verbum*, *ff. de verb. ſignif.* & de iſtis præſcriptionibus contra Epiſcopum, latè Franciſcus Balbus *de præſcriptionibus*, *p.1. quintæ partis principalis*, *qu. 11. & ſeq.* ac in puncto quod Epiſcopus patiendo contrarios actus eximat perſonam à ſe ipſo latè Tamburinus *tom. 1. de jure Abbatum*, *diſput.15. quæſt.13. numer.50.* & à Cochier *de juriſdict. exempt. part.1. quæſt.3. num.7. & tomo 2. parte ſecunda*, *quæſt.50.* quod multo magis eſt in caſu noſtro, ubi non habemus patientiam tantum, ſed voluntariam comparitionem Epiſcoporum apud Curiam Romanam pro cauſis Abbatum Sancti Bartholomæi in Galdo. Probatur ergo vera exemptio perſonalis Abbatis prædicti: nullo igitur jure poterit Epiſcopus ſe intromittere, nec prætendere cognitionem cujuſcumque cauſæ talis Abbatis. 13 14 15 16

Probatur ſextò, quia Abbatialis hæc Eccleſia Sancti Bartholomæi in Galdo, habet aliam terram annexam, nuncupa- 17

cupatam Fojano intra fines Diœcesis Beneventanæ, & licet in terra prædicta non haberent Abbates Ecclesiam, quia Ecclesia stat in medio nemoris, & vocatur S. Maria Mazzoccha, cujus Ecclesiæ administrationem, & cultum una cum maximis redditibus concesserunt Abbates Patribus Canonicis Lateranensibus, ut ad præsens administratur; & numquam Archiepiscopi Beneventani contra Abbates
18 pro tempore dictæ Ecclesiæ aliquid prætenderunt; ergo quia Abbas prædictus fuit semper tractatus, ut immediatè subjectus Sedi Apostolicæ, & Episcopus Vulturarien. ac Archiepiscopus Beneventanus sic eum reputaverunt, apertè probatur contra Episcopum, & Archiepiscopum prædictos, exemptio ad finem, ut exemptus dicendus sit ut in puncto Erasmus à Cochier *de exemptis*, *parte prima*, *quæstione sexta*, *numero decimoquinto*, argumento *dict. capit. cum personæ*, *de privileg. in 6.* & Erasmus *ubi suprà*, *quæst.* 8. *numer.* 10.

19 Probatur septimò, quia hodiernus Abbas habet alias Abbatiales Ecclesias, quæ sunt nullius, cum jurisdictione quasi Episcopali, conficiendo dimissorias, visitando, censuras ferendo, ubi recipitur cum pallio, & campanarum pulsu faciens omnes alios actus, quos Episcopi faciunt in suis Diœcesibus, ut certum est: ex quo facto arguitur in jure, quod persona Abbatis, exempta in aliis (licet sua Ecclesia Sancti Bartholomæi non esset exempta) est exempta etiam ab ordinario, de quo agimus, ut in simili Petr. Antibolus *de munerib. par.* 3. §. 4. *numer.* 50. *&* 56. 12. *tomo tractatuum*, ad quem se remittit Erasmus à Cochier *de exemptis*, *p.* 4. *q.* 10. *per tot.* Non ergo poterit Episcopus, Vulturarien. contra Abbatem procedere, & procedendo sicuti omnes procedentes contra exemptos, usurpantesque jurisdictionem incurrunt in censuras Bullæ cœnæ can. 20. cum exempti sint speciales filii Ecclesiæ Romanæ, ut
20 benè Cochier *lib.* 1. *quæst.* 1. *numer.* 17. & ejus jurisdictioni specialiter subjecti, atque reservati, item Cochier *& l.* 2. *quæst.* 5. *numer.* 12. Sayrus *l.* 3. *c.* 21. *&* 24. *p.* 1. Cochier *p.* 4. *quæst.* 75. nisi Episcopus ignorantia excusaretur, DD. citati.

21 Cum enim persona sit exempta delinquens in aliena Diœcesi, non poterit ab eo puniri, *c. Frater noster* 16. *q.* 1. *c. sicut nobis*, §. *fin. de supplenda negligentia Prælator. c. in singulis*, §. *ordinetur c. & quæ* §. *hæc eadem de statu Monachorum*, *c. cum & plantare*, §. *fin. de privil.* sicut enim ordinatus à Papa, propter excellentiam manus Papæ alibi
22 ordinari non potest, *c. cum in distribuendis de temporibus ordinationum*, latè Erasmus Cochier *l.* 1. *de exemptis*, *c.* 21. ita nec immediatè ei subditus ab alio judicari debet argum. *c. ad abolendam*, *c. fin. de hæreticis*, *c. nullus de Parœciis*, ad instar Proconsulis qui licèt major sit post Principem tamen de causis fiscalibus se se intromittere non potest, *leg. nec quicquam*, §. *ubi ff. de offic. Proconsulis*, legatur Erasmus à Cochier *de exemptis*, *p.* 2. *q.* 4. *& p.* 4. *quæst.* 32. *numer.* 2. *&* 3.

23 Quod in simili probatur, quia Episcopus, & quilibet exemptus jure antiquo si delinquebat in aliena Diœcesi, poterat puniri ab ordinario loci, ut persona privata, ut *in Auth. qua Provincia, C. ubi de crim. agi oport.* ubi DD. & ratione delicti efficiebatur subditus, & poterat ut subditus puniri: Felinus, & alii *in cap. penultim. de major. & obedien.* & ab eodem excommunicari Sayrus *l.* 1. *de censuris c.* 50. *numer.* 27. nunc verò delictorum cognitio Episcoporum, cæterorumque exemptorum, spectat ad Sanctam Sedem ex Trident. *sess.* 13. *de reform. c.* 8. *& sess.* 24. *capit.* 5. *de reformat.* & S. Congregatio in una Florentina 24. Julii 1632. declaravit procedere etiam in titulari Episcopo, si non habeat dignitatem in cathedrali, teste Barb. in Trid. *dicta sess.* 24. *de reform. cap.* 10. *numer.* 5. & docent communiter DD. cum Julio Claro §. *fin. qu.* 35. *numer.* 12. Henriq. *l.* 13. *c.* 55. §. 2. Menoch. *de arbitrariis judic. Centur.* 3. *casu* 266. & fuisse declaratum dicit Sayrus *de censuris*, *l.* 5. *cap.* 22. *numer.* 3. & ideò cum ratione delicti Abbas hodiè Episcopus & quilibet exempti non efficiantur subditi alterius
24 Episcopi, etiamsi delinquant in territorio ipsius: nec possint ab eodem puniri, cessat jurisdictio Episcopi, contra Abbatem, nec poterit excommunicari, cum excommunicatio feratur in subditum, alioquin est nulla *cap. à nobis il* 1. ubi gloss. *in verb. non nisi subdito*, ubi Abb. *numer.* 1. *de sent. excomm.* sive ab homine sit excommunicatio, sive à lege, juxta text. *in c. fin. de const. in* 6. cum leges ferre sit actus jurisdictionis, unde lata in non subditum nulla est, *c.* 1. *&* 5. *de offic. deleg.* ubi Abb. *n.* 6. Sayr. *de censur. l.* 1. *cap.* 1. *n.* 2. *cum seqq.*

Neque obstat text. *in c. Porro* 7. *de privil.* juncto text. in *c. cum Cappell.* 16. *de privil.* ubi quando quis est exemptus respectu unius loci v. gr. Cappellæ Regiæ non intelligitur exemptus respectu alterius v. g. Parœciæ, quam ab ordinario habet, quem textum latè explicat Barb. *in dict. capit. cum Cappella*. Resp. enim quod textus ille loquitur quando exemptio est in persona ratione certi loci, ut post Abbatem, & alios *in dict. c. cum Cappell.* notat Barbos. *in dict. cap. numer.* 3. sed quando exemptio est vel ex privilegio, vel ex præscriptione, vel ex natura dignitatis, tunc puniri non potest ab ordinario secundum text. *in dict. cap. cum Cappell. & in c.* 2. §. *in eos de privileg. in* 6. Abb. *in cap. fin. numer.* 11. ubi Felin. *de foro compet.* Covar. *pract. q. cap.* 11. Barb. *numer.* 4. 25

Probatur ultimo Abbatem S. Bartholomæi in Galdo esse exemptum, quia Abbas prædictus cùm habeat jurisdictionem temporalem in d. Terra, cujus est utilis dominus, necesse est, ut secundum contingentiam facti pro sui defensione exerceat aliquos actus contrarios jurisdictioni Episcopi, & sumerent Episcopi ansam, & occasionem castigandi Abbatem ob aereas suas prætensiones, ut consequerentur finem; & sic jurisdictio temporalis Abbatis præjudicaretur, sed hoc dicere est inconveniens, absonum, & absurdum: ergo, &c. quod autem argumentum à tali absurdo sit in jure sufficiens ad convincendum, eruendamque veritatem: patet ex *c. ex ore* 17. *de privil.* ibi *quoniam absonum esset*, ubi probatur argumentum ab absurdo validum esse in omnibus dispositionibus, & facit text. *in leg. nam absurdum*, *ff. de bonis libertorum*, *leg. si ita* 39. *ff. de operis libertorum*, Everard. *in Topica legali loco* 8. Mantua *observ.* 45. Peregr. *de fideic. ar.* 11. *numero* 46. Card. Mantic. *l.* 3. *de conjectur. tit.* 7. *& de tacitis*, *l.* 2. *tit.* 13. & erat ratio absurdi evitandi *in d. c. ex ore*; quia non erat conveniens, ut in Synodo provinciali, Abbas post Episcopum suprà alios Episcopos sederet: ergo si pro eo absurdo vitando validum est argumentum in jure, valebit in casu nostro, quod ille qui exercet jurisdictionem temporalem non sit subditus, sed exemptus ab ordinario illius. 26 27

Quod si dicas Barones esse subditos in spiritualibus. Resp. eam esse subjectionem in spiritualibus dumtaxat, & consequenter nullum importari posse præjudicium, per hoc, quod Baro noceret jurisdictioni Ecclesiasticæ, quippè qui non posset cognosci ab Episcopo in aliis actibus, præter spiritualia & confirmo in simili, quia si Baro habens feudum sit subditus ratione domicilii alterius Baronis, putà si Baro habens feudum in una parte domicilium habeat in alia: vel si delictum committat in aliquo loco, pro delicto, vel in omni re cognosci non debet à Barone, ubi deliquit, vel habitat, sed à M. C. V. Judice competente omnium Baronum Regni: ut decisum refert Thorus *par.* 3. *in verb. Baro exteræ nationis*, *f.* 37. qui pluries decisum refert; quia par in parem non habet imperium, *leg. Ille à quo*, §. *tempestivum*, *ff. ad Treb. l. nam*, *& magistratus*, *ff. de receptis arbitr. c. innotuit*, §. *quamvis de elect.* ergo absurdum videtur quod unus Baro puniat alium Baronem, ut videtur dicere Felin. *in c. prudent. numero* 4. *ff. de offic. deleg.* Jul. Clar. *in* §. *fin. q.* 38. *numer.* 3. ex quo cavendum est à Præside Merlin. *controv. for. tom.* 1. *c.* 69. *numer.* 15. ubi post alios, quos allegat, dicit Archiepiscopum extra suam Diœcesim delinquentem, puniri posse ab ordinario loci; nisi tamen ille ordinarius esset sibi suffraganeus, quia tunc absurdum esset ut inferior superiorem cognosceret; quia talis propositio est contra Trid. *ubi suprà*, *d. sess.* 13. *c.* 8. *& sess.* 24. *de ref. c.* 3. & licet aliquis efficiatur ratione delicti, vel contractus, de foro, ubi deliquit, vel contrahit *c.* 1. *de priv. in* 6. tamen id intelligitur, quando aliunde non haberet exemptionem, ut benè DD. *in d. c.* 1. Marc. Ant. Pereg. *de jurisd. ord. & deleg. in rub. de offic. ord. n.* 36. qui dicit quod par in parem non habet imperium, quando in uno, eodemque loco uterque habet jurisdictionem, sed in casu nostro Abb. S. Bartholomæi habet jurisdictionem temporalem ibi ergo non poterit ab Episcopo cognosci, ut in simili Capiblancus *tom.* 2. *de Baronib. c.* 85. *n.* 8. ergo erit cognoscendus Abbas ut exemptus à Judice exemptorum, cujus exemptiò defendi etiam debet à conservatore exemptionis, &c. sic Justitia suadente. 28 29 30

Quare, &c.

DISCE-

DISCEPTATIO CXIX.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Tutor testamentarius præfertur omnibus.*
3 *Tutoris datio dependet à potestate.*
4 *Mater, Avia, Patruus, & extraneus possunt tutorem dare pupillis eos faciendo hæredes.*
5 *Tutores dati ab extraneis indigent confirmatione Iudicis.*
6 *Tutor datus ab extraneo, & confirmatus à judice præfertur omnibus legitimis etiam matri.*
7 *Tutor datus ab extraneo confirmatur sine inquisitione secundum unam opinionem, licèt probabilius sit contrarium.*
8 *Tutor datus ab extraneo est tutor in omnibus, sed non habet administrationem in omnibus.*
9 *Iudex via confirmativa procedit in tutore dato ab extraneo.*
10 *Tutela relicta à matre, vel avia, ut valeat, an requiratur institutio in sola legitima, an in tota hæreditate.*
11 *Vitricus etiam nominatus à matre potest dari tutor per Iudicem.*
12 *Tutor à Iudice dari debet ejusdem domicilii, ubi pupillus extat.*
13 *Tutor testamentarius potest dari alterius territorii.*
14 *Tutela non debet deferri affectanti.*
15 *Tutela non debet deferri debitori, vel creditori, vel habenti rem communem cum minore.*
16 *Baldi cons.308. declaratur.*
17 *Plus requiritur ad removendum tutorem, quam ad non dandam.*
18 *Tutor non potest esse pupilli, qui habet rem communem cum eodem pillo, & qualiter hoc procedat.*
19 *Tutela non removetur ob modicum delictum, vel creditum tutoris.*
20 *Text. in auth. Minoris, C. quando tutelæ offic. fungi potest, non procedit in tutore testamentario.*
21 *Mulier licèt non possit esse tutrix, tamen poterit petere dare etiam vitricum.*
22 *Tutela in hac civitate est difficultas an procedat servata distinctione bonorum.*
23 *Pupillorum educatio, qualiter sit arbitraria.*
24 *Pupillus non est educandus apud substitutum, etiamsi consentiat.*
25 *Pupillus non debet educari apud substitutum, etiam particularem.*
26 *Sacrum Consilium quid fuerit solitum practicare circa educationem pupillorum.*
27 *Suspicio successionis quando impediat educationem.*
28 *Tutor quamvis suspectus, si offerat propriis expensis educare pupillum, debet dari educatio, nisi sit substitutus.*
29 *Vtilius est pupillo bona ddministrari per unum, quam per plures.*

ARGUMENTUM.

Tutorem testamentarium omnibus præferri ostenditur, ejus datio dependet à patria potestate: verum frater, Avus, Patruus, & extraneus possunt pupillis dare tutorem, eos faciendo hæredes, & tutores dati ab extraneis indigent judicii confirmatione, & tutor datus ab extraneo, & confirmatus à judice præfertur omnibus legitimis, etiam matri. Datus ab extraneo an confirmetur cum inquisitione, estque tutor in omnibus, sed non administrat omnia. Tutor datus à matre, vel avia, an requirat institutionem: in sola legitima, an in tota hæreditate. Tutor à judice quis dari debeat, tutelam affectanti ei dari non debet, nec creditori, vel debitori, vel habenti rem communem cum pupillo, in civitate Neapolitana tutela, an reguletur servata distinctione bonorum. Pupillorum educatio qualiter arbitraria, & an apud substitutum, & quid si substitutus offerat educare propriis expensis, utiliusque esse pupillo ostenditur, bona sua per unum quam per plures administrari.

PRO

D. Josepho Sersali Tutore testamentario Aloysii Elefantis,

CONTRA

Joannem Baptistam Elefantem anhelantem tutelam legitimam ejusdem Aloysii.

Commissarius Dominus meus D. Carolus Lopez.

FACTUM.

Mensibus elapsis Joan. Baptista Elefante supplicationem dedit in S. C. dicens, qualiter Joseph Elefante 1 suus nepos in suo ultimo elogio instituit heredem Aloysium, & alios filios minores, tutrice relicta Helena Nali ejus uxore, ac matre pupillorum, post quorum mortem substituit eundem supplicantem, & quia alii pupilli, ac mater mortui sunt superstite Aloysio, petit ut proximiori sibi tutelam deferri, *fol.*1. contra supplicata *fol.*2. provisio *fol.*3.

Contra hanc prætensionem se opposuit Joseph Sersale, dicens fuisse relictũ tutorem eidem Aloysio ab Elena Nali, matre eumque esse tutorem *fol.*4. utpotè relictum à matre suos filios hæredes instituente, & hæc tutela fuit eidem per M.C.V. confirmata, & fuit dictum idem Magnif. *fol.*7. dixit etiam Joseph Sersalis *fol.*8. quod tam ipse, quàm Berardinus Nali fuerunt tutores relicti ab Elena Nali matre Aloysii, & ob absentiam Berardini Nali fuit tutela data ipsi comparenti.

Producitur testamentum Elenæ Nali *fol.*9. *cum seq. & fol.* 14. & ibi sunt ponderanda verba, ubi dicit, *Perche Gioseppe mio marito non lo volse lasciar Contutore con me nel suo testamento, & io me hò voluto confirmare con la volontà de mio marito, & anco perche verte lite trà detti figlioli* con detto Sig. Gio. Battista *per la divisione da farsi delli beni, che tengono in commune, &c. fol.*14.

Petitio decreti præambuli, & delationis tutelæ in beneficium tantum Josephi Sersalis insolitum, & absolutè durante absentia Berardini Nali *fol.*15. Depositiones testium *fol.*16. de morte cæterorum, & sororum, & de vita Aloysii superstitis *fol.*17. testes super approbatione bonæ vitæ, & famæ Josephi Sersalis *fol.*18. testes de absentia Bernardi Nali, petitio pro taxatione alimentorum ejusdem Aloysii pupilli *fol.*20. examen testium *fol.*20. & 21. super qualitate pueri, & quantitate patrimonii, decretum præambuli in personam Aloysii *fol.*21. decretum, quod exerceatur tutela tantum per Josephum Sersale durante absentia Bernardini Nali *fol.*22. inventarium bonorum *fol.*23. *usque ad* 28. comparitio Josephi Sersalis, ut liceat exercere tutelam, non solum respectu bonorum maternorum, sed etiam patris eorundem pupillorum, *fol.*28. decretum, quod liceat exercere *fol.*29. petitio, & taxatio ad ducatum biscentum quinquaginta, & salarium in duc. quinquaginta, *fol.*29.

Hac proposita facti serie, pro Josepho Sersali rationes ponderando, tutelam eidem delatam per M. C. V. confirmandam per S. Congr. certo spero excluso penitus Joanne Baptista Elefante.

Probatur primò, quia inter tutores ille præfertur, qui 2 testamentarius est, *principium instit. de tutelis, & de testam. tutela*, latè Osualdus, Illigerius ad Donellum *fol.*33. *usque ad fol.*51. idem Donellus *fol.*377. & *cap.*17. & 18. & 23. *cum seqq.* adeò verò tutor testamentarius præfertur legitimo, vel dativo, ut etiam locum habeat, quando esset in testamento datus tutor, & in casu mortis primi tutoris substitutus sit alius tutor, quia hic alius substitutus admitti debet, excluso legitimo, & dativo, non solum in casu mortis primi tutoris, sed etiam in casu remotionis primi tutoris testamentarii, ut est celebris decisio Mastrilli 6. argument. *leg. si quis sub conditione, ff. de testam. tutel.* Surd. *dec.*207. *num.*17. 18. & 20. nam habenti tutorem dari non

O debet

debet tutor, ut latè Mastrill. *ubi suprà*, *num.*24. quam decisionem exornat latè Antonius Merenda *lib.*16. *controv. cap.* 49. *per totum*, sed in præsenti est tutor datus Joseph Sersalis in testamento ab Elena Nali, ergo non est opus legitimo, frustrà ergo Joannes Baptista de Elefante tutelam petit ejus, qui tutorem habet, & qui confirmatus fuit per M. C. V. non ergo legitimus erit dandus tutor, nec dativus qui non datur nisi deficientibus legitimis qui omnes sunt citandi, & videri an sint legitimi tutores, Surdus *cons.*159. *tom.*2. & Joseph Vela *dissertation. juris dissert.*1.2. *&* 3. ubi latè agit quomodo detur tutor, vel curator minoribus filiis Regum invitis, &c.

3 Probatur secundò, quia licèt datio tutoris dependeret à patria potestate, §. *permissum*, *Instit. de tutelis*, Salic. *in leg. fin. Cod. quando mulier officio tutelæ fungi potest*, tamen mater, quæ filios non habet in potestate, *l.*1. *vers. in potestate*, *ff. de testament. tutela*, §. *fœminæ*, *Instit. de adoption.* §. *mater*, *Instit. de exhæred. liber.* Soccin. jun. *cons.*59. *n.*49. *lib.*3. Montanus *de tutel. cap.*4. *& cap.*8. *n.*37. Guttierr. *de tutelis*, *p.*1. *cap.*4. *num.*2. tutorem dare poterit eum faciendo hæredem, nisi haberet aliud à patre sibi relictum, nam tunc non potest mater tutorem dare filio, etiam si instituat hæredem, ut post Montanum dicit Dom. meus Præses de Marinis 93.
4 *num.*4. *tom.*1. *Cod. l. pater hæredis*, *ff. de testament. tutela*, idem in avia, quæ licèt non habeat filium in potestate, §. 1. *vers. qui autem*, *Instit. de legib. agnat. tutela*, poterit dare tutorem illum hæredem instituendo, sic patruus dabit tutorem nepoti si eum faciat hæredem, *l. tutores*, *ff. de confir. tutore*, & probatur per argumentum text. *in l. si patronus* 4. *ff. eodem*, & Bald. *in d. l. si patronus*, ait quod ille, qui impuberem hæredem instituit eum filium eligere videtur, & loco patris habetur: verumtamen est, quod isti tutores dati ab extraneis pupillos non habentibus in potestate, indigent
5 confirmatione, ob quam dicitur dativus, cum hoc operetur confirmatio Judicis, à qua tutela debet assumere effectum, & denominationem, §. *si quis priore*, *Instit. quibus modis testam. infirmentur*, *l. si quis priore*, *ff. ad Trebell.* Salic. *in l.*2. *C. de confirm. tutore*, Sylvester Aldobrandinus *in* §. *fin. n.*29. *Instit. de tutel.* ergo licèt extraneus, hæredem faciens impuberem, videtur eum eligere in filium, & hoc casu instituens habetur loco patris, Baldus *in d. l. si patronus in fine*, *ff. de confirmat. tutore*, Cynus *in l. fin. Cod. eodem* per textum *in l. nemo* 58. *Cod. de hære. instit.* requiritur tamen confirmatio.

6 Præfertur verò hic tutor, licèt dativus omni tutori legitimo, & etiam matri, *l. item fiet*, *ff. de testam. tutela*, Bart. *in l.*1. *ff. de confirm. tutore*, Cynus *in l.*2. ubi Salyc. *n.*3. *C. eodem tit.* idem Salic. *in l. fin. Cod. quando mulier tutelæ officio fungi potest*, verùm talis prælatio locum habet in illis bonis, quæ pervenerunt ab extraneo testatore. Quæstio tamen
7 est an talis tutela confirmetur sine inquisitione per Judicem. Prima opinio dicit confirmari sine inquisitione, quia Judex solum concedet administrationem illorum bonorum, in quibus impubes est institutus cum in aliis bonis non concedatur administratio sine inquisitione, ita Bart. *in l. si patronus*, & ibi Alberic. *in fin. ff. de confirm. tutore*, Aretinus
8 *in* §. *permissum*, *num.*3. *Inst. de tutel.* Surd. *cons.*428. *numer.* 22. *&* 23. *lib.*3. quare tutor datus ab extraneo est tutor in omnibus, sed non habet administrationem in omnibus, Cumanus *in d. l. fin. in fin. Cod. de confirm. tutore*, & datur quoad alia bona curator. Idem Cumanus *in d. l. si patronus*, *C. de confirm. tutore*, quod etiam est in patre naturali, qui non habet filium in potestate, Salicetus *in l. fin. n.*1. *Cod. quando mulier tutelæ off. fungi potest*.

Secunda opinio est, quod quando sumus in extraneo dante tutorem ei, quem non habet in potestate sit facienda confirmatio cum inquisitione, & causa cognita, an persona sit apta, & pupillo expediat, ita Azor. *in d. l.*1. *vers. Et siquidem pater in verb. si autem alius*, *ff. de confir. tutor.* Glossa *in d. l. si patronus* 4. *in verb. Sequendum*, *ff. eod. tit.* per text. apertum *in l. qui tutelam* 28. *in fin.* ubi glossa *in verb. Impuberi*, *ff. de testam. tutela*, per textum *in l. jurisperitos* 33. §. *fin. ff. de excuss. tutor.* quod non solùm in extraneo procedit, sed etiam in matre, in qua licet sit par affectio, & forsan major, quàm in patre, tamen tutor datus per eam indiget confirmatione, præcedente inquisitione, super moribus, & facultatibus ipsius, & an pupillo expediat illum habere, quicquid aliud sit in dato à patre, in quo non requiritur talis inquisitio, ut latè Sylvester *in* §. *fin. num.*36. *Instit. de tutelis*, per text. *in l.* 1. *&* 2. *ff. de confirm. tutore*, juncta gloss. *in princ. Instit. de satisd. tutor. in verb. Approbata*.

Nec potest agi via exequutiva, sed agi debet via confirmativa, & antequam Judex confirmet, debet pronuntiare tutorem esse idoneum, quando necessaria est inquisitio, Bart. *in d. l. tutores*, *ff. de confirm. tutor.* Aldobrandinus *in* §. *fin. n.*37. *Instit. de tutelis*. 9

Quæstio etiam est, an sufficiat ad hoc: ut tutela à matre, vel avia relicta confirmari possint, ex inquisitione, quod pupillum in legitima tantùm instituerit, an verò, ut eum universalem hæredem reliquerit, in qua difficultate Romanus *cons.*188. *n.*3. ex text. *in l. peto*, §. *mater*, *ff. de leg.* 20. tenet quod non valet datio tutelæ, nec à Judice confirmari debet, si filius fuit tantùm in legitima institutus, sequitur Antonius Piagius *de tutore*, *& curatore*, *quæst.*3. *n.*29. Gregorius Lopez *in l.*6. *tit.*16. *part.*6. *in glossa de volo confirmare*, Galganetus *lib.*3. *quæst.*6. Secunda opinio est, quod sufficiat filium instituere in legitima, nec tenetur universalem hæredem facere, ita Caldas Pereyra *in l. si curatorem habens*, *in verb. Sine curatore*, *C. de in integrum restit. n.*103. Molina *de justitia & jure*, *tract.*20. *disp.*220. *num.*13. & veriorem esse dicit Guttierrez *de tutel. par.*1. *cap.*4. *in fine*, Baldaxar Thomasius *tract.*1. *de tutore*, *& curatore*, *tit.*50. *n.*10. *&* 138. 10

Requiritur tamen Judicis confirmatio, ex *l.*1. *C. de confirm. tutor.* Thesaurus Junior *lib.*4. *quæst. forens. quæst.*70. & probat expressè text. *in l.*4. *in princ. ff. de testam. tutel.* & decisum in S.C. refert Reg. Capyc. Latro *consult.*51. *num.*10. *in fine*, & etiam victricum nominatus à matre potest dari tutor per Judicem, *l. fin. C. de contrario judicio tutelæ*, Menoch. *de arbitrar. casu* 151. *num.*5. Cavalcan. *de tutore*, *& curatore*, *nu.*89. Mastrill. *dec.*6. *in fine*, quia tutela non est jus competens pro beneficio tutoris, sed potius ad beneficium pupilli principaliter, & pro bono publico, *l.*1. §. *æquè personale*, *ff. de munerib. & honoribus*, imò tutelæ officium est gravamen ex parte tutoris, licèt ex parte pupilli sit favorabile, Bart. *in l. quæsitum est* 12. *ff. de tutelis*, quibus verò capitibus possint impugnari tutores, & curatores tractat Vvesembec. *cons.*42. 11

Non ergo posito tutore testamentario, dato à matre, filiis hæredibus institutis, locum habebit tutela legitima, vel dativa, posita præsertim confirmatione à Judice, scilicet à M.C.V. positoque decreto, ut administret etiam alia bona, &c.

Neque obstat Josepho Sersali textus *in leg.*5. *Cod. qui dari tutores possint*, ubi tutor debet dari ejusdem domicilii, ac territorii, ubi pupillus extat; sed Joseph Sersalis est Patritius Surrentinus, domicilium habet Surrenti, ergo non poterit esse tutor. 12

Respondeo primo, quod textus loquitur de eo, qui est tutor datus alterius Provinciæ, ibi (Neque à Præside alterius Provinciæ, neque à Magistratibus municipalibus, tutorem ortum ex alia Civitate, nec domicilium ubi nominatur habentem, jure dari posse, ab eo cujus jurisdictioni subjectus non est, certissimi juris est, &c.) Secundò loquitur text. *de tutore dato à Iudice*, sicque de dativo, non de testamentario, ut est in præsenti, non enim potest Judex dare tutorem, qui alibi domicilium habet, ut benè Aretin. *in* §. *sed hoc*, *n.*50. *Instit. de Attiliano tutore*, Cavalcan. *de tutore*, *& curatore*, *nu.*30. Alex. *cons.*161. *n.*7. *lib.*1. Thomas. *tit.*11. *c.*50. quod etiam declaratur per Tepat. *tom.*2. *tit.*468. *cap.*50. Galganetus *lib.*1. *tit.*7. *nu.*2. *qui tit.*8. *nu.* 18. Præs. de Marin. *cap.*335. *per totum*, *tom.*1. per glossam *in dict. leg.* neque dicit, quod tutor, vel curator in testamento dari potest etiam alienigena (qui tamen poterit excusari) à Judice verò minimè dat glossella imarginalis disparitatem, quia tutor à Judice datur ob suam jurisdictionem, propterea non potest dari alienigena, sed à testatore, non ita est, unde concludit Henricus Bocerus *class.*1. *de tutelis*, *disp.*14. *num.*61. post Guttierrez *part.*1. *cap.*2. *num.*28. quod tutor debeat esse de eodem territorio, concordat Barbosa *in dict. l. neque*, *num.*6. cum qua *l. neque*, concordat text. *in l.*3. *ibi ex eadem Provincia*, *Cod. qui petant. tutor. vel curator.* cum *l.*1. §. *ultim. & l.* 3. *& l. pupillo* 27. *ff. de tutoribus*, *& curatorib. datis ab his*, *l. Divi* 24. *ff. eodem l. quæro*, *ff. de testament. tutel.* Tertiò dico, quod Joseph Sersalis habet domicilium in Civitate Neapolitana, ubi licèt soleat ire, & redire in Civitatem Surrenti, ergo hic habitat, argument. text. *in* §. *Pavonum de rerum div.* 13 14

Neque ex alio capite poterit deferri tutela Joanni Baptistæ 15

stæ Elefanti, tum scilicet ex eo quod est jam data, tum ex eo, quod eam affectat, quia inter alias causas, ob quas removeri debet quis à tutela, quamvis illam haberet, ea est; quæ scilicet Judici justa probata fuerit, & talis comperta ab eo, ex *l.3.§.si tutores, ff. de suspectis tutorib.* Soccin. *cons. 9. num.37. vol.3.* Corneus *cons.175.n.4. lib.1.* Montanus *de tutel. cap.36. regul.1.* inter causas verò ea est principalior, scilicet affectatio tutelæ, quia suspectum reddit tutorem, ut benè Alex. *cons.86. num.6. lib.2.* Dec. *consil.585.* Cravetta *consil.18. num.19.* Seraphin. *de juram. privileg.4. num. 104.* Montan. *cap.36. num.12.* Galganetus *lib.1. tit.10. num.50.* quod etiam notat Anna *cons.50.n.14.* cum ergo Joannes Baptista Elefante tam ardenter affectet tutelam jam datam Josepho Sersali eum suspectum, inhabilemque reddit; sicuti baliatum, vel tutelam affectans ex hoc solum veniret privandus, Hieronym. Gabriel. 27. *num.4.* Berous *cons.27. nu. 14.* Berous *consil.123. lib.3.* Castill. *dec.80. nu.23.* Consiliar. Anna *cons.50. nu.14.* Dom. Francisc. Maria Pratus *tom.2. c. 37.n.8. & seqq.*

14 Neque ex alio capite poterit tutela deferri eidem Joanni Baptistæ Elefante, quia ut apparet ex scripturis est debitor hæreditatis, sed debitor, vel creditor hæreditatis non potest tutor dari, *ut in auth. ut ii qui obligatas se habere perhibent*, §.1. ubi Bart. Speculator *de tutelis*, §. *generaliter*, *n.12.* Guttier. *de tutelis*, *part.1. cap.20.* cum Aretin. *de testam.fol. 96.* ergo, &c. Idem dicitur de tutore habente rem communem cum minore, Francus *decis.404.* Boer. *decis.266.* Pratus *cap.37. tom.2.* Galeota *tom.1. controv.60. num.26.* Guttier. *num.6.* qui *num.9.* concludit, quod idem est in fidejussore debitoris pupilli, & si filius tutoris, vel curatoris esset creditor, vel debitor pupilli, nisi pater non haberet usumfructum, quod sequitur Montan. *de tutel. c.23. nu.26.* Menoch. *casu 25.* Bero. *q.66.* Castill. *dec.20. n.8. & 80. n.59.*

15 Neque obstat *cons. Baldi 308.* ubi videtur dixisse, quod quando non est præsumptio subtrahendi, scripturas, & instrumenta, quia creditum liquido constat, tunc potest esse tutor creditor, vel debitor, non obstante d. dispositione text. *in auth. minoris debitor. C. qui tutores dari possint.*

16 Respondeo enim, quod Baldus consuluit in casu dati tutoris, qui fecerat inventarium, in quo apposuerat instrumenta sui debiti, quo quidem casu agebatur de eo removendo; hic verò agitur non de tutore removendo; sed de tutore dando, turpius enim ejicitur, quam non admittitur hospes, & ibi agebatur de rei vendicatione, hic verò de actione hypothecaria, quo casu procedit dispositio *d. auth.* prout consuluit idem Bald. *ubi supra.*

17 Respondeo secundò, quod Joannes Baptista Elefante habet communionem bonorum cum Aloysio, & licet glossa *in d. auth. minoris debitor, vers. quid si habentes communes, Cod. qui tutor. dari possint*, dicat quod non videatur prohiberi, per textum *in l. quod res de excus. tut.* contrarium decidit M.C.V. & confirmatum fuit per S. C. teste Præs. de Franc. *dec.404.* qui distinguit duos casus, primus est, quando communio est in controversia, quia unus asserit, alter negat communionem, & tunc per illam Auth. non potest esse tutor, quia tunc est timor subtractionis instrumentorum, & est hostis minoris. Secundus casus est, quando est communio sine controversia, & tunc sunt distinguendi duo casus. Primus est, quando est magna communio, quod invicem sint magnæ imputationes, & reputationes, puta si habent hæreditatem, vel majorem partem bonorum communem, & tunc idem quod prohibeatur tutela, vel cura, secundo quando est communis unus fundus tantum, & hoc casu non prohibetur esse tutor, vel curator, quia licet talis obligatio sit quasi contractus, tamen est modicæ quantitatis, licet fundus sit magnus, nisi occasione hujus communionis fundi, essent magna debita invicem, quia tunc non

18 posset esse, etenim modicum debitum, vel creditum non removeret à tutela, secundùm gloss. *in d. auth. minoris*, ubi Odofredus, Cynus, Petrus Albericus, & Baldus, quos sequitur Præses de Franchis *dec.404. n.6.* qui dicit esse notabile, &c. semper ponderandum, quare si controversia sit an res sit communis, non potest esse tutor, vel curator, sed si non contenditur non prohibetur, nisi præstationes hinc inde sint magnæ quantitatis, secus autem si sint parvæ, & quia agebatur, quod major pars patrimonii consistebat in negotiationibus, de facili poterat fieri subtractio, & occupatio, ideo non fuit datus tutor frater major fratri minori, latè Franchus *dict. decis.404.* Ursill. ad Afflict. *dec.360. num.4.* Galter. *in praxi tutelarum*, *fol.56. num.13.* Gratianus *tom.5. cap.914.* addentes ad Francum *ubi suprà.*

Quod si opponeretur contra Josephum Sersali de aliquo debito ad favorem pupilli dico text. *in d. auth. minoris debitor*, non procedere in tutore testamentario, ut sumus in præsenti, Faber *tit. Cod. qui tutores dari possint defin.1. cum distinct.* aut sciebat, aut ignorabat Barbosa *in dict. auth. minoris*, *num.16.* 19

Accedit, quod uxor Josephi est amita, scilicet soror patris Aloysii, quæ petit dari virum suum Josephum, & licèt mulier esse non possit tutrix, tamen poterit petere dari etiam vitricum Mastrill. *dec.6. n.35. tom.1.* Anneus Robertus *l.1. c.8.* idem Mastrill. *d.230. n.3.* Reg. Tap. *dec.51.* ergo multò magis poterit amita petere proprium virum. 20

Neque dicatur, quod tutela in Civitate Neapolitana reguletur ab ordine successionis bonorum ex Napodano *in consuetud. si moriatur*, *n.243. fol.146. vers. quid de tutela*, ubi sicuti in bonis ex linea paterna succedunt consanguinei ex parte patris, & in bonis maternis consanguinei ex parte matris, ita tutela, quod idem dicit Pisanellus *in addition. fol.146.* 21

Respondeo enim contrarium, & verius dixisse Dom. Staibanum *resol.144. num.17. usque ad fin. tom.2. & num.28. & 29.* quia licet, qui præfertur in successione præferatur in tutela, Dec. *in l. quo tutela, n.1. la 2. n.19. ff. de reg. jur. & cons. 16. n.2.* Andreas Barbatia *cons.11. num.6. lib.3.* Menoch. *casu 150. n.32. & 35.* Corneus *cons.101. nu.1.2. & 3. lib.3.* Jas. *cons.149. lib.2.* Paulus Montanus *de tutel. c.15. n.4.* tamen non per hoc regulatur secundum ordinem bonorum, & consuetudo est correctoria juris communis, quæ non extenditur etiam ad casum favorabilem, Franchus *dec.71.* ut videmus, quod filiusfamilias qui vigore consuetudinis de bonis adventitiis ex parte matris potest testari, non potest donare causa mortis, quod est minus: ergo consuetudo, quæ loquitur in successione, non habebit locum in tutela, quoad divisionem bonorum.

De educatione verò Aloisii, quòd non possit peti à Joanne Baptista Elefante, probatur, quia licèt educatio pupillorum sit arbitraria, arbitrio tamen rigorosa, teste Bald. *cons. 487. volum.5. ex l.1. ff. & C.* ubi pupilli educari debent, Anna *sing.395.* & alter Anna *cons.33.* Tapp. *d.51.* & dari debet ubi pupillæ, pupillique pudicitiæ insidiari non possit, *l. si disceptetur 5. ff. ubi pupilli educari debeat*, Ægidius *de privilegiis honestatis*, *cap.14.* Menoch. *casu 120. num.12.* Neque debet Judex permittere educationem pupilli in domo ejus, qui sperat suam successionem, ut est in substituto, Baldus *dict. consil.407. 5. volum.* est enim talis, & tanta hæc causa, ut faciat Judicem debere recedere à patris testatoris voluntate, & etiamsi esset pupilli consensus, quia Judex non debet permittere, sed potius debet succurrere ipsi pupillo malè eligenti, & indigenti saniori consilio, Aretinus *in §. actionum*, *num.56. vers. unum tene cordi instit. de action.* Bertrandus *consil.10. num.4. lib.* Laurentius de Pinu *consil.36.* Ancharanus *consil.316.* Surdus *de alimentis*, *tit.4. quæst.13. num.36. 31. & 33.* & hoc procedit etiamsi substitutus non succederet in tota hæreditate, nec etiam in dimidia, sed solummodo esset substitutus, vel legatarius certæ quantitatis, nam adhuc Judex non debet permittere, quod pupillus penes eum educetur, Berous *consil.180. lib.2.* argument. text. *in l. conventionibus*, *ff. de verbor. signif. & l. unica*, §. *sin autem aliquid*, *C. de caduc. toll.* & admonet Berous *Judicem*, ut in hoc non observet voluntatem testatoris sequitur Bertrandus *consil. 10. lib.50.* Menochius *casu 178. num.15.* Anna *consil.33. num.3. & 50.* Afflictus *decis.183. num.50.* & hoc sensu procedit communis cantilena, quod educatio pupillorum est arbitraria de jure, & Judicis arbitrio totum committi, qui inspecta qualitate personarum contendentium super ista educatione, & inspecta utilitate ipsorum pupillorum judicabit, ubi pupillus educari debeat attendendo ad voluntatem testatoris, & ab illa recedendo, ut ait text. *in dict. leg. si disceptetur*, *quæ est penult. ff. ubi pupillus educari debeat*, *& in l.2. ff. & Cod. eodem tit.* Menochius *casu 168.* Grammaticus *dec.55.* Trentacinq. *variar. in tit. de moribus*, *art.7.* latè Surdus *tit.4. q.13.* Deponte *d.20. nu.25.* Gratianus *d.55.* & hoc arbitrium judicis in decernendo, & judicando, ubi pupillus educari debeat, non erit absolutum liberum, & irrationabile, sed esse debet regulatum à jure, considerando utilitatem pupillorum, & ubi magis expediat eos educari, Cavalcanus *de tutore*, *num.301.* Bald. *d. cons. 487.* Cravetta *cons.18.* Parisius *cons.56. n.5. lib.1.* Guttierrez *de tutel. p.2. c.2. num.5.* Montanus *de tutelis*, *c.22. resolut.8. num.236.* 22 23

num.236. Menoch. *casu* 168. Surdus *dict. tit*.4. *qu*.13. Calterius *in prax. tutel. p*.2. *rubr*.1. Gregorius Lopez *l*.9. *Hisp. tit*.16. *par*.6. Visconte *in suis conclusionib. in verbo pupillus*, Molfel. *de success. ex testam. q*.11. *n*.17. Barbatia *cons*.60. *volum*.3. idem Menoch. *cons*.62. *num*.17. & 18. *lib*.1. Aponte *cons*.93. *num*.22. & 28. *volum*.2. Reg. Valenzuela *consil*. 36. *num*.20. Afflict. *d*.183. Franch. *d. dec*.350. Aponte *d*.20. & *seqq*. Mastrill. *d*.30. Castill. *d*.20. *num*.8. Tappia *dict. dec*.51. *n*.4. Rovit. *d*.8. nam ad tutorem pertinet habere curam personæ, ficuti rerum ipsius pupilli *l*.1. *ff. de tutelis*, Paul. *consil. vol*.1. Et propterea fuit interdum decisum contra matrem, etiam cessante quacumque suspicione Thorus *in compendio, in verb. filii an sint educandi*, aliàs fuit decisum pro matre, etiam transeunte ad secunda vota, quia cessabat suspicio Franchus *dec*.350. Anna *d. cons*.33. Vivius *dec*.16. aliquando fuit decisum educandas esse pupillas in monasterio, Anna *sing*.395. Fabius de Anna *cons*.33. *num*.10. & bis decisum referunt, alias fuit decisum in domo alterius consanguinei, Ricc. *collect*.455. aliquando fuit decisum penes Aviam, Grammaticus *d*.55. Deponte *ubi suprà*, *nu*.15. Trentacinq. *ubi supr*. aliquando apud fratrem rejecta matre, Menoch. *consil*.63. *n*.12. aliquando penes vitricum, Albericus *in d. l. fin. C. de contrario judicio tutelæ* aliquando penes Reg. Consiliarios, ut pluries practicatum in S.C. testatur Thorus *in compendio, in verbo pupilla apud quem*, nec in judicia supremorum tribunalium in similibus judicaturis sperni debent, imò sunt amplectenda ad text. *in l. filius, ff. ad l. Corn. de falsis*, Ruinus *cons*.76. *vol*.2. Tapp. *d*.51. *in fin*. Pratus *cap*.37. *num*.36.

26 Neque obstat integritas, & boni mores patrui substituti: ex quibus videbatur cessare suspicio oriens ex successione, ex notatis per Soccin. *cons*.193. *lib*.2. Decian. *cons*.8. *n*. 17. Menochium *cas*.178. *nu*.16. & 17. dicit suspicionem ex successione procedere in extraneo, non autem in conjuncto, secundum Paul. de Castro *cons*.355. *lib*.2. Menoch. *cons*. 162. *n*.17. qui dicit in virum probum non cadere suspicionem ob aliquod emolumentum, Decian. *cons*.49. *num*.34. & 35. subdens, quod omnis suspicio ex integritate vitæ, ac probitate in quocumque materia purgatur.

Respondeo, quod consilium Soccini procedit in casu suo, ubi erat contentio inter matrem, & substitutum, & de substituto cum Avia, quæ erat suspecta, quia procurabat intempestivas nuptias ipsius pupilli, & dilapidabat bona ejusdem, & sic non loquitur in casu nostro.

27 Quod si mater, vel alius suspectus offerat educare ejus propriis expensis, tunc judex debet decernere educationem penes eam non obstante, quod convolaverit ad secundas nuptias, DD. *in l*.2. *C. de negotiis gestis*, secundum quam doctrinam pluries decisum Siciliæ testatur Mastril. *dec*.230. *in*

28 *fin*. quod non debet admitti quando oblatio fieret per substitutum, vel proximiorem in succedendo pupillo sive pupillæ, vel alio modo suspectam, Trentacinq. *d. art*.7. *n*.14.

Semper tamen melius esse pro pupillo universam suam substantiam remanere sub uno, & non per plures partes dividi, quasi per talem actum destruatur subjectum, Joannes Andreas *in cap. ex litteris de voto*, Surdus *cons*.375. *num*.13. præsertim, quia melius est, ut administrentur bona pupilli per unum, quam per plures, cum segnies expediant omnia negotia plures, ut latè Gratianus *cap*.680.

Neque dicat adversarius, quod Aloysius non est educandus, extra Neapolitanam Civitatem, quia sunt pueri educandi in civitatibus, ubi habentur præceptores ad scientias discendas, secundum Baldum *cons*. 487. *lib*. 5. Cravettam *cons*.18. *n*.3. & *cons*.190. *n*.5. Surdum *de aliment. tit*.4. *qu*.13. *num*.39. cum præsertim pueri, mores, quo celerrime assumunt, tenacissime retinent, Tiraquell. *de primogen. in præfat. num*.197. qui refert Alexandrum Magnum quædam vitia, quæ assumpserat à pædagogo Leonide retinuisse, etiam cum esset Rex, ut propterea ex *l. Magistros*, *Cod. de Professoribus*, & *Medicis*, *lib*.10. dicatur Magistros studiorum excellere oportere moribus, quod latè fundat Mastrill. *dec*.135.

Respondeo enim facili negotio, quod argumentum hoc potest fieri ab eo, qui ignorat qualitates nobilitatem, & omnia, nobilissimæ, ac illustrissimæ Civitatis Surrenti, atqui gentes Surrentinas cognovit, nec in somnium ei poterit contingere, pueros ibi non educari more Nobilium Neapolitanæ Civitatis, & aliarum in omni virtutum genere, non ergo motivum, quod audivi oretenus est subsistens, sed quia dictum præcipitanter, ut credo, est ignoscendum, alias oporteret me vocare ad Satyras componendas Surrentinæ civitatis nobilissima, & subtilissima ingenia.

Ergo omni jure sperat Joseph Sersale confirmari tutelam d. Aloysii in sui favorem ejecto Joanne Baptista Elefante. Scripsi hodie die 12. Novembris 1653.

Causa hæc fuit tempore pubertatis adveniente finita, & pupillus est in posse D. mei Iosephi Sersalis Patritii Surrentini.

DISCEPTATIO CXX.

SUMMARIUM.

1 *Factum proponitur, & ubi contigerit.*
2 *Memoriale porrectum, factum narrans Ill. Episcopo Gallipolitano.*
3 *Episcopus Litteren. uti Delegatus articulum committit PP. Iesuitis.*
4 *Iesuitæ consulunt non esse irregularem clericum, de quo hic.*
5 *Iesuitæ consulunt posse Episcopum dispensare si sit irregularis.*
6 *Delictum esse publicum quid importet in primum.*
7 *Subscriptiones PP. societatis Iesu dignissimorum virorum adducuntur.*
8 *Allegatio R. P. de Comitibus dignissimi Alumni societatis adducitur.*
9 *Textus in cap. significasti il 2. de homicid. explicatur à Patre de Comitibus.*
10 *Dispensatio, & pœnitentia ad cautelam datur in casu dubio tantum.*
11 *Argumentum Patris de Comitibus adducitur pro negativa.*
12 *Irregularitas in dubio juris non contrahitur.*
13 *Text. in c. ad audientiam de homicid. explicatur à Patre de Comitibus.*
14 *Dubietas facti, & juris qualiter differat.*
15 *Dubii facti probabilitas quid operetur ex Patre de Comitibus.*
16 *Dubium facti homicidii cur causet ab Ecclesia irregularitatem.*
17 *Text. in cap. tua nos de homicid. explicatur à Patre de Comitibus.*
18 *Irregularitas ex vulnere opus illicitum, vel licitum an differat.*
19 *Illicitum quibus modis possit aliquid esse.*
20 *Homicidium, vel vulnus qualiter illicitum.*
21 *Homicidium casuale qualiter irregularitatem causet.*
22 *Vulnus grave, vel leve, qualiter producat irregularitatem.*
23 *Vulneris punitio qualiter in foro externo, & qualiter in foro conscientiæ fiat.*
24 *Vulneris distinctio in præsenti qualiter facienda ex Patre de Comitibus.*
25 *Vulnus ad mortem qualiter considerandum explicat P. de Comitibus.*
26 *Vulneris gravitas qualiter consideretur, & unde possit fieri gravitas.*
27 *Iure consulti respondere debent de jure, non de facto.*
28 *Vulnus lethale judicio Peritorum dicitur.*
29 *Cautela remittendi ad conscientiam suam absolutum est inutilis, & nulla.*

De eadem re.

1 *Homicidium aliud ex privata, aliud ex publica authoritate fit.*
2 *Episcopus in irregularitate ex defectu lenitatis qualiter dispenset.*
3 *Irregularitas ex homicidio, vel mutilatio qualis sit.*
4 *Irregularitas ab assessore, & judice quando contrahatur.*
5 *Iudex qualiter contrahat irregularitatem ex sententia, & quid ex flagellatione, & quid si non Christianum condemnet, & quid de mandantem occidi Bannitum.*

6 *Irre-*

6 *Irregularitas ex defectu lenitatis qualis sit, & quando contrahatur.*
7 *Homicidium ex privata authoritate quotuplex sit.*
8 *Homicidium ob defensionem propriam, innocentis, vel Reipublicæ quale.*
9 *Homicidium ob defensionem bonorum, vel honoris an permittatnr, & quando.*
10 *Homicidium omnino casuale an inducat irregularitatem, & quando.*
11 *Homicidium casuale duplex est, & quando faciat irregularem.*
12 *Homicidium casuale cum culpa Theologica, & legali quale sit.*
13 *Homicidium casuale cum qua culpa irregularitatem causet.*
14 *Homicidium privatum voluntarium culpabile causat irregularitatem.*
15 *Vulnus, de quo agitur fuisse lethale qualiter probetur.*
16 *Vulnus lethale judicio Medicorum judicatur, non Barbitonsoris.*
17 *Vulnerans quando, & qualiter teneatur de homicidio.*
18 *Vulnerans facilius tenetur de homicidio quoad irregularitatem quam quoad pœnam.*
19 *Irregularitas ex vulnere an sit, si post vulnus sequatur mors casualiter.*
20 *Vulnus grave an causet irregularitatem posito malo regimine.*
21 *Vulneratus vulnere non lethali an si convaluerit, & postea moriatur, sit irregularis vulnerans.*
22 *Irregularitas an ex vulnere causetur, posita convalescentia, & deinde sequuta morte.*
23 *Episcopus in irregularitate ex homicidio voluntario non dispensat.*
24 *Homicidium voluntarium multiplex, & semper causat irregularitatem.*
25 *Homicidium rixosum quando irregularitatem causet, & an illud, de quo agitur sit rixosum.*
26 *Homicidium voluntarium quoad irregularitatem differt ab eodem quoad dispensationem, & pœnam.*
27 *Episcopus dispensat solum in delictis occultis, excepto homicidio.*
28 *Delictum occultum quale dicatur.*
29 *Delictum notorium qualiter dicatur.*
30 *Delictum de quo in pr. est ad forum contentiosum deductum.*
31 *Delictum non dicitur amplius occultum ex probatione plena, vel semiplena facta, licet Reus fuerit absolutus.*
32 *Homicidium qualiter dicatur deductum ad forum contentiosum.*
33 *Episcopus dispensat in irregularitatibus occultis, non deductis ad forum contentiosum.*
34 *Episcopum dispensat, qui habet subditos, & etiam extra diœcesim, & cum exemptis si subjiciant se eidem.*
35 *Episcopus dispensat cum Homicida occulto deducto ad forum, si absolutus sit, si non fuerat convictus.*
36 *Episcopus an dispenset in irregularitate, quando Reus punitus fuit.*
37 *Episcopus facultatem dispensandi ab irregularitate potest alteri committere, ut secum dispenset.*
38 *Episcopus an dispenset in irregularitate orta ex defectu lenitatis.*
39 *Episcopus an dispenset in irregularitate orta ex mutilatione voluntaria, & quid si sit occulta.*
40 *Episcopus an dispenset in irregularitate orta ex homicidio casuali occulto.*
41 *Episcopus an dispenset super irregularitate ex homicidio casuali publico.*
42 *Episcopus an dispenset in irregularitate ex homicidio rixoso, & quando.*
43 *Episcopus an dispenset super irregularitate ex homicidio defensivo cum excessu, modo sit occultum.*
44 *Episcopus an dispenset in irregularitate ex homicidio voluntario directè, sed omnino occulto.*
45 *Episcopus posita necessitate an dispenset in homicidio voluntario, quoad usum ordinum susceptorum.*

46 *Episcopus neque pro ordinibus minoribus, neque pro beneficio simplici dispensat cum homicidio voluntario.*
47 *Irregularitas ex occulta hæresi, vel ex homicidio casuali occulto, vel si fiat in bello, sed non volito per se, vel in fœtus animati occulti dispensatur, & quando ab Episcopo.*
48 *Episcopus dispensat cum illiteratis, cum illegitimis ad minores, & beneficia simplicia, & Canonicatum Collegiatæ, & in irregularitate orta ex Bigamia.*
49 *Episcopus non dispensat cum illegitimis ad sacros Ordines, vel Canonicatum Cathedralis.*
50 *Episcopus an dispenset in irregularitate orta iteratione Baptismi.*

ARGUMENTUM.

Consultatio Doctissimorum Patrum societatis Jesu, & signanter Patris Oddi de Comitibus in Romana Curia Episcoporum examinatoris dignissimi, & in urbe, adducitur ad defensionem factam irregularitatis, de qua in præsenti, sed qua decet reverentia, & petita venia à Doctissimis Patribus societatis Jesu, irregularitatem incurrisse defenditur ab Episcopo tamen non dispensabilem, sed à S. Sede Apostolica, ubi latè de irregularitate ex homicidio, vulnere, & similibus, ac de potestate Episcopi in dispensatione irregularitatem ad ornatum textus Concilii Trident. sess. 14. de reformat. cap. 7. & sess. 24. de reformatione, cap. 6.

Gallipolitana Irregularitatis.

FACTUM.

Contingit in civitate Gallipoli quidam casus homicidii 1
à quodam clerico, qui petens ordinari in sacris, memoriale porrexit illustrissimo D. meo Episcopo Gallipolitano viro dignissimo de familia Montoya, qui quidem Illustrissimus Episcopus ad suam conscientiam exonerandam, illum remisit Illustrissimo D. meo Episcopo Litterensi Dom. Honuphrio de Ponte, ut illum consideraret, an esset irregularis, scribi super eo fecerunt à diversis Patribus societatis Jesu, & inter alios à Patre Oddo de Comitibus Romæ examinatore Episcoporum, & in urbe Confessariorum, &c. tales consultantes pro clerico consuluerunt nullam incurrisse irregularitatem, & quatenus incurrisset, utpotè ex homicidio casuali potuisse illustrissimum D. Gallipolitanum Antistitem dispensare cum eodem, ut ascenderet ad sacros, sic P. Ferrignus, P. Pauluccius, P. Imperialis, & P. Casilius subscripserunt, sic P. de Comitibus solemni suo scripto scribebat, & consuluit, accesserunt ad me pro voto duo illi Illustrissimi Antistites domum meam honorantes, quid sentirem, ego mordicus dixi esse irregularem, & ut casus magis innotescat, incipiam à petitione clerici, ponam quid dixerint Jesuitæ, tandem meam sententiam proferam sub correctione melius sentientis.

Illustrissimo Rever. Signore,

Il Clerico Antonio Reali della Città di Gallipoli supplicando fa intendere à V.S. Illustrissima, come sono da quattro anni, e mezzo, essendo esso supplicante d'anni diece dotto l'occorse d'andare in un suo giardino di detta Città, nel quale ritrovò un figliolo nomine Leonardo di Solda cogliendo alcune granata in detto suo giardino, nel quale diverse volte era stato danneggiato, & havendo visti alcuni rami del detto albero guastate, li diede una scoppola, con minacciarlo, acciò per l'avvenire non facesse più danno. Alche sopragiunse Antonia Puci Zia di detto figliolo strillando, e minacciando esso supplicante con diverse ingiurie, con aventarsi sempre sopra d'esso supplicante per offenderlo, alla quale detto supplicante diceva, che detto figliolo le rovinava sempre detto giardino, al che detta Antonia li dava mentite, nè poteva esso supplicante distoglierla d'avanti, e quella con maggior violenza l'andava sopra per offenderlo, per esser Donna violente, onde esso supplicante 2

per difendirsi, tolse un piede di scanno, che stava in terra, facendo atto di volerla percuotere, acciò non se l'accostasse sopra, & essendoseli quella accostata, detto supplicante li diede un colpo per colpirla alle spalle, ma detta se ritrovò voltata la testa, e così detto colpo disgratiatamente lo diede in testa, & essendo andato Francesco Reale Padre d'esso supplicante per fare governare detta Antonia con toglierla da dentro il pagliaro di detto suo Giardino, ch'era di malissima aere, per riportarla dentro la sudetta Città, per somministrarli li Medici, medicamenti, & altri governi necessarii, non solo il marito di detta Antonia, e sorelle non volsero farsela andare, mà dissero, che voleano, che morisse per far dispetto ad'esso supplicante, come in effetto sene morì detta Antonia il martedi tre giorni dopo detta percussione, in tempo, che detta ferita non era mortale, conforme asseri Francesco Majorana Barbiero, che la medicò la prima volta; E perche esso supplicante hà verificato nelle difese la sua bona vita, e fama, e che detta Donna era una impertinente, e per sua colpa sene morse per difetto de Medici, e governi necessarii in unluogo terraneo di malissima aere, in tempo, che in altre percussioni di testa più gravi hà verificato, che con essersi trasportate nella Città sono guarite, e per far morire detta Antonia, d. sorelle, e marito sempre scoprivano detta ferita con farli prendere aere, an si per aggravare detto delitto, dicevano, che detta Antonia era gravida, il che non è vero, conforme tutto l'esposto consta dal processo informativo, e difensivo, dal quale si vede la provocatione di detta Antonia, la casualità del delitto, e la morte seguita per difetto de medici, e medicamenti recusati da detta Antonia, e suoi Parenti. Per le quali cause esso supplicante pretende non essere incorso in irregularità veruna, & quatenus vi fosse incorso può quella dispensarsi da Monsi. Illustrissimo Vescovo suo Ordinario; di più essendosi riconosciuta la mala qualità, & il torto haveva detta Antonia da suo Marito, figli, e sorella e la ragione d'esso supplicante, subito secero ampla esculpatione à detto supplicante come dal processo &c. onde supplica V. S. Illustrissima resti servita, come Giudice delegato spedirlo di giustitia, che lo riceverà à gratia, ut Deus, &c.

Si compiacciano li RR. PP. Honofrio Ferrigno, Giosi Imperiale, Scipione Paulucci, e Gio. Bat. Casilio della Compagnia del Giesù riconoscere l'esposto nel sudetto memoriale, con darne il loro voto in scritto, ad finem providendi, ut juris. *Dato in Napoli li* 18. *Gennaro* 1664.

A. B. Episcopus Litteren. Delegatus.

4 ATtenta supradicti facti narrativa, probabiliter est dicendum, supradictum Clericum Antonium Reali non incurrisse irregularitatem: quia vulnus inflictum in rixa judicio Peritorum non erat lethale, imò nec grave, & quod mors subsequuta fuerit, provenit ex incuria ipsius vulneratæ, & ex malo sui ipsius regimine. Et hanc sententiam tenent Cajet. Aragonus, Scotus, & aliqui discipuli S. Thomæ, quos refert Avila *de cens. p.*7. *disp.*6. *sect.*1. *dub.*3. eamque ipse sequitur in casu, quo vulnus erat adeo leve, & exiguo medicamine sanari posset, ut videtur judicio chirurgi fuisse vulnus dictæ mulieris, sed quidquid sit de hac limitatione P. Avila tantum Cajetani, & aliorum supra allegatorum sententiam probabilem existimat, Diana *p.*4. *tract.*2. *res.*10. pro qua affert Hurtadum.

5 Dicendum 2. Esto prædictus Clericus irregularitatem incurrerit, posse in ea dispensare ejus Episcopum, Primo quia Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio casuali, non verò voluntario, & hujusmodi fuit occisio patrata à dict. Clerico, tum quia percussit in rixa subito orta inter ipsum, & mulierem, & qui occidit in rixa inopinata, præcipuè si non fuerit auctor rixæ, ut in casu nostro, non est homicida voluntarius in terminis Trident. *sess.*14. *cap.*7. *de reform.* sed reputandus est casualis, ut docet Avila cum Enriquez, & Rodriquez *dict. par.*7. *disp.*6. *sect.*2. *dub.* 1. §. *præterea dico.* Idem Diana *p.*7. *tom.*2. *resol.*32. Tum quia dictus Clericus non percussit animo occidendi, subita enim ira percitus, & provocatus non attendit ad quod fecit; sed tantum depellendi injurias à muliere illatas, neque inflixit vulnus lethale, ut constat.

6 Neque obstat quod delictum fuerit publicum, & deductum ad forum contentiosum; quo casu nequit Episcopus dispensare in irregularitate, ex eo orta, etiamsi fuerit homicidium casuale; sed tantum quando ex delicto occulto, juxta Trident. *sess.*24. *cap.*6.

Nam est probabilis sententia, ac tuta in praxi, quod Episcopus possit dispensare in hujusmodi irregularitate deducta ad forum contentiosum, quando finito judicio est reus punitus, ut docet Diana *p.*4. *tract.*2. *resol.*97. cum Enriq. Avila, Sanchez, Reginald. Hurtad. & aliis, & *par.*3. *tract.*2. *resol.*18. aliis quampluribus allatis. Adde quòd est probabilis multorum sententia, nempe Enriquez, Avilæ, Carpensis..... & Marchini, quos refert, & sequitur Diana *part.*7. *tr.* 2. *resol.*31. posse Episcopum dispensare in irregularitate contracta ex homicidio casuali, & quando est publicum.

Quibus sic stantibus sum in voto supradictum Clericum Antonium Reali non esse incursum in irregularitatem, & quatenus incurrisset, Episcopum posse dispensare etiamsi extra Diœcesim existat, ut affirmat Diana *part.*3. *tom.*2. *res.* 8. & 9.

Ita in voto sum ego Onuphrius Ferrignus Theologus Soc. Jesu. 7

Sum in eadem sententia ergo Joseph Imperialis Soc. Jesu Lector in Collegio Neapolitano.

Supposita veritate prædictæ narrationis, præcipuè quoad negationem intentionis occidendi, vulneris, quod de se non fuisset lethale, Idem.... probabiliter, & tutò assero Scipio Paulutius Soc. Jesu.

Ego etiam, qui infra assero stante veritate narrationis prædictæ probabilissimam ipse sententiam superscripsi, &c. Joannes Baptista Casilius.

Viso, & examinato processu in causa criminali contra Antonium Realem Clericum; censeo illo non esse irregularem; quod ut clarè, quantum fieri potest, demonstrem, pono tale argumentum in forma syllogistica. 8

Vulnerans hominem vulnere non lethali, etiamsi vulneratus moriatur non incurrit irregularitatem.

Sed Clericus Antonius Realis fuit vulnerans hominem vulnere non lethali, etiamsi ille mortuus sit.

Ergo Clericus Antonius Realis non incurrit irregularitatem.

Major propositio est gravissimorum Doctorum, tum in Theologia, tum in jure Canonico, quos ubertim more suo citat Bonacina *tract. de censur. disp.*7. *quæst.*4. *punct.* 7. *num.*16. itaut Suarez *de cens. disp.*45. *sect.*6. *numer.*16. asseruerit hanc esse omnium Doctorum. Tertiò, inquit, sesequitur eum, qui alium vulnerat non lethaliter, & postea moritur non ex vi vulneris, sed ex sua intemperantia, vel negligentia Medici manere irregularem, quod est contra omnes. Scio quidem aliquos Authores videri contrarios, quos infrà examinabimus.

Probatur autem ex *cap. significasti, il* 2. *de homicidio*, ubi Pontifex, ut decidat aliquem Presbyterum fuisse irregularem, accuratè distinguit, utrum mors sequuta fuerit ex vulnere illato ab eo Presbytero, de quo dubitatur, quòd si ita esset decidit posse illum in sacerdotali officio ministrare; neque debet quenquam movere, quod Pontifex ibi addat post pœnitentiam ad cautelam injunctam, quasi ad cautelam saltim deberet dispensare, ac propterea debere illi pœnitentia injungi. Dico enim Presbyterum illum fuisse judicatum culpabilem, quòd percutiendo latronem excesserit moderamen inculpatæ tutelæ, ut patet ex ultima parte ejus capitis, ubi respondet Pontifex ad excusationem, quam afferebant aliqui, quod latronem percussisset ad sui defensionem, ac propterea non deberet illi aliqua pœnitentia injungi. Præterea, quia res erat dubia, ut patet, an vulnus fuisset lethale, ideo ad cautelam adhibes pœnitentiam. Quod si sive fuisset lethale illud vulnus, sive non fuisset lethale, adhuc debuisset ad cautelam dispensari, supervacanea fuisset accurata illa distinctio inter vulnus lethale, & non lethale. 9

Et sanè pœnitentia non injungitur, aut dispensatio non petitur ad cautelam, nisi quando res est dubia. Dubium autem nasci potest, aut in jure, aut in facto. Et dubium quidem in jure poterat, ac debuerat à Summo Pontifice decidi, cum ad eum pertineat, & jura concedere, & interpretari. Ad dubium igitur in facto respondet cum illa distinctione, & quia non poterat satis decidi, utrum vulnus fuisset lethale, necne, & utrum esset ille Presbyter culpabilis, ergo & injungit pœnitentiam ad cautelam postquam possit ministrare. 10

Probatur præterea ratione, & pono argumentum in forma syllogistica. 11

Innocens delicti homicidii, non est irregularis ex delicto homicidii.

Sed

Sed vulnerans vulnere non lethali, quamvis vulneratus moriatur, est innocens delicti homicidii.

Ergo hujusmodi vulnerans non est irregularis.

Et major quidem propositio videtur certa ex terminis, & ex axiomate vulgatissimo, quod est primum principium notum lumine naturæ, at delictum homicidii est causa irregularitatis puerile est in hoc immorari.

Minor autem est etiam certa apud omnes criminalistas, *l. qui occidit*, §. *fin. ff. ad l. Aquil. videri*, Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *art.* 3. *casu* 275. & Rimin. jun. *cons.* 799. qui hanc materiam tractant ubertim, & præsertim quando, & quibus conjecturis judicandum sit vulnus aliquod lethale.

Ulterius eandem majorem propositionem probo argumento ex loco quidem extrinseco, sed valido. Suppono igitur, & ultrò concedo propositionem illam esse dubiam, quamvis enim plures habeat authores pro se, quia tamen aliquis author videtur contrarium sentire, non potest dici dubia, Mascard. *concl.* 578. Et dubium illud est dubium juris, uti per se patet, quo posito, sic formo argumentum in forma syllogistica.

12 Dubius de irregularitate dubietate juris non est censendus irregularis, sed vulnerans, &c. est dubius de irregularitate dubietate juris: ergo.

Majorem illam propositionem latè probat Suarez *disput.* 40. *sect.* 4. *per totam*, & authoritate multorum Doctorum confirmat Bonacina *disp.* 7. itaut non videantur de illa dubitari posse *q.* 1. *punct.* 5. *proposit.* 1. & probatur ex *cap. is qui*, *de sent. excomm. in* 6.

In minori propositione non videtur esse difficultas ex dictis paulò ante.

13 Non obstat *cap. ad audientiam eod. tit.* ubi decidi illud videtur, quod dubius de irregularitate abstinere debeat; quod idem reperitur *cap. citat. significasti*, & in utroque affertur eadem ratio, quòd in dubiis semitam eligere debeamus tutiorem, & in hoc casu cessare sit tutiùs, quam temerè celebrare, pro eo, quod in altero nullum, in reliquo verò magnum periculum timeatur, Responsio, scilicet, quòd supra innui: dubietatem in casu illorum capitum fuisse dubietatem in facto. Nostra autem propositio est super dubietate in jure, neque valet argumentum ab uno casu in alium, præsertim si sit exorbitans à jure, *cap. quæ à jure*, *de reg. juris in* 6. Quòd autem puniatur pœna ordinaria homicidii, qualis est irregularitas, is, de quo dubitatur, an verè homicidium commiserit, exorbitat à jure, scilicet ad condemnandum aliquem in criminalibus pœna à jure imposita alicui delicto, debent haberi probationes luce meridiana clariores, *l. sciant cuncti*, *C. de probation.* quæ etiam canonizatur à Gratiano 2. *quæst.* 8. confirmatur *cap. Epiphanium*, 5. *qu.* 6. & *c. litteras veras, de præsumption.* quo axiomate frequenter utuntur criminalistæ, vide Julium Cartarium *decis.* 94. *num.* 79. & 80. Non igitur id, quod fuit decisum exorbitanter, sed rationabiliter in dubio facti, debemus nos transferre ad dubium juris.

14 Dices eandem militare rationem in dubio juris, & facti, & quando ratio allata in uno casu valet in altero quoque casu, dicitur etiam comprehendi iste casus non per extensionem, sed per comprehensionem, vide Barbos. *axiom.* 197. *n.* 3. Respondeo aliquos hoc tempore Doctores zeli plenos, utinam non Pharisaici, magnum facere festum in eo axiomate. In dubiis tutior pars eligenda, ad quod etiam laudat *cap. juvenis de sponsalib.* & *cap. si quis de pœnit. dec.* 7. sed tamen illud axioma habet suas limitationes, intra quas si non contineatur multa pariet absurda, ac propterea axioma quoque est, ut aliqua propositio aliàs universalis limitetur, si ex ea sequatur absurdum, vide eundem Barbos. *axiom.* 2. *n.* 3. sic Innoc. III. propositionem generalem S. Petri, subditi estote omni humanæ creaturæ limitandam monuit, ne sequeretur absurdum, quod Sacerdotes subditi essent laicis, & servis, sanè ex vi illius axiomatis debuisset Marta relinquere ministerium suum, ut sederet secus pedes Christi cum Magdalena sorore, quia decidit Christus, hanc fuisse sequutam meliorem partem, & consequenter tutiorem, omnes Christiani obligarentur sequi consilia Euangelica, per quæ certum est iniri tutiorem viam ad salutem, cum Christus alias dixerit possessionem divitiarum esse periculosam, & notatur sanè res digna est, quod multò maxima pars Theologorum, quorum etiam multo maxima pars sunt Religiosi illud axioma limitant, qui tamen sequuntur consilia Euangelica, ut tutiorem viam ineant, quos in magno numero recenset, Sanchez *in Decalog. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 14. contra illud axioma simpliciter, & absolutè recipiant Canonistæ aliqui, quorum maxima pars sunt laici viam insistentes ad salutem minus tutam, ut de iis possit illud dici, *Matth.* 23. Alligant onera gravia, & importabilia: ipsi autem nolunt suo digito eo moveri.

Explicationem autem, & limitationes ejus axiomatis, & quomodo benè applicetur dubio facti, & non dubio juris in materia irregularitatis, vide apud Nicolaum Baldellum subtilissimum Theologum moralem *lib.* 4. *disp.* 8. & latissimè disserui ego quoque in relatione Theologica non impressa de absolutione moribundi breviter.

Probabilitas in dubio facti non potest operari, quod aliquid factum sit propriè in intellectu, nec potest operari aliquod Physicum, & in extrinseco. Pone igitur aliquem fuisse mortuum ex vulnere sibi illato, itaut is, qui vulneravit verè, ac physicè influxerit in homicidium, & consequenter verè, ac physicè sit homicida, quamvis possit aliquis, & quidem probabilius opinari hunc non fuisse homicidam (multa enim falsa sunt probabiliora veris) non tamen inde fit, ut verè ille non sit homicida. Quia igitur Deus, cujus mansuetudo infinita est, abhorret maximè ab iis, qui occidunt aliquos homines quamvis justè, ut propterea noluerit Davidem sibi templum ædificari, quod fuisset in bellis, etiamsi justis multum sanguinem 2. *Regum cap.* 7. 15

Quare Ecclesia rationaliter sanxit, ut in dubio facti non auderet homicida dubius ministrare in altari, ne si verè esset homicida staret coram Deo persona, quam ille abhorret. At probabilitas potest operari aliquid in legibus, & legum obligatione, quia hæc sunt quædam moralia, quæ pendent à communi hominum existimatione, & sic si probabiliter existimetur non esset posita aliqua lex, quamvis verè sit posita, illa tamen non obligat. Et potest probabilis opinio abrogare legem dubiam. Quare potuit Pontifex velle, ut aliqua lex non obligaret, nisi esset clara, & expressa, & ita decidit in irregularitate uti vidimus, quod nisi sit expressa in jure non incurratur; imò generaliter lex dubia non obligat, Sanchez *in decal. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 33. 16

Neque item obstat *cap. tua nos*, ubi declaratur irregularis quidam Monachus, qui secuit tumorem in gutture cujusdam mulieris, quamvis deinde mortua fuerit illa mulier non ex illa sectione, sed quia temerè se vento exposuit. Respondeo enim etiam hoc jus hujus capitis esse exorbitans, & trahi non debere in exemplum. Vetantur Clerici, & Monachi exercere Chirurgiam per ignem, & ferrum *cap. sententiam*, *ne Clerici, vel Monachi*. Et de hoc reprehenditur ille Monachus quod multum deliquerit alienum officium usurpando, quòd ei minimè congruebat. Et quia non ita difficilè retrahebantur ab hujusmodi ministeriis alias non solum licitis, sed omnino laudabilibus, & ad ea facilè trahebantur sub specie pietatis, uti dicitur *cap. non magnopere eo titulo*, ideo censuit Ecclesia eos abstinendos rigore exemplari, atque adeo voluit eos fieri irregulares, quocumq; casu mors accideret etiam sine eorum culpa, ut metu irregularitatis abstinerent ab incisione, & ustione, quod mox uberius explicabo, & consequenter non est ista decisio tanquam exorbitans amplianda ad alios casus etiam similes. Quare Navarr. *c.* 27. *n.* 218. aliisque communiter apud Bonacinam *disp.* 3. *q.* 4. *punct.* 4. nolunt extendi hanc decisionem ad Medicum, qui non utitur ferro, aut eum qui juvat Chirurgum, dummodo ipse non urat, aut secet, quamvis æger moriatur, dummodo absit culpa. 17

Dices cum Navar. *cap.* 27. *n.* 223. distinguendam esse eam propositionem, scilicet vulnerantem non incidere in irregularitatem, si dabat operam rei licitæ, incidere si dabat operam rei illicitæ. Respondetur hanc distinctionem sæpè adhiberi in hac materia desumptam ex multis capitibus *tit. de homicidio*, quam explicant latè DD. *in tract. de irregul.* ex quibus desumitur doctrina, quam mox trado. 18

Aliqua sunt illicita simpliciter, & ex sua natura. Alia sunt illicita lege vetante, & horum aliqua sunt illicita lege vetante omnibus, aliqua sunt illicita lege vetante alicui hominum conditioni, exempl. grat. usura est illicita ex natura sua, negotiatio aliqua est vetita lege omnibus, exempl. grat. transportatio mercium aliquarum, & annonæ; aliqua negotiatio est licita, & laudabilis, sed tamen illicita, & vetita Clericis, quæ dicuntur propterea negotiationes illicitæ; & quia illicita hujusmodi non habent patentem inhonestatem, per quam terreatur illa hominum conditio, ideo leges apponunt pœnam graviorem, & qui hujusmodi opera illicita faciunt lege vetante dicuntur committere culpam legalem; 19

quemadmodum alii dicuntur committere culpam Theologicam.

20 Ad casum nostrum in materia præsenti occidere, aut vulnerare aliquem, est vetitum simpliciter,& ex natura sua, aut etiam vetitum est ex natura sua exercere artem medicam, aut Chirurgiam sine sufficienti scientia, & temerariè se exponere periculo occidendi homines, & hæc est culpa Theologica. Secundò, est vetitum lege ferre arma, & est vetitum exercere artem Medicam, sive Chirurgiam ei, qui non habet litteras patentes, & testimoniales suæ peritiæ, quamvis aliàs sit peritus, & hoc est vetitum cujuscumque conditionis hominibus, demum est vetitum lege Clericis, etiam peritis, & habentibus litteras testimoniales suæ peritiæ Chirurgiam exercere. Et Clericus, aut Monachus id faciens dicitur dare operam rei illicitæ, & committere culpam legalem, & ut abstineat ab hoc opere illicito imposuit hanc pœnam Ecclesia, ut incurratur irregularitas, quotiescumque accidat mors etiam sine ulla culpa Theologica ipsius Clerici, quin etiam cum meritò, scilicet, si id ille Clericus faceret intuitu pietatis, quamvis hæc irregularitas vocetur ex delicto, sive ex culpa legali; neque desinam hic advertere opus illud, quod vocatur illicitum, & est vetitum Clericis, ut inducat irregularitatem, debere esse vetitum propter aliquod periculum mortis, propter quod videtur prohibita ustio, & ferrum, vide Thesaur. *in prax. de pœn. Ecclesiastic. verbo homicidium*, *c.1. vers. homicidium casuale cum culpa sola legali*, apud quem multi authores.

21 Quando igitur dicitur ex homicidio casuali incurri irregularitatem, si datur opera rei illicitæ intelligendum est rei illicitæ ex vetito legis id prohibentis Clericis propter periculum mortis, & ita intelligendus Navar. ut patet ex *num.* 221.

22 Dices secundò, cum Avila *de cens. p.7. disp.6. sect.1. dub. 5. conclus.2.* Coninch. *de Sacrament. disp.18. dub.9. num.* 82. distinguendum item esse si vulnus illud sit leve, vel sit grave, itaut si sit grave quamvis non lethale, si sequatur mors ex quocumque casu incurratur irregularitas. Vulnus autem leve vocant illud, quod leviter curatur nullo medicamento, aut valdè obvio fit sanabile, grave autem, quòd requirat curam magnam, & medicamenta efficaciora, aut magnam peritiam Chirurgi. Respondetur distinctionem esse optimam, & quod inde deducitur verissimum, sed tamen indigere aliqua majori explicatione, optimè igitur, & clarissimè rem explicat, & distinguit Rimin. Jun. *cons.121.* ubi tres casus ponit. Primus quando constat vulnus omnino illatum fuisse mortale, in quo casu cum Bald. & aliis monet non esse necesse, quod in accusando mortem expectemus, & certum est, quod si sequatur mors in hoc casu incurratur irregularitas. Secundus casus est, quando constat vulnus non fuisse mortale id, quod constare dicitur, quando Medici retulerunt vulnus non esse mortale;quamvis possit casu, aut culpa Medici, aut ex alio accidenti sequi mors, & in hoc casu loquitur nostra propositio, & hoc est illud vulnus, quod vocat Avila, aliique leve. Et tertius casus est, quando sumus in dubio, an vulnus fuerit mortale, vel non, & hoc est vulnus, quod vocant grave, & in hoc casu dico ex morte incurri irregularitatem ex citatis testibus, quia hoc est dubium facti, in quo diximus incurri irregularitatem, nos autem loquimur de dubio juris; quare hæc distinctio nihil contra nostram opinionem.

23 Neque prætermittam advertere, quòd in hac parte non eodem modo proceditur in foro exteriori ad puniendum vulnerantem, ac in foro Ecclesiastico ad incurrendum irregularitatem; quia forum exterius non puniet hunc hominem tanquam homicidam, cum in dubiis benignior sit facienda interpretatio, præsertim ad puniendum, *cap. in pœnis de reg. juris in 6.* at quod ad pœnam Ecclesiasticam irregularitatis sit rigorosior interpretatio, & ideo dixi esse exorbitantem à jure. Quod ideo volui advertere, ne aliquem perturbent dicta Auctorum, qui faciunt in hac re differentiam inter irregularitatem, & alias pœnas,ut etiam, si quis non condemnetur de occiso, incurratur tamen irregularitas ex homicidio, & sciatur hanc differentiam esse solùm in hoc casu, de quo nos hic non loquimur.

24 Dices adhuc adhibendam esse aliam distinctionem consideratione circumstantiarum, nam vulnus, quod non est lethale homini valido, erit lethale inflictum puero, aut infirmo, quin etiam considerandæ circumstantiæ extrinsecæ temporis, & loci, nam quod vulnus non erit lethale in vere, aut æstate, erit lethale in hyeme, & tempore frigido, & vulnera in caput inflicta alicubi non sunt lethalia, alibi sunt lethalia, ita etiam vulnus inflictum in loco, ubi est copia Chirurgorum, & in arte Peritorum non est lethale, in loco ubi nulli sunt Chirurgi, aut valdè imperiti erit lethale. Respondetur hanc distinctionem esse optimam, & innuit eam Less. *lib.2. cap.9. dub.*15. In hac quippe materia, uti notant Doctores omnes, causa proxima, & immediata consideranda est, & illi tribuitur effectus, ut notat *singul. gloss. in cap. de cætero, de homicidio*, & colligitur ex *cap. exhibita, de homicid.* limita tamen, nisi sint causæ concatenatæ una post aliam, itaut causa mediata sit causa causæ proximioris, quia etiam causa remota est causa effectus, causa enim causæ est causa causati.

Ut igitur rem explicem, ut possit fieri judicium utrum vulnerans incurrat irregularitatem, sequuta morte vulnerati considerandæ sunt omnes causæ, quæ aliquo modo, sive propriè, aut physicè influxerit in mortem, sive impropriè tanquam conditiones agendi, aut non removentes prohibens, &c. sunt distinguendæ causæ, quæ præcesserunt vulnus ab iis, quæ subsequutæ sunt,& siquidem combinatio illarum causarum erat causa adæquata, & sufficiens mortis, dicitur vulnus fuisse lethale in iis circumstantiis, & vulneranti tribuitur effectus mortis, quia vulnus fuit causa immediata, & propinqua, sin autem tota illa combinatio non erat causa adæquata mortis, ita ut in iis etiam circumstantiis convalidaturus judicaretur vulneratus, nisi accessisset alia causa, tunc dicitur vulnus non fuisse lethale, neque vulneranti tribuitur mors. 25

Tunc consideranda sunt ea, quæ consequuta sunt vulnus, & eadem methodo decidendum est, cui ex illis causis sit imputanda mors. Et siquidem ea causa, cui mors imputatur, fuit effectus vulneris (& has voco causas concatenatas) adhuc vulnerans est causa mortis: sin verò casu, aut ex alia causa illud supervenit, isti quidem causæ imputabitur mors, nullo modo vulneri.

Ut id explicem, pono exemplum, & casum. Dicunt Medici, & multis experientiis notum est: vulneri levissimo, si infundatur venenum, quod habet vipera in quibusdam folliculis inter dentes sequi mortem si quis fricet venenum illud, aut manus, aut alteri cuicumque membro, aut etiam ipsi pectori, aut etiamsi bibat, non tamen sequi mortem. Igitur quis vulneratur levissimè; & vulneri alter superfudit venenum tribuitur mors infundenti venenum, & erit irregularis: non tribuitur vulneranti, & non erit propter hoc irregularis: quamvis nisi præcessisset vulnus, non fuisset sequuta mors, & sic aliquo modo sit causa mortis, quia scilicet non fuit causa propinqua, & immediata, neque infusio veneni erat concatenata, aut effectus vulneris. Contra verò si quis fricet alterius membrum illo veneno, & alter vulneret eum levissimè, itaut venenum penetret in vulnus; tunc vulnerans dicitur inflixisse vulnus lethale, & dicitur causa mortis, & erit irregularis, contra verò is, qui apposuit venenum, nec dicetur causa mortis, nec erit irregularis: Ecce quomodo in diversis circumstantiis de eadem actione diversimodè judicatur. 26

Pono aliud exemplum in causis concatenatis, vulnus aliquod potest non esse lethale, quod si superveniat spasmus sequetur mors, sed quia vulnus ipsum fuit causa spasmi vulneranti imputabitur mors, & erit irregularis.

Sufficienter meo judicio probata, & explicata illa majori propositione, descendo ad probandam minorem, quod Clericus Antonius Realis non vulneravit vulnere lethali. Et sanè hæc propositio tota est facti,neque Doctores debent respondere de facto, sed de jure, ut notavit Ruin. *tom.4. cons.86. num.*10. *l. si ex plagis*, §. *in clivo*, *ff. ad l. Aquiliam*, *& l. Arethusa*, *ff. de stat. homin.* & vocantur Jurisconsulti Judices non facti consulti: Judex inquirit de facto,& utrum facto applicetur doctrina juris, & ideò examinat testes,aliaque facit, ut veritatem quærat, & ideo judicat secundum allegata, & probata. 27

Et siquidem vera sint, quæ leguntur in processu mihi exhibito, præsertim in defensivo: patet vulnus non fuisse lethale, tum quia sic judicarunt periti, quorum judicio standum esse, certissimum est, & notarunt in terminis de vulnere,utrum sit lethale,necnon Menoc. & Rimin. citati,tum quia testificantur alii in eo loco vulnera in capite, & quidem majora non fuisse lethalia, tum quia evidenter probatur malum regimen, quod mulier mortua decubuerit in loco humido,ac pervio ventis, & quod frequenter fuerit detectum vulnus, & expositum aeri: quare huic malo regimini impu- 28

imputanda est mors, tamquam causæ immediatæ, & propinquæ.

Neque ulla ex allatis restrictionibus, aut limitationibus facit contra prædictum Clericum: Non prima quia non dabat operam rei illicitæ; lege vetante propter periculum mortis, ut homicidium casuale ei imputaretur ad irregularitatem, ut patet ex discursu facto.

Non secunda, quia periti, aliique testes dixerunt simpliciter, & absolutè vulnus non fuisse lethale, non dicunt fuisse vulnus magnum, & de quo dubitari possit, utrum posset causare mortem, neque magna medicamenta adhiberi debebant, cum non difficile esset ad Civitatem se recipere.

Neque tertia, in qua fortasse major videri potest difficultas, quia ejusmodi vulnera in circumstantiis illius cœli, & aeris in paupertate ejus mulieris, quod esset gravida, quæ omnia antecesserunt illud vulnus, quod propterea dicitur in illis circumstantiis fuisse lethale, neque hæc limitatio obest, quia verè non fuit gravida, uti testificatur soror, & illæ aliæ circumstantiæ malæ, facilè potuerant removeri, & maximè attendenda est alia circumstantia, quod vulnerans erat obligatus providere mulieri à se vulneratæ de medicamentis, aliisque necessariis, ut certissimum est, & de facto hæc omnia providit, misit Chirurgum, invitavit ad Civitatem, ubi poterat melius curari, & quò si ivisset certa videri poterat de sua salute, quare sibi imputet mortem. Clarius id patebit exemplo. Pono casum, ut quis habeat antidotum, & Alexipharmacum contra venenum, & quod sæpè fuerit expertus, sumit venenum, sed alius interim malignè subtrahit illud antidotum non imputabitur mors illi, qui venenum sumpsit, nec dicetur se occidisse, cum multi ad sui antidoti efficaciam ostendendam venenum sumant, neque tamen dicantur peccare tamquam sui ipsius homicidæ; sic etiam vulnus illud non est dicendum lethale, quando erat præsens antidotum certissimum ad illud sanandum; & illi imputetur mors sequuta, qui vulneratum non permisit hoc uti remedio.

29 Ut concludam, Judex, sive is, ad cujus tribunal delata est causa hujus homicidii, examinatis omnibus examinandis, & visis videndis Clericum Antonium, vel condemnet homicidii, vel absolvat, & condemnet vulneris non lethalis, quæ videtur justa sententia. Tunc Clericus Antonius adeat suum Episcopum, & eum vel pronuntiet irregularem, vel non irregularem; & ego quidem in voto sum, ut judicetur non irregularis. Caveant ab ea cautela, quam ego legi in calce aliquarum sententiarum super delicto homicidii, quæ meo judicio, & est inutilis, & insufficiens. Postquam enim absolverunt aliquem à delicto homicidii, addunt, quoad irregularitatem verò consulat conscientiam suam; quid habet facere Judex, sive sit Episcopus, quando est Judex in foro exteriori, cum foro conscientiæ? is, qui sic fuit absolutus si petat ordinari poteritne Episcopus eum repellere? si repelletur dicit ille jam consului conscientiæ meæ in eo foro creditur pœnitenti, qui est reus idem, & actor, & testis, & consequenter non poterit illum Episcopus repellere ab ordinibus, cum nihil in externo foro constet contra illum petentem ordinari.

Concludo igitur, stante facti veritate sufficienter probata in processu mihi exhibito, Clericum Antonium Realem non esse irregularem, & si nihil aliud obstet, non posse repelli ab exercitio, aut receptione Ordinum.

Sic Sen. Sal. Sem. Scen. Sent. Oddo de Comitibus Societatis Jesu Exam. Ep. & Urbis.

De eadem re.

1 Suppono ergo primo, quod homicidium aliud est ex publica, aliud ex privata potestate; quod ex publica potestate justè fit, aliud est in bello, aliud judicio justo perficitur, & utrumque reddit homicidam irregularem ex defectu levitatis, Suarez *de censuris disput.*47. *sect.*6. *numer.* 11. Sayrus *lib.*6. *cap.*19. *num.*12. Layman *lib.*3. *de homicidio tract.*3. *part.*3. *cap.*18. Bonacina *part.*4. *de irregul.* Thesaurus *de pœnis*, *in verbo Bellum*, *cap.*1. *& de homicidio justo per sententiam judicantis*, est Textus *in capit. sententiam sanguinis ne Clerici*, *vel Monachi*, *capit. ex litteris*, ubi gloss. *de excess. Prælatorum*, latè Thesaurus
in verbo judicis Laici munus, in qua irregularitate ex defe-
ctu levitatis solus Papa dispensat, Navarrus, Toletus, & 2
Suarez apud Thesaurum, & secundum magis communem
opinionem potest Episcopus dispensare, ad minores reci-
piendos, vel ad ministrandum in eisdem jam susceptis,
Barbosa *allegat.*39. *num.*59. *&* 62. contra Garziam *de Be-
neficiis*, *part.*7. *cap.*11. *num.*34. & poterit dispensare cum
promoto ad beneficium simplex, *cap.*20. *de Clerico pugnan-
te in duello*, Garzia *ubi suprà*, Thesaurus *loco citato*; Qua
propter quicumque ex publica authoritate absque ullo pec- 3
cato, hominem occidit irregularis habetur, ut nec ordi-
nari permittatur, nec in susceptis ordinibus ministrare,
cap. Clerici, *& sententia sanguinis*, *ne Clerici*, *vel Mona-
chi*, *cap. penult. de homicidio*, *cap.*1. *de Clerico pugnante in
duello*, *cap. in Archiepiscopatu de raptoribus*, Clement. *si
furiosus de homicidio cap. minor*, *cap. Clericorum*, *cap. de
his Clericis* 50. *dist.* & hoc non solum ex publica hominis
occisione, verum etiam ex membri mutilatione, irregu-
laritas incurritur, Clem. unica *de Homicidio*, ubi glossa
in verbo mutilet, & quod in judice dicimus, dicas etiam
de Assessore, & consultore, post alios Leander *tom.*5. *disp.* 4
7. *quæst.*4. sed non sufficit exercuisse in criminalibus, vel
sententiam pronunciasse; sed requiritur, ut habuerit ef-
fectum, ut probabilius docent DD. apud Leandrum *quæst.*
6. sicuti per mandatum incusatum non incurritur irregula-
ritas, nisi sequuto effectu, sequitur Pellizzarius *tract.*7.
*cap.*50. *sect.*4. *quæst.*7. *numer.*161. non tamen fit irregularis 5
judex, qui mandat flagellationem per Urbem cum effusio-
ne sanguinis, etiam secuto effectu, Leander *quæst.*8. *&*
18. & multo minus irregularis erit Judex, qui Reum per
sententiam jusserit debilitari per tormenta, ille verò, qui
jusserit per sententiam mori Judæum, Paganum, vel Sa-
racenum etiam fit irregularis: quia non opus est, ut ho- 6
mo Baptizatus condemnetur, Leander *quæst.*12. idem si
mandat occidi bannitum, vel excommunicatum, vel qui
mandat occidi fœtum animatum, vel qui mandat detrudi
reum in carcere ita angusto, ut ibi moriatur, Leander ubi
suprà *q.*13. *cum seqq.*

Homicidium ex privata potestate, aliud est inculpabile, 7
aliud verò culpabile: inculpabile aliud est necessarium,
aliud omnino casuale: homicidium privatum necessarium,
si contingat ob defensionem vitæ, seu corporis proprii,
cum moderatione scilicet inculpatæ Tutelæ, non inducit
irregularitatem, Clem. si furiosus de homicidio, Lessius
*lib.*2. *cap.*9. *num.*41. Sayrus *lib.*1. *cap.*6. *num.*6. Toletus *lib.*
1. *cap.*82. si autem sit commissum ob defensionem alterius
innocentis vitæ, vel Reipublicæ, cum moderatione in- 8
culpatæ Tutelæ, quando scilicet lege naturali, vel divina
obligatur quis ad talem defensionem innocentis, probabi-
lius etiam est non inducere irregularitatem, Covarruvias
in dict. Clem. si furiosus, *part.*3. §. *unico*, *num.*8. Sylvester *in
verbo Bellum*, *quæst.*2. Molina *disput.*109. Genuensis *capit.*
34. *num.*16. Layman *lib.*3. *tract. de homicidio*, *cap.*9. *num.*2.
nec si quis occidit ob defensionem proprii honoris, aut bo- 9
norum temporalium cum moderatione inculpatæ tutelæ,
quando bona sunt magni momenti, neque aliter poterant
recuperari erit irregularis, Farinac. *in praxi crimin. quæst.*
125. *num.*180. Suarez *sect.*3. *num.*6. & alii ubi suprà, Barbo-
sa *cap. suscepimus* 10. *de homicidio*, Thesaur. ubi suprà fol.
328.

Homicidium omnino casuale absque culpa causantis il- 10
lud, nullam inducit irregularitatem, secundum commu-
nem opinionem DD. apud Farinacium *quæst.*126. *part.*1.
*num.*57. qui ait ab hac sententia non esse recedendum, se-
quitur Suarez *disp.*46. *sect.*2. Lessius *cap.*9. *numer.*75. &
casuale dicitur, quod præter intentionem occidentis fit,
ita omnes Theologi cum S. Thoma 2. 2. *quæst.*64. Giballi-
nus *de irregularitate*, *cap.*4. *quæst.*1. *à numer.*1. *& quæst.*2.
Pellizzarius *in manuali*, *tract.*7. *capit.*59. *sect.*2. *quæst.*54.
*num.*235. Quod homicidium casuale duplex est, unum 11
quod dicitur omnino, & simpliciter casuale, & est illud
quòd nullo modo est volitum, nec directè, nec indirectè,
nec in se, nec in causa, nec prævisum est ab occidente.
Secundum quod non est omnino, & simpliciter casuale,
sed partim casuale, & partim non, eo quòd licet non sit
directè volitum, & intentum, est tamen indirectè, &
quodammodo volitum, Cajetanus 2. 2. *quæst.*64. *artic.*8.
Illud homicidium, quod est omnino casuale, quod nec in
se, nec in causa est volitum nullam inducit irregularitatem,
cap. lator, *cap. dilectus*, *cap. significasti*, *de homicidio*:

quia

quia nullo modo est voluntarium, Leander *disp.16. quæst. 2. & 3.* quod verò est indirectè volitum inducit irregularitatem, *cap. significasti*, *il* 1. *cap. dilectus*, *de homicidio*, *cap. Clericus cum aliis* 50. *dist.* quia est sufficienter voluntarium, & peccaminosum, & requirit culpam mortalem, Giballinus *quæst.*2. *num.*50. Diana *part.*4. *tract.*2. *resol.*21. Pellizzarius ubi suprà *quæst.*56. *num.*139. Leander *tom.*5. *disput.*16. *tract.*2. *q.*5.

12 Dividunt alii homicidium casuale, quod aliud sit habens culpam intrinsecam Theologicam, idest, quando est in causa prævisum periculum homicidii, sed non directè volitum, aliud est non habens culpam intrinsecam Theologicam, sed legalem, seu à jure imputatam, ex eo quod homicida dabat operam rei illicitæ, & periculosæ in ordine ad talem eventum quamvis operans adhibuerit sufficientem diligentiam, ne sequeretur effectus homicidii, homicidium casuale cum culpa Theologica mortali causat irre-
13 gularitatem, Farinac. *quæst.*126. *num.*74. Suarez *disp.*45. *sect.*6. Layman *lib.*3. *tract. de homicidio cap.*10. *num.*3. sed si sola culpa venialis interveniat probabilior, & magis communis sententia est, non inducere irregularitatem, ut si in causa operans habuit levem suspicionem, seu scrupulum de periculo talis effectus, licet alii contrarium dicant, de quibus Diana *tom.*1. *tract.*2. Moscella *resolut.*20. homicidium casuale cum culpa solum legali, causat irregularitatem in casibus à jure expressis, ut in clerico causante mortem arte Chirurgiæ per sectionem, vel adustionem, *cap. tua nos de homicidio*, sic mandans percuti prohibendo ne occidatur fit irregularis sequuta morte, *cap. fin. de homicidio in* 6. sic *in cap. sicut* 20. *de homicidio*, si clericus vel Religiosus colludat cum muliere prægnante, eam trahendo per cingulum, sequuto abortu fœtus animati, ex ea causa est irregularis: in aliis autem casibus à jure non expressis, dans operam rei illicitæ periculosæ talis effectus; etiam adhibita quacumque diligentia fit irregularis secundum unam opinionem, licèt alii dicant oppositum, de quibus Thesaurus *de pœnis in verbo homicidium*.

14 Homicidium privatum voluntarium culpabile causat irregularitatem *cap. fin. de tempor. ordinat. cap.*1. *de homicid.* Trident. *sess.*14. *cap.*7. *& sess.*24. *cap.*6. *de reform.* Farinac. *qu.*129. *num.*56. Suarez *disp.*44. *sect.*2. Garzia *part.*7. *de beneficiis*, *cap.*11. *numer.*24. Layman *lib.*5. *tract. de homicidio*, *cap.*4. *à numer.*1. His positis.

15 Respondeo incurrisse irregularitatem, quia vulnus, quod intulit, fuit lethale, unde mors sequuta est, *cap.*1. *cap. significasti* 18. *& toto titulo de homicid.* ubi omnes, quod autem vulnus fuerit lethale patet, ex qualitate percussionis, instrumento, scilicet, loco vulneris, & effectu: siquidem percussit mulierem prægnantem ad notata per Bonacinam *de irregularitate disp.*7. *quæst.*4. *puncto* 8. non quidem virgis ad textum *in leg. unica*, *Cod. de emendatione servorum*, quinimò, nec simplici baculo, sed integro scanno ligneo, & sic, ut medici loquuntur, instrumento nimis gravante, & contundente. Neque demum in alia parte corporis, quàm in capite; ubi percussio etiam cum baculo est lethalis, Angelus *in l.*1. §. *sed si clavi*, *ff. de sicariis*, Felinus *in dict. cap. significasti per illum textum de homicid.* unde colligunt DD. percutientem in capite habuisse animum occidendi cum ex modico ictu in capite, quis lethaliter lædi possit. Addo Bart. *in dict. leg. unica*, *& in dict. l.*1. §. *Divus*, *ff. ad leg. Cornel. de sicariis*, Angelus *de maleficiis*, *vers. scienter*, *& dolosè*, Antonius de Butreo *in cap. consuluit* 11. *quæst.*6. Paulus *in cit. leg. unica*, *& in cap.*1. §. *ad hæc*, *de pace juramento firmata*, qui probat hoc procedere ratione cerebri, quod est membrum divinum secundum Philosophorum, & eo læso, omnes spiritus deficiunt, idque accidit in præsenti casu, dum mulier percussa, in terram lapsa unicum verbum quoad vixit exprimere potuit, nempe *(confessione)* decessit autem post triduum, quæ omnia, & singula lethalis vulneris accepti signa sunt manifestissima, Veronensis *cons.*62. *numer.*7. Asin. *cons.*107. *num.*2. *divers. crimin. lib.*2. & accidentia conferentia ad cognoscendum vulneris qualitatem, & Andreas Facchineus *cons.*82. *num.*74. *& seq. lib.*3. Giazzi *ad defensiones reorum discept. crimin.*9. *num.*621. *& seq.* faciunt notata per Bart. *in leg. si in rixa*, *ff. ad leg. Cornel. de sicariis*, & per Grammaticum *cons. crim.*2. *n.*8.

16 Neque obstat dicere, quod judicio medicorum vulnus non erat lethale, quia respondeo id gratis asseri cum Medicorum nullus accesserit, tonsoris autem judicio non est standum vulgatis juribus, maxime quando ex effectu apparet contrarium, quare non est, cui immemoretur circa quæstionem propositam à Patre Diana *tom.*2. *part.*4. *resolut.*10. & opiniones Cajetani, & aliorum qui loquuntur in vulnusculo (quod nec vulneris appellatione venit) vel certo non lethali: nam si vulnus à principio fuit lethale, ut in præsenti, parum refert medici incuria, aut pro- 17
pria vulneratione decessisse, quin vulnerans teneatur de homicidio, prout videntur tenere omnes Theologi, & Casuistæ, pro utraque parte adducti per eumdem Dianam, & alii communiter, & inter Juristas Veronensis, & Grammaticus *loco citato*, *num.*12. dicentes, quod si quis moriatur ex febre superveniente, vel aliunde, quam ex vulnere, tenetur vulnerans non tam de vulnerato, sed etiam de occiso, maxime quoad effectum irregularitatis incurrendæ, ex quo facilius quis sit homicida, quoad irregularitatem, quam quoad pœnam mortis in judicio sæculari,
ad notata per Doctores *in cap. ad Audientiam*, *& cap. penult. de homicid.* & ratione quia si vulnus illatum non fuisset, mors non accidisset, quare non sola medici, aut infirmi incuria, sed simul etiam ipsa vulneratio fuit causa mortis, facit textus *in dicto capite ad Audientiam*, ibi *(aliquantulum vulneravit)* ex quo Villalobos, Layman, Navarrus, Guttierez, Turrianus, Henriquez, Molina, Avila, & alii relati per eumdem Dianam magis probabiliter tenent quòd etiamsi vulnus non fuisset lethale, & vulneratus propria, vel medici incuria decesserit, vulnerans irregularitatem incurrit. 18

Confirmo primò: quia Doctores disputant an maneat irregularis ille, qui leve vulnus causavit in aliquem percutiendo illum, & percussus incidit in saxum, vel flumen, ex quo mortuus est, & dicunt, ut certo manere irregularem ex homicidio voluntario, vel casuali, quia illud leve vulnus verè intulit mortem percusso, *cap. studeat* 30. *dist.* Majolus *de irregularitate*, quem sequitur Leander *tom.*5. *disput.*10. *quæst.*73. qui idem docent de illo, qui vulneravit aliquem leviter, sed tamen causa fuit ne fugeret percussus, & sic non fugiendo facilius occisus est à supervenientibus, tunc enim ille primus, licet leviter vulneratus esset, manebit irregularis, sic irregularis est ille, qui dubitat, an ex vulnere gravi, vel levi, à se illato vulneratus obierit, *dict. cap. ad Audientiam*, *de homicidio*, ubi dicitur irregularis ille, qui cultello, & vagina decidente alium leviter in dorso vulnerat, eo quod dubium esset, an ex eo vulnere, aut ex alia infirmitate obiisset, quod dubium multo majus foret, si vulnus esset grave, & mortiferum, Doctores apud Barbosam *in dict. cap. ad Audientiam*, Leander *qu.* 75. *& quæst.*76. disputat de vulnere si fuisset leve, & postea incuria moriatur, & tunc probabilius dicit non esse irregularem, & *quæst.*77. Leander probabilius dicit, quòd si vulnus sit grave, sed clarè constet, quod ex malo regimine, vel incuria medici, aut Chirurgi sit mortuus, tunc ait quod non est irregularis, sed si non potuit invenire Chirurgum, tunc *quæst.*78. ait esse irregularem, at in proposito vulnus fuit ex modo vulnerandi, & loco vulneris lethale, & certo constat mortuum ex vulnere, nec medici interfuerunt, sed solus Barbitonsor, &c. & post triduum occubuit, ergo erit irregularis sine ullo scrupulo. 19 20

21 Si verò vulneratus ex vulnere non lethali, semel convaluit, & postea in morbum recidit, & tamdem obiit, erit ab irregularitate immunis, quia tunc vulnus non fuit causa mortis, sed morbus ex aliis accidentibus superveniens *cap.*2. *de homicidio*, *l. occiderit*, §. *ultimo*, *ff. ad l. Aquiliam*, & alii à Giballino citati *de irregularitate*, *cap.*4. *q.*1. *num.*33. & Leander putat *quæst.*80. post alios, illud dico vulnus lethale, cujus curatio, vel omninò impossibilis, vel difficillima sit; quòd si vulneratus post triduum surgat à lecto, & pedibus suis ambulavit, & postea moritur, tunc vulnus non dicitur lethale, & sic non dicitur decessisse ex vulnere, alii dicunt contrarium, & probabilius alii distinguunt cum Leandro *quæst.*81. ergo cum in casu nostro intra triduum mortua fuerit, mulier, vulnus præsumitur grave, & ex aliis suprà probatis, apparet contrarium, dicendum est esse irregularem: quò verò ad dispensationem hujus irregularitatis, dixi Episcopum, in tali irregularitate dispensare non posse, quia orta ex homicidio voluntario, item publico, & notorio, ac demum deducto ad forum contentiosum, quorum singula per se sufficiunt, ut Episcopus dispensare nequeat, Trident. *sess.*14. *de reform. c.*6. *& sess.*14. *cap.*7. 22 23

Dixi

Dixi primò voluntarium, sive simpliciter in se directè, & in actu signato, ut quia percutiens habuerit animum occidendi prout colligitur ex prædictis, sive secundum quid in causa indirectè, & in actu exercito, ut Doctores loquuntur, nam percutiens mulierem prægnantem, vel graviter in capite etiam non intendens mortem directè, & in actu signato, censetur illam velle indirectè, & in actu exercito, ex D. Thoma, Sagro, Filluccio, Toleto, & aliis, Bonacina *de irregularitate, disput.7. quæst.* 4. *part.*8. Riccius *in praxi de irregularitate decis.*519. *in*
24 *antiquis*, quæ voluntas cum sit peccaminosa facit homicidium voluntarium, & peccaminosum mortaliter, quod prohibetur 5. Decalogi præcepto, ex Salonio, Filluccio, Suario, Molina, Navarro, Azorio, & aliis idem Bonacina *dict. quæst.*4. *puncto* 7. *num.*2. *&* 6. & clarius *punct.*8. *num.*6. *vers. rogabis* 7. ubi ait, quod ad homicidium voluntarium etsi desit intentio homicidii, sufficit actio lethalis prævisa, & directè volita à delinquente, & *num.*1. *in hæc verba*, item dicendum est de illo, qui absolutè voluit percutere, non includendo, neque excludendo occisionem, ex Toleto, Suarez, & alii.

25 Hæc refragatur quòd in rixa percusserit inopinata, & subitò orta ex Navarro, & aliis Suarez *disp.*44. *sect.*1. *numer.* 50. *& disp.*48. *sect.*1. *num.*13. Molina *tom.*4. *tract.*2. *disp.*79. *num.*7. quos citat, & sequitur contra Coninch. & Avila idem Bonacina *d. q.*4. *punct. ult. num.*7. assignans rationem, quia licèt provocatus ad rixam initio non intenderit alterius mortem, progressu tamen rixæ eam intendit, procurat, & vult, dum lethale vulnus infligit, & hanc opinionem probabilem appellat ipse Diana *part.*1. *tract.*15. *resolut.*19.

Verum quia motus animi non potest à judice cognosci, unde quotiescumque irregularitas pendet ab occulta animi intentione reus remittendus est conscientiæ suæ, *cap. ex tenore de tempor. ordinat. cap. significasti il* 2. *de homicid.* & sic solo juramento probatur, si non adsit tertii præjudicium, ut post alios dicit Vivaldus *part.*3. *de irregularitate numer.*24. item quia non videtur improbabilis opinio aliquorum asserentium in jure canonico, & in terminis Tridentini, illud solum appellari homicidium voluntarium, quod fit ex proposito, seu quod est per se, & directè intentum, teste Bonac. *d. puncto* 8. *num.*20. Vivald. *ubi suprà de dispensat. Episc. num.*8. Diana *part.*4. *tract.*20. *resol.*72. *& d. part.*1. *tract.*15. *resol.*19. Riccius *ubi suprà, resol.*519.
26 quod magis communiter intelligitur, non quoad irregularitatem incurrendam, sed quoad potestatem dispensandi ab Episcopo, modo sit occulta, Miranda *in manual. Prælatorum, tom.*2. *q.*7. *art.*3. *concl.*2. *&* 3. Alzeolus *de præeminentia Episcopalis dignitatis, q.*2. *cap.*6. *numer.*9. Garzia *part.*7. *de beneficiis, cap.*11. *numer.*27. Barbosa *de potest. Episcopi, part.*2. *allegat.*39. *num.*53. ideò devenio ad secundam rationem indispensabilitatis.

27 Dixi secundò publico, & notorio: quia Episcopus potest trium dispensare in delicto occulto, dicitur autem occultum, quod non est notum, nisi tribus, vel quatuor tantum, & non est de eo fama in majori parte civitatis, Rodriquez, Henriquez, & alii apud Sanchez *de matrimon. lib.*8. *disp.*34. & apud Sagnon *de cons. lib.*7. *cap.*3. *numer.*13. Emanuel Sà, Reginaldus, Avila, qui plures adducit, & alii apud Bonacinam *dict. disput.*7. *quæst.*5. *punct.*1. *num.*50.
28 vel delictum dicitur occultum, quod non est probabile, & ita ait Sacra Congregatio *super d. cap.*6. *Trident.* ut ait Garzia *d. cap.*11. *à num.*47. Graffius *lib.*1. *decis. cap.*13. *num.* 45. *& tom.*2. *cons. in tit. de homicid. cons.*20. *num.*20. Riccius *in praxi decis.*523. rationem adducit, Barbosa *in dicto loco Concilii, cap.*6. nam verba Concilii secundum proprietatem sunt accipienda, & dum utitur verbo occulti, intelligi debet de illo, quod est propriè occultum, & propriè loquendo, juxta terminos juris, occultum dicitur, quod probari non potest, & sic quod duobus testibus non est notum, *cap. vestram*, ubi Abbas, & alii de cohabitatione clericorum, Stephanus Alvinus *de potest. Episc. cap.*29. *num.*3. & licet idem Barbosa *de potestate Episcopi, allegat.* 39. *num.*21. *& seqq.* asserat, communem esse DD. opinionem occultum in præsenti dici, quod non est publicum, etiamsi ab aliquibus sciatur, si potest tergiversatione celari, & sic quod contradistinguitur à Notario, eo quod à paucis scitur, nec de illo est fama in majori parte Vicinii, vel Collegii, ex Navarro, Sayro, Sanchez, Trullench. & aliis, quamvis in contrarium adsint declarationes S. Congregationis Concilii, de quibus suprà, & Garzia ubi suprà, *num.*47. attamen in casu nostro delictum est publicum, & notorium, notorium enim dicitur omne illud, quod ex actis judicis constat, ex citatis per Menochium *de arbitr. casu* 166. *num.*6. *& de* 29
*recuper. possess. remed.*1. *num.*132. *& cons.*100. *num.*6. Mascardus *de probat. conclus.*1101. *num.*13. *cum seqq.* Farinac. *in prax. crimin. q.*21. *num.*14. *& q.*9. *num.*20. Barbos. ubi suprà *num.*24.

Dixi tertiò deducto ad forum contentiosum, constat 30
enim ex actis, non solum præcessisse citationem, & litis contestationem, sed etiam fuisse processum ad sententiam, ex notatis à Barbosa *allegat.*39. *num.*28. quæ quidem sententia non fuit absolutoria, & locum habere posset limitatio illa communiter à Doctoribus acceptata, quod Episcopus possit dispensare cum Reo absoluto, quia delictum adhuc manet occultum, nec fuit deductum cum effectu ex quo non fuit probatum, & verba sunt accipienda cum effectu, *cap. relatum de Clericis non resid.* Vivald. Graffius, Sayrus, Suarez, Molina, Avila, Sanch. & alii citati, Riccius ubi suprà *dict. decis.*522. Genuensis *in praxi c.*66. *num.* 5. *&* 6. Bonacina *dict. disp.*7. *quæst.*5. *punct.*1. *num.*50. qui plures cumulat, & ampliat etiamsi Reus se purgaverit veris, vel falsis testibus, & deinde cum Suarez contra Sanch.
*lib.*8. *de matrim. disp.*34. *nu.* 57. sublimitat modo delictum 31
non sit plene, vel semiplene probatum in judicio, nam ex plena, vel semiplena probatione oritur aliqua infamia, quæ facit, ut delictum non dicatur amplius occultum, & Episcopus non possit amplius dispensare, quamvis Reus liberatus fuerit per testes: cæterum in præsenti sententia fuit pœnalis exilii scilicet, & sic finitum judicium, & Reus punitus, quo casu verior, & communior, ac practicabilis sententia dicens Episcopum non posse dispensare, Guttierr. *canon. quæst. lib.*1. *cap.*3. *in fin.* Emanuel Rodriq. *in summa, part.*1. *cap.*168. Suarez *d. sect.*2. *num.*50. *ad finem*, Barthol. de Vecchis *in praxi novitiorum, disp.*9. *dub.*16. Bonacina ubi suprà *numer.*6. qui respondet ad adducta in contrarium
per Avilam, Henriquez, Sanchez, & alios apud Dianam 32
*part.*4. *tract.*20. *resol.*97. quos refert, & sequitur Barbosa *de potest. Episc. alleg.*39. *num.*35. referens declarationem Sac. Congregationis Concilii, quod etiam facit Garzia *disput.*7. *cap.*11. *num.*47. concludendo, quod sufficit sola deductio ad forum contentiosum, quicquid inde sequitur, & bene notat Reg. de Marinis *tom.*1. *cap.*105.

Ex quibus infertur primò posse Episcopum dispensare 33
in omnibus irregularitatibus orientibus ex delicto occulto, non deducto ad forum contentiosum, excepta irregularitate procedente ex homicidio voluntario ex Tridentin. *dict. sess.*24. *cap.*6. post alios Bonacina *quæst.*5. *de irregularit. part.*1. *num.*3. & sane ille Episcopus poterit, qui habet sub-
ditos Leander *part.*4. *disput.*17. *quæst.*42. nec est necesse, ut 34
sit in Diœcesi, Leander *dict. part.*4. *quæst.*52. *&* 53. & etiam cum Religiosis, si illi se submittant in hoc Episcopis, & ab eisdem petant dispensationem, Bonacina *numer.*4. Leander *dicta part.*4. *quæst.*7. *& tom.* 5. *disput.* 27. *tract.* 20. *quæst.*8.

Infertur secundò posse Episcopum dispensare in irregula- 35
ritate proveniente ex delicto occulto, deducto ad forum contentiosum, si reus in eo non fuit convictus, nam perinde est, ac si non fuisset deductum, & sic censetur occultum, ita Navarrus, Sanchez, Henriquez, Avila, Bonacina, Molina, & alii quos refert, & sequitur Leander *part.*4. *tract.*20. *disp.*17. *quæst.*65. *& tom.*5. *disp.*27. *tract.*20. *quæst.*9.

Infertur tertiò ad quæstionem, an possit Episcopus di- 36
spensare in irregularitate procedente ex delicto deducto ad forum contentiosum, casu, quo delinquens finito judicio punitus fuit, prima opinio dicit posse dispensare in dicta irregularitate, quia per dispensationem illius, non turbatur Tribunal judicis, quod solum voluit evitare Concilium Tridentinum *sess.*24. *de reform. cap.*6. ita dicunt plures citati à Diana *part.*4. *tract.*2. *resolut.*97. & Sigismundus à Bononia *de electione tract.*20. *part.*2. *cap.*4. *dub.*71. *num.*13. post Henriquez, Reginald. & alios, quos referunt: secunda opinio negat posse dispensare, ita Suarez *disput.*41. *sect.*2. *num.*5. Bonacina *de irregularitate quæst.*5. *puncto* 1. *num.*6. Guttierez, Garzia, & Rodriquez apud Bonacinam, & alii plures relati à Leandr. *part.* 4. *tract.* 20. *disput.* 17. *quæst.*56. Castrus Palaus *tom.*1. *tract.*4. *disput.*4. *punct.*3. §. 1. *num.* 18. Barbosa *de potestate Episcopi part.* 2. *allegat.*49.

*gat.*49. *num.*35. Sayrus *lib.*14. *cap.*17. *numer*13. Bartholom. de Vecchis *in praxi novitiorum*, *disput.*9. *dubio* 16. Ratio est, quia Concilium Tridentin. *d. sess.*24. *de reform. cap.*6. concedit Episcopis facultatem dispensandi in irregularitate proveniente ex delicto, dummodo non sit deductum ad forum contentiosum, sed delictum, de quo *in quæst.* verè fuit deductum ad talem forum: ergo.

37 Infertur quartò facultatem, quam habet Episcopus dispensandi super irregularitate posse alteri committere, ut secum dispenset si in causa incurrerit: quia aliàs Episcopi essent inferioris conditionis, quàm alii clerici inferiores, quod minimè dici debet, tum quia talis jurisdictio non est contentiosa, sed gratiosa: ergo bene poterit Episcopus eam committere alteri v. g. suo Confessario, ut eam in ipsum exerceat; ita communiter Doctores apud Sanchez *in summa*, *lib.*2. *cap.*11. *numer.*11. Bonacina *quæst.*5. *de irregularitate p.*1. *num.*8. & post alios Leander *tom.*5. *tract.* 2. *quæst.*11.

38 Infertur quintò ad quæstionem an Episcopus possit dispensare in irregularitate orta ex defectu levitatis, affirmant plures, ut Rodriquez, Covarruvias, Campanilis, Vivaldus, Molina, Barbosa, Navarrus, & alii citati à Leandro *part.*5. *disp.*7. *quæst.*133. negant, & probabilius alii, de quibus Leander *part.*5. *disp.*7. *quæst.*133. *& disput.* 27. *quæst.*12. quia solus Papa potest supra jus commune dispensare, sed hæc irregularitas provenit à jure communi: ergo ad Papam solum pertinet dispensare, in irregularitate verò orta ex homicidio justo, facto authoritate publica in bello, vel à judice contra nonnullos, neque poterit dispensare, Leander *dict. disput.*7. *part.*5. *quæst.*336.

39 *& disput.*17. *quæst.*13. In illa verò, quæ oritur ex voluntaria membri mutilatione est quando an Episcopus possit dispensare, plures negant: quia irregularitas orta ex mutilatione adhuc occulta non distinguitur specie ab illa, quæ oritur ab homicidio voluntario etiam occulto, sed in hac minimè possunt Episcopi dispensare, etiamsi tale delictum sit occultum: ergo neque in illa, quæ oritur ex mutilatione voluntaria etiam occulta, & sic neque cum homicida, neque cum mutilatore dispensabit Episcopus, Sanchez *in summa*, *lib.*1. *cap.*10. *num.*49. Medina *in summa*, *lib.*1. *cap.*11. §.12. Leo *in Thesauro fori Eccles. part.*2. *cap.*8. *num.*89. alii: & probabilius dicunt posse Episcopum dispensare super irregularitate ex mutilatione occulta: tum quia probabilius est mutilationem non comprehendi sub homicidio voluntario occulto, cujus dispensatio denegatur Episcopo, Trident. *sess.*24. *de reformat. cap.*6. ergo poterit Episcopus dispensare super occulta mutilatione, tum quia sic declaravit Sacra Congregatio apud Leandrum *tom.*5. *disput.*10. *quæst.*9. sequitur Giballinus *de irregularitate quæst.*1. *num.*9. Diana *part.*1. *tract.*11. *resolut.*12. *& part.*4. *tract.*2. *resolut.*71. Marchinus *de ordinat. part.*9. *cap.*1. *difficult.*3. *numer.*7. Castrus Palaus *disput.*6. *puncto* 15. §.3. *num.*3. Layman *lib.*3. *sect.*5. *tract.*3. *part.*3. *cap.*13. Baunius *tract.*11. *quæst.*69. *dict. tom.*2. *pag.*

40 536. in irregularitate verò orta ex homicidio casuali occulto potest Episcopus dispensare: quia Trident. *dict. sess.* 24. *cap.*6. *de reformat.* expresse dicit posse Episcopum dispensare in omnibus irregularitatibus occultis, excepta irregularitate homicidii voluntarii, sed homicidium casuale distinguitur ab homicidio voluntario, de quo fit sermo in Concilio, ergo, &c. sequitur communis cum Diana *dict. part.*1. *tract.*11. *resolut.*112. *& dict. part.*4. *tractat.* 11. *resolut.* 112. *& dict. part.*4. *tract.* 2. *resolut.* 72. Bonacina *disput.*7. *quæst.*2. *part. ultim. numer.* 13. Leander *disp.*16. *par.* 5. *quæst.*1. *& disp.* 17. *quæst.* 15. in illa verò irregularitate, quæ provenit ex homicidio casuali publico, putat Marchinus *de ordin. tract.*1. *part.*9. *cap.*1. *dif-*

41 *ficult.*3. *à numer.*9. posse Episcopum dispensare, & quatuor adducit rationes pro sua opinione; sed eas refellit, & Authores aliter loqui dicit Leander *part.*5. *disput.*17. *quæst.*16. *per totam*.

42 Infertur sextò ad quæstionem an Episcopus possit dispensare in irregularitate orta ex homicidio volito, non ex consilio, aut matura deliberatione facta; sed ex repentina ira, vel rixa; in qua quæstione affirmat Marchinus ubi suprà, *num.*9. quia Concilium requirit, & homicidium sic factum animo deliberato; ergo si contingat per subitam rixam, poterit Episcopus dispensare si delictum sit occultum, & non deductum ad forum contentiosum, vel si fuerit deductum; sed cessaverit strepitus judicialis, post alios Diana *part.*4. *tract.*2. *de irregularit. resolut.*100. alii dicunt hanc irregularitatem esse homicidii directè voluntarii unde soli Papæ est reservata, quos sequitur Leander *part.*5. *disput.*10. *quæst.*12. & posito, quod sit occultum homicidium, putat post alios Leander *part.*5. *tract.*2. *disput.*17. *quæst.*17. posse Episcopum dispensare, sic

43 si irregularitas sit ex homicidio volito in se causa defensionis, excedente moderamen inculpatæ tutelæ, dummodo sit occultum, poterit Episcopus dispensare, ut benè Marchinus ubi suprà, & Leander *part.*5. *disput.*17. *quæst.*18. *per totam*.

44 Infertur septimo ad quæstionem an Episcopus possit dispensare in irregularitate orta ex homicidio voluntario directè, omnino tamen occulto, ut non possit in judicio probari, eo quod nullus alius sciat, tale delictum fuisse commissum, nisi solus ipse homicida: in qua quæstione affirmat Texeda *tom.*2. *lib.*3. *tract.*3. *numer.*188. quia Trident. non aufert ab Episcopo facultatem dispensandi in irregularitate contracta ex homicidio omnino occulto, quem Texedam refert Diana *part.*6. *tract.*6. *resolut.*51. nec defuerunt alii dicentes in hoc casu nullam requiri dispensationem, neque Episcopalem, quia posito, quod homicidium non potest alteri probari, quàm per partis confessionem nulla oritur irregularitas; Alii dicunt, non posse Episcopum dispensare: quia Trident. *d. sess.*24. *cap.*6. *de reform. canon.* 7. apertè statuit, homicidam voluntarium non esse promovendum ad Sacros Ordines, nec ad beneficia, etiam si homicidium non fuerit in judicio probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum; ergo per talem Canonem videtur, quod Episcopus non possit dispensare; ergo cum Concilium omnino prohibeat Episcopis dispensare cum homicida voluntario etiam occulto, & occultum in jure dicatur quod ad hæc in judicio, nequit probari: non poterit Episcopus dispensare, minor constat *ex cap. vestra de cohabit. Cleric. & mulier.* & sic declaravit Sacra Congregatio apud Garz. *part.*7. *cap.*11. *numer.*46. *&* 47. & sic rejiciendus Texed. ut benè illum rejicit Diana ubi suprà: quia opinio sua est contra stylum, & praxim Curiæ Romanæ, ut benè Leander *part.*5. *disp.*17. *q.*19.

45 Infertur octavò; Episcopum posse dispensare cum irregulari, ex homicidio voluntario injusto occulto ad usum ordinum, casu, quo non sit facilis ad Papam recursus, & urgeat necessitas: quia non est credibile Summum Pontificem hanc facultatem, seu dispensationem sibi reservasse; in tanto animarum periculo, ut in simili de impedimentis Matrimonii dirimentibus ab Episcopis in prædictis casibus posse dispensari dicunt communiter DD. de quibus Leander 2.*part. tract.*9. *disp.*24. *quæst.*7. ergo urgente maxima necessitate scandali, vel alia, & difficili existente recursu ad Papam, vel propter inopiam homicidæ, vel ob magnam distantiam, poterit Episcopus dispensare, ut talis homicida ministret in ordinibus susceptis; cum homicida verò voluntario occulto nequit Episcopus dispensare non solum ad Ordines Sacros, sed neque ad minores recipiendos, & licet Concilium Tridentinum ubi suprà dicat *sess.* 14. *cap.*7. (nullo tempore ad Sacros Ordines promoveri 46
possit) quasi velit ad minores posse dispensare; ut aliqui asserunt; tamen quia subdit posteà Concilium (omni Ordine careat) apertè apparet etiam minoribus carere debere cum omnes Ordines sint sacrati, sequitur Leander *part.* 5. *tract.*2. *quæst.*21. neque poterit cum tali homicida occulto dispensare, ut in ordinibus minoribus susceptis exerceat: quia apertè repugnat, Trident. *sess.*24. *cap.*6. & clarius *sess.*14. *cap.*7. *de reform. ibi* (sed omni ordine, & beneficio, ac officio Ecclesiastico perpetuo careat) & quia usus minorum ordinum est Officium Ecclesiasticum, non poterit Episcopus dispensare, neque poterit post Concilium dispensare Episcopus cum tali homicida occulto voluntario ad obtinendum beneficium simplex, ut Concilium *ibi* (nec illis aliquando beneficia Ecclesiastica etiam si curam non habeant animarum conferri liceat) & neque dispensare poterit cum tali homicida voluntario occulto ad retinendum beneficium simplex, ut contra alios apud Barbosam *allegat.*39. *num.*61. dicit communis cum Leandro *part.*5. *disp.*17. *q.*24.

47 Infertur ultimò, posse Episcopum dispensare in irregularitate orta ex occulta hæresi exteriori, sic in irregularitate ex homicidio casuali occulto, sic in eo, quod fit in bello justo si sit casuale, secus si omnino sit voluntarium; sic in irregularitate orta ex occisione occulta fœtus animati

mati indirectè volita secus si directè, & omnino voluntaria extitisset, quare poterit dispensare Episcopus cum eo, qui imprudenter, & incautè mulierem prægnantem pulsavit, & ei fœtus abortum causavit: quia non est simpliciter, & perfectè homicidium voluntarium, Baunius *tract.*11. *quæst.*59. *d.*1. sic in irregularitate ex homicidio quocumque occulto indirectè, & casualiter orto, quocumque eventu, aut casu contingat; sic dispensare poterit cum illo, qui linguam Latinam parum callet, & cum illegitimo, ad Ordines Minores tantùm, & ad beneficium simplex, & ad Canonicatum Ecclesiæ Collegiatæ, & in irregularitate orta ex Bigamia similitudinaria, & in irregularitate ex iteratione secreta Baptismi, & in irregularitate, quam incurrit ille, qui exercet Ordines, quos non habet si hoc fuit occultum delictum.

48

49 Non tamen poterit Episcopus dispensare in irregularitate orta ex vitio corporis, neque cum illegitimo ad Canonicatum Ecclesiæ Cathedralis, neque in irregularitate orta ex defectu natalium ad Ordines Sacros, neque cum illegitimo ordinato in Sacris mala, vel bona fide, ut ministret in susceptis ordinibus, neque in irregularitate orta ex Bigamia propria, aut interpretativa ad Ordines etiam minores suscipiendos, neque in irregularitate orta ex publica iteratione Baptismi, neque in irregularitate Neophytorum, latè Leander *disp.*5. *quæst.*83. & 84. & *part.*5. *disput.* 17. *qu.*29. *cum seq.*

DISCEPTATIO CXXI.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Milites Sancti Stephani quando, & à quo sint fundati.*
3 *Milites Templarii qui fuerint & quando eorum nomen extinctum.*
4 *Equites Sancti Iacobi Alcantaræ, & Calatravæ quando introducti & à quibus.*
5 *Milites prædicti ad Gabellas solvendas tenentur.*
6 *Equites Militenses an succedant in feudis.*
7 *Equites Militenses admittuntur in hoc Regno ad officia secularia.*
8 *Milites Hierosolymitani non admittuntur in Regno Neapol. ad officia secularia, & si ibi delinquunt remittuntur ad suos Iudices.*
9 *Milites Hierosolymitani, quibus juribus sint incapaces officiorum secularium in Regno Neapolitano.*
10 *Milites Hierosolymitani non possunt testari, nec ad collectas tenentur etiam in Gallia.*
11 *Milites Hierosolymitani largo modo sunt Religiosi, cæteri verò minimè.*
12 *Religiosus si contrahat matrimonium cum licentiam Papæ non est amplius Religiosus.*
13 *Militarium ordines qualiter ex Bullis SS. Pontificum sunt Regulares.*
14 *Vovens ingredi Religionem non satisfacit voto si ingrediatur ordinem militum qui contrahunt matrimonium.*
15 *Matrimonium ratum quod per professionem solvitur non solvitur per susceptionem militaris Ordinis.*
16 *Trident. sess.25. de regular. cap.15. non comprehendit milites Regulares.*
17 *Milites isti faciunt testamentum & eorum filii non sunt sacrilegi.*
18 *Milites Calatravæ effecto contumacem in Regno Neapolitano fuit consultum à judice ordinario cognoscendum.*
19 *Nullus horum militum fuit adhuc adscriptus catalogo Sanctorum.*
20 *Vota emissa per tales milites non sunt substantialia Religionis, nec habitus est Religiosorum.*
21 *Milites talium ordinum potius laicis evadunt, quam Ecclesiasticis.*
22 *Sacra Rota Romana hos milites æquiparat laicis.*
23 *D. Pamphilii votum affertur, quod non sint Religiosi tales milites.*
24 *Diana in hoc articulo canit Palinodiam, & nobiscum sentit.*
25 *Milites Ordinum S. Iacobi Calatravæ, S. Stephani, &c. subjiciuntur laicis Iudicibus ordinariis.*
26 *Milites Hierosolymitani in plateis & congressibus secularium pro officiis publicis possunt privari voce activa, & passiva, à Dominis de Civitate.*
27 *Equitum Militarium plures sunt ordines.*
28 *Milites ordinum non gaudent ubi Bullæ Pontificiæ ad eorum favcrem receptæ, non fuerunt exequutæ.*
29 *Consuetudo servanda est loci ubi gaudent qua non existente non gaudebunt.*
30 *Canonis Privilegium quod competebat militibus ordinum alicubi est præscriptum.*
31 *Milites ordinum non gaudent Siciliæ, Sardiniæ nec Neapolitani.*
32 *Expectativa in commendis non datur in ordines Mauritii & Lazari.*
33 *Pensiones non vacant per ingressum in ordinem militarem.*
34 *Papa potest concedere Privilegium exemptionis secularibus, & quid invitis principibus laicis.*
35 *Laici possunt interdum compelli per Episcopum ad ordines suscipiendos.*
36 *Milites Conventus ad Iudice incompetente si non declinat forum sibi præjudicat.*
37 *Exemptus si permittat tractari se ut non exemptum sibi præjudicat.*
38 *Textus in cap. accessissent, ff. de constitut. explicatur.*
39 *Milites Ordinum Militarium pensiones retinent authoritate Apostolica.*
40 *Milites S. Ioannis, S. Iacobi Alcantaræ, & Calatravæ, nec ex consuetudine tenentur ad officium divinum recitandum.*
41 *Militum S. Iacobi professio quando fieri dicatur, & sub qua regula, & quid de Militibus Alcantaræ & Calatravæ.*
42 *Privilegia horum militum sunt localia secundum Villadiego.*
43 *Milites prædicti non habent privilegia in locis, ubi illa non fuerunt receptum.*
44 *Milites S. Stephani, neque largè, neque strictè sunt Religiosi.*
45 *Commendæ militares non sunt beneficia Ecclesiastica, neque materia Simoniæ.*
46 *Milites Alcantaræ, Calatravæ, Sancti Iacobi, S. Stephani, & in Regno Neapolitano non gaudent, & quare.*
47 *Milites Sancti Iacobi non possunt transire dd secunda vota.*
48 *Consuetudo cognoscendi de privilegiis militum prædictorum non est contra libertatem Ecclesiasticam.*
49 *Milites Sancti Stephani, Calatravæ, Alcantaræ, &c. ac Sancti Iacobi possunt fori Privilegio renuntiari.*
50 *Observantia in jurisdictionalibus quantum operetur.*
51 *Observantia de illicito facit licitum.*
52 *Observantia publica facit actum licitum & permissum.*
53 *Factum quod communiter fit legitimè censetur factum.*
54 *Consuetudo excusat à culpa latissima.*
55 *Consuetudo etiam irrationabilis excusat à pœna.*
56 *Monarchia Siciliæ non est ex consuetudine, sed ex Privilegio.*
57 *Monarchia Siciliæ quid significet.*
58 *Principes obtinentes regalias numquam sub generalibus Pontificum Constitutionibus præjudicantur.*
59 *Monarchia Siciliæ non fuit revocata per Bullam Cœnæ Domini.*
60 *Monarchia Siciliæ à quibus defendatur & illustretur.*
61 *Monarchia Siciliæ qualiter vigore concordiarum procedat.*

ARGUMENTUM.

Ubi latè de militibus Sancti Joannis, Sancti Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, Sancti Stephani, Sancti Lazari, & Mauritii, an & qualiter sint Religiosi, & dato quod non sint tales, an sint personæ Ecclesiasticæ, & an gaudeant Privilegio fori & Canonis, & quid ubi eorum Privilegia

vilegia non habuerunt exequatur. Principis secularis, & quid si consuetudine, & observantia contraria, sit oppositum practicatum, & an eorum Privilegia, & exemptiones sint localia?

PRO

Principe N. Italiæ.

SVPER ARTICVLO,

An possint ejus Ministri, cognoscere de delictis Militum S. Stephani, & quid posita immemorabili observantia.

FACTVM.

1 PRinceps laicus superiorem non recognoscens in suo statu, ab eo tempore, quo Sanctiss. Pius Quartus instituit ordinem Militarem Equitum S. Stephani, usque ad præsens, fuit, & est in pacifica possessione cognoscendi in civilibus, & criminalibus per suos Ministros, & officiales, dictos Equites, casibus, scilicet occurrentibus, eosque reperitur processasse, condemnasse, & absolvisse, & hoc tam respectu Equitum sui Territorii, quàm exterorum in delictis repertorum in suo statu: immò in aliquibus casibus fuerunt formati processus, sciente, & patiente eorum Magno Magistro, qui interdum eosdem comminavit eidem Principi de quo loquimur, ac condemnatoriæ sententiæ suos habuerunt effectus, vel ipsis condemnatis obtemperantibus, ac solutis pœnis impositis, vel gratiam obtinentibus ab eodem Principe.

Quia verò nunc occurrit quendam Equitem ex prædictis ad titulum commendæ per se fundatæ, habitum Sancti Stephani recepisse qui condemnatus est ab eodem Principe propter insultum factum, militibus cujusdam Præsidii, cum armis parvis, vulgo *(Pistole)* & sanè est condemnatus in pœnam pecuniariam, absque eo quod in processu opposuerit aliquod Privilegium, vel exemptionem.

Quæritur à prudentibus, an talis condemnatio rationabiliter & juridicè sit facta, an potius fuerit nulla, ob defectum jurisdictionis, quasi, quod à suo Magno Magistro, non ab aliis judicibus cognosci valeat, & quidem non à Magno Magistro uti Principe temporali, sed uti delegato Summi Pontificis, ad causas prædictas & ratio dubii augetur, quia in talibus locis sui status, scilicet dicti Principis privilegia eorumdem, numquam fuerunt admissa etiam quod aliquoties fuisset hoc oppositum ab eisdem militibus.

Requisitus de voto, firmiter assero Principem prædictum, ejusque Ministros, bene processisse in condemnando, & sic in futurum faciendum esse assero, quacumque prætensa exemptione non obstante, quod probo.

2 Primò quidem, quia Sanctiss. Pius Quartus ad coercendas innumeras hæreticorum sectas, & ad obviandum Turcis, oppida Christianorum invadentibus, & mare Christianorum infestantibus, in fidei Catholicæ contemptum, instituit ad exemplum Militarium Ordinum & Congregationum Hispaniarum, novam Militiam, sub Regula S. Benedicti, & sub protectione S. Stephani, in anno 1561. per Bullam, quæ incipit: His quæ postmodum per aliam Bullam, quæ incipit, Altitudo anno 1562. singulos ipsius Militiæ Milites Priores, & alios Ministros ab omni jurisdictione superioritate, visitatione, dominio, & potestate quorumcumque Archiepiscoporum, Episcoporum, &c. Apostolica authoritate, &c. applicavit eisdem plures commendas suppressarum Ecclesiarum, & supposuit Sereniss. Magno Magistro teste Amaldo Florentino *de jurisdict. p.2. tit.4. cap.2. per totum.*

3 Idque fuit introductum ad exemplum societatum, & Collegiorum nobilium Militum, qui antiquitus dicebantur Templarii, qui habebant antiquitus facultates amplissimas, & olim inter Christianos quamplurima possidebant oppida, adeò ut eorum redditus, integris etiam exercitibus conscribendis, bellis gerendis sufficerent, & Templariis Equitibus, divitiis, quibus aucti immensum erant excidium accelerasse sentit Joannes Mariana *lib.15. rerum Hispan. cap.10.* Quorum Templariorum nomen, in Concilio Viennensi anno 1311. fuit penitus abolitum, & bona Equitibus Hierosolymitanis addicta, quo illi tempore Rhodum Insulam Turcis eripuerunt, & sic erant etiam in Palestina Teutonici Equites & ad formam memoratorum Ordinum Equestrium, seu Militarium, in Palæstina natorum, instituta sunt, & alibi id genus Collegia, sui sodalitia, ut sunt Cladiferi in Lituania, Equites Sancti Ja- 4
cobi in Hispania (cujus Ordinis summam Præfecturam Rex Hispaniarum Philippus Quartus, Marchioni Spinolæ, uti præmium victoriæ, pro tot in obsidione Bredam exantlatis laboribus, anno 1625. administrandam dedit, ut ait Hermandus Hugo in obsidione Bredam fol.125. Equites Calatravæ, & Alcantaræ in Regno Castellæ, Ordo Equitum Sanctæ Mariæ de Mercede, & Redemptionis captivorum apud Aragonenses celebris ordo Equitum Montesire in Regno Valentiæ, Equitum Christi in Lusitania, & alias Militarium ordinationes refert Gaspar Kloc *de contributionibus, cap.14. à numer.73.* ad horum exemplum dicebamus ordinem Equitum Sancti Stephani fuisse erectum à Cosmo Medico Magno Etruriæ Duce, hujus nominis primo sub Regula Sancti Benedicti, & protectione Sancti Stephani Papæ anno Domini 1560. & à Pio IV. confirmatus anno sequenti 1561. & anno 1565. excitavit idem Pius Pontifex Ordinem S. Lazari, Hierosolymæ ferè extinctum, sed hunc postea Gregorius XIII. univit Ordini Sancti Mauritii, quem instituit Emmanuel Philibertus Sabaudiæ Dux sub Regula itidem Sancti Benedicti, anno Domini 1572. & proinde Ordo Sancti Mauritii, & Lazari nuncupatur, ut latè Marulus *in Oceano Religiosorum, lib.4.* Ascanius Tamburinus *tom.2. de jure Abbatum, disp. 24. q.9.* Perinoltus *in integro opere Historiæ Tripartitæ Clericorum Regularium*, P. Bordonus *in suo Theatro præcedentiæ, q.102.* & novissimè Antonius Cattonius contra Dian. *tom.1. lib.4. controv.2. c.1.*

Qui quidem Milites, Alcantaræ, Divi Jacobi, Calatra- 5
væ, Sancti Stephani, &c. tenentur ad solutionem gabellarum, ut post Gonzalez, Barbosam, & alios docet doctus Marius Cutellus *lib.2. de immunit. Ecclesiastica, quæst.50. per totam*, Rota Romana apud Seraphinum *decis.587.* omnino videnda, quia non sunt verè, & propriè Religiosi, 6
sic succedunt in feudis etiam personale servitium requirentibus, quia sunt instructi ad bellandum, contra infideles, & possunt cogi ad bellum ire pro aliis Principibus, dummodo id sciat Magnus Dux Etruriæ, & dummodo non pugnent contra statum Ducis, & contra Ecclesiam, teste Ansaldo Florentino *part.3. de jurisdictione, tit. unico, cap. 8. num.81. cum seqq.* quod ipse negat de Clericis, & aliis militibus Hierosolymitanis, qui non succedunt in feudis, licet probabile putet posse succedere in feudis milites etiam Hierosolymitanos, quod prius dixerat Natta *consil.508. & 509.* sed falsissimum est, ergo etiam secundum Florentinos, milites Sancti Stephani succedunt in feudis, ergo sunt personæ laicales, & meri laici, ut infra probabo, licet quoad aliqua æquiparentur Ecclesiasticis, ideòque ad- 7
mittuntur in Regno ad officia secularia, & ubique locorum, quia si ibi delinquant à secularibus Judicis ordinariis puniuntur, quod secus est in milite Hierosolymitano, qui ad officia, secularia & publica gerenda non admittuntur. quia si ibi delinquant ad suum Judicem Ecclesiasticum remittentur Carolus de Grassis *effectu 1. num.853.* qui lo- 8
quitur de Equite Hierosolymitano, qui in Civitate Caltagironis officium Capitaneatus exercuit, & alius, qui in patrimonio administraverat, qui fuerunt ad forum Ecclesiasticum remissi, & concordat Ansaldus Florentinus *p.2. tit.9. cap.28. fol.254. num.15. & 16.* ergo cum tales Milites, & Equites Sancti Stephani sint meri laici, & secundum quid Ecclesiastici gaudere non debent foro alio, nisi laicali, ubi delinquunt.

Quod verò Milites Hierosolymitani sint incapaces exer- 9
cendi officia secularia in Regno nostro Neapolitano, habetur in constitutione Regni, quæ incipit, Clerici quoque; & *pragmatica 1. de Eccles. personis*, ubi Regens Rovitus Anna *sing.460.* Præses de Franch. *decis.479. num.2.* Mastrillus *lib.2. cap.6.* Reg. Tappia *in constit. Cler. num.3.* Marta *part.4. de jurisdictione, centur.2. cas.127. num.7.* Riccius *part.3. decis.321.* Thorus *in compendio, decis. Curiæ Archiepiscop. tom.3. part.2. in verbo, Milites Hierosolymitani*, Castillus de Bovadilla *in politica, lib.2. cap.8. num. 232.* Cutellus *de donation. contemplatione matrimonii, tract.1. discurs.20. pag.3. numer.10. & num.54. & 55.* D. Carleval. *disput.11. quæst.6. sect.3. numer.473.* Caball. *casu 64.* Præses de Franch. *decis.479. num.4.* & Capiblancus *in pragmat.1. de Baronibus, num.163. & 164.* quia tempore syn-

10 dicatus petit remitti ad Judicem Ecclesiasticum. Quia etiam tales Milites Hierosolymitani sunt verè Religiosi, ideò neque possunt testari, Navarrus *consil.21. lib.3. de regularibus*, Molfesius *consil.24.* Franch. *decis.439.* Sperellus *decis.2. numer.58. & decis.21. numer.8.* Tamburinus *tom.2. de jure Abbatum, disp.24. quæst.4. per totum*, Maranta *part. 2. resp.5.* Barbosa *in summa Apostolicarum decisionum, in verbo, Milites S.* Joannes, Pasqualigus *in quæst. moral. centuria 2. quæst.56. & decis.433.* Rota coram Puteo *decis.182. num.1.* & coram Gregorio XV. *decis.87.* & apud Farinac. *part.1. recent. decis.177. & dict. part.1. decis.333. & part.2. decis.454.* Ansaldus *p.2. tit.10. cap.15. num.122.* sic in Galliam hos milites Rhodios non teneri ad onera, seu collectas tamquam verè Religiosos dicit fuisse decisum Gaspar Floc. *de contrib. c.14. num.2.*

Et quia milites Hierosolymitani sunt veri Religiosi, ut post Sancium *in selectis, disp.49. num.10.* Ricc. *in prax. part. 4. resol.170.* Novarius *de electione fori, quæst.69. sect.2. numer. 23.* ideò possunt eligere sibi Confessarium Sacerdotem non approbatum ab Ordinario, ut eorum audiat Confessiones cum licentia tamen suorum Superiorum, aut à consuetudine & Sacerdotes Ordinis Alcantaræ, Calatravæ, Sancti Jacobi, &c. non indigent approbatione Ordinarii, ut possint audire Confessiones militum suorum ordinum, atque ipsos posse eligere Sacerdotem non approbatum ab Episcopo, ut bene post alios Zacharias Pasqualigus ad Lauretum de Franchis *in controversiis inter Episcopos, & Regulares, fol.400. num.1437.* sed Pater Donatus post Dianam *part.8. resolut.93. tract.5. de Confessar. Regul. quæst. 35.* ait, contrarium esse receptum per consuetudinem, quia tales milites quoad receptionem Sacramentorum dependent ab Ordinariis locorum, & favet Alexander Sperellus *part.1. decis.2. num.125.* ubi ait Sac. Congregationem Cardinalium contrarium affirmare, nec id admittere, & sic licet sint Religiosi, non tamen quoad omnia, Bellettus *in disq. Clericali, de favore Clericali, §.1. num.39.* qui *num.40.* ait gaudere fori Privilegio post Navarr. *consil.11. tom.1. de regularibus.*

11 Probatur secundò, ex insigni Canonista Augustino Barbosa *lib.3. de jure Ecclesiastico, cap.7. num.26.* ubi dicit, Milites Hierosolymitanos largo modo esse Religiosos ad differentiam Regularium, qui perfectionem Religionis & statum profitentur Choro dedicati, & largo modo dicuntur ad differentiam illorum militum, qui matrimonium contrahunt, quos nec stricto, nec largo modo Religiosos esse affirmant Doctores apud Barbosam ubi suprà. Disputarunt enim Doctores an Milites S. Jacobi, Calatravæ, Sancti Stephani, Alcantaræ, & similes, qui matrimonium contrahunt, sunt veri Religiosi, & prima opinio affirmativa fuit quorundam, de quibus Didacus de Motta *de confirmatione Ordinis Sancti Iacobi, lib.2. per totum*, Rodriquez *tom.1. quæst. regular. quæst.1. art.6. & quæst.15. art. 20.* plures refert & sequitur Sanchez *in præcepta decalogi, tom.1. cap.16. numer.11.* Julius Cæsar Imbrianus *de Iudice Regni, in præfatione num.42.* Carolus de Grassis *de effectu Clericat. effect.1. num.120.* Garzia *part.1. de Beneficiis, cap. 4. num.15.* Basilius Pontius *de impedim. cap.19. §.4.* Diana *part.1. tract.2. resolut.49.* & moventur ex eo, quia eorum Religio fuit à Summo Pontifice approbata sub tali modo vivendi, obedientiæ voto paupertatis, atque etiam castitatis non omnimodæ, sed saltem conjugalis quæ verè, & propriè castitas est, *cap. Nyssena 31. distinct.* Secunda opinio dicit hos tales milites, quibus matrimonium permissum est verè Religiosos non esse; & de magis communi Doctorum opinione testatur Barbosa insignis Canonista ubi suprà, *cap.7. numer.27.* quia non vacant spiritualibus negotiis, nec in claustrum vivunt, nec habitum, & tonsuram gestant Clericalem, vel Monachalem, sed secularibus armis student, & in Castris ac Curiis Principum commorantur; ergo magis laici, quàm Religiosi esse videntur, talia enim Ministeria Religiosis non competunt teste S. Hieronymo *in cap. duo sunt ii, quæst.1.* Et licet castitas conjugalis, castitas dici possit *d. cap. Nyssena*, non tamen est adeò castitas, quam vera, & perfecta Religio

12 exposcit, *d. cap. cum ad Monasteria, de statu monach. cap. unico, de voto in 6.* & per hoc dicunt Doctores, quod si S. Pontifex concederet licentiam Religioso contrahendi matrimonium ex causa boni publici, ut plurimos fecisse legimus, non per hoc remanet verus Religiosus, sed per hanc dispensationem fit de Monacho non Monachus, ut dicit Azorius *part.1. lib.12. moralium, c.7. q.1.* Sanchez *de matrim. lib.8. disp.8. num.7. & 10.* & alii allegati per Barbosam *in dicto cap. cum ad Monasterium.*

Quod si interdum in Bullis & Constitutionibus Apostolicis istorum Ordo, Religio appellatur. Respondeo id esse impropriè, & abusivè, & licet aliquo modo participent de aliquibus pertinentibus ad statum Religionis, non tamen simpliciter possunt dici Religiosi, sed secundum quid, ex S. Thoma *2. 2. quæst.186. art.6.* ad quintum Sotus, Sarmientus, Laxarte, Gironda, Navarrus, Aragonia, Azevedus, Emanuel Sà, Valentia, Azorius, Molina, Petrus Ledesma, Marta, Jacobus de Grassis, Molfesius, Moneta, & alii, quos refert, & sequitur insignis Barbosa Junior *d. cap.7. num.17. in fine*, & licet dicat *num.18.* tales personas Militares esse ponendas inter Ecclesiasticas, licet non inter Religiosos, id tamen verum est impropriè, & abusivè, & in hoc decipitur, quia admittit ad Privilegium fori & Canonis & credo voluisse loqui de militibus Hierosolymitanis non de aliis. Hinc vovens ingredi 13

Religionem, non satisfacit voto si assumat habitum Religionis in qua contrahitur matrimonium, ut post alios Bartholom. à S. Fausto *lib.1. q.186.* sic Bullam Pii V. prohibentem ne Clerici seculares, vel Regulares Taurorum agitat intersint, non continet Milites S. Jacobi, Alcantaræ, & similes: sic matrimonium ratum quod solvitur per professionem in Religione S. Joannis, non solvitur per professionem in illa S. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, & similibus sic Concilium Tridentinum *sess.25. de regular. cap.15.* dicens: professionem non emittendam ante annum 16. neque ante impletum annum probationis, non comprehendere milites Regulares, qui matrimonium contrahunt, & expresè de Militibus S. Stephani dicunt DD. cum Bartholomæo de S. Fausto, & aliis apud Barbosam *dict. cap.7. num. 34.* & admittuntur ad faciendum testamentum exceptis Hierosolymitanis, & eorum filii non sunt spurii, nec sacrilegi (exceptis Hierosolymitanis,) & per subsequens matrimonium poterunt legitimari; ergo non nisi abusivè inter personas Ecclesiasticas tales milites ponuntur, ergo nec fori, nec Canonis gaudent privilegiis, ut bene Gironda *de Gabellis, part.7. num.47.* Menoch. *consil.904. numer.53.* sic intelligendus de arbitrariis *casu 230. num.51.* Bobadilla *in politica, cap.19. num.10.* qui loquitur *de consuetud. Castellæ*, Mandos. *in reg.3. Cancellariæ q.12. & in praxi signaturæ, in tit. exceptiones, & in verbo, Episcopus*, Guttierr. *pract. quæst. lib.2. qu. 11.* Vasquius *lib.3. de success. §.3. num.303.* Paul. Rom. *de pensionibus, cap.7. tom.2. num.15.* Belluga *rubr.2. numer.2.* ubi Borellus *in proœmio*, Hojeda *de incompatibilitate beneficiorum, part.2. cap.24. numer.105.* qui sic explicat Portol. ad Molinam *in verbo, Emparamentum*, & alium Molinam *lib.2. de primogenit. cap.9. numer.69. & lib.1. c.15. num.69.* 14 15 16 17

Hinc effecto contumace & citato ad forjudicandum D. Corona Capicio, Galeota Milite Calatravæ Regio Thesaurario Regni Neapolitani & Consiliario à latere Domini Proregis & Principe Montis Leonis, fuit oppositum de privilegio fori, & scripsit non competere doctissimus Dominus meus, tunc fisci Advocatus Regalis patrimonii, D. Carolus Calà nunc Dux Diani, & Præses Regiæ Cameræ summariæ meritissimus, & adducendo contra se Didacum de la Motta *lib.1. cap.4. §.2.4.6. & 7.* & Carolum de Grassis *effectu 1. numer.109. usque ad num.116.* dicit tales milites Calatravæ, non esse verè Religiosos, quia nullum Ordinem suscipiunt, ut neque tales sunt Milites S. Jacobi, Alcantaræ, & S. Stephani, quorum militum originem doctissimus Regens Tappia proponit *in auth. ingressi, in verb. Monasteria, cap.49. num.20. Cod. de Episcopis, & Clericis qui subdit, num.10.* in hac Religione neminem reperisse, qui Sanctorum numero fuerit adscriptus; unde eos arbitrantur non Religiosos, sed Milites seculares, Bart. *in leg. semper, §. quibusdam, ff. de jure immunitatis*, Speculator *in tit. de statu Monachorum, quæst.36.* Joannes Andreas *in cap. veniens, col. 1. in princ. de verb. signif. in 6.* Innocent. Abbas, Ancharanus, Domin. & Philippus Francus ibid. & ex aliis plures refert & sequitur Gregor. Lopez *in l.1. in verb. Sennor del ordine, col. 2. & 3. tit.7. part.1.* Natta *consil.508. & 509. lib.3.* Azeved. *ad l.14. num.3. tit.50. lib.3.* Molina *lib.1. de primogenituræ, cap. 13. numer.93.* Quod dicunt sic quotidie practicari quod potius laici, quam Ecclesiastici censeantur, Sarmientus *de redditibus Ecclesiasticis, part.4. cap.1. num.13.* & in defensione ejusdem *tractatus quæst.1. monitorio 1. in fine*, sequuntur Montaltus, Covarr. Avendanus, & alii relati per Azevedum 18 19

dum *lib.3. num.40. lib.10. num.3.* per Laxarte *de decima venditionis, cap.19. num.92.* per Marcum Salonem *de pace, consil.17. num.3.* ac fuisse decisum in Rota Romana dicit Marta
20 *part.2. de jurisdict. cap.32. numer.15. & part.4. centuria 2. casu 113. num.33.* unde vota quæ emittunt non sunt illa quæ sunt de essentia status regularis, nec habitus est Religiosorum, sed quid honorificum, & signum dignitatis potius, quàm Religionis Diana *tom.2. moral. tract.2. resolut.64. versic. deinde*, & Baldus *in leg. officia, Cod. de Episcopis, & Clericis*, & Ancharanus *in cap. ea quæ, de Regularibus, num.* 20. ait, quod hæc sunt accidentia sine subjecto, & potius quædam apparentia in habitu, quam existentia realitatis in effectu & habitus non facit Monachum dicit textus *in cap. Porrectum, de regularibus*, Glossa *in cap. tuarum, de privilegiis, in verb. Signantis*, & post alios colligit Barbosa *ibi numer.30.*

21 Unde tales milites non esse propriè Religiosos, sed secundum quid, & potius secularibus accedere, fundant ex auth. S. Thomæ *in 2. 2. quæst.86. art.4.* plures Theologi & Canonistæ, ut Azorius *part.3. moral. lib.13. cap.4. quæst.4.* Valentia *tom.30. in 2. 2. disput.10. part.4. puncto 20.* Jacobus de Grassis *tom.1. consiliorum, lib.3. in tit. de regularibus, consil.11. num.8. & 15.* Joannes de la Cruz *de statu regularium, lib.1. cap.2. dub.3. conclus.2.* Petrus de Ledesma *in summa, tom.2. tract.10. capit.3. dubio 2. conclus.3.* Emmanuel Sà *in verb. religio, num.41.* Molfesius *in summa, tom.1. tract.6. cap.2. num. fin.* idem tenet Sotus *de justitia, lib.7. quæst.5. artic.3. & lib.4. distinct.27. quæst.1. artic.4. & seq.* Rodriquez *quæst. Canon. tom.2. quæst.61. art.13. col.2.* & quod perfectè, & integre non sint Regulares tenet Molina *tom.2. de Iust. & jure disput.141. colum.3. litt. A, &c.* ubi dicit hodie commendas, & habitus, præmia militum effectus esse, & honoris gratia, non autem ut Religioni serviant à Nobilibus procurari, & respondet ad motum proprium Pii V. dicens in Hispania non fuisse receptum, ideo scribit *tom.3. disput.623. num.5.* non esse Religiosos, & proinde capaces esse Majoratus, & ab illis succedere, ex antiqua Hispaniarum consuetudine, & in feudis etiam succedere post supra traditos affirmat Menochius *de arbitrariis casu 280. num.21.* qui *in cons.950.* testatur ita declarasse mediante Brevi Apostolico Paulum Papam III.

22 Probatur tertiò est Sac. Rotæ Romanæ oraculo apud quam Equites istos Militarium ordinum, qui utuntur Matrimonio, non esse verè, & propriè Religiosos; sed Laicis æquiparari, maximè cum proprias facultates retineant, & sic votum deficit paupertatis, nec adest votum obedientiæ, & ideò Rota de anno 1570. coram Card. Seraphino, ut inter ejus decisiones *tom.1. decis.121.* & inter decisiones diversorum *part.2. decis.591.* & eadem Rota coram D. Robusterio in anno 1597. quarum primam decisionem refert Parisius *de resignat. beneficiorum lib.2. quæst.2. num.116.* & utramque decisionem refert Garzia *de beneficiis, part.1. cap.4. num.15.* qui ait deficere votum obedientiæ cum hæc promittatur restrictè ad certos actus, sicque non esse obedientiam Monachalem; immò licet habeant
23 quendam vivendi modum, per Pontificem approbatum, propriè tamen, & verè regulares non sunt DD. citati; immò hujus voti fuisse tunc D. Auditores Rotæ Pamphilium postea Cardinalem, & Summum Pontificem, dicit Garzia ubi suprà, qui *num.19.* refert aliam decisionem Rotæ Romanæ, similiter coram D. Seraphino in anno 1582. loquente de militibus Alcantaræ, & de decisionibus Sacræ Rotæ Romanæ meminit eos sequutus Narbona *in 3.p. novæ recompilationis legum Hispaniarum lib.3. c.4. & lib.8. gloss. un. à numer.19.*

24 Immò Diana *moralium collector qui tom.1. tract.2. resolut. 50. & tom.4. tract.1. resolut.36.* scripsit dictos Equites esse verè Religiosos expresè palinodiam canit *tom.2. moral. tract.2. de dubiis regular. resolut.64.* quod Equites Sancti Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ, & Sancti Stephani non sint verè Religiosi adducit Sancium *in selectis, disut.49. num.12.* Suarez *in Enchiridion Casuum conscientiæ, lib.3. in verbo Religio*, Bonacinam *in Bulla Cœnæ, disput.1. quæst.16. sect.1. puncto 3. numer.16.* Alterium *de censuris, tom.1. lib.5. disput.16. cap.1.* Zanardum *in directorio Theologorum regularium præcepto 4. cap.31.* Vivianum *in praxi jurispatronatus* ubi testatur de decisionibus coram Seraphino, & addit Diana ita declarasse Sacram Congregationem Cardinalium die 10. Novembris 1609. dicens cum Aragonia 2. 2. *qu.103. art.4.* quod proprius finis harum Religionum, est quid temporale, scilicet militia.

Summa itaque ratione receptum est communiter, tales 25
milites, sæculari jurisdictioni subjectos esse, prout expresè tenet Roffredus Beneventanus *in tract. de libellis, part.1. in rubrica quomodo concipiatur libellus super Episcopi juribus, columna 1.* Firmianus *in tract. de Episcopo lib.4. par. 4. numer.16. versic. subsequenter*, Dominicus Sotus *lib.7. de justitia, & jure, quæst.15. fol.674. column.1. vers.3. autem*, Bart. Bald. Anchar. Soccinus, & alii, quos refert, & sequitur Marcus Salon *de Pace, cons.12.* Sarmiento *in Monitorio 55.* ubi dicit Martinum Navarrum dicentem est fori Privilegio gaudere manifestè errasse, immò ejus dictum esse falsum, & numquam auditum, neque visum, ut apud Judices Ecclesiasticos conveniatur eorum aliquis; nam conveniuntur coram secularibus Ordinarii cujuslibet Civitatis Hispaniæ ubi commorantur; sequitur Villadiego *in politica, lib.5. §.2. numer.112.* & esse verissimam opinionem testatur Cevallos *part.2. de cognitione per viam violentiæ, quæst.149. numer.22.* & D. Carlevalius *de judiciis, lib.1. tit.2. quæst.6. art.3. num.433.* dicit se remittere ad concordata.

Unde Doctissimus Dom. Petrus Uries olim dignissimus 26
Judex M. C. V. *in ritu 235. part.2. num.109.* ait, quod Equites Ordinum militarium (exceptis Hierosolymitanis Sancti Joannis quos gaudere certum est, & posse per hoc privari in Gubernijs Civitatum voce activa, & passiva scribit Mastrillus *decis.290. num.28.* Theodorus *allegat.90. à num.7.*) non esse verè, & propriè Religiosos, & ideò fori Privilegio non gaudere & ait secundum Martam *de juris-*
dict. cap.32. num.6. part.2. quod Equites milites sunt in 27
duplici differentia: quidam enim sunt merè Laici, qui nullius Religionis Regulis ligantur ut sunt Equites aurei Velleris vulgò dicti *del Tesone*, Equites Sancti Michaelis in Francia, qui cum sint merè seculares non est cur gaudeant aliquo Privilegio ad textus *in Canone duo sunt 12. quæst.1.* Cassaneus *in Catalogo Gloriæ mundi, part.9. considerat.10.* Petrus Gregorius *lib.15. cap.35. num.11.* de quibus Equitum ordinibus, ac de aliis similibus idem tenet Azorius *tom.1. lib.12. cap.16. vers. quartò quæritur*, apud quos videbis originem, & institutionem horum ordinum. Alii autem Ordinis militaris sunt Ecclesiastici, & horum aliqui jurant & profitentur tria prædicta substantialia vota; alii verò non qui jurant sunt Equites prædicti Hierosolymitani propterea verè, & propriè sunt Religiosi, & Ecclesiasticæ personæ ideoque gaudent fori Privilegio *cap. cum & plantare, & capit. seq. de Privilegiis* glossa *in verbo Ecclesiastici in Canone quisquis 17. quæst.4.* similis glossa *in verbo Ecclesiasticus, in cap. sciant cuncti de electione in 6.* Febo linus *in cap.2. num.8. de foro competenti*, Marta ubi suprà, *numer.5. & part.4. casu 113. num.32.* Petrus Duena *regula 99. ampliat. 5.* ut refertur *tom.1. diversarum regularum juris, lib.3.* Bovadilla *in sua politica tom.1. lib.2. capit. 19. numer.11.* Petrus Gabellus *centuria casu 64.* Maurus Burgos *de modo procedendi ex abrupto, quæst.65. num. 58. centuria 1.* & in Regno Neapolitano quotidie ita practicari refert Uries; aliis verò Ordines qui Matrimonium contrahunt, de quibus plures refert Uries, & licet Uries referat Martam dicentem S. P. Privilegio exemisse hos Equites à foro seculari, & disputat an possit fieri concludens, quod sic tamen Marta se remittit ad Cavalcanum *decis.33. num.17. part.2.* qui Cavalcanus loquitur de militibus Alcantaræ, & de militibus Sancti Stephani, verbum nullum, & subdit, Uries fuisse interdum milites Alcantaræ, & Calatravæ ad suos Judices remissos vigore Privilegiorum Apostolicorum ibi receptorum, uti intelligitur Azevedus *in l.14. tit.5. lib.3.* alias ubi usu recepta non sunt talia Privilegia per Judices Ordinarios locorum cognosci debent ex Mastrillo *d.290.* & Francisco Antonio Cosana Siculo *cons.42.* Cavalcanus
dict. decis.33. num.17. quia cum non sint verè & propriè 28
Religiosi competere remissio vigore Bullarum Pontificum: ergo si Bullæ non fuerunt receptæ, neque executoriatæ, neque practicatæ in Territorio Principis, de quo loquimur non poterunt nunc Ministri alterius Principis petere remissionem, neque ipse Miles carceratus ut de Regno Siciliæ, Neapoli, Sardiniæ, &c. testatur Uries, ubi suprà, unde doctissimus Bonacina *tom.3. de censuris, disp.2. q.2. puncto 6. sect.3. num.7.* de talibus Religiosis secundum quid loquens an gaudeant fori, & Canonis privilegio se re-

se remittit ad consuetudinem, & subdit in aliquibus Regnis fuit receptum non gaudere, & in fructibus commendarum eorundem fit executio per Judicem sæcularem pro delictis Commissis illius loci, ubi delinquit, & idem Marta refert decisum in Rota Urbis in una Lucana Plebis sub die 25. Maji 1597. de qua Doctor Marta *p.2. c.3. nu.35.*
29 qui ait non gaudere, & doctissimus Ferdinandus à Castro Palao *to.6. in tr. de censur. disp.3. puncto 23. §.1. num. 16.* ait quod in talibus militibus standum est consuetudini, & privilegia sunt spectanda & consideranda qualiter sint consuetudine recepta, & adducit Molin. *to.3. disp.50. n. 50.* attestantem per multos annos diligenter hanc rem examinasse, non gaudere.

30 Probatur quartò, ex P. Fragosio *de republica Christiana, to.2. de censur. §.2. numer.44.* qui dicit quod ad reliquos Equites S. Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ, &c. qui laicaliter vivunt, & non absolutam, sed conjugalem castitatem servant, nec absolutam obedientiam, & paupertatem vovent, non esse personas Ecclesiasticas, sed secundum quid, cum participent quædam quæ ad statum Religionis pertinent, ideoque magis laicis quam Clericis, & Religiosis sunt affines, unde Molina apud Fragos. *ubi suprà*, dicit Commendatarios S. Joannis gaudere privilegio Canonis; cæteros autem Hispaniæ, & Lusitaniæ à principio ipsorum ordinum habuisse idem privilegium ex Alexandro III. in Bulla edita de an. 1175. in fundatione Ordinis Divi Jacobi, quod etiam habetur per alias Bullas Pontificias, quia verò multis ab hinc annis non fuit scrupulus, si forsan percutiatur Commendatarius prædictorum Ordinum, qui instar laicorum vivunt, ideò non gaudere privilegio Canonis opinatur, sed præscriptum jam esse in hoc Regno adversus illos, dicit tamen Fragosius post Molin. quod si intra 40. annos antecedentes inveniatur alicui eorum fuisse servatum privilegium Canonis, dicendum est Commendatarios adhuc, & milites eorum Ordinum eo gaudere, unde sic argumentor ex Fragosio præscribitur privilegium Canonis uti ibi præscriptum est per Molinam, ergo etiamsi vigore Bullarum habere deberent milites S. Stephani tale privilegium, quia tamen non sunt verè, & propriè Religiosi, præscribi possunt eorum exemptiones favores, & privilegia, cum ergo non sint observata ab immemorabili tempore in Territorio Principis, de quo in præsenti dicendum est esse præscriptum, nec teneri illud observare Ministros ejus.

31 Idque est quod D. Octavius Caracciolus *de foro privilegii, & ejus remissione asserit*, scilicet, *in proœm. a nu. 19.* post Carolum de Grassis *effectu 1. n. 109. fol.121.* dum ait Milites S. Stephani, & Lazari, non gaudere privilegio fori in Regno Siciliæ ultra farum, nec in Regno Neapolitano, ex quo in privilegiis non habent regias exequutorias ex Cæsare Imbriano *de Iudice Regni p. ult. nu.25.* ergo licet essent Religiosi verè, & propriè, ut Bassæus *in 1. tomo*, supponit *in verb. Religio*, *n.4.* tamen quia sunt tales vigore privilegii ibi erunt tales, ubi sunt eorum privilegia executoriata; & hoc sensu benè dicunt alii non esse propriè Religiosos, & ex vi Ordinis, ut observat Nicolaus Rodr. Fermos. *de for. comp. q.16.* post Carlev. *ubi sup.* idem Fermos. *q.17.* & propterea expectativa in collatione commendarum
32 non datur in Religionibus S. Mauritii, & Lazari Rot. apud Rojas *d.159. p.8. rec.* sic refert Marta *p.2. c.32. nu. 15.* quod tales Equites non sunt verè & propriè Religiosi, & ideò fuit decisum in una Lucana Plebis sub die 23. Maji 1579. ubi fuit d. Equites S. Stephani, non esse propriè Religiosos,
33 ideoque per hanc militiam non vacare pensionem sicuti per ingressum veræ, & propriæ Religionis in qua emittuntur tria vota substantialia post professionem vacat pensio, prout vacant beneficia prius obtenta *c. beneficium, de reg. in 6.* ideoque non gaudere privilegio fori, licet quoad alia reputentur personæ Ecclesiasticæ, ita Marta *ubi suprà*.

34 Probatur quintò, quia licet possit Pontifex privilegium exemptionis concedere laicis à foro laicorum, prout fecit militibus Calatravæ, & Militibus S. Stephani, inconsulto Principe laico, ut disputat & concludit Cavalc. *d.32. n.17. & 37. p.2.* & Marta *p.1. de jurisd. c.8.* dicit tamen id. Marta *p.2. c.32. n. 19.* quod cum d. exemptio sit meri juris positivi si moribus utentium, non recipitur non peccant contrarium facientes, imò quod d. exemptio tanquam præjudicialis Regibus & Dominis absolutis in quorum Regnis, & statibus fiunt tales Equites, non videtur admittenda, quia quæ pertinent ad exercitium Religionis possunt fieri in præjudicium Domini, sed non in aliis ex regula tex. *in l. adscriptitios C. de Sanctiss. Episc.* & tex. *in auth. adscriptitios, cum auth. seq. C. de Episc. & Cleric.* non obstante constitutione Regni nostri, quæ incipit adscriptitios, quæ est directa contra libertatem Ecclesiasticam, quia possunt pro 35
beneficio Reipublicæ Christianæ laici cogi, & compelli per Episcopos ad accipiendos Ordines sacros, ut fiant Ministri Sacramentorum, & rerum Ecclesiasticarum, ut post multas rationes concludit Alphons. Ojeda *de incompat. benefic. p.2. c.9. n.12.* Et ideò cum hoc privilegium exemptionis concedatur ex causa non auditis illis Principibus de quorum interesse tractatur prout in Regno Neapolitano, & aliis locis Principibus sæcularibus subjectis, ipsi Principes conservari debent in quasi posse, ut nihil præjudicii fiat, & ait Marta *ubi supr. p.4. cent.2. casu 113. nu. 32.* quod licet disponeretur inter Capitula Militum S. Stephani, nullum Equitem posse conveniri, nisi in Tribunali ejusdem Religionis, sine licentia auditoris Magni Magistri, tamen si 36
citatus fuerit miles in alio Tribunali, ibique compareat, & compiletur processus etiam in ditione Magni Magistri, non potest posteà dicere de nullitate processus, quia talis exceptio est dilatoria, & non potest opponi post litem contestatam, & per processum ad ulteriora, censetur illi renuntiatum juxta Bart. Theor. *in l. præced. in fin. C. de dilat.* & in his terminis fuit decisum in Rota Florent. unde extra Florentinam semper debent comparere, si nolunt pati præjudicium, & ibi servandæ sunt locorum consuetudines.

Ideò doctissimus Larrea *alleg. fisc.7. n.13. & alleg.11. n.1.* 37
ait, quod exemptus, si tractatus fuerit, ut non exemptus sibi intulit præjudicium, ut latè Thor. *voto 18. nu.25. to.1.* agens de quibusdam militibus, qui tempore impositionis Gabellæ, non se protestarunt, & sic visi fuerunt, sibi præjudicasse, & in illius contributionem consensisse, unde si poterant exceptionem opponere, & eam non opposuerunt censentur sibi præjudicasse ut in puncto Hier. de Laurent. *dec. Avenionensi 205. n.9. ibi.* Itaque qui spontè solvit, quod solvere non tenebatur, sibi præjudicat, nisi protestetur, & si patiatur se scribi in libro perdit privilegium *l.1. §. si quis tutor, ff. quando appellandum sit*, sic decisum docet D. Petrus Quesada *differt. juris differt.22. n.63. & seq.* Quod sanè probatur ex tex. *in c. accessissent 8. de const.* ubi ex unico 38
actu electionis colligitur Canonicum voluisse renuntiare privilegio quod habebat, de non esse in Ecclesia dignitas Primiceriatus, ut Summus Pontifex respondet, &c. ex qua regula privilegium etiam per unicum actum contrarium sibi præjudicasse docent Rebuffus *q.13. n. 113.* Marc. Ant. Genuens. *in pract. q. q.154. n.2.* Card. Tusch. *to.6. litt. V, concl.656. n.10.* Quesada *differt.22. n.59.* Ergo cum tales milites (exceptis Hierosolymitanis) non sunt verè, & propriè Religiosi, sed tantum secundum quid sint personæ Ecclesiasticæ, ut de Militibus S. Stephani Rot. dixit *ubi suprà*, & apud Duranum *dec.308. à n.6. p.2.* & plura Mastr. *p.3. dec.240.* Rota Maceratensis apud Thomatum *dec.6. nu. 22.* Grat. *p.3. c.457. numer. 25.* Lezana *p. 1. c. 50.* ideò opus 39
fuit Apostolica dispensatione ad retinendas pensiones, ut de Militibus Lauretanis habetur in Bulla Sixti V. ex privilegio dixit Rota apud Gregor. XV. *dec.18. & dec.40.* & apud Coccinum *dec.299. numer.3.* Episcopus Maranta *to.4. resp. 76. à numer.16. cum seqq.* qui aliter discurrit *de Hierosolym. p.5. resp.89.* sequitur Ægidius de Trullench. *in Decalogum, l.1. c.7. dub.12. §.3. & in Bulla Cruciatæ, fol.42. n.2.* & ideò Joannes de Escobar *in tract. variis, tom.2. de horis Canon. nu.11.* dicit milites S. Joannis, S. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, nec ex consuetudine teneri ad recitandum divinum Officium, licet sit præscriptum à regula, tum quia tale officium præscriptum à regula non potest dici Officium divinum, nec Canonicum præceptivum, sed Religiosum consultivum Sanchez *tom.2. Consilior. Moral. l.7. c.2. dub.* 40
51. concl.1. ubi extendit etiam ad Commendatores S. Joan. Baptistæ, latè P. Donat. *tom.3. tr.18. q.11.* tum quia verè, & realiter non sunt personæ Ecclesiasticæ, & non veniunt, nisi in favorabilibus sub nomine talium personarum, ubi sic de consuetudine est receptum, Pasqualigus *Can. quæst. cent.2. q.156.* & sic Lotter. *de re benefic. l.1. q.36. numer.36.* Velaschus *cons.108. numer.27. lib.2.* Vasqu. *controv. illustr. l.5. c.105. numer.48.* Bobadilla *in politica*, *l.2. c.19. numer. 10.* Postius *de manutentione*, *capit. 27. quæst. 7. §. 4.* Flores Diaz de Mena *lib.1. variarum quæstionum*, *quæst.11. numer. 201.* Reg. de Marinis *quotid. cap. 44. numer.14. tom.1.* Sperellus *decis. 2. numer.99.* & sic practicatum refert Quesada 41
Jun.

Jun. *disp.22. n.85. in fin.* & eorum professio S. Jacobi, scilicet fit in actu assumptionis habitus, & signatione purpuratæ Crucis, & fit sub Regula S. Augustini Canonicorum Regularium, ut ex Bulla Clementis VIII. Pauli III. & similibus Calatravæ, & Alcantaræ, sub Ordine Cisterciensis Regulæ professionem emittunt Cassaneus *consid. 8. p.9.* & subdit Quesada Jun. *d.dissert.22.n.85.* quod ex concordatis & rescriptis prædictis nulla habent privilegia tales milites, ut de Regno Sardiniæ dicit, de aliis Bobad. *l.2. politic. c.19. n.26.* Gironda *p.7. de Gabellis, in princ. nu.*48. & aliud diploma refert Regis Philippi Mastril. *dec.290. post nu.* 165. ubi remittit se ad consuetudines locorum, & explicat Breve Clem. VIII. *sub die* 31. *Ian.*1600. & Pauli V. *die* 5. *Ian.*1608. Idem Quesada Jun. *ubi supra, numer.* 85. ergo cum consuetudo sit contraria in hoc Territorio D. Principis, de quo loquimur, gaudere non debent tales milites: & hoc forsitan dicere voluit Villadiego *in politic. capit.* 5.
42 §.2. *numer.* 112. dum ait privilegia & exemptiones horum militum esse tantum localia (exceptis militibus Hierosolymitanis) & Pater Domin. Thom. del Bene acerrimus inimicus jurisdictionis laicalis, *tomo primo, de immun. c.1. dub.1. sect.1. in fin.* post de Grassis & Imbrianum, ac Danzam de pugna DD. *de qualit. offic.* ait d. Equites exceptis Hierosolymitanis nullum habere privilegium in aliis Territoriis Principum sæcularium, ex quo in dictis privilegiis non habuerunt Regium exequatur, seu Principis laici beneplacitum, & propterea subdit del Bene in praxi de facto cognoscuntur à judicibus sæcularibus, & fori declinatorium non opponunt.

43 Ex quo P. Verruelli *to.1. tr.8. miscell. q.63.* post relatam unam opinionem DD. dicentes laicos Equites esse verè Religiosos dicit *numer.*3. non esse, nisi secundum, quid imò ait quod tales milites S.Stephani, non sunt neque strictè, neque largè Religiosi, ut pluries practicatum refert exceptis Militibus Hierosolymitanis, qui licet propriè sint Religiosi, tamen dicit esse feudorum capaces teste Natta *cons.508. nu.*
44 509. licet apud nos non servetur, subdit tamen Verricelli, quod Commendæ Militares horum Ordinum non sunt beneficia Ecclesiastica, neque materia simoniæ, & sic absque peccato vendi posse, & absque peccato simoniæ, posse cedulam impetrari habitus S. Jacobi, S. Stephani, aut aliorum Ordinum Militarium, ut ex pluribus dicit Diana *p.3. tr.2. res.64. & p.5. tr.8. res.17. & p.9. res.35.* Joseph de Jan. *p.1. res.6.* & tandem dicit Verricelli *n.9.* Quod Eques antiquior absque ullo peccato injustitiæ reservat sibi, ejus Commendæ fructus, sua vita durante, dum renuntiat Commendam vacantem, seu non procurat, ut sibi conferatur, prout conferenda esse habetur ex Constitutionibus S.Stephani *tit.12. c.4.* adhoc, ut Magnus Magister alteri conferat, quia posset sibi retinere Commendam, sicut absque ullo peccato injustitiæ, possum accipere pecuniam, ut ex meo interesse Magnus Magister sibi conferat Commendam, Fagund. *de justitia & jure, l.5. c.2. nu.* 10. Diana *p.2. tr.2. res.64.* quia ad eam intercessionem ego non teneor, sequitur Ricc. *in praxi, p.4. res.*184.

45 P. Lezana *p.2. tom.1. c.5.* dicit *n.*58. non esse milites istos S.Stephani verè Religiosos, sed personas secundum quid Ecclesiasticas, dummodo quintam partem illarum redditum Conventui relinquant, novissimè P. Donat. *to.2. tr. 6. de privil. novitior. p.8.* post Novarium in summa Bullarum in Bullis Pii V. & post Leon. *de cens. in recollect. 6. nu.* 790. post eundem Ricc. *in praxi Religios. Ord. Militar. in res.*107. *usque ad* 186. dicit Donat. *q.9.* in Regno Neap. non gaudere, unde non habent proprium tribunal, & decisum refert Thor. *in verb. Milites*, & Mastril. *d. dec.* 290. *n.*164. & Costa Sicul. *ubi supra, cons.*42. P. Donat. *tr.6. qu.*
46 9. sic quoad immunitatem à Gabellis per laicos impositis esse attendendas consuetudines locorum, diximus suprà, secundum Ricc. *in praxi, p.4. res.*173. sic intelligendum, quia propriè non sunt personæ Ecclesiasticæ, Novarius *de elect. fori, qu.81.* Joannes Ramirez *in tract. de fundat. Ordinis S. Iacobi, cap.1. fol.18.* & qualiter possit stare castitas conjugalis cum statu regulari tractat post alios P. Donatus *tom. 3. tract.1. quæst.11. per totum*, qui ait, quod licet Equites S. Jacobi possint uxorem ducere, tamen non possunt transire ad secundas nuptias, nec quidem contracto matrimonio uti poterunt in diebus Dominicis, & Festivitatibus B. M. Virgin. Apostolorum, &c. nec item tempore belli, ne fortè debilitentur, ut habetur in eorum regulis.

Unde D. Fagnanus *in c. à nobis, n.35. de Bigamis*, dicit 47
hos milites gaudere fori privilegio licèt ducant uxorem, quod etiam de clerico conjugato affirmat secundum locorum consuetudines intelligi debet, quia ergo in usu non sunt talium militum Privilegia, ut de Regno Castellæ, & Lusitaniæ habemus, Siciliæ, Sardiniæ, & Neapolis in quibus etiam fructus commendarum sequestrantur per Laicos ob delicta commissa, ut ex Marta, Bonacina, Duardo, & aliis refert P.Donatus *ubi suprà, quæst.*10. non est curandum de Privilegiis, & subdit P. Donatus *ubi suprà, quæst.* 10. talem consuetudinem non esse contra libertatem Ecclesiasticam, quia tale jus immunitatis non competit Militibus prædictis de jure divino, sed de jure Privilegii, & positivo, ergo consuetudo contraria benè potest introduci, sicuti laici trahentes famulos familiares Episcopi ad Tribunal laicum, non incurrunt in excommunicationem: quia non sunt verè, & propriè personæ Ecclesiasticæ, quia secundum substantiam, & à parte rei sunt laici, *capite dilecto filio de officio Archidiaconi*, P. Donatus *ubi supra, quæst.*10.

Unde hos Milites posse renunciare Privilegio fori 48
cum consensu eorum Superioris dicit Ricc. *in praxi, p.* 4. *res.* 178. accedente præsertim consensu Magni Magistri, sed in statu nostri Principis observantia est non gaudere, & immemorabilis, quæ quidem observantia subsequuta est interpres firmissima privilegii, & legis declaratoria, ut
in l. minimè l. optima, l. si de interpretatione, ff. de legib. 49
c. cum dilectus do consuetudine, Seraph. *dec.*248. *nu.*5. & 6. Anton. Monach. *dec. Lucensi* 36. *num.*4. *Florentiæ* 46. *n.*37. & *dec.*47. *num.*1. & *seq.* Menoch. *l.5. præsumpt.* 34. *num.* 9. Farinac. *in recentior.* Rotæ *decisione* 642. *num.* 15. *p.1.* & *decis.*480. *num.6. p.2.* Riccius *dec.67. num.15.* & *decis.11. nu.* 11. & 12. *part.*1. Gratianus *dec. Marchiæ* 45. *num.*18. & *sequenti*, & *tom.3. c.526. à num.*33. Mandosius *in regula* 29. *quæst.2. num.3.* & 4. Ludovic. *concl.*38. Morotius *resp.* 14. *à n.*8. Valenzuela *cons.8. n.21.* Farinac. *cons.* 195. *n.* 31. *lib.* 3. Sanch. *tom.2. Decalogi, l.4. c.4. n.26.* Phœbus *dec.10. n.4.* & *dec.* 14. *n.*3. Gened. *pract. q. q.8. n.*13. Alderan. Mascard. *concl.2. à n.*139. Sesse *de inhibit. c.8. §.3. à n.*143. & *dec.*209. *à n.*19. & 22. Rota apud Postium *dec.*314. *n.* 8. & *dec.* 139. *numer.*10.

Cum ergo Domini cæterarum Provinciarum, & Re- 50
gnorum ita cum talibus militibus se habeant, non erit noster Princeps in culpa si faciat actum licitum, & publicè usitatum, ac permissum quod justè, & bene factum censetur, *l. quis sit fugitivus, §. apud Labeonem, ff. de ædil. edicto, c. quid dicam* 14. *q.*4. Pichard. *ad rubr. inst. de inoff. testam. n.9.* Genuen. *in pract. qu. q.* 46. *n.* 4. Barbos. *axiomate* 136. *n.*12. Salgad. *de supplic. ad sanctissimum, p.* 1. *c.* 2. *nu.* 146. & 114. unde publica observantia facit actum licitum,
& permissum aliàs de jure illicitum, & ex legitima obser- 51
vantia nascitur excusatio sicuti injusta etiam consuetudo excusat Honned. *cons.96. nu.2. vol.* 1. Beccius *cons.4. nu.*17. Maceratensis *l.1. var. res.62. num.* 3. Trivisanus *decis.* 169.
*num.*2. Giurba *dec.80. à nu.*30. ubi plura congerit ad propo- 52
situm, & etiam si proveniat à principio injustum, ut latè Salgad. *de reconciliatione Bullarum, p. 2. c.2. à numer.*122. & quia quod communiter fit legitimè fieri censetur, *l. certi conditio, §. si nummos, ff. si certum petatur*, & qui facit illud quod cæteri facere consueverunt non est culpabilis,
Bart. *in l. si pignore, §. fin. ff. de pignor. act.* Bart. *cons.* 140. 53
*volum.*1. Paul. *consil.*423. *volum.*1. ubi dicunt, quod consuetudo excusat à culpa latissimè Antonius Gabriel *lib.7. de maleficiis, concl.8. numer.* 29. Tiraquell. *de pœnis temper. causa* 42. & consuetudo etiam irrationabilis excusat à pœna, glossa *in cap. venerabilis, in verbo migrasse de consue-*
tudine, ubi Petrus Ancharanus, idem Ancharanus *consil.* 54
51. & 283. & plures citat Gabriel *ubi suprà, numer.*18. qui dicit quod consuetudo facit licitum quod non erat licitum, ex Romano *in dict. leg. certi conditio, §. nummos, ff. si certum petatur*, & ibi Jas. Marsilius *consil.* 90. & *consil.* 100. Bartolus *in d. l. si quis sit fugitivus, §. apud Labeonem, ff. de ædil. edicto*, ubi facit actum, qui communiter licitus reputatur, si in rei veritate illicitus sit excusatur, Gratus *consil.93. colum.2. volum.* 2. & *consil.*49. *eodem volum.* Maceratensis *lib.3. resolut.*41. Cardin. Tusch. *litter. P, concl.* 280. Giurb. *cons.29. num.35.* & *cons.37. nu.* 30. & *consil.79. num.* 76.

Ergo si in aliis Regnis aliorum Principum temporalium practicatur, ut non gaudeat, & in hoc statu nostri Principis ab

ab immemorabili sic fuit practicatum, non erit dicendum nunc competere horum militum remissionem suo Magno Magistro, & ejus Ministris ut ex supra probatis clarissimè constat.

55 Neque dicas, quod si hoc esset sequeretur posse introduci per consuetudinem causas clericorum cognosci per Judices laicos, non obstante Concil. Tridentin. *session.* 21. *de reformat. cap.* 2. & posset dicere sic facere Regem Hispaniarum Siciliæ, sed hoc absurdum esse dicere: ergo, &c.

Respondeo enim, quod Rex noster Catholicus in Sicilia exercet utramque jurisdictionem etiam spiritualem tanquam Legatus à latere in Regno Siciliæ non ex consuetudine aliqua, sed ex Privilegio concesso Rogerio I. illius Regni Regi, qui ob eximia beneficia facta in Ecclesiam obtinuit ab Urbano Papa II. non solum titulum Regis Siciliæ, verum etiam singulare Privilegium, nempè ut deinceps Si-
56 ciliæ Rex habeat utrumque gladium, qui cognoscit de omnibus causis Ecclesiasticis, & spiritualibus tangentibus ad forum Ecclesiasticum, atque de causis exemptorum tamquam Legatus à latere Sedis Apostolicæ vigore d. Privilegii, & tam per viam appellationis ab omnibus ordinariis, & Judicibus exemptorum, quam etiam in prima instantia per viam simplicis gravaminis, seu recursus absque appellatione, quo gravamine à parte proposito judex Monarchiæ retinet totam causam in suo tribunali, juxta immemorabilem praxim etiam post Tridentinum *sess.* 24. *de refor. c.* 2. preservans primam instantiam ordinariis locorum, quia Concilium in hoc non fuit ibi receptum, ut etiam aliqua capita Concilii non fuisse servata, Salgadus *de ret. Bullar. p.* 1. *c.* 2. *numer.* 114. *&* *de Regia protectione, p.* 1. *c.* 1. *à num.* 131. *& d. p.* 1. *c.* 2. *num.* 133. *&* 134. unde aliquibus decretis Concil. Trid. non receptis in aliquibus Ecclesiis Cathedralibus dicit Garsia *p.* 11. *de Beneficiis, c.* 5. *à nu.* 149. *cum sequentibus*.

57 Imò Principes, qui obtinent Regalias, ut sunt Domini absoluti ita se habent, quod in quibuscumque constitutionibus generaliter loquentibus contra jura, & Privilegia nunquam includunt; sed potius excepta, intacta, & præservata remanent ab eorum prerogativam, & excellentiam, *c. fin. de Offic. delegati in* 6. *cap. ne reliquis de Privileg. in* 6. *c. solitè de major. & obed.* ut pluribus notat Gonzalez *de alternat. gl.* 24. *à numero* 155. *cum seqq.* nam quod speciali nota, & expresè dignum est si sit omissum, censetur quasi neglectum *l. item apud Labeonem*, §. *ait Prætor*, *ff. de injuriis*, *l. eos C. de acquæductu l.* 11. quod latè exornat Castillus *de tertiis debitis*, *cap.* 2. *à num.* 8. Nam jus Regum est efficacius quocumque alio *l. cum multi*, *Cod. de bonis quæ liberis*.

58 Quod vero Monarchia Siciliæ non sit subjecta, vel revocata per Bullam Cœnæ defendit post alios P. Enriquez *de Pontificis clavibus*, *c.* 26. *per tot.* ubi ait quod Rex Catholicus non procedit ibi authoritate Laicali; sed authoritate Apostolica; undè sic formatur argumentum contrarium si Rex Hispaniæ Privilegio Monarchiæ uti vellet extra Siciliam non posset; ergo privilegia Apostolica concessa militibus de quibus suprà, sunt localia, vel in aliis Regnis ubi non habuerunt exequutorias literas, non sunt admittenda, vel ubi per contrariam consuetudinem sunt abrogata, non sunt veneranda.

59 Privilegium verò Monarchiæ Siciliæ, ejusque authoritas refert à Camillo Borrello *de præstantia Regis Catholici*, *c.* 71. concessum enim fuit Rogerio Hormantino tunc Comiti Siciliæ, & Calabriæ, ejusque filiis, hæredibus, & successoribus in perpetuum anno Domini 1099. 3. Nonas Julii cujus verba ad literam refert, & latè comprobat, & adducit plures casus qui per Monarchiam ad Sedem Apostolicam fuerunt delati, & ad eamdem Monarchiam per Papam remissi, quos etiam recenset Marius Muta *super Capitula Regni Siciliæ*, *tom.* 3. *c.* 35. Thomas Fazzel. *de Rerum Siciliæ origine*, *decade* 2. *l.* 7. *c.* 1. Marianus *de rebus Hispaniæ l.* 10. *c.* 5. Gaufredus Monachus *de reb. Hormantinis in Italia gestis*, *l.* 4. *c.* 29. Joseph Carneval. Siculus *lib.* 1. *hist. Siciliæ*, Hieron. Zurità *l.* 3. *annalium Aragoniæ*, *cap.* 68. Franciscus Murolius *in Compendio rerum Siciliæ*, *l.* 3. *fol.* 98.

60 Vigore Privilegii; ergo non consuetudinis Rex Siciliæ tenet Tribunal Monarchiæ ibi Solorzanus *l.* 3. *de jure Indiarum cap.* 1. *num.* 71. *cum sequentibus*, & facta concordia inter Sedem Apostolicam, & Regem Catholicum, fuit dispositum, ut scilicet Judex nominetur à Rege Ecclesiasticus in Sacris constitutus, & nominatio fit independenter à Sede Apostolica, ut fuit Salgadus nominatus à Philippo IV. de anno 1636. scio Card. Baronium *tom.* 11. *anno Christi* 1097. *nu.* 28. hanc Monarchiam improbare, & rigidis verbis; atque asperis piissimos Reges Hispaniæ, ea augentes increpat, & Bullam Urbani II. commentitiam, ait, vel adulteratam esse dicit. Sed contra Baronium in hac causa plures doctissimi viri scripserunt, ut Joannes Beltranus de Guevera, Jacobus Gordonus *in sua Chronologia* anno 1610. de cujus executione meminit Solorzanus, *l.* 3. *n.* 78. *& cap.* 77.

Undè à primo ad ultimum pro nostro Principe est respondendum: quia hæc est veritas. Die 25. Novembris 1663.

DISCEPTATIO CXXII.

SUMMARIUM.

1 *Fidejussor, an censeatur liberatus ex vi taciti pacti, quando creditor agit per plures annos contra Principalem.*
2 *Articuli proponitur disputandi in præsenti usque ad numer.* 3.
3 *Textus* in leg. si creditores, Codice de pactis, *adducitur*.
4 *Text.* in leg. reos, Codice de fidejussoribus, *adducitur*.
5 *Textus* in leg. an in duo, ff. de duobus reis, *adducitur*.
6 *Correi discussio qualiter facienda sit.*
7 *Divisio tertiarum, quando inter duos correos censeatur inducta.*
8 *Discussio suis expensis qualiter facienda.*
9 *DD. auctoritates adducuntur ad propositum.*
10 *Fidejussoris privilegia plura sunt, & quæ.*
11 *Fidejussor, qui renunciavit excussioni, potest illam petere suis sumptibus faciendam.*
12 *Duenæ auctoritas cum aliis adducitur.*
13 *Text,* in leg, unde quæritur, ff. commodati, *explicatur*.
14 *Beneficium expensarum correis competens, quodnam dicatur.*
15 *Beneficium correis competens, de quo in præsenti commendatur, & practicatur.*
16 *Canonistarum sententia approbat beneficium, de quo in præsenti.*
17 *Scayni* dec. 85. *reprobatur in præsenti.*
18 *Beneficium expensarum in generali renunciatione, non venit.*
19 *Beneficia competentia correis, & fidejussoribus, quo jure sint introducta.*
20 *Beneficia fidejussorum, & correorum an possint renunciari.*
21 *Fabri sententia in rationalibus* in d. l. unde quæritur, *improbatur*.
22 *Excussio an cesset, ubi agitur de bono, & æquo.*
23 *S. C. sequutum alias fuit opinionem, quam defendimus.*

ARGUMENTUM.

Exornatur famosus ille text. *in leg. unde quæritur*, *ff. commodati* cum pluribus concordantibus duobus reis debendi, & fidejussoribus dari Beneficium excussionis fundatur etiam si illi renunciaverint, dummodo propriis expensis velint excutere eum, ad quem pecunia pervenit, quod Beneficium expensarum appellatur, & practicatum dicitur in S.C. contra Antonium Fabrum, Scaynum, & alios.

PRO

Josepho Rispolo,

CUM

Hæredibus quondam Hieronymi Tenerelli.

FACTUM.

JOseph Rispolus conventus ab hæredibus quondam Hieronymi Tenerelli vigore pacti executivi pro solutione nonnullarum annatarum decursarum annuorum scut. novem olim in anno 1606. d.quondam Hieronymo pro capitali scutorum centum per Vincentium, & Philippum Vozzavotra cum fidejussione, & in solidum obligatione ipsius Joseph mediante instrumento venditorum ex intrinsecis mediis, aut non teneri, nec posse molestari, aut saltim non sic via executiva, & immediatè conveniendum clarè demonstrabitur.

1 Quia, cum per annos ferè 28. tam d. quondam Hieronymus, quàm ejus hæredes egerint solummodò contra prædictos de Vozzavotra principales debitores pro consequutione prædictorum annuorum scut.9. & ab eisdem illas exegerit, nullatenus requirendo, nec molestando ipsum Joseph fidejussorem,& insolidum obligatum fuit prout censetur ex vi taciti pacti liberatus, & à dict. ejus obligatione exemptus.

2 Quia ex electione facta prædictorum de Tenerello creditorum conveniendi, & exigendi contra ipsos de Vozzavotra principales, & correos, omissa persona prædicti Joseph, aut censeri debeat similiter liberatus, & exclusus ab obligatione prædicta, aut saltim debeat expectari exitus judicii per prius moti contra dictos de Vozzavotra ad finem, ut si facta contra illos discussione repertum fortè sit eos non esse solvendo, tunc possint ipsi de Tenerello dirigere gressus suos contra prædictum Josephum.

3 Et tandem, quod saltim debeat prius fieri discussio contra præfatos de Vozzavotra principales debitores, & in quorum beneficium versa fuit pecunia, & utilitas negotii, & contractus ad eos spectavit, & hoc sumptibus, expensis, & periculo ipsius Joseph, qui nullam sensit contractus prædicti utilitatem, prout jam conditionaliter, & successivè d. expensas pro effectu prædicto obtulit erogare, & si facta excussione prædicta non poterit d. hæredibus satisfieri; tunc de proprio solvere, & ad hoc admitti, & si ex instrumento appareat ipsum, & uti fidejussorem, & uti correum beneficiis in favorem fidejussorum, & correorum inductis renuntiasse.

4 Quoad primum adducitur 1. Tex. *in l.si creditores, C.de pactis*, in quo si creditor plures correos obligatos in solidum habens potens ab unoquoque ipsorum totum exigere, partem suam ab uno ex eis exegerit, censetur ex tacito pacto illos ab obligatione solidi liberasse. 2. Tex.*in l.liberum, C. de fidejus.* Ubi quamvis creditori fuerit à principio liberum adversus omnes debitores, seu fidejussores agere, tamen, si super petitione facta contra unum tantùm ex eis fuerit lis contestata, censetur petitio divisa, & amplius illa non reintegratur contra alios, qui exceptione taciti pacti apponere possunt, ex gl. *in verb. juris ratio non patitur.* 3. Tex. *in l.qui semisse, ff. de usur.* ubi si qui in semissis usuris erat obligatus, per multos annos, minores quam convenerat, præstitit, exemptione taciti pacti juvatur contra hæredem creditoris petentem semisses; respondendo jureconsf. per hæc verba si in exolvendis ex mora usuris per tanta tempora, mora per debitorem non fuit, posse, secundum ea quæ proponerentur, obstare exceptionem. 4.Tex. *in l.adversus juncta l. quamvis, C.de usuris*, ubi adversus creditorem usuras majores ex stipulatu petentem; si probetur per certos annos minores fuisse posteà consequutas datur utilis pacti exceptio, id est secundum gl.*taciti in ver. pacti* cujus dispositio est in casu prędicto etiam contra Universitates, & Civitates, exemplificando eadem gloss. numerum actorum annorum, dicit per decem, vel viginti, vel secundum Azzonem per triennium.

5 Non obstat tex. *in l.reos C. de fidejus.* ubi expressis, & in proprio Themate casus nostri, per hæc verba disponitur, scilicet reos principales, vel mandatores simpliciter acce-
ptos eligere, vel pro parte convenire, vel satis non facien-
te, contra quem egeras primo, post illum ad alium rever-
ti, cùm nullus de his electione liberetur, licet, ex quo
hæc nostra prima ratio non fundatur in simplici electione
creditoris; sed in tacito pacto, quod non ex simplici tan-
tum electione oritur, sed amplius, aut ex diuturnitate
temporis, aut ex litis contestatione, & similibus funda-
tur, ut gloss. ipsa solvere videtur, tam *in dict. leg. credi-
tores*, quàm *d.l. reos*, quæ autem sunt circa electionem,
in sequenti secundo fundamento per d. Rispolum proposi-
tum congruum est videre.

Quoad secundum licèt prætendi possit, ut simplici ele- 6
ctione creditoris agentis, vel exigentis ab uno ex correis,
nulla præcedente protestatione, alterum correum, & in-
solidum obligatum liberari æquè, ac si ex acceptilatione
ejusdem, & creditoris, ad text. qui claris verbis id aperit
in l.cum duo ff. de duobus reis, cujus hæc sunt verba, cum
duo eadem pecuniam, aut promiserunt, aut stipulati sunt
ipso jure, & singulis in solidum debetur, & singuli in so-
lidum debent. Ideoque petitione, & acceptilatione unius
tota solvitur obligatio, & respondendo ad tex. *in d.l.reos*,
C. de fidejuss. dicit gl. *in d. l. cum duo in verb. petitione* quod
hic electio fuit post litem contestatam, ibi vero posteà, aut
hic in judicio ibi extrà judicium, aut hic cum effectu, ibi
aliter, & sic cùm in casu nostro, & fuerit super petitione
prædictorum de Tennerello, nedum lis contestata; sed
processum usque ad condemnationem, & litterarum exe-
quutorialium expeditionem, & fuerit dicta electio facta in
judicio, & tandem fuerit cum effectu, qui non est, qui
non videat, quod adest, & adfuit, imò fuerit consum-
matus effectus, cùm nedum pro tot annos exactum sit so-
lummodò à prædictis de Vozzavotra principalibus debito-
ribus continuatis temporibus, post habito d.Josepho Rispo-
lo, verùm etiam ultimo loco ab eis actum sit contra eos-
dem de Vozzavotra nulla facta protestatione, seu reserva-
tione contra illum, & processum contra ipsos usque ad ter-
ras compulsoriales.

Tamen admittendo pro nunc, citra veritatis præjudi- 7
cium, solam electionem etiam in judicio & post litem con-
testatam, & cum effectu factam non operari alterius cor-
rei liberationem nulli dubium erit, quod saltem in hoc ca-
su erit primo loco discutiendus correus taliter electus, &
absque ulla protestatione a creditore conventus, quod pro-
batur ex eodem *l.reos, C. de fidejuss.* in illis verbis, vel sal-
tem non faciente contra quem egeras primo post illum li-
cet reverti, idem probat gl.*in l.si creditores, in una ex ejus
solutionib.* affirmando, quod dicta lex Reus procedit exi-
stente alio correo electo non solvenda, & pro hac senten-
tia videatur punctualis decisio, seu diffinitio Anton. Fabr.
dec. 7. sub tit. de fidejus. qui pro sua hac resolutione adducit
Affl.142.per quam decisum apparet, quod agendo creditor
sine protestatione contra aliquos & sibi in solidũ obligatos,
tunc demum sibi præjudicat si ipsi sint solvendo,secus si sol-
vendo non sint, nam hoc casu poterit agere, & habere re-
cursum contra alium, contra quem à principio non fuit
actum, aut exactum, asserendo eandem juris esse dispo-
sitionem in creditore petente, & in creditore exigente, &
de dicta decisione Afflicti mentionem facit Regens Capyc.
Latro *decis.*112. *numer.*11. & 12. qui *numero* 25. inductam 8
esse divisionem etiam respectu tertiarum pro futuris annis
affirmat; si ita per plures annos fuerit per creditorem
exactum, allegans ad hoc *dict. leg. qui semisses, ff. de
usuris*, & Alciatus *in dict. leg. si creditores, C. de pactis,
numer.*27.

Quoad tertium, quia utilitas negotii, & contractus 9
tota versa fuit in beneficium prædictorum de Vozzavotra,
nullam autem consequutus fuit dictus Rispolus correus,
& in solidum obligatus: sequitur juris dispositio in æqui-
tatis ratione fundata, ut possit excipere, quod discutia-
tur prius alius correus, seu principalis debitor, sed suis
expensis, & periculo suo, itaut, si facta taliter discussio-
ne non poterit super bonis d. principalis debitoris dictis de
Tennerello satisfieri. Tunc ipse teneatur ex dispositione,
tex. *in l. unde quæritur, ff. de commod. juncto §.fi. leg.5.eod.
tit. & in l.cum in plures, §. vestim. ff. loc. & cond.* Quare
quod fidejussor in spem, qui uti principalis, & principaliter
obligatus cum juramento, & renuntiationibus *auth.de fide-
jus. & de duob. reis*,& omni legum auxilio in beneficium fi-
dejussorum, & correorum introducto possit petere suo
sumptu,& periculo excuti principalem debitorem,ad quem
pecu-

pecunia, & utilitas pervenit pro absoluto, & indubitato affirmat, hancque esse receptissimam DD. sententiam statuit Anton. Merenda *libro primo*, *controve. jur. cap.* 1. pro qua ultra Bart. *in diversis locis*, adducit multos alios Doctores *numer.*30. & plus affirmans eorum dicta, & loca diligenter, & sigillatim perpendisse, ut *numer.*1. *per totum*, & Bart.prædictosque omnes alios Doctores loqui in terminis, quando scilicet remedium *const. de fidejuss.* & de duobus reis competere non potest fidejussoribus, & eis, qui pro alieno debito se obligaverunt, uti principales, & sub *numer.*2.

10 Hanc eandem sententiam pati, & communi voto sequuti sunt infiniti alii Doctores non allegati à Merenda, nempè Anton. Gomez *var. resol. tom.*2. *c.*12. *numer.*2. qui loquitur in duobus Reis debendi, etiamsi beneficio divisionis sit renuntiatum ex text. *in d.l. inde quæritur*, *ff.commod. & d. l. cum in plures*, §. *vestimenta*. *ff.locat.*allegans Bart. *in l.*3. §.1. *ff. de duob. reis*, & ibi communiter DD. & idem Gomez *in commod. ad l. Tauri* 61. *numer.*3. *vers. ex qua lege*, asserens ex æquitate posse in solidum obligatum, qui nullam percepit utilitatem, petere, ut suis sumptibus excutiatur prius principalis, sequitur Eman. Suar. addens ad Gomez *in d. cap.* 12. *de duobus reis*, allegans nonnullos alios DD. hancque sententiam dicit esse æquitati apprimè consentaneam.

11 Jacobus Philippus Portius *conclus. comm. utriusque juris*, *lib.*1. *conclusione sive regula* 41.qui positis diversis limitationibus, in quibus fidejussor non gaudet ejus privilegiis, seu dubitari potest, an gaudere debeat, & an præsertim, si juramentum, scilicet interveniat, ut in prima limitatione. Item, si se obligat animo novandi obligationem principalis debitoris, ut in 14. Item, si se obligavit per publicum instrumentum guarentigiatum, ut in 23. Item, si renuntiatum sit beneficio discussionis, ut in 26. Item, si fidejussor sit campsor, vel mercator, ut in 27. Item, si se obligavit pro alio principaliter, ut in 28. Dicit tandem in *limit.*33. *vers. Item nota*, quod in omnibus supradictis casibus, in quibus non fit discussio contra principalem debitorem potest fidejussor dicere, quod excutiatur ille, ad quem pecunia pervenit ejus sumptibus, & periculo, allegans per hoc Paulum de Castro, Romanum, & alios; & licet in contrarium alleget Bald. & Contardum, tamen Bald. *in d.l. cum in plures*, §. *vestimenta*, *ff. locati*, expressè adducit hunc text. pro uno ex correis, ad quem pecunia non pervenit ut possit cogere creditorem, ut agat contra alium, qui pecuniam habuit, sumptibus tamen, & periculo ipsius, & dicit esse menti tenendum, quia licèt communiter in instrumentis renuntietur beneficio de duobus Reis, tamen his legibus *d.l. unde quæritur*, *& d.* §. *vestimenta*, non communiter renuntiatur, Contardus verò *in repet. l. diffamari*, *c.*3. *numer.*129. *in ampliat.*21. clarè etiam loquitur pro fidejussore, ad quem pecunia non pervenit, addendo solum dummodo non difficilè sit adversus tertium experiri; quod non negatur, & neutrum est in casu nostro, nec difficultas prædicta, nec discutiendus est tertius, sed idemmet principalis debitor, Bald.verò *in l.*1. *C. de conven. fisc. debit. l.*10. nedum contradicit huic sententiæ, sed magis potius illam confirmat, dum postquam *numer.*16. quæsivit, an si unus ex duobus principaliter obligatis, qui verè sit fidejussor, habeat beneficium excussionis, & respondet, quòd non, quia principaliter se obligando excussionis, renuntiasse videatur, quærit immediatè an possit consequi spatium, infra quod possit exigere correum, qui re vera principalis est: & licèt dicat videri quod non ex *l.pœn. ff. locat.* tamen in contrarium dicit facere text. *in l. fideicomm.* §.*ult.ff. de leg.*3. & hoc dicit esse notandum: utraque Bald. hic non tangit quæstionem de excussione concedenda fidejussori, sive correo obligato, qui utilitatem negotii, non sensit cum temperamento prædicto expensarum, nec mentionem facit *de d. l. unde quæritur*, *& de d.* §.*vestimenta*.

12 Petrus Dueña *in Regulis utriusque juris reg.*335. *limit.*19. tam in duobus Reis, quàm in fidejussore, & principali asserens in fine, quòd in casibus, in quibus fidejussor potest conveniri ante principalem, potest ipse fidejussor petere, ut suis sumptibus principalis prius conveniatur, pro quo, ultra Bart. & Bald. alios allegat.

13 Palacius Rubios *in c. per vestras*, *de donat. inter vir. & uxor. in* 5. *notabili*, *numer.*4. *ad finem*, *vers. hinc est etiam*, qui loquitur stante lege, vel statuto, quòd creditor agere possit contra principalem, ut fidejussor, qui nullum commodum contractus habuit, sit audiendus, ut principalis prius excutiatur, & conveniatur, & aliter creditorem videretur malitiosè agere, cùm sibi non noceat, & fidejussori prosit, & de hoc fortius, si fidejussor dicat, quod principalis suo periculo, & expensis conveniatur, & Palacius allegatur, nedum ab Addente prædicto ad Gomes. sed etiam à Pet. Dueña *loc. cit.*

Felic. *de censib. l.*3. *c.*2. *numer.*12. adducens tex. *supradictos eorumque propria verba*, *l.unde quæritur*, *ff. commod. & §.ait Celsus*, *d.l.*5. *ff. eod.* Hancque execeptionem fidejussori, aut correo, qui utilitatem non sensit, etiam adversus instrumentum guarentigiatum,& licèt sit renunciatum beneficio divisionis, aut excussionis competere, cum Gomes. *d.c. de duob. reis*. 14

Roder. *de annu. reddit. libro secundo*, *quæst.* 5. *numer.* 15. afferens in medio hunc articulnm remittit, se ad Bart. & alios, inter quos Gomez. *in dictis duobus suprà citatis locis*.

Velasquez de Avendan. *de censib. Hispan. cap.*94.*numer.* 7. asserens quòd quamvis correi, qui simul se obligaverunt insolidum, etiamsi probetur pecuniam in utilitatem unius conversam fuisse, aut etiam expresse divisionis beneficio renunciaverint, illud perdiderint;aliud tamen quod vocatur beneficium expensarum habebunt, quo suis expensis offerant demonstrare pecuniam in utilitatem unius fuisse conversam, & ut prius conveniatur is, qui pecuniam recepit, & aliter esse si huic beneficio expensarum sit renunciatum. 15

Rota Genuens. per Bellon. *dec.*80. *numer.*4. *vers. ex quibus videbatur*, per quam patet ita fuisse decisum quòd fidejussor, aut correus de jure sit per hoc audiendus, & interim ab observatione judicii liberandus, & *sub* 8. *in fi.* affirmatur, quòd etsi concedatur quem esse obligatum, sive pro dimidia, sive in solidum, non propterea sequitur, quod exceptio discussionis locum non habeat, & ille prius conveniatur ad quem pecunia pervenit, si sumptibus ipsius ille conveniatur, & hanc exceptionem non excludi etiamsi voluerit quis insolidum posse conveniri, & beneficio de duobus Reis renunciet ex mente Baldi *in d. leg. unde quæritur*, *& d.*§. *vestimenta*. 16

Consiliarius de Bottis *in additione ad Abbatem*, *in c.* 2. *de fidejuss. incipiente textu est vers. item adde hic*, affirmans quod in omnibus casibus, in quibus fidejussor non potest uti beneficio excussionis, posse dicere excutias prius principalem debitorem sumptibus meis,& quod facta hac oblatione tenebitur creditor prius excutere principalem ex mente *d.l. unde quæritur*, Bart. & Paul. de Cast. ibi, & Gulielm. de Cun. 17

Joannes Baptista Hodierna *in dec.* Surdus 308. quæ allegatur per Merendam,hanc eandem distinctionem sequitur *numero* 28. allegans Bart. *in d.l. unde quæritur*, Rim. *cons.* 402. *numer.*12. Mantica *de tacit. & ambig. l.*16. *tit.* 17. *nu.* 43. & Pyrrum, Maurum Aretin. *de fidejuss. p.*2. *sess.*6. *c.* 3. *numer.*200.

Cum itaque ex prædictis satis, superque demonstratum sit esse pro fidejussore communem, ac receptissimam sententiam, non est curandum de Joacch. Scayn. *dec. Bonon.* 85. qui ex adverso allegatur: Imò ex ejus dictis magis dicta sententia confirmatur, siquidem non negatur *in d.dec.* regulam, & communem opinionem esse pro fidejussore, & quamvis limitari posse ait, seu potius illam non posse habere locum. Primò si cum juramento fidejussor se constituerit principalem, & insolidum debitorem, ut *nu.* 16. Secundò quando nedum renunciatum sit beneficiis dividendarum actionum, de duobus Reis, & de fidejussoribus: verum etiam omni legum auxilio, ut *numer.*18. & 19. quasi quòd intelligatur accedente juramento speciatim in hoc casu renunciatum etiam huic beneficio excussionis cum hoc temperamento expensarum: tamen quoad primum de juramento expensarum ipsemet Socc. *d.n.*16. *vers. quia tamen in d.prædicto non subsist.* Nam, ut ipse dicit, pro regula sit, ut in omni casu, quo denegatur fidejussori beneficium excussionis, indulgendum sit, cum hoc in temperamento si ipse sc.petat excuti principalem suis expensis,& periculo, & etiam ex DD. supra relatorum authoritatibus apparet juramentum in hoc non obstare, & contrariam sententiam esse communem, & magis receptam docet Gabr. *l.*3. *commun. opin. sub tit. de fidejussor. concl.*1. *numer.*47. *in fin* licèt falsò per Scayn. allegetur pro contraria opinione, & ita 18

& ita firmiter, & pro absoluto habet Ant. Merend. *in eod. c. n. 22. cum seqq.*

19 Quoad secundum etiamsi interveniat generalis renunciatio omni legum auxilio quòd neque illa existente privatum esse fidejussorem, & insolidum obligatum hujus beneficii auxilio firmat tam ex plurimorum DD. authoritatibus, quàm validissimis rationibus, idem Merenda *c. 1. à n. 3. usque ad* 21. contra Bald. Ronzegall. Caroc. & Scayn. præd. Præterea considerandum est quòd hoc auxilium, quod debent habere fidejussores, & correi debendi, qui nullam contractus senserunt utilitatem, ut offerendo expensas pro discussione prius facienda principalis, qui sensit utilitatem, interim non possit molestari fundatur in magna, ac rationabili æquitate, ac in justa, rectaque convenientia, quam considerantes Jureconf. respondent pro talibus correis, & insolidum obligatis: unde dici potest quod non ex lege, aut ex illius aliqua dispositione hoc sit inductum in auxilium plurium correorum debendi, sed ex mera æquitate non scripta, quam considerantes justo, ac relegato affectu Jureconf. pro his responderunt, unde ex non scripta, scripta post modum affectu est, & sic renunciatio omni legum auxilio non potest, nec debet se extendere ad hoc beneficium, quod non leges, aut aliquæ speciales sanctiones introduxerunt, sed ipsa æquitas naturalis.

20 Beneficia verò excussionis pro fidejussore, & divisionis pro correis introducta sunt, post modum per novas constitutiones Imperatorum, & Jureconf. penitus incognitas, sed illi sola æquitatis ratione pro correis, & duobus Reis debendi, qui utilitatem non senserunt, respondi. Neque enim in casibus *d. l. unde quæritur, & d. §. vestimenta*, considerari poterant termini excussionis, cujus beneficium competit ei, qui alienam suscipit in se obligationem: nam verè in casibus dd. ll. erant duo Rei principaliter, & æquè habendi, & pro suis, & non alienis negotiis obligati, etsi aliquod beneficium ex his considerari potuit, fuisset beneficium divisionis, quod, neque fuit, nec esse poterat in mente Jurisconf. nam verè erant duo Rei habendi æquè de per se obligati ex intrinseca natura ipsiusque contractus commodati sc. & locati, de quibus in Textibus præcedentibus.

21 Quare non mirum, si affirmaretur huic auxilio, neque specialiter posse renunciari, ut idem Merend. tangit *n. 17.* & in hoc fundatum esse fas est dicendum decisionem S. R. C. relatam per eundem de Marin. *quotid. resol. c.* 191. in causa Magni Cancellarii hujus Regni cum hæreditate Cardinalis Columnæ, & licèt d. Marin. non fecerit mentionem in casu prædicto adfuisse renunciationem cum juramento: tamen viso per nos originali processu causæ prædictę repertum est, quod dictus Cardinalis, qui susceperat alienam obligationem in promittendo dotem dict. Magno Cancellario pro D. Portia Columna ejus nepte, intervenit etiam suo proprio privato principali nomine, & in solidum *fol.* 7. cum renunciatione nedum auth. præsenti *Cod. de fidejus. leg. de primo, & principali conveniendo*. Beneficio divisionis Epistolæ Divi Adriani, novo juri authenticæ, sed *in spem leg. Superiore*, de qua agimus; unde quæritur, *ff. commod. & omni legum auxilio, tom. 9. litter. A, in fin.* Decisio autem in causa prædicta in Beneficium hæredis Cardinalis legitur *fol.* 188. 197. à terg. & 589. Quasi quod hæc dispositio sit nedum æquitati; sed etiam juri publico consona.

22 Neque curandum est de Antonio Fabro in suis Rationalibus *in 3. part. pandectarum, l. 13. tit. 6. ad d. l.* undè quæritur, qui more suo, & contra Bart. & communes opiniones sæpissime invehit; nam, ut est apud eum videre, sua opinio fundatur in hoc quod scilicet repugnet naturæ obligationis correorum, quæ unumquemque ipsorum obligat in solidum ex propria, non ex alterius persona. Et insuper assumit non esse verum quod pro fidejussore sit habendus is ex correi, ad quem pecunia non pervenit, quæmotiva, cum nullius sint momenti, meritò firma remanere debet dict. communis sententia pro fidejussore, seu correo, ad quem pecunia, sive utilitas non pervenit verè, & in substantia fidejussor est; cùm fidejussor is esse definiatur, qui alienam in se suscepit fidem, principali nihilominus remanente obligato Hostien. *in summ. tit. de fidejuss.* & Sebast. Medices *in tract. de definit. p. 2. diff.* 60. & quamvis principaliter, & in solidum se obliget cum renunciationibus, non per hoc, quod est in substantia, & rei veritate mutatur; sed tenebitur in solidum, & uti correus principalis: quia se huic obligationi, & si sit fidejussor, se submisit, & quamvis pecunia ad eum non pervenerit, & hæc obligatio nullo modo potest efficere, ut quod non fuit, sit: unde veritatem agnoscendo, quia talis fidejussor, seu correus in solidum obligatus non habuit utilitatem contractus, lex, & æquitas illum juvat d. exceptione excussionis cùm temperamento prædicto, & hac de ratione, etiam non facta mentione oblationis expensarum pro facienda excussione contra verum principalem, fuit Senatui Pedamontano visa, & etiam amplexa hæc sententia uti æquior, & magis communis etiam stante juramento, cum generalibus renuntiationibus; ut per Thes. *dec.* 166. aliud verò, primum motivum nec similiter; nam nullo modo alteratur natura obligationis insolidum correorum, an non illa prius præsupposita deciditur ex æquitate tamen prædicta, quæ est contra juris pen. rigorem, quod principalis, ad quem utilitas pervenit discutiatur prius sumptibus, & periculo alterius correi, qui nullam sensit utilitatem, & in tantum hoc est verum quod reperto principali præd. non solvendo ejus sumptibus, ille uti correus obligatus exigetur à creditore, quod totum æquitati petitæ attribuitur, & æquè principaliter sumptibus, & expensis, quæ pro discussione facienda offeruntur.

Non obstat denique si allegetur, ac dicatur quod excussio cessat, ubi proceditur de bono, & æquo, ac sola veritate facti inspecta; nam contrarium est verius, cum hæc discussio, & tanto magis, quando offertur fieri sumptibus, & periculo fidejussoris fundatur; ut dictum est in æquitate; ut resolutum fuisse per d. Senatum Pedamontanum refert idem Thes. *dec. 52. n. 6. vers.* verum etiam in casu quo fidejussor se se principalem constituerit debitorem, ut in alia *d. dec. 166. n. 2. in fin.* 23

Hancque sententiam nulli dubium esse debet quin S. nostrum Consilium non amplectetur, etiam si leges, & tot Doctorum authoritates non adessent; cum æquitati, cui ex sui natura, & instituto dictum S. C. semper studet, & inclinat, sit fundata, & cui alias, ut dictum est, in casu prædicto Cardinalis Columnæ adhæsit, & hoc tantò libentius cùm inter tot, & tantos DD. qui dictam sententiam amplectuntur sensi qui proprio tractatus de fidejussoribus composuerunt, ut Marsil. *numer.* 65. Franc. *c. 4. num.* 174. & *c. 5. numer.* 171. & 179. Anton. Herinc. *c. 27. p. 1. numer.* 196. Pet. Heigius *p. 1. q. 37. numer. 9.* Pyrrus Maurus Aretinus *sess. 5. c. 3. num.* 200. *limit.* 39. & ultra Cardinalem Manticam *de tacit. l. 16. titul. 17. numer.* 43. hoc idem sequitur Gallezanus in *alio propr. tractatu de renunt. 74. centur.* 1. *numer.* 12. 24

DISCEPTATIO CXXIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur, de qua dubitatur.*
2 *Distributiones quotidianæ, qualiter sic dicantur.*
3 *Distributiones aliæ separatæ à Prabendis, aliæ non.*
4 *Distributionum triplex genus, secundum aliquos.*
5 *Distributionum Genus in massam communem redactorum quale sit.*
6 *Distributionum Genus fructuum grossorum, quale sit.*
7 *Distributionum proprium Genus, quale sit.*
8 *Distributiones quotidianæ, cur ita dicantur.*
9 *Distributiones quotidianæ, qualiter definiantur.*
10 *Distributiones quotidianæ solent appellari manualia beneficia, & quare.*
11 *Distributiones propriè Ecclesiastica Beneficia dici nequeunt.*
12 *Redituum appellatione non veniunt distributiones quotidianæ.*
13 *Distributiones, non veniunt appellatione fructuum.*
14 *Distributiones veniunt appellatione fructuum interdum, & quando.*
15 *Distributiones non restituit condemnatus ad fructus restituendos.*
16 *Distributiones an veniant nomine fructuum, ad sciendum verum valorem Beneficii.*

17 Di-

17 Distributiones quandoque veniunt nomine fructuum, & quando, ubi latissimè.
18 Distributiones quotidianæ ubi non sunt Trid. decernit, ut constituantur.
19 Distributionum Canonicus est verus Dominus.
20 Interesse, præsentem esse, & absentem qualiter differant in jure.
21 Residentia Parœci differt à residentia Canonici.
22 Residentia Parœci est de jure divino, à qua nulla consuetudo contraria excusat.
24 Parœcus non satisfacit suæ obligationi alium substituendo pro officio.
24 Parœci absentia permittitur per bimestrem cum licentia Episcopi.
25 Canonicus potest pernoctare extra Diœcesim, dummodo ad horas se conferat.
26 Distributiones absentium illis accrescunt, qui sunt interessentes verè, non fictè.
27 Text. in c. unico vers. statuimus de Cleric. non resid. in 6. explicatur.
28 Trid. sess. 21. de ref. c. 3. qualiter procedat, & sess. 24. cap. 12.
29 Francisci Ciccoperii locus l. 2. n. 168. adducitur ad propositum.
30 Absens ex causa legitima reputatur præsens in choro, & hæc est privilegium stricti juris.
31 Synodus Aversana illa Vrsini fol. 157. adducitur.
32 Dictio (verè) quid significet, & qualiter sumatur.
33 Distributiones absentium applicantur interessentibus, & qui sint.
34 Garziæ locus p. 3. c. 2. n. 465. adducitur.
35 Barb. locus de Canon. c. 22. n. 18.
36 Escobar locus de horis Canonicis, numer. 212. adducitur.
37 Castro Pal. locus tom. 2. disp. 3. part. 8. num. 8. adducitur.
38 Textus in c. consuetudinem de Cleric. non resid. in 6. ponderatur.
39 Consuetudo nihil operatur in proposito casu, & quare.
40 Consuetudo, ut absens lucretur distributiones, quando valeat.
41 Consuetudo, ut occupati ad computa reddenda, vel accipienda, lucrentur distributiones, valet.
42 Consuetudo valet, ut clericus senibus dentur distributiones quotidianæ.
43 Consuetudo, ut servitium 40. annorum liberet à residentia, an valeat.
44 Consuetudo, ut distributiones dentur certis horis interessentibus an valeat.
45 Consuetudo, ut clericis ab Ecclesia recedentibus, habeant distributiones, an valeat.
46 Consuetudo, ut canonicus missus à capitulo habeat distributiones, an valeat.
47 Consuetudo, ut dentur absentium distributiones, non interessentibus Officio an valeat.
48 Consuetudo dandi distributiones absentibus qualiter valeat.
49 Specialia simul concurrere non possunt.
50 Canonicus si sit Auditor Rotæ Romanæ lucratur distributiones quotidianas.
51 Canonicus cappellanus Papæ fructus solum lucretur, non distributiones, nisi aliud ex conventione premissum sit.
52 Canonici Ministri Sancti Officii lucrantur distributiones.
53 Canonici collectores, vel subcollectores gaudent distributionibus.
54 Canonicus pœnitentiarius lucratur distributiones, dum audit confessiones in Ecclesia.
55 Et id procedit etiam, dum stat in confessionario expectando pœnitentes.
56 Pœnitentiarius si extra Ecclesiam audiat confessiones, non lucrabitur distributiones.
57 Canonicus Pœnitentiarius præsumitur præsens, dum Litaniæ cantantur in choro, vel per Ecclesiam, aut per Vrbem.
58 Canonico Pœnitentiario subrogatus gaudet privilegio subrogati.
59 Canonicus habens præbendam Theologalem gaudet distributionibus, dum legit &c.
60 Canonicus præbendatus Theologus, si non est præsens ad matutinum facta concione, an lucretur distributiones.
61 Consuetudo an toleranda: qua canonicus Theologus per octo dies ante lectionem potest abesse à choro.
62 Canonicus Theologus non potest abesse, si alterum substituat.
63 Canonicus legens in aliqua universitate fructus suos facit etiam si legat jus civile publice.
64 Parœcus legens in aliqua universitate facit fructus suos.
65 Canonicus, vel Parœcus legens facit fructus suos, si legat in aliquo studio utiliter.
66 Canonicus legens in studio utiliter fructus suos facit, etiam si gratis legat.
67 Canonicus studens lucratur fructus, & non distributiones.
68 Canonicus studens Theologiam, vel jus canonicum lucratur fructus, quid de studente jus civile.
69 Canonicus studens, ut fructus lucretur pro majori parte anni debet esse in universitate.
70 Canonicus ad studium debet habere licentiam ab ordinario.
71 Episcopus an teneatur dare licentiam canonico volenti studere.
72 Parœcus non potest abesse causa studii.
73 Episcopus usque ad septennium poterit causa studii pro Theologia, & quinquennium pro sacris legibus, dare licentiam.
74 Canonicus missus ad utilitatem propriæ Ecclesiæ gaudet distributionibus.
75 Canonicus pro utilitate alterius Ecclesiæ non potest abesse.
76 Canonicus absens in utilitatem Ecclesiæ universitatis gaudet distributionibus.
77 Canonicus absentes ob evidentem Ecclesiæ utilitatem fruitur distributionibus.
78 Canonicus absens ob dubiam utilitatem fructibus & præbenda gaudere debet.
79 Canonicus ob levem causam fructus, distributiones amittit.
80 Canonicus missus ab Episcopo ad limina lucratur distributiones, idem si mittatur à capitulo.
81 Canonicus cum Episcopo ad limina absens gaudet distributionibus secus si à non proprio Episcopo.
82 Parœcus missus ad limina, non lucratur distributiones.
83 Canonicus missus ad Concilium generale, vel Provinciale percipit distributiones.
84 Canonicus missus, ut legatus ad Papam, vel alium Principem gaudet distributionibus.
85 Canonicus, seu capitularis Vicarius, dum, Sede Episcopali vacante, abest, lucratur distributiones.
86 Vicarius Episcopi si sit canonicus non lucratur distributiones quotidianas.
87 Canonicus visitans jura Ecclesiæ gaudebit distributionibus quotidianis.
88 Canonicus occupatus ad computa videnda gaudet distributionibus quotidianis.
89 Canonicus non lucratur distributiones, si confiteatur tempore recitationis.
90 Etiam si celebret, ut satisfiat oneri cappellaniæ.
91 Canonicus habens curam animarum si tempore Officii illam exercet gaudet distributionibus.
92 Canonici examinatores confessorum fructus lucrantur, sed non distributiones.
93 Canonicus destinatus ab Episcopo ad Hospitalia visitanda gaudet distributionibus quotidianis.
94 Canonicus in servitio Episcopi fructus suos facit, sed non distributiones.
95 Quod limitatur dupliciter.
96 Canonici assistentes Episcopo solemnitate celebrantes, gaudent distributionibus.
97 Canonicus inserviens Legato Papæ, an gaudeat.

98 Canonicus inserviens Regi, vel Supremo Principi, an gaudeat distributionibus.
99 Canonicus à Principe sæculari ejectus à Civitate lucratur distributionibus.
100 Canonicus infirmus gravi infirmitate percipit distributiones.
101 Levis infirmitas non excusat.
102 Causata infirmitas data opera etiam excusat.
103 Canonicus infirmus habetur pro præsente in choro, quando sanus ire solebat ad chorum.
104 Canonicus ire solens ad primam tantum, ab ea excusatur infirmus.
105 Infirmus mutans propositum eundi, an gaudeat, &c.
106 Canonicus infirmus extra suam residentiam, an lucretur distributiones.
107 Canonicus accedens ad Balnea gaudet distributionibus quotidianis.
108 Canonicus aerem reassumens post cantum, illas lucratur.
109 Canonicus valetudinarius è domo non egrediens lucratur easdem.
110 Canonicus ad hospitem recipiendum, vel barbam radendam gaudet distributionibus, licèt aliàs posset facere.
111 Canonicus ob podagram excusatur à choro, & lucratur distributiones.
112 Canonicus si ob debilitatem crurium non potest ire ad Ecclesiam excusatur.
113 Canonicus octuagenarius excusatur à choro.
114 Senio confectus quando dicatur.
115 Canonicus ob servitium quadraginta annorum à choro, an excusatur.
116 Canonici à quibus oneribus fiant exempti ob longissimum servitium.
117 Senes quando excusantur à jejunio.
118 Milites veterani quando excusentur, & à quibus muneribus.
119 Canonicus Cæcus, an excusetur à choro, & quid de Surdo.
120 Canonicus Raucus gaudet distributionibus quotidianis.
121 Canonicus non totaliter surdus tenetur ad chorum.
122 Canonicus absens ob corporalem necessitatem gaudet distributionibus.
123 Canonicus impeditus ire ad Ecclesiam, gaudet distributionibus quotidianis.
124 Canonicus injustè carceratus, vel exiliatus lucratur distributiones.
125 Canonicus justè carceratus, non lucratur distributiones.
126 Canonicus crimine non probato retentus in carcere habet distributiones.
127 Canonicus justè excommunicatus non habet distributiones.
128 Capitulum denegat distributiones Canonico excommunicato.
129 Canonicus si fame pereat in excommunicatione, non est alendus.
130 Canonicus injustè excommunicatus, est alimentandus.
131 Canonico, cui justè denegatur absolutio, denegabuntur alimenta.
132 Canonicus excommunicatus justè, an possit interesse divinis.
133 Canonicus excommunicatus an ex consuetudine lucretur distributiones.
134 Canonicus suspensus ob Officio non lucratur distributiones.
135 Canonicus suspensus à Beneficio, an lucretur fructus suos.
136 Canonicus suspensus privatur distributionibus; sed non alimentis.
137 Canonicus suspensus ob contumaciam habere non debet alimenta.
138 Canonicus interdictus ab ingressu Ecclesiæ, an lucretur distributiones.
139 Canonicus tempore cessationis à divinis, an lucretur distributiones.
140 Canonicus depositus, vel degradatus verbaliter, non habet distributiones, & quid de alimentis.
141 Canonicus depositus, vel realiter degradatus qualiter sit tractandus.
142 Distributiones quotidianæ ob culpam aliis non debitæ, quibus accrescant.
143 Distributiones accrescere aliis Clericis, qui intersunt, quis dixerit.
144 Trid. decretum sess. 22. capit. 3. de reform. quid disponat?
145 Tridentin. decret. de quo suprà, qualiter intelligatur.
146 Navarri opinio qualis in hac quæstione.
147 Trident. decretum de quibus distributionibus intelligatur.
148 Canonicus, an possit alteri condonare distributiones amissas.
149 Canonicos posse abesse, per tres menses à Capitulo.
150 Canonicus absens per tres menses quando lucretur distributiones.
151 Canonicus qui accepit possessionem in medio anni, non habet tres menses absentiæ.
152 Canonicus, qui toto ferè anno abest à choro, an possit tres menses accipere.
153 Canonicus qui malè utitur tribus mensibus, an teneatur restituere.
154 Canonicus, ut absit per tres menses, non requiritur licentia Ordinarii.
155 Canonicus ultra trimestrem, non poterit abesse etiam cum licentia Episcopi.
156 Canonicus simul abesse eodem tempore, non permittitur.
157 Canonicis prohibere potest Episcopus, ne absint in festivitatibus solemnioribus.
158 Canonicus Pœnitentiarius tenetur in Paschate, natali, &c. assistere.
159 Canonicus factus in medio anni, an possit abesse pro utroque per sex menses.
160 Canonicus factus in medio anni poterit abesse per annum cum dimidio.
161 Canonicus datus in obsidem lucratur distributiones quotidianas.
162 Canonicus absens ex legitima causa lucratur distributiones quotidianas, candelas, &c.
163 Canonicus absens, quando manuales eleemosynas lucratur.
164 Canonici procuratores capituli recipientes mercedem, non lucrantur distributiones.
165 Canonicus procurator capituli, mediante salario non lucratur distributiones.
166 Canonicus pro utilitate Ecclesiæ absens lucratur distributiones, nisi habeat salarium.
167 Canonici absentes in servitio Cardinalis Legati non lucrantur distributiones.
168 Canonicus absens pro alienis negotiis, quid lucretur.
169 Canonicus Præfectus Sacristiæ, quid lucretur.
170 Canonicus computa videns, dum horæ canonicæ recitantur, lucratur distributiones, nisi mediante salario id fiat.
171 Canonicus in prima dignitate non potest à choro abesse, etiam pro servitio Episcopi.
172 Canonicum primæ dignitatis abesse non debere, & qualiter.
173 Canonicorum decentia in choro, qualiter laudanda.
174 Canonicus chori Magister, quid facere debeat, & an peccet non corrigendo, & an teneatur ad restitutionem si alius accipiat distributiones non debitas.
175 Canonicus silentiarius, & punctor, quid agat in choro.
176 Canonicus à choro exiens, dum divina celebrantur, quid agere debet.
177 Canonicus exiens à choro qualiter, & à quo licentia petat.
178 Canonicus Iusta causa deserens. p.m.& an teneatur ad restitutionem.
179 Canonicus punctator, qualiter eligendus.

180 Ca-

180 *Canonicus organista an lucretur distributiones dum organum canit.*
181 *Canonico capitali & collegiatæ eam intrante pulsantur organa.*
182 *Canonicus Collegiatæ electus in dignitate vacante Cathedralis, an lucretur distributiones collegiatæ suæ.*
183 *Canonicus Vicarius Capituli reputatur præsens, & lucratur distributiones quotidianas.*
184 *Canonicus, qui alteri confitetur, an habeat jus præsens ad distributiones quotidianas.*

ARGUMENTUM.

Distributiones quotidianæ quales sint, earumque divisio proponitur, & cur ita dicantur, an sint Beneficia, & an veniant appellatione redditum, fructuum, & ad quem effectum uti fructus considerantur, & quando Episcopus eas debeat facere, si non existant; Canonicum esse verum earum Dominum ostenditur. Dari differentiam inter interessentem, præsentem, & absentem ostenditur, & qualiter residentia Parœci differat à residentia Canonici; absentium distributiones solis interessentibus verè accrescunt, & qualis consuetudo in hac materia approbetur; Canonicum Auditorem Rotæ, Cappellanum Papæ, Ministrum Sancti Officii, Collectorem, vel subcollectorem, Pœnitentiarium, Theologum, præbendatum legentem &c. distributiones suas facere ostenditur, & quando, & Canonicum studentem fructus facere suos, & non distributiones probatur, & in quo studio, cujus licentia, & an possit ea denegari, & pro quo tempore concedenda. Canonicum absentem pro utilitate Ecclesiæ lucrari distributiones, & quando, & quid de misso ad limina, & quid de eunte cum Episcopo, Canonicus Vicarius, quando lucretur distributiones, & quid de eodem confitente alteri peccata sua, vel celebrante, & quid de occupato ad computa, & quid de examinatore Synodali, & quid si serviat Regi, vel supremo Principi, & quid si à Civitate dejectus sit à Principe sæculari, infirmum Canonicum lucrari, ostenditur distributiones, & quando, & quid de carcerato, excommunicato, suspenso, degradato, vel quid de cœco, muto, vel surdo, & quando eidem sunt alimenta danda; distributiones ob culpam Canonico denegatæ, cui applicantur, & in absentia per tres menses lucratur distributiones, & quando ei talis absentia prosit, & quando non permittatur, & quid si pro Capitulo intervenit mediante mercede, & quid de Sacristiæ Præfecto, vel organista, & qualiter in choro debet, & quando punctetur per Punctatores.

PRO

Canonicis interessentibus Divinis Officiis,

CONTRA

Impeditos, & non obligatos ad Chorum.

An ultra lucrum suarum distributionum, lucrentur etiam partes absentium.

FACTUM.

1 AD exornatum Trid. *loci sess.24. cap.12. & 25. & 23. cap.2.* & in Synodi Aversanæ sub D. Petro Ursino de anno 1594. *in tit. de iis, quæ* ad capitulum *pertinent fol. 157. vers. absentium.*

Supponitur in Aversana Cathedrali, sub Eminentissimo D. meo Carolo Carrafa fœlicissimo Regimine existente, ac sub ejusdem, & suorum antecessorum commendatione gloriatur quam maximè, adesse Canonicos, quorum fructus certi non sunt, sed ex distributionibus debentur quotidianis, & quia sunt aliqui Canonici absentes, qui non lucrantur distributiones, sed illis accrescunt, qui choro inservierunt, alii sunt, qui sunt infirmi, & alii legitimè impediti, qui lucrantur tales distributiones pro suis personis, quæritur nunc, utrum portiones absentium accrescant, non solum illis, qui choro verè inservierunt, sed etiam illis, qui ob infirmitatem non adsunt, quod est quærere, utrum infirmus non solum non amittat portionem suam, sed etiam lucretur portiones absentium. Pro hujus quæstionis intelligentia.

Suppono primò, distributiones quotidianas dici illas, 2 quæ juxta cujuscunque Canonici merita, ac labores, & qualitatem distribuuntur, quia distribuere, est suum cuique tribuere *l.1. ff. fam. hercis.* & sunt divisæ, nam quædam non distinguuntur à Præbendis, sed funguntur vice præbendarum, ut sunt distributiones illarum Ecclesiarum, quarum fructus omnes in communi reponuntur, & singulis diebus Canonicis præsentibus distribuuntur, pro victu, de quibus loquitur textus *in c. olim, de verb. signif.* Dec. *consil.43. n.13. vol.1.* Menoc. *cons.436. n.25.* Ant. Fabrit. *in praxi benefic. lib.2. tit.5. de præb. earumq. fructibus, num. 18. & 19.* sunt aliæ distributiones à præbendis separatæ, 3 atque distinctæ, quales sunt distributiones illarum Ecclesiarum, in quibus Canonici certas habent præbendas, & propterea quotidianas distributiones, quæ dantur interessentibus divinis Officiis tales appellantur, de quibus agitur *in c. fi. de rescriptis, in 6. & in c. unico, de Clericis non residentibus, in 6. cap. fin. de concess. præbend. in 6.* Parisius *consil.32. num.7. & consil.34. num.4.* Covar. *lib.3. variar. cap.13. numer.13.* Decius *consil.69. vol.1. & consil.41. num.4. volum.5.* Monaldus *consil.27. numer.4. vol. 1.* Gallettus *in Margarita casuum conscientiæ, in verbo distributiones, il 1.* Bartholomæus à Sanct. Fausto *de horis Canonicis, lib.3. quæst.1.* aliæ non sunt separatæ à prebendis, &c.

Stephanus autem VVamesius ad Constitutiones ex jure antiquo desumptas, & per Concilium Trident. speciatim innovatas, *Constitutione 11. à n.6.* distinguit triplex distributionum genus. 4

Primum est, quando præbendæ non sunt distinctæ, hoc 5 est quando bona omnia adhuc sunt communia, itaut ex illis adscribatur singulis Canonicis, & beneficiatis aliqua certa portio, in cibo, & potu, & aliis alimentis, ita quod non singulis diebus distribuantur, sed fiat aliqua separatio ex bonis communibus pro singulis annis, vel singulis semestribus, quod genus distributionum, magis est, adinstar præbendæ, & inter grossos fructus solet computari, ideoque facilius conceditur etiam illis, qui ex aliqua peculiari, & privilegiata causa absunt, & personaliter non resident.

Secundum est, quando præbendæ sunt quidem distin- 6 ctæ, sed bona adhuc communia, & indistincta, ex quibus distributiones dantur, vel singulis hebdomadibus, vel singulis mensibus, illis solum; qui resident, vel pro residentibus habentur in pane, & vino, in pecunia, vel in alia pace, & istæ etiam habentur, & connumerantur inter grossos fructus præbendæ, & accedunt etiam absentibus privilegiatis.

Tertium est, quòd singulis diebus, vel etiam singulis 7 horis distribuuntur portiones in pecunia, victu, potu, vel alia specie, illis tantum, qui personaliter præsentes sunt, in Officiis divinis, quæ quidem verè, & propriè distributiones quotidianæ dicuntur cum illas, solum præsentes lucrentur, Barbatus *de divisione fructuum, part.1. cap.15. numer.3.* qui ait connumerari inter distributiones morticina, & anniversaria defunctorum *cap. unico in fine, de clericis non resid. in 6.* & connumerantur illæ, de quibus habetur in Extravaganti *cum nonnullæ la 1. & 2. sub titulo de præb. & dignit.* inter communes, certam quantitatem panis, & vini, & quandoque certa quantitas bladi, vel certa summa pecuniæ, quæ dantur in aliquibus Ecclesiis, in quibus non sunt destinati præbendæ, licet certus sit numerus Clericorum, ac distinctus inter quos sunt omnia communia, sed ex communibus datur singulis diebus, hebdomadis, aut mensibus singulis Clericis, sive beneficiatis præsentibus, in locis suarum Ecclesiarum, quamvis non intersint horis, vel Officiis divinis, quinimò etiam ab-

absentibus causa studii, aut aliter absentibus de licentia Capitulorum Ecclesiarum, & tandem inter eas enumerant omnia illa, quæ dividuntur, ac distribuuntur præsentibus tantum, ac illis, qui intersunt, certis factis, & piis actionibus, qualia sunt mortuaria, & anniversaria defunctorum *d.c.unico, de Cleric. non resid. in 6.*

8 Dicuntur quotidianæ, vel quia quotidie distribuuntur, illis, qui quotidie horis Canonicis, divinisque Officiis intersunt, quasi quotidianum, & divinum stipendium, seu denarii diurni, ut dicunt Covar. *d.c.*13. Moneta *de distributionib. quotidianis, part.*1. *quæst.*1. *à numer.*9. Genedus *quæst. can. lib.*1. *quæst.*1. Stephanus VVanesius *ubi supra, numer.* 50. Azorius *p.*2. *lib.*7. *c.*7. Bartholomæus à S. Fausto *lib.*3. *quæst.*1.

9 Definiuntur diversimodè distributiones, sed propriè dicuntur stipendia quædam personalia, quæ ex redditibus Ecclesiæ (præter præbendam, aut portionem certam pro beneficio competentem) Canoninis, seu Clericis Cathedralium, & aliarum Ecclesiarum Collegiatarum, divinis Officiis interessentibus, pro divino Officio tribuuntur,

10 quæ etiam solent appellari manualia beneficia *d. cap. olim, & c. unico, de Cleric. non resid. in 6.* Petrus Gregorius *lib.* 15. *symptomatum, c.*23. *numer.*22. *cum seqq.* sive quia ad manum dandum illis, qui divinis Officiis intersunt, ut bene Duarenus *de benef. l.*7. *c.*4. sive quia pendent, & tribuuntur à manu eas distribuente illis duntaxat, qui Ecclesiis inserviunt, & pro ratione servitii, ut bene Stephanus Durante *de ritib. Ecclesiæ, l.*3. *cap.*15. *numer.*3. quem citat

11 Moneta *p.*1. *q.*2. *numer.*15. Barbatus *ubi suprà, numer.*9. & tales distributiones propriè Ecclesiastica beneficia dici non possunt, ut bene Doctores apud Barbosam *de appellativa verbor. appellativa* 173. *numer.*4. *& appellatione redditumm*

12 *beneficii*, non veniunt distributiones, ut habetur *in cap. licet, de præbendis*, ibi proventus suos Ecclesiasticos faceretis integrè ministrari, nolumus tamen: ut quotidianas distributiones percipiant, *c.*2. *de privil. in* 6. Barbosa *de appellatione verborum, appell.*251. Bartholomæus à S. Fausto *lib.*3. *q.*4. Sanctarellus *variarum qu.*6. *numer.*14. &

13 nec veniunt appellatione fructuum, sicut habetur in Trident. *sess.*24. *de reform. c.*12. *vers. præterea*, Barbatus *ubi*

14 *supr. numer.*17. nisi quando omnes fructus consistunt in distributionibus, Riccius *part.*6. *collect.*2437. Vasquius *de benefic. c.*10. §.3. Macignus *de distributionib. quotidianis, c.* 71. *num.*4. Faustus *lib.*3. *qu.*3. Sanctarellus *qu.*6. *à num.*6.

15 propterea videmus, quod condemnatus ad restituendos fructus perceptos, & percipiendos, ut violentus possessor, non tenetur restituere distributiones quotidianas, Verallus *dec.*29. *part.*2. Lotterius *de Benef. lib.*1. *q.*39. *n.*36. Rodriquez *quæstionum regul. to.*3. *q.*74. *art.*4. Moneta *d.p.*1. *q.*6. *num.*11. qui *n.*16. limitat nisi quando omnes beneficiati fructus considerant in distributionibus, Genedus *q.*1. *n.*6. Barbosa *de Canonicis, c.*2. *n.*6.

16 Neque obstat, quod hoc licet sit regulare, tamen aliud est, quando agitur de sola æstimatione Beneficii, & consideratione ejusdem, quæ in litteris solet exprimi, ad hoc ut Papa omnibus computatis, sciat valorem ipsius, secundùm communem usum loquendi.

Respondeo enim quòd computatio, de qua ibi, non fit ad effectum gravandi, sed ad alium, nempè sustinendi gratiam pensionis, intra valorem præbendæ beneficii, tunc enim debent computari inter fructus, redditus, & proventus beneficii, Cassadorus *dec. unica de Cler. non resid.* Boer. *dec.*340. *n.*4.

17 Neque dicas secundò, strictè distributiones non venire nomine fructuum, sed largè venire ex Puteo *dec.*239. *l.*1. ubi ait distributiones quotidianas largè posse dici fructus, sequitur Moneta *d. part.*1. *quæst.* 6. *numer.*13. *& quæst.*7. *numer.*8.

Respondeo enim quod etiam aliquibus casibus, distributiones veniunt sub nomine fructuum, sed non semper, & indistinctè, sed secundum subjectam materiam, regulari debet, atque ita dum agitur de fructibus alicujus Canonicatus, non habentis præbendam, aliosve fructus, præter distributiones quotidianas, quia tunc per expressionem fructuum etiam distributiones erunt comprehensæ, ne dispositio odiosa remaneat, Decianus *cons.* 43. *num.*14. *vol.*1. Lotterius *de re beneficiar. l.*1. *q.*39. *num.* 27. Mohedan. *dec.*6. *de præb.* Moneta *q.*6. *n.*16. Cassador. *dec.*6. *de præb.* latissimè Barbatus *de divisione fructuum, p.* 1. *c.*15. *n.*25. quare si condemnatur Canonicus ad fructus restituendos non veniunt distributiones, nisi fuerint præceptæ, vel si non fuerint præceptæ, si protestatus non fuerit, quæ protestatio juxta stylum, & observantiam Curiæ Romanæ est admodum necessaria ad hoc, & talis protestatio fieri debet à parte obtinente se velle obtinere, quod possidens resideat, in divinis intersit, aut possessionem dimittat, Rota Romana *dec.*1170. *num.*4. *par.*3. in novissimis, Gratian. *c.*166. *numer.*24. qui dicit hanc protestationem esse faciendam cum principali, & non sufficere si fiat Procuratori etiam speciali, eò quod fit ad effectum, ut principalis amittat possessionem, & requiritur, ut dicatur, in protestatione facta legitimæ personæ, quod protestans erat paratus ire ad residendum, ac ad inserviendum, & interessendum divinis, protestando se non solum de fructibus, sed etiam de distributionibus, alias si non sint hæc requisita condemnatio ad fructus non comprehendit distributiones, Rota *dec.*618. *p.*1. *in noviss.* ad quod tres fallentias adducit Barbat. *de divisione fructuum, d.p.*1. *c.*15. *num.*26. *& seqq.* & nota cum eodem Barbato *num.*30. non sufficere privilegium commune indultum ad lucrandas distributiones in absentia, sed oportet, quod sit speciale, scilicet lucrandas dictas distributiones quotidianas, Gloss. *in d. cap. unico, in verbo adfuerit de Cler. non resident. in* 6. Cassadorus *dec.*1. *eodem tit.* Grat. *cap.* 166. *num.*21. qui addit, quod licet provisus de beneficio non lucretur fructus, nec faciat illos suos, nisi prius præstiterit juramentum fidei per se ipsum, non autem per Procuratorem ad hoc specialiter constitutum, Trident. *sess.*24. *c.*14. *de reform.* tamen lucrabitur distributiones quotidianas, licèt non juraverit, seu non præstiterit juramentum fidei, ut resolvit Sacra Congregatio apud Barbos. & Gratian. *ubi suprà.*

In casu verò quo absenti concessum esset privilegium lucrandi distributiones quotidianas, scias quod intelligitur, quoad eas, quæ consistunt in pecunia, non verò quoad consistentes in aliis putà victualibus, &c. quod limitat Gratianus *n.*28. nisi distributiones istæ partim sint in pecunia, partim verò in victualibus, quia si omnes essent in victualibus venirent in dicto privilegio, ea ratione, ne aliàs esset allusorium privilegium, Mohedanus *dec.*6. *de præbendis.*

Suppono secundò, Sanctam Tridentinam Synodum 18
*sess.*21. *cap.*3. *de reform. c.*3. ad hoc ne diminueretur Cultus divinus, statuisse in Ecclesia Collegiata, vel Cathedrali, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisimiliter negligerentur, ut tertia pars fructuum separetur, & in distributiones quotidianas convertantur, quæ inter omnes divinis interessentes proportionabiliter dividantur, ut bene Marcellus Ulpe *in sua praxi, cap.*11. *num.*1. VVamesius *ubi sup. num.*8. Garsia *p.*3. *c.*1. *n.*489. Ugolinus *de Episcopis, c.*19. §.1. *numer.*4. Moneta *de distributione, part.*1. *q.*3. *numer.*1. Harum verò di- 19
stributionum Canonicus est verus dominus, & potest de eis disponere etiam in ultima voluntate, *cap. unico, de Clericis, non residentibus, & cap. præscriptio de officio Ordinis*, ubi Doctores Barbosa *de Canonicis, cap.*21. *sub n.* 19. quod adeò verum est, ut sit tantæ potentiæ perceptio distributionum quotidianarum ex interessentia, ut ex ea sola constituatur quis in quasi possessione Canonicatus, licèt actus ille sit communis Canonicis, & Cappellanis si percipiantur illæ ab aliquo tamquam Canonico, qui re vera non sit talis, ut post Innocentium, Socc. & alios dicit Barbatus *de fructibus, p.*1. *c.*15. *n.*68.

Suppono tertiò, differre inter se, interesse, residere, 20
& præsens esse in choro, dicitur interesse, qui suum Ministerium Divinorum celebrationi exhibet Covar. *lib.*3. *variarum, cap.*13. *numer.*3. Zipeus *lib.*3. *de Clericis, non residentibus*, Residere importat permanentiam in loco suę Collegiatæ, Gloss. *in cap. ultimo, de rescriptis* Peña *in decis.*1129. *numer.* 6. Præsens esse dicitur, qui in choro solam materialem, seu corporalem sui præsentiam ostendit, quod notat Rota *p.*1. *divers. dec.* 350. solent tamen Doctores hos terminos confundere, & nullum ponunt discrimen, inter interessentem, residentem, & pręsentem,
Ulpes *in praxi Ecclesiastica, cap.*13. *num.*1. longè tamen 21
differt residentia Parœci ab illa Canonici, quia Parœcus magis tenetur, scilicet die, & nocte habitare intra fines suæ Parœciæ, Leone *in praxi, part.*3. *cap.*25. *numero* 16. Pasqualigus *dec.*465. *numer.*2. Pilaja *in Canonicis, decis. lib.*1. *dec.*10. *numero* 125. *&* 127. & nulla licet immemo- 22
ria-

tialis consuetudo excusat à tali residentia, quæ est de jure divino, Ugolinus *de potestate Episcopi*, *part.*1. *cap.*15. §. 3. *numer.* 1. Concilium Tridentinum *sess.*22. *de reformatione*, *cap.* 1. nec satisfacit suæ obligationi, aliàs pernoctando, & totam curam divinam Cappellano relinquere, Lessius *lib.*2. *de justitia*, *cap.*34. *dub.*29. *numer.*150. Possevinus *de officio Curati*, *lib.* 1. *qu.* 11. sed tenetur insuper
23 per se ipsum divina celebrare, oves suas Sacramentis, & verbo Dei pascere, populi peccata corrigere, infirmos sępius visitare, & pauperibus subvenire, Homobonus *p.*1. *consultat. responso* 3. Pilaja *mox citatus*, Bonacina *de legibus*, *disput.*5. *quæst. unica*, *numer.* 31. Diana *part.*2. *tract.*4. *resolut.*156. Bonarsius *lib.* 2. *de horis Canonicis*, *cap.*25. *numer.*10. Trullenchius *in Decalogum*, *lib.*4. *cap.* 1. *dubio* 8. *numer.*9. Rota *part.*6. *diversorum*, *dec.* 234.
24 *numer.*55. at obtenta licentia ab Episcopo; poterit à sua Ecclesia ad bimestrem singulis annis abesse, Pilaja qui *suprà* Moronus *tom.*1. *resp.*67. *num.* 59. Valentia *in concordia Canonum*, *in verb. Parœcus*, *diff.* 5. Cevallos *qu.*
25 563. *num.*50. Pyrrus Corradus *l.*6. *c.*6. *num.*50. Canonici verò possunt pernoctare, & esse ubi velint, dummodo horis congruis accedant ad Ecclesiam, ibique divinis deserviant, & sic dicuntur interesse, residere, & præsentes esse in choro, quoad lucrandas distributiones, & fructus præbendarum, ac Massam communem, ut bene Cardin. Tuschus *lit.C*, *concl.*977. *nu.*2. Moneta *de distrib. quotid. p.* 2. *q.*6. *n.*20. His positis.

26 Respondeo ad quæsitum, de quo principaliter agitur, distributiones absentium deberi illis, qui sunt interessentes in choro, non verò illis, qui juris fictione censentur interessentes, putà qui absunt ex causa infirmitatis, vel in Ecclesiæ suæ utilitatem, vel ob justam, & rationabilem
27 corporis necessitatem. Probatur ex *dict. cap. unico*, *vers. statuimus*, *de Cleric. non residentib. in* 6. ubi Bonifacius Octavus indistinctè mandat, ac statuit, ut quotidianæ distributiones illis Canonicis, & Clericis Collegiatarum Ecclesiarum tribuantur, qui divinis Officiis adfuerint, quod etiam patet ex Trident. *sess.*21. *de ref. c.*3. ubi quotidianas
28 distributiones dandas esse interessentibus habetur, & clarius *sess.*24. *de ref. c.*12. & facit quia majorem laborem patiuntur Clerici, & Canonici, quando eorum aliquis abest, ergo majoris mercedis loco illis debentur tales distributiones, jure accrescendi, ut bene Bartholomæus à S. Fausto *lib.*3. *de horis Canonicis*, *qu.*88. Barb. *de Canonicis*, *cap.* 22. *num.*18.

29 Secundò, facit novissimè Franciscus Ceccoperius *l.* 2. *var. lucubrationum*, *num.*168. qui ait esse quæstionem, an canonicus, qui lucratur distributiones ob legitimam causam, lucretur etiam portionem eorum, qui sine causa absunt à choro, & negativè (dicit Author) respondet Bona-
30 cina *de distributionibus quotidianis*, *quæst. ult. punct.*1. *n.* 6 Castrus Palaus *punct.*8. *numer.*8. Faustus, Marescotus, Garsia, & alii, quos refert, & probat: quia absens ex legitima causa reputatur præsens in choro ad lucrandas distributiones, ut bene Trident. *d. sess.*24. *c.*12. quod privilegium est strictè interpretandum servata proprietate verborum *cap.*1. *de filiis Prebyterorum in* 6. ergo ita in præsenti casu, quo satis congruum videtur, dictas distributiones illis accrescere, qui ob aliorum absentiam habent in choro majorem laborem, & licet hic Modernus Author discedat à prædicta opinione, tamen ait, si verum est, quod refert Barbosa *in collectanea quinta*, *in verbo Canonicus*, ubi declarationem refert contrariam, sed revera Barb. nihil tale dicit, *& in tractatu de Canonicis*, dicit oppositum ut supra adduximus, propterea Sacra Congregatio institutiones declarationes Sacræ Congregationis non esse adducendas ad decisiones causarum, nisi de eis constet, in forma authentica: ergo verissima est sententia, suas non amittere distributiones, sed non lucrari partem aliorum, Barbatus *de divisione fructuum*, *p.*1. *c.*15. *n.*21. noviter DD. Joseph Pilaja *in dictis canonicis decisionib. dec.* 10. *libr.* 1. *num.*41.

31 Tertiò facit Synodus Aversana, sub D. Ursino, *de qua suprà dict folio* 157. ibi absentium portiones, pręsentibus ascribunt, juxta Tridentini Concilii formam, & idcircò separato folio, puncta, seu distributiones, quas qui verè interfuerint, lucrati sunt, distinctè connotent, ponderetur: Ergo illud verbum (qui verè interfuerint) quæ dictio
32 verè fictionem omnem excludit, juxta tradita per Gonzalez *in regulam* 8. *Cancellariæ*, *gloss.* 15. *numer.* 15. & interdum idem importat quod propriè secundùm Farin. *in praxi crim. p.*4. *cons.* 76. *n.*8. & requirit veram, & actualem numerationem, si in materia pecuniaria sumatur, ut bene Barb. *de dictionib. dictione* 419. ergo non potest portio absentis legitimè applicari pręsentibus tantum, sed debet applicari interessentibus in choro: ergo infirmi, & alii in civitate existentes, qui dicuntur fictè interessentes, non participabunt distributiones absentium, quia Synodus dicit illis dandas esse, qui verè interfuerint, ut sunt illi, qui choro divinis Officiis intersunt, non illi, qui sunt præsentes, & fictè interessentes.

Quartò facit: quia Tridentinum, & Canones loquuntur applicandas esse interessentibus, non præsentibus tantum, etenim *in d. c. unico*, §. *statuimus de clericis non resid. in* 6. mandat Bonifacius VIII. ut quotidianæ distributiones illius Canonicis, & clericis Collegiatarum Ecclesiarum tribuantur, qui divinis officiis adfuerint, atque adeo cum eas quoque distributiones complectantur, quas illi qui non intersunt, acquirerent, si interessent necessarium est, eas acquiri, & accrescere illis, qui intersunt, quod & Tridentini decreto apparet *sess.*21. *c.*23. ubi habetur distributiones quotidianas dividendas esse inter obtinentes dignitates, & cæteros divinis interessentes, quod & clarius Trident. determinat *sess.*24. *cap.*12. ubi Summus Pontifex statuit, ut distributiones illis dentur, qui statutis horis canonicis interfuerint, reliqui verò, quavis collusione, aut remissione exclusi, his careant. 33

Quintò facit quia, ut bene Garsia *p.*3. *de beneficiis*, *c.* 2. *numer.* 465. Sacra Congregatio decernit distributiones absentium esse applicandas deservientibus, sed illi, qui ob infirmitatem, vel Ecclesiæ utilitatem abest, choro non deseruit: ergo licèt juris fictione interesse censeatur, non tamen lucratur distributiones aliorum, tum quia majorem laborem subeunt reliqui canonici, dum aliquis eorum abest, ergo majoris mercedis loco illis debentur tales distributiones quotidianæ: tum quia privilegium, ut accipiat aliquis distributiones est odiosum, non solum quia adversatur juri communi, quo cavetur, absentibus distributiones non conferri, & facit ad diminutionem divini cultus, verum etiam quia repugnat juri aliorum Canonicorum, quibus portio absentis accrescit, ergo strictè est explicandum, pro solis actu inservientibus, ut bene Bartholom. à S. Fausto *to.*3. *lib.*3. *de quotidianis distributionib. q.* 75. *per totam*. 34

Et hoc est quod ait Barbos. *de canonicis*, *& dignitatibus*, *c.*22. *numer.*18. ubi ait deberi illis, qui actu inserviunt, non illis, qui juris fictione censentur interessentes, ut qui absunt causa infirmitatis, vel in Ecclesiæ suæ utilitatem, vel ob justam causam, & rationabilem corporis necessitatem, & sic licèt distributiones sint propriè, quæ debentur interessentibus, & præsentibus, tamen distributiones, quas lucrantur canonici ob defectum aliorum, solum lucrantur interessentes verè, non fictè, nam ut diximus supra Canonicos esse præsentes, significat, esse in loco, ubi stat Ecclesia, seu Capitulum: Canonicos esse interessentes significat, esse in loco, & in Capitulo, Doctores omnes apud Barb. *ubi sup. cap.*22. *numer.*24. & Gallemart. apud Pilajam *super d. Trid. capit.* 35

Ideò novissimè Escobar *de horis canonicis*, *numer.* 212. ait, quod choro interessentibus acquiruntur distributiones absentium, sed has non habebunt illi, qui pro præsentibus habentur, ut infirmi, & absentes pro negotiis Ecclesiæ, Inquisitores, & similes, de quibus Garsia *de benefic. c.* 2. *n.*465. Bonac. *q.*7. *de horis canicis*, *punct.*1. *numer.*6. & post Barb. Faustum, Castrum Palaum, & alios dicit Escobar *ubi sup. nu.*212. 36

Hinc Castrus Palaus *tom.*2. *disp.*3. *punct.*8. *numer.*8. post Bonacinam *de horis canonicis*, *disp.*2. *q.*7. *punct.*1. *in fin.* quærit an infirmi, & impediti, vel inutilitatem Ecclesiæ impediti, lucrentur distributiones absentium, ac si personaliter residerent: Ratio dubii est, quia reputantur in jure interessentes, ergo non solum debent reputari tales, ad lucrandas distributiones sibi competentes, sed etiam absentibus competentes, quia Concil. Trid. *sess.*21. *cap.* 3. *& sess.* 24. *cap.* 12. *de reformat.* non videtur aliis concedere absentium distributiones, nisi illis, quibus concedit proprias, siquidem interessentibus concedit, quas absentibus denegat, neque aliud tertium genus personarum agnoscit, idem *in cap. unico de clericis non residentibus in* 6. supradictis impeditis conceditur, ne amittant ob absen- 37

tiam

tiam distributiones, quæ interessendo divinis illis debebant convenire si interessent, sunt propriè, & aliorum absentium: ergo, &c. & ad hoc adducitur usus, & praxis Ecclesiarum Hispaniarum, in quibus distributiones etsi pro singulis horis sint assignatæ, non illos accipit quis, dum singulis horis interest, sed in fine anni, & tunc absentium distributiones dividuntur inter eos, qui & realiter præsentes fuerint, & fictione juris præsentes reputantur. Probabilius tamen est, supradictis impeditis, distributiones absentium, non deberi, dicit Palaus, ratio est, quia in nullo textu invenitur expressum, hos absentes ex causa infirmitatis, utilitatis Ecclesiæ, vel necessitatis corporalis, lucrari aliorum absentium distributiones: ergo non sunt illis concedendæ, consequentia patet, quia nullum Privilegium cedens in diminutionem divini cultus est ampliandum. Primum jus probatur *in cap. Consuetudinem de*
38 *clericis non residentibus in 6.* ubi fit mentio de talibus legitimè absentibus, & solum permittitur ne amittant distributiones sibi obvenientes, si residerent, sed non conceduntur aliorum absentium distributiones, Idem *sess.21.c.2.& sess.12. cap.3.& sess.24. cap.12.* ubi de distributionibus lucrandis est sermo solum dicitur distributiones interessentibus, & deservientibus esse concedendas: neque ullum verbum est de infirmis, & impeditis, & proindè ex vi illius textus, absentibus per infirmitatem, nullæ distributiones deberent dari, ergo sat est, si illis sua pars donetur, *d.c.unico de clericis non resid. in 6.*

39 Sed posset quæri, quid posita contraria consuetudine, an debeant dari fictè interessentibus portiones absentium.

Respondeo nihil consuetudinem operari in hoc casu, quia DD. qui de hac materia tractant, admittunt plures consuetudines, sed hanc non video admitti.

40 Prima consuetudo est, ut quis in absentia lucretur distributiones quotidianas, si sciente, & patiente, ac tolerante Papa inducta fuerit, non verò illo tantum conjurante, ita Covar. Hojeda, Genedus, Riccius, Moneta, Santar. & alii apud Barbosam *de potest. Episc. alleg.15. numer.140.* & idem *de horis canonic. c.23. nu.11.* Barbatus *de fruct lib. p.3. c.15. nu.62.*

41 Secunda consuetudo est valida, ut distributiones conferantur illis, qui jussu suarum Ecclesiarum occupantur in computorum redditione, vel sumptuum ipsarum Ecclesiarum, Moneta *d.q.11. numer.46.* Genedus *d. qu.1.* Santar. *q.10. numer.....*

42 Tertia consuetudo est, ut clericis senibus, post septuagesimum annum dentur distributiones, quamvis divinis Officiis non intersint, Moneta, Genedus, & alii apud Bonacinam *quæst.5. punct.6. numer.16.* Barbatus *part.1. cap.15. numer.64.*

43 Quarta consuetudo est, ut servitium quadraginta annorum Ecclesiæ præstitum liberet beneficiatum à residentia, ita ut lucretur distributiones quotidianas, quamvis ipse non intersit divinis, dummodo Ecclesia non patiatur defectum, & adesse simile statutum, sive consuetudinem in Ecclesia S.M. del Pilar, & alibi dicit Garsia *ubi sup. c.2. n.394.* & alii apud Grat. *c.298. nu.19.* Piasecius *in praxi, p.2. c.3. n.9.* Bonac. *d. qu.5. punct.6. numer.11.* Barbatus *d. p.1. c.15. num.65.*

44 Quinta consuetudo, ut distributiones quotidianæ dividantur inter eos, qui intersunt divino Officio certis horis, licèt non intersint omnibus, Barbos. *de Canonicis, c.23. n.15.*

45 Sexta consuetudo, ut clerici recedentes à choro, dum divinum Officium canitur, lucretur distributiones, si id fieri contingat ob celebrationem Missæ, vel Sacramentum Confessionis, Monet. *p.2. quæst. 11. n.48.* Barb. *de Canonicis, c.25. n.ult.* Marchinus *de ordine tract.3. p.1. c.35. num. 9. in fine.*

46 Septima consuetudo, ut Canonicus missus à Capitulo pro aliquo servitio ipsius Ecclesiæ, seu Capituli, vel absens ob aliquam necessitatem, vel causam ipsi Ecclesiæ utilem percipiat omnes fructus, & distributiones quotidianas, ut decisum dicit Garsia *ubi supr. numer. 362.* Navar. *cons.8. de clericis non residentib.* Guttier. *canon. qu. lib.1. qu.1. numer.44.* Genedus *q.1. numer.22.* & Pilaja *d. decis.10. numer.43. & 44.* Barbos. *de canonicis, capit. 2. numer. 26. & 27.* vel si consuetudo sit quod plus, vel minus lucrentur, Vivius *dec.311.* Barbatus, *parte prima cap. 15. num.67.*

Ultima consuetudo, poterit efficere, ut debeantur distributiones absentibus, qui non intersint divinis Officiis in casu dubio, quando scilicet dubium est, an debeantur, Barb. *c.23. de Canonicis, in fine.* 47

Ergo cum non sint illæ supra numeratæ consuetudines approbatæ, & canonizatæ per Sacram Congregationem, & DD. non erit approbanda, nec laudanda consuetudo, nisi ut dentur distributiones absentibus, sed pro portionibus ipsorum absentium, & propriæ illorum, non verò portiones aliorum fictè præsentium, quia concurrerent simul duo specialia *contra l.1. Codic. de dotis promiss. l. cum post §. Gener. ff. de jure dotium*, Soccin. *regul.3.* Oldradus *consil.59. & consil.325.* Thomasettus *in florib. legum, pag.102.* Pichardus *in §.1. instit. de militari testam. numer. 8. & 11.* latè Cardin. Tusch. *pract. conclusionum, tom.7. litt. S, conclus.360.* Gratianus, *cap.518. num. 17. & cap.510. numer.10. & cap. 573. numer. 36.* qui declarant, & limitant, & consuetudo, vel alia dispositio specialis in uno casu, non solum non tribuit facultatem arguendi, sed etiam facit, quod in aliis casibus jus commune sit in contrarium DD. apud Barbosam *in tract. variis Axiomate 211.* ergo consuetudo, ut clericis, & canonicis absentibus dentur distributiones intelligitur, de propriis eis competentibus, non de aliis pertinentibus ad verè interessentes, & sic canonici absentes posita tali consuetudine si adesset lucrari poterunt suas distributiones, sed non portiones aliorum absentium, quæ non debentur, nisi illis qui verè interfuerint in choro, non illis, qui fictè, ut & Synodus Aversana determinat, Conc. Trid. disponit, & sacri Canones percipiunt de quibus *supr.* 48 49

Ex quibus infertur primò, aliquos esse Canonicos, qui absentes à choro lucrantur interdum distributiones quotidianas, perinde ac si actualiter interessent divinis Officiis, ut sunt canonici, qui essent Auditores Rotæ Romanæ, idque ex Bulla Clementis VII. de anno 1525. de qua Lelius Zecchius *de Republica Ecclesiastica, part.11. numer. 1.* & ex eo Barbosa *de potest. Episc. part.3. alleg.53. num. 155.* & in Trident. *sess.24. de reformat. cap.11. numer.48.* Genedus, *quæst. 1. numer. 63.* Sanctarellus, Trullench. Castrus Palaus, Escobar, & alii, quos refert, & sequitur P. Leander à Sanct. Sacramento, *tom.6. disp.6. tract. 8. qu.135.* & Pilaja, *numer.42.* de illis etiam canonicis, aut præbendariis, qui inserviunt Pontifici, ut Cappellani, Camerarii, &c. estque, & sane de fructibus præbendæ quod eos gaudeant, sed distributiones minimè, nisi ex aliquo privilegio, vel consuetudine legitimè canonizata, quia in prima non adesse post alios testatur Leander, *q.132.* Barbat. *p.1. c.15. n.41. & 42.* 50 51

Infertur secundò Canonicos deservientes, ut Inquisitores hæreticæ pravitatis, Consultores, fiscales, & similes Ministros Tribunalis sancti Officii, facere suas distributiones proprias Canonicatuum, &c. quam habentur pro præsentibus ex speciali favore fidei, concesso eis à Paulo III. & Pio V. ut refert Rojas *de privilegiis Inquisitorum, numer.410. & singulari 69.* Garsia, Palaus, Escobar, Pilaja, & alii *ubi supra* quos sequitur Leander *qu.136. per totam*, qui etiam ait non gaudere tali privilegio personas inservientes S. Officio, si habeant beneficia curata, quia sic declaravit Sacra Congregatio apud Gonzalez *in regul. 8. Cancellariæ, gloss.6. numer.166.* Leand. *quæst.137. per tot.* latissimè P. Bard. *sentent. moralium, lib.3. q.6. per tot.* qui limitatur in Inquisitore curato, cui nullum suffragatur Privilegium, & disputat quæ veniant sub nomine distributionum. 52

Infertur tertiò Collectores Generales Cameræ Apostolicæ, subcollectores, Advocatos, Procuratores fiscales, & Notarios in causis spoliorum, gaudere distributionibus pro tempore, quo choro assistunt consocii ipsi in causis fidei occupantur, ex privilegio Pontificis, de quo Barbos. *in summa Apostolicarum decisionum in verb. collector generalis*, ex Bulla Sixti V. de qua Barbos. *d. sessione 24. de reformation. cap.12. numer. 49. & de potestate Episcopi, part.3. allegatione 55. à numer.157.* post alios Escobar *quæst.5. de horis canonicis, numero 168.* Moneta, *2.part. quæstion.21. numer. 111.* qui omnes docent prædictos officiales Papæ, non solùm lucrari fructus, sed etiam quotidianas distributiones sequitur Leander, *dict. tom.6. quæst.138.* Barbatus, *p.1. cap.15. numer.40.* & Pilaja, *nu.42.* 53

Infertur quartò canonicum pœnitentiarium, si dum recitan- 54

citantur divina Officia, audit Confessiones in Ecclesia lucrari distributiones, Trident. *sess.24. de reformat. cap.* 8. Barbatus *cap.15. numer.* 38. & Pilaja citatus, & est dubium, an si non actu audiat Confessiones, sed expectat in Confessionario pœnitentes, in quo dubio sunt duæ opiniones. Prima quod tunc non gaudeat. Garsia *par.* 5. *cap.4. numer.124.* Trullenchius *in Decalog. lib.1. cap.* 8. *dub.12.* Barbos. *allegation.55. numer.30.* Bonacin. *de*
55 *horis Canonicis, quæst.3. punct.3.§.50. numer.50.* Secunda opinio probabilius docet etiam tunc lucrari, quia utilitati Ecclesiæ providet, qui sic onera sui beneficii exquirit, & sic in specialem Ecclesiæ decorem, & splendorem Ecclesiæ cedit, qui sic est paratus ad fidelium confessiones audiendas, & hoc patet ex declaratione Sacræ Congregationis decidentis Pœnitentiarium debere in Sede assistere, ne pœnitentes perquirere eum cogantur, & ob verecundias hujus inquisitionis confessiones omittant, quas declarationes adducit Barbos. *dict. sess.* 24. *de reformation. cap.8. & de potest. Episcop. allegation.* 55. *numer.28.* & ita in hac re dicit Castrus Palaus, *disput.* 3. *punct.9. §.50. numer.1.* sequitur Pellizarius *tractat.* 50. *cap.8. sect. 5. quæst.17. numer.174.* qui dicit Pœnitentiarium non excusari ab assistentia horarum ob confessiones
56 auditas extra tempus horarum, cum tunc temporis non sit occupatus in utilitatem propriæ Ecclesiæ, sed fuerit, & in hac re non datur compensatio, sequitur Leander *tom.6. disput.6. tractat.8. quæst.113.* tamen eas distributiones lucrabitur Pœnitentiarius, si tempore divinarum horarum, ipse confessiones audiat extra Ecclesiam, vel domi, aut alibi ex verbis Tridentin. *ubi supra*, etiamsi audiat confessiones infirmorum extra Ecclesiam, sequitur Barbos. *lib.3. de jure Ecclesiast. cap.58. numer.* 42. & post alios Leander *qu.114.* & talem Pœnitentiarium dico præsumi interessentem in choro, non solùm dum of-
57 ficium divinum dicitur, sed etiam dum Litaniæ cantantur in Ecclesia, & etiamsi dum fiunt Processiones per Ecclesiam, vel per urbem aguntur, si ipse sit in Confessionario gaudebit distributionibus, Garsia *p.5. cap.4. num.* 125. & alia refert Leand. *qu.115. per tot.* Hoc etiam privi-
58 legio gaudet subrogatus canonicus, in illius absentiam, quia subrogatus, &c. ita post alios Leand. *q.116.* sed non gaudent alii Canonici, dati in Coadjutores Pœnitentiarii; ut contra Palaum Monet. Trullench. & Pellizar. docent Bonac. & alii apud Leand. *qu.117.*

59 Infertur tertiò Canonicum habentem præbendam Theologalem diebus, quibus legit haberi in choro pro præsente Ciccoperius *lib.2. numer.150.* & Pilaja *numer.42. tit. de Canonicis, Capitulo, & Coadjutoribus*, & hoc pro die, qua legit Sacra Congregatio apud Pellizzar. *tractat.* 3. *cap.8. sect.3. quæst 18. num.173.* Garsia *part.3. cap.2. n.* 128. Bonacin. *de horis canonicis, disp.2. qu.5. punct.3. §.* 8. Palaus *disput.3. punct.9. §.6. numer.* 14. Trullenchius
60 *lib.2. cap.8. §.6.* idque ex gratiis, & privilegiis, non tamen ei suffragatur pro matutino sequentis diei post lectionem, unde licet matutinum crastinum dicatur hodie, & Canonicus post lectionem, ad matutinum non venit, non lucratur distributiones matutino correspondentes, quia matutinum non est hora illius diei, in quo concionatur,
61 vel legit, sed diei sequentis, ergo, & quia aliquibus in locis est consuetudo, ut Canonicus per octo dies ante con-
62 cionem, & lectionem habeatur pro præsente, ad finem lucrandi distributiones, quærunt DD. an talis consuetudo valeat; putant non esse sustinendam cum Garsia *ubi supra, numer.223.* alii dicunt esse consuetudinem tolleran-
63 dam sequitur Leander *quæst.* 121. etsi alterum substituat ad concionandum, vel legendum pro aliqua die, non poterit à choro abesse, Doctores citati, Canonicus si publicè legat in aliqua universitate lucratur fructus beneficiorum tantum, & non distributiones, quia ex *c. finali, de Ma-*
64 *gistris*, habetur legentem Theologiam facere fructus suos, & item in legente Canones, ut post alios Leander *quæst.* 111. qui probabiliter idem dicit de Canonico legente publicè jus civile, idem de docente grammaticam in aliqua Universitate, quod verò de Canonico docente diximus, idem dico de Parœco si publicè legat Theologiam, aut jus Canonicum, ut lucretur fructus, ut contra Garsiam, &
65 Gonzalez docent alii relati à Leandro *qu.112.* quod si Parœcus in aliqua Universitate publicè legat Theologiam, vel jus Canonicum faceret suos, ex *dict. cap. finali, de Magistris*, ubi nulla datur limitatio, dummodo non doceat grammaticam talis Parœcus, quia tunc non gaudet, Sac. Congregatio, apud Gonzalez *gloss.18. numer.* 254. contra alios, qui dicunt Parœcum docentem jus Canonicum, vel S. Theologiam fructus beneficiorum non facere suos, apud Barbosam *de offic. Parœci, cap.8. num.* 27. permittitur verò fructus facere suos solùm legenti in aliquo studio generali scientias supradictas, non verò in 66
aliquo Collegio particulari, & studium universale intelligunt fundatum à Papa, Imperatore, Rege, vel alio Principe supremo, *capit.2. de privilegiis, in 6. & in cap. tuæ, de Clericis non resident.* Garsia *part.3. cap.2. numer.56.* Barbosa *de potestate Episcopi, part.3. allegation.56. numer.21. & 22.* qui refert Sacræ Congregationis declarationes, Pellizarius, Castrus Palaus, & alii quos sequitur Leander *tom.6. quæst.144. tractat. 8. disputat.6.* nec 67
opus est, ut conducti tales Lectores legant, vel salariati, aut ratione stipendii, aut Cathedræ, quam habent, doceant, sed sufficit, ut spontè, voluntariè, legant sine stipendiis, & Cathedra, dummodo legant cum licentia Universitatis, seu Collegii Doctorum, ratio est, quia *in dict. capit. finali, de Magistris*, & in Concilio Tridentino *sess.5. de reform. c.1.* sufficit ad lucrandos fructus beneficiorum, & præbendarum (exceptis distributionibus quotidianis) quod publicè in scholis doceant, seu legant, ergo sive sponte, sive voluntariè, sive mercede conducta doceant, hoc privilegio gaudent, dummodo legant cum authoritate Universitatis, ut pluries declarasse Sacram Congregationem, dicit Barbosa *alleg.56. n.27.* & in Trid. *sess.5. de ref. c.1. num.14.* Castrus Palaus, Pellizarius, Pilaja, & alii supracitati, & lucrantur non solùm pro hora, qua legunt, sed pro tota die, si ita consuetum sit in illa Ecclesia, Gratianus *cap.166. num.18.* Barbatus *p.1. c.15. numer.60.*

Idem dicimus de Canonicis studentibus, quia lucrantur 68
fructus, licet non distributiones *dict. cap.2. de privilegiis, in 6. dict. cap. tuæ, de Clericis non residentibus*, dummodo non studeant in Cathedralibus, sed in aliqua Universitate, vel studio generali, Garsia *par.3. cap.2. numer.117.* & declaravit Sacra Congregatio *in dict. sess.5. cap.1.* Barbosa *ibi*, Palaus *disp.3. puncto 9. §.9.* Escobar *de horis Canonicis, qu.5. n.197.* & est quæstio an tales Canonici debeant necessariò studere juri Canonico, aut Theologiæ, & prima opinio negat, dicens sufficere studere juri civili: cò quod *in c. tuæ fraternitati, de Clericis non residentibus*, nulla est facta limitatio, & sic dicunt glossa *in cap. cum ex eo, de electione, in 6.* Moneta *2. part. quæst.10. numer.21.* Barbosa *allegation.56. numer.26.* Bonacina *disput.2. quæst.5. punct.3. §.9. numer.10.* Trullenchus *lib.1. in Decalogum, cap.8. dubio 12. §.9. numer.4.* & probabile putant Palaus, Pellizzarius, & tenet Escobar *ubi supra*, alii dicunt probabilius esse tales Canonicos necessario debere studere juri Canonico, Theologiæ, aut Scripturæ Sacræ, & ideò non sufficere studere juri civili, & hoc quia *in cap. final. ne Clerici, vel Monachi*, habetur non posse Clericos studere juri civili, sed hæc ratio est falsa, quia intelligitur ad finem, ut illud non exerceant, sed si velint illud studere, ut facilius addiscantur, jus Canonicum, poterunt addiscere, ergo puto cum prima opinione tanquam magis probabili quicquid illam minus probabilem putent Leander *quæst.148.* Palaus *d. punct.9. numer.6.* Pellizzarius *tract.5. cap.8. sect.3. quæst.14. num.167.* & tales Scolastici Canoni- 69
ci, ut fructus lucrentur, debent majori anni parte in Universitate commorari, & ibi diligenter studere, ut notant Tiraquellus, Mascardus, Rodriquez, & alii apud Pilajam, & Barbosam in Trid. *dict. sess.5. cap.1. num.12. & tertia parte, de potest. Episcopi, allegat.56. n.4.* Moneta *2. par. quæst. 10. nu.19.* Bonacina *disp.2. qu.5. pun.3. §.9. n.9.* Palaus *disp. 3. punct.9. §.9. numer.5.* Trullench. *lib.1. in Decalogum, c. 8. dub.12. §.9. num.50.* Escobar *quæst.5. numer.198.* Pellizzarius *ubi supra, numer.167.* & alii id colligentes ex *dict. cap. finali, de Magistris*; tales verò studentes debent necessariò petere licentiam ab Ordinario, ut possint in ab- 70
sentia, tempore studii, fructus suorum beneficiorum lucrari, ex Bulla Pii Quinti (non Pii Quarti, ut citat Pellizzarius) quæ incipit (ad cujus aures, edita 24. Novembris 1664.) (non 1554.) ut ait Zerola & duas allegat Sac. Congregationis, Garsia *ubi supr. num.18.* Castrus Palaus *disput. 3. punct.9. §. 9. num.7.* Pellizzarius *num.167.* Zerola *in verb.* 71
Studium, §. 1. & ordinarius tenetur ex justitia hanc licentiam dare, & est species justitiæ, non gratiæ, & ideo si de-
ne-

negetur poterit appellare posita capacitate studii, &c. Doctores *ubi suprà*, & punctualiter Pilaja *tom.2. decis. Canonic. lib.3. tit. de benefic. numer.* 189. Parœcus verò non
72 poterit abesse causa studii, nec Episcopus poterit ei dare licentiam ex declaratione Sacræ Congregationis de anno 1590. quia post Tridentinum *sess.*23. *cap.*12. *de reformat.* ad Parœciam non admittitur, nisi qui per concursum magis idoneus fuerit judicatus, ut bene Gonzalez *in regula* 8. *gloss.*6. *numer.*249. Riccius *part.*3. *collect.*564. *& in praxi fori Eccles. dec.*502. Barbos. *alleg.*56. *numer.*3. *& in summa Apostolicarum Decisionum, in verbo Parœcus quoad residentiam, num.*18. *&* 20. Castrus Palaus *disp.*3. *quæst.*9. §.9. *numer.*8. Trullenchus *ubi suprà, cap.*8. *dubio* 12. §. 9. Pilaja *dicto tit. de benef. numer.*151. Poteritque dari ab Epi-
73 scopo talis licentia usque ad septennium, ut post alios Doctores citati, & Leander *tom.*6. *tract.*8. *disp.*6. *quæst.*153. casu verò quo beneficium constat ex solis distributionibus quotidianis, estque an eas lucrentur absentes, ratione studii, negat Bonac. *disp.*2. *quæst.*5. *punct.*3. §.9. & Garsia 3. *part. de Beneficiis, cap.*2. *numer.* 252. sed dicas oppositum, scilicet lucrari eas dempta tamen tertia parte, quia tales distributiones succedunt loco fructuum, Quaranta *in summa Bullarii, in verbo residentia Episcoporum*, Cardinalis Tuschus *littera D, conclus.*514. Palaus, Barbosa, & alii apud Pellizzarium *ubi sup. numer.*159. & *qu.*14. *numer.*168.

74 Infertur quartò, Canonicum absentem à Cathedrali, missum in utilitatem propriæ Ecclesiæ lucrari distributiones, quia sic habetur *in cap. consuetudinem, de Clericis non residentibus, in* 6. *& c.unico, eodem tit.* quia æquum non est, ut Canonicus reportet incommodum ex servitio præstito propriæ Ecclesiæ, qualis est Collegiata, vel Cathedralis, Bonacina *quæst.*5. *de horis Canonicis, puncto* 3. Moneta *de distrib.* 2.*p. quæst.*11. *numer.*33. Palaus *disput.*3. *punct.*9. §.3. Trullenchus *lib.*1. *in Decalogum, cap.*8. *dub.*12. Pellizzarius *tom.*1. *tract.*5. *cap.*8. *sect.*3. *quæst.*9. *numer.* 155. Pilaja *in tit. de Canonicis, numer.*43. & nota quod non sufficit solum justum impedimentum ad lucrandum, sed oportet probare, quòd aliàs ante impedimentum erat solitus interesse, Gratianus *cap.*591. *numer.* 49. Moneta *de distrib. quotidianis, part.*2. *quæst.*5. *numer.*21. *cum seqq.* onus autem probandi, quod non sit solitus interesse divinis Officiis ante impedimentum, ad hoc ut absens lucretur distributiones quotidianas, spectabit ad Capitulum uti suum fundamentum, non verò ad Canonicum, cum delictum, & negligentia non præsumantur, Maceratensis *variar. resol. lib.*1. *resol.* 102. *numer.*17. & requiritur ut probetur consuetudo præstandi tales distributiones in casu absentiæ, Maceratensis *ubi supia*, Barbatus *ubi sup. cap.*15. *numer.*23.
75 quod si mittatur in utilitatem evidentem alterius Ecclesiæ non lucratur distributiones *cap. de cætero, cap. ad audientiam, de Clericis non resident.* quia talis absens debet accipere stipendium ab eo in cujus utilitatem abest, ergo quia abest in utilitatem alterius Eccclesiæ, ab ea debet recipere stipendium, scio Barbatum *ubi suprà, numer.*24. dixisse sufficere si utilitas sit alterius Ecclesiæ loci, licèt non sit illius particularis Ecclesiæ, cujus absens inservit, & ad
76 hoc allegat Maceratensem *lib.*1. *variar. resol.*107. *numer.* 3. quòd si absit in utilitatem Ecclesiæ universalis, id est, in utilitatem omnium fidelium Ecclesiarum, poterit lucrari distributiones, ut contra Bonacinam *disput.*2. *de horis*
77 *Canonicis, quæst.*5. *punct.*3. *numer.*6. quia redundaret utilitas in utilitatem propriæ Ecclesiæ, sic si Beneficiatus sit absens à Diœcesi ad hoc, ut Clerici Diœcesis non graventur oneribus tributorum, percipere poterit distributiones Ecclesiæ suæ, Sacra Congregatio apud Pellizzarium *ubi suprà, numer.*155. Carolus Macignus *de horis Canonicis, c.*71. *numer.*102. Palaus *ubi suprà*, §.3. *numer.* 1. Trullenchius *in Decalogum, lib.*1. *cap.*8. *dubio* 12. casu verò quo Canonicus absit à propria Ecclesia non ob evidentem utilitatem ipsius, sed ob dubiam utilitatem ejus, non lucratur distributiones, quia cum absentia sit certa, & distributiones certæ, necessario debet esse causa certa, & evidens ad lucrandas illas in absentia, ergo dubia utilitas non
78 concedit jus lucrandi distributiones. Ita communiter Doctores apud Bonacinam, Palaum, Trullenchium, & alios
79 citatos Doctores, neque eas lucratur Canonicus si absit ob causam, sed levem, aut exiguam Ecclesiæ suæ utilitatem, quia obligatio assistendi Ecclesiæ propriæ est gravis: ergo utilitas Ecclesiæ, quæ à tali obligatione excusat, debet esse gravis, non levis, aut exigui momenti. Ita Moneta *part.*2. *quæst.*15. *numer.*33. Castrus Palaus *disputat.* 3. *punct.*9. §.3. *numer.* 2. Macignus *cap.*71. *numer.*79. Bonacina *disputat.*2. *quæst.*5. *punct.*3. *numer.*50. Trullenchius *lib.*1. *in Decalogum, capit.* 8. *dubio* 12. Escobar *de horis Canonicis, quæst.* 5. *numer.* 111. cognoscit autem aliquis ejus absentiam cedere in utilitatem gravem evidentem Ecclesiæ multipliciter; Primò, quando fuit à Capitulo electus ad aliquod negotium agendum, quia præsumitur, quod utile sit Ecclesiæ. Secundò, quando viri graves, & moratæ conscientiæ affirmant, absentiam esse utilem Ecclesiæ, ut bene Palaus *ubi sup. n.*3.

Hinc Canonicus, qui à suo Episcopo mittitur ad visitan- 80
dum limina Apostolorum, lucratur distributiones quotidianas, quia tunc Canonicus agit Ecclesiæ suæ negotium, instruendo Pontificem de suo statu, ut ex Bulla Sixti Quinti 17. & decidit Sacra Congregatio, teste Barbosa *alleg.*53. *numer.*159. Garsia *parrt.*3. *capit.*2. *numer.*349. Bonacina *ubi suprà, numer.*14. Riccius *decis.*498. Pilaja, & Palaus *ubi suprà, numer.*3. Trullenchius *numer.*8. Escobar *num.* 112. Barbatus *de divisione fructuum, part.*1. *cap.*15. *num.* 32. Pellizzarius *tractatu* 50. *disp.*8. *sect.*3. *numer.*171. sic
Canonicus, qui suum Episcopum comitatur ad visitan- 81
dum limina, lucratur distributiones; Doctores citati, sed si Canonicus ab Episcopo alterius Ecclesiæ mittatur ad limina, vel illum comitatur euntem ad limina, non lucratur distributiones, quia id solum conceditur pro Ecclesia
sua, non aliena, Garsia *ubi supr. num.* 350. Parœcus ve- 82
rò missus à suo Episcopo ad limina, non lucratur distribu-
tiones. Ita Palaus *ubi suprà, numer.* 4. post Garsiam, & 83
Leandrum *quæst.*97. Canonicus verò missus à suo Episcopo, vel à suo Capitulo ad Concilium generale, vel Provinciale, tamquam Theologus, vel tamquam Canonista, vel tamquam Procurator percipit distributiones, ut contra Sanchez *lib.*1. *Consiliorum, cap.*2. *dub.*94. & post alios ait Escobar *ubi sup. num.*115. & post alios Pellizzarius *numer.*
175. Barbatus *cap.*15. *numer.*35. Idem si Canonicus mit- 84
tatur tamquam legatus ad Pontificem, vel Principem aliquem, quia dicit abesse in utilitatem Ecclesiæ, Escobar *n.* 114. & idem dico si comitantur duo Canonici Episcopum visitantem, lucrantur distributiones, Barbatus *cap.* 15. *numer.*36.

Infertur quintò, Canonicum Ecclesiæ Sede Episcopa- 85
li vacante electum Vicarium, acquirere distributiones, dum abest ab Ecclesia pro suo officio exercendo, quia hic occupatur in evidentem Ecclesiæ utilitatem: nam magis commodum est Ecclesiæ, ut occupetur unus Capituli, quàm totum Capitulum, Garsia *ubi sup. num.* 358. contra Monetam *ubi suprà, numer.*89. secus si sit electus Vicarius Episcopi, quia tunc ille non tam deseruit Ecclesiæ suæ propriæ, quàm Episcopo, & ideo solum illi debentur fru-
ctus, non distributiones, Trullenchius *num.* 6. Barbosa 86
*de Canonicis, cap.*24. *à numer.*15. Palaus *disput.* 3. *puncto* 9. §. 3. *numer.*7. & sic fuisse decisum de anno 1627. refert
Barbosa *collect.*258. *numer.*39. Leander *quæst.* 131. unde 87
duo Canonici inservientes Episcopo in visitatione, eò quod pro suo, & ipsius Ecclesiæ servitio commorentur, lucrantur distributiones, quia non judicantur absentes, sed præsentes, *d. cap. de cætero*, ubi Glossa 1. *& cap. ad audientiam*, §. *decernimus*, ubi Glossa, & Abbas *num.* 1. *de Clericis non residentibus*, intelligendo tamen quando non adsunt alii fructus præbendæ, verum tunc non percipiuntur victualia, quæ aliàs non consueverunt dari, sed tantum præsentibus *d. cap. de cætero, in fine*, ubi Glossa, & sic resolvit Sac. Congregatio Concilii, de qua meminit Franciscus Leo *in Thesauro Ecclesiastico, part.* 3. *cap.* 33. *numer.*28. Pilaja *dict. dec.*10. *numer.*42. illi verò Canonici, qui inserviunt Episcopo extra visitationem, quòd non habeant distributiones quotidianas, licet habeantur pro præsentibus, dum in ejus servitio morantur, dicit post alios Grat. *cap.*166. *numer.*20. qui dicit recessisse ab Aula, text. *in cap. ad audientiam, & de cætero, de Clericis non residentibus*, attenta ubertate redituum Episcopatus, & multitudine Peritorum, quibus potest Episcopus in suo servitio uti, sequitur post Rebuffum Barbatus *d. part.*1. *de fructibus, cap.*15. *numer.*37. Quòd si Archidiaconus visitet Ecclesiam, jura, vel reditus suæ præbendæ, dicit Garsia *ubi suprà*, quod non acquirat distributiones, at probabilius dicunt alii acquirere, quia visitando prædicta jura, & loca, servit in utilitatem Ecclesiæ, Moneta *qu.*11. *nu.*63.

*numer.*63. Barbosa *numer.*163. Palaus *numer.* 9. Trullenchius *dub.*12. *numer.*3. Barbatus *cap.*15. *numer.*39. Quod si Canonicus tempore divinorum officiorum, ex mandato Capituli, occupatur in subeundis rationibus, aut in
88 assignandis cujusque suis redditibus, estque an acquirat distributiones, negat Garsia *disput.*3. *cap.*2. *numer.*568. affirmat Palaus Bonacina, & alii *ubi supra*; cum Barbosa, & Trullenchio, etiamsi alio tempore posset tale facere negotium; ut contra Monetam *numer.*41. docent contrariæ opiniones cum Pellizzario, Trullenchio, Escobar, & aliis *ubi suprà* etiam si tali tempore Officiorum abesset pro negotio proprio, & postea alio tempore horarum ageret Ecclesiæ negotium, ut latè Leander *dict. disputat.* 6. *quæst.*103.

89 Infertur sextò Canonicum non lucrari distributiones, si tempore divinorum Officiorum confitetur sua peccata, quia non abest à choro in evidentem Ecclesiæ utilitatem; sed in commodum suum, nisi aliud sit de consuetudine, Faustus *lib.*3. *quæstion.*29. nec ille qui causa voti implendi abest ab Ecclesia, ut contra Garsiam dicunt omnes cum Escobar *quæst.*5. *numer.* 118. quia non abest in utilitatem suæ Ecclesiæ, neque ille Canonicus, qui dum dicuntur Officia, ex propria devotione Missam celebrat se-
90 clusa tamen consuetudine: quia tunc non abest in utilitatem Ecclesiæ, & hoc verum est si celebret, ut satisfaciat oneri Cappellaniæ, DD. citati imò addit Leander *ubi suprà quæst.*109. contra Monetam id procedere, etiam si de licentia superioris Missam tunc temporis celebret, quod falsum puto, quia Sacra Congregatio, teste Garsia *dict. part.*3. *cap.*2. *numer.*398. ait celebrantem jussu, & mandato Superioris tunc cum Officium dicitur, lucrari distributiones, sed Sacra Congregatio admonet Superiores, Trullenchius *ubi suprà*, §.4. Palaus §. 11. *numer.* 6. quia enim distributiones quotidianæ dicantur Beneficium personale ab Ecclesia inductum favorem interessentium divinis Officiis, non debent conferri illis, qui à choro absunt, sacrum celebrantes, cum hæc sint munera distincta, & separabilia, ideò non lucratur distributiones Canonicus non privilegiatus celebrans tempore divinorum Officiorum, ut bene Federicus de Senis *consil.* 118. post alios Lotterius *lib.*1. *de re Beneficiaria quæst.*15. *num.*48. sive celebret ex devotione, sive uti Cappellanus ex obligatione, Garsia *part.* 3. *cap.*2. *numer.* 296. Quaranta *in Summa Bullarii*, *in verbo*, *distributiones*, Riccius *in praxi dist.*419. Emmanuel *suprà in verbo*, *Beneficium* Carolus Macignus *de horis Canonicis*, *cap.* 71. *numer.* 127. Gonzalez *in regul.*8. *Cancellariæ* §.7. *proœmiali*, *numer.* 118. Theodosius Rubeus *in quodam juris responso*, apud Gratianum, *cap.*298. *numer.*21. Bonacina *de Sacramentis*, *disp.*4. *quæst. ultim. punct.*7. §.50. *numer.*7. *& de horis Canonicis disp.*2. *quæst.*5. *punct.* 3. §. 4. Gabriel Vasquez *de Beneficiis in opusculo morali*, *cap.*10. §.3. Faustus *libr.*3. *Canon. quæst.*72. Barbos. *allegat.*53. *numer.*134. sic declaratum per Sacram Congregationem refert Marchinus *part.* 2. *tract.*3. *c.*35. at si consuetudo esset tunc celebrandi, posset lucrari distributiones, Garsia sic decisum referens *num.*
91 400. *&* 401. Palaus, Bonacina, & alii, lucrantur etiam distributiones Canonicis curam habentes animarum in suis Ecclesiis, si tempore divinorum officiorum absint ob curam animarum exercendam ex Trident. *sess.*22. *de reform. cap.* 3. & Sacra Congregatio apud Garsiam *part.*3. *cap.*2. Bonacina *punct.*3. §.7. *numer.*3. Riccius, & Barbosa, quos sequitur Palaus *disput.*3. *punct.*9. §.3. *numer.* 9. Trullenchius *lib.*1. *cap.*8. *dub.*12. §.7. *num.*1. dummodo curam habeant in Ecclesiis Cathedralibus, vel aliis Diœcesis, secus si extra Diœcesim, ut contra Bonac. *ubi supr. n.*50. dicit communis apud Leandrum *qu.*125.

92 Infertur septimò, Canonicos examinatores Confessorum, qui dum illos examinant, absunt à choro, quæstionem esse an lucrentur distributiones, prima opinio dicit non solum fructus, sed distributiones lucrari, ità Gened. *lib.*1. *quæstion.*1. *numer.*74. & videntur de mente Sac. Congregationis apud Barbosam *de Canonicis*, *cap.*25. *numer.* 9. & in Tridentin. *session.*22. *cap.*12. *numer.* 53. probabilius puto solum fructus consequi, eo quod legitimam habent absentiæ causam; sed non distributiones, nisi aliud habeat præscriptio, vel consuetudo: quia isti non sunt occupati in servitio propriæ Ecclesiæ; sed in servitio Episcopi, & Diœcesis in communi, & sic decisum per Sacram Congregationem, refert Barbos. *in summa Apostolicarum decisionum collect.*258. *numer.*39. Palaus §.7. *numer.*1. Garsia *disputat.*3. *de Beneficiis*, *cap.*2. *numer.* 334. Bonacina *ubi suprà*, §.8. Trullenchius *ubi suprà dubio* 10. §.8. *num.* 2. Barbatus *numer.* 34. illi verò qui sunt destinati ab Episcopo ad visitanda hospitalia, & Ecclesias Diœcesis, vel 93
Vicarii foranei, vel administratores locorum piorum, solum faciunt fructus suos, sed non lucrantur distributiones, quia non sunt occupati in servitio propriæ Ecclesiæ, sed Episcopi, aut ecclesiarum Diœcesis, Palaus, Bonacina, & alii *ubi supra*, sic Canonicus existens in servitio 94
Episcop. solum fructus percipit, non distributiones quotidianas *d.cap. de cætero*, *& cap. ad audientiam de clericis non residentibus*, & decisum refert Garsia *d.cap.*2. *numer.* 145. Barbos. *allegat.*53. *numer.*142. *& in summa Apostolicarum collect.*158. Gonzalez *gloss.*6. *numer.*225. Palaus §. 8. nisi consuetudo sit contraria, vel si præbenda alios fructus non habeat: quia tunc eas lucratur, cum loco fructuum succedant deducta tertia parte, ut censuit S. Congregatio apud Barbosam ubi suprà: Canonici verò solemniter celebranti Episcopo si assistunt in Cathedrali, vel 95
in alia Ecclesia, distributiones suas faciunt, secus si assistant eidem privatè celebranti etiam in Cathedrali, nisi aliàs ex consuetudine illi assistere teneantur, ita declaravit sacra Congregatin Rituum apud Barbosam *de Canonicis*, *cap.*25. *numer.*12. *& in summa Apostolicarum decisionum collect.*258. *numer.*30. legatur Trullenchius *ubi suprà numer.* 20. Canonicus inserviens Legato Summi Pontificis, aut Cardinali, est quæstio an percipiant fructus præbendæ, licet absentes à choro: prima opinio est quod sic: quia serviens Legato, vel Cardinali censetur servire Papæ, ita Zerola *in verb. Residentia.* §.4. Diana *par.*5. *tract.*2. *resolut.*79. alii dicunt non percipere fructus; nam hodie nullum est tale privilegium particulare, & patet ex declaratione apud Garsiam *part.*3. *cap.*2. *numer.*382. sequitur Palaus *disput.*3. *punct.*9. § 8. *numer.*4. Bonacina *disp.* 2. *quæst.*5. *punct.*3. § 1. *numer.*4. Trullenchius *dubio* 12. §. 1. Leander *qu.*133. qui omnes negant inservientem legato dici inservire Pontifici, & licet sit quæstio an inservientes Regi, aut supremo Principi, in Officio ab ipso desi- 96
gnato, possint percipere fructus Beneficiorum, aut Canonicatus, quamvis non resideant, prima opinio affirmat, teste Cevallos *contra communes*, *quæst.* 587. *numer.* 7. quia ad hoc habent Reges privilegia, etenim Cappellani Regis Hispaniarum habent concessum privilegium à 97
Paulo III. quod in absentia percipiant fructus, & simile Privilegium Regi Franciæ concessum, dicit Boer. *dec.*17. & Rebuffus *ad Concordata in tit. de collatione*, §.1. *vers. Residentia*, secunda tamen opinio negat posse recipere d. 98
fructus, tum quia non absunt in choro in evidentem totius Ecclesiæ utilitatem; tum quia dict. privilegia jam sunt revocata per Concilium Trid. *sess.*6. *de reform. c.*2. & per Bullam Pii IV. ut probat Garsia *p.*3. *de benefic. cap.* 2. *numer.* 265. & 423. ubi refert sic fuisse decisum à Sacra Congregatione, sequitur Palaus, Bonacina, & Trullen- 99
chius; sed quæstio est, an Canonicus si absens sit Principe sæculari, id mandante, ac jubente, lucretur distributiones. Ratio dubitandi est, quia Principem sæcularem præsumitur id fecisse ex justa causa, ergo à Civitate ejectus ex justa causa, non potest percipere distributiones quotidianas, ut benè Moneta *de distribut. quotid. part.*1. *quæst.*5. *numer.*83. & dato quod habuisset justam causam, tamen quia non habuit licentiam recedendi à suo Superiore, videtur excludendus: quia non sufficit abesse ex causa, nisi absit cum licentia Ordinarii, latè Barbos. *p.* 3. *allegat.*53. *numer.*153. ubi plures allegat Rotæ decisiones; idque etiam latè tradit Lotterius *lib.*3. *de re Beneficiaria*, *quæst.*27. *numer.*122. sed contrarium dixi in casu mihi proposito elapsis annis, Canonicum expulsum authoritate Principis Laici, lucrari distributiones, dummodo sit expulsus juris ordine non servato (aliàs secus, si per sententiam legitimè latam exulare coactus sit) ita Barbos. *de Canonicis*, *cap.*24. *numer.*38. *& in Tridentin. session.* 24. *cap.*12. *numer.* 116. *& Collect. Apostolicarum decisionum*, *in verbo distributiones*, *collect.*258. *numer.* 18. ubi ait quod Canonicus absens à choro: quia residere non potest ex facto Principis temporalis, lucratur distributiones quotidianas, & sequitur Bonacin. *disput.*2. *qu.* 5. *punct.*20. *numer.*8. Pellizarius *in manuali Regularium*, *tom.*1. *tract.*50. *cap.*8. *numer.*148. ubi ait, quod in exilium pulsus, lucratur distributiones, si non dedit causam impedi-

pedimenti, & Judex eum legitimè non condemnaverit,
& ita fuisse decisum per Sacram Congregationem pluries
dicit Ciarlinus *contr. for. tom.3. posthumo contr.* 127. quod
si dicas alias Sacram Congregationem rescripsisse, talem
Canonicum debere renunciare; Respondeo id non præ-
cepisse umquam Sacram Congregationem; sed solum con-
suluisse hortando &c. ut benè Ciarl. *ubi suprà*.
100 Infertur octavò quod licet distributiones quotidianæ
dentur tantum inservientibus in choro, tamen ex causa
necessitatis, & utilitatis Ecclesiæ, sunt Canonici exem-
pti ab obligatione hominum in choro, & remanent par-
ticipes distributionum; Canonicarum, ac aliorum fru-
ctuum, ac si essent præsentes in choro, *dict. cap. unico*
de Clericis non residend. in 6. Ludovisius *d.*154. & excu-
sat gravis infirmitas, Pilaja *dicta dec.*10. *de Canonicis*, *nu-*
mer. 43. & etiam si dubium sit à principio, an gravis
sit, quia non tenetur Canonicus se exponere periculo
gravis damni, Bonacina *de horis Canonicis disputat.* 1.
*quæst.*6. *punct.*1. *numer.* 50. Persicus *de horis Canonicis*,
101 *cap.*11. *dub.*4. *numer.*7. à quo tamen onere non excusat le-
vis ægritudo, sed si periculum sit, quod ex accessu ad
chorum fiat gravis non tenetur ire Bonacina, Palaus, Pel-
lizzarius, & alii *ubi suprà* Faustus, *lib.*3. *quæst.* 16. qui
dicunt leviorem infirmitatem requiri ab interessentia cho-
ri: quam ab Officio privato, & talis exemptio, seu excu-
satio locum habet, etiam si quis sua culpa in morbum in-
cidit, Pilaja citatus, Marescottus *lib.*2. *var. cap.* 32. Ciar-
linus *to.*1. *lib.*1. *cap.*26. *numer.*28. & infirmitatem gravem,
& levem describit Bonarsius, *lib.* 2. *de horis Canonicis*,
*cap.*38. *numer.* 4. quia ergo jura non distinguunt de infir-
mo culpa propria, vel non, ideo nec nos distinguere de-
bemus, Garsia *part.*3. *cap.*2. *numer.* 362. Sanchez *libr.* 2.
consiliorum, *cap.*2. *dub.*91. Palaus *disputat.*3. *punct.* 9. §.1.
*numer.*3. Trullenchius *lib.*1. *in Decalogum*, *cap.*8. *dub.* 8.
*numer.*4. Pellizzarius, *tom.*1. *tractat.*50. *cap.*8. *section.* 5.
102 *quæst.*7. *numer.* 145. Escobar *de horis Canonicis*, *quæst.* 5.
*numer.*93. imò etiam si data opera in morbum incidit; ut
eo impeditus, choro interesse non possit, adhuc habebit
distributiones quotidianas, ut contra Monetam *part.* 2.
*quæst.*6. *numer.*15. dicit Faustus *lib.*3. *quæst.* 29. Trullen-
chius, & Bonacina, quos sequitur Leander *quæst.*54. Bar-
batus *part.*1. *cap.*15. *numer.*56. & Pilaja *qui de morbo Gal-*
103 *lico* (*vulgo vocato*) loquitur, semper tamen nota quod Ca-
nonici ægroti habentur pro præsentibus in choro, modo
tempore benevaletudinis ad divina Officia accedere sole-
rent, aliàs non: & ratio est, quia eo casu infirmitas non
esset causa immediata absentiæ, Abbas *in cap. ad audien-*
tiam, *numer.*50. *de Clericis non residentibus*, & quæ est
104 ratio totius ad totum, est partis ad partem, *l. quæ de toto*,
ff. de rei vendicat. unde ille, qui sanus ad matutinum, &
primam convenire non solebat, non potest tempore præ-
dictæ infirmitatis prætendere distributiones, Graffius *p.*2.
*consiliorum lib.*3. *consil.*20. *in tit. de celebratione Missarum*,
Sanchez *in opusculis*, *lib.*2. *disputat.*90. *numer.*4. quia *in d.*
cap. unico de cleris non resid. in 6. solum illis conceduntur
105 distributiones, quibus infirmitas unica est causa absen-
tiæ, illaque cessante, cessat; ergo cum in primo non sole-
bat ire in choro sanus; neque infirmus illas lucrabitur,
ita Vasquez, Covarr. Azorius, Guttierrez, Barbosa, Bo-
nacina, & alii, & ita decisum in Rota, dicit Trullench.
cum Escobar, & aliis apud Leandrum *dict. quæst.* 55. sed
si infirmitatis tempore pœnitentia ductus proposuerit in-
teresse omnibus horis divinis, tunc lucratur omnes di-
stributiones quotidianas, Faustus *lib.*3. *de distribut. quæst.*
25. quo tamen casu licet in foro conscientiæ posset eas re-
cipere ex Bonacina *ubi suprà punct.*4. *numer.*50. tamen in
foro fori posset Capitulum negare distributiones, quia
casus superveniens recipit interpretationem, juxta statum
præcedentem, *cap. majores de Baptismo in fine*, Valer. *in*
*diff. utriusque fori in verbo horæ Canonicæ diff.*2. & quali-
ter probetur infirmitas tractat Macignus *de horis Canoni-*
cis, *cap.*71. *numer.*10. & novissimè Franciscus Ciccope-
rius *var. lucubrationum lib.*2. *numer.*150. & si talis Cano-
nicus infirmus, dum erat sanus solebat ire ad aliquas tan-
tum horas Canonicas non ad omnes, puto debere con-
sequi distributiones illarum horarum, ad quas ire con-
sueverat, non verò illarum, quibus assistere non solebat,
quia morbus in hac parte præsumitur causa absentiæ, qui
ad illam distributionis partem, quam infirmus lucratus
fuisset, ita Sanchez, Bonacina, Navarrus, & alii apud
Trullench. *cap.* 8. *dub.* 8. *numer.* 1. ægrotus Canonicus 106
extra locum suæ residentiæ existens, non lucratur distri-
butiones, ut ait Ragusius *de voce Canonic. in capitulo*,
numer. ultimo, cujus contrarium tenet, & rectiùs Mo-
neta *de distribut. quotid. quæstione* 6. *numero* 7. Castrus
Palaus *de horis Canonis disput.*3. *punct.*9. *numer.*6. Ricc.
in praxi, *part.*2. *resol.*444. qui absentia à loco non facit;
quia non sit ægrotus, ergo haberi debet pro præsente ad
lucrandas distributiones quotidianas contra Barbatum *p.*
1. *c.*15. *nu.*59. 107
Convalescentem Canonicum, qui à loco suæ Ecclesiæ
ad Balnea ivit, vel ad alium locum salubrioris aeris de con-
silio Medici gaudere distributionibus quotidianis, dicit
Graffius 2. *parte decisionum*, *cap.* 13. *numer.* 11. Ulpes
in praxi, *cap.*13. *numer.*22. & post Bonacinam, Pelliz-
zarium, Barbosam, & alios dicit Leander *quæst.*66. sic di- 108
stributiones habet ille Canonicus, qui ob cantum nimis
defatigatus, aliquantulum se retrahit à choro, ut spiritus
assumat, & recreet, sic post alios Escobar *dicta quæstione*
quinta, *numer.* 89. sic ille Canonicus distributiones ac-
quirit, qui ex judicio Medici domi stat ad sumendam me-
dicinam, vel ad sanguinis missionem: quia certum est ab-
esse à choro ob justam, & rationabilem causam Monet. *se-*
cunda parte, *quæstione* 6. *numer.* 8. Barbosam *parte ter-* 109
tia, *allegat.*53. *numer.*69. Trullenchius *dubio* 9. *numer.*
secundo, qui idem dicunt de valetudinario, qui judicio
Medici è domo non egreditur, ob valetudinis periculum,
an verò Canonicus faciat suas distributiones si se à cho- 110
ro excuset propter hospitem recipiendum, vel ut radat
Barbam, si ea non faciat tempore chori; sed nocte, &
putat Navarrus *de oratione*, *cap.*50. *numer.* 19. teneri in
foro conscientiæ ad tales distributiones restituendas, tan-
quam ex falsa causa; sed idem Navarrus *numer.* 23. mu-
tata sententia tenet lucrari: quia nihil detrahit cultui di-
vino, qui rasuram Barbæ, ob quam potuit excusari ab
aliqua hora, si se fecisset in ea radi, protrahit in noctem,
vel aliam horam proximiorem sequitur Sanchez *libro se-*
cundo consiliorum, *cap.* 2. *dubio* 97. Escobar *quæstione* 5.
de horis Canonicis, *numer.*80. Leander *quæst.*265. sic Ca- 111
nonicus ob podagram domi se continens lucratur distri-
butiones, quia hic verè abest à choro propter infirmita-
tem, Barbosa *de Canonicis*, *cap.*24. *numer.*31. & *de ju-*
re Eccles. tertia parte 12. *numer.*58. Moneta, Bonacina,
& alii apud Escobar *de horis Canonicis*, *quæstione quinta*, 112
numero nono, idem qui non potest ad Ecclesiam se confer-
re ob debilitatem Crurium, seu tibiarum, Sanchez *lib.* 2.
dubio 97. *cap.*2. Diana *part.*10. *tractat.*11. *resolution.*44.
Octuagenarius Canonicus excusari à choro dicit Regens
de Marinis *tom. primo*, *resolut.*40. *numer.*4. Gratianus *cap.* 113
805. *n.*41. & declaravit Sacra Congregatio, quando alias
erant soliti ire ad chorum tales senio confecti, & alii di- 114
cunt septuagenarios licito jure esse absentes, & distribu-
tiones lucrari, post alios Narbona *de ætate ann.* 70. *qu.*1.
& *q.*2. *num.*6. ubi senio confecto septuagenarios appellat
ex Menochio, & aliis Barbatus *part.*1. *c.*15. *nu.* 55. Quod 115
verò servitium Ecclesiæ per quadraginta annos non excu-
set, nec tales servientes admittat ad distributiones, dicunt
omnes, nisi aliud esset statutum in Capitulo, Pontificis
authoritate roboratum, vel nisi esset immemorabilis con-
suetudo, Navarrus *consil.*12. *de clericis non resid.* Garsia,
*part.*3. *cap.*2. *numer.*344. omnes tamen consentiunt, ut 116
Canonici, qui per plures annos inservierunt Ecclesiæ,
fiant exempti à choro à cantandis lectionibus, à Marty-
rologio, & cantandis Missis, ac ab aliis gravioribus cor- 117
poris laboribus, Moneta *d. part.*2. *quæst.*7. *num.* 15. maxi-
mè si agant annum sexagesimum, quo tempore eximun-
tur à jejunio, Castrus Palaus *de just. & jure*, *cap.*3. *punct.*
20. §.50. *n.*6. P. Verrecelli *quæst. moral. tract.*50. *quæst.*5. *n.*
154. Ciccoperius *l.*2. *lucubrat. n.*152. ut in simili milites ve- 118
terani à multis muneribus eximuntur, *l. à munerib. ff. de*
munerib. & honorib. at non sunt digni majoribus favoribus
milites terrenæ militiæ, quàm cœlestis, gloss. *in l. miles in*
verbo potest, *ff. de re judicata*.
An verò Canonicus, seu præbendatus, si obtento Bene- 119
ficio fiat Cęcus, aut Surdus possit abesse à choro, & lucrari
distributiones quotidianas quęst. est. Prima opinio est Sua-
rii *l.*4. *de horis Canon. c.*28. *n.*58. Sanch. *to.*1. *Consilior. l.*2. *c.*
2. *dub.*90. *n.*7. qui dicit cęcitatem, aut surditatem non esse
sufficientem morbum, ut Canonicus deficiens à choro, lu-
cretur distributiones: quia adesse choro non nocet huic
mor-

morbo, & sua præsentia chorus authorizatur, & sic tenetur assistere authorizando chorum, idem dicit Suarez de Cœco, & Surdo, sequuntur Trullench. Filliuccius, Bonacina, & Escobar ubi suprà *quæst.5. de horis Canonicis, num.* 92. Secunda opinio ait hos tales non teneri, & percipere distributiones non accedentes ad chorum, tum quia *in l.3. Cod. de his, qui morbo se excusant, lib.10.* ubi ob cæcitatem excusatur quis à muneribus personalibus, tum quia sic pluries decidit Sacra Congregatio apud Dianam *part.5.tract.6. resol.14.* Barbosa *de Canonicis, cap.24. numer.90.* Genedus *quæst.1. numer.13.* & quia Sacra Congregatio loquitur de solo cœco, ideo putat, & benè Leander *tom.6. tract.8. disput.6. quæst.49.* Canonicum Surdum, & non cœcum teneri accedere ad chorum, ut lucretur distributiones quotidianas: quia quandò est Surdus tunc minori labore potest re-
120 citare &c. idem dico de Canonico rauco, qui vix vocem emittere potest; nam tenetur sua præsentia honestare chorum, ut benè Bonacina *loco citato disput.1. quæst.7. puncto 1. numer.12.* Bordonus *tom.2. resp.77. numer.37.* & nota quod Surdus in choro si nihil dicat satisfacit choro; sed non præcepto Ecclesiæ de dicendo Officio, nisi recitet Officium per se submissa voce, Escobar *de horis Canonicis, cap.50. numer.* 70. Moneta ubi suprà, *quæst.2. num.47.* Bordonus ubi suprà, sed si non sit totaliter Surdus, sed canat cum Sociis sui
121 chori, & audiat saltim in confuso Sacra verba, tunc satisfacit choro, & remanet liberatus à privata recitatione Emanuel *suprà in verbo horæ Canonicæ*, Fragosius *tom.2. lib.10. disp.22. §.6. num.198.* Verrecelli ubi suprà, Pasqualigus *d.* 407. *num.20.* Ciccoperius *lib.2. var. num.153.* & Pilaja *num.* 41. *d. decis.19. ex Trident.* addit quod canentibus non interessentibus solum absque cantu dari distributiones, nec satisfaciunt Canonici non canentes, & peccant.

122 Infertur nonò Canonico absenti ob aliquam justam corporalem necessitatem, debere conferri distributiones quotidianas, quia hæc est una ex tribus causis, quæ excusant Canonicum à choro, & ea posita acquirit distributiones, *cap. unico de Clericis non resid. in 6.* Leander *quæst.63.* sic eidem debetur quando à choro abest, eo quod ex ipsius assistentia immineat ei grave damnum vitæ, honoris, vel fortunæ, quia reputetur justa, & rationabilis necessitas, Ca-
123 strus Palaus *de oratione, disput.3. puncto 9. §.1. num.1.* Pellizzarius *tom.1. tract.5. cap.8. sect.3. §.8. numer.148.* Leander *quæst.64.* & idem dico si Canonicus aliquo violento impedimento detineatur, aut aliquo alio modo impediatur quo minùs ad Ecclesiam suam se conferat, quia tunc ei debentur distributiones, Leander *quæst.69. per totam*, posset etiam si injustè sit carceratus; quia citra culpam propriam
124 à choro abest, Sanch. *lib.2. consil. cap.20. dub.91.* qui idem dicit de Canonico, qui injustè missus est in exilium; quod si justè talia passus sit non poterit neque recipere distribu-
125 tiones: quia sua culpa abest ab Ecclesia, Pellizzarius ubi suprà *num.148.* Bonacina *§.1. num.1.* Palaus *num.3.* Quod si
126 crimine non probato, sed suspicionibus urgentibus detineatur in carcere, debentur distributiones, quia per eum non stat quin choro interesset, ut bene Bonacina, Trullen-
127 ch. & alii ubi suprà, justè excommunicatus perdit distributiones, nec eas recuperat, *cap. Pastoralis, §. veram de appellat. & in extravag. unica de decimis*, Covarruv. *lib.3. variar. cap.13. num.8. vers.12.* Ugolinus *de censuris tabula 2. cap.12. num.2.* Parisius *lib.4. de resignat. beneficiorum, quæst.* 3. *numer.52.* Guttierez *lib.1. canon. quæst. cap.1. num.90.* Bonacina *de censuris, disput.2. quæst.2. punct.4. §.2. numer.7.* Garzia *part.7. cap.13. num.125.* Moneta *de distribut. quoti-*
128 *dianis, part.2. quæst.15. numer.18.* Puteus *decis.180. lib.1.* Seraphinus *decis.1164.* qui ait Capitulum habere justam causam denegandi distributiones excommunicato: sequitur Alterius *de censuris, lib.2. disp.6. cap.8.* Ricciullus *lib.4. de jure personarum, cap.14. num.7.* Faustus *lib.3. de horis canonicis, quæst.37.* Rota coram Ghislerio *decis.286. tom.2. consiliorum Farinacii*, etiamsi appellaverit ab excommuni-
129 catione Moneta, & Ricciullus ubi suprà quod si fame periret canonicus, tali casu neque debet dari unde se alat, ex talibus fructibus, quia videtur contendere cum Ecclesia, dum non curat pœnitere, & absolvi, glossa finalis *in d. cap. Pa-*
130 *storalis, §. verum*, Covarruv. ubi suprà, *num.8.* Verum si fame periturus esset, nisi haberet alimenta, ei essent præstanda, Surdus *tit.1. q.82. num.8.* casu quo justè fuisset ex-
131 communicatus, & injustè denegaretur absolutio, lucrabitur distributiones, & poterit eas post absolutionem recuperare, ut bene Leander q.75.

An verò justè excommunicatus, si horis divinis inter- 132
sit, lucretur fructus, & distributiones illi correspondentes, quæstio est. Prima opinio affirmat, quia licèt taliter assistens peccet, & ob peccatum debeat fructibus, & distributionibus privari, *dicto capite Pastoralis, §. verum de appellatione*, ipso tamen jure non est privatus, quia nullibi constat hanc privationem esse impositam, Gloss. *in dicto §. verum*, Vasquez, Suarez, Coninchus, Bonacina, & alii, quos sequuntur Palaus *de horis canonicis tomo 2. disput.3. puncto 9. §.2. numer.4.* Pellizzarius *part.4. de censuris, tract.2. disput.9. quæst.48.* alii dicunt, quod talis excommunicatus ipso facto, ante ullam Judicis sententiam amittit distributiones, *dicto cap. unico, §. qui vero de clericis non resident. in 6.* Tridentin. *sess.24. de reformat. capit.11.* Moneta *de distribution. quotidianis, part.3. quæst.7. à numer.71.* Santarellus *de hæresi quæst.* 13. Barbosa *de canonicis, capit.24.* ergo non poterit 133
interesse choro, ad illas lucrandas, ut bene Leander *quæst.76.* quod si sit consuetudo, ut talis excommunicatus eas acquirat, non obtinente excommunicatione erit admittenda, Garzia *de beneficiis, capit. 14. num.* 128. qui dicit hanc consuetudinem esse in Hispania, sequitur Leander *quæst. 77.* latè Barbatus *de divisione fructuum, part. 1. capit. 15. numer. 44. & 45. cum sequentibus.*

Hoc idem dicimus in canonico suspenso ab Officio, 134
qui privatus est ipso jure quotidianis distributionibus, cum illæ non dentur illis, qui divinis Officiis non intersunt, prout suspensus ab Officio interesse nequit, Navarrus *consil. 11. num.6.* Ugolinus *de censuris tabula 4. capit. 6. §. 3.* Sanchez *lib. 3. de matrimon. disput.* 51. *num.10.* Moneta *quæst. 15. num. 37.* Bonacina *disp. 3. de censuris, quæst.6. punct. 20. num. 16.* quod idem dico de suspenso à Beneficio, nam is, quoque amittit distributiones quotidianas, Ugolinus ubi suprà, §.7. 135
quia hic est proprius effectus suspensionis à beneficio, ut fructibus, & ejus emolumentis privet, ut bene Suarez *de censur. lib.4. cap.6. num.9. & 10.* qui tamen in hoc est singularis dicens, suspensum à beneficio lucrari distributiones, si intersit divinis: quia non potest adesse, ut bene Leander *tom.6. tract.8. sub quæst.79.* cui tamen erit subveniendum pro alimentis, si sit in necessitate extrema, ne in opprobrium cleri, mendicare cogatur, *cap. Diaconi 93. dist.* gloss. *in cap. cum Victoriensis, in verbo admiserant de electione*, Covarruv. *lib.3. variar. cap.13. num.8.* Surdus *titul.1. quæst.82. à numer.50.* Navarrus *cons.45. de tempore* 136
ordination. & consil.7. & 27. de sententia excommunicat. Campanilis *in diversorio juris canonici, lib.11. cap.16. numer.20.* Sayrus *de censuris, lib.4. capit.6. num.12.* Moneta *part.2. quæst.15. numer.10.* Ricciullus *lib.4. de jure persona-* 137
rum, cap.14. num.24. qui num.26. ait, suspenso ob contumaciam, oeque deberi alimenta, nisi aliunde non habeat, Seraphinus *decis.1098. numer.3.* idem dicit Moneta cum 138
aliis ubi suprà, in interdicto ab ingressu Ecclesiæ, nisi essemus in Festivitatibus, de quibus *in capit. Alma Mater, §. in Festivitatibus, de sententia excommunicat. in 6.* tempore cessationis à divinis, sive justè, sive injustè, canoni- 139
ci non percipiunt distributiones quotidianas, *capit. si canonici, §. scituri de offic. ordin. in 6.* Moneta *16. numer.36.* Avila *de censuris, part.2. disput.2. dubio 3. conclus.3.* Faustus *lib.3. quæst.39.* Bonacina *de horis canonicis, disput.2. quæst.5. punct.20.* Genedus *lib.1. canon. quæst. quæst.1. num.* 55. Ciccoperius *lib.2. variar. numer.157.* sed tenetur ille, cujus culpa, cessatio inducta fuit, canonicis, & clericis, ad id, quod eorum intersit ex amissione prædictarum distributionum, aut sanè non acquisitarum restituere, *capit. 2. de offic. ordin. in 6.* Barbosa *allegat.22. numer.11.* idem dicunt in deposito, aut ver- 140
baliter degradato, cui non debentur distributiones quotidianæ, licèt illi sint danda alimenta, si aliunde non habebat unde vivat, ne cum dedecore Ecclesiastici status cogatur mendicare, Covarruvias ubi suprà, *capit. 13. numer. 8. versic. 12.* hinc etiam, &c. Faustus *lib. 3. quæst. 43.* Moneta *quæst. 17. numer. 23.* quod limitatur in deposito injusto, vel ab illo restituto, quod idem dicimus in actualiter deposito, seu degradato, unde canonicus, qui fuit privatus Canonicatu, vel 141
Beneficiatus, qui fuit privatus fructibus beneficii, si non habet aliunde, *capit. studeat in fine*, ubi glossa 50. *distinct.* Covarruvias *lib. 3. variarum, capit. 15. num.8.*

*num.*8. Corduba de Lara *in lege si quis à liberis*, §. *si vel parens*, *num.*61. *ff. de liber. agnos.* Surdus *tom.*1. *q.*8. sequitur Leander *qu.*87. & 88. latè de hac re Barbatus *de divisione fructuum p.*1. *c.*15. *à num.*46. *usque ad num.*54.

142 In casibus verò quibus privantur canonici ob excommunicationem, & alias causas estque quibus accrescant distributiones quotidianas.

Resp. quod multiplex est dicendi modus.

143 Primus quod accrescant aliis clericis, qui intersunt divinis Officiis, ita glossa *in clement.*2. *de ætate*, & *qualitate in verbo pars dimidia*, & *in Clement.* 2. *de ætate*, & *qualitate in verbo suspensi*, Cassador. *decis. unica*, *de clericis non residentibus*, Covarr. *lib.*3. *variar. cap.*13. *num.*7. Moneta *p.*3. *q.*6. *num.*16. Santarell. *q.*13. Faustus *lib.*3. *qu.*87. qui hoc probant *ex d. c. unico de cler. non resident.* & ex Tridentino *sess.* 21. *c.*3. & aliis locis citatis.

144 Sed videtur obstare Trident. decretum *sess.*22. *de reform. cap.*3. dum ait, portionem distributionum eorum, qui intersunt, applicari debere fabricæ Ecclesiæ, quatenus indiget, vel alteri pio loco, arbitrio Ordinarii, & sic declarâsse Sac. Congregationem refert VVarresius *in d. constitut.*12. per Trident. *innovata*, *numer.*13. non in solatium præsentium amittuntur, sed in odium absentium: ergo non debent dari præsentibus, sed fabricæ, vel locis piis.

145 Respondeo quod potest intelligi Trident. decretum, stante consuetudine, vel statuto, ut non accrescant interessentibus, sed in Ecclesiæ utilitatem convertantur, ut ait Franciscus Marcus *decis.*888. *p.*2. Franciscus Monaldus *consilio* 27. *num.*4. vel procedit decretum Trident. quando omnes fuissent absentes à divinis Officiis, quia tunc distributiones quotidianæ applicandæ sunt Ecclesiæ, Cassadorus *decis. un. num.*3. *de cleric. non resid.* Gigans *cons.*144. *num.*3. Covarruv. ubi suprà, *c.*13. *num.*7.

146 Secundus modus dicendi est Navarri *Miscell.*59. *de orat. num.*9. qui utramque Concilii Tridentini determinationem ad concordiam reducit, ut scilicet decretum *sess.*21. *cap.*3. & *sess.*24. *cap.*12. intelligatur de distributionibus quotidianis ordinariis communibus lucrifaciendis à servientibus divino Officio, & tales dari debent præsentibus, & interessentibus, at Tridentin. decretum *sess.*22. *cap.*3. intelligatur tantum de extraordinariis distributionibus, & in propriis, quæ de redditibus particularibus, Dignitatum, Præbendarum, & Officiorum constituuntur lucrifacienda ab eis solis, qui hujusmodi beneficia habent implendo officia, & servitia divina ab Episcopo designanda, & ideò subdit Navarrus has extraordinarias, meritò non accrescere aliis: quia de communibus fructibus constituuntur, pro Officiis ab aliis obeundis; illæ verò de fructibus particularibus, ut bene Fuschus *de visitatione*, *lib.* 1. *cap.*15. *num.*25. Galletus *in Margarita casuum conscientiæ*, *in verbo Officium*, *pag.* 190. Campanilis *rubr.*7. *cap.*6. Moneta *p.*3. *q.*4. *num.*29.

147 Tertius modus dicendi est, quòd Tridentinum decretum *dict. sess.*22. *cap.*3. loquatur in dignitatibus, à quibus Ordinarius tertiam partem fructuum, in distributiones quotidianas convertendo, potest separare, & dato, quòd non sint tenues, & tunc procedit Tridentinum ubi suprà, scilicet, ut illa tertia pars ita subtracta per non servientes amoveatur, & locis piis applicari debeat, sed Tridentin. *sess.*21. *cap.*3. locum habet, quando distributiones ita sunt tenues, ut negligantur, & hoc casu tertia pars fructuum ita separata, & in distributiones ab ordinario conversa, si amittatur per non servientes accrescit proportionabiliter servientibus, ut decisum refert Garzia *part.* 3. *de Beneficiis*, *capit.* 2. *numer.* 465. & declaravit Sacra Congregatio, ut testatur in Rota Romana impressa post tractatum Alexandri, Moneta *de distributionibus*.

148 Putant aliqui, quod possit Canonicus distributiones alteri condonare licet absenti, & sic licet eas amiserit, donare poterit, ut acquirat, Glossa *in cap. unico de clericis non residentibus in* 6. Santarellus *variar. quæst.* 13. *numer.*3. Faustus *lib.*3. *quæst.*91. Sed hodie post Tridentinum, glossæ sententia est reprobata, & non poterit donari, vel remitti talis pars, Moneta *part.*3. *quæst.*5. *numer.*8. Navarrus *de oratione Miscellanea* 59. *numer.* 5. Durante *de ritibus Ecclesiæ*, *lib.* 3. *cap.* 25. *numer.* 50. Azorius *lib.* 7. *cap.* 7. *quæst.* 9. & ad cultum divinum augendum est verissima opinio, nam alias daretur occasio clericis absentandi se à choro, sperantes sibi faciendas esse remissiones à suis canonicis amicis, & ipse Canonicus deinde ex gratitudine cogeretur remittere alteri partem suam, nec à fortiori poterit eas remittere Episcopus, vel Capitulum Tridentinum ubi suprà, Barbosa *de potestate Episcopi*, *allegat.*55. *num.*140. quia consensus Capituli, non potest facere, ut ille qui non interfuit divinis, habeat distributiones quotidianas, neque statuto, aut lege potuit hoc constitui, Bonacina ubi suprà, *puncto* 7. §. 50. *numer.* 8. Riccius *in praxi fori Ecclesiastici*, *resolut.*493. *tom.*1. *aliàs* 384. *num.*7. *in secunda editione*, & hoc neque per totum Capitulum fieri poterit, etiam quod momento temporis duret absentia, Riccius *num.*8. Gratianus *cap.*166. *num.*36. Rota *decis.*61. *part.*1. *divers.*

Infertur decimò, canonicis licere à Capitulo abesse 149
per tres menses, Tridentinum *sess.*24. *de reformat. cap.* 12. & *sess.*23. *cap.* 1. pro quibus non lucrabuntur distributiones quotidianas, sed solos fructus, ut contra Sanchez *lib.*2. *consiliorum*, *capit.* 2. *dub.* 103. & sic declarasse Sacram Congregationem ait Barbosa *part.*3. *de potestate Episcopi*, *allegat.* 53. *num.*123. & in Tridentino *sess.*24. *capit.*12. *de reformat. numer.* 32. Castrus Palaus *disput.*3. *puncto* 9. §. 10. *num.* 12. Pellizzarius *tract.* 50. *capit.* 8. *sess.* 3. *quæst.* 10. *numer.* 159. & Pilaja *dict. titulo de canonicis*, *numer.* 40. verum si esset statutum contrarium, aut consuetudo, & confirmata sint Apostolica authoritate: tunc etiam distributiones lucrantur, Garzia *part.* 3. *capit.* 2. *numer.* 193. *in prima*, & *tertia declaratione*, prout etiam limitatur nisi præben- 150
da alios fructus non habeat præter distributiones quotidianas: quia tunc probabilius dico absentes his tribus mensibus lucrari illas, ut bene Leander *part.*6. *tract.*8. *disput.* 6. *quæst.* 152. & *quæst.* 156. *in fin.* & Pilaja citatus. Verum ut Canonici possint hoc privilegio absentiæ trium mensium gaudere, debent per integrum annum choro interesse, ad hoc, ut possint in tali absentia lucrari distributiones *dicta sess.*24. *cap.*12. Garzia *numer.* 311. Barbosa *in Tridentino dict. cap.*12. *numer.*35. Palaus ubi suprà, *num.*10. Pellizzarius *numer.*59. Bonacina *disput.* 2. *quæst.* 5. *pun.* 41. *num.* 9. Leander *quæst.*157. non 151
tamen gaudebit absentia trium mensium ille Canonicus, qui possessionem accepit Canonicatus in medio anni: quia tunc poterit abesse per mensem cum dimidio ab Ecclesia ex illo anno, Pellizzarius, Palaus, Bonacina, & alii apud Leandrum *quæst.*158. Ille verò canonicus, qui 152
toto ferè anno abest à choro sine causa legitima, an possit nihilominus frui dictis tribus mensibus Concilii quæstio est, & licet Moneta *quæst.*14. *num.*54. dicat quòd non; tamen contrarium puto posse frui illis tribus mensibus, nisi aliter dictet statutum, aut Ecclesiæ propriæ consuetudo, ita declaratur per Sacram Congregationem, dicitur ubi suprà, ratio est; quia hoc privilegium non datur illis, qui actu resident, sed illis, qui sunt obligati ad residendum, aliàs canonicus eo non posset frui privilegio quousque per novem menses prius non resideret, quod est falsum, Palaus *part.*4. *num.*11. Sanchez *lib.*2. *cap.*2. *dub.*104. Pellizzarius *tract.*50. *cap.*8. *sess.*3. *quæst.*10. *num.*159. & 160. & licèt Navarrus putet quod Canonicus, qui malè, aut 153
vanè expendit illos tres menses, teneatur restituere fructus illis correspondentes, tamen verior est opinio contraria: quia licitè accipit tales fructus pro illo tempore, ita Sanchez ubi suprà, *dub.*103. Pellizzarius *num.*161. Leander *quæst.*160. Palaus ubi suprà, neque ad tres menses habendos requiritur specialis licentia Ordinarii, Garzia 3. *part.* 154
*cap.*1. *num.*314. Barbosa *allegat.*53. *num.*158. Pellizzarius, & Palaus ubi suprà, non tamen tenetur abesse per tres menses tempore Paschatis ex declaratione Sacræ Congregationis, neque in festivitatibus Natalis, latè Pellizzarius, & alii apud Surd. *quæst.*162. *per totam*, & licet aliqui putent posse Episcopum hoc trimestre prorogare ad quatrimestre, ut dicit P. Candidus *part.*1. *in tit. de Beneficiis*, *disquisit.*18. 155
*artic.*29. *ad* 31. Rubec. *in Aphorismis Episcoporum in verbo absens*, *num.*9. Zerola *in verb. Privat.* ubi ait sic fuisse decisum per Sacram Congregationem, tamen contrarium tenet Garzia *part.*2. *de benefic. capit.*2. *numer.*412. & ad decretum Sanctæ Congregationis respondet talem facultatem ex speciali gratia, & cum causa fuisse concessam à Sacra Congregatione Episcoporum cuidam Episcopo Larinensi, unde non esse extendendam ad alios Episco- 156
pos ait, nec licebit eodem tempore omnibus canonicis à choro, sed tantum quartæ parti arbitrio Episcopi, & Capituli

pituli Sacra Congregatio in Tridentino *dict. sess.24. cap.12.*
157 *de reform.* poteritque Episcopus ad tuendam festorum, & Ecclesiæ dignitatem mandare, ne talem absentiam sumant in solemnitatibus, *cap. si quis ex cleric.7. q.1. c.si quis de consecrat. dist.1.* & absque alio mandato Canonicus Pœnitentiarius tenetur in Natali, & Pascha sui copiam facere in
158 Confessionali, licèt aliis diebus non tenetur ad majorem residentiam, quàm alii Canonici, Garzia *par.1. de Beneficiis, c.4. num.12.*

159 An verò Canonicus (idem de Episcopo dicimus) qui fuit factus talis de mense Octobris Anno 1664. & abfuit pro mense Octobris, Novembris, & Decembris, possit postea pro Anno 1665. abesse in mense Januarii, Februarii, & Mar-
160 tii, & sic per tres menses pro primo anno, & per tres alios pro alio anno sequenti, putat quod sic Pater Pellizzarius *d.tract.50.cap.8.sess.3.quæst.10. num.162.* Secunda opinio negat posse fieri sequitur Leander *quæst.163.* ob multa, quæ allegat. Ratio est, quia trium mensium absentia pro rata conceditur canonicis, ut hi diurno labore defessi, cum ferrei non sint, honesta oblectatione, quotannis recreentur, & sic majori cum spiritu ad labores chori redeant, ut dicit Bonacin. *de horis canon. disp.3. quæst.5. numer.55.* Caramuel *in Regul. S. Benedicti, disp.105.* unde qui in medio anni Canonicus efficitur, non poterit abesse à choro, nisi per mensem cum dimidio, Castrus Palaus *de horis canon. disp.3. punct.9. §.1. n.3.*

161 Canonicus in obsidem, & ostagium datus gaudet distributionibus, & absens pro defensione sui canonicatus, idem dicimus, & absens à choro ob inimicitias, & alias causas ponit Barbos. *de dignitatibus c.241.* Ciccoperius *lib. 2. num.150. cum seq.* ut post Monetam dicit Barbatus *de fructibus, part.1. cap.15. num.33.* qui ampliat in capto à Bannitis pro receptu, qui pendente captura, lucratur distributiones quotidianas.

162 Infertur undecimò, Canonicos absentes ex legitima causa lucrari distributiones quotidianas, & etiam candelas, & eleemosynas, quæ dantur canonicis præsentibus, funeribus, & anniversariis, Barbos. *in cap. unico de consuetud. in 6.* Quaranta *in summa Bullarii, in verbo, distributiones,* sed hoc negat Faustus *lib.3. qu.33.* Naldus *in verbo, distribu-*
163 *tiones,* Galletta *in sua Margarita in eodem verbo,* quod sequitur Ciccoperius, quando ad manus Canonicorum porriguntur candelæ, & eleemosynæ, alias quando eleemosynæ dantur in se partitæ Canonicis, latè Lara *de anniversariis, lib.1. c.17. num.2.* Riccius *p.3. resolut.564.* Sanchez *tom.1. opusculorum, lib.2. cap.2. dubio 103.* Ciccoperius *lib.2. num. 169.*

164 Infertur duodecimò Procuratores Capituli recipientes mandatum ad negotia Capituli peragenda, si ob tale mandatum pecuniam accipiant, non solum non lucrari distributiones absentium, sed nec etiam suas facere proprias, quia Sacra Congregatio Rituum declaravit 21. Augusti 1604. canonicum, qui mandatum habuit ad Capituli, vel Ecclesiæ negotium peragendum, lucrari distributiones pro parte sua, dummodo ei non fuerit constitutum congruum salarium, & ita testantur Barbos. *de canonicis, cap.24. numer.19. in fine,* Escobar *de horis canonicis, numer.127.*
165 *fol.96. columna 2.* & sic dum diximus supra lucrari canonicum suas distributiones quotidianas, etsi absentem, pro utilitate suæ Ecclesiæ intelligi debet, dummodo non sit ei constitutum salarium, Sacra Congregatio die 13. Januarii 1603. Barbosa *in collect. Apostolicarum decisionum, collect. 258. numer.13. in princip.* neque Thesaurarius Capituli si pro hoc officio mercedem habet, poterit lucrari distributiones suas, & multo minus illas absentium; sic deputati pro aliquo negotio Capituli, & pro eo absentiam à choro habentes, nihil de proprio expendentes, sed expensis Ca-
166 pituli, non solum non lucrari proprias, sed nec minus absentium distributiones; quia id facit expensis Capituli, nihil de suo expendentes, vel saltem dici posset, quod id facientes expensis Capituli, suas lucrentur distributiones: sed non absentium, quæ dari debent verè interessentibus, ut supra probavimus, hi verò non interessentes dici possunt, infirmos Canonicos, Senes, &c. lucrari proprias suprà diximus, sed non absentium, quæ fictè interessentibus non dantur, & quod de distributionibus diximus, dicas de funeralibus, & anniversariis, ac aliis emolumentis, de quibus suprà *in corollario 11.* & sic Præbendatus Theologus, Pœnitentiarius, &c. licèt suas faciat distributiones, eo modo quo supra diximus corollario,

non tamen lucrantur illas absentium pro eo tempore, quo non intersunt horis canonicis, ne duo specialia concurrant simul, & ex aliis suprà allegatis.

Infertur decimotertiò absentes in servitio Cardinalis Le- 167
gati, lucrari fructus, sed non distributiones quotidianas Præbendarum suarum, Moneta *part.2. quæst.9.* Zerola *part.1. in verbo, residentiam, part.4.* Garzia *part.3. cap. 2. numer.182.* sicuti Canonicus inserviens Episcopo pro suis, vel alienis negotiis, & non suæ Ecclesiæ, etiam- 168
si numquam stetisset præsens, dummodo professionem fidei faciat, fructus lucrari, & non distributiones, etsi duo Canonici associentur Episcopum visitantem Diœcesim, non lucrantur distributiones, nisi tamen in illis consisterent omnes fructus canonicus, Barbosa *de potestate Episcopi allegatione 53. num.141.* Idem si Episcopus assumeret sibi pro suo servitio duos Canonicos Collegiatæ Ecclesiæ, ut declaravit Sacra Congregatio apud Barbosa *d.c.25. num.8.*

Infertur decimoquartò lucrari distributiones quoti- 169
dianas Canonicum Sacristiæ Præfectum, pro tempore, quo abest occasione servitii Ecclesiæ, & Sacristiæ, cum nullus obligetur ad duas incompatibiles actiones, ut in puncto Faustus ubi suprà, *quæst.53.* Bonacina *de horis canonicis loco citato.* Idem dico de Canonico, qui tempore Officii occupatur in exigendis redditibus Capituli; quia lucrifacit distributiones correspondentes horis, quæ tunc dicuntur, ut bene Trullenchius *in Decalogum, dub. 12. numer.9.* Bonacina *quæst.5. disput.1. punct.3. numer.15.* Barbosa *de Canonicis, cap.24. num.2.* Diana *tract.16. resolut.44.* etiamsi alio temporis intervallo tale negotium expedire potuisse, ut bene Sperellus *decis.44. num.51. tom. 2.* Idem dico de Canonico vidente computa redditium Ca- 170
pituli, tunc temporis, quo horæ Canonicæ celebrantur, quia hic occupatur pro assignandis portionibus Canonicis, ergo in sui Ecclesiæ utilitatem, Doctores citati, Castrus Palaus ubi suprà, *§.1. num.10.* Seraphinus *decis.1219.* nisi mediante stipendio id faciat, quia tunc neque lucrantur distributiones suas, ut suprà, ergo multo magis amittit illas aliorum, Ciccoperius *lib.2. variarum lucubrat. fol.129. num.167.*

Infertur decimoquintò, Præpositum, Decanum, seu 171
aliam primam Dignitatem non posse à choro abesse etiam pro servitio Episcopi, prout Canonicis permittitur post alios Ciccoperius *lib.2. variar. fol.139. num.193.* & sequenti, tum quia prima Dignitas prærogativa majorem dignitatem affert choro, quam multi Canonici simul, *cap. in nostra de testam.* Macignus *de horis Canonicis, cap.69. num.18. & cap. 56. numer.24.* tum quia prima sede remanente vacua, facilè 172
oriuntur scandala, & turbatio chori, Filliuccius *cap.4. num. 135.* Bonacina *disput.1. quæst.3. punct.50. numer.10.* Layman *lib.4. tit.2. cap.7. in fine,* tum quia non frequentando chorum tribuit malum exemplum minoribus, qui facili negotio majorum sectantur exempla, tum quia sicuti nulla domus pro bono regimine debet esse sine gubernatore *Proverb. cap.11.* ita nullum Collegium sine capite, cujus interest curare, ut divina Officia rectè, ritè, & exactè celebrentur, & serventur circa id propriæ ipsius Ecclesiæ leges, & ordinationes, quarum ipsi custodes sunt, Bassus *de Canonicis, cap.11.* Marta *in ff. novissimo, in verbo, Abbas, cap. 15.* Homobonus *de statu personarum, part.1. cap.22.* Tamburinus *de jure Abbatissarum, disp.15. quæst.2.* & ad hunc pertinet decentia Canonicorum in choro, alias quod con- 173
tingit Episcopo referre, & caput Capituli, si aliquid mali, & inordinatum sequatur ipse debet Deo reddere rationem, Tamburinus *de jure Abbatum, tom.1. disput.10. quæst.2.* Pasqualigus *decis.82.* Diana *part.10. tract.13. resolut.10.* & ubi deputatur Magister Chori, si hic deficiat in illis, quæ pertinent ad probatam chori rationem, ad hoc jus erit primæ Dignitatis, ut ea, quæ decent juxta suum munus fieri procurent, & in casu inobedientiæ ipsa prima Dignitas per se imperet; ut errata patrantes mulctentur, vel punctentur, Rota apud Puteum *decis.667. & part.5. divers. decis.253. nu. ult.* S. Carolus Borromæus *p.2. in tit. Magistr. Chori,* & chori præfectus, peccat non corrigendo defectus in choro commissos ab illis qui choro sunt addicti, Navarrus *de constitut. cap.16. numer.78.* Trullenchius *de oblig. chori, dubio 3. num.28.* intellige in illis quæ concernunt, & impediunt orationem publicam, in choro, sive Regularium, sive secularium, latè Pasqualigus *decis.82. de chori præfecto,* qui *decis.83.* dixit teneri esse præsentem choro, aliàs peccabit, nisi

nullum prævideat sequuturum vitium, & Trullench. dicit Pasqualigus *decis.*84. interdum teneri ad distributiones restituendas, quas injustè Canonici percipiunt eo sciente, & non impediente, si scilicet ab ipso inquiratur, an justè aliquis distributiones perceperit, & dicat quod sic: alias enim peccaret præfectus chori contra suum Officium, sed non teneretur restituere.

174 Quod si in aliqua Cathedrali non fuerit consuetum Magistrum Chori deputare, tunc ad primam Dignitatem spectabit Chorum à vitiis expurgare, qua absente, pertinebit ad secundam Dignitatem, vel antiquiorem Canonicum, Rota apud Seraphinum *decis.*639. *num.*8. *part.*1. ali-
175 quibus in locis solet eligi Canonicus silentiarius, qui præcipiat silentium, & poterit præcipere etiam primæ Dignitati ob reverentiam nexui Ecclesiastici, verùm eidem dignitati non debet in specie indici silentium, neque ab ea est exigenda mulcta, si illud frangat, prout exigitur à cæteris de choro, Rota apud Postium *decis.*767. *numer.*25. ad quod facit S. Ambrosius *lib.* 3. *de Virgin.* quod Romæ impedientes suo murmure auditum publicæ orationis circa proximam Ecclesiam, jussæ fuerunt à Sacerdote, ut corrigerent, & miro silentio obediverunt, & punctantur Canonici transgredientes silentium, excepta prima Dignitate, qui pariter ob justam occupationem si exeat à Cho-
176 ro, dum dicuntur Officia divina, ne pervertatur ordo hierarchicus, non tenetur egrediens licentiam ab alio postulare, Manriquez *de præcedentia*, *quæst.*41. *numer.*1. Riccius *in praxi*, *part.*1. *resolut.*568. Antonellus *de regimine Ecclesiæ*, *lib.*3. *cap.*18. *num.*16. Rota *part.*3. *divers. decis.*630.
177 *num.*4. alii Canonici tenentur punctatori explicare rationabilem causam egrediendi de choro, nec non ingressu, quasi licentiam petendo primo de choro privativè, quoad alios caput inclinare sub pœna absentiæ pro illa hora Canonica, Moneta *part.*2. *quæst.*2. *numer.*23. Graffius *part.*2. *decisionum*, *lib.*2. *cap.*16. *numer.*28. & dicit Sacra Congregatio de anno 1617. de qua Ciccoperius *lib.*2. *variar. lucubrat. fol.*142. *num.* 201. & si exeant plures, quàm duo punctantur inobedientiæ pœna, Gavantus *in manuali*, *in verbo Canonicus*, *num.* 29. Cardin. Brancatius *in sua Synodo*, *in verbo*, *Chorus*, & tenetur punctator fidem præstare Canonicis dicentibus causam; sed si sæpe sæpius exiret tunc talis causa in publico Capitulo esset aperienda, & probanda, Barbosa *de Canonicis*, *cap.*24. *numer.*27. *& in summa Apostol. decis. collect.* 95. *num.*3. sed si ad reassumendum spiritum fatigatum à cantu exeat aliquantulum poterit, gloss. *in Clem.*1. *de celebratione Missarum*, ubi Abbas *num.*6. Joannes Andreas *in cap.*
178 *dolentes*, *de celebratione Missarum*, qui absque justa causa chorum deserit P.M. Layman *lib.*4. *tract.*1. *cap.*50. & à principio Officii usque ad finem punctator stare debet in choro cum suo libro, & calamo: ut punctet defectus, Veneris in examine Episcoporum *cap.*47. *num.*6. Tuschus *de visitatione*, *lib.*1. *cap.*15. *numer.*19. Massobrius *de Synodo*, *cap.* 50. alias ipse de proprio in choro bene servientibus tenetur restituere, Ragusius *de voce can. quæst.*20. *num.*3. Pasqualigus *decis.*84. *num.*4. & punctator ad mensem, vel ad annum constituitur ejusdem Ecclesiæ Canonicus, Ugolinus
179 *de exp. cap.*19. §.20. *num.*6. & punctator tempore sui officii non potest deputari Sacristiæ Præfectus, nec hebdomadarius, Doctores ubi suprà, quia stare debet in choro ob servitium supradictorum.

180 Infertur decimosextò, Canonicum, qui ex defectu Organistæ, organa pulsat in Hymnum, & Canticum ad Vesperas non teneri privatim recitare illam modicam officii partem, quam organa sonant, & correspondent canentibus, dummodo audiat Organista, quæ cantantur à Choro, Carolus Macignus *de horis Canonicis*, *cap.*17. *numer.* 10. Sotus *de justit. & jure*, *lib.*10. *quæst.*5. *artic.*50. Rodriquez *in summa*, *cap.*14. *tom.*2. Layman *lib.*4. *tract.*1. *cap.*50. *num.*7. Sanchez *lib.*7. *cap.*2. *dub.*16. Escobar *de horis Canonicis*, *tract.*50. *cap.*50. *num.*7. Molfesius *tract.*50. *cap.*1. *num.*22. quia Ecclesia recipit illum organi sonum tamquam partem horarum Canonicarum, ut bene Lezzana *in summa tom.*4. *in verb. Officium*, *num.*11. dummodo reliqua officii canat in choro; si enim in principio Vesperarum usque ad finem fuerit extra chorum in loco ubi est organum, ut ad illud tangendum præsto sit, in fine omnium Psalmorum juxta dispositionem ceremonialis erit adstrictus eosdem Psalmos per se canere, aut saltem partem quam unus Chorus cantat, audire, & alteram pronuntiare submissa voce, & sic non solum respondebit mandato Ecclesiæ de officio integrè recitando, sed etiam instituto Chori, & consequenter erit particeps distributionum Doctores citati. Dixi in defectum Organistæ, quia alias Canonicus non potest esse Organista, & satisfacere choro, ac suo muneri Canonicali, quia aliud est officium Organistæ, aliud Canonici, Moronus *resp.*67. *num.*57. Ciccoperius *lib.*2. *variarum lucubrat. numer.*112. *& seq.* qui latè declarat qualiter se gerere debeat Organista, & ingredienti Prælato Ecclesia ad sacrum pontificaliter obeundum, tanguntur organa; ut habetur in ceremoniale Episcoporum *lib.*1. *cap.*15. & etiam 181
dum caput Collegiatæ etiam Episcopo subjectæ intrat Ecclesiam Collegiatam suam pro Missa cantanda Pontificali, organa pulsari debent, Ciccoperius *lib.*2. *can. lucubr. num.* 93. *&* 94. & Organista obedire debet Magistro ceremoniarum, ut ex ceremoniali Episcoporum dicit Ciccoperius *lib.*2. *num.*116. *& seq.* verum si talis Canonicus Organista pretium reciperet, & mercedem pro officio suo, nullas lucraretur distributiones ex dictis suprà, ergo si proprias non lucratur; quo modo poterit lucrari illas absentium, & non præsentium.

Tamdem infertur ad casum propositum à Francisco Cic- 182
coperio *variar. lucubrat. lib.*2. *num.*162. ubi vacante prima dignitate, cui erat annexa cura animarum Episcopus ad formam Concilii Tridentini *sess.*24. *de reform. cap.*50. deputavit in Ecclesia Vicarium, pro Cura animarum, unum Canonicum Ecclesiæ Collegiatæ, & dum dubitaretur, an talis Oeconomus deputatus dum administrat Sacramenta, & curam animarum, percipere posset distributiones suæ Collegiatæ, & respondit affirmative. Primò, quia si in locum Canonici Pœnitentiarii præmortui, ponatur alius ab Episcopo interim uti Oeconomus, vel in locum absentis, alium proponat talis substitutus, dum audit Confessiones habetur pro præsente, Bonacina *disput.*2. *puncto* 2. *num.*4. Faustus, & alii apud Trullenchium *de horis Canonicis*, *dub.*4. *num.*18. Castrus Palaus *de horis Canonicis*, *disput.*1. §.50. *num.*20. Bassæus *in floribus Theologicis*, *in verb. Horæ Canonicæ*, *num.*13. ergo multo fortius Cano-
nicus, Oeconomus, sic idem dicimus de Vicario Capitu- 183
lari Canonico, qui potius videtur administrare justitiam, quàm servire Ecclesiæ, sed quia servit Ecclesiæ, reputatur præsens, & lucratur distributiones, ut bene Pancirius *de Capitulo Sede vacante*, *part.*2. *quæst.*12. Pyrrus Corradus *lib.*3. *de dispensationibus*, *cap.*6. Faustus *lib.*3. *quæst.*28. Garzia *part.*3. *cap.*1. *num.*388. Guazzinus *lib.*2. *defens.*1. *cap.* 9. *num.*66. Sanctarellus *variar. resolut. quæst.*12. *numer.*18. Vivianus *lib.*15. *de jurepatronatus*, *cap.*9. *num.*7. Fragosius *tom.*2. *num.*7. Genedus *quæst.*1. *num.*72. Antonellus *de regimine Ecclesiæ*, *lib.*3. *cap.*16. *num.*21. Diana *part.*8. *tract.*13. *resol.*
67. Ciccoperius *num.*164. idem *part.*3. *tract.*3. *punct.*67. Ille 184
verò Canonicus, qui dum canunt socii, confitetur alteri Sacerdoti, non habet jus præsens ad distributiones lucrandas quotidianas, Fragosius *de regimine*, *lib.*10. *disput.*23. §.2. *num.*10. quia non abest in commodum Ecclesiæ, non Capituli, vel in rationabilem necessitatem sui corporis, quæ ex *dict. cap. unico*, & aliis juribus allegatis, excusat à choro, & licèt absit ob salutem animæ suæ, & utilitatem, & anima est valdè pretiosior corpore, *l. sancimus*, *Cod. de sacros. Eccles.* verba Canonum sunt intelligenda in proprio sensu, Faustus *lib.*3. *de distribut. q.*49. Ciccoperius *variar. lucubrat. lib.*2. *n.*165. verum si non potuit antea confiteri, & tunc confiteatur pro Missa dicenda capitulari, dico quod esset uti præsens reputandus, ex quo id facit pro necessitate, vel utilitate Ecclesiæ, Moneta *de distribut. quotidianis*, *par.*2. *qu.*5. *n.*53.

Quia verò post hæc scripta in lucem pervenit Tomus decisionum ad materiam *tractatu de salario*, Lanfranchi Zacchiæ, vidi in eo duas decisiones pertinentes ad materiam, de qua suprà, ubi Sacra Rota Romana in una Cæsar-Augustana distributionum sub die 27. Junii 1642. coram Reverendiss. P. D. Bichio, quæ in eo tomo est *decis.*23. *&* 2. est decisio, quæ *in dict. tom. est* 26. coram Reverendiss. P. D. Meltio in Romana pensionis die Lunæ 23. Maji 1644. ubi conclusiones omnes, quæ supra dictæ sunt canonizantur à Sacra Rota. Propterea visum mihi est illas apponere, ut omnibus innotescat authoritas eorum, quæ suprà diximus, unde sit.

D I-

DISCEPTATIO CXXIV.

SUMMARIUM.

1 *Canonicus qui obtulit se paratum obedire præceptis, & mandatis ob quorum non paritionem relaxatum fuit interdictum, non est sub illo comprehensus.*

2 *Canonicus impeditus facto Capituli, ne divinis interesset, reputari debet tamquam præsens ad effectum lucrandi fructus Canonicatus, & distributiones quotidianas.*

3 *Distributiones quotidianæ transmittuntur per Canonicos ad suos hæredes, & n.8.*

4 *Distributiones ex labore, & servitio personali debentur.*

5 *Distributiones quotidianæ sunt mercedes operæ, & laboris stipendium.*

6 *Canonicus nanciscitur verum Dominium distributionum quotidianarum.*

7 *Canonicus potest ad suum libitum disponere de distributionibus quotidianis.*

9 *Canonicus transmittit ad hæredes distributiones quotidianas, etiam ante mortem non exactas.*

10 *Distributiones quotidianæ pro tempore, quo omnes Canonici abfuerunt à divinis, pertinent ad Ecclesiam, quæ debito servitio fraudata fuit.*

11 *Executor mandati Rotalis non potest supersessorias concedere.*

12 *Abesse non dicitur, qui habetur pro præsente, & inserviente.*

13 *Capitulum excusatur à solutione distributionum quotidianarum, quæ jam fuerunt bona fide inter alios repartitæ.*

14 *Bona fides excluditur per protestationes factas contra eum, qui bonam fidem allegat.*

15 *Protestatio non est necessaria ad effectum lucrandi distributiones quotidianas, ubi Canonicus impeditus servire facto Capituli.*

16 *Distributionum quotidianarum portio non servientium accrescit servientibus. Declarat, ut num.*18.

17 *Distributionum quotidianarum portio spectans ad Canonicos excommunicatos accrescit aliis.*

19 *Impeditus justè fingitur præsens, ut admittatur ad portionem sibi debitam.*

20 *Impeditus justè, licet reputetur præsens, ut admittatur ad portionem ipsi debitam, non tamen lucratur portiones absentium.*

21 *Fictio legis non nisi in casibus expressis locum habet.*

22 *Fictio legis est jus quoddam singulare.*

23 *Fictio legis tendens in diminutionem Cultus divini, & præjudicium Ecclesiæ non extenditur ultra casus expressos.*

24 *Fictio legis non extenditur ad casum, in quo militat ratio diversa ab ea, quæ viget in casu ficto.*

25 *Præsens per fictionem non subdit majorem laborem propter absentiam aliorum.*

26 *Canonicis inservientibus accrescunt distributiones aliorum, qui non inserviunt, tamquam major merces debita ratione majoris laboris.*

27 *Interesse is verè dicitur Officiis divinis, qui illis præsens est, & ministerium exhibet.*

ARGUMENTUM.

Distributiones quotidianæ Canonico debitæ sunt, ut stipendium, & merces ob interessentiam. Possunt ad libitum ab eo alienari. Quando in eis obtineat jus accrescendi, vel non decrescendi, &c.

R. P. D. BICHIO.

Cæsar-Augustana Distributionum.

Veneris 27. Junii 1642.

FACTUM.

Ecclesiæ Beatæ Mariæ de Pilar hæredi Sebastiani hæredis Petri Moles olim Canonici in Ecclesia Cathedrali Cæsar-Augustana deberi ex ejusdem Petri persona fructus Canonicatus, & distributiones quotidianas pro tempore interdicti, contra dignitates, & Canonicos dictæ
Ecclesiæ relaxati, decisum fuit. Cum enim Petrus non 1
fuerit in interdicto comprehensus, ex quo se paratum obe-
dire obtulerit, & solitus esset divinis Officiis interesse, sed
facto Capituli, sive aliorum Canonicorum obedire recu- 2
santium fuerit impeditus, ne interesset, reputari debet tam-
quam præsens ad effectum lucrandi fructus sui Canonica-
tus, & distributiones, non secus, ac si resedisset. Prob. ad
Monach. *in cap.unico,num.22.de Cler. non resid. in 6.* Paris.
*consil.32.num.10.& 24.lib.4.*Gened.*pract.qu.lib.1.q.1. numer.*
*59.*Moneta *de distrib.quotid.part.2.qu.16.num.29.*Barbosa *de*
Canon.& dignit.c.24.num.47. Rota *in hac causa* 4.Julii 1640.
coram bon.mem. Coccino.

Easdem distributiones ad hæredes transmisit: quia enim 3
distributiones ex labore, & servitio personali, propter re- 4
sidentiam, & interessentiam, & sic ex industria, & intuitu
personæ tamquam merces operæ, & stipendium laboris ac- 5
quiruntur, ipsarum verum dominium Canonicus nanci- 6
scitur, *cap. unico, de Cleric. non resid. in 6.* & ibi Gemin. *in*
3.notab. vers. qui vero, Franch. *ibi §. quo vero, num.4.*Barbat.
dicens illum textum singularem *in cap.fin. col.3. & 6. de pe-*
cul. Cler. idem Gemin. *consil.85. col.4. vers. in casu princip.*
Covarruv. *in cap.cum in officiis,numer.4. de test.* ita ut de illis
possit arbitrio suo disponere, ac transmittere ad quoscum- 7
que hæredes, Geminian. *dict. consil.85. col.3. & in cap. uni-* 8
*co,§.qui vero,in 2.notab.*Franch.*in cap.præsenti, num.10. vers.*
*sed bene poterit testari,de offic.ordin.in 6.*Cardin.*in Clem.fin.*
*quæst.13.num.12.de præb.*Paris. *de communi, consil.33.num.8.*
*& seqq.lib.4.*Bursat.*consil.226.num.49.*Monet. *de distrib. p.3.*
*qu.2. num.7.& seqq.& qu.3.num.4.& seqq.*Gratian.*discep.381.*
*numer.11.*Maresc.*var.resol.lib.2.c.2.num.11.*Seraphin.*decis.*
594. num.6.

Etiamsi distributiones ante mortem non exegisset; quia 9
paria sunt, quod fuerint solutæ, vel quod debuerint solvi,
nec citra præscriptionem negligentia, seu difficultas exa-
ctionis sustulit obligationem, quicquid in contrarium di-
xerit Dec. *consil.280.num.1.& per totum*, quem reprobat Pa-
ris.*d.consil.33.num.22.& seqq. lib.3.* Gigas *consil.144. num.21.*
& latissime Moneta *de distrib.par.3.q.3.num.20. & seqq.*cum
aliis relatis à Bellett.Episcopo Hieracen.*disquisit. Cleric.p.1.*
tit.de bon.Cleric. §.7. num.18.

Non obstat, quod Petrus potuerit divinis Officiis inser-
vire durante supersessoria, sive suspensione interdicti con-
cessa à D. Nuntio Hispaniarum, quodque pro tempore, 10
quo omnes Canonici abfuerunt à divinis, distributiones
pertinent ad Ecclesiam, quæ debito servitio fraudata fuit,
Gemin. *in d.cap.unic.§.statuimus,num.5.* Azor.*institut.moral.*
*part.2.lib.7.cap.7.quæst.8.*Moneta *d.part.3. quæst.6. numer.47.*
Covarruv.*var.resolut.lib.3.cap.13.num.7.* Barbosa *de Canon.*
& dignit.cap.22.nu.15.in fine, Sanchez *consil.moral.lib.2.cap.*
*2.dub.88.num.6.*Cassadorus *decis.unica, num.3.de Cleric.non*
resid.

Quia supersessoria fuit ab eodem Nuntio revocata, nec 11
potuit concedi, cum Nuntius esset simplex executor man-
dati Rotalis,ad text.*in l.si ut proponis,l.executorem,C.de exe-*
cut.rei judic.l.si prætor,75.ff.de judic. Surdus *consil.405. n.15.*
Menoch.*de arbitr.lib.1.q.38.n.12.* Covarr. *pract.qu.c.16.nu.5.*
& in proximis terminis, Barbosa *de Canon. & dignit. d.cap.*
22. num.6.

Omnes verò Canonicos abfuisse dici non potest, dum 12
Petrus juxta prædicta haberi debuit pro præsente, & inser-
viente.

Non obstat, quod distributiones jam fuerint inter alios 13
repartitæ, quia exinde Capitulum excusetur quidem si bo-
na fide repartitio facta fuisset, juxta *cons.* Oldr. 156. quem
sequuta est Rota apud Put. *decis.169. sub num.2. lib.1.* & in
Cæsar-Augustana distributionum 27. Junii 1634. coram
bon. mem. Coccino, sed in casu nostro, nec probatur distri- 14
butiones fuisse repartitas, nec bona fides Capituli, cum præ- 15
cesserit explicita protestatio Petri, quæ neque necessaria
erat, dum facto ipsius Capituli inservire impediebatur,
Gonzalez *ad reg.Cancell. proœm. §.8.num.161.in fine*, Put.
*decis.373.num.5.lib.1.in cor.*Gratian. *discept.591.n.41.& 42.*
ubi allegat concordantes.

Verum quia hæres Petri petebat ultro distributiones cum
jure accrescendi, seu non decrescendi respectu portionum
aliorum Canonicorum absentium, vel sub interdicto com-
prehensorum, responsum fuit deberi quidem, ut supra
distributiones, non tamen cum jure accrescendi, seu
non decrescendi: nam licet regulariter portiones non 16
inservientium inservientibus accrescant, gloss. *in Clem.*

ut ii, qui, §.*illi verò, verb.Pars dimidia*, *de ætat. & qualit.* & *in Clem.2.verb. Suspensus,de vit.& honest.*Felin.*in c.Apostolicæ,num.2.de except.*latè Garzia *de benefic.p.3. c.2. num.*443. & *seqq.*Bellon.Jun.*de jure accresc.c.6.q.47. per tot.* Mant. *de-*
17 *cis.*226. & magis in specie, quod accrescant portiones excommunicatorum, Abbas *in c.Pastoralis*, §.*verum,num.*22. *de appell.*Dec.*ibidem,numer.*7.Guttierez *can.quæst. lib.*2. *c.*3. *num.*105.Sanchez *consil.moral.lib.2.cap.2. dub.*88.*sub num.*3. & *in puncto interdicti*,Bonacina *de horis Canonicis*, *disput.*2. *q.*7.*punct.*1.*sub num.*5.Moneta *de distribut.part.*3.*q.*6.*num.*41. post Ugolin.*de cens.tabul.*1.*c.*12.*in princ.num.*3.

18 Hoc tamen procedit favore Canonicorum qui verè, & realiter inserviunt Ecclesiæ, non autem eorum, qui juris fictione habentur pro inservientibus, quales sunt impediti inservire ex aliqua legitima causa, ut bene distinguit in puncto Bonacina *dict.disp.*2.*quæst.*7. *punct.*1. *sub num.*6. *vers. his minimè obstantibos*, quem sequitur Ferdin.de Castro Palao *operum moral. tom.* 2. *tit. de oration. public. in Chor. Horar. Canon. disput.*3. *punct.*8. *num.*8. Bartholomæus à S. Fausto *de horis Canonicis*, *lib.*3. *quæst.*88. Barbosa *de Canonic.& dignit. cap.*22. *num.*12. & *de jure Eccles. univers. lib.*3. *cap.* 18. *numer.*90.

19 Ratio est, quia quamvis ex dispositione *c.unico,de Cleric. non resid.in* 6. justè impeditus fingatur præsens, ut admittatur ad portionem sibi debitam; nullibi tamen reperitur in
20 jure dispositum quod lucretur etiam portiones absentium,
21 sive incapacium, nec verè fictio legis locum habet, nisi in casibus expressis, Federic.de Senis *cons.*44.*in fine*, & *consil.* 256.*in fine*,Mantic.*de tacit.lib.*8.*tit.*2.*num.*7.*lib.*13.*tit.*44.*n.*5. *lib.*14.*tit.*9.*num.*2.*lib.*15.*tit.*26.*num.*16.Rot. *decis.*1.*in fine*, *de spons.in nov.*quia est jus quoddam singulare, *l.*2.§.*Codicillo-*
22 *rum*,& ibi not.Bald. *ff.de jur.Codicill.l.singularia,ff.si certum petatur*,Giovagn.*consil.*73. *num.*64.70.& *seqq. lib.*1. Mantic. *d.tract.lib.*23.*tit.*30. *num.*41.

23 Eoque minus quando fictio, seu privilegium tendit in diminutionem Cultus divini, & præjudicium Ecclesiæ, Roman. *in leg. cum hæredes*, *vers. in his*, *ff. de acquir. possess.* Alciat. *consil.*5. *num.*48. *lib.*4. *consil.*1. *num.*18. *lib.*8. Tiraquell. *de jur. primogenit. quæst.*34. *num.*18. & quando non
24 eadem militat ratio in casu ficto, Alexand. *consil.*178. *numer.*10. *lib.*2. *consil.*293. *num.*3. *lib.*2. Rota *decis.*92. *num.*5.
25 *part.*2. *divers.* prout in casu nostro, quo præsens per fictionem non subit majorem laborem propter absentiam, seu incapacitatem aliorum, ob quem laborem quasi loco majo-
26 ris mercedis verè inservientibus distributiones accrescunt, ut in terminis notat Barbosa *d.cap.*22.*numer.*18.*in fine*, post Bartholomæus à S. Fausto *d. lib.*3. *q.*88. & minuitur Cultus divinus, versaturque præjudicium Ecclesiæ, quippe quæ debito fraudatur servitio, & non inservientium partes, quas alioquin acquisivisset non acquirit, adeo quod satis esse debet impedito, si ei sua pars distributionum donetur, ut ait Castr. Pal. *d.punct.numer.*8.

Neque obstat, immò favet statutum hujus Ecclesiæ dispositiones, quod interessentium portionem præsentibus, & interessentibus proportionabiliter accrescant; quia intelligendum est de interessentibus verè, & non per fictio-
27 nem, verè autem interesse dicuntur, qui præsentes sunt Officiis divinis celebrandis, eorumque celebrationi ministerium exhibent, Gloss. *in cap. unic. in* 2. *notab. ante verbum, consuetudinem*, *de Clericis non residentibus*, *in* 6. & ibidem Gemin. *in princ.* Covarruv. *variarum resolut. lib.*3. *cap.*13. *numer.*2. Staphil. *de litter. grat.* Anchar. Franch. & alii, quos refert, & sequitur Lotter. *de re benefic. lib.*1. *quæst.* 19. *num.*38. & *seqq. usque ad* 42. Sanchez *consil. moral. lib.*2. *cap.*2. *dub.*96. *num.*3.

Et ita utraque, &c.

DISCEPTATIO CXXV.

SUMMARIUM.

1 *Distributiones quotidianæ dantur ob laborem, & servitium præstitum Ecclesiæ per præbendatum, & nume*.26.
2 *Distributiones quotidianæ non veniunt sub nomine fructuum, redditum, & proventuum.*
3 *Distributiones quotidianæ non sunt de corpore beneficii, neque augent corpus præbendæ.*
4 *Distributiones quotidianæ dantur ratione operæ, & ministerii personalis.*
5 *Fructus beneficii illi propriè dicuntur, qui deductis oneribus percipi possunt in absentia non residendo.*
6 *Distributiones quotidianæ non sunt fructus beneficii, licèt dentur beneficiato propter beneficium.*
7 *Distributiones quotidianæ venire possunt appellatione fructuum, quando fuit facta protestatio per Pensionarium beneficiato, quod ipse resideat, aut possessionem dimittat.*
8 *Distributiones quotidianæ habentur loco fructuum beneficii, si beneficium nullos alios fructus habeat.*
9 *Distributiones quotidianæ habent locum præbendæ in beneficiis, quæ exceptis distributionibus nullos habent fructus.*
10 *Dictio, quibuscumque, omnia comprehendit, & etiam ea quæ tali dictione deficiente non comprehenderentur, declarat,ut num.*14.& *seqq.*
11 *Verbum proventus, comprehendit fructus naturales, artificiales, & industriales.*
12 *Translatio pensionis est materia odiosa.*
13 *Translatio pensionis dicitur odiosissima, cum proroget servitutem beneficii.*
14 *Dictio quibuscumque, apposita in materia odiosa restringitur ad ea tantum quæ sunt ejusdem speciei.*
15 *Dictio quibuscumque, non potest comprehendere ea, quæ sunt diversæ naturæ.*
16 *Pensio imponitur super fructibus certis beneficii, ex stilo curiæ.*
17 *Canonici multis ex causis possunt distributiones quotidianas non consequi.*
18 *Dictio quibuscumque, apposita in litteris reservationis pensionis non comprehendit distributiones quotidianas.*
19 *Vox redditus latius patet, quam vox fructus.*
20 *Redditus dicitur eo quod redeat singulis annis.*
21 *Distributiones quotidianæ non redeunt singulis annis.*
22 *Distributiones quotidianæ dietim, aut per singnlos menses, aut semel in anno distribuuntur.*
23 *Distributiones quotidianæ sunt incertæ ad ordinem.*
24 *Distributiones quotidianæ non sunt computandæ in valore beneficii.*
25 *Distributiones quotidianæ non proveniunt immediatè à beneficio.*
27 *Nomen redditus propriè loquendo, non valet comprehendere distributiones quotidianas.*
28 *Distributiones quotidianæ non veniunt sub nomine proventuum.*
29 *Componenda solvitur datariæ de stilo, ubi pensio imponitur super quotidianis distributionibus, & n.*31.
30 *Distributiones quotidianas si Papa gravare intendit in translatione, vel reservatione pensionis de stylo datariæ additur semper verbum, distributionibus quotidianis.*
31 *Decisio Achill.*8. *de pensionibus declaratur.*
32 *Componenda non solvebatur pro pensionibus tempore Leonis X.*
33 *Distributiones quotidianæ non dicuntur comprehensæ in reservatione pensionum sub dictione* quibuscumque, *sed non specificè exprimendæ, stante stilo datariæ solvendi componendam pro pensionibus reservatis super distributionibus quotidianis.*
34 *Distributiones quotidianæ comprehenduntur ubi pensio fuit reservata super quibuscumque proventibus Ecclesiasticis, secus si super quibuscumque proventibus beneficii.*
35 *Distributiones quotidianæ dantur Canonicis post præstitum servitium interessentiæ in divinis.*
36 *Distributiones quotidianæ dicuntur fructus laboris, & operæ.*
37 *Distributiones quotidianæ introductæ sunt de jure communi in favorem divini cultus, ut facilius Canonici, & Cappellani conveniant ad divina.*
38 *Distributiones quotidianæ si comprehenderentur sub appellatione fructuum proventuum, & reddituum in materia odiosa translationis pensionis, contingeret quod omnes ferè Canonicatus essent litigiosi, & desereretur cultus divinus.*
39 *Canonici scientes non posse percipere distributiones quotidianas nolunt Ecclesiæ in divinis servire.*

A R-

ARGUMENTUM.

Distributiones quotidianæ, dum competunt pro labore, & opere personali, non veniunt nomine fructuum Beneficii, nec indultum transferendi pensiones super fructibus, redditibus, & proventibus, eas comprehendit; & plura ad materiam.

R. P. D. MELTIO.

Romana Pensionis.

Lunæ 23. Maji 1644.

FACTUM.

1 PEnsio, de qua agitur, usque de ann. 1608. fuit reservata ad favorem Severi Turinotii super fructibus, redditibus, proventibus, juribus, obventionibus, & emolumentis universis, ac etiam distributionibus quotidianis Canonicatus Ecclesiæ S. Mariæ in via lata de urbe, quem idem Severus de anno 1627. resignavit, & transtulit ad favorem Nicolai Turinotii, vigore Indulti concessi à Paulo V. Conclaustis, inter quos reperitur descriptus idem Severus, quod indultum dat facultatem transferendi quascumque annuas pensiones eis, & eorum singulis reservatas super quibuscumque fructibus, reditibus, & proventibus quorumcumque beneficiorum Ecclesiasticorum cum Cura, & sine Cura, quorum fructuum, & redituum appellatione fuit coram bon.mem. Pirovano 15. Febr. 1636. resolutum, comprehendi etiam quotidianas distributiones, quæ dantur ob laborem, & servitium per Præbendatum Ecclesiæ præstitam, vigore dictionis universalis appositæ in eodem indulto, videlicet, *quascumque super pensionibus quibuscumque fructibus*, &c. Re proposita sub hac die eadem causa, fuit per Dominos responsum, esse recedendum à decisis; quia licet Indultum loquatur de pensionibus reservatis super fructibus, reditibus, & proventibus, sub his tamen nominibus non
2 veniunt distributiones quotidianæ, nec ad illas se extendunt hujusmodi nomine, ex text. *in extravag. cum nonnullæ, in 1. vers. præterea*, cum aliquibus *de præb. & in c. licet, eodem tit. c. fin. de rescript. lib. 6.* Sanch. *respons. moral. lib. 2. c. 2. dub. 89. n. 2.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 39. n. 22. & seqq.* Monet. *de distrib. quotid. lib. 1. q. 6. n. 12.* Grat. *discept. for. c. 806. n. 12.* Paris. *cons. 33. n. 4. & 5. lib. 4.* Oldrad. *cons.* 118. ex virtute gratiæ, *n. 1.* Gig. *de pens. resp. 35. n. 10.* & latè *cons. 44. n. 11. & seq.* Rot. in Roman. pensionis 10. Junii 1588. cor. bon. me. Card. Pamphilio; in Calaritana pensionis 26. Decembr. 1589. coram Penia, & in Lucana pensionis 10. Januar. 1622. coram bon. mem. Pirovano: quia istæ distributiones non sunt de
3 corpore Beneficii, nec augent corpus præbendæ, ex quo
4 dantur ratione operæ, & ministerii personalis, Felin. *in cap. ad aures, n. 14. vers. 13. conclusio de rescript.* Gonzal. *sup. reg. 8. §. 7. procem. n. 155. & 162.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 39. nu. 22.* Gemin. *cons. 85. nu. 23. & 152.* Achill. *dec. 8. n. 2. de pens.* Boer. *dec. 340. n. 4.* Rot. *dec. 8. n. 1. de præb. in nov. & dec. 285. n. 38.* coram Urgel. & hanc opinionem esse veriorem firmat
5 Grat. *discep. for. c. 283. n. 9.* & illi propriè dicuntur fructus beneficii; qui, deductis junctis oneribus, recipi possunt in absentia non residendo, Gomez *in reg. de valore, q. 8. n. 3. & in tr. de expectat. n. 104.* Mohed. *dec. 16. n. 1. post med.* Put. *dec. 464. n. 1. 3. & 6. lib. 2.* Achill. *dec. 1. n. 2. super reg. de valore,*
6 Gonzal. *super reg. 8. §. 7. procem. num. 163.* & licentiam darentur beneficiato propter beneficium, fructus tamen non sunt, *cap. unico, de Cler. non resid. in 6. l. usus aquæ, de serv. rustic. præd.* Covar. *lib. 3. var. c. 13. n. 1.* Gonzal. *d. §. 7. procem. n. 154.* Oldrad. *cons. 118. n. 1.* Jo. Guttier. *cons. 8. nu. 2.* Cæs. de Grassis *dec. 5. n. 1. de præb.* Cassad. *dec. 6. n. 6. eod. tit.* & tunc
7 appellatione fructuum venire possent distributiones quotidianæ, si per pensionarium fuisset facta protestatio possessori apud acta, quod aut possidens resideat, & intersit horis, & sic interessendo percipiat distributiones, aut possessionem dimittat, quia tunc venirent distributiones quotidia-
8 næ, ut inquit idem Gonzal. *eod. §. 7. procem. nu. 156.* ubi alii referuntur; vel si beneficium nullos alios fructus haberet, quàm distributiones, quia tunc istæ habentur loco fructuum beneficii, Gemin. *in cap. præsenti, n. 19. de offic. deleg. in 6.* Prob. ad Monach. *in cap. unico, n. 60. & 64. vers. sed quid de Cleric. non resid. eod. lib. 6.* Decian. *cons. 43. nu. 14. cum seqq. lib. 1.* Marches. *de commiss. in tit. de caus. pens. p. 1. §. 1. n. 127.* Caputaq. *dec. 29. nu. 4. & 5. p. 1.* Rot. *dec. 285. n. 95.* coram Urgell. & tali casu distributiones dicuntur habere locum 9
præbendæ, Monet. *de distrib. quotid. p. 1. q. 6. n. 14.* Put. *decis. 365. n. 4. lib. 2. correct.* Mohed. *dec. 6. num. 3. de præb.* Cæs. de Grassis *dec. 8. num. 1. & 2. de prob. Lucana pensionis 10. Ian. 1622. coram bon. mem. Coccino.*

Non obstat quod in dicta facultate trasferendi pensiones, 10
adsit illa dictio universalis, *quibuscumq;* quæ sit apta comprehendere omnia, quæ illa deficiente, talis dispositio non comprehenderet, ut inquit Monet. *de distrib. quotid. p. 3. qu. 5. n. 11.* & cum pensio fuerit reservata super fructibus, reditibus, & proventibus quorumcumque beneficiorum, il- 11
lud verbum proventibus, sufficit comprehendere omnes fructus naturales, artificiales, & industriales, ut fuit firmatum in eadem *dec. quæ hodie revidetur, vers. Attamen,* & prius in Toletana pensionis 5. Novembris 1565. coram bon. mem. Rubeo, relata per Garz. *de benef. p. 1. c. 5. n. 391.*

Quia quoad dictionem quibuscumque, cum ea sit inser- 12
ta in materia odiosa, qualis est translatio pensionis, imò 13
odiosissima, cum proroget servitutem beneficii, Sarnen. *in reg. de infirm. q. 16. n. 2. vers. cum igitur, in fine,* Caputaq. *dec. 305. n. 10. & seqq. par. 2.* Gig. *cons. 121. n. 8.* Grat. *discept. for. cap. 296. n. 67.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 36. n. 113. & seq.* Rot. *dec. 400. n. 12. p. 1. divers. dec. 733. n. 2. p. 2. rec.* & in Florentina pensionis 17. Maji 1617. coram bon. mem. Ubaldo 14
seniore; licet universalis, restringitur ad ea tantùm, quæ sunt ejusdem speciei, Gloss. *in Clem. 1. in verb. Quamvis, vers. item quia,* Anchar. *n. 12. vers. Gulielmus,* Imol. *n. 18. vers. nota benè,* Zabar. *ibid. in §. ad hæc nu. 12. vers. appone, de præb.* Cyriac. *controv. for. c. 31. n. 13. vers. & ampliat,* Grat. *discept. for. c. 637. n. 31.* Barbos. *d. 317. nu. 14.* Gonz. *ad reg. 8. §. 7. procem. n. 191.* Corn. *cons. 197. n. 17. lib. 2.* Oldrad. *cons. 118. n. 8.* nec comprehendere potest, quæ sunt diversæ na- 15
turæ, Bald. *cons. 67. vers. nec obstat si dicatur, lib. 3.* Cæphal. *cons. 347. n. 9. lib. 3.* Corn. *cons. 199. n. 7. vers. unde universalis, lib. 2.* unde cum pensio imponatur super fructibus certis 16
beneficii ex stylo Curiæ, Gig. *cons. 35. n. 9.* Garzia *de benefic. p. 1. c. 5. n. 379.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 39. n. 36.* & mul- 17
ta accidere soleant, ne illas Canonicus percipere possit, Felin. *in cap. ad aures, num. 14. vers. decimatertia conclusio,* Oldrad. *cons. 118. n. 1. & 2.* Paris. *cons. 33. nu. 4. & seqq. lib. 4.* Bellarm. *cons. 34. n. 4. vers. ad quartum dubium,* Monet. *de distribut.* qui infinitos allegat, *p. 1. q. 8. n. 1.* Paris. *de resign. lib. 1. q. 2. n. 30.* Rota *dec. 285. n. 38. & 41.* coram Urgell. Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 39. n. 25.* per consequens talis dictio non 18
potest comprehendere has distributiones quotidianas.

Nec etiam est attendenda qualitas, & robur nominis 19
redditus, quia licet appellatione redituum videantur contineri distributiones quotidianæ, cum ista vox latius pateat, quam fructus, juxta Gloss. *in cap. grandi, in verbo redditibus, de supplen. negl. Prælat. in 6.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 39. n. 29.* Gonzal. *ad regul. 8. §. 7. procem. n. 197.* Monet. *de distrib. quotid. p. 3. q. 8. n. 13. vers. sine quia;* tamen 20
cum redditus dicatur, eo quod redeat singulis annis, Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. gloss. 6. n. 1.* Navar. *de redit. Eccl. q. 1. monit. 1.* Certum est quotidianas distributiones non re- 21
dire singulis annis, sive quia dietim, aut per singulos men- 22
ses, aut sæpè saltem in anno distribuantur, sive quia insertæ ad ordinem sunt, atque ideo in valore beneficii non sunt 23
computandæ, cum à beneficio immediatè non perveniant, 24
sed ratione laboris, & operæ Ecclesiæ servitio præstitæ de- 25
beantur, non potest saltem propriè loquendo, hujusmodi 26
nomen has quotidianas distributiones comprehendere, Fe- 27
lin. *in cap. ad aures, n. 14. de rescrip.* Oldrad. *d. cons. 118. n. 2.* Bellenz. *tract. de charit. subsid. q. 76. n. 1.* Covar. *var. resol. lib. 3. c. 13. n. 9.* Moneta *de distrib. quot. p. 1. q. 6. n. 8. & seqq.* sicut nec etiam sub nomine proventuum veniunt dictæ di- 28
stributiones, ut fuit resolutum in foro Sempronien. pensionis 27. Jan. 1616. coram Sacrato.

Pro quorum confirmatione concurrit etiam stylus datariæ de solvendo componendam, quando pensio imponitur 29
super distributionibus quotidianis, quo casu dum Papa in- 30
telligit gravare distributiones quotidianas tam in reservatione, quàm in translatione pensionis semper additur verbum *distributionibus quotidianis*, ut patet ex multitudine privilegiorum ex *summar. Iordani, nu. 3.* & si appellatione quorumcumque fructuum venirent distributiones quotidianæ in facultatibus transferendi, eo facilius venirent in reservatione pensionis, ex quo Datariæ resultaret maximum præjudicium, quia amitteret componendam supradictam, quæ solvi debet quotiescumque pensio fuit expressè 31
reser-

reservata super distributionibus, Monet. *de distrib. quoti d.p.* 3.*q.8.n.*10. Garz. *de benef.p.*1. *c.5.n.*387. *& seqq.* Paris. *de resign. lib.6. qu.2. n.*31. *vers. & quando*, Cæs. de Graff. *d.7.n.*2.
32 *vers.* non obstat, *& d.8.n.*11. *de prob.* Lotter. *de re Benef. lib.* 1. *q.39.n.*30. *&* 31. Nec contra hanc opinionem potest ap-
33 plicari *dec.8. de pens.* coram Achill. cum illa loquatur de tempore Leonis X. quo nulla solvebatur componenda, &
34 stante hujusmodi stylo non sufficit pro illarum comprehensione expressio per illam universalem dictionem, qubuscumq; Felix *in tr.* quando litteræ Apostolicæ, *n.4. in fin. vers.* si enim tenemus pro firmo, Lambert. *de jurepatr. lib.2. q.9. princ. art.7. n.*11. *vers.* tamen cum per alia verba generalia, Rota *d.3. n.*1. *in fin. de offic. deleg. in nov.*

Cessat pariter fundamentum decisionis in causa Toletana pensionis penes Garziam *de benef. c.5. n.*391. cui refertur etiam decisio in Reatina pensionis 10. Junii 1588. coram bo.me. Card. Hieronymo Pamphilio; Quia in eadem
35 Toletana proceditur cum hac distinctione, scilicet, an pensio fuerit reservata super quibuscumque proventibus Ecclesiasticis; an verò super quibuscumque proventibus Beneficii. In primo enim casu firmatur venire distributiones, secus autem in secundo, qui est casus de quo agitur, ut benè fatetur eadem decisio Toletana ibi in vers. non obstat,
36 ex quo cum illę dentur ab eadem mensa Canonicis post pre-
37 stitum servitium interessentiæ in divinis, dicuntur fructus laboris, & operæ, *cap. unic. de Cler. non resid. in 6.* Gig. *de pens. resp.35. n.13. & 20. & cons.144. n.6. & 13.* Monet. *de distrib. quotid. p.1. q.1. n.13.* Garz. *super reg. mens.* §.7. *proœm.*
38 *n.5.* Oldrad. *d. cons.118. n.1.* Paris. *cons.33. n.3. vol.4.* Unde istæ distributiones quotidianæ sunt introductæ de jure communi in favorem Divini Cultus, ut facilius Canonici, & Capellani conveniant ad Divina, ut notat Abb. *in cap. licet il 2. not. de Præb.* facit text. *in Clem. unic. in fin. de reliq.*
39 *& vener. sanct.* Monet. *d. tr. p.1. q.5. n.35.* Dec. *cons.280. nu.* 4. in casu proposito *vol.2.* Paris. *cons.33. in Ecclesia, n.1. vol.* 4. si autem appellatione quorumcumque fructuum, redditUum, & proventuum venirent in hac materia odiosa translationis pensionis, distributione contingeret, quod omnes ferè Canonicatus essent litigiosi, & desereretur Divinus Cultus: quia Canonici scientes percipere non posse quotidianas distributiones, Ecclesiæ in Divinis nollent deservire, ut scribit Rip. *resp.5. n.2. lib.1.* Gigas *de pens. resp.* 35. *num.18. in fine.*

Et ita utraque &c.

DISCEPTATIO CXXVI.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Institutio in Beneficio ut concedatur quæ sint verificanda.*
3 *Consensus Patronum habetur pro præsentatione de stylo Cancellariæ, & Datariæ, præsertim si sequatur præsentatio coram ordinario intra legitima tempora.*
4 *Præsentatio facta coram Sanctissimo sufficit si fiat coram Notario Apostolico.*
5 *Præsentatio potest fieri per Patronum absentem.*
6 *Præsentatus debet sistere personaliter coram Episcopo, nisi ex causa.*
7 *Præsentatio facta de absente valet quando à præsentante infrà tempus fuit verificata, & admissa per ordinarium.*
8 *Tempus datæ in justificatione litterarum attenditur.*
9 *Antinomia jurium, scilicet text. in cap. si eo tempore de rescript. in 6. & c.ei, cui 29. de præbend. in 6. solvitur secundum unam opinionem, quæ non placet.*
10 *Inhabilitas vel est in persona, vel in extrinsecis accidentibus: si in persona attenditur tempus datæ, si in accidentibus tempus collationis, vel institutionis attēditur.*
11 *Inhabilitas est accidentis, non personæ, non fuisse præsentatum ab illis, à quibus debet.*
12 *Textus in cap. si pro Clericis 8. de præbend. in 6. adducitur, & auget nostrum dictum.*
13 *Text. in cap. statutum de Rescriptis in 6. adducitur, & explicatur.*
14 *Subreptio, vel obreptio quando vitiet, & quando non.*

ARGUMENTUM.

Præsentatio ad Beneficium jurispatronatus, potest fieri, per patronum absentem, & patroni consensus, quando habeatur, pro præsentatione: Si fiat præsentatio coram Sanctissimo qualiter facienda. Text. in c. si eo tempore de rescript. in 6. & c. ei, cui 29. de præbend. in 6. qualiter concordentur.

PRO

Reverendo Dom. Carolo dell' Aversana.

CONTRA

Reverendum D. Franciscum Caserta &c.

FACTUM.

Vacante Beneficio Sanctæ Mariæ consolationis intus 1
Parœcialem Ecclesiam S. Nicolai Civitatis Aversæ, ob mortem D. Pauli Torgioni impetravit illud D. Carolus dell' Aversana à Sanctissimo Domino Nostro Alexandro VII. uti præsentatus à medietate Patronorum: prætendit pars adversa Bullas non esse justificatas; sed ut subreptitias rejiciendas, ex eo quod tempore datæ, Bullæ derogationis non fuit præsentatus D. Carolus dell' Aversana; quem de defendendo, ejusque partes in judicio assumendo (omissis multis, quæ ponderavit Illustrissimus Episcopus Maranta in hac eadem causa patrocinium præstans) probo.

Primo quia Reverendus D. Carolus dell' Aversana pro- 2
bat vacationem juris patronatus familiæ de Cappabianco, existentiam, & pertinentiam, præsentationem intra legitima tempora, sui ipsius habilitatem &c. ergo ei non est deneganda institutio, argum. text. *in cap. Decernimus, cap. Monasterium 16. q.6. cap. cum Bertoldus*, ubi Abbas *nu.12. de re judicat.* Rota *dec.337. p.2. rec.*

Neque desinit valida pæsentatio pro justificatione; quod 3
probo ex celebri facti, de quo Rota in una Spoletana Cappellaniæ 15. Jun. 1620. coram Buratto, dicit enim Rota sufficere consensum Patronorum pro obtinenda à Papa derogatione: quia consensus prædictus pro præsentatione habetur, ut post alios dicit Lotter. *lib.2. de benefic. qu.6. nu.49.* & hoc de stylo Datariæ, & Cancellariæ: Quare man datum de præsentando coram Sanctissimo habetur pro vera præsentatione, quando infra tempora legitima deindè sequitur præsentatio coram ordinario, ut benè Ferrentil. in addit. ad Burattum *dec.481. n.20.* post plures, quas allegat decisiones, & ita testatur de stylo Datariæ, & Cancellariæ Apostolicæ. Ergo cùm D. Carolus dell'Aversana habuerit pro se mandatum, quo Patroni eum coram Sanctissimo præsentarunt, dicitur præsentatus ad gratiam justificandam, de stylo Cancellariæ, & Datariæ; ergo non est gratia sui ipsius subreptitia, vel obreptitia; ergo pro ipso est institutio facienda.

Probatur secundò quia quando præsentant Patroni co- 4
ram Sanctissimo sufficit si coram Notario Apostolico, qui est Notarius Papæ consensum præstent ad præsentandum coram Papa, quia talis præsentatio non attribuitur Notario, sed Papæ, ad text. *in l.1. §. qui mandatum, ff. de Officio ejus*, & fuit dictum in una Florentina Parœcialis coram Comitulo *dec.92. n.12.* non enim fiunt tales præsentationes coram Papa; sed consensus præstitus à Patronis provisioni Apostolicæ faciendæ habet vim legitimæ præsentationis, & sicut præsentatio facta in Curia Romana valeat, sufficit quod de consensu tradito ad præsentandum constet de stylo Curiæ Romanæ, ut benè Rota in dicta Spoletana Cappellaniæ 15. Junii 1620. coram Buratto, teste Lotterio *lib.2. de re Benefic. q.6. n.49.* & novissimè Canonicus nostræ Cathedralis dignissimus Pyrrhus Corrad. *in praxi benefic. lib.4. c.7. n.34.*

Neque dicat quis, quod licet præsentatio per Patronum 5
absentem fieri possit per litteras, *c. ea noscitur 6. de his*, quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli Clem. unica, versic. præsentatos de excessibus Prælator. Rocchus *in rubr. de instit. Episcopo competente, n.23.* Lambert. *de jurepatr. lib.2. art. 16. q.4. princip. p.1. fol.31.* Paulus de Cittadinis *p.6. de jurepatron. art.3. n.56. & 57.* tamen ipsa præsentatio realiter, & 6
personaliter fieri debet, hoc est præsentatus debet sistere personaliter coram Episcopo Garzia *p.4. de benef. c.1. n.15. & 16.* Sigismundus Finkeltusius *de jure patron. c.6. n.183. per textum in d. cap. decernimus ibi.* Offerant Episcopo Ordinandos 16. q.7. *d. cap. ea noscitur 6. c. cùm laici 10. c. cùm autem 24. cap. Pastoralis 29. de jurepatron.* Hoc enim significat præsentare, hoc est sensibus corporeis objicere argum. *l. coram Titio 209. ff. de verb. signific.* latè Carzovius *in jurisprudentia Ecclesiastica, lib.1. tit.4. defin.48.*

Respon-

Respondeo enim, quod præsentatio, de qua in præsenti fuit facta corã Sanctissimo vigore mandati habiti de præsentando coram eodem, & acceptata à publico Apostolico Notario Pontificis nomine, quæ de stylo Cancellariæ, & Datariæ Apostolicæ sufficit pro vera præsentatione: quia non est necesse, ut fiat coram Pontifice personaliter; sed coram suis Ministris, Notariis scilicet Apostolicis &c. ut probavi suprà. Undè litteræ fundatæ super præsentatione jam habita sunt sufficienter justificatæ, posita præsentatione facta coram Sanctissimo, præsertim posteà sequuta præsentatione infrà tempus coram Ordinario, & hæc est vera radix, & clavis hujus quæstionis, præter quàm quod licet capacitas Clerici, ejusque habilitas in Beneficiis jurispatronatus de tempore præsentationis sit attendenda, Maceraten. *lib.1.var. res.19.* Rota Romana *dec.69. p.3. lib.1.* Ciarlinus *c.1.n.111.* Sperellus *dec.180. tom.2.* tamen sufficit præsenta-
7 tio facta etiam de absente, quando à præsentante infrà tempus datum ad præsentandum, fuit ratificata, & per Ordinarium admissa; dummodò sequatur acceptatio præsentati infrà tempus, & admissio Ordinarii, ut post Abbatem, Lambertinum, Rocchum de Curte, & alios fundat Marescottus *lib.1.var.c.83.n.50.*& in puncto dicit Carzovius in jurisprudentia Ecclesiastica *lib.1. tit.4. defin.48.* & Finkeltusius *de jurepatronat. cap.6. n.140.*

8 Dicit etiam Adversarius pro Caserta, quod litteræ, quando dantur ut provideatur alicui de Beneficio cum cura, vel sine Cura, si tempore data non habet ætatem pro Cura, si deinde perveniat ad ætatem, non potest provideri de Curato, quia attenditur tempus datæ; potest tamen provideri de Beneficio sine Cura, quia tempore datæ erat in ætate, *ex c. si eo tempore de rescript. in 6. c. ei cui 29. de præbend. in 6.* ubi Glossa quem textum commendat Paris. *lib.4. de resign. benefic. q.1. à n.10.* & Sanchez *de matrim. lib.8. disp.30. n.41.* Ciaronius *in jus Canonicum in tit. de rescript.* Vvamel. *in jus Canonicum eod. tit.* Honor. *in compendio Iuris Canonici, eodem tit.* Pac. Jord. *in tom.1. Canonic. in tit. de rescript.* sed in præsenti tempore datæ non erat præsentatus, ergo litteræ Apostolicæ non justificantur.

9 Hoc argumentum Adversarii de facili diluitur, suppositis illis, quæ suprà fundavimus; sed damus ei ansam discurrendi, & addiscendi, quod argumentum dependet à solutione illius celebris antinomiæ, sive contrarietatis, quam habet textus *in d. c. si eo tempore 9. de rescript. in 6. cum text. in cap. ei, cui 29. vers. sed aliam de præbend. in 6.* ubi dicitur, eum, qui tempore datæ litterarum Apostolicarum, habilis non erat propter ætatis defectum ad Sacerdotalem præbendam, posse nihilominus eandem obtinere, si tempore vacationis ipsius ad legitimam pervenerit ætatem; ergo non attenditur tempus datæ.

Pro concordia dicunt primo aliqui DD. duos casus esse distinguendos. Primus est, quando in mandato exprimitur qualitas Beneficii conferendi, prout quando cavetur, ut conferatur Sacerdotalis præbenda, vel Beneficium Curatum, & hoc casu ad validitatem talis mandati requiritur ut tempore datæ ipsius, impetrans habeat ætatem requisitam ad tale Beneficium, ita ut si ei deficiat, licet ex post facto, tempore, quo ipsum Beneficium vacat, in ea jam constitutus sit, tamen illud obtinere nequibit, ex regula text. *in cap. non firmatur de reg. juris in 6.* Vasquius *de success. §.10. n.34.* Caldas Pereira *de potest. eligendi c.10. n.50.* & sic in hoc casu attenditur tempus datæ.

Secundus casus est, quando simplex, & indefinitum est mandatum de providendo de Beneficio indeterminatè conferendo, & hoc casu non requiritur habilitas tempore datæ, sed sufficit de tempore collationis: ita Selva *de Benef. p.3. q.6.* Caldas Pereira, Vasquius, & alii ubi suprà Barbosa *in c. si eo tempore 9. de rescrip.* Staphileus *de litteris gratiæ in titulo de vi, & effectu clausulæ, §. post prædictas,* Rebuffus *in praxi Beneficiariæ, in tit. Requisita ad collationem à n.32.*

10 Secunda concordia supradictorum jurium est, quod quedam est inhabilitas, vel defectus, qui jure communi, vel stylo Curiæ attento impetrationi litterarum repugnant, tam ad Beneficia obtinenda, quàm ad lites, veluti si impetrans excommunicatus existat, *ex c.1. de rescript. in 6. &c.* Et in istis inhabilitatibus attenditur tempus datæ: & ideo data inhabilitate de qua suprà rescriptum non valet. Quædam est inhabilitas impedimenti, quæ non inhabilitat personam; sed denotat defectum requisiti, ut si defectus sit minoris ætatis, juxta text. *in c. cum in cunctis, §. inferiora de electione,* vel defectus vocis præstitæ, quæ non refundit incapacitatem in persona; sed defectum accidentis collationis, & in his non attenditur tempus datæ; sed collationis, (quod est valde notandum, & paucis notum) dummodo in litteris Apostolicis dolus, vel culpa subreptionis non fuerit, quia si dolosa subreptio, vel culposa fuerit in impetratione, tunc non tempus præsentationis, vel collationis inspicitur; sed tempus datæ consideratur, quia in odium impetrantis id dicitur qui expressit vel suppressit aliquid necessarium ex regula text. *in c. ex tenore de rescript.*

In præsenti ergo dato, & non concesso, quod tempore 11
datæ litterarum non fuisset habilitas in Oratore, tamen quia non est inhabilitas in persona; sed accidentis, litteræ sunt exequendæ. Et sic concordantur Text. *in d. c. ei, cui 29. de præbend. in 6. cum c. si eo tempore de rescript. in 6.* quia text. *in d. cap.* si eo tempore loquitur, & procedit quando vitium est in persona Oratoris, puta quia excommunicatus, irregularis &c. text. *vero in d.c. ei*, cui procedit quando tale vitium est circa accidentia collationis, institutionis &c. ut benè DD. communiter post Abbatem *in cap. Dilectus nu.8. de præbend. in 6.* Felin. *in c. eam te de rescriptis.*

Quod probatur evidenter ex textu *in cap. si pro Clericis, 8.* 12
de præben. in 6. ubi habetur valere impetrationem Beneficii curati, licet impetrans tempore datæ Sacrorum Ordinum defectum patiatur, constat namque attento jure communi data ætate sufficienti illum esse idoneum ad curatum Beneficium, qui in minoribus ordinibus, vel in prima tonsura constitutus & ex *c.2. de instit. c. licet Canon. de elect. in 6.* Rocchus *de jurepatr. in verb. honorificum n.24.* Rebuff. *in tit. de requisitis ad bonam collat. n.34.* & proinde suppressio Sacrorum Ordinum in impetratione Beneficii curati subreptionem non inducit, nec vitiat, ut habetur ubi suprà; unde fit, ut in terminis Conc. Trid. *sess.24. de reform. c.12.* ad consequendam præbendam necessaria sit ætas, saltem requisita ad Subdiaconatum, ut latè Hojeda *de incompatibilitate benefic. p.1. c.ult. n.16.* sic aliàs si Beneficium ex statuto, vel consuetudine Sacros Ordines requirat, ad hoc ut Collatio ejusdem fieri possit; limitabitur text. *in d.c. si pro Cleric.* Dec. *in cap. cum in cunctis, §. inferiora de elect.* Guttier. *cons.1.* Ergo quia inhabilitas de qua in præsenti non est in persona; sed in accidentibus collationis, sufficit habilitas tempore collationis, vel institutionis.

Hinc intelligitur text. *in cap. statutum de rescript. in 6.* ubi 13
habilitas Canonicatus requisita ad habendam delegationem Apostolicam, tempore datæ requiritur, licet ex post facto non sit Canonicus, Gloss. *in d.c. statutum in verb. Canon. & in Clem. & si Provincialis in verb. principal. de rescript.* & Glossa *in c. dilectus in verbo receperunt de rescript.* Dec. *in c. Quoniam* ubi Abb. *n.6. de offic. delegat.* Quod sanè intellige quando ille tempore datæ, habens qualitatem requisitam, desinat illam habere, ob aliquem defectum, vel incapacitatem supervenientem, quæ repugnet jurisdictioni commissæ, veluti si post prædictum tempus matrimonium celebraverit argumento text. *in c. unico de Cleric. conjug. in 6.* & eorum, quæ notantur *in c. decernimus de judic.* Non ita dicas si tempore datæ Canonicus non existens, tempore præsentationis sit effectus Canonicus, vel similiter si tempore datæ existat excommunicatus, impetrans Beneficium, & tempore Collationis sit ab excommunicatione absolutus Barbos. & alii Canonistæ *in d. cap. ei, cui 29. de prabend. in 6.*

Nec omittendum est taciturnitatem, vel aliam qualita- 14
tem non vitiare rescriptum in eo, quod si fuisset expressum, fuisset æquè concessum, ex Palatio *in repet. c. per vestras notab.4. n.27. de donat.* inter virum; nam rescriptum, in quo supprimuntur, quæ judicis animum ad dandum, vel denegandum movere possunt, & subreptitium; secus verò si aliàs fuisset concessurus Suarez *alleg.13.* Covarr. *lib.1. var. c.2.* Cravetta *cons.296.* Curt. jun. *cons.27.* Ergo Bullæ Pontificiæ, de quibus in præsenti sunt justificatæ, quia fuit præsentatus coram Sanctissimo; neq; requiritur habilitas tempore datæ, & dato requiri, fuit in præsenti ob mandatum prædictum. Quare non est deneganda institutio.

DISCEPTATIO CXXVII.

SUMMARIUM.

1 *Sanctissimi Rosarii Encomia recensentur à Summis Pontificibus publicata.*
2 *Sacer ordo Prædicatorum Rosarii promulgator.*
3 *Sanctissimum Rosarium solis Prædicatoribus concessum.*

4 *Facti*

4 *Facti series proponitur, de qua agitur.*
5 *Bulla Reverendissimi Patris Generalis, qualis fuit, explicatur.*
6 *Causa hujus litis sumpta fuit à Parœco, & quare.*
7 *Distantia quæ requiratur inter Monasterium Ordinis S. Dominici, & locum ubi celebratur Rosarium.*
8 *Quale fuerit dubium in præsenti discussum.*
9 *Bulla Pii V. qualem facultatem concesserit constituendi Rosarium.*
10 *Rosarium in uno loco constructum cessat, statim adveniente Monasterio S. Dominici in eo loco.*
11 *Civitatis appellatione an veniant suburbia, & qualiter.*
12 *Factum Civitatis Scalensis adducitur, & ponderatur.*
13 *Sanctissimi Rosarii Societas, & hominis Dei, qualiter erigendæ sint.*
14 *Rosarii Confraternitas qualiter fundetur, quis præscripserit.*
15 *Protestatio, qua mediante fundatur Confraternitas Rosarii, qualis fuerit.*
16 *Sanctissimi Rosarii fundatio, & plantatio qualis, & à quo præscripta.*
17 *Solitum, & consuetum semper intelligitur, & quando tale dicatur.*
18 *Ratificatio actus, quando intelligatur, & quæ requirat.*
19 *Ratificatio debet esse conjuncta cum solemnitate requisita in primo actu.*
20 *Præscriptio contra Ecclesiam quamcumque centenaria hodie debet esse.*
21 *Indulgentiarum materia quantum scrupulosa sit, & quæ non admittat?*
22 *Rosarii forma, & modus erigendi, an sit privilegium, an beneficium.*
23 *Consuetudo Ecclesiæ qualem habeat vim.*
24 *Privilegium contra jus commune est stricti juris.*
25 *Subreptio, falsitas, & obreptio, quando dicatur, & præsumatur.*
26 *Clausula (non obstantibus quibuscumque, &c.) quem effectum operatur.*
27 *Gratia subreptitia nullum meretur effectum.*
28 *Dispensatio Patris Generalis super distantia duorum milliariorum valet, & quem effectum operetur.*
29 *Contractus factus à Regularibus qualiter servandus.*
30 *Assensus potest præcedere, & subsequi.*
31 *Iuramentum appositum in contractu ligat successores jurantium.*
32 *Prælati promissio obligat successorem Prælatum.*

ARGUMENTUM.

An, & quando possit fundari Confraternitas Sanctissimi Rosarii, & quæ requirantur conditiones? Referuntur Bullæ, & Privilegia RR. PP. Dominicanorum circa Sanctissimum Rosarium, & Indulgentiæ.

FACTUM.

1 INclytum, & Sacratissimum, ut ait Beatus Alanus *par. 1. revelat. cap. 5. & 2. p. c. 1. in fine*, ex Pio V. in Brevi, quod incipit consueverunt, in Sacris Scripturis quoad singula præsignatum Euangelici Rosarii, Christianæ Religioni saluberrimum institutum ex Clemente VII. in Bulla, quæ incipit, & si temporalium ad salutem Mundi ait Sixtus IV. in Bulla, quæ incipit ea, quæ, & Leo X. in Bulla, quæ incipit Pastoris æterni, contra imminentia Mundi pericula, ait Gregorius XIII. in Bulla, quæ incipit, *monet Apostolus* ad iram Dei placandam, ait Breviarium Dominicanum, ad Divinam misericordiam implorandam, ad pleniorem pro peccatis satisfactionem; ad evertendas hæreses, ad vitia extinguenda, contra quævis adversa præsidium, & auxilium unicum, tot sequentibus signis prædicatum terra, cœloque celeberrimum, ex Clemente VII. *ubi supra*, & Paulo III. in Bulla, quæ incipit, *rationi congruit*, & Julio III. in Bulla, quæ incipit, *sincerè*, & Leone X. *ubi suprà, ad cœlorum semitas aperiendas ad Ecclesiæ de-*
2 *corem*, quod Sacrorum Prædicatorum Patriarcha Dominicus, ad id lacte virgineo enutritus, Alanus *p. 2. c. 17. & p. 5. c. 37. & p. 2. c. 17.* & Sixtus V. in Bulla, quæ incipit, *dum ineffabilia*, & ipsa quoque jubente, dictante, ac dictante Deipara, jam à quingentis annis, & amplius à Spiritu Sancto afflatus excogitavit, plantavit, quodque itidem à Virgine Matre Desponsatus, lactatus, renovavit, rigavit *Alanus*, cuique laude, maxima ipsa Regina Psalterii ipsa Patrona fraternitatis per eosdem Prędicatores, dedit, & dare non desinit incrementum, ore quoque Dei, cui nihil eo gratius accidit præceptum, comprobatum, ac prædicatum, & à quibusvis in hoc Psalterio perseverantibus pro fideli servitio, in extrema hora exitus, sui plenam remissionem à pœna, & culpa omnium suorum Criminum, eis indulgendo, ita Bonifacius Jesuita *lib. 1. Historiæ Virginis, cap. 15.* Beysellus *in Opusculo de Rosario*, Beatus Alanus *in compendio Rosarii, cap. 6.* Carthagena Minorita *Homilia 6. de Rosario*, novissimè Ægidius Salajus *in suo Flandrico scripto de Confraternitate Rosarii, p. 3. c. 3.* & novissimè Henricus Jonghen *de Confraternitatibus Sanctissimi Rosarii Scapularis Carmelitani*; Zonæ Augustinianæ, & Funiculi S. Francisci, ubi latissimè de istis quatuor agitur Confraternitatibus, & latissimè D. Donatus *in praxi Regulari de Confraternitate S. Rosarii, tom. 5. d. tr. 8. q. 12. & seq.*

Cum ergo Sacratissimum Rosarium sit Sancti Dominici 3
semen & hæreditas Dominicanis divinitus data, non aliis, per quos salus copiosa, ubique terrarum facta est, in Ecclesia celebratione Rosarii, Virginis Mariæ. Propterea omnes Pontifices Sanctissimum Rosarium, devotionis affectu divinitus excitari gratiis verè innumerabilibus cumulantes solis Prædicatoribus concesserunt, ut proprium, cæteris quoque per orbem, Ecclesiis certis limitibus tribuendum, à Pontificibus ipsis, & à Generalibus Prædicatorum congressibus Apostolica in hac parte authoritate gaudentibus præscriptis, concessere, quæ exactè, ut par est, observare contemnentes, nedum valere dicunt indulgentiis, sed Rosarium Sanctissimum sit illis in perniciem, quod pro faciliori omnium, divinitus, tam promissa salute fuerat institutum Doctores communiter *ubi suprà*, unde ait Cathagena caveant, quæ, attentatores, quod Josepho, & Azariæ principibus virtutis evenit, & populo illorum, 1. *Macchab. cap. 50.* qui audientes res benè gestas, & prælia, quæ facta sunt à Juda, & à Jonatha, & à Simone fratre ejus, ante faciem Ptolemaidis, dixerunt, faciamus, & ipsi nobis nomen, & eamus pugnare adversus gentes, quæ in circuitu nostro sunt, abierunt in pugnam, & fugati sunt Josephus, & Azaria, & ceciderunt illo die de populo Israel ad duo millia viri, & facta est plaga magna in populo, quia non audierunt Judam, & fratres ejus existimantes fortiter se facturos, ipsi autem non erant de semine illorum, per quos salus facta est, in Israel, sic P. Carthagena, solus ergo Prædicatorum ordo Sanctissimum Rosarium prædicat, promulgat, atque ad hunc effectum Confraternitates erigit, & hoc præmisso.

Supponitur ergo in facto quod in anno 1635. quondam 4
D. Joannes Dominicus Russus U.J.D. & Parœcus Ecclesiæ S. Joan. Baptistæ Aversanæ Civitatis in suburbio Savignani taliter inhærente, ut unum faciat, & idem corpus in omnibus, & per omnia cum Civitate, & cujus Ecclesiæ fines, etiam intra muros ejusdem, se extendunt, in bonam partem, & distat ab Ecclesia S. Ludovici, quæ est Monasterium Ordinis Prædicatorum, per sextam partem unius milliarii: hic ergo Parœcus præsumpsit in sua Parœcia Rosarium recitari facere, Altare, & Cappellam erigere, elemosynas intra præfatos fines Parœciæ suæ quærere, in omnibus discrepante Monasterio, & Patribus S. Ludovici, tandem Fratres Conventus, & Parœcus convenerunt, & promisit Parœcus præsentare in dicta Ecclesia S. Ludovici anno quodlibet Cereum librarum septem, loco tributi, si dictam devotionem promitterent fratres continuari, & fratres prædicti acquieverunt, ut Parœcus posset petere eleemosynas intra fines suæ Parœciæ nomine Rosarii, & promisit Parœcus de dictis eleemosynis computa fideliter tradere Patri Priori dicti Conventus anno quolibet, & ibi etiam habetur, quod volens Curatus participationem indulgentiarum Rosarii à Summis Pontificibus concessarum, ad hunc effectum Pater Generalis possit communicare, & Patres in hoc, eundem intercedere, & rogare, & taliter convenerunt Fratres, & Parœcus.

In sequenti anno 1636. idem Parœcus obtinuit quan- 5
dam Bullam à Reverendiss. Rodulpho Magistro Generali communicativam indulgentiarum Rosarii *in d. sua Ecclesia*, sed in duplici libello nullam fecit mentionem *de dicto contractu*, nec in libello expressit, quod in eadem Civitate extat Conventus Ordinis, ut debebat exprimere, nec in Bulla dispensatur super aliquo jure, vel consuetudine in con-

contrarium, & licèt ibi dispensetur super distantia duorum milliariorum Romæ præcepta in Capitulo Generali de anno 1589. & Venetiis de anno 1593. tamen non legitur dispensatio à distantia unius milliarii ex indulto sancito Vallisoleti 1605. quæ erat necessaria, quia ante supradicta Capitula requirebatur distantia trium milliariorum, neque dispensatur ibi in Bulla, super loci identitate, in quo præcipuè Dominicani Ecclesiam habebant, nec adest clausula ex certa scientia, vel motu proprio, & quod nulla fuerit habita notitia in Bulla, quod in Aversa adest Conventus Ordinis, patet apertè, quia subditur ibi (accedente tamen consensu, & approbatione Prioris vicinioris Conventus, seu loci Ordinis nostri) quibus significatur ignorantia de Conventu S.Ludovici præfato viciniore, & in fine Bullæ dicitur (decernimus insuper, & declaramus, quod quandocumque contigerit Fratres nostros intùs, vel extra dictum locum Ecclesiam obtinere, ipso jure, ipsoque facto ex nunc pro tunc dictã societatem, & omnes indulgentias, & privilegia eidem concessa ablata esse à dicta Cappella, & penitùs ac totaliter, ad dictam nostram Ecclesiam translata cum omnibus quomodolibet acquisitis) ubi ly *intus*, vel extra eundem locum, scilicet Savignani, intelligitur ex favorabili stylo in eodem Territorio, in quo non præsumit Bulla, esse Conventum Ordinis, idque fuit secundum antiquam formam præscriptam Romæ 1580. & Venetiis 1592. & Tholosæ 1628. & fuit in exequutione motus proprii Pauli V. die 18. Sept. 1608. vivæ vocis oraculo præcipientis, quod illa forma servetur, qua uti consueverunt Magistri Generales, &c. talis autem forma est, ad erigendum Rosarium, in illis tantùm locis, in quibus præcipuè Dominicani Ecclesiam non habent, etiam similis Confraternitas erecta non invenitur.

6 Unde prædictus Parœcus prædictæ Bullæ nullam obtinuit ab Ordinario loci publicationem, nec Conventum adiit pro possessione, & fundatione Rosarii, ut juris erat, & ibi dicebatur, & per spatium annorum 18. quibus vixit, nullam habuit Bullæ considerationem, nec Conventus aliquam notitiam habuit, usq; ad annum 1661. occasione habita, quod Parœcus modernus, multa innovare prætendebat, & innovabat circa prædictum Rosarium suæ Parœciæ etiam indulgentias publicando, ob quod Pater Prior Conventus Aversæ, scilicet Frater Vincentius Maria de Silva certioravit P. Generalem, qui Magistrum Provincialem Regni substituit, & hic admonuit Parœcum, ad dicendum, &c. & Parœcus consensit in dictum judicem, & coram illo suas scripturas præsentavit die 9. Februarii 1661. ipse personaliter cum Advocato causæ.

7 Quod ergo per Fratres S. Dominici prætenditur est, scilicet Conventus S. Ludovici Civitatis Aversæ, dictam gratiam, ac indulgentias concessas à dicta Cappella avocandas esse, nec fidelibus suffragare sub prætextu, quod dictæ litteræ impetratæ, subreptitiæ dici debeant, quod dicta Confraternitas non distat requisita distantia à Monasterio, neque intercessit consensus Conventus, & ex aliis infra dicendis, & lite contestata, ac pendente coram Patre Provinciali, Parœcus, nulla habita ratione de dicta litis pendẽtia, accessit ad Auditorem Cameræ, & figurando exposuit de ann. 1636. ipsum Parœcum, & Confratres Rosarii suæ Parœciæ ex concessione Patris Generalis, approbantibus Priore, & Fratribus S.Ludovici, accedente etiam approbatione Episcopi, fuisse, & esse in pacifica, & quieta possessione, seu quasi, sese in prædicta Ecclesia congregandi, & SS. Rosarium recitandi, atque faciendi quæ ad corpus ordinatæ societatis spectat, & pertinet, & sic Monitorium contra Conventum, & Religionem obtinuit, pro manutentione, & observantia litterarum, illudque superiori intimari fecit, & in valvis suæ Ecclesiæ affixit, & interim omnia agebat, ut prius.

8 Quia quærebatur à prudentibus pro qua parte jura essent; an pro parte Monasterii, seu Religionis S.Dominici, an pro parte Parœci, mihi discusso coram Patribus negotio, & audito Advocato Parœci, visum fuit in præsenti hæc scribere.

9 Primò quidem, quia Summus Pontifex Pius V. in Brevi incipiente consuetudo sub die 18. Septembris 1566. Apostolicam concedit facultatem R.P.Magistro Generali Prædicatorum, ut erigere possit Societatem Sanctiss. Rosarii in locis, in quibus ordo Prædicatorum, domum, vel Ecclesiam non habuerit, cum conditione devolutionis etiam, si ibidem Religio Ecclesiam obtinuerit, & Gregorius XIII. felicis recordationis ejus successor in Brevi quod incipit *dudum*, &c. die 1. Aug. 1575. Episcopo Scalensi directo, idem decernit ad rem nostram his verbis: Dudum pro parte Dilectorum N. N. N. Civitatis Scalen. Officialium, Confraternitatis Sanctissimi Rosarii in Ecclesia Sancti Martiani ritè erectæ nobis exposito, quòd Frater Ambrosius, &c. Ordinis Prædicatorum, cui Pius V. fel. rec. Rosarium concedendi facultatem concesserat Rosarium in Ecclesia S. Martiani Civitatis Scalensis gratiosè jam concesserat, & N. de N. Cappellanus per te Frater Episcopo deputatus, in Cappella S. Annunciatæ Scalensis, & N. de N. Scalensis, nulla facta mentione de gratia per eosdem exponentes, ut præfertur ab ipso Ambrosio prius obtenta, fraudulenter dictum Rosarium ab eodem Ambrosio pro dicta Cappella obtinuerat, sed potius extorserant, eaque fraude cognita ipsi exponentes, ad eundem Ambrosium recursum habuerunt, ac re tota illi exposita, ipse Ambrosius de veritate, & justa exponentium causa informatus, per suas patentes litteras declaraverat gratiam per eum dictis exponentibus de S.Martiano concessam validam, illam verò, quæ per Cappellanum SS. Annunciatæ fuerat obtenta, nullam, & subreptitiam fore, & esse, ut ibi, postea verò cum dicta Ecclesia S.Annunciatæ concessa fuisset Religioni Prædicatorum, illi de S. Martiano supplicarunt eundem Sanctissimum, ut constituere dignaretur ipsorum societatem, nulla mentione facta, quòd dicta Ecclesia Annunciatæ concessa erat Dominicanis, & Pontifex concessit, & confirmavit societatem S.Martiani per Breve, & cum se opponerent Dominicani, dictus Frater Ambrosius Rosarium in dicta Ecclesia S.Martiani revocavit, & prædicta revocatio ab Episcopo Scalensi fuit exequutioni demandata: & quia illi de S.Martiano contendebant per viam appellationis, idem Pontifex ad quem recursum habuerunt Fratres; ideò idem Pontifex
Rosarium S.Martiani transtulit ad Ecclesiam S.Dominici, 10
& ubi aliquod Monasterium Ordinis aderat, ibi tantum constitui solebat, & quatenus per prius in aliquo loco esset constitutum, statim erecto, Monasterium ejusdem Ordinis in eo loco, ad eandem domum, & illius Ecclesiam ipso jure, ipsoque facto censeatur translatum, nam non consuevit, nec expedit, ut duæ confraternitates ejusdem nominis in modo orandi, adsint in eadem civitate, quæ primo dicti exponentes callidè tacuerunt, quodque pro certo habetur, quod si præmissa expressissent, præfatas litteras non obtinuissent. Hos igitur, &c. fraternitati tuæ Frater Episcope, seu discretioni tuæ fili vicarie per præsentes committimus, & mandamus, quatenùs confraternitatem Rosarii in dicta Ecclesia S.Martiani, ut asseritur erectam, & institutam, ad Ecclesiam Domus Ordinis Prædicatorum hujusmodi authoritate nostra prædicta transfertur, & illam confraternitati noviter erectæ, & institutæ in Ecclesia præfatæ Domus, duntaxat publicare mandes, & facias, illiusque publicationem, sive celebrationem in Ecclesia S. Martiani etiam sub censuris, & pœnis pecuniariis arbitrio suo imponendis, & applicandis inhibeas, necnon ab illius celebratione, & publicatione abstineri facias, cogas, & compellas: nos enim, &c. etiam auxilium Brachii Secularis invocandi, interdictum Ecclesiasticum apponendi, & quæcumque mandata desuper opportunè decernendi, & exequendi plenam potestatem, & facultatem Apostolica auth. concedimus, non obstantibus præmissis, &c. necnon fel. record. Bonifacii Papæ VIII. de una, & Concilii Generalis de duabus dictis, dummodo vitares, & aliis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon stilo Palatii, cæterisque, &c. in quo Brevi, plura sunt notanda.

Et quidem primò, quod civitatis appellatione, de qua 11
ibi, comprehenduntur etiam suburbia *ex l.2. ff. de verb. signif.* & civitatis appellatione comprehenduntur etiam mille passus à muro civitatis, *l.mille, ff. eod.tit. l.quod liquidè, §. si ita legatur, ff. de pœn.legata, l.præsens, ff. de procur.* & Civium appellatione veniunt non solum illi de comitatu, sed etiam illi de territorio, Felin. *in c.cum Rodulph.col.9. vers.4. de rescript.* quod habere locum etiam in materia stricta habetur expresse, *in c. si civitas de sent. excom. in 6.* ubi interdicta civitate veniunt suburbia, & assignatur ratio, ne scilicet vilipendi valeat sententia interdicti, quia appellatione loci principalis includitur locus illi inhærens, & accessorius, unde civitas includit suburbia, *gl. ibi*: ergo cum in suburbio Aversæ sc. Savignani sit talis Cappella S. Rosarii, & fuerit impetrata subreptitiè tacito conventu intus civitatem debet Parœcus Cappellæ abstinere, quia esset contra Bullas Pontificum,

tificum, ut in ea civitate, vel universitate quantumvis maxima, in qua adest Conventus Ordinis, extet quoque societas alia extra Ordinem in Ecclesia, sed intra, vel extra muros ejusdem civitatis.

12 Secundò adverto, quòd Ecclesiæ prædictę de scala distant inter se ultra milliare, & est montuosus satis, & difficillimus aditus ab una ad aliam, & tamen quia ambæ pertinent ad eandem civitatem decernitur in una tantum illarum Rosarium celebrari.

Tertiò adverto, quòd illi de S. Martiano, ut ibidem legitur in secunda petitione, veritatem exponentes, ut confirmare, & non auferre ab eis dignaretur eorum Rosarium, non obstante, quòd in d. civitate adesset Conventus ordinis, ut fidelium devotio, & cultus divinus ferventiùs augeretur, & cresceret, Summus Pontifex illis negavit: quia illud adscripserat Ordini S.Dominici, & octo Bullis Summi Pontifices confirmarunt, & non expedire decrevit, ut diximus.

13 Probatur secundò, principaliter quia pro observantia prędictorum in pluribus Capitulis Generalibus, scilicet Romæ de an.1589. & Venetiis 1592. cautum, & sancitum est his verbis, societates Rosarii, & nominis Dei, nunquam erigatur in locis, in quibus circiter duo milliaria, similes confraternitates erectę fuerint, aut Religio nostra Conventum, vel Ecclesiam habuerit, sed postea in Capitulo Vallisoletthi 1605. habetur posse erigi d. societates, & fundari in omnibus oppidis à se distinctis, quamvis ad invicem non distent, nisi per milliarium, modus verò erigendi, vel fundandi has societates in aliis Ecclesiis fuit in Capitulo Romæ habito de
14 anno 1589. traditus, & ordinatus ibi nulli liceat prætextu cujuscumque facultatis, aut licentiæ sub quibuscumq; verborum tenoribus, & formis à Magistro ordinis, vel ejus Vicario concessæ, vel etiam concedendæ fundare, erigere, sive instituere societatem S. Rosarii, & nominis Dei, nisi mediante prædicatione, & obedientia sibi injuncta, & inconsulto prius Provinciali, seu Præsidente Provinciæ, atque semper fiat publica protestatio, quòd si contigerit aliquando Fratres nostros, ubi fundantur prædictæ societates, vel circiter duo milliaria; Conventum, vel Ecclesiam
15 habere, ipso facto, ipsoque jure, hujusmodi societates ad nostrum ordinem, à quo inventæ, & institutæ fuerunt cum omnibus bonis, ad eas quomolibet pertinentibus statim, absque alia declaratione devolvatur, &c. etsi oppositum factum fuerit, totum fieri irritum, & inane, ac nullius roboris; ad Provinciales verò, & Priores respectivè pertinebit diligenter animadvertere, an expediat hujusmodi societates in tali loco, & in tali Ecclesia erigere, & fundare, nec permittere, ut quidquam minus conveniens fiat, hæc ibi, & Venetiis de anno 1592. fuerunt addita hæc alia, Prior diligenter informabit de distantia unius loci ab alio habente dd. Societates legitimè erectas, quo stante, & non aliter, deputabit Magister Ordinis nomine de Patrum consilio, unum Sacerdotem idoneum, qui Sacerdos pro illa vice tantum, habebit authoritatem, & facultatem fundandi, & erigendi dictas societates, media prædicatione. Huic Sacerdoti dentur litteræ patentes, quas in manus publici Notarii de dictarum societatum erectione fidem facientis instrumentum deponendas relinquat: hæc ibi.

16 Quæ quidem forma fundationis, & erectionis societatis sanct. Rosarii fuit præscripta, & sancita in Bulla Sixti V. quæ incipit, dum ineffabilia Romæ edita de anno 1586. die 30. Januarii his verbis omnibus, & singulis dicti Ordinis Prædicatorum Fratribus, per Magistrum, & Vicarium Generales dicti Ordinis Prædicatorum deputandis in Sæcularibus Ecclesiis, de Superiorum, & Ordinariorum licentia: Confraternitates Sanct. Rosarii erigere, & instituere possint facultatem authoritate Apostolica concedimus, ac Confraternitatibus per Fratres deputandis, ut præfertur erectis, & erigendis Indulgentias concedimus, & sic sine facultate Reverendissimi Patris Generalis, Fratres prædicti non possunt se intromittere in erectione S. Rosarii, aliàs totum est irritum.

17 Probatur tertiò: quia Bulla, qua uti prætendit Parœcus Savignani, nunquam fuit, neque est debitæ executioni demandata: quia ibi datur modus fundandi Rosarium, & tradendi decretum erectionis Officialibus Ecclesiæ, in qua fundatur, & cum juramento devolutionis in casu existentiæ Monasterii Ordinis, *ut supra*, at hoc non fuit observatum ibi, & certum est, quod in omni pacto intelligitur, quod est consuetum, *l.semper in stipul.ff.de reg.juris*, *leg.quod si nolit*, *§.quia assidua, ff. de ædilic. ed.* Bald. *in l.liberto, Cod. de oper. libert.* ubi ait quod qui conducit operarios, alio non expresse tenetur eis providere in expensis, & ferramentis secundum quod est consuetum, & non aliter, allegans plura, & Bart. *in l.nemo est, qui nesciat, ff. de duobus Reis*: ergo cum hoc non solum sit specialiter præceptum, sed etiam ex generali consuetudine totius Ecclesiæ, si contrarium fiat, nulliter est, & inane: quia contra solitum ritum Sylvester *in verb. consuetudo, n.*15. ergo si vigore Bullarum, & Capitulorum Generalium sacri Ordinis Dominicanorum, si conventus de novo erectus sit, in aliqua universitate, ipso jure, & de facto, transfert ad se Rosarium, prius extra ordinem, in eodem loco institutum, multò magis in præsenti dici debet nullius momenti fundatio tacito Conventu S. Ordinis intus civitatem Aversæ.

Neque dicas, quòd contractus ille factus inter Parœcum, 18
& Priorem, videtur postea ratificatus per receptionem cerei, &c.

Respondeo enim, quòd ratificatio eisdem legibus subjicitur, quibus ratificatum, Geminianus *cons.*128. Paris.*cons.* 47. *n.*97. *lib.*1. & ideò ratificans, vel approbans, non habens notitiam plenam actus ratificati, non potest dici ratificatio, Zabar. *cons.*44. *n.*4. Corn. *cons.*207.*n.*3. *lib.*3. Alex.*cons.*114. *n.*4.*lib.*1. Roman. *cons.*343. quia substantia ratificationis est scientia, Baldus *cons.*176. *lib.*2. quæ scientia debet esse certa, ut præjudicet, Gabedus *dec.* 176. *n.*3. latissimè Tiraq. *de retractu lignag.* §.36.*gl.*2.*n.*3.*& seq.* imò requiritur lectura scripturæ, quæ ratificatur, aliàs non sibi præjudicat; etiam addito juramento, Castrens.*cons.*166. *lib.*1. nec præsumitur lectura, nisi dicatur, quod fuit lecta scriptura Zabarel. *d. cons.*44.*n.*5.*&* 6.& non solum requiritur scientia facti, quod ratificatur, sed requiritur etiam scientia juris, respectu universitatis, minoris, & Ecclesiæ, Ruin. *cons.*63. *nu.*21. *&* 23. *lib.*1. Bald. *cons.*327. *& cons.*322. *lib.*2. proindè ille, qui ratificat si ignoret actum, quem ratificat, nihil agit, *l.quæ enim, ff. rem ratam haberi, l. si per errorem, ff.de jurisd.omn.judic.l. nec ignoramus, C.de donat.* Bald. *cons.*176. Oldrad. *cons.*329. Corn. *cons.*290. *lib.*3. quæ scientia abest ab illis prioribus, qui cereum receperunt: quia non habuerunt notitiam contractus, & assensus Generalis: quia non præsumitur notitia, cum non supponatur lectura ipsorum.

Illa enim solemnitas eadem, quæ requiritur in primo 19
actu, requiritur in ratificatione ex Geminiano *cons.*108. *n.* 4. Signorolo *cons.*87. *n.*9. & eisdem legibus subjicitur ratificatio, quibus, & ratificatum Gemin. *dict.cons.*163. latè Parisius *cons.*47. *num.*97. *lib.*1. & actus, qui expediri debet per consensum in communi præstitum, non valet, si consenserint singuli, non collegialiter, ex Abbate *in cap. cum in Ecclesia de causa poss. & propriet. l.*2.*C.de decur.* Bart. *in l.omnes populi, ff. de just. & jure*, Sylvester *in verb. consensus, nu.*4. & ratificatio excluditur propter malam fidem, quæ concurrit cum eo, qui contraxit absque solemnitate, Antonius de Butreo *cons.*43. *col.*3. Ruinus *cons.*41. *n.*15. *lib.*1. Surd.*cons.* 49. *n.*41. *&* 47. Menoch. *cons.*49. *n.*48. *lib.*1. Gratian. *tom.*3. *cap.*523.

Neque dicas secundò contractum inter Parœcum, & 20
Monachos esse præscriptum, & sic pro Parœco adesse per scriptionem.

Respondeo enim, quòd contra Ecclesiam, nec laicus, nec alia Ecclesia præscribit, nisi spatio 40. ann. Auth. quas actiones, *C.de sacros. Eccles. cap.accedentib. de privil. cap.de quarta, de præscript.* & hodie ex Bulla 17. Eugenii IV. concessum fuit Benedictinis, quod sicuti contra Ecclesiam Romanam, non nisi centenaria currit præscriptio, ita contra Benedictinos, quod aliis ordinibus est communicatum à Julio III. Bulla 3. Joan.de la Cruz *lib.*2. *c.*3. *concl.*1.3. *&* 4.& tandem data probatione possessionis obstaret titulus ad præscriptionem requisitus, *cap.si diligenti de præscript. cap.*1. *de præscript. in* 6. Petr. Barbos. *in rubr. de præscript. num.*168. Osasch. *dec.*105. *n.*38. Menoch. *de retin. poss. remed.*3. *num.* 639. Reg.de Ponte *dec.*18.*n.*17. Camill.de Curte *in divers. feud. fol.*78. *n.*11. *&* 12. Gratian. *c.*401. *& c.*441. *n.*10.

Facit etiam ad propositum, quod hic agitur de materia 21
Indulgentiarum, quæ non observatis integrè, totaliter, & exactè omnibus, & singulis conditionibus ad illarum lucrum præscriptis, lucrari non possunt, ut de Indulgentiis S.Rosarii ait B.Alanus *p.*1. *cap.*25. & pro eis lucrandis sunt actus præscripti, nec in oppositum opinio probabilis, vel probabilior locum habet, Indulgentiis, in quibus communis error, non supplet defectum jurisdictionis, Graff. *c.*5. *num.*65.

n.65. de communi, Bonac. *de Indulg. p.5. prop.5. n.27.* Dian. *resol.23.*

22 Accedit, quòd erectio societatis Rosarii in eodem loco indistincto ab eo, in quo extat consimilis societas, & præcipuè Ecclesia Dominicanorum, & sine distantia præscripta, non est simplex beneficium, sed privilegium contra omne jus commune, & ad hoc faciunt decreta Romanorum Pontificum prædictorum, & Capitulorum Generalium Ordinis Prædicatorum, quæ in hac materia non degenerant à jure communi, quod jus commune constituitur ex generalissima fundatione Rosarii Ecclesia consuetudine nunquam in aliquo interrupta in toto orbe Terrarum: & sic quia consuetudo pro lege suscipitur, *c. consuetud. dist.* 1. DD. *in rubr. de consuet. & consuetudo de illicito facit licitum, & è contra*, *c. cum olim, de Clericis conjug. c. super eo de cognitione speciali*, Butr. *in d. c. de eo*, & Pilaja *to.2. dec. Ca-*
23 *non. tit. de censib. petit.7. n.8.* & habet vim interpretandi, & corrigendi legem, *l. si de interpr. ff. de legib. lege de quibus, ff. de legibus*, & si est consuetudo generaliter recepta, & introducta, per totum mundum vincit legem, *dicta l. de quibus*, *§. finali*, *ff. de legibus*, & jura mandant judicari secundum statuta, & consuetudines locorum, *c.1. de eo, qui mittitur in possessionem*, Abbas *in rubrica de consuetudine*, ubi notat, quod arbiter potest pronuntiare secundum consuetudinem etiam juri contrariam, quæ enim sunt de jure positivo abolentur, & abrogantur per consuetudinem in contrarium, D.Thom. *quodlibeto 2. art.8. & quodlibeto 9. artic.* 15. & legem tollit, Abbas *in c. finali, de consuetud.* & advertit S.Thom. *2.2. q.10. art.12.* quod maximam habet authoritatem consuetudo Ecclesiæ, quæ semper est in omnibus æmulanda: unde S. August. *in epist.89. tom. 2. ad casulum*, apud S.Thom. *p.2. qu.97. art.* 3. dicit quod mos populi Dei, & instituta majorum pro lege sunt tenenda, & sicuti prævaricatores legum divinarum, ita & contemptores consuetudinum Ecclesiasticarum coercendi sunt. Vide Pilajam citatum *d. to.2. lib.4. tit. de consuetud.*

24 Privilegium autem contra jus commune est omninò stricti juris, & ad jus commune quantum est possibile reducendum, *c. cum dilectus, de consuetud. juncta glossa*, imò si non sit ex certa scientia, vel motu proprio (sicuti non est Bulla P. Generalis, quam jactat habere Parœcus) non præsumitur de voluntate Principis, ut notat Armilla *in verb. Privil. numer.4.* Pilaja *d. tom.2. lib. 4. tit. de rescriptis*, *numer.* 13. imò per importunitatem, & furtivam deprecationem obtentum ex *l.1. C. de fundis limitrophis*, *lib.* 12. & debet simul poni ex certa scientia, & motu proprio, Baldus *in cap. licet causam*, *de prob.* & hoc etiam in privilegio ad beneficia, *cap. quamvis*, *de præb. in 6.* ea enim clausula habet hunc effectum, ut Princeps præsumatur informatus de facto, etiam in præjudicium tertii, unde si non adsit prædicta clausula Princeps non præsumitur informatus, etiam cum procedit per viam gratiæ, Gloss. *in cap. statutum*, *de rescriptis*, *in 6.* Abbas *in cap. cum inter*, *de except. num.8.* ubi Felinus *numer.1.* & specialiter consuetudo non tollitur per sequentem constitutum, nisi fiat mentio de
25 ea, & sic taciturnitas inducit subreptionem *cap. postulasti*, *de rescriptis*, Abbas *in cap. nonnulli*, *de rescriptis*, Glossa *in cap.1. de constitut.* quæ ait quod quando rescriptum emanat contra jus, præsumitur aut falsum, aut per nimiam occupationem emanasse, nisi in scripto fiat mentio de contrario jure, *cap. ex litteris*, *de offic. deleg.* Abbas Innocentius, & alii apud Barbos. *in c. cæterum*, *de offic. delegat.*

Neque dicat Parœcus, quòd in dicta Bulla adest clausula Generalis (non obstantibus quibuscumque) &c.

26 Respondeo enim non adesse ibi ea verba; etiamsi de ipsis deberet fieri expressa mentio de verbo ad verbum, quę noluit haberi pro expressis, quia talis clausula est necessario apponenda in rescripto dispensante in aliquo jure Federicus de Senis *consil.46.* & facit textus *in cap. litteris*, *de rescriptis*, *in 6.* ubi Doctores communiter cum Barbosa, & hoc præsertim, quod adest lex privata, scilicet privilegium, quod altera pars contraria habet, *cap. veniens*, *de rescriptis*, & hæc est praxis universalis, unde Abbas *in cap. nisi specialis*, *de offic. delegati*, ait quod legatus etiam de latere non potest minuere privilegium alteri concessum, Gl. *in c. illorum*, *de præb.* & sicuti non est licitum obviari legi sine licentia Papæ, sic nec consuetudini, *c. Catholici*, *c. Ecclesiastici*, *distinct.1.* & consuetudo etiamsi sit contra Canones, assumit vires ex authoritate Papæ permittentis eam induci, & sic tolerando videtur eam approbare S.Th. *p. 25. q.97. art.3.* & Abb. *in c. fin. de consuet.* & hoc multò magis, cum extet consuetudo universalis Ecclesiastica in contrarium prætensæ Bullæ R.P. Generalis, & S.PP. decreta in contradictorio judicio expresè approbata, & sancita, ut *in d. Scalensi, &c.* & per totum orbem totaliter recepta; ergo Bulla dicti Parœci devians omninò à communi cursu talium Bullarum, nullatenus fuit de voluntate Rever. Patris Generalis, qui probè noverat prænarrata, & alia cuncta jura ad rem nostram, ut in puncto de Bullis à Sede Apostolica emanatis dicit Abb. *in c. quam gravi*, *de rescriptis*.

Neque dicas Monitorium impetratum à Parœco, pro 27
manutentione aliquid operari.

Respondeo enim tale Monitorium esse revocandum, & ad jus, & justitiam reducendum, quia rescriptum impetratum scienter expressa falsitate, vel veritate suppressa etiam ignoranter tollitur, & eliditur etiamsi sit consentaneum juri, ut *in 15. q.2.* ubi communiter Doctores Salgad. *de retentione Bullarum*, *c.1. & 2.* & licet gratia concessa à Patre Generali Parœco Savignani sit, & debeat esse perpetua, *c. si cui nulla, de præb. in 6. c. decet, de regul. juris, in 6.* Rot. *dec.461. p.1. in rec. & p.4. rec. dec.297.* Cæsar de Grassis *dec.7. & 8. de sentent. & re judic.* tamen non procedit quando subreptitia.

Hæc tamen conclusio limitatur si Pater Generalis noti- 28
tiam habens de indistantia duorum milliariorum à Monasterio, super illa dispensasset, & hoc ex certa scientia, ut in Bulla Parœci de Savignano habetur, ibi dispensantes à distantia duorum milliariorum, tunc poterit Parœcus ea uti, quia cum in supplici libello Patri Generali fuerit expressa qualitas, quæ poterat retardare ipsum Generalem, vel ad non concedendum, vel ad difficilius concedendum, & jam dispensavit *c. super litteris*, *de rescriptis*, & huic effectus producitur vigore clausulæ ex certa scientia, ut Princeps, sive alius superior concedens aliquam gratiam, præsumatur informatus de facto, etiam in tertii præjudicium, Rota *in novissimis*, *de anno 1626. usque ad annum 1630. dec.* 266. Pilaja *dict. tit. de rescriptis*, *n.13. & 20.* quia Papa, sive alius superior in hoc casu procedit per viam gratiæ, & non per viam justitiæ, ut ait Glossa *in c. statutum*, *de rescriptis*, *in 6.* Abbas *in c. cum inter de except. n.8.* Felin. *ibid. nu.1.* ergo posita dispensatione super distantia valebit gratia, Sanch. *lib.8. dispens.25. num.21.* Covar. *lib.4. decretalium*, *de sponsalibus*, *2.p. c.6. §.10. n.14.* Rot. *3.p. dec.65. to.* 3. Rubei, cum proprium dispensationis sit tollere impedimentum, quod de jure obstare potest, *c.1. de filiis Præsbyt. in 6.* ubi Gl. & S. Thom. *2.2. q.88. art.12.*

Et considerabam ego ad favorem Parœci de Savignano, 29
& suæ cognitionis, quod in instrumento inito inter eundem, & Priorem tunc temporis Monasterii S. Ludovici, Ordinis S. Dominici, se obligavit Parœcus singulis annis in signum dependentiæ dictæ cognitionis à fructibus S. Dominici Civitatis Aversæ, Cereum librarum 7. in die S. Dominici 4. Augusti, quod Cereum ab ann. 1635. quo fuit stipulatum instrumentum, usque ad præsentem diem de anno 1660. semper receperunt Priores pro tempore, pro Indulgentiis, & facultate erograndi eleemosynas nomine Sanctissimi Rosarii: ergo ad præsens tenentur Monachi S. Ludovici, *stante contractu*, *c.1. de pactis*, Covar. *l.2. var. c.14. nu.1.*

Neque pro parte Monasterii contra Parœcum poterit 30
opponi, quod Rev. P. Generalis, in dicta Gratia concessionis dixerit (accedente tamen assensu, & approbatione vicinioris Monasterii, seu loci ordinis nostri, &c.) quasi quod loquatur de futuro assensu scilicet post expeditam Bullam concessionis.

Respondeo enim quòd assensus in quolibet actu dispositivo, & necessario requisitus potest præcedere, & subsequi dictum actum, in quo, & pro cujus validitate assensus requiritur, ut notat Sanfel. *dec.292. n.17.* & notat gloss. *in c. suggestam de jure patron.* Rota *in antiquis*, *dec. 17. eod. tit. in novis*. Menoc. *l.6. præsumpt.34.* Campan. *in divers. juris canon. rubr.11. c.13. n.61.* Vivianus, & cum eo *commun. opin. l.4. de jurepatr. c.1. à n.36.* Rot. apud Coccin. *dec.453. in fine*: igitur assensus fuit jam præstitus, prout fuit dictum in dicta Gratia concessiones, cum de facto recipiant Cereum singulis annis in observantiam d. contractus, quem cum juraverint Patres, ob reverentiam juramenti, & vinculum Religionis servare tenentur, Bald. *in l. procurator. ff. de cond. indeb. ex l. fi. C. de non num. pecun. Auth. Sacramenta, C.*

si adversus vendit. c. cum contingat de jure jurando, Franch. *dec.*81. *n.*13. Covarr. *lib.*2. *var. cap.*14. quod quidem juramentum non solum obligat jurantes obligatione personali, sed etiam hæredes, & successores jurantium, ad observandum dictum juramentum, *oblig. reali, c. veritatis de jurejur.* Bart. *in l. qui superstitis, ff. de acquir. hæred.* Franch. *decis.* 83. *n.*6. quia ex persona hæredis, sive successoris conditiones obligationum non immutantur, *l.*2. §. *ex his, ff. de verb.* ubi Angel. *in verb. immutatur*, qui ait quod conditio ex persona hæredis, seu successoris illius, qui promisit, non variatur in hoc, ut possit hæres, vel successor solvere in alio, quam defunctus debet, Afflict. *dec.*89. Abb. *in d. c. veritat.*
32 *nu.*4. *in fin.* ubi ait quod promissio facta per Prælatum alicui Ecclesiæ, obligat alios successores, pro quibus etiam promisit, & obligantur efficaciter successores ad dictam promissionem exequendam ratione juramenti præstiti à Prælato antecessore per text. *in l.*1. *C. de juram. calumn.* & tunc temporis accessit consensus non solum Patris Prioris, sed etiam omnium Fratrum Conventus: ergo omninò obligantur ad observantiam dicti contractus, *c. sine exceptione* 12. *quæst.*2. ibi, & cum totius cleri tractatu, & consensu *c.*1. ubi gloss. *in verb. defensore, & c.*2. *de reb. Eccl. non alien. in* 6. *clem.*1. *eod. tit. clem.*1. *de iis, quæ fiunt à Prælato sine consensu Capitul.* Seraph. *dec.*1278. Caval. *dec.*439. Card. Mant. *de tac. l.* 4. *tit.*7. *n.*5. Rot. *in Novariensi Bonorum coram Merlino* 13. *Ianuarii* 1642. & allegat Rubeus *in addit. ad* 14. *decis.*3. *p. in rec. nu.*39. *cum sequenti.*

Quare, &c.

DISCEPTATIO CXXVIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Restituere tenetur, qui accipit ultra legem, & modum accipiendi.*
3 *Restituere tenetur, qui accipit emolumentum sine requisitis necessariis.*
4 *Causa finali cessante cessat dispositio.*
5 *Legatum pro dote relictum, non debetur puellæ contrahenti matrimonium contra formam consilii.*
6 *Puella non recipitur, ut novitia nisi in anno* 15. *per annum ante professionem.*
7 *Exploratio voluntatis quando facienda sit.*
8 *Moniales possunt puniri, quando admittunt puellas ad novitiatum non explorata voluntate.*
9 *Tempus ad profitendum potest prorogari, sed non coarctari.*
10 *Legatum certo modo præstandum, si aliter detur, obligatur ad restituendum qui accipit.*
11 *Fides supposita Baptismatis, licet non impediat Novitiatum, obligat tamen ad restituendum.*
12 *Pœna falsi punitur, qui supponit unum pro alio; etsi alteri non noceat punitur pœna extraordinaria.*

ARGUMENTUM.

Qui exigit quod ultra debebatur, ad restitutionem obligatur? Exploratio voluntatis qualiter fiat in novitiis monialibus vigore præcedente.

FACTUM.

1 SUponitur in facto, quod in Monte 30. Illustr. familiarum est quædam particularis capitulatio, lex, & statutum: ut puellis ingredientibus in Monasterium, dum ibi stant causa educationis, dentur annui ducati 40. tertiatim à die ingressus: Illis verò, quæ habitum suscipiunt Novitiarum, usque ad professionem, annui ducati 105. cum vitalitio ducatorum 50. Professione verò sequuta, assignantur ducati mille, & 500. ut in capitulatione *fol.*24. *cum seq.* Contingit nunc, quod quidam Pater habens filiam sub uno nomine jam mortua; usus fuit fide Baptismatis ejusdem mortuæ majoris ætatis, pro filia viva minoris ætatis; quam fidem porrexit Dominus Ill. Gubernatoribus Montis, ad hoc ut filiæ prædictæ darentur vigore capitulationis ducati centum, & quinque, unà cum vitalitia: sed re vera illa non erat Novitia, sed educanda: & sic debebatur ei minor quantitas, ut dicebamus. Quæritur an quod ultrà exegit, teneatur ad restitutionem Monti prædicto?

Respondeo esse obligatum restituere Ill. Monti, & successivè ejus Gubernatoribus, quod accepit ultra quod debebatur. Probo 1. quia qui fingit aliquam qualitatem, ad finem obtinendi maritagium, dotem, vel aliud emolumentum, tenetur ad restitutionem, ut ait Alensis *in* 4. *q.* 86. *memb.*3. *art.*2. *&* 3. Scotus *in* 4. *dist.*15. *quæst.*2. Gabriel. *quæst.*9. *concl.*7. Navar. *in manuali, c.*17. *n.*107. Valdes *de eleemosyna, p.*3. *pag.*84. §.2. quæritur Faber *de pœnit. in* 4. *dist.*15. *qu.*2. *disp.*5. *c.*4. quia quando mons, & Gubernatores ipsius dabant tale subsidium, putabant se illud erogare personæ habenti qualitates requisitas in fundatione montis, aliter nec debebant nec poterant dare: ergo intervenit error ex parte dantis: sed in errante nullus est consensus, *l. si per errorem, ff. de jurisd. omn. judic. l. consensisse* 2. *ff. de Iudiciis*: ergo tale subsidium est involuntarium stante errore elargientis, & sic tenetur restituere, quod multo fortius procedit quando sumus in magnis subsidiis, non autem in parvis: quia quando sunt parva subsidia, non præsumitur tacita conditio, quòd non darentur. Sotus *de instit. q.*7. *art.*3. *ad* 4. Azor. *p.*3. *lib.*4. *c.*21. *quæst.*8. Granadus *in* 2.2. *controv.*3. *tractat.*11. *disput.*7. Joannes à Cruce *in Directorio conscientiæ præceto* 5. *art.* 4. *dub.*2. *concl.*4. ergo & restituendum tamquam acceptum contra formam Capitulationis, & legis, de qua suprà.

Probatur secundò quia causa finalis hujus elargitionis est subvenire puellis, secundùm fundationem montis; ergo cessantibus qualitatibus ibi appositis, cessat causa finalis quæ facit cessare dispositionem, ut dicunt DD. *in* §. *longè magis, institut. de legatis, & in l. cum filiusfam. in fine ff. de donationib.* quia in omnibus dispositionibus, concessionibus, Gratiis &c. falsitas causæ finalis vitiat præstationem, ut bene Lappus *alleg.*89. Decius *in cap. postulasti, num.*11. *& in c. super litteris de rescriptis*, ubi Berous *in* 2. *lectura, n.*55. *&* 73. Menoch. *casu* 201. *n* 30. Molina *de justitia tract.*2. *disp.*173. Quare in præsenti sunt duæ causæ, una finalis; quæ est Montis qualitates servare in talibus subsidiis prestandis, quia & legem contractus adimplere, & hæc causa finalis operis, & operantis, quia sub hac lege contraxerunt, ut patet ex capitulatione desuper facta; ergo vitiata tali causa, corruit dispositio, & tenentur ad restitutionem, qui aliter acceperunt, ut ex Doctoribus suprà citatis, pro ut in simili quando quis fingit se pauper ad finem obtinendi eleemosynam ab aliquo, præsertim si accipiat in magna quantitate tenetur restituere. Sotus, Azorius, Granadus, & alii *ubi suprà*; ergo multo magis in præsenti, ubi non fingitur qualitas; sed substantia personæ.

Probatur tertiò quia emolumenta legatorum, vel fideicommissorum, dotis nomine danda ex præcepto testatoris mulieribus contrahentibus matrimonium, dari non debent illi puellæ quæ contraxit omissis denunciationibus sine licentia Ordinarii, ut ait Lara *de anniversf.* Cappel. *lib.*1. *c.*21. *n.*61. quia licet valeat matrimonium sine denunciationibus prædictis; tamen sunt de præcepto Trid. *sess.*24. *de refor. matr. c.*1. *c. cum inhibitio, de clandestina desponsatione* Bossius *de matr. c.*7. §.1. *&* §.20. Rota apud Burattum *dec.*530. *n.* 15. *&* 634. *num.*7. *&* 893. apud eundem Burattum; tamen, quia ille, qui facit actum debet illum facere validè, & licitè, ut consequatur emolumentum, & commodum, aliàs pro non facto habetur. Dec. *cons.*10. *nu.*33. *vol.*1. *& n.*34. dicitur enim non factum, quod non fit legitimè *l. quoties, ff. qui satisdare cogantur* Surd. *cons.*519. *n.*25.

Ergo quia certum est admitti puellas elapso 12. anno ad habitum novitiatus ex S. Congreg. Decretis, apud Novar. *in Lucerna regular. in verb. Novitii, n.*4. & apud Barbos. *in Summa Apostolicar. Decisionum collect.*524. & apud Lezan. *in eod. verb.* post Pellizar. Tambur. & alios, quos referunt, tamen non incipiunt dici Novitiæ, nec habitum suscipere in Ordine ad professionem, nisi per ann. ante 16. quod est in 15. completo; quo tempore fit exploratio voluntatis in Ordine ad Novitiatum. Trid. *sess.*25. *de regularib. c.*17. ubi in duobus temporibus fieri debet exploratio voluntatis, scilicet tempore cœpti novitiatus, & tempore professionis, & non potest dici Novitia, nisi habitum suscipiat, quem tali tempore suscipit, id est in anno 15. completo, ut per annum permanendo Novitia, postea profiteatur, & sic à die explorationis voluntatis in Ordine ad habitum Novitiatus induendum, dicitur Novitia exploratione

se-

sequuta; aliàs non dicitur Novitia; sed devotionis causa habitum gestasse. Unde Episcopus vel Vicarius bis examinat Puellas, quæ volunt fieri Moniales: Primo scilicet quando habitum induunt Novitiarum; secundo tempore professionis, & si induant aliter, & poterit Abbatissa puniri, quia dedit habitum Novitiatus, non certiorato Episcopo, ut puellæ voluntatem exploraret, ut decisum refert Barbosa *in Tridentinum*, *sess.25.c.17. de Regularibus,n.10.* & sic sine tali exploratione si puella admittatur ad habi-
8 tum, posset castigari Abbatissa, non solum pœnis, de quibus in Concilio *sess.25. de regularibus cap.17.* sed etiam censuris Ecclesiasticis, & aliis juris remediis, non obstantibus quibuscumque privilegiis. Campanilis *in diversorio juris Canonici rubrica 12. cap.16. num. 17.* Barbosa *de potestate Episcopi allegat.100. numer.12.* & in Trident. *sess.25. de regularib. c.17. num.16.* & in Summa Apostolicarum decisionum *collect.349.* Novar. *in Lucerna regular.*
9 *in verb. exploratio*, *num.50.* Non ignoro tamen posse prorogari tempus ad profitendum à Superiore Regularium, ex Sacræ Congregationis Concilio, apud Passarellum *de privilegiis minorum*, *pag.* 464. apud Barbosam *in Collectaneis Apostolicarum decisionum collect.612.* tamen anteà non poterit admitti ad habitum Novitiæ, nisi in ætate, de qua suprà cum licentia Ordinarii, & exploratione sequuta; ergò cum in casu nostro nihil tale fuerit, non poterit currere interesse ad modum si Novitia fuisset.

10 Quod patet in simili, quia quando testator jussit in suo testamento centum aureos expendi, & distribui inter pauperes arbitrio Petri, & Pauli eligendos: si hæres non servata hac forma distribuat, certè teneretur ad restitutionem, quia est jus quæsitum cum tali modo disponendi talibus personis pauperibus, ut latè Sanchez *in suis opusculis lib.4. cap.2. dub.18. per totum*: ergo si non observando modum à testatore impositum obligatur quis ad restitutionem, ita non observando dispositionem, & capitulationem factam, de qua in præsenti, obligabit ad restitutionem,cùm non agnoscam rationem disparitatis inter unum, & alterum casum.

11 Vidi quendam scripsisse suppositionem fidei, de qua in præsenti, non impedire Novitiatum, de quo agimus. Respondeo, certum esse non impedire Novitiatum, facit tamen talis fides, ut contra Capitulationem montis fuerit datum, quod nullo titulo debetur: Capitulatio enim est; ut pro educandis dentur ducati 40. singulis annis pro Novitiis centum, & quinque, quod & interesse integræ dotis ducatorum mille, & quingentorum, ad 7. pro centenario ipsius dotis dandæ tempore professionis, & 50. ducatorum pro vitalitio, ut in capitulatione *fol.24.* ergo licet valuerit Novitiatus cum falsa fide (ut consulens pro parte contraria dixit,) non tamen facit, ut titulus accipiendi per plures annos ad rationem 7. pro centenario, (quod non debebatur nisi à die suscepti habitus in ordine ad professionem, quod est à die exploratæ voluntatis in anno 15. per annum ante professionem, ut suprà diximus) potuerit convalidari; quia solutio est facta contra capitulationem Montis, quod sufficit ad obligationem restitutionis, in quo nullus poterit somniare contrarium, quia operando quis contra legem contractus, obligatur ad restitutionem.

12 Addo tandem non excusari à peccato mortali, & à pœna extraordinaria in foro externo eum, qui contra Montis Capitulationem supposuit unam personam pro alia, & fidem Baptismatis unius pro alia in damnum montis: & dato quod non esset damnum causatum, sufficeret, ut puniretur pœna extraordinaria *l. si quis in pignore*, *§. fin. ff. de pignor. act.* Julius Clarus *in Paragr. falsum*, *n.35.* Quando enim falsitas nemini nocet etiam punitur pœna falsi, sed pœna extraordinaria, latè Decius *cons.175.* Soccin. Senior *cons.104. lib.2.* Afflictus *dec.21. nu.13. & dec. ult. n.18.* Menoc. *casu 306. nu.16.* Pasqualigus 1. *tom. quæstionum Canonicorum cent. part. qu.76.*

Quare &c.

DISCEPTATIO CXXIX.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur, & casus disputandus.*
2 *Religiosus subtrahens res à Monasterio; sed paratus dare Superiori non violat paupertatis votum.*

3 *Religiosus habens licentiam retinendi peculium, potest dare illud ad custodiam, sine alia licentia.*
4 *Religiosus habens licentiam retinendi, dandi, vel accipiendi, potest emere, vel vendere.*
5 *Religiosus habens licentiam peculii potest sine alia licentia illud commodare, &c.*
6 *Religiosus, ut transferat in alium sufficit tacita licentia Superioris.*
7 *Religiosus Superior si sit in invitus quoad substantiam, non peccet subditus, & quid si sit invitus quoad modum.*
8 *Religiosus non peccat contra votum paupertatis, si pecuniam, quam habet cum licentia Superioris convenit in emptionem faciendam per sæculares, & qualiter.*
9 *Religiosus proprietarius tempore mortis sepelitur cum pecunia in sterquilinio, & quibus aliis pœnis.*
10 *Religiosus proprietarius non dicitur qui alienat sine licentia, sed qui possidet sine illa.*
11 *Religiosus an possit suo peculio fundare Missam perpetuam.*

ARGUMENTUM.

Religiosum habentem licentiam à Superiore retinendi peculium, posse illud commodare, dare in custodiam, aut mutuari, & in emptionem convertere sine alia Superioris licentia.

PRO

Religioso N.

An possit pecuniam, quam retinet cum licentia Superioris illam implicare in stabilia sine ejusdem Superioris licentia.

FACTUM.

Quidam Religiosus professus Ordinis Prædicatorum 1
Nobili genere natus, vellet in peculium quoddam implicare ducatos quinque mille, quos ipse possidet cum licentia Superioris, sibi à consanguineis obventum pro suis usibus Regularibus, vellet autem hoc peculium convertere in emptionem cujusdam ruris, quod appareret emptum à quodam suo Amico, vel fratre suo sæculari, & hoc sine licentia Superioris Conventus, cujus est filius, idque petit facere ad eum finem, ut scilicet si forsan contingat exire legitimè à Religione forsitan per Episcopatum, posset majori cum facilitate à Papa obtinere licentiam, seu dispensationem illius peculii, vel à suo Patre Generali, cui spectaret uti pretio dicti Ruris, quod si emptum esset in faciem Conventus, ut sui nomine, esset arduum negotium obtinere. Quæritur quomodo id possit fieri; Ratio dubitandi (inter alias oppositiones, quæ fieri possent) est, quia Religio solum concedit usum pecuniæ, suo subdito; sed implicare peculium in stabilia, & sub nomine sæcularis, in quem transferat Dominium, & proprietatem vigore contractus, significat habuisse Dominium, & proprietatem in illud, dum illud transfert in alium scilicet in sæcularem; unde usurparet sibi Religiosus illam authoritatem, quam non habet in præjudicium voti facti paupertatis; licet posset suppleri interesse Conventus, seu Monasterii, cum Albarano, seu retroscriptura, in quo declaret idem sæcularis se possidere nomine Religiosi prædicti, sua vita durante; quæsitum fuit à Prudentibus an posset hic nobilissimus Pater id facere sine scrupulo voti Paupertatis.

Respondi ego posse fieri sine ullo scrupulo.

Probo ex doctrina illa, & quæstione, quam disputant DD. an, & quando peccet Religiosus contra votum Paupertatis, qui res à Superioribus sibi legitimè concessas, occultat Superiori deinde, & disputantes DD. dicunt, quod si subtrahat; sed paaratus sit, eas Superiori dare, & damnum Monasterii non causare, nulla erit violatio paupertatis, quia per illam occultationem, seu emptionem taliter celebratam, solùm intendit suis necessitatibus consulere, habet tamen propositum illa res dimittendi, & non lædendi Monasterium, sufficit enim semper esse paratum conservare illæsum Monasterium, ut post Sanchez Perusinum, Rodriquez, Cardinalem de Lugo, &c. dixit Pellizzatius *tom.1. tract.4. cap.20. sect.4. subsect.11. n. 290.* sicuti etiam dixit Alphonsus de Leone *de officio Confessarii*, 3

*recollect.*11. *numer.* 228. posse dari sine licentia Superioris res aliquas à Religioso habente licentiam, alicui sæculari pro tuta custodia; sed Religiosus, de quo hìc, rem ponit in faciem sæcularis pro custodia, cum retrò scripura, se scilicet possidere, & tenere illam rem ad nutum Religiosi deponentis, ergo non violat votum paupertatis.

4 Probatur secundò, quia ut bene Cardin. Lugo, & alii apud Pellizzarium *ubi suprà*, *num.*315. Religiosus habens licentiam retinendi, dandi, vel accipiendi, potest emere, vel vendere, quia emptio, & venditio postea facta, non indiget nova licentia, dummodo talis emptio, & venditio non sit negotiatio.

5 Probatur tertiò, quia Doctores disputant quæstionem, an delinquat contra votum paupertatis Religiosus, si habens licentiam retinendi ad usum suum aliquid peculium, deinde sine Superioris licentia mutuetur illud, vel commodet, & in hac quæstione putant Laym. *l.*4. *tract.* 5. *c.* 7. *numer.*4. Sanchez *lib.*7. *in summa*, *cap.*19. *numer.* 65. Diana *de paupertate Religiosa*, *resol.*37. & 38. post alios, quos allegant posse, quia jam quod Monasterium nullam patitur jacturam, licentia concessa Regulari, retinendi pro suo usu, &c. censetur etiam concessa emendi, vel aliud faciendi, dummodo non deterioretur Regularis, neque Monasterium, sequitur Pellizzarius *tract.*4. *cap.*2. *sect.*4. *numer.*281.

6 Probatur quartò, quia ut Religiosus det, accipiat, aut aliquid faciat sine fractione voti paupertatis, sufficit tacita, vel probabiliter præsumpta licentia Superioris, etiamsi posset expressa licentia postulari, & ob aliquem humanum respectum, vel pudorem, vel difficultatem omittatur S. Thom. 2.2. *quæst.*32. *art.*8. *ad* 1. Valentia *tom.*3. *disp.*10. *quæst.*4. *punct.*3. Lessius *lib.*2. *de justitia*, *cap.*41. *dubio* 9. *n.* 8. Azorius *par.*1. *lib.* 12. *quæst.*2.3. & 4. Ledesma *in summa tom.* 2. *tractatu* 4. *cap.* 3. *concl.* 31. Bañez, & Aragonia 2.2. *quæst.*32. *artic.*8. Molina *disput.* 276. *tom.* 2. sufficit enim licentia tacita, si rem aliquam facit inscio superio-

7 re, quia Superior quoad substantiam, licentiam dedit, licet non quoad modum, at si Superior est invitus quoad substantiam, tunc peccat Religiosus, sed si est invitus quoad modum non peccat, ut bene Tannerus 2.2. *disp.* 6. *quæst.*3. *dub.*4. *numer.*165. Fagundez *tractat.*2. *de præceptis*, *lib.*3. *cap.*6. *num.*3. Suarez *de Religione*, *tom.*3. *lib.*8. *cap.*11. *numer.*10. Navarrus *in commentario* 2. *de Regularibus*, *numer.*22. Genedus *de paupertate Religiosa*, *dubio* 18. Dian. *de paupertate Religiosa*, *resol.*31. Miranda *in manuali Prælatorum*, 6.*p.* *q.*28. *art.*16. *concl.*2. Homobonus *de bonis in examine Ecclesiastico*, *p.*1. *tract.*7. *c.*32. *quæst.*130. Bartholomæus à Sancto Fausto *in Thesauro Religiosorum*, *lib.*8. *qu.*162.

8 Probatur quintò, cum Sanchez *in summa*, *tom.*2. *lib.*7. *cap.*19. *numer.*50. dicente, quod si Religiosus, absque licentia Superioris, deponit pecunias apud aliquem, non habens voluntatem acquirendi dominium, aut possessionem, aut administrationem, aut usum in illas, sed totum id maneat apud deponentem cum libera revocandi facultate, & solùm Religiosus habeat voluntatem habendi oportunè pecunias, ex quibus cum indiguerit accipiat ex Superioris licentia, & non aliter accepturus, potest hoc facere, quia non est contra votum paupertatis, sequitur Faustus *lib.*8. *in Thesauro Religiosorum*, *quæst.*113. cum Diana *tractat.*7. *resol.*43. sed ita est in casu nostro, ubi Religiosus, de quo hic non ad alium finem id facit, nisi ut possit ea pecunia uti pro suis necessitatibus, cum licentia tamen Superioris, ergo id licitè fieri potest, & sic censeo.

9 Unde observa, quod licet Religiosus proprietarius, si tempore mortis inveniatur proprium habere, non debeat sepeliri in loco sacro, sed in sterquilinio cum pecunia per eum possessa: cum illa maledictione, *pecunia tua tecum sit in perditionem*, & si jam sepultus sit, est extrahendus de loco sacro, si sine gravi scandalo fieri possit, *c. Monachi*, *cap. cum ad Monasterium*, *cap. super de statu Monachorum* (licet non sit necesse totam pecuniam cum eo sepelire sufficit enim partem sepeliri, Sanchez *lib.*7. *in summa*, *c.*2. *n.*11. Laym. *lib.*4. *de Relig. c.*7. *n.*22. licet alii totam dicant esse sepeliendam, quos de rigore juris loqui dicit Thesaur. *de pœnis*, *fol.*574.) & Religiosus convictus, vel notoriè deprehensus in proprietate, est privatus ipso facto per

10 biennium voce activa, & passiva, Trident. *sess.*25. *c.*2. *de Regularibus*, ad quod requiritur sententia ex Sanchez, & Layman *ubi suprà*, tamen non dicitur proprietarius, qui aliquid alienat sine licentia: sed solùm qui possidet aliquid: ut proprium sine licentia Superioris, Sanch. & Layman *ubi suprà*, quos sequitur Thesaurus *de pœnis Ecclesiasticis*, *in verb. Religiosus*, *c.*11. *in fin.*

Tandem nota, mihi fuisse propositum dubium, an Religiosus, cum licentia Superioris, in suis pecuniis possit fundare Cappellaniam pro suis parentibus, quidam enim Religiosus, cum sui Superioris licentia, retinebat magnum peculium acquisitionem bonis patrimonialibus, & aliis exercitiis, voluit incedente in idoneam proprietatem, & commodam emptionem, cum onere unius Missæ quotidianæ pro suis parentibus, & consanguineis celebranda in Ecclesia sui Ordinis, per aliquem Sacerdotem sui Ordinis, post mortem suam designandum à Superiore, & divini quod si placebat plebi Superiori: & Fratribus ejusdem conventus, & poterat talis Missa quotidiana institui, de speciali Provincialis licentia aliter ille Religiosus, nihil potuisset agere: quod consensus Fratrum requiratur patet, quia hoc onus tangit omnes de Conventu, ergo ab omnibus approbari debet, & tales actus intelligendi, & obligandi, sunt omnibus proprietatis, qui tolli non possunt, nisi per licentiam & consensum Superioris, omne enim quod agit Religiosus cum licentia Superioris excusat à vitio proprietatis; quod verò requiratur licentia Provincialis patet ex Decreto *sacræ Congregationis*, *de celebratione Missarum*, *neque hoc est alienatio:* quia præfatæ pecuniæ, seu ejus fructuum, adhuc Conventus dictus Dominus, & solum fuit adeundum illud onus, quod est quid diversum ab alienationibus, & cum sit appetitum de communi consensu totius Monasterii, quod sine dubio tenet, Bordonus *dec.*231.

Quare, &c.

DISCEPTATIO CXXX.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur de qua hic.*
2 *Clausura, claustrum, & septa, an idem sint?*
3 *Clausura unde incipiat & ubi terminetur.*
4 *Clausura stat sub Iudice Prælati Religiosi.*
5 *Clausuræ causa quæ servari debeant.*
6 *Sepes, & hortus an sub clausura constituantur.*
7 *Parietes an sint clausuræ termini.*
8 *Ecclesia Monialium vel Monachorum, an sit sub clausura?*
9 *Ecclesia Monialium cur sit clausura, non illa Monachorum.*
10 *Hospitia, infirmaria, & similia an sint sub clausura.*
11 *Clausura de quo jure sit.*
12 *Moniales tempore S. Augustini clausuram non servabant.*
13 *Prælatus an possit clausuram arctiorem Monachis imponere, & quid in Papa.*
14 *Religiosus violans clausuram peccat mortaliter.*
15 *Prælatus Regularis an det licentiam manendi extra claustrum.*
16 *Religiosus an possit esse Vicarius Episcopi sine licentia Prælati.*
17 *Clausuram egredi quibus ex causis liceat.*
18 *Clausuram exire pro parentibus subveniendis licebat antiquitus.*
19 *Hodie quæ requirantur ad exeundum pro tali causa.*
20 *Regularis Prælatus an possit dare licentiam manendi extra claustra.*
21 *Clausura remanet licet Monachi Monasterium deserant cum animo redeundi.*
22 *Clausuram non perdit Monasterium ex licito egressa.*
23 *Monasterium ingredientes fœminæ ubi Monachi recesserant cum animo redeundi incurrunt in excommunicationem Pontifici reservatam.*
24 *Clausuram violantes à quibus absolvi debeant.*
25 *Episcopus absolvit excommunicationem Papalem occultam.*
26 *Laicus custos clausuræ quam pœnam incurrat ingredi permittens.*
27 *Clausuram violantes bona fide nullam pœnam incurrunt.*

28 *Ver-*

ARGUMENTUM.

Clausuram, & claustrum à septis, non differre ostenditur unde incipiat, & ad quem terminum terminetur Ecclesia, quando sit sub clausura Monasterii, & quid de sacristia, & similibus quo jure fuerunt introducta ostenditur. Prælatus, vel Papa arctiorem clausuram imponere an possit Regularibus. Licentia manendi extra claustra, an possit dari à Prælato Regulari, & an possit Regularis esse Vicarius Episcopi sine licentia Prælati clausuram exire quibus liceat, & an pro subveniendis parentibus clausura remanet, licet Monachi, & Fratres deserant Monasterium cum animo tamen redeundi. Pœnę violantium clausuram quæ sint, & an requiratur dolus, & ignorantia, & crassa an excuset, & ad eas pœnas incurrendas requiritur declaratio. Quas pœnas non incurrit associans fœminam jam introductam, dummodo non ducat in propriam cellam, nec puellæ carentes usu rationis. Fatuas introducens incurrit. Fundatrices Monasteriorum pœnas clausuræ incurrunt exceptis Monasterii Sancti Francisci de Paula. Mulier medica an ingredi possit clausuram, & an fœminæ Bajulæ. Monasteria dum fiunt clausuram non habent. Mulieres clausuram ingrediuntur in processionibus, in divinis Officiis, &c. In processionibus etiam & associantibus Sanctissimæ Eucharistiæ pro infirmis. Mulieres habentes licentiam ingrediendi clausuram pro tribus vicibus, ad tria Monasteria concedi solet, & quid si dicat ad quatuor, vel ad duo pro tribus vicibus, & si dicatur cum tribus an adimpleatur cum duobus, & ad quem pertineat sepelire existentes in clausura si eligant sepulturam.

PUTEOLANA.

Visitationis clausuræ Regularium.

Claustra Monachorum mulieres, quando licitè ingredi valent, & de pœnis contra violantes clausuram, & quæ ignorantia excuset?

FACTUM.

PAtres Capuccini in Civitate Puteolorum habent Monasterium sub titulo Gloriosissimi Sancti Januarii Civitatis Baptistæ Patroni, fundatum à Civitate Neapolitana, propriè in illo loco, ubi fuit Sanctus Januarius decollatus, ibique adest lapis, in quem cecidit gloriosum caput, & quia est propè sulfureas quasdam venas, & malum aerem pro ætate causantes, solent Patres ne ibi moriantur in ætate, quod alias contigisse expertum est talem locum relinquere à mense Junii in fine, usque ad mensem Novembris, & habitant in loco inferiori propè marem, melioris aeris, utrum in illo loco Superiori singulis festivitatibus mittunt Fratres ad celebrandum alio tempore nullo existente, nisi uno sæculari pro fructibus, quibus abundat, colligendis contingit me Puteoli existente, de anno 1663. quod in talem locum quædam mulieres Puteolanæ quadam die ingressæ fuerunt associatæ à suis maritis aliisque consanguineis. Quæstio statim insurrexit an essent excommunicatæ, tamquam violatrices clausuræ prædictæ alii dicebant, non incurrisse in excommunicationem, quia nulla ibi erat clausura pro eo tempore, quo non aderant fratres, venerunt ad me Reverendi Domin. Ambrosius Pori, & D. Augustinus Bortini Sacerdotes optimis litteris ornati, & melioribus Civitatis & Cleri missi ab Episcopo, quid scilicet sentirem de hoc articulo: pro cujus dubii solutione, alia præmitto circa clausuram pro ejus intelligentia, & de pœnis, quas incurrunt illam violantes; & deinde ad quæsitum respondeo, & demum ter- 1

tertiò corollaria colligam, ad clausuram pertinentia ex pluribus collecta voluminibus ad illustrandam materiam hanc.

2 Unde Suppono Respondeo, quod clausura Monasterii, & septa æquipollent, & sicut clausura dicitur à claustro, ita septa à sepio sepis, prout docet Glossa *in Clementina ne in agro Dominico de statu Monachorum*, §. *rursus*; est autem clausura locus, seu claustrum est locus ex quo exire non licet sine licentia Superioris, ita Zabarella & alii *in Clementina*, vel est totum aliud spatium quod claudunt muri, & parietes domus & Monasterii Religiosorum, ut benè Papa Nicolaus III. *in cap. exiit, qui seminat seminare semen suum, de verborum significatione, in 6.* & ex decreto Clementis Octavi *edito super casuum reservatione*, & in-
3 cipit ab ea porta Monasterii in qua est sedes janitoris ad clausuram serrandam, cujus clausuræ terminus designatur, & custoditur à Prælato Religioso, ut notat Confectus *de privilegiis mendicantium, de Monialium clausura, cap. 4. pag.*389. Suarez *in 4. tomo, de statu Religioso; lib.*1.*cap.*7. Thesaur. 2.*part. de pœn. Eccles. in verb. Clausura*, Lezana *tom.*3. *in verb. Clausura*, quia Prælati Religionum sunt
4 Judices Ordinarii & Pastores illarum, ut *in cap. periculoso, de statu Regularium, in* 6. & Concil. Trident. *sess.*25. *de Regularibus, cap.*50. at in materia clausuræ primo observari debet Concilium Aquisgrani primum sub Ludovico
5 I. Imperatore. Secundo decretum Clementis VIII. editum pro reformatione Regularium, tam Monachorum, quàm mendicantium cujuscumque Ordinis, & instructi confirmata per Urbanum VIII. de quo Peyrin. *to.*2.*privil. const.*10.*Urbani VIII. tom.*4. *Bullarii*.

6 Suppono secundò sepes Hortorum posse esse terminos, & limites clausuræ ut ait Franc. Longus de casibus reservatis, *p.*2.*casu* 3.*nu.*7. qui sic ait practicari apud Capucinos, qui etsi fuerint egressi extra muros Monasterii noctis tempore, & reperirentur intra septa Horti clausi, non dicun-
7 tur incidisse in casum reservatum Clementis VIII. jure tamen communi non sepes sed parietes, & muri constituuntur ut homini clausuræ, & ex hoc contrarium dicit Donatus *to.*1. *p.*2.*q.*5. in muliere temerè intrante Hortum clausum prædictorum: quia non incidit in censuram contra violantes clausuram. Ecclesię dicitur de clausura, unde fugiens à septis Monasterii, & ponens se in Ecclesia non rumpit clausuram, gl. *in c. ult. de sent. excom. in* 6. *in* §. *adjicimus in verb. Monasterii in odiosis non venit*: unde fœminis
8 patet aditus ad Ecclesiam, sed non ad clausuram Monasterii. In clausura verò monialium secus est, quia nomine Monasterii venit tantummodo claustram hoc est domus habitationis, & interiores officinę Monasterii, non autem Ecclesia, nec alia loca exteriora ad quæ omnes accedunt, ut declarat Nicolaus III. *in d. c.exiit de verb. signif. in* 6. §.
9 *denique*, & sic Ecclesia est clausura respectu Monachorum, sed non respectu Monalium, Bordonus *resol.*41. *q.*1. *n.*13.
10 Franciæ verò, Infirmariæ Hospitia, & hujusmodi loca à Monasteriis distantia subjiciuntur legi clausuræ si habeant Ecclesiam conjunctam, pulsent Campanas, & celebrent divina Officia, secus si sint purè sæcularia absque Religioso cultu, ut bene Graffius *in addit. ad* 1. *part. de sent. excom. & lib.*4. *c.*23.*n.*9. Tambur. *de jure Abbatiarum, disp.*18.*qu.* 1.*n.*9. Coriol. *de casib. reserv. p.*2. *casu* 3.*n.*17. Sanc. *in sum. lib.*6. *c.*17. *num.*20. Thesaur. *in praxi pœnarum, p.*2. *c.*1. *in verb. clausura Regularium*.

11 Suppono tertiò clausuram non esse de jure naturali, vel divino ex Navarro *commun.*4. *de regular. num.*29. *& Conc.* 65. *de regul.* Mirand. *p.*1. *Manualis, quæst.*32. *artic.*1. *& de moralib. qu.*1. *art.* 1. Pellizzarius *de clausura Monialium in principio*, Giballinus *eod. tract. de clausura*, qui eruditè loquitur quantum Deo placeat clausura ex diversis signis
12 ab eodem ostensis: est ergo de jure positivo: unde Navarrus dicit *ubi suprà, numer.*41. quod tempore S. Augustini moniales clausuram non servabant: est ergo clausura de jure humano, & in Monachis ortum habuit à Monachis antiquis, & à fundatoribus Religiosorum stabilita, & à Concilio Niceno confirmata, de quo Eugenius *in cap. placuit* 16. *quæstione* 1. & Concilio Calcedonense *in c. juxta, & c. Monachi eadem causa, & quæstione* ad clausuram perpetuam non tenentur Religiosi exceptis Cartusianis, Navarrus *in cap. statuimus in quæstione* 3. *sive in Commentario* 4. *de Regularibus, numer.*31. neque poterit à Prælatis Regu-
13 laribus imponi suis subditis perpetua clausura: quia non esset secundum regulam, ergo non tenetur ex vi voti obedientiæ obedire, licet ad aliquod tempus, vel ex aliqua causa possit imponi, *dict. cap. placuit, & sequentibus* 16. *quæst.*1. Bonacina *de clausura, quæst.*2. *punct.*2. *numer.* 1. Papa verò posset Religiosos cogere ad arctiorem vitam eisque imponere clausuram perpetuam, Bañes 2.2. *quæst.* 1. *art.* 10. *dubio* 6. Navarrus *ubi suprà*, Bonacina *ubi suprà, puncto* 3. *numer.* 18. & patet ex Bonifacio VIII. *in capite unico de statu regul. in* 6. ubi universis Monialibus, clausura indicta est quæ vitam multo austeriore fecit, etsi illæ moniales talem vitam non essent professæ, & à Concilio Tridentino *sess.*25. *de regul. cap.* 50. & à Pio V. Gregorio XIII. in Bulla quæ incipit, *Deo sacris, & aliis Pontificibus*: & ratio est, quia Papa est generalis omnium Ordinum, cujus potestas non pendet à subditis, sed à Christo Domino: ergo ad eum pertinet providere honori, decreti, & bonæ famæ Religiosorum omnium, ac totius Ecclesiæ quod poterit facere, etiam parte non citata nec audita dummodo pericula sint certa moraliter, ac notoria, Navarrus, Bonacina, & alii *ubi suprà*.

Suppono quartò Religiosum violantem clausuram sine 14
licentia, & absque contemptu peccare solum venialiter Lezzan. *to.*2. *in verb. clausura, num.*3. posset etiam Prælatus Regularis dare licentiam subdito manendi extra claustra, gravi ex causa, & habito retento, *c. Monachi* 16.*qu.* 1. *c. de viduis, & puellis* 27. *qu.*1.*c.*2. *ut periculosa ne clerici,* 15
vel Monachi in 6. & ideò Navar. *cons.*31. *de regul. num.*3. *in* 1. *edition.* ait quod Religiosus diligentia sui Superioris, 16
& habitu retento potest esse Vicarius Episcopi, secus sine habitu: quia solius Papæ est facere facultatem manendi extra Monasterium sine habitu secundum omnes DD. *in d. c.*2. Navarr. *cons.*53. *& cons.*65. *nu.*2. *& cons.*58. & facit Trid. *sess.*25. *de regul. c.*4. & aliqui Prælati Religionum habent facultatem ex privilegio faciendi manere extra claustra suos subditos pro aliquo, tamen tempore secus autem in perpetuum, quia hoc pertinet ad Romanum Pontificem, Navar. *Comment.*4. *de regul. n.*34. Sanch. *in summæ, lib.*6.*c.* 7.*n.*82. Bordonus *resol.*7. *q.*16. *n.*54. & hodie attenditur decretum Clementis VIII.

Causa verò egrediendi à clausura esset extrema necessi- 17
tas parentum, vel alia relicta arbitrio judicis, Navarrus *libro* 3. *consiliorum, consil.*45.55.*&* 65. *numer.*43. Miranda *in manuali Prælatorum, quæstione* 32. *articulo* 3. Bonacina *de clausura, quæstione* 2. *puncto* 2. *numer.*3. non tamen de facili eam debet dare Prælatus, sed juxta decretum Clementis VIII. *de reformatione Regularium*, §. *nullus*. Faustus *lib.*6. Thesaurus *Relig. quæstione* 162. Barbosa *in Trident. sessione* 25. *de Regular. numer.*2. *ad cap.*3. 18
Trident. & licèt de jure communi antiquo potuisset Religiosus cum licentia sui Superioris retentu habitu exire ad subveniendum parentibus in extrema necessitate positis ut ex multis docet sanctus Thomas 2. 2. *quæstione* 101. *articulo* 4. Navarrus *consilio* 54. 55. *&* 56. *in prima editione*, & hanc licentiam potuisset dare Patrem Generalem, vel Provincialem dicunt omnes cum Bonacina *de legibus, disputatione* 6. *quæstione unica, puncto* 4. *mor.* Donatus *parte* 4. 19
tractatu 3. *de qualitatibus recipiendarum, quæstione* 19.20. *&* 21. Hodie tamen secus dicendum est ex decreto Clementis VIII. *pro reformatione Regularium*, §.49. ibi noviter Pilaja *in institutione cano. libro* 1. *decisione* 12. *num.*54. nec *de cætero nisi ex gravissima causa a S. Sede Apostolica approbanda*: posset tamen Regularis poni à suo Prælato ad manendum extra claustra, ut serviat alicui Ecclesiæ Regulari, 20
vel Seculari quando Clerici seculares non reperiuntur: quia possint tali Ecclesiæ deservire, Navarrus *ubi supra*, etsi obtineat Regularis Ecclesiam Parœcialem tenetur prius in ea residere quam in Claustro suæ Religionis, *capite* 1.18. *quæst.*2. *cap. olim de privileg. neque cujuslibet lib... quæstion.*1. *c. si quis translatus* 21. *quæst. ex d. Clement. in agn.* §. *sanè de statu Monachor.* ubi clare habetur quod Monachus habens Beneficium non potest stare in Monasterio intellige de Parœcia habente &c. DD. citati Decretum vero clementis 8. *de reform. Religiosor.* refert & adducit P. Donatus *to.*1. *p.*2. *tr.*3. *qu.*17. His positis?

Respondeo ad quæsitum de quo agitur mulieres prædi- 21
ctas ingressas in Monasterium, à quo in certo casu ad tempus Religiosi omnes recesserunt cum spe redeundi, Clausuram violasse, & incurrisse excommunicationem Papæ reservatam absolvibilem, tamen per aliquem Cnnfessarium Regularem virtute privilegiorum Pilaja suprà citatus, *nu.*36.

n.36. sed ille sæcularis qui non erat Religiosus illius Monasterii nullam incurrit censuram, sed peccavit mortaliter.

22 Probatur primò si esset aliqua ratio dubitandi utique illa esset, quia per recessum omnium fratrum monasterium perdidit Privilegium Clausuræ; sed hoc est falsum; ergo &c. minor probatur, tum quia talis recursus fuit illis licitus, & necessarius ex Ordine suorum Superiorum ne ibi morarentur; ergo non est retorquendus in eorum culpam, & incommodum, tum quia per talem recessum non fuit derelictum monasterium quasi nolint amplius redire, sed ad tempus, quo transacto redeunt ex jure quod habent ad idem monasterium; ergo adhuc, & re vera remanet locus Religiosorum, & retinet privilegiũ suæ Clausuræ quam sanè amitteret si fieret locus Clerici, aut sæcularium; tum quia sicut Palatium Episcopale gaudet immunitate, etiam absente Episcopo: quia non desinit esse suum per absentiam, ut benè Italia *de imm. c.4. n.70.* ita neque monasterium perdere debet Privilegium suæ Clausuræ per absentiam & recessum legitimum suorum Religiosorum; tum quia sequeretur quod mulieres liberè possent monasterium ingredi, sine violatione clausuræ, quando omnes fratres sunt extra conventum; ut accidit quando januis clausis, omnes incedunt ad processionem nullo relicto Religioso ad Custodiam domus; ergo benè sequitur dictas mulieres incurrisse in excommunicationem, & violasse Clausuram ac peccasse mortaliter, nisi bona fide, & simplicitas eas excuset putantes per recessum fratrum sibi licere ingressum prædictum ac proinde etiam ab excommunicatione.

23 Probatur secundò quod inciderit in excommunicationem Papæ reservatam, patet ex Bulla Pii V. quæ incipit Regularium personarum extensa per Confect. *p.214.* Rodr. *tom.1. q. 48. ar.1.* quam quia expressè loquebatur de ingredientibus, & admittentibus prætextu licentiarum, declaravit Pius V. in alia Bulla incipiente decet Roman. apud D. Confect. *p.218.* comprehendere mulieres ingredientes quovis prætextu & fine; ut autem mulier talem pœnam incurrat, requiritur præsumptio, hoc est temeritas, & dolus: quare bona fides, simplicitas, & ignorantia licet crassa, quæ non sit temeritas excusat tales moniales, ut docet Peyrin. *ad Constit.6. Julii II. q.5. n.16.* uti numero antecedente addit aliam excommunicationem inflictam mulieribus audentibus ingredi prætextu licentiarum; Bulla autem Gregorii XIII. *incipit ubi gratia, ut notat* Confect. *p. 237.*

24 Probatur tertiò, quod d. mulieres absolvi potuissent per confessarium Regularem, quia, ut notat Sanch. *in summ. l.6. c.15. n.76.* non solum quando casus est occultus, ut ibi probat, sed etiam quando deductus est ad forum externum, Sanch. *c.17. n.43.* quem citat Peyrin. *ubi sup.* in Bulla 6. Julii II. *q.6. n.21.* sed probatur ex privilegiis à subsequentibus Pontificibus concessis, nam Greg. XIII. in Bulla quæ incipit *ex Benigna Sedis ex certa scientia, & plenitudine potestatis* confirmavit Privilegia suorum prædecessorum inter quæ aliqua concedebant absolutionem à quibuscumque censuris Sedis Apostolicæ reservatis, de quibus Bord. *to. 1. res.6.* quæ si fuissent cassata per d. Bullam Pii V. revixerunt per præsentem Privilegia in forma specifica per illas clausulas ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, quæ privilegium nullum, seu revocatum revalidant, & restituunt, ut probat Bord. *res.52. n.64.* unde in clausula (non obstantibus, &c.) exponit non obstante litteras diversorum Pontificum & in specie Pii V. hanc autem Bullam confirmationis Privilegiorum extendit Confect. *p.247.* Rodriq. *in Bull. 1. fin. Bullarii* sic confirmavit privilegia tribus Ordinibus Franciscanis Sixtus V. ut fecerat Greg. in Bulla incipiente, & si mendicantium apud Confect. *p.267.* idem fecit Clem. VIII. in Bulla, quæ incipit ratio Pastoralis apud Confect. *p.286.* Rodr. *Bulla 1.* ergo vigore talium privilegiorum sublata fuit reservatio facta per Pium V. dum censura sibi reservaverat.

25 Casu verò quo excommunicatio prædicta fuisset occulta posset eam absolvere Episcopus vigore Trid. ut benè Sanch. *l.6. c.15. n.76.* Peyrin. *ad constit. Julii II. n.21.*

26 Probatur quartò, quod ille sæcularis vel (Presbyter si fuisset) relictus custodiæ causa Monasterii, sive quilibet alius non Religiosus ejusdem ordinis immunis sit à suspensione à divinis, & privatione officiorum, & inhabilitate ad ea quas incurrunt Religiosi, sive Superiores, sive subditi præsumentes inducere fœminas intra sua Claustra juxtà d. Bullam Pii V. probantur quia ea Bulla, & altera illius declarativa loquuntur tantum de Religiosis præsumentibus introducere, & nullum est verbum in illis de Clericis, & Laicis sæcularibus; ergo illi non comprehenduntur, quia constitutio non adaptatur illis quibus nec verba conveniunt, *ex c. indemnitatibus 43. §. fin. de elect. in 6.* Nov. *cons.6. de statu Monach. confir.* ex Bord. *res.16. n.43.* ut probat excusari, & pœnis Religiosum introducentem mulierem in alienum Claustrum cum illam non dicatur introducere in suum monasterium Bord. *dec.2. per tot.*

Ex quibus infertur primò ad quæstionem seu controversiam propositam novissimè à Jo. Bapt. de Grass. *controv.16.* uti quidam N. dum esset Vicarius cujusdam Conventus prædicti intus clausuram existens quandam Principissam Bonerto matronarum Comitatu associatam; quæsitum fuit an d. Vicarius incurrerit pœnas Pontificum Pii V. & Greg. XIII. contentas de quibus Cherub. *tom.2. Bull.20. & to.20. n.2. const.28.* dicit, & fundavit de Grassis *ubi sup.* nullam incurrisse excommunicationem: tum quia Bulla Pii V. loquitur per verbum (præsumant) quod sumitur in malam partem, Anguian. *de legib. l.20. controv.28. nu. 13.* & importat actum temerarium, & culposum, & sic denotat malitiam, dolum, & temeritatem excludentem omnem ignorantiam Bald. Menoch. & alii quos refert Barb. *de dict. d.278.* Ergo Bulla puniens aliquid præsumentem non comprehendit illum, qui ignoranter, aut imprudenter sive inadvertenter aliquid facit, Barbos. *d. d.278.* Lezz. *in sum. c. 10. n.33.* & in specie post Novar. dicit Sanch. *l.2. sum. c.16. n.82. & n.96.* ubi ampliat, etiamsi talis ignorantia, & inadvertentia esset crassa, & vincibilis, Rodriq. *to.1. quæst. Reg. q.47. art.2.* & in d. Bulla Pii V. de quo Peyrin. *to.1. ad const.6. Julii II. num.17.* ubi ampliat etiamsi ignorantia esset moraliter culpabilis, Sorb. *in Compend. Privileg. in verb. ingredi Monasteria, n.6.* ubi agit quod Prælati debent advertere, an potius simpliciter, an ex culposi permiserint ingredi, &c. & requiritur etiam declaratio delicti, nam licet Bulla dicat (ipso facto sine alia declaratione incurrendi pœnas, &c. tamen intelligitur sine alia declaratione pœnæ, non autem de declaratione judicis sive criminis; Peyrin. *de subdito, to.1. q.2. c.3. §.11.* de Grassis *ubi sup. n.8.* & quod possit absolvi à quolibet confessario approbato suæ Religionis dicunt plures cum Diana *p.2. tr.2. de dub. Regul. res.66.* de Grassis *ubi sup.* 27 28 29 30 31

Infertur secundò cum Bonac. *de censur. qu. 2. pun.1. nu.6.* Castr. Pal. *to.2. tr.16. pun.18.* Gibal. *de cens. per tot.* pluribus modis posse violari clausuram scil. per gressum mulieris, vel per illicitum egressum Religiosi, sive sine habitu, & Superioris licentia, sive cum habitu habendo recursum ad Curias Principum, & aliis modis de quibus DD. citati, & est Bulla Pii V. de qua suprà ex privilegio Sedis Apostolicæ posset mulier ingredi Clausuram, quod ad familiam extenditur argumento capite licet de privilegiis in 6. ubi Privilegiũ audiendi missam concessam tempore interdicti locum habet etiam cum familia Donat. *p. 1. tr.6. de extensione privil. q.13. & 14.* Sanch. *l.6. c.17. n.32.* & nota quod sub prohib. intelligitur comprehensus Religiosus, vel Prælatus qui mandat introduci, & admitti DD. citati quod si Religiosus introducat mulieres in monasterium, & alius qui non introduxit cum illis introductis alloquatur, vel eas comitetur non incurrit in censuram, quia non dicitur admittere, ita Portell. *in dub. reg. in verb. claus. Monach. n.3.* licet contrarium putet Sorb. Cappucc. in Bulla Pii V. *n. 4.* & P. Donat. *p.2. to.1. tr.4. q.6.* si introducantur Puellæ carentes usu rationis, vel parvuli in monasterium monialium, nulla erit pœna excommunicationis Novar. *Comment.4. de Regul. §. Sorbus ubi sup. n.4.* Sanch. *l.6. c.16. nu. 50. & c.17. nu. 50.* qui dicunt nomine mulieris intellexisse Pium V. habentem usum rationis Bonac. *q.5.* mulieres fatuas introducentes tantum puniuntur tali pœna, sic fatuos introducentes in monasteria monialium excommunicationem incurrunt DD. communiter *ubi sup.* Reginæ tantum, vel Imperatrix, vel illarum filiæ non subjiciuntur Bullæ Pii V. quia ingredi possunt clausuras Rodriq. *to.1. q.48. ar. 1.* Bonac. *q. 5. pun.1. n.6.* Fundatrices tamen monasteriorum non sunt exceptuatæ; undè ingredi non possunt Bonac. *ubi sup.* quod fallit in monasteriis S. Francisci de Paula, ubi fundatrices monasteriorum habent privilegium ingrediendi, Peyrin. *to.1. Privileg. Minim. in const.6.* Julii II. *nu. 6. §.3.* quod in aliis non servatur Bonac. *q.5. pun.2. n.3.* 32 33 34 35 36 37

Infertur tertiò mulieres posse ingredi Hortum Religiosorum extra monasterium licet propè illud, quia nomine monasterii non veniunt Horti, nec loco rustica, neç alia hujus 38

hujus generis nisi sint intra septa sub una clausura, Donatus *t.1.p.2.tr.4. q.11.* ad Sacristiam accedere possunt mulieres
39 quando connexa est cum Ecclesia; sed si ad Sacristiam non possit aliquis accedere nisi transeundo per dormitorium, aut per Claustrum tunc non possunt ingredi, Sorb. *ubi sup.* casu verò quo admitteretur in clausuram mulier medica,
40 putà quia Religiosus pro extrema sui morbi curatione indigeat facto mulieris, vel ejus arte, pro revocatione ossium cruris, vel Brachii confracturam; vel affectus tali morbo, ut nullus alius possit mederi in tali loco nisi fœmina, hoc casu posset ingredi mulier ad talem effectum, sic si in aliquo Conventu sint septem, vel octo fratres quorum aliqui absint; alii tempore æstatis colligant eleemosynas, alii sint senes, & nullus sit infirmarius, qui eis valeat ministrare, poterit ingredi fœmina, ut ait Rodriq. *to.1. q.46. art.7.* sed dubitat Sanch. dicens esse casum Metaphysicum 1. *p.* movetur ex eo quia necessitas non habet legem; tum quia sicuti monialis justa de causa potest exire ex Conc. Trid. *sess.25. de Reg. c.5.* ita poterit ingredi.
41 Sic si quis abscondat in monasterium mulierem ne ab aliis occidatur &c. non incidit in pœnas appositas contra introducentes idem si ex levitate, vel ignorantia admiserint fœminas, ut benè DD. citati quæstio tamen est an mulieres bajulantes, seu portantes onera etiam ex consuetudine loci possint introire monasteria virorum, cum licentia Superioris monasterii & prima opinio affirmat ita Remig.Scrofa *in q. mor. q.5. in add. n.4.* dummodo non reperiatur alius qui possit illa onera introducere: quia sicut Episcopus dat licentiam viris ingrediendi monasteria monialium ad onera deferenda juxta Trid. *sess.25. de Reg. c.50.* ubi Barb. *n.97.* ita in fœminis dicendum est cum licentia Superioris monasterii; sed non admittit hoc Donat. *p.2. to.1. tr.4. q.14.* obe-
42 dientiam & modestiam; circa verò atrium Scholarum Collegii Societatis Jesu an contineatur sub clausura questio est, dicunt communiter cum Sanch. *l.6. c.17. n.* 18. negativè, quia clausura incipit à Porta ubi est Sedes Janitoris, quod non est in atriis prædictis; verùm, quia tale atrium est destinatum pro ornamento clausurę, ideò non est licitum mulieres ingredi ubi tantum homines, & Regulares practicare solent.

43 Infertur quartò, non censeri clausuram legalem, nisi eam ponat, vel declaret Superior per aliquem actum positivum, ut ex Const. Eugenii VI. incipiente ad statum apud Confect. *p.35.* unde clausura non intelligitur, sed per actum Superioris ponenda est, ejus autem positio spectat ad majores, scil. ad Generalem, aut Provincialem, ut docuit
44 Bordon. *res.76. n.87. & 88.* non ad localem, DD. citati, & semel introductam clausuram poterit Superior revocare ex causa putà si Conventus rueret, vel in horto aliquid agendum esset quod per mulieres esset præstandum ex notatis à Seraph. *dec.93.* ubi concludit posse Regularium Superiorem dare licentiam mulieribus ingrediendi septa monasterii, ut bajulis si ita solet ab eis officium fieri, ut supra
45 diximus; & ideò est notandum Regulares in censuram non incurrere si introducant mulieres in monasteria, quæ sunt in fieri ut deserviant fabricæ, ut declaravit S. Cong. de an.
46 1584. de qua Sorb. *in verb. ingredi Monasteria in annot. ad Bull. Pii V. & Greg. XIII. n.13.* tex. *in 1. p. const. Dominic.*
47 *c.16. n23.* in casibus processionis possunt ingredi mulieres septa monachorum ex nova concessione Pii V. quæ incipit decet Rom. Pontif. Confect. *p.179.* Cherubin. *p.199.* unde
48 possunt ingredi primò, quando in claustris dicuntur Missæ, & alia divina Officia. Secundò, dum fiunt in eo processiones. Tertiò, quando ibi sepeliuntur cadavera defunctorum. Quartò, quando divinum Verbum in claustris prædicaretur. Quintò, quando tantus est populi concursus ut ingredi, & egredi non possint per portam, quia po-
49 tuerint in tali casu ingredi, vel egredi per portam claustri monasterii, dummodo recto tramite accedant ad portam qua egreditur à monasterio, ita Rodriq. *ad p.48. ar.3.* Sanch. *d. c.17. n.22.* Teneda *to.1. l.2. tr.1. contr.17.* tex. *p.1. sum. c.16.* Alphon. de Leone *de cens. recollect.4. in verb. Mulieres*, Diana *p.7. tr.12. Miscell. res.6.* Quar. *in verb. Monaster.* Bonac. *q.5. de claus. pun.4. n.4.* Portell. *in verb. clausura Monac. n.50.* Camp. *c.12. n.37. rub.12.* Lez. *to.2. c.10. n.12.*
50 Sub numero vero Officii divini intelligas si in Claustris dicatur Missa, si ibi celebretur Benedictio Candelarum, susceptio habitus Regularis, vel professio Novitii, Sermones spirituales qui solent fieri in sextis Feriis Adventus Domini, vel Quadragesimæ, lotio pedum quę fit in die Cœnæ Domini, &c. Sorb. Tened. & Rodriq. *ubi supra*, non tamen erit licitum si ibi fiant disputationes Tragœdiæ, seu Comediæ, quia hæc non dicuntur Officia divina Sanc. *ubi supra*, Non tamen poterit Prælatus Regularis ordinare ali- 51
quam processionem insolitam, & extraordinariam, ad hoc ut illius occasione mulieres possint intrare intra septa, ut benè Rodriq. *ubi supra*, unde Portel. *resp. p.3. casu 37.* ait quod si in aliquo conventu claustrum ornetur tapetibus, &c. in processione Corporis Christi, & mane per claustrum fiat processio; non poterunt fœminæ Vesperi intrare, ad videnda ornamenta claustri prædicti sine nova processione,
quia licitum est ingredi intuitu processionis tantùm Bonac. 52
& Alph. de Leon. *ubi sup. coll.4. p.361.* licet contrarium di-
cat Portell. *in dub. Reg. in verb. claus. n. 6. §. scio*, non ta- 53
men mulieres taliter ingredientes peccant mortaliter ad talem novam processionem erectam à Prælato accedentes, quia ad eas non pertinet judicare de justitia processionis, & ipsæ utuntur jure suo taliter ingredientes etiamsi sciat processionem fieri à Prælatis ad malum finem, Bonac. *ubi sup. n.14.* si verò ingrediantur mulieres cum processione, sed ad malum finem non peccant mortaliter contra clausuram, & non incurrunt excommunicationem licet peccent ex malo fine, & finitis Officiis divinis statim debent mulieres exire, Teneda *d. contr.17. n.8.* Diana *p.7. tr.12. res.6. & p. 4. tr.4. Miscell. res.179.*

Infertur quintò, fœminas posse ingredi monasteria vi- 54
rorum comitantes Eucharistiam ad Religiosos infirmos, publicè, & solemniter delatam, & ad omnia loca accedere, ad quæ accedit Episcopus in Ecclesiæ consecratione, Coriol. *de casib. reserv. p.2. casu 3. n.23.* Quia nomine divini Officii venit processio solemnis, juxta ritum Ecclesiæ celebrata, Bonac. *d. pun.4. n.1.* Religiosi verò temerè introducentes mulieres in claustra suspenduntur à divinis, sed non est pœna hæc Papæ reservata ex Bulla Pii V. de qua
Sanch. *ubi sup.* & Thes. *in praxi, in verb. Claus. p.2. c. 1. &* 55
2. & privantur, etiam officiis, quæ in præsenti obtinent, & inhabilitantur ad alia, ut in Bulla & ex Bulla Gregorii XIII. de qua suprà excommunicantur Papæ reservata excommunicatione, quæ afficit Superiores non
subditos, Sanchez *numer.* 84. Fœminæ verò ingredientes 56
incurrunt excommunicationem Papæ reservatam, tum ex Bull. Pii V. tum Greg. XIII. verùm requiritur declaratio pro foro externo, Sanch. *l.1. c.39. n.31.* & Prælati Regulares possunt suos subditos absolvere; pœna verò suspensionis à divinis, de qua in d. Bulla significat suspendi ab exercitio ordinum susceptorum si quos habent, & aliter exercentes fiunt irregulares Sorb. *in compend. in verb. ingredi Monaster.* Rodriq. *in Bulla Pii V. n.21.* & poterunt à Prælatis suis dispensari, ut latè Bord. *res.3. q.1.* etiamsi d. censuræ & pœnæ fuerint ad forum contentiosum deductæ, ut benè Bord. *ubi sup. q.6.* Diana *p.7. tr.20. res.1.* Mulieres verò huic censuræ obnoxiæ si sit censura publica à nemine possunt ab-
solvi, nisi à Romano Pontifice, vel ab ejus delegato, quia 57
absolutio illius & solùm reservatur, ut constat ex Bulla Pii V. quam Gregorius confirmat, sed si excommunicatio sit secreta, potest absolvi ab Episcopo loci, vel à Confessariis ab eodem institutis talem facultatem habentibus, quia ab excommunicationibus occultis, casibus Papalibus, & con-
similibus absolvit Episcopus vigore Conc. Trid. *sess.24. c.6.* 58
de ref. Bonac. *ubi sup. de claus. q 1. pun.5. n.7. & de cens. disp.1. q.3. pun.2.* Diana *p.7. de potest. Episc. res. 20.* Alph. de Leone *de cens. in verb. Mulieres*, *p.261.* & à Patribus Societatis Jesu vigore privilegii Pauli III. de quo Sanch. *ubi su-*
pr. c.15. n.76. sed talia privilegia & indulta fuisse revocata 59
ex decreto Congr. tempore Innoc. X. petente Archiepiscopo Card. Philomar. de an.1647. tradit decretum per extensum P. Donat. *to.1. tr.13. res.17.* omninò videndus.

Infertur sextò, ad quæstionem an Religiosus rem ha- 60
bens cum meretrice habitante intra claustra cum suo amasio milite inciderit in censuras aliquas, & dico quod licet hic Religiosus peccaverit mortaliter, non tamen incidit in censuram, aut aliam pœnam juris, quia pœnæ inflictæ in Bullis Pontificum contra Religiosos clausuram violantes, sunt contra eos qui introducunt, vel admittunt, aut faciunt ingredi mulieres intra sua claustra, ut in Bulla Pii V. *incipiente Regularium personarum*, ergo rem habens cum muliere sic introducta licet esse Superior non incurrit pœnam aliquam, nisi illam introducat in propriam cellam,
& extra locum militibus deputatum, si locus adest separa- 61
tus à loco, ubi Religiosi habitant; ut benè Bord. *dec.* 18.

Illa

Illa verò mulier quæ cum suo milité hospitante intra Claustra habitaverit, incurrit excommunicationem Bullæ Pii
62 V. ratio est, quia nec Princeps, neque ejus Ministri habent facultatem derogandi privilegio clausuræ, ut notorium est: ergo mulier ingrediens violat clausurã, ergo incurrit excõmunicationem, tum quia non possunt militibus assignari hospitia Religiosorum, & claustra Regularium ut in Bulla
63 Pii V. quæ incipit *dum ad uberes* apud Confect. *p.*201. & sic respondit S.Congr. apud Dian. *in calce*, *p.*5. *n.* 13. ergo si milites legitimè non possunt habitare etiam ex Imperio Principis intra claustra, multò minus poterunt habitare mulieres licet essent uxores illorum, Bord. *dec.*19.

64 Infertur septimò: interdum aliquibus Illust. fœminis concedi solet à Sede Apostolica Breve, ut pro una vice tantum ingredi possint monasteria designata cum tribus Matronis electis, & dici solet (tibi, aut à tribus Matronis, modestè, & decenti habitu indutis quas semel electas, nec variare, nec mutare possis, nisi alicujus earum obitu eveniente, &c.) quæsito quæritur, an ultra casum mortis possit aliquando una ex Matronis mutari, & in ejus locum alia eligi, & dixi non posse mutari, tum quia verba privilegii casum mortis tantum exprimunt: ergo alii excluduntur cum nulli alii similes casu mortis dentur: tum quia casus mortis arguit necessitatem mutationis, quod non faciunt alii casus, tum quia casus mortis non dicitur expressum per modum exempli, sed præcisè, limitativè, & taxativè, neque enim mors similes casus habet, ex sui igitur natura excludit consortium quorumcunque casuum, argum. Trid. *sess.*14. *c.*7. *de absolutione negata casibus reservatis excepto*
65 *mortis articulo*: unde constitutis in necessitate celebrandi non potest absolvi per simplicem Sacerdotem à reservatis: quia casus mortis excludit à se quoscumque alios casus, sic in præsenti casus mortis excludit à se quoscumque alios: ita ut Matrona electa mutari non possit ex quavis alia causa superveniente nisi morte: quia potest expectari, quod sanitati restituatur, sive absentiæ; quia vocari potest, sive nolendi associare: quia tenetur cum electa fuerit ad hoc scienter, & quod ab initio placuit amplius displicere non debet: tum quia talis nolitio non videtur habere locum nisi ex malitia, & conniventia dominæ, ut altera forsan curiosa assumatur in sociam, & ita discurrit Bord. *dec.*85. sed Peyr. *in formul. lit. M*, *c.*3. *n.*4. & Pellizz. *c.*50. *de Monial. n.* 137. dicunt fieri posse talem mutationem, quando aliqua ex electis est absens vel ægrota, aut nolens: probat quia privilegium favorabile latè est interpretandum, ac proindè excluditur mutatio tantum voluntaria non necessaria per quam dicendũ est prius loco alicujus ex sociabus aliam suppleri quàm mutari, sed replicat Bord. in talibus casibus mutationem non esse propriè necessariam, sed voluntariam, cum domina possit expectare tempus quo socia sit præsens, & sana, nam si pro alio interesse expectetur cur non poterit in casu præsenti.

66 Infertur octavò ad quæsitum quot vicibus fœminę Illust. possint ingredi monasteria monialium. Resp. hoc privilegium produci in parte à Pellizz. *ubi suprà*, & dicitur tribus vicibus in totum posse ingredi; quod si exprimantur quatuor monasteria quærunt an ingredi possit quartum si jam semel ingressa fuit in quodlibet primorum trium, aliqui dicebant, quod debet omitti unum illorum trium cum jam constet de triplici ingressu: ergo cum non detur quartus ingressus privilegium non habet locum in quarto monasterio: verum si Oratrix expresserit quatuor monasteria, tunc dico posse ingredi quatuor sc. pro una vice unum quodque licet cum sit clausula (tribus vicibus in totum) quia scri-
67 ptura præsumitur digesta errore scriptoris qui non advertit ad tenorem petitionis, & gratiæ factæ: quia Princeps solet se accommodare precibus sibi porrectis, *l. si preces*, *ff. de legib. c. inter dilectos*, §. *cæterum de fide instr.* ubi gl. in *verb. petitioni*, ait responsum conformari petitioni, sed oratrix petiit gratiam ingrediendi quatuor monasteria, & obtinuit: quia illa exprimitur in scripto Pontificio: ergo cum gratia efficaciter facta fuerit, præsumendum est scribam, usu stili ordinarii inadvertenter errasse, quod si oratrix petiit ingressum ad tria, & rescriptũ est ad quatuor debet ab-
68 stinere ab ingressu ejus de quo non fecit mentionem in supplicatione, sed si rescriptum sit ad duo monasteria cum expressione pro tribus vicibus unum illorum ingredi non potest, cum certa regula sit non concedi duplicem ingressum, & gratia facta sufficienter, sortitur suum effectum.

Infertur nonò, an nobilis fœmina cum duabus tantùm 69
Matronis ingredi possit. Resp. quod non, quia rescriptum exprimit tres Matronas assumendas de necessitate; aliter non servata illius forma ingressus est malitiosus, & oratrix sic ingrediens incurrit pœnas inflictas contra ingredientes clausuram monialium sine licentia, cum rescriptum non suffragetur non servata forma ipsius, quia fines mandati sunt diligenter servandi, alias factum non tenet, *c. cum dilecti* 22. *de rescript. c. si cui* 23. *de elect. in* 6. *c. cui n.*27. *de præb. in* 6. Bord. *dec.*87.

Infertur decimò ad quæstionem à quonam ducendum sit 70
funus mulieris, vel puellæ morientis intra monasterium: cum enim certum sit educari puellas in monasteriis quæ quandoque sunt moniales, aliquando exeunt post educationem, & revertuntur ad sæculum interdum mulieribus conceditur ingressus cum perpetua permansione intra clausuram sine novitiatu, & sine professione: contingit mori has tales moniales sine electione sepulturæ, dico ministra- 71
ri Sacramenta à Confessario ordinario monialium, & cum monialibus sepeliri, quia sunt partes corporis monasterii, licèt imperfectæ: ergo tractari debent moniales, etenim æquiparantur Novitiis, & Monialibus quæ in prædictis subjiciuntur Confessario, & hoc habetur ex Trid. *sess.* 24. *c.*11. *& sess.*25. *c.*11. ubi personæ commensales actum Regularium apud qnos domicilium, & habitationem contraxerunt gaudent eorum juribus, & privilegio: tum quia ęquiparantur Tertiariis ad quarum similitudinem collegialiter vivunt cum claustralibus, & sicut Superiores Regu- 72
larium super tales personas Tertiarias jus habent quoad Sacramenta, & sepulturam prout non semel decisum fuit, & refert Barb. *ad sess.*25. *c.*13. *de Reg. n.*27. quod fundatur in Bulla Leon. X. quæ incipit, *Dum inter*, apud Quar. *in ver. priv. Reg. ita insuper has mulieres & puellas*, & in hoc nulla est difficultas.

Difficultas tamen est in casu quo mulieres, & puellæ 73
eligerent sibi sepulturam extra in aliena Ecclesia, vel parentes eorum vellent eam sepeliri in sepulchro paterno; à quo sit levandum cadaver, & funus prosequendum utrum à Confessario, an à Parœco, cui aliàs de jure hoc munus incumbit: & respondeo competere ex officio Confessario, quia ad illum pertinet funus complere ad quem pertinet illud incipere, Confessario monialium pertinet incipere, ergo ad eundem pertinet complere; tum quia talis mulier quoad Sacramenta, & sepulturam nihil differt à monialibus, nisi ratione electionis sepulturæ: sed talis actus electionis sepulturæ non tollit jus Parœco quæsitum quoad Sacramenta & funus: nam videmus proprium Parœcum 74
incipere funus sui Parœciani, & illud prosequi ad alienam Ecclesiam in qua moriens elegerat sepulturam, ergo idem dicendum in casu præsenti, quod idem dicitur à fortiori si cadaver esset sepeliendum in Ecclesia exteriori Monasterii ubi sepeliuntur sæculares quamvis Ecclesia esset Parœcialis, esto Confessarius non esset communis Parœcus Monialium, & sæcularium in quo casu Parœcus solum terminaret exequias intra suam Ecclesiam, ut latè Bord. *dec.* 128.

DISCEPTATIO CXXXI.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Verba enunciativa favore Piæ causæ inducunt dispositionem.*
3 *Dotis favore verba enunciativa disponunt.*
4 *Et libertatis favore.*
5 *Et in militis Testamento.*
6 *Privilegia militaria competunt Ecclesiis.*
7 *Verba enunciativa non principaliter prolata disponunt, & quando.*
8 *Libertas, & pia causa æquiparantur.*
9 *Verba enunciativa quando dicantur prolata propter se, & quando propter aliud.*
10 *Conventiones aliæ nominatæ, aliæ innominatæ, sic delicta, & ultimæ voluntates.*
11 *Vltimæ voluntates quæ dicantur; regulares & formatæ quæ irregulares, & informes.*
12 *Glossa* in l. licet, Cod. de pactis *adducitur, & explicatur.*
13 *Text.* in l. cum antiquitas, Cod. de Testament. *explicatur.*

14 *Vo-*

14 *Voluntas informis quæ, & qualis sit explicatur.*
15 *Tex.* in l. licet C. de pactis *an contineat successionem ab intestato an ex testamento.*
16 *Successio* ex authent. hoc amplius, Cod. de fideicom. *qualis sit.*
17 *Succedens vigore* l. licet C. de pact. *an teneatur creditoribus ultra vires non facto inventario.*
18 *Argumentum valet de pia causa ad liberos, & alios venientes ab intestato.*
19 *Argumentum ab æquiparatis validum est.*
20 *Verba enunciativa in correlativis, & æquiparatis probant.*
21 *Verba enunciativa geminata disponunt.*
22 *Verba geminata ostendunt magis enixam voluntatem disponentis.*
23 *Dispositio venientium ab intestato est privilegiata.*
24 *Affectio testatoris quid operetur in testamentis.*
24 *Alex. Raudens.* dec. Pisana 46. *adducitur, & approbatur.*
26 *Ziletti* cons. 55. vol. 1. *adducitur.*
27 *Matthæi Bruni* consil. 87. *adducitur, & probatur.*
28 *Dispositio venientium ab intestato, qualiter requirat æqualitatem.*
29 *Tex.* in l. fin. ff. de Testam. *explicatur.*
30 *Testes singulares qualiter probent declarationem voluntatis.*
31 *Testes singulares probant genus.*
32 *Testes singulares probant animum, & voluntatem.*
33 *Testes de quibus in præsenti, qualiter sint singulares.*
33 *Dispositio facta contra declarationem præsumitur erronea.*

ARGUMENTUM.

Verba enunciativa prolata in vita ab aliquo se velle tales esse hæredes suos, & quod bona sua sint illorum, mortuo ab intestato, an isti veniant ad hæreditatem exclusis consanguineis adstrictioribus?

FACTI, ET JURIS NOTA,

PRO

Capitaneo Josepho Barone.

CONTRA

Laviniam, & alios de Barone.

1 SUpponitur in facto quondam Clericum Franciscum Baronem Civitatis Paulę habitasse insimul per an. 24. cum Capitaneo Josepho Barone suo Nepote, & prorsus, & separatim à Luisa Baronę ejus sorore, ac Carolo Barone ejus nepote quæ Livia liberos non habet, estque persona sexagenaria, & ultra multas habens facultates atque commoditates, & habitat cum Carolo Barone suo nepote ex quo Carolo non sunt nisi duo filii, at Capitaneus Josephus novem habet filios, ut hoc totum constat ex fide multorum, manu Notarii Marii Galisi Belvederii Paulæ scripta sub die 2. Maji 1664. ubi id testificatur Dominicus Malfitanus, Joannes Leonardus Pardus, Joannes Petrus Corba, Isabella de Blippo, Agnesia de Monte, Nicolaus Corba &c.

Certissimum etiam est ut ex fide particularium Civitatis Paulæ quondam Clericum Franciscum Baronem (ut testes ipsi audierunt ab eodem dum vivebat) pluries in vita dixisse, bona sua, & facultates, & quantum possidebat, & poterat acquirere, velle relinquere Capitaneo Josepho Barone suo nepoti, & pluries etiam ab eodem Testes audierant: quod quantum habebat erat filiarum d. Capitanei Josephi sui nepotis, & per paucos dies antequam moreretur in specie dixit in præsentia eorum, de quibus infra, quantum habeo, & possideo est filiorum Capitanei Josephi mei nepotis, & ad hunc effectum utor parsimonia in vestibus ac aliis necessariis pro utilitate dictorum filiorum & quantum acquiro, pro filiis d. Capitanei Josephi mei nepotis acquiro, ob maximum amorem, quem erga eos gero, tam erga ipsos, quam erga d. meum Nepotē de quibus valdè complaceo, & me obligatum recognoscens ob infinita servitia, quæ mihi exhibuit cum omnibus de sua domo, & ob obedientiam quam mihi semper exhibuit circa quod totum in fide se subscripserunt in civitate Paulę die 2. Maji 1644. manu Notarii Galisii Belvederii, Joannella Saula, Carolus de Monte, Catharinella de Guida, Dominic. Malfitanus, & Alex. Tarantinas, qui ad partem facit, quod idem testantur, D. Ludov. Laisi, D. Jo. Bartolus Tramontanus, D. Franc. Guglielminus, Nicolaus Sanginitus, Thomas Caputus, Camillus Gaudiosus, Jo. Franc. Lancell. Joan. Anton. Riccius, Jo. Dom. de Joanne Philippo, Marcus Antonius Conte, Franc. Maria Viscente, & alii.

Successit nunc, quod idem Clericus Franciscus anno elapso ab intestato mortuus est, ad cujus successionem uti ab intestato, comparent Livia ejus soror, & alii Nepotes scil. Carolus &c. versa vice vigore illius enunciativæ in vita pluries geminatæ prætendit Capitaneus Josephus ejus Nepos ad se spectare hæreditatem d. Clerici Franc. cujus partes assumo defendendas & quidem.

Primo quia certum est favore pię causę talia verba enunciativa in ultima voluntate dispositionem inducere quando principaliter, & propter se missa sunt *l. 1. ff. de falsa causa adjecta legato l. ex hac script.* 16. *ff. de don.* Bart. *in l. Pamphilio in princ. ff. de leg.* 3. Mant. *l. 8. de conject. tit. 1. num. 7.* sic in testamento militis talia verba enunciativa indistinctè inducunt dispositionem *l. ex his verbis 7. C. de Test. milit. l. Pamphilio 37. §. proposit. ff. de leg.* 3. sic in dote verba enunciativa indistinctè dispositionem inducunt *l. 2. C. de dotis promiss.* ubi Bald. Afflict. *d. 83. n. 5.* Mascard. *de prob. concl.* 622. *nu.* 35. sic favore libertatis semper inducunt dispositionem verba enunciativa *l. Paul. respondit 39. §. Paul. ff. de fideic. libert.* & quod favore piæ causæ inducunt dispositionem dixit Bart. *in l. 1. C. de sacros. Eccl. n. 76. & 77.* pro qua sententia adducitur tex. *in c. fin. de succ. ab intest. & in l. ex his verbis 7. C. de test. milit.* ubi verba enunciativa à milite prolata propter militare privilegium dispositionem inducunt, & certum est privilegia militaria competere etiam Ecclesiis, & piæ causæ gl. *in l. si ut proponis 8. in verbo non negabit, C. de rei vend.* Aug. Barb. *l. 2. de Iur. Eccl. & pior. locor. c. 13. n. 3.* ubi numeris sequentibus dotis alimentorum aliaque omnia privilegia Ecclesiam, & piam causam gaudere fundat, & Bart. fundat ejus sententiam, nam jure naturali & positivo sufficiunt verba enunciativa. 2 3 4 5 6

Itaque verba enunciativa etiam per modum causæ, non principaliter prolata tam in ultima voluntate, quam in contractibus favore piæ causæ probare, & disponere latè probant Tiraq. *de pia causa privil.* 86. Bald. *in l. 1. in 2. lect. C. de sacros. Eccl. in 7. q. n. 62.* Alex. *cons. 190. n. 27. l. 6.* Rota apud Farin. *dec. 70. n. 8. p. 1. rec.* Affl. *dec. 83. n. 50.* Masc. *d. concl. 622. n. 41. & concl. 1176. n. 58.* optimè Maurus Sen. *alleg. 42. n. 2.* Maurus Jun. *alleg. 36.* Barb. *in d. c. fin. de succ. ab intest. n. 3.* 7

Quod sanè comprobatur, nam militum privilegia ad dotes piæ causæ sunt communicata, ut dixi, item libertas, & pia causa æquiparantur *c. ult. de re judic.* & de libertate ad piam causam validum est argumentum, adeò quod dispositum in libertate, procedat etiam favore piæ causæ, Bart. *in l. proximè in fin. ff. de his, quæ in Testamento delentur*, Mant. *l. 8. de conject. tit. 6. n. 3.* & sic favore militis, dotis libertatis, & piæ causæ probare verba enunciativa etiam propter aliud prolata dicunt communiter DD. supra citati imò Tiraq. *priv. 51.* fundat quod etiam si dicta verba enunciativa sint generalia, & prolata honoris, vel humanitatis gratia, puta si quis complacentiæ, & honoris causa dicat: omnia bona mea sunt Ecclesiæ, vel alia similia verba proferat ex tex. *in d. l. Paulus respondit 39. §. Paulus ff. de fid. libert.* at in casu nostro non solum habemus verba enunciativa generalia, & propter aliud emissa, quæ sufficerent, ut probavi, sed verba enunciativa principaliter, & de per se prolata imò verba dispositiva, ut ex facto ibi quantum habeo, & possideo est filiorum Capitanei Josephi mei nepotis, &c. & ad hoc revidendus Maur. *d. alleg.* 42. qui scripsit ad favorem Hospitalis A. G. P. Civitatis Aversanæ & fundat doctissimè de more verba enunciativa incidenter, & propter aliud prolata inducere dispositionem favore Ecclesiæ, & piæ causæ, & quod declarationes diversis temporibus, & locis factæ per aliquem quod velit, ut pia causa succedat in ejus bonis sint validissimæ favore piæ causæ, ut latè Marcell. de Mauro *alleg. 36.* ubi doctissimè fundavit quod si quis declaraverit post mortem suam 8 9

velle

velle ejus bona esse Ecclesiæ talis dispositio est perfecta, & valida, & per d. declarationem quæritur jus immediatè Ecclesiæ ad quod allegat Paul. de Cast. *cons.456. vol.1.* addo Aug. Barb. *l.2. de Iure Eccl. tit. de priv. Eccl. c.13. n.39.*

Primo probatur, quia sicuti conventiones quædam sunt innominatæ, & informes, rudes & genericæ, quædam verò sunt nominatæ specificæ, & habent certam formam ita
10 teste Vasq. *l.3. de succ. §.23.* in principio ultimæ voluntates quædam sunt nominatæ, quædam innominatæ rudes, & informes, quæ nulla certa forma nullaque regula continentur; quod etiam in delictis, & quasi contractibus ac cæteris dispositionibus consideratur. Sic ergo ultimæ voluntates aliæ sunt nominatæ, aliæ rudes, informes innominatæ; Nominatæ intelligantur Testamenta in scriptis, & Testamenta nuncupativa facta in forma communi, idemque in Codicillis, *ut in l. hac consultissima in princ. & §.per nuncupat. C. de test. l. hæredes palam per tot. & l. ad testium, ff. de test. §. sed cum paulatim, & §. fin. Inst. de test. l.1.2. & 3. & toto tit. Tit.1. p.2.* apud Castell. *& l.3. Tauri cum l. fin. tit.12. p.6.* in quibus juribus habetur forma regularis Testamenti, tam in scriptis, quàm nuncupativi, & etiam formam regularem codicillorum, reliquæ verò dispositiones
11 irregulares quale est testamentum factum à patre fam. inter liberos inter legitimos heredes ab intestato venientes à milite in bello, & factum coram Principe, & ad pias causas dicuntur ultimæ voluntates infames innominatæ, genericæ, &c. in quib. nulla forma specifica à lege assignata est, neque ad sui creationem firmitatem aliquam desiderant præter legitimam rei gestæ probationem, ut in actibus inter vivos, ut benè Vasq. *l.2. de succ. §.11. n.44. qui n.53.* id colligit ex gl. *in l. licet C. de pact.* ubi glos.2. unam opinio-
12 nem vult quod in terminis illius legis, nec sit successio testamentaria nec etiam legitima, sed dicatur simpliciter ultima voluntas & illa gl. non est alibi secundum Ang. *in l. 1. §. genera ff. de acqu. poss.* & notat Bald. *in d.l. licet col.2.* qui ait alibi hoc non reperiri quam in illa gl. & est tex. *in l. cum antiquitas, C. de test.* ibi: sancimus tempore quo testamentum conditur, vel ultima quædam dispositio celebratur *& in d. l. licet,* ibi: id enim postremi Judicii obtinuerit, ergo
13 non est testamentum nec codicillus ab intestato, sed alia ultima voluntas in genere informis innominata ex Bald. *in l. ex test. C. de manumiss. test.* Jas. *in d.l. hac consultiss. §. ex imperfecto col. pen. & fin. C. de test.* & est tex. cum gl. *in d.l. cum in antiquior. C. de Iure delib.*

14 Inter has autem voluntates informes & innominatas, Prima est quæ fit à militibus de succedendo, &c. ut in terminis *d.l. licet, C. de pact.* Secunda est in terminis *l. fin. C. fam. herc.* Tertia in testamento quod fit coram Principe *l. omnium, C. de test.* Quarta species est testamentum quod fit apud acta judicii. Ut ibidem, Quinta est in testamento quod fit ab ipso Principe *d. l. omnium,* Sexta species est in terminis juris Canonici *c. cum esses c. relatum de test.* Septima species est in testamento militis, *l.1.2. & 3. l. milites, C. de test. l. Divus ff. de test.* Octava in testamento ad pias causas, *d. c. cum esses c. relatum de test.* Nona species in testamento facto tempore belli, vel pestis in loco hostili, vel in jure, & tandem talis est dispositio ubi hæredes nominantur venientes ab intestato, ad notata per Vasq. *l.2. de succ. §.14. requisito ex n.29.*

15 Illud enim pactum factum à militibus de succedendo ad invicem dicitur approbatum à lege ut *in d.l. licet C. de pact.* de quo pacto dubitant DD. utrum sit testamentum vel successio ab intestato, & glos. *in d. l. licet tenent,* Secundum unam opinionem, quod non sit testamentum, nec causa intestati; sed simpliciter ultima voluntas, quam glos. non esse alibi dicit, Ang. *in l.3. §. genera ff. de acq. poss. & alleg.* in Apostil. ad Abb. *in c. relatum il 1. de test. in 1. add.* & adducit text. *in l. cum antiqu. C. de test.* ibi: sancimus in tempore quo testamentum conditur, vel codicillus nascitur, vel ultima quædam dispositio celebratur, & sic ibi appellatur ultima voluntas in genere, quæ non est testamentum probatur *in d. l. licet,* dum dicit, vim postremi judicii obtinet &c. ergo non est prostremum judicium, sed habet vim ipsius quia aliud est esse tale, & aliud haberi pro tali *l. merces ff. de verb. signif. l. si maritum,* ubi Bart. *ff. de adult.* & quod non sit testamentum, sed successio quædam anomala dicit Bald. *in l. ex test. C. de test.* ubi referens Azor. *in sum. Inst. de eo cui libertatis conservandæ causa bona abdicuntur,* dicentem illum, qui succedit *per auth. hoc amplius, C. de*
16 *fideic.* esse successorem Anomalum dicit sic supra *l. licet, C. de pact.* & ideò infert Vasq. *l.2. §.16. requis.20. n.18.* & 19. Quod milites, qui militi succedit secundum formam *d.l. licet* non tenetur creditoribus ultra vires hæreditarias etiam inventario non confecto, quia est successor bonorum non 17
hæreditatis, & quia est successor anomalus, sic filius, qui succedit Patri vigore testamenti imperfecti à Patre inter liberos juxta *l. fi. C. fam. herc.* non dicitur Patrem mori testatum propriè nec intestatum, sed est successor anomalus DD. *in d.l. hac consult. §. ex imperf. C. de test.* Unde filius succedēs ex testamēto imperfecto, non tenetur creditoribus paternis ultra vires hæreditarias etiā non confecto inventario quod ubi videtur valdè mirabile secundum Vasq. *ubi sup. n.19.*

Cum ergo ad pias causas valeat talis dispositio, seu illa 18
verba enunciativa prolata coram testibus, &c. & validum sit argumentum, ac æquiparentur inter se testamentum inter legitimos hæredes, & ad pias causas, teste Vasq. *ubi sup. l.3. §.21. lim.10. §.22.* in principio & argumentum ab æquiparatis valere ut habetur *in l. stichus, ff. de manumissis test.* latè Fontan. *claus.4. gl.7. p.2. n.61.* Joseph. Vela *dissert. 6. à n.45.* Rot. *in posth.* Far. *p.3. rec. & p.1. in posth.* & Farin. 19
d.6. Ideò quod supra ad pias causas dicebamus, erit inter venientes ab intestato dicendum, & quod verba enunciativa in correlativis, & æquiparatis operentur eundem effectum dicit post alios Genua *de verb. enunciativis l.2. q.32. n.14.* ubi ait quod sicuti probant antefatum, quia sunt cor- 20
relativa, & æquiparata, ergo quia sunt æquiparatæ successio liberorum piæ causæ, & venientium ab intestato, si ibi disponunt favore liberorum, & piæ causæ, ut post Roger. *cons. 121. n.172.* dicit Genua *de verb. enunciat. q.34.* ita favore venientium ab intestato disponere debent.

Sic verba enunciativa geminata disponunt præsertim, 21
quando geminatio fieret ex temporis intervallo post alios Nicol. Genua *de verb. enunciat. l.1. q.3. n.32.* qui post alios dicit, quod verba enunciativa geminata idem operantur, ac si essent verba dispositiva, & adducit tex. singul. *in l. unic. C. de plus petitionib.* quem text. singularem, & mirabilem allegat Barb. *cons.37. n.1. vol.3.* quia verba geminata osten- 22
dunt magis exploratam mentem proferentis, ut latè Card. Tusc. *lit. V, concl.158.* Trentac. *l.5. var. res. de verb. signif. res.2. n.89.* Masc. *concl.347. n.37.* Ergo cum in præsenti sint verba enunciativa geminata, ut in pluribus actibus, *de quib. sup.* & Testes deponunt, dicendum est induci dispositionem favore venientium ab intestato, quia inter privilegiatas dispositiones enumeratur testamentum, in quo sunt instituti venientes ab intestato, ut latè post alios Barr. *de* 23
succ. l.1. rub.2. fol.16. n.11. & quod major sit favor filiorum & venientium ab intestato, quam favor Ecclesiæ, probat post alios, Marta *de succ. t.2. p.4. q.8. ar.5.* quia pro filiis, & aliis venientibus ab intestato concurrit votum parentum & ratio naturalis, at pro pia causa concurrit solum votum testatoris, ut benè Marta *ubi sup.*

Licèt enim in successionibus ab intestato non considere- 24
tur affectio testatoris, sed sola & mera juris dispositio ex Bald. *in l. cum ita §. in fideic. ff. de leg.2.* tamen ex affectione testatoris capienda est interpretatio *l. si servum plur. §. fin. ff. de leg.1. l. Aurel. §. Titius ff. de lib. leg.* & probat *gl. in ille à quo §. si de test. ff. ad Treb.* Sim. de Pet. *de Interp. ult. vol. sol.5.* Menoch. *l.4. præs.16.* & affectio testatoris vincit affectionem legis, Bald. *in l. precib. C. de impub. & aliis subst.* Ideòque propter affectionem testatoris recedimus à regulis juris communis, & etiam recedimus à proprietate sermonis, Menoch. *d. præs.16. nu.2. & ejus officio vincit præsumptionem legis, & præfertur quibuscumque aliis conjecturis,* ut latiùs Sim. de Pet. *d. sol.5. n.4.* Marta *d.p.4. q.10. ar.20. per tot.*

Unde est pulcherrima *dec.* Alex. Raud. Pisana 46. ubi ma- 25
ritus, ex quo sæpius dixit in vita se velle facere hæredem uxorem propriam ob multa benemerita recepta, & postmodum testamento non condito decessit, dixit Slaudensis ad favorem mulieris esse expediendum decretum præambuli; ergo in multo magis ad favorem venientium ab intestato benemeritum, & pia dispositione, quod talia verba inducant dispositionem voluit Zilett. *cons.55. vol.1.* qui respon- 26
dit quandam Margarituciam rectè fuisse testatam, dum protulisset hæc verba (*Io voglio far testamento, e voglio lasciare lo mio che sia dato per amor di Dio, e per l'anima mia, à chi pare à me, e come Tomo dalla Torre di Palma si lo farragio*) sic Matth. Brun. *cons.87. n.33. dub.1.* concludit per 27
talia verba induci dispositionem ad favorem piæ causæ, etiam quando prolata sunt de futuro, sic prolata sunt talia verba de præterito, est pulcrum Consil. Sforz. Oddi *cons.64.*

& Socc.

& Socc. *cons*.189. *n*.2. *vol*.2. quem sequutus est Card. Tusc. *cons*.102. *n*.1. *lit*. *T*. Sic Bald. *cons*.179. *vol*.4. dicit, quod si pater dixerit se certo aliquo modo testatum fuisse inter filios per talia verba enunciativa dicitur probatum hoc testamentum Patris.

28 Neque dicas, quod dispositio, in qua vocantur hæredes ab intestato tunc est servanda quando sunt æqualiter illi vocati, nominati, &c. ut dicunt Alex. & Jas. *in l. hæc consultiss*. §. *si quis autem*, *C. de test*. Gugliel. de Bened. *in cap. Raynut. de test. in verb. test. il* 1. *nu*.76. quam communem appellat Vasq. *l*.3. *de succ*. §.21. *lim*.10. §.52. *in princ*.

Resp. enim fuisse quæstionem inter DD. an testamentum Patris in quo filios instituit heredes in ultima voluntate imperfecta sit validum, posita inæqualitate inter filios, & relatis duobus opinionibus refert Ant. de Amato *to*.2. *res*. 90. ipse tamen dicit contrarium dicendum esse positis conjecturis & nisi ex mente testatoris constet inæqualitatem servare voluisse inter eosdem *l. ut liberis ibi* (*nisi*) *C. de collat*. post alios Amat. *d. res*.90. *in fin*.

29 Neque dicas secundo, obstare tex. *in l. fin. ff. qui test. facere possunt*, quia, ut benè Bart. ibi verba futuri temporis in testamentis includunt dispositionem, *ex l. Pamph. ff. de leg*.3. Sed ibi fuerunt verba prolata jactantiæ causa, & ait Bart. ibi quod si dicam vellem mihi talem hæredem adhibitis septem testibus, vel dico quod vellem esse hæredem Titium dic (subdit Bart.) *ut in l. fideic*. §.1. *ff. de leg*. 3. legatur Bart. *in l. fin. qui test. facere possunt*.

30 Neque dicas tertio, quod testium depositionibus de quibus suprà standum non est, quia singulares sunt.

Resp. enim 1. quod in dubio testes non præsumuntur singulares, sed contestes, Osasc. *dec. Pedem*.99. *n*.28. Masc. *concl*.1170. *n*.12. 14. *&* 15. Aug. Barb. *in collect. ad text. in c. in omni negot*.4. *n*.77. *de test*. & sic possumus dicere prædictos testes non singulares esse, sed contestes.

31 Resp. 2. quod licet essent singulares, tamen admittuntur, ad probandum aliquod in genere, ut benè Craveta *cons*.78. *n*.6. *l*.1. Gom. *in l. tauri* 45. *n*.193. Viv. *to*.1. *comm. l*.4. *tit*.9. *n*.8.9. & Guttier. *pract. qu. l*.16. *q*. 12. *à n*.9. Masc. *concl*.1204. *n*.75. Ergo ad probandam voluntatem d. Cler. Francisci erga tales parentes optimi essent testes etiam singulares.

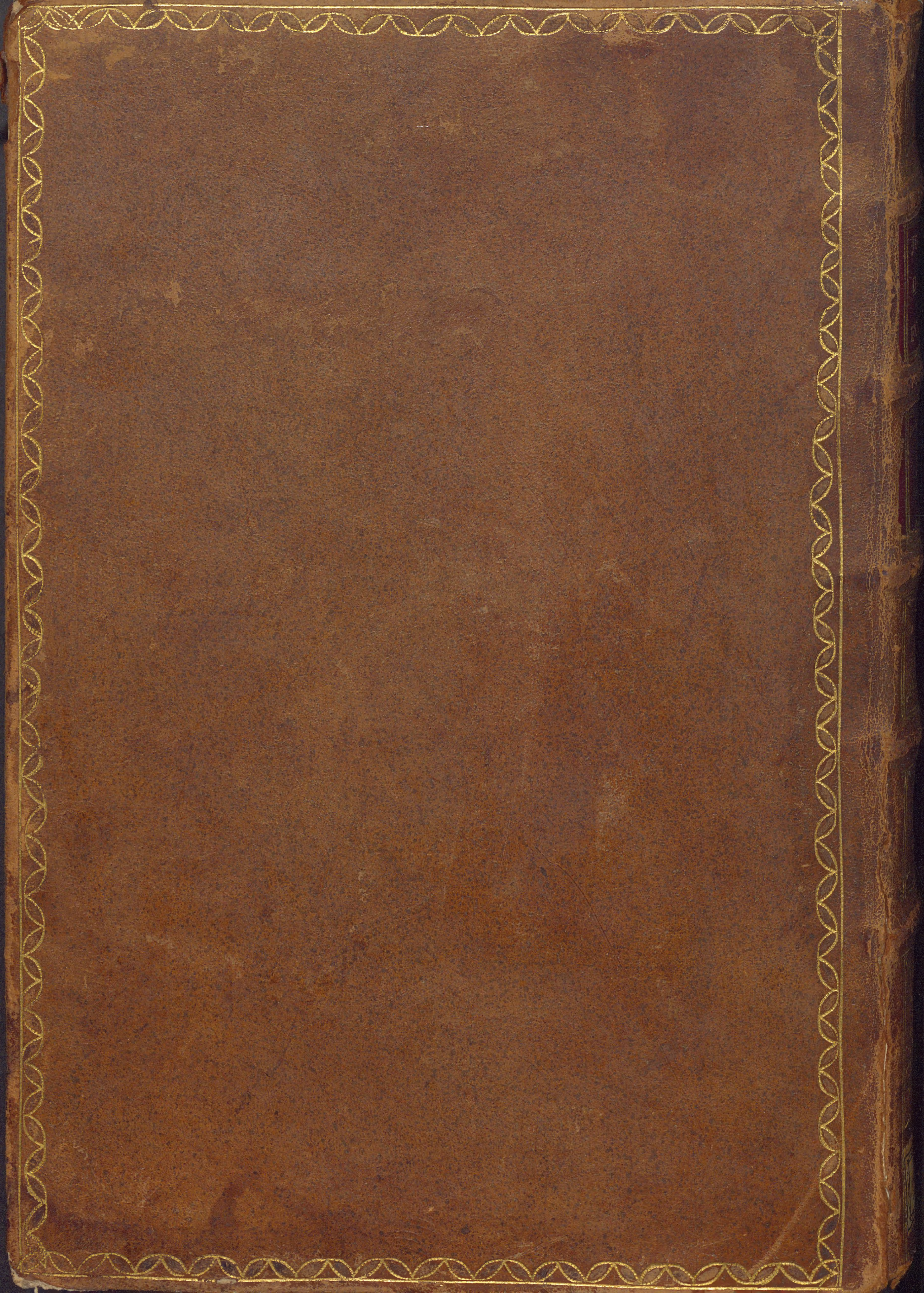
Resp. 3. testes singulares admitti ad probationem animi de voluntatis alicujus, Surd. *tit*.6. *de alim*. q.11. *n*.52. Sim. de Pet. *cons*.37. *cent*.3. *n*.7. Masc. *concl*.94. *n*.3. Monac. *dec. Bonon*.16. *n*.18. sicuti etiam admittuntur ad probationem declarationis voluntatis, Franc. Marc. *dec*.462. *p*.1. Mant. *dec*.323. Crav. *cons*.73. *n*.33. *vol*.1. sicuti etiam in aliis innumeris casibus admittuntur testes singulares, ut latè Aug. Barb. *in c. in omni negotio de testib*. 32

Resp. 4. testes prædictis non posse dici singulares, saltem singularitate obstativa, sed ad summum singularitate adminiculativa cum deponant de diversis confessionibus, & declarationibus diversis temporibus, & locis factis; quo casu conjunguntur testium depositiones, & plenè probant ut optimè Crav. *d. cons*.78. *n*.2. *& sequ*. non enim quælibet singularitas reddit testes singulares, sed ea quæ differt in substantia, nec dicuntur testes singulares, quando conveniunt in eundem finem, ut ex Bal. probat Crav. *d. cons*.73. *n*.4. Masc. *concl*.480. *n*.5. *usq. ad* 8. & quod tales testes deponentes de diversis declarationibus factis diversis temporibus, & in diversis locis per defectum, quod plenè probent, & quod dicantur singulares, sed illorum depositiones uniri, & conjungi, ex Bal. & Dec. probavit Maur. Jun. *alleg*. 36. *n*.12. & in puncto fundavit Franc. Cyriac. *contr. c*.409. *numer*.83. *tom*.3. 33

Quod adeò verum est, ut ex declaratione quod quis volebat testari, & instituere talem hæredem adeò probatur voluntas testatoris, ut si aliter posteà disponeret censeretur fecisse per errorem, ut benè Cald. Perey. *cons*.24. *n*.31. qui allegat tex. *in l. quoties* 9. §. *tantundem ff. de hær. Inst*. ubi Bart. *n*.2. notabiliter advertit quod si testator in tractatu de faciendo testamento aliquod expresserit, & posteà in testamento aliud cernitur factum, tunc testamentum per errorem intelligeretur factum, Cyr. *c*.407. *to*.3. *n*.316. Ergo ex tot depositionibus testium deponentibus de declarationibus Cler. Francisci quod volebat facere hæredes filios Capitanei Josephi, clarè apparet ad eorundem beneficium esse expediendum decretum præambuli, cæteris exclusis, &c. 34

FINIS.

JULII CAPO
DISERTATIO
FORENSES

I. II.